॥ इति श्री उत्तराध्ययन सूत्र प्रारंभ ॥

प्रस्तावना।

अमारा वाहाला अने विवेकी तथा सुज्ञ जैन बंधुओना हस्तकमळमां आ अत्युत्तम अने उपयोगी पुस्तक मुकतां अमने अत्यंत आनंद प्राप्त थाय छे. आ सूत्र अद्यापि सुधी जेवुं जोइए तेवुं छपाइ बहार नहीं पडवाथी ते विषे अमोए बनतो प्रयास करी अमारी अल्पमतिथी सुधारो वधारो करी वांचक वर्गने वांचवा सुगम पडे तेम छपावी प्रसिद्ध करेल छे.

जरमनीना प्रख्यात डाकटर हरमन जेकोबी साहेब जेमणे आ सूत्रनो इंग्रेजीमां तरजुमो करावी छपाव्यो छे तेओ साहेबना हाथे लखाएल छत्रीसे अध्ययनना मूळ पाठ उपरथी आ सूत्रनो मूळपाठ लीधो छे एटलुंज नहीं पण ते मूळपाठ अत्रे छपावी जेकोबी साहेब पासे छेवटना प्रुफ जरमनी मोकली तेओ साहेब पासे तपासरावी तथा सुधरावीने आ सूत्रमां ते मूळपाठ दाखल करेल छे जेथी ते मूळपाठ केटलो शुद्ध होवो जोइए तेनो ख्याल वांचक वर्गने आव्या विना रहेशे नही.

अमारा तरफथी श्री दशवैकालिक सूत्र छपाववामां आवेल छे, जे सुत्र घणुंज लोकप्रिय थइ पडेलुं छे अने जेनी बे आवृतितो खपी जवाथी त्रीजी आवृति छपाववानुं काम शरु थयुंछे ते सुत्रनी माफक बाळबोधी भाषामां आ उत्तराध्ययन सूत्रनो अर्थ, मूळ अने भावार्थ छपाव्यो छे, जेथी काठीयावाड, मारवाड, पंजाब तथा बीजा वधा देशोना जैन भाइओने वांचवा सुगम पडे. उपला दशवैकालिक सूत्र करतां पण आ ग्रंथ वधारे रसिक ने लोक प्रिय वांचक वर्गने थइ पडशे एम अमने लागे छे.

आ सूत्र छपाववाना काममां सुमारे पांचेक वरसनो लांबो विलंब थयो छे तेनुं कारण छापखानामां टाइपना मोटा जथानी मुश्केली तथा जरमनी प्रुफ सुधारवा मोकलवामां सुमारे एक मास उपरांत थतो विलंब ए बे मुख्य कारणो हता पण आ सालमां छेवट आ मोटुं सूत्र पुरु थतां अमने अत्यानंद थयो छे.

विशेष नवीन हकीकत तरीखे लखवानी रजा लउछुं के डाकटर हरमन जेकोबी साहेबनी देखरेख नीचे तेमना रसीया, इटली, जरमनी वीगेरे देशोमां वस्ता घणा शिष्यो के जेओ संस्कृत तथा मागधी भाषाना पारंगामी छे ने जेओ एकज जातना घणा सूत्रो एकठा करी शुद्ध मूळपाठ जुदा जुदा भाशांतर सहित पोताने हाथे मागधी भाषामां लखी शके छे ते साहेबो पासे वधा जैन आगमोना मूळपाठ भारे खरचे तैयार करवानी योजना करीछे ते काम शरु थइ चुक्युंछे ने भगवती, ठाणांग, जंबूद्वीपपन्नती, विपाक वीगेरे एक पछी एक आगमना मूळपाठ सुधारवानुं काम चालु थयुं छे ने जेम जेम एक पछी एक आगम सुधारी तेना मूळपाठ मळता जशे अने जेम जेम वखत मळशे तेम बधा आमगोना मूळपाठना प्रुफ जरमनी मोकली सुधरावी दशवैकालिक तथा उतराध्ययन सूत्रनी माफक मूळ–अर्थ–भावार्थ साथे छपाववामां आवे एवी योजना नकी करी छे पण ते काम वांचक वर्गनो पुस्तक खरीद करवानो टेको मळशे तोज फळीभुत थशे माटे वधा कदरदान जैन भाइओने आवा शुद्ध मूळपाठ वाळा सूत्रो छपाय ते जोइ तपासी खरीदकरी आ काममां मदद रुप थवा विनंति करवामां आवे छे.

आ सुत्र लहीया पासे लखावतां सुमारे रु. ४० चालीश जेटलो खरच पडेछे ने कलकताना बाबु साहेबे छपायेल सुत्रना रु. १२ पडेछे ते साथे सरखावता तथा आ पुस्तकना कद उपर नजर करता तेनी राखेल

કીમત ઘણીજ જુજ છે. આ પુસ્તક સુપરરોયલ ગ્લેઝ્ડ વારપેજી કાગળ ઉપર છપાયેલ છે તેના પાના ૧૦૦૦ ઉપર છે ને તેનું કદ બાબુ સાહેબે છપાવેલ ઉત્તરાધ્યયન સુત્ર જેવડું થવા જાય છે તથા દશવૈકાલિક સૂત્ર કરતાં ત્રણ ગણું છે જેથી દશવૈકાલિક સુત્રની કીમતથી આ સુત્રની કીમત ત્રણ ગણી એટલે રુ. ૬-૦-૦ રાખી છે, જે મહેનતના તથા પુસ્તકના કદના પ્રમાણમાં વધારે નથી. વળી આ સૂત્રના છત્રીસ અધ્યયનનો મૂળપાઠ જુદો છપાવ્યો છે તેની દરેક પ્રતની કીમત રુ. ૧-૪-૦ રાખી છે. દશવૈકાલિક સૂત્રની પ્રસ્તાવનામાં બતાવ્યા મુજબ આ સૂત્રના વેચાણમાંથી જે નફો મળશે તે રકમ જ્ઞાનખાતે આવાજ ઉપર બતાવેલ આગમો છપાવવાના કામમાંજ વાપરવામાં આવશે ને આ ખાતાનો હીસાબ પણ જુદો રાખેલ છે. આ હકીકત ઉપરથી જણાશે કે આ સૂત્રો છપાવનારનો ઉદ્દેશ શુદ્ધ મૂળપાઠવાળા સૂત્રો છપાવી ફક્ત જ્ઞાનનો ફેલાવો કરવાનો છે ને વેપાર કરી પેટ ભરવાને અર્થે આ કામ આરંભેલ નથી. એ વાત બધા જૈન ભાઇઓ લક્ષમાં લેશે અને આવી જ્ઞાનનો ફેલાવો કરનાર યોજનાને પુસ્તક ખરીદકરી પ્રથમ મદદ આપવી જરુરની છે એમ જાણશે. આ પુસ્તક છપાવવામાં હસ્ત દોષ કે દૃષ્ટિ દોષથી કાંઇ ભુલચુક રહી હોયતે પંડિતજનો સુધારી વાંચવા તસ્દી લેશે અને પ્રસંગોપાત અમને લખી જણાવશે એવી વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

ડાકટર જીવરાજ ઘેલાભાઇ દોશી
L. M. & S.
નવેદરવાજે
અમદાવાદ

अनुक्रमणिका.

उत्तराध्ययन सूत्र.

प्रथमं अध्ययनम् ।

अर्थः—उत्तराध्ययनो ए अर्थ—उत्तरप्रधान छे अध्ययनो जेहने विषे ते माटे उत्तराध्ययन कहिए ॥ सं० संजोग ते बाह्य अभ्यंतर संयोगथि । बाह्य ते माता पिता प्रमुख ॥ अभ्यंतर ते मिथ्यात विषयादि संयोगथि ॥ वि० विशेषे ॥ प्प० प्रकर्षे ॥ मु० मुकाणा छे ॥ अ० नथी आगार जेहने ते अणगार ॥ भि० निर्वद्य भिक्षाए प्रवर्तवानो स्वभाव छे जेहने ते भिक्षु कहिए एवा साधुनो ॥ वि० विनयने ॥ पा० प्रगट ॥ क० करिस्य ॥ आ० अनुक्रमे कहीश ॥ सु० सांभल ॥ मे० मुजने कहेता थका ॥ १ ॥

मूलः—संजोगविप्पमुक्कस्स अणगारस्स भिक्खुणो ।
विणयं पाउकरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे १.

श्री जयजिनेंद्रायनमः—जे देवता मनुष्य ने तिर्यंचना वंदनीकने केवलज्ञान रुप लक्ष्मीनुं भाजन एवा अर्हंतने तथा सकल कार्यनी सिद्धि करि चौदराज लोकाग्रे निरंजन निराकारपणे बीराजेला एवा सिद्ध भगवंतने, वळी-पंचाचारे करि सहित

छत्रीस गुणधारक एवा त्रीजापदे आचार्यने तेमज आगमोना पठिक पचवीस गुणधारक एवा चोथा पदे उपाध्यायने, वळी सत्यावीस गुणधारक—अने लोकमां लोकने वंदनीक एवा सर्व यतिने वंदन करुंछुं. ए पंचपरमेष्टी सकळ विघ्ननो नाश करी सर्व प्रकारे कुशळता करवावाळा छे.

जे विमळ गुणरुप पाणीनो क्षीरसमुद्र अने मन्मथवायुनो शत्रु विघ्नवल्ली रुप वनदळनें विदारणहार केवळकमळाना कंत भव्यजननें बोध करि आनंदना करावणहार अने त्रैलोक्यना पुजनीक एवा चौविसमा तिर्थंकर महावीर प्रभुने मन वचन कायाए वंदन करि श्री उत्तराध्ययन सुत्रनो भावार्थ कहुंछुं.

उत्तर एटले प्रधान—जेमां अध्ययनो छे तेथी उतराध्ययन कहीए. उत्तराध्ययन शास्त्रनां छत्रीस अध्ययन छे तेमां प्रथम विनय अध्ययन कहेवानुं कारण के जैनधर्म विनयमुळ छे. अने विनयथीज मोक्ष प्राप्त थाय छे. जेम वृक्षनुं मुळ होय तो कंद स्कंध शाखा प्रतिशाखा पत्र पुष्प फळादीक प्राप्त थाय, तेम विनयथी ज्ञान, ज्ञानथी दर्शन, दर्शनथी चारित्र ने चारित्रथी मोक्ष ने मोक्षथी अव्याबाध सुख विगेरे विनयथी फळ प्राप्त थाय छे माटे प्रथम विनय अध्ययननो विस्तार कहे छे.

गाथा १ भावार्थ—श्री सुधर्मा स्वामि जंबू स्वामिने कहेता हवा तेमज जंबू स्वामीने उदेशीने बीजा शिष्योने कहेता हवा. अहो शिष्यो ? खेत १ (उघाडी जमीन) वथु २ (ढांकेली जमीन घर प्रमुख) हिरण्य ३ (रूपुं) सुवर्ण ४ धन ५ (रोकड म्होरबंधी नाणुं) धान्य ६ (२४ प्रकारनुं अनाज) दुपद ७ (बे पगवाळां मनुष्य तथा पक्षीयो) चौपद ८ (चार पगवाळां पशुओ) कुवीयघात ९ (ते घरवखरी) ए नव प्रकारना संचीताचीत बाह्य परिग्रह अने १ मिथ्यात्व २ क्रोध ३ मान ४ माया ५ लोभ ६ हास्य ७ रती ८ अरती ९ भय १० शोग ११ दुगंच्छा १२ स्त्रीवेद १३ पुरुषवेद १४ नपुंसकवेद ए चौद प्रकारनो अभ्यंतर परीग्रह एवा बे प्रकारना परीग्रहथी अने विविध प्रकारे ज्ञानादीक भावनाए परिसह स्हेवे करी जेओ मुकाएला छे अने जेओना वृत्तने विषे आगार नथी तथा घर रहीत छे वळी जेओ मधुकरनी वृत्तिए भिक्षा करी पोताना शरिरनें धारण करे छे एवा साधुओनो हुं विनय प्रगट करिश ? ते तमें अनुक्रमे सांभळो ? १

अर्थः—आ० आज्ञानें ॥ नि० तहितनो करणहार ॥ गु० गुरुनि दृष्टीनि समिपे रहेवानो करणहार ॥ इं० [illegible] ॥ आ० शरीरनी [illegible] मननो अभिप्राय एहवा जाणपणो

करी सहित होय एम गितार्थना जाण शिष्य होय ॥ स० ते शिष्य [illegible] ॥ त्ति० एम ॥ वु० कहिए ॥ २ ॥

मूलः—आणानिद्देसकरे गुरूणमुववायकारए ।
इङ्गियागारसंपन्ने से विणीए त्ति वुच्चई 2.

गाथा २ भावार्थ—हवे विनीत केवो होय? जे शिष्य गुरुनी आज्ञानो प्रमाण करणहार, गुरुनी द्रष्टी ने वचनने विषे रहेनार अंगकीकी भमुहादीकनी (भ्रकुटिनी) चेष्टाए करि गुरुना मनन अभिप्रायने जाणवे करी सहीत होय ते शिष्य विनित कहीए.२

अर्थः—आ० आज्ञानो ॥ अ० अतहितनो ॥ ग० करणहार ॥ गु० गुरुनी दृष्टिनी ॥ अ० असमीपे रहेवानो ॥ का० करणहार ॥ प० प्रत्यनिकवेरि सारिषो ॥ अं० तत्वनो अजाण ॥ अ० अविनित ॥ त्ति० एम वु० कहीए ॥ ३ ॥

मूलः—आणानिद्देसगरे गुरूणमणुववायकारए ।
पडिणीए असंबुद्धे अविणीए त्ति वुच्चई 3.

गाथा ३ भावार्थ—तिर्थंकरनी तथा गुरुनी आज्ञाने अप्रमाणनो करणहार, गुरुनी द्रष्टी थकी दुर रहेनार, गुरुनां कार्य नही करनार गुरुने शत्रु सरिखो अने तत्वनो अजाण एवा लक्षणे करी अविनित कहीए. ३

अर्थः—ज० जिम ॥ सु० कुतरी ॥ पू० कोह्या ॥ क० कानानि ॥ नि० काढे ॥ स० सर्वथांनकथी जिहां जिहांजाय तिहां पेसवानदे ॥ ए० ए दृष्टांते ॥ दु० अविनित ॥ प० प्रत्यनिक ॥ मु० मूख छे अरि जेहने वेरिते मूखरि नि० कादेभली संपदा थकी ॥ ४ ॥

मूलः—जहा सुणी पूइकन्नी निक्कसिज्जइ सव्वसो ।
एवं दुस्सीलपडिणीए मुहरी निक्कसिज्जइ ४.

गाथा ४ भावार्थ—जेम रुधीर झरतां कोह्या काननी कुत्रीने सर्व स्थानकथी काढे तेम भुंडा आचारनो धणी गुरुने शत्रु सरिखो असंबंधभाषी एवा अविनितने भला गच्छ थकी काढे [शिष्य पुछतो हवो हे गुरु ! इहां कुत्रीनुं उदाहरण कहेवानुं शुं ? हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! घणो स्थारा लेवाथी कुत्री कहीए ते कुत्रीनी पुन्याइ कुत्राथी अनंत गुणी हीण होवाथी निंदनीक अने तेमां कान कोह्याथी कीडा पडवाथी ने रुधीर पण झरवाथी जीहां जाय तिहां अनिष्ठ वचन लाकडी ईंट पाषाणादीकना प्रहारनी साथे कोइ स्थळे तेने प्रवेश नही थवा देवाथी अत्यंत निंदनीकने दुःखी गणाय? तेवीज रीते अविनीत दुष्टाचारनो धणी कठोर वचनना प्रहारथी अत्यंत पुन्यहीण निंदनीक ने दुःखी थाय.] ४

अर्थ—क० कणनां ॥ कु० कणसडानें ॥ च० छांडिने ॥ ण० अलंकारे ॥ वि० विष्टाने ॥ भु० खाय भोगवें ॥ सू० सुयर ॥ ए० एणी परे ॥ सी० विनितपणाने ॥ च० छांडिने ॥ ण० अलंकारे ॥ दु० आविनयने विषे ॥ र० रति पांमे राचे ॥ मि० मृग पशु समान अविनित ॥ ५ ॥

मूलः—कणकुण्डगं चइत्ताणं विट्ठं भुञ्जइ सूयरे ।
एवं सीलं चइत्ताणं दुस्सीले रमई मिए ५.

गाथा ५ भावार्थ—जेम सुवर तांदुल (चावल) प्रमुख कणना कुंडाने तजीने विष्टाने भोगवे तेम अविनितरूप सुवर विनयादीक भला आचाररुप कणना कुंडाने तजीने अविनितपणारूप विष्टाने विषे रती (खुशी) माने, वळी जेम मृग अण

(धास) नुं सुख देखे पण पासनुं दुःख न देखे तेम अविनित शाता गौळीमापणानां सुख देखे पण अविनितपणाना फळने न देखे तेथी अविनित मृग समान अज्ञानी समजवो. ५

अर्थः—सु० सांभळिने ॥ भा० दृष्टांतने ॥ सा० कुतरानो ॥ सू० बिजो सूयरनो ॥ न० त्रिजो अवनित मनुषनो ॥ य० वली ॥ वि० विनयने विषे ॥ ठ० थापे ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ इ० वांछतो थको ॥ हि० हितने ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ ६ ॥

मूलः—सुणिया भावं साणस्स सूयरस्स नरस्स य ।
विणए ठवेज्ज अप्पाणमिच्छन्तो हियमप्पणो ६.

गाथा ६ भावार्थ—कुत्रीनुं सुयरनुं ने त्रीजुं अविनित मनुष्यनुं ए त्रण दृष्टांत सांभळीने पोताना आत्माने हीत वंछतो थको विनयने विषे स्थापे. ६

अर्थः—त० ते माटे ॥ वि० विनयने ॥ ए० गवेषे करे ॥ सी० भलो स्वभाव तथा आचार ॥ प० पांमे जे विनय किधा थकी ते केहवो होय ॥ बु० बुध आचार्यने ॥ पु० पुत्र ते वल्लभ सारेखो होय ॥ नि० मोक्षनो अर्थि तेविनित शिष्यने ॥ न० वेगलो न काढे न करे वेगलो ॥ क० कोइ शुभ भला पदार्थ थकी ॥ ७ ॥

मूलः—तम्हा विणयमेसिज्जा सीलं पडिलभेज्ज उ ।
बुद्धपुत्त नियोगट्ठी न निक्कसिज्जइ कण्हुई ७.

गाथा ७ भावार्थ—तेथी आचार्यने पुत्रनी माफक प्रीयकारी मोक्षना अर्थि शिष्ये गुरूनो विनय करवो के जेथी सम्यक

आचार पामे ते विनयवंतने अने सम्यक् आचारवंतने कोइ गच्छादीक शुभ स्थानकथी वेगळो न करे (मतलब के सर्व स्थळे आदर पामे). ७

अर्थः—नि० निरंतर सदाए ॥ सं० उपशांत ॥ सि० होइ ॥ अ० अमुखरि ॥ बु० आचार्यने ॥ अ० समीपे ॥ स० सदाइ रहेतो थको ॥ अं० सुत्र सिद्धांतना अर्थ ॥ जु० ते अर्थ केहेवा मेळववानि जूगति ॥ सि० सिखे ॥ नि० निर्थकशास्त्रने ॥ उ०वळि ॥ व० वर्जे ॥ ८ ॥

मूलः—निसन्ते सियाऽमुहरी बुद्धाणं अन्तिए सया।
अट्ठजुत्ताणि सिक्खिज्जा निरट्ठाणि उ वज्जए ८.

गाथा ८ भावार्थ—निरंतर उपशमवंत अभ्यंतर कषाय पातळी बाह्यप्रशांत आकार वाचाळपणा रहीत सदाय आचार्यनी समीपे जाणवा छोडवाने आदरवा योग्य वस्तुना जाणपणाए करी सहीत एवो विनित शिष्य होय ते सिद्धांतने सिखीने स्त्री-आदीकनी कथा तथा ज्योतिष वैदक निर्थक शास्त्र वर्जे. ८

अर्थः—अ० सिखामण देता थका ॥ न० न करे ॥ कु० कोप ॥ खं० क्षमाने ॥ से० सेवे आचरे ॥ पं० पंडित विनित ॥ खु० द्रवे बाल तथा भावे बाल ॥ स० संघाते ॥ सं० संसर्ग परिचय ॥ हा० कोइ संघाते हास्यने ॥ की० कोइ संघाते क्रीडा रमतने ॥ च० वली ॥ व० वर्जे ॥ ९ ॥

मूलः—अणुसासिउ न कुप्पिज्जा खन्तिं सेविज्ज पण्डिए।
खुड्डेहिं सह संसग्गिं हासं कीडं च वज्जए ९.

गाथा ९ भावार्थ—सुज्ञार्थ शीखतां गुरु कठोर वचने शीखामण दिए तो पण पडीत कोप नहीं करतां क्षमाने सेवे ने बाळक अने पासथ्या (आचारथी ढीला) नो परिचय ने हास्यक्रिडाने वर्जे ९

अर्थः—मा० रषेसमूचय ॥ चं० चंडाल ते क्रोधादिकने वसे ॥ अ० आलियते जूठु बोलवूं ॥ का० करे ॥ ब० घणा आल पंपाल ॥ मा० रखे ॥ य० पूरणे ॥ आ० बोले ॥ का० सूत्रने काले ॥ अ० अध्ययनने भणीने ॥ त० तिवार पछी ॥ झा० ध्यानने धावे ॥ ए० राग द्वेष रहित एकलो ॥ १० ॥

मूलः—मा य चण्डालियं कासी बहुयं मा य आलवे।
कालेण य अहिजित्ता तओ झाइज्ज एगगो १०.

गाथा १० भावार्थ—गुरु कहेता हवा अहो शिष्य? जेम चंडाळ निशंकपणे सुगरहीत हिंसादीक कृत्य करे छे तेम तुं न करिश ! अने क्रोधादीकने वसें जुठुं तथा कषायनें वशे मिथ्या भाषण म करिश ! अने घणुं आलपाल रुप वचन न बोलीश ? कारण के बहु भाषणथी घगा दोषो थाय छे. वळी प्रथम छेल्ली पोरसी समये सिद्धांत भणी तेवार पछी द्रव्यथी स्त्रीपशु नपुंशक रहीत एवा उपाश्रयें एकलो अने भावथी रागद्वेष रहीत थको ध्याननें ध्यावे. १०

अर्थः—आ० कदाचित् ॥ चं० क्रोधादिकने वसे ॥ अ० जूठो ॥ क० बोलिने ॥ न० नउलवे गुरुआदिकने आगले ॥ क० किवारे ॥ वि० पणी ॥ क० कीधा ने कीधू ॥ त्ति० इम ॥ भा० कहे ॥ अ० अणकीधाने ॥ ना० नथि कीधो ॥ त्ति० एम ॥ य० वलिकहे ॥ ११ ॥

मूलः—आहच्च चण्डालियं कट्टु न निण्हविज्ज कयाइ वि

कडं कडे त्ति भासेज्जा अकडं नो कडे त्ति य ११.

गाथा ११ भावार्थ—कदाचित् क्रोधादीक कषायना वशथी जुठुं बोलायुं होय तो गुरुनी पासे नही ओळवतां (गोपवतां) कीधाने कीधुं अने अणकीधाने अण कीधुं कहे. ११

अर्थः—मा० रखे ॥ ग० गलिया ॥ व० घोडानि परे ॥ क० चावखारूप ॥ व० वचनने ॥ इ० वांछे ॥ पु० वारंवार ॥ क० चावखाने ॥ व० जिम ॥ द० देखिने ॥ आ० जातिवंत घोडो ॥ पा० प्रमादादिकने ॥ प० सर्वथा ॥ व० वर्जे ॥ १२ ॥

मूलः—मा गलियस्से व कसं वयणमिच्छे पुणो पुणो ।
कसं व दट्ठुमाइन्ने पावगं परिवज्जए १२.

गाथा १२ भावार्थ—गुरु कहेता हवा अहो शिष्य ! तप करवा योग्य कार्यना प्रवृत्तिनी सुचना अने नहीं करवा योग्य कार्यनी निवृत्तिनी सुचना रूप शिक्षाने गळीया घोडानी पेरे चावखा रूप वचनना आदेशने न इच्छीश ? (कारण के जे कार्य एकवार गुरुए जणावेलुं होय ते गुरुना चित्त प्रमाणें बनावे मतलब के गुरुनें ते कार्यनुं वारंवार केहेवुं न पडे) जेम वारंवार चावखो देखीने जातिवंत घोडो स्वारना मन प्रमाणे चाले तेम विनित शिष्य गुरुनी अंगचेष्टा जाणीनें प्रमादादीक अनुष्टान तजी गुरुना भाव प्रमाणें प्रवर्त्ते. १२

अर्थः—अ० गुरुना वचननो अण सांभलणहार तहितनो अणकरणहार ॥ थू० खोटा बोलो आलपाळनो बोलणहार ॥ कु० अविनित माठा सभावनो धणी ॥ मिं० प्रज्ञातिए सुहाला गुरुने ॥ पि० पाणि ॥ चं० क्रोधि ॥ प० अ-

तिशे ॥ क० करे सी० पूर्वे कह्या तें अविनित शिष्य ॥ चि० चित्त मनने अभिप्राये ॥ अ० चालणहार ॥ ल० सीघ्र विलंब रहित कार्यना करणहार ॥ द० इत्यादिक गुणे करि साहितें ॥ प० प्रसन करे ॥ ते० तेविनितशिष्य ॥ हु० निश्चे ॥ दु० दुराध्य क्रोधवंत गुरुने ॥ १३ ॥

मूलः—अणासवा थूलवया कुसीला मिउं पि चण्डं पकरिन्ति सीसा ।
चित्ताणुया लहु दक्खोववेया पसादए ते हु दुरासयं पि १३.

गाथा १३ भावार्थ—गुरुनां वचन नहीं सांभळनार तथा तेनां वचननें अणतहत्तनो करणहार खोटा बोलो आलपाल (जेम तेम) नो बोलनार दुष्ट स्वभावनो धणी एवो जे अविनित शिष्य ते प्रकृतिना सुंहाळा गुरुने पण क्रोधी करे अने गुरुनां चित्तने मनना अभिप्राय प्रमाणे चालनारो गुरुनां कार्य सिघ्र करनारो इत्यादी गुणे करी सहीतें सुविनित शिष्य अति क्रोधी गुरु होय तेने पण शांत करे. १३

अर्थः—ना० नहि अण बोलाव्यो थको ॥ वा० न बोले ॥ किं० किंचित् मात्र थोडुए ॥ पु० बोलाव्यो ॥ वा० अथवा ॥ न० आ० अलिय जूठो ॥ व० न बोले ॥ को० क्रोधने ॥ अ० असत्य ॥ कु० करे क्रोधने वसे जे कोइ आलपाल किधो ते मिच्छामि दुकडं ॥ धा० मनने विषे धरे ॥ पि० ए विनयनो कर्तव्य ते मुजने प्रियकारी ॥ अ० अने अविनयपणो मुजने अप्रियकारी ॥ १४ ॥

मूलः—नापुट्ठो वागरे किंचि पुट्ठो वा नालियं वए ।
कोहं असच्चं कुवेज्जा धारेज्जा पियमप्पियं १४.

गाथा १४ भावार्थ—गुरुए भण बोलाव्ये थके किंचित् (थोडुं) पण न बोले नें बोलाव्ये थके जुठुं न बोले नें गुरुनां इष्ट अनिष्ट वचन सांभळीने क्रोध न करे अने विनयनो कर्तव्य मुजनें प्रियकारी अने अविनयनो कर्तव्य मुजने अप्रियकारी छे एम मनमां धारे. १४

अर्थः—अ० आत्मा ॥ चे० पदपूर्णे एणे प्रकारे ॥ द० दमवो ॥ अ० आत्मा ॥ हु० जे भणी ॥ ख० निश्चे ॥ दु० दमता दोहिलो ॥ अ० आत्मा ॥ दं० दमतो थको ॥ सु० खुशी ॥ हो० होइ ॥ अ० इह ॥ लो० लोकने विषे ॥ प० परलोकने विषे ॥ १९ ॥

मूलः—अप्पा चेव दमेयव्वो अप्पा हु खलु दुद्दमो ।
अप्पा दन्तो सुही होइ अस्सिं लोए परत्थ य १५.

गाथा १५ भावार्थ—निश्चे आत्माने दमवो दुकर छे एम जाणीने आत्माने दमवो केमके आत्माने दमवाथी इहलोक तथा परलोकने विषे सुखी थाय. १५

अर्थः—व० प्रधांन ॥ मे० मुजने ॥ अ० आत्मा ॥ द० दम्यो थको ॥ सं० संजमे करी ॥ त० तपे करी ॥ य० वली ॥ मा० करु नहि ॥ अ० हुं ॥ प० परने ॥ द० दमतो थको ॥ बं० बंधने करी ॥ व० वधे करि ॥ य० वली ॥ १६ ॥

मूलः—वरं मे अप्पा दन्तो संजमेण तवेण य ।
माहं परेहि दम्मन्तो बन्धणेहि वहेहि य १६.

गाथा १६ भावार्थ—रासडी प्रमुखनां बंधने करी रखे! मारो आत्मा अनेरानी पासे दमाय!!! एम जाणी सतरे *भेदे संयम अने बारे भेदे तपशाने विषे आत्माने दमवो श्रेष्ट छे. १६

अर्थः—प० प्रत्यनिकवेरिपणो ॥ च० पदपूरणे ॥ बु० गुरुनो ॥ वा० वचने करी ॥ अ० अथवा ॥ क० कायाए कर्तव्ये करी ॥ आ० फट प्रगट ॥ वा० अथवा ॥ ज० जदपि ॥ वा० समुचय ॥ र० छानो ॥ ने० व० निश्चे ॥ ने० कु० न करे ॥ क० किवारे ॥ १७ ॥

मूलः—पडिणीयं च बुद्धाणं वाया अदुव कम्मुणा ।
आवी वा जइ वा रहस्से नेव कुज्जा कयाइ वि १७.

गाथा १७ भावार्थ—गुरु कठण वचनें करी शीखामण देतां कोइ वखते प्रगटपणें तथा गुप्तपणें पण ए अर्थ ते मुजनें विप्रित कह्यो इत्यादि वचनें करी तथा गुरुनी पथारी प्रमुख चांपवारुप कायाए करी गुरुनुं प्रत्यनिक (वैरि)पणुं न करे. १७

---

* सतर प्रकारनो संयम कहे छे. १ प्राणातिपात. २ मृषावाद. ३ अदत्तादान. ४ मैथुन. ५ परिग्रह. ए पांच आश्रवनो त्याग करवो. अने ६ श्रोतेंद्री ७ चक्षुइंद्री ८ घ्राणेंद्री ९ रसेंद्री १० स्पर्शेन्द्री ए पांच इंद्रीयोनो निग्रह करवो. ११ क्रोध, १२ मान १३ माया (कपट) १४ लोभ ए चार कषाय अने १५ दुष्ट मन १६ वचन १७ काया ए सातनो त्याग करवो. ए सर्वे थइने सतर प्रकारनो संयम जाणवो.

बार प्रकारनां तपनां नाम कहे छे. १ अणसण, २ ऊणोदरी, ३ वृत्तिसंक्षेप, ४ रसपरित्याग, ५ कायक्लेश, ६ इंद्री पडी संलीनता. ए छ प्रकारना बाह्यतप कह्या.

७ प्रायश्चित ८ विनय ९ वैयावच्च १० सज्झाय ११ ध्यान १२ कायोत्सर्ग, ए छ प्रकारना अभ्यंतर तप कह्या. एवं १२ प्रकारना तप जाणवा.

अर्थः—न० न बेसे ॥ प० गुरुने बरोबरी ॥ न० गुरुनी आगल पण न बेसे ॥ नें० नीश्चे न बेसे ॥ कि० गुरुने ॥ पि० पूठे अविनियपणे ॥ न० न करे संघट्टो ॥ ऊ० पोताना साथले करी ॥ ऊ० गुरुनी साथलने ॥ स० संथाराने विषे बेठो थको ॥ नो० प० गुरुने प्रत्युत्तर न कहे ॥ १८ ॥

मूलः—न पक्खओ न पुरओ नेव किच्चाण पिट्ठओ ।
न जुञ्जे ऊरुणा ऊरुं सयणे नो पडिस्सुणे १८.

गाथा १८ भावार्थ—गुरुनी बराबर आगळ तथा पाछळ के पुंठे अडीने न बेशे कारण के [गुरुनी बरावर बेशवाथी अविनय थाय. गुरुनी आगळ बेशवाथी दर्शनार्थीने गुरुनुं मुखावंदन करनारने नाना म्होटानी खबर न पडे तेमज बरोबरी पणुं थाय. गुरुनी आगळ बेशवाथी दर्शनार्थीने गुरुनुं मुखा-वंदन करनारने नाना म्होटानी खबर न पडे तेमज बरोबरी पणुं थाय. गुरुनी पाछळ अडीने बेशवाथी गुरुने किलामना तथा रस भंग थाय.] तेमज पोतानी साथळे करी गुरुनी साथळने स्पर्श न करे अने संथारादीकने विषे बेठो थको उत्तर न दिए. १८

अर्थः—ने० प० कु० गुरुनि समिपे प० वस्त्रनि पलाठी वालीनें न० कु० न बेसे ।प० बांहनि पलाठि वालिने पण न बेसे ।पा० पगने प० लांबा करिने न बेसे ग्रा० अथवा । अ० निश्चे । न० न रहे एम गु० गुरुनि अ० समिपे॥१९॥ सं० संजति साधू ।

मूलः—नेव पल्हत्थियं कुज्जा पक्खपिण्डं च संजए ।
पाए पसारिए वावि न चिट्ठे गुरुणन्तिए १९.

गाथा १९ भावार्थ—वस्त्रनी पलांठीवाळी तथा बाहु (बे भुजा) नी पलांठीवाळी तथा लांबा पग पसारी संयतिए गुरुनी पासे बेसवुं नही. १९

अर्थः—आ० आचार्ये वा० बोलाव्यो थको । तु० अणबोल्यो न० नरहे क० किंवारे वि० पण । प० गुरु मुज उपरिप्रसाद करे छे एहवानो पे० देषणहार नि० मोक्षनो अ० अर्थि । उ० रहे गु० गुरुनि समिपे स० सदाय २०

मूलः—आयारिएहिं वाहित्तो तुसिणीउ न कयाइ वि
पसायपेही नियागट्ठी उवचिट्ठे गुरुं सया २०.

गाथा २० भावार्थ—गुरु म्हारा उपर महेरबानी करे छे एम जाणी मोक्षनो अर्थि शिष्य कदाचित् रोगावस्थाए पण गुरुए बोलाव्यो थको अणबोल्यो न रहे अने सदाय गुरुनी समिपे रहे. २०

अर्थः—आ० गुरुए एकवार बोलावे छते ॥ ल० वारंवार बोलावे छते ॥ वा० अथवा ॥ न० बेसी न रहे ॥ क० किंवारे ॥ वि० पण ॥ च० मुकीने ॥ आ० आसनने ॥ धी० बुधिवंत धीर्यवंत ॥ ज० जत्नावंत थको ॥ ज० सावधानपणे ॥ प० सांभले ॥ २१ ॥

मूलः—आलवन्ते लवन्ते वा न निसीएज्ज कयाइ वि
चइऊणमासणं धीरो जओ जत्तं पडिस्सुणे २१.

गाथा २१ भावार्थ—गुरुए एकवार बोलाव्यो तथा वारंवार बोलाव्यो थको बेसी न रहे कदाचित् व्याख्यानादीक करतो होय तो पण बुद्धिवंत शिष्य पोतानुं आसन मुकी जे कांइ गुरु आदेश दीए ते सावधानपणे सांभळी धैर्यवंतथको यत्नाए करे. २१

अर्थः—आ० पोताने आसने बेठो ॥ न० नपुछे प्रश्नादिकने ॥ ने० नपुछे ॥ से० संथारे बेठो ॥ क० किंवारेपण ॥ आ० गुरुनी समीपे ॥ उ० नम्यो ॥ स० थको ॥ पु० पुछे ॥ पं० बे हाथ जोडिने ॥ २२ ॥

मूलः—आसणगओ न पुच्छेज्जा नेव सेज्जागओ कया।
आगम्मुक्कुडुओ सन्तो पुच्छिज्जा पञ्जलीउडो २२.

गाथा २२ भावार्थ—शिष्य बहु सुज्ञी होय तो पण पोताना आसने तथा संथारे (पथारीए) बेठो थको गुरुने प्रश्नादीक नही पुछतां गुरुनी समीपे आवी बे हाथ जोडी नमस्कार करी सुत्रार्थादीक पुछे. २२

अर्थः—ए० एणिपरें ॥ वि० विनय ॥ जु० जूगत शिष्यने ॥ सु० सूत्रपाठ ॥ अ० अर्थ ॥ च० वली ॥ त० सूत्रने अर्थ ॥ पु० पुछता ॥ सी० सीष्यने ॥ वा० गुरु कहे ॥ ज० जिम ॥ सुं० सांभलो होय तेम ॥ २३ ॥

मूलः—एवं विणयजुत्तस्स सुयं अत्थं च तदुभयं।
पुच्छमाणस्स सीसस्स वागरिज्ज जहासुयं २३.

गाथा २३ भावार्थ—एवा विनयवंत शिष्ये सुत्र अर्थने सुत्रार्थ गुरुने पुछयां थकां गुरुए जेम गुरु समीपे सांभळेलु होय तेम एवा विनयवंत शिष्यने सुत्रार्थ कहे. २३

अर्थः—मु० मृषाने ॥ प० वर्जे ॥ भि० साधु ॥ न० न य० वलि॥ ओ० निश्चेकाराणिभाषाने ॥ व० बोले ॥ भा० भाषाना ॥ दो० दोषने ॥ प० तजे ॥ मा० मायाने ॥ च० क्रोधादिकने ॥ व० वर्जे ॥ स० सदाय ॥२४॥

मूलः—मुसं परिहरे भिक्खू न य ओहारिणिं वए।
भासादोसं परिहरे मायं च वज्जए सया २४.

गाथा २४ भावार्थ—साधु भाषाना दोष जाणीने निश्चयकारी तथा मृषा भाषाने सदाय वर्जे अने कपट क्रोधने तजे.२४

अर्थः—न० न बोले ॥ पु० बोलाव्यो थको ॥ सा० सावद्यभाषाने ॥ न० न बोले ॥ नि० निःप्रयोजन अर्थ वीना ॥ न० न बोले ॥ म० मर्म वचन ॥ अ० पोताने अर्थे ॥ वा० अथवा ॥ प० परने अरथे ॥ उ० बेऊने अर्थे ॥ अ० बिना प्रजोगे थोडुं पण ॥ वा० अथवान बोले ॥ २५ ॥

मूलः—न लवेज्ज पुट्ठो सावज्जं न निरट्ठं न मम्मयं ।
अप्पणट्ठा परट्ठा वा उभयस्सऽन्तरेण वा २५.

गाथा २५ भावार्थ—साधुने बोलाव्यां थकां सावद्य (पापकारी) भाषा न बोले अने पोताने परने प्रयोजन विना नहीं बोलतां मर्म वचनने वर्जे. २५

अर्थः—स० लोहार प्रमुषनि सालाने विषे ॥ आ० सुनाघरने विषे ॥ सं० बे घरानि संधिने विषे ॥ य० वली ॥ म० राजपंथ मोटा पंथने विषे ॥ ए० एकलोसाधु ॥ ए० एकली स्त्रि ॥ स० संघाते ॥ नि० उभो न रहे ॥ न० नबोले ॥ २६ ॥

मूलः—समरेसु आगारेसु सन्धीसु य महापहे ।
एगो एगत्थिए सद्धिं नेव चिट्ठे न संलवे २६.

गाथा २६ भावार्थ—लुहार प्रमुखनी शाळा तथा सुनां घर तथा बे घरनी संधीए (अंतरे) तथा मोटा राज्य पंथने विषे एकलो साधु एकली स्त्री साथे उभो न रहे तेमज बोले पण नही. २६

अर्थः—जं० जेमुजने ॥ बु० गुरु सिषामण दिये छे ॥ सी० कोमळ वचने करि ॥ फ० कठिन वचने करि ॥ वा० अथवा ॥ म० माहरा ॥ ला० लाभने अर्थे ॥ त्ति० एहवी ॥ पे० बुधिएकरि ॥ प० अतिहें सावधानथको ॥

तं० तेने प० सांभले ॥ २७ ॥

मूलः—जम्मे बुद्धा ऽणुसासन्ति सीएण फरुसेण वा ।
मम लाहो त्ति पेहाए पयओ तं पडिस्सुणे ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थ—कोमळ वचने करी तथा कठोर वचने करी जे गुरु मुजने शिखामण आपे छे ते मारा लाभने अर्थे कहे छे एवी बुद्धिए करी गुरुनी शिखामण अतिशे सावधानपणे सांभळीने प्रमाण करे. २७

अर्थः—अ० गुरुनिसिषते ॥ उ० भला कर्तव्यनो उपाय छे ॥ दु० पाप कर्त्तव्यनो ॥ य० वलि चो० टालणहार ॥ हि० तं० ते सिषामण हितकारि करि ॥ म० माने ॥ प० प्रज्ञावंत ॥ वे० द्वेष होय ॥ अ० असाधुने ॥२८॥

मूलः—अणुसासणमोवायं दुक्कडस्स य चोयणं ।
हियं तं मण्णई पण्णो वेसं होइ असाहुणो ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थ—कांइक भुंडुं आचर्या पछी कोमळ तथा कठीन भाषाए करी गुरु शिखामण दीए तो प्रज्ञावंत साधु हितकारी माने अने अविनितने असाधुने शिखामण देतां द्वेष थाय. २८

अर्थः—हि० सिषने हितकारि माने ॥ वि० विशेषे ॥ ग० गयोछे ॥ भ० भय जेह थकी बु० तत्वनो जाण सिष्य ॥ फ० काठिण पण ॥ अ० गुरुनि सिषामण ॥ वे० द्वेषकारणी ॥ तं० ते सिषामण ॥ हो० होइ ॥ मू० मूढ अविनितने सिषामण केहवी छे ॥ ख० क्षमा अने ॥ सो० मननि निर्मलता ए बेहु पदार्थनि ॥ क० करनारि छे वली ॥ प० प्रज्ञादिकनो पदथान छे ॥ २९ ॥

मूलः—हियं विगयभया बुद्धा फरुसं पि अणुसासणं।
वेसं तं होइ मूढाणं खन्तिसोहिकरं पयं २९.

गाथा २९ भावार्थ—क्षेमा अने सौम्य मने करी निर्मळकारी ने ज्ञानादिक गुणनुं स्थानक एवी कठोण पण गुरुनी शिखामण तत्वनो जाण अने सात भयथी रहीत एवो साधु हीतकारी माने, अने अविनितने मुर्खने ते शिखामण द्वेषकारणी होय २९

अर्थः—आ० पाटि प्रमुष आसनने विषे ॥ उ० बेसे केहवे आसने ॥ अ० गुरुथि उंचे आसने नहि वली ॥ अ० शद्बअणथाते ॥ थि० निश्चलआसने ॥ अ० प्रयोजन उपने पण थोडो उठे ॥ नि० न उठे प्रयोजन विना ॥ नि० बेसे ॥ अ० हाथ पग प्रमुप अणहलावतो थको ॥ ३० ॥

मूलः—आसणे उवचिट्ठेज्जा अणुच्चे अकुए थिरे।
अप्पुट्ठाई निरुट्ठाई निसीएज्जऽप्पकुक्कुए ३०.

गाथा ३० भावार्थ—गुरुथी निचे कचकचाटादीक शब्द थाय नही एवा निश्चळ आसनने विषे हाथ प्रमुख अणहलावतो थको बेशे अने प्रयोजन पड्ये थके उठे बेसे, प्रयोजन विना उठे बेसे नहीं. ३०

अर्थः—का० गोचरियादिक कालने विषे काल वेलाए ॥ नि० निकले उठे ॥ भि० भिख्खु साधु ॥ का० कालनिवेलाए ॥ य० वली ॥ प० पाछो वले ॥ अ० अकालने ॥ च० जेभणी ॥ वि० वर्जिने ॥ का० क्रियाने अवसरे ॥ का० ते क्रिया अनूष्टानना कालने ॥ स० समाचरे ॥ ३१ ॥

मूलः—कालेण निक्खमे भिक्खू कालेण य पडिक्कमे।

अकालं च विवज्जेत्ता काले कालं समायरे ३१.

गाथा ३१ भावार्थ—हवे विनित शिष्यने एषणासमिति कहे छे. साधु काल वेळा (ज्यां सुधी लोकोना घरमां धुम्र निकळतो होय, याचक लोको भीक्षार्थे फरता होय, पाणीयारीओ पाणी भरती होय त्यां सुधी) ए भिक्षाने अर्थे जाय. अने काल वेळाएज गौचरीथी पाछो वळे, अने अकाल (पूर्वोक्तथी विप्रीत) ने वर्जिने क्रियाने अवसरे, जे अनुष्टान जे वेळाए करवुं छे ते समाचरे. ३१

अर्थः—प० जिमवानि पांति बेठि होइ तिहां ॥ न० उभो न रहे ॥ भि० साधु ॥ द० ग्रहस्थे दिधा आहारने विषे ॥ ए० एषणा सुद्ध आहारने ॥ च० लिएसेवे ॥ प० साधुने विषे ॥ ए० गवेषिने ॥ मि० मर्यादाए ॥ का० आहार करवाने काले ॥ भ० जमे ॥ ३२ ॥

मूलः—परिवाडीए न चिट्ठेज्जा भिक्खू दत्तेसणं चरे ।
पडिरूवेण एसित्ता मियं कालेण भक्खए ३२.

गाथा ३२ भावार्थ—ज्यां जमवा पंक्ती बेठी होय त्यां सुधी उभो न रहे अने निर्दोष आहार लेवानी एषणा शुद्धिए ग्रहस्थे जे आहार दीधो होय ते साधुने विषे भिक्षागवेषीने सिद्धांतोक्त मात्रा (मर्यादा) ए आहार करवाने काळे जमे.३२

अर्थः—ना० अति वेगलो उभो न रहे ॥ अ० अति ढुंकडो पण उभो न रहे ॥ न० अ० उभो न रहे अने राभिक्षाचरादिकाने ॥ च० दृष्टि गोचरे ॥ ए० राग द्वेष रहित ॥ चि० उभो रहे ॥ भ० आहारादिकने अर्थे ॥ ल० उलंघीने ॥ तं० ते भिक्षाचरादिकने ॥ न० अ० आघो प्रवेश न करे ॥ ३३ ॥

मूलः—नाइदूरमणासन्ने नऽन्नेसिं चक्खुफासओ ।

एगो चिट्ठेज्ज भत्तट्ठा लङ्घित्ता तं नऽइक्कमे ३३.

गाथा ३३ भावार्थ—भीक्षार (भिखारि) उभो होय तीहां अती दुर तथा अति ढुंकडो उभो न रहे, भिक्षाचरनी तथा ग्रहस्थनी द्रष्टी गोचरे उभो न रहे, अन्न पाणी प्रमुखने अर्थे भिक्षाचरने ओळंघीने प्रवेश नही करतां राग द्वेष रहीत थईने उभो रहे. ३३

अर्थ—ना० दातारथी अति उंचे थानके ॥ व० निश्चे ॥ नी० निचे थानके उभो रहिने ॥ वा० अथवा ॥ ना० दातारने अति ढुंकडो ॥ ना० अति वेगलो उभो रहिने भिक्षानलीए ते केहवी लीए ॥ फा० फासुक अचित ॥ प० परने काजे कीधो होय ॥ पि० आहार तेहने ॥ प० ग्रहेलीए ॥ सं० संजति साधु ॥ ३४ ॥

मूलः—नाइउच्चे व नीए वा नासन्ने नाइदूरओ ।
फासुयं परकडं पिण्डं पडिगाहेज्ज संजए ३४.

गाथा ३४ भावार्थ—दातारथी उंचो रहीने निचो उभो रहीने, अती ढुकडो उभो रहीने, अती दुर उभो रहीने भिक्षा नही लेतां परने अर्थे निपजावेलो होय एवो जीवरहीत अचीत आहार संयति ग्रहण करे. ३४

अर्थः—अ० नहि ॥ पा० बेद्रीयादिक जीव ॥ अ० नहि ॥ बी० बीजजिहा ॥ प० उपरिढांक्यो होय ॥ सं० चोक फेर ढांक्यो होय ॥ एहवा थानकने विषे ॥ स० पोताना मत सरिषो मत छे जे साधुनो ते साधु सहित ॥ सं० संजति साधु ॥ भु० जिमे ॥ ज० जयणाए ॥ अ० आहारने अणनापतो थको ॥ ३५ ॥

मूलः—अप्पपाणप्पबीयंमि पडिच्छन्नंमि संवुडे ।
समयं संजए भुञ्जे जयं अपरिसाडियं ३५.

गाथा ३५ भावार्थ—उपर तथा बेहु पासे मांडादीक करि ढांकलुं होय अने बेइंद्रियादीक जीव तथा बीजरहीत हाये एवा स्थानकने विषे आपणा आचार सरिखा आचारवंत बीजा साधु होय तेनी साथे अण नाखतो थको यत्नाए संयति जमे.३५

अर्थः—सु० भलो कीधो ए भोजन ॥ त्ति० इम न कहे ॥ सुक० रुडो कीधो ध्यानादिक एम कहे ॥ सु० रुडोपच्यो घृतादिके घेबर प्रमुप त्ति० इम न कहे ॥ सुपक्त० भलो पाउं ब्रह्मचर्यपणो एम कहे ॥ सु० रुडो छेद्यो ए पत्र शाकादिक॥ त्ति० इम न कहे ॥ सु० भलो छेद्यो सिनेह एम कहे ॥ सु० भलोहर्यो कृपणनो धन ॥ सुह० भलो हर्यो अलगो किधो आरंभथी आत्माने ॥ म० भले मूओ विसादिकने विषे ॥ म० भलो मूओ पंडित मरणे ॥ सु० भलानिपन्या मोदिकादिक ॥ सु० भलो निपजाव्यो संवर जोग ॥ सु० भलीमनोज्ञकन्या त्ति० न कहे इत्यादिक प्रकारना ॥ सु० भलो मनोज्ञ छे साधुनो वेष । इम बोलतो थको ॥ सा० सावद्यभाषाने ॥ व० वर्जे मु० साधु ॥ ए बे अर्थ ॥३६॥

मूलः—सुकडि त्ति सुपक्कि त्ति सुच्छिन्ने सुहडे मडे ।
सुणिट्ठिए सुलट्ठे त्ति सावज्जं वज्जए मुणी ॥ ३६

गाथा ३६ भावार्थ—ए अन्नादीक भलुं कीधुं, ए घेबरादीक भलां पकाव्यां, ए शाक पत्रादीक भलुं छेद्युं, भलुं ए कृपणनुं धन हर्युं, ए चाडीयो भलो मुवो, ए मोदकादीक स्वादीष्ट भला निपज्या, ए कन्या भली सुंदराकार छे, एहवी सावद्य भाषा साधु वर्जे. एहज जो निर्वद्य भाषा बोलवी होय तो जे प्रमाणे साधु बोले ते कहे छे भलुं कीधुं एणे धर्म-ध्यानादीक; भलुं पाळ्युं एणे ब्रह्मचर्यपणुं, तथा वचन विज्ञानादीक भलुं छे, भलो छेद्यो स्नेह पासादीक, आत्माने भलो हर्यो मिथ्यात्वादीकथी, भलो मुवो पंडीत मर्णे, भलो निपजाव्यो साध्वादीक आचाररुपसंवर; भलो मनोज्ञ साधुनो वेश, भली साधुनी समाचारी एणें आराधी, इत्यादीक निर्वद्य वचन बोले. ३६

अर्थः—र० रति पामे गुरु ॥ प० विनित शिष्यने ॥ सा० सिषामण देतां थका ॥ ह० घोडाने जिम षेला-

वतां ॥ भ० भद्रजातिनां ॥व० जिम वा० असवार रतिने पामे ॥ बा० अविनितने सा० सिषामण देता थका गुरु ॥ स० श्रम पामे षेद पामे ॥ ग० गलिया घोडाने च० जिम पेलावतां वा० असवार खेद पामे ॥ ३७ ॥

मूलः—रमए पण्डिए सासं हयं भद्दं व वाहए।
बालं सम्मइ सासन्तो गलियस्सं व वाहए ३७.

गाथा ३७ भावार्थ—भद्रजातिना घोडाने जेम स्वार खेलावतां रती पामे तेम विनित शिष्यने गुरु शिखामण देतां रती पामे. वळी गळीया घोडाजे खेलावतां स्वार श्र्म पामे तेम अविनितनें शिखामण देतां गुरु श्रम पामे. ३७

अर्थः—ख० टाकर मारे ॥ मे० मुजने ॥ च० चपेटा देछे ॥ मे० मुजने ॥ अ० गाल देछे ॥ व० वध करे छे ॥ मे० मुजने ॥ क० कल्याण कारिणी ॥ अ० सिषामण देतां थका ॥ पा० पापदृष्टि अविनित ॥ त्ति० इम करि ॥ म० माने ॥ ३८ ॥

मूल—खड्डुया मे चवेडा मे अक्कोसा य वहा य मे।
कल्लाणमणुसासन्तो पावदिट्ठि त्ति मन्नई ३८.

गाथा ३८ भावार्थ—गुरु शिखामण दिए ते वारे अविनित केवुं जाणे ते कहे छे. ए गुरु मुजने जेम कोटवाळ बंधीवानने मारे तेम मारे छे, टाकर तथा चपेटा मारे छे, गाळ दीए छे, दडादीके करी वध (मारे)करे छे, ए गुरु कोटवाळ सरिख पाप द्रष्टीवाळा छे एम गुरुए हितकारी शिखामण देतां अविनित शिष्य माने. ३८

अर्थः—पु० पुत्रनिपरे ॥ मे० मुजने ॥ भा० भाइनिपरे ॥ ना० न्यातिनिपरे गुरु मुजने हितकारि सिष देछे ॥ ति० इम ॥ सा० ते विनित सिष्य होय ते ॥ क० सिषामणने कल्याणकारि ॥ म० माने ॥ पा० अविनित होय

ते ॥ उ० पुनः ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ सा० सिखामण देता थका ॥ दा० दासपणाने ॥ त्ति० एम करिने ॥ म० माने ॥ ३९ ॥

मूल—पुत्तो मे जाय नाइ त्ति साहू कल्लाण मन्नइ ।
पावदिट्ठि उ अप्पाणं सासं दासि त्ति मन्नई ३९.

गाथा ३९ भावार्थ—पुत्रनी पेरे भाइनी पेरे ज्ञातीलानी पेरे ए गुरु मुजने हितकारी शिखामण दीए छे एम विनित शिष्य माने अने पाप द्रष्टीवंत अविनित शिष्य ते गुरु हितकारी शिखामण देतां दासनी परे मुजने तर्जना करे छे एम करी माने. ३९

अर्थः—न० न कोपावे ॥ आ० आचार्यने ॥ अ० आत्माने पि० पण ॥ न० न कोपावे ॥ बु० गुरुनि ॥ उ० घातनो करणहार ॥ न० न होइ ॥ न० न होइ ॥ तो० गुरुना छिद्रनो ॥ ग० गवेषणहार ॥ ४० ॥

मूल—न कोवए आयरियं अप्पाणं पि न कोवए ।
बुद्धोवघाई न सिया न सिया तोत्तगवेसए ४०.

गाथा ४० भावार्थ—विनित शिष्य आचार्यने गुरुने पोताना आत्माने न कोपवे गुरुनी घातनो करणहार न होय तेमज गुरुनां छिद्र गवेषे (शोधे) नही. ४०

अर्थः—आ० आचार्यने ॥ कु० कोप्या ॥ न० जाणीने ॥ प० प्रतितकारी वचने करि ॥ प० प्रसन्न करे । वि० कोप अग्नीने उपसमावे ॥ पं० बे हाथ जोडिने ॥ व० बोले ॥ न० नहि करे ॥ पु० वली एह अविनयने ॥ त्ति० एम ॥ य० पदपुरणे ॥ ४१ ॥

मूल—आयरियं कुवियं नच्चा पत्तिएण पसायए ।
विज्झवेज्ज पञ्जलिउडो वएज्ज न पुणो त्ति य ४१.

गाथा ४१ भावार्थ—विनित शिष्य आचार्यने कोप्या जाणीने प्रतित उपजे तेवां वचने करी कोपाग्नी उपशमावी प्रशांत करे वळी बे हाथ जोडीने एम कहे के हे गुरु ? ए मारो अपराध खमो ! इवेथी अपराध नही करुं ! ! ! ४१

अर्थः—ध० दश विध धर्मे करि उपराजे ॥ च० वली ॥ व० सुद्ध व्यवहार ॥ बु० तत्वनो जाण ॥ आ० ते व्यवहारने आदरे ॥ स० सदाय ॥ तं० ते सुद्ध व्यवहार ॥ आ० आचरतो थको ॥ व० व्यवहार सुद्ध परंपराने ॥ ग हिलाने ॥ न० अ० न पामे ॥ ४२ ॥

मूल—धम्मज्जियं च ववहारं बुद्धेहायरियंसया ।
तमायरन्तो ववहारं गरहं नाभिगच्छई ४२.

गाथा ४२ भावार्थ—क्षमादीक दश विध यति धर्मादीके करी तथा जे अवश्यमेव प्रतिलेखनादीक व्यापार उपराजेलो एवो आचार पाप कर्मने टाळनार ते आचार तत्वना जाण तेणे सदाय आचर्यांथी अविनितपणानी निंद्याने न पामे. ४२

अर्थः—म० मनोगत भावने ॥ व० वचन बोलवे जाण्या अभिप्रायने ॥ जा० जाणिने ॥ आ० आचार्यनो ॥ उ० उकारथि कायगत भावने ॥ त० ते अभिप्रायने ॥ प० वा० वचने सहित करिने ॥ क० कायाए करि ॥ उ० निपजावे ॥ ४३ ॥

मूल—मणोगयं वक्कगयं जाणित्तायरियस्स उ ।

तं परिगिज्झ वायाए कम्मुणा उववायए ४३

गाथा ४३ भावार्थ—सुशिष्य आचार्यना मनोगतने विषे जे कार्य रहेलुं होय ते अभीप्रायने वाक्यथी जाणीने ते कार्य हुं करिश! एम कहीने कायाथी उतावळो ते कार्य संपुर्ण निपजावे. ४३

अर्थः—वि० विनित शिष्य ॥ अ० अणप्रेरयो जो चिंतित कार्य करे ॥ नि० सदाय ॥ खि० शिघ्र ॥ ह० होय ॥ सु० गुरुए रुडिपेरे सिषवते थके ॥ ज० जेम गुरुए जे कार्य कह्युं ते तेमज करे ॥ सु० पछे गुरु एम कहे जे ए कार्य ॥ रुडो कीधो ॥ कि० चिंतित उपजता कार्यने ॥ कु० करे ॥ स० सदाय एहवा विनय गुण ॥ ४४ ॥

मूल—वित्ते अचोइए निच्चं खिप्पं हवइ सुचोइए।
जहोवइट्ठं सुकयं किच्चाइं कुव्वई सया ४४

गाथा ४४ भावार्थ—रुडी पेर गुरुनी शिखामणवडे जेम गुरुए कार्य कहेलुं होय तेम विलंब रहीत कार्य करवाने वास्ते सदाय अणप्रेर्यो थको विनित शिष्य प्रवर्ते ते एवुं के जे कार्य कर्या पछी गुरु पण प्रशंशा करे. ४४

अर्थः—न० जाणीने ॥ न० विनय वंत होय ॥ मे० बुद्धिवंत ॥ लो० लोकने विषे ॥ कि० किर्ति ॥ से० ते विनितनी ॥ जा० होये ॥ ह० ते विनित होय ॥ कि० रुडा अनूष्टाननो ॥ स० आधार भूत ॥ भू० प्राणीने ॥ ज० प्रथवी ॥ ज० जेम आधारभूत तेम ॥ ४९ ॥

मूल—नच्चा नमइ मेहावी लोए कित्ती से जायए।
हवई किच्चाणं सरणं भूयाणं जगई जहा ४५

गाथा ४५ भावार्थ—बुद्धिवंत एवा विनयना गुण जाणीने विनयवंत होय तेवा विनितनी लोकने विषे किर्त्ति थाय अने रुडा अनुष्टानथी जगतने विषे पृथ्वीनी पेरे प्राणीओने ते आधारभूत होय. ४५

अर्थ—पु० गुरु ज० जेविनितने प० प्रसन्न थाय सं० गुरु तत्वना जाण छे पु०पूर्वे सं०सेवा करी परिचय करी मूक्या छे एहवा गुरु प० प्रसन्न थया थका ला० पमाडे । वि० विपूल घणो अ० मोक्षादि सुख पामवानो अर्थ हेतु छे जेहने विषे एहवो ते सु० सूत्रने दिए ॥ ४६ ॥

मूलः—पुज्जा जस्स पसीयन्ति संबुद्धा पुव्वसंथुया ।
पसन्ना लाभइस्सन्ति विउलं अट्ठियं सुयं ४६.

गाथा ४६ भावार्थः—शास्त्रनी वांचणी लेवां पहेलां तत्वना जाण एवा गुरुने विनित शिष्ये विनय करीने सेव्या छे ते गुरु विनित शिष्यने प्रसन्न थयाथी जेहथी विस्तीर्ण मोक्ष पामवानो हेतु एवुं श्रुत ज्ञान दिए. ४६

अर्थ—स०तेविनित शिष्य पु०पूजनिक छे स०सात्र जेहना एहवो होय वली केहवो होय सु०अतिहे वि० टालो छे सं०संदेह जेणे । म० गुरुना मननिरुचि जेम होय चि० तेम प्रवर्ते वलि क० सुद्ध साधूनो कर्त्तव्य तेहिज सं० संपदा लक्ष्मी छे जेहने । त० तप स० दश विध समाधि तेणे करि । सं० रुंध्याछे आश्रव जेणे । म० मोटि तपलबधि रुप ज्योतिकाति छे जेहने विषे एहवो विनित । पं० पांच महाव्रतने । पा० पालिने ॥ ४७ ॥

मूल—स पुज्जसत्थे सुविणीयसंसए मणोरुई चिट्ठइ कम्मसंपया ।
तवोसमायारिसमाहिसंवुडे महज्जुई पञ्च वयाइं पालिया ४७.

गाथा ४७ भावार्थः—ते विनित शिष्य श्लाघनीक शास्त्रवंत रुडी पेरे शंसय टालीने गुरुना मननी जेम रुची होय तेम प्रवर्ते, वली दश विध सामाचारीरुप क्रियाए करी सहीत अने क्रमे आश्रव रुंध्या छे एवा मोटा तपनी द्युतीए करी सहीत थको पंच महाव्रत पालीने विनित शिष्य किहां जाय ते (४८ मी गाथामां कहे छे.) ४७

अर्थ—स० तेविनित साधू दे० ज्योतिषी वैमानिक देव । गं० गंध्रवादिक व्यंतरे म० चक्रवर्त्यादि मनूष तणे पू० पूज्या छे च० छांडिने दे० सरिर म० मातानू रुधिर प० बापनो वीर्य ते छे । पु० पूर्व कारण जेहनो एटले तेहिजथी उपनो छे एहवा देहने छांडिने सि० सिद्ध वा० पद पूर्णे । ह० होयसा० सास्वतो । दे० अथवा देवता होय अ० थोडा रह्या छे र० कर्म जेहने एहवो होय । म० महारिधिनो धणी होय । ४८ । त्ति एम । बे० हुं कहुंछुं

॥ इति विनय समाहिनामा प्रथमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥

मूल—स देवगन्धव्वमणुस्सपूइए चइत्तु देहं मलपङ्कपुव्वयं ।
सिद्धे वा हवइ सासए देवे वा अप्परए महड्ढिए ४८. त्ति बेमि

विणयसुयमज्झयणं सम्मत्तं.

गाथा ४८ भावार्थः—भुवनपती, वांणव्यंतर, जोतिषीने वैमानीक ए चार जातीना देवताए तथा चक्रवर्त्यादीक मनुष्ये पुजेलो एवो विनयवंत साधु मातानुं रुधीर ने पीतानुं विर्य तेहथी उत्पन्न थएला शरीरने छोडीने सास्वतो सिद्ध थाय अथवा जेहने थोडां कर्म रहेलां होय ते मोटी रूद्धिनो धणी देवता थाय एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू! जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम तुज प्रत्ये कहुं छुं. ४८

इति श्री प्रथम विनय अध्ययनो भावार्थ संपूर्ण.

॥ परीसहज्झयणं ॥

द्वितीयं अध्ययनम्

विनयवंत होय ते परीसहने खमे ते माटे बीजुं परीसह अध्ययन प्रारंभीए छीए

अर्थ—सु० सांभल्यो मे०मे। आ० हे आउषावंत शिष्य ते० तेणे भ० भगवंते ए०एम। अ० कह्युं इ० ए जिन सासन ने विषे ख० निश्चेबा० बावीस परीसह स० तपस्वीए। भ० ज्ञानवंते मं० महावीरे का० काश्यप गोत्रिए प० प्रकर्षे जाणी कह्युं जे० जे कोइ भि० साधू सो० गुरुनी समिपे सांभलीने। न० जाणीने जि०परिचित करिने अभ्यास करिने। अ० ते परीसहने जितिने भि० गोचरिने विषे। प० प्रवर्ततो थको पु० परीसहे फरस्योथको नो०संजमने विषे हणाय नहि नासे नहि ॥ १ ॥

हवे शिष्य गुरु प्रत्ये पूछे छे क० कोण ख० निश्चे ते० तेबावीस प० परीसह। स० तपस्वीए भ० ज्ञानवंते म० महावीरे का० कास्यपगोत्रिए प० प्रकर्षे वे० जाणि कह्युं जे० जे कोइ भि० साधू सु० गुरुनि समिपे सांभलिने न० जाणीने जि० परिचित करिने अभ्यास करिने। अ० ते परीसहने जितिने भि० गोचरिने विषे। प० प्रवर्तता थको पु० परीसहे फरस्यो थको। नो० सजमने विषे हणाय नहि नासे नहि ॥ २ ॥

हवे गुरु कहेछे। इ० एणिपरे ख० निश्चे ते०ते। बा० बावीस प० परीसह। स०श्रमण तपस्वीए भ० भगवंत स० महावीर का० कास्यपगोत्रिए प० प्रकर्षे वे० जाणी कह्युं। जे० जे कोइ भि० साधू सु० गुरुनि समिपे सांभलिने।

न० जाणिने जि० परिचित करीने अभ्यास करिने अ० ते परीसहने जितिने भि० गोचरिने विषे प० प्रवर्ततो थको पु० परीसहे फरस्यो थको नो० संजमने विषे हणाय नहि नासे नहि ॥ ३ ॥

तं० ते बावीस परिसा जेम छे तेम कहे छे ॥ दि० भूख प० सर्वथा प्रकारे स० सहेवी ते दिगंछा परीसह कहिए ॥ १ ॥ पि० तृषानो प० सर्वथा प्रकारे सहेवो ॥ २ ॥ सी० सीतनो प० परीसह ॥ ३ ॥ उ० तापनो परीसह ॥ ४ ॥ दं० दंसमसगनो प० परीसह ॥ ५ ॥ अ० जूंना फाटा वस्त्रनो प० परीसह ॥ ६ ॥ अ० संजमने विषे अरति अथिर पणो उपजे तेहनो प० परीसह ॥ ७ ॥ इ० स्त्रिनो परीसहखमे ॥ ८ ॥ च० ग्रामादिकने विषे चालवानो परीसह ॥९॥ नि० एकठामे एक आसणे बेसी रहेवो तेहनो परीसह ॥ १० ॥ से० उपाश्रय थानकनो प० परीसह ॥ ११ ॥ अ० अशुभ वचन आगलो बोले ते परीसह ॥१२॥ व० वधनो परीसहखमे॥ १३ ॥ जा० जाचवानो प० परीसहखमे ॥१४॥ अ० अण लाभ्यानो प० परीसह ॥ १५ ॥ रो० रोगनो प० परीसह ॥ १६ ॥ त० तृणाना फरसनो परीसह ॥ १७ ॥ ज० मेलनो परीसह ॥ १८ ॥ स० सत्कारनो सनमाननो प० परीसहखमे ॥ १९ ॥ प० प्रज्ञानो उतकर्षनो प० परीसह ॥ २० ॥ अ० अजाण पणानो प० परीसह ॥ २१ ॥ दं० समकितथी डोले ते दंसण प० परीसह ॥ २२ ॥

मूलः—सुयं मे आउसं तेण भगवया एवमक्खायं । इह खलु बावीसं परीसहा समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइया, जे भिक्खू सोच्चा नच्चा जिच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्वयन्तो पुट्ठो नो विहणेज्जा । (कयरे खलु ते

बावीसं परीसहा समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइया, जे भिक्खू सुच्चा नच्चा जिच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्वयन्तो पुट्ठो नो विहण्णेज्जा) ॥ इमे खलु ते बावीसं परीसहा समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइया, जे भिक्खू सुच्चा नच्चा जिच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्वयन्तो पुट्ठो नो विहण्णेज्जा । तं जहा । दिगिछापरीसहे १ पिवासापरीसहे २ सीयपरीसहे ३ उसिणपरीसहे ४ दंसमसयपरीसहे ५ अचेलपरीसहे ६ अरइपरीसहे ७ इत्थीपरीसहे ८ चरियापरीसहे ९ निसीहियापरीसहे १० सेज्जापरीसहे ११ अक्कोसपरीसहे १२ वहपरीसहे १३ जायणापरीसहे १४ अलाभपरीसहे १५ रोगपरीसहे १६ तणफासपरीसहे १७ जल्लपरीसहे १८ सक्कारपुरक्कारपरीसहे १९ पन्नापरीसहे २०

अन्नाणपरीसहे २१ सम्मतपरीसहे २२ (दंसणपरीसहे)

भावार्थः—विनयवंत होय ते परीसह सहन करे तेथी बीजुं परीसह अध्ययन कहे छे. ॥ १ ॥ सुधर्मास्वामी कहेता हवा, हे चीरंजीवी जंबू! जे कास्यप गोत्रना धणी श्रमण भगवंत तपस्वी महावीर देवे जैन शासनने विषे बाविस परीसह कहेल छे, तेने जे कोइ साधु गुरु समीपे सांभळी जाणे, परीचय करी ते परीसहने जीती, गोचरीने विषे प्रवर्ततो थको परीसहथी फरस्यो थको संयमथी नासे नही. ॥ १ ॥

भावार्थः—हवे शिष्य पुछे छे, कोण ते निश्चय बाविस परीसह के जे कास्यप गौत्रना धणी श्रमण तपस्वी भगवंत श्री महावीर देवे जैन सासनने विषे साक्षात केवळ ज्ञाने करी स्वयमेव जाणीने परुपेल छे के जे कोइ साधु गुरु समीपे सांभळी जाणी, परीचय करी, ते परीसहने जीती, गौचरीने विषे प्रवर्ततो परीसहथी फरस्यो थको संयमथी हणाय (नासे) नहीं. ॥ २ ॥

भावार्थः—हवे गुरु कहेता हवा, एह निश्चे बाविस परीसह के जे कास्यप गौत्रना धणी श्रमण तपश्वी भगवंत श्री महावीर देवे जैन सासनने विषे साक्षात् केवळ ज्ञाने करी स्वयंमेव जाणीने परुपेल? के जे कोइ साधु गुरु समीपे सांभळी, जाणी, परीचय करी, ते परीसहने जीती, गौचरीने विषे प्रवर्ततो, परीसहथी फरस्यो थको, संयमथी हणाय (नासे) नहीं. ॥ ३ ॥

भावार्थः—हवे ते बाविस परीसहना नाम कहे छे १ वखतसर भोजन नहीं मळवाथी थती पीडा सहन करवी ते क्षुधा परीसह २ खाधा पछी तर्षा लागे अने अचेत पाणी जेवुं जोइए तेवुं न मळे ते तर्षानो परीसह ३ शीयाळामां टाढ सहन करवी पडे, ते परीसह ४ ऊनाळानी रूतुमां ताप सहन करवो पडे ते परीसह ५ चोमासामां दंश, मच्छरादिना डंक सहन करवा ते परीसह ६ वस्त्र फाटी गएलां जुनांथी निर्वाह करवो पडे ते परीसह ७ जोइती वस्तु नही मळवाथी दीलगीरी न थवा देवी ते परीसह ८ स्त्री संबंधी काम विकार प्रगट न थवा देवा ते परीसह ९ एक गामथी बीजे गाम पगे चाली जवुं ते परीसह १० मकाननी अंदर आखो दिवस एकज स्थानके बेशी रहेवुं ते परीसह ११ (स्थानक एटले मकाम) जेवुं जोइए तेवुं न मळेते परीसह १२ गामादिक फरतां कोइ अनार्य क्रोध करी गाळ हुंकारा

दे ते सहन करवा ते परीसह १३ गामादिक फरता साधुने मारे ते मार खमवो ते परीसह १४ पारके घेर मांगवुं ते परीसह, १५ मांग्यां छतां ना आपे तेथी संतोष राखवो ते-परीसह, १६ शरीरने विषे रोगनी पीडा सहन करवी ते परीसह १७ रोगी छतां घासनी पथारी उपर सुइ रहेवुं ते परीसह १८ शरीरने विषे थतो पसीनादिक दुगंच्छा न करवी ते परीसह १९ कोइ माणस आवो पधारो एम न कहे ते परीसह २० थोडी बुद्धि पोतानी छे जेथी कोइ माणस पुछे अने एकदम जवाब न देवाय एवी बाबतथी न मुंझावबुं ते परीसह २१ घणा दीवस तप संयमादिक कर्मो छे तो पण ज्ञान प्राप्त न थयुं तेथी पण मुंझावबुं नहि ते परीसह २२ देवलोक अथवा नर्क हशे के केम अथवा (आ वचन) तिर्थंकर साचा हशे के केम छेवटे तेनी नास्ति करे तेम न थवा देवुं ते परीसह.

अर्थ—प० एबावीस परीसहना । प० प्रकर्षे वि० जूदी जूदी विचारणा । का०काश्यपगोत्रिमहावीरे । प०परुप्या।तं० ते विचारणाने भे० तुज प्रते । उ० कहिस्य आ० अनूक्रमे सु० सांभली मे० मूजने कहेता थका ॥ १ ॥

मूल—परीसहाणं पविभत्ती कासवेणं पवेइया ।
तं भे उदाहरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे १.

गाथा १ भावार्थः—सुधर्मास्वामी कहेता हवा हे जंबू! कास्यप गौत्री श्री महावीर स्वामीए जुदा जुदा बाविस परीसह परुपेल छे ते विचारीने हुं तुजने कहीश, ते तुं अनुक्रमे सांभळ! ॥ १ ॥

अर्थ—दि० भूषवापीछत दे० सारिरने विषे । त० तपस्वी भि० साधू था० संजमने विषे बलवंत ॥ न० न छेदे फलादिकने पोते न० न छेदावे पर अनेरापासे । न० पचे नहि अनादिकने पोते न० पचावे नहि पर पासे ॥ २ ॥

मूल—१ दिगिञ्छापरिगए देहे तवस्सी भिक्खू थामवं ।
न छिन्दे न छिन्दावए न पए न पयावए २.

गाथा २ भावार्थः—सर्वे परीसह मांही क्षुद्धानो परीसह खमतां दोहीलो छे तेथीं प्रथम क्षुद्धानो परीसह कहे छे. संयमने विषे बळवंत एवा तपस्वी साधुनें, क्षुद्धानो परीसह व्यापें थके, पोते फळादीकने छेदे नही, बीजा पासे छेदावे नही, पोते अन्नादिक पचे (रांधे) नही. अनेरा पासे रंधावे नही. ॥ २ ॥

अर्थ—का० कागनिर्जंघा ॥ प० तेहनो मध्य भाग जेहवो होय पातलो । सं० ते सरिषा सरिरनां अंग छे जेहना पातला ॥ अथवा का०कागजंघा वनस्पतिनी गांठ सं० ते सरिषा अंगढिंचण प्रमूष जेहनां कि० सरिर दूर्बलो । ध० नसांजाले करि सं० वास छें ॥ मा० मर्यादानो जाण अ० आहार पा० पाणीनो । अ० नथी दिन म० मन जेहनो एहवो थको च० प्रवर्ते ॥ ३ ॥

मूल—कालीपव्वङ्गसंकासे किसे धमणिसंतते।
मायन्ने असणपाणस्स अदीणमणसो चरे ३.

गाथा ३ भावार्थः—क्षुद्धाना परीसहथी कागनी जंघाना मध्य भागनी माफक जे साधुनुं पातलुं ने निर्बल शरीर थइ गएल होय, अने फक्त नशा जाळे करी वींटेल होय, एवुं शरीर थयां छतां पण, आहार पाणीनी मर्यादानो जाण एवो साधु चित्त दीन (कायर) नहीं करतां संयम मार्गने विषे चाले. ॥ ३ ॥

अर्थ—हवे तृषानो परीसह कहे छे।त० तेवार पछे पु० फरस्यो पिडयो ॥ पि० तृषाए । दो० अणाचारनिदुगंछानो करणहार ल० संजमनिलाज धरतो सं० संजतीं । सी० सचित्त पाणी ताढाने न० सेवे नहिं । वि० अचित्त पाणीनि ए० एषणा प्रत्ये च० प्रवर्ते ॥ ४ ॥

मूल—२ तओ पुट्ठो पिवासाए दोगुञ्छीलज्जसंजए।

सीउंदगं न सेविज्जा वियडस्सेसणं चरे ४.

गाथा ४ भावार्थः—हवे बीजो त्रषानो परीसह कहे छे संजमनी लजाए करी सहीत अने अणाचारनो वर्जणहार एवो साधु तृषाना परीसहे पीड्यो थको, सचेत पाणी नहीं भोगवतो, अचेत पाणीनी एषणा (सोधन) ने विषे प्रवर्ते. ॥ ४ ॥

अर्थ—छि० छेदाणो छे लोकनो आवागमन जिहां एहवा प० पंथने विषे॥ आ० अत्यंत आकुल व्याकुल थायछे सरिर जेहनो सुपि० अतिशे तृषावंत प० अतिशे सु० सुकाणो छे मु० मुख जेहनो । दीं० दिनपणा रहित थको ॥ तं० ते तृषाना ति० सहे प० परीसहने ॥ ९ ॥

मूल—छिन्नावाएसु पन्थेसु आउरे सुपिवासिए ।
परिसुक्कमुहे दीणे तं तितिक्खे परीसहं ५.

गाथा ५ भावार्थः—मारगमां जता पंथने विषे कोइ मनुष्य आवतो नथी, अने जेनुं मुख त्रषाए करीने थुक विना सुकायेल होवाथी शरीरे अत्यंत आकुल व्याकुल थएलो होय, तोपण साधु सचेत पाणी नही भोगवतो, दीन (कायर) पणा रहीत थको त्रषानो परीसह खमे. ॥ ५ ॥

अर्थ—हवे शीतनो परीसह । च० ग्रामादिकने विषे प्रवर्तता साधुने। वि० अग्निआदिकनां आरंभथी निवर्त्या छे लु० लुखा शरिर छे जेहनो एहवा साधुने सी० शीत टाढ फु० फरसे कदाचिते ए० एकदा प्रस्तावे ॥ ना० सझायादिकनि वेला अति क्रमि उलंघीने । मु० साधु टाढना भय माटे सदोष थानके न ग० जाय सो० सांभलीने जि० जिननि शिषामण ॥ ६ ॥

मूल—३ चरन्तं विरयं लूहं सीयं फुसइ एगया ।
नाइवेलं मुणी गच्छे सोच्चाणं जिनसासणं ६.

गाथा ६ भावार्थः—हवे त्रीजो टाढनो परीसह कहे छे. जेओ अग्निना आरंभथी निवर्त्या ते अंगिध (लूखा) भोजन तथा तैल प्रमुख अभ्यंगनादिकना त्यागथी जेओनुं शरीर लुखुं (कसरहीत) थइ गएल होय एवा तपश्वी मुनीने ग्रामानुं ग्राम वीचरतां, एकदा माहाशीत काळना समयमां प्रडिमादीवहेतां कायोत्सर्गमां रहेलाने शीतटाढ शरीरने विषे स्पर्शे, ते वारे एम विचारे जे जीव अने शरीर भीन्न छे (जुदा छे) एम जीनेंद्रनी शीखामण सांभळीने सझायादीकनी वेळा ओलंघी टाढना भयथी दोष सहीत स्थानकने विषे मुनी न जाय. ॥ ६ ॥

अर्थ—न० अ० नथि मे० माहरे ताढना नि० निवारण घरादिक । छ० वस्त्रादिक न० नथी। अहंतु० ते माटे अ० अग्नि से० सेवुं । इ० एम भि० साधू न० न चिंतवे संजती मूनिराज ॥ ७ ॥

मूलः—न मे निवारं अत्थि छवित्ताणं न विज्जई ।
अहं तु अग्गिं सेवामि इइ भिक्खू न चिन्तए ७.

गाथा ७ भावार्थः—माहरे ताढ निवारणने वास्ते वस्त्र तथा घरादीक नथी तेथी हुं अग्नीने सेवुं एम साधु न चींतवे. ॥७॥

अर्थ—हवे तापनो परीसह कहे छे उ० उन्हि भूम्यादिकने प० आतिशो या० तापे करि प० अभ्यंतर बाहज्यथि उपनोदाघ तेणे करि त० पिडयो । धि० ग्रीष्मकालनां वा० सरदकालनां प० तापेतावडे करिने पिडयो । सा० साता नो० नवांछे जे किवारे शितलथासे ॥ ८ ॥

मूलः—४ उसिणंपरियावेणं परिदाहेण तज्जिए ।
घिंसु वा परियावेणं सायं नो परिदेवए ८.

गाथा ८ भावार्थः—हवे चोथो तापनो परीसह कहे छे. ग्रीष्म ऋतु (जेष्ठ असाड) ने सरद ऋतु (आसो कार्तिक)

ने विषे, अभ्रमुमीयादिकना अत्यंत तापे करी, बाह्यथी परसेवो ने मेले करी अने अभ्यंतर तृषाना तापे पीड्यो थको, हवे क्यारे छूटी थइ शीतळता थशे एम मुनी इच्छे नही. ॥ ८ ॥

अर्थः—उ० उन्हे तापे करि । त० अत्यंत पिडयो मे० मर्यादावंत साधु । सि० स्नानने नो० निश्चे नवांछे । गा० शरिरने पाणिए करिने न सींचे न० वाउ न घाले विंजणादिके करि य० वली अ० पोताना आत्माने ॥ ९ ॥

मूलः—उन्हाहितत्तो मेहावी सिणाणं नो वि पत्थए ।
गायं नो परिसिञ्चेज्जा न वीएज्जा य अप्पयं ९.

गाथा ९ भावार्थः—अत्यंत ऊष्ण तापे करी पीड्यो थको मर्यादावंत साधु, स्नाननी प्रार्थना नही करतां, पाणीथी गात्रने सींचे नही, अने विंजणादिके करी शरीरने विषे वायु नाखे नही. ॥ ९ ॥

अर्थः—पु० फरस्यो पिडयो य० वली द० दंस मसकादिके । स० फरस्यो ते अणफरस्या सरिखो ॥ ए. एम समता भावे रहेता । म० मोटा मूनी साधू ॥ ना० हाथी जिम सं० संग्रामनां सी० मस्तकने विषे सु० सुर हाथीने अ० हणे जिते प० आगला शत्रुने ॥ १० ॥

मूलः—पुट्ठो य दंसमसएहिं समरेव महामुणी ।
नागो संगामसीसे वा सूरो अभिहणे परं १०.

गाथा १० भावार्थः—हवे दंश मच्छरनो परीसह कहे छे. जेम सुरो हाथी संग्राममां मस्तकने विषे आगल्या शत्रुने हणीने जीते, तेम डांस मच्छरादिकना परीसहादिके पीड्यो थको, फरस्यो ते अणफरस्या सरीखो लेखवी साधु समताभावे रहे.॥१०॥

अर्थः—नसन्त० त्रास न पमाडे दंसादिकने न० वारे नहि अंतराय न पाडे ॥ म० मने करि पण न० न करे

द्वेष उ० उदास भावे रहे शरिर उपरि मोहनाणे । न० हणे नहि पा० प्राणी जीवने । भु० षाता थका ॥ म० मांस सो० लोहिने ॥ ११ ॥

मूलः—न संतसे न वारेज्जा मणं पि न पओसए।
उवेह न हणे पाणे भुञ्जन्ते मंससोणियं ११.

गाथा ११ भावार्थः—ऊदासीनपणाना भावे रहीत पोताना शरीर उपर मोह नहीं आणतां, रुधीर ने मांस खातां थकां डांस मच्छरादिकने चटको मारतां वारे नहीं, तेम त्रास नही पमाडतां मने करीने पण मुनी तेना उपर द्वेष न करे. ॥११॥

अर्थः—हवे छठो अचेल परीसह कहे छे । प० अतिहि जूने व० वस्त्रे करि हो० होइसहुं त्ति० इम अ० वस्त्र रहित खेद माने। अ० अथवा स० वस्त्र सहित हो० होइसुफाटा देपि नवा आपसे हर्ष मांने । इ० ए बेहु मांहि एकेवानुं भि० साधू न० न चिंतवें ॥ १२ ॥

मूलः—६ परिजुण्णेहि वत्थेहिं होक्खामि त्ति अचेलए।
अदुवा सचेलए होक्खं इइ भिक्खू न चिन्तए १२.

गाथा १२ भावार्थः—हवे अचेलनो परीसह कहे छे. अति जुनां वस्त्रे करी हुं वस्त्र रहीत थइश, (ते वारे शुं करीश) एम खेदनुं पामवुं, अथवा ए मारां जीर्ण तथा फाटेलां वस्त्र जोइ कोइ दातार नवां वस्त्र आपशे, एम हर्षनुं पामवुं, ए बंने प्रकारनुं चींतवन साधु न करे. ॥ १२ ॥

अर्थः— हवे ए० एकदा प्रस्तावे साधु । अ० जूना वस्त्र तथा वस्त्र रहित पणे हो० होय । स० आ० वली नवा वस्त्र सहित पणे ए० एकदा प्रस्तावे होय । ए० ए साधुनो ध० धर्म हि० हितकारि न० जाणीने । ना० ज्ञानवंतनो० खेदन पामे ॥ १३ ॥

मूलः—एगयाऽचेलए होइ सचेले आवि एगया।
एयं धम्मं हियं नच्चा नाणी नो परिदेवए १३.

गाथा १३ भावार्थः—कोइ वखत जीन कल्पीनी अवस्थाए वस्त्र रहित होय, अने कोइ वखत स्थीवर कल्पीनी अवस्थाये वस्त्रसहित पण होय, तेथी वस्त्र साहित, राहित, ए बेहु प्रकारनो धर्म हीतकारी जाणी ज्ञानवंत मुनी शीतकालादिकने विषे हुं शुं करीश? एम खेद न पामे. ॥ १३ ॥

अर्थः—हवे सातमो अरतिनो परीसह कहे छे। गा० ग्रामानुग्राम प्रत्ये री० विचरता साधुने। अ० अणगारने अ० परिग्रह रहितने अ० संजमने विषे अरति अ० उपने प्रवेश करे। तं० ते अरतिना ति० सहे प० परीसहने ॥ १४ ॥

मूलः—७ गामाणुगामं रीयन्तं अणगारं अकिंचणं।
अरई अणुप्पवेसेज्जा तं तितिक्खे परीसहं १४.

गाथा १४ भावार्थः—हवे अरतिनो परीसह कहे छे. परिग्रहथी रहीत एवा मुनीने ग्रामानुं ग्राम विचरतां संजमने विषे अरति उपजे ते अरति परीसहने खमे. ॥ १४ ॥

अर्थः—अ० अरतिने पि० पराहि कि० करिने वि० आश्रवथि निवर्त्या ते आ० आत्मानि रक्षानो करणहार। ध० धर्मने विषे। आ० समस्त पणे रति पामे अथवा धम्मारामे० धर्म्म रुप आरामने विषे रहे कहेवाने विषे। नि० गयो छे आरंभ जेहथी एहवा धर्म आरामने विषे। उ० उपसांत थको मु० साधु च० प्रवर्त्ते ॥ १५ ॥

मूलः—अरइं पिट्ठओ किच्चा विरए आयरक्खिए।

धम्मारामे निरारम्भे उवसन्ते मुणी चरे १५.

गाथा १५ भावार्थः—जेनो आत्मा आश्रवथी निवर्त्यो ने जेनाथी आरंभ गयो छे अने छकायनुं रक्षण करनार एवो साधु अरतिने दुर करीने धर्म रुपीआ आराम (बाग) ने विषे उपशांत थको प्रवर्ते. ॥ १५ ॥

अर्थः—हवे आठमो स्त्रीनो परीसह कहे छे स०कर्म बंधनो संजोग तथा आसक्त थावानो हेतु । ए०ए स्त्री म० मनुष्यनि जा० जे लोकने विषे इ० स्त्रीओ । ज० जे साधुने ए० ए स्त्रीओ प० परिज्ञाए एहवी जाणी प्रवर्ते छे पच्चखाणे करि पचषी प्रवर्ते छे सु० रुडुंकीधुं आचर्युं त० तेणे साधुए सा० चारित्र ॥ १६ ॥

मूलः—८ सङ्गो एस मणुस्साणं जाओ लोगम्मि इत्थिओ।
जस्स एया परिन्नाया सुकडं तस्स सामण्णं १६.

गाथा १६ भावार्थः—हवे स्त्रीनो परीसह कहे छे. मनुष्य लोकादिकने विषे जे स्त्रीयो थाय छे, ते सर्व प्रकारे कर्मबंधनो संयोग तथा आशक्त (लुब्ध) थवानो हेतु जाणीने पचखाण करवे करी छांडे, ते साधुए रुडुं चारित्र आचर्युं. ॥ १६ ॥

अर्थः—ए०ए पूर्वोक्त स्त्रीना स्वरूपने ।आ० ग्रहिने मे० बुधिवंत । पं० संसार मांहिखुंची रहिवाने कादव सरिषी। इ० स्त्रीओ । नो० ता० ते संघाते प्रवर्तिने नो० वि० संजम जीवतव्यने हणे नहि । च० आचरे धर्मानुष्टानने अ० आत्मानो ग० गवेषण हार तारणहार ॥ १७ ॥

मूलः—एयमादाय मेहावी पङ्कभूयाओ इत्थिओ।
नो ताहिं विणिहन्निज्जा चरेज्जऽत्तगवेसए १७.

गाथा १७ भावार्थः—मुक्ति गामी पुरुषने कादवनी पेरे खुंची रहेवानुं कारण ए स्त्री छे एम स्त्रीना स्वरूपने बुद्धिवंत

प्राणीने पोताना आत्माने संसारथी तारण हार होय ते साधु की संघाते प्रवर्त्ति संयम जीवतव्यनें नही हणतां धर्म अनुष्ठान (क्रीया) मे आचरे. ॥ १७ ॥

अर्थः—हवे चालवानो नवमो परीसह कहे छे ॥ ए० एकलोज रागद्वेष रहित च० विचरे ला० निर्दोष आहारे सरिरनि । ला० निर्वाहनो करणहार ॥ अ० जीतिने प० परीसहने । गा० गामने विषे वा० अथवा न० नगरने विषे वा० अथवा । वि० निश्चे ॥ नि० वाणीयाना वास निगमने विषे वा० अथवा रा० राजधानीने विषे ॥ १८ ॥

मूलः—ए एग एव चरे लाढे अभिभूय परीसहे ।
गामे वा नगरे वावि निगमे वा रायहाणिए १८.

गाथा १८ भावार्थः—हवे चालवानो परीसह कहेछे. निर्दोष आहारे करी शरिरमां निरवाहनो करणहार एवो साधु परीसहने जीतीने, एकलो राग द्वेष रहीत गाम, नगर, निगम (वाणीयाना वास होय ते) ने राज्यध्यानी ने विषे विचरे ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० गृहस्थादिकाने नेसरा रहित । च० विचरे भि० साधु । ने० न करे प० परिग्रहने । अ० आसक्तपणा रहित थको । गि० गृह संघाते ॥ अ० घर रहित प० सर्वथा प्रकारे विचरे सजमने विषे ॥ १९ ॥

मूलः—असमाणो चरे भिक्खू नेव कुज्जा परिग्गहं ।
असंसत्तो गिहत्थेहिं अणिकेओ परिव्वए १९.

गाथा १९ भावार्थः—ग्रहस्थादीकना निश्राए रहीत ममता रुप परिग्रहमां आसक्त (लुब्ध) नहीं थतां ग्रहस्थ संघाते परिचय अणकरतो, घर रहीत, साधु, नव कल्पी विहार करतो संयमने विषे विचरे. ॥ १९ ॥

सु० समसांनने विषे सु० वा० अथवा सुना घरने विषे ।
अर्थः—हवे १० मो निसीहिया परीसह कहे छे ॥ बेसे स्वाध्यायादिकने विषे अर्थे । न०
रु० व० अथवा रुषना मूलने विषे ए० रागद्वेष रहित अ० कुचेष्टा रहित नि०
त्रासवे नहि य० वलि पदपूरणे । प० परजीवने ॥२० ॥

मूलः—१० सुसाणे सुन्नगारे वा रुक्खमूले व एगओ
अकुक्कुओ निसीएज्जा न य वित्तासए परं २०.

विषे पर जीवने त्रास
गाथा २० भावार्थः—हवे निसीहिया परीसह कहीये. स्मशान, सुनांघर, अथवा वृक्षना मुळने बेसे. ॥ २० ॥
नहीं पमाडतां कुचेष्टाने राग द्वेष रहीत थका स्वाध्यायादीकने विषे

सं० संकाय
अर्थः—त० तिहा से० ते स धु े अ० बेठ थका । उ० उपसर्ग उपजे अ० तेहने खरे सहे ॥
भी० बीहतो थको ॥ न० नजाय । उ० तिहांथी उठिने । अ० अनेरा आ० अकल्पनिक आसन प्रत्ये ॥ २१ ॥

मूलः—तत्थ से अच्छमाणस्स उवसग्गाऽभिधारए ।
सङ्काभीओ न गच्छेज्जा उट्ठित्ता अन्नमासणं २१.

एम जाणी नि-
गाथा २१ भावार्थः—तिहां स्मशानादिकने विषे रहेता साधुने ऊपसर्ग ऊपजे तो ए मुजने शुं करशे
श्चळ चीत करी खमे, पण ते उपसर्गथी डरी तिहाथी उठी अनेरे अकल्पनीक स्थानके न जाय. ॥ २१ ॥

अ०० निचा ताढ
अर्थः—हवे इग्यारमो सेज्या परीसह कहे छे। उ० उंचा प्रधान ताढ ताप निवारक एहवा ।
ताप वाय एहवा । से० एहवे सेज्या थानके करी ॥ त० तपस्वी भि० साधु । था० संजमने विषे बलवंत । ना० ऽ०
स्वाध्यायादिकनि मर्यादाने न० वि० उलघे नहि पा० पापदृष्टि प्रमादे वि० मर्यादाने उलंघे ॥ २२ ॥

मूलः—२२ उच्चावयाहिं सेज्जाहिं तवस्सी भिक्खू थामवं
नातिवेलं विहन्नेज्जा पावदिट्ठी विहन्नइ   २२.

गाथा २२ भावार्थः—हवे सेज्जा परीसह कहीये. ताढ ताप निवारी शके एवा ऊंचाने ताढ ताप निवारी न शके तेवा निचा सेज्या स्थानकने विषे, शीतादीक सहेवाने समर्थ, हर्ष विखवादादीके करी रहीत, संयम ने विषे बळवंत एवा तपस्वी साधु स्वाध्यायादीकनी मर्यादा ओलंघे नही, अने जे साधु पाप द्रष्टीने प्रमादी होय ते स्वाध्यायादिकनी मर्यादा ओलंघे छे. ॥ २२ ॥

अर्थः—प० स्त्रीयादिक रहित ॥ व० उपाश्रयने ल० पामिने । क० शोभनिक अ० अथवा । पा० अशोभनिक कि० किंस्यु मे० मुजने । ए० एक रात्रि सुखदुख क० करशे ॥ ए० एम विचारि त० तिहां विषम समा थानकने विषे । अहि० सुखदुख अहियासे ॥ २३ ॥

मूलः—पइरिक्कं वसयं लध्धुं कल्लाणं अदुव पावयं ।
किमेगरायं करिस्सत्ति एवं तत्थऽहियासए   २३.

गाथा २३ भावार्थः—शोभनीक अथवा अशोभनीक स्त्रीयादीक रहीत उपाश्रय पामीने, एक रात्रीये मने सुख दुःख शुं करशे, एम जाणीने विषंभ (एटले बराबर नही) भूमी स्थानकने विषे सुख दुःखने समभावे लेखवे. ॥ २३ ॥

अर्थः—हवे बारमो अक्रोस परीसह कहे छे अ० अक्रोसे वचने करि प० गृहस्थादिक भि० साधुने ॥ न० ते० ते गृहस्थादिक प्रते । प० न करे क्रोध । स० सरिखो हो० थाइ बा० बालमूर्ख । त० ते माटे भि० साधु न० न करे क्रोध ॥ २४ ॥

मूलः—१२ अक्कोसेज्जा परे भिक्खुं न तेसिं पडिसंजले।
सरिसो होइ बालाणं तम्हा भिक्खू न संजले २४.

गाथा २४ भावार्थः—हवे अक्रोसनो परीसह कहेछे. कोइ अनार्य दुष्ट वचने करी साधुने आक्रोशे (मारे) तो तेना उपर क्रोध न करे जो तेना उपर क्रोध करे तो साधु अने बाल (अज्ञानी) ए बंने सरीखा थाय. ॥ २४ ॥

अर्थः—सो० सांभलीने णं० अलंकारे। फ० कठोर भा० भाषाने। दा० आकरो रुद्र। गां० इंद्रियना समोहने कं० कांटा सारिखा। तु० अण बोल्यो थको कठोर भाषाने उ० लेखा मांहि न गणे। नता० ते बोलणहार प्रते म० द्वेष क० न करे ॥ २५ ॥

मूलः—सोच्चाणं फरुसा भासा दारुणा गामकण्टगा।
तुसिणीओ उवेहेज्जा न ताओ मणसीकरे २५.

गाथा २५ भावार्थः—इंद्रीयना समुहने कांटा सरीखी आकरी कठोर भाषाने सांभळी ने कठोर भाषाने लेखामां गणे नहीं, अने बोलनार उपर द्वेष नही करतां मौन्य पणुं (बोलवुं नहीं) एवुं धारण करे. ॥ २५ ॥

अर्थः—हवे तेरमो वधनो परीसह कहे छे ह० हण्यो थको न० कोप न करे भि० साधु। म० मने पि० पण न० द्वेष न करे। ति० क्षेमाने प० उतकृष्टी। न० जाणीने। भि० साधुनो धं० धर्मने वि० विशेषे चिं० चिंतवे ॥ २६ ॥

मूलः—१३ हओ न संजले भिक्खू मणं पि न पओसए।
तितिक्खं परमं नच्चा भिक्खू धम्मं विचिन्तए २६.

गाथा २६ भावार्थः—(हवे वधनो परीसह कहे छे) साधुने कोइ हणे तो मने करी पण तेना ऊपर कोप के द्वेष न करे, अने उत्कृष्टो साधुनो क्षमा रुप धर्म जाणीने चींतवे. ॥ २६ ॥

अर्थः—स० तपस्वी सं० संजती दं० दमतेंद्रि एहवा साधुने ह० हणे को० कोइक अनार्य । न० नथी जी० जीवनो ना० विनाश ति० एम ॥ ए० एम एणी परे चि० विचारे सं० साधु ॥ २७ ॥

मूलः—समणं संजयं दन्तं हणेज्जा कोइ कत्थई ।
नत्थि जीवस्स नासो त्ति एवं चिन्तेज्ज संजए २७.

गाथा २७ भावार्थः—इंद्रीयोने दमन करनार एवा तपश्वी संयतीने ग्राम नगरादिकने विषे कोइक अनार्य हणे, तेवारे एम जाणे जे मारा जीवनो नास नथी एम साधु विचारे. ॥ २७ ॥

अर्थः—हवे चउदमो जाचवानो परीसह कहे छे दु० दोहिलो ख० निश्चे भो० आमंत्रण । अ० अणगारने भि० साधुने सं० सर्व कल्पनिक वस्तु । से० ते साधुने जा० जाच्युं हो० होये न० नथी किं० कांइए अ० अणजाच्युं ॥२८॥

मूलः—१४दुक्करं खलु भो निच्चं अणगारस्स भिक्खुणो ।
सव्वं से जाइयं होइ नत्थि किंचि अजाइयं २८.

गाथा २८ भावार्थ—(हवे जाचवानो परीसह कहे छे)हे शिष्य? ग्रहस्थमी वैयावचादीक कांइ पण तेनो ऊपगार कर्या सीवाय, तेनी पासे हमेश याचवुं ते निश्चे दोहीलुं छे ? पण असनादीक सर्व कल्पनीक वस्तु साधुने याची होय पण कांइ अणयाची न होय ॥२८॥

अर्थः—गो० गोचरिने विषे प० प्रवेश करता साधुने । पा० हाथ नो० सुखे लांबो नथाय लजाए करि से०

श्रेयभलो मुजने अ० गृहस्थावास सि० ए करणी भणी । इ० इम साधु न० न चिंतवे ॥ २९ ॥

मूलः—गोयरग्गपविट्ठस्स पाणी नो सुप्पसारए ।
सेओ अगारवासु त्ति इइ भिक्खू न चिन्तए ॥ २९.

गाथा २९ भावार्थ—गौचरीने विषे प्रवेश करतां साधु लजाए करी सुखे हाथ लांबो न करीशके, ते वारे (भिक्षावृत्तीथी) श्रेय मुजने ग्रहस्थावासपणुं एम साधु न चिंतवे. ॥ २९ ॥

अर्थः—हवे पंनरमो अलाभ परीसह कहे छे ॥ प० गृहस्थना घरने विषे घा० आहारने । ए० गवेषे भो० भोजन प० निपने छते ल० लाधे पिं० आहार वा० अथवा अ० अणलाधे छते । ना० तपावे नहि जीवने हर्ष विखवाद न करे पं० पंडित ॥ ३० ॥

मूलः—१५परेसु घासमेसेज्जा भोयणे परिणिट्ठिए ।
लद्धे पिण्डे अलद्धे वा नाणुतप्पेज्ज पण्डिए ॥ ३०.

गाथा ३० भावार्थ—(हवे अलाभ परीसह कहे छे) ग्रहस्थनां घरने विषे आहारने गवेषे (शोधे) ते वारे भोजन निपने छते, आहार मळे अथवा न मळे तो पंडीत साधु हर्ष विखवाद तजी पोताना जीवने तपावे नहीं. ॥ ३० ॥

अर्थः—अ० आज ए० कदाचित अ० हुं न० नथी पाम्यो । अ० संभावनाए । ला० आहारनो लाभ सु० आगाले काले सि० होय जो० जेसाधु । ए० एणीपरे प० आलोचि दिन मन रहित । अ० अलाभ परीसह तं० ते साधुने न० न पिडे ॥ ३१ ॥

मूलः—अज्जेवाहं न लब्भामि अवि लाभो सुए सिया ।

जो एवं पडिसंचिक्खे अलाभो तं न तज्जए ३१

गाथा ३१ भावार्थ—कदाचित् आहारनो लाभ हु आज नथी पाम्यो तो आगळ लाभ थशे, एम आलोची साधु दीन (कायर) मन रहीत होय तेहने अलाभ परीसह न पीडे. ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे सोलमो रोगनो परीसह कहे छे ॥ न० जाणीने उ० उपन्यो दु० रोगादिक वे० वेदनाए करि दु० दुखे पिडयो थको । अ० दिनपणा रहित था० थापे आत्माने प० प्रज्ञावंत ज्ञान विषे ॥ पु० रोगे फरस्यो थको त० तिहां प्रज्ञाने विषे आत्माने थापे छते । अ० अहियासे षमे ॥ ३२ ॥

मूलः—१६नच्चा उप्पइयं दुक्खं वेयणाए दुहट्टिए ।

अदीणो थावए पन्नं पुट्ठो तत्थ ऽहियासए ३२.

गाथा ३२ भावार्थ—हवे रोगनो परीसह कहे छे. रोगादीक ऊपनो जाणीने, नाना प्रकारना फोडला दीकनी वेदनाये पीडयो थको, पोतानी प्रज्ञा (बुद्धी) थी अदीन (शुरवीर) पणाये आत्माने स्थापी रोगनो परीसह खमे. ॥ ३२ ॥

अर्थः—तेगि० पडिगणो करावबो न० अनुमोदे नहि तो करे करावे किहांथी। सं० समाधि सहित रहे अ० चारित्र आत्माने गवेषक ॥ ए० एणी विधे खु० जे भणी त० ते साधुने सा० चारित्र पालतां सोहिलो जं० जे पडिगणु वैदु न० न करे पोते ॥ न० परगृहस्थ पासे न करावे ॥ ३३ ॥

मूलः—तेगिच्छं नाभिनन्देज्जा संचिक्खऽत्तगवेसए ।

एवं खु तस्स सामण्णं जं न कुज्जा न कारवे ३३.

गाथा ॥ ३३ ॥ भावार्थः—माहरे असाता वेदनी कर्म छे तेथी आ रोग उत्पन्न थयेल छे, एम जाणी रोग टाळवाने अर्थे पोते वैदुं करे नही, अनेरा ग्रहस्थ पासे वैदुं करावे नही, तेम वैदुं करतां ने भलुं पण न जाणे, अने चारीत्र आत्माने गवेषी समाधीने विषे प्रवर्ते (आ वैदुं नही कराववारुप आचार जीन कल्पी तथा अभीग्रहधारी आश्री छे.) ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे सतरमो त्रणा फरसनो परीसह कहे छे ॥ अ० अल्प वस्त्रना धणीने तथा नग्न साधुने । लु० लुष वर्तिने । सं० संजतिने त० तपस्वीने त० तृणाने विषे सुता साधुने ॥ हु० होयगा० शरिरनी वि० विराधना पिडा ॥३४॥

मूलः—१७अचेलगस्स लूहस्स संजयस्स तवस्सिणो ।
तणेसु सयमाणस्स हुज्जा गायविराहणा ३४.

गाथा ॥३४॥ भावार्थः—(हवे त्रणा फरसनो परीसह कहे छे) लुख वर्ति, संयमवंतने तपश्री एवा अल्प वस्त्र धारी तथा वस्त्र रहीत साधुने त्रणांने विषे सुतां बेसतां शरिरने विषे पीडा होय. ॥ ३४ ॥

अर्थः—आ० तोवडाने नि० पडवे करि । अ० घणी ह० होय वे० पीडया ॥ ए० एणीपरे न० जाणीने न० न भोगवे तं० वस्त्रने मर्यादाथी अधिक तथा अकल्पनिक त० तृणे करि त० पडिया थका साधुने ॥ ३५ ॥

मूलः—आयवस्स निवाएण अउला हवइ वेयणा ।
एवं नच्चा न सेवन्ति तन्तुजं तणतज्जिया ३५.

गाथाः—॥३५॥ भावार्थ—तडकाने पडवे करी त्रणाना स्पर्शथी वेदना प्रगट थएल जाणी ते वेदनाए पीडयो थको वस्त्र न भोगवे. (आ आचार जीन कल्पी आश्री समजवो.) ॥ ३५ ॥

अर्थः—(हवे अढारमो जल मेलनो परीसह कहेछे) कि ल्लि०वाप्यो मेले करि गा० सारिर तोहि पण मे० मर्यादांत

साधु ॥ प० शरिरने मेले करि व० अथवा र० परसेवे रज लागि तेणे वा० समुचय धिं० उन्हालाने वा० शरद रुतुने। प० तापे करि । सा० साता सुषजलादिके करि नो० नवांछे॥ ३६॥

मूलः—१८ किलिन्नगाए मेहावी पङ्केण व रएण वा।
घिंसु वा परितावेण सायं नो परिदेवए ३६.

गाथा ॥३६॥ भावार्थः—हवे मेलनो परीसह कहे छे. स्नानभणकरवे करी, शरीरने मेले करी, अथवा परसेवेरज लागवाथी, मेले करी शरिर व्याप्त थयेल होय, अने ग्रीष्म रुतुना तथा सरद रुतुना तापे करी पींडाणो थको मर्यादावंत साधु पाणीये करी स्नान करवारुप सुखसाता न इच्छे. ॥ ३६ ॥

अर्थः—वे० वेदनासहे । नि० कर्म नीर्जरा पे० वांछतो थको ॥ आ० आर्य धर्म चारित्र धर्मने अ० प्रधान जाणीने। जा० जिहां लगे । स० शरिरनो । भे० विनाश होय एटले जावजीव सुधि । इ० एम ज० मेलने का० कायाए धा० राषे॥ ३७॥

मूलः—वेएज्ज निज्जरापेही आरियं धम्मणुत्तरं।
जाव सरीरभेओ त्ति जल्लं काएण धारए ३७.

गाथा ३७ भावार्थः—उत्तम चारित्र धर्म ग्रहण करेलो जाणी, कर्म क्षय करवाने इच्छतो थको, ज्यां सुधी शरीरनो विनाश होय त्यां सुधी कायाने विषे मेल धारण करी परीसह खमे. ॥ ३७ ॥

अर्थः—हवे ओगणीसमो सत्कार पुरकारनो परीसह कहे छे । अ० नमस्कारनुं करवुं अ० उठीने उभुं थवुं । सा० राजादिक कु० करे नि० आमंत्रण आहारादिकनो जे० जे कोइ स्वमति अथवा परमति । ता० ते अभित्रा यनादिकने

प० अंगीकार करे छे। न० ते० ते अंगीकारना करणहारने। न० पीं० प्रसंशे नहि जे धन्य ए मांनसनमान पामे छे
मु० साधु होय ते प्रसंशे नहि साधु केहवो होय ॥ ३८ ॥

मूलः—१एअभिवायणमब्भुट्ठाणं सामी कुज्ज निमन्तणं।
जे ताइं पडिसेवेन्ति न तेसिं पीहए मुणी ३८.

गाथा ३८ भावार्थः—(हवे सत्कार पुरकार परीसह कहे छे) कोइ अन्यमतीने तथा पोताना गच्छनाने राजा प्रमुख, नमस्कार करे उठी उभा थातां, आहारादीकनी निमंत्रणा करतां, अभीवंदनादीए अंगीकार करतां, एवी सत्कार सन्मानरुप मोटी रुधी जोइने ए परपाखंडी प्रमुख धन्य छे एम साधु प्रसंशा करे नही. ॥ ३८ ॥

अर्थः—अ० पातला कषाय छे जेहने। अ० अल्प छे इच्छावांछा जेहने।अ० अज्ञात कुले आहारना। ए० गवेषण-हार। अ० लोलपीपणा रहित। र० रसादिकने विषे। न० अ० गृध न होय एहवा साधु होय ते। ना० तपे नहि सत्कारादिक दिवेअणादिवे छते प० प्रज्ञावंत ॥ ३९ ॥

मूलः—अणुक्कसाई अप्पिच्छे अन्नाएसी अलोलुए।
रसेसु नाणुगिज्झेज्जा नाणुतप्पेज्ज पन्नवं ३९.

गाथा ३९ भावार्थः—जे साधुने कषाय तथा लोभ थोडो होय, वस्त्रादिकनी वांछा अल्प होय, अज्ञातकुले (पोतानी ज्ञातीनोज लेवो एम नही एवी रीते) आहारनो गवेषण (शोधन) हार होय, मधुरादिक पांच रसना सरस आहारने विषे लुब्धपणारहित होय, एवो प्रज्ञावंत साधु सत्कारादीक देवाथी तथा नही देवाथी तपे नही. ॥ ३९ ॥

अर्थः—हवे वीसमो प्रज्ञा परीसह कहे छे ॥ से० हवे साधु एम जाणे नू० निश्चे म० मे पु० पुर्व भवने विषे । क० शुभ कर्त्तव्य विनयादि । ना० ज्ञान पामीए एहवुं फ० फल छे जेहनुं क० कीधा एहवा कर्तव्य जे० जेणे शुभ कर्तव्ये करी । ऽहं० हुं नर मनुष्य अ० ज्ञानने सनमूप थको जाणी छे ॥ पु० प्रश्नादिक पूछयो थको के० कोइ प्रश्नने पूछनार क० कोइ स्थानकने विषे एम जाणी प्रज्ञानो गर्व न करे ॥४०॥

मूलः—२० से नूणं मए पुव्वं कम्माऽणाणफला कडा ।
जेणाहं नाभिजाणामि पुट्ठो केणइ कण्हुई ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—(हवे प्रज्ञा परीसह कहे छे) ज्ञाननी प्रसंसा तथा विनयादीक एवा ज्ञान पामवानां शुभ कृत्य निश्चे में पुर्व जन्मान्तरे करेल हशे तेथी करी हुं नर मनुष्यपणे करी, कोइक स्थानक विषे कोइ मनुष्यादीके पुछयां थकां जीवादिक पदार्थ जाणुं छुं, एम प्रज्ञावंत साधु जाणे ॥ ४० ॥

अर्थः—वळी एम जाणी गर्व न करे ते कहे छे ॥ अ० हवे जो गर्व करीशतो । प० पछे आगले भवे उ० उदय आवशे क० कर्म जेहनां ऽ० अज्ञान छे जेहनां फल क० कीधा एहवा पोताना । ए० एणीपरे अ० स्वच्छ करे अ० आत्माने । न० जाणीने क० कर्म कर्त्तव्यनां फल ॥ ४१ ॥

मूलः—अह पच्छा उदिज्जन्ति कम्माऽणाणफला कडा ।
एवमस्सासि अप्पाणं नच्चा कम्मविवागयं ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—हवे जो प्रज्ञा पामीने गर्व करीश तो, पोतानां कृत्यनुं अज्ञान रुप फल एहवां कर्म

आगले जन्मांतरे उदय आवशे एम शुभाशुभ कर्मनां फल जाणीने प्रज्ञावंत साधु पोताना आत्माने स्वस्थ करी प्रज्ञा (ज्ञान) नो गर्व न करे ॥ ४१ ॥

अर्थः—हवे एकवीसमो अज्ञान परीसह कहे छे ॥ नि० निर्थक छते । वि० निवर्त्यो हुं मे० मैथून थकी सु० रुडीपरे सं० इंद्रिने संवरवे करी जो० जो हुं स० प्रत्यक्ष फट प्रगट जीवादिक पदार्थने ना० न जाणुं ध० वस्तुनो स्वभाव । क० मोक्षनो हेतु । पा० नरकनो हेतु ॥ ४२ ॥

मूलः—२१ निरट्ठगम्मि विरओ मेहुणाओ सुसंवुडो ।
जो सक्खं नाभिजाणामि धम्मं कल्लाणपावगं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—हवे अज्ञाननो परीसह कहे छे. धर्म वस्तुनो स्वभाव, मोक्षनो तथा नरकनो हेतु, प्रत्यक्ष जीवादीक पदार्थ हुं नथी जाणतो तेथी रुडी पेरे इंद्रीओने संवरवेकरी मैथुनथकी हुं निर्थक निवर्त्यो, कारण के कांइ ज्ञानादीक सीधी मुजने प्रगट न थइ एम साधु न चींतवे ॥ ४२ ॥

अर्थः—त० तप अणसण करी उ० तप विशेष ध्यानने आ० अंगीकार करीने प० भिक्षूनी पडिमाने । प० पडिवर्जता आदरतां मूजने । ए० एजीपरे पि० पण । वि० विचरता मे० मूजने छ० छदमस्तपणे । नि० निवर्त्यो न० नहि ॥ ४३ ॥

मूलः—तवोवहाणमादाय पडिमं पडिवज्जओ ।
एवं पि विहरओ मे छउमं न निवट्टए ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—वळी अणसणादीक तप तथा शास्त्र भणतां करवुं ते उपधान तप, भद्र महा महाभद्र एवी भिक्षुनी प्रतीमादीक अंगीकार करी विचरतां पण मुजने छद्मस्थ ज्ञानावर्णयादीक कर्म निवर्ते नहि अने केवलज्ञान न थयुं (एम साधु न विचारे) ॥ ४३ ॥

अर्थ—हवे बावीसमो दंसण परीसह कहे छे। न० नथी नू० निश्चे । प० परलोक स्वर्गादीक । इ० लब्ध्यादिक रुधि वा० अथवा वि० पद पूरणे त० तपसीने अ० अथवा वं० वंचोछुं मि० हुं। त्ति० एणे कारणे। इ० एम भि० साधु न० न चिं० चिंतवे ॥ ४४ ॥

मूलः—२२ नत्थि नूणं परलोए इड्ढी वावि तवस्सिणो ।
अदुवावञ्चिओ मि त्ति इइ भिक्खू न चिन्तए ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—(हवे बावीसमो दर्शन परीसह कहे छे) मस्तके लुंचनादीक करवे करी व्यर्थ मारा आत्माने भोगवकी छेतर्यो ? कारण के तपस्वीने स्वर्गादिक परलोक नथी तथा आमोसहीआदीक लब्धिनी ऋद्धि पण नथी एवुं साधु न चिंतवे ॥ ४४ ॥

अर्थः—अ० हूया पूर्वे जि० जिन तीर्थंकर अनंता । अ० वरतमान वर्ते छे जि० जिन तीर्थंकर । अ० अथवा ऽ० पण भ० आगमे काले हुस्ये तीर्थंकर मु० मृषावादने ते० सर्व तीर्थंकर। ए० एणीपरे आ० बोल्या इ० एम भि० साधु न० न चिं० चिंतवे ॥ ४५ ॥

मूलः—अभू जिणा अत्थि जिणा अदुवावि भविस्सई ।

मुसं ते एवमाहंसु इइ भिक्खू न चिन्तए ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—पुर्वे अनंता जीनतीर्थंकर थया, वर्तमानकाले जीनतीर्थंकर वर्तें छे अथवा आगामी-काले जीनतीर्थंकर थशे ए त्रण कालना सर्व जीनतीर्थंकरे स्वर्गादीक परलोक छे एम कहेलुं छे ते मृषावाद (जुठुं) बोल्या छे एम साधु न चिंतवे ॥ ४५ ॥

अर्थः—ए० पुर्वे कह्या प० परीसह स० बावीस सघला ॥ का० काश्यप गोत्रि महावीरे प० कह्या परुप्या । जे०जेथी धीर्यवंत भि०साधु न० न वि०हणे संजमने । पु०फरस्यो पीडयो के०बावीस परीसह मांहिला कोणे क० कोइ थानकने विषे । त्ति० एम बे० कहुंछुं ॥ ४६ ॥ इति बावीस परीसह अध्ययन द्वितीयं समत्तं ॥ ४६ ॥

मूलः—एए परीसहे सव्वे कासवेण पवेइया ।
जे भिक्खू न विहन्नेज्जा पुट्ठो केणइ कन्हुई ॥ ४६ ॥ त्ति बेमि

गाथा ४६ भावार्थः—पुर्वे कहेला ए सर्व बावीस परीसह कास्यपगौत्री श्रीमहावीरदेवस्वामीए कहेला छे, ए बावीस परीसह मांहीलो कोइपण परीसहे पीड्योथको जे धैर्यवंत साधु होय ते संयमने हणे नही, एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्रीमहावीरदेवस्वामीनी समीपें सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥ ४६ ॥

[इति बावीस परीसह नामना बीजा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ २ ॥]

अर्थः—च० च्यार प० उत्कृष्टां अ० मुगति पामवानां कारण छे । दु० पामतां दोहिला इ० एह संसारनी मांहे जं० जीवने ॥ मा० मनूष्यपणो १ सु० सिद्धांतनो सांभळवो २ स० सुद्ध मार्गनो सदहवो ३ । सं० संजमने विषेय० वली वी० वल प्राक्रमनो करवो ४ ॥ १ ॥

मूलः—चत्तारि परमङ्गाणि दुल्लहाणीह जन्तुणो ।
माणुसत्तं सुई सद्धा संजमम्मि य वीरियं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—१ मनुष्यनो जन्म, २ धर्मशास्त्रनुं सांभळवुं, ३ शुद्ध मार्गनी श्रद्धा, ४ अने संयमने विषे वळपराक्रमनुं फोरववुं ए चार मुक्ति पामवानां उत्कृष्टां कारण ए संसारमांही आ जीवने पामवां दोहीलां छे॥१॥

अर्थः—समा० पाम्यो ण० वचनालंकारे सं० संसारने विषे । ना० नाना प्रकारना गो० गोत्रने विषे अवतरे जा० नाना प्रकारनी जातिने विषे अवतरे । क० कर्म ना० नाना प्रकारनां क० करीने । पु० जूदा जूदा भवे करी वि० संपूर्ण लोक उपजावी प० जीव सर्वे ॥ २ ॥

मूलः—समावन्ना ण संसारे नाणागोत्तासु जाइसु ।
कम्मा नानाविहा कट्टु पुढो विस्संभिया पया ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—हवे मनुष्यजन्म शाथी दुष्कर छे ते कहे छे, ए संसारने विषे नाना (विचीत्र) प्रकारनां कर्मे करी नाना प्रकारना गौत्र अने जातिने विषे जुदे जुदे भवे करी सर्व जीव संपुर्ण लोक उपजवे

करी भर्यो छे. ॥ २ ॥

अर्थः—ए० एकदा प्रस्तावने विषे जीव दे० देवलोकने विषे उपजे नर० नरकने विषे वि० पण ए० एकदा प्रस्तावे उपजे जीव । ए० एकदा प्रस्तावे आ० असुरकुमार संबंधि का० काय प्रत्ये उपजे । अ० जेहवा कर्म करे तेहवे कर्मे करी जीव । तेहवी गतिए ग० जाय ॥ ३ ॥

मूलः—एगया देवलोएसु नरएसु वि एगया ।
एगया आसुरं कायं अहाकम्मेहिं गच्छई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—एकदा ए जीव शुभकृत्यथी सुधर्मादीक देवलोकने विषे उपजे, एकदा ए जीव अशुभकृत्यथी नर्कने विषे उपजे, एकदा असुरकुमार भवनपतीने विषे उपजे एम जेवां कर्म करे तेहवां कर्मे करी तेवीगतिने विषे जाय. ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० एकदा प्रस्तावे ख० क्षत्रि जाति हो० होय त० तेवार पछी चं० चंडाल होय वो० जूद मा बापनी जातिथी उपनो होय । त० तेवार पछी की० कीडो प० पतंग य० वळी । त० तेवार पछी कुं० कुंथुओ पि० किडि होय ॥ ४ ॥

मूलः—एगया खत्तिओ होइ तओ चण्डालबोक्सो ।
तओ कीडपयङ्गो य तओ कुन्थुपिवालिया ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—एकदा ए जीव मरीने क्षत्री थाय एकदा चंडाल पण थाय, मातापीतानी जाती जुदी एवा

बकुस कुळमे विषे उपजे तेमज किडो पतंगीयो कंथवो ने कीडी पण थाय. ॥ ४ ॥

अर्थः—एवं० एणीपरे आ० परिभ्रमण करे जो० जीवा जोनीने विषे ॥ पा० जीव क० कम्मं कि० मेले क-रीने व्याप्त ॥ न० नीवर्त्यो नहि सं०संसारने विषे ॥ स०जेम रात्रे अर्थने य०विषे ख०क्षत्रि त्रपती न पामे तेम॥५॥

मूलः—एवमावट्टजोणीसु पाणिणो कम्मकिब्बिसा ।

न निविज्जन्ति संसारे सवट्ठेसु य खत्तिया ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—एणीपेरे कर्मना मेले करीने जीव जीवायोनीने विषे परीभ्रमण करतां संसारने विषे पाप निवर्ते नहि, जेम क्षत्री राजा ऋद्धि लेतां संतोप न पामे तेम ए जीव संसारमांही फरतो संतोप न पामे॥५॥

अर्थः—क०कर्म्मने सं०संजोगे उदये करी जीव स०मूर्ख होय । दु०दुषीयो थाय व० घणी वेदना पामे अ० मनूष्यनी जोनी विना । जो० अनेरी नरकादिक जोनीने विषे । वि० विशेषे ह० हणाय छे पीडा पामे छे पा० जीव ॥ ६ ॥

मूलः—कम्मसङ्गेहिं सम्मूढा दुक्खिया बहुवेयणा ।

अमाणुसासु जोणीसु विनिहम्मन्ति पाणिणो ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—कर्मना संयोगे करी जीव मुर्ख अने दुःखी थाय, घणी वेदना पामे मनुष्यनी योनी सिवाय नर्क तिर्यंचनी योनीने विषे ए जीव विशेषे करीने पीडा पामे छे. ॥ ६ ॥

अर्थः—क० असुभ कर्मने तु० अर्थ दिपाववाने अर्थे प० महण्या ऽमगमेज टालवे करी । आ० अनेक

भव परिभ्रमण कर्त्ता ऽनुक्रमे क० किंवारेक ओ० एम निश्चे । जी० जीव सो० विसुध कर्मने शुभकर्मने अ० पाम्या थका । आ० अंगीकार करे पामे । म० मनुष्यपणो ॥ ७ ॥

मूलः—कम्माणं तु पहाणाए आणुपुव्वी कयाइ ओ ।
जीवा सोहिमणुप्पत्ता आययन्ति मणुस्सयं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ए संसारमांही अनुक्रमे फरतां मनुष्यगती पामवाने विघ्नकारी एवा अशुभ कर्म क्षय थवाथी ने शुभकर्मना उदयथी कोइकवार जीव मनुष्य जन्म पामे. ॥ ७ ॥

अर्थः—मा० मनुष्य संबंधि वि० शरीरने ल० पांमिने पण पुनः । सु० सांभळवो ध० धर्मनो । दु० घणो दुर्लभ । जं० जे धर्मने सो० सांभळीने प० अंगीकार करीने । त० बार प्रकारे तपने खं० क्षमाने अ० दयाने ॥ ८ ॥

मूलः—माणुस्सं विग्गहं लद्धुं सुइ धम्मस्स दुल्लहा ।
जं सोच्चा पडिवज्जन्ति तवं खन्तिमहिंसयं ॥ ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—मनुष्यनुं शरीर पामीने जे बारप्रकारे तप क्षमा अहिंशा सांभळीने अंगीकार करवा रूप एवा श्रुत धर्मनुं सांभळवुं दुष्कर ॥ ८ ॥

अर्थः—आ० कदाचित् स० सांभळवुं ल० पांमीने स० सुद्ध सदहणा । प० अतिशे दु० दोहिली । सा० सांभळीने ने० न्याय म० मार्गने मोक्ष मार्गने । ब० घणा जमाली प्रमूष पा० भ्रष्ट थाय छे ॥ ९ ॥

मूलः—आहच्च सवणं लध्धुं सद्धा परमदुल्लहा ।
सोच्चा नेआउयं मग्गं बहवे परिभस्सई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—कदाचित् एवुं सांभळवुं पाम्यो तो शुद्ध श्रद्धा अतिदुष्कर कारणके न्याय मार्ग मोक्ष मार्गने सांभळीने जमाली प्रमुख घणा जीव धर्मथी भ्रष्ट थाय. ॥ ९ ॥

अर्थः—सु० मनुष्यपणो धर्मनुं सांभळवुं च० वळी ल० पामीने स० शुद्ध सद्दहणा पामीने । च० वळी वी० संजमने विषे वल वीर्यनो फोरववो पु० वळी० दु० दुर्लभ ।व० घणाजन रो० रोचवता वि० थकां। नो० नहि य० ए णं० धर्मने । प० अंगीकार करे ॥ १० ॥

मूलः—सुइं च लध्धुं सद्धं च वीरियं पुण दुल्लहं ।
बहवे रोयमाणा वि नो य णं पडिवज्जई ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—मनुष्यनो जन्म, धर्मनुं सांभळवुं, शुद्ध श्रद्धा पामीने पण संयमने विषे बलवीर्य पराक्रम पुरुषाकारनुं फोरववुं दुष्कर कारण के घणा जीव धर्मने रुचवता थकां पण धर्मने अंगीकार करे नहि ॥१०॥

अर्थः—मा० मनुष्यपणाने विषे आ० आव्यो थको । जो० जे जीव ध० धर्मने सो० सांभळीने स० सद्दहे । त० तपस्वी वी० संजमने विषे उद्यमने ल० पामीने सं० आश्रवनो रुंधणहार साधु नि० टाळे र० कर्मरजने ॥ ११ ॥

मूलः—माणुसत्तंमि आयाओ जो धम्मं सोच्च सद्दहे ।

तवस्सी वीरियं लध्धुं संवुडे निध्धुणे रयं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—मनुष्यपणुं पामीने धर्म सांभळीने शुद्ध श्रद्धा राखीने तपस्वी संयमने पामीने आश्रव रुंधिने कर्म रजने टाळे. ॥ ११ ॥

अर्थः—सो० कषायादिक रहित निर्मल उ० सरल एहवा भू० जीवने । ध० सु० मिथ्यात्वादिक दोष रहित जीवने ध० जिनभाषित धर्म चि० रहे निश्चलपणे । नि० निव्रत स्वच्छपणो प० उत्कृष्टो जा० पामे । घ० घीए सि० सिंच्यो व० जेम । पा० अग्नि स्वच्छपणो पामे ओलहाय नहि । तेम धर्मवंत जीव निव्रतपणो पामे ओल्हाय नहि ॥ १२ ॥

मूलः—सोही उज्जुयभूयस्स धम्मो सुध्दस्स चिट्ठई ।
निव्वाणं परमं जाइ घयसित्ति व पावए ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—कषाय तथा मिथ्यात्वादिक दोष रहित सरळथको जैनधर्मने विषे निश्चळपणे रहीने ते जीव शुद्ध निर्मल थयो थको मुक्ति जाय, जेम घीए सिंची अग्नि निर्मल छती दीपे तेम जीवकर्म रहित निर्मळ होय. ॥ १२ ॥

अर्थः—वि० टाले क०कर्मना हे०हेतु ते मिथ्यात्वादिक पांच । ज० संजम अने विनयने सं० पुष्ट करे । खं० क्षमादिके करी । पा० पृथ्वीनो काचो भाजन ते सरिखो स० उदारिक शरीर हि० छांडिने उ० उंचो पि० जाय पोहोचे दि० देवलोकने विषे ॥ १३ ॥

मूलः—विगिच्च कम्मुणो हेउं जसं संचिणु खन्तिए ।
पाढवं सरीरं हिच्चा उड्ढुं पक्कमई दिसं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—कर्मना हेतु पांच प्रकारे ते १ मिथ्यात्व, २ अव्रत, ३ अशुभयोग, ४ कषाय, ५ प्रमाद एहने टाळीने क्षमादीके करी संयम अने विनयने पुष्टी करी पृथ्वीनां काचां भाजन (वासण) सरिखु सप्त धातुनुं बनेलुं एवुं उदारिक शरीर छांडीने उंचो देवलोकने विषे जाय ॥ १३ ॥

अर्थः—वि० अनेक प्रकारनी सी० वृताधिक सुध क्रियाए करी ज० देवता उ० प्रधान तेमांहि उ० प्रधांन । म० अतिहे सु० उजलाचंद्रमा सुर्यनी व०परे दि० तेजे करी दीपता म० मांनता थका अ०वळीअणचववुं एटले चववुं वांछता नथी ॥ १४ ॥

मूलः—विसालसेहिं सीलेहिं जक्खा उत्तर-उत्तरा ।
महासुक्का व दिप्पन्ता मन्नन्ता अपुणच्चवं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—अनेक प्रकारनां वृताधिक शुद्ध क्रियाए करी उत्तरोत्तर (अकेकथी अधीक) देवता थाय, ते अतिशे चंद्रमा सुर्यनी पेरे तेजे करी दीपता मनमान्या थका अमे इहांथी चवगुं (मरशुं) एवुं मनमां पण नथी जाणता ॥ १४ ॥

अर्थ.—अ० ढोया छे पडया छे दे० देवताना का० कामभोग मांहि । का० जेहवा चिंतवे तेहवा वि० विक्रय रुपना करणहार उ० उंचा क० देवलोकने विषे चि० रहे ॥ पु० पुर्व ॥ पु० सीतेरलाख करोड वरस

छप्पन्न कोटि सहस्त्र वरस एटले एक पूर्व होय एहवा असंख्याता पूर्वताई एहवी सात ठाणांग बीजुं उद्देसे तथा अनुयोगद्वारे वा० वरसना मांहि ब० असंख्याता वरस ॥ १५ ॥

मूलः—अप्पिया देवकामाणं कामरुवविउविणो ।
उड्ढं कप्पेसु चिट्ठन्ति पुव्वा वाससया बहू ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—पाछला पुन्ये करी देवता संबंधी काम भोग पाम्या छे ते पोतानी इच्छा मुजब वैक्रेय नवां नवां रुप करी सुख भोगवता थका उंचा देवलोकथी पण उपर नव ग्रैवेयक अनुत्तर विमानादीकने विषे असंख्याता वर्ष सुधीनुं आयुष्य भोगवे ॥ १५ ॥

अर्थः—त० ते देवलोकने विषे । ठि० रहीने ज० जे ठा० स्थानक ते विमानने विषे । ज० देवता आ० आउषाने ख० क्षये छते चु० चवीने । उ० उपजे मा० मनुष्यनी जो० जोनी प्रते से० ते पुण्यवंत जीव द० दश अंग छे जेहने एहवो अ० होय ॥ १६॥

मूलः—तत्थ ठिच्चा जहाठाणं जक्खा आउक्खए चुया ।
उवेन्ति माणुसं जोणिं से दसङ्गेऽभिजायए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—तिहां देवलोकना स्थानकने विषे रहीने देवतानुं आयुष्यपुर्ण करीने शेषपुन्य रहेलुं छे तेने भोगववा निमिते दशांग (दशवस्तु) वस्तु सहित मनुष्य होय. ॥ १६ ॥

अर्थः—खि० उघाडी भूमिका व० ढांक्या घर हि० सुवर्णादिक धन च० वळी प० पसुवादिक दा०

चाकरना पो० समोह च० च्यार का० कामभोगनो खं० समोइ जीहां होय। त० तिहांसे० ते पुन्यवंत उ० उपजे ॥१७॥

मूलः—खित्तं वत्थु हिरण्णं च पसवो दासपोरुसं ।
चत्तारि कामखन्धाणि तत्थ से उववज्जई ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—१ उघाडी भुमिका (क्षेत्रादीक) २ ढांकी भुमिका. (घरमहुल) ३ सुवर्णादीधन ४ पशुआदीक दास दासी मनुख ए चार कामभोगना स्खंध (एटले ए चार बोल) मळीने एक बोल समजवो अने आ १७ मी गाथानो पुर्णार्थ १८ मी गाथाए थशे ॥ १७ ॥

अर्थः—मि० मित्रवांन होइ २ ना० न्यातिवंत होइ ३ उ० उंचागोत्रना धणी होइ ४। व० भलाशरिरना वर्णवंत होइ। ५ अ० रोग रहित शरिर होइ ६ म० महा प्रज्ञावंत होइ। ७। अ० विनित होइ ८ ज० जसवंत होइ ९। ब० बलवंत होइ १० ॥ १८ ॥

मूलः—मित्तवं नायवं होइ उच्चागोए य वण्णवं ।
अप्पायङ्के महापन्ने अभिजाए जसो बले ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—२ वळी घणा मित्रवंत होय ३ म्होटी ज्ञातिवंत होय ४ उंच गौत्रनो धणी होय ५ शरिरनो भलो वर्ण होय ६ रोगरहीत होय ७ महामज्ञा (बुद्धि)वंत होय ८ विनयवंत होय ९ यशवंत होय १० बलवंत होय ए दश बोलनी सामग्री जिहां होय तिहां ते पुन्यवंत जीव उपजे. ॥ १८ ॥

अर्थः—भोगविने मा० मनुष संबधी भो० भोग। अ० अनोपम भोगने अ० पूरु आउषो पामे अथवा

पूरो आउषो भोगवे । पु० पुर्व भवने विषे वि० निदांन रहित निर्मळ स० सत शोभनीक धर्म पाल्यो छे जेणे एहवो जे जीव के० निश्केवल कलंक रहित बो० जिनधर्मनि प्राप्ति रुप बोध बीजने बु० पामीने ॥ १९ ॥

मूलः—भोच्चा माणुस्सए भोए अप्पडिरूवे अहाउयं ।
पुव्विं विसुद्धसद्धम्मे केवलं बोहि बुज्झिया ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—पुर्णआयुष्य पामे अथवा पुर्णआयुष्य सुधी अनुपम मनुष्य संबंधी कामभोग भोगवीने नियाणा (सुकृत्यनुं फळ मागी लेवुं ते) दीकरहीत निर्मळ धर्मचारित्र पाळ्युं हतुं ते केवळीए भाख्यो धर्म सम्यक्त्व सहित ग्रही प्रतिबुझी (समजी) चारित्र अंगिकार करे. ॥ १९ ॥

अर्थः—च० पुर्वोक्त चार अंगने दु० पांमवा दोहिला । म० जाणीने सं० संजमने प० अंगिकार करे, करिने । त० तपकरि धु० टाळेक० कर्मनी प्रकृतिओने। सि० सिद्ध ह० होइ सा० सास्वतो त्ति० इमबे० कहुछउं ॥२०॥

॥ इति चाउरङ्गिज्जं नाम अध्ययनं तृतीयं समत्तं ॥ ३ ॥

मूलः—चउरङ्गं दुल्लहं मत्ता संजमं पडिवज्जिया ।
तवसा धुतकम्मंसे सिद्धे हवइ सासए ॥ २० ॥ त्ति बेमि

गाथा २० भावार्थः—पुर्वोक्त चार अंगने पामवां दोहीलां जाणीने संयम अने तप अंगीकार करिने कर्मना अंशने टाळीने शाश्वतो सिद्ध थाय. एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम मे श्री महावीरदेव समिपें सांभळ्युं हतुं तेम मे तुजप्रत्ये कह्युं. ॥ २० ॥

(इतिश्री चतुरंगी नामना त्रीजा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण. ३)

अर्थः—अ० त्रुटोसंधाइ नहि जी० आउषो ते माटे मा० मकरिस प० प्रमाद । जरो० जरावंत थयेलने हु० निश्चेन० नथी ता० त्राण सरण कोइ । ए० एमवि० जाणी । ज० हेजनप० प्रमादि क० प्रश्ने० ण्णुं० विचारणा वि० विशेषे हिं० हिंस्याना करण हार अ० अजितेंद्रि गि० कोहनो सरण ग्रहसे ॥ १ ॥

मूलः—असंखयं जीविय मा पमायए जरोवणीयस्स हु नत्थि ताणं ।

एवं वियाणाहि जणे पमत्ते कण्णु विहिंसा अजया गिहिन्ति ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—हवे चोथा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. (त्रुटया काननी परे) आयुष्य त्रुटयुं थकुं संधाय नही एम जाणी हे जीव ? प्रमाद न कर ? कारण के ज्यारे जीवने जरा (वृद्धावस्था) आवशे त्यारे उठी बेशी शकाशे नही तेवारे ए जीवने कोइ स्वरण नथी एम जाणीने अहोलोको ? प्रमाद छांडो ??? केमके हिंशानो करनार इंद्रीयोने पोताना वशमां नही राखनार ए केनुं शरण ग्रहशे ??? ॥ १ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ पा० पाप कर्मे कारि ध० धनने म० मनुष्य स० मेलवेछे । अ० अमृतनिपरे ग० ग्रहिनेराषेछे प० छांडिने ते० ते पा० संसार रुप पासने विषे हि० रक्षायका न० मनुष्य वे० वैरे बं० बंधाणाथका न० नरकने विषे उ० उपजे० ॥ २ ॥

मूलः—जे पावकम्मेहि धणं मणूसा समाययन्ती अमइं गहाय ।

पहाय ते पासपयट्टिए नरे वेराणुबद्धा नरयं उवेन्ति ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ए संसारने विषे पुत्रकलत्रादीकना पासने विषे बंधायायका जे कोइ मनुष्य

पापकर्म करी धन मेळवीने तेने अमृतनी पेठे ग्रहण करि राखे छे ते धनादीकने छांडीने घणां पाप करी घणा जीवनी साथे वैर उपराजीने ए जीव नर्कने विषे उपजे (पण ते मरवे ते धन तेने सरण न थाय) ॥ २ ॥

अर्थः—ते० चोर ज० जिम स० खात्रनामुखने विषे पडयो थको ग० ग्रह्यो थको । स० पोताना क० कर्मे करि कि० पीडाइ पा० पापनोकारणहार । ए० एणीपरे प० जीव पे० परलोकने विषे । इ० ए च० वली लो० लोकने विषे । क० कीधा क० कर्मनो । मु० मूकावनो । न अ० नथी तथा न० भोगव्या विना मूकावनो नथी॥३॥

मूलः—तेणे जहा सन्धिमुहे गहीए सकम्मुणा किच्चइ पावकारी ।
एवं पया पेच्च इहं च लोए कडाण कम्माण न मुक्ख अत्थि॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—पापकर्मनो करनार पोतानां कर्मे करिने खात्रने मुखे जेम चोर पकडायो थको पीडाय तेम ए जीव इहलोक तथा परलोकने विषे पोतानां करेलां कर्म भोगव्या सिवाय छुटाय नही. ॥ ३ ॥

अर्थः—सं० संसारने आ० पाम्यो प० परने अ० अर्थे । सा० साधारण ज० जे क० करे क० कर्मने । क० त० ते कर्मना उ० भोगवदांनां का० कालने विषे ते० ब० ते बंधव । ब० बंधवपणो न० न उ० पाळे ॥ ४ ॥

मूलः—संसारमावन्न परस्स अट्ठा साहारणं जं च करेइ कम्मं ।
कम्मस्स ते तस्स उ वेयकाले न बन्धवा बन्धवयं उवेन्ति ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ए संसारने विषे जीवपरने अर्थे साधारण (जेमां घणानो भाग होय ते एटले पापे करी धन लावे अने सर्व कुटुंब खाय ते) कर्म करेछे पण ते कर्म ज्यारे उदय आवे त्यारे बंधव बंधवपणुं पाळे नही.

(अर्थात् बंधवादीक अळगा पडने उभा रहे) अने ए जीव पोतानी कमाणी एकलो भोगवे. ॥ ४ ॥

अर्थः—वि० धनेकरि ता० त्राण सरण न० न ल० पामे प० हे प्रमादि इ० एह लो० लोकने विषे अ० अथवा प० परलोकने विषे । दी० समकीत रुप दिवो प्प० उल्हाणे छते अ० अज्ञान मोहरुप अनंतो अंधकार होइ । ने० न्याय मार्गने द० देखीने अ० अणदिठा सरिषो होइ ॥ ५ ॥

मूलः—विरोण ताणं न लभे पमत्तो इमम्मि लोए अदुवा परत्था ।
दीव प्पणट्ठे व अणन्तमोहे नेयाउयं दट्ठुमदट्ठुमेव ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—प्रमादी जीव एम जाणे के ज्यारे कर्मउदय आवशे त्यारे लक्ष्मी दइने राखीश ? पण हे प्रमादी जीव ? इहलोक तथा परलोकने विषे धने करिने जीवने शरण न होय ? जेम कोइ पुरुष हाथमांही दीवो लइने रसकुंपीका लेवाने अर्थे गुफामांही पेठो पछी दीवो अस्त थइ जवाथी मार्ग न दीशे तेम जीवे समकीतरुप दीवे करी मुक्तिमार्ग दीठो छे पण दर्शनावर्णि रुप अनंतमोहनी कर्मने वसे करीने दीठो पण अणदीठो होय (इहां उदाहरण जेम कोइ धातुर्वादी हाथमां दीवो लइने धातु शोधवाने वास्ते बीलमां पेठो ते वारे प्रमादादीकथी दीवो ओलाइ जवाथी रस्तो नही जडतां भमवा लाग्यो, ते बीलमां एक प्रचंड विषधरे (सर्पे) डंख देवाथी तिहांज पडी मृत्यु पाम्यो, तेम जीव सम्यक्त पामी महामोहनावशथी फरि मिथ्यात्वमां जाय.)॥५॥

अर्थः—सु० द्रव्यथी निद्राइसुता छता या० पिण प० भाव थकी जागतो थको संजम जीवतव्ये जीवे न० वी० विस्वास न करे । पं० पंडित आ० सिद्ध प्रज्ञावंत । घो० रुद्र मु० काळ अ० बल रहित स० सरिरने करे

इम जाणीने । भा० भारंडपंखिनी व० परे च० चाले अ० अप्रमाद रहित ॥ ६ ॥

मूलः—सुत्तेसु यावी पडिबुद्धजीवी न वीससे पण्डिए आसुपन्ने ।
घोरा मुहुत्ता अबलं सरीरं भारुण्डपक्खी व चरऽप्पमत्ते ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—(अविवेकी मुर्ख लोक द्रव्य अने भाव निद्राए सुता छे छता अने पंडीत साधु द्रव्य निद्राए सुतो) पण भावथी जागतो थको संयम जीवतव्य करिने जीवे, वळी शिघ्र ए शरिरने बळरहीत करतो एवो भयंकर काळ मुहुर्त (बेघडी) मात्रमां मृत्युने आपनार जाणिने तिक्ष्ण बुद्धिनो धणी प्रज्ञावंत साधु विश्वास नही करतां भारंडपंखीनी पेरे अप्रमादरहीत थको विचरे. ॥ ६ ॥

अर्थः—च० चाले प० मूलगुण उतर गुणने विषे प० अतिहे स० संकातो थको । ज० जे कांइ संसारनां स्वरुपने पा० पास सरिषा । इ० ए संसारने विषे म० म.नतो थको का० कामनो । ऽ० अवसरने विषे जी० संजम जीवितव्यने विषे बु० वधारिने । प० पछे मरणना अवसरने प० जाणीने म० कर्म तथा शरिरने अ० टाले ॥७ ॥

मूलः—चरे पयाइं परिसङ्कमाणो जं किंचि पासं इह मन्नमाणो ।
लाभन्तरे जीविय वूहइत्ता पच्छा परिन्नाय मलावधंसी ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—पापथी शंकातो थको संयम नही विराधतां मुळ गुण उत्तर गुणने विषे चाले, अने संसारने पाश सरिखो मानतो जीहां लगी शरिरथकी तपजपनो लाभ होय तिहां सुधी शरिर राखी संयम

जीवतव्यने बधारिने पछी मरणनो अवसर जाणीने आपणी बुद्धिए करी सर्व पचखी अणसण लइ शरिर तथा पाप कर्मरुप रजने टाळे. ॥ ७ ॥

अर्थः—छं० पोताना छांदाने नि० निरोधने करिने उ० पामे मो० मोक्षने आ० अश्व ज० जिम सि० सिषव्या थको व० पाखरनो धा० धरणहार होइ पु० घणा पूर्व सुधी वा० वर्ष सुधी च० वीतरागने छांदे चाले प्प० अप्रमत थको त० ते माटे मु० ते मुनी खि० शीघ्र उ० पामे मो० मोक्षने ॥ ८ ॥

मूलः—छन्दंनिरोहेण उवेइ मोक्खं आसे जहा सिरिकियवम्मधारी ।
पुव्वाइं वासाइं चरऽप्पमत्तो तम्हा मुणी खिप्पमुवेइ मोक्खं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जेम सोदागरे अश्व (घोडा)ने सीखव्यो छतो पाखरनो (बखतरनो) धरणहार थाय, अने असवारनुं मन होय तेम चाले तो शत्रुने जीती आवे तेम साधु पोतानो छांदो (इच्छा) रुंधे (एटले पोतानी कांइ चतुराइ नही करतां) जेम वितरागे कहेलुं छे तेम गुरुनी आज्ञा प्रमाणे करे तो घणां पुर्व तथा घणां वर्ष सुधी अप्रमत्त थको प्रवर्ति सीघ्र (उतावळो) मोक्षमां जाय. ॥ ८ ॥

अर्थः—स० ते पुरुष पु० पहिलो धर्म न करे ते ए० एणे प्रकारे न० ल० करवो न पामे प० पछे । ए० ए उ० उपमा सा० निश्चे वा० वादिने वि० विषवाद पामे । सि० त्रय थये छते आ० आउखो का० मरणने स० समिपे पोहता छते । स० शरिरनां भे० विनाशने अवसर ॥ ९ ॥

मूलः—स पुव्वमेवं न लभेज्ज पच्छा एसो ऽवमा सासयवाइयाणं ।

विसीदई सिढिले आउयंमि कालोवणीए सरीरस्स भेदे ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—कोइ जीव एम जाणे के हवणां हुं खाउं पीउं पछी मर्णकाळे धर्म करीश ? (ए मत निरुपक्रम आयुष्य वाळाने शोभे पण बीजाने न शोभे) एम धारिने जे पुरुष पेहेलां धर्म न करे ते पुरुष पछी धर्म करवा न पामे कारण के आयुष्य क्षय थवाथी शरीरना विनाश अवसरे मरणने समिप पोहोच्ये थको अहो ?में प्रथम प्रमादादीकथी धर्म कर्यो नही, अने पछी थयो नही तो हवे माहिरो शी गति थशे ? एम झुरणा करे. ॥ ९ ॥

अर्थः—खि० सीघ्र न० धर्म करि न स० शके वि० छांडवाना अवसरने ए० पामीने। त० तेमाटे स० सम्यक प्रकारे सावधान थइने प० छांडे का० काम भोगने स० सम्यक प्रकारे जाणीने लो० लोकना स्वरुपने । स० समता भावे राखे म० मोटा रुषिस्वर । अ० दुरगति पडता पोताना आत्माने र० राखव० प्रवर्त्ते अ० अप्रमादि थको ॥ १० ॥

मूलः—खिप्पं न सक्केइ विवेगमेउं तम्हा समुट्ठाय पहाय कामे ।
समिच्च लोगं समयामहेसी अप्पाणरक्खी चर अप्पमत्तो ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—प्राणी मरणने समे त्याग रुप धर्म करि न शके तेथी काममोगने छांडीने धर्मने विषे उद्यम करे लोकनुं स्वरुप देखीने समता रसे करि झीलतो जे साधु पोताना आत्माने दुर्गती पडतां राखवाथी आत्मानो रक्षक छे ते सावधान थइ अप्रमादी थको जीनरक्षण करतो विचरे. ॥ १० ॥

अर्थः—मु० वारंवार मो ० मोहना गुणकारि एहवा शब्दादिक ज० जितणहार एहवा साधूने॥अ० अनेकप्रकारना स० साधूने । च० संजमने विषे प्रवर्तताने । फा० शब्दादिक फरस फु० फरसे अ० आकरा ज० सुहाला जेम होई तिम ते० ते शब्दादिक उपरे भि ० साधू म० मने करी । न० प० द्वेष न करे ॥११॥

मूलः—मुहुं मुहुं मोहगुणे जयन्तं अणेगरूवा समणं चरन्तं ।
फासा फुसन्ती असमञ्जसं च न तेसि भिक्खू मणसा पउस्से॥ ११॥

गाथा ११ भावार्थः—मोहना गुणने वधारणहार अनेक प्रकारना शब्दादीकने वारंवार साधु जीते एवा साधुने संयमने विषे प्रवर्तताने आकरा तथा सुंहाळा शब्दादीक स्पर्शे तो ते शब्दादीक उपर मने करिने पण साधु द्वेष न करे. ॥ ११ ॥

अर्थः—मं० मंद पामे फा० फरस शब्दादिक । ब० घणा जीवने लो० लोभ उपजावे । त० तथा प्रकारना काम भोगने विषे । म० मन न० नकरे । र० उपजतो थको राषे मो० मोहने वि० टाले मा० मानने । मा० मायाने न० न सेवे । प० छांडे लो० लोभने ॥ १२ ॥

मूलः—मन्दा य फासा बहुलोहणिज्जा तहप्पगारेसु मणं न कुज्जा ।
रक्खिज्ज कोहं विणएज्ज माणं मायं न सेवेज्ज पहेज्ज लोहं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—शब्दादीक तथा स्त्रीयोना स्पर्श घणा मंद (मुर्ख) पुरूषोने लोभ उपजावे छे तो तथा प्रकारना कामभोगने विषे साधु मन न करे अने क्रोधमानने टाळी कपट नही सेवतां लोभने छांडे. ॥ १२ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ तत्वज्ञान विना सं० संस्कृत भाषाना बोलणहारा । तु० समकितादिके ठाला प० परना कीधा शास्त्र तेहनां परुपनार ते० ते मिथ्यादृष्टि । पि० रागद्वेषे पोहताथका प० परवसे पडयाछे ए० ए पुर्वेकह्याते । अ० अधर्मनाहेतु । त्ति० एणे कारण माटे एहवा मिथ्यात्वना । दु० त्यजतां थका कं० वांछेगु० ज्ञानादिक गुणने जा० जावजीव सुधि स० एतले शरिर भेद थाइ तिहां सुधी । त्ति० एम बे० कहुंछुं सुधर्मास्वामी जंबू प्रत्येकहिताहूवा ॥ १३ ॥

मूल--जे ऽसंखया तुच्छा परप्पवाई ते पिज्जदोसणुगया परब्भा ।
एते अहम्मे त्ति दुगुञ्छमाणो कङ्खे गुणे जाव सरीरभओ १३ ॥ त्ति बेमि ॥

इति असंखयं नामे चतुर्थ अध्ययनम् समत्तं ॥४॥

गाथा १३ भावार्थः—जे कोइ तत्वना अजाण अने संस्कृत भाषाना बोलणहार अने समकीतादीक गुणे करीं ठाला स्वतिर्थ थकी अनेरानां किधां शास्त्रना परूपणहार एवा ते मिथ्यात्वद्रष्टी रागद्वेषने वसे पोहोच्या थका परवस पडयाछे ए पुर्वोक्त कह्या ते अधर्मना हेतु एवा मिथ्यात्वादीकने तजी ज्ञानादीक गुणने जाव जीव सुधी साधु इच्छे (अर्थात्) कोइ संस्कृत भाषाना बोलनार छे पण समकीतादी गुणे करी रहीत अने रानां करेला शास्त्रना परुपनार एवां मिथ्यात्व द्रष्टी छे ते राग द्वेषने वसरूप परवस पडया छे एवा अधर्म ना हेतु मिथ्यात्वादिकने तजीने साधु ज्ञानादिक गुणने जावजीव सुधी इच्छे, कारणके संस्कृतादिक भाषा कोइने तारती नथी पण समकीतादिक गुण जीवने तारे छे माटे ते गुणने धारण करवा एम सुधर्मा स्वामी

पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम मे श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम मे तुंज प्रत्ये कह्युं. ॥ १३ ॥ इतिश्री उत्तराध्ययन सूत्रना चोथा अध्ययननो भावार्थ सपूर्ण. ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० संसार रुप समूद्रने विषे । म० मोटा भवरुप ओघ प्रवाह छे जेहने विषे एहवा संसाररुप समूद्रने विषे । ए० एकेक महा पुरुष ति० तर्या । दु० तरता दोहिलो छे संसार समूद्र । त० तिहां देवादिकनिपरषदामांहे । ए० एकेक तिर्थंकरादिक म० मोटी प्रज्ञाना धणी । इ० ए प० उपदेशने उ० कहिता हुया ॥१॥

मूलः--अण्णवंसि महोहंसि एगे तिण्णे दुरुत्तरं ।
तत्थ एगे महापन्ने इमं पण्हमुदाहरे ॥१॥

हवें पांचमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. गाथा १ भावार्थः—भवरूपी म्होटो जेहनो ओघप्रवाह छे ने जे तरतां दोहीलो एवो संसाररूप समुद्र एकेक तिर्थंकरादीक महापुरूषो तर्या ? एवा महा प्रज्ञावंत एकेक तिर्थंकरादीक त्यां देवादीकनी प्रखदामांही ए आगळ कहीशुं ते उपदशे कहेता हवा. ॥ १ ॥

अर्थः—स० छे अ० ए दु० बे ठा० स्थानक । अ० कह्या मा० आउखाने छेडे अ० अभिलाषा रहित मरण तेअकाम मरण च० समूचय ए० पदपूरणे । स० बीजो अभिलाषा सहित मरण ते सकाम त० तिमहिज ॥२॥

मूलः--सन्तिऽमे य दुवे ठाणा अक्खाया मारणन्तिया ।
अकाममरणं चेव सकाममरणं तहा ॥२॥

गाथा २ भावार्थः—धर्मनी अभीलाषा रहीत ते अकाम मर्ण अने बीजुं धर्मनी अभीलाषा सहित ते सकाम

मर्ण एवा बे प्रकारनां मर्णनां स्थानक आयुष्यने अंते कह्यां छे. ॥ २ ॥

अर्थः—बा० अज्ञानिने अ० अकाम मरण तु० निश्चे म० मरण अ० अनेकवार मरवूं भ० होइं प० पंडितने स० सकामम० मरण तु० पदपूर्णे । उ० उत्कृष्ट पदे स० एकवार केवली आश्रीभ० होइं ॥ ३ ॥

मूलः--बालाणं तु अकामं तु मरणं असइं भवे ।
पण्डियाणं सकामं तु उक्कोसेण सइं भवे ॥३॥

गाथा ३ भावार्थः—अज्ञानीने अकाम अनेकवार मरवुं होय अने पंडीतने सकाम मर्ण उत्कृष्टुं केवळी आश्री एकवार मरवुं होय. ॥ ३ ॥

अर्थः—त० ते बे मरण मांहि इ० ए प० पहेलुं था० थानक अकाममरग । म० महावीर तिर्थंकर देवे दे. परूप्युं । का० कामभोगने विषे गृद्धहोइ ज० जिमबा० अज्ञानि । भि० अतिहे कू० करुर कर्मनेकु० करे ॥ ४ ॥

मूलः--तत्थिऽमं पढमं थाणं महावीरेण देसियं ।
कामगिद्धे जहा बाले भिसं कूराइं कुव्वई ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—अकाम अने सकाम ए बे मर्णमांही प्रथम अकाम मर्ण श्री महावीरदेव तिर्थंकरे परूपेलुं छे ते एवी रीते के जे कोइ अज्ञानी मुर्ख कामभोगने विषे लुब्ध थयो थको आतिहिंशादीक क्रुरकर्म करे. ॥ ४ ॥

अर्थः—जे० जे अज्ञानि गि० गृद्धहोइ का० कांमभोगने विषे॥ ए० एकेकरुद्रमणामि कू० पासने अर्थे द्रव्य पास ते मृगादि झालवाने पास, भावपास ते मिथ्यात सहित आश्रव एहवा बे पासने अर्थे ग० प्रवर्ते

न०नथी मे०मे दि०दिठो प०परलोक । च० दृष्टि दि०दिठी इ०ए प्रत्यक्ष र०कामभोग भोगव्याथे उपनिजे रति॥५॥

मूलः--जे गिद्धे कामभोगेसु एगे कूडाय गच्छइ ।
न मे दिट्ठे परे लोए चक्खूदिट्ठा इमा रई ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जे कोइ स्त्रीयादीकना काम भोगने विषे लुब्ध थयेलो छे, ते रौद्र प्रणामी मृगादीकना पासने विषे प्रवर्तिं किहां नरकादी स्थानक छे एम कुडी (जुठी) भाषा बोले अने कोइ कहेके ए काम न करीस ते वारे कहेके, में परलोक दीठा नथी, अने ए स्त्रीयादिक कामभोगनी रती(खुशी)प्रत्यक्ष देखायछे.॥५॥

अर्थः—ह० हाथने विषे । आ० आव्या इ० ए का० कामभोग का० जे कामभोग कालांतरेपणी संसय सहित । अ० आगमीए का० कालांतरे पामीए तेतो पाम्या छे । को० कोण जा० जाणे प० परलोकने विषे । अं० छे वा० अथवा न० नथी वा० समूचए पु० वली ॥ ६ ॥

मूलः—हत्थागया इमे कामा कालिया ज अणागया ।
को जाणइ परे लोए अत्थि वा नत्थि वा पुणो ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ए काम भोग छांडीने धर्म करो के जेथी आगळ सुख पामीये एम जे कहोछो तो, आ काम हाथमां आवेला छे, ते काम भोग हुं भोगवुं, केमके बीजा जन्मांतरे कामभोग मळशे ए संसय भरेलुं छे, तेथी कोण जाणे परलोक छे अथवा नथी. ॥ ६ ॥

अर्थः—ज० एटला लोक स० संघाते हो० हुं पण थाइश । इ० एहवो बा० अज्ञानि प० धीठाइपणो करे॥

का० कामभोगने अतिहे रा० रागे करि। के० कलेशने स० सम्पक प्रकारे प० अंगीकार करे छे॥ ७॥

मूलः—जणेण सद्धिं होक्खामि इइ बाले पगब्भई।
कामभोगाणुराएणं केसं संपडिवज्जई॥ ७॥

गाथा ७ भावार्थः—अज्ञानी मुर्ख काम भोगने विषे लुब्ध थयो थको एटला लोकनी गती थशे तेवी मारी पण गती थशे एम कही धीटाइपणुं करी अत्यंत काम भोगना रागे करी इहलोक तथा परलोकनी व्याधी रुप कलेशपणुं अंगीकार करे. ॥ ७॥

अर्थः—त० तिवारें पछेसे० ते अज्ञानि मनुष्य दं० मनदंडादिक स० प्रवर्ते। त० त्रसने विषे था० पांच एकेंद्रि थावरने विषे। अ० पोताने अर्थे अ० अथवा परने अर्थे। भू० जीवनां समोहने वि० विसेषे हिं० हणे ८

मूलः—तओ से दण्डं समारभई तसेसु थावरेसु य।
अट्ठाए य अणट्ठाए भूयगामं विहिंसई॥ ८॥

गाथा ८ भावार्थः—एवुं धीठाइ पणुं अंगीकार कर्या पछी ते अज्ञानी मनुष्य मन वचन कायाना त्रण दंडने विषे प्रवर्ति पोताने अर्थे त्था अनर्थे त्रस अने स्थावर जीवना समुह (वृंद) ने विषेसे हणे. ॥ ८॥

अर्थः—हि० हिंस्पानो करणहार १। बा० बाल अज्ञानि २। मु० मृषावादनो बोलणहार ३॥ मा० मायावियो पि० चाडिओ स० धूतारो॥ भु० भोगवतो थको सु० मदिरा मं० मांसने। से० श्रेय छे ए० ष मदिरा मांसनो भोगववोति० एम। म० माने॥ ९॥

मूलः—हिंसे बाले मुसावाई माइल्ले पिसुणे सढे।
भुञ्जमाणे सुरं मंसं सेयमेयं ति मन्नई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते अज्ञानी मुर्ख हींशा करे, जुठुं बोले, कपटाइ करी चाडीयापणुं धुतारापणुं करी नीद्या करे अने मंदीरा मांस खातो थको श्रेय पणुं माने ॥ ९ ॥

अर्थः—का० कायाइ करि व० वचने करि । म० मदांध होइ । वि० धनने विषे गि० गृधय० वली इ० स्त्रिने विषे। दु० बे प्रकारे रागद्वेष तथा मिथ्यात्व अव्रति म० कर्मनुं सं० संचय करे । सि० अलसियो व० जिम म० बे प्रकारे माटिनो संचय करे षाय अने शरिरे षरडे ॥ १० ॥

मूलः—कायसा वयसा मत्तो वित्ते गिद्धे य इत्थिसु।
दुहओ मलं संचिणइ सिसुणागो व्व मट्टियं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—जेम अलशिया माटी खाय अने शरीरे पण माटी खरडे पछी तडके सुकायाथी मरण पामे तेम अज्ञानी हुं रुपवान तथा बळवान एम कायाना, अने हुं सुश्वर कंठीछुं एम वचनना, ने हु धारण शक्तिवान छुं एम मनना एवा त्रण प्रकारना मदांधे करी धन तथा स्त्रीने विषे लुब्ध थयो थको राग द्वेषने मिथ्यात्व अव्रते करी कर्म रुप मेलनी वृद्धी करे. ॥ १० ॥

अर्थः—त० तिवार पछी पु० पीड्यो आ० रोगे करिने गि० गिलाण थको प० अतिहेषेद पामे प० अतीहें त्रास पामतो प० परलोक जावाथि एटले मरणथकी क० कर्मनां अ० देषणहार अ० आत्माना एतले

मोटा मंदिरादिक कराव्या छे ते मूकी जाउं छुं एहवो त्रास पामे ॥ ११ ॥

मूलः—तओ पुट्ठो आयङ्केणं गिलाणो परितप्पई ।

पमीओ परलोगस्स कम्माणुप्पेहि अप्पणो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—ते वारे पछी रोगे करी पीडयो थको अतीशे खेद पामे, अने मरण समे मोटा मंदीरादीक करावेल छे ते मुकीने अहो ? में बहुज दुष्ट कृत्य कर्या ते में भुंडुं कर्युं छे तो हवे परलोक जवा थी मारी शी गती थशे एम त्रास पामे. ॥ ११ ॥

अर्थः—हवे सुधर्मा स्वामी कहे छे सु० सांभल्यामे० मे भगवंतनी समिपे । न० नरगने विषे उपजवानां ठा० थानक । अ० धर्मना अणकरणहार पुरुष च० वली जा० जे उपजवानि ग० माठिगति बा० अज्ञानी असीलिया केहवाछे । कू० क्रूरकर्मनां करणहार केहवी गति पांमे ॥ प० आतिहेषमता दोहिली ज० जिमछे वे० वेदना तिहा उपजे ॥ १२ ॥

मूलः—सुया मे नरए ठाणा असीलाणं च जा गई ।

बालाणं कूरकम्माणं पगाढा जत्थ वेयणा ॥१२॥

गाथा १२ भावार्थः—सुधर्मास्वामी कहेता हवा के अहो जंबू ? में भगवंत समीपे नरकमां ऊपजवाना स्थानक सांभल्या छे ? के जीहां अतीशे खमतां दोहीली एवी सीतोश्नादीक भयंकर दुःख छे तेहवी दुर्गतीने विषे, अज्ञानी धर्म नही करनार अने शीयलादीक आचाररहीतने क्रुर कर्मना करणहार एवा पुरुषो तिहां उपजे॥१२॥

अर्थः—त० तिहांनरकादिकने विषे ब० उपजवो ठा० थानक ज० जिमये० मे अ० ए थानकने श० सांभल्युं छे । आ० यथाकृत्य कर्म करिने माठीगति ॥ ग० जातोथको सो० ते प० पछी प० पछाताप करे ॥ १३ ॥

मूलः—तत्थोऽववाइयं ठाणं जहा मे ऽतमणुस्सुयं ।
आहाकम्मेहिं गच्छन्तो सो पच्छा परितप्पई ॥१३॥

गाथा १३ भावार्थः—जेम ए नर्कादीकने विषे ऊपजवानुं स्थानक सांभळ्युं छे तीहां पोताने कर्मे करी तेइवी दुर्गतीये उपजतो थको पछी अतीशे पश्चाताप करे ॥ १३ ॥

अर्थः—ज० जेम सा० गाडित जा० जाणतो थको रथने चलावतो । स० सुधमार्गने म० मोटा राजपंथने हि० छांडिने वि० विषमम० मार्गने आ० पाम्यो थको ॥ अ० गाडिनी धूरि भ० भागी छते सो० सोचना करे ॥ १४ ॥

मूलः—जहा सागडिओ जाणं समं हिच्चा महापहं ।
विसमं मग्गमोइण्णो अक्खे भग्गम्मि सोयइ ॥१४॥

गाथा १४ भावार्थः—जेम गाडीवान सन्मार्ग जाणतो थको राज मार्गने छांडीने विषम मार्गे ववाथी गाडानी धुरी (धोंसरी) भांग्ये छते शोचना करे ? ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एणे षेडूतने दृष्टांते ध० धर्मरूप मोटा पंथने वि० छांडिने । अ० अधर्म रुपिया कुमार्गने प० अंगीकार करिने । बा० अज्ञानि म० मरणने मु० मुखे प० पहोतो थको । अ० धूरि भ० भागे छत ब० जिमसो० षेडूसोचेतीम ॥ १५ ॥

मूलः—एवं धम्मं विउकम्मं अहम्मं पडिवज्जिया ।
बाले मच्चुमुहं पत्ते अक्खे भग्गे व सोयइ ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—ते धर्मरूप मोटा पंथने छांडीने अधर्म रुप विषम मार्ग अंगीकार करीने, धुरी भांगवाथी जेम गाडीवान झुरे तेम अज्ञानी मरण वखते झुरापो करे ॥ १५ ॥

अर्थः—त० तिवार पछेसे० ते बाल म० मरणने अ० छेहडे । बा० अज्ञानि सं० त्रास पांमे । भ० मरणना भयथकी अ० अकाम मरणे म० मरइ । धू० धूर्त जूवारिते क० एकीदाइं जि० जित्तो थको जुआरि सोचेतिम ॥१६॥

मूलः—तओ से मरणन्तंमि बाले सन्तसई भया ।
अकाममरणं मरई धुत्ते व कलिणा जिए ॥१६॥

गाथा १६ भावार्थः—जेम धुर्त जुवारी एक दावे जीत्यो झुरापो करे, तेम मरणना भयथी अकाम मरणे मरतां तेवार पछी बाळ मरणने छेडे अज्ञानी मरता त्रास पामे के हा ? हुं मूवा पछी मारी शुं गती थशे इत्यादीक ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वेकह्यो अ० अकाम मरण । बा० बाल अज्ञानने कह्युं तु० पदपूरणे प० कह्युं । ए० ए कह्याथी आगल स० सकाम मरण । पं० पंडितने सु० सांभलि मे० मूजने कहिता मत्ते ॥ १७ ॥

मूलः—एयं अकाममरणं बालाणं तु पवेइयं ।

एत्तो सकाममरणं पण्डियाणं सुणेह मे ॥१७॥

गाथा १७ भावार्थः—ए पुर्वोक्त अज्ञानीने अकाम मरण कह्युं ? एहथीं आगळ पंडीतने सकाम मरण होय ते मुजने केहेतां प्रत्ये सांभळो ? ॥ १७ ॥

अर्थः—म० पंडित मरणे ऽ० पणि स० पुन्यवंतप्राणीनो पुन्य शब्द पण ठांम धर्म जाणवो । ज० जिम मे० मे अ० ए मरणने अ० सांभल्यो छे तिम कहुंछुं ॥ मरण केहवुं छे वि० विविध प्रकारनो चित्तनो प्रसन्नपणो छे जेहने अ० नथी घात जीवनो जेहने विषे । एहवूं केहने होइ । सं० संजतिने होइ । वु० आत्मा वस छे जेहने तेहने ॥ १८ ॥

मूलः—मरणं पि सपुण्णाणं जहा मेऽयमणुस्सुयं ।
विप्पसन्नमणाघायं संजयाण वुसीमओ ॥१८॥

गाथा १८ भावार्थः—पंडीत मरण पुन्यवंत प्राणीने होय ते मरण जे मे सांभल्युं छे ते हुं तुंज प्रत्ये कहीश ? जे मरणने विषे विविध प्रकारे चित्तनुं प्रसन्न पणु अने जेमां जीवनी घात नथी एवुं मरण जेहने आत्मा वश होय एवा संयती (साधु) ने होय. ॥ १८ ॥

अर्थः—न० नहि इ० ए पंडित मरण स० सघलाइ भिं० परमतिना द्रव्य भिक्षुने विषे । न० नहिं इ० ए पंडित मरण स० सघलाइअ० गृहस्थने विषे केहने होइ ते कहे छे । ना० नाना प्रकारना सी० व्रत छे जेहने एहवा अ० गृहस्थ श्रावकने होइ । वि० कठिण व्रत छे जेहने एहवा भि० साधूने होइए बे ने पंडित मरण होइ॥१९॥

मूलः—न इमं सव्वेसु भिक्खूसु न इमं सव्वेसऽगारिसु ।
नाणासीला अगारत्था विसमसीलाय भिक्खुणो ॥१९॥

गाथा १९ भावार्थः—ए पंडित मर्ण सर्व साधुने न होय, तेमज ए पंडीत मर्ण सर्व ग्रहस्थने पण न होय, तो केहने होय ! तोके नाना (विविध) प्रकारना भला व्रतना धरणहार होय तेवा ग्रहस्थ (श्रावक)ने पंडित मरण होय तथा जेवो महा पुरुषोनी कठण वृत्ती आचार छे एहवा साधुने पंडीत मर्ण होय. ॥ १९ ॥

अर्थः—सं० छे ए० एकेक भि० द्रव्य भिक्षुथी। गा० गृहस्थ व्रतना धरणहार सं० संजमे करी उ० प्रधान। गा० गृहस्थ स० सघलाथकी । सा० ते साधु सं० संजम पंचमहाव्रते करि उ० प्रधान ॥ २० ॥

मूलः—सन्ति एगेहिंभिक्खूहिं गारत्था संजमुत्तरा ।
गारत्थेहिं य सव्वेहिं साहवो संजमुत्तरा ॥२०॥

गाथा २० भावार्थः—निन्हव (जिनेश्वरना वचनना उत्थापक) चारित्रथी भ्रष्ट थयेला एहवा तथा सन्यासी योगी बौध इत्यादिक अन्यतिर्थि थकी एकेक ग्रहस्थ देश विरति रुप श्रावक धर्म करी प्रधान (ऊत्तम) छे, अने ए ग्रहस्थ करतां सतरे भेदे संयमना पालनहार मुनिराज उत्तम छे. ॥ २० ॥

अर्थः—ची० भगवा वस्त्र अ० अंगचर्म न० नग्नपणुं ज० जटाधारिपणूं सं० वस्त्र एकठा सांधी कीधी कंथा तेहनो धरवू मु० मस्तक मूंडपणो एया० एतलावाना वि० पणि न० नहिता० त्राणसरण दुर्गती जाता जीवने । दु० जिननि आज्ञाविनां माठि । प० प्रवर्ज्याने ग० पाम्यो पण त्राणसरण नहि ॥ २१ ॥

मूलः—चीराजिणं नगिणिणं जडीसंघाडिमुण्डिणं ।
एयाणि वि न तायन्ति दुस्सीलं पडियागयं ॥२१॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे अन्यातिर्थि केहेवा छे ते कहे छे, भगवां वस्त्र ओढे छे, अथवा मृगचर्म ओढे छे, अथवा नग्न रहे, जटा राखे, कंथा (हजार थीगडां दीधेल होय तेवुं वस्त्र) राखे, माथुं मुंडावे एवा द्रव्य लिंगी शुद्ध मार्गनी के शुद्ध आचारनी खबर विना अनाचारे प्रवर्ते छे, अने मात्र वेशनेज मोक्षनुं कारण माने छे तो ते अनाचारोना कारणथी दुरगती पडता भगवा वस्त्रादिक राखे नही अर्थात् दुरगती जाय. ॥२१॥

अर्थः—पि० गृहस्थे आप्यो पींड आहार उ० सेवी ए० अर्थ दीपावाने अर्थे दु० माठा आचारनो धणी । न० ते नरगथकी न० नमूंकाइं । भि० आज्ञासहित साधू वा० अथवा गि० सुव्रती गृहस्थ । वा० समुचये सु० रुडाव्रतनो धरणहार क० जाइ दि० देवलोके ॥ २२ ॥

मूल—पिण्डोल एव दुस्सीले नरगाओ न मुच्चई ।
भिक्खाए वा गिहत्थे वा सुव्वए कम्मई दिवं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—अने जे भीक्षु भीक्षा मागीने आजीवका चलावे अने अणाचार तथा पापकर्मने वरजे नहीं तो एवा दुष्ट आचारनो धणी नर्कथी न मुकाय अने जे भीक्षाए करि जीवे एवा साधु अथवा गृहस्थ जो सुशील व्रतनो धरणहार होय ते देवलोकमां जाय. ॥ २२ ॥

अर्थः—अ० गृहस्थे सा० समकितव्रत रुप सामाइकनां अं० अंगते निसंकतपणो निरतिचारपणो । ते अं-

गने स० श्रधावंतथको का० कायाइ करि । फा० फरसे सेवे पो० पोषधने सेवे ते पोसध कहवो छे दु० बेहु सुदी वदि प० पक्षनां । ए० एक रात्रिना पोषधनि न० न करे हा० हाणी रात्रि सहित दिननो पोसो ॥२३॥

मूलः—अगारिसामाइयङ्गाणि सड्ढी काएण फासए ।
पोसहं दुहओ पक्खं एगरायं न हावए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे श्रावक केवा छे व्रत पाळीने देवलोके जाय तेकहे छे. जे गृहस्थो सामायक करे छे ते सामायक त्रण प्रकारनी छे, ए त्रण प्रकार कहे छे. १ समकीत ए सामायक २ शुत्र ए सामायक ३ देशवरति ए सामायक ॥ हवे ए त्रणना चोवीश अंग कहे छे, एटले प्रथम समकीत सामायकना आठ अंग छे. १ देवगुरु धर्ममां शंका न राखे एटले अरीहंत देवे आ प्रमाणे कह्युं छे ते हशे के नही इत्यादिक शंका न राखवी. २ अन्य एटले जैनधर्मथी बीजो धर्म बहु सारो छे. ३ धर्म करणी करी मनमां एम न राखे के आ करुछुं तेनुं फळ मलशे के नहीं ते वितिगिछा. ४ मिथ्यातिनो खोटो धर्मनो महीमा देखीने जेमके मिथ्या-तिना गुरुने हाथी उपर बेशी घरे घरे पधरामणी थती देखी विचारे के आपडा धर्ममां आवुं कांइ नथी ए बहुं खोटुं छे एवुं समकिति जीव न विचारे. ५ जे कोइ धर्मी जीव होय तेना गुण कही संभळावे. ६ धर्म-थकी पडताने थिर करे, एटले मदद करे. ७ पोताना साधरमीने हितनो कारक होय. ८ जैनमार्गना उत्तेजन रुप प्रभावना करे ए सम्यकत्व सामायकना आठ अंग जाणवा० हवे शुत्र सामायकनां आठ अंग कहे छे. ॥१॥ काळ ॥२॥ विनय ॥३॥ बहुमान्य ॥४॥ उपधान ॥५॥ निन्हवाण ॥६॥ व्यंजन ॥७॥ अर्थ ॥८॥ व्यंजनार्थ

आठ सुत्र सामायकना अंग जाणवा. हवे देशवरति सामायकना आठ अंग कहे छे. पांच सुमतिने त्रण गुप्तिए आठ चारीत्रना अंग जाणवा, ए त्रण प्रकारनुं सामायकने तेना चौविश अंगने अथावंत श्रावक—काया‌ए करी शुद्ध रीते पाळे, अने अंधारा अजवाळा पक्षने विषे पोषध करे, तेमां एक रात्रिनी पण हानी न करे.॥२३॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे सि० व्रतरुप सिक्षाइ करि स० सहित होइ। गि० गृहवासेछते वि० पणि सु० सुव्राति कहिए मु० मुकाइ छ० छवी ते प० चर्ममय प० ढिचण प्रमूषने संधि छे जहने एहवा उदारिक। सरिर थकि। ग० जाइ ज० देवलोके जक्ष देवताइ करि सामान्य लोक ते जक्षलोक ॥ २४ ॥

मूलः--एवं सिक्खासमावन्ने गिहिवासे वि सुव्वए।
छविपव्वाओ मुच्चई गच्छे जक्खसलोगयं ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जे गृहस्थ एवा प्रकारना शीक्षाव्रते करी सहीत होय ने गृहवासे वसता छतां पण तेने सुव्राति कहीये, अने ते चर्यमय (चामडे वीटेलुं) ढीचण प्रमुखना सांधावाळुं एवुं औदारिक (विणसवाना स्वभाववाळुं) शरीर मुकीने देवलोकने विषे देवता थाय. ॥ २४ ॥

अर्थः—अ० हवे जे० जे सं० आश्रवनो रुंधणहार भि० साधू। दो० वे गतिमांहि अ० अनेरि गति सिठहोइ। स० सर्व दु० दुषथी प० रहित सिधगति वा० अथवा। दे० देवता वा० समुचय अ० संभावनाइं म० महर्धिक होइ॥२५॥

मूलः--अह जे संवुडे भिक्खू दोण्हं अन्नयरे सिया।
सव्वदुक्खपहीणे वा देवे वावि महिड्ढिए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे जें आश्रवना रुंधणहार एवा साधुने वे गतिमांही एक गति होय, कांतो सर्व दुःखथी रहीत एवी सिद्धगतिए जाय, अने जो शेपकर्म वाकी रहेल होय तो महर्धिक देवता थाय. ॥ २५ ॥

अर्थः—उ० सर्वथकी प्रधान वि० गयो छे मो० मिथ्यातमोहनी कर्म जेथी । जु० ज्योतिवंत ऽ० सूधर्मा देवलोकथी मांडि अनुत्तर विमान सुधी अनूक्रमे ॥ सं० व्याप्त संकीर्ण ज० देवे करि ए पांच विसेषणे करि बिराजमान छे । आ० आवासविमांन एहवा विमानने विषे देवता होइ ज० जसवंत देव ॥ २६ ॥

मूलः—उत्तराइं विमोहाइं जुइमन्ताऽणुपुव्वसो ।
समाइण्णाइं जक्खेहिं आवासाइं जसंसिणो ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—जे पंडीत मर्णवाळो देवता थाय ते देवताओ केहवा छे सुधर्म देवलोकथी मांडी अनुक्रमे अनुत्रविमानसुधी देवोए करी संपुर्ण भरेला छे ते देवताओ एक एकथी तेजने तेजे करी अधीक छे, वळी अनुत्रवासी जे देवो छे, तेने मिथ्यात्व मोहनी कर्म नथी अने जेना आवासो सर्व देवलोकथी जोतीवंत छे अने महायशना धणी ते देवताओ छे. ॥ २६ ॥

अर्थः—दि० दीर्घ आउषावंत १ । इ० रूद्धिवंत होइ । स० अतिदिपता का० काम मनवंछित रु० विक्रय रुपना करणहार अ० ततकाले उ० उपना होइ । सं० ते सरिषा सदाइ दिसे । ब० घणा अ० सूर्यनी कांतिथी अधिक प्प० कांति छे जेहनी एहवा देवताथाइ ॥ २७ ॥

मूलः--दीहाउया इड्ढिमन्ता समिद्धा कामरूविणो ।
अहुणोववन्नसंकासा भुज्जो अच्चिमालिप्पभा ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—वळी ते देवता केवा होय ते कहे छे, दीर्घ लांबु आयुष्यने रुधीवंत होय, मनवं-छीत वैक्रिय रुपना करणहार अने अतिदीपता ततकाळना उपन्या होय तेवा सदाय देखाय, सूर्यनी कांती थकी पण जेनी अधीककांती छे एहवा देवता पंडीत मर्णवाळा थाय. ॥ २७ ॥

अर्थः—ता० ते पूर्वोक्त ठा० थानक विमान मते ग० जाय । सि० सिपीने सेवीने सं० संजमने त० तपने । भि० साधू वा० अथवा गि० गृहस्थ वा० पदपूरणे जे० जे कोइ सं० उपसम करे प० अतिशे सीत-ली भूत होइ एहवा देवता थाइ ॥ २८ ॥

मूलः--ताणि ठाणाणि गच्छन्ति सिक्खित्ता संजमं तवं ।
भिक्खाए वा गिहित्थे वा जे सन्ति पडिनिव्वुडा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—ए पुर्वोक्त देवलोकादिक स्थानकने विषे संजम तपने सेवी उपशम भाव करी शीतळी भुत थएला एवा साधु अथवा गृहस्थ ते देवता थाय. ॥ २८ ॥

अर्थः—ते० धर्मवंतनी गति ए सो० सांभळीने ते केहवा छे स० पूजाए करि सहित । सं० संजति वु० इंद्रि अने आत्मावस छे जेहने एहवा संजतिनी सुंदर गतिने सांभलीने । न० न सं० पांमे त्रास म० मरणने छेहडे । सी० सीलवंत चारित्रवंत । व० पंडित समकित दृष्टि होइ ते ॥ २९ ॥

मूलः—तेसिं सोच्चा सपुज्जाणं संजयाण वुसीमओ ।
न संतसन्ति मरणन्ते सीलवन्तो बहुस्सुया ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—पुज्य एटले आचार्यादिक तेहनी समीपे एवा धर्मीनी भली गति सांभलीने जेहना आत्माने इंद्रीयो वश छे ने चारीत्रने समकितवंत बहु श्रुत पंडीत होय तेवा संयति मरणने अंते त्रास न पामें (एटले मरणथी बिहें पण नही.) ॥ २९ ॥

अर्थः—तु० तोलिने पारखो करिने वि० विशिष्टभला पंडित मरणने आ० अंगीकार करिने । द० धं० दस विधियाते धर्ममांहि । ख० क्षेमारुप धर्मे करि ॥ वि० विशेषे प० प्रसन्न मे० बुधिवंत मर्यादावंत अ० आत्माने त० तथा भू० भूत मोह उपसमावे करि ॥ ३० ॥

मूलः—तुलिया विसेसमादाय दयाधम्मस्स खन्तिए ।
विप्पसीएज्ज मेहावी तहाभूएण अप्पणा ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ—बाळ मर्णथी पंडीत मर्ण भलुं जाणीने पंडीत मरणने ग्रहीने दयावंतने दश विधि यति धर्ममां क्षमारुप धर्मे करी मोहने उपशमावी कषायरुप कर्दम (कादव) टाली प्रशांतपणुं अंगीकार करी मर्यादाने बुद्धिवंत मरण आवे थके व्याकुल चित्त पणे करी रहित वर्ते ॥ ३० ॥

अर्थः—त० तिवार पछी का० मरणकालने विषे अ० मननां योगनेहिज अणकर्ता छता एतले मनना योगहिणा न करे । स० श्रद्धावंत ता० तेहवो जेहबो प्रवर्जा लेवाने समे रस हतो तेहवो माक्षत माटे नपुंसक

अ० गुरुनि रामिपे, बीजो अरश्च ता० पंडित नरग अं० छेदइे वि० टालेलो० रोमनां कांस नइ । भ० विना-शने दे० सरिरने कं० वांछे ॥ ३१ ॥

मूलः--तओ काले अभिप्पेए सड्ढी तालिसमन्तिए ।

विणएज्ज लोमहरिसं भेयं देहस्स कंखए ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—ए प्रण मर्ण माटेलुं एक गितार्थ गुरुनी समीपे जेवो हर्ष दीक्षा अवसरे त्या संलेखणा अवसरे हतो तेजोज हर्ष मरण समीपे धारण करी अहो मारुं मृत्यु थशे एवुं रोम कंपीतपणुं नि-वर्तावी भग योग हीगा नहीं करतां सुश्रुपा तजी शरीरना विनाशने इच्छे ॥ ३१ ॥

अर्थः—अ० हवे का० मरणकाल सं० आवे छते । आ० समस्त प्रकारे घा० घातय न हणतो थको । स० कारमण सरिरने । रा० सकाम मरणे म० मरे । ति० त्रिन मरण मांहि अंगित मरण १ पादोपगमन २ भत्तपचपाणमरण ३ । अ० अनेरएक कोइ मरणे मु० साधु इ० इम बे० हुं कहुं छुं ॥३२॥

मूलः--अहकालम्मि संपत्ते आघायाय समुस्सयं ।

सकाममरणं मरइ तिण्हमन्नयरं मुणि ॥ ३२ ॥ त्ति बेमि

इति अकाम सकाम मरणिज्जं नाम पञ्चमं अध्ययनं समत्तं ॥ ५ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—हवे मर्ण काळ आववाथी औदारिक तथा कार्मण शरीरने हणतो थको त्रिविधे करी चार आहारनुं प्रत्याख्यान करे ते भक्त प्रत्याख्यान मर्ण (एनी अंदर हरवा फरवाने वास्ते अमुक क्षेत्र

ली जग्या तेनो नियम नहीं), वली मंडळ करी (जग्यानी हद बांधवी ते) मंडळनी बाहार न नीकळवुं ए बीजुं इंगीत मर्ण. हवे त्रीजुं पादोपगमन मर्ण ते कापेली वृक्षनी शाखाती माफक एक पासाभेर रही बीजुं पासुं पण पलटाववुं नहीं. एवा त्रण प्रकारना मर्ण मांहीला एक सकाम मर्णे साधु मरे. ॥३२॥

एम सुधर्मास्वामी जंबूस्वामी प्रते कहेछेके हे जंबू जेम मे श्री महावीरदेव समीपे सांभल्युं हतुं तेम हुं तुज प्रते कहुंछुं. इति उत्तराध्ययनना सकाम अकाम मरण नामे पांचमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण. ए पांचमां अध्ययमां सकाम मर्ण घणुं करी साधुने कहुं ते भणी आ छठा अध्ययनने विषे साधुनो अधिकार कहेछे.

अर्थः—जा० जेतला अ० अज्ञानी मिथ्याती पू० पूरुष स० सघलाए ते० ते पूरुष दु० दूष पामवाना कारण छे दूषना सं० भोगवनार । लु० पीडा पामे व० घणीवार मु० मिथ्याति मूर्ष । अ० अनंता संसा० संसारने विषे ॥ १ ॥

मूलः--जावन्ति ऽविज्जापुरिसा सव्वे ते दुक्खसंभवा ।
लुप्पन्ति बहुसो मूढा संसारंमि अणन्तए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—हवे छठा अध्ययननो भावार्थ कहेछे. जे तत्वना अजाण ने कुविध्यावंत एवा मुर्ख अज्ञानी मिथ्यात्ती ए सर्वे दुखना विभागी थसे ने ते मुर्ख अज्ञानी घणीवार दारिद्रीपणुं ने छेदन भेदना दीकनी पीडा पामे अने जेहनो अंत नथी एहवा संसारने विषे परीभ्रमण करसे ॥ १ ॥

अर्थः—समि० विचारिने पं० पंडित त० ते कारण भणी । पा० एम जाणी जे संसार ते पास सरिषो

छे । जा० एकेंद्रादि जाति पामवाने प० मार्ग । ब० घणा अ० आपणपे पोते स० सत्य मार्गने । मे० गवेषे मि० मित्राइपणो भू० सघला जीवने विषे क० करे ॥ २ ॥

मूलः--समिक्ख पण्डिए तम्हा पासजाईपहे बहू ।
अप्पणा सच्चमेसेज्जा मेत्तिं भूएसु कप्पए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ए पुत्र कलत्रादीकनो सबंध ते मोहना हेतुए करी ए संसारपाससरीखो ते अज्ञान आत्माना धणीने एकेंद्रियादी जाती पामवानो मार्ग जाणी पंडीत विचारी पोताना आत्माने सतरे भेदे संयम ने सत्यने विषे स्थापी सर्व जीव साथे मैत्री भाव करे ॥ २ ॥

अर्थः—मा० माता पि० पिताए न्हु० वेटाानि वहु भ० भाइ भ० स्त्रि पु० दीकरी । य० वली ओ० एक उदरनां उपनां । ना० नहि अ० समर्थ ते० पूर्वे कह्या ते म० मूजने ता० त्राण सरण राखवाने । लु० पीडा पामता जीवने । स० पोताना क० कर्मे करिने ॥ ३ ॥

मूलः--माया पिया न्हुसा भाया भज्जा पुत्ता य ओरसा ।
नालं ते मम ताणाय लुप्पन्तस्स सकम्मुणा ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—माता पीता भाइ स्त्रि पुत्र पुत्रि पुत्रनी स्त्रियादीक पोताना कर्मे करी पीडा पामता मारा जीवने त्राण सरण राखवा कोइ समर्थ नहीं ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कह्या ते अ० अर्थने स० पोतानि बूद्धिइ करि । पा० देषी स० समकितदृष्टि:

छि० छेदे गे० विषयना दृढपणाने सि० संसारना स्नेह च० वली । न० न कं० वांछे पु० पूर्वे जेहस्युं सं० परिचय होइ तेहने ॥ ४ ॥

मूलः--एयमट्ठं सपेहाए पासे सामियदंसणे ।
छिन्द गेद्धिं सिणेहं च न कङ्खे पुव्वसंथवं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ए पुर्वोक्त अर्थने समकित दृष्टी पोतानी बुद्धिए करी देखी मिथ्यात्वने त्या संसारना स्नेहने छेदी विषयना दृढपणाने तजी पुर्वे जेहनी साथे परीचय होय तेने न इच्छे ॥ ४ ॥

अर्थः—ग० गाइ वृषभ अ० घोडा म० मणी रत्नादिक । कुं० कर्णादिकना कुंडल । प० हाथी मनुष दा० चाकरना पो० समूह स० सर्व ए० ए पूर्वे कह्या तेहने च० छांडिने पं० अलंकारे संजम पालीने का० अभीलाषा करे तेहवी । रु० रुपनो विक्रयनो करनार देवता भ० थाइस्य ॥ ५ ॥

मूलः--गवासं मणिकुण्डलं पसवो दासपोरुसं ।
सव्वमेयं चइत्ताणं कामरूवी भविस्ससि ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—गुरु कहे छे हे शिष्य ! अथवा हे आत्मा ? गाय, अश्व (घोडा), मणि रत्नादिक, कान मनुखना कुंडल, हाथी, चाकर मनुख ए सर्व छांडीने संयम पाळीस तो मनोवंछीत वैक्रिय रुपनो कारण हार एहवो देव थइस ? ॥ ५ ॥

अर्थः—था० गृहादिक जं० मनुष्यादिक वे० निश्चे । ध० सुवर्णादिक । ध० शालि नहुख । प०

रूविणो चेवरूवी य अजीवा दुविहा वि य ॥ २४७ ॥

गाथा २४७ भावार्थः—ए पुर्वोक्त प्रमाणे रुपी अजीवने अरुपी अजीव ए प्रमाणे अजीव कह्या अने सिद्धना जीवने संसारी जीव ए बे प्रकारे जीव वीतरागे कह्या छे ॥ २४७ ॥

अर्थः—अं० अनंताकालनुं उ० उत्कृष्टुं आतरु पडे । वा० बे वरस थकी धुर नव वरस लगे ज० जघन्य आंतरुं पडे । आ० आणय देवलोक आ० आदि देइने क० देवता थावानुं ॥ गे० ग्रैवेयकना देवताने पण जघन्य आठ वरस झाझेरुं तु० वळी । अ० देवता थावानुं एटलुं आंतरु पडे ॥

मूलः—(अणन्तकालमुक्कोसं वासपुहुत्तं जहन्नगं ।
आणयाईण कप्पाण गेविज्जाणं तु अन्तरं ॥)

गाथा भावार्थः—नवमा आणत देवलोकथी मांडीने बारमा देवलोकना देवताने अने नवग्रैवेकना देवताने आंतरुं पडे ता जघन्य प्रथक (बे वरसथी मांडीने नव वरस सुधी) वर्षनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं ॥

अर्थः—सं० संष्याता सा० सागरनुं उ० उत्कृष्टुं आंतरुं पडे । वा० बे वरसथकी धुर नव वरस झाझेरा आंतरुं पडे ज० जघन्य। अ० अनुत्तर विमानना य० वळी दे० देवतानुं। अ० एटलुं आंतरुं पडे तु० वळी वि० तिर्थंकरे कह्युं ॥

मूलः—(संखिज्जसागरुक्कोसं वासपुहुत्तं जहन्नगं ।
अणुत्तराण य देवाणं अन्तरं तु वियाहिया ॥)

गाथा भावार्थः—अणुंतर विमानना देवताने आंतरु पड तो जघन्य प्रथक वर्षनुं ने उत्कृष्टुं संख्याता

पणी । दो० सावद्य करणीनि दुगंछानो करणहार अ० पोतानां पा० पात्रने विषे । दि० गृहस्थेदिधु भु० भोगवे जीमे भो० भोजन ॥ ८ ॥

मूलः--आदाणं नरयं दिस्स नायएज्ज तणामवि ।
दोगुञ्छी अप्पणो पाए दिन्नं भुञ्जेज्ज भोयणं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—धनादिक परिग्रह नरकनो हेतु जाणीने त्रणा मात्र पण अणदीधेलुं नलिए अने सावद्य (पाप) करणीनी दुःगंछा (निंद्या) करी पोताना पात्रने विषे जे भोजन गृहस्थ आपे ते जमे ॥८॥

अर्थः—इ० ए संसार मांहि । ए० एकेक मिथ्याती उ० पद पूरणे म० एम. मांने एम परूपे पा० हिंस्यादिक पापने अ० अगत्यजीने एतले हिंस्या करयाज करो। आ० पणी पुर्वे जे वडे वडेरे ।आ० जे अनुष्टांन आचर्युं होइ तेहने वि० भलो जाणीने आचरिने। स० तो सर्व दु० दुषथि मु० मुकाइ जीव ॥९॥

मूलः—इहमेगे उ मन्नन्ति अप्पच्चक्खाय पावगं ।
आयरियं विदित्ताणं सव्वदुक्खाण मुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—आ संसारमांही एकेक अन्य दर्शनी एम माने छे ए हिंसादिक पापने तज्या विना एटले हिंसादि पापकर्म कर्याज करो, पूर्वे वडेराए अनुष्टान (क्रिया) आचरेल होय ते भलुं जाणी आचरवाथी सर्व दुःखथी मुकाशुं ॥ ९ ॥

अर्थः—वलि मिथ्याति केहवा छे । भ० मुखे एम बोलता थका जे ज्ञान ते मुक्तिनुं कारण छे पणि ।

सागरनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे जी० जीव अने अ० अजीवना भेद । गुरु समीपे य० वळी सो० सांभळीने । स० सद्दहिने य० वळी स० सर्व न० नयने अ० अनुमत मनोज्ञ मानवा योग्य ज्ञान सहित थइ । र० रमे प्रवर्ते सं० संजमने विषे मु० साधु ॥ २४८ ॥

मूलः—इय जीवमजीवे य सोच्चा सद्दहिऊण य ।
सव्वनयाणमणुमए रमेज्ज संजमे मुणी ॥ २४८ ॥

गाथा २४८ भावार्थः—ए प्रमाणे जीव अने अजीवना भेद गुरु समीपे सांभळीने सर्दही ने सर्वनय एटले नैयगमादीक नयने अनुमते ज्ञानक्रिया सहीत सम्यक्त्वचारीत्रने विषे साधु रमे (प्रवर्ते) ॥ २४८ ॥

अर्थः—त० तेवार पछी दिक्षा लेइने विचरे छे तेवार पछी ब० घणा वा० वरस लगी । सा० चारित्र अ० रुडी परे पालीने । इ० ए आगल कहेशे तेणे क० अनुक्रमे जो० सुभ जोग रुपिया व्यापारे अ० आपणा आत्मा शरिर । सं० दुर्बल करी द्रव्यथी भावथी कषाय चार पातला करे मु० साधु ॥२४९॥

मूलः—तओ बहूणि वासाइं सामण्णमणुपालिय ।
इमेण कम्मजोगेण अप्पाणं संलिहे मुणी ॥ २४९ ॥

गाथा २४९ भावार्थः—दीक्षा लइने तेवार पछी साधु घणा वर्ष सुधी चारीत्र पाळीने आगळ अनुक्रमे कहीशुं तेवा तपरुपी व्यापारेकरी आपणो आत्मा ने शरीर दुर्बळ करे तथा द्रव्यथी शरीर अने भावथी कषाय पातळां करे॥२४९॥

आग शरण न थाय ॥ ११ ॥

अर्थः—जें० जे के० कोइ स० सरिरने विषे स० आशक्त छे । व० सरिरना वर्णने विषे । रु० रुपने विषे य० वळी स० सर्व प्रकारे । म० मनेकरि का० कायाइ करि व० वचने करि स० सघला तें० ते अज्ञानी दु० दूषनां सं० भोगवणहार जाणवा ॥ १२ ॥

मूलः—जे केइ सरीरे सत्ता वण्णे रूवे य सव्वसो ।
मणसा कायवक्केणं सव्वे ते दुक्खसंभवा ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—जे कोइ मन वचन कायाये करी सर्वथा प्रकारे शरीरने विषे वर्ण रुपादिकथी आशक्त छे ते सर्व अज्ञानी दुःखना भोगवनार जाणवा ॥ १२ ॥

अर्थः—आ० पाम्या दी० लांबा अ० पंथने अ० अनंता सं० संसारने विषे त० ते माटे स० सर्व प्रथव्यादिकना स्वरुपने प० देषतो थको । अ० प्रमाद रहित छतो प० संजमने विषे प्रवर्ते ॥ १३ ॥

मूलः—आवन्ना दीहमद्धाणं संसारम्मि अणन्तए ।
तम्हा सव्वदिसं पस्सं अप्पमत्तो परिव्वए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—जेहनो अंत नथी अने आदि पण नथी एवा संसाररुप लांबा पंथने विषे पड्या, तेथी सर्व प्रथव्यादिक जीवना स्वरुपने देखतां थको (जाणतोथको) प्रमाद रहीत थइ संयमने विषे साधु प्रवर्त्ते ॥ १३ ॥

अर्थः—ब० च्यार गतिथी बाहिर उ० उर्द्धगतिने सुगतिने । आ० अंगिकार करिने । ना० न वांछे

अर्थः—बा० बार उ० वळी वा० वरस लगी ॥ सं० संलेषणा उ० उत्कृष्टी भ० होय सं० एक वरसनी म० मध्यम संलेषना । छ० छमासनी य० वळी ज० जघन्य संलेपणा ॥ २५० ॥

मूलः—बारसेव उ वासाइं संलेहुक्कोसिया भवे ।
संवच्छर मज्झिमिया छम्मासा य जहन्निया ॥ २५० ॥

गाथा २५० भावार्थः—जघन्य ६ मासनी ने मध्यम एक वर्षनी ने उत्कृष्टी १२ वर्षनी संलेखनाहोय ॥२५०॥

अर्थः—प० पहेला वा० वरस च० च्यार लगी । वि० पांच विगयनो नि० त्याग क० करे । बि० बीजा वा० वरस च० च्यार लगी ॥ वि० घणे प्रकारे तु० वळी त० तप चं० करे ॥ २५१ ॥

मूलः—पढमे वासचउक्कंमि विगई-निज्जूहणं करे ।
बिइए वासचउक्कम्मि विचित्तं तु तवं चरे ॥ २५१ ॥

गाथा २५१ भावार्थः—पहेलां चार वर्ष लगी पांच विगयनो त्याग करे अने बीजां चार वर्ष लगी घणो तप करे, ए आठ वर्ष थया ॥ २५१ ॥

अर्थः—ए० एकांतरे उपवास करे अने आ० पारणे आंबिल करे । क० एहवो तप करीने सं० वरस दु० वेलगी । त० तेवारे दस वरस पछी सं० वरस अ० अर्द्ध छमास लगी तु० वळी । न० न करे अ० छठ अठमादिक त० तप च० आचरे नहि ॥ २५२ ॥

मूलः—एगन्तरमायामं कट्टु संवच्छरे दुवे ।

तलो पग स० साधु । पं० पंषी जिम प० पोतानी पांखने स० ग्रहिने उडे तीम साधु प० पोताना पात्रादि-
क उपगरणने स० ग्रहिने नि० किसीइ अभिलाषा रहित थको प० संजम मार्गे चाले ॥ १६ ॥

मूलः—सन्निहिं च न कुव्विज्जा लेवमायाए संजए ।
पक्खीपत्तं समादाय निरवेक्खो परिव्वए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—पात्र खरडाय तेटलुं लेपमात्र पण आहारादिकनुं रात्रीए वासी राखवुं साधु न
करे अने जेम पंखणी पोतानी पांख ग्रहीने उडे तेम कोइ प्रकारनी अभिलाषा त्था प्रतिबंध रहीत थको पा-
त्रादिक पोताना उपगरण ग्रहीने साधु संयम मार्गने विषे चाले ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० एषणा समतिने विषे ल० लजावंत थको गा० ग्रामादिकने विषे अ० प्रतिबंध रहित थको
च० प्रवर्ते अ० अप्रमत्त थको प० गृहस्थना घरने विषे पि० आहारने ग० गवेषे ॥ १७ ॥

मूलः—एसणासमिओ लज्जू गामे अणियओ चरे ।
अप्पमत्तो पमत्तेहिं पिण्डवायं गवेसए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—एषणा सुमतिने विषे लजावंत थको ग्रहस्थना घरने विषे अप्रमत्तपणे आहारने
गवेषी (शोधी) गाम नगरने विषे अप्रतिबंध थको साधु विचरे ॥ १७ ॥

अर्थः—ए० एणी परे से० ते महावीर उ० कहिता हुवा अ० प्रधान ना० केवल ज्ञानवंत ॥ अ० प्रधा
न दं० केवल दर्शन अ० प्रधांन ना० ज्ञान दं० दर्शन ध० धरणहार । अ० अरिहंत ना० ज्ञात पुत्र महावीर ।

तओ संवच्छरद्धं तु नाइविगिट्ठं तवं चरे ॥ २५२ ॥

अर्थः—त० तेवारे साडा दस वरस पछी सं० वरस अ० अर्ध छमास लगी तु० वळी । वि० छठ अठमादिक तु० वळी त० तप आकरुं च० करे प० थोडो थोडो चे० वळी ॥ आ० आंबिल करे तं० ते इग्यारमां सं० वरसने विषे ॥ उपला छमास लगी क० तप करे ॥ २५३ ॥

गाथा २५२ भावार्थः—पछी नवमाने दशमाए बे वर्ष लगी एकांतर उपवास करे अने पारणे आयंबील करे (ए १० वर्ष थयां) तेवार पछी अगीयारमां वर्षना प्रथम ६ मास सुधी कांइपण छठ अठमादीक तप आचरे नहि (ए साडा दश वर्ष थाय ॥ २५२ ॥

मूलः—तओ संवच्छरद्धं तु विगिट्ठं तु तवं चरे ।
परिमियं चेव आयामं तंमि संवच्छरे करे ॥ २५३ ॥

अर्थः—को० हवे बारमे वरसे धुरे आंबिल करवा वच्चे बीजो तप करे । छेहडे वळी आ० आंबिल करे मा० मासषमण करे करीने तु० वळी ॥ आ० आहारादिक छांडवे करीने । त० अणसण तप च० करे ॥२५४॥

गाथा २५३ भावार्थः—पछी ११ मां वर्षना पाछला ६ मासने विषे छठ अठमादीक आकरो तप करे तेमज थोडो थोडो आयंबील तप करे (ए ११ वर्ष थया) २५३ ॥

मा० मासषमण अ० अर्द्ध कोडि सहित तप कहीए ॥ क० तप करीने सं० एक वरस लगी मु० साधु ।

मूलः—कोडीसहियमायामं कट्टु संवच्छरे मुणी ।

ओदणं जवसं देज्जा पोसेज्जा वि सयङ्गणे ॥ १॥

गाथा १ भावार्थः—सातमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. जेम कोइ निर्दय पुरुष प्राहुणा (ग्राहकने) ने वास्ते पोताना घरना आंगणाने विषे बोकडाने मग, अडद, चोखादिक खवरावी पोषे (पाळे) ॥ १ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी से० ते बोकडो पु० पुष्टो थयो मांसेकरी प० समर्थ थयो । जा० उपन्यो मे० मेद म० । मोटो थयो उ० पेट । पी० तृप्ती थयो । वि० मोटुं थयुं दे० शरीर एहवो बोकडो । आ० प्राहुणाने परमार्थे प० वांछे ॥ २ ॥

मूलः—तओ से पुट्ठे परिवूढे जायमेदे महोदरे

पीणिए विउले देहे आएसं परिकङ्खए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ते वार पछी ते बोकडो मांसादिके करी समस्त प्रकारे पुष्ट थयो (जाडो थयो) अने मेद (मांस) वधवाथी पेट तथा शरीर जेनुं मोटुं थयुं, ते वारे घरधणी प्राहुणा (ग्राहक) ने इच्छे के हवे प्राहुणो आवे तो भलुं थाय ॥ २ ॥

अर्थः—जा० जिहां लगे न० न ए० आवे आ० प्राहुणा ता० तिहां लगे जी० जीवेछे सो० ते बोकडो दु० दुषी परमार्थे । अ० हवे आ० प्राहुणो प० आवे छते । सी० मस्तकने छे० छेदिने भु० भोगवे ॥ ३ ॥

मूलः—जाव न एइ आएसे ताव जीवइ सो दुही ।

अह पत्तंमि आएसे सीसं छेत्तूण भुज्जई ॥ ३ ॥

मासद्धमासिएणं तु आहारेण तवं चरे ॥ २५४ ॥

गाथा २५४ भावार्थः—बारमें वर्षे प्रथम अने छेडे सरीखो तप करे एटले प्रथम आयंबील करे, वचे बीजो तप करे अने छेडे वळी आयंबील करे, ए कोडीसहीत तप कहीये, ए तप करीने साधु एक वर्ष सुधी मास खमण, अर्ध मासखमण करवे करीने आहारादीक छांडवे करीने अणसण तप करे (ए बार वर्षनो) अणसण तप कह्यो ॥ २५४ ॥

अर्थः—कं० हांस्यादिकथी कंदर्पियो देवता थाय। आ० मंत्रादिक प्रजुंजेते सेवकपणे देवता थाय च० वळी कि० केवली प्रमुषनी तथा ज्ञानवंतनी असातनाएकीलमषि देवता थाय मो० अज्ञांनपणाना भावनाए निरंतर आ०अथवा घणा काल लगी रोस राषेते कोइ एक कष्ट कीधा थकी असुर कुमार देवनी जातिमांहे उपजे च० वळी। ए० ए दु० दुर्गति ए करणीथकी दुर्गति पाम्यो। अने ते भणी ए दुर्गति कही । म० मरणने अवसरे एहवी भावना आवेतो मरीने ए पुर्वे कही त दुर्गति पामे। अने वि० विराधक हो० होय निश्चे वीतरागे कह्युं ॥२५५॥

मूलः—कन्दप्पमाभिओगं च किब्बिसियं मोहमासुरत्तं च।

एयाउ दुग्गईओ मरणम्मि विराहिया हान्ति ॥ २५५ ॥

गाथा २५५ भावार्थः—हांशी प्रमुख करवे करी कंदर्पियो देवता थाय, मंत्रादिक प्रयुंजे ते सेवकपणे देवता थाय, केवळी प्रमुख ज्ञानवंतनी आशातना करवे करी किल्बिषी देवता थाय, अज्ञान पणानी भावना निरं-तर अथवा घणा काळ लगी दोष राखे ते कांइक कष्ट कर्याथी असुर कुमारनी जाती मांही देवता थाय, ए देवता मांही दुर्गती कहीये, ए दुर्गती पुर्वोक्त कृत्य कर्याथी पामे अने मर्णने अवसरे एहवी भावना आवे तो मरीने

बीजा ए अणदीधेल वस्तुनो लेनार, चोर, कपटी, केहनुं हरू (चोरू) एहवुं जेहनुं चित्त ने धुतारो ॥ ५ ॥

अर्थः—इ० स्त्रिना वि० पंचेंद्रिना विषयने विषे गि० गृद्धआशक्त ९ य० वलि म० महा आ० आरं-
भनो १० प० परिग्रहनो लेणहार ११ । भुं० भोगवतोथको सु० मदिराने १२ मं० मांसने १३ । प०
अतिहे वू० वध्यो मांस एहवो । प० परनो द० दमणहार १४ ॥ ६ ॥

मूलः--इत्थी विसयगिद्धे य महारम्भपरिग्गहे ।
भुञ्जमाणे सुरं मंसं परिवूढे परंदमे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—पांच इंद्रियोना तथा स्त्रिना विषयने विषे लुब्ध, महा आरंभनो करणहार, महापरिग्रह-
नो मेळवनार, परजीवने दमन करनार, अने मदीराने मांस भोगववाथी शरीरनो मांस वृद्धि पामेलछे. ॥६॥

अर्थः—अ० छालाना मांस षाता क० करड करड शब्द थाइं । तेहवानो भा० सेकीने षाणहार य० पदपूरणे
। तु० मोटो पेट थयो चि० उपचित थयो । लो० लोहिनोए१५ अवगुणनो धणी । आ० आउषो न० नरकनुं
। कं० वांछे ज० जिम ए० प्राहुणाने । व० दृष्टांते ए० बोकडो वांछे ॥ ७ ॥

मूलः--अयकक्करभोई य तुन्दिल्ले चियलोहिए ।
आउयं नरए कङ्खे जहाएसं व एलए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—जेने खाता थका करड करड शब्द थाय छे एवा बकरादिकना मांसने शेकीने
खानारो, तेथी रुधीर अने मांसे करी जेनुं पेटने शरीर पुष्ट थयुं एवा अवगुणनो धणी जेम बोकडो प्राहुणा-

पुर्वे कही ते दुर्गती पामे अने विराधीक होय ॥ २५५ ॥

अर्थः—मि० मिथ्यात्वना दं० दर्शन उपर । र० राता तत्पर होय । सं० नियाणा सहित । उ० निश्चे हिं० हिंस्या जीव घातना करणहार होय । इ० एहवा जीव एणे प्रकारे जे० जे म० मरे जी० जीव । ते० ते जीवने पु० वली दु० दुर्लभ बो० बोधीबीज होय ॥ २५६ ॥

मूलः—मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा उ हिंसगा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुलहा बोही ॥ २५६ ॥

गाथा २५६ भावार्थः—मिथ्यात्व दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहित होय, जीव धातना करनार होय, एहवा जीव एवे प्रकारे मरे ते जीवने वळी बोधबीज दुर्लभ होय ॥ २५६ ॥

अर्थः—स० सम्यक्त दं० दर्शनने विषे र० राता छे । अ० नियाणानां अण करणहारा ॥ सु० सुक्ल ले० लेस्याना घणी परिणामना । मो० धरणहार ॥ इ० एणे प्रकारे जे० जे जी० जीव म० मरे । ते० ते जीवने सु० सुर्लभ भ० होय बो० बोधबीज ॥ २५७ ॥

मूलः—सम्मद्दंसणरत्ता अनियाणा सुक्कलेसमोगाढा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं सुलहा भवे बोही ॥ २५७ ॥

गाथा २५७ भावार्थः—जे सम्यक्त्वने विषे रक्त छे, नियाणाना अणकरनार होय, शुक्ल लेश्याना प्रणामना धरनार होय एवे प्रकारे जे जीव मरे ते जीवने बोधबीज सुर्लभ होय ॥ २५७ ॥

पश्चाताप करे तेम अधर्मी जीव मरणने अंते शोचना झुरापो पामे ॥ ९ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी । आ० आउखो प० खीण थए छते । चु० चव्याथकी दे० देहथकी वि० विशेषे हिं० हिंस्यानो करणहार । आ० नरकनी दि० गतिने । बा० अज्ञानि ग० पामे । अव० कर्म परवस्यथकी । त० घणो अंधकार छे तिहां उपजे नरके । एटले बोकडानो दृष्टांत कह्यो ॥ १० ॥

मूलः—तओ आउपरिक्खीणे चुया देहविहिंसगा ।
आसुरीयं दिसं बाला गच्छन्ति अवसा तमं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ते बार पछी आयुष्य क्षीण थवाथी शरीरथी मुक्त थइ विशेषे हिंसानो करण-हार पोताना कर्मे करी परवशथको जीहां घणो अंधकार छे एवी नरकगतिनी दिशाने ते अज्ञानी पामे. ए प्रथम बोकडानुं उदाहरण जाणवुं ॥ १० ॥

अर्थः—ज० जिम का० कोडिने हे० काजे स० सहस्र सुवर्णादिक हा० हारि । न० कोइ अज्ञानि नर मनुष्य । अथवा जिम । अ० अपथकारि अं० आंबाने भो० भोगवीने रा० राजा र० राजने तु० पुनः । हा० हारे ॥ ११ ॥

मूलः—जहा कागिणिए हेउं सहस्सं हारई नरो ।
अपच्छं अम्बगं भोचा राया रज्जं तु हारए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेम कोडीने वास्ते कोइ अज्ञानी मनुष्य सहस्र सुवर्णने हारे, वळी जेम अपथ्य

अर्थः—मि० मिथ्यात्व दं० दर्शनना उपरे र० राताछे स० नियाणा सहित क०कृष्ण ले०लेस्याना परिणामना मो० धरणहारा ॥ इ० एणे प्रकारे जे०जे म० मरे जी०जीव ते०तेने पु० वली । दु० दुर्लभ बो० बोधबीज ॥२५८॥

मूलः—मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा कण्हलेसमोगाढा ।
इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुलहा बोही ॥ २५८ ॥

गाथा २५८ भावार्थः—जे मिथ्यात्वना दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहीत छे, कृष्ण लेस्याना प्रणामना धरनार होय, एवे प्रकारे जे जीवमरे ते जीवने बोधबीज दुर्लभ होय ॥ २५८ ॥

अर्थः—जि० जिननां व० वचननां विषे ॥ अ० राता रागना धरणहारा ॥ जि० सिद्धांत मांहि जेम करवुं कह्युं । जे क० करे । भा० भावे करीने । अ० मिथ्यात्व रुपिया मल रहित । अ० राग द्वेषादिक क्लेश रहित जे जीव । ते० ते हो० होय प० परित थोडा सं० संसारनो धणी ॥ २५९ ॥

मूलः—जिणवयणे अणुरत्ता जिणवयणं करेन्ति भावेण ।
अमला असंकिलिट्ठा ते होन्ति परित्तसंसारी ॥ २५९ ॥

गाथा २५९ भावार्थः—जे जिननां वचनने विषे रक्त होय अने सिद्धांत मांही जेम कह्युंछे तेम भावे करीने करे, मिथ्यात्वरुपी मेल रहीत होय अने राग द्वेषादीक कलेश रहीत होय ते जीव थोडा संसारना धणी होय ॥२५९॥

अर्थः—बा० बाल म० मरणे व० घणीवार मरणे मरतोथको जीव । अ० मरवानी वांछा विना । अकाम मरणे क्षुध तुषादिके मरतो थको चे० पुरणे य० वली व० घणीवार म० एणीपरे जे मरे ते० ते व० बापडा रांक

तेवारे एक नियुतांग थाय. वळी नियुतांगने चौरासीलाखगुणा करीए तेवारे एक नियुक्त थाय एवा असंख्याता नियुक्त सुधी देवना आयुष्यनी स्थिति अने असंख्यातगुणा कामभोगने कुबुद्धिवंत हारे छे ॥ १३ ॥

अर्थः—ज० जिम य० वली ति० त्रिण वा० वाणिया मू० मूलगी पूजीने घे० गृहिने नि० व्यापार करवा निसर्या निकल्या ए० एक अ० ए त्रण मांहिलो ल० पामीने ला० लाभने । ए० एक मू० मूलगे धने आ० घेर आव्यो ॥ १४ ॥

मूलः—जहा य तिन्नि वाणिया मूलं घेत्तूण निग्गया ।
एगोऽत्थ लहए लाभं एगो मूलेण आगओ ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—जेम त्रण वाणिया मुळगी पुंजी लइने व्यापार करवा निकळ्या तेमां एक वाणियो मुळगी पुंजी वधारवाथी लाभ पाम्यो अने बीजो मुळगी पुंजी लइने घेर आव्यो ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एक मू० मूलगा धनने पि० पण हा० हारिने षोइने । आ० आव्यो त० तिहां घरने विषे वा० वाणियो व० व्यापारने विषे उ० उपमा ए० एत्रिण । ए० एम ध० धर्मने विषे वि० पण तु या० ज.ण ॥१५॥

मूलः--एगो मूलं पि हारित्ता आगओ तत्थ वाणिओ ।
ववहारे उवमा एसा एवं धम्मे वियाणह ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—त्रीजो मुळगी पुंजीने पण हार्यो, अनुक्रमे त्रणे वाणिया पोताना घरने विषे आव्या, ए त्रण व्यापारने विषे ओपमा कही तेम धर्मने विषे पण जाणो ॥ १५ ॥

एम घणीवार मरे ॥ जि० जिनना व० वचन जे० जे न० रुडा करीने जे न या० जाणे ॥ २६० ॥

मूलः—बालमरणाणि बहुसो अकाममरणाणि चेव य बहूणि ।
मरिहिन्ति ते वराया जिणवयणं जे न-याणन्ति ॥ २६० ॥

गाथा २६० भावार्थः—जे जिनना वचन रुडा करीने न जाणे ते जीव घणीवार बाळमरणे मरतोथको मरवानी वांछा विना क्षुख त्रषादीके बापडा रांक घणीवार अकाम मरणे मरे ॥ २६० ॥

अर्थः—ब० घणा आ० सिद्धांतना । वि० जाण होय । स० जे आलोयछे तेहने वचने करी समाधिना उ० उपजावणहार होय य० वळी । गु० गुणनां ग्रहणहार होय ए० ए का० गुणे करी सहित होय ते ॥ अ० ए आचार्यादिक योग्य होय । आ० आलोयणा सो० सांभलवाने । हवे जे विराधक थाय ते कहे छे ॥ २६१ ॥

मूलः—बहुआगमविन्नाणा समाहिउप्पायगा य गुणगाही ।
एएणं कारणेणं अरिहा आलोयणं सोउं ॥ २६१ ॥

गाथा २६१ भावार्थः—हवे जेनी पासे आलोयणा करवी ते गुरुना गुण कहे छे, जे घणा सिद्धांतना जाण होय, जे पापनी आलोयणा करनार होय तेहने वचने करीने समाधी उपजावनार होय, गुणना ग्रहनार होय, एहवा गुणेकरी सहीत होय ते आचार्यादीक आलोयण सांभळवाने योग्य होय ॥ २६१ ॥

अर्थः—कं० हास्य उपजे तेहवी तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे । कु० भांडनीपरे वचननी चेष्टा करीने लोकने हसावे त० तेहवो सी० आचार करणीनो स० स्वभाव ह० हसवा सरिषो बि० विकथा कहेवे

चपणुं पामे ॥ १७ ॥

अर्थः—त० तेवार पाछि जि० बे गति हार्याथका स० सदा होय। दु० बे प्रकारे दो० दुर्गति ग० गयो पहुतोथको। दु० दोहिलो त० ते अज्ञानिने। उ० निकलवो ते बे गति मांहिथी। अ० आगामीए काले सु० अतिहे चि० घणो अ० पण ॥ १८ ॥

मूलः—तओ जिए सइं होई दुविहं दोग्गइं गए।
दुलहा तस्स उम्मग्गा अद्धाए सुइरादवि ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—तेवार पछी मनुष्य ने देवतानी गति हारीने नर्क ने तिर्यंचनी बे गतिये गयोथको ते अज्ञानिने भविष्यकाळ उपर बे गतिमांहीथी निकळवुं घणुंज दुकर ॥ १८ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे जि० हार्यो। स० पोतानी ज्ञानदृष्टि आलोचीने जोज्यो। तु० तोलीने बा० अज्ञानपणे। च० वली पं० पंडितपणो। मू० मूलगी पूंजीमांहि ते० ते जीव प० प्रवेश करे। मा० मनुष्यनी जो० जोनि मनुष्यपणाप्रते। अ० पामे जे० जे नर जीव ॥ १९ ॥

मूलः—एवं जियं सपेहाए तुलिया बालं च पण्डियं।
मूलियं ते पवेसन्ति माणुसिं जोणिमन्ति जे ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—एणीपेरे मुळगी पुंजी हार्यो ते अज्ञानपणुं, पोतानी ज्ञानदृष्टीए आलोची तोळीने जोजो, वळी पंडीतपणुं ते मुळगी पुंजी मनुष्यपणानी तेना विषे प्रवेश करे एटले जेजीव मनुष्य मरीने मनुष्य-

करी । वि० विसमय पमाडतो थको वि० वळी । प० परजीवने कं० इंद्रादिकने हसावे तेहवा कंदर्पिया देवता थावानी ॥ भा० भावना तेहवी करणी । कु० करे ॥ २६२ ॥

मूलः—कन्दप्पकुक्कुयाइं तह सीलसहावहसणविगहाइं ।
विम्हावेन्तो वि परं कन्दप्पं भावणं कुणइ ॥ २६२ ॥

गाथा २६२ भावार्थः—हांसी उपजे तेवुं बोले तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे, भांडनीपेरे वचने करीने लोकने हसावे, हसवा सरिखी विकथा कहेवे करी परजीवने विस्मय पमाडवारुप आचारने तेवाज स्वभावे करीने तेहवाज कृत्ये करीने इंद्रादीकने हसावे तेहवा कंदर्पिया देवता थाय ॥ २६२ ॥

अर्थः—मं० मंत्र प्रयुंजे । जा० वसीकरण करवाने काजे द्रव्यनो जोग एकठो । का० करीने भू० रक्षाने काजे राष प्रमुषनी नान्ही पोटली बांधीने हाथे बांधे ते भूति क०कर्म इत्यादिक च०वळी जे० कोइ । प० प्रजुजे मुनी ॥ सा० साता उपजावाने हेते । र० तिपारिक रसना स्वाद भोगववाने हेते ॥ इ०रुधिने हे०हे तने ॥ अ० सेवक पणे देवता आववानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६३ ॥

मूलः—मन्ताजोगं काउं भूईकम्मं च जे पउञ्जन्ति ।
साय-रस-इड्ढि-हेउं अभिओगं भावणं कुणइ ॥ २६३ ॥

गाथा २६३ भावार्थः—मंत्र प्रयुंजे वसीकरण करवाने काजे, द्रव्यना योग एकठा करीने रक्षणने काजे राख प्रमुखनी नानी पोटली बांधीने हाथे बांधे, ते भूतकर्म कहीये, इत्यादीक जे शाता उपजाववाने हेते, तथा तीखा-

सीलवंता सवीसेसा अदीणा जन्ति देवयं ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—जे जीवने पांच अणुव्रत, महाव्रतादिकनी शिक्षाए उत्तरोत्तर गुणोएकरी सहीत होय अने कष्ट पडे धर्मने विषे दृढ रही कायरपणा रहीत होय ते मुळगी पुंजी, मनुष्यपणुं तेने ओलंघीने लाभरूप देवतापणुं पामे ॥ २१ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे देवपणो पामे ते कोण। अ० दीनपणारहित भि० साधू आ० च० वली देशव्रति गृहस्थ तेहने वि० जाणीने। क० किंम ण्णु० विचारणाए जि० हारवो ए० एहवो देवपणो मनुष्यपणो। जि० हारतो थको न० न सं० जाणे अपितु विवेकवंत जाणे॥ २२ ॥

मूलः—एवमद्दीणवं भिक्खुं आगारिं च वियाणिया।
कहण्णु जिच्चमेलिक्खं जिच्चमाणो न संविदे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—एणीपेरे दीन (कायर) पणा रहीत साधु अने देशवरती गृहस्थ देवतापणुं पामे, एम जाणीने विषय कषाये करी देव तथा मनुष्यपणुं शुं विवेकी हारे! (अर्थात विवेकी न हारे) ॥ २२ ॥

अर्थः—बोकडो१ कांगणी२ राजा।३ वाणियो४ ए ४ दृष्टांत कह्या हवे पांचमो दृष्टांत कहे छे। ज० जिम कु०डाभना अ०अग्र उपरे उ०पाणीनो बिंदुओ स०समुद्रना पाणी स०संघाते।मि०मापिए पण पासंगे (धडामां) पण नावे। ए० एगे दृष्टांते मा० मनुष्य संबंधी का० कामभोग। दे० देवताना का०कामभोगने अ० समिपे ॥ २३ ॥

मूलः--जहा कुसग्गे उदगं समुद्देण समं मिणे।

दीक रसना स्वाद भोगववाने तथा रुंधीने हेते प्रयुंजे ते सेवकपणे देवता थवानी भावनानी करणी करे (अर्थात तेवा कृत्य करीने सेवक देवता थाय) ॥ २६३ ॥

अर्थः—ना० श्रुत ज्ञानादिक पांच ज्ञानना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ के० केवलीना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ ध० धर्माचार्यना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ सं० साधु साधवी श्रावक श्राविकाए चार । चतुर्विध संघनो अवर्णवादनो बोलणहार ॥ सा० साधुनां अवर्णवादनो बोलणहार ॥ मा० मायावंत अ० अवर्णवादनो बोलणहार कि० किलविषी संबंधी ॥ भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६४ ॥

मूलः—नाणस्स केवलीणं धम्मायरियस्स सङ्घसाहूणं।
माई अवण्णवाई किब्विसियं भावणं कुणइ ॥ २६४ ॥

गाथा २६४ भावार्थः—श्रुत ज्ञानादीक पांच ज्ञानना अवर्णवादनो बोलनार, केवळीना अवर्णवादनो बोलनार, धर्माचार्यना अवर्णवादनो बोलनार, साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविकाए चतुर्विध संघना अवर्णवादनो बोलनार एवो जीव होय ते, किल्विषी (देवतामांही ढेड जातीना देवता) थावानी भावनानी करणी करे, (अर्थात एवा कृत्ये करीने किल्विषी देवता थाय) ॥ २६४ ॥

अर्थः—अ० घणा काल लगी रो० रोसनुं ॥ प० विस्तार करी रीस राखे त० तेमज य० वली नि० निमित्त भाषवाने विषे । हो० होय प० प्रवर्तणहार ए० ए बे प्रकारनी का० करणीए करी । आ० असुरकुमार थवानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६५

धर्मथी पडे ॥ २५ ॥

मूलः--इह कामाणियट्टस्स अत्तट्ठे अवरज्झई ।
सुच्चा नेयाउयं मग्गं जं भुज्जो परिभस्सई ॥२५॥

गाथा २५ भावार्थः—आ संसारने विषे जे जीव कामभोगथी निवर्ते नही ते जीव पोताना आत्मानो
अर्थ, स्वर्ग तथा मोक्षने विणाशे (नाश करे), ज्ञानादिक न्याय मार्ग सांभळीने पण धर्मथी भ्रष्ट थाय ॥२५॥

अर्थः—इ० ए संसारमांहि का० कामभोगथी नि० निवर्त्या पुरुषने । अ० आत्मानो अर्थ । ना० न
विणसे विणसे नहि । पू० कोह्यो दे० एहवो जे उदारिक शरिर तेने नि० निरोधिते । भ० होइ दे० देवता त्ति० ए
म मे० मे सु० सांभळ्युं ॥ २६ ॥

मूलः--इह कामानियट्टस्स अत्तट्ठे नावरज्झई ।
पूइदेहनिरोहेणं भवे देवे त्ति मे सुयं ॥२६॥

गाथा २६ भावार्थः—आ संसारने विषे कामभोगथी जे जीव निवर्ते ते जीव स्वर्ग तथा मोक्ष रूप
पोतानो अर्थ विणासे नही अने कोहेलुं एवुं उदारीक शरीर छांडीने देवता थाय एम में सांभळ्युं छे ॥२६॥

अर्थः—इ० सुवर्णादिक रुद्धि१ । जु० शरिरनी कांति२ । ज० जशकिर्ति३ । व० शरीरनो वर्ण गं-
भीरादि गुणनी श्लाघा४ आ० रोग रहित आउखो५ सु० सर्व सुख६ अ० ए ६ बोल प्रधान देवपणामांहि
पामे । शु० वली ज० जिहां म० मनुष्यपणामांहि ए ६ बोल कह्यां ते जिहां होय । त० तिहां से० ते पुरुष उ०

परद्वापरादिक । प० दुपरुप अग्नि कारि । पचता जीवने क० कर्म कारि ॥ ना० न हि अ० समर्थ. कोइ दु० दुःखथकी मो० मुंकावबाने ॥ ६ ॥

मूलः--थावरं जंगमं चेव धणं धन्नं उवक्खरं ।
पच्चमाणस्स कम्मेहिं नालं दुक्खाओ मोयणे ॥६॥

गाथा ६ भावार्थः—घर तथा मनुष्यादिक, सुवर्णादि धनने शाली प्रमुख धान्य, घरवखरी प्रमुख ए सर्व पोताना कर्म करी दुःखरूप अग्नीये पचताथकाने दुःखथी मुकाववाने कोइ समर्थ नथी ॥ ६ ॥

अर्थः—अ० मनने विषे थ० रह्यो स० सर्व सुष स० सर्वथा संस्कारे इष्टना संजोगादिकथी उपनुं ते सुष सर्वने वल्लभ छे ए माटे दि० एम देषीने पि० प्रिय वाल्हो छे आत्मा जेहने एहवा पा० जीवने न० न ह० हणे पा० प्राणीना पा० प्राणने । भ० सात भयथी वे० जीवना वइरथी उ० निवर्त्यो होइ साधू ॥ ७ ॥

मूलः--अज्झत्थं सव्वओ सव्वं दिस्स पाणे पियायए ।
न हणे पाणिणो पाणे भयवेराओ उवरए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ए सर्व सुख दुःख आत्मा थकी उपजे छे एम जोइ सर्व जीवने पोत पोताना प्राण प्रीय छे एटले वाल्हा छे एम जाणीने साधु एकेंद्रियादीक जीवोना प्राणने हणे नही अने तेने भय उपजाववाथी तथा तेनी साथे वैर करवाथी निवर्ता छे ॥ ७ ॥

अर्थः—आ० धनादिक परिग्रह न० नरकनुं हेतु छे दि० एम देषीने । ना० न लेइ त० त्रण मात्र ८०

चिच्चा अधम्मं धम्मिट्ठे देवेसु उववज्जई ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—धैर्यवंतनुं धैर्यपणुं जुओ ? सर्वज्ञ भाषीत क्षमादिक दस प्रकारे यती धर्मादिकने
ग्रहण करी अधर्मने तजी धर्मज जेने प्रिय छे ते जीव देवताने विषे उपजे ॥ २९ ॥

अर्थः—तु० तोलिने जोज्यो णं० वचन ऽलंकारभणी बा० अज्ञानपणाने । अ० ज्ञानपणाने च० वली
ए० एम पं० पंडित । च० छांडिने बा० अज्ञानपणाने । अ० ज्ञानपणाने से० सेवे अंगीकार करे मु० साधू।
त्ति० एम बे० हुं कहुं छउं ॥ ३० ॥

मूलः--तुलियाण बालभावं अबालं चेव पण्डिए ।
चइऊण बालभावं अबालं सेवए मुणि ॥ ३० ॥ त्तिबेमि

॥ इति एलयं सप्तमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥७॥

गाथा ३० भावार्थः—अज्ञानपणाने अने ज्ञानपणाने तोळी जोजो ? एम अज्ञानपणाने तजीने ज्ञान-
पणाने पंडीत अंगीकार करे एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबुस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ? में
श्रीमहावीरदेव समीपे सांभळ्युं हतुं तेम हुं तुंज प्रत्ये कहुंछुं ॥ ३० ॥

इति सातमुं अध्ययन समाप्त. ए सातमा अध्ययनमां आहारनुं गृद्धपणुं छांडवुं कहयुं तेतो निर्लोभी
होय ते छांडे ते भणी आ आठमा अध्ययनने विषे निर्लोभी कपील केवळीनुं उदाहरण कहीए छीए.

अर्थः—अ० अस्थिरकालथी । अ० असास्वता द्रव्यादि पदार्थथी एहवा । सं० संसारने विषे दु०

दिकने विषे स्नेहना करणहार इहलोकने विषे शारीरिक, मानसिक एवी बे प्रकारनी वेदनाएं पीड्योथको परलोके नर्कादिकथी न मूकाय, तेथी साधु पूर्वना संयोग (मातापितादिक) अने पश्चात् संयोग (स्वसुरादिक) ने छांडीने कोइ पदार्थने विषे नवो स्नेह नहि करतां स्नेह रहित थाय ॥ २ ॥

अर्थः—तो० तिवारपछी कंपीलमुनी । ना० ज्ञान दं० दरसने करि । सं० संपूर्ण सहित हि० हितने अर्थे । नि० मोक्षने अर्थे । स० सर्व जी० जीवने ते० ते श्रोताजनने वि० मिथ्यात्वादिक पासथी । विशेषे मो० मुंकाववाने अ० अर्थे । भा० उपदेश कहे छे ॥ कपीलमुनि केहवा छे मु० साधुमांहि । वरो० प्रधान छे । विग० विशेषे गयो छे मो० मोह जेथी केवली छे ॥ ३ ॥

मूलः--तो नाणदंसणसमग्गो हियनिस्सेसाएसव्वजीवाणं ।
तेसिंविमोकखणट्ठाए भासई मुणिवरोविगयमोहो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—जेओ साधुमांही उत्तम अने विशेषे जेने मोह गएलो छे ने संपूर्ण ज्ञानदर्शने सहित एवा कंपील केवळी सर्व जीवना हितना अर्थे मोक्षने अर्थे श्रोताजनने मिथ्यात्वादिक पासथी मूकाववाने अर्थे उपदेश कहेता हवा ॥ ३ ॥

अर्थः—स० सर्व गं० बाह्य अभ्यंतर परिग्रहने च० पुनः क० क्रोधादिक कलहने वि० छांडिने त० तथा प्रकारना कलेशना कारण जाणीने भि० साधु । स० सर्व का० मनोज्ञ शब्दादि जा० नाना प्रकारने विषे । पा० कडुआ विपाक देषतोथको । न० न लि० लिपाय ता० छक्कायनो रषपाल साधु ॥ ४ ॥

अ० मूक्तिनो साधन अणकर्त्ता थका य० वळी । बं० बंधने म० मोक्षने प० अंगीकार कीधा छे जेणे एतले मोहडे बंध मोक्षने कहे पण परमार्थ सुन्य । वा० वचनने वि० वीर्य मात्रे करिने स०स्वस्थपणो करे रलियातकारि । अ० आत्माने पोताने परने रिझवे । पण परमार्थनां अजाण ॥ १० ॥

मूलः—भणन्ता अकरेन्ता य बन्धमक्खिपइण्णिणो ।
वायाविरियमेत्तेण समासासेन्ति अप्पयं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—आ जगतने विषे अकेक कुतिर्थि एम माने छे के क्रिया अण करवाथीने फक्त ज्ञान भणवाथीज ए जीव मुक्ति जाय एम वचनना आंडबरे करी बंध मोक्ष कहे, पण क्रिया कांइ करे नहीं अने अमे ज्ञानथीज मोक्ष पामीशुं अर्थात अमारे क्रिया करवानी कांइ जरुर नथी एम कही पोताना आत्माने शांत करे ॥ १० ॥

अर्थः—न० नहि चि० विचित्र प्रकारनी । ता० बाण सरपी भा० भाषा कु० तो किहाथी वि० कुविद्यानो सा० सीखववो । वि० धूंता छे पा० पापकर्मे कारि बा० अज्ञानि थका पं० पंडितपणो मा० मांने छे ॥ ११॥

मूलः—न चित्ता तायए भासा कुओ विज्जाणुसासणं ।
विसन्ना पावकम्मेहिं बाला पण्डियमाणिणो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेओ कुविद्यानी शिखामणे खुच्या थकां पाप कर्मे करी अज्ञानी थकां पंडीत पणुं माने पण ते विचित्र प्रकारनी संस्कृतादिक भाषा शुभ अनुष्टान (क्रिया) विना ते जीवने दुर्गति पडता

अधीर्यवंत पु० पुरुषने । अ० हवे स० छे सु० रुडा व्रतना धरणहार सा० साधु जे० जे होय ते त० संसार समुद्रने तरे । अ० तरतां दोहिलो छे एहवा समुद्रने व० वाणीयावा० जिम नावाए समुद्रने तरे तिम तरे ॥६॥

मूलः—दुपरिच्चया इमे कामा नो सुजहा अधीरपुरिसेहिं ।
अह सन्ति सुव्वया साहू जे तरन्ति अतरं वणिया वा ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ए शब्दादिक कामभोग तजवा अतिशय दुकर छे तेमज अधैर्यवंत पुरुषने तो छांडवा सोहीला नथी. जेम वाणीआ नावाए करी समुद्रने तरे तेम जे विषयना समुहे करी परिपूर्ण अने तरतां दुकर एवा संसार रुप समुद्रने तरवा एकेक सुव्रतना धरणहार साधु समर्थ छे ॥ ६ ॥

अर्थः—स०साधुछुं अम्हो ए० एम एकेक व० बोलताथका । पा० प्राणवंधने मि० मृग सरिषा अ० अजाणताथका । मं० मंदा अंध धर्म करवा असमर्थ नि० नरके ग० जाय । बा० अज्ञानी पा० पापनी दि० दृष्टिए करिने ॥ ७ ॥

मूलः- समणानुएगे वदमाणा पाणवहं मिया अयाणन्ता ।
मन्दा निरयं गच्छन्ति बाला पावियाहिं दीट्ठीहिं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—मृगना सरखा अजाण अने मिथ्यात्वरुप रोगे करी धर्म करवा असमर्थथका एकेक अन्यदर्शनी अमे साधु छीए एम बोलताथका प्राणवधादिक पापनी दृष्टीए करी ते अज्ञानी नर्के जाय॥७॥

अर्थः—हु० निश्चे पा० प्राणवधने न० अ० न अनूमोदे अथवा बीजो अर्थ हु० निश्चे पाणव

विषय कषायादिकने । क० किवारे । वि० पणी पु० पाछल्या क० कर्म ख० खपाववाने अ० अर्थे । इं० एदे० देहने निर्दोष आहारादिके करि स० राषेपाले ॥ १४ ॥

मूलः—बहिया उड्ढमादाय नाऽवकंखे कयाइ वि ।
पुव्वकम्मक्खयट्ठाए इमं देहं समुद्धरे ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—चार गतिथी उंची एवी मोक्षगतीने पोताना मनमां राखीने कोइ वखते विषय कषायने इच्छे नहीं अने पाछला कर्म खपाववाने वास्ते निर्दोष आहारे करी पोताना देहने पाळे ॥ १४ ॥

अर्थः—वि० टाले क० कर्मना हे० हेतु मिथ्यात्वादिक । का० साधुनी करणीना अवसरने क० वांछणहार प० संजममार्गे प्रवर्त्ते मा० मर्यादा जाणीने पि० आहारने पा० पाणीने । क० गृहस्थे पोताने काजे कीधो एहवा आहारने ल० पामीने भ० जिमे ॥ १५ ॥

मूलः—विविच्च कम्मुणो हेउं कालकंखी परिव्वए ।
मायं पिण्डस्स पाणस्स कडं लद्धूण भक्खए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—मिथ्यात्वादिक कर्मना हेतुने टाळीने साधु क्रियाने काळ वळाए (वखतसर) करतो थको संयमने विषे प्रवर्ते अने गृहस्थे पोताने अर्थे आहार पाणी बनावेल होय एहवो निर्दोष आहार मर्यादा पुर्वक पामीने साधु जमे ॥ १५ ॥

अर्थः—सं० आहारादिकनो वासी राषवो च० समूचएते अर्थे न० न कु० करे ले० लेप मात्र परडाइ ते

अर्थः—ज० जगतने विषे नि० आश्रया एहवा भू० जीवने विषे किं भूतेषू । तस० त्रस नाम कर्मने उदये करि त्रसने विषे उपन्या । था० थावर नाम कर्मने उदये करि थावरने विषे उपन्या । तेहवाने विषे च० समुच्चयं ते० ते मांहिला कोइ जीवनो नो० आ० न करे दं० वध । म० मने करि वा० वचने करि का० कायाये करि चे० निश्चे ॥ १० ॥

मूलः—जगनिस्सिएहिं भूएहिं तसनामेहिं थावरेहिं च ।
नो ते सिमारभे दण्डं मणसा वयसा कायसा चेव ॥ १०. ॥

गाथा १० भावार्थः—जे जगतमां नाम कर्मने उदये करीने पृथ्वीने आश्रयीने (आधारे) त्रस अने स्थावरं जीवो रहेला छे तेनो मन वचन कायाए करी वध न करे॥ १० ॥

अर्थः—सु० आधाकर्मादि दोष रहित ते पण ए० एषणा सुमति सहित आहारने । न० जाणीने । त० तेहवा आहारने विषे ठ० थापे भि० साधु अ० पोताना आत्माने जा० संजम निर्वाहवाने अर्थे घा० आहारने । ए० गवेषे । र० रसने विषे गि० गृधन० न सि० होय भि० भिक्षाने विषे ॥ ११ ॥

मूलः—सुद्धेसणाउनच्चाणं तत्थ ठवेज्ज भिक्खू अप्पाणं ।
जायाए घासमेसेज्जा रसगिद्धे न सिया भिक्खाए ॥ ११. ॥

गाथा ११ भावार्थः—पोताना आत्मानें संयम निर्वाह करवानें अर्थे आहारनी गवेषणा (शोधना) करी आधा कर्मादिक दोष रहित एषणा समितीए निर्दोष जाणी ते रस तथा भिक्षाने विषे गृद्ध (लुब्ध) नहि थतां

भ० ज्ञानवंत वे० विस्तिर्ण घणी किर्त्तिं सहित शिष्यादिक छे जेहने ते भगवंते । वि० कह्युं अध्ययन त्ति० एम बे० हुं कहुं छुं ॥ १८ ॥

मूलः--एवं से उदाहु अणुत्तरनाणी अणुत्तरदंसी अणुत्तरनाणदसणधरे ।
अरहा नायपुत्ते भगवं वेसालिए वियाहिए ॥ १८ ॥ त्ति बेमि

इति खुड्डाग नियण्ठिज्जं षष्ठं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ६ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जेनी विस्तिर्ण किर्तिने शिष्यादिक घणा एवा ऐश्वर्या (ठकुराइ) दीके युक्त अने सर्व ऊत्कृष्टज्ञान दर्शनना धरणहार एवा अरिहंत श्री सिधार्थ राजाना पुत्र श्री महावीरदेव स्वामीए सभामध्ये ए पुर्वोक्त अधिकार कह्यो ॥१८॥

एम सुधर्मास्वामी जंबूस्वामीने कहेता हवाके अहो जंबू जेम मे महावीर स्वामी प्रते सांभल्युं छे तेम तुज प्रते हुं कहुंछुं. । इति छठा अध्ययननो भावार्थ समाप्त । ए छठा अध्ययनने विषे साधुना गुण तथा साधुनो मारग कह्यो तो तेवा साधु होय ते आहारना गृधी थइ शरीर वधारे पण ज्ञान दर्शन चारीत्रनी शुद्धि न करे तो बोकडाना दृष्टांते दुरगती कही ते भणी आ सातमुं अध्ययन बोकडा द्रष्टांतनुं कहे छे.

अर्थः—ज० जिम ए० माहुणाने स० काजे को० कोइक दया रहित पुरुष पो० पोषे । ए० बोकडाने ओ० चोषा प्रमुष ज० मुग अडदादिकने दे० देवे पो० पोषे आ० संभावनाए स० पोताने अ० घरने बारणे ॥१॥

मूलः—जहा एसं समुद्दिस्स कोइ पोसेज्ज एलयं

गाथा १३ भावार्थः—जे कोइ साधु स्त्री पुरुषनां लक्षण सामुद्रिकशास्त्र, स्वप्नशास्त्र अंगस्फुरणादिक पापविद्याने प्रयुंजे (कहे) तेने साधु न कहीए एम तिर्थंकरादिक आचार्यें कहेलुं छे ॥ १३ ॥

अर्थः—इ० ए मनूष्य जन्मने विषे जी० संजम जीवतव्यने । अ० तप संजमादिक अणकरवे करीने । प० भ्रष्ट थया स० समाधिना जो० जोगथकी । ते० ते का० कामभोगना र० रसने विषे गि० गृद्ध थयाथका । उ० उपजे । आ० असुरकुमार संबंधी का० कायाने विषे ॥ १४ ॥

मूलः—इह जीवियं अणियमेत्ता पब्भट्ठा समाहिजोएहिं ।
ते कामभोगरसगिद्धा उववज्जन्ति आसुरे काए ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हवे ते लक्षणादिकना प्रयुंजनार साधुने शुं फळ थाय ते कहे छे, ए मनुष्य-जन्मने विषे तप संयमादिक करी पोताना आत्माने वश करे नहि अने समाधिना योगथी भ्रष्ट थइ कामभोगना रसने विषे गृद्ध (लुब्ध) थयाथका असुरकुमार संबंधी कायने विषे ते साधु उपजे ॥ १४ ॥

अर्थः—त० तिहांथकी वि० पण य० वली उ० निकलीने । सं० संसारने विषे ब० घणो । अ० वारंवार परिभ्रमण करे ब० घणा क० कर्मना ले० लेपे करिने लि० लीपाणा जीवने । बो० समकितनो लाभ । हो० होय सु० अतिहे दु० दोहिलो ते० ते जीवने ॥ १५ ॥

मूलः—तत्तो वि य उवट्टित्ता संसारं बहुं अणुपरियडन्ति ।
बहुकम्मलेवलित्ताणं बोही होइ सुदुल्लहा तेसिं ॥ १५ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ज्यां सुधी प्राहुणो न आवे त्यां सुधी परमार्थथी दुःखे करी ते बोकडो जीवे अने प्राहुणो आववाथी ते बोकडानुं मस्तक छेदीने भोगवे ॥ ३ ॥

अर्थः—ज० जिम से० ते ख० निश्चे उ० बोकडो । आ० प्राहुणाने अर्थे स० कल्पी मूक्यो । ए० एणे दृष्टांते बा० अज्ञानि अ० अधर्म वाहालो छे जेहने ई० वांछे न० नरकना आ० आउषाने ॥ ४ ॥

मूलः—जहा से खलु उरब्भे आएसाए समीहिए ।
एवं बाले अहम्मिट्ठे ईहई नरयाउयं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—जेम ते बोकडाने निश्चे प्राहुणाने अर्थे कलपेल होवाथी परमार्थे ते प्राहुणानो इच्छीत कहीए, तेम जेहने अधर्म प्रीय छे एवा अज्ञानीने नर्कगती योग्य आचरण आचरवाथी नर्कनुं आयुष्य इच्छतो कहीए ॥ ४ ॥

अर्थः—हिं० हिंस्यानो करणहार । बा० अज्ञानि २ मु० जुठाबोलो ३ अ० पंथने विषे वि० पंथीनो लूंटण-हार ४ । अ० अनेराना अ० अणदिधाना ह० लेणहार ते० चोर ५ मा० मायाविओ ६ कं० केहनुं ह० हरु एहवो ७ स० धुतारो ८ ॥ ५ ॥

मूलः—हिंसे बाले मुसावाई अद्धाणम्मि विलोवए
अन्नदत्तहरे तेणे माई कं नु हरे सढे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जेम अज्ञानी, हिंस्यानो करणहार, जुठाबोलो, पंथने विषे पंथीने लुटनार,

मासा सोनुं मागवा गएलोहतो ने कोटी मासा सुधी चढयो तोपण लोभथी मन निवर्त्युं नहि (एम कपील-
केवलीए पोतानो हेवाल धन संबंधी कह्यो, हवे बीजो स्त्री संबंधी हेवाल कहे छे ॥ १७ ॥

अर्थः—नो० र० राक्षसी समान स्त्रीने विषे न० गि० गृद्ध न थाय गं० गूंबडा सरिखी पिंडाकारि
स्तन व० हृदयने विशे जेहने वली स्त्री केहवी छे अ० अनेक पदार्थने विशे चि० चित्त छे जेहनो । जा० जे
स्त्रीओ पु० पुरुषने प० पण लो० अतिशे लोभावीने विप्रतारिने । खे० क्रिडा करे ज० यथा दृष्टांते। दा० दास
संघाते जिम दास पासे चिंतव्या काम करावीने पोते क्रीडा करे ॥ १८ ॥

मूलः—नो रक्खसीसु गिज्झेज्जा गण्डवच्छासु णेगचित्तासु ।
जाओ पुरिसं पलोभित्ता खेलन्ति जहा व दासेहिं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जेना हृदयने विषे गुंवडा सरिखां पीडा कारी बेस्तन छे अने जेनुं अनेक प-
दार्थने विषे चित्त छे अने जेम दासनी पासे चिंतव्यां काम करावे तेम पुरुषने लोभवी छेतरीने तेनी साथे
क्रीडा करे एवी राक्षसणी सरखी स्त्रीने विषे साधु लुब्ध न थाय ॥१८॥

अर्थः—ते माटे । ना० नारिने विशे नो० गृद्धपणो न करे । इ० स्त्रीने वि० विविध प्रकारे त्यजी-
विस्वास नाणे अ० मुनीराज ऋषी। ध० ब्रह्मचर्यादिक धर्मने च० समुच्चय पे० मनोज्ञ भलो न० जाणीने
॥ त० ते ब्रह्मचर्यादिक धर्मने विशे ठ० निश्चल थापे भि० साधु अ० आत्माने ॥ १९ ॥

मूलः—नारीसु नोवगिज्झेज्जा इत्थी विप्पजहे अणगारे ।

नो वंछक तेम ते नरकनुं आयुष्य इच्छतो कहीए ॥ ७ ॥

अर्थः—आ० सिंघासनादिक स० पल्यंकादिक जा० रथादिक। वि० धनादिक का० मनोज्ञ शब्दादिक ते कामभोग। भुं० एटला वानां भोगवीने। दु० दोहिलो आ० उपराज्युं ध० धनने हि० छांडीने ब० घणी कर्म रुपणी र० रजने सं० मेलवीने ॥ ८ ॥

मूलः--आसणं सयणं जाणं वित्तं कामाणि भुंजिया।
दुस्साहडं धणं हिच्चा बहुं संचिणिया रयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—सिंघासनादिक, पल्यंकादिक, रथादिक, धनादिक अने मनोज्ञ (मनने गमतो) कामभोग भोगवीने ए सर्व दुःखे करी उपार्जेल धन तेहने छांडी घणां कर्म रुप रजमेळवीने (आ गाथानो संबंध नवमी गाथाए पुरो थशे) ॥ ८ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी क० कर्मे करि गु० भारि थयो ज० जीव प० वर्तमानकालना सुपने विषे प० तत्पर। अ० बोकडानि व्व० परे आ० प्राहुणो आवे छते म० मरणने अं० छेहडे अधर्मी। सो० सोचना पामे॥९॥

मूलः—तओ कम्मगुरू जन्तू पच्चुप्पन्नपरायणे।
अए व्व आगयाएसे मरणन्तम्मि सोयइ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते वार पछी भारेकर्मी जीव नरकादिकना दुःखथी नहीं डरता वर्तमानकाळना सुखना विशेज तत्परथको घणी कर्म रुपी रजे करी भारे थाय, जेम प्राहुणो आववाथी बोकडो शोचे एटले

नवमे नमीराजा देवतानो पूजनीक थयो तेमणी नवमे नमी राज रूषीनो संबंध कहेछे.

अर्थः—च० चवीने दे० देवलोक थकि उ० उपन्यो मा० मनुष्य लो० लोकमांहि उ० उदय नथी पाम्यो मो० दर्सन मोहनी कर्म जेहने । स० संभारि छे पो० पाछलि जा० जातिने ॥ १ ॥

मूलः—चइओण देवलोगाओ उववन्नो माणुसम्मि ।

उवसन्तमोहणिज्जो सरई पोराणयं जायं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—हवे नवमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. सातमा देवलोकथी चवी (मरी) ने मनुष्य लोक विषे उत्पन्न थयो, अने जेने दर्शन मोहनी कर्म उदय पामेल नथी, तेथी देवलोकादिक पाछली जाती संभारी ॥१॥

अर्थः—जा० जातिने स० संभारिने भ० भगवंत ज्ञानवंत । स० स्वयमेव आपणपे बु० प्रतिबोधने पाम्या अ० प्रधान ध० श्रुत धर्म चारित्र धर्मने विषे ॥ पु० बेटाने ठ० थापीने र० राज्यने विषे अ० धर्म साहमो थइ णि० घर थकी नीकले छे न० नमीराज रूषीश्वर ॥ २ ॥

मूलः—जाइं सरित्तु भयवं सहसंबुद्धो अणुत्तरे धम्मे ।

पुत्तं ठवेत्तु रज्जे अभिणिक्खमई नमी राया ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—जाती स्मर्ण उपजवाथी भगवंत (ज्ञानवंत) स्वयंमेव प्रतिबोध पामी पुत्रने राज्ये स्थापीने श्रुतधर्मने चारित्र धर्मने विषे सन्मुख थइ नमी राजा घरथी नीकळी अणगार थया. ॥ २ ॥

अर्थः—सो० ते नमीराजा दे० देव[illegible]लोनां कामभोग स० सरिखा भोग नमीराजा केहवाछे ॥ अं० न० प्रधान

(गेरफायदो करनार) कारी आंबाने भोगवीने राजा राज्यने हारे ॥ ११ ॥

अर्थः—ए० ए वे दृष्टांत सरिखा । मा० मनुष्यनां का० कामभोग । दे० देवताना का० कामभोगने अं० समिपे । स० हजार गु० गुणा भु० वारंवार हजारगुणा करीए । एटले असंख्यातगुणा । आ० आउखो अने का० अनंतगुणा कामभोग य० पुनः दि० देवता संबंधी प्रधान ॥ १२ ॥

मूलः—एवं माणुस्सगा कामा देवकामाण अन्तिए ।
सहस्सगुणिया भुज्जो आउ कामा य दिव्विया ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—एम मनुष्यना आयुष्य अने कामभोगने समिपे वारंवार हजारने हजारगुणा करतां असंख्यातगुणुं आयुष्य अने अनंतगुणा कामभोग देव संबंधी छे ॥ १२ ॥

अर्थः—अ० असंख्याता वा० वरस न० असंख्याता नयूत चोरासीलाख पूर्वने चोरासीलाखगुणा करीए ते वली ८४ लाखगुणा करीए तिवारे नियूत थाय । जा० जे सा० ते प० प्रज्ञावंत देवताना ठि० आउषानि स्थिति जा० जे ए देवताना आउषाने आउषानी स्थिति ए वेहुने जी० हारे छे दु० कुबुधि नर । ऊ० ऊणा वा० वरस स० सोना आ० आउखाने काजे ॥ १३ ॥

मूलः—अणेगवासानउया जा सा पन्नवओ ठिइ ।
जाणि जीयन्ति दुम्मेहा ऊणवाससयाउए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—सो वर्षना उणां आयुष्यने वास्ते चौरासीलाख पुर्वने चौरासीलाखगुणा करीए

अर्थः—को० विलापादिक शब्दनो कोलाहल सं० थयो ॥ आ० हुतो म० मिथिलानगरिनेविषे प० प्रवर्जा लेते छते ॥ त० तिवारे । रा० राजमांहि छतापण । रि० रूषीसरिषा तेराजरुषी ॥ न० नमीराजा अ० घरथकी निकले छते ॥ ५ ॥

मूलः—कोलाहलसंभूयं आसी महिलाए पव्वयन्तम्मि ।
तइया रायरिसिम्मि नमिम्मि अभिणिक्खमन्तम्मि ॥ ५॥

गाथा ५ भावार्थः—जे न्यायवंत राजाहोय तेने (१)काम, (२) क्रोध,(३)लोभ, (४) हर्ष (५) मान (६) मद ए छवानां अल्प होय तेने राज्यमांही छतां पण राजरुषी कहीए, एवा नमीराज रुषी घरथी नीकळी प्रवर्जा लेते छते मिथिला नगरीने विषे लोकना विलापादिक शब्दनो कोलाहल थयो.॥ ५ ॥

अर्थः— अ० सावधान थयो रा० राजऋषी प्रत्ये। प० प्रवर्जानुं ठा० थानक द्रव्यथी वर्तादीक भावथी ज्ञानादीक थानक ते थानक केहवो छे उ० प्रधान एहवा स्थानक प्रत्ये सावधान थयो छे नमीराजा एहवा अवसरे । स० सक्रेंद्र मा० ब्राह्मणने वे० रुपे । इ० एहवा व० वचनने अ० बोलतो हुवो ॥ ६ ॥

मूलः—अब्भुट्ठियं रायरिसिं पव्वज्जाठाणमुत्तमं ।
सक्को माहणवेसेणं इमं वयणमब्बवी ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—द्रव्यथी वृतादिक भावथी ज्ञानादिक रुप प्रवर्जाना उत्तम स्थानकने विषे नमीराजऋषी सावधान थयो ते वखते पहेला देवलोकनोशक्रेंद्र ब्राहमणने रुपे आवीनेएवुं प्रश्नरुप वचन कहेतो हवो.॥ ६ ॥

अर्थः—मा० मनूष्य मरिने मनूष्यपणो पामवो ते भ० होय मू० मूलगी पूंजी । ला० लाभ ते मनूष्य मरिने दे० देवगति भ० होय । मू० मूलगी पूंजीने छे० छेदी षोइ होय जी० जीवने । न० नरगपणो ति० तिर्यंचपणो धु० निश्चे होय ॥ १६ ॥

मूलः—माणुसत्तं भवे मूलं लाभो देवगई भवे ।
मूलच्छेएण जीवाणं नरगतिरिक्खित्तणं धुवं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—मनुष्य मरी मनुष्यपणुं पामे तेणे मुळगी पुंजी राखी, मनुष्य मरी देवता थाय ते लाभने पाम्यो, मनुष्य मरी नर्क तिर्यंचगतिमां जाय ते मुळगी पुंजी हार्यो ॥ १६ ॥

अर्थः—दु० बेहु प्रकारनीग० गति नरक१ । तिर्यंचनी२ । बा० अज्ञानिने होय ते गति केहवी छे । आ० आपदा पीडा व० मरवूं मू० ए बे मुल आदि छे जेहने आपदा अने वध घणो छे ते गति मांहि उपजे । दे० देवतापणो । मा० मनूष्यपणो च० वली । जं० जे भणी जि० हार्यो लो० मांसादिकनी लोलताए नरक । स० धुर्त तेणेकरि तिर्यंचपणो पामे ॥ १७ ॥

मूलः—दुहओ गई बालस्स आवई बहमूलिया ।
देवत्तं माणुसत्तं च जं जिए लोलयासढे ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जिहां घणी आपदा (पीडा) ने वध (मरवुं) रूप मुळ छे जेहनुं एहवी नर्कने तिर्यंच बे गति अज्ञानीने होय. देवता ने मनुष्यपणुं हारी तेमांसादीकनी लुब्धताये नर्कपणुं ने धुर्तताइए तिर्यं-

जे हेतु उदाहरणने उपनये करी पोतानी वस्तु सत्य करी स्थापीएने बीजानी वस्तुने उथापीए तेनुं नाम पक्ष समाप्ति कहीए, हवे पांच प्रकारना हेतु जुदा जुदा कहे छे. १ तमारी प्रवर्जानुं लेवुं अयुक्त ए पक्ष, २ ए आक्रंदादिक दारुण (भयंकर) शब्द थायछे ए हेतुथी, ३ जेम जीव वध (मार) तां आक्रंदादिक शब्द करे तेम तमारी प्रवर्जाथी ए दारुण शब्द थाय छे ए उदाहरणथी, ४ जेनाथी आक्रंदादिक दारुण शब्द थाय ते धर्मार्थि पुरुषोए ग्रहण न करवुं (केमके तमारी प्रवर्जाथी आक्रंदादिक थाय छे तोते ग्रहण न करवी) ए उपनय, ५ तमारी प्रवर्जा जीव वध रुप होवाथी ग्रहण करवी अयुक्त छे, एम पक्षनुं समाप्तिपणुं करवुं, एवां पांच वचन रुप हेतु, अने आक्रंदादिक दारुण शब्दे घणा जीवोने दुःख उपजाववाथी तमारी प्रवर्जा कल्याणनुं कारण न होय ! एवां पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारणे करी सहित एवा शक्रेंद्र प्रत्ये नमीराजऋषी कहेता हवा ॥८॥

अर्थः—म० मिथिलानगरिने विषे चे० उद्यान मांहि व० वृक्षहतो ॥ सी० सीतल छाया छे जेहनी एहवो म० मनोरम एहवे नामे तथा रमणिक ॥ प० पानडे करि पु० फुलेकरि फ० फले करि उ० सहित । ब० पंषीयादिक घणा जीवने । ब० घणागुणनोकरणहार हतो स० सदाय ॥ ९ ॥

मूलः--महिलाए चेइए वच्छे सीयच्छाए मणोरमे ।
पत्तपुप्फफलोवेए बहूणं बहुगुणे सया ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—मिथिलानगरिना उध्यानमां सदाय पत्र पुष्प फळने शीतळ छांयाए करी पंखीप्रमुख घणा जीवने घणा गुणनो करणहार ने मनने रमणिक एवुं मनोरम नामे वृक्ष हतुं ॥ ९ ॥

पणानेज पामे ॥ १९ ॥

अर्थः—मनुष्यपणो पामे ते केहवो छे। वे० विविध मा० मात्राए एटले अनेक प्रकारे सि० भद्रिकपणादिक। सिप्याइकारि। जे० जे कोइ न० मनुष्य। गि० गृहस्थछता सु० लोकिकपक्षे प्रतित कारियासुव्रति कहिए उ० पामे मा० मनुष्य संबंधी जो० जोनिने क० लोकीक करणी स० साची छे जेहनी ते सत्यवादी। हु० निश्चे पा० ते प्राणी जीवने ॥ २० ॥

मूलः—वेमायाहिं सिक्खाहिं जे नरा गिहिसुव्वया।
उवेन्ति माणुसं जोणिं कम्मसच्चा हु पाणिणो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जे मनुष्य भद्रप्रणासि, विनयवंत, अमत्सरी, एवी अनेक प्रकारनी शीक्षाएकरी सहीत अने लोकीकपक्षे दुव्यसनादिकनो त्यागी सतवादी ने प्रातितकारीक एवी लौकिक करणी जेनी सारी होवाथी सुव्रति कहीये, ते जीव मरीने मनुष्यपणुं पामे. (मतलब समकित तथा व्रतपचखाण तो नथी पण लौकिक पक्षने विषे सारी वर्तणुंक होय ने जगत निंदनीक काम न करे तो मनुष्य मरीने मनुष्यपणुं पामे ॥ २० ॥

अर्थः—जे० जीवने तु० निश्चे वि० विस्तिर्ण सि० अणुव्रतादिक सिष्या होइ। मू० मूलगी पुंजी मनुष्यपणा प्रत्ये ते० ते पुरुष। अ० अतिक्रम्या उलंघ्या। सी० अणुव्रत महाव्रतादिक सहित स० प्रधानमांहि प्रधानगुण सहित अ० दिनपणारहित थको ज० पामे दे० देवतापणो ॥ २१ ॥

मूलः—जेसिं तु विउला सिक्खा मूलियं ते अइच्छिया।

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—ए नमीराजऋषीना अर्थने सांभळीने पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारणे प्रेरित एवो शक्रेंद्र नमीराजऋषी प्रत्ये आगळ कहीशुं तेम कहेतो हवो ॥ ११ ॥

अर्थः—ए० ए प्रत्यक्ष अ० अग्नि य० वली वा० वायरा सहित य० पुरणे। ए० ए दिसे छे ड० बले छे मं० मंदिर ताहरा भ० हे भगवान अं० अतःपुर तं० ताहरा ण० वचन अलंकारे । की० स्यामाटे न० नथी अ० जोतो हे महामुनीस्वर ॥ १२ ॥

मूलः—एस अग्गी य वाओ य एयं डज्झइ मन्दिरं ।
भयवं अन्तेउरंतेणं कीस णं नावपिक्खह ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हे भगवंत ! ए प्रत्यक्ष वायुथी प्रेरित एवी अग्निए करी तारा मंदीरने अंतेउरादिक बळे छे तो शा माटे तुं सामुं नथी जोतो ?, १ ए मंदिरादिक बळतां राखवां ए इंद्रनो पक्ष, २ शा हेतु ते पोतानाछे माटे, ३ ज्ञानादिकनें उदाहरणे करी, ४ ज्ञानादिकनी माफक जे जे पोतानीवस्तु राखवी ए उपनये करी, ५ ए मंदीरादिक पोतानी वस्तु जरुर राखवी जोइए ए पक्षनी समाप्ती, ए मंदीरादिकनुं रक्षण कर्या विना पोतानी वस्तुनुं रक्षण करनार न होय तथी विवेकी पोतानी वस्तुनुं रक्षण करे ए कारणें एवां पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारण जाणवुं ॥ १२ ॥

अर्थः—ए० ए अ० अर्थ इत्यादिक नि० सांभली । हे० हेतुए का० कारण चो० प्रेर्यो थको । त०

एवं माणुस्सगा कामा देवकामाण अन्तिए ॥२३॥

गाथा २३ भावार्थः—जेम डाभना अग्र उपर रहेला पाणीना बिंदुने समुद्रना पाणी संघाते मापतां डाभना पाणीथी समुद्रनुं पाणी असंख्यातगुणुं अधीक होय, तेम देवताना कामभोग मनुष्यना कामभोगथी असंख्यातगुणा अधीक छे ॥ २३ ॥

अर्थः—कु० डाभनी अणी उपरे मे० मात्र सरिखा इ० ए मनुष्यना का० कामभोग । स० अतिशे थोडा आ० आउखे छते क० किस्यू हे० हेतुने पु० आगलि का० करिने जो० अणपाम्या सुधर्मनी वांछना करवी ते जोग खे० पाम्या सुधर्मनुं पालवुं ते एम वेहुने न० न स० जाणे अज्ञानि जन मिथ्यात्वादिक विषयादिकने विषे आशक्तपणे पामे ए हेतु ॥ २४ ॥

मूलः--कुसग्गमेत्ता इमे कामा सन्निरुद्धम्मि आउए ।
कस्स हेउं पुराकाउं जोगक्खेमं न संविदे ॥२४॥

गाथा २४ भावार्थः—डाभाग्र उपर पाणीना बिंदुनी माफक ए मनुष्यना कामभोग छे. अतिशे थोडा आयुष्यमां विषय कषायमां लुब्ध थइने शा हेतुने सन्मुख करी अणपामेला सुधर्मनी इच्छा ने जोग तथा पामेला सुधर्मनुं रक्षण करवुं ते क्षेमने अज्ञानीओ नही जाणता होय !!! ॥ २४ ॥

अर्थः—इ० ए संसारमांहिथी का० कामभोगथी अ० अनिवर्त्या पुरुषने अ० आत्मानो अर्थ अ० विणसे छे । सु० सांभलिने । ने० ज्ञानादिक न्याय म० मारग । जं० जेहभणी भु० वली प० भ्रष्ट थाय छे

मूलः-चत्तपुत्तकलत्तस्स निव्वावारस्स भिक्खुणो ।
पियं न विज्जई किंचि अप्पियं पि न विज्जई ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जेणें पुत्र स्त्री व्यापारादिक सर्व छांडयां छे एवा साधुने कोइ वस्तु उपर प्रीय पणुं नथी, तेम कोइ वस्तु उपर द्वेष पण नथी ॥ १५ ॥

अर्थः-ब० घणुं खु० निश्चे मु० साधुने भ० कल्याण छे अ० अणगारने भि० भिक्षुने साधुने। स० सर्वथा प्रकारे आरंभ परिग्रहथी वि० विशेषे मु० मुकाणाछे । ए० हुं एकलोछुं एहवा एकलपणाने अ० देखुंछुं ॥ १६ ॥

मूलः--बहु खु मुणिणो भद्दं अणगारस्स भिक्खुणो ।
सव्वओ विप्पमुक्कस्स एगन्तमणुपस्सओ ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—घर तथा गृहस्थना व्यापारने आरंभ परिग्रह रहीत एवा साधुनेनिश्चे भद्रक-लाण(सुख)हेवाथी हुं एकलो छुं एम एकत्वपणाने देखतो थको साधु विचरे, १ अमारूं कोइ नथी ए नमीराजऋ-षिनो पक्ष, २ हुं एकलो छुं एहेतुं, ३ जेम सिद्धने कांइ नथी ए उदाहरणे करी, ४ जे एकाकी होय तेने कांइ नहोय ए उपनये करी,५ तेथी ज्ञानादिक सिवाय अमारूं कांइ नथी ए पक्षनी समाप्ति,तेथी अमारी प्रवर्ज्या कल्याणनुं कारणछे एमकही इंद्रना हेतुने कारण उथाप्यांएपांच वचनरुप हेतुने एकवचनरूप कारण जाणवुं.॥१६॥

अर्थः—ए० ए अ० अर्थ नि० सांभली विचारिने। हे० हेतु छे का० कारण छे तेणे चो० प्रेर्योयको तेवार पछे न० नमीराजऋषिप्रत्ये । दे० देवेंद्र इन्द्र इ० इम अ० बोलतो हवो ॥ १७ ॥

उपजे ॥ २७ ॥

मूलः--इड्ढी जुई जसो वण्णो आउं सुहमणुत्तरं ।
भुज्जो जत्थ मणुस्सेसु तत्थ से उववज्जई ॥२७॥

गाथा २७ भावार्थः—सुवर्णादिक धन, शरीरनी कांति, जसकीर्ति, वर्ण, दिर्घायुष, सर्व सुख—ए ६ बोल उत्तम ते देवपणामां पामे, वळी मनुष्यपणामां ए ६ बोल उत्तम होय त्यां ते जीव जइने उपजे ॥२७॥

अर्थ—बा० अज्ञानीनो प० देखे बा० अज्ञानपणो । अ० अधर्मने प० अंगीकार करीने चि० छांडिने ध० धर्मने अ० अधर्म वाहलो छे जेहने एहवा जे जीव । न० नरगने विषे उ० उपजे ॥ २८ ॥

मूलः--बालस्स पस्स बालत्तं अहम्मं पडिवज्जिणो ।
चिच्चा धम्मं अहम्मिट्ठे नरए उववज्जई ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—अज्ञानीनुं अज्ञानपणुं जुओ के अधर्मने अंगीकार करी धर्मने छांडीने अधर्मज तेने प्रिय छे ते जीव नरकने विषे उपजे ॥ २८ ॥

अर्थः—धी० धीर्यवंतनुं प० देखीने धी० धीर्यपणुं । स० क्षमादि दसविध धर्मने विषे अ० अनूकुल कोमल परिणामपणे प्रवर्तवानो स्वभाव छे जेहने एहवानुं धीर्यपणुं देखीने चि० छांडीने अ० अधर्मने ध० धर्म वाहलो छे जेहने एहवा जे जीव । दे० देवने विषे उ० उपजे ॥ २९ ॥

मूलः--धीरस्स पस्स धीरत्तं सच्चधम्माणुवत्तिणो ।

त० तेवारे पछी न० नमीराजा । दे० देवेंद्र शक्रेंद्र प्रते इ० एम अ० बोलता हुवा ॥१९॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—ए शक्रेंद्रनो अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमीराजऋषी शक्रेंद्र प्रत्ये कहेता हवा ॥ १९ ॥

अर्थ—स० सूद्ध तत्वनिरुचि रुपाण न० नगरि सर्व गुणनो आधार कि० करिने उपसम रुप वैराग्य रुपणि पोल कीधी त० तपना बारे भेदे सं० आश्रवनो रुधवो ते संवर अ० अरगलाकमाडादिक ख० क्षेमा रुपियो नि० निपूण भलो पा० गढ करिने त्रण गुप्तरुप स्थान करावीने ति० सूभ मन योगरुप ते कोठा १, वचन योगरुप ते षाइ २, काय योगरुप ते सताघ्नि ३ । ति० ए त्रणे करिने गुप्तछे गढनगर दुप्प० कोणे पराभव्यो नजाय ॥२०॥

मूलः--सद्धं नगरं किच्चा तवसंवरमग्गलं ।

खन्तं निउणपागारं तिगुत्तं दुप्पधंसयं ॥ २० ॥

गाथा २०भावार्थः—तत्वनी श्रद्धा रुप नगरने विषे बार भेदे तपसा रुपी कमाड मिथ्यात्वादिकने रुंधी संवर रुप भुंगळ क्षमा रुपीयो गढ सुभमनोयोगरुप कोठो, शुभ वचन योग रुप खाइ, सुभ काया रुप शतघ्निने त्रण गुपतीए करी मारो गढ नगर कोइथी पराभव्यो नजाय? ॥ २० ॥

अर्थः—ध० धनुषने प० पराक्रम रूप कि० करिने ॥ जी० पणचने च० वली इ० इर्यासुमतिरूप क-

घणां दुप छे जेहने विषे ए विशेषण संसारनां एहवा संसारने विषे । किं० किस्युं ना० संभावनाए हो० होय तं० ते क० करणी । जे० जे करणीए अ० हुं दो० दुर्गती प्रते न० जाउं नहि ॥१॥ हवे कंपीलमुनी उपदेश कहे छे

मूलः--अधुवे असासयम्मी संसारम्मि दुक्खपउराए ।
किं नाम होज्ज तं कम्मयं जेणाहं दोग्गइं न गच्छेज्जा ॥ १॥

गाथा १ भावार्थः— हवे आठमा अध्यननो भावार्थ कहे छे ॥ जेनो अनित्य (स्थिर नहि ते) काळ अने द्रव्यादिक पदार्थथी असास्वतो अने जीहां घणां दुःख छे एवा संसारने विषे एवी शी करणी होय के जे करणीए करी अमे दुर्गतीए न जइए!!! (एवुं बळभद्र प्रमुख पांचसे चोरोए कंपील केवळीने पुछ्युं!!!) ॥ १ ॥

अर्थः—वि० विशेषे ज० छांडिने पु० पहिला मातापिता प्रमुखनां सं० संजोगने न० कु० वलतो न करे । सि० सिनेहने क० कोइ पदार्थने विषे । अ० सनेहरहित होय सि० सिनेहना क० करणहार पुत्र कलत्र मित्रादिकने विषे । दो० इह लोकनां मानसीकसरीर पीडाथकी । प० परलोके नरकादिकथकी मु० मुंकाय भि० साधु ॥ २ ॥

मूलः--विजहि-तु पुव्वसंजोगं न सिणेहं कहिंचि कुव्वेज्जा ।
असिणेहसिणेहकरेहिं दोसपओसेहि मुच्चए भिक्खू ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—हवे कंपीलमुनि चोरोने आ प्रमाणे उपदेश देता हवा, हे तस्करो ! पुत्र कलत्रा-

करी क्षत्री थया एवुं एक वचनरूप कारण जाणवुं, पण तमे पुर्वे कह्युं जे शारीरिक मानासिक दुखनुं कारण होय तेथी मोक्ष मार्गे नसीझे ते माटे गढादिक करावबा ए तमारा हेतु कारण अयुक्त ॥ २२ ॥

अर्थः—ए० एय० पूनः अ० अर्थ सांभली विचारीने । हे० हेतु छे कारण छे चो० प्रेर्यो थको त० तेवारपछीन० नमीराज ऋषि प्रते । दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० बोलता हुवा । २३ ।

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—ए अर्थ सांभलीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित एवो शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये एम कहेतो हवो ॥ २३ ॥

अर्थः—पा० शिषर बंध उंचा अवास का०करावीने णं० अलंकारे ।व०बे त्रण गि० य०भूमि गोषादिक सहित वली सामान्य घर वा० वरंडि सहित पीटणी पो० तलाव मांही क्रीडा करवाना मेहेलय० पदपूरणे करिने त० तेवार पछे ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ २४ ॥

मूलः--पासाए कारइत्ताणं वद्धमाणगिहाणि य ।
वालग्गपोइयाओ य तओ गच्छसि खत्तिया ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—राजयोग शिखरबंध उंचा घर तथा बे त्रणादिक मजला वाळा गोखादिक सहित सामान्य घर तेमज मेडी चौ-बाराने पीटणी (अगासी) सहित एवा तलाव मांही क्रीडा करवानां घर करा-

मूलः--सव्वं गन्थं कलहं च विप्पजहे तहाविहं भिक्खू ।
सव्वेसु कामजाएसु पासमाणो न लिप्पई ताई ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—सर्व बाह्य अभ्यंतर परिग्रह अने क्रोध लोभादिकने क्लेशनां कारण जाणीने साधु छोडे अने छकाय जीवोनो रक्षक एवो साधु सर्व मनोज्ञ (मनने गमता) शब्दादिक भुंडां फळना आपनार जाणीने ते शब्दादिकने विषे लेपाय नहि ॥ ४ ॥

अर्थः—भो० भोगरुप आ० आमिष दो० तेहज मोटो दोष । वि० तेहने विषे थूंतो । एटले भोगरुप आमिषने विषे थूंतो हि० आत्मानो हित । नि० मोक्ष ए वेना उपायने विषे बु० बुद्धि वो० विपरीत छे जेहनी । बा० बाल अजाण य० पुनः । मं० मंद धर्म करवाने विषे अणउद्यमी मू० मूढ मुर्ख ते । व० बंधाय म० माषी व० जिम खे० षेल बलपाने विषे माषि बंधाय । तिम कामभोगने विषे अज्ञानि बंधाय ॥ ५ ॥

मूलः--भोगामिसदोसविसन्ने हियनिस्सेयसबुद्धिवोच्चत्थे ।
बाले य मन्दिए मूढे बज्झई मच्छिया व खेलम्मि ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—आत्मानुं हित अने मोक्ष ए वेना उपायने विषे जेनी बुद्धि विपरीत छे एवा अज्ञानी जीव धर्मने विषे अणउद्यमी थइ जेम मांखी बळखाने विषे बंधाय तेम जेना मोटा दोष छे एवां कामभोग रुप आमिष (मांस) ने विषे ते मूर्ख खुंच्याथका बंधाय ॥ ५ ॥

अर्थः—दु० अतिहेतजता दोहिला इ० ए का० कामभोग । नो० नथी सु० सोहिलो छांडता । अ०

जत्थेव गन्तुमिच्छेज्जा तत्थ कुव्वेज्ज सासयं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हे विप्र ! हुं अहीं रहिश के नहि ! अथवा आगळ मने घर मळशे के नहि ! एवो जेना मनमां संशय रहेतो होय तेज मार्गने विषे घर करे, पण मारा मनमां संशय नथी कारणके अहींथी जवुंछे, माटे समकितादीक गुणे करी सहित होय तेने माटे मुक्ति रुप निवास योग्य होय माटे ज्यांहुं मुक्तिजवानी इच्छा राखुंछुं त्यां मारुं सास्वतु घर सिद्धीरुप हुं सास्वतुं घर करुंछुं. १ ए नेमीराजनो पक्ष, २ क्रीडाना रसिक पणा माटे ए हेतु, ३ भरतादिकने द्रष्टांते, ४ जे क्रीडाना रसीक होय ते सास्वता घर करे ए उपनय, ५ जेम भरतादिके सास्वता घर कर्यां तेम हुं पण क्रीडाना रसीक पणाथी सास्वतुं घर करुंछुं, ए प्रक्षनी समाप्ति, सास्वता घर कर्या विना क्रीडानुं रसीक पणुं न होय ए कारण, एवां पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारण समजवुं ॥ २६ ॥

अर्थः—ए० ए अर्थने नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतुछे, का० कारणे प्रेर्यो थको । त० तेवारे पछी न० नमीराजऋषि प्रते दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० बोलता हुवा ॥ २७ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिस देविन्दो इणमब्ववी ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—एवो नमीराजऋषिनो अर्थ सांभळीने पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारणे प्रेरित थको शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेता हवो ॥ २७ ॥

हं० हिंस्याने अणुजागे० अनुमोदीने । मु० मुंकाय कया० किवारपणी सव्व दुख्खा० सर्व दुपथी वचनालंकारे न मुचे० न मुकाय । स० सर्व दुष ए० एम आ० आचार्यें अ० कह्यो जे० जेणे इ० एह सा० साधुनो ध० धर्म प० परुप्यो ॥ ८ ॥

मूलः—न हु पाणवहं अणुजाणे मुच्चेज्ज कयाइ सवदुक्खाणं ।
एवायरिएहिं अक्खायं जेहिं इमो साहुधम्मो पन्नत्तो ॥८॥

गाथा ८ भावार्थः—प्राण वधादिक पांच आश्रवनी अनुमोदना (भलुं जाणवुं) करे ते कदापि दुःखथी मूकाय नहि एम सम्यक्त्व धर्म तथा साधुनो धर्म परुपेलो छे एम तिर्थंकरोए तथा गणधरोए कहेलुं छे ॥८॥

अर्थः—त्ति० ते माटे पा० प्राणी जीवने ना० न हणे य० वली हणावे नहि अनुमोदे नहि । से० ते स० सुमतिवंत साधुने ए० ए कारणभणी बु० कहिए ता० ते सुमतिवंत छकाय जीवना रषपाल । त ओ० तेवारे से० ते साधुथी पा० पाप क० कर्म । नि० जाइ उ० पाणी व० जिम थ० थल थकि उतरि जाय तिम ॥ ९ ॥

मूलः— पाणे य नाइवाएज्जा से समीए त्ति वुच्चई ताई ।
तओ से पावयं कम्मं निज्जाइ उदगं व थालीओ ॥ ९. ॥

गाथा ९ भावार्थः—जे प्राणवधादिक पांचे आश्रवनी अनुमोदना त्रिविधे करे नहि अने पांच सुमतिवंत अने छकाय जीवना रक्षपाळ होय एवा साधुनां पापकर्म जेम उंचा स्थळथी पाणी उतरी जाय तेम दुर जाय॥ ९ ॥

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—एवो शक्रेंद्रनो अर्थ सांभळी पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नेमीराजऋषी शक्रेंद्र प्रत्ये कहेता हवा ॥ २९ ॥

अर्थः—अ० अनेकवार म० अज्ञानवंत मनुष्य ते मि० षोटा दं० दंड प० प्रजूजवे देवे । अ० चोरिना अणकरणहार ते सरिरादि पुदगल । अ० ए लोकने विषे ब० बंधायछे मु० मुकाय का० चोरिना करणहारा ज० इंद्रियना विकार सहित जन । एटले इंद्रियना विकार चोरने कोइ मोहवंत बांधी न सके ॥ ३० ॥

मूलः—असइं तु मणुस्सेहिं मिच्छा दण्डो पजुज्जई ।
अकारिऽणोऽत्थ बज्झन्ति मुच्चई कारओ जणो ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—अहंकार पणे अने अज्ञानादिके करी वारंवार मनुष्यो वारंवार मनुष्यने जुठा दंड करेछे कारण के जे निरपराधी के जे चोरी नथी करता तेने शरीर त्याग तथा देश त्याग विगेरे दंड देछे अने जे चोरी कर्मना करनार ते मुकायछे. चोरादिकने टाळीने नगरने क्षेम न करी शकीए १ अर्थात जगतनुं अज्ञान टाळी शकुं नहि ए नमीराजनो पक्ष १, २ जाणवाने अशक्तिवान होवाथी ए हेतु, ३ चोरने उदाहरणे करी, ४ अपराधीने छोडीदे अने विना अपराधीने बांधे ए उपनये, ५ तेथी नगरने क्षेम न कराय ए पक्षनी समाप्ति अने नगरने क्षेम कर्या सिवाय धर्म राजपणुं न होय ए कारणे एवां पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारण ए कारण तमारां अयुक्तछे ए नमीराजऋषीए इंद्रनां हेतु कारण उथाप्यां ॥ ३० ॥

तेहवा आहारने विषे निश्चळपणे पोताना आत्माने स्थापे ॥ ११ ॥

अर्थः—पं० निरस ने चे० समुच्चये से० सेवे सी० सीतल पिं० आहारने पु० जूना धानने कु० उडदने । अ० अथवा व० मुग अडदादिक भेला धानने पु० चणादिकने वा० अथवा । ज० सरीरना निर्वा-हने अर्थे नि० भोगवे मं० वोरकूटने ॥ १२ ॥

मूलः—पन्ताणि चेव सेवेज्जा सीयपिण्डं पुराणकुम्मासं ।
अदु वक्कसं पुलागं वा जवणट्ठाए निसेवए मंथुं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—निरस आहार शितळ (टाढो) जुनां धान्य अडद मग अडदादिक भेळां कर्या होय ते धान्य चुर्णादिक वोरकुट इत्यादिक आहार मळे तोपण पोताना शरीरना निर्वाहने अर्थे ते आहार साधु भोगवे मतलब के सरस अन्नपाणी पाम्या पछी आवो निरस आहार आव्यो होय तोपण ते साधु भोगवे पण ते सरस आहारने भोगवीने निरस आहारने फेंकी दीए नहि ॥ १२ ॥

अर्थः—जे०जे कोइ साधु ल० स्त्री पूरुषना लक्षणने च० पूनः सु० सुपनने च० वली । अं० अंग फर-कवानि विद्याने च० अथवा जे० जे साधू प० प्रयुजे (परुपे) । न० नहि ते हु० निश्चे ते० ते स० साधु वु० कहिये । ए० एम आ० आचार्ये अ० कह्युं ॥ १३ ॥

मूलः—जे लक्खणं च सुमिणं अङ्गविज्जं च जे पउञ्जन्ति ।
न हु ते समणा वुच्चन्ति एवं आयरिएहिं अक्खायं ॥ १३ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक। अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारिने हे० हेतुए का० कारणे चो० मेरयो थको। त० तेवार पछी न० नमीराजऋषी दे० शक्रेंद्र मत्ये इ० इम अ० बोलता हुवा ॥ ३३ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—एहवो इंद्रनो अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे मेरित नमीराजऋषी शक्रेंद्र मत्ये एम कहेता हवा ॥ ३३ ॥

अर्थः—जो० जे कोइ सुभट स० एक सहस्रने सं० हजारगुणा करे एटले दसलाष सुभटने सं० संग्रामनेविषे जिते संग्राम केहवोछे जि० जितता दु० दोहिलोछे तेने जिंतनार घणा मले। ए० पणएकजे जि० जिते अ० आत्माने। ए० ए आत्मानो जितणहार से० ते दसलाषना जितनार थकी प० उत्कृष्टो ज०जीपणहार जाणवो ॥३४॥

मूलः—जो सहस्सं सहस्साणं संगामे दुज्जए जिणे।
एगं जिणेज्ज अप्पाणं एस से परमो जओ॥ ३८ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हजारने हजार गणा करवाथी दश लाख थाय एवा दश लाख सुभटो जेने विषे होय एवा दुर्जय (नहि जीती शकाय तेवो) संग्रामने एक कोइ वासुदेव प्रमुख जीते अने एक पोताना दुष्टाचारी आत्माने तप संयमे करी जीते तो ए बे मांही पोताना दुष्टाचारी आत्माने जीते तेने उत्कृष्टो जयवंत जाणवो कारणके दुष्टाचारी होवाथी पोतानो आत्माज दुर्जय छे माटे तेनेज जीतवो ॥ ३४ ॥

गाथा १५ भावार्थः—त्यांथी नीकळीने ते जीव संसारमांही वारंवार परिभ्रमण करे अने वळी क-र्मना लेपे करी लेपायला जीवने समकितनो लाभ पामवो अतिशय दुस्तर होय ॥ १५ ॥

अर्थः—क० संपूर्ण पि० पण जो० जे इंद्रादिक वेसमण । इ० ए लो० संपूर्ण लोक । प० प्रतिपूर्ण धने भरिने द० दीए । इ० एक लोभी नरने ते० तेणे धने ऽ० पण से० ते लोभीने । न० न संतोषाय । इ० एणीपरे दु० धनादिके करि पुरो करता दोहिलो इ० ए । आ० आत्मा लोभी जीव ॥ १६ ॥

मूलः—कसिणं पि जो इमं लोयं पडिपुण्णं दलेज्ज इक्कस्स ।
तेणावि से न संतुसे इइ दुप्पूरए इमे आया ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—कोइ इंद्र तथा वैश्रमणादिक देवता ए संपूर्ण लोकने धनादिके भरीने एक लोभी नरने आपे तोपण ते जीव संतोषाय नहि (मतलब के लोभनुं पुरु न थाय) ॥ १६ ॥

अर्थः—ज० जिम ला० लाभ होय । त० तिम । लो० लोभ होय ला० लाभथकी लो० लोभ प० प्र-कर्षे व० वधे । दो० बे सुवर्णने मासे करि । क० कीजीये क० एहवुं कार्य करिने को० सोवननी कोडिए वि० पण न० निवर्त्युं नहि मन लोभथकी ॥ १७ ॥

मूलः—जहा लाहा तहा लोहो लाहा लोहो पवड्ढई ।
दोमासकयं कज्जं कोडीए वि न निट्ठियं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जेम जेम लाभ होय तेम तेम लोभ होय, केमके लाभथी लोभ वधे जेम बे

जीतवाथीज जीव सुख पामे छे, १ एम वैरी नमाड्या ए नमीराजनो पक्ष, २ नराधिपतिपणा माटे ए हेतु, ३ भरतादिकने उदाहरणे करी, ४ जे जे नराधिपति होय ते ते वैरीने नमाडे ए उपनय ५, जेम भरतादिके अंतरंग वैरी नमाड्या तेम अमे पण अंतरंग वैरी नमाड्या ए पक्षनी समाप्ति अने अंतरंग वैरी नमाडया सिवाय नराधिपतिपणुं न होय ए कारण, एम अंतरंग वैरीने नमाडी सत्यरीते नराधिपति थया अने तमे परमार्थ जाण्या सिवाय बाह्य वैरीने जीतवा कह्या तेथीं तमारां हेतु कारण अयुक्त एम पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे करी नमीराजऋषीये शक्रेंद्रनां हेतुने कारण उथाप्यां ए ६ प्रश्नोत्तर थयां (अहीं द्वेषना अभावनी परीक्षा करी) ॥ ३६ ॥

अर्थः—ए० इत्यादि अ० अर्थ नि० सांभलीने विचारिने हे० हेतुए कारणे प्रेर्यो । त० तेवार पछे न० नमीराजऋषि प्रते । दे० शक्रेंद्र इ० इम अ० बोलता हुवा ॥ ३७ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—ए पुर्वोक्त नमीराजऋषिनो अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ३७ ॥

अर्थः—ज० जमाडिने वि० विपूल मोटा ज० यज्ञने । भो० जिमाडिने स० श्रमण तापस मा० ब्राह्मणने । द० सूवर्णादिक दांन देइ य० वली भो० मनोगत भोग भोगवीने जि० जघन्य जाणीने य० पद

धम्मं च पेसलं नच्चा तत्थ ठविज्ज भिक्खु अप्पाणं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—तेथी स्त्रीने विषे लुब्ध न थाय ने स्त्रीनो विविध प्रकारे साधु विश्वास आणे नहि अने ब्रह्मचर्यादिक साधुनो उत्तम धर्म जाणीने साधु पोताना आत्माने ते धर्मने विषे स्थापे ॥ १९ ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे ए० ए ध० धर्म ॥ अ० कह्यो । क० कंपीलमुनीश्वरे । च० पदपूर्णे वि० निर्मळ । प० प्रज्ञाछे जेहनी तेणे । त० ते तरसे जे० जे उ० निश्चे का० ए धर्मने करस्पे । ते० ते कंपील मुनीश्वरे । आ० आराध्या दु० बेहुलोक त्ति० एम बे० कहुं छुं ॥ २० ॥ .

मूलः—इइ एस धम्मे अक्खाए कविलेणं च विसुद्धपन्नेणं ।

तरहिन्ति जे उ काहिन्ति तेहिं आराहिया दुवे लोग ॥२० ॥ त्ति बेमि

इति काविलीयं अष्टमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ८ ॥

गाथा २० भावार्थः— जेनी निर्मळ प्रज्ञा (बुद्धि) छे तेवा कंपीलमुनीश्वरे ते प्रकारे मुनिनो धर्म कह्यो ते धर्मने जे करशे ते संसार रुपी समुद्र तरशे अने ए धर्म ग्रहण कर्याथी इह लोकनो पूजनिक ने परलोके देवलोकनां तथा मोक्षनां सुख पामवाथी कंपीलमुनीश्वरनी पेरे तेणे बेहु लोक सफळ किधा. एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ! जेम में श्री महावीर देवस्वामिनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं. ॥२०॥ इतिश्री कंपील केवळी नामना आठमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो.

आठमे अध्ययने निर्लोभपणो वखाण्यो । अने ते निर्लोभी तो देवतानो पूंजनीक होय ते भणी

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—ए पूर्वोक्त अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमीराजऋषि शक्रेंद्र मत्ये कहेता हवा ॥ ३९ ॥

अर्थः—जो० जे कोइ दातार स० दसलाख गायने १०००००० मा० महिने मा० महिने ग० गायने द० दिये । त० ते दसलाष गायना दातारने अ० पण सं० संजमनों ग्रहवो तेहज से० श्रेयनुं कारण होय अ० गायनां अण देणहारने वि० पण किं० कांइक थोडोए अदानीने पण । संजम ते श्रेयनुं कारण होय ॥४०॥

मूलः—जो सहस्सं सहस्साणं मासे मासे गवं दए ।
तस्सावि संजमो सेओ अदिन्तस्स वि किंचण ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—कोइ महीने महीने दश दश लाख गायोनुं दान करे, (अहीं भूमी सूवर्णादिकनुं पण दान समजवुं. लोकमां गायनुं दान प्रसिद्ध गणे छे तेथीज अहीं गायनुं दान मुख्यत्वे कहेलछे), तेवा पुरुषने जो कदाचित चारित्रावर्णि कर्मना क्षयोपशमपणाथी सर्व आश्रववेरमण रुप चारित्र आवे तो ते बीजुं कांइपण दान दीये नहि तोपण ते चारित्र प्रशंसनीय गणाय, वखाणवा योग्य पण गणाय, ए प्रथम अर्थ. ते गाय प्रमुखनुं दान करनारथी पण संयमनो पालनार साधु प्रसंसनीय जाणवो, ए बीजो अर्थ. तेवा गाय प्रमुखना दानथी पण संयमनिर्वद्य (पाप रहित) होवाथी प्रसंसनीक जाणवो, ए त्रीजो अर्थ. अहीं संयमनिर्व

अंतेउरने विषे ग० रहयो हुतो थको व० प्रधान भो० भोगने। बु० भागवाने न० नमीराजा बु० तत्वनो जाण भो० भोगने प० छांडिने ॥ ३ ॥

मूलः—सो देवलोगसरिसे अन्तेउरवरगओ वरे भोए।
भुञ्जित्तु नमी राया बुद्धो भोगे परिच्चयइ ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ते नमी राजा अंतेउरने विषे देवलोक सरीखा भोग भोगवीने तत्वनो जाण थको ते भोगने छांड्या. ॥ ३ ॥

अर्थः—हिवे मिथिलानगरि केहवी छे म० मिथिलानगरिने स० अनेरापूर नगर सहित छे ज० जनपद देश सहित छे ब० चतुरंगी सेन्या उ० अंतेपूर च० पूनः प० स्वजनादिक. स० सर्व । चि० एतला वाना छांडिने अ० प्रवर्ज्याने सन्मुष थइने नि० घरथी निकल्यो ॥ ए० राग द्वेप रहित एकांत निस्पृहपणाने अ० आश्र्यो । भ० भगवंत ज्ञानवंत ॥ ४ ॥

मूलः—महिलं सपुरजणवयं बलमोरोहं च परियणं सव्वं ।
चिच्चा अभिनिक्खन्तो एगन्तमहिट्ठिओ भयवं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—अनेरापुर नगर सहित मिथिला नगरी, अने हाथी, घोडा, रथने, पायदळ, ए चतुरंगीणी सैन्या अंतेउरी स्वजनादिक ए सर्वने तजी ते नमीराजा घरथी नीकळी भावथी निरागीने द्रव्यथी उद्यानमां ज्ञानवंत थको एकांतमां जई रह्यो. ॥ ४ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः— एवो पूर्वोक्त नमीराजऋषिनो अर्थ सांभळीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ४१ ॥

अर्थः—घो० घोर अतिशे निर्वाह करतां दोहिलो एहवो जे आ० गृहस्थाश्रम तेहने च० छांडिने ण० अलंकारे निर्वाह न थाय ते माटे । अ० अनेरु प्रवर्जारूप प० वांछेछे आ० आश्रमने । इ० एहज गृहस्थाश्रमे रह्यो थको पो० पोषधादिकने विषे र० तत्पर । भ० थाओ म० हे मनुषना अधिपति ठाकुर ॥ ४२॥

मूलः—घोरासमं चइत्ताणं अन्नं पत्थेसि आसमं ।
इहेव पोसहरओ भवाहि मणुयाहिवा ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—हे नराधिपति ? १ ब्रह्मचारी, २ ग्रही, ३ वानप्रस्थ, ४ भीक्षु, एवा चार प्रकारनां आश्रमछे तेमां ग्रहस्थाश्रम जेवो धर्म थयो नथी ने थशे पण नहि, कारणके बीजा त्रण आश्रमवाळा ग्रहस्थाश्रमने आधारेछे तेथी ते ग्रहस्थाश्रम धर्म पोताना आत्माना कार्यने परनां आत्मानांकार्यसाधवाने माटे समर्थ छे पण ते ग्रहस्थाश्रम भयंकर छे, ने तेने शुरा पुरुषोज निभावी शके छे, अने साधुपणुं लइ भीक्षाव्रती करवी एतो कायर पुरुषनां लक्षण छे कारणके कृपणी पशुपालादिक पण कहेछेके भीक्षा मागीने खाओछो तो कमाइने केम खाता नथी एम भीक्षाव्रती करनारने लोकमां निंदनीक गणेछे माटे तमारा जेवा

अर्थः—प्रश्न किं० किम् णु० विचारणा । भो० आमंत्रणे अहो नमीराजा अ० आज । म० मिथिलानगरिने विषे शब्द केहवा को० कोलाहले करी सं० व्यापितछे एहवा सु० सांभलीए छे दा० हृदयने मनने उद्वेग कारि स० शब्द पा० प्रासाद ते राजानां मंदिरने विषे गि० सामान्य घरने विषे ॥ ७ ॥

मूलः--किण्णु भो अज्ज महिलाए कोलाहलगसंकुला ।
सुव्वन्ति दारूणा सद्दा पासाएसु गिहेसु य ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—अहो नमी राजऋषी ? आज मिथिला नगरीने विषे राजाना मंदीरमांही ने सामान्य घरने विषे, सर्व स्थळे हृदय अने मनने उद्वेगकारी एवा कोलाहल शब्द केम संभळाय छे ? ॥७॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कह्या ते अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारीने ॥ हे० आटला लोकने दुषनो हेतु ते ताहरि दिक्षा का० ते पर जीवने जेहथी दुष उपजे ते तो परिभ्रमणनो कारण एहवे हेतु कारणे चो० प्रेर्यो थको त० ते वार पछी न० नमी रा० राजऋषीश्वर ॥ दे० देवतानो इंद्र ते शक्रेंद्र प्रते इ० एहवा वचनने । अ० बोलतो हुओ ॥८॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—ए अर्थ सांभळीने, १ पोतानी वस्तुनुं स्थापवुं ने बीजानी वस्तुनुं उथापवुं, एनुं नाम पक्ष कहीए, २ जे वस्तुथी पोतानो पक्ष सत्य करीए तेनुं नाम हेतु कहीए, ३ जेणे करी पोतानी वस्तु सत्य करीए तेनुं नाम उदाहरण कहीए, ४ जेणे करी हेतुने उदाहरण बंने सत्य थाय एनुं नाम उपनय कहीये, ५

मी कलाने पासे न आवे ॥ ४४ ॥

मूलः—मासे मासे तु जो बालो कुसग्गेणं तु भुञ्जए ।
न सो सुयक्खायस्स धम्मस्स कलं अग्घइ सोलसिं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—कोइ निर्विवेकी अज्ञानी मिथ्याद्रष्टी मास - मासखमणनां पारणा करे अने ते मासखमणने पारणे डाभना अग्र ऊपर आवे तेटलुंज अन्न भोगवे अथवा मासखमणने पारणे फक्त डाभ ज भक्षीने रहे तथा ग्रहे रही तेवो तप करे तोपण सर्वथी निर्वद्य एवा चारित्र धर्मनी बराबरी न थाय कारणके ग्रहस्थ देशथी त्यागी छे पण सर्वथी सावद्यना त्यागी नथी माटे मोक्षना अर्थिये शुर पुरूषे घोर एवो निर्वद्य चारित्र धर्म ग्रहण करवो, १ एकांत गृहस्थपणुं प्रसंशनीक नहि होवाथी घोरपणुं आदरवुं नहि, (एटले सावद्यपणानुं घोरपणुं आदरवुं नहि ए नमीराजनो पक्ष, २ निर्वद्यपणाना अभावपणा माटे ए हेतु, ३ जे जे निर्वद्यपणानुं घोरपणुं न होय ए आदरवुं नहि ए उदाहरणे करी, ४ निर्वद्यपणाना अभावथी ग्रहस्थपणानुं वीरपणुं प्रशंसनिय नहि, ते माटे आदरवुं नहि ए उपनय, ५ तेथी ग्रहस्थाश्रम प्रशंसनिय नहि ए पक्षनी समाप्ति अने एकांत निर्वद्य घोरपणुं आदर्या विना प्रशंसनिकपणुं न होय ए कारण, ए पांच वचन रूप हेतुने एक वचनरुप कारणे करी इंद्रना हेतुने कारण नमीराजऋषिए ऊथाप्या ए ८ प्रश्नोतर थयां ॥४४॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतु कारणे चो० प्रेर्यो थको । त० तेवार पछे न० नमीराजऋषी प्रत्ये दे० शक्रेंद्र एम बोलतो हवो ॥ ४५ ॥

अर्थः—वा० वायरे करि ही० हलावता थके चे० वनने मांहि म० मनोरमनामा वृक्ष । दु० दुषीया अ० सरण रहित अ० पीडा पामे छे । ए० ए क० आक्रंद करे छे भो० अहो विप्र ख० पंखीया ॥ १० ॥

मूलः—वाएण हीरमाणंमि चेइयंमि मणोरमे ।
दुहिया असरणा अत्ता एए कन्दन्ति भो खगा ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—अहो विप्र ? ए वनमां मनोरम वृक्ष पवनथी हालवेकरी ए पंखी सरण रहित पीडया थका आक्रंद करेछे, जेम ए पंखी पोताना स्वार्थने माटे आक्रंद करे छे पण वृक्षने माटे करतां नथी तेम ए स्वजनादिक पोताना स्वार्थने वास्ते आक्रंद करेछे पण मारी प्रवर्जाने वास्ते कोइ आक्रंद करता नथी तेथी तमारो हेतु अयुक्त एम तेनो हेतु उथाप्यो, वृक्षना द्रष्टांते करी पोताना स्वार्थने माटे आक्रंदादिक करे छे तेथी जीववधनुं तमारुं उदाहरण पण अयुक्त, एम इंद्रनुं उदाहरण पण अयुक्त, पोताना स्वार्थने माटे बीजा आक्रंद करता होय तो ते धर्मार्थिए न आदरवुं जोइए तेथी तमारो उपनयपण अयुक्त, अमारी प्रवर्जाने वास्ते आक्रंदादिक करता नथी तेथी अमारी प्रवर्जानुं ग्रहणपणुं युक्त छे तेथी तमारा पक्षनी समाप्ति पण अयुक्त, तेथी अमारी प्रवर्जा (दीक्षा) कल्याणनु कारण छे एवां पांच वचनरुप हेतुने एकवचनरुए कारण जाणवुं ॥१०॥

अर्थः—ए० ए य० पुनः अ० अर्थ नि० सांभली विचीारने हे० हेतुए करि का० कारणे करि चो० प्रेर्यो थको । त० तिवार पछी न० नमीराजऋषी प्रते । दे० देवतानो इंद्र शक्रेंद्र इ० इम अ० बोलतो हूओ ॥ ११ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेओकारण चोइओ ।

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थ नि० सांभली विचारिने हे० हेतुए कारणे प्रेर्यो थको । त० तेवार पछी न० नमीराजऋषी । दे० शक्रेंद्र प्रते । इ० एम बोलता हवा ॥ ४७ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—ए अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमीराज ऋषि शक्रेंद्र प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ४७ ॥

अर्थः—सु० सोनाना रु० रुपानां उ० निश्चे प० पर्वत भ० होय । सि० कदाचित् हु० निश्चे के० मेरु पर्वत स० सरिषा । अ० असंष्याता । न० नर मनुष्य ते लु० लोभीयाने । न० नहि ते० तेणे धने करि किं० थोडोए संतोष नही । इ० तृशणा उ० निश्चे आ० आकाश स० सरिषी अ० अनंती छे ॥ ४८ ॥

मूलः—सुवण्णरूप्पस्स उ पव्वया भवे सियाहु केलाससमा असंखया ।
नरस्स लुद्धस्स न तेहिं किंचि इच्छा उ आगाससमा अणन्तिया ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—सोना रुपाना असंख्याता मेरु जेटला ढगला करिने कोइ लोभी पुरुषने आपे तोपण तेनी तृष्णा निवर्ते नहि कारणके तृषणा आकाशनी पेरे अनंतीछे अने धननी संख्याछे तेथी तेनुं केम पुरुं थाय ? धनथी तो संतोष न पामे पण बीजी वस्तुथी पण संतोष न पामे ते कहेछे ॥ ४८ ॥

अर्थः—पु० सघली पृथवी १ । सा० सर्वशाल २ । ज० सर्वजव ३ सर्व धान्य ए० अवधारणे ।

तेवार पछे न० नमीराजऋर्षीस्वर । द० दवेंद्र शक्रेंद्र मते इ० इम अ० बोल्पा ॥ १२ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेओकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमव्ववी ॥ १३. ॥

गाथा १३ भावार्थः—ए शक्रेंद्रना अर्थने सांभळीने पांच वचन रुप हेतु ने एकवचनरुप कारणे प्रेरित नमीराजऋषि सक्रेंद्र मत्ये बोलता हवा ॥१३ ॥

अर्थः—सु० सुषजेम होय तेम व० हुंवसुंछुं जी० जीवुंछुंसुपे । जे० जे मंदीरमाही मो० माहरो न० नथी किं० कांइए थोडो पण । म० मिथिलानगरिं ड० वलती छती । न० नहि मे० माहरो ड० बले किं० कांइ अल्प मात्र पण ॥१४ ॥

मूलः—सुहं वसामो जीवामो जेसि मो नत्थि किंचण ।
महिलाए डज्झमाणीए न मे डज्झइ किंचण ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—जेम सुख होय तेम हुं वसुंछुं (रहुंछुं), सुखे करीने जीवुंछुं, ए मिथिलादिक नगरीने मंदीरादिक बलते थके मारुं (किंचित्) मात्र पण वलतुं नथी ॥ १४ ॥

अर्थः— च० छांडया पु० बेटा क० भार्या जेणे एहवा साधुने । नि० निवर्त्या सावध्य व्यापारथकी भि० साधुते पि० ए माहरे वस्तु प्रियकारि वलभकारि लोकिक ॥ न० नथी कि० थोडि पण अ०अप्रियकारि-अलषामणी पि० पण न० नथी ॥ १५ ॥

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ५०

गाथा ५० भावार्थः— एवो अर्थ सांभळीने पांच वचनरूप हेतुमे एक वचनरूप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ५० ॥

अर्थः—अ० आश्चर्य अ० अदभूत मुजने उपजेछे भो० छता भोगने च० छांडेछे तुं प० हे पार्थिव हे राजान् । अ० पछे अछता का० काम भोगने प० वांछिसतुं चपल मनने थये थके । सं० संकल्पविकल्प करि वि० हणाइने ॥ ५१ ॥

सूलः—अच्छेरयमब्भुदए भोए चयसि पत्थिवा !
असन्ते कामे पत्थेसि संकप्पेण विहन्नसि ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—हवे इंद्रे जाण्युं के अछती वस्तुने विषे तो एणे संतोष करीने रागने टाळ्यो छे पण छती वस्तुने विषे एने रागछेके नहि ते परिक्षा करेछे. हे नराधिपति ! मुजने आश्चर्य थायछे के ! तुं अनोपम छतां काम भोगने छोडीने अछता काम भोगनी आशा करेछे तो ते अछता काम भोग नहि मळ वाथी तुं संकल्पने विकल्पे करी हणाइश ? १ तमारे छती वस्तु न छांडवी ए इंद्रनो पक्ष, २ विवेकी पणा माटे ए हेतु, ३ ब्रह्मदत्तने उदाहरणे करी, ४ जेजे विवेकी होय ते अछती वस्तुने माटे छती वस्तु ब्रह्मदत्तनी पेरे न छांडे ए उपनय, ५ तेथी तमारे पण अछती वस्तुने माटे छती वस्तु न छांडवी ए पक्षनी समाप्ति. अने अछती वस्तुने माटे छती वस्तुने अणछांड्या विना विवेकीपणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरूप हेतुने

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारण चोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—ए नमीराजऋषिनो अर्थ सांभलीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराज ऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ १७ ॥

अर्थः—पा० गढने का० करावीने णं० वचनालंकारे ! गो० पोलिउपलक्षणथी कमाडते भोंगल अ० कोट उपरला कोठाय० वली ॥ उ० षाइ स० सो माणसनी घात करि ते सतघ्नीशस्त्र करावीने त० तेवार पाछि ग० घर मुकीने जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ १८ ॥

मूलः--पागारं कारइत्ताणं गोपुरट्टालगाणि य ।
उस्सूलगसयग्घीओ तओ गच्छसि खत्तिया ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—गढ, पोळ, कमाड, भुंगल, गढ उपरनो कोठो, खाइ, सो मनुष्यनी घात करे एवा शतघ्नी शस्त्र करावीने तेवार पछी हे क्षत्रिराज तुंजजे, १ तमे गढादिक करावो ए इंद्रनो पक्ष, २ः तमे क्षत्रीछो तेथी ए हेतु, ३ राजनी दयाने वास्ते ए उदाहरणे करी, ४ जे जे क्षत्री होयते दयादिकने वा स्ते करावेज ए उपनये करी, ५ तेथी तमारे ए गढादिक कराववा जोइए ! ए पक्षनी समाप्ति अने गढादिक कराव्या सिवाय क्षत्रिपणुं न होय ए कारणथी एवा पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरुप कारण जाणवुं. ॥ १८ ॥

अर्थ—ए० ए अ० अर्थ नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतु छे का० कारण छे चो० प्रेर्यो थको ॥

मधुर पण अनंतां दुर्गतीनां दुःख आपे तेथी ए काम भोग विष सरिखा कहीये. वळी आसी (जेनी दाढने विषे) विष सर्प उजळी मणिएने फणाटोपे करी अज्ञानीने जोतां रमणीक देखाय पण तेने स्पर्श करी परा भवेतो तत्काळ मरण पमाडे तेम ए काम भोग शस्यविषने आपि विष सर्पनी उपमांथी पण वधारे दुःखना दातारछे कारणके ते शल्यादिकतो स्पर्शवाथी एकज वखत मर्णादिक दुःख आपे पण काम भोगतो छतां न होय पण जो तेनी अभीलाषा करेतो पण दुर्गतीये जाय तोते भोगव्यानुं तो कहेवुंज शुं ?, १ जे अनर्थनुं कारण होय तेवी छती वस्तु होयतोपण छांडवी ए नमीराजनो पक्ष, २ विवेकी पणा माटे ए हेतु, ३ शल्य विषादिकने उदाहरणे करी, ४ जेजे विवेकी पुरुष होय ते अनर्थनो उपाय टाळवाने विषे मवर्ते ए उपनय, ५ तेथी ए काम भोग अनर्थनुं कारण छे माटे मारे छांडवा ए पक्षनी समाप्ति अने अनर्थ वस्तुने टाळवाना उपायमां मवर्त्यां विना विवेकीपणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे करी इंद्रना हेतु ने कारण उथाप्या ए १० मश्नोत्तर थया ॥ ५३ ॥

अर्थ—अ० नरकादिक अधोगतिने व० जाय । को० क्रोधे करि । मा० माने करिने अ० माठी ग० गति होय मा० मायाए करि ग० शुभ गतिनो प० विनाश होय । लो० लोभथकी । दु० इहलोक परलोक भ० भय होय ॥५४॥

मूलः--अहे वयइ कोहेणं माणेणं अहमा गई ।
माया गइपडिग्घाओ लोभाओ दुहओ भयं ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—हवे काम भोग सेव्या विना फक्त तेनी अभीलापा करतो थको पण जीव दुर्ग

रिने स० सदाय धि० धीर्यरूप च० वली के० कमाननो मध्यभाग साहवाने मूठिने । कि० करिने स० सत्यरूप चापडे करिने प० धनुष्य बांध्यो छे चापडा चर्ममय होय ॥ २१ ॥

मूलः--धणुं परक्कमं किच्चा जीवं च इरियं सया ।
धिइं च केयणं किच्चा सच्चेण पलिमन्थए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—पांच सुमती रुप पणछ, धैर्य रुप कमाननो मध्य भाग ते पकडवानी मुंठ अने सत्य रुप चापडे करी पराक्रम रुपीं धनुष्य बांध्यो छे. ॥ २१ ॥

अर्थः—त० तपरुपना० लोहबाण तेणे करि जु०सहितछे धनुष तेणे करि भि०भेदिने विदारिने क० कर्म रुपीया कं० वैरीनी सेन्याने साधु केहवाछे ॥ मु० साधु वि० वेगलोछे सं० लोकिक संग्रामथी । वा० अथवा वि० विशेषे ग० पोहतोछे । सं० भाव संग्रामने विषे एहवो साधु भ० संसारथी प० अतीशेमु० मुकाय ॥२२॥

मूलः--तवनारायजुत्तेण भित्तूणं कम्मकञ्चुयं ।
मुणी विगयसंगामो भवाओ परिमुच्चए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—लौकिक संग्राम रहित एवा साधु, पराक्रम रुपी धनुष्यने तप रुप लोहनां बाणे करीं कर्म रुपी वैरीनी सैन्याने विदारवेकरी संसारथी मुकाय, गढादिक कह्या ए पक्ष क्षत्रीपणुं माटे गढादिक करवा ए हेतु, भरतादिकने द्रष्टांते जे जे क्षत्री होय ते गढादिक करे ए द्रष्टांतनुं मेलववुं, तेमाटे अमे गढादिक कर्या ए पक्षनी समाप्ति एवां पांच वचन हेतु अने गढादिक कर्या विना क्षत्री पणु न होय तेथी अमे गढादिक

गाथा ५६ भावार्थः—आश्चर्यकारी तमे क्रोधने जीत्यो, केमके जे राजा तमने नथी नमता तेने नमाडी जाओ एवुं में कह्युं तेवारे तमे क्षोभायमान थया नहि, तेथी में जाण्युं जे एणे जरुर क्रोध जीत्यो छे. आश्चर्यकारी तमे अभिमानने जीत्यो, कारणके जे वखते तमने कह्युं जे तमारा स्वजन अंतेऊरादिक बळे छे तेनुं रक्षण करो तेवारे तमने अभिमान न आव्यो जे मारा छतां मारा स्वजनादिक केम बळे छे तेथी में जाण्युं जे एणे अभिमान जीत्यो छे. आश्चर्यकारी तमे माया (कपटाइ) जीती, कारणके जे वखतमें तमने कह्युं के तमे नगरने गढखाइ प्रमुखचोरने वस करवा करावो त्यां तमने कपटाइ नहि प्रगट थवाथी तमे माया जीती छे एम में जाण्युं. आश्चर्यकारी तमे लोभने जीत्यो कारणके जे वखते में तमने कह्युं के तमे सोनारुपाना भंडार भरावो त्यां तमने लोभ नहि ऊपजवाथी में जाण्युं जे एणे जरुर लोभने जीत्यो छे. || ५६ ||

अर्थः—अ० आश्चर्यते० ताहरुंअ० सरलपणोसा० भलुं । अ० आश्चर्यते० ताहरुंसा० भलुं म० अहंकार रहितपणो । अ० आश्चर्यते० ताहरी उ० प्रधान खं० क्षमा || अ० आश्चर्यते० ताहरी म० निर्लोभता उ० प्रधान || ५७ ||

मूलः—अहो ते अज्जवं साहु अहो ते साहु मद्दवं ।
अहो ते उत्तमा खन्ती अहो ते मुत्ति उत्तमा || ५७ ||

गाथा ५७—भावार्थः—आश्चर्यकारी ? कपटाइ टाळवाथी तमारुं सरळपणुं ? आश्चर्यकारी तमारुं मानने जीतवाथी निराभिमानपणुं ? आश्चर्यकारी तमारी क्रोधने जीतवाथी उत्तम क्षमा, आश्चर्यकारी लोभने जीतवाथी

वीने तेवारे पछी हे क्षत्रिराज ? तुंजजे !१ तमारे प्रासादादिक करावबा ए इंद्रनो पक्ष, २ क्रीडाना रसिक पणा माटे ए हेतु, ३ ब्रह्मदत्तने ऊदाहरण करी, ४ जे जे क्रीडाना रसिक होय ते प्रासादादिक करावे ए उपनय, ५ जेम ब्रह्मदत्ते क्रीडाना रसिक पणाथी दिन दिन प्रत्ये घर कराव्यां तेम तमे पण क्रीडाना रसिकछो माटे तमारे पण प्रासादिक करावबा ए पक्षनी समाप्ति अने प्रासादादिक कराव्या विना क्रीडानुं रसिकपणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरुप हेतुने एक वचन रुप कारण जाणवुं ॥ २४ ॥

अर्थः—ए० एय० पूनः अ० अर्थने नि० सांभलिने विचारिने । हे० हेतुछे का० कारण छे चो० तेणे प्रेर्यो थको । त० तेवारे पछीं न० नमीराजऋषीस्वर दे० शक्रेंद्र प्रत्ये इ० एम अ० बोलतो हुओ ॥ २५ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—एहवो शक्रेंद्रनो अर्थ सांभलीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचन कारणे प्रेरित नमीराजऋषी शक्रेंद्र प्रत्ये एम कहेतो हवो ॥ २५ ॥

अर्थः—सं० संसयने ख० निश्चे सो० ते नर कु० करे । जो० जे मनुष्य म० मार्गने विषे कु० करे घ० घरने घ० आगल घर मलेके न मिलेतो इहां करि ले ए प्रमार्थ ॥ ज० जिहां ज्ञानवंत नर ए० ए निश्चे ग० जावाने इ० वांछे । त० तिहां कु० करे सा०सास्वता मंदिरने एटले सिद्धपद रुप मंदिरने ॥२६॥

मूलः--संसयं खलु सो कुणई जो मग्गे कुणई घरं ।

लक्षणछे जेहनेविषे मु० मुनीवरना पगनेवांदीने । आ० आकाशे अ० उत्पतपो ॥ शक्रेंद्रकेहवोछेल० लीलास- हितच० चपल कुं० कुंडलछे ति० मुगटछे जेहने ॥ ६० ॥

मूलः—तो वन्दिऊण पाए चक्कङ्कुसलक्खणे मुणिवरस्स।
आगासेऽणुप्पइओ ललियचलकुण्डलतिरीडे ॥६०॥

गाथा ६० भावार्थः—जे पग चक्रने अंकुशना लक्षणे करी शोभीत छे एवा नमीराज ऋषिना पगने वांदीने कर्णाभ्रण चपळ कुंडळने मुगट छे जेने विषे एवो विलास संयुक्तथको शक्रेद्र ज्यांथी आव्यो हतो त्यां ऊर्द्ध देवलोकने विषे गयो. ॥ ६० ॥

अर्थः—न० नमीराजरुषि न० नमाडे अ० पोताना आत्माने स० प्रत्यक्ष स० सक्रेंद्रे चो० प्रेरयोथको। च० छांडिने गे० घरने च० वळी वि० विदेहदेशनो अधिपतिछे। सा० चारित्रनेविषेप० उद्यमवंतहुओ ॥६१॥

मूलः—नमी नमेइ अप्पाणं सक्खं सक्केण चोइओ ।
चइऊण गेहं च विदेही सामण्णे पज्जुवट्ठिओ ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—शक्रेंद्रे प्रेरणा करवाथी नमीराजाए पोताना आत्माने नमाडयो अने विदेह देश घर छोडीने चारित्रने विषे ऊद्यमवंत थया. ॥ ६१ ॥

अर्थः—ए०एणीपरेक० निश्चलपणोकरे । सं० तत्वनोजाण । प० अतिहेविचक्षण प० डाह्यो वि० विशेषेनिवर्त्तेभो० भोगथी । ज० जेमसे० तेन० नमीरा० राजऋषी । त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ६२ ॥

अर्थः—आ० वाटपाडा चोरने लो० य० वली देर्षीने करांटो आवे तेहवा फासिया चोरने गं० गंठी छोडा चोरने त० सर्व काल चौरिनां करणहारने य० पुनःनिवारिने । न० नगरने खे० कल्याण का० करिने त० तेवारे पछे ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ २८ ॥

मूलः--आमोसे लोमहारे य गण्ठिभेए य तक्करे ।
नगरस्स खेमं काऊण तओ गच्छसि खत्तिया ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जे माणस चोरी करीने धनने हरेछे ने माणस मारेछे वाटे लूंटेछे, धाड पाडे छे, गांठा कापेछे एवा चोरोने निवारी नगरने क्षेम करीने तेवार पछी हे क्षत्री राज्य ! तमे जजो ! १ चोरने टाळीने नगरने क्षेम करवुं ए इंद्रनो पक्ष, २ धर्म राजनपणा माटे ए हेतु, (३) भर्त्तादिक धमा राजाने द्रष्टांते, (४) चौरादिक टाळ्या विना नगरने क्षेम न होय ए उपनय, (५) भर्त्तादिक धर्मी राजाए चोरने निवारी नगरने क्षेम कर्युं तेम तमे पण धर्मी राजा होवाथी चोरने निवारी नगरने क्षेम करवुं ए पक्षनी समाप्ति अने नगरने क्षेम कर्या वगर धर्मराजनपणुं न होय ए कारण, एवां पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारण जाणवुं ॥ २८ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारीने । हे० हेतु का० कारण चो० मेर्यो थको त० तिवार पछी न० नमीराजऋषी । दे० शक्रेंद्र मत्ये इ० एम अ० बोलता हुवा ॥ २९ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

रात्रीदिवस अतिक्रमे थके वृक्षथी पडे तेम मनुष्यादिकनुं आयुष्य जाणिने हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद न. कर (आठमद १, तेवीस विषय २, सोळ कषाय ३, पांच प्रकारनी निद्रा ४, चार प्रकारनी विकथा ५ ए पांच प्रकारना प्रमाद जाणवा जाणीने तजवा एम गौतमना नामथी सर्वे जीवोने महावीर ऊपदेश कर्यो छे.) ॥ १ ॥

अर्थः-कु० डाभनी अणीनेविषेज० जेमओ० ठारनोबि०बिन्दुओ । थो० थोडोचि०रहेलं० हालतोथको । ए० एणीपरेम० मनुष्यनुंजी० आउषो । स० तेमाटेसमयमात्र गो० हेगौतममा० मथा प्रमादिप०मकारिसप्रमाद ॥२॥

मूलः-कुसग्गे जह ओसबिन्दुए थोवं चिट्ठइ लम्बमाणए ।
एवं मणुयाण जीवियं समयं गोयम मा पमायए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः-जेम डाभने अग्रे ठारनो बिंदुओ वायुथी प्रेरितथको थोडोकाळ रहे तेम ए मनुष्यादिकनुं आयुष्य जाणीने हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद मकर ? ॥ २ ॥

अर्थः-इ० एणीपरे इ० थोडा आ० आउषानेविषे जी० थोडाजीवतव्यनेविषे ब० घणा प० कष्टदुषछे जेहनेविषे । वि० टाले र० कर्मरुपरजने पु० पुर्वे क० कृत्पने । स० समयमात्र गो० हेगौतम मा० मिथ्याप्रमादिक प० मकरिसप्रमाद ॥ ३ ॥

मूलः-इइ इत्तरियम्मि आउए जीवियए बहुपच्चवायए ।
विहुणाहि रयं पुरे कडं समयं गोयम मा पमायए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः-पल्योपमने सागरोपमनी अपेक्षाये ए थोडा काळनुं आयुष्यने तेमां पंण सोपक्रमी

अर्थः—ए० इत्यादि अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारीने । हे० हेतुए का० कारणे चो० प्रेर्यो थको त० तेवार पछी न० नमीराजऋषि मते दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० बोलतो हवो ॥ २१ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—एवो नमीराजनो अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ २१ ॥

अर्थः—जे० जे को० कोइक प० राजा तु० तुजने ना० नथी नमता न० हे नराधीप हे राजन । व० पोताने वसे ते० ते राजा प्रते ठा० थापीने ण० अलंकारे त० तेवार पछे ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥२२॥

मूलः—जे कोइ पत्थिवा तुज्झं नानमन्ति नराहिवा ।
वसे ते ठावइत्ताणं तओ गच्छसि खत्तिया ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—हे नराधिपति ! जे कोइ राजा तमने नथी नमता तथा तमारी आज्ञा नथी मानना तेमने पोते वश करीने तेवार पछी हे क्षत्रिराज ? तुंजजे, १ तमो वैरीने नमाडो ए इंद्रनो पक्ष, २ नराधिपति माटे ए हेतु, ३ भरतादिकने उदाहरणे करी, ४ जे जे नराधिपति होय ते ते वैरीने नमाडे ए उपनय, ५ जेम भरतादिके वैरीने नमाडया तेम तमारे पण वैरीने नमाडवा जोइए ए पक्षनी समाप्ति अने वैरीने नमाडया सिवाय नराधिपतिपणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारण इंद्रना जाणवां ॥ २२ ॥

छो असंख्याती ऊत्सर्पिणी अवसर्पीणी काळ रहे तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद माकर ? ॥ ५ ॥

अर्थः—आ० अपकायमांहे अ० गयोथको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० पदपुरणे सं० वसेरहे । का० काल सं०ऽसंख्यातो असंख्याती उत्सरपणी अवसरपणी । तेमाटे स० समयमात्रपण अवसरपामिने गो० हेगौतममा० मकर प्रमाद प० मथा प्रमादि ॥ ६ ॥

मूलः—आउक्कायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—अप (पाणी) कायने विषे जीव गयो थको उत्कृष्टो असंख्यातो काळ रहे तेथी हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद मा कर. ॥ ६ ॥

अर्थः—ते० तेउकायमांहे अ०गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी०जीव उ० वळी सं० वसेरहे । का० कालसं० ऽसंख्यातो असंख्याती उत्सर्प्पणी अवसर्प्पणी । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपामिने गो० हे गौतममा० नकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ७ ॥

मूलः—तेओकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थःअग्निकाय मध्ये जीव गयो थको ऊत्कृष्टो असंख्यातोकाळ रहे तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद मा कर ! ॥ ७ ॥

अर्थः—अ० आत्मा संघाते । जु० जुध करि । किं० सु कामछे ते० ताहरे ब० बाहिर जु० जुधे । अ० ज्ञानरूप आत्माए करि ए० निश्चे अ० क्रोधादिक आत्माने ज० जीतिने सु० सुषने ए० पांमे ॥ ३५ ॥

मूलः—अप्पाणमेव जुज्झाहि किं ते जुज्झेण बज्झओ ।
अप्पाणमेवमप्पाणं जइत्ता सुहमेहए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—जे पोताना आत्मा साथे युद्ध करे तेने बाहीरनुं युद्ध करवानी शी जरुर? कारणके ज्ञान आत्मा तथा चारित्र आत्माये करी अज्ञान आत्मा तथा कषाय आत्माने जीते, ते मोक्ष तथा देवलोकनां सुख पामे ॥ ३५ ॥

अर्थः—पं० पांच इंद्रीयने को० क्रोधने मा० मानने मा० मायाने । त० तेमज लो० च० वली लोभ जीतवो । दु० दोहिलो च० वली अ० मन योगरूप आत्माने जीततां । स० सघलुए अ० आत्मा जि० जिते छते जि० जित्युं ॥ ३६ ॥

मूलः—पञ्चिन्दियाणि कोहं माणं मायं तहेव लोहं च ।
दुज्जयं चेव अप्पाणं सव्वं अप्पे जिए जियं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—पांच इंद्रियो, मिथ्यात्व, अव्रत, क्रोध, मान, माया (कपटाइने) लोभने अशुभ मनोयोग एवा दुराचारी आत्माने जीतवो दुष्कर तेथी एवा दुष्टाचारी आत्माने जेणे जीत्यो तेणे सर्व जीत्युं कारणके इंद्राया मिथ्यात्व, अव्रत, कषायने योग जीतवा बहुज दुष्कर छे माटे तेने जीतवा अने तेने

कालसं० संष्यातोएहवी सं० संज्ञानामछे जेहनो एटले संष्याता संष्याताहजारवरस । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ १० ॥

मूलः—बेन्दियकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखिज्जसन्नियं समयं गोयम मा पमायए ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—बेइंद्रीकाय मध्ये जीव गयो थको ऊत्कृष्टो संख्यातोकाळ रहे तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद म कर! ॥ १० ॥

अर्थः—ते० तेइन्द्रीयकायमांहि अ० गयोथको उ० उतकृष्टो जी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे का० काल सं० संष्याताएहवी सं० संज्ञानामछे जेहनो एतलेसंष्याता हजारवरस । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ११ ॥

मूलः—तेन्दिकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखिज्जसन्नियं समयं गोयम मा पमायए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—तेइंद्रीकाय मध्ये जीव गयो थको ऊत्कृष्टो संख्यातोकाळ रहे तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद म कर! ॥ ११ ॥

अर्थः—च० चउरेंद्रीकायमांहि अ० गयोथको उ० उतकृष्टो जी० जोव । उ० वळी सं० तिहांवसे का० कालसं० संष्यातोएहवीसं० संज्ञानामछे जेहनोएतले संष्याताहजारवरस । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपां-

पूरणे त० तेवार पछी ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ ३८ ॥

मूलः--जइत्ता विउले जन्ने भोइत्ता समणमाहणे ।
दच्चा भोच्चा य जिट्ठा य तओ गच्छसि खत्तिया ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—वर्ष दिवस सुधी राजा सजोडे ब्रह्मचर्य पाळे अने धोळो घोडो ने पीळा कान इत्यादिक शाक्यादिकना शास्त्रमां कहेल छे तेवो घोडो सणगारीने छूटो मूके पछी जे ए घोडाने ग्रहे तेनी साथे संग्राम करी ते घोडाने छोडावीने पछी वर्ष दिवस थाको रहे तेवारे जेम यज्ञनी विधि कहेल छे ते मुजब करी ते घोडाने ते यज्ञमां होमे तेने अश्वमेध कहीये तेमज गजादिक मेध समजवा. तेवा विस्तीर्ण यज्ञ करी ब्रह्मवेदना जाण एवा शाक्यादिकना श्रमण अने ब्राह्मणने जमाडीने गाय तथा सुवर्णादिक दान दइने पछी शब्दरूप रस गंध स्पर्श रुप पांच इंद्रियोना विषय भोगवी राजर्षिनी अवस्थाए पोतेज यज्ञने कुळ धर्म करीने तेवार पछी हे क्षत्री राज ! तुं जजें. १ यज्ञादिक धर्म करवो ए इंद्रनो पक्ष, २ प्राणीनी प्रीति पणा माटे ए हेतु, ३ प्राणीयोने जमाडवाथी सर्व जीवने सुख उपजे ए उदाहरणे करी, ४ तथी यज्ञ अने ब्राह्मणादिकने जमाडवा रुप धर्म करवो ए पक्षनी समाप्ति अने ५ यज्ञ तथा ब्राह्मणादिकने जमाडवा रुप धर्म नहि करवाथी प्राणीने प्रीति पणुं नहि होय ए कारण एवा पांच अवयवरूप हेतु ने एक वचनरूप कारण शक्रेंद्रनां जाणवां ॥ ३८ ॥

अर्थः—ए० इत्यादि अ० अर्थने नि० सांभळीने विचारिने । हे० हेतुए कारणे चो० प्रेर्यो थको । त० तेवार पछी न० नमि रा० राजऋषि । दे० शक्रेंद्र प्रते इ० एम अ० बोलतो हवो ॥ ३९ ॥

प० मथाप्रमादी ॥ १४ ॥

मूलः—देवे नेरइएयमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
इक्केक्कभवगहणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—देवतानी ने नारकीनी गतीये जीव गयो थको ऊत्कृष्टो एक भव रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनी प्रमाद म कर ! ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एमपूर्वोक्तप्रकारे भ० नरकादिकनाभवरुप सं० संसारनेविषे । सं० परिभ्रमणकरे छे जीव सु० सुभ अ० असुभ क० कर्मेकरी । जी० जीव प० प्रमादेकारि ब० व्यापितपुष्टोछे ॥ स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १५ ॥

मूलः—एवं भवसंसारे संसरइ सुहासुहेहि कम्मेहिं ।
जीवो पमायबहुलो समयं गोयम मा पमायए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—एम पांच प्रमादने शुभाशुभ कर्म करी जीव ए चतुर गतीरुप संसारने विषे परिभ्रमण करे छे तेथी हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ १५ ॥

अर्थः—ल० पांमीने वि० पण मा० मनुषपणाने । आ० आर्यपणो पु० वलीपण दु० दुर्लभछे पामवानो जेभणी ब० घणा द० चोर मि० म्लेछदीसेछे आर्यथोडादिसेछे ॥ स० तेमाटेसमयमात्र अवसरपामीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १६ ॥

द्य कहेवाथी यज्ञ प्रमुख सावद्य (पाप सहित) समजवा. ते यज्ञ प्रमुखने सावद्य कहेवानुं कारण शुं ते कहे छे. तेना शास्त्रने विषे ५९७ बोकडा बे पोहोरनी वेळाए यज्ञमां होमे तो महा पुन्य थाय एम कहेलछे, अने प्राणीयोनो वध थाय तेथीज यज्ञ सावद्य कहेलछे अने साधुने आपवुं ते सिवाय तमाम गाय प्रमुखनुं दान ते पण सावद्यछे. वळी भोगतो प्रसिद्धज सावद्यछे माटे हुं सावद्य कर्म करु नहि, करावुं नहि, तेम भलुं पण न जाणुं तेथी हे शक्रेंद्र !, १ यज्ञादि करी धर्म करो एम तमे अमने कह्युं ते तमारो पक्ष अयुक्त, २ ए धर्म करतां प्राणीने अप्रतितपणुं होय ए हेतु पण तमारो अयुक्त, ३ सावद्यपणुं होवाथी तमारु उदाहरण पण अयुक्त, ४ धर्मार्थि यज्ञादिक करे ए तमारो उपनय पण अयुक्त, ५ तेथी यज्ञादिक करवुं ए तमारो पक्ष पण खोटो—अने ए यज्ञादिक क्रिया कर्या विना प्राणीयोने प्रतितपणुं न होय ए तमारु कारण अयुक्त एवा शक्रेंद्रना हेतु कारणने ऊथापीने, १ हुं सावद्य न करु ए नमीराजनो पक्ष, २ प्राणीने अप्रतित माटे ए हेतु, ३ हींसाने ऊदाहरणे करी, ४ जेथी प्राणीने अप्रतितपणुं होय ते ते धर्मार्थि न करे ए उपनय, ५ तेथी हुं सावद्य न करुं ए पक्षनी समाप्ति अने निर्वद्य कर्या सिवाय प्राणीने प्रतितपणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे नमीराजऋषिए पोतानो पक्ष स्थापन कर्यो, अहीं समकित निश्चळतानी परीक्षा करी ए सात प्रश्नोत्तर थयां ॥ ४० ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० सांभली विचारिने हे० हेतुए का० कारणे चो० प्रेर्यो थको । त० तेवार पछे न० नमी रा० राजऋषी प्रत्ये । दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० बोलता हवा ॥ ४१ ॥

तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १८ ॥

मूलः—अहीणपञ्चेन्दियत्तं पि से लहे उत्तमधम्मसुई हु दुलहा ।
कुतित्थिनिसेवए जणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—कदाचित् संपूर्ण पचेंद्रीपणुं मळ्युं तो ऊतमजीनोक्त सुत्रने चारित्ररुप धर्म सांभळवो दुकर, जुओ चार्वाकादिक कुतिर्थीना शासनने घणा जनो सेवे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर ! ॥ १८ ॥

अर्थः—ल० पामीने वि० पण उ० प्रधान सु० सीधातनांसांभळवाने । स० सुधसदहणा पु० वली दु० दुर्लभछे । मि० मिथ्यातने नि० सेवेएहवा ज० जनलोकछे । निसेवए० अतिशेसेवेछे ज० लोक ॥ स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १९ ॥

मूलः—लद्धूण वि उत्तमं सुइं सद्दहणा पुणरावि दुलहा ।
मिच्छत्त निसेवएजणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—कदाचित् ऊतमजीनोक्त धर्म सांभळवुं पाम्यो तो ते धर्मनी श्रद्धारुप सम्यकत्वने पामवुं दुर्लभ छे, जुओ जमाळी प्रमुष घणा लोको मिथ्यात्वने सेवे तेथी हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमादम कर ! ॥ १९ ॥

अर्थः—ध० धर्मने पि० पण हु० निश्चे स० सदहणाएकरीसदहतोथको । दु० दोहिलो का० कायाए-

धुर पुरुषोनेतो योग्य नथी, तेथी तमे ग्रहस्थाश्रगमां रही अष्टनी चौदश पुनम ने अमावास्यादिक तीथीने विषे पोषध उपवास तेमज बारव्रत रुप श्रावकनो धर्म ग्रहण करो, १ तमे ग्रहस्थाश्रम आदरो ए इंद्रनो पक्ष, २ घोर (भयंकर) पणा माटे ए हेतु, ३ जे जे घोर ते धुर पुरुषे आदरवुं ए उदाहरणे करी, ४ जेम अमादिकनी अभिलाष करे तेम ग्रहास्थश्रम घोर छे, तेथी ते आदरवो ए उपनय, ५ तेथी तमे ग्रहस्थाश्रमने आदरो ए पक्षनी समाप्ति, ए पांच वचनरुप हेतु अने ग्रहस्थाश्रम ग्रहण कर्या विना शुरापणुं तथा इश्वरतापणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारण जाणवुं ॥ ४२ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतुए का० कारणे चो० प्रेर्यो थको त० तेवार पछी । न० नमीराजऋषी । दे० शक्रेंद्र प्रत्ये इ० एम अ० बोलता हवा ॥ ४३ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—एहवो अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमी राजऋषि शक्रेंद्र प्रत्ये कहेता हवा ॥ ४३ ॥

अर्थः—मा० मास मा० मासखमणने पारणे जो० जे बा० बाल अविवेकि मिथ्याती । कु० डाभने अ० अग्रे अणीए आवे तेटलुं अन्न । तु० कदाचित । भुं० जेमे न० नहि सो० ते मिथ्याति मासखमणनो करणहार । सु० सुआख्यात । ध० श्रूत धर्म समकीत तथा चारित्र धर्मनी क० कलाने अ० न पोसाय सो० सोल-

ह० होयछे ते० ताहरा। से० तेथी च० तेपुर्वेनेत्रनुवलहतुं तेनेत्रनाबलथी । ब० नेत्रनोबल य० समुचय हा० हीणो-
थायछे । तेमाटे स० समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २२ ॥

मूलंः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।
से चक्खुबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—सर्वप्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे ने जराये करी केश धोळा थाय छे ने चक्षुनुं बळहीण थाय छे, तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमादम कर ! ॥ २२ ॥

अर्थः—प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणी पामेछे जीर्णथायछे । ते० ताहरु स० सरिर के० केस पं० धोला ह० होयछे ते० ताहरा । से० तेपुर्वे घा० घाणेद्रिनुंबलहतुंतेथी । घा० घाणेद्रिनुंबल य० वळी हा० हीणुंथायछे। तेमाटे स० समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २३ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।
से घाणबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—सर्व प्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे ने जराये करी केश धोळा थाय छे ने घ्राण (नासिका) इंद्रीनुं बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर। ॥ २३ ॥

अर्थः—प० सर्वप्रकारे जू० वयहीणीपांमेजीर्णथायछे ते० ताहरुं स० सरिर । के० केश पं० धोला ह० होयछे ते० ताहरा । से० तेपुर्वेजेजि०जिभेंद्रिनुंबलहतुंतेथी जि० जिभेंद्रियनुंबल य० समुचय हा० हीणुंथायछे

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—ए अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराज ऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥४५॥

अर्थः—हि० घडेला सोनाने तथा रुपाने सु० अणघड्यो सोनो तथा सर्व सोवन म० चंद्रकांतादि मणीने मु० मुक्ताफळने । कं० कांसाना भाजनने दू० वस्त्रने च० वळी वा० अश्वादिक वाहनने को० कोठारने व० वधारिने ण० अलंकारे । त० तेवार पछी ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ ४६ ॥

मूलः—हिरण्णं सुवण्णं मणिमुत्तं कंसं दूसं च वाहणं ।
कोसं वड्ढावइत्ताणं तओ गच्छसि खत्तिया ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—हवे लोभनी परीक्षा करेछे. घडयुं तथा अणघडयुं सोनुं, रूपुं, चंद्रकांतादिक मणि मोती, कांसानां भाजन (वासणो) वस्त्र, रथ, अश्वादिक, कोठार, भंडारादिक वधारीने तेवार पछी हेक्षत्रीराज तुंजजे ?. १ इच्छा सहित धर्म करवा योग्य न होय ए इंद्रनो पक्ष, २ कांछापणा माटे ए हेतु, ३ सुंमण वणीकने उदाहरणे करी, ४ जे जे कांछावंत होय तेते धर्म करवा योग्य न होय ए उपनय, ५ तेथी तमे इच्छा सहित होवाथी धर्म करवा योग्य नहि ए पक्षनी समाप्ति, ए पांच वचनरूप हेतु अने इच्छा सहित धर्म करवाना अयोग्य गां विनां साकांछापणुं न होयए कारण एवां पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारण जाणवुं॥४६॥

प० मथाप्रमादि ॥ २६ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते।
से सव्वबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—सर्व प्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे ने जराए करी केश धोळा थाय छे ने सर्व इंद्रीनुं बळ हानी पामे छे, तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद न कर. ॥ २६ ॥

अर्थः—अ० चितनोउद्वेग गं० कंठमालादिक गुमडा वि० अजिर्णविसेष। आ० तत्काल घातपामेएह रोग वि० अनेकप्रकारना फु० फरसे। ते० ताहरासरिरने ॥ वि० जीवरहितथइपडे ॥ वि० पडेतेरोगेकरि ते० ताहरो स० सरिर। स० तेमाटे समय मात्रपण अवसर पामीने। गो० हेगौतम मा० मकर प्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ २७ ॥

मूलः—अरई गण्डं विसूइया आयङ्का विविहा फुसन्ति ते।
विहडइ विद्धंसइ ते सरीरयं समयं गोयम मा पमायए ॥२७॥

गाथा २७ भावार्थः—चित्तनुं ऊद्वेपणुं ने अजीर्ण (अपचो) ने आतंकादिक अनेक प्रकारना रोगे करी तारा शरीरना बळनो विद्वंश (नाश) पामे तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २७ ॥

अर्थः—वो० टालिने सि० स्नेहरागने अ० आत्माने कु० कमलजेते व० जेम सा० सरदऋतुनुं पा० पाणीने छांडिने कमलउचुंरहे तेम तुं पण। से० ते हवे स० सर्व सि० स्नेहेकरि व० रहितथको स० ते माटे

हि० सूवर्णादिक सर्वधन प० सर्व चोपदादिके करी भि० सहित प० संपुर्ण लोक भराय एतलो सघलो धना दिक न० नहि अ० तृष्णा मटाडवा समर्थ ए० एकलोभीया मनुष्यने ॥ इ० एहवो वि० जाणीने त० संतोषवृति रुप जे त० तप तेने च० आचरे विवेकवंत ॥ ४९ ॥

मूलः—पुढवी साली जवा चेव हिरण्णं पसुभिस्सह ।
पडिपुण्णं नालमेगस्स इइ विज्जा तवं चरे ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—शाळी (डांगर) जव प्रमुख सर्व धान्ये करी, रुपा सोनादिके करी, अश्व, हाथी प्रमुखे करी, सर्व वस्तुए करी, सघळी पृथ्वी भरीने कोइ लोभी नरने आपे तोपण एक लोभीनी इच्छा निवर्ताववा समर्थ नहि तो पछी घणा लोभीनीतो तृष्णा निवर्तेज क्यांथी ? एम जाणीने ज्ञानवंत तपश्चर्या आचरे, १ अमने कांइ पण इच्छा नथी ए नमीराजनो पक्ष, २ संतोषीपणा माटे ए हेतु, ३ सिद्धने उदाहरणे करी, ४ जे संतोषी होय तेहने कांइ पण इच्छा न होय ए उपनय, ५ तेथी अमने कांइ पण इच्छा नथी ए पक्षनी समाप्ति अने इच्छाना अभावपणा विना संतोषपणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे करी इंद्रना हेतु कारण उथाप्या, ए ९ प्रश्नोत्तर थया ॥ ४९ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थ नि० सांभली विचारिने हे० हेतुए का० कारणे करि चो० प्रेर्यो थको । त० तेवार पछे न० नमिराजऋषी प्रते दे० शक्रेंद्र इ० इम अ० बोलतो हवो ॥ ५० ॥

मूलः—एवमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

मूलः—अवउज्झिय मित्तबन्धवं विउलं चेव धणोहसंचयं ।
मा तं बिइयं गवेसए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—मित्र, स्वजन अने घणुं धन संचेलु होय तेने छांडीने रखे ! ते धनादिकने फरी वांछे ! माटे हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३० ॥

अर्थः—न० नथी हुं० निश्चे जि० जिनतीर्थंकर । अ० एकालनेविषे दि० दिसतानथी तथापि तोहिपण । ब० घणो म० मानवायोग दि० दिसेछे म० मुक्तिपोहचवानोमार्ग । तेमार्गकेहवोछे । दे० तीर्थंकरे देखाड्योछे ते मार्गने एटले जिनोक्त सिद्धांतने आधारे भव्यजीव संदेहरहितथका धर्मकरस्ये ॥ सं० सांप्रतसाक्षात् वर्तमानकाले ने० न्यायमार्गनां परुपकतीर्थंकरछते प० जिनोक्त पंथप्रवर्ततेछते । स० ते माटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३१ ॥

मूलः—न हु जिणे अज्ज दिस्सई बहुमए दिस्सइ मग्गदेसिए ।
संपइ नेयाउए पहे समयं गोयम मा पमायए ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भाथार्थः—आजकाळे जीन (तीर्थंकर) नथी देखाता पण मुक्तिये पहोंचाडणहार जीनेंद्रनो मार्ग देखाय छे, एम पांचमा आराना जीवो कहेसे अने ते तारेतो जीनेंद्रनो ने तेना न्याय मार्गनो सांप्रतिकाळे जोग मळयो छे तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३१ ॥

अर्थ—अ० छांडिने क० कांटासरिषाकटककुतीर्थिनां प० पंथने । ओ० पेठो । सि० छतोहे गोतम तुं

एक वचनरूप कारण जाणवुं ॥ ५१ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थ नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतुए कारणे मेरयो थको । त० तेवार पछी न० नमीराजऋषी ॥ दे० शक्र प्रते इ० इम अ० बोलता हवा ॥ ५२ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—एवो अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमीराजऋषि शक्रेंद्र प्रत्ये कहेता हवा ॥ ५२ ॥

अर्थः—स० सल्य सरिषा का० काम भोगछे वि० विस सरिषा का० काम भोगते का० काम भोग ते आ० सर्पनी उ० उपमा सरिषा । का० काम भोगने प० वांछता थकापण ॥ अ० नथी काम भोग पोते जेहने पण वांछता थका ज० जीवजाइ उपजे दो० दुर्गती प्रते ॥ ५३ ॥

मूलः—सल्लं कामा विसं कामा कामा आसीविसोवमा ।
कामे य पत्थेमाणा अकामा जन्ति दोग्गइं ॥ ५३

गाथा ५३ भावार्थः—जेम भाला प्रमुखनो शल्य शरीरमां रहेवाथी पीडा उपजावे तेम ए काम भोग मनने विषे रहेवाथी अरतिचितां विगेरे घणां दुःख उपजावे तेथी ए काम भोग शल्य सरिखा जाणवा. वळी जेम ताळपुटादिक विष खातां थकां मधुर होय पण खाधा पछी मरणादिक दुःख दीये तेम ए काम भोग सेवतां

रखे ? तुं विषममार्गे प्रवेश करी संयमभारने छांडीने पछी पश्चाताप करे ते माटे हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३३ ॥

अर्थः–ति० हेगौतम तुं तर्यो हु० निश्चे सि० छे अ० संसारसमुद्रने म० मोटाने किं० किस्मो पु० वली चि० उभोरहेछे । ती० समुद्रनातीरकांठाने आ० पाम्योथको । अ० उतावलोथाय पा० संसारनापारने मोक्षने ग० जावाने । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥३४॥

मूलः–तिण्णो हु सि अण्णवं महं किं पुण चिट्ठसि तीरमागओ ।
अभितुर पारं गमित्तए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः–ए भवरूपी मोटो समुद्र तुं तर्यो छे तो ऊदासीपणे पहोंच्यो थकोकां भवना तीरे रहीने मुक्ति रुपीया किनारे जवाने ऊतावळो था ? ते माटे हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३४ ॥

अर्थः–अ० सिद्धथावानि से० क्षपकश्रेणी रुपनीनीश्रयणीने । उ० उंचीकरीने तेणेचढीने । सि० सिद्ध लो० लोकमते गो० हेगौतम ग० जाइससिधलोक केहवोछे । खे० स्वचक्रादिक परचक्रादिक उपद्रव्यरहितछे च० वली सि० सर्वउपद्रव रहितछे । अ० प्रधानछे । स० समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३५ ॥

मूलः–अकलेवरसेणिमूसिया सिद्धिं गोयम लोयं गच्छसि ।
खेमं च सिवं अणुत्तरं समयं गोयम मा पमायए ॥ ३५ ॥

तीए केम जाय ते कहे छे. क्रोध करी नर्कादिक अधोगतीये जाय, कपटाइए करी भली गतीनो नाश थाय, अने लोभथी आ लोकने धनादिक राखवाने माटे बीहतो रहे अने परलोक नरकादिक भय पामे. कामभोगनी प्रार्थना करवाथी क्रोधादिक ऊपजे, अने तेनां फळ पुर्वोक्त प्रमाणे थाय, तेथीज कामभोगनी प्रार्थना करवाथी जीव दुर्गतीये जाय–तेथी हुं ए क्रोधादिकना फळने जाणुंछुं तेथीए क्रोधादिक नहि करुं. ॥ ५४ ॥

अर्थः–अ० छांडिनेमा० ब्राह्मणना रु० रुपने बि० विक्रयकरिने इ० इंद्रपणाने व० वांदेछे अ० स्तुतिकरेछे इ० आगलकहस्येतेहवे म० मधुरेव० वचनेकरिने ॥ ५५ ॥

मूलः–अवउज्झिऊण माहणरूवं विउव्विऊण इन्दत्तं ।
वन्दइ अभित्थुणन्ता इमाहि महुराहिं वग्गूहिं ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः–ए दश प्रश्नोत्तरे करी अनेकप्रकारे इंद्रे नमीराज ऋषिने प्रेरणा करी पण ते नमीराज ऋषिने संयमथी क्षोभावी न शक्यो, त्यारपछी इंद्रे शुं कयुं ते कहे छे. शक्रेंद्र ब्राह्मणनुं रुप छोडीने ऊतर वैक्रिय इंद्रना मुळगे रुपे थइने नमीराजने वंदन करीने मधुरवचने करी स्तुती करतो हवो. ॥ ५५ ॥

अर्थः–अ०मोटो आश्चर्य ते० ते नि० अतिशेजीत्यो को० क्रोध अ० आश्चर्य मा० तेअहंकार । प० जीत्यो अ० आश्चर्य ते० ते नि०टालीदूरकीधामा० मायाने । अ० आश्चर्य लो० लोभनेव० वस्यकीधो ॥ ५६ ॥

मूलः–अहो ते निज्जिओ कोहो अहो माणो पराजिओ ।
अहो ते निरक्किया माया अहो लोभो वसीकओ ॥ ५६ ॥

॥ इति दुमपत्तयं दशमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १० ॥

गाथा ३७ भावार्थः—पदने सुत्रे करी शोभीतने भली ऊपमाये तथा ऊत्तम अर्थे करी कह्युं एवुं केवळी परुप्युं सिद्धांत सांभळीने रागद्वेषने छेदीने सिद्धरुप गतीये गौतम पहोंच्यो ! एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूनामना शिष्यने कहेता हवा केहे जंबू ! जेम में श्री महावीरदेव स्वामी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कह्युं. ॥ ३७ ॥ इति ऊतराध्ययनना दशमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो. १०

ए दशमा अध्ययनने विषे प्रमाद तजवो कह्यो, तेतो विनितने बहु श्रुती होय ते प्रमाद छांडे ते माटे अगीयारमुं बहु श्रुतीनामे अध्ययननो भावार्थ कहे छे.

अर्थः—सं० संजोगथी वि० विशेषे प्प० प्रकर्षे मु० मुकाणोछे । अ० एहवासाधूनो । भि० भिखुनो साधुनो आ० आचारने पा० प्रगट क० करिश । आ० अनुक्रमे सु० सांभळो मे० मुजने कहेताथका ॥ १ ॥

मूलः—संजोगविप्पमुक्कस्स अणगारस्स भिक्खुणो ।
आयारं पाउकरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—जेओ बाह्यने अभ्यंतर एवा बे प्रकारना संयोगथकी मुंकाणानें जेना व्रतने विषे आगार नथी तथा जेने घर नथी ने निर्वद्य भीक्षाना करणहार एवा साधुनो बहु श्रुतनी पुजारुप आचार प्रगट करीश ते अनुक्रमे तुं सांभळ ! एम गुरु शिष्यने कहेता हवा. ॥ १ ॥

अर्थः—जे० जेकोइ य० वली अ० पण हो० होयएवेहुहोयशद्धजुदाजुदाशब्दनो अर्थजाणवानेअर्थे । नि०

तमारुं निर्लोभीपणुं. ॥ ५७ ॥

अर्थः–इ० एभवने सि० विषे उ० प्रधानछुं भ० हे पुज्यतुं । प० परभवने विषे हो० होइस उ० उत्तम । लो० लोकमांहि उ० अतिशेप्रधान उ० उत्तम ठा० थानक सि० मूक्तिप्रतेग० तुंजाइसनी० कर्मरजरहितथको ॥५८॥

मूलः–इहं सि उत्तमो भन्ते पच्छा होहिसि उत्तमो ।
लोगुत्तमुत्तमं ठाणं सिद्धिं गच्छसि नीरओ ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः–हे भगवंत्? तुं आ मनुष्यलोकने विषे ऊत्तम गुणथी ऊत्तम छे अने परभवनेविषे पण ऊत्तम थइश ? अने लोकमांहि जे प्रधान (ऊत्तम) एवा मोक्षना स्थानकने विषे कर्म रजराहित थइने जइश ! ॥ ५८ ॥

अर्थ–ए० एणीपरे अ० स्तवतोथको । रा० राजरुषीने । उ० प्रधान स० श्रद्धाएकरि । पा० प्रदक्षणा त्रणक० करतोथको पु० वारंवार वं० वांदेछे स० शक्रेंद्र ॥ ५९ ॥

मूलः–एवं अभित्थुणन्तो रायरिसिं उत्तमाए सद्धाए ।
पायाहिणं करेन्तो पुणो पुणो वन्दई सक्को ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः–एम स्तुति करतो थको ऊत्तम श्रधाये करी नमीराजऋषिने शक्रेंद्र प्रदक्षिणा करतो थको वारंवार वंदन करतो हवो. ॥ ५९ ॥

अर्थः–तो० तिहांथकी वं० वांदिने पा० पगने । हवे तेपगकेहवाछे । च० चक्र अ० अंकुसादिकल०

ष्यासीक । त्ति० एस्वरुप वु० कहिए ते आठ बोल अ० नथी हसवानो स्वभाव जेहने १ । स० सदाय दं० दमतेंद्रि २ । न० नहोयएहवो य० समूचय म० परनामर्मनो उ० बोलणहार ३ || ४ ||

मूलः—अह अट्ठहिं ठाणेहिं सिक्खासीले त्ति वुच्चई ।
अहस्सिरे सया दन्ते न य मम्ममुदाहरे || ४ ||

गाथा ४ भावार्थः—हवे आठ स्थानके करी आसेवणाने ग्रहणा शिक्षा पामे ते आठ स्थानक कहे छे (१) नथी हसवानो जेनो स्वभाव, (२) ने इंद्रीयोने दमन करनार, ३ ने पराया मर्मनो कहेनार न होय. ||४||

अर्थः—न० नहोयऽसी० सर्वथी चारित्रनो विराधक ४ । न० नहोय वि० देशथकी विराधक ५ । न० न सि० होय । अ० अतिशे लो० लोलपि ६ । अ० अक्रोधो ७ । स० सत्यमार्गनेविषे र० रातोहोय ८ । एआठगुणनोधणी सि० सिक्षाने सी० अभ्यासने करणहार त्ति० एस्वरुपछे वु० कहिए || ५ ||

मूलः—नासीले न विसीले न सिया अइलोलुए ।
अकोहणे सच्चरए सिक्खासीले त्ति वुच्चई || ५ ||

गाथा ५ भावार्थः—४ देशथी, ५ ने सर्वथी चारित्रनो विराधीक न होय, ६ ने अती इंद्रीयोनो लोलपी न होय, ७ अक्रोधी, ८ ने सत्यवचननो बोलनार ए आठ गुणनो धणी होय ते आसेवणाने ग्रहणा शिक्षा पामे. ||५||

अर्थः—अ० हवे च० चौद ठा० स्थानके । व० प्रवर्ततोथको उ० पूरणे सं० सजंतीसाधु । अ० अविनीत वु० कहिए सो० ते उ० तेमाटे । नि० मुक्तिने च० ज्ञांननेपण न० न ग० पामे || ६ ||

मूलः—एवं करन्ति संबुद्धा पण्डिया पवियक्खणा।
विणियट्टन्ति भोगेसु जहा से नमी रायरिसि ॥ ६२ ॥ त्ति बेमि,

इति नमिपव्वज्जानवमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ९ ॥

गाथा ६२ भावार्थः—एम तत्वना जाण होय ते नमीराज ऋषिनीपेरे संयमने विषे निश्चळपणुं करे अने जे शास्त्रना जाणने क्रिया करवाने विषे जे विचीक्षण छे ते जेम नमीराज ऋषि कामभोगथी निवर्त्या तेम निवर्तें एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबुस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेव समीपे सांभळ्युं हतुं तमे में तुज प्रत्ये कह्युं. ६२—०इति श्री ऊतराध्ययन सुत्रना नवमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्णः—ए नवमा अध्ययनने विषे एकत्व भावना भाववी कही. एकत्व भावना भावे, ते पांच प्रमादने छांडे, ते भणी, आ दसमा अध्ययनने विषे प्रमाद न करवो ते कहेछे.

अर्थः—दु० वृक्षनुंप० पत्रपं० पांडरुज० जेम ॥ नि० पडेरा० रात्रिदिननाग० समूहनेअ० अतिक्रमेछते। ए०एणीपरेम० मनुषजी० आउखुंस० तेमाटे समयमात्रण अथवा अवसरपामिगो० गौतममा० न थाय प्रमादीप०मकरिसप्रमाद ॥ १ ॥

मूलः—दुमपत्तए पण्डुयए जहा निवडइ रायगणाण अच्चए।
एवं मणुयाण जीवियं समयं गोयम मा पमायए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—हवे दसमा अध्ययननो भावार्थ कहेछे—जेम पांडुरोगादिक प्राप्त थये वृक्षनुं पत्र

सुप्पियस्सावि मित्तस्स रहे भासइ पावयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–५ पोते अतीचारादिक कृत्य करेल होय ते बीजाये करेला कहे, ६ मित्र उपर कोप करे, ७ अत्यंत मित्र होय तेनुं पण मुखे मीठुं बोले ने पाछळ छानां मर्म प्रमुखनुं प्रकासवा रुप भूंडुं बोले. ॥८॥

अर्थः–प० असबंधभाषी ८। दु० द्रोहि ९। थ० अहंकारि १०। लु० रसनोलोलपी ११। अ० अजितेंद्रि १२। अ० अन्यसाधुने संविभागनकरे १३। अ० अप्रतितकारिओ १४। अ० अविनीत त्ति० एहवो वु० कहिए ॥९॥

मूलः–पइन्नवाई दुहिले थद्धे लुद्धे अनिग्गहे ।
असंविभागी अवियत्ते अविणीए त्ति वुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–८ असंबंध भाषीने निश्चयकारी भाष्या बोले, ९ द्रोही होय, १० मानी होय, ११ रस लंपटी होय, १२ अजीतेंद्री होय, १३ अन्य साधुने आहारादिकनो संविभाग न करे, १४ अप्रीतिकारीयो होय ते द्रव्य लींगीने अवनीत कहीए. ॥ ९ ॥

अर्थः–अ० हवेप० पनरेठा० थानके सु० रुडो त्ति० विनीत त्ति० एम वु० कहिए। नी० गुरुथी निचेआसणेबेसे १ अ० गतिचपल १ थानकचपल २ भाषाचपल ३ भावचपल ४ ए ४ चपलपणारहित २ ॥ अ० मायाकपटरहित ३ अ० कतुहलपणारहित कुतुहलजुवेपणनहीं. ४ ॥ १० ॥

मूलः–अह पन्नरसहिं ठाणेहिं सुविणीए त्ति वुच्चई ।
नीयावत्ती अचवले अमाई अकुऊहले ॥ १० ॥

(सीथील) आयुष्यवंतने अन्न वसाणादिक सात प्रकारे आयुष्य तुटे ते भगी पुर्वे कर्म कीधां ते जीवथी वेग-ळां करवां हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमादमा कर ? ॥ ३ ॥

अर्थः–दु० पामतांघणोदोहिलो ख० निश्चेअकृत्यपुनियानेमा० मनूष्यसंबंधीभ० भव । चि० घणेकाले वि० पणस० सर्वपा० जीवनेगा० आकराछे य० जेमगीवि० उदयक० कर्मनुं । स० तेमाटेसमयमात्र गो० हे गोतममा० मकरप्रमादप० प्रथाइस प्रमादी ॥ ४ ॥

मूलः–दुल्लहे खलु माणुसे भवे चिरकालेण वि सव्वपाणिणं ।
गाढा य विवाग कम्मुणो समयं गोयम मा पमायए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–जेने अति निबड (आकरां) विपाकोदय एवा सर्व अकृत्य पुंनीया जीवने दश द्रष्टांते करी घणे काळे पण मनुष्यनो भव पामवो दोहीलो छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादमा कर ? ॥४॥

अर्थः–पु० पृथवीकायमांहि अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोघणो जी० जीव उ० पदपूरणे सं० त्यांरहे का०काल । अ० असंख्यातो असंख्याती उत्सर्पणी अवसरपणी । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमादप० प्रथाप्रमादी ॥ ५ ॥

मूलः–पुढविक्कायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः–हवे मनुष्यनो भव शाथी दुक्कर छे ते कहे छे, पृथ्वीकायमां गयो थको जीव उत्कृ-

गाथा १२ भावार्थः–९ पोतानो अपराध पारकाने माथे न नांखे, १० मित्र ऊपर क्रोध न करे, ११ जेनी साथे मैत्रीपणुं करेलहोय तेमित्रे घणो अपराध करेल होय तोपण तेना पाछळथी गुण बोले पण अवगुण न बोले ॥१२॥

अर्थः–क० वचननो कलह ड० प्राणघात थाय तेडंबरवं० वर्जणहार, १२ । बु० तत्वनो जाण छते अ० जातिवंत विनीत, १३ । ह० लज्यावंत, १४ । प० इंद्रियादिकनो गोपवणहार, १५ । सु० रुडो वि० विनीत त्ति० एहवो वु० कहिए. ॥ १३ ॥

मूलः–कलहडमरवंज्जिए बुद्धे अभिजाइगे ।
हरिमं पडिसंलीणे सुविणीए त्ति वुच्चई ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः–१२ चपेटादी वचन निग्रह वर्जे, १३ बुद्धिवंतने विनीत होय, १४ लज्यावंत होय, १५ गुरु समीपे गात्र संकोची रहे, ए पंदर स्थानके वर्ततो होय तेने सुविनीत कहीये. ॥ १३ ॥

अर्थः–व० वसे गु० गुरुनां कु० संघाडाने विषे नि० सदाय आज्ञा सहित जो० सुभ योगवंत उ० उपध्यानादिक तप सहित । पि० सर्व जीवने मीयकारि पि० सर्व जीवने प्रियकारि वा० वचननो बोलणहार से० एहवो होय तेहने सि० ज्ञानादिक ग्रहणचारित्र सेववानि शिक्ष्यानेल० पामीने अ० जोग्य होय ॥ १४ ॥

मूलः–वसे गुरुकुले निच्चं जोगवं उवहाणवं ।
पियंकरे पियंवाई से सिक्खं लद्धुमरिहई ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः–गुरुनी आज्ञाये गुरुना गच्छने विषे नित्य रहे ने धर्मने विषे जोग वर्ते ते जोग-

अर्थः—वा० वाउकायमांहे अ० गयोथको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे । का० काल सं० असंख्यातो असंख्याती उत्सर्पिणी । स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकर प्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ८ ॥

मूलः—वाउक्कायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—वायुकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो असंख्यातो काळ रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद मा कर ! ॥ ८ ॥

अर्थः—व० वनस्पतिकायमांहे अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे का० काल अ० अनंतोअनंती उत्सर्प्पणी अढीपूद्गल परावर्त दु० जेअनंतानोदुखेअंतआवे । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ९ ॥

मूलः—वणस्सइकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालमणन्तदुरन्तयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—वनस्पतीकाय मध्ये जीव गयो थको ऊत्कृष्टो अनंतोकाळ रहे तेथी हे गोतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर. ॥ ९ ॥

अर्थः—बे० बेइंद्रिकायमांहे अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी सं० तिहावसे । का०

अर्थः-ज० जेमसे० ते अश्वक० कंबोजदेशना उपना घोडामांहे ॥ आ० गुणेकरि क० प्रधान कश्याथकी त्रासनपामे ते माटे सि० होय । आ० एहवो अश्वघोडोज० जेम वेगेकरि प०प्रधान ए०एम ह०होय ब०बहुश्रुत सु०साधु ॥ हवे उपमा मेलेछे । कंबोज देशना उपना तेसमान जिनसासनमा सकल साधु ते मध्ये गुणेकरी व्याप्त बहुश्रुत साधुपर तीर्थ परिसहे त्रास न पामे ते प्रधानवेग ते संवेगादिक प्रधान ए बीजी उपमा थइ ॥ १६ ॥

मूलः-जहा-से कम्बोयाणं आइण्णे कन्थए सिया ।
आसे जवेण पवरे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः-ऊत्तम जे निर्मळ मातपिताथी ऊत्पन थयेला ने श्वामी भक्तादिक (शाळी होत्र-शास्त्र प्रमाणे) विनयादिक गुणे युक्तने भयंकर शब्द सांभळी त्रास न पामे तथा शस्त्रना प्रहारथी भयभ्रांत न थाय अने चालवामां अत्यंत वेगवंतने राजादिकने वल्लभवंत एवा कंबोज देशना ऊपन्या आकीर्ण जातीना घोडा ते जेम घोडानी जातीमांही ऊत्तम तेम बहुश्रुति साधु पण सर्वे ज्ञान क्रियावंत मुनिना मंडळ मध्येपर तीर्थीना वादादिक परीसहथी त्रास न पामे तथा सम्यक् प्रकारे आचारे करी सहित होवाथी सर्वेने वलभकारी होय ए बीजी ओपमा कही. ॥ १६ ॥

अर्थः-ज०जेमतेसुर आ० गुणवंत अश्वे स० चव्योथको । सू० सुभट्द० दृढ । प० पराक्रमनोधणी उ० बेपासे । नं० छप्रकारना वाजित्रने घो० निर्घोषेकारि । अथवा बंदिजनने आसीर्वादेकारि शोभे अने कोइ शत्रुए जीत्यो न जाय ए० एणीपरे ह० होय ब० बहुश्रुत ॥ हवे उपमा मेलेछे, सिधांत रुप गुणवंत अश्वबहू श्रुत

मीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १२ ॥

मूलः—चउरिन्दियकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखिज्जसन्निर्य समयं गोयम मा पमायए ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—चौइन्द्रिकाय मध्ये जीव गयो थको, ऊत्कृष्टो संख्यातोकाळ रहे, तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद म कर! ॥ १२ ॥

अर्थः—पं० पचेन्द्रियकायमांहि अ० गयोथको उ० उत्कृष्टो जी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे । स० सातभवउतकृष्टासात पूर्वकोडिना अ० आठमोभवउत्कृष्टोत्रणपल्योपमनो एतलेसात आठभवग्रहे ग० भवनुंग्रह नकरे स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १३ ॥

मूलः—पञ्चिन्दियकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
सत्तट्ठभवगहणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—मनुष्य तिर्यंचरुप पचेंद्रीकाय मध्ये जीव गयो थको ऊत्कृष्टो सात तथा आठ भव रहे (अर्थात् सातभव कर्मभूमीना संख्याता वर्षनाने एकभव युगळीयानो असंख्याता वर्षनो करे पछी ते युगळीयो मरी निश्चे देव थाय माटे सात तथा आठ भव कह्यां) तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद म कर! ॥ १३ ॥

अर्थः—दे० देवमांहे ने० नारकीमांहे यं० वळी अ० गयोथको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० पदपूर्णे सं० तिहांवसे इ० एकेक भ० भवनुंग० ग्रहणकरे स० समयमात्रपण अवसरपांमीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद

गाथा १८ भावार्थः—जेम साठवर्षनो बळवानहाथी हाथणीयोने परिवारे परवर्योथको तेने अनेरोवैरी हाथीपराभवी (जीती) न शके तेमबहु श्रुति साधुपण शास्त्ररुप बळेकरी उत्पातीया ते (अणदीठीने अणसांभळी तुर्त सत्यरीते प्रगट थाय ते) विनया (विनय करवाथी आवडेते), कमीया (दरेककाम करतां कामआवडे), प्रणमीया (जेमजेम वय प्रणमे तेमतेम बुद्धी प्रणमे) एवी चारप्रकारनी बुद्धिरुप, हाथणीये परवर्योथको परवादीरुप अनेरोहाथी पराभवी न शके ए चोथी उपमा ॥ १८ ॥

अर्थः—ज० जेमसे० तेवृषभ ति० तीखाछे सि० सिंघजेहना जा० पुष्टोथयोछे खं० षंघजेहने वि० एहथको विराजेछे । व० वृषभ जू० गायप्रमुख जूथनो अधिपति ठाकुर । ए० एम ह०होय ब०बहुश्रुत हवे उपमा कहेछे, ससमय, परसमयना जाणपणारुप सिंघडा तेणेकरी परमतीनेभेदे १ । आचारांगादिक स्रुतषंघनो तेणेकरि पुष्टोछे संजमभार निर्वाहवाबहुश्रुतरुप वृषभ २ साधसाधवीप्रमूषजूथनो अधिपतिथको विराजेछे ३ ए ५ मी उपमा ॥१९॥

मूलः—जहा से तिक्खसिङ्गे जायखन्धे विरायई ।
वसहे ज़ूहाहिवई एवं हवइ बहुस्सुए ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—जेनां तीक्षण शींगडांने स्खंध पुष्ट एवो व्रषभ (बळद) गायोना युथमांही शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण स्वसमय (जैनधर्म) ने परसमय (अन्यधर्म) ना जाणपणारुप बे शींगडां तेणे करी परवादीने भेदे अने आचारंगादिक श्रुतरुप स्खंधे करी पुष्ट अने संयमरुप भार निर्वाह करी चतुर्विध संघरुपी युथनो अधिपति थको शोभे ए पांचमी उपमा. ॥ १९ ॥

मूलः—लद्धूण वि माणुसत्तणं आयरिअत्तं पुणरावि दुल्लहं ।
बहवे दसुया मिलक्खुया समयं गोयम मा पमायए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—कदाचित् मनुष्यनो भव मळ्यो तो ऊत्तरोत्तर गुणनी प्राप्ति तथा आर्यदेशने विषे ऊत्पत्ती दुर्लभ छे, जुवो घणां शवरादिक मलेच्छना देशोने विषे अनार्य छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद न कर ! ॥ १६ ॥

अर्थः—ल० पांमीने वि० पण आ० आर्यपणाने । अ० संपुर्ण पं० पंचेद्रिपणो हु० निश्चे दु० दुर्लभछे पांमवो जेहभणी । वि० हिणइंद्रीयपणोविगलेंद्रिय । हु० प्राहिघणामांहि दी० दिसेछे । स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसर पांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १७ ॥

मूलः—लद्धूण वि आयरियत्तणं अहीणपञ्चेन्दियया हु दुल्लहा ।
विगलिन्दियया हु दीसई समयं गोयम मा पमायए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—कदाचित् मगधादिक साडापचवीस आर्य देशने विषे ऊत्पती थइ तो संपूर्ण पंचेंद्रीपणुं दुर्लभ छे जुवो ! अंधकांणा मुंगा विगलेंद्री प्रमुख घणा देखाय छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर ! ॥ १७ ॥

अर्थः— अ० संपुर्ण पं० पंचेद्रियपणुं पि० पण से० तेजीव ल० पामे । उ० तोहिपण उत्तमप्रधान ध० श्रुतधर्मनुं सु० सांभलवुं हु० निश्चे दु० दुर्लभ छे । कु० कुतीर्थिपरपाषंडिनेसेवे एहवा छे ज० लोक स०

अप्पडिहयबले जोहे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—जेम शंखचक्रने गदानो धरनार एवो बळवंत वासुदेव अनेरावैरी सुभटोथी जीत्यो न जाय तेम बहुश्रुति साधु पण शास्त्ररुपी रथे बेशी ज्ञानदर्शन चारित्र ए त्रण शंखादिकनो धरनार शुद्ध मती-रुप बळवंतथको कर्मरुप तथा परवादीरुप शत्रुने जीतवा समर्थवंत होय ए सातमी ओपमा जाणवी. ॥ २१ ॥

अर्थः—ज० जिम से० ते चक्रवर्ती चा० चक्रे वर्तवानो सभाव छे जेहने ते च० चक्रवर्ती चा० चातुरंगी सेनाए करि ऽ० सत्रुनो अंत कीधो छे म० महारुधिनो धणी चो० चउद र० रतननो अहिं० अधिपती धणी ॥ ए० एम ह० होय ब० बहुश्रुत, हवे उपमा ज्ञान १ दर्शन २ चारित्र ३ तप ४ चारे करी कर्मशत्रूनो अंत किधो छे जणे । १ । बहुश्रुतरुप चक्रवर्ती जिननी आज्ञारुप चक्रे करि वर्ते छे । ते माटे चक्रवर्ती २ । महाव्रतरुप तथा लबधिरुप महारुधिनो धणी ३ चउद पूर्वरुप चौद रत्ननो धणी अथवा चौद पूर्वाश्रीत ज्ञान रत्ने करि सकल जीवनो अधिपती नाथ ए ८ मी उपमा ॥ २२ ॥

मूलः—जहा से चाउरन्ते चक्कवट्टी महड्ढिउ ।
चोद्दसरयणाहिवई एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—जेम चोरासीलाख हाथी, चोरासीलाख रथ ने छन्नुं क्रोड पायदळ एवी चार प्रकारनी सन्या सहितने एकतरफ चुल हेमवंत पर्वतने बीजी तरफ समुद्रना किनारा सुधी चार दिशाना अं-तनो कारणहारने विविध विद्याधरोनां वृंदो गीतकीर्त्तिना करनारने चोसठहजार अंतेऊरीनीशयामां वैक्रीय

करि फा० फरसनाफरसवी । इ० एसंसारने विषे का० कामगुणने विषे मु० मुर्छाणाछेजीव । स० तेमाटेसमे मात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २० ॥

मूलः—धम्मं पि हु सद्दहन्तया दुलहया काएण फासया ।
इह कामगुणेहि मुच्छिया समयं गोयम मा पमायए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—कदाचित्त ते धर्मनी श्रद्धा आवी तो कायाये करी श्रेणीक कृष्णादिकनीपेरे स्पर्शना करवी दुकर, जुवो ए संसारने विषे शब्दादिक कामना गुणोने विषे मुर्छीत थयेला तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ २० ॥

अर्थः—प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणी पामेछे जीर्णताथायछे । ते० ताहरुं स० सरिर । के० केस प० धोला ह० थायछे ते० ताहरा से० तेथी सो० पूर्वेश्रोतेंद्रीयनोबलहतो सो० श्रोतेद्रियनुंबल य० समुचये हा० हीणुंथाय ॥ स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २१ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।
से सोयबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—सर्वप्रकारे तारुं आयुष्य तथा शरीर हानी पामे छे, ने जरा (व्रद्धावस्था)ये करी केश धोळा थाय छे, ने काननुं बळ हतुं ते हीणुं थाय छे, तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर. ॥२१॥

अर्थः—प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणीपामेछेजीर्णथायछे ते० ताहरुं स० सरिर । के० केस पं० धोला

गाथा २३ भावार्थः—जेम पांचसे मंत्री (प्रधान) साथे बेसवाथी एकहजार चक्षुवाळो देखाय ने जेना हाथमां वज्र छे तेथी करी दैत्यने विदारनार एवो शक्रेंद्र ते देवतामांही अधिपती तेम बहुश्रुति साधु पण श्रुत ज्ञानरुपी सहस्त्र चक्षुवंतने हाथने विषे वज्रादिक लक्षणेकरी सहित तथा दया पाळवामां जेना हाथ वज्रसरिखा द्रढने कर्मरुप दैत्यने विदारनारने देवतानो पुज्यनीक तथा सामान्य धर्मदेव (साधु)ना पुज्यनीकने तेनो अधिपतीए नवमी ओपमा जाणवी. ॥ २३ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते ति० अंधकारनो वि० टालणहार। उ० आकाशने विषे उंचो चढतो थको दि० सुर्य। ज० जाज्वल्यमान ज्वालाने मुकताने। इ० परे ते० तेजे करी विराजे। ए० एम ह० होय ब० बहु श्रुत। हवे उपमा मिथ्यातरुप अंधकारनो टालणहार १, संजमने परिणामे चढतो थको २। बहुश्रुत रुपीओ सुर्य ३। तप तेजे जाज्वल्यमान तथा शुभ लेश्यारुपणी ज्वालाने मुकतो कर्मरुप वैरिप्रते एहवो विराजे छे ॥ २४ ॥

मूलः—जहा से तिमिरविद्धंसे उत्तिट्ठन्ते दिवायरे।
जलन्ते इव तेएण एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जेम सूर्य अंधकारनो नाश करनार ने जेम जेम आकाशने विषे उंचो चडे तेम तेम जाज्वळमान ने ज्वाळा मुकतो थको तेजे करी विराजे तेम बहु श्रुति साधु पण मिथ्यात्वरुपी अंधकारनो टाळनार ने संयमना प्रणामे चडतो तप तेजे जाज्वळमान ने शुभ लेश्या रुपणी ज्वाळा मुकतो थको परवादी द्रष्टीये जोइ न शके ए दशमी ओपमा जाणवी ॥ २४ ॥

स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाममादी ॥ २४ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।

से जिब्भबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—सर्व प्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे, ने जराये करी केश धोळा थाय छे, ने जीभनुं बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २४ ॥

अर्थः— प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणीपामेछे जीर्णथायछे । ते० ताहरुं स० सरिर । के० केश पं० धोलाह० होयछे ते० ताहरा से० तेजेपुर्वे फरसेंद्रीनुं बलहतुंतेथी फा० फरसेंद्रिनुंबल य० वळी हा० हीणुंथायछे । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपांमीने । गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाममादी ॥ २५ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।

से फासबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—सर्व प्रकारे तारुं शरीर जीर्ण थाय छे ने जराए करी केश धोळा थाय छे ने पूर्वे बळ हतुं तेथी स्पर्श इंद्रीनुं बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २५ ॥

अर्थः—प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणी पामेछे जीर्णथायछे ते० ताहरुं । स० सरिर के० केस प० धोला ह० होयछे ते० ताहरां ॥ से० तेजेपुर्वे स० सर्वअवयवनुं बलहतुं तेथी स० सर्व अवयवनुं बल य० वळी हा० हीणुंथायछे ॥ स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद

भोंगलादिक कमाडादिके करी भलीपरे राख्यो छे । ना० अंग उपांग कालिक उत्तकालिक सुत्ररुप धने करी भर्यो विराजे छे ए १२ मी उपमा ॥ २६ ॥

मूलः—जहा से सामाइयाणं कोट्ठागारे सुरक्खिए ।
नाणाधन्नपडिपुण्णे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—कोइ गृहस्थे ऊंदर तथा चोरादिकना भयथी द्रढकमाडादीके करी रुडीपरे रक्षण करेल एवा कोठार चोवीश प्रकारना अनाजे करी पूर्ण भरेलो जेम शोभे तेम वहुश्रुति साधु पण चतुर्विधि संघने आधाररुपने प्रमादादिक चोर तथा ऊंदरादिकना भयथी धर्मध्यानादिक भोंगळथी रक्षण करी अंगोपांगादिक सूत्रधान्ये करी पूर्णथको शोभे ए बारमी ओपमा जाणवी. ॥ २६ ॥

अर्थः—ज० जेम सा० ते जंबू वृक्ष । दु० वृक्षमांहि प० प्रधान जं० जंबू वृक्ष ना० नाम । बीजुं नाम सु० सुदंसण । आ० आणाढिय एहवे नामे दे० देवतानो निवास छे ते जंबूवृक्ष विराजे । ए० एम ह० होय ब० बहुश्रुत. हवे उपमा, सामान्य साधुरुप वृक्षमांहि प्रधान १ बहुश्रुतरुप जंबूवृक्ष सामान्य सुत्र रुपिया अमृत फल आपे ते माटे सुदंसण २ । आणाढि० देवाधिदेवनो वहुश्रुतने विषे वास छे ए १३ मी उपमा थइ ॥२७॥

मूलः—जहा सा दुमाण पवरा जम्बू नाम सुदंसणा ।
आणाढियस्स देवस्स एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—सर्व वृक्षमांही ऊत्तमने जेना ऊपर जंबूद्वीपनो अधीष्टायक अनाढीय नामना-

समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद ० मथाप्रमादी ॥ २८ ॥

मूलः—वोच्छिन्द सिणेहमप्पणो कुमुयं सारइयं व पाणियं ।
से सव्वसिणेहवज्जिए समयं गोयम मा पमायए ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—रागरुप आत्माथी स्नेहने छेदीने जेम कमळ शरद ऋतुना पाणीने छांडीने वेगळे ऊंचो रहे तेम तुं पण सर्व स्नेहने वर्जतो थको हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २८ ॥

अर्थः—चि० छांडिने ण० अलंकारे ध० धननेच० वली भा० भार्याने ॥ प० प्रवर्ज्या हि० जेहभणी सि० तुं अ० भावभिखुपणाने पाम्योछे ॥ मा० रषेव० वमीवस्तने पु० फरीने वि० पण आ० आदरे स० समयमात्रपण तेमाटे अवसरपामीनेहे गो० गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २९ ॥

मूलः—चिच्चाण धणं च भारियं पव्वइओ हि सि अणगारियं ।
मा वन्तं पुणो वि आविए समयं गोयम मा पमायए ॥२९॥

गाथा २९ भावार्थः—धन स्त्री प्रमुखने छांडीने प्रवर्जा आदरीने अणगार थइश ? ने रखे ? ते छांडीने वळी आदरे ते माटे हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ २९ ॥

अर्थः—अ० छांडिने मि० मित्रने बं० बंधवने । वि० घणा चे० वली ए० पदपूरणे । ध० धनना ओ० समुहने सं० संचयने । मा० रषेतं० तेछांडयापदार्थने बि० बीजीवार ग० गवपे । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपामीने । गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३० ॥

बहुश्रुत. हवे उपमा, न०सर्व साधुमांहि प्रधान १ मं० बहुश्रुत रुपीओ मंदिर गिरी मार्गने विषे निश्चलपणा माटे । २ नाणो० लबधि शुकल लेश्या । रुपीणी औषधीए करी देदीप्यमान विराजे ए १५ मी उपमा थइ ॥ २९ ॥

मूलः—जहा से नगाण पवरे सुमहं मन्दरे गिरी ।
नाणोसहिपज्जलिए एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—जेम सर्व पर्वतथी ऊंचो मेरुपर्वत अतिशे मोटो ते सल्य निरावणी सजीवणी संरोहणी चित्रावेली विषहरण करनारी शस्त्रनिवारणी भूतनाग दमणीयादी मुळीवडे जाजवळमानथको शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण सामान्य साधुमांही गुणे करी ऊंचो ने जैनमार्गने विषे स्थिरने परवादिरुप वायुथी अचळने अनेक लब्धी तथा सीधीयादिक औषधीये करी मिथ्यात्वरुप अंधकारनो नाश करीने जैनसासन प्रभावनारुप प्रकाश करनार ए १५ मी उपमा जाणवी. ॥ २९ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते स० स्वयंभूरमण। उ० समुद्र अ० अखुट छे ओ० पाणी जेहनो॥ ना० नाना प्रकारना र० रत्नेकरी प० प्रतिपुर्ण भर्यो विराजे छे । ए० एम ह० होय ब० बहुश्रुत । हवे उपमा सयं भू० बहुश्रुत रुपीयो स्वयंभूरमण समुद्र अतिशे मोटो माटे । १ । अक्ख० ज्ञानरुपियो अखुट पाणीए भर्यो विराजे २ ना० अनेक गुणरुप रत्ने करी भर्यो विराजे । ३ । ए १६ मी उपमा ॥ ३० ॥

मूलः—जहा से सयंभूरमणे उदही अक्खओदए ।
नाणारयणपडिपुण्णे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ ३० ॥

म० ज्ञानादिके करिमोटा प० मुक्तिना पंथमवर्तवा तुं पेठोछे । ग० जायछे म० मोक्षमार्गप्रतेशुंकरिने वि० विशुध विशेष निश्चयकरिने जेहथी मुक्तिपामीए एहवो निश्चयकरि प्रवर्ततोथको । स० समयमात्र तेमाटे गो० हेगोतम अवसरपामीने मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ३२ ॥

मूलः—अवसोहियकण्टगापहं ओइण्णो सि पहं महालयं ।
गच्छसि मग्गं विसोहियं समयं गोयम मा पमायए ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—तुं कुमार्ग रुप कंटक पंथने तजीने सम्यक् ज्ञानादिक मुक्तिना मोटा मार्गे पहोंच्यों छे तो चारित्रे वर्ततो थको मोक्षना मार्गे जाइये ? माटे हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर. ॥ ३२ ॥

अर्थः—अ० असमर्थ ज० जेम । भा० भारनोउपाडणहारवीपम मार्गेजइने पछातापकरे तेम तुं मा० रखे वि० विषमभुंडा म० मार्गने अव० प्रवेशकरिने । प० पछे प० पछातापकरेरखे । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३३ ॥

मूलः—अबले जह भारवाहए मा मग्गे विसमे वगाहिया ।
पच्छा पच्छाणुतावए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—जेम कोई भारवाहक प्रदेशथी घणुं धन उपार्जन करी शरीरनी असमर्थाइवंत थको धननो भार लइ चोरना भयथी विषममार्गे गयो ने त्यां ते भार ऊपाडवा असमर्थवंत होवाथी त्यांज जंगलमां नांखी पोताने घेर जइ अहो में मंद भाग्ये ए धन नांखी दीधुं एम पश्चाताप करवा लाग्यो तेम

मूलः—तम्हा सुयमहिट्ठिज्जा उत्तमट्ठगवेसए ।
जेणप्पाणं परं चेव सिद्धिं संपाउणेज्जासि ॥ ३२ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति बहुस्सुयं एकादशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ११ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—ते माटे मोक्षना अर्थि बहुश्रुति साधु ज्ञानदर्शन चारित्रनो अर्थ गवेषे (शोधे)ने सिद्धांतने भणे अने जे सिद्धांतने आश्रये करी पोताना तथा परना आत्माने मुक्ति पमाडे एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूनामना शिष्यने कहेताहवा के हे जंबू ! जेम मेंश्री महावीरदेवसमीपे सांभळ्युं हतुं तेम मेंतुंज प्रत्ये कह्युं. ॥३२॥० इतिश्री ऊतराध्ययन सुत्रना इग्यारमां बहुसुत्री अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ! बहुश्रुति साधु होय ते हरकेशी मुनिनीपेरे देवतानो पुजनीक होय ते माटे बारमा अध्ययनने विषे हरकेशी मुनिनो संबंध कहेछे.

अर्थः—सो० चंडालना कु० कुलने विषे सं० उपन्यो । गु० ज्ञानादिक गुण उ० प्रधान तेहनो ध० धरणहार मु० मुनि ह० हरिकेशी ब० बल ना० एहवे नामे आ० हूंतो भि० भाव भिखु जि० जितेंद्रि ॥ १ ॥

मूलः—सोवागकुलसंभूओ गुणुत्तरधरो मुणी ।
हरिएसबलो नाम आसि भिक्खू जिइन्दिओ ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—चंडाळना कुळने विषे ऊत्पन्न थयो एवो हरकेशी चंडाळ तथा बीजुं बळ नाम ते हरकेशी निरवद्य भिक्षानो करनार ने इंद्रीयोने जीतनार ने ज्ञानादिक ऊत्तम गुणनो धारक, एवो साधु थयो ॥ १ ॥

अर्थः—इ० इर्यासुमति ए० एषणासुमति भा० भाषासुमति उ० उचारादिक परठवानि स० सुमतिने विषे

गाथा ३५ भावार्थः–संयम स्थानरुपी ऊंची श्रेणीरुपनीसरणीये चढीने सर्व ऊपद्रव रहितने सर्व गतीमां ऊत्तम एवी सीधगतीये हे गौतम ? तुं जइश ! ने जेने शरीर नथी एवो तुं सिद्ध थइश ? ॥ ३५ ॥

अर्थः–बु० तत्वनाजाण प० शितलीभूतथको च० संजमनेविषेचाले । गा० गामनेविषेगयोथको न० नगरनेविषे व० गयोथको सं० साधु सं० दया म० मार्गने च० पदपुरणे बू० वधारे । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३६ ॥

मूलः–बुद्धे परिनिव्वुडे चरे गामगए नगरे व संजए ।
सन्तीमग्गं च बूहए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः–जे (छांडवा योग्य वस्तु) ऊपादेय (आदरवा योग्य वस्तु)ना जाण अने जेने कषायरुपी अग्नि ऊपशमी छे ते सर्व वस्तुनी अभीलाष रहित थइ संयमवंतथको ग्रामनगरने विषे रहीने दयाने क्षमारुप मुक्तिनो मार्ग ऊपदेशे करी वधारे, ते माटे हे गौतम ! संयम मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३६ ॥

अर्थः–बु० तीर्थंकरनो नि० सांभलीने भा० भाषितसीधांततेहने तेकेहवुंछे । सु० भलोकह्योछे अ० अर्थकरि प० पदेकरि सो० सोभीतछे । रा० रागने दो० द्वेषने च० वली छिं० छेदीने । सिं० सिद्ध ग० गतिप्रते ग० पोहोच्यो । गो० गौतमगणधर । त्ति० एम बें० हुंकहुंछुं ॥ ३७ ॥

मूलः–बुद्धस्स निसम्मभासियं सुकहियमट्ठपओवसोहियं ।
रागं दोसं च छिन्दिया सिद्धिगइं गए गोयमे ॥ ३७ ॥ त्ति बेमि ॥

कोसलदेश कोसलानगरीना ऊध्यानने विषे जक्षना देरामां, रात्रीए ध्यानमां ऊभा छे त्यां ते वखते ते नगरना राजानी कुंवरीभद्रा एवेनामे पोतानी सखीओ साथे रमवा आवी छे, तेओ रमत करतां थांभलाओने बाझे छे तेमां भद्राकुंवरी अजाणतां उभेला मुनिने बाझी पाछळथी तेना जाणवामां आव्युं के कोइ मनुष्य छे ते देखी दुर्गंछा करती मुनिऊपर थुंकी ते वखते मुनिनी सेवामां त्यां तिंदुक नामे जक्ष हतो तेणे मुनिनी असातना करती देखी जमीन ऊपर फेंकी दीधी, मोंढामांथी लोही नीकळेछे, आंखो बहार नीकळीछे, मरणतुल्य थइ गइछे, ते कुंवरीना आवा समाचार सांभळी राजा आव्यो, मुनि पासे कुंवरी पडीछे, ते देखी राजा मुनिने कहेछे के हे प्रभु ? आ बाळजीव ऊपर दया करीने सजीवन करो, ते वखते जक्षमुनिना शरीरमां पेशी बोल्यो के मने ते कुंवरी परणावो तो साजी करुं, ते सांभळी राजाये कबुल कर्युं. ते जक्षे साधुने बेभान करी ते कुंवरी साथे परणाव्यो, के तुरत जक्ष शरीरमांथी नीकळी गयो ने साधुशुद्धीमां आवी बोल्यो के आ शुं ? मारेतो परणवानुं जावजीवसुधी पचखाण छे, एम मिछामीदुकडं दइने मुनिविहार करी गया, पछी ते साधुने परणावेलीने कोइ राजाए इच्छी नहि, पछी पोताना पुरोहितने (गोरने) परणावी ते पुरोहिते पोतानी शुद्धी करवामाटे यज्ञ मांडयोछे त्यां मुनि आवशे.)

अर्थः—तं० ते साधुने पा० देषीने ण० अलंकारे ए० आवता थका । त० तपे करी प० दुर्बल कीधुंछे शरिर । पं० जीर्ण असार उ० उपधी उ० उपगरण छे जेहना उ० हास्य करे छे अ० अनार्य म्लेच्छ सरिखा॥४॥

मूलः—तं पासिऊण एज्जन्तं तवेण परिसोसियं ।
पन्तोवहिउवगरणं उवहसान्ति अणारिया ॥ ४ ॥

श्रुतज्ञान विद्यारहित थ० अहंकारि लु० रसादिकनो लोलपी । अ० नथीइंद्रीयवसजेहने । अ० वारंवार उ० असंबंधभाषिएहवोहोयते । अ० अविनीत अ० अवहुश्रुतकहिये ॥ २ ॥

मूलः—जे यावि होइ निव्विज्जे थद्धे लुद्धे अणिग्गहे ।
अभिक्खणं उल्लवई अविणीए अबहुस्सुए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—जे पुरुषविद्या रहित होय तथा कुविद्यावंत होय तथा विद्यावंत होय तो अभिमानी होय ने खटरसने विषे लुब्धने जेनी इंद्रीयो निग्रह (कबजे) नहि अने वारंवार असंबंध भाषानो बोलनार होय ते सद्विद्यानुं फळ न पामे एवाने अविनीत, अबहुश्रुत कहीये. ॥ २ ॥

अर्थः—अ० हवे पं० पांच ठा० थानके जे० जेकारणभणी सि० श्रुतपामवानी तेग्रहणअनेवृत्त पामवानी आसेवनासिक्षा न० न ल० पामे । थ० अहंकारथी मो० मोहथी २ । प० छप्रमाद माहिला प्रमादेकरि रो० रोगेकरी आ० आलसेकरि जुदेजुदेबोलेकरी य० वळी ॥ ३ ॥

मूलः—अह पञ्चहिं ठाणेहिं जेहिं सिक्खा न लब्भई ।
थम्भा मोहा पमाएणं रोगेण आलसेण य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—क्रोधथी, मानथी, प्रमादथी, रोगथी ने आळसथी ए पांच स्थानके करी आसेवणाने ग्रहणा एवो बे शिक्षा न पामे. ॥ ३ ॥

अर्थ—अ० हवे अ० आठ ठा० स्थानेकरि॥ सि० ज्ञान अने वृत पामवानी सीक्षाने सी० अभ्यासतेशि-

(हरकेशीमुनिए कंठने विषे एटले खभे वस्त्र नांख्युं छे तेनुं कारण ते वखते हरकेशी मुनि पांचमी पडीमां वहे छे माटे जुनां अने मेलांवस्त्र सर्वे पोताना शरीर ऊपर लेइने फरे छे तेने कांइपण मुकवुं नथी) ॥ ६ ॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण साधुप्रते बोल्या क० कोण तु० तुं । ए० एहवो अ० दर्शन करवा योग्य नहि का० कोण व० प्रश्ने आं० आशाए । इ० ए यज्ञना पाडाने विषे आ० आव्यो सि० छे ओ० असार छे चे० वस्त्र जेहना एहवा पं० रजे करि पिं० पिशाच भू० भुत सरीषा । ग० तुंजा यज्ञना पाडाथी क्ख० तुंपर हो जा अम्हारी दृष्टि आगेथी कि० केम इ० इंहा ठि० उभो रह्यो सि० छे ॥ ७ ॥

मूलः—कयरे तुमं एत्थ अदंसणिज्जे काए व आसा इहमागओ सि ।

ओमचेलगा पंसुपिसायभूया, गच्छ क्खलाहि किमिहंठिओ सि ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—अरे एवो तुं अदर्शनिक कोण ? ने शी आशाए अहीं आव्यो छुं. अने हे असार वस्त्रधारी रजे करी वस्त्र मलीन थयेलां छे, पिशाच, भूत सरिखुं तारुं रुप छे तो तुं ए यज्ञना पाडाथकी दूर जा, अमारी दृष्टिथी वेगळो था, तुं शामाटे अहीं ऊभो रह्यो छे ! ॥ ७ ॥

अर्थः—ज० जक्ष त० तेणे अवसरे तिं० तिंदुकनामा रु० वृक्षनो वा० वसणहार वृक्षने हेठल यक्षनो स्थानक छे तिहांनो वासी । अ० सातानो उपजावणहार त० ते हरिकेशी म० महामुनिने । प० साधुने शरीरे आछादिने निं० पोतानां स० शरीरने इ० एहवा । व० वचनने उ० बोलतो हूवो ॥ ८ ॥

मूलः—जक्खो तहिं तिन्दुगरुक्खवासी, अणुकम्पओ तस्स महामुणिस्स ।

मूलः—अह चउद्दसहिं ठाणेहिं वट्टमाणे उ संजए ।
अविणीए वुच्चई सो उ निव्वाणं च न गच्छइ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—पूर्वे कहीशुं एवा चौद स्थानके संयतीते वर्ततो थको अविनीत कहीये ने ते निर्वाण (मोक्ष) न पामे. ॥ ६ ॥

अर्थः—अ० वारंवार को० क्रोधी भ० होयक्रोधचढे । १ । प० दीर्घकालेक्रोधने अथवा विकथाने च० पुनः प० करे । २ । मे० भलोजेसाधुतेसाथे मित्राइकरतोथको व० तेहनिमित्राइनेछांडे । एतले कृतघ्निथाय॥३॥ सु० सिद्धांतनाज्ञांनने ल० पामीने म० अहंकारकरे ४ ॥ ७ ॥

मूलः—अभिक्खणं कोही भवइ पबन्धं च पकुव्वइ ।
मेत्तिज्जमाणो वमइ सुयं लद्धूण मज्जई ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—१ क्रोधी होय ने २ दीर्घकाळ सुधी क्रोध करे, ३ अने मैत्रीपणुं करतां ते मैत्रीपणुं तजे एटले निरुपगारी तथा कृतघ्नी होय, ४ ने श्रुतज्ञान पामीने अभिमान करे. ॥ ७ ॥

अर्थः—अ० संभावनाए पा० पोतानाअपराधने प० परनेमाथे नापवानो सभावछे जेहनो ५ ॥ अ० संभावनाए मि० मित्रउपरे कु० क्रोधकरे ६ ॥ सु० अतिशे प्पि० प्रियकारि ऽ०पणमि० मित्रनुं र० एकांतपरपुंठे भा० बोले पा० पाडुओभुंडुं ७ ॥ ८ ॥

मूलः—अवि पावपरिक्खेवी अवि मित्तेसु कुप्पई ।

जाणाहि मे जायणजीविणो त्ति सेसावसेसं लभओ तवस्सी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः– ए तुम संबंधी घणा अन्ननुं दान देछे, ने खीरखांडादिकना घणा भोजन करेछे, घेवरादिक भोगवेछे तो मारुं याचनाए जीववुं जाणीने अंतप्रांतआहार (तमारा तरफथी) तपस्वी पामे !!! ॥१०॥

अर्थः–ब्राह्मण बोल्या उ० लवणादिके करी संस्कार्यो एहवो जे भो० भोजन मा० ब्राह्मणने अ० आत्माने अर्थे सि० नीपनुं इ० इहां यज्ञना पाडाने विषे ए० एक ब्राह्मणनो प० पक्षने अर्थे अनेराने देवो न० नहि ऊ० निश्चे व० अम्हे ए० एहवो अ० अन्न पा० पाणीने दा० देस्युं नहि तु० तुजने कि० किम इ० इहां ठि० उभो । अ० छे ॥ ११ ॥

मूलः–उवक्खडं भोयण माहणाणं अत्तट्ठियं सिद्धमिहेगपक्खं ।
न ऊ वयं एरिसमन्नपाणं दाहामि तुज्झं किमिहं ठिओसि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः–तेवारे ब्राह्मणो कहेता हवा, ए अन्नप्रमुख भोजन लुणादिकथी संस्कार्युं (वघार्युं) ते ब्राह्मणनाज आत्माने अर्थे नीपज्युं छे पण अनेराने देवा माटे नहिं? अने ऊगरेलुं अन्नपाणी पण तुंजने अमे देशुं नहि ! तो अहीं तुं केम ऊभो रह्यो छे. ॥ ११ ॥

अर्थः–हवे यक्ष बोल्यो थ० उंची भुमीने विषे बी० बीजने व० वावि छे का० करसणी लोक । त० तेमहिज नि० निची भुमीने विषे य० वली आ० घणो निपजवानी आशाए करी । ए० एणी स० श्रद्धाए करी द० दीएम० मुजने । आ० आराध्य पु० पवित्र इ० ए मुज रुपीयो । खु० निश्चे खि० क्षेत्रने ॥ १२ ॥

गाथा १० भावार्थः—पूर्वे कहीशुं एवा पंदरे स्थानके वर्ततो होय तेने सुविनित कहीये, १ गुरुथकी नीचे आसनादिके बेसे, २ उतावळुं उतावळुं चालवुं ते गती चपळ १, स्थान चपळ ते बेठां थकां पग हस्तादिक हलावे २, भापा चपळ जेम तेम बोले ३, भाव चपळ ते सुत्र अर्थ पूर्ण थया सिवाय वीजुं आरंभ करे एवा चार प्रकारना चपळताये करी रहित, ३ मायाये (कपटाइ) करीरहित, ४ इंद्रजाळादिकनां कुतुहळे करीरहित. ॥ १० ॥

अर्थः—अ० नकरेकोइने च० वली अ० तिरसकार अमृपनकरे ५ ॥ प० दीर्घकालनोक्रोधने च० पूनः न० न कु० करे ६ । मे० जेसाथुमीत्राइ करतोहोय ते साथे भ० मीत्राइकरे ७ । सु० श्रुतज्ञांनने ल० पांमीने न० नकरे म० अहंकार ८ ॥ ११ ॥

मूलः—अप्पं चाहिक्खिवइ पबन्धं च न कुब्वई ।
मेत्तिज्जमाणो भयई सुयं लद्धुं न मज्जई ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—५ तीरस्कार वचन न बोले, ६ क्रोधादिकनो विस्तार न करे, ७ अकृतघ्नीपणुं तथा ऊपकार करवाथी मैत्रीपणुं करे, ८ श्रुतज्ञान पामीने अभिमान न करे. ॥ ११ ॥

अर्थः—न०नहि य०वळी पा०पोतानो अपराध प०परनेमाथे नंघाले ९ ॥ न०नहीं य०वळी मि०मित्रउपरे कु०कोपनकरे १० । अ० अप्रीतिकारिया अ० पण मि०मित्रनुं । र० एकांतपरपुंठे क० रुडाने भा० बोले. ११ ॥१२॥

मूलः—न य पावपरिक्खेवी न य मित्तेसु कुप्पई ।
अप्पियस्सावि मित्तस्स रहे कल्लाण भासई ॥ १२ ॥

जे० जे ब्राह्मण मांहि ए बोल कह्या ते घणा लाभे। मो० मृषावादनुं बोलवुं। अ० अदत्तादाननुं लेवुं च० शद्धथी अब्रह्मनुं सेववुं प० परिग्रहनुं राखवुं च० वळी रागद्वेषनुं करवुं ते० ते मा० ब्राह्मण जा० जातिए करी वि० विद्याए करी वि० रहित। ता० ते तु०अवधारणे खे० क्षेत्र सु० अतिशे पा० पाप उपजाववानो खेत्र ॥ १४ ॥

मूलः—कोहो य माणो य वहो य जेसिं मोसं अदत्तं च परिग्गहं च।
ते माहणा जाइविज्जाविहूणा ताइं तु खेत्ताइ सुपावयाइं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—तेवारे यक्ष आवरीत मुनि कहेता हवा? जे क्रोध माने करी सहित अने जीवोनी हींसाना करणहार, जुठवचनना वोलनार, अणदीधेली वस्तुना लेनार, मैथुनना सेवनार, परिग्रह सहित अने जातीने विद्याये करी हीणा एवा ब्राह्मणने आपवुं ते अत्यंत पापक्षेत्र छे, ॥ १४ ॥

अर्थः—तु० तुम्हे इ० ए लोकने विषे भो० अहो ब्राह्मणो भा० भारना ध० वहणहारा छो गि० वेदनी वाणीना ॥ अ० अर्थने परमार्थने न० न जा० जाणो अ० भणीने पण वे० वेदने। उ० मोटा कुलने विषे अ० नानाकुलने विषे मु० साधु च० भिक्षाने अर्थे प्रवर्ते ता० ते तु० निश्चे खे० खेत्र सु० अतिशे पे० शोभनीक॥१५॥

मूलः—तुब्भे त्थ भो भारधरा गिराणं अट्ठं न जाणाह अहिज्ज वेए।
उच्चावयाइं मुणिणो चरन्ति ताइं तु खेत्ताइ सुपेसलाइं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—अहोविप्रो? तमे ए लोकने विषे देवसंबंधी वाणीना भारवाहक छो (मजुर) कारणके तेनो परमार्थ तमे नथी जाणता अने जे ऊंच ते क्षत्रीने, नीच ते ब्राह्मण, ने मध्यम ते वैश्य एने

वंतने शास्त्र भणतां आयंबीलनीवी प्रमुखतप करवो ते ऊपधानतप तेणे करी साहितनें प्रिय बोलवाथी सर्वने प्रियकारी एवो शिष्य होय ते बे प्रकारनी शिक्षा पामे ते शिष्य शिक्षाने योग्य होय. ॥ १४ ॥

अर्थः—हवे बहु श्रुतने उपमा मेले छे, उपमाए करि वखाणेछे ते कहेछे ॥ ज० जेम सं० संखने विषे । प० दूध ने नि० घाल्योथको दु० बे प्रकारे वि० वळी वि० शोभे ए बे एक चोखाभाजन माटे खाट्ठु न थाय विणसे नहि, १ । बीजोसंखउजलोमाटे दूध अति उजलुं दिसे २ । ए बे प्रकारे शोभे अने दूधे करि संखपण शोभे एवं बहुस्सुएभि० ए० एमब० बहुश्रुताभि० साधुने विषे तहा० तेमसु० सुत्रसिद्धांत आ०योथको बे प्रकारे शोभे ते ए बे । धम्मो० दस विधयती धर्म कि० शोभे साधुरुप संप उजलो दिसे १ । अने साधु चोखा भाजन । ए प्रकारे शोभे एटले साधुने विषे सिधांतादिक शोभे तेम सिधांतरुप दुधे भरयो साधुपणशोभे । एटले पहिली उपमा कहि । हवे बीजी उपमा कहे छे ॥ १९ ॥

मूलः—जहा सङ्खम्मि पयं निहित्तं दुहओ वि विरायइ ।
एवं बहुस्सुए भिक्खू धम्मो कित्ती तहा सुयं ॥ १५ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे बहु श्रुतीने सोळ ओपमांए करी वखाणे छे, जेम दूध पोताने गुणे निर्मळ छे पण शंखना आश्रयरुप गुणेथी विशेषे शोभे, ते शंखमां दूध खाटुं तथा मेलु न थाय ने जाय पण नहि तेम धर्मकिर्त्ति आगमनिरुपलेपादिए त्रण पदार्थ पोताने गुणे शोभेछे तो पण बहु श्रुतसाधुने विषे रहेता आश्रयगुणे विशेषे शोभे ते मलीन तथा विनाशपणुं न पामे ए पहेली उपमा कहीं. ॥ १५ ॥

मने जो एषणीक आहार नहि आपो तो शुं आज यज्ञनो लाभ पामशो ? एम यक्ष बोल्यो. ॥ १७ ॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण बोल्या के० कोइ इ० इहां ख० क्षत्री उ० अग्निना समीपना रहेनार विप्र वा० अथवा । अ० भणावनार विप्र वा० वली खं० विद्यार्थिए करी स० सहित विप्र ते इहां आवो ए० एहने तु० अवधारणे दं० दांडेकरी फ० बीलादिक फलेकरी ह० हणो साधुने । कं० गलानेविषे घे० ग्रहिने ख० काढो जो० कोइ बलवंत होय ते णं० अलंकारे ॥ १८ ॥

मूलः—के इत्थ खत्ता उवजोइया वा अज्झावया वा सह खण्डिएहिं ।
एयं तु दण्डेण फलेण हन्ता कण्ठम्मि घेत्तूण खलेज्ज जो णं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—तेवारे ब्राह्मण कहेवा लाग्या के अरे अहीं कोइ क्षत्री अथवा अग्निरक्षक ऊपाध्याय छात्र (निशाळीआ) सहित छे! जो होयतो ए साधुने लाकडीए करी बीजोरादिकने फळे करी हणी गळे झालीने यज्ञबहार वेगळो काढो. ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० अध्यापक ब्राह्मणना व० वचनने सु० सांभलीने उ० ध्याया त० तिहां ब० घणा कु० कुमार । दं० दंडेकरी वि० नेत्रकरी क० चाबखेकरी च० पदपुरणे ए० वली निरधार करी । स० एकठा मिल्या तं० ते इ० ऋषीने ता० हणे छे दंडादिके ॥ १९ ॥

मूलः—अज्झावयाणं वयणं सुणेत्ता उद्धाइया तत्थ बहू कुमारा ।
दण्डेहि वित्तेहि कसेहि चेव समागया तं इसि तालयन्ति ॥ १९ ॥

रुपसुर असवार दिनरात्रिए बेहुने विषे वार अंगनी सज्ञायरुप वाजित्रना निर्घोषेकरि शोभे, एहवो बहुश्रुत रुपसुर परतीर्थीरुप शत्रुए जित्यो नजाय ए त्रीजी उपमा ॥ १७ ॥

मूलः—जहाइण्णसमारूढे सूरे दढपरक्कमे ।
उभओ नन्दिघोसेणं एवं हवइ बहुस्सुए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जेम द्रढ प्राक्रमनो धणी शुभट आकीर्ण जातीना गुणवंत घोडेचड्योथको बेहुपासेछ प्रकारनां वाजींत्रना निर्धोष अवाजवडेकरी तथा बंदीजन आशिर्वादेकरी शोभेने कोइ शत्रुनो जीत्योन जाय तेम बहु श्रुति साधुपण सिद्धांतरुपी गुणवंत अश्वपरस्वार थइ रात्रीदिवसे स्वाध्याय करवा रुप वाजींत्रे करीशोभतोथको अष्टप्रवचन मार्गने दीपाववाथी स्वतीर्थीए चिरंजीवी भूयातएवा आशिंर्वादेकरि सहित परवादि रुप शत्रुथी जीत्यो न जाय ए त्रीजी ओपमा. ॥ १७ ॥

अर्थः—ज० जेम क० हाथणीए प० परिवर्यो । कु० हाथी स० साठ हा० वरसनो । ब० महाबलवंत अ० अनेराहाथीए ह० हणायनहि ए० एम ह० होयब० बहुश्रुत. हवेउपमा चारबुद्धिरुपणी हाथणीए करी १ बहूश्रुत रुपहाथी २ साठवरस रुपपुरो परिवयनोधणी ३ समकित सहीत श्रुते बलवंत ४ । परमतिरुप अनेरेहाथीए हणायनहि ए चोथी उपमा ॥ १८ ॥

मूलः—जहा करेणुपरिकिण्णे कुञ्जरे सट्ठिहायणे ।
बलवन्ते अप्पडिहए एवं हवइ बहुस्सुए ॥ १८ ॥

राजा तथा इंद्रना वंदनिक एवा मुनिए मने मने करी पण इच्छी नहि ने मने छांडी एजं, एं ऋषीश्वरछें. ॥२१॥

अर्थः–ए० एहज उ० निश्चे सो० ते उ० उग्र त० तपनो करणहार म० माहात्मा। जि० जितेंद्रिय सं० संजती ब० ब्रह्मचारी जो० जे साधु मे० मुजने त० तेवारे ने० न वांछे दि० देता थका। पि० पिताए स० पोते को० कोसल देसना र० राजाए ॥ २२ ॥

मूलः–एसो उ सो उग्गतवो महप्पा जितिन्दिओ संजओ बम्भयारी।
जो मे तया नेच्छइ दिज्जमाणिं पिउणा सयं कोसलिएण रन्ना ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः–वळी ए संयती उग्र (आकरी) तपश्चर्यानो करणहार जीतेंद्रीने ब्रह्मचारी छे, तेने मारा पितां कोसल देशना राजाए मुने देतां थकां पण मुने इच्छी नहि, अने अंगीकार पण न करी.॥२२॥

अर्थः–म० महा यशवंत ए० ए साधु म० अत्यंत शक्तिवंत। घो० दुकर व्रतनो धरणहार। घो० आकरा प० पराक्रमनो धणी य० वळी। मा० रखे ए० ए साधुने ही० हिलो अ० हिलवायोग्य नहि। मा० रखे स० सर्व तुम्हने। ते० तप तेजे करी भे० तमने नि० बाळी भस्म करे ॥ २३ ॥

मूलः–महाजसो एसो महाणुभावो घोरव्वओ घोरपरक्कमो य।
मा एय हीलेह अहीलणिज्जं मा सव्वे तेएण भे निद्दहेज्जा ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः–अरे ब्राह्मणो ए यती महा यशनो धणी, अत्यंत शक्तिवंत. भाग्यवान अने घोर व्रतनो धरणहार ने घोर पराक्रमनो धणी छे माटे एनी हीलना मत करो? ए साधु अनिंदनीक छे अने रखे

अर्थः—ज० जेमसे०ते सींहति० तिषी दा० दाढाछे जेहनी । उ० आरहडो अ ाकारो दु० बीजेकोणे गंज्योनजाय सी० सींह मि० मृगादिक अटवीना पसुमांहि प० प्रधान । ए० एम ह० होयव० वहुश्रुत. हवेउपमा नैगमादिक सातनय रुपणी तिषी दाढातेणेकरि परमातिने विदारे१ तपेकरी आरहडो २ ज्ञानक्षमादिक गुणेकरिने सहित तेमाटे कोणेगंज्योनजाय३ । वहुश्रुत रुपसींहपरवादीना मतरुप मृगतेमांहि प्रधान ए छठी उपमा ॥ २० ॥

मूलः—जहा से तिक्खदाढे उदग्गे दुप्पहंसए ।
सीहे मियाण पवरे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जेनी तीक्षण दाढाने आकरो आरडतो थको ने कोइथी गांज्यो न जाय एवो सींह अटवीना मृगादिक पशुमांही जेम उत्तम तेम वहुश्रुति साधु पण नेगमादिकसातनयरुप तीक्षण दाढाये करी परमतीने विदारे, तपे करी आरडतो ज्ञान क्षमादिक गुणे करी सहित होवाथी कोइनो गांज्यो न जाय-ने परवादि-रुप मृगमांही उत्तमथको शोभे ए छठी उपमा. ॥ २० ॥

अर्थः—ज० जेमसे० ते वा० वासुदेव सं० संष १ च० चक्र २ अनेग० गदानो ३ ध० धरणहार । अ० अनेरे वैरिए हणातुंनथी । ब० बलजेहनुं जो० सुभट । ए० एमह० होयव० वहुश्रुत ॥ हवेउपमा । वासुदेव समांन बहुश्रुतजे भणी सुत्ररुपीये रथेवेसीचाले । कोइपरमती रथपाछोवालेनहि० ज्ञान १ दरसन २ । चारित्र ३ ए त्रणरुप संवादिकनो धरणहार १ सुधमतिए करी बलवंत २ कर्मरुप शत्रुपरमतरुपिया शत्रुने जीतवा सुभट ३ ए सातमी उपमा ॥२१॥

मूलः—जहा से वासुदेवे सङ्खचक्कगदाधरे ।

नांखता हवा, एवुं ब्राह्मणनुं स्वरुप जोइने पुर्वे कहीशुं ते प्रमाणे भद्रा बोलती हवी. ॥ २५ ॥

अर्थः—गि० पर्वतने न० तुमे नखे करी ख० खणो छो अ० लोहने दं० दांते करी खा० खाओ छो जा० अग्निने पा० पगेकरी ह० हणो छो । जे० जे तुम्हे भि० साधुने अ० अपमान द्योछो ॥ २६ ॥

मूलः—गिरिं नहेहिं खणह अयं दन्तेहिं खायह ।
जायतेय पाएहि हणह जे भिक्खुं अवमन्नह ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—अहो ब्राह्मणो ? तमे नखे करीने पर्वतने खणो छो ? दांते करी लोढाने खाओ छो ? पगे करीने अग्निने हणो छो ? तेवीज रीते तमे ए साधुने हीलो छो, अपमान करो छो (अर्थात) जेम नखथी पर्वत खणतां पर्वतने कांइ थाय नहि, पण पोताना नख भांगे, दांतेथी लोढाने खावाथी लोढाने कांइ थाय नहि, पण दांत भांगे, अग्निने पगे करी हणवाथी पोतानो पग दाझे, तेवीज रीते ए मुनिनुं अपमान कर्युं तो तेनुं कांइ थयुं नहि पण तमेज दुःखने पात्र थया. ॥ २६ ॥

अर्थः—आ० सर्प सरिखा उ० उग्र त० तपनो करणहार म० मोटा ऋषिस्वर घो० आकरा व० व्रतनो धरणहार । घो० आकरा प० पराक्रमनो धणी य० वली । अ० अग्निमांहि व० जेम प० पडे प० पतंगीयानी से० सेन्या । जे० जे तुम्हे भि० साधुने भ० भोजनना का० कालनेविषे व० हणो छो ॥ २७ ॥

मूलः—आसीविसो उग्गतवो महेसी घोरव्वओ घोरपरक्कमो य ।
अगणिं व पक्खन्द पयङ्गसेणा जे भिक्खुयं भत्तकाले वहेह ॥ २७ ॥

करी रमण करनारने, १ सन्यापति, २ गाथापति, ३ वार्धीक (सुतार), ४ प्रोहीत, ५ घोडो, ६ हाथी, ७ स्त्री, ८ चक्र, ९ छत्र, १० दंड, ११ चर्म (नावा), १२ खड्ग, १३ मणि, १४ कांगणी एवां चौद रत्नोने नवनीध्याननो अधिपतीने एक छत्रे करी छ खंडनुं राज्य पाळनार एवो चक्रवर्ती मोटी रुधीनो धणी शोभे तेमज बहुश्रुति साधु पण दानशीयळ तपने भावरुप चतुरंगीणी सन्यायेकरी सहितने चौदपुर्वरुपी चौद रत्नोनो अधिपतीने नवतत्वरुपी नवनीधान महाव्रत तथा ध्यान, अठावीश प्रकारनी लब्धीरुपी रुधीये करी सहितने जीनेंद्रनी आज्ञारुप चक्रे करी कर्मशत्रुने जीतीने चार गतीरुप चार दिशानो अंत करी मोक्षरुपी राज्यध्यानीने विषे अक्षयसुखनो भोगी थाय ए आठमी ओपमा. ॥ २२ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते स० सहस्र ते हजार आंष ते आंषना सरिषु देषवुं छे जेहने ते सह संखे कहिए । व० वज्रनो आयुध छे पा० हाथने विषे जेहने पु० शत्रुना पुर नगरने द० विदारणहार । स० शक्रेंद्र दे० अनेक देवनो अहि० अधिपती शोभे । ए० एम ह० होय व० बहुश्रुत ॥ हवे उपमा । श्रुतज्ञान रुपणी सहस्र आंखो छे १, वज्र सरिखा दृढ हाथ छे दया पाळवा समर्थ २, कर्मना पुर समुहने विदारणहार ३, बहुश्रुत रुपीयो शक्रेंद्रादि शक्तिवंत माटे शक्रेंद्र ४, देवनो पुजनिक सामान्य धर्म देव साधु तेहनो अधिपती । ए ५ बोले करी विराजे बहुश्रुत साधु ए नवमी उपमा. ॥ २३ ॥

मूलः—जहा से सहस्सक्खे वज्जपाणी पुरन्दरे ।
सक्के देवाहिवई एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २३ ॥

गाथा २९ भावार्थः—वळी ते यक्षे बाळकोनां मस्तक मरडीने वांसा लगे नीचां नमाड्यां छे, बाहु पसारी छे, ने चेष्टा पण कांइ करता नथी, तेमज हाथ पग चलावता नथी, आंख पसारी छे, मुखथकी रुधीर नांखे छे, मुख उंचां कीधां छे, जीभ बहार काढी छे ने नेत्र पण फाट्यां छे. ॥ २९ ॥

अर्थः—ए पूर्वे कह्या ते० तेहवाने पा० देखीने ख० विद्यार्थिने क० काष्ट भू० सरिखा । वि० दुमनो थयो वि० आकुल व्याकुल थयो अ० हवे मा० ब्राह्मण सो० ते इ० ऋषीने । प० प्रसांते करी । सभा० भार्यासहित । ही० जे तुमने हील्या च० वली नि० निंद्या ते च० वली ख० खमज्यो भं० हे पुज्य ॥३०॥

मूलः—ते पासिया खण्डिय कट्ठभूए विमणो विसण्णो अह माहणो सो ।
इसिं पसाएइ सभारियाओ हीलं च निन्दं च खमेह भन्ते ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—काष्ट सरिखा एवा हवाले विद्यार्थिओने पड्या देखीने यज्ञनो करावणहार पुरोहित अत्यंत विखवाद पाम्यो के हवे शुं थशे? एम विचारी ते ब्राह्मण ते भार्यासहित ऋषीने प्रसन्न करतो हवो के हे पुज्य! अमे तमारी हीलणा कीधी, निंद्या कीधी ते हे भगवंत! तमे अमारो अपराध क्षमा करो. ॥३०॥

अर्थः-बा० बालके मू०मुर्खे अ०अजाणे ज०जे ही०हील्या त०ते अपराधने ख०खमो भं० हे पूज्य म० मोटा प्प० उपगारी इ० ऋषीस्वर ह०होय न०नहि हुं० निश्चे मु० साधु को० क्रोधनेविषे प०तत्पर ह०होय नहि॥२१॥

मूलः—बालेहि मूढेहि अयाणएहिं जं हीलिया तस्स खमाह भन्ते ।
महप्पसाया इसिणो हवन्ति न हु मुणी कोवपरा हवन्ति ॥ ३१ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते चंद्रमा उ० नक्षत्रादिकनो व० पती धणी चं० चंद्रमा न० नक्षत्रादिके करि प० परिवर्यो थको । प० सोले कलाए करी प्रतिपुर्ण पु० पुनमनो रात्रीने विषे विराजे । ए० एम० ह० होय व० वहुश्रुत० हवे उपमा ॥ उडु० चार तीर्थरुप नक्षत्रनो पती १ । वहुश्रुत रुपियो चंद्रमा शितलपणा माटे २ शिष्यादिक रुप नक्षत्रे परिवर्यो छे ३ । मुलगुण उत्तरगुणे करी प्रातिपुर्ण ४ । पुण्ण० जिनसासनरुप पुर्णमासीने विषे वहुश्रुतरुप चंद्रमा विराजे । ए ११ मी उपमा ॥ २५ ॥

मूलः—जहा से उडुवई चन्दे नक्खत्तपरिवारिए ।
पडिपुण्णे पुण्णमासीए एवं हवइ वहुस्सुए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जेम चंद्रमा नक्षत्रादिकने परिवारे परवर्यो थको पुनमनी रात्रीनं विषे सोळ कळाये करी जनोने प्रीयवंत थको शोभे तेम वहुश्रुति साधुपण मुळगुण उत्तरगुणे परिपुर्णने शिष्यादिक नक्षत्रना परिवारे परवर्यो थको ने जनोने वलभकारी ते जैन सासनरुप पुर्ण माशीने विषे शोभे ए ११मी ओपमा जाणवी ॥२५॥

अर्थः—ज० जेम से० ते कोठार ते केहवो छे सा० लोकना समुहनो को० कोठार धनादिक घालवानो घर कोठार केहवो छे सु० उंदर तथा चोरादिकना भय माटे दृढ कमाडादिके करी सु० रुडिपरे र० राख्यो छे कोठार वली केहवो छे ना० नाना प्रकारना ध० धन धान्यादिके करी प० प्रतिपुर्ण भर्यो जेम कोठार विराजे छे ॥ ए० एम ह० होय व० बहुश्रुत ॥ हवे उपमा कहे छे सामाइ० साधुसाध्वी श्रावक श्राविकाना समुहनो आधार ते रुपियो कोठार विराजे । २ सुरखि० प्रमादादिक उंदर चोरादिकना भयथकी धर्मध्यान

तुब्भं तु पाए सरणं उवेमो समागया सव्वजणेण अम्हे ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—अहो ऋषीश्वर अमे सर्व परिवार साथे आवीने तमारा पगनुं शरण ग्रहण करीए छीए, तो तमे अर्थ धर्मनी गती जाणोछो तेथी क्रोध न करो अने ए जीव उपर कृपा करी जीव रक्षा करो ? ॥३३॥

अर्थः—अ० पुंज्युं अम्हे ते० तुज संबंधी सर्व अंग म० हे महानुभाव । न० नहि ते० ताहरुं किं० कांइए किंचित् मात्र न० न अ० पुंजो एहवो भु० भोगवो सा० सालिना कू० कुरने ना० अनेक प्रकारना वं० सालणा तेणे करी सं० सहित ॥ ३४ ॥

मूलः—अच्चेमु ते महाभाग न ते किंचि न अच्चिमो ।
भुञ्जाहि सालिमं कूरं नाणावञ्जणसंजुयं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हे महानुभाग्य ! तमारां अंगोपांग सर्व पुजीएछीए, तमारीचरण रजादिकपण अपुज्यानिक नथी माटे स्वामीजी ! ए चावल (चोखा) नीपन्यांछे ते विविध प्रकारनां शाक सहित ए चावल भोगवो !॥३४॥

अर्थः—इ० ए प्रत्यक्ष च० पुरणे मे० अम्हारे अ० छे । प० घणो अ० अन्न । तं० ते अन्नने भु० भोगवो अ० अम्हारा अ०उपगारने अ०अर्थे । हवे साधु बोल्या करुं तुमारो कहिण एम करीने बा० एवुं कर्म ति० ते प०वांछे भ० भात पा०पाणीने । मा० मासखमणने । ओ० पुरणे पा० पारणानेविषे म० महांत आत्मा ॥३५॥

मूलः—इमं च मे अत्थि पभूयमन्नं तं भुञ्जसू अम्ह अणुग्गहट्ठा ।
बाढं ति पडिच्छइ भत्तपाणं मासस्स ओ पारणए महप्पा ॥ ३५ ॥

देवनो वास एवुं जंबूवृक्ष तथा बीजुं वृक्ष सुदर्शनवृक्ष जेम शोभे तेम बहुश्रुत साधु पण सामान्य साधुरुप वृक्षमांही उत्तमने शास्त्रार्थरुप अमृतफळ आपवाथी सुदर्शन अने जेने विषे देवाधिदेव (तीर्थंकर)नो वास होवाथी शोभे ए तेरमी ओपमा जाणवी. ॥ २७ ॥

अर्थः—ज० जेम । सा० ते न० नदी सकल नदीमांहि प० प्रधान । स० नदि सा० समुद्र मांहि ग० गइ भली । सा० सीतानदी नी० नीलवंत प० पर्वत थकी निकळी विराजे ए० एम ह० होय ब० बहुश्रुत । हवे उपमा, साधुरुप नदीमांहि प्रधान १ सलिला० निर्मल श्रुतज्ञान रुप जले भरी नदी २ साग० मुक्तिरुप समुद्रमां जइ भळे बहुश्रुत रुपणी सीता मोटी माटे ३ नी० नीलवंत मोटा उत्तम कुलथी निकल्याछे प्रगट्या छे । ए १४ मी उपमा ॥२८॥

मूलः—जहा सा नईणपवरासलिला सागरंगमा ।
सायी नीलवन्तपवहा एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जेनो प्रवाह नीलवंत पर्वतथी नीकळे छे, ने जेनुं निर्मळ पाणी छे, ने जेनुं पाणी लवणसमुद्रमां जइ मळे छे ने जंबूद्वीपमां बीजी नदीयोथी मोटी एवी जेमसीतानदी शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण नीलवंत पर्वतरुप मोटा ऊत्तमकुळथी नीकळेला ते सद्विद्या ऊदार्यादिक गुणे युक्तने श्रुतज्ञान रुप निर्मळ जळेकरी भरेलां ने बीजा सामान्य साधुमांही प्रधानने मुक्तिरुप समुद्रमां जइनेमळे ए चौदमी ओपमा जाणवी.॥२८॥

अर्थः—ज० जेम से० ते पर्वत न० सकल प० पर्वतमांहि प्रधान । सु० अतिशे मं० मंदीर एहवे नामे मोटो मेरु गि० पर्वत । ना० अनेक प्रकारनी उ० ओषधिए करी प० देदीप्यमान छतो विराजे । ए० एम ह० होय ब०

विशेष जणातो नथी कारणके जुवो ए हरीकेशीबळ साधु चंडाळनो पुत्रछे छतां केवी ऋधीने महा प्रभावीकछे!॥३७॥

अर्थः—हवे साधु उपदेश कहेछे ॥ किं० प्रश्नेस्यो मा० हे ब्राह्मणो जो० अग्नीने स० आरंभे करता थका उ० पाणीए करी ब० बाह्य सो० निर्मलपणाने वि० विमार्गपंथ अनेषपंथ गवेखोछो जं० जे म० गवेषो छो वा० बाहिर वि० निर्मलपणाने । न० नहिं तं० ते बाहिर निर्मलपणाने सु० भलो कु० तीर्थंकर व० कहे नहिं ॥३८॥

मूलः—किं माहणा जोइसमारभन्ता उदएण सोहिं बहिया विमग्गह ।
जं मग्गहा वाहिरियं विसोहिं न तं सुदिट्ठं कुसला वयन्ति ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—तेवारे मुनि कहेता हवा के हे ब्राह्मणो ? तमे केम अग्निनो आरंभ करी यज्ञ करो छो ? तमे सात पेढी एकवीस पेढी सुधी अग्नि राखो ने तेने पुजो छो, जळे करीने बाहीरली शुद्धि वांछो छो, पण तत्वना जाण जीनेंद्र देवे स्नान पाणीनी शुद्धि भली कहेल नथी. ॥ ३८ ॥

अर्थः—कु० डाभने च० पुनः जू० यज्ञना थंभने त० तृणाने क० काष्टने अ० अग्नीने ॥ एटला वाना धर्मने अर्थे ग्रहता थका सा० सांजे च० पुनः पा० प्रभाते उ० उदक फु० फरसताथका ॥ पा० प्राण भू० भूतने वि० पीडताथका । भु० वलि अ० निश्चे मं० मुर्खथका प० करो छो पा० पापने ॥ ३९ ॥

मूलः—कुसं च जूवं तणकट्ठमग्गिं सायं च पायं उदगं फुसन्ता ।
पाणाइ भूयाइ विहेडयन्ता भुज्जो वि मन्दा पगरेह पावं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—डाभ, यज्ञना स्थंभ, तृणा, काष्ट ने अग्नि एटलां वानां ग्रहण करो छो, प्रभाते

गाथा ३० भावार्थः—जेनुं अखूट पाणीने विचित्र प्रकारना रत्नोथी पूर्णने जेनो अधराजने विषे पटने सर्वसमुद्रथी छेलो एवो स्वयंभूरमणसमुद्र शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण ज्ञानरुप अक्षयपाणीथी भरेलो ने विचित्रप्रकारना अतिशयरुप रत्ने करी संपूर्ण शाभे ए सोळमी ओपमा जाणवी. ॥ ३० ॥

अर्थः—हवे बहुश्रुतना गुण वखाणे छे ॥ स० समुद्र सरिखा गं० गंभीर । दु० कोणे गंज्यो न जाय । अ० कोणे त्रासव्या न जाय के० कोणे दु० जीत्यो न जाय । सु० सिद्धांते करी पु० प्रतिपुर्ण भर्यो छे ते हवे श्रुते वि० विस्तीर्ण अंगादिके करी पुर्ण ता० छ कायना रक्षाना करणहार एहवो जे बहुश्रुत ते ख० खपावीने क० कर्म उ० उत्तम ग० गति ते मोक्षप्रते ग० पोहता पोहचे पोहोंचशे ॥ ३१ ॥

मूलः—समुद्दगम्भीरसमा दुरासया अचक्किया केणइ दुप्पहंसया ।
सुयस्स पुण्णा विउलस्स ताइणो खवित्तु कम्मं गइमुत्तमं गया ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—अनेक हेतु युक्तिदृष्टांते नयादी अनेक रहस्यना जाणपणाथी सिद्धांते करी पूर्ण भरेलाने समुद्रनीपेरे गंभीरने कोइ परवारादि पराभवी न शके, परीसहादिकथी त्रास न पामे, अने छकाय रक्षपाळ, एवा बहुश्रुति साधु श्रुतज्ञाने करी कर्म खपावी ऊत्तम मोक्षगती प्रत्ये गया जाय छे ने जशे. ॥ ३१ ॥

अर्थः—त० ते माटे सु० सिद्धांतने अ० भणे उ० मोक्षने अ० अर्थ ते ज्ञान, दर्शन, चारित्र तेहना ग० गवेषक वांछणहार । जे० जेणे श्रुत सिद्धांतने आश्रये करी अ० पोताना आत्माने प० परना आत्माने से० निश्चे सि० मुक्तिने सं० पमाडे त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ३२ ॥

लीए नहीं, परिग्रह, स्त्री, क्रोध, मान, माया, लोभ ए दुर्गतीना दातार जाणीने प्रत्याख्याने करी परीहरी इंद्रीयोने दमन करतो थको प्रवर्ते. ? ॥ ४१ ॥

अर्थः—सु० भलीपरे सं० आवता रुंध्या छे आश्रव जेणे। पं० पांच सं०संवरे करी । इ० ए मनुष्यलोकने विषे।जी० असंजम जीवतव्यने अ०अणवांछता थका । वो०ममताभावने अणकरवे करी वोसराव्युंछे का० सरिर जेणे सु० मनजोगे करी पवित्र । च० सुश्रुषा अणकरवे करी त्यजो छे दे० देह जेणे । एहवा जे साधु ते । म० मोटो छे कर्मशत्रूनो ज० यज्ञ जेहनेविषे एहवा ज० यज्ञमांहे सि० श्रेष्ट प्रधान यज्ञने ज० करे ॥४२॥

मूलः—सुसंवुडो पञ्चहि संवरेहिं इह जीवियं अणवकङ्खमाणो ।
वोसट्ठकाओ सुइचत्तदेहो महाजयं जयति जन्नसिट्ठं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—पांच संवरे करी पांच आश्रव जेणे भलीपेरे रुंध्या छे, अने ए मनुष्यलोकने विषे असंयम जीवतव्य अणवंछताथका कोइ अतीचार लगाडे नहि ने निर्मळव्रत पाळवे करी पवीत्र अने परीसह सेहेवे करी शरीरनी शुश्रुषा जेणे तजेली छे अने मोटा कर्मरुपी शत्रुने जीतवा एवो साधु उत्तम यज्ञ करे.॥४२॥

अर्थः—हवे विप्र बोल्या के० कोण ते० तमारो जो० अग्नि के० कोण य० वली । ते० तमारे जो० अग्निनुं ठा० थानक । का० कोण ते० तुमारे सु० चाटुवा । कं० कोण च० वली ते० तमारे का० गोर संधु कर्ण ॥ प० इंधण य० वली ते० तमारे क० कोण सं० उपद्रव्य टाळवाने सांति करवाने अर्थे मंत्रनी रुचि ते कोण भि० हे साधु । क० कोण हो० आहुतीकरी हु० होमो छो जो० अग्निने ॥ ४३ ॥

सुमति य० वळी ज० जतना आ० आयाण नि० निखेवणा सुमतिने विषे । सं० संजती सु० अति स० समाधिवंत ॥२॥

मूलः—इरिएसणभासाए उच्चारसमितीसु य ।
जओ आयाणनिक्खेवे संजओ सुसमाहिओ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—इर्या, भाषा, एषणा, आदान निक्षेपन ने ऊचारादि परीष्टापना, एवी पांच सुमतिने विषे, यत्नवंतथको ते संयतीए पोतानो आत्मा, अती समाधीने विषे स्थाप्यो छे. ॥ २ ॥

अर्थः—म० मनगुप्ती गु० गुप्तो व० वचनगुप्ते गुप्तो । का० कायगुप्ते गुप्तो जि० जितेंद्रिय । भि० भिक्षाने अर्थे ब० ब्राह्मणनां इ० यज्ञ छे जेहने विषे । ज० यज्ञना वा० पाडाने विषे उ० पहोच्यो ॥ ३ ॥

मूलः—मणगुत्तो वयगुत्तो कायगुत्तो जिइन्दिओ ।
भिक्खट्ठा वम्भइज्जम्मि जन्नवाडमुवट्ठिओ ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—दुष्टमन रुंधवारुप मनगुप्ती, अशुभवचन रुंधवारुप वचनगुप्ती, असत्यकायानी क्रिया रुंधवारुप कायगुप्ती, एवी त्रण गुप्तीवंतने जीतेंद्रीते संयतीयाज्ञीक ब्राह्मणना, यज्ञपाडाने विषे, भिक्षाने अर्थे पहोंच्यो. ॥३॥ (हरकेशी मुनिए पूर्वभवे जातीनो मद करवाथी आ भवे चंडालपणुं पाम्या छे, पण पूर्वसंजम पाळवाथी कोइएक कारणथी जातीस्मर्ण ऊपन्युं छे तेथी दीक्षा लइ पडीमाधारी थइ एकला वीचरेछे (कोइ एम पुछशे के तेणे कोनी पासेथी दीक्षा लीधी ! तेने कहेवुं के जातीस्मर्णवाला जीवो पोतानी मेळेज दीक्षाले जेम के मृगापुत्र अनाथी मुनि विगेरे पोतानी मेळेज दीक्षा लीधी छे तेम !) हरकेशीमुनि ग्रामानुंग्राम फरता

पवित्र ति० तिर्थ पुन्य क्षेत्र अथवा सं० छे ति० संसाररुप समुद्र तरवाना उपायभूत क० कोहनेविषे सि० नहाए थके व० अथवा वली र० कर्मरजने ज० टाळोछो ॥ आ० कहे नो० अम्हने । सं० हे संजती ज० हे जक्षना पू० पुज्यनिक । इ० वांछोछो ना० जाणवो भ० तमारी स० समिपे ॥ ४५ ॥

मूलः—के ते हरए के य ते सन्तितित्थे कहिं सिणाओ व रयं जहासि ।
आइक्ख नो संजय जक्खपूइया इच्छामो नाउं भवओ सगासे ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—तेवारे विप्रो कहेता हवा के हे यक्षना पुजानिक संयति ? तुमारे द्रहकोण ? संसारसमुद्रथी तरवानुं पुण्यक्षेत्र (तीर्थ) कीयुं ? अने कीहां स्नान करवाथी कर्मरजने टाळोछो ए अर्थ तमारा समीपे जाणवा इच्छीये छीये ! माटे अमने कहो. ? ॥ ४५ ॥

अर्थः—हवे साधु बोल्या । ध० दया धर्मरुप ह० द्रह बं० ब्रह्मचर्यरुप सं० पवित्र ति० तीर्थ पुन्य क्षेत्र तीर्थ । वली केहवोछे अ० निर्मलछे । अ०आत्माने प० भलीछे ले० सुकलादि लेश्या जेहने विषे एहवो द्रहछे। ज० जे एहवा द्रहनेविषे । सि० न्हायोथको वि० कर्म मलरहित थाय वि० कलंकरहित थाय । सु० अतिशे सी० सीतली भू० भूतथको हुं प० टाल्युं छे । दो० कर्मरुप दोषने ॥ ४६ ॥

मूलः—धम्मे हरए बम्भे सन्तितित्थे अणाविले अत्तपसन्नलेसे ।
जहिं सिणाओ विमलो विसुद्धो सुसीइ भूओ पजहामि दोसं ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—तेवारे साधु कहेता हवा के हे विप्रो ! अहींसादी धर्मरुप द्रह ब्रह्मचर्यरुप पुण्यक्षेत्र

गाथा ४ भावार्थः—तपे करी जेनुं शरीर दुर्बळ करेलुं तथा सुकायेलुं (अने जीर्ण) असार कांत्रळादिक ऊपगरण धारेलां एवा मुनिने आवतो देखीने अनार्यमलेच्छनीपेरे ब्राह्मण हांशी करी निंद्या करवा लाग्या.॥४॥

अर्थः—जा० जातिने म० मदे करि प० अहंकारी हिं० हिंस्याना करणहार अ० अजितेंद्रिय । अ० अब्रह्मचारि बा० अज्ञानि । इ० एहवा व० वचनने अ० बोलता हुवा ॥ ५ ॥

मूलः—जाईमयपडिबद्धा हिंसगा अजिइन्दिया ।
अबम्भचारिणो बाला इमं वयणमब्बवी ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—एम जातिये ब्राह्मण एवा अहंकारी, जीवोनो वधकरनार अजितेंद्री ने अब्रह्मचारी ने बाळक मूर्ख सरखा पूर्वे कहीशुं तेवुं वचन बोलता हवा. ॥ ५ ॥

अर्थः—क० कोण आकारे आ० आवेछे दि० अत्यंत रु० कुरुप का० वर्णे कालो वि० विहामणो । फो० बेठी चीपडि ना० नाशिकाछे जेहनि ओ० असारचे० वस्त्रछे जेहनां पं० रजे करि पि० पिशाच भू० सरिपो सं० उकरडाने विषे नाख्यो होय जेहवो जे दू० वस्त्र तेहने प० धृत्वा धरिने क० कंठना एक देशने विषे ॥ ६ ॥

मूलः—कयरे आगच्छइ दित्तरूवे काले विगराले फोक्कनासे ।
ओमचेलए पंसुपिसायभूए संकरदूसं परिहरिय कण्ठे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—जेनुं काळावर्णथी बीहामणुंरुप ने वक्र (वांकी) नासिकाने हे असारवस्त्र धारी ? ने रजे करीने पीशाचसारिखा ! अने उकरडानुं वस्त्र गळे धरिने अत्यंत कुरुपवंत ?-अहीं क्यां तुं आवे छे !!!

अर्थः—जा० जातिना प० पराभव्या थका ख० अलंकारे का० कीधो नि० नियाणो तु० पूरणे ह० हस्तनागपुर नगरने विषे चु० चुलणी राणीनी कुखने विषे व० ब्रह्मदत्त उ० उपन्यो प० पदम गु० गुल्म नामा विमानथकी चवीने१

मूलः—जाईपराइओ खलु कासि नियाणं तु हत्थिणपुरम्मि ।
चुलणीए बम्भदत्तो उववन्नो पउमगुम्माओ ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—चंडाळनी जातिए पराभव्यो थको संभुति साधुये हस्तीनागपुर नगरे नियाणुं कर्युं त्यांथी मरी ते पहेला देवलोकमां नलनी गुल्म विमानमां गया अने त्यांथी चवीने ब्रह्मराजानी चुलणी राणीनी कुक्षीने विषे ब्रह्मदत्त उपन्यो. ॥ १ ॥

अर्थः—कं० कंपीलपुर नगरे सं० उपन्यो ब्रह्मदत्त चि० चित्तरुषिनो जीव पु० वली जा० उपन्यो पु० पुरिमताल नामा नगरने विषे से० सेठना कु० कुलने विषे वि० निर्मल ध० धर्मने सो० सांभळीने प० प्रवर्ज्यो दीक्षा लीधी ॥ २ ॥

मूलः—कम्पिल्ले सम्भूओ चित्तो पुण जाओ पुरिमतालम्मि ।
सेट्ठिकुलम्मि विसाले धम्मं सोऊण पव्वइओ ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—संभुत (उर्फे ब्रह्मदत्त) चक्रवर्ति कंपीलपुर नगरने विषे उपन्यो अने पुरिमताळ नगरने विषे विस्तिर्ण कुळवाळा इभश्रेष्टी (चारसें धनुष्यनो हाथीने उपर त्रणसें धनुष्यनी अंबाडी एवो हस्ती-रत्नथी ढंकाइ जाय) एटलुं जेना घरमां धन होय तेना कुळने विषे चित्त उपन्यो. तेणे साधुनी पासे धर्म

पच्छायइत्ता नियगं सरीरं इमाइं वयणाइमुदाहरित्था ॥८॥

गाथा ८ भावार्थः—ते वारे हरिकेशीमुनिश्वरनो भक्तिवंतने अनुकूळ चेष्टानोकर्ता एवो तिंदूक वृक्षनो वासी यक्ष ते मुनिना शरीरमां प्रवेश करीने पूर्वे कहीशुं तेवुं वचन कहेवा लाग्यो. ॥ ८ ॥

अर्थः—स० साधु छुं अ० हुं सं० संजतीछुं व० ब्रह्मचारी हुं । वि० निवर्त्यो छुं ध० धनना प० पचवाथी प० परिग्रहथी । प० परने अर्थे प्प० नीप्पनो उ० अवधारणे भि० भिक्षाना का० कालनेविषे अ० आहारने अ० अर्थे इ० इहां आ० आव्यो अ० छुं हुं ॥ ९ ॥

मूलः—समणो अहं संजओ बम्भयारी विरओ धणपयणपरिग्गहाओ ।
परप्पवित्तस्स उ भिक्खकाले अन्नस्स अट्ठा इहमागओमि ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हुं श्रमण (साधु) दुष्टव्यापार निवर्तवाथी संयती ? ने ब्रह्मचारी शोभनीक व्रतनो धरनारने धनने चौपदादिकथी ने आहारादिक पचवा (रांधवा)थी ने सुवर्णादिक परिग्रहथी निवर्त्यो छुं अने ग्रहस्थे पोताना स्वार्थने माटे बनावेल होय एवा आहारने अर्थे भिक्षाकालने विषे हुं अहीं आव्यो छुं. ॥९॥

अर्थः—वि० तमोजे तेने दिजीए छे दान ख० खाओछो खांड खाजादिक भु० जमे छे तुरमगादिक य० वली । अ० अन्न प० घणुं छे भ० तुम संबंधी ए० ए प्रत्यक्ष जा० जाणो मे० मुज प्रते जा० जाचवे करी जी० जीववुं जेहने सि० ए कारणे । से० अंत अ० प्रांत आहारने ल० पामी त० तपसी ॥ १० ॥

मूलः—वियरिज्जइ खज्जइ भुज्जई य अन्नं पभूयं भवयाणमेव ।

मूलः—आसिमो भायरा दो वि अन्नमन्नवसाणुगा ।
अन्नमन्नमणूरत्ता अन्नमन्नहितेसिणो ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पाछले चंडाळना भवे आपणे बे भाइ हता तथा आपणे बे भाइ चंडाळना कुळने विषे अन्योअन्य वशवर्ति अने मांहोमांही धर्मस्नेहवंतने परस्पर अनुरक्तने मांहोमांही हितना वंच्छक हता ॥५॥

अथः—दा० दासपणे द० दशार्ण देसने विषे आ० हता मि० मृग हता का० कालंजर न० पर्वतने विषे हं० हंस हुता म० मृतगंगा नदीना ती० तीरने विषे सो० चंडाल हुता का० कासी भू० भूमीनेविषे ।६।

मूलः—दासा दसण्णे आसी मिया कालिञ्जरे नगे ।
हंसा मयङ्गतीरे सोवागा कासिभूमिए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—पहेले भवे दशार्ण देशने विषे बे दास हता, बीजे भवे काळंजर पर्वतने विषे बे मृग हता, त्रीजे भवे मृत गंगानदीने तीरे बे हंस हता, चोथे भवे काशी देशने विषे बे चंडाळ हता. ॥ ६ ॥

अर्थः—दे० देवता य० वली दे० देवलोकने विषे हुता । आ० हुता अ० अम्हे आपणे बे म० मोटी रुधिना धणी । इ० ए नो० प्रत्यक्ष छ० छठी जा० जाती अ० अन्योऽन्य जा० जुइजुइ ॥ ७ ॥

मूलः—देवा य देवलोगम्मि आसि अम्हे महिड्डिया ।
इमा नो छट्ठिया जाई अन्नमन्नेण जा विणा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—पांचमा भवे देवलोकने विषे मोटी ऋद्धिना धणी आपणे बे देवता हता अने आ-

मूलः—थलेसु बीयाइ ववन्ति कासगा तहेव निन्नेसु य आससाए ।
एयाए सद्धाए दलाहि मज्झं आराहए पुण्णमिणं खु खित्तं ॥१२॥

गाथा १२ भावार्थः—तेवारे यक्षाधीष्टीत मुनि कहेता हवा के, हे विप्रो ? जेम कृष्णी, थोडा वरसादे अथवा घणा वरसादे, ऊंची भूमीने विषे नीची भूमीने विषे, बीज वावे छे, तेथी फळनी प्राप्ति थशे, एम जाणी बीज रोपे छे, पण ऊंची भूमीमां रोपवुं ने नीची भूमीमां न रोपवुं एम करतो नथी तेम तुं पणी एकसणीनी श्रधाए, मुजने आपीने निश्चेए पुण्यक्षेत्र आराध्य.? (अर्थात्दातार कांइ ऊंचनीच गणता नथी.)॥१२॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण बोल्या । खे० खेत्र अ० अमने वि० जाण्या प्रवर्ते छे लो० लोकने विषे । ज० जे क्षेत्रने विषे प० दीधा थका अन्नादिक वि० उपजे पु० समस्त पुन्य । जे० जे मा० ब्राह्मण जा० जातिए कर वि० विद्याए करी उ० सहित होय । ता० ते तु० निश्चे खे० क्षेत्र सु० अतिशे पे० शोभनीक ॥ १३ ॥

मूलः—खेत्ताणि अम्हं विदियाणि लोए जहिं पकिण्णा विरुहन्ति पुण्णा ।
जे माहणा जाइविज्जोववेया ताइं तु खेत्ताइ सुपेसलाइं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—तेवारे ब्राह्मणो कहेता हवा ए लोकने विषे जेने आपवाथी जन्मांतरे समस्त पुन्यदान रुपफळ ऊपजे, ते क्षेत्र अमारां जाण्यां वर्ते छे, के जे ब्राह्मणनी जाती अने विद्याए करी सहित, तेज क्षेत्र शोभनीकने प्रतीतकारि छे (अर्थात ब्राह्मण सिवाय बीजां पुन्यक्षेत्र नथी.) ॥ १३ ॥

अर्थः—हवे यक्ष बोल्यो को० क्रोध य० वळी मा० मान य० शब्दथी माया लोभ । व० जीवनी हिंस्या य० वळी

इंद्रीयो दमी, मास मास खमणनी तपश्चर्या करी इत्यादिक शुभ कृत्य करेलां तेनां फळ आज हुं भोगवुं छुं, पण तारां शुभ कर्म क्यां गयां अने ए शुं थयुं ! ! ! ॥ ९ ॥

अर्थः—हवे मुनि बोल्या स० सर्व सु० रुडो तपादिक आचरयो ते स० फल सहित होय न० मनुष्य सर्व जीवने । क० कीधा क० कर्मनो अणभोगवे न० नथी मो० मुकावबो । अ० द्रव्ये करी क० शब्दादिक कामे करी य० वळी उ० ए बेहु प्रकारे करी । आ० आतमा म० माहरो पु० पुन्यना फ० फले करी उ० सहित ॥ १० ॥

मूलः—सव्वं सुचिण्णं सफलं नराणं कडाण कम्माण न अत्थि मोक्खो ।
अत्थेहि कम्मेहि य उत्तमेहिं आया ममं पुण्णफलोववेए ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थ—तेवारे चित्तमुनि कहेता हवा के हे ब्रह्मदत्त ! पुन्य करेलां ते सर्व मनुष्यादिकने उदय आवे ने ते कर्म भोगव्या सिवाय छुटको थाय नहि केमके द्रव्ये करी तथा शब्दादिक काम भोगे करी मारो आत्मा पण पुन्यफळे करी सहितज तुं जाणजे. ॥ १० ॥

अर्थः—जा० जेम तुं ताहरा आतमाने जाणे छे सं० हे संभूत आत्माने एहवो जाणे छे म० मोटा म-हातमपणो म० महर्द्धिकपणो । पु० पुन्यने फ० फलेकरी उ० सहित ते ताहरा आतमाने जेम एहवो जाणे छे । चि० चितने ऽ० पण जा० जाणो त० तेमज रा० हे राजन । इ० ऋद्धि जु० ज्योति त० ते चित्रने वि० पण य० जे भणी प्प० घणा हता एम जाणे ॥ ११ ॥

मूलः—जाणाहि संभूय महाणुभागं महिड्ढियं पुण्णफलोववेयं ।

विषे जे मुनि निरवद्य भिक्षाये प्रवर्ते तेज शोभनीकने पुन्यक्षेत्र छे. ॥ १९ ॥

अर्थः—हवे विप्र बोल्या अ० उपाध्यायना प० हे अवगुणना भा० बोलणहार । प० बोले छे किं० किमतु० अवधारणे स० समीपे अ० अम्हारि अ० संभावनाए ए० ए । वि० विणस्यो अ० अन्न पा० पाणी । न० य० नहिज णं० अलंकार दा० दिजीए तु० तुजने नि० हे निग्रंथ ॥ १६ ॥

मूलः—अज्झावयाणं पडिकूलभासी पभाससे किं तु सगासि अम्हं ।
अवि एतं विणस्सओ अन्नपाणं न य णं दाहामु तुमं नियण्ठा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—ऊपाध्यायना अवगुण भाषवाथी, विप्रो कहेवा लाग्या के, केम तुं, अमारा समीपे, ऊपाध्यायना अवगुण बोले छे; अमे ते अवगुणरुप वाक्य नहि खमी शकीये, माटे हे निग्रंथ ! ए बगडी गयेलुं अन्नपाणी पण तने निश्चे नहि आपीए. ॥ १६ ॥

अर्थः—हवे यक्ष बोल्यो, म० मुजने स० पंच सुमती करी सु० अतिशे स० समाधिवंतने वली ॥ गु० त्रण गुप्ती करि गु० गुप्तने जि० जितेंद्रिने एहवा मुजने । ज० जो मे० मुजने न० नहि दा० दे अ० इहां ए० एषणीक आहारने । किं० किम इ० आज ज० यज्ञना ल० फलने पामशो ला० लाभने ॥ १७ ॥

मूलः—समितीहि मज्झं सुसमाहियस्स गुत्तीहि गुत्तस्स जितिन्दियस्स ।
जइ मे न दाहित्थ अहेसणिज्जं किमित्थ जन्नाण लहित्थ लाहं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—पांच सुमतीये करी सहित, अने त्रण गुप्तीये गुप्त, ने पांच इंद्रीय जीतेल, एवा

उव० सहित एहवा पं० पंचाल देशना राजने पाल ॥ १३ ॥

मूलः—उच्चोयए महु कक्के य बम्भे पवेइया आवसहा य रम्मा ।
इमं गिहं चित्त धणप्पभूयं पसाहि पञ्चालगुणोववेयं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ—तेवारे ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति कहेतो हवो हे चित्त ! १ उच्च, २ उदय, ३ मधु, ४ कर्क, ५ ब्रह्म ए पांच रमणीक महेल देवताए बनावेला छे ते घर अने विचित्र प्रकारना धनने अने शब्दादिक भोगे करी सहित एवुं पंचाळ देशनुं राज्य भोगवो. ॥ १३ ॥

अर्थः—न० नाटके करी गी० गीते करी य० वली वा० वाजित्रे करी ना० स्त्री ज० जनने प० परिवारे परवर्यो थको । भु० भोगवे भो० भोगने इ० ए प्रत्यक्ष भि० हे साधु । म० मुजने रो० रुचे छे पुर्वे कह्या छे ते प० प्रवर्ज्या दिक्षा ते हु० निश्चे दु० दुषज ॥ १४ ॥

मूलः—नट्टेहि गीएहि य वाइएहिं नारीजणाइं परिवारयन्तो ।
भुञ्जाहि भोगाइ इमाइ भिक्खू मम रोयई पव्वज्जा हु दुक्खं ॥१४॥

गाथा १४ भावार्थ—हे साधु ! नाटके करी गीते करी वाजींत्रे करी स्त्रीजनने परिवारे परवर्यो थको भोग भोगवो कारण के ए प्रवर्जा तो मुने दुःखज रुप लागे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः—हवे चित रुषि बोल्या तं० ते राजा प्रते केहवो छे राजा पु० पुर्वभवनो जे ने० स्नेह तेणेकरी । कु० कीधो अ० इहा प्रेम जेणे वली केहवो छे न० अनेक नरनो अ० अधिपती ठाकुर छे । वली केहवो

गाथा १९ भावार्थः—एवां उपाध्यायनां वचन सांभळीने घणा ब्राह्मणादिकना छोकरा एकठा मळीने लाकडीए करी वंशजाळे करी. चाबखे करी ताडे करी साधुने मारवाने माटे दोडया. ॥ १९ ॥

अर्थः—हवे तेणे अवसरे र० राजानी ॥ त० ते यज्ञना पाडानेविषे को० कोसल देशना राजानी धू० बेटी । भ० भद्रा इ० एहवे ना० नामे करी अ० नथी निंदनीक अ० अंग जेहनां तं० तेने पा० देषीने सं० संजतीने ह० हणता थकाने । कु० कोपवंत कु० कुमारने प० निवारे छे, टाढा करे छे ॥ २० ॥

मूलः—रन्नो तहिं कोसलियस्स धूया भद्द त्ति नामेण अणिन्दियङ्गी ।
तं पासिया संजय हम्ममाणं कुद्धे कुमारे परिनिव्ववेइ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—तेवारे ते यज्ञ पाडानेविषे जेना मनोहर अंग छे, तेवी कोशलीक राजानी भद्रा नामे पुत्रीए ते संयमीने हणता जोइ ते क्रोधवंत कुंवरोनो क्रोध समाववाने माटे एम केहती हवी. ॥ २० ॥

अर्थः—दे० देवताने अ० बलातकारे करी नि० प्रेरणाए करी ॥ दि० दिधी सु० हुं र० राजाए म० पण एणे मने करी । न० ध्याए नहि झा० वांछे नहीं । ए केहवो छे न० राजानो । दे० इंद्रनो अ० वंदनीक छे । जे० जेणे साधुए । अ० हुं व० वमी इ० रुषीस्वरे स० ते ए० ए ॥ २१ ॥

मूलः—देवाभिओगेण निओइएण दिन्ना सु रन्ना मणसा न झाया।
नरिन्ददेविन्दभिवन्दिएणं जेणामि वन्ता इसिणा स एसो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थ—अहो कुंवरो १ देवताने वसे करी प्रेरणा करवाथी ए यतिने राजाए मने परणावी पण

नथी । काम गुण केहवा छे बा० अज्ञानीने अ० अभिराम सु० मनोहर वहाला छे वली केहवा छे दु० दुखना आवेश सु० कारण छे अथवा दुखना प्रवाह छे एहवा कामगुणने विषे सुख नथी, साधुने सुख छे, साधु केहवा छे वि० निवर्त्या छे का० कामगुणथी वली केहवा छे । त० तपरुप ह० धन छे जेहने वली केहवा छे । सी० सीलना जे गु० गुण तेहने विषे र० राता छे । एहवा साधुने ॥ १७ ॥

मूलः—बालाभिरामेसु दुहावहेसु न तं सुहं कामगुणेसु रायं ।
विरत्तकामाण तवोहणाणं जं भिक्खुणं सीलगुणे रयाणं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ—हे राजन्! ए कामभोग बाळ (अज्ञानी)ने मनोहर छे पण कामभोगना गुणने विषे सुख नथी अने सुख तो काम भोगथी विरक्त थएला अने तपरुप धनना धणी अने शियळना गुणने विषे रक्त एवा साधुने छे, तेवुं सुख बीजे ठेकाणे नथी. ॥१७॥

अर्थः—न० हे नरना इंद्र । सो० चंडालनी जा० जाति प्रते ग० पाम्या । दुहओ० एहवी आपण बेहुनी नराणं० नर मनुष्य मांहि । अहमा० अधर्म जा० जाति आपणी हती । जं० जे जातिने विषे व० आपण बे । सव्व० सर्व ज० लोकने वेस्सा० द्वेषकारी । व० वसता य० हुवा सोवा० चंडालना निवेसण० घरने विषे ॥१८॥

मूलः—नरिंद जाई अहमा नराणं सोवागजाई दुहओ गयाणं ।
जहिं वयं सव्वजणस्स वेस्सा वसी य सोवागनिवेसणेसु ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—हे नरेंद्र ! जे मनुष्यनी जातिमांही अधर्मजाति एवी चंडाळनी जातिने विषे

तमने सघळाने एना तप तेजे करी भस्म करे ? ॥ २३ ॥

अर्थः—ए० ए पुर्वोक्त ती० ए कन्यांना व० वचनने सो० सांभळीने । ते केहवी छे प० ब्राह्मणनी स्त्रीना भ० भद्राना वचन केहवा छे । सु० भला हा० भाष्या छे । इ० ऋपिनि वे० वैयावचने अ० अर्थे । ज० जक्ष (घणा परिवार माटे बहु वचन) । कु० घणा कुमारने वि० हणताने वारे छे ॥ २४ ॥

मूलः—एयाइ तीसे वयणाइ सोच्चा पत्तीइ भद्दाइ सुहासियाइं ।
इसिस्स वेयावडियट्ठयाए जक्खा कुमारे विणिवारयन्ति ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—एवां सोमदेव पुरोहितनी स्त्री भद्रानां भलां वचन सांभळीने ऋपिनी वैयावच करवाने यक्ष सावधान थयो ने ब्राह्मणोना कुमारोने ते यक्ष निवारतो हवो. ॥ २४ ॥

अर्थः—ते० ते यक्ष घो० वीहामणुं रु०रूपछे । जेहनुं ठि० रह्यो अ०आकाशने विषे ॥ अ०असुभ परिणाम माटे असुर त०ते यज्ञना पाडाने विषे तं०ते ज० विद्यार्थी लोक प्रते ता० हणेछे ॥ ते०ते कुमार केहवाछे भि० विदार्याछे दे०देह जेहना रु०रुधिरने व० वमता ने । पा० देखीने भ० भद्रा इ० एहवुं । आ० बोली भु० वली ॥२५॥

मूलः—ते घोररूवा ठिय अन्तलिक्खे असुरा तहिं तं जण तालयन्ति ।
ते भिन्नदेहे रुहिरं वमन्ते पासित्तु भद्दा इणमाहु भुज्जो ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—ते यक्ष घोर (भयंकर) रुद्र रुप करीने आकाशने विषे रही तें यज्ञना पाडाने विषे ते विद्यार्थी बाळकोने मारतो हवो, ते एवी रीते के ते बाळको धरती उपर पड्या ने मुखथकी रुधीर

गाथा २० भावार्थः—तेज तुं हे राजन्? मोटा महात्म्यनो धणीने मोटी ऋद्धिनो धणी आ काळने विषे छे ते पुन्यनां फळे करी सहित छे माटे हवे असास्वता भोगने छांडीने मोक्षना हेतुए संसारथी नीकळ! ने चारित्र ग्रहण कर! ॥ २० ॥

अर्थः—इ० ए मनुष्य संबंधी अ० असास्वता जी० आउखाने विषे रा० हे राजन ध० अतिशे तु० पुरणे। पु० पुन्यने अ० अणकरतो थको पुरुष से० ते पुरुष सो० पश्चाताप करे म० मरणने मु० मुखे उ० पहुतो थको। ध० धर्मने अ० अणकरवे करी प० पर लो० लोकने विषे ॥ २१ ॥

मूलः—इह जीविए राय असासयम्मि धणियं तु पुण्णाइ अकुव्वमाणो।
से सोयई मच्चुमुहोवणीए धम्मं अकाऊण परम्मि लोए॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हे राजन्! ए मनुष्यनुं जीवतव्य असास्वतुं छे अने पुन्यनो तथा धर्मनो अणकरनार पुरुष मर्णने मुखे तथा परलोके पहोंच्यो थको पश्चाताप करशे. ॥ २१ ॥

अर्थः—ज० जेम इ० ए लोकने विषे सी० सिंह व० पुरणे मि० मृगने ग० ग्रहिने लेइ जाय ॥ तेम म० मरण रुप सिंह ते न० नर मनुष्यने ग्रहीने ने० पहूचाडे परलोके लेइ हु० निश्चे अं० अंतकालने विषे न० नहि त० तेहने मा० माता व० अथवा पि० पिता व० अथवा भा० भाइ। का० अंतकालने विषे त० ते पोताना आउखाना भागना सह० देणहार। भ० होय नहि एटले माता प्रमुख पोताना आउखाना भाग देइ नहि जे जीवतो रहे॥ २२ ॥

गाथा २७ भावार्थः—ए यती आसीविष सर्प सरिखो उग्र तपनो करणहार छे अने घोर व्रतने घोर पराक्रमनो धणी छे, एवा मोटा ऋषीश्वरने तमे भोजननी वेळाए पीडा करो छो, तेथी अग्निमां जेम पतंगीयानी सेन्या बळी भस्म थाय तेम तमने ए यती बाळी भस्म करशे. ॥ २७ ॥

अर्थः—सी० मस्तके करीने ए० ए मुनीना स० सरणने उ० पडिवज्यों । स० एकठा मिल्या स० सर्व ज० जनसहित तु० तुम्हे ज० जो इ० वांछो जी० जीववो वा० अथवा ध० धनने वा० पुरणे । लो० सर्व लोकने पि० ए ए० ए जती कु० कोप्योथको ड० बाले ॥ २८ ॥

मूलः—सीसेण एयं सरणं उवेह समागया सव्वजणेण तुम्हे ।
जइ इच्छह जीवियं वा धणं वा लोगं पि एसो कुविओ डहेज्जा ॥२८॥

गाथा २८ भावार्थः—जो तमे जीवीतव्य तथा धनने इच्छो तो ए मुनिने मस्तक नमावीने पगे पडो अने तेनुं शरण ग्रहण करो ? जो एम नहि करो तो ए साधु कोप्योथको सघळा लोकने भस्म करशे. ॥ २८ ॥

अर्थः—अ० नमाडा छे पि० वांसालगे उ० मस्तक जेहना प० लांबी कीधी छे बा० बाहा अ० नथी अंग उपांग हलाववारुप चे० चेष्टा जेहने नि० फाटि अ० आंख छे जेहनी रु० रुधिर व० वमता छे । उ० उंचा मु० मुख छे जेहनां नि० बाहिर निकळ्या छे जी० जिभ अने ने० नेत्र जेहनां ॥ २९ ॥

मूलः—अवहेडियं पिट्ठिसउत्तमङ्गे पसारिया बाहु अकम्मचेट्ठे ।
निज्झेरियच्छे रुहिरं वमन्ते उद्धंमुहे निग्गयजीहनेत्ते ॥ २९ ॥

मूलः—चेच्चा दुपयं च चउप्पयं च खेत्तं गिहं धणधन्नं च सव्वं ।
सकम्मबीओ अवसो पयाइ परं भवं सुंदर पावगं वा॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—मनुष्यादिक दोपद अने पशु प्रमुख चौपद, खेत्र (उघाडी भूमिका), घर, धन धान्य प्रमुख सर्वने छांडीने पोतानां कर्मने वशे करीने दुर्गति जरुर परलोके, शुभकृत्य करेलां होय तो सद्गतिमां अने अशुभकृत्य करेलां होय तो दुर्गतिने विषे जाय. ॥ २४ ॥

अर्थः—तं० ते ए० एकलुं तु० जीवरहित स० सरिरने से० ते जीवनुं सरिर केहवुं छे। चि० चेहने विषे ग० पहुतो एहवा सरिरनें द० बालीने उ० पूरणे पा० अग्नीकरी । भ० स्त्रीय० वली पु० पुत्र अ० पण स० वली ना० नातिला य० पूरणे । दा० भरण पोषणना करणहार अ० मूओ तेथी अनेरोकेडे रह्यो तेहने । अ० केडे जायते केडे पाछावली घरने विषे आवे ॥ २५ ॥

मूलः—तं एक्कं तुच्छसरीरगं से चिईगयं दहिय उ पावगेणं ।
भज्जा य पुत्तावि य नायओ य दायारमन्नं अणुसंकमन्ति ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जीवरहित एवा असार शरीरने चिता (चेह) मांही अग्निए करी बाळी भस्म करे तेवार पछी ज्ञातीला स्त्री पुत्र बीजा भरणपोषण करनारनी केडे जाय (अर्थात् ते बीजानी सेवा बजावे.) ॥२५॥

अर्थः—जी० कर्मकरि आउषो मरणने समिपे उ० आणीए छे केम अ० प्रमाद विना निरंतर एतले अ-वीच मरणे निरंतर मरेछे ते केम। व० वर्णरुडो जीवने ज० जरा ह० हरेछे न० नरना रा० हेराजन् पं० पंचाल

गाथा ३१ भावार्थः—हे भगवंत! मूढ अज्ञानी बाळकोए तमने हील्या, निंद्या, पीड्या ते अपराध क्षमा करो अने ऋषीतो प्रसन्न चित्तने महा प्रसाद (महेरबानी) वंत होय ने मुनिश्वर तो क्रोधवंत न होय ॥३१॥

अर्थः—हवे साधु बोल्या पु० पुर्वकाळे च० पुनः इ० वर्त्तमानकाळे अ० अनागत काले च० पुरणे। म० प्रद्वेष न० नहि मे० मुजने अ० छे को० अल्प मात्र पण। ज० जक्ष हु० जेहभणी वे० वैयावचने पक्षपातने क० करे छे त० ते माटे हु० एमज। ए० ए ह० हण्या कु० कुमार ॥ ३२ ॥

मूलः—पुव्विं च इण्हिं अणागयं च मणप्पदोसो न मे अत्थि कोइ।

जक्खा हु वेयावडियं करेन्ति तम्हा हु एएहि हया कुमारा ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—ते वारे यती कहेता हवा के हे विप्रो! पहेलां, हवणां, ने आगे मनमां पण मारे कोइना उपर द्वेष नथी! तेवारे ब्राह्मणो कहेता हवा के हे स्वामी? तो ए कुंवरोने कोणे पछाड्या? तेवारे यती केहेता हवा के हे महानुभावो? मारा विनय वैयावचने अर्थे ए यक्ष देवताए तमारा कुंवरोने हण्या, मार्या ने काष्ट समान करेला छे? ॥ ३२ ॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण बोल्या अ० शास्त्रना अर्थने च० पुनः ध० यतीना धर्मने च० वळी वि० विशेषे जाणताथका तु० तुमे न० नज वि० वळी कु० कोपो भू० वृद्धवंती प० प्रज्ञाछे जेहनी तु० तुम्हारा तु० निश्चे पा० पगनो स० सरण उ० करुं छुं अम्हे। स० एकठा स० सर्व ज० जनेकरी सहित। अ० अम्हे ॥ ३३ ॥

मूलः—अत्थं च धम्मं च वियाणमाणा तुब्भे न वि कुप्पह भूइपन्ना।

राजाने मं० महारूधना धणीने का० काम भो० भोगने विषे गि० गृदधने नि० नियाणुं अ० भुंडुं क० कीधुं ॥२८॥

मूलः—हत्थिणपुरम्मि चित्ता दट्ठूणं नरवइं महिड्ढियं ।
कामभोगेसु गिद्धेणं नियाणमसुहं कडं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हे चित ! हस्तिनागपुरने विषे महर्धिक शनंतकुमार चक्रवर्तिनी ऋद्धि देखीने कामभोगने विषे हुं गृद्ध थयो तेवारे में भुंडुं नियाणु कर्युं. ॥ २८ ॥

अर्थः—त० तेनियाणाथकि मे० मने अ० अणानिवृत्या ॥ इ० ए प्रत्यक्ष ए० एहवो फ० फलउदय आव्यो छे ॥ जा० जाणतोथको वि० पण जं० जेचारित्र ध० धर्मने हुं अंगीकार करी सकतो नथी ॥ का० काम भो० भोगने विषे मु० मुर्छाणोछुं तेमाटे ॥ २९ ॥

मूलः—तस्स मे अपडिकन्तस्स इमं एयारिसं फलं ।
जाणमाणो वि जं धम्मं कामभोगेसु मुच्छिओ ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—ते नियाणुं में आलोव्युं नहि एटले तेनो मिच्छामि दुक्कडं दीधो नहि तेथी मारे ए ऋध्यादिक प्रत्यक्ष फळउदय आव्युं जे भणी चारित्र धर्मनो मार्ग हुं जाणुं छुं अने ए धर्मनां फळ जाणुं छुं, पण ए कामभोगने विषे मुर्छित थयो थको ए चारीत्रधर्महुं अंगीकार करी शकतो नथी. ॥ २९ ॥

अर्थः—ना० हाथी ज० जेम पं० कादवेकरि सहित ज० जलने विषे पाणीने विषे अ० बुतोथको । द० देषीने थ० थलने न० न अ० पामे ती० कांठाने ॥ ए० एदृष्टांते व० अम्हेका० कामना गुणने विषे गि०

गाथा ३५ भावार्थः—ए अमारे अन्न पकवान्न घणां छे, माटे अमारा उपर कृपा करी ए आहार तमे भोगवो! तेवारे महात्माए तेनो घणो आग्रह देखी ते अन्नपाणी मासखमणने पारणे लिये! ॥ ३५ ॥

अर्थः—त० ते यज्ञना पाडानेविषे गं० सुगंधनो उ० पाणीनो पु० फुलनो वा० वरसात वर्स्यो। दि० प्रधान त० तिहांज व० द्रव्यनी हा० धारा य० पुनः वु० वृष्टी॥ प० वजाडि दु० दुंदुभी सु० देवताए। आ० आकाशनेविषे अ० आश्चर्यकारी दा० दान दिधुं च० वली घु० निरघोष कीधो देवताए॥ ३६ ॥

मूलः—तहियं गन्धोदयपुप्फवासं दिवा तहिं वसुहारा य वुट्ठा।
पहयाओ दुन्दुहीओ सुरेहिं आगासे अहो दाणं च घुट्ठं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—ते यतीए आहार लीधो तेवारे देवताए सुगंधी पाणीनी, पुष्पनी ने सुवर्ण द्रव्यनी वृष्टी करीने आकाशने विषे वाजिंत्र वगाडी अहोदान महोदान एम उद्घोषणा करी. ॥ ३६ ॥

अर्थः—स० प्रत्यक्ष खु० निश्चे दी० दीसे छे त० तपनो वि० विशेष। न० न दी० दीसे जा० जातिनो वि० विशेष को० कांइ थोडो पण। सो० चंडालना पु० पुत्र ह० हरिकेशी बल सा० साधु। ज० जे साधुनी से० एहवी इ० ऋद्धि म० अतिशयवंत महात्मवंत॥ ३७ ॥

मूलः—सक्खं खु दीसइ तवोविसेसो न दीसई जाइविसेस कोई।
सोवागपुत्तं हरिएससाहुं जस्सेरिसा इड्ढि महाणुभागा ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—ते वारे ब्राह्मणो केहेता हवा के ए प्रत्यक्ष तपनोज महीमा देखायछे, पण जातीनो कांइ

करणीने क० कर । रा० हेराजन् ॥ ध० गृहवासे रहेछेतें धर्मने विषे ठि० रह्यथंका स० सर्व प० जीवने क० दयानो पालणहार थाय । तो० ते आर्यकरणी तेमाटे हो० थाइस्य दे० देवता इ० एमनुष्य नाभव थकी वि० विक्रय-सरिरनो करणहार देव ॥ ३२ ॥

मूलः—जइ तं सि भोगे चइउं असत्तो अज्जाइ कम्माइ करेहि रायं ।
धम्मे ठिओ सव्वपयाणुकम्पी तो होहिसि देवो इओ विउव्वी ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थ—अहो राजन् ? जोतुं भोग छांडवाने समर्थ नहि तो तुं जीव दयादिक आर्य कर्म कर ! जो ग्रहस्थावासने विषेरहीने सर्व जीव दयादिक ग्रहस्थ धर्म करीश ? तोपण मनुष्यना शरीरथी वैक्रेय शरीरनो धणी एवो देवता थइश ॥ ३२ ॥

अर्थः—न० नहि तु० तुजने भो०भोगने च० छांडवानी बु० बुद्धी । गि० तुगृद्ध अ० छे आ० आरंभ अने । प० परिग्रहने विषे मो० निफल फोगट क० कीधो ए० एतलो वि० वचननो विलाप ग० प्रवत्योछुं हुं सज्झाय ध्यानने विषे ॥ रा० हेराजन् आ० जिनमार्ग आमंत्रीओ असि० छे एहवो हुं छुं ॥ ३३ ॥

मूलः—न तुज्झ भोगे चइऊण बुद्धी गिद्धो सि आरम्भपरिग्गहेसु ।
मोहं कओ एत्तिउ विप्पलावो गच्छामिरायं आमन्तिओ सि ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थ—जेवारे राजा प्रतिबोध न पाम्यो तेवारे मुनि कहेताहवा हे राजा ? भोग छांडवानी तारी बुद्धि नथी अने आरंभ परिग्रहने विषे तं मुर्छित थयोछे तेथी तारी पासे में वचननो प्रलाप फोगट

ने संध्या समये पाणीने स्पर्श करो छो अने पृथव्यादिक पांच स्थावर तथा बेइंद्रियादिक त्रस जीवोने धर्म बुद्धिये करी तमे मारोछो, एम मूर्खछतां पापकर्म करी आपणा आत्माने मेलो करोछो ? ॥ ३९ ॥

अर्थः—हवे विप्र पुछे छे क० केम च० प्रवर्त्तों रे० हे भि० साधु व० अम्हो ज० यज्ञने करुं । पा० पाप क० कर्मने पु० टाली केम । अ० कहो नो० अम्हने सं० हे संजती ज० हे यक्षना पू० पुज्यनीक ॥ क० केम सु० भला यज्ञने कु० तीर्थंकर व० कहे ॥ ४० ॥

मूलः—कहं च रे भिक्खु वयं जयामो पावाइ कम्माइ पुणोल्लयामो ।
अक्खाहि नो संजय जक्खपूइया कहं सुजट्ठं कुसला वयन्ति ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—हवे ब्राह्मणो पुछता हवा के हे यक्षना पुजनिक भिक्षु ? अमे केम चालीए अने केवी क्रिया करीए के जेथी पापकर्म दूर थाय अने भलो यज्ञ तत्वज्ञानीये केवो कहेलछे ते अमने कहो.॥४०॥

अर्थः—छ० छकायनो अ० आरंभ अणकरतो थको । मा० मृषा ने अ० अदत्तने च० पुनः अ० अणसेवताथका । प० परिग्रहने इ० स्त्रिओने मा० मान मा० मायाने । ए० ए पुर्वे कह्या तेहने प० माठा जाणीने च० प्रवर्ते दं० इंद्रिने दमता थका ॥ ४१ ॥

मूलः—छज्जीवकाए असमारभन्ता मोसं अदत्तं च असेवमाणा ।
परिग्गहं इत्थिओ माण मायं एवं परिन्नाय चरन्ति दन्ता ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—तेवारे साधु कहेता हवा ? छकाय जीवनुं रक्षण करे, मृषावाद बोले नहि, अदत्त

गाथा ३५ भावार्थ—चित्त मुनि प्रधान काम भोगनी अभीलाषाथी विरक्त थइने उत्तम चारित्रवंत एवो निर्मळ संयम पाळीने मोटो ऋषिश्वर चित्त मुनि उत्तम एवी सिद्ध गतिए पहोंत्यो, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू स्वामी नामनी शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीर स्वामीनी समिपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ ३५ ॥ इति श्री चित्तसम्भूतना तेरमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो. ॥ १३ ॥ तेरमे नियाणातो दोष कह्यो ने नियाणुं न कीधुं ते चउदमे अध्ययने कहेछे ॥ १३ ॥

अर्थः—दे० देवता भ० थइने ण० अलंकारे पु० पुर्व भ० भवने विषे के० केतलाएक चु० चवीने ए० एक वि० विमानना । वा० वासी । पु० नगरने विषे पु० जूनो उ० इषुकार ना० नामे । खा० प्रसिद्धछे स० धनेकरी सहित । सु० देव लो० लोक सरिषो र० रमणीक एहवा नगरने विषे ॥ १ ॥

मूलः—देवा भवित्ताण पुरे भवम्मी केई चुया एगविमाणवासी ।
पुरे पुराणे उसुयारनामे खाए समिद्धे सुरलोगरम्मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—पाछला भवने विषे देवता थइने केटलाएक पहेला देवलोकमां नलनी गुल्मविमानना वासी चवीने, घणाकाळनुं जुनुं अने ऋद्धीवंत ने देवलोकनी पेरे रमणीक जोवा जोग एवा इखुकार नामना नगरने विषे ऊपन्या. ॥ १ ॥

अर्थः—स० पोताना क० सुभकर्म तेहना जे भोगवतां से० सेपरह्यो । पु० पुर्वभवे कीधा सुभकर्म तेणेकरि । कु० कुलने विषे सु० प्रधानकुलने विषे य० पूरणे ते० ते छजीव प० उपना नि० उद्वेगपाम्या सं०

मूलः—के ते जोई के य ते जोइठाणे का ते सुया कं च ते कारिसङ्गं ।
पहाय ते कयरा सन्ति भिक्खू कयरेण होमेण हुणासि जोइं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३भावार्थः—तेवारे विप्रो कहेता हवा के अहो साधु तमारे अग्नि केइ? अग्निनुं स्थानक कीयुं? अग्निमां घृत घालवानो चाटवो कीयो? इंधणां कीयां? छांणा मसुखे करी अग्निसंधुकीये एवोकारीस (छांणानो गोर) कीयो ने शांति पाठरुप मंत्रकीयो? अने आहुती केइ. ? ॥ ४३ ॥

अर्थः—हवे साधु बोल्या । त० तपरुप जो० अग्नि जी० जीवते जो० अग्निनो ठा०थानक। जो० शुभ मन वचन कायाना जोगरुप ते सु० चाटुवा स० शरिररुप का० गोर संधुकणछे क० कर्मरुप इ० इंधणां सं० संजमने विषे आत्माने जो० जोडवो ते सं० सांती करवानो मंत्र पाठ हो० एहवो होम हु० होमो छो इ० ऋषीश्वरोने प० भलो ए कर्त्तव्य ॥ ४४ ॥

मूलः—तवो जोई जीवो जोइठाणं जोगा सुया सरीरं कारिसङ्गं ।
कम्मेहा संजम जोगसन्ती होमं हुणामि इसिणं पसत्थं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—तेवारे साधु कहेतो हवो के अहो विप्रो? अमारे जीवते अग्निनुं स्थानक, तपरुप अग्नि, शुभ मनवचन कायाना योग व्यापाररुप चाटवा, शरीररुप कारीश (छांणानोगोर), आठ कर्म रुपीयां इंधणां, संयम व्यापाररुप शांतिपाठ एहवो यज्ञ ऋषीश्वरने प्रसन्न (भलो) कहेल छे माटे एवो होम हुं करुंछुं. ॥ ४४ ॥

अर्थः—हवे विप्र बोल्या । के० कोण ते० तमारे ह० द्रह के० कोण य० वली ते० तमारे सं० ॥ संति

अर्थः-प्रथम बे कुमार जेम वैराग पाम्या ते कहे छे जा० जन्मना जं० वृद्धावस्था म० मरण भ० ए त्रण भये करी अ० पराभव्या छे, वली कुमार केहवा छे। ब० मुक्तिने विषे वि० वली अ० थाप्युं छे चि० चित्त जेणे। सं० संसाररुप च० चक्रथी वि० विशेषे मो० मुकाववाने अ० अर्थें। द० देषीने ते संसारना स्वरुपने ण० अलंकारे ते० ते बे कुमार। का० कामना गुण थकी वि० विरक्त निवर्त्या ॥ ४ ॥

मूलः-जाईजरामच्चुभयाभिभूया बहिं विहाराभिनिविट्ठचित्ता।
संसारचक्कस्स विमोक्खणट्ठा दट्ठूण ते कामगुणे विरत्ता ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः-ते ब्राह्मणना बे पुत्र जन्मजरा मरणना दुखथी बीन्या ? अने जेणे चित्तमोक्षने विषे स्थाप्युं ? ने संसाररुप चक्रथी पोताना आत्माने मुकाववाने अर्थें ते बे कुमार साधुने देखीने कामभोगथी विरक्त थया॥४॥

अर्थः-पि० वाल्हा पु० पुत्र छे दो० बन्ने अ० पण मा० ब्राह्मणने वाहला छे। ब्राह्मण केहवा छे स० पोताना ब्राह्मणनां क० यज्ञादिक होमादि कर्मनो सी० स्वभाव छे जेहने पु० पुरोहितने छे ॥ स० संभारीने पो० पाछला भवनी य० पुरणे त० तिहांज घरने विषे जा० जातिने त० तेमज सु० भलो आचर्यो जे त० तप च० वली सं० संजमने संभारीने ॥ ५ ॥

मूलः-पियपुत्तगा दोन्नि वि माहणस्स सकम्मसीलस्स पुरोहियस्स।
सरित्तु पोराणिय तत्थ जाइं तहा सुचिण्ण तव संजमं च ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः-भृगु पुरोहित केवो छे तो के पोताना यज्ञ तर्पणादिक षट्कर्मने विषे सावधान छे.

मिथ्यात्वादिक मेलरहित शुकलादिक निर्मळलेश्याछे, एवा धर्मरुपीया द्रहने विषे श्नान करवाथी आत्मा कर्मरुपी मेल कलंकरहित शुद्ध थाय, अती शीतळभुत थयो थको सर्व कर्मरुप दोषने हुं छांडुं छुं. ॥ ४६ ॥

अर्थः—ए० पूर्वोक्त सि० स्नानने कु० तिर्थंकरे दि० दीठो । म० ए मोटो सि० स्नान इ० ऋषिस्वरोने प० भलो । ज० ज्यां सि० न्हाया थका वि० मल मेल रहित वि० रागादिक कलंक रहित थाय । म० मोटा ऋषिश्वर उ० प्रधान ठा० मुक्तिरुप थानकने प० पाम्या त्ति० एम बे० हुं कहुं छउं ॥ ४७ ॥

मूलः—एयं सिणाणं कुसलेहि दिट्ठं महासिणाणं इसिणं पसत्थं ।
जहिं सिणाया विमला विसुद्धा महारिसी उत्तमं ठाणपत्त ॥ ४७ ॥ त्ति बेमि

इति हरिएसिज्जं नाम द्वादशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १२ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—ए स्नान तत्वज्ञानीए कह्युं अने ए उत्तम स्नान ऋषीश्वरोने भलुं कह्युं छे के ज्यां स्नान करवाथी कर्मरुपी मेल रहित ने रागादिक कलंक रहित थइ मोटा ऋषीश्वर मुक्तिरुप उत्तम स्थानकने पाम्या. एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ? जेम में श्री महावीर देव स्वामी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं. ॥ ४७ ॥ इति श्री वारमा हरकेशी वळ मुनिना अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण. १२. ए बारमा अध्ययनने विषे तप वखाण्यो ए तपना करनारे नियाणुं न करवुं, ते माटे तेरमुं अध्ययन कहीये छीये.

अंतराय तेमज आयुष्य पण लांबु नहि तेथी अमे घरने विषे संतोष नथी पामता, माटे अमे चारित्रग्रहण करवानी तमारी पासे आज्ञा मागीये छीये. ॥ ७ ॥

अर्थः—अ० हवे ता० पिता त० ते अवसरने विषे ते० ते मु० भावमुनिना । त० तपने वा० व्याघातकारी शास्त्र वचनने व० बोलतो हूओ ॥ इ० एहवी व० वाणीने वे० वेदना वि० जाण व० कहे छे । ज० जेम न० न हो० होय अ० अपुत्रीयाने लो० परलोक ॥ ८ ॥

मूलः—अह तायगो तत्थ मुणीण तेसिं तवस्स वाघायकरं वयासी।
इमं वयं वेयविओ वयन्ति जहा न होई असुयाण लोगो ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे ते पिता भावचारित्रीयाना तपने विघ्नकारी वचन बोलतो हवो, अहो कुंवरो! आपणा वेद्धर्ममां कह्युं छे के (श्लोक) अपुत्रस्यगतिर्नास्ति, स्वर्गोनैवच नैवच तस्मात् पुत्र मुखंद्रष्ट्वा, पश्चाद्धर्मं समाचरेत् (इतिवेदवाक्यम्) अर्थ०अपुत्रीयाने स्वर्गनी गति नथी, तेथी हे पुत्र! तमे पुत्रनुं मुख जोइने पछी धर्मसमाचरो. ॥ ८ ॥

अर्थः—अ० भणीने वे० वेदने प० जमाडीने वि० ब्राह्मणने ॥ पु० पुत्रने प० थापीने गि० घरने विषे । जा० हे पुत्र । भो० भोगवीने भो० भोगने इ० स्त्री स० संघाते पछे । आ० अटवीना वासी हो० होज्यो । मु० मुनी प० प्रशस्त भला ॥ ९ ॥

मूलः—अहिज्ज वेए परिविस्स विप्पे पुत्ते परिट्ठप्प गिहंसि जाया।

सांभळीने संसार असार जाणीने दीक्षाग्रहण करी. ॥ २ ॥

अर्थः—क० कंपिलपुर य० पुरणे न० नगरने विषे । स० एकठा मिल्या दो० बे वि० वळी चि० चित्त १ सं० संभूत २ सुं० सुख दु० दुखना फ० फलना वि० विपाक । क० कहे छे ते० ते बे इ० मांहोमांहि ॥३॥

मूलः—कम्पिल्लम्मि य नयरे समागया दो वि चित्तसम्भूया ।
सुहदुक्खफलविवागं कहन्ति ते इक्कमिक्कस्स ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—चित्त अने शंभूत ए बन्ने भाइ कंपीलपुर नगरने विषे एकठा मळ्या ने मांहोमांही सुख दुःखना फळ भोगव्यां ते कहेता हवा. ॥ ३ ॥

अर्थः—च० चक्रवर्ति म० महा रुद्धिनो धणो ब० ब्रह्मदत्त नाम म० महा यशवंते भा० भाइ प्रते ब० घणो मा० मानेकरी । इ० एहवा व० वचनने अ० बोलतो हवो. ॥ ४ ॥

मूलः—चक्कवट्टि महिड्ढीओ बम्भदत्तो महायसो ।
भायरं बहुमाणेणं इमं वयणमब्बवी ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ब्रह्मदत्त बारमो चक्रवर्ति मोटी ऋद्धिनो धणी अने महा ऐश्वर्यवंत ते पाछला भवना भाइने बहु मानसहित एम कहेतो हवो. ॥ ४ ॥

अर्थः—आ० हुता अ० आपणे अम्हो भा० भाइ दो० बेहु वि० पण ॥ अ० मांहोमांहि व० वसता हता । अ० मांहोमांहि अ० स्नेहवंत अ० मांहोमांहि हि० हितना वंछक हता. ॥ ५ ॥

वली। ए० अवधारणे एहवा पुरोहित प्रते ते० ते कु० बे कुमार प० प्रकर्षे स० विचारीने। व० वचन बोलता हवा।११।

मूलः—पुरोहियं तं कमसो ऽणुणन्तं निमंतयन्तं च सुए धणेणं।
जहक्कमं कामगुणेहि चेव कुमारगा ते पसमिक्ख वक्कं॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—बे पुत्रने धने करी कामभोगना गुणादिक संसारी सुखने आमंत्रतो थको एवा पुरोहित प्रत्ये बंने कुंवारो विचारीने बोलता हवा. ॥ ११ ॥

अर्थः—ए बे काव्य युग्म। वे० वेद अ० भण्या थका। न० न भ० होय ता० त्राण रक्षाना करणहार। भु० जिमाड्या दि० ब्राह्मण नि० पोहता करे त० अंधकार मांहि अंधकार छे जिहां। त० अतिशे रौद्र नरकने विषे उपजे जा० जन्मेला य० वली पु० बेटा न० न ह० होय ता० त्राण। को० कोण णा० संभावनाये। ते० ताहरुं अ० माने ए० ए पूर्वोक्त वचनने ॥ १२ ॥

मूलः—वेया अहीया न भवन्ति ताणं भुत्ता दिया निन्ति तमं तमेणं।
जाया य पुत्ता न हवन्ति ताणं को णाम ते अणुमन्नेज्ज एयं॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ—अहो पिताजी ! वेद भण्या थका जीवने, त्राणसरण नहि अने ब्राह्मणने धर्मबुद्धिए जमाडवाथी जीवने मिथ्यात्वनी प्राप्ति थाय अने पुत्र जन्म्याथका शरण न थाय तेमज ते नर्कादिक गतिए पडता जीवने राखी न शके, तो हे तात ! ए तमारुं वचन अज्ञानी माने. ॥ १२ ॥

अर्थः—हे तात भोग केहवा छे ख० क्षण मे० मात्र सो० सुख छे जेहने विषे ब० घणा का० काल दु० दुख छे

पणी छट्ठी जाति एटले छट्ठे भवे आपणे बे जुदा जुदा उपन्या. ॥ ७ ॥

अर्थः—हवे चित्तऋषि बोल्या । क० कर्म केहवा नि० निदान प० प्रकर्षे कीधा । तु० ते रा० हे राजान वि० विशेषे चि० चिंतव्या एटले तपनो फल मागी लीधो । ते० ते नियाणा कर्मना लीधा ॥ फ० फलने वि० विपाके करी वि० वियोगने उ० पाम्या जुजुवा उपना ॥ ८ ॥

मूलः—कम्मा नियाणपयडा तुमे राय विचिन्तिया ।
तेसिं फलविवागेण विप्पओगमुवागया ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ—तेवारे मुनि कहेता हवा के हे राजा! तमे शनंतकुमार नामे चोथा चक्रवर्तिनी सुनंदा नामे स्त्री रत्नने देखी भोग चींतवी नियाणांरुप कर्म वांध्युं ते नियाणानां कर्मे करी आपणे वे जुदा जुदा उपन्या ने वियोग पाम्या. ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे चक्रवर्ति बोल्या स० सत्य कर्तव्य सो० माया कपट रहित तप पवित्र कर्तव्य ए वेहुए करी प० कीधा उपराज्या जे क० कर्म म० मने पु० पुर्व भवे क० कीधा हता ते० ते कर्म अ० आज हुं प० भोगवुंछुं किं० प्रश्ने तु० वितर्के चि० हे चित्र वि० पण से० ते पुन्य नथी भोगवतो त० जेम हुं भोगवुं छुं तेम ॥ ९॥

मूलः—सच्चसोयप्पगडा कम्मा मए पुरा कडा ।
ते अज्ज परिभुञ्जामो किं तु चित्ते वि से तहा ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थ—तेवारे ब्रह्मदत्त कहेतो हवो के पाछला भवने विषे हुं सत्य बोल्यो, कपट न कर्युं,

आसक्तथको छकाय जीवनी घात करीने धनने गवेषतो पुरुष जरा मृत्युने पामे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः—इ० ए माणकादिक च० वली मे० माहरे अ० छे । इ० ए माणकादिक च० वली मे० माहरा न० नथी । इ० ए घरादिक च० वली मे० माहरा कि० करवा जोग्य छे इ० ए व्यापारादिक अ० करवा जोग्य नथी । तं० ते पुरुषने ए० एम ला० अति लाल पाल घणो बोलतो थको एहवा पुरुषने । ह० दिन रात्रि रुपिया चोर ह० हरे छे मरण पमाडे छे ते माटे । इ० एम क० केम प० प्रमाद धर्म करवाने विषे योग्य ॥ १५ ॥

मूलः—इमं च मे अत्थि इमं च नत्थि इमं च मे किच्च इमं अकिच्चं ।
तं एवमेवं लालप्पमाणं हरा हरंति त्ति कहं पमाए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ—ए सुवर्णादिक मारे छे, अने ए रत्नादिक मारे नथी, एघरादिक कीधो छे ने ए व्यापादिक नथी कर्यो, एवा पुरुषने एम लाल्य पाल्य करताने रात्रिदिवस रुपी चोर आयुष्यने हरीने परलोके लइ जाय छे. एम जाणीने शुं, ! धर्मने विषे प्रमाद करवो ? ॥ १५ ॥

अर्थः—हवे पुरोहित बोल्यो ध० सुवर्णादिक धन प० घणो छे आपणे । स० सहित इ० स्त्रीए करी । त० तेम स० स्वजन का० कामभोगना गुण प० घणा छे । लोगो० लोक जस्स० जे धनने क० निमिते । तवं० तपने तप्पइ० तप करे छे ॥ तं० ते धन स० सर्व सा० वसी छे इ० ए घरने विषे ए० निश्चे तु० तुम्हारे ॥ १६ ॥

मूलः—धणं पभूयं सह इत्थियाहिं सयणा तहा कामगुणा पगामा ।
तवं कए तप्पइ जस्स लोगो तं सव्वसाहीणमिहेव तुब्भं ॥ १६ ॥

चित्तं पि जाणाहि तहेव रायं इड्ढी जुई तस्स वि य प्पभूया ॥११॥

गाथा ११ भावार्थ—हे शंभूति ! जेम तुं तारा आत्माने मोटुं महात्म्यने महर्धिकपणुं पुन्यफळे करी सहित जाणेछे तेमज चित्तने पण हे राजन् ! तुं जाणजे, कारणके ऋद्धि द्युति कांति चित्तने पण घणी हती. ॥११॥

अर्थः—म० मोटो रु० जीवादिक द्रव्य गुण पर्यायादिक अर्थरुप छे जेहमांहि एहवी, वली गाथा केहवी छे व० वचने करी अ० थोडी गा० एहवी गाथा थिवरे गी० कही न० मनुष्यनां सं० वृंद म० मांहे ॥ जं० जे गाथा सांभळीने भि०साधु सी० चारित्र गु० ज्ञान ए वेहुए करी उ० सहितछे एहवो जे साधु जे ते ॥ इ० ए जिन प्रवचनने विषे ज० सावधान जत्नवंत होता हवा स० श्रमण साधु अ० हुं जा० हुओ ॥ १२ ॥

मूलः—महत्थरूवा वयणप्पभूया गाहाणुगीया नरसङ्घमज्झे ।
जं भिक्खुणो सीलगुणोववेया इह ज्जयन्ते समणो मि जाओ ॥१२॥

गाथा १२ भावार्थ—जेमां परमार्थ घणो ने वचन थोडां एवी गाथा ऋषिश्वरे माणसना वृंदमां कही के जे गाथा सांभळीने साधु ज्ञान चारित्रादिक गुणे सहितथको जीनवचनने विषे उद्यमवंत होय ते गाथा में पण सांभळीने वैराग्य उत्पन्न थवाथी हुं संयति तपश्वी थयो. ॥ १२ ॥

अर्थः—हवे चक्रवर्ति वोल्या उ० उंचा आवास १ उ० बीजो उदय २ ॥ म० त्रीजो मधु ३ क० चोथो कर्क ४ य० वळी व० पांचमो ब्रह्म ५ । प० कह्या ए पांच आ० आवास य० पुरणे र० रमणीक ॥ इ० ए कह्या ते गि० घरने चि० हे चित ध० धन प्प० प्रभूत घणा धनने । प० अंगीकार करी पाले गु० सर्व गुणेकरी

सरिरने विषे स० जीव । सं० अछतो नवो उपजे । ना० रहे नहि ना० शरीर विणसे तेवारे रहे नहि ||१८||

मूलः—जहा य अग्गी अरणी असन्तो खीरे घयं तेल्लमहा तिलेसु।
एमेव ताया सरीरंसि सत्ता संमुच्छई नासइ नावचिट्ठे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ—हवे पितापरलोकनी नास्ती रूप वचन कहेतो हवो. हे पुत्र ? जेम अरणी मांही अछती अग्नि उपजे छे, दूधने विषे जेम घी अछतुं उपजे छे, वळी तलने विषे जेम तेल अछतुं उपजे छे, तेमज स्त्री पुरुषना संयोगे पांच भुत मळी अछतो जीव शरीरने विषे उपजे छे अने ते शरीरनो विनाश थाय त्यारे जीवनो पण विनाश थाय छे. || १८ ||

अर्थः—हवे कुमार बोल्या नो० नथी इ० इंद्री ग्गे० ग्रहवा जोग्य आत्मा अ० अरुपपणा माटे अ० अरुपपणा माटे वि० निश्चे य० जे भणी हो० होय नि० नित्य सदा आत्मा ते माटे खोटो सदहवो ते निय० निश्चे अस्स० ए जीवने बंधो० कर्म बंधक छे, बंध केहवो छे अज्झ० मिथ्यात्व छे हे० हेतु कारण जेहनो एहवो बंध होय च० वळी तिर्थंकर बंध० वंधन सं० संसार मांहि परिभ्रमण करवानो हे० हेतु कारणने व० कहे || १९ ||

मूलः—नो इन्दियग्गेज्झ अमुत्तभावा अमुत्तभावा वि य होइ निच्चो ।
अज्झत्थहेउं निययस्स बन्धो संसारहेउं च वयन्ति बन्धं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ—हवे पुत्र कहेता हवा ? हे पिताजी ! जीव आत्मा अरुपी होवाथी इंद्रीयोए करी देखाय नहि, जीवनो आकार नथी, तेमज जीव सदा शा[illegible]तो छे, आत्माने विषे रहेल मिथ्यात्वादिक कर्म बांधवाना

आ० शब्दादिक का० काम गुणने विषे गि० गृद्ध छे एहवा राजा प्रते ॥ ध० धर्मने विषे अस्सि० रह्यो छे. त० ते ब्रह्मदत्तना हि० हितनो अ० गवेषतो थको चि० चित्तरुपि इ० एहवा व० वचनने उ० बोलतो हवो ॥१५॥

मूलः—तं पुव्वनेहेण कयाणुरागं नराहिवं कामगुणेसु गिद्धं ।
धम्मस्सिओ तस्स हियाणुपेही चित्तोइमं वयणमुदाहरित्था ॥१५॥

गाथा १५ भावार्थ—ब्रह्मदत्ते पूर्व भवना स्नेहे करीने यतीना उपर ए प्रमाणे अनुराग धर्यो, तेवारे शब्दादिक मनोज्ञ काम भोगना गुणने विषे लुब्ध थएलो एवा ब्रह्मदत्तना हीतना गवेषकने धर्मने विषे आश्रीत एवा चित्तमुनि एवुं वचन कहेता हवा. ॥१५॥

अर्थः—स० सर्व वि० विलाप सरिखुं गी० गीत ज्ञानने तुं जाणे स० सर्व न० नाटिकने वि० विटंबना सरिषो तु जाणे । स० सर्व आ० आभरणने भा० भार सरिषा तु जाणे । स० सर्व का० कामभोगने दु० दुषना कारण जाण ॥ १६ ॥

मूलः—सव्वं विलवियं गीयं सव्वं नट्टं विडम्बणा ।
सव्वे आभरणा भारा सव्वे कामा दुहावहा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ—हे राजा ! सर्व गीत गान विलाप सरिखा छे ने सर्व नाटक विटंबणासमान छे, सर्व आभ्रण भारभूत छे, सर्व कामभोग दुःखना दातार छे. ॥१६॥

अर्थः—रा० हे राजन जं० जे सुख भि० साधुने छे त० ते सुख काम गुणे० काम गुणने विषे न०

गाथा २१ भावार्थः—सर्व लोक पीडाते थके सर्व दीशीने विषे वींटाय छे ने अतितीक्षण शस्त्रनी धारा पडते थके अमे घरने विषे रती (खुशी) नथी पामता. ॥ २१ ॥

अर्थः—हवे पूरोहित पुछे छे के० कोणे अ० हण्यो पीडयो लो० लोक। के० कोणे वा० वली प० वींटयो लोक। का० कोण वा० वली अ० अमुली बाणनी श्रेणी वु० कहि जा० हे पुत्र चिं० चिंता करुंछुं हुं ते माटे हु० निश्चे मे० मुज प्रते ए विचार कहो ॥ २२ ॥

मूलः—केण अब्भाहओ लोगो केण वा परिवारिओ।
का वा अमोहा वुत्ता जाया चिंतावरो हुमे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—हवे पिता कहेतो हवो ? हे पुत्र ? कोणे लोक पीडयो छे, कोणे लोक वींटयो छे, कोण तीक्षण शस्त्रनी धारा कही हे पुत्र हुं चिंतातुर छुं माटे मने कहो. ॥ २२ ॥

अर्थः—हवे कुमार कहे छे म० मरणे अ० हण्यो पीडयो लो० लोक। ज० जराए प० अतिशे वा० वींटयो लोक ॥ अ० अमूल बाणनी श्रेणी र० दिन रात्री वु० कही ॥ ए० एम ता० हे तात वि० जाणो ॥ २३ ॥

मूलः—मच्चुणाऽब्भाहओ लोगो जराए परिवारिओ।
अमोहा रयणी वुत्ता एवं ताय विजाणह ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—तेवारे पुत्र कहेता हवा ! हे पिताजी ! ए लोक मरणे पीडयो छे अने जरा (वृद्धावस्था) ए वींटयो छे, रात्रिदिवस तीक्षण शस्त्रनीधारा छे के जे आयुष्यने कापे छे, एम हे तात ? तमे जाणो ? ॥ २३ ॥

आपणे बे हता अने ए जातिने विषे आपणे सर्वे लोकने द्वेषकारी निंदनीकने अप्रीतिना करणहार एवा चंडाळना घरने विषे वसेला हता. ॥ १८ ॥

अर्थः-ती० ते य० पुरणे जा० जातिने विषे उ० पुनः पा० पापकर्णाने विषे वु० वस्या मु० आपण बे सो० चंडालना नि० घरने विषे । स० सर्व लो० लोकने दु० हिलनीक हूंता । इ० आ भवने विषे तु० पुरणे रीधी पांमि छते क० सुभ कर्म पु० पुर्व भवने विषे क० कीधा हुता ते थकी संचय पाम्यो छे ॥१९॥

मूलः—तीसे य जाईइ उ पावियाए वुच्छामु सोवागनिवेसणेसु ।
सव्वस्स लोगस्स दुगंछणिज्जा इहं तु कम्माइ पुरे कडाइं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-ते पापनी करणहारी एवी चंडाळनी जाति पाम्या थका ने चंडाळना घरमां रह्या थका सर्व लोकोने निंदनीक हता, अने हवे आ भवने विषे उत्तमजाति ऋद्धि पाम्याथी पूर्व भवने विषे शुभकर्म करेलां तेनोज प्रताप छे. ॥ १९ ॥

अर्थः-सो० ते संभुतनो जीव इदा० हवडा अ०छुं रा० हे राजन म० मोटा माहात्मनो धणी म० मोटी ऋद्धिनो धणी पु० पुन्यना फ० फल उ० सहित छे । हवे च० छांडिने भो० भोगने अ० असास्वताने आ० चारित्र लेवाने हे० हेतुए अ० निकल हे राजन संसारथी ॥ २० ॥

मूलः—सो दाणि सिं राय महाणुभागो महिड्ढिओ पुण्णफलोववेओ ।
चइत्तु भोगाइ असासयाइं आदाणहेउं अभिणिक्खमाहि ॥ २० ॥

मूलः—एगओ संवसित्ताणं दुहओ सम्मत्तसंजुया।
पच्छा जाया गमिस्सामो भिक्खमाणा कुले कुले ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—तेवारे पिता कहेतो हवो! हे पुत्रो! तमे अमे बेहु सम्यकत्व देशवृत्ति सहित एक गृहस्थावासना स्थानकने विषे वशीने पछी वृद्धावस्थाए संयम लइ निर्दोष आहार घरघरने विषे याचता थका विचरशुं! ॥२६॥

अर्थः—हवे कुमार उत्तर कहे छे ज० जेहने अ० छे म० मरण संघाते स० मैत्रि प्रिती ज० जेहने अ० छे प० नासवानी शक्ति जो० जे कोइ जा० जाणे न० नहीं म० हुं मरिस्य सो० ते पुरुष हु० निश्चे कं० वांछे सु० आगले दिन सि० होय धर्म ॥ २७ ॥

मूलः—जस्सत्थि मच्चुणा सक्खं जस्स अत्थि पलायणं।
जो जाणइ न मरिस्सामि सो हु कंखे सुए सिया ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—तेवारे पुत्रो कहेता हवा हे पिताजी जेने मृत्यु संघाते प्रीति होय? ने जेने मृत्युथी नाशवानी शक्ति होय! तेमज हुं नहिं मरुं! एम जे कोइ जाणतो होय? तेज आगले काळे धर्म करीश,! एम इच्छे?॥२७॥

अर्थः—ते माटे हे तात अ० आजज ध० चारित्र धर्मने प० अंगीकार करस्युं ज० अर्थात ज० जे धर्मने प० पडिवर्ज्या थका न० नहि। पु० वली भ० अवतरु भवांतरने विषे भमवो ॥ अ० अण पाम्यु ए० निश्चे य० वली न० अ० नथी किं० थोडुंए संसारि सुख रह्यो अनंतवार पाम्यो ते माटे धर्म करवानी स० श्रद्धा करवी ते ख० युक्त छे भल छे णे० आपणने वि० टालीने रा० रागद्वेपने ॥ २८ ॥

मूलः—जहेह सीहो व मियं गहाय मच्चू नरं नेइ हु अन्तकाले ।
न तस्स माया व पिया व भाया कालम्मि तम्मंसहरा भवंति ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—जेमसिंह मृगने लइ जाय तेम काळ मनुष्यने अंतसमे लइ जाय तेवारे तेने माता-पिता अथवा भाइ पोताना आयुष्यनो भाग दइने तेने जीवतो राखी शके नहिं ॥ २२ ॥

अर्थः—न० नहि त० तेहना दु० दुखने वि० वेहची लेय नहि ना० नातिला। न० न मि० मित्र व० समुह वेहची न लीए सु० वेटा वेहची न० न लीए व० भाइ न० न लेय वेहची ए० एकलो स० पोतेज प० भोगवे दु० दुखने । क० कर्मनो करणहार ए० प्रतेज अ० केडे जाय क० कर्म ॥ २३ ॥

मूलः—न तस्स दुक्खं विभयन्तिनाइओ न मित्तवग्गा न सुयानबंधवा ।
एको सयं पच्चणुहोइ दुक्खं कत्तारमेव अणुजाइ कम्मं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—वळी परलोके गया थका तेनुं दुःखनातिला मित्र वेटा तथा भाइ वहेंची न लीए अने कर्मनो करणहार तेनेज पाछळ कर्म जाय, ने त्यां एकलो पोतेज दुःख भोगवे. ॥ २३ ॥

अर्थः—चे० छांडिने दु० मनुष्यने च०वळी च० पशु प्रमुखने च० वळी । खे० उघाडी भुमिकाने गि० घरने ध० धनने ध० धान्य साली प्रमुखने च० वळी स० सर्व पदार्थने छांडीने । स० पोताना कर्म अने आत्मा वी० बीजा छे जेहने एहवो थको अ० कर्मवशे परवश प० जीवने । प० पर भ० भव प्रते सुं० स्वर्गादिक प्रते वा० अथवा पा० नरकादिक प्रते ॥ २४ ॥

अर्थः—पं० पांखे करी वि० रहित व० समुचय ज० जेम ए० ए लोकने विषे । पं० पंखी शोभे नहि। भि० सेवके करी वि० रहित व० जेम र० संग्रामने विषे न० राजा शोभे नहि । वि० विणठो गयो सा० धन जेहनो एहवो व० वाणीओ व० जेम पो० वाहाणने विषे शोभे नहि ॥ प० रहित पु० पुत्र अ० छुं त० तेम अ० हुं अ० पण ते माटे शोभुं नहि ॥ ३० ॥

मूलः—पंखाविहूणो व्व जहेव पक्खी भिच्चविहीणो व्व रणे नरिन्दो ।
विवन्नसारो वणिओ व्व पोए पहीणपुत्तो मि तहा अहं पि ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ—जेम पांख विनानो पंखी न शोभे तथा शोचे, संग्रामने विषे सेवक रहित राजा जेम न शोभे तथा शोचे, जेम धन गयेल एवो वाणीयो वहाणने विषे न शोभे तथा शोचे, तेम हुं पण पुत्र रहित न शोभुं तथा शोचुं छुं. ॥ ३० ॥

अर्थः—हवे भार्या बोली सु० भलीपरे । सं० भर्या छे का० कामभोगना गु० गुण शब्दादिक । इ० ए प्रत्यक्ष ते० तुम्हारे । सं० एकठा ढगला कीधा छे अ० प्रधान र० रस छे जेहनां । प्प० घणा छे जेहने । भु० भोगवीये ता० ते भणी का० कामना गुणने प० अतिशे घणो होय तेम । प० पछे वृद्धा अवस्थाने विषे ग० अंगीकार करीस्युं । प० प्रधान म० मार्गने ॥ ३१ ॥

मूलः—सुसंभिया कामगुणा इमे ते संपिण्डिया अग्गरसप्पभूया ।
भुञ्जामु ता कामगुणे पगामं पच्छा गमिस्सामु पहाणमग्गं ॥ ३१ ॥

देशना रा० राजा व० वचनने सु० सांभले । मा० म का० करीश क० कर्मने म० मोटा मांस भक्षणादिक ॥ २६ ॥

मूलः—उवणिज्जई जीवियमप्पमायं वण्णं जरा हरइ नरस्स रायं ।

पञ्चालराया वयणं सुणाहि मा कासि कम्माइ महालयाइं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हे राजन् ? आ आयुष्य निरंतर क्षय थाय छे ने आवीची मरणे निरंतर मरे छे अने मनुष्यना वर्णादिकने जरा (वृद्धावस्था) हरण करे छे, तेथी एवां वचन सांभळीने अहो ! पंचाळ देशना राजा ! म्होटा आरंभ जेमांसभक्षणादिक रौद्र (भयंकर) भुंडां कृत्य तुं न कर ! ! ! ॥ २६ ॥

अर्थः—हवे राजा कहे छे अह० हुं अ० पण जा० जाणुंछुं तेमहिज ज० जेम ए० एजगमांहि सा० हे साधु जं० जे मे० मुजने तु० तुम्हो सा० कहोछे व० वचनने ए० ए पूर्वोक्त वचनने पण । भो० भोगइ० ए सं० प्रतिबंधना करणहार ह० होयछे जे० जेभोग दु० छांडता दोहिला अ० हे आर्य अ० अम्हसरिषा आ० कायरने ॥ २७॥

मूलः—अहं पि जाणामि जहेह साहू जं मे तुमं साहसि वक्कमेयं ।

भोगा इमे सङ्गकरा हवन्ति जे दुज्जया अज्जो अम्हारिसेहिं॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—तेवारे राजा कहेतो हवो अहो साधु ! जे तमे मने वात कहोछो ने उपदेश दियो छो ते हुं भलीपेरें जाणुं छुं ! अहोयती ! ए भोग मुजने प्रतिबंधननुं कारण छे ने धर्ममांही अंतराय करे छे, पण मारा सरिखा अज्ञानी अने कायरने ए भोग छांडवा दोहीला छे. ॥ २७ ॥

अर्थः—पुर्वे भवनेविषे ह० हस्तीनागपूरने विषे चि० हेचितऋषी द० देषीनेणं० अलंकारे न० नरनाथती

गरढो। इ० जेम हं० हंस प० साहमे पुरे गामी० चालतो थको स्वजनने संभारतो हतो। भु० भोगवे भो० भोगने म० मुजने स० संघाते दु० दुषनो हेतु छे खु० निरधार भि० गोचरिने विषे वि० विचरवो ॥ ३३ ॥

मूलः—मा हू तुमं सोयरियाण सम्भरे जुण्णो व हंसो पडिसोत्तगामी।
भुञ्जाहि भोगाइ मए समाणं दुक्खं खु भिक्खायरियाविहारो ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थ—तेवारे स्त्री कहेती हवी, हे स्वामी ? जेम बुढो राजहंश पाणीना सामे पुरे चालतोथको झुरापोकरे, तेम रखे ? तुं पण दीक्षा लइने स्वजनने संभारे के में दीक्षा क्यांलीधी ? एम झुरापो करीश ? माटे मुज संघाते भोग भोगव ? अने ए दीक्षानी वात रहेवा दे ? कारणके अप्रतिबंध विहार रुप भिक्षा चर्यानुं व्रत अतीही दोहीलीछुं, तेथी पाळ्युं नाहिजाय ? ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे पुरोहित बोल्यो ज० जेम य० वळी भो० हे स्त्री भु० सर्प त० सरिरने विषे उपनी एहवी। नि० काचलीने हि० त्यजीने प० उतावलो नासे मु० मुकाणो थको। ए० एम ए० ए बे कुमार जा० पुत्र प० छांडे भो० भोगने ते० तो अ० हूं क० केम न० न ऽणुं० बे पुत्र केडे ग० जाउं ए० एकलो जाइशज ॥३४॥

मूलः—जहा य भोई तणुयं भुयंगो निम्मोयणिं हिच्च पलेइ मुत्तो।
एमेव जाया पयहन्ति भोए ते हं कहं नाणुगमिस्समेको ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थ—तेवारे पुरोहित कहेतो हवो ? हे भद्रे ? जेम सर्प शरीरे उपनी कांचळी तजीने जाय अने पाछी लेवानी वंछानकरे, तेम ए पुत्र भोगछांडीने जायछे, तोहुं केम ते बे पुत्रनी केडे न जाउ ?

रहथका । न० नहि भि० साधुना म० मार्गने अ० पामीशुंनहीं ॥ ३० ॥

मूलः—नागो जहा पङ्कजलावसन्नो दट्ठुं थलं नाभिसमेइ तीरं ।

एवं वयं कामगुणेसु गिद्धा न भिक्खुणो मग्गमणुव्वयामो ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—जेम हाथी पाणी अने कादवमांही खुंच्यो थको किनाराने देखे पण नीकळी शके नहि तेम हुं कामभोगने विषे लुब्ध थयो यतीनो मार्ग आदरी शकतो नथी. ॥ ३० ॥

अर्थः—हवेचित्र ऋषि कहेछे अ० अतिशे उतावलो जायछे कोण का० आउषा रुपकाल तू० शिघ्र जायछे रा० रात्रिदिन न० नहि य० वली ऽ० पण भो० भोग पु० पुरुपने नि० नित्य सदाय थिररहे पु० पुरुषना अभिप्रायविना उ० आफणीए भो० भोग जे ते पु० पुरुषने च० तजे कोनीपरे कोण जेम । खी० रहित । दु० वृक्षनी परे फ० फलरहित वृक्षने व० वळी प० पंषी ज० जेमतपजेतेम ॥ ३१ ॥

मूलः—अच्चेइ कालो तूरन्ति राइओ न यावि भोगा पुरिसाण निच्चा ।

उविच्च भोगा पुरिसं चयन्ति दुमं जहा खीणफलं व पक्खी ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थ—तेवारे चित्तमुनि कहेताहवा के राजन् ? रात्री दिवस उतावळा जवाथी आयुष्य क्षीण क्षीण घटेछे ने भोगपण मनुष्ने सास्वतानथी अने जेम फळ रहित वृक्षने पंखी तजे तेम पुरुषने काम भोग तजीने जायछे. ॥ ३१ ॥

अर्थः—ज० जोतं० तुं अ० छे । भो० भोगने । च० छांडवाने अ० असमर्थतो ।अ० आर्य क० कर्मनी

पलेन्ति पुत्ता य पई य मज्झं ते हं कहं नाणुगमिस्समेक्का ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ ॥ भावार्थ-हवे ब्राह्मणी कहेती हवी, जेम जाळ तोडीने आकाशने विषे पंखी उडी जइ घणा देशने ओळंगता थका विचरे, तेम ए बे मारापुत्र, मारो भर्तार भोग रुपी जाळ छोडीने जायछे ? तो हुं पण तेनी साथे जइश. ? एकली रहीने शुंकरुं ? ॥ ३६ ॥

अर्थः-तं० ते पु० पुरोहितने प्रवर्ज्या लेता ने सो० सांभळीने दे० कमलावती च० ते रायं० इषूकार राजाने । अभिख० वारंवार समुवाय० बोलती हवी कथं भूतं पुरोहितं ससुयं० पुत्र सहित स० स्त्री सहित पुत्रना उपदेश सांभळीने घरथी अभिनि० निकळीने पहाय० त्यजीने भो० भोगने वली कुड० कुटंबने त्यजीने सारं० धनादिकने त्यजीने कुटंव अने धन केहेवुं छे विउलं० विस्तिर्ण उ० प्रधान छे एटला वाना छांडीने प्रवर्ज्या लीधी छे एहिजगाथानो अर्थ फेर कहे छे पुरोहि० पुरोहित तं० ते केहवा छ पुरोहित ससुयं० पुत्र सहित सदार० स्त्री सहित । सोचा० सांभळीने अभिरानिख० घरथी नीकळीने वली पहा० त्यजीने भोए० भोगने कुंटब० कुंटब । सारं० धनने विउलं० विस्तीर्ण उ० उत्तम प्रधान एटला वाना त्यजीने प्रवर्ज्या लीधी छे एहवा पुरोहितने सांभळीने च० ते रायं० इखुकार राजाने अभि० वारंवार समुवाय० बोलती हवी दे० कमळावती राणी ॥३७॥

मूलः-पुरोहियं तं ससुयं सदारं सोचा ऽभिनिक्खम्म पहाय भोए ।
कुडुम्बसारं विउलुत्तमं च रायं अभिक्खं समुवाय देवी ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थ-पुत्रने समीपे धर्म सांभळीने विस्तीर्ण एवा कुटुंबने धनने अने भोगने छांडीने

कीधो (अर्थात् तने में बोधकर्यो ते व्यर्थ गयो) माटे हे राजा ? हवे हुं तारी पासेथी जवानी आज्ञा मागुंछुं, एम राजाने पुछीने मुनिगया. ॥ ३३ ॥

अर्थः—पं० पंचालदेशनो रा० राजा वि० पूरणे य० वली ब० ब्रह्मदत्त ॥ सा० साधु त० ते चितनो व० वचनने अ० अणकरीने । अ० अतिमोटा भुं० भोगवीने । का० कामभोगने । अ० मोटासो० ते राजा न० नरकने विषे प० सातामिए उपनो ॥ ३४ ॥

मूलः—पञ्चालराया वि य बम्भदत्तो साहुस्स तस्स वयणं अकाउं ।
अणुत्तरे भुञ्जिय कामभोगे अणुत्तरे सो नरए पविट्ठो ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थ—ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति पंचाळ देशनो राजा साधुनुं वचन अणकरीने उत्कृष्टा काम भोगवीने सातसे ने सोळवर्षनुं आयुष्य भोगवीने उत्कृष्टा सातमी नरकना पांचमा अपइठाणा नरका वासाने विषे उत्कृष्टी तेत्रीस सागरोपमनी स्थितिए नारकीपणे उपन्यो. ॥ ३४ ॥

अर्थः—चि० चित वि० पण का० कामथी विं० निवर्तवानो का० अभिलाषी उ० प्रधान चा० चारित्रवंत त० तपवंत म० मोटोऋषी अ० प्रधान सं० संजमने पा० पालीने अ० प्रधान सि० सिद्धि ग० गातिमतेग० पहुतो त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ३५ ॥

मूलः—चित्तो वि कामेहि विरत्तकामो उदग्गचारित्ततवो महेसी ।
अणुत्तरं संजम पालइत्ता अणुत्तरं सिद्धिगइं गओ ॥ ३५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति चित्तसम्भूइज्जं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १३ ॥

अर्थः-म० मरिस्य रा० हे राजन । ज० जेवारे त० तेवारे वा० पूरणे म० मनोहर का० कामना गुणने प० छांडीने ए० एक हु० निश्चे ध० धर्म न० हे नरना दे० देव ता० त्राण आधार । न० नहि वि० थाय अ० अनेरो धनादिक इ० ए लोकने विषे ए० ए मरण आवे छते किं० कोइ त्राण सरण ॥ ४० ॥

मूलः—मरिहिसि रायं जया तया वा मणोरमे कामगुणे पहाय ।
एक्को हु धम्मो नरदेव ताणं न विज्जई अन्नमिहेह किंचि ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थ–हे राजा ज्यारे त्यारे पण ए मनोहर कामभोगने छांडिने तुं मरीश ? अने दुर्गतिये पडीश ? ते वखते हे नरदेव ! एक धर्म सिवाय बीजो कोइ धनादिक शरण नहि थाय ? ? ॥ ४० ॥

अर्थः–न० नथी अ० हुं र० रति पामती प० पंखिणी प० पंजरने विषे वा० जेम सं० स्नेहरुपी जाल छि० छेदी थकी हुं च० अंगीकार करीश मो० चारित्रने कथंभूता ऽहं० अ० सुवर्णादि रहितछुं उ० मायारहित करणीना करणहार छुं नि० विषयादिक आमिष मांसरहित छुं प० परिग्रहने आ० आरंभ दो० दोष तेहथी नि० निवर्तु छुं ॥ ४१ ॥

मूलः—नाहं रमे पक्खिणि पञ्जरे वा संताणछिन्ना चरिस्सामि मोणं ।
अकिंचणा उज्जुकडा निरामिसा परिग्गहारम्भ नियत्तदोसा ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थ-तेवारे राजा कहेता हवो के तुं आटलुं बधुं जाणे छे तो तुं राज्यने विष केम रही छे ? तेवारे कमळावती राणी कहेवा लागी हे राजा ! जेम पंखणी पांजरा मांही रती (खुशी) न पामे तेम हुं

संसारना भ० भयथकी ज० भोगने छांडिने । जि० तिर्थंकरना म० मार्गनो स० सरणने प० पाम्या ॥ १ ॥

मूलः—सकम्मसेसेण पुराकएणं कुलेसुदग्गेसु य ते पसूया ।
निव्विण संसारभया जहाय जिणिंदमग्गं सरणं पवन्ना ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—पुर्व भवना करेल शुभकर्म भोगवतां शेष रही गयेल तेथी ऊत्तम ब्राह्मणना कुळने विषे बे पुत्रपणे ऊपन्या अने संसारना भयथकी ऊद्वेग पाम्या ने भोग छांडीने तिर्थकरनो ऊपदेशेलो एवा मोक्षमार्गनुं शरण ग्रहण कर्युं ? ॥ २ ॥

अर्थः—पु० पुरुषपणाने । आ० पाम्या कु० कुमार दो० बे ऽ० पण । पु० पुरोहित ते राजानो गुरु त्रिजो त० ते पुरोहितनी ज० जसा ए हवे नामे य० वली प० भार्यानो चोथो जीव । वि० विस्तीर्ण घणी कि० किर्ति छे य० जेहनी त० तेमज उ० इखुकार नामा रा० राजा पांचमो । इ० अत्र भव आ भवने विषे दे० प्रधान स्त्रीवडेरी क० कमलावती छठो जीव । य० पुरणे ॥ ३ ॥

मूलः—पुमत्तमागम्म कुमार दो वी पुरोहिओ तस्स जसा य पत्ती ।
विसालकित्ती य तहेसुयारो रायत्थ देवी कमलावई य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—बे ब्राह्मणना पुत्र अने त्रिजो भृगु पुरोहितने चोथी तेनी स्त्री जशा, ए चार ब्राह्मणना कुळने विषे ऊपन्या अने विस्तीर्ण जेनी कीर्त्ति एवो पांचमो इखुकार राजाने छठी तेनी पटराणी कमळावती ए बे क्षत्रीकुळने विषे ऊपन्या ! ए प्रमाणे छ ए जीव इखुकार नगरीमां पुर्व पुन्योदयथी एकठा थयाछे ॥३॥

अर्थः—लघु पणे संजम लेवाय तो एम करी ते कहे छे। भो० भोगने भो० भोगवीने य० वली व० पछे छांडिने ल० लघू वायुनी भू० उपमाए अप्रतिबंधपणे वि० विचरे आ० हर्ष पामता थका ग० संजमने विषे प्रवर्त्ते ते पुरुष विवेकी नर केहनी परे । दि० पंखीनी इ० परे पंखी केहवा छे काम० पोतानी इछाये । क० प्रवर्तणहारा तेम आपणे थइए ॥ ४४ ॥

मूलः—भोगे भोच्चा वमित्ता य लहुभूय विहारिणो ।
आमोयमाणा गच्छन्ति दिया कामकमा इव ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थ—भोगवेला भोगने छांडीने तथाविध अनुष्ठानने विषे हर्ष पामता संयमने विषे प्रवर्तीने पंखी जेम पोतानी इच्छाये विचरे तेम साधु पण ग्रामादिकने विषे अप्रतिबंधपणे विहार करे. ॥४४॥

अर्थः—इ० ए शब्दादिक भोग य० वली ब० अनेक प्रकारे ग्रही राख्या छे ते पण फंद० फंद अथीर सभाव छे तेहनां ते अथीर कामभोग म० माहरा तुमारा ह० हाथ प्रते अ० आज तथा हे आर्य आ० आव्या छे । व० आपणे च० पण स० आसक्त छइए का० कामभोगने विषे ते छांडिने भ० होइस्युं ज० जेम इ० ए पुरोहितादिक साधु थया तेम थइशुं ॥ ४५ ॥

मूलः—इमे य बद्धा फन्दन्ति मम हत्थज्जमागया ।
वयं च सत्ता कामेसु भविस्सामो जहा इमे ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थ—अमारा हाथने विषे आवेला एवा कामभोगने विषे अमे लुब्ध थयेल पण ए काम-

ते पुरोहितने बन्ने पुत्र घणाज प्रिय छे, अने ते बंने पुत्रने जाति स्मरणज्ञान ऊत्पन्न थयाथी, पाछला भवने विषे जे तप संयमादिक्र नियाणां रहित कर्यां हतां ते सर्वे संभार्यां छे. ॥ ५ ॥

अर्थः—ते० ते बे कुमार मा० कामभोग मनुष्य संबंधीया जे० जे या० वली पण दि० देव संबंधीया का० कामभोगने विषे । असज्ज० असावधान थका । मो० मोक्षनी अ० अभिलाषी अ० उपनी छे तत्व ज्ञानने विषे स० रुचि जेहने एहवा बे कुमार ता० बापनी समीपे उ० आवीने इ० । एम उ० बोलता हूवा ॥ ६ ॥

मूलः—ते कामभोगेसु असज्जमाणा माणुस्सएसुं जे यावि दिव्वा ।
मोक्खाभिकंखी अभिजायसड्ढा तायं उवागम्म इमं उदाहु ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ते बंन्ने कुंवर देव मनुष्यने तिर्यंच संबंधी कामभोगने विषे, अनादर करताथका तत्वनी श्रधा ऊपजवाथी मोक्षना अभिलाशी थइ पितानी समीपे आवीने एम कहेवा लाग्या. ॥ ६ ॥

अर्थः—अ० असास्वतो द० देषीने इ० ए प्रत्यक्ष वि० मनुष्यपणे रहिवो जे भणी ब० घणो छे अ० अंतराय विभ्रमादि जेहने विषे न० नहि य० वली दी० घणो आ० आउखो । त० ते माटे गि० घरने विषे न० न र० रतीने न० न ला० अमे पामुं । आ० पुछीए छीए च० अंगीकार करस्युं मो० चारित्रने ॥ ७ ॥

मूल—असासयं दट्ठु इमं विहारं बहुअन्तरायं न य दीहमाउं ।
तम्हा गिहंसि न रइं लभामो आमन्तयामो चरिस्सामु मोणं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—हे पिता ? आ मनुष्यजन्म अशाश्वतो छे ने तेनी अंदर पण घणा रोगादिकनी

विषे यत्नापूर्वक आपणे चालीए ? || ४७ ||

अर्थः-ना० हाथी व० जेम बं० बंधनने छि० छेदीने । अ० पोतानी व० वस्ती अटवी प्रते व० जाय तेम तुं पण हे राजा पोतानी वस्ती मुगति प्रते जाय ए० ए जेम तुमने कह्युं ते प० हेतवे कह्युं म० हे महाराजा । उ० इखुकारा इ० एहवो मे० मे सु० पुर्वे सांभल्युं छे || ४८ ||

मूलः—नागो व बन्धणं छित्ता अप्पणो वसहिं वए ।
एयं पच्छं महारायं उसुयारि त्ति मे सुयं || ४८ ||

गाथा ४८ भावार्थ-हे महाराजा ? जेम हाथी रासडी प्रमुखना बंधन छेदीने पोताना विध्यांचळ अटवीनी वस्तीने विषे जाय, तेम तुं पण हाथी सरिखो बळवान कर्म बंधनरुप रासडीने छेदीने मुक्तिरुप विंध्याचळ अटवीने विषे जजे ! तथा बीजा पण धीर पुरुषो जाय ? एवुं हेत करी हे इखुकार ! राजा में पूर्वे साधुनी समीपे सांभळ्युं छे ! || ४८ ||

अर्थः-हवे कमलावतो राणीना वचन सांभलीने वि० विपुल मोटा र० राजने च० छांडिने । य० वली का० कामभोगने दु० जीतता दोहिला एहवा नि० विषय रहित हुवा वली नि० धनादिक आमिष रहित । नि० स्नेह रहित नि० परिग्रह रहित हुवा || ४९ ||

मूलः—चइत्ता विउलं रज्जं कामभोगे य दुच्चए ।
निव्विसया निरामिसा निन्नेहा निप्परिग्गहा || ४९ ||

भोच्चाण भोए सह इत्थियाहिं आरण्णगा होह मुणी पसत्था ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—माटे हे पुत्र ? वेद भणीने ब्राह्मणो जमाडीने घरने विषे पुत्रने स्थापीने अने स्त्री संघाते भोग भोगवीने तेवार पछी अटवी मांही व्रतधारी भला मुनी थजो. ॥ ९ ॥

अर्थः—सो० सोकरुप अ० अग्नीए करी आ० आत्माना गुण जे रागादिक रुप इ० इंधणे करी मो० मोहरुप जे अ० वायरो तेह थकी पं० अतिशय अधिक छे प्रजल्यो जेहने तेणे करी एटले बोले करी ॥ सं० अतिशय तपी रह्यो छे । भा० अंतःकरण जेहनो एहवा पिता प्रते कुमार बोलता हवा ए संबंध—केहवा पिता प्रते प० सर्वथा प्रकारे त० सरिरने विषे बलतो थको ॥ ला० अतिशे दिन वचन बोलतो थको व० घणे प्रकारे ब० घणो बोलतो जेम होय तेम च० वळी ॥ १० ॥

मूलः—सोयग्गिणा आयगुणिन्धणेणं मोहाणिला पज्जलणाहिएणं ।
संतत्तभावं परितप्पमाणं लालप्पमाणं बहुहा बहुं च ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—हवे ते भृगु पुरोहित आत्माना रागादिक गुणरुप इधणने (लाकडाने) विषे मोहरुप पवने करी पुत्रना वियोगरुप शोकनी अग्नि घणी प्रदीप्त कर्याथी अंतःकरण सर्वथा प्रकारे वळतोथको अतिदीन वचन बोलतो हवो अने मोहनी कर्मने लीधे विलविलाट करतो हवो. ॥ १० ॥

अर्थः—पु० पुरोहित तं० ते क० अनुक्रमे सो० अ० कहेतो थको संसारिक सुखने । नि० आमंत्रतो थको च० वली सु० बे पुत्रने ध० धनेकरी ज० जथा क्र० अनुक्रमे का० कामभोगने गुणेकरी आमंत्रतो थको च०

धान थया अने जन्म मरणना भयेकरी उद्वेगवंत थका दुःख तथा कर्मना अंतना गवेषी थया. ॥ ५१ ॥

अर्थः–विगय मो० तिर्थंकरना सा० सासनने विषे पु० पुर्वे भवने विषे भा० सुद्ध भावनाए करीने भा० भाव्योछे मन जेहनो एहवा छए जीव अ० थोडा ए० निश्चय का० काले दु० दुखना अं० अंतने उ० पाम्या ॥५२॥

मूलः–सासणे विगयमोहाणं पुव्विं भावणभाविया।
अचिरेणेव कालेण दुक्खस्सन्तमुवागया ॥ ५२ ।

गाथा ५२ भावार्थ–जीन सासनने विषे मोहरहित तथा पूर्व जन्म जाती स्मरण ज्ञान उपन्यो, तेणे करी आत्मा भावीत थयाथी वैराग्य पाम्या ? अने थोडाज काळना संयमे करी कर्म दुःखनो अंत करी छए जीव मोक्षने विषे पहोंच्या. ॥ ५२ ॥

अर्थः–रा० राजा स० सहित दे० देवी कमलावती ए० पुरणे। मा० ब्राह्मण य० पुरणे पु० पुरोहित मा० ब्राह्मणी दा० बे कुमार च० पुरणे ए० अवधारणे । स० सर्व ते० । ते छए प० सीतली भुत हूवा मोक्ष मोक्ष पहूता ॥ त्ति० एम हुं बे० कहुं छुं ॥ ५३ ॥

मूलः–राया सह देवीए माहणो य पुरोहिओ ।
माहणी दारगा चेव सव्वे ते परिनिव्वुडा ॥ ५३ ॥ ॥ त्ति, बेमि ॥

॥ इति उसुयारिज्झं नाम चतुर्दशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १४ ॥

गाथा ५३ भावार्थ–इखुकार राजा कमळावती राणी भृगु पुरोहितने तेनी जशा स्त्री अने तेना देवभद्र

जेह थकी। प० अतिशे दु० दुख छे जेह थकी । अ० नथी घणा सो० सुख जेह थकी । सं० संसार थकी मो० मोक्षना पोहोचणहारने वि० शत्रू भू० समान्य। खा० खाण अ० अनर्थनी उ० एमज का० काम भो० भोग॥१३॥

मूलः—खणमेत्तसोक्खा बहुकालदुक्खा पगामदुक्खा अनिगामसोक्खा ।
संसारमोक्खस्स विपक्खभूया खाणी अणत्थाण उ कामभोगा ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—हे पिताजी ! ए कामभोग केवा छे, जेमां क्षणमात्रनुं सुख ने घणाकाळनुं दुःख छे, तेथी घणुं दुःख पण सुख नथी. ? अने ए कामभोग जीवने मुक्तिये नहि जवा देवाथी, मोक्षमार्गना शत्रु छे, अने कामभोग एकांत अनर्थनी खाण छे. ॥ १३ ॥

अर्थः—संसारना सुख पामवाने अर्थे । प० अरहो परहो फरे अ० नथी निवर्त्यो का० कामभोगथी जे । अ० दिवस य० वली रा० रात्री एटले दिवस रात्रि अनेरा स्वजनादिकने विषे । प० दुखे अति दाझतो थको । अ० अनेरा स्वजनादिकने विषे प्प० अतिशे आसक्त छतो ध० धनने । ए० गवेखतो थको । प० पामे म० मरणने पु० पुरुष पूर्वे कह्यो ते ज० जराने पामे च० वली ॥ १४ ॥

मूलः—परिव्वयन्ते अनियत्तकामे अहो य राओ परितप्पमाणे ।
अन्नप्पमत्ते धणमेसमाणे पप्पोत्ति मच्चुं पुरिसे जरं च ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—विषय सुखना लाभने अर्थे आघापाछा भमताथका कामभोगथी अणनिवर्त्तिने रात्रीदिवसने विषे विषय अणपामवाथी चिंतारुपी अग्निए करी बळताथका अनेरा स्वजनादिकने विषे

मूल—राओवरयं चरेज्ज लाढे विरए वेयवियायरक्खिए।
पन्ने अभिभूय सव्वदंसी जे कम्हि वि न मुच्छिए स भिक्खू ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ—प्रधान यती रागथी निवृत थको विचरे, वळी सिद्धांतनो जाण आपणा आत्माने दूर्गती पडतां रक्षणनो करणहार असंचयथी निवर्त्यो, ज्ञानवंत थको परीसहने जीतीने सर्व जीवने आपणा आत्मा सरिखां देखे अने कोइ वस्तुने विषे मुर्छाय नहि, तेने साधु कहीये. ॥ २ ॥

अर्थः—अ० आकरा वचनने व० वधनेवि० जाणीने पमेधी० धीरसुभट। मु० साधु च० विचरेअ प्रतिबंधपणे ला० प्रधांन नि० सदाय। आ० आत्मानो गु० गोपवणहार॥ अ० व्यग्रपणा रहित म० मनछे जेहनो अ० हर्षादीके करी आकुलव्याकुलपणे करी रहित। जे० जे॥ क० सर्व पदार्थने अ० सहेस० ते भि० साधु ॥३॥

मूलः—अक्कोसवहं विइत्तु धीरे मुणी चरे लाढे नियमायगुत्ते।
अव्वग्गमणे असंपहिट्ठे जे कसिणं अहियासए स भिक्खू ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ—कोइ आक्रोशे निर्भ्रंछे, मारे तो स्वकर्म फळ जाणीने तथा क्रोध कर्मबंधनो हेतु छे, एम जाणीने अक्षोभ थको ते दुःख खमे अने क्रोधने छांडे, वळी मुनि सदाय अप्रतिबंधपणे देशांतरने विषे विचरे अने असंयमथी आत्माने गोपवे, संसारनी चिंता रहित मनने आपणे ठामे राखे, अने संसारनी चिंता मांहि पडे नहि, विखवाद करे नहि, तेमज अहंकार करे नहि, वळी आकुळ व्याकुळपणाये करी रहित, जे सघळा आक्रोश वचन ताडनादिक सहे ते साधु कहीये. ॥ ३ ॥

गाथा १६ भावार्थ—तेवारे पिता कहेतो हवो ? धन घणुं छे, स्त्री पणछे, बांधव प्रमुख घणा छे, तेमज मनोहर काम भोगना गुण शब्दादिक पण घणा छे, के जेने माटे लोक तप करेछे, ते सर्व संसारनां सुख तमारे वश (पासे) छे. ॥ १६ ॥

अर्थः—हवे बे कुमार बोल्या ध० धनेकरी किं० शुं थाय ध० धर्मनो धु० भार उपाडवाना अ० अधिकारने विषे न थाय धने । स० स्वजने करी शुं थाय वा० अथवा का० काम गुणे करी शुं थाय च० पुरणे ए० अवधारणे । सम० ते माटे साधु भ० होइशुं गु० गुणना ओ० समोहना धा० धरणहार । ब० लोकोत्तर वि० विहार छे जेहनो एहवा साधु होइशुं अ० अंगीकार करीने भि० निर्दोष भिक्षाने ॥ १७ ॥

मूलः—धणेण किं धम्मधुराहिगारे सयणेण वा कामगुणेहि चेव ।
समणा भविस्सामु गुणोहधारी बहिंविहारा अभिगम्म भिक्खं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ—तेवारे पुत्र कहेता हवा, हे पिताजी ? जेम वळदनी खांधउपर धुंसरुं मुक्युं होय, ते भारनो निर्वाह करे, तेम धर्म रुपीयो भार निर्वाह करवाथी धर्म धुरी कहीये एवा धर्म धुराने स्वजन वडे शुं ? काम भोगना गुणो वडे शुं ? ने धन वडे शुं ? माटे अप्रतिबंध विहारी निर्दोष भिक्षा करी आजीविकाना करनार गुणोना समुहना धरणहार एवा अमे साधु थइशुं ॥ १७ ॥

अर्थः—पुरोहित बोल्यो ज० जेम य० निर्द्धार अ० अग्नी अ० अरणीथकी अ० अछतो मध्ये उपनो ॥ खी० दुधने विषे घ० घी जेम ते० तेल जेम अ० अथ हवे ति० तिलने विषे । ए० एमज ता० हे पुत्र स०

अर्थः—जे० जेणे करी पु० वलीज० छांडिने जी० संजम जीवितव्यने वा० अथवा क० संपुर्ण मो० मोहनी कर्मने नि० वांधे न० एहवा नर नारिना संगने प० छांडे । स० सदाय त० तपस्वी ॥ न० न य० वली को० कुतुहलने उ० पामे स० ते भि० साधु ॥ ६ ॥

मूलः—जेण पुण जहाइ जीवियं मोहं वा कसिणं नियच्छई ।
नरनारिं पजहे सया तवस्सी न य कोऊहलं उवेइ स भिक्खू ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—जेनाथी संयम जीवतव्य छांडे, तथा कषाय नोकषाय रुप संपूर्ण मोहनी कर्म बांधे, एवा नरनारीनो तपस्वी संग छांडे तथा जे ग्रहस्था वासे भोग भोगव्या, ते संभारे नहि तेमज कुतुहल तमासा न करे ते साधु कहीये. ॥ ६ ॥

अर्थः—वस्त्रादिक तथा सरिरना अवयवादिक । छि० छेदवानि विद्याने स० सात स्वरनि भो० धरति हाल्यानि । अं० आकासे कस्याक चिन्ह थाय तेहना सु० सुपनानि । ल० पुरुषादिक लक्षणानि दं० लाकडिनी व० घर करवानी वि० विद्याने प्रजूजे नाहि वली ॥ अं० अंगनुं वि० फरकवुं स० कागादिकना स्वरना वि० विचार प्रजूजे नहि । जे० जे वि० एटली विद्याए करीने न० न जी० आजीवका करे स० ते भि० साधु । ७॥

मूलः—छिन्नं सरं भोममन्तलिक्खं सुमिणं लक्खणदण्डवत्थुविज्जं ।
अङ्गवियारं सरस्स विजयं जे विज्जाहिं न जीवति स भिक्खू ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—नख वस्त्र दांतादिकने छेदवानी विद्या, ऋषभादिक सातस्वरनो विचार, भुमिकंप-

हेतु छे तेथी आत्मा कर्मथी बंधाय छे, आत्मा अरूपी छे, पण कर्म रुपीनी साथे बंधाधाथी चतुर गति रुप संसारने विषे परिभ्रमण करेछे. ॥ १९ ॥

अर्थः—ज० जेम व० अम्हे ध० धर्मने अ० अजाणता थका ॥ पा० पापने पु० पूर्व क० कर्मने अ० करता हवा मो० अज्ञान थका । ओ० रोक्या थका प० अति रक्षा करता पाळता थका ॥ हवे तं० ते पापकर्मने ने० नहि भु० वली ऽ० निश्चे स० समाचरुं नहि ॥ २० ॥

मूलः—जहा वयं धम्ममजाणमाणा पावं पुरा कम्ममकासिमोहा ।
ओरुब्भमाणा परिरक्खियन्ता तं नेव भुज्जो वि समायरामो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जेम अमे अजाणता थका भवने विषे रुंध्यां, घरमांहीथी नीकळवुं अणपामता थका, मोह तथा अज्ञानपणाथी पूर्वभवने विषे पापकर्म कीधा ते पापकर्म हवे अमे नहि करीए. ॥ २० ॥

अर्थ—लो० लोकने विषे किं भूते लोके पुनः कथं भूते लोके एहवा लोकने विषे । अ० सन्मुख पीडा पाम्यो छे स० सर्व दिस विदिसने विषे ॥ प० अतिविंटयो छे घेर्यो छे स्यानेकरी । अ० तीरादिकनी श्रेणी करी । प० उपरे पडती थकी तेणे करी तिरादिकनी श्रेणी केहवी छे अमो० अमुली छे ते माटे गि० घरने विषे र० रतिने न० न ल० पामुं ॥ २१ ॥

मूलः—अब्भाहयंमि लोगंमि सव्वओ परिवारिए ।
अमोहाहिं पडन्तीहिं गिहंसि न रइं लभे ॥ २१ ॥

भोगीपुरुष वि० विविध प्रकारना य० वली सि० विज्ञानी चितारा प्रमुख नो० न ते० तेहनी व० बोले सि० श्लाघाकीजे पू०पुजाने तं०तेसघला पुजाबोलवी ते पापना कारणने प० जाणीने प०प्रवर्ते स० ते भि०साधु ॥९॥

मूलः—खत्तियगण उग्गरायपुत्ता माहण भोइय विविहा य सिप्पिणो ।
नो तेसिं वयइ सिलोगपूयं तं परिन्नाय परिव्वए स भिक्खू ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—क्षत्रीना समुह, कोटवाळ राजपुत्र, ब्राह्मण, राजा, प्रधान, भोगी पुरुष, विविध प्रकारनाविज्ञानी चीतारा प्रमुख इत्यादिकनी प्रशंसा न करे तथा तेनी पूजा पण न करे, तेनी प्रशंसा पूजा अनर्थनो हेतु जाणीने परीहरे तेने साधु कहीये. ॥ ९ ॥

अर्थः—गि०गृहस्थने जे०जे प० चारित्रपणे दि० दिट्ठाहोय अ० गृहस्थपणे व० वली सं० परिचयवंत ह० होय ते० ते बे प्रकारना गृहस्थ संघाते इ० इह लो० लोकना फ० फलनेअर्थे जो०जे सं० परिचयने न० न क० करे स० तेभि० साधु ॥ १० ॥

मूलः—गिहिणो जे पव्वइएण दिट्ठा अप्पव्वइएण व संथुया हविज्जा ।
तेसिं इहलोइयफलट्ठा जो संथवं न करेइ स भिक्खू ॥ १० ॥

गाथा१०भावार्थः—यतीये दीक्षालइने जेकोइ ग्रहस्थने दीठाहोय तथा दीक्षा लीधापहेला ग्रहस्थपणे ग्रहस्थीने दीठा होय ते बन्ने प्रकारना ग्रहस्थ संघाते एहलोकना फळने अर्थे परिचय न करे तेने साधु कहीये. ॥ १० ॥

अर्थः—स० तृणादिक संथारो आ० पाटप्रमुख पा० पाणी भो० भोजन। त्रि० अनेक प्रकारना। खा०

अर्थः—जा० जे जा० जे व० जाय छे ॥ र० रात्रिदीन न० न आवे सा० ते रात्री प० पाछी वली । अ० अधर्मने कु० करता जीवने अ० निफल ज० जाय छे रा० रात्रि ॥ २४ ॥

मूलः—जा जा वच्चइ रयणी न सा पडिनियत्तई ।

अहम्मं कुणमाणस्स अफला जन्ति राइओ ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जेजे रात्रीदिवस जाय छे ते ते पाछी आवती नथी, पण गृहस्थना व्यापाररुप अधर्म करतां ते रात्रिदिवस निष्फळ जाय छे. ॥ २४ ॥

अर्थ—जा० जे जा० जे व० जाय छे र० रात्री । न० आवे सा० ते रात्री प० पाछी वली । ध० धर्म च० पुनः कु० करता जीवने । स० फलसहित ज० जाय छे रा० रात्रिओ ॥ २५ ॥

मूलः—जा जा वच्चइ रयणी न सा पडिनियत्तई ।

धम्मं च कुणमाणस्स सफला जन्ति राइओ ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जेजे रात्रीदिवस जाय छे, ते पाछी आवती नथी, पण धर्म करतां ते रात्रिदिवस सफळ जाय छे. ॥ २५ ॥

अर्थः—हवे समज्यो पुरोहित बोल्यो । ए० एक थानकने विषे सं० वसोने णं० अलंकारे । दु० तुम्हो अम्हो आपण बे स० समकित सं० सहित थका । प० पछे जा० हे पुत्र ग० विचरस्युं । संजमने विषे भि० निर्दोष भिक्षा करता थका कु० घरघर ॥ २६ ॥

तु० पुरणे पं० सामान्य कु० कुल प्रते प० विचरे स० ते भि० साधु ।। १३ ।।

मूलः—आयामगं चेव जवोदणं च सीयं सोवीरं च जवोदगं च ।
न हीलए पिण्डं नीरसं तु पन्तकुलाइं परिव्वए स भिक्खू ।। १३ ।।

गाथा १३ भावार्थः—ऊसामण, जवनो भात, टाढो आहार, अंतप्रांत आहार, जव तथा कांजी प्रमुखनुं धोवण इत्यादिक रसअन्नादिकने पामीने ते आहारने निंदे नहि तथा सामान्य कुळने विषे भिक्षाने अर्थे विचरे तेने साधु कहीये. ।। १३ ।।

अर्थः—स० शब्द वि० अनेक प्रकारना द्वेषकारी । भ० छे लो० लोकने विषे । दि० देवता संबंधी मा० मनुष्य संबंधी ति० तेमज तिर्यंच संबंधीया शब्द । भी० रुद्र भ० भयकारी । भे० अतिशे बिहामणां उ० मोटा शब्द । जे सो० सांभलीने न० न वि० बीए नहि स० ते भि० साधु ।। १४ ।।

मूलः—सद्दा विविहा भवन्ति लोए दिव्वा माणुस्सगा तिरिच्छा ।
भीमा भयभेरवा उदारा सोच्चा न विहिज्जई स भिक्खू ।। १४ ।।

गाथा १४ भावार्थः—ए लोकने विषे अनेक प्रकारना द्वेष ऊपजावनार दुःखकारीने मोटा कठण अत्यंत बीहामणा एवा देवता मनुष्य अने तिर्यंचना शब्दो सांभळीने जे धर्मध्यानथी चलायमान थाय नहि, तेने साधु कहीये. ।। १४ ।।

अर्थः—वा० पर पाखंडिना वादने वि० विविध प्रकारने स० जाणीने । लो० लोकमांहि स० ज्ञानादिके सहित

मूलः—अज्जेव धम्मं पडिवज्जयामो जहिं पवन्ना न पुणब्भवामो ।
अणागयं नेव य अत्थि किंची सद्धाखमं णे विणइत्तु रागं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जें धर्म अंगीकार करवाथी फरी भवांतरे आवे नहि ? एवो यतीधर्म आज अंगीकार करशुं ! विषय सुख शुं ? नथी पाम्यो ! (अर्थांतर घणी वखत पाम्यो छे) माटे ए रागने छोडीने धर्म करवानी श्रद्धा करवी एज युक्त छे. ॥ २८ ॥

अर्थः—हवे पुरोहित भार्या मते समजावे छे । पु० पुत्र प० रहित । मुजने हु० निश्चे न० नथी जुगतो वा० वसबो ग्रहवासने विषे । वा० हे वासिष्ठ गोत्रनी उपनी भि० गोचरीनो का० काल एटले चारित्र लेवानो अवसर वर्ते छे सा० साखाये करी रु० वृक्ष ल० पामे स० समाधिने छि० छेदि सा० साखाये त० ते वृक्षने ए० एम खा० ठुंठो कहिये साखा विना थडने छाया कोण करे ॥ २९ ॥

मूलः—पहीणपुत्तस्स हु नत्थि वासो वासिट्ठि भिक्खायरियाइ कालो ।
साहाहि रुक्खो लहई समाहिं छिन्नाहि साहाहि तमेव खाणुं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे पुरोहित पोतानी स्त्रीने कहेतो हवो ? हे वासीष्ट गोत्रनी धरणहारी ! मारेतो हवे व्रतग्रहण करी भिक्षावृत्ति करवानो समय वर्त्ते छे, कारणके जेम शाखा प्रतिशाखाए करी वृक्ष शोभे ने समाधी पामे, पण शाखा छेदायाथी वृक्ष शोभा रहित खीला जेवुं ठुंठुं देखाय तेम बे पुत्ररहित मुजने गृहस्थावासे वसवुं युक्त नथी. ॥ २९ ॥

गांठथी मुकाणा छे ने थोडी कषाय ऊत्कर्ष रहित अल्पभोजी घरने छोडीने रागद्वेष रहित विचरे तेने साधु कहीये. एम श्री सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम हुं तुंज प्रत्ये कहुंछुं. ॥१६॥ ए पंदरमा अध्ययनने विषे साधुना गुण कह्या, ते गुणतो ब्रह्मचारीने होय ते माटे सोळमा अध्ययनने विषे ब्रह्मचर्यनी गुप्ति कहे छे. ॥ १५ ॥

अर्थः—सुयं० सांभळ्यो में० मे आ० हे आउखावंत सुशिष्य। ते० तें भ० भगवंते ए० एम अ० कह्युं। इ० एह जिन सासनने विषे ख० निश्चे थे० थिवर भं० भगवंते द० दस ब० ब्रह्मचर्यना ठा० थानक प० परुप्या कह्या, जे० जे भि० साधु सो० सांभलीने नि० विचारीने सं० संजमे ब० पुष्टो थाय सं० संवर ब० बुष्टो थाय स० समाधि करी ब० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार गु० इंद्रियनो गोपवणहार गु० गुप्तवंत थको ब० ब्रह्मचारी स० सदाय अ० अप्रमादथको वि० विचरे। हवे शिष्य पुछेछे क० कोण ख० निश्चे ते०ते थे० स्थिवर भ० भगवंते द० दश ब० ब्रह्मचर्यनी स० समाधिना ठा० थानक प० परुप्या कह्या, जे० जे भि० साधु सो० सांभळीने नि० विचारीने सं० संजमे ब० पुष्टो थाय सं० संवरे ब० पुष्टो थाय। स० समाधिए करी ब० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार गु० गोपवणहार इ० इंद्रियनो गु० गुप्तवंत थको ब० ब्रह्मचारी स० सदाय अ० अप्रमादी थको वि० विचरे? हवे गुरु कहेछे इ० एम ख० निश्चे ते० ते थे० थिवर भ० भगवंते द० दस ब० ब्रह्मचर्यना ठा० थानक प० परुप्पा कह्या, जे० जे भि० साधु सो० सांभलीने नि० विचारीने सं० संजमे ब० पुष्टोथाय सं० संवरे ब० पुष्टो थाय। स० समाधि करी ब० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार गु० गोपवणहार इ० इंद्रिनो

गाथा ३१ भावार्थ-तवारे पुरोहितनी स्त्री जशा कहेती हवी ? अहो स्वामी ? ए कामभोग सर्व तारहरे छे, एकठा मळेला उत्तम एवा मधुर रसादिक पण घणा छे, ते माटे आपणे वे कामभोग मनोहर शब्दादिक गुणोने भोगवीने पछी वृद्धावस्थाए आपण वन्ने उत्तम मार्ग अंगीकार करीशुं (दीक्षा लेशुं ?) ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे पुरोहित बोल्यो । भु० भोगव्या । र० संसारिक रस । भो० हे भोगनी स्त्री ज० तजे छे णे० आपणने व० योवन वय । न० नथी जी० हुं काय असंजम जीवीतव्यने अर्थे प० न छांडतो भो० भोगने संजम पालवाने अर्थे छांडुं छुं ॥ ते माटे चरिस्सामि० अंगीकार करिशुं मो० चारित्रने करतो थको संसारादिकना ला० लाभने अलाभ० अलाभने च० वली सु० सुखने च० वली दु० दुषने संचि० समतापणे करी सरिखाने च० पूरणे इखमा० देखतो थको गवेखतो थको रागद्वेष रहितपणा माटे ॥ ३२ ॥

मूलः—भुत्ता रसा भोइ जहाइ णे वओ न जीवियट्ठा पजहामि भोए ।
लाभं अलाभं च सुहं च दुक्खं संचिक्खमाणो चरिस्सामि मोणं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थ-तेवारे पुरोहित कहेतो हवोके हे भद्रे ! भोग भोगव्या हता, ते योवनवय जायछे, तेथी असंयम जीवतव्यने अर्थे के परभव भोगादिकनी इच्छाये के पेट भराइने अर्थे ए भोग हुं छांडतो नथी, पण फक्त संयम पाळवाने अर्थे जे ए भोगने छांडीने आहारादिक लाध्यो, अणलाध्यो, सुखउपजे तथा दुःख उपजे तोपण सरिखा भावपणेज प्रवर्तवा रुप संयम आदरशुं ? ॥ ३२ ॥

अर्थः—हवे भार्या बोली मा० रखे हू० अलंकारे तु० तु सो० भार्या प्रमुख स्वजनने सं० संभारे जु०

समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिन्दिए गुत्तबम्भयारी सदा अप्पमत्ते विहरेज्जा ? इमे खलु ते थेरेहिं भगवन्तेहिं दस बम्भचेरठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा निसम्म संजमबहुले संवरबहुले समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिन्दिए गुत्तबम्भयारी सया अप्पमत्ते विहरेज्जा । तं जहा । विवित्ताइं सयणासणाइं सेविज्जा से निग्गन्थे । नो इत्थी–पसु–पण्डग–संसत्ताइं सयणासणाइं सेवित्ता भवति से निग्गन्थे । तं कहमिति चे, आयरियाह । निग्गन्थस्स खलु इत्थि–पसु–पण्डग–संसत्ताइं सयणासणाइं सेवमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो इत्थि–पसु–पण्डग–संसत्ताइं सयणासणाइं सेवित्ता हवइ से निग्गन्थे. ॥ १ ॥

गद्य १ भावार्थः–हे चिरंजीवी शिष्य ! में सांभळ्युं छे ! श्री महावीरदेव स्वामीए एम कह्युं ? एह-जीन शासनने विषे निश्चे स्थीवर भगवंते ते दश ब्रह्मचर्यनी समाधीनां स्थानक कह्यां छे, जे साधु सांभळीने हैयामांही धारीने संयम पुष्टो करे, संवर वहोळो करे, चित्तस्वस्थपणे करी समाधी बहोळो करे अने मनवचन काया तथा पांचे इंद्रीने गोपवीने गुप्त ब्रह्मचारी थको अप्रमादपणे सदाय विचरे. हवे शिष्य पुछतो हवो कोण ते जीन शासनने विषे स्थीवर भगवंते ते दश ब्रह्मचर्यनी समाधीनां स्थानक कह्यां, जे साधु सांभळीने

(अर्थात् हुं एकलो घरने विषे रहीनें शुंकरुं ?) हुं पण ते बे पुत्रनी साथे जइश ? ।। ३४ ।।

अर्थः—छि० छांडिने अ० निर्बल जुनी जा० जालनी व० परे रो० रोहित जात्यना । म० माछला ज० जेम जाल मांहिथी नासी जाय तेम पुत्र पणँ का० कामना गुणने प० छांडिने । धो० भारना निर्वाह ते धोरी सरिखा । सी० शील छे आचार जेहनो त० तपे करी उ० प्रधान ।। धी० धीर्यवंत हु० जेहभणी भि० चारित्रने । च० आचरे छे कुमार बे ते भणी हुं पण अंगीकार करीश ।। ३५ ।।

मूलः—छिन्दित्तु जालं अबलं व रोहिया मच्छा जहा कामगुणे पहाय ।
धोरेयसीला तवसा उदारा धीरा हु भिक्खायरियं चरन्ति ।। ३५ ।।

गथा ३५ भावार्थ—जेम रोहित जातिना मच्छ तीक्षण पुंछडे करी जीर्ण जाळने छेदीने जाय, तेम ए बे पुत्र काम भोग छांडीने जायछे ने धोरीना सरखा (भार उपाडनार वळद जातिवंत) आचारना गुण तथा तपस्याना गुणने धिर्यवंत थका कुंवर व्रत आचरेछे, ते भणी हुं पण व्रत गृहण करीश ? ।। ३५ ।।

अर्थः—हवे पुरोहितनी स्त्री कहे छे न० आकाशने विषे ए० जेम कुं० कौंच पंखीया स० घणा देशने उलंघता थका क० विचरे छे वली त० विस्तीर्ण जा० जालने द० छेदीने हं० हंसला जेम जाय तेम प० जाय छे पु० बे पुत्र य० पुनः प० भर्तार य० वळी म० माहरा ते० ते माटे अ० हुं क० कीस्युं न० न अणु० केडे ग० जाइश ए० एकली ।। ३६ ।।

मूलः—नहेव कुञ्चा समइक्कमन्ता तयाणि जालाणि दलित्तु हंसा ।

तं० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित् पुछे शिष्य, आ० आचार्य गुरुआ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे । इ० स्त्रीने क० कथा क० कहेणहारने ब० ब्रह्मचारिने ब० ब्रह्मचर्यने विषे स० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगलाने संका उपजे ए स्त्री भेगोरहेछे वा० वळी कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य पाळयाना फळनो संदेह वा० वळी सं० उपजे भे० चारित्रनो विनासने वा० वळी ल० पामे उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणाकाललगे वा० वळी । रो० रोगते ज्वरादिक सुलादिक ह० होय के० केवलि प० परुप्या । ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय त० तेमाटे नो० न । इ० स्त्रीनी क० कथाने क० कहे, एकली स्त्री आगळ पण धर्मकथा न कहे ॥ २ ॥

मूलः—नो इत्थीणं कहं कहित्ता भवति से निग्गन्थे । तं कहमिति चे, आयरियाह । निग्गन्थस्स खलु इत्थीणं कहं कहेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो इत्थिकहं कहेज्जा. ॥२॥

गद्य. २ भावार्थः—स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथा कहे नहि ते निग्रंथ कहीये ? तेवारे शिष्य पुछतो हवोके शा कारणे स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथा न कहे ? तेवारे आचार्य कहेता हवा ? ते निग्रंथने निश्चे स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथाना कहेनार ब्रह्मचारिने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे, ए साधु स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथा करेछे, तोते ब्रह्मचर्य पाळतो हशेके नहिपाळतो होय ? तथा स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा

पुरोहित तथा तेनी स्त्री अने तेना बे पुत्रो घरथी नीकळ्या ? ते ब्राह्मणना छांडेल धनने इखुकार राजा ग्रहण करतो जाणीने कमळावती देवी वारंवार इखुकार राजाने कहेती हवी. ॥ ३७ ॥

अर्थः-वंता० वम्यानो खाणहार पु० पुरुष रा० हे राजन सो० ते पुरुष न० न हो० होय प० प्रशंसकनीक मा० जे भणी ब्राह्मणे प० छांडयो ध० धनने आ० अंगीकार करवुं इ० तुम्हे वांछो छो ॥ ३८ ॥

मूलः—वन्तासी पुरिसो रायं न सो होइ पसंसिओ ।
माहणेण परिच्चत्तं धणं आदाउमिच्छसि ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थ—अहो राजा! जे पुरुष वम्यो (ओकेलो) आहार ग्रहण करे, ते पुरुष प्रशंसायोग्य न होय ? जे भणी ब्राह्मणे छांडेल धन ते तुं ग्रहण करवा इच्छेछे, ए तने युक्त नथी ? ॥ ३८ ॥

अर्थः-स० सर्व ज० जगत ज० जो कदाचित तु० तुम्हारे पोते होय । स० सर्व च० अथवा अवि० कदाचित । ध० धन भ० होय स० ते सर्व अ० पण ते० तुम्हारी त्रसना टालवाने ऽर्थे ते अ० समर्थ नहि । न० नहि ए० पण ता० त्राण सरणने अर्थे तं० ते धनादिक त० तमने ॥ ३९ ॥

मूलः—सव्वं जगं जइ तुहं सव्वं चावि धणं भवे ।
सव्वं पि ते अपज्जत्तं नेव ताणाय तं तव ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थ—जो कदाचित सर्व जगतनुं धन तारे होय तोपण ते धनादिकथी तारी तृष्णा पुर्ण करवा असमर्थ ? पण हे राजा ते धनादिक तुने दुःखथी शरणभुत नहि थाय ! ॥ ३९ ॥

पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागए विहरेज्जा ॥ ३ ॥

गद्य ३ भावार्थः—स्त्रीनी साथे एक आसनपर बेसे नहि, तेमज ज्यां स्त्री बेठी होय त्यां एक मुहुर्त्त (बेघडी) सुधी ब्रह्मचारी न बेसे ते निर्ग्रंथ कहीए, तेवारे शिष्य पुछतोहवो के शा कारणथी ब्रह्मचारीए स्त्रीनी साथे एक आसने बेसवुं नहीं ? तेवारे गुरु कहेता हवा, ते निर्ग्रंथने निश्चे स्त्रीनी साथे एक आसने बेसवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका ऊत्पन्न थाय के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा बीजाने पण शंका उपजे के ए साधु स्त्रीनी साथे एक आसने बेसे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा (इच्छा) उत्पन्न थाय अथवा एम पण मनमां थाय के ए ब्रह्मचर्य पाळवानुं फळ हशे के नहि होय ? माटे हुं ए स्त्रीने सेवुं, एम थवाथी चारीत्रनो विनाश थाय, पछी ते ऊन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ (घणा) काळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निर्ग्रंथ स्त्री सहित एक आसने न बेसे, तथा ज्यां स्त्री बेठी होय त्यांथी ऊठया पछी एक मुहुर्त सुधी साधु न बेसे ॥ ३ ॥

अर्थः—नो० नहि इ० स्त्रीनां । इ० नयणादिक इंद्रिकेहवीछे । म० मननेहरे म० मनने विषय मांहिरमाडे । एहवीइंद्रियने आ० देखणहार । नि० स्त्रीनागुणनो संभाळनार भ० होय से० ते नि० साधु तं० ते क० श्या माटे । इ० एम चे० कदाचीत पुछे शिष्य आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे । इ० स्त्रीनां इ० इंद्रिय म० मननेहरे । म० मनने विषयमांहि रमाडे । एहवी इंद्रियने आ० जोताथका । नि० स्त्रीना गुणने संभारतोथको

पण तारा राज्यमां रही रती (खुशी) नथी पामती ? अने स्नेहरुपी तंतुने छेदीने द्रव्यथी आरंभ परिग्रह ने विषय कषायरुप आमिश (मांश) रहित थइने संयम आदरीश ? ॥ ४१ ॥

अर्थः—द० दावानले करी ज० जेम र० अटवीने विषे । ड० वलता छता जं० जीव मृगादिक । अ० अणबलता अनेरा स० अज्ञानी जीव प० हरख पामे । रा० रागद्वेषने व० वस ग० पहूता थका ॥४२॥

मूलः—दवग्गिणा जहा रण्णे डज्झमाणेसु जन्तुसु ।
अन्ने सत्ता पमोयन्ति रागद्दोसवसं गया ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थ—अटवीने विषे दवनी अग्नि मांही मृगादिक जीव वळते थके अनेरा जे दवथी दूर होय ते जीव रागद्वेषने वशे पहोत्या थका खुशी थाय. ॥ ४२ ॥

अर्थः—ए० एणे दृष्टांते ए० एम व० आपणे मू० मुर्ख अज्ञानी का० काम भो० भोगने विषे मु० मुर्छाणा थका ड० आखो जगत बले छे तेहने विषे न० नथी बु० बुझता सेणे करी वले छे रा० राग दो० द्वेष रुप अ० अग्नी करी ज० जगत वले छे ॥ ४३ ॥

मूलः—एवमेव वयं मूढा कामभोगेसु मुच्छिया ।
डज्झमाणं न बुज्झामो रागद्दोसग्गिणा जगं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थ—एम अमे अज्ञानी थका कामभोगने विषे लुब्ध थइने सर्व जगतने रागद्वेष रुपणी अग्निए करी बळता जोइने नथी जाणता ॥ ४३ ॥

करीने वारंवार स्त्रीने द्रष्टीये करी जुए नहि तथा घणा स्त्रीना रूपादिकनो चींतवनार ते साधु न कहीये, तेवारे शिष्य पुछतो हवो ते शाकारणथी स्त्रीनी इंद्रीयो द्रष्टीये करी नीरखवी नहि, तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथने निश्चे मनोहर तथा मनने रमणीक एवी स्त्रीनी इंद्रीयो वारंवार द्रष्टीये करी जोतां थकां तथा स्त्रीना गुण चिंतवे करी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका ऊपजे ? के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ! अथवा बीजाने शंका ऊपजे के ए साधु स्त्रीनी इंद्रीयो वारंवार द्रष्टीये करी नीरखे छे, तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हश के नहि पाळतो होय. ? तथारूप प्रमुख नीरखवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळयानुं फळ हशे के नहि होय ते माटे हुं स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय ? पछी ते ऊन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घकाळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निश्चे निग्रंथ स्त्रीनी इंद्रीयो वारंवार दृष्टीये करी जुए नहि. ॥ ४ ॥

अर्थः—नो० न नि० साधु इ० स्त्रीना कु० पाषाणनी भींतने अं० आंतरे वा० अथवा । दू० परियंचने (वस्त्रने) अं० आंतरे वा० अथवा भि० माटीनी भींतने अं० आंतरे वा० अथवा । कु० स्त्रीना कोयल सरिखा स० शब्दना १ वा० अथवा रु० रोवाना शब्द २ वा० अथवा गी० गावाना शब्द ३ वा० अथवा ह० हसवाना स० शब्द ४ वा० अथवा थ० सनेह उपजाववानां स० शब्द ५ वा० अथवा कं० वीरह आकुल व्याकुलना शब्द ६ वा० अथवा वि० विलापना स० शब्द ७ । ए सात प्रकारना शब्दने वा० वळी । सु० सांभलणहारो भ० होय से० ते नि० साधु । तं० ते क० श्या माटे इ० एम च० कहाणित पूछे शिष्य । आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे । इ० स्त्रीना शब्द कु० पाषाणनी भींतने अं० आंतरे वा० अथवा

भोगने भलीपरे राख्या छतां पण स्थिर रहे नहि, माटे जेम पुरोहित यती थया तेम अमे पण थइशुं. ॥४५॥

अर्थः—सा० आमिष सहित कु० पंखीने दि० देखीने अनेरे पंखीये । ब० पीडा उपजावता थका अने तथा नि० आमिष रहित पंखीने पीडा अण उपजावता थका सुखी देखीने ते माटे हे नाथ आ० परिग्रह रुप आमिषने स० सर्वने उ० छांडिने । वि० विचरस्यो नि० परिग्रहादि आमिष रहित थका ॥ ४६ ॥

मूलःसामिसं कुललं दिस्स बज्झमाणं निरामिसं ।
आमिसं सव्वमुज्झित्ता विहरिस्सामो निरामिसा ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थ—मांस सहित पंखीने बीजा पंखीयो दुःखी करे अने मांस रहित पंखीने दुःख न होय ? एम देखीने परिग्रहरुप मांसने छोडीने तथा विषयरुप मांसरहित थका विचरीशुं ? ॥ ४६ ॥

अर्थः—गि० आमिष सहित गृध पंखीनी उ० उपमा उ० समुचय न० जाणीने का० कामभोगने सं० संसारना व० वधारवाना कारण जाणीने उ० सर्प सु० गुरुड पंखीने पा० समीपे इ० जेम । सं० बीहतो थको । त० हळवे हळवे च० चाले तेम आपणे संजम समीपे यतनाए चालीए ॥ ४७ ॥

मूलः—गिद्धोवमे उ नच्चाणं कामे संसारवड्ढणे ।
उरगो सुवण्णपासे व सङ्कमाणो तणुं चरे ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थ—मांस सहित पंखीने तथा मांस रहित पंखीनी ओपमा जाणीने तेमज कामभोग संसारना वधारनार जाणीने जेम गरुडथी शंकातो सर्प हळवे हळवे चाले तेम विषयथी बीतां थकां संयमने

यसद्दं वा रुइयसद्दं वा गीयसद्दं वा हसियसद्दं वा थणियसद्दं वा कन्दियसद्दं वा विलवियस-
द्दं वा सुणेत्ता भवति से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु इत्थीणं
कुड्डन्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुइयसद्दं वा रुइयसद्दं वा गीयसद्दं वा हसि-
यसद्दं वा थणियसद्दं वा कन्दियसद्दं वा विलवियसद्दं वा सुणेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे
सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीह-
कालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो इत्थीणं कुड्ड-
न्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुइयसद्दं वा रुइयसद्दं वा गीयसद्दं वा हसियसद्दं वा
थणियसद्दं वा कन्दियसद्दं वा विलवियसद्दं वा सुणेमाणे विहरेज्जा ॥ ५ ॥

गद्य ५ भावार्थः—स्त्रीना मैथुन सेववानी वेळाए कोयलना जेवा शब्द, रोवाना शब्द, गीतना शब्द, हसवाना शब्द, मैथुन सेववानी वेळाए स्त्रीना स्नेहवाळां वचन, पतिनो विरह होय त्यारे विषयना विरहथी आकुळव्याकुळ थकां आक्रंद शब्द करे, पतिना विरहथी स्त्री विलविलाट शब्द करे, ए पुर्वोक्त स्त्रीना शब्द पाषाणनी भींतने आंतरे, परियंचने आंतरे तथा माटीनी भींतने आंतरे न सांभळे ते साधु कहीये. तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी भींतना आंतरे स्त्रीना शब्द साधु न सांभळे? तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथने निश्चे पुर्वोक्त स्त्रीना दुष्ट शब्द भींतने आंतरे सांभळवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका ऊपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के

गाथा ४९ भावार्थ—एवां कमळावती राणीनां वचन सांभळीने इखुकार राजा प्रतिबोध पाम्यो! पछी राजा राणीए विस्तीर्ण राज्य तज्युं? तेमज जे जीतवां दोहीला एवा कामभोगने छांडया, वळी विषयरुप मांसने तजीने स्नेह तथा परिग्रह रहित थया. ॥ ४९ ॥

अर्थः—स० साचा ध० धर्मने वि० जाणीने च० छांडीने । व० प्रधान का० कामना गुणने । अह खा० तिर्थंकरे कह्यो तेहवो घो० करता दोहिलो एहवा त० तपने प० अंगीकार करीने प्रवर्तता हुवा । ए छ जीव केहवा छे घो० आकरा प० प्राक्रमना धणी ॥ ५० ॥

मूलः—सम्मं धम्मं वियाणित्ता चच्चा कामुगुणे वरे ।
तवं पगिज्झहक्खायं घोरं घोरपरक्कम्मा ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थ—सम्यक प्रकारे धर्म जाणीने उत्तम कामभोगना गुणने तज्या, जे कर्मरुप वैरीने विदारवा निर्दय एवा तिर्थंकरादिकनो कहेल तप अंगीकार कर्यो. ॥ ५० ॥

अर्थः—ए० एम ते० ते छए जीव क० अनुक्रमे बु० छुटया । स० सर्वे ते छए जीव ध० धर्मनं विषे प० तत्पर । ज० जन्मने म० मरणने भ० भयेकरी उ० उद्वेग पाम्या थका । दु० दुखनां अं० अंतना ग० गवेखणहार ।५१।

मूलः—एवं ते कमसो बुद्धा सव्वे धम्मपरायणा ।
जम्ममच्चुभउव्विग्गा दुक्खस्सन्तगवेसिणो ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थ—एणीपेरे ए छए जीव अनुक्रमे बुझ्या (समझ्या) ने सघळा ए धर्मने विषे साव-

बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उ-म्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो इत्थीणं पुव्वरयं पुव्वकीलियं अणुसरेज्जा ॥ ६ ॥

गद्य ६ भावार्थः—पूर्वे गृहस्थपणे स्त्री संघाते विषय सेवन करेल होय तेमज स्त्री संघाते क्रीडा रमत करेल होय ते संभारे नहि ते साधु कहीये. तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी पूर्वे स्त्री संघाते विषय क्रिडा करेल होय ते संभारवी नाहि, तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथ निश्चे पूर्वे गृहस्थपणे स्त्री संघाते विषय सेवन करेल होय, तेमज स्त्री संघाते क्रीडा रमत करेल होय, ते संभारवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने शंका उपजे के ए साधु पुर्वेनी स्त्री साथे विषय क्रीडा करेल संभारे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा स्त्री साथे पूर्वे विषय क्रीडा संभारवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी इच्छा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय ? माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घकाळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निग्रंथ पूर्वे स्त्री साथे विषय क्रीडा करेल होय ! ते संभारे नहि. ॥ ६ ॥

अर्थः—नो० नहि नि० साधु प० अति सरस आ० आहार आ० जमनारो ह० होय से० ते नि० साधु। तं० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य आ० गुरु । आ० कहे ॥ नि० साधुने ख० निश्चे प०

अने जशोभद्र ए बे पुत्र, ए छए जीव कर्मरुप दावानळ उपशमावी शीतळीभुत थइ मोक्षने विषे पहोंच्या ? एम सुधर्मास्वामीए जंबुस्वामी प्रत्ये कह्युं हे चिरंजीवी जंबु जेम में श्री भगवंत महावीरदेव समीपे सांभळ्युं हतुं तेम हुं तुज प्रत्ये कहुं छुं ॥५३॥ ए चौदमा अध्ययनने विषे नियाणा रहित करणीनुं फळ देखाड्युं, तेतो साधुनेज होय ते भणी आ पंदरमा अध्ययनमां साधुना गुण कहे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः—मोणं० संजमनेच० अंगीकार करीने । स० पामीने ध० श्रुतचारित्र धर्मने । स० ज्ञानादिकवंत साधु सहितं उ० माया रहित क० क्रियानो करणहार । नि० नियाणा छि० रहित । सं० स्वजन परिचयनेज० छांडे अ० न वांछे का० कामभोगने । अ० अज्ञात कुळनो आहारनो ए० गवेषणहार प० एम प्रवर्त्ते । स० ते भि० साधु ॥ १ ॥

मूलः—मोणं चरिस्सामि समिच्च धम्मं सहिए उज्जुकडे नियाणछिन्ने ।
संथवं जहिज्ज अकामकामे अन्नायएसी परिव्वए स भिक्खू ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ—हवे पंदरमुं अध्ययन कहे छे. मौन्य एटले सूत्रधर्म, चारित्रधर्म साचे मने अंगीकार करीने अनेरा साधु संघाते सरळ स्वभाव थको नियाणे करी रहित, स्वजननी साथे परिचय न करे ? कामाभिलाष रहित थको अज्ञात कुळने विषे आहारादिकनी गवेखणा करी संयम मार्गने विषे विचरे, ते साधु कहीये ? ॥ १ ॥

अर्थः—रा० रागथीउ० जेम निवर्त्यो होय तेम च० प्रवर्तेला० प्रधान साधु ॥ वि० आरंभथी निवर्त्यो वे० सिद्धांतनो जांणआ० आत्मानो र० राषणहार । प० प्रज्ञावंत अ० परिसहादिक जितीने स० सर्व जीवने दं० आत्मा समानदेषणहार । जे० जे साधु कं० कोइ वस्तुने वि० विषे पण न० न मु० मुर्छाय स० ते भि० साधु ॥२॥

आहार करेछे ? तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ! तथा दिन दिन प्रत्ये सरस आहार करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी इच्छा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय ? ते माटे स्त्रीने भोगववुं एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय पछी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निर्ग्रंथ दिन दिन प्रत्ये घणो सरस आहार करे नहि. ॥ ७ ॥

अर्थः—नो० नहि अ० अति मात्राए । पा० पाणी अने भो० भोजनने आ० आहारता थको । भ० होय से० ते नि० साधु । तं० ते क० श्या माटे । इ० एम चे० कदाचेत शिष्य पुछे । आ० आचार्य गुरु आ० कहे । निं० साधुने ख० निश्चे । अं० अति मात्राए । पा० पाणी अने भो० भोजनने । आ० आहार करतो थको ब० ब्रह्मचारिने । ब० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने संका उपजे ए स्त्री भेगी रहेछे केमनथी पाळतो वा० वळी कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य पाळवाना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काललगी वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय । के० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भं० भृष्ट थाय त० ते माटे नो० नहि । अ० अति मात्राए । पा० पाणी भो० भोजनने आ० करे ॥ ८ ॥

मूलः—नो अतिमायाए पाणभोयणं आहारेत्ता भवति सेनिग्गन्थे । तं कहमिति चे;

अर्थः—पं० अंत प्रांत स० संथारो आ० पाटप्रमुपने भ० सेवीने सी० ताढ उ० तापने सहिने ॥ वि० विविध प्रकारना च० वली दं० दंश म० मसना परिसहने पामीने अ० अव्र म० मन थको अ० आकुलव्याकुलपणा रहित थको । जे० जे क० सर्व पदार्थने अ० सहे स० ते भि० साधु ॥ ४ ॥

मूलः—पन्तं सयणासणं भइत्ता सीउण्हं विविहं च दंसमसगं ।
अव्वग्गमणे असंपहिट्ठे जे कसिणं अहियासए स भिक्खू ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—अल्प मुल्यवंत एवा संथारो (पथारी) पीढादिक आसन भोजन आछादनादिक सर्व अल्प सेवीने ताढ, ताप अनेक प्रकारना डांस मच्छरादिकथी उपनी वेदना ? आकुळव्याकुळ चित्त रहित तथा हर्ष विखवाद रहित सघळी खमे तेने साधु कहीये ॥ ४ ॥

अर्थः—नो० न स० सत्कारने इ० वांछे न० न पू० पुजाने वांछे ॥ नो० न य० वली व० वंदनाने पण न वांछे ते साधु । क० क्यांथी प० प्रसंसाने वांछे ॥ से० ते सं० संजती सु० सुव्रती त० तपस्वी । स० ज्ञानादिक सहित ॥ आ० आत्मानो ग० गवेपी स० ते भि० साधु ॥ ५ ॥

मूलः—नो सक्कइमिच्छई न पूयं नो य वन्दणगं कओ पसंसं ।
से संजए सुव्वए तवस्सी सहिए आयगवेसए स भिक्खू ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ—सत्कार तथा पुजा नवांछे, (नइच्छे) वंदणा तथा गृहस्थ गुण कीर्तन करे तेपण न वांछे, ते संयती सुव्रती तपस्वी ज्ञानक्रिया सहीत आत्माने कर्म रहित शुद्ध पणुं वांछे त साधु कहीये ॥५॥

ज० जनने । अ० वांछता थकाने । बं० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० शंका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने शंका उपजे ए स्त्री भेगो रहे छे केम नथी पाळतो वा० वळी कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे घा० वळी वि० ब्रह्मचर्यना पाळ्याना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रनो विनास वा० वळी ल० पांमे उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा काललगी वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादि शूलादिक । ह० होय के० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय । त० ते माटे नो० नही निग्रंथ साधु । वि० विभुषानो करणहार । ह० होय ॥ ९ ॥

मूलः—नो विभूसाणुवादी हवति से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आयरियाह। विभूसावत्तिए भूसियसरीरे इत्थिजणस्स अभिलसणिज्जे हवति। तओ णं इत्थिजणेणं अभिलसिज्जमाणस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा ना विभूसाणुवादी हविज्जा ॥ ९ ॥

गद्य ९ भावार्थ—स्नानादिक करवे करी शरिरनी विभुषा (शोभा) न करे ते साधु कहीए, तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी साधु शरीरनी विभुषा न करे, तेवारे आचार्य कहेता हवा, ते निग्रंथ निश्चे विभुषानो करणहार अने विभुषा शरीरवंत साधु स्त्रीजनने वांछनीक होय, तेवारे पछी ते साधु स्त्रीजनने प्रार्थनीक होवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने शंका

होय तेनो विचार, आकाशने विषे तारा त्रुटे, तथा यक्षनो उल्कापातनो नगरादिकनो विचार, स्वप्नविचार, दंड विचार, स्त्री पुरुषना लक्षणनो विचार, अंग स्फुर्ण विचार, शियाळीयादिकना शब्दनो विचार, जे कोइ एवी विद्याए करी आजीविका न करे तेने साधु कहीए. ॥ ७ ॥

अर्थः—मं० मंत्र १ मू० जडिबुटिन २ वि० विविध प्रकारना वि० वैद्कसास्त्र ३ औषधनी चि० चिंताने ४। व० वमनने ५ वि० विरेचन ६। धू० धुप देवाने ७। णे० नेत्र ओपिना अंजनने सि० स्नानने ८। आ० रोगादिक पिडाने स० माता पितादिकने संभारवो ९ ति० वैद्कनुं भणवुं तेहने १० च० वळी। तं० ते पुर्वोक्त दस बोल ते। प० पाडुया जाणी पचखतो प० संजमने विषे प्रवर्त्ततो स० ते भि० साधु ॥ ८ ॥

मूलः—मन्तं मूलं विविहं विज्जचिन्तं वमणविरेयणधूमणेत्तसिणाणं।
आउरे सरणं तिगिच्छं च तं परिन्नाय परिव्वए स भिक्खू ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—१ मंत्रने, २ जडी बुटीआदिक मूळीने, ३ वैद्यक शास्त्री औषध चिंताने, ४ औषध दइने वमन कराववे तेने, ५ विरेच (जुलाप) ने, ६ गुदाए धुमाडा दइ रोगथी मुक्त थवाने वास्ते स्नान कराववे, ७ वस्त्रादिकने धुपवुं ते, ८ आंखनुं औषध कर, ९ पुत्रादिकने अर्थे एक योनीने स्नान करावतुं, १० रोगादिकथी पीडाता माता पितादिकने संभारवुं ने वैदक शास्त्रनुं भणवुं, एटला दश बुंडा जाणीने पचखीने संयमने विषे प्रवर्ते तेने साधु कहीये ॥ ८ ॥

अर्थ—ख० क्षात्रिना ग० समुह उ० उग्रकुलना उपन्या। रा० राजाना पु० पुत्र। मा० ब्राह्मण भो०

यरियाह। निग्गन्थस्स खलु सद्दरूवगन्धफासाणुवादिस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा, दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो सद्दरूवरसगन्धफासाणुवादी भवेज्जा से निग्गन्थे। दसमे बम्भचेरसमाहिठाणे भवति ॥ १० ॥

गद्य १० भावार्थ–मनोहर शब्दरुप तेमज मधुर रस सुगंध द्रव्यने सुंवाळा स्पर्श एवा पांच इंद्रीना कामभोगनो सेवणहार न होय ते साधु कहीए. तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी मनोज्ञ (मनने गमता) पांच इंद्रिना कामभोग साधु न भोगवे, तेवारे आचार्य कहेता हवा के ते निश्चे निग्रंथ मनोज्ञ शब्दरुप रसगंध ने स्पर्श भोगवता ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने शंका उपजे के ए मनोज्ञ शब्दादिक भोगवे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा मनोज्ञ शब्द रुप रस गंध स्पर्श भोगववाथी स्त्रीनी साथे विषय सेवन करवानी इच्छा उपजे अथवा ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय, ते माटे स्त्रीने भोगवुं एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे मनोज्ञ शब्द रुप रस गंध स्पर्श साधु भोगवे नहि तेने दसमुं ब्रह्मचर्य समाधिनुं स्थानक होय.॥ १० ॥

अर्थः–भ० छे इ० एणेठामे सि० श्लोक।

भवन्ति इत्थ सिलोगा

गद्य भावार्थ–अहीं सुधी गद्यरुप कह्युं, हवे अहीं दश ब्रह्मचर्यनी समाधी विषे पद्यरुपे जेम छे तेम कहेछे.

मेवादिक सा० सादिमप्रते । प० ग्रहस्थे अ० अणदेवे करी । प० निषेधो । नि० निग्रंथ साधु । जे० जे साधु त० त्यां न० न करे प० द्वेष स० ते भि० साधु ॥ ११ ॥

मूलः—सयणासणपाणभोयणं विविहं खाइमसाइमं परेसिं ।
अदए पडिसेहिए नियण्ठे जे तत्थ न पउस्सई स भिक्खू ॥११॥

गाथा ११ भावार्थः—पाट पाटला प्रमुख संथारो, पाणी भोजन अनेक प्रकारना खजुरादिक तथा लवींगादिक साधुये ग्रहस्थ पासे याचवाथी निषेध (नकारो) करे, तेना ऊपर द्वेषनकरे, तेसाधु कहीये. ॥११॥

अर्थः—जं० जे किं० कांइ आ० असनादिक पा० पाणी वि० अनेक प्रकारे खा० खादिम सा० सादिमने प० ग्रहस्थ थको जा० पामीने । जो० जे साधु तं० ते आहारादिकने ति० मन वचन कायाए करी न० न साधु अणु० साधुने संविभागने करे म०मन व०वचन का०काया सु० भलो सं०संवरवंत स० ते भि० साधु ॥१२॥

मूल—जं किंचि आहारपाणजायं विविहं खाइमसाइमं परेसिं ।
जो तं तिविहेण नाणुकम्पे मणवयकायसुसंवुडे स भिक्खू ॥ १२ ॥

गाथा१२भावार्थः—अनेक प्रकारना अन्नपाणी मेवाने मुखवास प्रमुख ग्रहस्थना घरथकी लइने साधु साधुने संविभाग करे तथा आश्रव अने कषायने टाळीने मन, वचन, कायाने भलीपेरे संवर्याछे, तेने साधु कहीये. ॥१२॥

अर्थः—आ० उसामणने चे० वली पुरणे ज० जवनो उ० उदन भातने च० वली । सी० ताढो सो० कांजी आंछण च० वली ज० जवना उ० पाणीने च० वली न० नहि ही० हिले पि० आहारने नी० निरसने

गाथा ३ भावार्थ—स्त्री संघाते घणो परिचय तथा वारंवार स्त्री संघाते वार्ता जे साधु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते सदाय वर्जे. ॥ ३ ॥

अर्थः—अं० मस्तकादिक १ प० स्तन मुखादिक २ सं० शरिरनो आकार ३ । चा० मनोहर ल० स्त्रीनुं बोलवुं ४ पे० कटाक्षनो देखवो ५ ब० ब्रह्मचर्यने विषे । र० रातो थी० स्त्रीना एटला वानाने च० सराग दृष्टिए गि० जोवाने वि० वर्जे ॥ ४ ॥

मूलः—अङ्गपचङ्गसंठाणं चारुल्लवियपेहियं ।
बम्भचेररओ थीणं चक्खुगिज्झं विवज्जए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—स्त्रीनुं मनोहर बोलवुं, प्रथमथी नजर भरीने जोवुं, कटाक्षे (आडी आंखे) जोवुं, स्तन, मुख, मस्तकादिकनो आकार, स्त्रीनां एटलां वानां ब्रह्मचर्यने विषे जे रक्त होय ते साधु सराग द्रष्टिए जोवां वर्जे.॥४॥

अर्थः—कु० स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द १ रु० रोवो २ गी० गीत ३ । ह० हसवो ४ । थ० विषयना सराग शब्द ५ कं० आक्रंदना विलापना शब्द ६ ब० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो थी० स्त्रीना एटला वाना । सो० सरागे एटला वाना गे० ग्रहवा सांभळवाने वि० वर्जे ॥ ५ ॥

मूलः—कुइतं रुइतं गीतं हसितं थणियकन्दियं ।
बम्भचेररओ थीणं सोयगेज्झं विवज्जए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ—स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द, रोवुं, गीत, हसवुं, विषय सेववानी वेळाए स्त्रीनां

खे० संजमसहित य० वळी को० सिद्धांतना परमार्थना जाण । प० प्रज्ञावंत अ० परिसहने जीतीने । स० सर्व जथातथ्य पदार्थना देखणहार । उ० कषायरहित अ० कोइ जीवने बाधा न उपजावे स० ते भि० साधु ॥ १५ ॥

मूलः—वादं विविहं समिच्च लोए (सहिए) खेयाणुगए य कोवियप्पा ।
पन्ने अभिभूय सव्वदंसी उवसन्ते अवहेडए सभिक्खू ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—इ लोकमांही व्याकरण तर्क प्रमुख परशाखंडीना घणा प्रकारना वादने जाणीने शास्त्रना परमार्थनो जाण ने आत्मा सर्वागमवेता जाणीने ज्ञानदर्शन चारित्र सहितथको परीसहने जीतीने सर्व जीवने आपणा आत्मासरीखा देखीने उपशांतवंतथको कोइ जीवने पीडा उपजावे नहि तेने साधु कहीये. ॥१५॥

अर्थः—असि० संसारने विज्ञाने जी० जीवे नहि अ० घर रहित तथा गृद्धपणा रहित । अ० आते शत्रू अति मित्र एहवो नहि । जि० जितेंद्रि स० सर्व आरंभ परिग्रहथी । वि० मुंकाणा । अ० कषाय करवाथी रहित । ल० नीरस अ० थोडा भ० आहारनो करणहार । चि० छांडिने गि० घरने ए० रागद्वेष रहित एकलो ज्ञान सहित रुपे च० विचरे रा० ते भि० साधु त्ति० एम वे० कहुं छुं ॥ १६ ॥

मूलः—असिप्पजीवी अगिहे अमित्ते जिइन्दिए सव्वओ विप्पमुक्के ।
अणुक्कसाई लहुअप्पभक्खी चिच्चा गिहं एगचरे स भिक्खु ॥१६॥ त्ति बेमि

॥ इति सभिक्खू पञ्चदशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १५ ॥

गाथा १६ भावार्थः—चीतारा प्रमुखनी कळाए करी आजीविका न करे, जीतेंद्रीय बाह्य अभ्यंतरनी

मूलः—पणीयं भत्तपाणं तु खिप्पं मयविवड्ढणं ।
बम्भचेररओ भिक्खू निच्चसो परिवज्जए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ—ब्रह्मचर्यने विषे रक्त छे तेवा साधु, जे सिघ्र कंदर्प (विषय) ने वधारनार एवो सरस आहारपाणी सदाय वर्जे. ॥ ७ ॥

अर्थः—ध० धर्म ल० लाधा आहारने । मि० मर्यादाए का० अवसरे । ज० संजम निर्वाहने अ० अर्थे । प० स्वस्थ चितनो धणी साधु । ना० अति मात्राए भु० जमे तु० पुरणे ब० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो स० सदाय साधु ॥ ८ ॥

मूलः—धम्मलद्धं मितं काले जत्तत्थं पणिहाणवं ।
नाइमत्तं तु भुञ्जिज्जा बम्भचेररओ सया ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ—जे सदाय ब्रह्मचर्यने विषे रक्तछे तेओ गौचरीना काळे धर्म निवर्तवा जे मर्यादापूर्वक आहार लाध्यो, ते संयमरुप यात्रानिर्वाह करवाने अर्थे निरागपणे भोगवे पण अति मात्राए (मर्यादा ऊपरांत) न भोगवे.॥८॥

अर्थः—वि० विभुषाने प० वर्जे स० सरिरनो प० समारवुं बं० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो भि० साधु सि० श्रृंगारना अ० अर्थने धा० धारे न० नहि ॥ ९ ॥

मूलः—विभूसं परिवज्जेज्जा सरीरपरिमण्डणं ।
बम्भचेररओ भिक्खू सिङ्गारत्थं न धारए ॥ ९ ॥

गु० गुप्तवंत थको बं० ब्रह्मचारी स० सदाय अ० अप्रमादि थको वि० विचरे । तं० ते ज० जेम छे तेम कहेछे । वि० स्त्री पशुपंडगे करी वि० रहित स० सेज्यासथारो आ० पाट पाटिलाने से० सेवे से० ते नि० साधु कहीए । नो० नहीं इ० स्त्री प० पशुनी स्त्री प० नपुंसके करी सं० सहीत स० पाट पाटला थानकने से० सेवेनार भ० होय । से० ते नि० साधु । तं० ते क० सेकारणे इ० एम चे० जो कदाचित् शिष्य पुछे छे आ० आचार्य गुरु आ० कहेछे । नि० साधुने ख० निश्चे इ० स्त्री प० पशु प० नपुंसके करी । सं० सहित स० सेज्या आ० थानकने से० सेवणहारने ब० ब्रह्मचारिने व० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुंके नपाळुं अथवा आगलाने संका उपजे ए स्त्री भेळो रहेछे पाळेछेके नथी पाळतो वा० वळी कंखा० अब्रह्मनि वाछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य पाळयाना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० दिर्घ काल लगे वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक सूलादिक ह० होय । के० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय । त० ते माटे नो० न इ० स्त्री प० पशु प० नपुंसके करी सं० सहित स० सेजा आ० थानकने से० सेवणहार ह० होय से० ते नि० साधु ॥ १ ॥

मूलः—सुयं मे, आउसं तेण भगवया एवमक्खायं । इह खलु थेरेहिं भगवन्तेहिं दसबम्भचेरठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा निसम्म संजमबहुले संवरबहुले समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिन्दिए गुत्तबम्भयारी सया अप्पमत्ते विहरेज्जा । कयरे खलु ते थेरेहिं भगवन्तेहिं दस बम्भचेरसमाहि ठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा निसम्म संजमबहुले संवरबहुले

स्त्री संघाते भु० एकठा जमवो य० वली सि० एक आसने बेठो होय ६ सातमे बोले प० प्रणीत भ० भात च० वली पा० पाणी ७। आठमे बोले अ० अति मात्राए पा० पाणी अने भो० भोजननुं जमवुं ॥ १२ ॥

मूलः—कुइयं रुइयं गीयं सहभुत्तासियाणि य।
पणीयं भत्तपाणं च अइमायं पाणभोयणं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ—५ कोकिलाना जेवा शब्दे रोवुं, गीतनुं सांभळवुं, ६ पूर्वे स्त्रीनी संघाते हसवुं, एकठा जम्यां होय, स्त्रीनी संघाते एक आसने बेठा होय, ते संभारवुं, ७ प्रणीत (सरस) आहार पाणी, ८ मर्यादा उपरांत पाणीने भोजननुं जमवुं. ॥ १२ ॥

अर्थः—नवमे बोले ग० शरिरने भू० विभूषा इ० मनवंछीत वलभ च० वली ९ दसमे बोले। य० वली का० शब्दादिक काम भो० भोग दु० जे जितता दोहिला १०। ए दस बोल केहवा छे न० नर मनुष्यने अ० आत्माना ग० गवेखीने। वि० विष ता० तालपुट ज० जेम तालपुट सरिखा ॥ १३ ॥

मूलः—गत्तभूसणमिट्ठं च कामभोगा य दुज्जया।
नरस्सत्तगवेसिस्स विसं तालउडं जहा ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ—९ मनवांछित वलभ एवी शरीरनी विभूषा (शोभा), १० जीततां दोहीला एवा पांच प्रकारना शब्दादिक कामभोग, ए दश बोल आतमाना गवेषी मनुष्यने तालपुट विष सरिखां छे. ॥१३॥

अर्थः—दु० जितता दोहिला का० काम भो० भोगने य० वली एहवा कामभोगने नि० सदाय प० वर्जे

हैयामां धारीने संयम पुष्टो करे, संवर वहोळो करे, चित्तस्वस्थपणे करी समाधी वहोळी करे अने मन वचन काया तथा पांच इंद्रीने गोपवीने गुप्त ब्रह्मचर्य थको अप्रमादपणे सदाय विचरे. हवे गुरुऊत्तर कहेता हवा ? पूर्वे कहीशुं ए प्रकारे जीनशासनने विषे स्थीवर भगवंते ते दश ब्रह्मचर्यनी समाधीनां स्थानक कह्यां, जे साधु सांभळीने हैयामां धारीने संयम पुष्टो करे, संवर वहोळो करे, चित्तस्वस्थपणे करी समाधी वहोळी करे अने मन वचन काया तथा पांचे इंद्रीयोने गोपवीने गुप्त ब्रह्मचर्य थको अप्रमादपणे सदाय वीचरे, ते जेम छे तेम कहेछे, स्त्री पशु नपुंसक रहित उपाश्रय सज्या संथारो पाट पाटला प्रमुख भोगवे तेने निर्ग्रंथ कहीये ! पण स्त्री पशु नपुंसक सहित उपाश्रय सज्या संथारो, पाट पाटला प्रमुखनो सेवणहार होय तेने निर्ग्रंथ न कहीये, तेवारे शिष्य कहेतो हवोके शा कारणे ते निग्रंथ, स्त्री, पशु, नपुंसक सहित उपाश्रयादिकने न सेवे तेवारे आचार्य कहेता हवा ! निग्रंथ ते निश्चे स्त्री, पशु, नपुंसक सहित उपाश्रय सज्या संथारो पाट पाटला प्रमुख भोगवता ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने शंका उपजे के ए साधु स्त्रीयादिक सहित स्थानक भोगवे छे तोते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा (इच्छा) उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशेके नहि होय ? माटे हुं स्त्रीने सेवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश पामे, पछी ते उन्माद (दीवाना पणुं) पामे अने स्त्रीना अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय अने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे स्त्री पशु नपुंशक सहित उपाश्रय सज्या संथारो पाट पाटलादिकनो सेवणहार न होय ते निग्रंथ कहीये ॥ १ ॥

अर्थः—नो० नहीं इ० स्त्रीनी क० शृंगारकारणी कथानो क० कहेणहार भ० होय से० ते नि० साधु ।

मूलः—देवदाणवगन्धव्वा जक्खरक्खसकिन्नरा ।
बम्भयारिं नमंसन्ति दुक्करं जे करन्ति तं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ—वैमानिकदेव, ज्योतिषीदेव, भुवनपति, गंधर्व, जक्ष, राक्षस, किन्नर ए व्यंतरनी जाति एवा देवताओ, जे ब्रह्मचर्य पाळतां दोहीलुं एवा ब्रह्मचारीने नमस्कार करे. ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० ए ब्रह्मचर्यरुप ध० धर्म धु० निश्चल नि० निरंतर सदा छे । सा० साश्वतो छे जि० तिर्थंकरे दे० कह्यो छे । सि० पुर्वे सिद्धा सि० वर्तमानकाले सीझे छे च० अवधारणे । अ० एणे ब्रह्मचर्ये । सि० सिझशे आगमिक काले त० तेमहिज अ० अनेरा अनंता जीव । त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ १७ ॥

मूलः—एस धम्मे धुवे निच्चे सासए जिणदेसिए ।
सिद्धा सिज्झन्ति चाणेण सिज्झिस्सन्ति तहावरे ॥१७॥ [त्ति बेमि]

इति बम्भचेर समाहिठाणा नाम षोडशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १६ ॥

गाथा १७ भावार्थ—ए ब्रह्मचर्य रुपधर्म निरंतर सदाय निश्चळ सास्वतो छे, ए ब्रह्मचर्य पाळवे करी पूर्वे अनंता जीव सिद्ध थया, वर्त्तमानकाळे सीझेछे अने आगमीकाळे सीझसे, एम तिर्थंकरे कहेल छे, ए प्रमाणे सुधर्मास्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू जेम में श्रीमहावीर देवस्वामीनी समिपे सांभळ्युं हतुं तेम तुंज प्रत्ये कह्युं. ॥१७॥ ए सोळमां अध्ययने विषे ब्रह्मचर्यनी गुप्ती कही तेतो पापस्थानकने वर्जवाथी होय ते माटे सत्तरमां अध्ययनने विषे पापश्रमणनुं स्वरुप कहेछे. ॥ १६ ॥

(इच्छा) उत्पन्न थाय अथवा एमपण मनमां थायके एं ब्रह्मचर्य पाळयानुं फळ हशे के नहि होय ? माटे हुं ए स्त्रीने सेवुं एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्माद (दीवाना पणुं) पामे अने स्त्रीनी अभिलाखथी दीर्घ (घणा) काळनोरोगिष्ट थाय अने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निग्रंथ स्त्रीना शणगार प्रमुखनी कथा तथा एकली स्त्री पासे धर्मकथा न कहे. ॥ २ ॥

अर्थः—नो० नहि इ० स्त्री सहित। स० एकेआसणे स० वेठोथको। वि० वेसणहारो भ० होय वेसे नहि। से० ते नि० साधु तं० ते क० श्या माटे। इ० एमचे० कदाचित शिष्य पुछेछे। आ० गुरु आ० कहे। नि० साधुने ख० निश्चे। इ० स्त्री स० संघाते स० एक आसणे वेठाथकाने। व० ब्रह्मचारिने व० ब्रह्मचर्यने विषे। सं० संकाउपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने संका उपजे ए स्त्री भेळो रेहेछे केम नथी पाळतो वा० वळी। क० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी। वि० ब्रह्मचर्ये पाळ्याना फळनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनाशने वा० वळी ल० पामे। उ० उन्मादपणाने मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे। दी० घणा का० काळलगे वा० वळी। रो० रोगते ज्वरादिक सूलादिक ह० होय के० केवलि प० परुप्पा ध० धर्मथी भ० भ्रष्ट थाय। त० तेमाटे। नो० न इ० स्त्री स० सहित स० एक आसनने विषे साधु वि० वेसे ॥ ३ ॥

मूलः—नो इत्थीणं सद्धिं सन्निसेज्जागए विहरित्ता भवइ से निग्गन्थे। तं कह-मिति चे, आयरियाह। निगन्थस्स खलु इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागयस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा

वली भो० जमीने पे० पाणी प्रमुख पीइने सु० सुखे व० सुए पा० पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए ॥३॥

मूलः—जे केई पव्वइए निद्दासीले पगामसो ।
भोच्चा पेच्चा सुहं वसइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—जे साधुने निद्रानो स्वभाव घणो छे, अने आहार पाणी करीने घणीवार लगी सुखे सुइ रहे तेने पापश्रमण कहीए. ॥ ३ ॥

अर्थः—आ० आचार्य उ० उपाध्याय गुरुए सु० सिद्धांत अने वि० विनयमार्गने च० वली गा० शीखव्यो ते० ते गुरुवादिकने विषे चे० पछे पांख आवे खिं० हिले बा० अज्ञानि पा० ते पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए ॥४॥

मूल—आयरियउवज्झाएहिं सुयं विणयं च गाहिए ।
ते चेव खिंसई बाले पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—आचार्य, उपाध्याय अने जेणे विनयमार्गने सिद्धांत शीखवेल होय तेवा गुरुवादिकने, पांख आव्या पछी अज्ञानी हीले निंदे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ४ ॥

अर्थः—आ० आचार्य उ० उपाध्याय गुरुने । स० साचे मने न० न प० सेवा करे । अ० नहीं प्प० उपगार माने पू० तथा पुंजा श्लाघा बोले थ० अहंकारी । पा० ते पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए ॥ ५ ॥

मूलः—आयरियउवज्झायाणं सम्मं न पडितप्पइ ।
अप्पडिपूयए थद्धे पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ५ ॥

व० ब्रह्मचारिने ब० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संकाउपजे । ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगलाने संकाउपजे ए स्त्रीभेगो रहेछे केम नथी पाळतो वा० वळी । क० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी । वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फळनो संदेह वा० वळी । स० उपजे । भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काळ लगे वा० वळी रो० रोगते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय । के० केवली प० परूप्या ध० धर्मथी भं० भ्रष्टथाय । त० तेमाटे नो० न इ० स्त्रीना इ० इंद्रियने म० मननेहरे म० मनने विषय मांहि रमाडे एहवी इद्रीने आ० जोतोथको । नि० जोय ॥ ४ ॥

मूलः—नो इत्थीणं इन्दियाइं मणोहराइं मणोरमाइं आलोइत्ता निज्झाइत्ता भवति से निग्गन्थे । तं कहमिति चे, आयरियाह । निग्गन्थस्स खलु इत्थीणं इन्दियाइं मणोहराइं मणोरमाइं आलोएमाणस्स निज्झायमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो इत्थीणं इन्दियाइं मणोहराइं मणोरमाइं आलोएज्जा निज्झाएज्जा. ॥ ४ ॥

गद्य ४ भावार्थः—जोतां मनहरे तेथी मनोहर अने चींतवतां चित्तने हुलाश ऊपजे के अहो ए केवी सुंदरछे, एम मनने रमणीक एवी स्त्रीनी इद्रीयो आपणी द्रष्टीये करीने थोडी पण जुए नहि. स्त्रीना गुण चींतववे

उ० रुडा कर्तव्यनो उलंघणहारो य० वळी च० क्रोधि य० वळी। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति०एहवो वु० कहिए ॥८॥

मूलः—दवदवस्स चरती पमत्ते य अभिक्खणं।
उल्लङ्घणे य चण्डे य पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ—उतावळो उतावळो चाले, इर्या सुमतिने विषे प्रमादे चाले, वारंवार रुडा कर्मनो कर्तव्यनो ओलंघणहार, क्रोधवंत एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ८ ॥

अर्थः—प० पडिलेहण करे ते प० प्रमादि थको करे। अ० जिहां तिहां नांखे पा० पात्र क० कंबलादिक उपगरणने प० पडिलेहणा करवाने विषे अ० सावधान नहि। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥९॥

मूलः—पडिलेहेति पमत्ते अवउज्झइ पायकम्बलं।
पडिलेहाअणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थ—प्रमादी थको पडीलेहणा करे अने ज्यां त्यां कांबळी पात्रादिक उपगरणने नांखे अने पडीलेहणा करवाने विषे असावधान एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ९ ॥

अर्थः—प० पडिलेहण करे ते प० प्रमादि थको करे से० ते किं० कांइक विकथा हु० निश्चे नि० सांभळीने पडिलेहणादिकथी उपयोग चुके गु० गुरुने वचने कथनने पा० असातना उपजावे नि० सदाय। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥ १० ॥

मूलः—पडिलेहेइ पमत्ते से किंचि हु निसामिया।

दू० परियंचने (वस्त्रने) अं० आंतरे वा० अथवा । भि० माटीनी भींतने अं० आंतरे वा० वळी कु० स्त्रीना कोयलना सरिखा स० शब्द १ वा० अथवा रु० रोवाना शब्द २ वा० अथवा गी० गीतना शब्द ३ वा० अथवा ह० हसवाना शब्द ४ वा० अथवा थ० स्नेह उपजावाना स० शब्द ५ वा० अथवा कं० वीरह आकुल व्याकुलना स० शब्द ६ वा० अथवा वि० विलापना शब्द । ए ७ ए सात प्रकारना शब्दने वा० वळी सु० सांभलनारो साधु । बं० ब्रह्मचारिने । व० ब्रह्मचर्यने विषे सं० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने संका उपजे ए स्त्री भेळो रहे छे केम नथी पाळतो वा० अथवा कं० अब्राह्मनी वांछा उपजे वा० अथवा वि० ब्रह्मचर्यपाळाना फलनो वा० वळी संदेह स० उपजे । भे० चारीत्रना विनाशने वा० वळी ल० पांमे ४। उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा का० काल लगे वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय। के० केवली प० परुप्पा । ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय । त० ते माटे नो० न इ० स्त्रीना ए शब्द । कु० पाषाणनी भींतने अं० आंतरे वा० अथवा दू० परियंच(वस्त्रने) अं० आंतरे । वा० अथवा । भि० माटीनी भींतने अं० आंतरे वा० वळी । कु० स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द १ वा० अथवा । रु० रोवाना स० शब्द २ वा० अथवा । गी० गावाना स० शब्द ३ वा० अथवा ह० हसवाना स० शब्द ४ वा० अथवा थ० सनेह उपजावाना स० शब्द ५ । वा० अथवा कं० वीरह आकूल व्याकुलना शब्द ६ वा० अथवा वि० विलापना शब्द ७ ए सात प्रकारना शब्दने वा० वळी । सु० सांभळतो थको वि० विचरे साधु ॥ ५ ॥

मूलः—नो निग्गन्थे इत्थीणं कुड्डन्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुइ-

अनेरानी भली प्रज्ञा (बुद्धि) ने हर्णे अने जघडाने विषे तेमज वचनना क्लेशने विषे रक्त छे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १२ ॥

अर्थः—अ० अथिर आ० आसनने विषे कु० कचकचता आसनने विषे ज० जिहां त० तिहां नि० बेसे । आ० आसनने विषे बेसे तिहां अ० सावधानपणे सहित न बेसे, वारंवार हाथपगादिक हलावतो चपळाइ करे ॥ पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १३ ॥

मूलः—अथिरासणे कुकुइए जत्थ तत्थ निसीयई ।
आसणम्मि अणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ—अस्थिर आसनने विषे कचकचाट थाय तेवा आसनने विषे ज्यां त्यां बेसे अने सावधानपणा रहित आसनने विषे बेसे अने त्यां वारंवार हाथपगादिक हलावतो थको चपळाइ करे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १३ ॥

अर्थः—स० सचित्त र० रज खरडे पा० पग पुंज्या विना । सु० संथारा उपर सुवे ॥ से० सेज्याने उपाश्रयादिकने न० पुंजे प० पडिलेहे नहि ॥ सं० संथारे सुतो थको ॥ अ० सावधानपणे रहित चपळाइपणे प्रवर्ते ॥ पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १४ ॥

मूलः—ससरक्खपाए सुवइ सेज्जं न पडिलेहइ ।
संथारए अणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १४ ॥

न पाळे अथवा बीजाने शंका ऊपजे के ए साधु भींतने आंतरे स्त्रीना दुष्ट शब्द सांभळे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ! तथा विषय शब्द सांभळवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा ऊत्पन्न थाय, अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय ! ते माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते ऊन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घकाळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निश्चे निर्ग्रंथ भींतने आंतरे स्त्रीना विषय संबंधी शब्द न सांभळे. ॥ ५ ॥

अर्थः—नो० न नि० साधु इ० स्त्रीना पु० पाछल्या विषय विलास पु० पुर्वनी । की० क्रिडाने । अ० सांभलनारो ह० होय । से० ते नि० साधु । त० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य । आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे इ० स्त्रीनी पु० पुर्वनी रती । पु० पुर्वनी क्रीडाने । अ० संभारताने । ब० ब्रह्मचारीने । व० ब्रह्मचर्यने विषे सं० संका उपजे वा० अथवा । कं० कंखा उपजे वा० अथवा । वि० फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रनो विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा काललगे वा० वळी रो० ज्वरादि शूळादि रोग ह० उपजे । के० केवली प० परुप्पा ध० धर्मथकी भं० भृष्ट थाय त० ते माटे नो० न साधु । इ० स्त्रीना पु० पुर्वनी रती पु० पुर्वनी की० कीडा अ० संभारे ॥ ६ ॥

मूलः—नो निग्गन्थे इत्थीणं पुव्वरयं पुव्वकीलियं अणुसरित्ता हवइ से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु इत्थीणं पुव्वरयं पुव्वकीलियं अणुसरेमाणस्स

अर्थः—आ० गुरुवादिकने प० छांडिने प० पर पाखंडीने से० सेवे गा० छ मासमांहे एक संघाडाथी गणिए० बीजे संघाडे जाय ते गाणं गणिए कहिये ते दु० दुष्ट भूत जाणवो हिलनीक होय पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १७ ॥

मूलः—आयरियपरिच्चाई परपासण्डसेवए ।
गाणंगणिए दुब्भूए पावसमणेत्ति वुच्चई ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ—गुरुवादिकने छांडे अने पर पाखंडीने सेवे अने छ मास मांही एक संप्रदायथी बीजा सम्प्रदायमां जाय अने भुंडा आचारनो धणी निंदाय एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १७ ॥

अर्थः—स० पोताने गे० घर प० छांडिने प० गृहस्थ गे० घरने विषे वा० फरे संसारनो कामार्थीं लोलपीपणो य० वली नि० जोतिष निमित्त परुपवे करी व० द्रव्यनी उपार्जना करे। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए॥१८॥

मूलः—सयं गेहं परिच्चज्ज परगेहंसि वावरे ।
निमित्तेण य ववहरइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ—पोतानुं घर तजीने ग्रहस्थने घरे संसारना कामार्थि ने लोलपी (लुब्ध) थको फरे वळी ज्योतिष निमित्त परुपवे करी द्रव्यनी उपार्जना करे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १८ ॥

अर्थः—स० पोतानी ज्ञातिबंधनो पि० आहार जे० जमे ने० नवांछे सा० सामुदाणीनो आहार। गि० ग्रहस्थने घरे तथा ग्रहस्थीना नि० आसन उपरे च० वली वा० वेसे। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १९ ॥

प्रणीत आ० आहारने । आ० जमतो थको । व० ब्रह्मचारीने । व० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के ना पाळुं अथवा आगल्याने शंका उपजे ए स्त्री भेळो केम रहे छे केम पाळतो नथी वा० अथवा कं० अब्राह्मनी वांछा उपजे वा० अथवा वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फलनो संदेह वा० अथवा स० उपजे ३ । भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे ४ ॥ उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा का० काळलगे वा० वळी । रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय के० केवली प० परुप्या । ध० धर्मथी भं० भृष्ट थाय । त० ते माटे नो० न । प० प्रणीत । आ० आहारने आ० करे साधु ॥ ७ ॥

मूलः—नो निगन्थे पणीयं आहारं आहरित्ता हवइ से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु पणीयं आहारं आहारेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रागायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो पणीयं आहारं आहारेज्जा ॥ ७ ॥

गद्य ७ भावार्थः—घीनां टीपां झरे तेवो यती सरस आहार दिन दिन प्रत्ये न करे तेने साधु कहीये. हवे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी तेवो सरस आहार दिन दिन प्रत्ये न करे ! तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथने निश्चे ते घणो सरस आहार पाणी दिन दिन प्रत्ये करता ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने शंका उपजे के ए साधु दिन दिन प्रत्ये घणो सरस

अर्थः-जे० जे व० वर्जे ए० ए स० सदाय उ० वली दो० दोषने से० ते सु० सुव्रती हो० होय मु० साधुना वृंद म० मध्ये ॥ अ० ए लो० लोकने विषे अ० अमृतनी व० परे । पू० पुजनीक होय ॥ आ० आराधे (दु० बे) लो० लोक । इ० ए लोक त० तेमहिज । प० परलोकने पण आराधे त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ २१ ॥

मूलः-जे वज्जए एते सदा उ दोसे से सुव्वए होइ मुणीण मज्झे ।
अयंसि लोए अमयं व पूइए आराहए लोगमिणं तहा परं ॥२१॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति पावसमणिज्जंनाम सप्तदशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १७ ॥

गाथा २१ भावार्थः-ए पूर्वोक्त दोष सदाय जे वर्जे ते साधुना वृंद मांही सुवर्त्ति होय, अने ते ए लोकने विषे अमृतनी पेरे पूज्यनिक होय, अने आ लोक तेमज परलोक ए बन्ने लोकने आराधे एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामी समीपे सांभल्युं हतुं, तेम मैं तुंज प्रत्ये कह्युं. ॥ २१ ॥ ए सत्तरमा अध्ययनने विषे पाप स्थानक वर्जवो कह्यो ते तो संयती होय ते वर्जे अने रस लंपटपणुं ने ऋद्धीने छांडवे करीने संयतीपणुं होय, तेथी अढारमा अध्ययनने विषे संयती राजऋषिनुं उदाहरण कहे छे. ॥ १७ ॥

अर्थः-कं० कंपिलपुर नामा न० नगरने विषे रा० राजा उ० तेणे राजाए पुन्यने उदये करी पाम्यो छे च० चतुरंगी सेन्या वा० पालखि प्रमुख ना० नामे सं० संजति ना० नाम राजानुं मि० मृगना आहेडा निमित्ते उ० नगरथी निकल्यो ॥ १ ॥

आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु अतिमायाए पाणभोयणं आहारेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा; तम्हा नो अतिमायाए पाणभोयणं आहारेज्जा ॥ ८ ॥

गद्य ८ भावार्थ—मर्यादा उपरांत अति आहार पाणी करे नहि ते साधु कहीये, तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी अति आहार करे नहि, तेवारे आचार्य कहेता हवा, ते निग्रंथने निश्चे अति आहार पाणी करता थका ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं? अथवा बीजाने शंका उपजे के ए साधु मर्यादा उपरांत अति आहार पाणी करे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय? तथा अति आहार करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववा करवानी इच्छा उपजे अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय? ते माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषाथी दीर्घ काळनो रोगीष्ट थाय अने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, तेमाटे निग्रंथ मर्यादा उपरांत अति आहार पाणी न करे. ॥ ८ ॥

अर्थः—नो० नहि वि० विभुषानो करणहार ॥ ह० होय से० ते नि० साधु । तं० ते क० शा माटे इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य । आ० आचार्य गुरु आ० कहे वि० विभूपानो करणहार । भू० विभुषा सहित स० शरिरनो धणी ॥ इ० स्त्री ज० जनने अ० वंछनीक ह० होय । त० तेवारे पछे णं० अलंकारे । इ० स्त्री

गाथा ३ भावार्थः—मृगने प्रेरिने घोडे चड्यो थको कंपीलपुर नगरना केशरी नामना उद्यानने विषे बीवरावतो थको केटलाएक मृगने मांसने विषे गृद्धी (लुब्ध) थको वध करतो हतो. ॥ ३ ॥

अर्थः—अ० हवे के० केसरि उ० उद्यानने विषे । अ० अणगार त० तपरुप ध० धन सहित । स० सध्याय ज्झा० धर्म ध्यानादिक ध्यान । सं० सहित ध० धर्म ज्झा० ध्यान झि० ध्याय छे एकाग्र चिते करी ॥ ४ ॥

मूलः—अह केसरम्मि उज्जाणे अणगारे तवोधणे ।

सज्झायज्झाणसंजुत्ते धम्मज्झाणं झियायति ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे ते केसरी उद्यानने विषे तप रुप धनना धणी अने स्वाध्यायने धर्म ध्यानादिके करी सहित एवा अणगार (साधु) तिहां एकाग्रहचित्ते धर्म ध्यान ध्याता हवा. ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० वृक्षे करी व्याप्त मं० नागरवेलना मंडप हेठे झा० धर्म ध्यान ध्यावेछे क्ख० षपावीने आ० आश्रवने त० ते मुनिने आ० आव्यो मि० मृगपा० पासे व० वधेछे ते मृग आव्यो मुनि पासे से० ते न० राजा वधेछे ॥५॥

मूलः—अप्फोवमण्डवम्मि झायति क्खवियासवे ।

तस्सागए मिगे पासं वहेति से नराहिवे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—ते मुनिवृक्षे करीने व्याप्त (संकीर्ण) एवा नागर वेलना मंडप हेठे आश्रव खपावीने धर्मध्यान ध्याय छे, ते मुनिनी पासे मृग आव्यो, ते मृगनो राजा वध करतो हतो. ॥ ५ ॥

अर्थः—अ० हवे आ० घोडे ग० चढयो थको रा० ते राजा । सि० शिघ्र आ० आवीने सो० ते राजा

उपजे के साधु शरीरनी विभुषा करे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय? तथा विभुषा करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेवन करवानी इच्छा उपजे? अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय? ते माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय अने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे साधु शरिरनी विभुषा न करे? ॥ ९ ॥ ए ब्रह्मचर्यनी नव वाड कही हवे दशमो ते वाड फरतो कोट कहे छे.

अर्थः—नो० नहि स० मनोहर शब्द रु० रुप र० रस गं० गंध फा० फरसना ए पांचनो। अ० भोगवणहार ह० होय से० ते नि० साधु तं० ते क० शा माटे। इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य आ० गुरु आ० कहे। नि० साधुने ख० निश्चे। स० शब्द रु० रुप (र० रस; गं० गंध। फा० फरसना। अ० भोगवता थका। ब० ब्रह्मचारीने। ब० ब्रह्मचर्यने विषे सं० शंका उपजे ब्रह्मचर्य पाळु के ना पाळुं, अथवा आगलाने शंका उपजे ए स्त्री भेळो रहे छे। केम नथी पाळतो वा० अथवा। कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० अथवा वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे ३। भे० चारित्रनो विनाशने वा० वळी ल० पामे। उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काललगे वा० वळी। रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय के० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भं० भृष्ट थाय। त० ते माटे नो० नहि। स० शब्द रु० रुप र० रस गं० गंध फा० फरसना अ० सेवणहार भ० होय। से० ते नि० निर्ग्रंथ साधुने द० दसमो ब० ब्रह्मचर्यनुं स० समाधिनो ठा० थानक भ० होय ॥ १० ॥

मूलः—नो सद्दरूवरसगन्धफासाणुवादी हवेज्जा से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आ-

मूलः—आसं विसज्जइत्ताणं अणगारस्स सो निवो ।
विणएण वन्दए पाए भगवं एत्थ मे खमे ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे ते राजा घोडो मुकीने विनयसहित मुनिना पग वांदीने एम कहेतो हवो के हे भगवंत ? अहीं मृग वधरुप महारो अपराध क्षमा करो (माफ करो). ॥ ८ ॥

अर्थः—अ० हवे मो० मौनभावे सो० ते भ० भगवंत पुज्य अ० अणगारझा० ध्याने म० मिश्रीत छे धर्म ध्यानने विषे तलालिन छे रा० राजाने न० न दिधो प० प्रत्युत्तर त० तेवार पछी रा० राजा भ० भये करी दु० आकुलव्याकुल थयो ॥ ९ ॥

मूलः—अह मोणेण सो भगवं अणगारे झाणमस्सिते ।
रायाणं न पडिमन्तइ तओ राया भयद्दुओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हवे ते वखते पुज्य (मुनि) मौन्य भावे धर्मध्यानने विषे तल्लीन होवाथी राजाने पाछो प्रत्युत्तर न दीधो, ते वारे राजा भये करी आकुळव्याकुळ थयो. ॥ ९ ॥

अर्थः—सं० संजति राजा अ० हुं अ० छुं । भ० हे भगवंत वा० बोलावो मे० मुजने कु० कोप्यो थको ते० ते अ० अणगार मुनी । ड० बाले न० नर मनुष्यनी को० कोडिने ॥ १० ॥

मूलः—सञ्जओ अहमस्सीति भगवं वाहराहि मे ।
कुद्धे तेएण अणगारे डहेज्ज नरकोडिओ ॥ १० ॥

अर्थः—जं० जे थानक वि० स्त्रीयादिक रहित अ० स्त्रीए व्यापित नथी । र० ठालो इ० स्त्रीजने करी य० वळी । ब० ब्रह्मचर्यनी र० रक्षाने अ० अर्थे आ० एहवा थानकने तु० अवधारणे । नि० सेवे ब्रह्मचारी ॥१॥

मूलः—जं विवित्तमणाइण्णं रहियं इत्थिजणेण य ।
बम्भचेरस्स रक्खट्ठा आलयं तु निसेवए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ—ब्रह्मचर्य राखवाने अर्थे स्त्री पशु नपुंसक रहित एवा एकांत उपाश्रयने सेवे. ॥१॥

अर्थः—स्त्रीनी कथा म० मनने प० आनंदनी ज० करणहारी । का० विषयना रा० रागनी वि० वधारणहारी । ब० ब्रह्मचर्यने विषे । र० रातो भि० साधु ते । थी० स्त्रीनी कथाने तु० पुरणे वि० वर्जे ॥२॥

मूलः—मणपल्हायजणणी कामरागविवड्ढणी ।
बम्भचेररओ भिक्खू थीकहं तु विवज्जए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ—मनने आनंदनी करावणहारी, विषयरागनी वधारनारी एवी स्त्री संबंधी सणगार प्रमुखनी कथा जे साधु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते वर्जे. ॥ २ ॥

अर्थः—थीहिं० स्त्री स० संघाते संथव० परिचय च० वळी सं० स्त्री संघाते क० कथा च० पुरणे अ० अतिशे बं० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो भि० साधु । नि० सदाय प० वर्जे ॥ ३ ॥

मूलः—समं च संथवं थीहिं संकहं च अभिक्खणं ।
बम्भचेररओ भिक्खू निच्चसो परिवज्जए ॥ ३ ॥

जीवतव्यने रुपने विषे तं० तुं मु० मुंढपणे मूर्छाय छे हे रा० राजा पे० परलोकनो अर्थ तुं न० नथि अ०जागतो ||१३||

मूलः—जीवियं चेव रूवं च विज्जुसंपायचञ्चलं ।
जत्थ तं मुज्झसी रायं पेच्चत्थं नावबुज्झसि ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—हे राजा तुं जीवतव्य अनें रुपने विषे मुंढपणे मुर्छाय छे, ने आऊखुंने रुप वीजळीना चमत्कारनी पेरे चपळ छे अने परलोकनो अर्थ पण तुं नथी जाणतो. ॥ १३ ॥

अर्थः—दा० भार्या य० वळी सु० पुत्र चे० पदपुरणे मि० मित्र य० वळी त० तेम बं० बांधव जी० घरनो धणी जीवे त्यां लगी अ० घरना धणीनां उपार्ज्या धनादिक भोगवता थका जीवे म० घरनो धणी मुओ तेवार पछी तेहने न० न जाय अ० केडे परभवे य० वळी ॥ १४ ॥

मूलः—दाराणि य सुया चेव मित्ता य तह बन्धवा ।
जीवन्तमणुजीवन्ति मयं नाणुव्वयन्ति य ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—स्त्री पुत्र बांधवादिक ज्यांसुधी घरनो धणी जीवे त्यांलगी तेनुं उपराजेलधनादिक भोगवे, पण ते घरधणी मुवा पछी तेनी केडे परभवे न जाय. ॥ १४ ॥

अर्थः—नी० काढे म० मुवाने पु० पुत्र पि० पिता मुओ होय तेहने प० अतिघणो दु० दुषी थको । पि० पिता वि० पणत० तेमज पु० पुत्रने काढे मुओ थके बं० भाइने पणभाइ मुवा थका काढे रा० हे राजा एम जाणीने त० तप च० आचर ॥ १५ ॥

स्नेहाळां वचन, भरतारना वियोगे आकुळव्याकुळ थइ आक्रंद शब्दनुं करवुं, विषयथी विरहातुर थकी विलाप शब्दनुं करवुं, एवा शब्द सांभळवा ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते साधु सदाय वर्जे. ॥ ५ ॥

अर्थः—हा० स्त्री संघाते हास्य कीधो होय १ कि० क्रीडा कीधी होय २ । र० रति सेवी होय ३ । द० गर्व उतारवा अहंकार कीधो होय ४ । स० एकठा बेसी वि० जम्या होय ५ । स० एक आसने बेठा सुता होय य० वळी । बीजो पाठ—सहसावि० सहसातकारे स्त्रीने त्रासणाणिय० त्रास उपजाव्यो होय; जो तु मुजसो हठ करे छे तो प्रवर्ज्या प्रमुख लेइश इत्यादिक य० वळी बं० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो साधु थी० स्त्रीना एहला वाना पाछल्या णो० नहि अणुं० संभारे क० क्यारे अ० पण ॥ ६ ॥

मूलः—हासं किड्डं रइं दप्पं सहसावित्तासणाणि य ।

बम्भचेररओ थीणं णो णुचिन्ते कयाइ वि ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थ—ग्रहस्थपणे स्त्री संघाते हांशी कीधी होय, क्रिडा कीधी होय, विषय सेवेल होय, स्त्रीनो गर्व उतारवा अहंकार कर्यो होय, एकठा बेशीने जम्या होय, एक आसने बेठां सुतां होय, बळात्कारे स्त्रीने त्रासरुप कीधेल होय के जे तुं मारी साथे हठ करे छे तो हुं प्रदेशगमन करीश अथवा अकाळमृत्यु करीश के दिक्षा धारण करीश इत्यादिक स्त्री संबंधी वस्तु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त छे एवा साधु कांइपण संभारे नहि. ॥६॥

अर्थः—प० सरस भ० भात पा० पाणी तु० पुरणे । खि० सिघ्र म० कंदर्पनो वि० वधारणहार । बं० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो भि० साधु । नि० नित्य प्रत्ये प्रणीतने प० वर्जे ॥ ७ ॥

मूलः-तेणावि जं कयं कम्मं सुहं वा जइ वा दुहं ।
कम्मुणा तेण संजुत्तो गच्छती उ परं भवं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः-मुवो ते पुरुष जे शुभाशुभ (सुखकारी ने दुःखकारी) कर्म कर्या, ते कर्मेकरी सहित ते पुरुष परभवे जाय एम जाणीने हे राजा तुं तप आचर ! ! ! ॥ १७ ॥

अर्थः-सो० सांभळीने त० ते मुनी पासे सो० ते राजा ध० धर्म । अ० अणगारने अ० समिपे म० मोटा । सं० मोक्षनां अभिलाष रुप संवेग । नि० मनुष्य देवतादिकनां कांम भोगरुप अरुचि रुप निर्वेदतंणे करी । स० सहितहुओ न० संजतिराजा ॥ १८ ॥

मूलः-सोऊण तस्स सो धम्मं अणगारस्स अन्तिए ।
महयासंवेगनिव्वेदं समावन्नो नराहिवो ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-ए प्रमाणे मुनिनी समीपे संयती राजा धर्म सांभळीने मोटा मोक्षना अभिलाष-रुप संवेग (वैराग्य) ने मनुष्य देवतादिकना कामभोग ऊपरे अरुचीरुप ते निर्वेद करी सहित थयो. ॥ १८ ॥

अर्थः-स० ते संजति राजा च० छांडिने र० राज्यने नि० निकल्यो जि० जिनसासननेविषे ग० गर्द-भालीमूनी नामा भ० भगवंतपूज्य अ० अणगारने अ० समिपे ॥ १९ ॥

मूलः-सञ्जओ चइउं रज्जं निक्खन्तो जिणसासणे ।
गद्दभालिस्स भगवओ अणगारस्स अन्तिए ॥ १९ ॥

गाथा ९ भावार्थ—जे ब्रह्मचर्यने विषे रक्त छे तेवा साधु विभुषा वर्जे अने नख केशादिक शरीरनुं समारवुं (शोभाववुं) इत्यादिक सणगारने अर्थे न करे. ॥ ९ ॥

अर्थः—स० मनोहर शब्द रु० रुपने य० वळी गं० गंधने य० वळी र० रसने फा० फरसने त० तेमहिज य० वळी । प० पांच प्रकारनां का० ए कामना गुणने । नि० सदाय प० वर्जे मुनिराज ॥ १० ॥

मूलः—सद्दे रूवे य गन्धे य रसे फासे तहेव य ।
पञ्चविहे कामगुणे निच्चसो परिवज्जए ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थ—मनोहर शब्दरुप रस गंधने स्पर्श ए पांच प्रकारना कामना गुणने सदाय साधु वर्जे. ॥१०॥

अर्थः—वळी फरीने कहे छे आ० उपाश्रय थी० स्त्री ज० जने करी आ० सहित ए पहिलो बोल १ बीजे बोले । थी० स्त्रीनी क० कथा २ म० मनने रमणीक य० वळी त्रीजे बोले सं० परिचय चे० वळी ना० स्त्रीनो ३ । ता० ते स्त्रीओना इं० इंद्रियनो । द० देखवो ए चोथो बोल ४ ॥ ११ ॥

मूलः—आलओ थीजणाइण्णो थीकहा य मणोरमा ।
संथवो चेव नारीणं तासिं इन्दियदरिसणं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थ—वळी फरीने ते बोल गणत्रीये कहे छे. १ स्त्रीये करी सहित ऊपाश्रय, २ मनने रमणीक एवी स्त्रीनी कथा, ३ स्त्रीनो परिचय, ४ स्त्रीयोनी इंद्रियोनुं देखवुं. ॥ ११ ॥

अर्थः—पांचमे बोले कु० कोकीलना सरिखो शब्द रु० रोवुं गी० गीतनो सांभळवो ५ छठे बोले स०

कहं पडियरसी बुद्धे कहं विणीए त्ति वुच्चसि ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—तोतारु १ नाम शुं ? २ तारुं गौत्रशुं ? ३ शाने अर्थे त्रीकर्ण शुद्ध क्रिया करेछे ने यतीपणुं आदर्युं छे, ४ किया आचार्यने सेवेछे ! ५ अने कोण विनित शिष्य कहीए ? (एपांचप्रश्नपूछ्यां)॥२१॥

अर्थः—हवे संजती राजऋषी क्षत्रिराजरुषी प्रते कहेछे सं० संजतिमाहरो ना० नाम ना० नामे । त० तेमगो० गोत्रते गो० गोतम । ग० गर्दभालिमूनि म० माहरा आ० धर्माचार्य वि० श्रुतज्ञांनअने च० चारित्रना पा० पारगामी ॥ हवे पांचमो प्रश्न तेहनो उत्तर कहेछे ॥ २२ ॥

मूलः—सञ्जओ नाम नामेणं तहा गोत्तेण गोतमो ।
गद्दभाली ममायरिया विज्जाचरणपारगा ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—तेवारे संयति मुनि क्षत्री राज ऋषिने पुर्वोक्त पांच प्रश्नना उत्तर कहेता हवा, १ संयति मारुं नाम, २ गौतम माहरुं गौत्र, ३ श्रुत ज्ञानने चारित्रनो पारगामी एवो गर्दभाळी मारो आचार्य, ४ जे आचार्य जीवघातथी निवर्त्यो ते ऋषि मोक्ष पामे तेमाटे सत्य जाणवे ते गुरुने मोक्षने अर्थे सेववा, ५ अने तेने सेवे ते विनित शिष्य जाणवो. ॥ २२ ॥

अर्थः—कि० ज्ञांनविना क्रियाना करणहार । १८० क्रियावादि १ अ० ८४ अक्रियावादि २ । वि० त्रीस विनयवादि ३ ॥ अ० वळी ६७ अज्ञानवादि ४ च० एम त्रणसेने त्रेसठ मिथ्यादृष्टि ॥ म० हेक्षत्रीराजरुषि महामूनि सांभलो ए० ए ए० कह्याते च० च्यार ठा० थानके करी क्रियावादि प्रमूख । ३६३ पाषंडि

साधु । सं० संकाना था० थानक स० सर्वे । व० वर्जे प० एकाग्र चित्तना धणी साधु ॥ १४ ॥

मूलः—दुज्जए कामभोगे य निच्चसो परिवज्जए ।

सङ्काथाणाणि सव्वाणि वज्जेज्जा पणिहाणवं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ—जीतता दोहीला एवा पांच प्रकारना कामभोगने सदाय साधु वर्जे अने एकाग्रह चित्तना धणी साधु सर्व शंकानां स्थानक वर्जे. ॥ १४ ॥

अर्थः—ध० धर्म रुपिया आ० आरामने विषे च० विचरे भि० साधु ठि० धीर्यवंत ध० धर्मरुप रथे प्रवर्तवाने विषे सा० सारथी ध० धर्मरुप आ० आरामने विषे र० रातो दं० दमतेंद्रि । वं० ब्रह्मचर्यने विषे स० समाधिवंत ॥१५॥

मूलः—धम्मारामे चरे भिक्खू ठिइमं धम्मसारही ।

धम्मारामे रते दन्ते बम्भचेरसमाहिए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ—जे धैर्यवंत धर्म रुपीयो रथ प्रवर्तावावाने विषे सारथी समान अने धर्म रुपीया आरामने विषे रक्त अने इंद्रियोना दमनारने ब्रह्मचर्यने विषे समाधी सहित एवा साधु धर्म रुपीया आराम (बगीचा) नें विषे विचरे. ॥ १५ ॥

अर्थः—दे० देव वैमानीक ज्योतिषी देव । दा० दानव भवनपति गं० गंधर्व । ज० जक्ष र० राक्षस किं० किंनर ए व्यंतरनी जाति । वं० ब्रह्मचारीने न० नमस्कार करे । दु० दुकर जे० जे पुरुष । क० ब्रह्मचर्यने करे पाले तं० ते पुरुषने ॥ १६ ॥

नित्यछे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए काळथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी (ते अनेरा पदार्थनी अपेक्षाए ह्रस्वत्व दीर्घत्वनी पेरे ते) छे ने काळथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीवपरथी छे ने काळथी अनित्य छे, एवी रीते काळवादी चार प्रकारे जीव माने छे, तेवीज रीते, २ अजीव, ३ पुन्य, ४ पाप, ५ आश्रव, ६ संवर, ७ निर्जरा, ८ बंध, ९ मोक्ष, ए नवे पदार्थमे चार चार प्रकारे काळवश मानेछे, तेथी तेना नवे चोक ३६ भेद काळवादीना जाणवा. १

२ बीजो स्वभाववादी ते सर्वे वस्तु स्वभावे नीपजेछे, स्वभावे वणसेछे, जेम स्वभावेज योवनवंती स्त्री धणीनो योग छतां गर्भ धरे नहि ने वंझा रहे, स्त्रीने मुखे मुंछ नहि होवापणुं, हथेळीमां केश नहि उगवापणुं, लिंबडे आंबफळ नहि लागवापणुं, मोरनां पींछां स्वभावेज चीतरेलपणुं, संध्याये विचीत्र रंगपणुं, बावळना कांटानुं अणीदारपणुं, मृगनां नेत्रनुं रमणीकपणुं, अग्निनी जवाळा उंची जवापणुं, पर्वत स्थिर, वायु चळपणुं, एक वासणमां कोळु पासे मूकवाथी घउंनी कणकनी चीकासनुं जवापणुं, रजस्वळावाळी स्त्रीनी छाया साजीखारना पाणीमां पडवाथी क्षारनुं जवापणुं, मच्छकाष्ट तुंबडुं जळमां तरवापणुं, कागधातु पाषाण जळमां डुबवापणुं, पक्षी जातिगगनमां फरवापणुं, दर्दे उपरज औषध लागु पडवापणुं, गांगडुं कण नहि सीझवा (रंधावा)पणुं, सूर्यनां किरणनुं उष्णपणुं, चंद्रमानां किरणनुं शितळपणुं, ए विगेरे तमाम वस्तुओ पोतपोताना स्वभाववश छे एवुं माने ते स्वभाववादी. तेना चार भेद ते १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए स्वभावे नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए स्वभावे अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी छे ने स्वभावे नित्य छे, ४ कोइ कहे जीवपरथी छे ने स्वभावे अनित्य छे, एवी रीते स्वभाववादी चार प्रकारे जीव माने छे तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार

अर्थः—जे० जे के० कोइ एक उ० वळी प० दिक्षा लीधी छे नि० साधु हुआ ध० प्रथम धर्म सु० सांभळीने वि० विनयमार्ग उ० सहित छे सु० अतिशे दु० दुर्लभ ल० पांमीने बो० समकितनो ला० चारित्रने वि० विचरे प० दिक्षा लीधा पछी य० वळी ज० जेम सु० दिलने सुख उपजे तेम प्रवर्त्ते तु० पुरणे ॥ १ ॥

मूलः—जे केइ उ पव्वइए नियण्ठे धम्मं सुणित्ता विणओववन्ने ।
सुदुल्लहं लहिउं बोहिलाभं विहरेज्ज पच्छा य जहा सुहं तु ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ—जे कोइ दिक्षा लेइने साधु थयो ते प्रथम धर्म सांभळीने विनयमार्ग सहित छतो अतिशे पामतां दुकर एवुं समकित ने चारित्र पाळीने पछी जेम शरिरने सुख उपजे तेम विचरे ॥ १ ॥

अर्थः—से० उपाश्रयने द० भलो पाम्यो पा० ओढवाना वस्त्र मि० माहरे अ० छे । उ० मळे छे भो० जमवाने अन्न त० तेमहिज पा० पीवाने पाणी जा० हुं जाणुंछुं जं० जे जीवादिक पदार्थ व० वरतेछे आ० हे आउखावंत इ० एम । किं० प्रश्ने ना० संभावनाए । का० शुं करुं सु० सुत्रने भणवे करी भं० हे पुज्य ॥ २ ॥

मूलः—सेज्जा दढा पाउरणं मि अत्थि उप्पज्जई भोत्तु तहेव पाउं ।
जाणामि जं वट्टइ आउसो त्ति किं नाम काहामि सुएण भन्ते ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—शिष्य कहेतो हवो हे पुज्य ? उपाश्रय भलो पाम्यो, ओढवानां वस्त्र मारे छे, जमवाने अन्न पाणी पण मळेछे अने जीवादिक पदार्थ वर्तेछे, ते हुं जाणुं छुं, तो हे आयुष्यमन ? सुत्रने भणवे करी शुं करुं ॥ २ ॥

अर्थः—जे० जे के० कोइ प० साधु नि० निंद्रानो सी० स्वभाव घणोछे जेहने प० घणीवार लगे सूइ रहे

वर्ति बळदेव वासुदेव इंद्रादिक देवो सर्वेने कर्म प्रमाणेज सुख दुःख अनुभववा पडे छे तेथी कर्म करे तेज थाय छे, एवुं जे माने ते कर्मवादी, तेना चार भेद, १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए कर्मथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए कर्मथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी छे ने कर्मथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीव परथी छे ने कर्मथी अनित्य छे, एवी रीते कर्मवादी चार प्रकारे जीव माने छे, तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे कर्मवश माने छे तेथी तेना नवेचोकु ३६ भेद चोथा कर्मवादीना जाणवा. ४

५ हवे पांचमो पुरुषार्थ (उद्यम) वादी ते आत्माना उपक्रमे करीने विश्व उपजेछे, सर्व वस्तु पुरुषार्थथी थायछे, दूधमांथी घी काढवुं, तलमांथी तेल काढवुं, खेतीथी अन्न पकववुं, विद्या धन संपत्तिनुं मेळववुं, पाणीने उंचे लइ जवुं, पृथ्वीमांथी पाणी काढवुं, अनंत कर्मनो क्षय करी सिद्ध गतिनुं पामवुं, ए विगेरे अनेक वस्तुने विषे उद्यम करवाथीज फळीभूत थवाय छे. एक काममां एक वखत उद्यम करवाथी मुराद हांसल न थाय तो तेनो वारंवार उद्यम करवाथीज सुफळ थायछे, नवी नवी कळा कौशल्यतानी वृद्धि पण उद्यम वडेज थाय छे, एटलुंज नहि पण आ सृष्टीमां सर्व स्थळे उद्यमनोज प्रचार छे तेथी उद्यमज श्रेष्ट छे ने बीजुं सर्वे व्यर्थ छे एवुं जे माने ते उद्यमवादी, तेना चार भेद ते १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए पुरुषार्थथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए पुरुषार्थथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीव परथी छे ने पुरुषार्थथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीव परथी छे ने पुरुषार्थथी अनित्य छे. एवी रीते पुरुषार्थवादी चार प्रकारे जीव माने छे तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे पुरुषार्थ वश माने छे तेथी तेना नवेचोकु ३६ भेद पांचमा पुरुषार्थवादीना जाणवा. पुर्वोक्त पांचे वादी एकेक वस्तु श्रेष्ट मानी बीजाने उथापे छे तेथी मिथ्यात्व द्रष्टी

गाथा ५. भावार्थ—जे कोई अहंकारी छतो. आचार्य उपाध्यायनी साचे मने करीने सेवा न करे, उपकार न माने तेमज पुजा श्लाघा न बोले. एवो होय तेने पापश्रमण कहीए. ॥ ५ ॥

अर्थः—स० पगे चांपतो थको पा० त्रस प्राणने बी० सचित्त बीज ते ह० अंकुरादिक त्रणने य० पृथव्यादिक जीवने मर्दतो थको एहवो अ० असंजती सं० संजतीपणो म० मानतोथको पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवोवु० कहिये॥६॥

मूलः—सम्मद्दमाणो पाणाणि बीयाणि हरियाणि य ।
असंजते संजयमन्नमाणो पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—त्रस प्राणीने, सचेत बीजने, हरीकाय, अंकुरादिक तृणने, पृथ्वी, पाणी, तेउ, वायुना जीवने मर्दतो, पगे चांपतो, असंयती थका संयतीपणु माने एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ६ ॥

अर्थः—सं० तृणादिक संथाराने फ० पाटने पी० बाजोठादिक । नि० सझाय करवा बेसवानी भूमिकाने । पा० पुछणाने । अ० पुंजा विना एटला वाना उपर आ० बेसे । पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥७॥

मूलः—संथारं फलगं पीढं निसेज्जं पायकम्बलं ।
अप्पमज्जियमारुहति पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ—तृणादिकना संथाराने, पाटने, बाजोठादिकने, सझाय करवानी भूमिकाने, बेसवानी भूमिकाने, पायपुछणाने, कांबळीने एटला वानांने पुंज्या विना ते पर बेसे तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ७ ॥

अर्थः—द० उतावलो उतावलो च० चाले । प० इर्यादिकने विषे प्रमादि य० पुरणे अ० वारंवार ।

एवीरीते जीवने बारप्रकारे मानेछे तेज प्रमाणे पुन्यने पाप ए बे वर्जि साते पदार्थना बारबार भेद गणतां बार सतां ८४ भेद बीजा अक्रियावादीना जाणवा. ॥ २ ॥

हवे त्रीजा विनयवादी तेना ३२ भेद कहेछे. ३ हवे त्रीजो विनयवादी ते विनयनेज श्रेष्टमानेछे, राजा शेठ माता पिता गुरुदेवता विगेरे सर्वेविनयथीज प्रसन्न थायछे तेथी यथोचित सर्वेनो विनय करवो एवुं जेमाने ते विनयवादी तेना बत्रीस भेद ते १ आर्यसुरनो २ राजानो ३ ज्ञानिनो ४ यतिना ५ स्थावरनो ६ धर्मनो ७ मातानो ८ पितानो ए आठ जणानो १ मनथी २ वचनथी ३ कायाथी ४ दानथी ए चार प्रकारे विनय करेछे तेथी आठ चोक ३२ भेद त्रीजा विनय वादीना जाणवा. ॥ ३ ॥

हवे चोथो अज्ञानवादी तेना ६७ भेद कहेछे. ४ हवे चोथो अज्ञानवादी ते अज्ञाननेज श्रेष्ट मानेछे, जेम अजाणतां कोइने आपणो धक्कोवागे तोते गुन्हो माफथायछे पणजाणीने मारवाथी गुन्हो माफथतो नथी, वळी अंधमाणस कुवामां पडेतो तेने कोइपण दयालावीने काढे पण जाणीने कुवामां पडेलापर द्वेष करायछे तेज प्रमाणे अज्ञानताए पापाश्चरण करवाथी परभवे ते गुन्हो माफथायछे पण जाणीने पापाश्चरण करे तेनो तो छुटकोज नथी अथवा कोण जाणे ? परभवे स्वर्ग नर्कादिकछे किंवां नथी एवुं जे माने ते अज्ञानवादी तेना ६७ भेद ते ॥ कोइ कहे १ कोण जाणे ? जीवनुं सत्यपणुं, २ कोइ कहे कोण जाणे ? जीवनुं असत्यपणुं ?, ३ एम जीवनुं सदसत्यपणुं, ४ वाच्यपणुं, ५ अवाच्यपणुं, ६ सद्वाच्यपणुं, ७ असद्वाचपणुं, एवीं रीते जीवने सात प्रकार छे तेज प्रमाणे पूर्वोक्त नवे पदार्थना सात सात भेद गणतां नवे सतां ६३ भेद अने ६४ उत्पत्तीनुं सत्यपणुं ६५ असत्यपणुं ६६ सदसत्यणुं ६७ वाच्यपणुं, एवां ६७ भेद चोथा अज्ञानवादीना जाणवा. ॥ ४ ॥ पुर्वोक्त प्रकारे

गुरुपारिभावए निच्चं पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १० ॥

गाथा १०, भावार्थ—प्रमादी थको पडीलेहणा करे अने कांइक विकथाने सांभळीने पडिलेहणादिकथी उपयोग चुके अने गुरुने वचने करीने पराभवे ने नित्य सदाय असाता उपजावे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥१०॥

अर्थः—ब० घणो मा० माया कपट करे य० वळी मु० घणो मुखरि थ० अहंकारी लु० लोलपि लोभीओ अ० अजितेंद्रि अ० साधर्मिकने संविभाग न करे अ० अप्रतितकारीयो पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए॥११॥

मूलः—बहुमाई य मुहरी थद्धे लुद्धे अणिग्गहे ।
असंविभागी अवियत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थ—घणी कपटाइ करे, घणुं जुठुं बोले, अहंकारी, लोभीओ, अजितेंद्रिय, स्वधर्मीनो संविभाग न करे, अप्रतितकारीयो एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ११ ॥

अर्थः—वि० विवादरुप जघडाने च० पुनः उ० उदेरे संभारे अ० अधर्मि अ० पोतानी बुद्धिए का॰ी प० भली बुद्धि प्रज्ञा (ह० हणी छे जेणे) वु० जघडाने विषे क० वचनना क्लेशने विषे र० राता छे पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १२ ॥

मूलः—विवादं च उदीरेइ अहम्मे अत्तपन्नहा ।
वुग्गहे कलहे रत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ—विवाद जघडाने उदेरे (संभारे) अने भुंडा आचारवंत पोतानी कुबुद्धिये करीने

दिव्वं च गइं गच्छन्ति चरित्ता धम्ममारियं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे असत्य परुपणाना करनार ते घोर (बीहामणा) नरकने विषे पडे अने जीनोक्त सत्य परुपणा आर्य तिर्थंकरनो धर्म आचरीने प्रधान देवता तथा सिद्धगति प्रत्ये जाय. ॥ २५ ॥

अर्थः—मा० माया कपट सहित । वु० परुप्यो ए० ए पाषंडिए पाषंडिनो मत तु० अवधारणे तेमाटे एहनी मु० मृषा भा० भाषा नि० निर्थक भाषाएथी मुक्तिनहि तेमाटे एहवो हुंनथी । तोहुं केहवोछुं सं० संजम पालतो थको वि० निश्चे अ० हूं ॥ इ० इर्यादिक पांचसुमतिने विषे व० वसुं छुं य० वळी ॥ २६ ॥

मूलः—मायावुइयमेयं तु मुसाभासा निरत्थिया ।
संजममाणो वि अहं वसामि इरियामि य ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—ए क्रियावादी प्रमुखनो परुपेलो मत्त कपटाइ सहित छे अने तेनुं बोलवुं तेपण कपटाइ सहित छे अने ए मिथ्यात्वीए परुपेल ते मृषा (जुठी) भाषा छे अने ए मोक्षरुप परमार्थ साधवाने शुन्यरुप छे तेथी ए मिथ्यात्वीनुं वचन अणसर्दहतो थको संयमसहित इर्यादिक पांच सुमतिने विषे वसुंछुं. ॥ २६ ॥

अर्थः—स० सर्व ते० तेपाषंडि वि० जाण्यावर्ते छे म० मूजने ते केहवाछे॥ मि० मीथ्यात दृष्टि अ०भावे करी अनार्य ॥ वि० विद्यमान छतोछे प० पर लो० लोक ते मिथ्याती न सदहे हुंपण केहवो छुं । सं० साचे प्रकारे जा० जाणु छुं ॥ अ० आपणा आत्मानो पूर्वभवने ॥ २७ ॥

गाथा १४ भावार्थ–सचेतरजे खरडेला पग पुंज्या विना संथारा उपरे सुवे अने उपाश्रादिक सेव्याने पुंजे पडीलेहे नहि अने संथारे सुतो थको सावधानपणा रहित चपळपणे प्रवर्ते एवो होय तेने पापश्रमण कहीये.॥१४॥

अर्थः–दु० दुध द० दही वि० विगयना आ० आहारे अ० वारंवार ॥ अ० अरक्त रातो नहि य० वली त० तप क० करवाने विषे ॥ पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १५ ॥

मूलः–दुद्धदहीविगईओ आहारेइ अभिक्खणं ।
अरते य तवोकम्मे पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ–दुध दहीं विगयने वारंवार घणी वखत आहारे (जमे) अने तप करवाने विषे अरक्त एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १५ ॥

अर्थः–अ० उगता सूर्यथी ते अ० आथमता य० वली सू० सूर्य सुधि आ० आहार करे अ० वारंवार चो० गुरुवादिके शिखामण देता थका प० साहमी शिखामण दीए पण शिखामण न माने पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १६ ॥

मूलः–अत्थन्तम्मि य सूरंम्मि आहारेइ अभिक्खणं ।
चोइओ पडिचोएइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ–सूर्योदयथी ते सूर्य अस्त थता सुधी वारंवार आहार करे अने गुरुवादिक शीखामण देतां सामुं बोले अने शीखामण न माने एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १६ ॥

अर्थः—से० ते हुं चु० चव्यो । बं० ब्रह्म लो० लोक पांचमा देवलोकथी मा० मनुष्य भ० भवपणे आ० उपनो संजति राजापणे अ० पोतानो य० वळी प० अनेरानो च० वळी आ० आउषो ज० जथातथ्य त० जटलुं होय ते जा० जाणुं ॥ २९ ॥

मूलः—से चुए बम्भलोगाओ माणुसं भवमागते ।
अप्पणो य परेसिं च आउं जाणे जहा तहा ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—ते हुं पांचमां ब्रह्म लोकथी चवीने मनुष्यना भवने विषे संयति राजापणे उपन्यो तो हुं पोतानुं तथा अनेरानुं यथा तथ्य जेटलुं होय तेटलुं आउखुं जाणुं छुं. ॥ २९ ॥

अर्थ—वळी संजतिऋषि केहवाछे । नाणा० मिथ्यातीना नानाप्रकारनी रु० रुचिने च० वलि छ० मिथ्यातिना नाना प्रकारनां छांदा अभिप्रायने च० वळी प० वर्जे सं० साधु अ० अनर्थनो कारण मिथ्यात्वादिक असुभ योग जे० जे य० वळी स० हिंस्यादिक सर्व अनर्थने वर्जे हुं पण एहवो छुं । इ० एहवे वि० विद्याज्ञाने करी साधु होय ते अ० प्रवर्तेचाले ॥ ३० ॥

मूलः—नाणारुइं च छन्दं च परिवज्जेज्ज संजए ।
अणट्ठा जे य सवत्था इइ विज्जामणुसंचरे ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ—वळी संयतीमुनि कहेता [illegible] । के हे क्षत्री राजऋषि ? ए क्रियावादी प्रमुष मिथ्यातीनी घणा प्रकारनी रुची ने घणा प्रकारनी कल्प[illegible] घणा प्रकारना अभिप्राय तेने साधु सर्वथा प्रकारे

मूलः—सन्नाइ पिण्डं जेमेइ नेच्छई सामुदाणियं ।
गिहिनिसेज्जं च वाहेइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ—पोतानी ज्ञातिनोज आहार करे पण सामुदाणी (बार कुळ)नो आहार न वांछे अने वृद्ध रोगी ने तपस्वी ए त्रण कारण सिवाय गृहस्थने घेरे तथा गृहस्थना आसन पर बेसे, एवो होय तेने पाप श्रमण कहीये॥१९॥

अर्थः—ए० एहवो होय ते पं० पासथ्थो १ । उसन्नो २ । अहाछंदो ३ संसत्तो ४ कुशिलीयो। ए ५ कु० कुशिल सहित तथा ज्ञान १ दर्शन २ चारित्र ३ तप ४ वीर्य ५ ए पांचनो कुशिल असं० आश्रवनो अण-रुधणहार जाणवो ॥ रु० यतीना वेषनो ध० धरणहार । हे० घणो हिणो अ० ए लो० लोकने विषे वि० विषनी ए० परे ग० नंदनीक न० नहि मु० साधुथी प० प्रधान से० ते पापश्रमणने इ० ए लोकना सुषने गणे ने० नहि प० पर लो० लोके सुखी ॥ २० ॥

मूलः—एयारिसे पञ्चकुसीलसंवुडे रूवन्धरे मुणिपवराण हेट्ठिमे ।
अयंसि लोए विसमेव गरहिए न से इहं नेव परत्थलोए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—पूर्वोक्त कह्यो एवो होय ते १ पासथो २ उसनो ३ अहाछंदो ४ संसतो ५ कुशीळीयो ए पांच कुशील सहित तथा १ ज्ञान २ दर्शन ३ चारित्र ४ तप ५ विर्य ए पांचनो कुशीळीयो, अने आश्रवनो अण रुंधनार ने यतीना वेसनो धरनार अने प्रधान (उत्तम) साधुथी घणो हीणो एवो होय ते ए लोकने विषे विषनी पेरे निंदनीक ने एवो पापश्रमण ए लोकने विषे सुखी नहि, अने परलोकने विषे पण सुखी नहि. ॥ २० ॥

पण बीजा मांहि न मळे ॥ ३२ ॥

मूलः—जं च मे पुच्छसी काले सम्मं सुद्धेण चेयसा ।
ताइं पाउकरे बुद्धे तं नाणं जिणसासणे ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—हवे क्षत्रीराजऋषि संयतीमुनि प्रत्ये कहेता हवा, आपण बेहुनो एक जैन मत छे तेथी अवसरे सम्यक प्रकारे जे शुद्ध मने करी मुजने प्रश्नादिक पुछशे तथा तमे जे प्रश्न पुछशो तेनो उत्तर जे केवळज्ञानी तिर्थंकर प्रगट करता हवा ते ज्ञान जीनसासनने विषेछे पण बीजा पाखंडीना मतने विषे नथी ॥३२॥

अर्थः—कि० ज्ञानसमकीतसहित क्रियाना च० अवधारणे रो० रोचवेकरे धी० धोर्यवंतसाधु ॥ अ० आकुछित समकित रहित क्रियाने मिथ्यातीनी क्रीयाने प० वर्जे । दिं० समकिते करी दि० ज्ञानेकरी सं० सहितथको ध० धर्मचारित्र धर्ममते च० तमेप्रवर्तो ए माहरी आशीश एहवो चारित्र धर्म केहवोछे । दु० कायरने आचरता दोहिलोछे तमसरिपा शुरवीरने सु० सोहिलोछे ॥ ३३ ॥

मूलः—किरियं च रोयती धीरे अकिरियं परिवज्जए ।
दिट्ठीए दिट्ठीसंपन्ने धम्मं चरसु दुच्चरं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—जीनमतनुं एकज ज्ञान छे वे जे ज्ञानने समकित सहित क्रियाने धैर्यवंत साधु रुचवे अने समकितरहित मिथ्यात्वनी क्रियाने वर्जे तेथी समकितने ज्ञाने करी सहित थको कायर पुरुषने पाळतां दोहीलो एवा चारित्र धर्मने विषे तमे प्रवर्तो ए मारो आशिर्वाद छे ? ? ? ॥ ३३ ॥

मूलः—कम्पिल्ले नगरे राया उदिण्णबलवाहणे ।
नामेणं सञ्जए नामं मिगव्वं उवणिग्गए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—पंचाळदेशे कंपीलपुर नगरने विषे संजती नामे राजा, तेने पुन्योदये करीने चतुरंगीणी सैन्या तथा पालखी प्रमुख ऋद्धी मळेल छे, ते राजा एकदा प्रस्तावे मृगना शिकारने माटे घरथी नीकल्यो.॥१॥

अर्थः—ह० अश्वनि अणीका ग० हाथिनिअणीका सहित । र० रथनि अणीका सहित त० तेमज य० वळी पा० पायकना समूहनी अणीका सहित म० मोटि रुधि स० समस्त प० परिवारे परिवर्यो निकल्यो ॥२॥

मूलः—हयाणीए गयाणीए रहाणीए तहेव य ।
पायत्ताणीए महता सव्वतो परिवारिए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ते अश्व (घोडा) नी अणीका हाथीनी अणीका रथनी अणीका तेमज पायकना समुहनी अणीका एवी मोटी ऋद्धीने समस्त परिवार परवर्या. ॥ २ ॥

अर्थः—मि० मृगने च्छु० प्रेरिने ह० घोडाए ग० चढयो थको निकल्यो २ ॥ कं० कंपीलपुर नगर संबंधीओ उ० उद्यान के० केसरि उद्याननें विषे । भी० बीहतो सं० थको मि० केतलाएक मृगने त० तिहां । ब० वधे छे र० रसनुं मु० गृध थको ॥ ३ ॥

मूलः—मिए च्छुभित्ता हयगतो कम्पिल्लुज्जाण केसरे ।
भीए सन्ते मिए तत्थ बहेइ रसमुच्छिए ॥ ३ ॥

इस्सरियं केवलं हिच्चा दयाइ परिनिव्वुडे ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः–तेमज बीजो सगर चक्रवर्ती के जेनी पूर्व दक्षिणने पश्चिम ए त्रण दिशाए समुद्र सुधी अने चोथी उत्तरदिशामां चुल हीमवंतपर्वत सुधी आज्ञा प्रवर्ते एवा भरतक्षेत्रनुं राज्य अने संपूर्ण ठकुराइ छांडीने ते पण दयाने संयमे करी मोक्षने विषे पहोंच्या ॥ ३५ ॥

अर्थः–च० छांडीने भा० भरतक्षेत्रनुं वा० राज्य । च० चक्रवर्ति म० मोटीरुधिनोधणी । प० दिक्षा लेवाने अ० सावधानहुओ ॥ म० मघव ना० नामा चक्रवर्ति म० महा ज० यसवंत ॥ ३६ ॥

मूलः–चइत्ता भारहं वासं चक्कवट्टी महड्ढिओ ।

पव्वज्जमब्भुवगतो मघवं नाम महाजसो ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः–महा यशवंत एवो मघव नामे चक्रवर्ती मोटी ऋद्धीनो धणी ते भरतक्षेत्रनुं राज्य तजीने दीक्षा लेवाने सावधान थयो. ॥ ३६ ॥

अर्थः स० सनत कुमार म० मनुष्यनोइंद्र ॥ च० चक्रवर्ति म० मोटीरुधिनोधणी पु० पुत्रने र० राज्य नेविषे ठ० थापीने ॥ सो० तणे रा० राजाए वि० पण सरिर असारजाणीने त० तप च० आचर्यो ॥ ३७ ॥

मूलः–सणङ्कुमारो मणुस्सिन्दो चक्कवट्टी महड्ढिओ ।

पुत्तं रज्जे ठवेऊणं सो वि राया तवं चरे ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः–चोथो सनंतकुमार नरेंद्र चक्रवर्ती मोटी ऋद्धीनो धणी पुत्रने राज्यने विषे स्था-

त० त्यां । ह० हण्यामि० मृगने उ० वळी । पा० देषीने अ० अणगारने त० तिहां पा० देषीने ॥ ६ ॥

मूलः—अह आसगतो राया सिग्घमागम्म सो तहिं ।

हए मिए उ पासित्ता अणगारं तत्थ पासई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—हवे घोडे चड्यो थको संजती राजा त्यां सिध्र (उतावळो) आवी हण्या मृगने देखीने त्यां अणगारने देखतो हवो. ॥ ६ ॥

अर्थः—अ० हवेरा० राजा त० तिहां सं० बीहतोथको अ० इम जाणेछे अणगारना मृगने म० थोडोसु ह० हण्यो ए मृग मुनिनो हुशे ते भणी म० मे उ० वळी मं० थोडा पु० पुन्यने धणीए र० रस गि० गृद्धे घ० जीव घात कीधी ॥७॥

मूलः—अह राया तत्थ संभन्तो अणगारो मणा हतो ।

मए उ मन्दपुण्णेणं रसगिद्धेण घण्णुणा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ—त्यां राजा मुनीने देखीने बीहनो भयभ्रांत थयो अने मनमां विचारवा लाग्यो के आ मृग (हरण) मुनिनो होवो जोइए, कारण के आटले सुधी दोडीने मुनिनी पासे आव्यो, माटे जरुर ते मृग मुनिनोज तो ते मृगने में हण्यो (मार्यो) जे भणी हुं थोडा पुन्यनो धणी मांसनी लालचथी साधुना मृगने पण हुं ओळखी शक्यो नहि तेथी हुं निश्चे मारुं पुन्य परवारी बेठो. ॥ ७ ॥

अर्थः—आ० घोडाने वि० मुकीने । अ० साधुना सो० ते । निवो० राजा वि० विनये सहित वं० वांदे छे पा० पगने । भ० हे भगवान् ए० इहां मृगवधरूप मे० माहरो अपराध ख० षमो ॥ ८ ॥

अर्थः–इ० इक्षागवंसी रा० राजामांहि व० वृषभसमान कु० कुथु ना० नामा न० नरनोराजा वि० प्रसिद्ध कि० किर्ति भ० भगवंतपुज्य । प० पाम्या ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ४० ॥

मूलः–इक्खागरायवसभो कुन्थू नाम नरीसरो ।
विक्खायकित्ती भगवं पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः–इक्षवागवंशीराजा मांही वृषभ (बळद) समान अने जेनी प्रसिद्ध कीर्त्ति एवो छठ्ठो कुंथुंनाथ नामे चक्रवर्ती ते भगवंत पण ऊत्तम मोक्षगती पाम्या. ॥ ४० ॥

अर्थः–च० छांडिने वि० मोटुं र० राज्य । च० छांडिने व० मोटीरुधिनोधणी । च० छांडिने उ० प्रधान भो० भोग । म० महापद्म नामा चक्रवर्तीएपण । त० तप च० आचर्यो ॥ ४१ ॥

मूलः–चइत्ता विउलं रज्जं चइत्ता बलवाहणं ।
चइत्ता उत्तमे भोए महापउमे तवं चरे ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः–नवमो महापद्म नामे चक्रवर्ती मोटी ऋद्धिनो धणी तेणे पण भरतक्षेत्रनुं राज्य अने भोग छांडीने तप आचर्युं ? ॥ ४१ ॥

अर्थः–ए० एक च्छ० छत्र एहवो राज्य प० वसेकरीने । म० छखंड प्रथवीना राजाना मा० माननो नि० मर्दणहार । ह० हरिषेण म०मनुष्यमांहि इ०इन्द्र समान चक्रवर्त्ती ॥ प० पाम्यो ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥४२॥

मूलः–एगच्छत्तं पसाहित्ता महिं माणनिसूदणो ।

गाथा १० भावार्थः—ते वारे राजा कहेतो हवो के हे भगवंत ? हुं संयतीराजा छुं, मुजने बोलावो, केमके मुनि कोप्यो थको तेजु लेश्याए करीने क्रोडी मनुष्यने वाळे. ॥ १० ॥

अर्थः—अ० अभय प० हे राजा तु० तुजने। अ० तुं पग अभयदानने दा० दातार भ० थातुं य० वळी॥ अ० अनित्यजी० मनुष्य लो० लोकने विषे किं० किम हिं० हिंस्याने विषे प० सन्मुप थाय ॥ ११ ॥

मूलः—अभओ पत्थिवा तुब्भं अभयदाया भवाहि य।
अणिच्चे जीवलोगम्मि किं हिंसाए पसज्जसि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—ते वारे मुनि ध्यान पारीने कहेता हवा हे राजा ? तुजने अभय हो.! अने तुं पण अभयदानने दातार था ? अने ए अनित्य मनुष्यलोकने विषे केम हिंस्याने विषे सन्मुख थायछे ??? ॥११॥

अर्थः—ज० जिवारे स० सर्व प० मुकिने। ग० जावुं अ० कर्मने वसे आपणे वसे नहि ते० ताहरे अ० अनित्य जी० मनुष लो० लोकने विषे किं० शुं र० राज्यने विषे प० आशक्त थाय छे ॥ १२ ॥

मूलः—जया सव्वं परिच्चज्ज गन्तव्वमवसस्स ते।
अणिच्चे जीवलोगम्मि किं रज्जम्मि पसज्जसि ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—ज्यारे सर्व मुकीने कर्मने वसे करीने जवुं छे तो ए मनुष्यलोकने विषे तथा राज्यने विषे शुं ? आशक्त थायछे. ॥ १२ ॥

अर्थः—जी० आउषो चे० अने रु० रुप च० वळी वि० वीजळीना सं० चमत्कारनी परे चं० चंचलछे ज० जे

गाथा ४४ भावार्थः—प्रत्यक्ष शक्रेंद्रे प्रेरणा करवाथी प्रमोद (हर्ष) सहित दर्शाणदेशनुं राज्य छांडीने दर्शाणभद्र नामे राजा ए राज छोडी नीकळ्यो ने संयमव्रत आदर्यो. ॥ ४४ ॥

अर्थः—क० करकंडु नामे राजा क० कलिंग देसने विषे बुझ्यो ॥१॥ पं० पंचाल देशने विषे य०वळी दु० दुमह राजा बुझ्यो २ । न० नमी रा० राजा वि० विदेह देशने विषे बुझ्यो ३ । गं० गंधार देसने विषे य० वळी न० नगइ राजा बुझ्यो ४ ॥ ४५ ॥

मूलः—करकण्डू कलिङ्गेसु पञ्चालेसु य दुम्मुहो ।
नमी राया विदेहेसु गन्धारेसु य नग्गई ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—हवे चार प्रत्येक बुद्धनां नाम कहेछे, कलंग देशने विषे करकंडु नामे राजा बूझ्यो (समज्यो) (१), पंचाळ देशने विषे द्विमुख नामे राजा बुझ्यो (२), विदेश देशने विषे मिथुलानगरीमां नमीराजा बुझ्यो (३), गंधारदेशने विषे निर्गतराजा बुझ्यो (४) ॥ ४५ ॥

अर्थः—न० नमी राजाए न० नमाडयो अ० आपणा आत्माने स० प्रत्यक्ष स० शक्रेंद्र । चो० प्रेर्योथको च० छांडिने गे० घर व० विदेह देसनुं राज्य । सा० चारित्रने विषे प० सम्यग प्रकारे सावधान हुओ ॥४६॥

मूलः—नमी नमेइ अप्पाणं सक्खं सक्केण चोइओ ।
चइऊण गेहं वइदेही सामण्णे पज्जुवट्ठिओ ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—प्रत्यक्ष शक्रेंदे प्रेरणा करवाथी नमीराजाए पोताना आत्माने नमाडयो अने विदेह

मूलः—नीहरन्ति मयं पुत्ता पितरं परमदुक्खिया ।
पितरो वि तहा पुत्ते बन्धू रायं तवं चरे ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—मरेला पिताने अतीहि दुःखी थको पुत्र काढे अने मरेला पुत्रने पिता काढे, तेमज भाइ मरेलाने पण भाइ काढे एम जाणीने हे राजा ! तप आचर ! ! । ॥ १५ ॥

अर्थः—त० ते मुओ तेवारे पछे ते० तेणे ज्जि० उपार्ज्यो होय ते द० धनना धणी बीजा थाय । दा० स्त्रीने विषे य० वळी प० घणी र० रक्षा किधी होय की० ते स्त्री संघाते क्रिडा करे अ० अनेरा न० नर रा० हे राजा ह० हर्ष सहित तु० अंतरंग प्रीति सहित अल० जे मूओ तेहना कराव्या आभरणादिक पहेरीने परपुरुष संघाते स्त्री विषय भोगवे ॥ १६ ॥

मूलः—तओ तेणज्जिए दव्वे दारे य परिरक्खिए ।
कीलन्तिन्ने नरा रायं हट्ठतुट्ठमलङ्किया ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—हे राजा ! ते घरधणी मुवा पछी ते घरधणीए जे धन उपराज्युं होय ते धनना धणी बीजा थाय अने जे स्त्रीनुं घणुं रक्षण कर्युं हतुं ते स्त्री संघाते अनेरा नर क्रीडा करे अने मुवो तेनां करावेलां आभरणादिक पहेरीने अंतरंग प्रीति सहित हर्ष सहित ने संतोष सहित ते स्त्री परपुरुष संघात विषय सुख भोगवे. ॥ १६ ॥

अर्थः—ते० मुओ अ० तेणे पुरुषे जं० जे क० कीधा क० कर्म । सु० सुभ जे सुपकारि वा० अथवा ज० जो वा० वळी दु० असुभदुषकारी । क० सुभ असुभ कर्म ते० तेणे कर्मे सं० सहित । ग० जे मूओ ते जाय उ० वळी प० पर भ० भवे एम जाणीने तुं हे राजा तप आचर ॥ १७ ॥

मूलः—तहेव कासीराया सेओसच्चपरक्कमे ।
कामभागे परिच्चज्ज पहणे कम्ममहावणं ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—तेमज काशीदेशनो अति प्रसंशनिय सातमो नंदननामनो बळदेव राजा तेणे पण राज्य अने कामभोगने तजीने संयम आदरीने कर्म रुपी मोटुं वन हण्युं. ॥ ४९ ॥

अर्थः—त० तेमज वि० विजयनामा रा०राजा बीजो बलदेव । अ० नाठिगइछे अकि० अकिर्ति जेहनी निर्मल किर्तिना धणीए प० दिक्षा लीधी र० राज न्याय करवाना तु० वळी गु० गुण । अथवा मनोहर सब्दादिकना गुणे करी स० संपुर्ण । प० एहवो राज्य छांडिने म० महा यशवंत तेणे दिक्षा लिधी ॥ ५० ॥

मूलः—तहेव विजओ राया अणट्ठाकित्ति पव्वए ।
रज्जं तु गुणसमिद्धं पयहित्तु महायसो ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—तेमज जेमोटा यशनो धणी अने जेनी अपकीर्ति नाश पामेलीछे अने निर्मळ कीर्ति नो धणी एवो विज्य नामे बीजो बळदेव राजा तेणे पण न्याय करवाना गुण तेथी मनोहर शब्दादिकने गुणे करी संपुर्ण एवुं राज्य छांडीने दीक्षा लीधी. ॥ ५० ॥

अर्थः—त० तेमहिज उ० उग्र त०तपने कि० करीने । अ० संजमने विषे अव्यग्र चे०चिते कारि म०महा बल नामा रा० राज्यरुपि आ० ग्रहिने सि० मस्तक माथा साटि सि० सरिर उपरे ममता रहितपणे संजम रुपणी लक्ष्मी अथवा केवल ज्ञान रुपणी लक्ष्मी ग्रहिने मोक्ष पहुता ॥ ५१ ॥

गाथा १९ भावार्थः—ते संयतीराजा राज्य[illegible] छांडीने गर्दभाळी भगवंत (पुज्य) अणगारनी समीपे जीनशासनने विषे नीकळ्यो. ॥ १९ ॥

अर्थः—चि० छांडिने र० राज्यने प० दिक्षालिधी ॥ ख० तिहांमार्गमांहि जाते क्षत्रिराजऋषि ॥ प० संजतिनामा मुनिप्रते कहेछे ॥ ज० जेम ते० ताहरुं । दी० दिसेछे वीकार रहित रु० वाह्यरुप ॥ प० प्रसन्न विकाररहित ते० ताहरुं त० तेम म० मनविकार रहित प्रवर्ते छे ॥ २० ॥

मूलः—चिच्चा रट्ठं पव्वइए खत्तिए परिभासइ ।
जहा ते दीसई रूवं पसन्नं ते तहा मणो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—ते संयतीराजा दीक्षा लइ गीतार्थ थइ समस्त साधुनी सामाचारी सीखी गुरुनी आज्ञा लइ एकाकीपणे विचरता कोइक गामने विषे आव्या, त्यां क्षत्री राजऋषि मळ्या, ते क्षत्रीराज मुनि पूर्वे देवलोकथी चव्या पछी कोइक निमितीयाने देखीने जातिस्मर्ण ज्ञान उपन्युं, त्यां क्षत्री राजऋषि संयतिमुनिने कहेता हवा हे मुनि ? तारुं विकारहितरुप दिशेछे तेमज प्रसन्नकारी विकाररहित तारुं मनपण दिशेछे ॥२०॥

अर्थः—किं० शुं ना० नाम ताहरो किं० स्पो गो० गोत्र क० श्याने अ० अर्थे त्रिकरण सुद्ध क्रिया करेछे व०वळी मा० यतिपणुं आदर्युं ॥ क० केणे प्रकारे प० सेवेछे बु० आचार्यादिकने ॥ क० केणे प्रकारे वि० विनित शिष्य त्ति० एम बु० कहिए ॥ २१ ॥

मूलः—किंनामे किंगोत्ते कस्सट्ठाए व माहणे ।

संसार समुद्रने तरता हुवा । त० एकेक तमे सरिषा तरे छे । त० तरसे अ० आगमिकाळे ॥ ५३ ॥

मूलः—अच्चन्तनियाणखमा सच्चा मे भासिया वई ।
अतरिंसु तरन्तेगे तरिस्सन्ति अणागया ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—समकितादिक कारणेकरी अत्यंत कर्मरुप मेल शोधवा समर्थ—ए में जीनागमरुप सत्यवाणी कहीछे, ते वाणी अंगीकार करीने अतितकाळे अनंता तर्या अने वर्तमानकाळे तमारा सरखा तरेछे अने भविष्यकाळमां अनंता तरशे ॥ ५३ ॥

अर्थः—क० केमधी० धीर्यवंत साधु अ० मिथ्यातने । कुहेते करी । अ० पोताना आत्माने मिथ्याति करी प० केम वसावे वसावे नहि इत्यर्थ । स० सर्व सं० संग थकी वि० मुंकाणोथको । सि० सिद्ध भ० थाय नी० कर्मरज रहित थको । त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ५४ ॥

मूलः—कहिं धीरे अहेऊहिं अत्ताणं परियावसे ।
सव्वसङ्गविनिम्मुक्के सिद्धे भवति नीरए ॥ ५४ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति सञ्जइज्जंनाम अष्टादशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १८ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—धैर्यवंत डाह्यो पुरुष मिथ्यातीना कुहेतुने विषे पोताना आत्माने केम वसावे ? (अर्थात् नज वसावे) अने सर्व संगथी मुकाणोथको कर्मरुप रज रहित थइ साश्वतो सिद्ध थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज

मिथ्याति केहवाछे । मे०जीवादीक पदार्थने । कहेता पोताने कल्पित शास्त्रे करी अ०जथातथापणाना जाणणहारा तेरोयन्नेएहवा मिथ्याति किं० कुछित आघी पाछी परुपणाने प० भापे परुवेछे तेहत्रो । मत मारो नथी ॥२३॥

मूलः—किरियं अकिरियं विणयं अन्नाणं च महामुणी ।
एएहिं चउहिं ठाणेहिं मेयन्ने किं पभासई ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे पांचमो प्रश्न विनित शिष्यना मननुं तेनो उत्तर विस्तार पूर्वक संयति मुनि कहेता हवा, अहो क्षत्रीराज महामुनि ! ज्ञानविना क्रियाना करनार आस्तिक ते १ क्रियावादीना १८० भेद अने २ अक्रियावादी ते नास्तिक तेना ८४ भेद, एक फक्त विनयथीज सिद्धि माने तेवा विनय वादीना ३२ भेद अने अज्ञानज श्रेयछे तेवुं माननारा अज्ञान वादीना ६७ भेद, एम ४ चार मळीने ३६३ मिथ्यात्व द्रष्टीना जाणवा० (हवे ए ३६३ भेद शीरीते थाय ते विस्तार पूर्वक कहेछे)

१ प्रथमक्रियावादी ते ज्ञाननी कांइ जरुर नथी एकली क्रिया करवाथीज सिद्धिछे एवुं माने तेना १८० भेद छे, तेमां १ काळवादी, २ स्वभाववादी, ३ नियतवादी, ४ कर्मवादी, ५ पुरुषार्थवादी ए पांच, तेमां १ काळवादी ते सर्ववस्तु काळवश छे, काळे उपजे छे, काळे विणसे छे, काळे स्त्री गर्भ धरेछे, काळे पुत्र जन्मे छे, काळे बोलेछे, काळे चालेछे, काळे दूधथी दहीं थायछे, काळे फळ पाकेछे, काळे छए ऋतुनो भिन्न भिन्न स्वभाव थायछे, तिर्थंकर, चक्रवर्ति, बळदेव, वासुदेव, देवताओ विगेरे सर्वे वस्तु काळवशछे एवुं माने ते काळवादी, तेना चार भेद, १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए (ते जीव पोते पोताना स्वरुपे होय ते) काळथी

छे) अने माता पिताने वहुज प्रियकारी एवो वळश्री नामे (उर्फे) लोक प्रसिद्ध मृगा नामनो पुत्र हतो. ॥२॥

अर्थः—नं० आनंदकारीछे सो० तेमृगापूत्र उ० वळी पा० शिपरबंध प्रासादनेविषे । की० क्रीडाकरेछे स० घणी इ० स्त्रीसहित दे० देव दो०दोगुंदकदेवतानिपरे च०वली ए०अवधारणे ॥ नि० सदाय मु० प्रमोदसहित मा०मन॥३॥

मूलः—नन्दणे सो उ पासाए कीलए सह इत्थिहिं ।
देवो दोगुन्दगो चेव निच्चं मुदितमाणसो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ते आनंदकारी मृगापुत्रप्रासाद (महेल) ने विषे त्रायत्रींसक देवतानीपेरे स्त्री सहित नित्य प्रमोद (हर्ष) थी क्रिडा करतो विचरतो हवो. ॥ ३ ॥

अर्थः—म० चद्रकांतादिमणी र० कर्केतनादिक रतनतेणे को०जम्योछे पिटणीतुं त० तळुं ॥ पा० प्रासादनां आ० गोषनेविषे ठि० रह्यो ॥ आ० जोयछे न० नगरमांहि ॥ च० च्यारवाट एकठीमलेतिहां ॥ त्ति० त्रिनवाटएकठी मिले तिहां च० घणी वाट एकठी मळे त्यां जोवेछे ॥ ४ ॥

मूलः—मणिरयणकोट्टिमतले पासायालोयणट्ठिओ ।
आलोएइ नगरस्स चउक्कत्तियचच्चरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—जेनुं भोंयतळीयुं मणिरत्नथी कुटेलुं तेवा प्रासादना गोखे रहीने नगरना त्रण चार ने घणा पंथ मळे त्यां जोतो हवो ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० हवे त० ते च्यारवाट प्रमूपनेविषे ॥ अ० आवतो पा० दीठोदेषेछे ॥ स० तपसी साधुने

चार प्रकारे स्वभावक्श माने छे तेथी तेना नवेचोक ३६ भेद बीजा स्वभाववादीना जाणवा. २

३ हवे त्रीजो नियतवादी ते जे भवितव्यता थनार छे ते इंद्रादिकथी पण टळती नथी अने जे थनार नथी ते कोइथी शायज नहि, जेम आंबाना वृक्षे कोर (मोर) आव्यो होय पण तेमां केटलाक खरीपडे, केटलाक खाखटी थाय ने केटलाक फळरुपे भावी प्रमाणे थाय छे, माणस पोतानुं मन वस करवा धारे छे पण भावी प्रबलताथी वश थतुं नथी. वंटोळीयानी पछवाडे जेम त्रण पत्रादिक उडेछे तेम भवितव्यताने योगे सर्वे थाय छे, अभवी जीव घणी तप संयमादिकनी क्रिया कर्या छतां पण नहि सिद्ध गति पामवारुप भावी प्रबळताथी सिद्ध गती पामतो नथी, तेथी सर्वे भवितव्यताने वश छे एवुं माने ते नियतवादी, तेना चार भेद ते १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए भवितव्यताथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए भवितव्यताथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी छे ने भवितव्यताथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीवपरथी छे ने भवितव्यताथी अनित्य छे, एवीं रीते नियतवादी चार प्रकारे जीव मानेछे, तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे नियतवश माने छे तेथी तेना नवे चोकु ३६ भेद त्रीजा नियतवादीना जाणवा. ३

४ हवे चोथो कर्मवादी ते कर्म करे तेज थाय छे, बीजुं सर्व व्यर्थ छे, एकज व्यापार बे माणस करे पण तेमां लाभालाभ कर्म प्रमाणेज मळे छे, बे भाइए साथे जन्म धर्यो होय पण एक काष्टनो भारो माथे वहन करतां पण उदर पुरणा थती न होय ने एक राज्यसंपत्ति भोगवे, एक कंडीयामां कोइए सर्प पुरेलो हतो तेनी अंदर कांइ खावानुं हशे एम जाणी एक उंदर ते कंडीयो कापी अंदर गयो के तुर्त ते सर्प उंदरने गळीगयो ने तेज रस्तेथी सर्प बहार निकळी गयो, जुओ उंदरनो उद्यम अवळो पडयो ने कर्म प्रमाणेज थयुं, तिर्थंकर चक्र-

मोहंगयस्स सन्तस्स जातीसरणं समुप्पन्नं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते मृगापुत्रने साधुनां दर्शने क्षयोपशम शमभाव शोभनीक ने मोह उपशांतभाव प्राप्त थयाथी पाछली जातिस्मरी (एटले लगोलग संज्ञीपचेंद्रीना नवसें भव सुधी करेला होय तो ते तमाम पाछला भव देखी शके एवुं जातिस्मर्ण ज्ञान उपन्युं) ॥ ७ ॥

अर्थः—दे० देवलोकथी चु० चव्यो सं० थको । मा० मनुष्य भ० भवे आ० आव्यो । सं० संज्ञिपचंद्रिने ना० ज्ञानउपजेजाति स्मर्णते । स० उपन्यो । जा० जाति स० संभारि पु० पाछलिपूर्व भवनी ॥ ८ ॥

मूलः—देवलोग चुओ संतो माणुस्सं भवमागओ ।

सन्निनाण समुप्पन्ने जाइ सरणं पुराणयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जे संज्ञी (मन सहित होय ते) नेज ज्ञान होय ते जातिस्मर्ण ज्ञान मृगापुत्रने उपजवाथी देवलोकथी चवि (मरी) मनुष्य जन्ममां हुं आव्यो एम जोतो हवो ॥ ८ ॥

अर्थः—जा० जातिस्मरण सं० उपनेथके । मि० मृगापुत्र म० मोटीरुधिनोधणी ॥ स० समरिसंभारि पो० पाछली जा० जाति । सा० चारित्रजेपण च० वळी पु० पूर्वे क० पाल्युं हतुं ॥ ९ ॥

मूलः—जातीसरणे समुप्पन्ने मियापुत्ते महिड्ढिए ।

सरई पोराणिइं जाइं सामण्णं च पुरा कयं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते मृगापुत्रने जातिस्मर्ण ज्ञान उपजवाथी महर्धिक थयो ने पुर्व जन्ममां चारित्र

अने पांचे वस्तुथी एक कार्यनी सिद्धी मानवाथी सम्यकत्वद्रष्टी जाणवा, ए पांचेना छत्रीस छत्रीस भेद गणतां छत्रीस पंचां १८० भेद प्रथम क्रियावादीना जाणवा. १ हवे बीजो अक्रियावादी तेना ८४ भेद कहेछे

२ हवे बीजो अक्रियबादी (नास्तिकमती) ते नैयाइक मते इश्वरमाने, मिमांसक मते आत्मा सर्वएक जमाने, जेमएक चंद्रमानुं प्रतिबींब हजारोपाणीना वासणमां पडवाथी एक छतां अनेक चंद्रमांरुपे देखायछे तेज प्रमाणे १ प्रथ्वी २ पाणी ३ अग्नि ४ वायु ५ आकाश ए पांचभूतनुं बनेलुं शरीर तेमांएक इश्वरनुं तेज सर्व शरीरमां पडवाथी चलणादी सर्वक्रियाओ थायछे, ज्यारे ते तेज इश्वरना रुपमां मळीजशे ने पांचभूत पण पोतपोतांना रुपमां मळीजशे त्यारे पुन्य पापनो बदलो सुख दुखरुप भोगववो पडतोनथी, वळी सर्व वस्तु क्षणेक्षणे उपजेनें विणसेछे तेथी धर्म क्रिया करवानी कांइ जरुर नथी एवुं जे माने ते अक्रियवादीना ८४ भेद ते कहेछे, तेमां १ काळ २ स्वभाव ३ यद्रच्छा (ते अकस्मात कांइ वस्तु उपजे, बे वस्तु मळवाथी त्रीजी वस्तु थाय, जेम माणसनुं माथुं चरबी सहित होय ते पृथ्वी पाणीनो अनुकुळ योगमळवे तेमांथी केरडानुं वृक्षथाय, वळीपाडानुं शींगडुं चरबी सहित होय तेने पृथ्वी पाणीनो योगमळवे तेमांथी केळनुं वृक्षथाय, तेमज मांखनी हगार वाळी दोरडीने रोपवाथी पृथ्वी पाणीने योगे फुदीनो थाय ए विगेरे) ४ नियत ५ कर्म ६ पुरुषार्थ ए छ, तेमां १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए काळथी नित्यनथी, २ कोइकहे जीवपरथी काळथी नथी, ३ जीवआपणी इच्छा ए स्वभावथी नथी, ४ जीवपरथी स्वभावथी नथी, ५ जीव आपणी इच्छाए यद्रच्छा नथी, ६ जीव परथी यद्रच्छानथी, ७ जीव आपणी इच्छाए नियतथी नथी, ८ जीवपरथी नियतथी नथी, ९ जीव आपणी इच्छाए कर्मथीनथी, १० जीवपरथी कर्मथीनथी, ११ जीव आपणी इच्छाए पुरुषार्थथी नथी, १२ जीवपरथी पुरुषार्थ नथी

विषे मैं पंचमहाव्रतरुप संयम सांभळ्यो ते प्रवर्जा हुं ग्रहण करुं (इहां पंचमहाव्रत कहेवाथी प्रथम ऋषभदेव प्रभुने वारे मृगापुत्र थएला होय तेम जणाय छे) ॥ ११ ॥

अर्थः—अ० हेमाता । ता० हेपिता म० मे भो० भोग भु० भोगव्या वि० विषफलकिपाक वृक्षनी फलनी उ० उपमाए प०भोगभोगव्यापछे क० कडुआ वि० विपाकनादेणहारछे एभोग । अ० निरंतर दु० दुषनादेणहारछे॥१२॥

मूलः—अम्म ताय मए भोगा भुत्ता विसफलोवमा ।
पच्छा कडुयविवागा अणुबन्धदुहावहा ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ—हे मातापिता ? किंपाक (एक जातनां झेरी) वृक्षनां फळनी पेरे निरंतर कडवां फळ आपनार एवा विषयभोग मैं भोगव्या ॥ १२ ॥

अर्थः—इ० ए स० शरीर अ० अनित्य । अ० असुचिमय शरीर । अ० असुचिथी सं० उपन्यो एउदारिक शरीर अ० असास्वतो वा० वासजीवनो इ० ए । दु० दुखनोहेतु के० रोगज्वरादिक कलेशनुं भा० भाजन ए शरीर॥१३॥

मूलः—इमं सरीरं अणिच्चं असुइं असुइसंभवं ।
असासयावासमिणं दुक्खं केसाण भायणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ—जे रोगो तथा जरा (वृद्धावस्था) दिक दुःखोनुं घर ने ज्यां जीवनो असास्वतो हमेश कायम नहि तेवा वास ने अशुची (अपवित्राइ) थी प्रगट थएलुं होवाथी अशुचीमय एवुं आ उदारिक (सडीपडी वगडी जाय एवुं) शरीर अनित्य (हमेश कायम नहीं तेवुं) छे. ॥ १३ ॥

चारे वादीना मळीने ३६३ भेद जाणवा. ए ३६३ मिथ्यात्वद्रष्टी ते जीवादिक पदार्थने पोतपोताना कल्पित-शास्त्रे करीने कहे अने यथातथ्यपणाना जाणनार अने आवीपाछी परुपणाना करनार मिथ्यात्वी छे तेवो हुं नथी. ॥ २३ ॥

अर्थः—इ० ए क्रियावादिना स्वरुपने । पा० प्रगट करताहवा बु० तत्वना जाण तिर्थंकरे । ना० ज्ञात क्षत्रिमहावीर प० सीतली भूत वि० क्षायक ज्ञांन दरसन च० पायक यथाख्यात चारित्र तेणेकरि । सं० सहित छे स० सत्यवादि स० साचा प० पराक्रमना करणहारछे ॥ २४ ॥

मूलः—इति पाउकरे बुद्धे नायए परिणिव्वुए ।
विज्जाचरणसंपन्ने सच्चे सच्चपरक्कमे ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जे तत्वना जाण अने क्षायकज्ञान क्षायकचारित्रे करी संयुक्त सत्यवादी ने साचा प्राक्रमना धणी ने शितळीभूत थया एवा ज्ञात क्षत्री श्रीमहावीर देव ए पुर्वोक्त ३६३ मिथ्यात्वीनुं स्वरुप प्रगट करता हवा. ॥ २४ ॥

अर्थः—प० उपजे घो० बीहामणी न० नरकनेविषे जे० जे न० नर मनूष्य पा० पापनां का० करणहारा अने मिथ्यात्वी । दि० अने प्रधान देव तथा सिद्धि ग० गति प्रत्ये च० वळी ग० उपजे । च० आचरिने ध० धर्म आ० आर्यतिर्थंकरना धर्मने आचरिने ॥ २५ ॥

मूलः—पडन्ति नरए घोरे जे नरा पावकारिणो ।

दु० दुखनो हेतु हु० निश्चे सं० संसार ज० ज्यां की० कलेसाय ज० जीव ॥ १६ ॥

मूलः—जम्मं दुक्खं जरा दुक्खं रोगाणि मरणाणि य ।
अहो दुक्खो हु संसारो जत्थ कीसन्ति जन्तवो ॥१६॥

गाथा १६ भावार्थ—अहो ! ज्यां जन्म जरा मर्ण ने रोगादिकनां अत्यंत दुःखोनो हेतु एवा संसारने विषे प्राणी कलेशाय (पीडा पामे) ॥ १६ ॥

अर्थः—खे० उघाडी अगासीभूमी व० ढांकिभूमि घरादिक ॥ हि० सुवर्णादिक च० वळी पु० पुत्र ॥ दा० भार्या च० वली बं० बंधव ॥ च० छांडिने । इ० उदारिक दे० सरिर । ग० जावुं अ० अवस्य मे० मुजने ॥१७॥

मूलः—खेत्तं वत्थुं हिरण्णं च पुत्तदारं च बन्धवा ।
चइत्ताण इमं देहं गन्तव्वमवसस्स मे ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ—उघाडी भुमिका ने घर प्रमुख ढांकी भुमिका सुवर्णादिक धन स्त्री पुत्र बंधू (विगेरे कुटुंब) अने आ उदारिक शरीर (ए तमाम) ने तजीने अवश्य परलोके जवुं ! ! ! ॥ १७ ॥

अर्थः—ज० जेम किं० किंपाक वृक्षना फ० फलनुं । प० परिणाम न० नथी सुं० भलो जेम जेम परिणामे तेम तेम । ए० एम भु० भोगव्या भो० भोगनुं प० परिणाम न० नथी सुं० भलो ॥ १८ ॥

मूलः—जह किम्पागफलाण परिणामो न सुन्दरो ।
एवं भुत्ताण भोगाणं परिणामो न सुन्दरो ॥ १८ ॥

मूलः—सव्वेते विइया मज्झं मिच्छादिट्ठी अणारिया ।

विज्जमाणे परे लोए सम्मं जाणामि अप्पगं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—ए सर्वे मिथ्यादृष्टि मारा जाण्या प्रवर्ते छे अने ते मिथ्यात्वी भावे करीने अनार्य ते छतो परलोक छे, पण ते मानता नथी, पण हुं सम्यक् प्रकारे मारा आत्मानो पूर्वभव जाणुंछुं ॥२७॥

अर्थः—अ० हुं अ० हतो म० महाप्राण नामा पांचमे देवलोके ॥ जु० ज्योतिवंतहुवो व० सोवरसनी उ० उपमा एटले दससागरने आउषे ॥ जा० जे सा० ते पा० आउषा रुपणीपाली । तेपाली केहवीछे । म० मोटी पाली दससागर रुप पाली । दि० ब्रह्मदेवलोक संबंधि आउषाने पाळी व० देव संबंधि स० सोवरसनी उ० उपमा ॥ २८ ॥

मूलः—अहमासि महापाणे जुतिमं वरिससतोवमे ।

जा सा पालीमहापाली दिव्वा वरिससओवमा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हुं पांचमा ब्रह्मनामा देवलोके महा प्राण नामे विमानने विषे देवता हतो अने त्यां चार गाऊनो लांबो ने चार गाऊनो पहोळो, ने चार गाऊनो ऊंडो एवो ते देवकुरु ऊतरकुरु जुगळीयाना सात दिवसना जन्मेला वाळकना वाळना अकेकाना असंख्याता खंड करी ते कुवो ठांसीने भरे पछी ते सो सो वरसे ते कुवामांथी अकेको खंड काढतां जेटले काळे ते कुवो खाली थाय तेने एक पल्योपम कहीये, एवा दश क्रोडाक्रोडी कुवा खाली थाय त्यारे एक सूक्ष्म अर्द्ध सागरोपम थाय, एवा दशसागरोपमनुं मारुं आउखुं हतुं ते भोगवीने. ॥ २८ ॥

अने रोगे करी पीड्यो थको दुःखी थाय ॥ २० ॥

अर्थः—अ० पंथने जो० जेपुरुष म० मोटापंथने तु० वळी । स० संवल सहित जो प० मोटोपंथ अंगीकार करे ग० जातोथको सो० तेपुरुष । सु० सुखी हो० होय छु० भुख त० त्रषाएकरी । व० रहित थको ॥२१॥

मूलः—अद्धाणं जो महन्तं तु सपाहिज्जो पवज्जई ।
गच्छन्तो सो सुही होइ छुहातन्हाविवज्जिओ ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थ—जेम कोइ पुरुष संबळे (भाताए) करी सहित थको मोटी अटवीना पंथने विषे जतां क्षुधा ने तृषाए करी रहित थको सुखी थाय ॥ २१ ॥

अर्थः—ए० एम ध० धर्मने अ० पण का० करीने । जो० जेग० जाय प० पर भ० भवे । ग० जातोथको ॥ सो० तेपुरुष सु० सुखी हो० होय । अ० अल्प क० कर्मपोतेरहे । अ० असातावेदनी रहितहोय मरुदेवीनीपरे ॥२२॥

मूलः—एवं धम्मं पि काऊणं जो गच्छइ परं भवं ।
गच्छन्तो सो सुही होइ अप्पकम्मे अवेयणे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थ—एम श्रुत ने चारित्र धर्मे करी सहित जे कोइ परभवने विषे जाय ते अल्प पाप कर्मे अने अशातावेदनीए करी रहित थको (मरुदेवी मातानी पेरे) सुखी थाय ॥ २२ ॥

अर्थः—ज० जेम गे० घरग्रहस्थनुं प० वलतेथके । त० ते गे० घरनो जो० जे प० धणी सा० सारवस्तु भं० वहुमुल्य वस्त्रने नी० काढे । अ० जिर्णवस्त्रादिक अ० छांडे पडचारहेवादे ॥ २३ ॥

वर्जे अने हिंसादिक सर्व अनर्थनो हेतु तथा नर्कादिकनो हेतु जाणीने वर्जे एवी विद्याने ज्ञानेकरी सहितथका मुनि संयम मार्गने विषे चाले ॥ ३० ॥

अर्थः—प० हुं निवर्त्योछुं । प० सावद्य प्रश्नादिक निमितना कहेवाथकी । प० ग्रहस्थथकी ॥ मं० गुह्यसावद्यगोष्टिथी वा० अथवा पु० वळी निवर्त्योछुं । अ० आश्चर्यकारी संजमनेविषे । उ० सावधानथको साधुप्रवर्ते अ० दिनरात्रि । इ० पुर्वोक्त कह्यांतेम वि० पंडित जाणतोथको । त० तप संजमने च० आचरे ॥ अहोक्षत्रिराज रुषि, ए माहरो विनयमार्ग एटलासुधी संजतिएक्षीत्रराजरुषिने पुछ्यानो प्रत्युतर कह्यो ॥ ३१ ॥

मूलः—पडिक्कमामि पसिणाणं परमन्तेहि वा पुणो ।
अहो उट्ठिए अहोरायं इति विज्जा तवं चरे ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—वळी सावध्य प्रश्नने निमित्तना कहेवाथी तथा ग्रहस्थ संघाते सावध्य गुह्य गोष्टीथी हुं निवर्त्योछुं अने विस्मयकारी धर्मने विषे दिवस रात्रीए साधु सावधान थको प्रवर्त्ते ए पुर्वे कह्युं तेम पंडित जाणतो थको तप संयमने आचरे ए प्रमाणे अहो क्षत्रीराजऋषि ! ए मारो विनय मार्ग छे एटला सुधी संजती मुनिए क्षत्रीराजऋषिए पुछेला प्रश्नोनो उत्तर कह्यो ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवेक्षत्रिराजरुषि संजति प्रत्ये कहेछे । आपण बेहुनो एक जिनमतछे तेमाटे । जं० जे च० वळी मे० मुजने पु० प्रश्नादिक पुछशो का० अवसरे । स० सम्यग् प्रकारे सु० सुद्ध चे० मनेकारि ता० तमो जे पुछशो तेहने पा० प्रगटकरताहुवाछे तेहनो उतर कहेछे बु० तिर्थंकर तं० ते ना० ज्ञानते जि० जिनसासनने विषे छे

धारवा एवुं चारित्र दुक्करछे. ॥ २५ ॥

अर्थः—स० समता आपणा आत्मासरिषोभाव स० सर्व भू० जीवनेविषे । स० शत्रु मि० मित्रनेविषे आपणा आत्मासरिषो भाव वा०वळी । ज० सर्वजग उपरे सरिषोभाव । पा० प्राणातिपातनी वि० विरति जा० जावजीवलगे दु० पाळतां दोहिलो ए व्रत ॥ २६ ॥

मूलः—समया सव्वभूएसु सत्तुमित्तेसु वा जगे ।
पाणातिपातविरई जावज्जीवाए दुक्करं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—आलोकने विषे शत्रुमित्र प्रमुख सर्व प्राणीयोने विषे सम (सरखी) दृष्टीथी जोवुं एहवी जावजीवसुधी प्राणातिपातनी विरती तेएवी रीते के बसेने सोळखीलीयो ते सूक्ष्मजीवने १ दिवसे, २ रात्रीये, ३ सुतां, ४ जागतां, ५ एकलां, ६ प्रखदामां एछ प्रकारे नव कोटीए न हणवा, ए नवे छके ५४ सूक्ष्मनी, एवीज बादरजीवनी ५४, एवीत्रसजीवनी ५४ अने एवीस्थावर जीवनी एम २१६ खीलीयो तेमज छकायना रक्षणरुप त्रणसेने चोवीस खीलीयो ते एवी रीते के पुर्वोक्त छ प्रकारने नव कोटीए गुणतां ५४ पृथ्वीकायनी, एम ५४ अपकायनी, एम ५४ तेउकायनी, एम ५४ वायुकायनी, एम ५४ वनस्पतिकायनी, एम ५४ त्रसकायनी, एम ३२४ खीलीयो पाळवारुप प्रथम महाव्रत दुक्कर ॥ २६ ॥

अर्थः—नि० सदाय सर्व का० काले अ० अप्रमादपणे मु० मृषावादनुं वि० वर्जवुं ॥ भा० भाषवो हि० हितकारी स० सत्य नि० सदाय हितकारि सत्यवचन बोलवो ते० तेणेकारणे दु० दुक्कर ॥ २७ ॥

अर्थः—हवे तमारासरिपा शुरवीर जिनसासनेमांहे हुया तेहना गुणग्राम किर्तन करुछुं ॥ ए० ऍ ज्ञान सहित क्रियारुप पु० पुन्यपवित्र प० पदनेएटले शुद्धजिन मतने सो० सांभलिने अवधारणे अवधारिने भरतादिके संसारमुक्यो अ०अर्थ ते मुक्तिरुप ध०धर्म ते जिनसासनरुप ज्ञानदर्सन सहित चारित्र धर्म ए वेहुएकरी उ० शोभितछे पुन्यपद तेहवोपुन्यपद सांभलीने भ० भरत नामाचक्रवर्तिए वि० वळी भा० भरत वा० षेत्रने चे० छांडीने राज्यवली का० कामभोगने छांडिने प० संजवंत थया चारित्र आदर्यो ॥ ३४ ॥

मूलः—एयं पुण्णपयं सोच्चा अत्थधम्मोवसोहियं ।
भरहो वि भारहं वासं चेच्चा कामाइ पव्वए ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे तमारा सरिखा शुरवीर जीनशासन मांही थया तेना गुण कीर्तन करुंछुं ते सांभळो ? अर्थ ते मुक्तिरुप फळ अने धर्म ते जीनशासनरुप ज्ञानदर्शन सहित चारित्र ए बेहुए करीने शोभित छे. पुन्यपद एटले शुद्ध मतने सांभळी हैये धारीने पेला भरतचक्रवर्तिए पण भरतक्षेत्रनुं राज्य अने कामभोगने छांडीने चारित्र आदर्युं ॥ ३४ ॥

अर्थः—सग० सागर नामा चक्रवर्ति वि० पण सा० समुद्रलगे त्रणदिसे आज्ञा प्रवर्ते चोथीदिस चूळहिमवंत पर्वतसुधी । भ० एहवो भरतक्षेत्रनो वा० राज्य न० सागरनामे राजानी । इ० ठकुराइ के० केवल संपुर्ण हि० छांडिने द० दयाए संजमेकरि प० मोक्षपहुता ॥ ३५ ॥

मूलः—सगरो वि सागरन्तं भरहवासं नराहिवो ।

म० महाव्रत व० ब्रह्मचर्यरुप || धा० ब्रह्मचर्य धारवो सु० अतिदुःकर || २९ ||

मूलः—विरई अबम्भचेरस्स कामभोगरसन्नुणा ।

उग्गं महव्वयं बम्भं धारेयव्वं सुदुक्करं || २९ ||

गाथा २९ भावार्थः—कामभोगना जाणने अब्रह्मचर्यने विरतिते एवीरीते के एकसो बासठ खीलीयोते पुर्वोक्त छ प्रकारे ने नवकोटीए गुणतां ५४ देवतानी, एवी ५४ मनुष्यनी, एवी ५४ तिर्यंचनी एम १६२ खीलीयोए महा उग्र (भयंकर) ब्रह्मचर्यनुं धारवा रुपचोथुं महावत अति दुकर || २९ ||

अर्थः—ध० धन ध० शालीआदि पे० दासनां व० समूहनेविषे प० परिग्रह उपरी ममतानो वि० वर्जवुं स० सर्व आ० आरंभनो प० त्याग नि० ममता रहितपणो सु० अति दु० दुकर || ३० ||

मूलः—धणधन्नपेसवग्गेसु परिग्गहविवज्जणा ।

सव्वारम्भपरिच्चाओ निम्ममत्तं सुदुक्करं || ३० ||

गाथा ३० भावार्थः—सर्व आरंभनो त्याग करी धन धान्य ने दास वर्गने विषे ममत्वभावने तजवुं ते एवी रीते के त्रणसेने चोवीस खोलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकार ने नव कोटीए गुणनां ५४ अल्प कीमतनी, एवी ५४ बहु कीमतनी, एवी ५४ अणुंनी, एवी ५४ स्थुलनी, एवी ५४ सचेतनी, एवी ५४ अचेतनी, एम ३२४ खीलीयोए परिग्रह तजीने निर्ममत्व भावे रहेवुं एवुं पाचमुं महाव्रत अतिदुकर || ३० ||

अर्थः—च० असनादिक च्यार अ० पण आ० आहार । रा० रात्रि भो० भोजननुं व० वर्जवुं स०

पीने ते राजाए पण तप आचर्यो. ॥ ३७ ॥

अर्थः—च० छांडिने भा० भरत वा० क्षेत्रनुं राज्य च० चक्रवर्ती म० मोटीरुधिनोधणी । सं० सांतिनाथ सं० सांतिनो करणहार लो० लोकनेविषे । प० पाम्या ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ३८ ॥

मूलः—चइत्ता भारहं वासं चक्कवट्टी महड्ढिओ ।
सन्ती सन्तिकरे लोए पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—लोकने विषे शांतिनो करनारो पांचमो शांतिनाथ नामे चक्रवर्ती मोटी ऋद्धीनो धणी तेणे भरतक्षेत्रनुं राज्य छोडीने ऊत्तम मोक्षगती पाम्या. ॥ ३८ ॥

अर्थः—सा० त्रिणदिस समूद्रलगे आज्ञा प्रवर्ते एहवोराज च० छांडिने भ० भरतषेत्रने विषे न० मनुष्यमांहि व० प्रधानठाकुर अ० अरनाथ य० वळी अ० कर्मरुपणी रजेकरी रहित प० थइने प० पाम्या मोक्षनी अ० प्रधान ग० गति ॥ ३९ ॥

मूलः—सागरन्तं चइत्ताणं भरहं नरवरीसरो ।
अरो य अरयं पत्तो पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—त्रण दिशाए समुद्रलगी अने चोथी ऊत्तरदीशाये चुल हेमवंतपर्वत सुधी जेनी आज्ञा प्रवर्त्ते एवा भरतक्षेत्रने विषे मनुष्यमांही ऊत्तम ठाकुर ते सातमो अरनाथ नामे चक्रवर्ती तेपण राज्य छांडीने कर्मरुपणी रजरहित थइने ऊत्तम मोक्ष गतीए पहोंच्या. ॥ ३२ ॥

अर्थः–ता० चपेटादिकनुं प्रहार त० आंगलि प्रमुखेकरी तर्जवुं चे०वळी व० वधनुं बं० बंधनु प०परिसह दु०दोहिली भि०भिक्षाचरि। जा०जाचनाकरवी दोहिली य० वळी अ० जाचनाकिधापछे लाभेनहिते अलाभपरिसह ॥ ३३ ॥

मूलः–तालणा तज्जणा चेव वहबन्धपरीसहा ।
दुक्खं भिक्खायरिया जायणा य अलाभया ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः–ताडन चेपटादिक, आंगुळां भमुहादिकनी तर्जनानो, वद्ध (मार) नो, तेमज भिक्षाचरी करवी दोहली ने याचनानो, अलाभनो परिसह खमवो महादुक्कर ? ॥ ३३ ॥

अर्थः–का० पंखीनीपरे जा० जेइ० एआहारलेवानी वि० वृति आजीविका यतीनि ॥ के० केसनो लो० लोच। य० वळी दा० कायरपुरुषनां हैयाने विदारवा एहवो लोचनोपरिसह दोहिलो दु० दुकर बं० ब्रह्मचर्यव्रत घो० कर्मवेरिप्रतेरुद्र। धा० एव्रतधारवोपालवो य० वळी अ० अधीर्यवंत आत्माने अतिदोहिलो ॥ ३४ ॥

मूलः–कावोया जा इमा वित्ती केसलोओ य दारुणो।
दुक्खं बम्भवयं घोरं धारेउ य महप्पणो ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः–जेम पंखी कांटाने तजीने कणने चुगे तेम साधुए सदोस आहार तजीने निर्दोष आहार ग्रहीने विचरवुं ने घोर (भयंकर) ब्रह्मचर्यादिक व्रतनुं धारवुं ने केशनुं लुंचन ए सर्व अधैर्यवंत आत्माने महादुक्कर॥३४॥

अर्थः–सु० सुखभोगववा योगछे तु० तुं पु० हेपुत्र सु० कोमल सु० अतिशेरुडिपेरेस्नानकरवे करी निर्मल सरिरछे ताहरो॥ न० नथी हु० निश्चे सी०छे प० समर्थ तु० तुं। पु० हेपुत्रजाया सा० चारित्र अ० पालवोदोहिलो ॥३५॥

हरिसेणो मणुस्सिन्दो पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—एकज छत्र एवुं राज्यवश करीने छखंड पृथ्वीना बीजा राजाना माननो मर्दण- हार अने मनुष्यमांही इंद्रसमान एवो दशमो हरिषेण नामे चक्रवर्त्ती ऊत्तम मोक्षगती पाम्यो. ॥ ४२ ॥

अर्थः—अ० सहित रा० राजाने स० सहस्त्रे करीने सु० भली विधे राज्यादिक प० छांडिने द० संजम च० आदर्यो ज० जयनामे राजाए जि० जिनोक्त संजम आदर्यो तेणे चक्रवर्तिए प० पाम्यो ग० मोक्ष गतिने अ० प्रधान ॥४३॥

मूलः—अन्निओ रायसहस्सेहिं सुपरिचाई दमं चरे ।
जयनामो जिणक्खायं पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः-राजाओना सहस्त्रे करीने सहित भलीविध राज्यादिकने छांडीने अग्यारमो जय नामे चक्रवर्ती ए जीनोक्त संयममार्ग आदरीने ऊत्तम मोक्षगती पाम्या. १ ए दश चक्रवर्ती मोक्ष गया अने आठमो सुभुम नामे चक्रवर्ती अने बारमा ब्रह्मदत्त ए बंने नर्क गया तेथी अहीं गण्या नथी. हवे जे राजाओ जैनधर्ममां थया तेना नाम कहेछे. ॥ ४३ ॥

अर्थः—द० दशार्ण देशनुं र० राज्य मु० प्रमोद सहित च० छांडिने मु० महाव्रत च० आदर्यो जेणे द० दशार्ण भ० भद्र नि० निकल्यो । स० प्रत्यक्ष स० शक्रेंद्र चो० प्रेर्यो थको ॥ ४४ ॥

मूलः—दसण्णरज्जं मुदितं चइत्ताणं मुणी चरे ।
दसण्णभद्दो निक्खन्तो सक्खं सक्केण चोइओ ॥ ४४ ॥

बाहाहिं सागरो चेव तरियवो गुणोदही ॥ ३७॥

गाथा ३७ भावार्थः—उंची चुल हेमवंत पर्वतथी पडती एवी गंगा नदीना सामे पुरे जवुं दुक्कर तेम योवनावस्थाए इंद्रियोथी प्रतिकुळपणे प्रवर्ति संयम पाळवो दुकर, वळी जेम बे भुजाए करी समुद्र तरवो दुकर तेम यतीना गुणोरुपी समुद्र तरवो दुक्कर ! ॥ ३७ ॥

अर्थः—बा० वेलुना क० कवल चे० जेम नि० निरसतेम उ० वळी सं० संजमपणानिरस । अ० षडग धा० धाराउपरे चे० जेम ग० चालवुं दोहिलुं । दु० तेमदोहिलो च० आचरता त० तपबारेभेदे ॥ ३८ ॥

मूलः—बालुयाकवलो चेव निरस्साए उ संजमे ।

असिधारागमणं चेव दुक्करं चरिउं तवो ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—वेळुना कोळीयानीपेरे पांच इंद्रियोना विषय सुखरुप रसथी रहित संयम छे, वळी जेम खड्ग (बे धारवाळी तरवार) नी धारा उपर चालवुं दुकर, तेम बारे भेदे तपश्चर्या करवी दोहीली ॥३८॥

अर्थः—अ० जेमसर्प वे० एकांत ॥ दि० दृष्टिचाले । च० चारित्रनेविषे तेमसाधुपणे जेम एकांतेइर्या सुमतिचाले पु० हेपुत्रसंजम आचरता दु० दोहिलो ज० जवना लो० लोहमय चे०वळी चा० चाववा सु० अत्यंत दु०दुकर॥३९॥

मूलः—अही वेगन्तदिट्ठीए चरित्ते पुत्त दुक्करे ।

जवा लोहमया चेव चावेयव्वा सुदुक्करं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९. भावार्थः—हे पुत्र ? मीणना दांते लोढाना जव चाववा दुष्कर (तेम संयम पाळवो दुष्कर)

देशनुं राज्य अने घर छांडीने सम्यक प्रकारे चारित्रने विषे सावधान थयो ॥ ४६ ॥

अर्थः—ए० एमन० राजा मांहि व० धोरी समान नि० निकल्या । जि० जिन सा० सासनने विषे ॥ पु० पुत्रने र० राज्यने विषे ठ० स्थापीने । सा० चारित्रने विषे प० सम्यग प्रकारे सावधान थया ॥ ४७ ॥

मूलः—एते नरिन्दवसभा निक्खन्ता जिणसासणे ।

पुत्ते रज्जे ठवेऊणं सामण्णे पज्जुवट्ठिया ॥ ४७ ॥

गाथा४७ भावार्थः—एम राजा मांही धोरी समान पुत्रने राज्यने विषे स्थापीने जीनसासनेविषे नीकल्या अने सम्यक प्रकारे चारित्रने विषे सावधानथया ॥ ४७ ॥

अर्थः—सो० सिंधु सोवीर देशनो रा० राजा व० धोरी समांन ॥ च० छांडिने राजा सु० संजम च० आदर्यो । उ० उदायण नामा राजाए प० दिक्षा लीधी । प० पाम्या ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ४८ ॥

मूलः—सोवीररायवसभो चइत्ताण मुणी चरे ।

उदायणो पव्वइओ पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—सिंधु सोविर देशनो धोरी समान उदायन नामे राजा तेणे पण राज्य छांडीने संयम आदर्यो अने उतम मोक्षगती पाम्यों. ॥ ४८ ॥

अर्थः—त० तेमज का० कासीदेशनो रा० राजा नंदनामा सातमो बलदेव । से० अति प्रसंसनिक स० संजमने विषे प० उद्यमवंत । का०कामभोग प०छांडिने प०प्रकर्षे ॥ ह०हणे क०कर्मरुपीओ म०मोटो व०वन ॥४९॥

मूलः—जहा तुलाए तालेउं दुक्करो मन्दरो गिरी ।
तहा निहुयनीसङ्कं दुक्करं समणत्तणं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—जेम त्राजवे करी लक्ष जोजननो मेरु पर्वत तोळवो दुष्कर तेम शंका रहित निश्चळपणे दश प्रकारे यतिधर्म पाळवो दुष्कर ॥ ४२ ॥

अर्थः—ज० जेम । भु० भुजाएकरी । त० तरवो । दु० दुकर र० रतननो आ० आगर संयंभुरमणसमुद्र त० तेम अ० जे उपसमवंत नथी तेहने । दु० दुकर द० उपसम रुपीयो सा० समुद्रतरवो दोहिलो ॥४३॥

मूलः—जहा भुयाहिं तरिउं दुक्करं रयणायरो ।
तहा अणुवसन्तेणं दुक्करं दमसागरो ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—जेम बे भुजाए करी रत्नागर (समुद्र) तरवो दुष्कर तेम उपशम (क्षमा) रुप समुद्र तरवो दुष्कर ॥ ४३ ॥

अर्थः—तेभणी भु० भोगवे मा० मनुष्य संबंधिया भो० भोग । प० शब्द रुपरस गंधफरस ए पांचप्रकारे कामभोग तुं० तुं भोगव हे जायापुत्र भु० भुक्त भो० भोगीथइने त० तेवारपछे जा० हेपुत्र प० पछे वृधपणे । ध० चारित्रधर्म च० आचरजे ॥ ४४ ॥

मूलः—भुञ्ज माणुस्सए भोगे पञ्चलक्खणए तुमं ।
भुत्तभोगी तओ जाया पच्छा धम्मं चरिस्ससि ॥ ४४ ॥

मूलः—तहेवुग्गं तवं किच्चा अव्वक्खित्तेण चेयसा ।
महब्बलो रायरिसी आदाय सिरसा सिरिं ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—तेमज शरीर उपर ममत रहित पणे उग्र तप तथा संयमनेविषे अव्यग्रचित्ते करीने महाबळ नामे राजऋषिए माथा साटे संयम रुपणी अथवा केवळ ज्ञान रुपणी लक्ष्मी ग्रहीने मोक्षनेविषे पहोच्या (पुर्वोक्त शिवाय बीजा पण सात बळदेव राजा तथा अनेरा पण राजा जैनसासनेविषे संयमीथया.) ॥५१॥

अर्थः—क० केम धी० धीर्यवंत साधु अ० मिथ्यात्विना परुप्पाकुहेत तेणे करी उ० घेलानी परे मतवाला व० वळी म० पृथ्वीने विषे । च० केम विचरे प्रवर्तें मतवालानिपरे प्रवर्ते नाहि । ए० ए भरतादिक राजा वि० ज्ञान सहित क्रिया शुद्ध मार्गनो विशेष । आ० ग्रहिने एटले सू० शुरद० दढ प० पराक्रमना धणी ए शुद्ध मतने आदरता हुवा ॥ ५२ ॥

मूलः—कहं धीरो अहेऊहिं उम्मत्तो व महिं चरे ।
एते विसेसमादाय सूरा दढपरक्कमा ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—जे धैर्यवंत डाह्या पुरुप होय ते मिथ्यातीना परुपेला कुहेतुये करी उन्मत (दिवाना) नी पेरे केम पृथ्वीने विषे विचरे ? (अर्थात् नज विचरे) तेथी ए भरतादिक राजा शुरद्रढ पराक्रमना धणी ज्ञान सहित क्रियारुप विशेषे शुद्ध मार्ग जाणीने जैनमार्गने आदरता हवा. ॥ ५२ ॥

अर्थः—अ० अत्यंतानि० समकितादिक कारणे करी । ख० कर्मरुप मेल टालवाने समर्थ हुवा । तुमे जेवलीछो आगले हुस्पे । स० सत्ये करी मे०मे भा० कही भाषा व० वांणी । ज्ञान सहित क्रियाए करीने अ०

अर्थः—ज० जरा म० मरण रुपणी कं०अटवीनेविषे । चा०चारगतिरुप संसार भ०भयनो आ०आगार तेहने विषे म०मे । सो०भोगवी भी०अतिरौद्र वेदना । ज०जन्म म०मरणरुप दुखभोगवी य० वळी ॥ ४७ ॥

मूलः—जरामरणकन्तारे चाउरन्ते भयागरे ।
मए सोढाणि भीमाणि जम्माइं मरणाणि य ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—चार गतिरुप भयनो आगर एवा संसारमांहो जरामर्णरुपी अटवीने विषे में अनंती वखत जन्ममर्णनी अशाता वेदनी भोगवी ॥ ४७ ॥

अर्थः—ज० जेम इ० एमनुष्यलोकमांहि अ० अग्नी उ० उसन इ० एअग्नीथी अ० अनंतगुणो उसनता त० ते नरगमांहि न० तेनरकनेविषे वे० वेदना उ० उसन अ० असाता वे० भोगवी म० मे ॥ ४८ ॥

मूलः—जहा इहं अगणी उण्हो इत्तो णन्तगुणो तहिं ।
नरएसु वेयणा उण्हा अस्साया वेइया मए ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—ए मनुष्य लोकने विषे जेवी उश्न अग्नी होय तेथी अनंतगुणी नर्कने विषे उश्न अग्निनी में अशातावेदनी भोगवी ॥ ४८ ॥

अर्थः—ज० जेम इ० मनुष्यलोकमांहि इ० ए सी० सीतताढ ॥ इ० ए ताढथी अ० अनंतगुणो सीत त० तिहां न० नरकनेविषे वे० वेदना सी० शीतताढनीवेदना ॥ अ० असाता वे० भोगवी म० मे ॥ ४९ ॥

मूलः—जहा इहं इमं सीयं इत्तो णन्तगुणो तहिं ।

प्रत्ये कह्युं. ॥ ५४ ॥ इतिश्री उत्तराध्ययनसुत्रना अढारमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ १८ ॥ ए अढारमा अध्ययनने विषे भोग अने ऋद्धीनो त्याग कह्यो, तेतो चारित्रने विषे होय, अने चारित्र तो सावध्य चिकित्सा (वैदु) अणकरवे करी होय, ते माटे ओगणीसमा अध्ययनने विषे मृगापुत्रनो अधिकारकहे छे. ॥ १८ ॥

अर्थः—सु० सुग्रीवनामा न० नगरनेविषे र० रमणीक । का० मोटाउंचा वृक्षतेसहित उ० उद्यानवन सो० नगरशोभे ते नगरनेविषे रा० राजा । ब० बलभद्र त्ति० नामे । मि० मृगानामे त० ते बलभद्रराजानी अ० अग्र मा० महिषी एटले पटराणी ॥ १ ॥

मूलः—सुग्गीवे नयरे रम्मे काणणुज्जाणसोहिए ।
राया बलभद्दो त्ति मिया तस्सग्गमाहिसी ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—म्होटा वृक्षोथी क्रिडा करवा लायक एवा उद्यान (वन) थी शोभीत अने ऋद्धि समृद्धिथी रमणिय एवा सुग्रीव नामना नगरने विषे बळभद्र नामे राजा हतो ने तेनी मृगावती नामनी पट्टराणी हती ॥१॥

अर्थः—ते० तेबेनो पु० पुत्र ब० बलश्रिनामाकुमार मि० मृगापुत्र त्ति० एहवोनामेते वि० प्रसिद्धछे अ० माता पि० पिताने द० वलभ जु० जुवराजाछे द० गृहस्थपणे यतिनागुण आव्याछे ते भणी यतिमांहि इ० अग्रेसर ॥२॥

मूलः—तेसिं पुत्ते बलसिरी मियापुते त्ति विस्सुए ।
अम्मापिऊण दइए जुवराया दमीसरे ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—तेओने युवराज पदवीनो धणी ने यतिनो ईश्वर (अहीं भविष्यकाळमां थशे ते आश्री वाक्य

गाथा ५१ भावार्थः—म्होटी दवाग्नि जेवी मारवाडनी वज्र सरखी वेलुने विषे पूर्वे अनंतीवार मुजने बाळ्यो ॥५१॥

अर्थः—र० आरडतां कुं० पचवाना कुं० भाजनने विषे पचवानेअर्थे घाल्यो ॥ उ० उंचाव्रक्षनी सापादिकनेविषे ब० बांध्यो अ० बांधव रहित क० लांबे करवतेकरी क० ढुंकेकरवतेकरी । छि० छेद्यो पु० पुर्वे अ० अनंतिवार ॥५२॥

मूलः—रसन्तो कुन्दुकुम्भीसु उड्ढं बद्धो अबन्धवो ।
करवत्तकरकयाईहिं छिन्नपुव्वो अणन्तसो ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—कुंभीने विषे आक्रंद करतां उंचा व्रक्षनी शाखाए बांधवरहितपणे बांधी नानी करवती तथा मोटा करवते करी पूर्वे अनंतीवार मुजने छेद्यो. ॥ ५२ ॥

अर्थः—अ० अति ति० तिक्षण कं० कांटेकरी आ० व्याप्त ॥ तु० उंचा सि० सामलि पा० व्रक्षनेविषेबांधीने ॥ खे० खेडिपमाड्यो पा० पासाए ब० बांधीने ॥ क० आघोपाछो क० षांचवेकरि दु० दुषीकीधो मुजने सहेता दोहिलो ॥५३॥

मूलः—अइतिक्खकण्टगाइण्णे तुङ्गे सिम्बलिपायवे ।
खेवियं पासबद्धेणं कड्ढोकड्ढाहिं दुक्करं ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—अति तिक्ष्ण कांटे करीने व्याप्त एवा संबळ व्रक्षे बंधनथी उंचे बांधीने आघोपाछो खेंचवे करी असह्य (न सहन थाय ते) खेद भोगव्यो. ॥ ५३ ॥

अर्थः—म० मोटा जं० कोल्हनेविषे उ० सेलडिनिपरे वा० वळी ॥ आ० आक्रंदकरतोथको सु० अती भे० रौद्रपणे ॥ पी० पील्यो मि० मुजने ॥ स० आपणे क० कर्मेकरी ॥ पा० असुभकर्मने उदयेकरी अ० अनंतीवार ॥५४॥

सं० संजतिने ॥ तं० तप वारभेदे नि० अभिग्रह सं० सतरभेदे संजमनो ध० धरणहार ॥ सी० अढारसहस्रसीलंग रुपणीरुधिवंत । गु० ज्ञानादिक गुणनो आ० आगर ॥ ५ ॥

मूलः—अह तत्थ अइच्छन्तं पासई समणसंजयं ।
तवनियमसंजमधरं सीलड्ढं गुणआगरं ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—त्यां अनंतर पंथने विषे वारे भेदे तपश्चर्या ने सत्तरे भेदे संयमनो धरनार ने अढार सहस्रसीलांगरथरुपणी ऋद्धिनो धणी एवा संयतिने पंथ अतिक्रम (ओळंघतो) थको मृगापुत्रे दीठो ॥५॥

अर्थः—तं० तेयतिने दे० जोवेछे मि० मृगापुत्र । दि० दृष्टिए अ० अणमेलतोथको उ० वळी क० केम म० हुं जाणुंछुं ए० एहवुं रु० रुप ॥ दि० दिठुंछे पु० पूर्वे म० मे पु० पूर्वभवे ॥ ६ ॥

मूलः—तं देहइ मियापुत्ते दिट्ठीए अणिमिसाए उ ।
कहिं मन्नेरिसं रूवं दिट्ठपुव्वं मए पुरा ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ते यतिने मृगापुत्र मेषोन्मेष द्रष्टीए जोवा लाग्यो अने कह्युं के में पूर्व जन्मने विषे एवुं स्वरुप जोयुं छे एम विचारवा लाग्यो ॥ ६ ॥

अर्थः—सा० साधुना द० दर्सनथएथके त० तेमृगापुत्रने ॥ अ० परिणाम सो० शोभनिकथयेथके । मो० मोह ग० गयो मोहउपसम्यो । अथवा मूर्छाने वसपहुतो सं० छतो ॥ जा० जाति स० स्मर्णज्ञान । सं० उपनुं ॥७॥

मूलः—साहुस्स दरिसणे तस्स अज्झवसाणम्मि सोहणे ।

छिन्नो भिन्नो विभिन्नो य ओइण्णो पावकम्मुणा॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—पापेकरी नर्कने विषे गयां थकां अळसीना पुष्पने वर्णे राता एवा खड्गे तथा भाले करी बे खंड तथा घणा खंडने सूक्ष्मखंड मारा कर्या. ॥ ५६ ॥

अर्थः—अ० परवसे लो० लोहना उन्हा र० रथनेविषे । जु० जातर्यो ज० बलाति स० समोल जु० बलता धुसरानेविषे जोतर्यो मुजने चो० प्रेर्यो तु० परोहणेकरी जु० जोतरेकरी प्रेर्यो । रो० रोझनी वा० परे ज० जेम रोझनेलाकाडिएकरी मारेनेहेठोपाडेतेम मुजने पा० लाकडिएकरी पाड्यो ॥ ५७ ॥

मूलः—अवसो लोहरहे जुत्तो जलन्ते समिलाजुए ।
चोइओ तुत्तजुत्तेहिं रोज्झो वा जह पाडिओ ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—जेनी समोल तथा धुंसरी अग्निवर्णि एवा तप्तलोढाना रथे मुजने परवशपणे जोडी जोत्रनां बंधने वांधी रोझने जेम लाकडीना प्रहारे पाडे तेम मर्मस्थानकने विषे मुजने मार्यो. ॥ ५७ ॥

अर्थः—हु० देवतानी विक्रयकिधी अग्निनेविषे ज० बलतिनेविषे । चि० एहवीचेहनोविषे । म० भिसानी (पाडानी) वि० परे । द० बाल्यो य०वली प०पच्यो सेक्यो भडथुकीधो अ० परवसपणे पा० पापकर्मेकरी पा० पापकर्मनो करणहार हुंपाम्योएवेदना ॥ ५८ ॥

मूलः—हुयासणे जलन्तम्मि चियासु महिसो विव ।
दड्ढो पक्को य अवसो पावकम्मेहि पाविओ ॥ ५८ ॥

पाळेलुं ते जोतो हवो ॥ ९ ॥

अर्थः—वि० विषयनेविषे अ० । अणराचतोथको ॥ र० राचतोथको सं० संजमनेविषे य० वळी अ० मातापिताने उ० समिपे आवीने इ० एहवा व० वचनने अ० बोल्यो ॥ १० ॥

मूलः—विसएसु अरज्जन्तो रज्जन्तो संजमम्मि य ।
अम्मापियरमुवागम्म इमं वयणमब्बवी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ते मृगापुत्र विषयने विषे विरक्त थको ने चारित्रने विषे रक्त थको माता पितानी समीपे आवी (आगळ कहीशुं तेवुं) वचन बोलतो हवो ॥ १० ॥

अर्थः—सु० सांभल्याहता पुर्वभवनेविषे म० महाव्रत मे० मे । पं० पांच ॥ न० नरकनेविषेजे दु० दुष च० वळी ति० तिर्यंच जो० योनीनेविषे जे दुषतेपणसांभल्या हतानेभणी । नि० निवर्तावानो का० अभिलाषी थयोछुं मि० वळी म० संसार रुपियासमुद्रथी ॥ अ० दिक्षालेवानी आज्ञाद्यो प० हुं दिक्षालेईश अ० हेमातापिता ॥ हवे माताभोग आमंत्रेछे पछे हवे मृगापुत्र कहेछे ॥ ११ ॥

मूलः—सुयाणि मे पञ्चमहव्वयाणि नरएसु दुक्खं च तिरिक्खजोणिसु ।
निव्विण्णकामो मि महण्णवाउ अणुजाणह पव्वइस्सामि अम्मो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—नारकी तिर्यंच मनुष्य ने देव (किल्विषी ने विषे जे दुःखो छे एवा संसार-समुद्रथी हुं निवर्तवानो कामी थयो छुं, तो हे माता पिता ? जो तमे आज्ञा (रजा) आपो तो पुर्व भवने

अर्थः—उ० उस्नतापेकरी त० तप्यो सं० पछे पाम्यो अ० षडगसरिषा पांनडाछे जेहना तेअसीपत्र म० मोटोवनपांम्यो ॥ अ०षडगसरीषा प०पांनडे प०पडतोथको ॥ छि०मुजनेछेद्यो । पु०पुर्वे अ०अनंतीवार ॥६१॥

मूलः—उण्हाभितत्तो संपत्तो असिपत्तं महावणं ।
असिपत्तेहिं पडन्तेहिं छिन्नपुव्वो अणेगसो ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—तापथी गभरायो थको असि (तरवार) पत्र नामे वनने विषे पहोंच्यो ते जेनां खड्गनी धार सरिखां तिक्ष्ण पत्र पडवे करी अनंतिवार छेद्यो ॥ ६१ ॥

अर्थः—मु० मुदगरेकरी सु० सहस्त्रविसेषेकरी सू० त्रिसुलेकरी मू० सस्त्रविशेषे य०वळी ॥ ग० गदाए करी गइछे आसात्राणसरण सुखनी भ० भाग्यां ग० गात्र प० पाम्यो दु० दुष अ० अनंतीवार ॥ ६२ ॥

मूलः—मुग्गरेहिं मुसत्तीहिं सूलेहिं मूसलेहि य ।
गयासं भग्गगत्तेहिं पत्तं दुक्खं अणन्तसो ॥ ६२ ॥

गाथा ६२ भावार्थः—मुद्गरे करी मुसंढी नामना शस्त्रे करी शुळीए करी मुसळे (सांबेले) करी अनाथ जाणी गात्र भांग्यां एवुं अनंति वखत दुःख पाम्यो ॥ ६२ ॥

अर्थः—खु० छरपलानी ति० तिक्षण धा० धाराएकरी । छु०छरिपालीएकरी क०कातरणीएकरी य०वळी । क० वस्त्रनीपरेकाप्यो । फा० कातरणीएकरी बेखंडकिधा छि० पालिएकरी त्रिछोछेद्यो ॥ उ० खालउतारी य० वळी अ० वणीवारमुजने ॥ ६३ ॥

अर्थः—अ० असास्वता स० शरीरनेविषे । र० रती नो० नथी ल० पामतो अ० हुं ॥ प० पछेवृद्ध पणेछांडवो पु० अथवा असास्वताभणी वालपणे व० वळी च० छांडवो एशरीर फे० पाणीनाफेणनां बु० बुंदबुंदा सं० सरिषाशरीरनेविषेहुं रतिनथीपामतो ॥ १४ ॥

मूलः—असासए सरीरम्मि रइं नोवलभामहं ।
पच्छा पुरा व चइयव्वे फेणवुव्वुयसन्निभे ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ—पाणीना परपोटानीपेरे नाशवंत अने वाल्यावस्था तथा वृद्धावस्थाए जरुर छांडवानुं एवा असास्वता शरीरने विषे हुं राति (आनंद) नथी पामतो ॥ १४ ॥

अर्थः—मा० मनुष्यपणा अ० असारनेविषे ॥ वा० आधी ते अतिघणी व्याधिते कोढादिक । रो० रोगते ज्वरादिक तेहनो आ० घर ॥ ज० जरा म० मरणथकी घ० ग्रह्युंछे एहवा शरीरनेविषे । ख० क्षणमात्र पि० वळी न० न र० रतिपामुं अ० हुं ॥ १५ ॥

मूलः—माणुसत्ते असारम्मि वाहीरोगाण आलए ।
जरामरणघत्थम्मि खणं पि न रमामहं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जे व्याधि (पीडा) ने कुष्टादिक रोगोनुं घर अने जरामरणे करी ग्रसीत (घेरायलुं) एवा असार मनुष्यपणाने विषे क्षणमात्र हुं रति नथी पामतो ॥ १५ ॥

अर्थः—ज० जन्मनुं दु० दुष ज० जरानुं दु० दुष रो० रोग । म० मरण य० वळी । अ० हेमाता

उलिओ फालिओ गहिओ मारिओ य अणन्तसो ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—म्होटी जाळे करी मच्छनीपेरे परवशपणे मुजने अनंती वखत ग्रह्यो खेंच्यो फाडयो ने मार्यो॥६५॥

अर्थः—वी० सींचाणानेरुपेकरी जा० जालेकरी ॥ लि० सरसेकरी स० पंखीनी वि० परे ॥ ग० सींचाणानेरुपे ग्रहिओ ल० सरेसेकरी लाग्यो चोट्यो ब० बांध्यो जालेकरी य०वळी मा०मार्योमुजने य०वळी अ० अनंतीवार॥६६॥

मूलः—वीदंसएहि जालेहिं लिप्पाहिं सउणो विव ।

गहिओ लग्गो बद्धो य मारिओ य अणन्तसो ॥ ६६ ॥

गाथा ६६ भावार्थः—पांजराने विषे सींचाणाना रुपे पंखीनीपेरे जाळे ग्रही बांधी अनंतीवार मार्यो॥६६॥

अर्थः—कु० कुहाडो फ० फरसी आ० आदीतेणेकरी । व० वाढोसुतारनेरुपे दु० वृक्षनी वि० परे ॥ कु०कुटीनेनाह्नां कटकाकीधा । फा० फाडयो छि० छेद्योवृक्षनीपरे । त०त्रिछीपालपरहिकीधीमुजने य०वळी अ० अनंतीवार॥६७॥

मूलः—कुहाडफरसुमाईहिं वड्ढईहिं दुमो विव ।

कुट्टिओ फालिओ छिन्नो तच्छिओ य अणन्तसो ॥६७॥

गाथा ६७ भावार्थः—सुतार जेम वृक्ष छेदे तेम कुहाडे करी फरसीए करी छेद्यो ने मुंजनी पेरे फाडयो ने कुटयो ने गाडानी पुंठनी पेरे अनंती वखत त्राडयो ॥ ६७ ॥

अर्थः—च० चपेटा मु० मुकी आ० आदितेणेकरी । कु० लोहारजेम अ० लोहनेकुटे तेम अ० मुजने लोहनीपरे । ता० मुदगरादिकनो प्रहारकीधो कु०कुट्यो भि० नानाकटकाकीधा । चु० चुर्णकीधा य०वळी अ०अनंतीवार ॥६८॥

गाथा १८ भावार्थ—जेम किंपाक वृक्षनां फळ भोगव्या पछी परिणामे भलां नहि (कारण के ते फळ जोवामां घणां रमणिय ने खाती वखते पण घणां मधुर होय छे पण खाधा पछी बे घडीए जीवने काया न्यारां करे) तेम जे भोग भोगव्या तेनुं परिणाम भलुं नहि (अर्थात् शब्दादिक कामभोग मनने रमणिय अने भोगवतां पण घणां प्रिय छे पण पछी एकांत दुःखदाता छे.) ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० पंथने जो० जे पुरुष ग० मोटो पंथ तु० वळी अ० संबल रहित प० मोटो पंथ अंगीकार करीने ग० मोटा पंथने विषे जातो थको सो० ते पुरुष। दु० दुखी हो० होय। छु० क्षुधा त० तृषाये पी० पीडयोथको ॥१९॥

मूलः—अद्धाणं जो महन्तं तु अप्पाहिज्जो पवज्जई।
गच्छन्तो सो दुही होइ छुहातण्हाए पीडिओ ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—कोइ पुरुष संबळे (भाताए) करी रहित थको मोटी अटवीना पंथने विषे जातां थकां क्षुधा तृषाए पीड्यो थको दुःखी थाय ॥ १९ ॥

अर्थः—ए० एम ध० धर्मने अ० अणकरवे करीने जो० जे कोइ। ग० जाय प० पर भ० भव प्रते ग० जातो थको सो० ते दु० दुखी हो० होय वा० व्याधि अने रो० रोगे करीने पी० पीडयोयको ॥ २० ॥

मूलः—एवं धम्मं अकाऊणं जो गच्छइ परं भवं।
गच्छन्तो सो दुही होइ वाहीरोगेहि पीडिओ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थ—एम श्रुतने चारित्र धर्म अण करवाथी जे कोइ परभवने विषे जाय ते जीव व्याधि

तावो अत्यंत प्रिय हतो एम परमाधामी संभारीने माराज शरीरनुं मांस त्रोडी त्रोडीने तेना कटका करी भडथां करीने अग्निवर्णे करी अनंतीवार मुजने खवराव्यो ॥ ७० ॥

अर्थः—तु० तुजने पि० वलभहुता । सु० मद्य सी० ताडवृक्षनो मद्य । मे० गोळनो नीपनोमद्य य० वळी म० महुडानो निपनोमद्य य० वळी ॥ पा० एमप्रचारीनेपायो मि० मुजने ज० जाजल्यमान अग्नीसरिषो उसनकरी । व०चरबी रु० लोहीहोयतेहवापुद्गलमाहेरा सरीरनुं लोही य० प्रमुष ॥ ७१ ॥

मूलः—तुहं पिया सुरा सीहू मेरओ य महूणि य ।
पाइओ मि जलन्तीओ वसाओ रुहिराणि य ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः—गोळ तथा महुडां प्रमुखनुं बनेलुं मधुपान (दारु) तुजने बहुज प्रीय हतुं एम संभारीने माराज शरीरनुं रुधीर ने चरबी जाज्वळमान करी मुजने पायुं ॥ ७१ ॥

अर्थः—नि० सदाय । भी० भय त० त्रासतेणेकरी । दु० दुषसहित व० कपमान सरीरतेणेकरी । य० वळी प० अति दु० दुष सं० संबधी । वे० वेदना वे० भोगवी मे० मे ॥ ७२ ॥

मूलः—निच्चं भीएण तत्थेण दुहिएण वहिएण य ।
परमा दुहसंबद्धा वेयणा वेदिता मए ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—नित्य भय सहित उद्वेगसहीत दुःख सहीत कंपायमान सरिर सहित अती दुःख संबंधी में वेदना भोगवी ॥ ७२ ॥

मूलः—जहा गेहे पलित्तम्मि तस्स गेहस्स जो पहू ।

सारभण्डाणि नीणेइ असारं अवउज्झइ ॥ २२ ॥

गाथा २३ भावार्थ—जे कोइ ग्रहस्थनुं घर बळतं छते ते घरनो धणी जाणे (जुनां) वस्त्रादिक तजीने महा मुल्यवाळी सार वस्तु काढे ॥ २३ ॥

अर्थः—ए० एम लो० लोक प० बलतेथके ज० जराअने म० मरणतेणेकरी बलतेथके य० वळी । अ० पोतानां आत्मानेसार बहुमूल्यजाणीने ता० तरशो ॥ तु० तमे अ० क्षिक्षानी आज्ञादीधेथके ॥ २४ ॥

मूलः—एवं लोए पलित्तम्मि जराए मरणेण य ।

अप्पाणं तारइस्सामि तुब्भेहिं अणुमन्निओ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थ—एम जराने गर्भे करी आ लोक बळते छते ए असार कामभोगने तजीने (हे माता पिताओ ?) तमारी आज्ञा थये छते (धर्मथी) सारभूत एवा मारा आत्माने तारीश !!! ॥ २४ ॥

अर्थः—तं० तेमृगापुत्र बि० बोलतोहुवोते बोलताहते अ० माता पि० पिताबोल्या ॥ पु० हेपुत्र सा० चारित्र दु०पालतादोहिलो ॥ गु०क्षमागुणना तु०वळी स०सहस्र ॥ धा०धारवारापवा भि० यतीने ॥ २५ ॥

मूलः—तं बिन्ति अम्मापियरो सामण्णं पुत्त दुच्चरं ।

गुणाणं तु सहस्साइं धारेयव्वाइं भिक्खुणो ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—तेमृगापुत्रने मातापिता कहेताहवा के हे पुत्र ? ए क्षमादिक गुणोना सहस्र अतिशे

मूलः—सव्वभवेसु असाया वेयणा वेदिता मए ।
निमेसन्तरमित्तं पि जं साता नत्थि वेयणा ॥ ७५ ॥

गाथा ७५ भावार्थः—मेषोन्मेष ज्यां शाता (सुख) नहि एवा सर्व भवने विषे में अशाता वेदनी भोगवी. ॥७५॥

अर्थः—तं० तेमृगा पुत्रप्रते बिं० बोल्या । अ० माता पि० पिता । छं० ताहरीइछाए पु० पुत्र प० जो ताहरीइछा दिक्षालेवानीछे तोदिक्षाले । न० एतलोविसेष पु० वळी सा० चारित्रनेविषे । दु० सावद्य पडिगणुं नि० नकरवोकह्यो तेघणो दोहिलो छे. ॥ ७६ ॥

मूलः—तं बिन्तम्मापियरो छन्देणं पुत्त पवया ।
नवरं पुण सामण्णे दुक्खं निप्पडिकम्मया ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः—तेवारे मृगापुत्रनां मातापिता कहेतां हवां के हे पुत्र ? जो प्रवर्जा लेवी होयतो तारी इच्छा पण चारित्रने विषे सावद्य (जेमां पाप थाय तेवुं) औषध नहि थाय. ॥ ७६ ॥

अर्थः—सो० ते मृगापुत्र बे० बोल्यो अ० माता पि० पिताप्रते । ए० एमज ज० जेमतुमे फु० कह्यो तेमजसाचुवचन प० पडिगणुवैदु को० कोण कु० करेछे । अ० अटवीनेविषे मि० मृग प० पंषीने ॥ ७७ ॥

मूलः—सो बेइ अम्मापियरो एवमेवं जहा फुडं ।
पडिकम्मं को कुणइ अरण्णे मियपक्खिणं ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः—तेवारे मृगापुत्र कहेतो हवो के हे मातापिता ? तमे कह्युं ते सर्व सत्य छे पण

मूलः—निच्चकालऽपमत्तेणं मुसावायविवज्जणं ।
भासियव्वं हियं सच्चं निच्चाउत्तेण दुक्करं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—सर्व काळने विषे अप्रमादपणे रही बीजुं महाव्रत मृषावाद (असत्य वचन) ने तजीने उपयोग पूर्वक सर्वने हीतकारी ते एवीरीते के वसेने सोळ खीलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारे ने नवकोटीए गुणतां ५४ क्रोधनी, एवी ५४ लोभनी, एवी ५४ भयनी, एवी ५४ हांसीनी एम २१६ खीलीयो ए सत्य वचन बोलवारुप संयम दुक्कर ॥ २७ ॥

अर्थः—दं० दांत सो० सोधण ते दांतने अर्थेसली आ० आदी ॥ अ० अदत्तनुं वि० वर्जवुं ॥ अ० निरवद्य ए० एषणीकछनुंदोषरहित गि० एहवो निर्दोष आहार लेवो अ० अति दु० दुक्कर ॥ २८ ॥

मूलः—दन्तसोहणमाइस्स अदत्तस्स विवज्जणं ।
अणवज्जेसणिज्जस्स गिण्हणा अवि दुक्करं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—बेतालीसदोष रहित आहार प्रमुखनुं ग्रहण करवुं ते दंतशोधन (दांतखोतरवानी सळीयादिक) पण अणदिधेलुं नहि लेवुं ते एवी रीतेके त्रणसेने चोवीस खीलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारे ने नवकोटीए गुणता, ५४ अल्प कीमतनी, एवी ५४ बहुकीमतनी, एवी ५४ अणुंनी, एवी ५४ स्थुलनी, एवी ५४ सचेतनी, एवी ५४ अचेतनी, एम ३२४ खीलीयोए अणदीधेलुं नहि लेवारुप अदतव्रत दुक्कर ॥ २८ ॥

अर्थः—वि० विरति अ० अब्रह्मचर्यना । का० काम भो० भोगनां र० स्वादनां न्नु० जाणीने उ० उग्र

को से भत्तं च पाणं वा आहरित्तु पणामए ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—ते मृगने औषध कोण दीए, तेने सुखसमाधि कोण पूछे, तेने भोजनपाणी कोणलावीआपे॥८०॥

अर्थः—ज० जेवारे य० वळी से० तेरोगीमृगने सु० सुखी हो० होय । त० तेवारे ग० जाय गो० गोचरी मृगनुं जिहाभक्षहोय तृणादिक जिहांहोय तिहांजाय भ० भाततृणादिक पा० पाणीने अ० अर्थे । व० वनगहनक्षेत्रादिक स० जिहांसरोवरहोय तिहांमृगजाय य० वळी ॥ ८१ ॥

मूलः—जया य से सुही होइ तया गच्छइ गोयरं ।
भत्तपाणस्स अट्ठाए वल्लराणि सराणि य ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः—जेवारे ते मृग निरोगी थाय तेवारे भोजनपाणीने अर्थे गहनवनमां अने सरोवरे जाय. ॥८१॥

अर्थः—खा० तृणादिकषाइने पा० पाणी पा० पीइने व० वनगहनक्षेत्रादिक होयतिहां स० सरोवरने य० विषे मि० मृगने चा० चरवुं तेमृगचर्या च० आचरीसेवीने ॥ ग० पछेजाय मि०आपणी रहेवानी चा०भूमीहोय तिहां॥८२॥

मूलः—खाइत्ता पाणियं पाउं वल्लरेहिं सरेहि य ।
मिगचारियं चरित्ताणं गच्छई मिगचारियं ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—त्यां ते मृग तृण (घास) आदिक खाइ पाणी पीने क्रीडा करी निवासपर जाय. ॥८२॥

अर्थः—ए० एममृगनीपरे संजमनेविषे स० उद्यमवंत भि० यति । ए० एममृगनीपरेसाधु अ० घणे थानकेफरतारहे अप्रतिबंधयतिछे तेभणीएकथानकनो प्रतिबंधनहोय । मि० मृगनीपरे चा० चरिए च० विचरिने

घीगमुख वासीराखवानो । सं० संचय चे० वळी व० तेहनोवर्जवो सु० अतिशे दु० दुकर ॥ ३१ ॥

मूलः—चउव्विहे वि आहारे राईभोयणवज्जणा ।

सन्निही संचओ चेव वज्जेयव्वो सुदुक्करं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः— घृत (घी) गोळादीक (खावा पीवानी) वस्तुनो रात्रीए संचय नहीं राखतां अन्न पाणी मेवाने मुखवास एवा चार प्रकारनो आहार ते रात्रीए भोजननुं वर्जवुं ते एवी रीते के वसेने सोळ खिलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारने नव कोटीए गुणतां, ५४ अन्ननी, ५४ पाणीनी, ५४ मेवानी ने ५४ मुखवासनी एम २१६ खीलीयोए रात्रीभोजन त्यागरुप छठुं व्रत ते अतिशे दुकर ॥ ३१ ॥

(एम महाव्रतरुपी तंबु तेनी १७८२ खीलीयो उपर मुजब जाणवी.)

अर्थः— छु० भुख य० वळी त० त्रषानुं सी० सीतनुं उ० उष्णनुं तापपरिसह । दं० डंस म० मसानी वे० वेदना ॥ अ० अक्रोसपारिसह दु० दुषकारिओ से० उपाश्रय य० वळी त० त्रणाना फा० फरस ज० मेलनोपरिसह ए० निश्चे य० वळी ॥ ३२ ॥

मूलः—छुहा तण्हा य सीउण्हं दंसमसगवेयणा ।

अक्कोसा दुक्खसेज्जा य तणफासा जल्लमेव य ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—क्षुधानो, तृषानो, टाढनो, तापनो, डांसमच्छरनो, कठोरवचननो, दुखकारी उपाश्रयनो, त्रण स्पर्शनो, मेलनो परिसह खमवो दुकर ? ॥ ३२ ॥

तुं सुखिहोयतो ए० एम पु० हेपुत्र ज० जेम सु० सुखथाय तेमकर । अ० माता पि० पिताए णु० दिक्षानि आज्ञा दीधे थके ज० छांडे उ० परिग्रह त० दिक्षानीआज्ञा तेवारपछी ॥ ८५ ॥

मूलः—मिगचारियं चरिस्सामि एवं पुत्ता जहा सुहं ।
अम्मापिईहि णुन्नाओ जहाइ उवहिं तहा ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—मृगनीपेरे हुं विचरीश ? एम मृगापुत्रे कह्ये थके मातापिता केहेवा लाग्यां के हेपुत्र ! जेम तमने सुख उपजे तेम करो ! एम मातापितानी आज्ञा (रजा) ए करी मृगापुत्रे आभरणादिकनी उपाधी तजी. ॥८५॥

अर्थः—मृगापुत्रे कह्युं मि० मृग चा० चर्यारुप संजमने च० आदरु एम। मृगापुत्रेकह्यो स० सर्व दु० असातारुप दुषनी वि० मुकावणहार मृगचर्या आचरस्युं ॥ तु० हेमाता तुह्मे दिक्षानी अ० आज्ञा दिधी छे तोहुंदिक्षालेसुं ॥ पछे मातादिके कह्युं ग० जातुं पु० पुत्र ज० जेम सु० सुखथाय तमने तेमकरो ॥ ८६ ॥

मूलः—मियचारियं चरिस्सामि सव्वदुक्खविमोक्खणिं ।
तुब्भेहिं अब्भणुन्नाओ गच्छ पुत्त जहासुहं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—तमारी आज्ञा होय तो सर्व दुःखथी मुकावणहार एवो मृगचर्यारुप संयम आदरुं ? एम मृगापुत्रे केहेवाथी मातापिता कहेवा लाग्या के हे पुत्र ! जेम तमने सुख उपजे तेम करो ! ॥ ८६ ॥

अर्थः—ए० एम सो० तेमृगापुत्रे अ० मातापि० पितानेसमीपे अ० दिक्षानी आज्ञामागीने व० घणेप्रकारे॥ म० ममत्वभाव छि० छेदे ता० तेवारे । म० मोटा ना० सर्प्प व्व० वळी कं० कांचालिछांडेतेम मृगापुत्रपरिग्रहने छांडे छे ॥८७॥

मूलः—सुहोइओ तुमं पुत्ता सुकुमालो सुमज्जिओ ।
न हु सी पभू तुमं पुत्ता सामण्णमणुपालिया ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हे पुत्र ? तुं निर्मळ वस्त्रादिके सुकुमार (कोमळ) ने सुख भोगववा योग्य तेथी पंचमहाव्रतरुप संयम पाळवाने समर्थ (शक्तिवान). नहि ॥ ३५ ॥

अर्थः—जा० जावजीवलगे ऽ० नहिविसामो गु० यतिनागुणनो तु० वळी म० समूहमोटो । गु० भारे उ० वळी लो० लोहना भा० भारनी व्व० परे जो० जे पु० पुत्र हो० होय दु० संजमनोभार वहेतां अत्यंत दोहिलो॥३६॥

मूलः—जावज्जीवमविस्सामो गुणाणं तु महब्भरो ।
गुरू उ लोहभारो व्व जो पुत्ता होइ दुव्वहो ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—हे पुत्र ! यतीना मोटा गुणोनो समुह (जथो) ते बहुज भारे लोढानीपेरे मर्णांतसुधी वेहेतां (उपाडतां) अत्यंत दोहीलो ॥ ३६ ॥

अर्थः—आ० चुलहेमवंत पर्वतउपरथी हेठेउतरेछे । तेआकासगंगाकहिये गं० तेगंगानेसाहमेपूरेजेमजावो-दोहिलो व्व० वळी । प० जेणेदीसथी पाणीआवतोहोय तिहांसाहमोजावो तेप्रतिश्रोतकाहिए प्रतिश्रोतजावुं जेम दुकर व्व० वळी दु० तेमयोवनवयनेविषे संजम पालवो दुकर । बा० भुंजाएकरीजेम सा० समुद्रतरवो दोहिलो हेपुत्र चे० वळी । तेम त० तरवुं गु० संजमरुपीओ गुण उ० समुद्र ॥ ३७ ॥

मूलः—आगासे गङ्गसोउ व्व पडिसोओ व्व दुत्तरो ।

सब्भिन्तरबाहिरओ तवोकम्मम्मि उज्जुत्तो ॥ ८९ ॥

गाथा ८९ भावार्थः-पंचमहाव्रते करी सहित पांच समितिने त्रण गुप्तीए गुप्तो छ अभ्यंतर ने छ बाहीर एवा बार प्रकारनां तपकर्ममां उद्यमवंत थयो. ॥ ८९ ॥

अर्थः-नि० ममतारहित नि० अहंकाररहितथयो नि० स्त्रियादिकना संगरहित च० छांड्याछे जेणे गा० त्रणप्रकारना गर्वजेणे । स० सरिखोभाव य० वळी स० सर्व भू० जीवने विषे । त० त्रसनेविषे था० थावरने विषे य० वळी ॥ ९० ॥

मूलः-निम्ममो निरहंकारो निस्सङ्गो चत्तगारवो ।
समो य सव्वभूएसु तसेसु थावरेसु य ॥ ९० ॥

गाथा ९० भावार्थः-ममता अहंकार ने सकळ संगरहित ने जेणे गर्व छोड्यो ने सर्व त्रस ने स्थावर जीवने विषे सरखा परिणामवाळो थयो. ॥ ९० ॥

अर्थः-ला० अनादिक लाभेथके अ० अणलाधेथके सु० सुखनेउपनेथके दु० दुखनेउपनेथके जी० जीवतव्यनेविषे म० मरणनेविषे त० तेम स० सरिषोभाव नि० कोइनिंदाकरे तेउपरे अने प० प्रसंसाकरे तेउपरेसरिषोभाव । त० तेम मा० कोइ मान दे तेउपरेअने अ० अपमानदे तेउपरेपणसरिखोभाव ॥ ९१ ॥

मूलः-लाभालाभे सुहे दुक्खे जीविए मरणे तहा ।
समो निन्दापसंसासु तहा माणावमाणओ ॥ ९१ ॥

छे, वळी जेम सर्प एकाग्र द्रष्टीए चाले तेम इर्या (जोइने चालवुं ते) समितिने विषे चालवुं दुष्कर ! ॥३९॥

अर्थः—ज० जेम अ० अग्नीनी सि० सिषा दि० अतिबलती पा० पीता हो० होय सु० अति दु० दोहिली त० तेमज दु० दुकर क० पालता जे० जे ता० योवनवयनेविषे स० यतीपणो ॥ ४० ॥

मूलः—जहा अग्गिसिहा दित्ता पाउं होइ सुदुकरा ।
तह दुक्करं करेउं जे तारुण्णे समणत्तणं ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—जेम अत्यंत वळती अग्निनी शिखा (झाळ) पीवी दोहीली तेम तरुणपणे (नानी उंमरे) चारित्र पाळवुं दुष्कर ! ॥ ४० ॥

अर्थः—ज० जेम दु० दुषे भ० भरवुं जे० जे । हो० होय वा० वायरेकरि को० कोथलो त० तेम दु० दुषे क० पाळवुं संजम जे० जे की० मंद संघयणाना धणीए कायर पुरुषे स० यतीपणुं पालवुं दोहिलुं ॥४१॥

मूलः—जहा दुक्खं भरेउं जे होइ वायस्स कोत्थलो ।
तहा दुक्खं करेउं जे कीवेणं समणत्तणं ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—जेम वायुथी कोथळो भरवो दुष्कर तेम मंद (निर्बळ) संघयणना धणीने तथा कायरने साधुपणुं पाळवुं दुष्कर ॥ ४१ ॥

अर्थः—ज० जेम तु० तोलेत्राजवेकरी तो० तोळतां दु० दोहिलो मं० मेरु गि० पर्वत । त० तेमज नि० निश्चळ नी० संकारहित दु० दुकर पालता स० दसविध यतिधर्म ॥ ॥ ४२ ॥

करीछेदे । चं० कोइएकचंदनसु विलेपणकरे तेबेहुउपरे क० सरिषोभाव य० वळी । अ० जिमेथके अ० अण-जिमेथके । त० तेमजसरिषो भावकरेमुनि ॥ ९३ ॥

मूलः—अणिस्सिओ इहं लोए परलोए अणिस्सितो ।
वासीचन्दणकप्पो य असणे अणसणे तहा ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः—तपश्चर्याए करी आलोकने विषे चक्रवर्ति प्रमुखनी ऋद्धि पामीए तथा परलोके देवनी ऋद्धि पामीए एवी अभिलाषा रहित अने कोइ चंदनथी चर्चे ने कोइ वांसले करी शरीर कापे तथा भोजन जमवाथी ने अणजमवाथी एकज भाव. ॥ ९३ ॥

अर्थः—अ० अप्रसस्तभुंडा दा० पापआववानाद्वार ॥ स० सर्वथकी पि० रुध्यांछे जेणे आ० आश्रवने । अ० सुद्धअंतःकरण सहित ज्झा० धर्मध्यानादिकने जो० व्यापारेकरी । प० प्रसस्तभलुं द० उपसम सा० जिनसासनने विषे ॥ ९४ ॥

मूलः—अप्पसत्थेहिं दारेहिं सव्वओ पिहियासवे ।
अज्झप्पज्झाणजोगेहिं पसत्थदमसासणे ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः—हिंसादिक सर्व पापथी निवर्त्यो ने आश्रव सर्वथा प्रकारे रुधी अध्यात्म ध्यानना व्यापारे करी कषाय उपशमावी रुडा जैनशासनने विषे थयो. ॥ ९४ ॥

अर्थः—ए० एम ना० ज्ञानेकरी च० चारित्रेकरी । दं० सम्यकेकरी । त० तपेकरि य०वळी । भा०

गाथा ४४ भावार्थः—हे पुत्र ? शब्द रुप गंध रस ने स्पर्श ए पंच विधि मनुष्य संबंधी विषय सुखने भुक्त भोगी थइने वृद्धपणे धर्म ग्रहण करजे ! ॥ ४४ ॥

अर्थः—सो० तेमृगापुत्र वे० कहेछे अ० माता पि०पिताने ए० एमज ए० तुमारो वचन ज० जेमछे तेम फु० साचो कहुंछुं इ० इह लो० लोकने विषे नि० विषयनी त्रषा नहोय निस्पृह होय तेहने । न० नथी किं० कांइए लगार मात्र पण दु० दुःकर ॥ ४५ ॥

मूलः—सो बेइ अम्मापियरो एवमेवं जहा फुडं ।
इह लोए निप्पिवासस्स नत्थि किंचिवि दुक्करं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—पुर्वोक्त माता पितानां वचन सांभळीने मृगापुत्र कहेतो हवो के हे मातापिता ! ए तमे कह्युं ते सत्य छे पण आ लोकने विषे जे निस्पृही होय तेने कांइ पण दुष्कर नथी ॥ ४५ ॥

अर्थः—सा० सरिर अने मा० मानसी चे० वळी वे० वेदना असाता रुप अ० अनंतीवार । म० मे सो० भोगवी भी० अतिरौद्र वेदना ॥ अ० घणीवार दु० दुषअने भ० भयनी उपजावणहारीवेदना य० वळी भोगवी ॥४६॥

मूलः—सारीरमाणसा चेव वेयणाओ अणन्तसो ।
मए सोढाओ भीमाओ असइं दुक्खभयाणि य ॥४६॥

गाथा ४६ भावार्थः—घणीवार दुःख तथा भय नीपजावनारी एवी शारीरिक ने मानसिकरुप अशातावेदनीमें अनंतीवार भोगवी ॥ ४६ ॥

मूलः—एवं करन्ति संबुद्धा पण्डिया पवियक्खणा।
विणिअट्टन्ति भोगेसु मियापुत्ते जहामिसी ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थः—जेम मृगापुत्रऋषि भोगथी निवर्त्या तेम तत्वना जाण पंडित विचिक्षण होय ते भोगथी निवर्ते. ॥ ९७ ॥

अर्थः—हवे मृगापुत्रना गुणकहीने उपदेशकहेछे ॥ म० मोटा प० प्रभावंत रागरहित ॥ म० मोटा ज०जसवंत । मि० एहवामृगापुत्रनो नि० सांभलिने भा०भाष्युंते । त०तपबारभेदे प्प० प्रधान च०आचरे च०वळी उ०जेउत्तम साधुहोयते । ग०मोक्षगतिपामे प०प्रधान च०वळी ति०त्रिलोकमांहि वि०जेगतिप्रसीधछे ॥९८॥

मूलः—महापभावस्स महाजसस्स मियाइ पुत्तस्स निसम्म भासियं ।
तवप्पहाणंचरियं च उत्तमं गतिप्पहाणं च तिलोगविस्सुतं ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—उपदेशमांही मोटी प्रभावंत तथा मोटा जशवंत तेवा मृगापुत्रनुं सुखदुःखनुं स्वरुप कह्युं, जे उत्तम साधु बार प्रकारनुं तप आचरे ते त्रैलोक्यमांही प्रसिद्ध एवी उत्तम मोक्षगतिए पहोंचे. ॥९८॥

अर्थः—त्रि० जाणीने दु० दुषनुं वि० वधारणहार ध० धन । म० एधनमाहरो एधननीममता । ब० बंधन सरिखा । च०वळी म० चोरादिकनां मोटा भ० भयनुं कारणछे । सु०सुखनीपमाडणहार ध०धर्म धु०धुरि अ०प्रधान । धा० धारो अंगीकारकरो नि० मोक्षपहुचावाना गु० ज्ञानदर्शनना आ० लाभनो हेतुछे म० मोटो त्ति० एम बे० कहुंछुं ॥ ९९ ॥ इतिमृगापुत्तीयंनामाओगणीसमो अध्ययन समाप्त ॥ १९ ॥

नरएसु वेयणा सीया अस्साया वेइया मए ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—ए मनुष्यलोकने विषे महामहीनादिकमां जेवी ताढ होय तेथी अनंतगुणी ताढनी अशाता वेदनी में नर्कनें विषे भोगवी ॥ ४९ ॥

अर्थः—कं० आक्रंदकरता मुजने कुं० लोहमय पचवानुं वेलुसारिषा कुं० भाजन तेहनेविषे ॥ उ० उंचा पा० पग अ० नीचो सि० मस्तककेकरीने । हु० देवतानी विक्रयकिधी अग्निनेविषे । ज० जाजल्यमान बलती अग्नीनेविषे । प० पच्यो पु० पुर्वे अ० अनंतिवार ॥ ५० ॥

मूलः—कन्दन्तो कुन्दुकुम्भीसु उड्ढपाओ अहोसिरो ।
हुयासणे जलन्तम्मि पक्कपुव्वो अणन्तसो ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—लोढादिकनां भाजन (वासण) ने विषे आक्रंद करतां थकां उंचा पग अने नीचुं मस्तक करी देवकृत् जाज्वळमानअग्निने विषे अनंतीवार मुजने रांध्यो. ॥ ५० ॥

अर्थः—म० मोटा द० दवनी । अ० अग्नी सं० सरिषी । म० मारुआडिनेविषे जेहवी वेलुहोय तेवेलु सरिषी व० वज्रमय वा० वेलु । क० कदंबनामा नदीनीवेलुते सरिषी वा० उसन वेलुनेविषे य० वळी। द० बाल्यो पु० पुर्वेमुजने अ० अनंतीवार ॥ ५१ ॥

मूलः—महादवग्गिसंकासे मरुम्मि वइरवालुए ।
कलम्बवालुयाए य दड्ढपुव्वो अणन्तसो ॥ ५१ ॥

अत्थधम्मगतिं तच्चं अणुसिद्धिं सुणेह मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—अरिहंत सिद्ध आचार्य उपाध्याय अने सर्व साधुने भावेथी नमस्कार करीने धर्मना परमार्थने जाणपणानुं प्रयोजन हे शिष्य ? हुं कहुंछुं ते तुं सांभळ ! ॥ १ ॥

अर्थः—प० घणा र० रतननोधणी रा० राजा से० श्रेणिक म० मगधदेशनोठाकुर । वि० घोडाफेरववानी क्रिडानेअर्थे नि० निकल्योछे घरथी मं० मंडिकुकुक्षिनामा चे० वननेविषे ॥ २ ॥

मूलः—पभूयरयणो राया सेणिओ मगहाहिवो ।

विहारजत्तं निज्जाओ मण्डिकुच्छिंसि चेइए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—घणां रत्ननोने मगधदेशनो अधिपती एवो प्रश्नजीतराजाने कळावती राणीनो पुत्र ते भंभसार तथा बीजुं नाम श्रेणीक नामनो राजा ते घरेथी शिकार करवाने माटे मंडीकुक्षी नामना वनने विषे नीकळ्यो ॥२॥

अर्थः—ना० घणीजातिना दु० वृक्ष ल० चंपकलता तेणेकरी । आ० व्याप्तछे । ना० घणीजातना प० पंखीएकरी नि० सेव्युंछे तेवन ना० घणीजातिना कु० फुलतेणेकरी । सं० छायुंछेवन । उ० तेउद्यान नं० नंदनवनसरिषी उ० उपमाछे ॥३॥

मूलः—नाणादुमलताइण्णं नाणापक्खिनिसेवियं ।

नाणाकुसुमसंछन्नं उज्जाणं नन्दणोवमं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—अनेक वृक्षने वेलडीए करी संकीर्ण (ठांसेलुं) ने फळ पुष्पादिके करी छवाएलुं ने विविध जातनां क्रौंचादिक पंखीयोथी सेवित एवुं क्रिडावन ते नंदनवन सरीखुं हतुं ॥ ३ ॥

मूलः—महाजन्तेसु उच्छू वा आरसन्तो सुभेरवं ।
पीडितो मि सकम्मेहिं पावकम्मो अणन्तसो ॥५४॥

गाथा ५४ भावार्थः—पोतानां कर्मे करी मोटा यंत्रने विषे शेलडीने पेरे रौद्र (भयंकर) पणे आक्रंद करतो छतो मुजने अनंती वखत पील्यो. ॥ ५४ ॥

अर्थः—कू० शब्दकरतो को० कोलनेरुपे सु० स्वानने रुपे ॥ सा० सामनामा परमाधामीए कोलनोरुपकीधो स० सबलनामे परमाधामीएस्वाननो रुपकीधो ते परमाधामीए य० वळी ॥ पा० भुमीउपरे पाडयो फा० जिर्णवस्त्रनीपरेफाडयो छि० वृक्षनिपरेछेद्यो ॥ वि० तडफडतो अ० घणीवार ॥ ५५ ॥

मूलः—कूवन्तो कोलसुणएहिं सामेहिं सबलेहि य ।
पाडिओ फालिओ छिन्नो विप्फुरन्तो अणेगसो ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—शामअने सबळ जातिना परमाधामि स्वान (कुतरा) ने शुकरना रुपे कुकुआट शब्द करतां थकां भूमी उपर पाडी तडफडतो थको अनंती वखत मुजने छेद्यो (शस्त्रादिके), भेद्यो (भालादिके) ॥५५॥

अर्थः—अ० षडगेकरि य० वळी अ० अलसीना व० वर्णेकरी भ० भालेकरी प० शस्त्रविशेष य० वळी। छि० बेषंडकिधा भि० मोटाषंड घणाकीधा । वि० शुक्ष्मखंड घणा किधा य० वळी ओ० उपनोहतो हुंनरकनेविषे पा० पापकर्मेकरी ॥ ५६ ॥

मूलः—असीहि य असिवण्णाहिं भल्लीहिं पट्टिसेहि य ।

अहो खन्ती अहो मुत्ती अहो भोगे असङ्गता ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—अहो ? आश्चर्यकारक एनो वर्ण, अहो ! एनुं रुप ! अहो ? ए आर्यनुं सौम्यतापणुं, अहो ? एनी क्षमा, अहो एनी निर्लोभता, अहो ? एनुं भोगथी विरक्तपणुं ॥ ६ ॥

अर्थः—त० तेयतिनां पा० पग उ० वळी वं० वादीने । का० करीने य० वळी प० प्रदक्षणाने । न० न अ० अति दू० दूरनहि अ० अतिढुकडोनहि ॥ पं० बेहाथजोडीने प० पुछेछे ॥ ७ ॥

मूलः—तस्स पाए उ वन्दित्ता काऊण य पयाहिणं ।
नाइदूरमणासन्ने पञ्जली पडिपुच्छती ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—प्रदक्षिणा करी ते यतिना पगने वांदीने अति वेगळो नहि तेम अति ढुकडो नहि एवी रीते बे हाथ जोडीने पुछतो हवो ॥ ७ ॥

अर्थः—त० तरुणनानो सि० छे तुं अ० हेआर्य प० लघुवयनेविषे दिक्षालीधीछे तेकेमदिक्षालीधी । भो० भोगने का० अवसरे सं० हेसंजति उ० सावधान उद्यमवंत सि० हुवोछुं तुं सा० चारित्रनेविषे मुनिराज ॥ ए० ए अ० अर्थ सु० तुं मुजने संभलाव ता० पहेलुं ॥ ८ ॥

मूलः—तरुणो सि अज्जो पव्वइओ भोगकालम्मि संजया ।
उवट्ठितो सि सामण्णे एतमट्ठं सुणामि ता ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हेआर्य ? तरुणावस्थामां भोगने अवसरे प्रवर्जित थइ चारित्रनेविषे तमे केम साव-

गाथा ५८ भावार्थः—जाज्वळमानअग्निने विषे चिता (चेह) मां जेम पाडाने बाळे तथा रींगणानुं जेम भडथुं करे तेम पोतानां पापकर्मे करी परवशपणे मुजने शेक्यो ने बाळीने भस्म कर्यो. ॥ ५८ ॥

अर्थः—ब० बलातकारे जोरे । सं० सांडसा सरिषी तुं० चांचेकरी लो० लोहसरीषी तुं० चांचेकरी पं० पंषिए । वि० विलुर्यो वि० विलविलाट करतोहतो तेवारे । ढं० ढंकनामे गि० गृद्धनामा पंपिये अ० अनंतिवार विलुर्यो हं० मुजने ॥ ५९ ॥

मूलः—बला संडासतुण्डेहिं लोहतुण्डेहि पक्खिहिं ।
विलुत्तो विलवन्तो हं ढङ्कगिद्धेहि णन्तसो ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—ढंक तथा गृद्ध नामे पंखीए सांणसा सरीखी तथा कठण लोढासरीखी चांचे करी बळात्कारे वलवलाट करतो मुजने अनंतिवखत विलुर्यो. ॥ ५९ ॥

अर्थः—त० तृषा कि० पीडयो धा० धातोकुदतो । प०पाम्यो वे० वेतरणीनामा न०नदी ॥ ज० पाणी पा० पीसुं ति० एहवो चि० चिंतवतोथको । खु० छरपलानि धा० धारासरिषापाणीएकरी वि० हणाणुं ॥६०॥

मूलः—तण्हाकिलन्तो धावन्तो पत्तो वेयरणिं नदिं ।
जलं पाहिं ति चिन्तन्तो खुरधाराहिं विवाइओ ॥६०॥

गाथा ६० भावार्थः—तृषाए पीडयो थको पाणी पीशुं एम चिंतवतो आगळपाछळ दोडतो वैतरणीए पहोंच्यो के जेनी छरपला (अस्त्रा) नी धारा सरिखो तिक्षण वेग तेणे करी हणायो ॥ ६० ॥

अर्थः—हो० हुं थाउंछुं ना० नाथतमारो भ० हे भय त्राणवीहता प्राणीनी रक्षाकरणहार ॥ भो० भोग भु० भोगव सं० हेसंजतिमुनी ॥ मि० मित्र ना० नाति करी प० सहित मा० मनुष्यभव खु० जेभणी सु० अति दु० दुर्लभछे ॥ ११ ॥

मूलः—होमि नाहो भयन्ताणं भोगे भुञ्जाहि संजया ।
मित्तनाईपरिवुडो माणुस्सं खु सुदुल्लहं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हे ? भयथी त्राण ? (रक्षण करनार) हुंतमारो नाथ थइश ! ने हेसंयति ! ए मनुष्यनो भव दुर्लभछे माटे मित्र ज्ञाति सहित विषय भोगभोगवो ? ॥ ११ ॥

अर्थः—हवेयतिकहेछे अ० आप वि० पण अ० अनाथछो हेराजन सि० तमेपण । से० हेश्रेणिक म० मगधदेसना आ० ठाकुर । अ० आपपण अ०अनाथ सं० छोतो तुं क०केहनो ना० नाथ तुं भ० थाइश ॥१२॥

मूलः—अप्पणा वि अणाहो सि सेणिया मगहाहिवा ।
अप्पणा अणाहो सन्तो कस्स नाहो भविस्ससि ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—तेवारे मुनि कहेताहवा के हेमग्धदेशना धणी श्रेणिकराजा ? तुं पोतेज अनाथ छता कोनो नाथथइश ॥ १२ ॥

अर्थः—ए० एमयतिए वु० कहेथके न० राजा सो० ते। सु० अतिआकुल व्याकुल चितेकरी सु० अति वि० विस्मयआश्चर्यवंत हुवो ॥ व० एहवुं वचन अ० अणसांभल्युं पु० पुर्वेतेसांभल्युं । सा० कोइयतिएनहोतंकह्युं ।

मूलः—खुरेहिं तिक्खधारेहिं छुरियाहिं कप्पणीहि य ।

कप्पिओ फालिओ छिन्नो उक्कित्तो य अणेगसो ॥६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—छुरीनी तिक्ष्ण धाराए करी खाल उतारीने हण्यो कातरणीए करी अनेक वखत काप्यो फाड्यो ने छेद्यो ॥ ६३ ॥

अर्थः—पा० पासेकरी कू० दिसेनहितेहवी जा० जालेकरी । मि० मृगनीवा० परे अ० परवस्यपणे अ० हुं ॥वा० वाह्यो ब० बांध्यो रु० रुंधीराष्यो वा० वळी ब० घणीवार चे० पुरणे वि० जीवथीरहित सरिखो कियो मुजने ॥ ६४ ॥

मूलः—पासेहिं कूडजालेहिं मिओ वा अवसो अहं ।

वाहिओ बद्धरुद्धो वा बहुसो चेव विवाइओ ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः—नागपास बंधन जेवी जाळे करी मृगनीपेरे परवशपणे घणी वखत बांध्यो मार्यो ने श्वासोच्छवास रुंधी जीवतव्यथी रहित कर्यो ॥ ६४ ॥

अर्थः—ग० बरछीएकरी म० मगरमछनेरुपे परमाधामीए जा० जालेकरी ॥ म० माछलानी वा० परे ॥ अ० परवसपणे अ० मने उ० वडछेकरी फा० फाड्यो मछनेरुपे परमाधामीए ग० ग्रह्यो जालेकरी ॥ मा०मार्यो मुजने य० वळी अ० अनंतीवार ॥ ६५ ॥

मूलः—गलेहिं मगरजालेहिं मच्छो वा अवसो अहं ।

मूलः—एरीसे सम्पयग्गम्मि सव्वकामसमप्पिए ।
कहं अणाहो भवति मा हु भन्ते मुसं वए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—एवी वांछित वस्तुनीमारे ऋद्धिछतां हुंकेम अनाथ ! माटे हेभगवत् आपनुं पुर्वोक्त वाक्य मृषा (जुठुं) तोनाहिहोय ! ! ! ॥ १५ ॥

अर्थः—हवेमुनिकहेछे तु० तु न० न जा० जाणे । अ० अनाथपणानो अ० अर्थ पु० उतपती च०वळी प० हे राजा जे० जेम अ० अनाथ भ० होय स० सनाथहोय वा० अथवा । न० हेराजा ॥ १६ ॥

मूलः—न तुमं जाणे अणाहस्स अत्थं पुत्थं च पत्थिवा ।
जहा अणाहो भवती सणाहो वा नराहिवा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—एवुं श्रेणीकराजनुं वाक्य सांभळी मुनि कहेता हवा के हे नरेंद्र ? तुं अनाथपणुं ने सनाथपणुं केम होय ? तेना विशेष अर्थनी उत्पति जाणतोज नथी ! ॥ १६ ॥

अर्थः—सु० सांभल मे० मुजनेकहेताथका म० हेमहाराजा । अ० अव्यग्रसावधान चे० चित्तेकरीसांभल । ज० जेम अ० अनाथ भ० होय । ज० जेम मे० मे प० परुप्यो ॥ १७ ॥

मूलः—सुणेह मे महाराय अव्वक्खित्तेण चेयसा ।
जहा अणाहो भवई जहा मेयं पवत्तियं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हे महाराजा ? व्यग्रचिते रहितने सावधानपणे करी सहित थको जेम अनाथ ने

मूलः—चवेडमुट्ठिमाईहिं कुमारेहिं अयं पिव ।
ताडिओ कुट्टिओ भिन्नो चुण्णिओ य अणन्तसो ॥६८॥

गाथा ६८ भावार्थः—चपेटाए करी मुकीए करी जेम लोहार लोढाने कुटे तेम कुटी अनंती वखतसूक्ष्म कटकाकर्या॥६८॥

अर्थः—त० ताता त० त्रांबा लो० लोह त० तरुओ (कथीर) सी० सीसुइत्यादिक तेगाळीरसकरी ॥ य०वळी पा०पायो मुजने क० अत्यंतकलकलतोरस ॥ आ० आरडतो सु० अति भे० रौद्रपणे ॥ ६९ ॥

मूलः—तत्ताइं तम्बलोहाइं तउयाइं सीसयाणि य ।
पाइओ कलकलन्ताइं आरसन्तो सुभेरवं ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः—त्रांबुं लोढुं तरुउं (कलइ) ने सीसादिक वस्तु गाळीने अत्यंत कळकळतुं करी, अतिशे आरडतो थको मुजने पायुं ॥ ६९ ॥

अर्थः—हवे परमाधामी एमबोल्या ॥ तु० तुजने पुर्वभवनेविषे पि० वलभहुता मं० मांसएमप्रचारीने । खं० मांसना षंडकरीने सो० मांसना सोलाकरीने य० वळी खा० षवराव्युं । विस० आपणा सरिरनो मं० मांस । अ० अग्नीनासरिषुं व० वर्णेकरि अ० घणीवार ॥ ७० ॥

मूलः—तुहं पियाइं मंसाइं खण्डाइं सोल्लगाणि य ।
खाविओ विसमंसाइं अग्गिवण्णाइ णेगसो ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः—अहो ! अनार्य कर्मना करणहार ! तुजने पुर्व जन्मने विषे मोर प्रमुखनो मांस

आ० पीडे अ० वैरी कु० कोप्योथको ॥ ए० एहवी मे० मुजने अ० आंखने विषे वे० वेदना उपनी ॥ २०॥

मूलः—सत्थं जहा परमतिक्खं सरीरविवरन्तरे ।
आवीलिज्ज अरी कुद्धो एवं मे अच्छिवेयणा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जेम वैरी कोप्यो थको अति तिक्ष्ण शस्त्रे करी शरीरना आंतरा कान प्रमुखने विषे घोचीने पीडे तेवी मुजने आंखनी वेदना उपनी ॥ २० ॥

अर्थः—ति०केडनामे० मुजने अ० मध्यभागने विषे पीडा उपनी च०वळी । उ० मस्तकपण च० वळी पी० दुषवाआव्यो । इ० इंद्रना अ० वज्रना प्रहार स० सरिषीघो० रौद्र बीजाने भय उपजावे तेहवी वे० वेदना प० अत्यंतदा० सहेतां दोहिली ॥ २१ ॥

मूलः—तियं मे अन्तरिच्छं च उत्तमङ्गं च पीडती ।
इन्दासणिसमा घोरा वेयणा परमदारुणा ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—इंद्रना वज्रनी पेरे अनेराने देखतां भय उपजे तेवी केडना मध्य भागे तथा मस्तकने विषे घणीज दाघज्वरनी वेदना उपनी के जे खमी न शकाय ॥ २१ ॥

अर्थः—उ० आव्या मे० माहरे अर्थे आ० वैद्य । वि० विद्याएकरी मं० मंत्रेकरी ति० पडिगणाना करणहार ॥ अ० एहवा डाह्या बीजा वैद्य नथी या० अथवा सास्त्र भणवेकरी स० सास्त्रना कु० जाण मं० मंत्रनां मू० मुलना वि० जाण ॥ २२ ॥

अर्थः—ति० तिव्रवेदना चं० उत्कृष्ट प्प० घणीस्थितिनी वेदना । घो० रौद्र अ० सहेताअतिघणी वेदना म० मोटा भ०भय सहित भी० कंपमानसरिर तेणेकरी न०नरकनेविषे वे० पुर्वेकहीवेदना भोगवी म०मे ॥७३॥

मूलः—तिव्वं चण्डप्पगाढाओ घोराओ अइदुस्सहा ।
महब्भयाओ भीमाओ नरएसु वेदिता मए ॥ ७३ ॥

गाथा ७३ भावार्थः—जे कर्म मजबुत ने तिव्र (आकरो) अनुभाग ने लांबी स्थीती भयंकर ने अति खमतां थकां दुष्कर ने जीहां मोटा भय उपजे ने उपजावे एहवी नर्कने विषे में वेदना (पीडा) भोगवी ॥७३॥

अर्थः—जा० जेहवी मा० मनुष्य लो० लोकनेविषे वेदनाछे । ता० तेहवी दी० दिसेछे वे० वेदनापण । ए० एमनुष्यलोकनेविषे जेहवी वेदनाछे तेवेदनाथी अ० अनंतगुणी अधिकी न० नरकनेविषे दु० दुषअने वे० असाता वेदनी ॥ ७४ ॥

मूलः—जारिसा माणुसे लोए ताता दीसन्ति वेयणा ।
एत्तो अणन्तगुणिया नरएसु दुक्खवेयणा ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः—जेवी ए मनुष्यलोकने विषे अती अशाता वेदनी होय तेथी अनंतगुणी अधीक नर्कने विषे अशाता वेदनी छे. ॥ ७४ ॥

अर्थः—स० सर्व भ०भवनेविषे अ० असाता ॥ वे० वेदना वे० भोगवी म० मे । नि० मेषानमेष मि० मात्र पि० वली जं० जेभणी सा० साता न० नथी । वे० सातावेदनी ॥ ७५ ॥

मूलः—पिया मे सव्वसारं पि दिज्जा हि मम कारणा ।
न य दुक्खाउ मोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—मारां माता पिताए मारे माटे सर्व धन आप्युं, पण मुजने ते दुःखथी पीडता मुकावी न शक्या ते मारुं बीजुं अनाथपणुं ॥ २४ ॥

अर्थः—मा० माता य०वळी मे०माहरी म०हेमहाराजा ॥ पु० पुत्रने सो० सोगेकरी दु०दुषीआरातिवंत । न० नहीं जेभणी माताए य०वळी दु०दुषथी मो०मुकाव्यो नहि ए०एम म० माहरु अ० अनाथपणो ॥ २५ ॥

मूलः—माया य मे महाराय पुत्तसोगदुहट्टिया ।
न य दुक्खाउ मोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हे महाराजा ! मारी माता पुत्रने दुःखे करी शोग दुःख ने आर्तध्यान धरती हवी पण ते माता ते दुःखथी मुजने मुकावी न शकी ए मारुं त्रीजुं अनाथपणुं ॥ २५ ॥

अर्थः—भा०भाइ मे०माहरो म० हेमहाराजा स० सगा एक उदरना उपन्याजे० वडो क० नाहनापण हुता ॥ न०नही तेणे भाइए य०वळी दु०दुषथी वि० मुकाव्यो मुजने ॥ ए०एम म०माहरुं अ०अनाथपणुं ॥२६॥

मूलः—भायरो मे महाराय सगा जेट्ठकणिट्ठगा ।
न य दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हे महाराजा ! सगा एक उदर (पेट) ना उपन्या माराथी नाना ने मोटा एवा

अटवीने विषे मृग तथा पंखीनुं औषध कोण करे छे. ।। ७७ ।।

अर्थः—ए० एकलो अ० अटवीने व०विषे । ज० जेम उ०वळी च० विचरे मि०मृग । ए० एमृगनीपरे ध० हुंधर्म च० आचरीश । सं० सतरभेदे संजमेकरी । त० बारभेदे तपेकरी धर्मआचरीश य०वळी ।। ७८ ।।

मूलः—एगब्भूए अरण्णे व जहा उ चरई मिगे ।
एवं धम्मं चरिस्सामि संजमेण तवेण य ।। ७८ ।।

गाथा ७८ भावार्थः—अटवीने विषे जेम एकलो मृग विचरे तेम संयमतपे करी एकत्व धर्म आचरीश ! ।।७८।।

अर्थः—ज० जेवारे मि० मृगने आ० रोग । म० मोटी अ० अटवीमांहि जा० रोगउपजे अ० रहेतोहो यतिहां रु०रुषहेठे वृक्षना थडनेविषे को०तिहां कोण एमृगने णं०वळी ता०तेवारे ति०पडिगणो वैदुकुणकरेछे ।।७९।।

मूलः—जहा मिगस्स आतङ्को महारण्णम्मि जायई ।
अच्चन्तं रुक्खमूलम्मि को णं ताहे तिगिच्छइ ।। ७९ ।।

गाथा ७९ भावार्थः—मोटी अटवीने विषे ज्यारे अशाता वेदनी कर्मने उदये मृगने रोग आवे तेवारे ते वृक्षने थडे रहेताने कोण त्यां तेनुं औषध करे छे !!! ।। ७९ ।।

अर्थः—को० कोण वा० वळी से० तेमृगने ओ० ओषध दे० दे । को० कोण वा० वळी से० ते मृगने पु० पुछे सु० सुख । को० कोण से० तेमृगने भ० भात च०वळी पा० पाणी वा०वळी आ० आणीने प० आपेदे ।।८०।।

मूलः—को वा से ओसहं देइ को वा से पुच्छई सुहं ।

गाथानो संबंध त्रीसमी गाथाए संपूर्ण थशे) ॥ २८ ॥

अर्थः–अ० अन्न पा० पाणी च०वळी ण्हा० न्हावण अंघोल च०वळी । गं० चुयादिक सुगंध द्रव्य म० फूल वि० चंदनादिकनुं विलेपन । म० मुजने ना० जाणता वा० अथवा अ० अजाणता । सा० तेबा० जोबनवंतीस्त्री ने० न भु० भोगवे ॥ २९ ॥

मूलः–अन्नं पाणं च ण्हाणं च गन्धमल्लविलेवणं ।
मए नायमनायं वा सा बाला नेव भुञ्जती ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः–ते योवनवंती अन्नपाणी स्नान पुष्पादीक सुगंधी पुष्पमाळा कस्तुरीयादिक वि-लेपन मारा जाणतां तथा अजाणतां थकां पण भोगवती नहि ॥ २९ ॥

अर्थः–ख० क्षणमात्र पि० पण मे० माहरे म० हे महाराजा पा० पासेथी मे० माहारा न० न फ० अलगी जाय सदाय पासे रहे । न० न ते पण स्त्री य० वळी दु० दुपथी वि० मुकाव्यो मुजने । ए० एम म० माहरुं अ० अनाथपणुं ॥ ३० ॥

मूलः–खणं पि मे महाराय पासाओ मे न फिट्टती ।
न थ दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः–ते स्त्री मारी पासेथी एक क्षीण पण अळगी नहि जतां सदाय पासेज रहेतीहती ते स्त्री पण मुजने दुःखथी मुकावी न शकी ए मारुं छतुं अनाथपणुं ॥ ३० ॥

मृगचर्यासेवीने उ० उचो प० जाय देवलोक तथा मोक्षगतिप्रते दि० उचीदिसे ॥ ८३ ॥

मूलः—एवं समुट्ठिओ भिक्खू एवमेव अणेगए ।
मिगचारियं चरित्ताणं उड्ढं पक्कमती दिसं ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—एम संयमने विषे उद्यमवंत एवा साधुने विविध प्रकारनो रोग उपजे तेवारे मृगनी पेरे गौचरिए विचारिने उंची देवलोक तथा मुक्तिनी गति त्यां जाय. ॥ ८३ ॥

अर्थः—ज० जेम मि० मृग ए० एकलो अ० घणेठामे चरतोथको विचरे तेमयति पण सावद्य टालवाभणीएक घरनी भिक्षानले घणेघरे भिक्षालेतो विचरे अ० घणेघरे मृगवासोरहे तेम यतिघणेथानके वासोरहे एकथानके प्रतिबंधनरहे धु० जेम मृगसदाय तृणादिक गोचरिकरे तेम यतिसदा गो० गोचरिकरिने संजमभार निर्वाहकरे । य० वळी ए० एममृगनिपरे मु० साधु गो० गोचरिए प० गयोथको । नो० भुंडाआहार माटे गृहस्थने ही० हीलेनहि नो० नही वि० य० वळी खिं० निंद्याकरे ॥ ८४ ॥

मूलः—जहा मिगे एग अणेगचारी अणेगवासे धुवगोयरे य ।
एवं मुणी गोयरियं पविट्ठे नो हीलए नो वि य खिंसएज्जा ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—जेम एकलो मृग नवां नवां स्थानकने विषे वसे पण एक स्थळे सदाय गौचरिए निर्वाह न करे तेम साधु मृगचर्यानी पेरे गौचरिए गयो थको पोताना तथा परना आत्माने हीले निंदे नहि. ॥८४॥

अर्थः—मृगापुत्रेकह्युं मि० मृग चा० चर्यारुप संजम च० आचरस्युं । एमातादिके कह्युंजोएम संजम लीधे

मूलः—एवं च चिन्तइत्ताणं पसुत्तो मि नराहिवा ।
परियत्तन्तीए राईए वेयणा मे खयं गया ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—हे नरेंद्र ! एम चिंतवीने हुं सुतो ने ज्यारे रात्री अति क्रमी त्यारे मारी वेदना क्षय थई ॥३३॥

अर्थः—त० तेवारे पछी क० रोग रहित थएथके प० प्रभातने विषे आपु० पुछीने बं० मातादिक स्वजन बांधवने खं० क्षमावंत दं० इंद्रीनो दमणहार हुओ नि० आरंभ रहित हुओ प० पडिवज्यों अ० अणगार साधुपणाने ॥३४॥

मूलः—तओ कल्ले पभायम्मि आपुच्छित्ताण बन्धवे ।
खन्तो दन्तो निरारम्भो पव्वइओ अणगारियं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—प्रभाते वेदना समावाथी निरोगी थए छते बांधवादिकने पुछी क्षमावंत इंद्रियोने दमनरुप ने निरारंभी एवुं अणगारपणुं ग्रहण कर्युं ॥ ३४ ॥

अर्थः—तो० तेवारे पछे हं० हुं ना०नाथ जा० हुवो अ०आपणा आत्मानो य० तथा । प० परआत्मानो पण हुं नाथ हुओ य०वळी । स० सर्वचे० वली भू० नाना मोटा सर्व जीवनो हुं नाथ हुवो ॥ त० त्रस बेंद्रियादिक जीव अने था० थावर पृथव्यादिक जीवनो हुं नाथ हुओ य०वळी ॥ ३५ ॥

मूलः—तो हं नाहो जाओ अप्पणो य परस्स य ।
सव्वेसिं चेव भूयाणं तसाण थावराण य ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—में दीक्षा लीधी त्यारे नाना ने मोटा एवा त्रसने पृथ्वीयादिक स्थावर एवा

मूलः—एवं सो अम्मापियरो अणुमाणित्ताण बहुविहं ।
ममत्तं छिन्दई ताहे महानागो व कञ्चुकं ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः—एम मृगापुत्रे मातापिताने अनेक विधिए मनावीने ममत्वभाव छेदीने जेम सर्प कांचळी तजे तेम भोग तजीने चाल्यो. ॥ ८७ ॥

अर्थः—इ० हाथीघोडा प्रमुख रथ पालखि प्रमुख रुद्धि वि० सुवर्णादिक च०वळी मि० मित्र य० वळी पु० पुत्र दा० स्त्रि च० वळी ना० नातिसगादिकने । रे० जेमरज व० वळी प० वस्त्रनेविषे ल० लागीहोय ते झाटकीने अलगीकरे तेमरजनीपरे । नि० छांडिने नि० निकल्यो दिक्षालेवानेअर्थे ॥ ८८ ॥

मूलः—इड्ढी वित्तं च मित्ते य पुत्तदारं च नायओ ।
रेणुयं व पडे लग्गं निद्धुणित्ताण निग्गओ ॥ ८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः—जेम वस्त्रे रज लागी होय तेने झाटके तेम सुवर्णादिक ऋद्धि, मित्र, पुत्र, स्त्री, ज्ञाति सगादिकने तजीने नीकळ्यो. ॥ ८८ ॥

अर्थः—पं० पांच म०महाव्रत जु० सहितहुओ । पं० पांच स० सुमतिसहित ति० त्रण त्ति० गुप्तिगुप्त । सहित हुवोमृगापुत्र य०वळी । स० छअभ्यंतरतप बा० बाह्यनाछभेदेतप । त० बारभेदेतप क०करवानेविषे उ० उद्यमवंत हुवो मृगापुत्र ॥ ८९ ॥

मूलः—पञ्चमहव्वयजुत्तो पञ्चहि समितो तिगुत्तिगुत्तो य ।

मूलः-अप्पा कत्ता विकत्ता य दुक्खाण य सुहाण य ।
अप्पा मित्तममित्तं च दुप्पट्ठियसुपट्ठिओ ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः-सुखनो कर्ता तथा भोक्ता, मित्र तथा शत्रु, रुडो तथा भुंडो पोतानो आत्मा छे, बीजो कोइ सुख दुःखादिकनो आपनार नथी ॥ ३७ ॥

अर्थः-हवे श्रेणीकराजा प्रते बीजो अनाथपणो असंजतिनुं अनाथीमुनी कहे छे इ० ए अ० अनेरो बीजो पण वि० वळी अ० अनाथपणो नि० हे राजा हु० निश्चे तं० ते ए० एक चि० चित्ते नि० स्थिर निश्चल चित्त थइने सु० सांभल नि० निर्ग्रंथनो ध० धर्मल० पामीने नि० राजा ज० जेम सी० सीदाय सिथिल होय अनुष्टान करवावेला ए० एकेक एगे० कुंडरिकादिक चारित्र मुकीने वेश छांडिने घरवासमध्ये गया ते तथा वेश राषिने केटलेक षोटामार्गनी परंपरा चलावी एहवा जे जाय ब० घणा का० कायर न० मनुष्य ॥ ३८ ॥

मूलः-इमा हु अन्ना वि अणाहया निवा तमेगचित्तो निहुओ सुणेहि ।
नियण्ठधम्मं लहिया निवा जहा सीयन्ति एगे बहुकायरा नरा ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः-हे राजा ? वळी वीजुं अनाथपणुं चित्तनी एक स्थीरता करीने सांभळ ! एकेक कायर मनुष्य निग्रन्थ यतीधर्म पामीने ढीलाचारी थाय ॥ ३८ ॥

अर्थ०-जो० जेप० दिक्षा लेइने म० महाव्रतने पडिवर्जीने । स० सम्यक प्रकारे च० वळी नो० न फा० सेवे प० प्रमादि थका । अ० वस्य अणकिधोछे अ० आत्मा य० वळी र० मधुरादिक स्वादने विषे गि० गृद्ध । रसे० रसने विषे

गाथा ९१ भावार्थः—अन्नादिक लाध्ये तथा अणलाध्ये सुखे तथा दुखे जीवतव्ये तथा मर्णे निंद्या तथा प्रशंसाए माने तथा अपमान आपे तोपण जेनां सरखां मणाम. ॥ ९१ ॥

अर्थः—गा० गारवत्रण, ऋद्धिनोअहंकार १ । रसगारव तेस्वादभोगव्याहोय मधुरादिक तेहनोअहंकार २ सातागारवते सुखनोअहंकारए ३ गारव । क० च्यारकषायथी ॥ दं० अशुभमनेकरीदंडोएतेमनदंड १ । इमवचन दंड २ कायदंड ३ । स० त्रणसल, मायासल १ नियाणसल २ मिथ्यादर्सनसल्य ३ । भए० सातभयथी य०वळी । मनुष्यने मनुष्यथी उपजेते इहलोकभय १ । तिर्यंचअने देवताथी मनुष्यने भयउपजे तेपरलोकभय । २ । चोरथी भयउपजे तेआदानभय ३ । पुर्वेकांइकभयउपजनासरिखो दिठोहोय तेसंभारेते अकस्मात भयकहिए ४ । वेदना-पीडापुर्वे पोतेपामीहोय तेथी तथा बीजाकोइकने वेदनादेखीनेउपजे ५ । मरणनोभय ६ । अपयसनोभय ७ तेथी नि० निवर्त्यो हा० हास्यअने सो० सोकथी अ० नियाणारहित अ० रागद्वेषरुपीयां बंधनरहित ॥ ९२ ॥

मूलः—गारवेसुं कसाएसुं दण्डसल्लभएसु य ।
नियत्तो हाससोगाओ अनियाणो अबन्धणो ॥ ९२ ॥

गाथा ९२ भावार्थः—त्रण गर्वथी, चार कपायथी, त्रण दंडथी, त्रण शल्यथी, सात भयथी, हांशी ने शोगथी निवर्त्यो ने नियाणुं तथा रागद्वेपनां बंधनथी रहित थयो. ॥ ९२ ॥

अर्थः—अणि० निश्रान्‌ऋधिनी वांछारहित तपकरे । इ० इह लो० लोकते मनुष्यलोकने विषेचक्रवर्त्यादिकनी ऋधिपामवानी वांछारहित तपकरे प० परलोकादीकनी अ० ऋद्धिनी वांछारहीत तप करे ॥ वा० कोइएकवांसले

अर्थः—चि० घणाकाळलगे अ० पण से० ते मु० मस्तक मुंडनी रु० रुचिवंत भ० थइने अ० अस्थिर जेहनाव्रत वळी व्रत लीये वळीमुकेसमकितविनाव्रतअस्थीर त० तपस्वीनि० अभिग्रहथी भ० भ्रष्ट चि० घणावरसलगेपि० पण अ० आत्माने क्लि० लोचादिके कलेसकरी कलेशपमाडिने । न० न पा० पारगामी हो० होय हु० निश्चे सं० संसारनो ॥४१॥

मूलः—चिरं पि से मुण्डरुई भवित्ता अथिरव्वए तवनियमेहि भट्ठे ।
चिरं पि अप्पाण किलेसइत्ता न पारए होइ हु संपराए ॥ ४१॥

गाथा ४१ भावार्थः—जे समस्त अनुष्ठान (क्रिया) रहित ने घणा काळ सुधी मुंडनी रुचीने वारंवार व्रत ग्रहण करीमुकवाथी अस्थीर व्रति ने तप नियमथी भ्रष्ट एवो ते यती घणां वर्ष सुधी लुंचनादिक कष्ट सहन करे पण जेने विषे जीव परिभ्रमण करे छे तेवा संसारनो ते पारगामी न थाय ॥ ४१ ॥

अर्थः—पु० जिननी आज्ञा तेशुद्ध समकितरुप धनविना पोलीठाली मु० मुठी ज० जेम से० ते अ० असार अ० अयंत्रि तवसि अणकीधोहोय आत्माजेहनोते कू० खोटा क० नाणानीपरे मुल न पामे वा० वळी रा० काचनोकटको वे० वैडूर्य रतननीपरे प्प० तेजकांति धरतो दिसेपण अ० अणअर्थनिक हो० होय य० वळी जा० जाण आगले ॥४२॥

मूलः—पुल्लेव मुट्ठी जह से असारे अयन्तिए कूडकहावणे वा ।
राढामणी वेरुलियप्पगासे अमहग्घए होइ य जाणएसु ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—अयंत्रीत कुटकार्षानी परे जेम पोलीमुठी असार ने काचनो कटको वैडुर्यमणिनी परे प्रभा धरतो होय पण प्रविण पुरुषनी पासे अल्प मुल्यवंत थाय ॥ ४२ ॥

एकेकामहाव्रतनी पांचपांचभावना अनित्यभावनादिक य०वळी । सु० निर्मलभावनाएकरी स० सम्यक प्रकारे भा० वासीने अ० आपणा आत्माने ॥ ९५ ॥

मूलः—एवं नाणेण चरणेण दंसणेण तवेण य ।
भावणाहि य सुद्धाहिं सम्मं भावेत्तु अप्पयं ॥ ९५ ॥

गाथा ९५ भावार्थः—एम ज्ञाने करी चारित्रे करी सम्यत्वे करी तपे करी निर्मळ बार तथा पंचमहाव्रतनी पचवीस भावनाए सम्यक्भावे आत्माने वासे. ॥ ९५ ॥

अर्थः—ब० घणा उ०वळी वा० वरसलगे । सा० चारित्र अ० पालीने । मा० एकमासे । उ०वळी भ० अणसणकरी । सि० मोक्ष प० पांम्या अ० प्रधानगति ॥ ९६ ॥

मूलः—बहुयाणि उ वासाणि सामण्णमणुपालिया ।
मासिएण उ भत्तेण सिद्धिं पत्तो अणुत्तरं ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थः—घणां वर्ष चारित्र पाळीने एक मास भक्तनां त्रीस अणसणे करी उत्तम एवी मोक्षगतिए मृगापुत्रमुनि गयो. ॥ ९६ ॥

अर्थः—ए० एणीपरेकरे मृगापुत्रनीपरे क० करेजे सं० तत्वनाजाण । प० तेपंडितहोय प० जेविचक्षण तेपापथी वीहेपापना दोषनोजाणहोय तेएमकरे वि० निवर्ते भो० कामभोगथी । मि० मृगापुत्र ज० जेम इ० ऋषिजेम भोगथी निवर्त्या तेमानिवर्ते ॥ ९७ ॥

जाय तथा जेम अविधिए शस्त्र ग्रहण करवाथी मारे ने जेम अविधीए मंत्र जपवाथी वैताळ मारे तेम ए शब्दादिक विषययुक्त यतीधर्म मारे ॥ ४४ ॥

अर्थः—जे० जेवेषधारी ल० सामुद्रीक शरीरना लक्षण सु० सुपननो विचार प० लोकआगले कहेतो थको प्रवर्ते नि० भूमिकंपादिक अतितकाल प्रमुखनो निमित्तभाषे को० पुत्रादिकने अर्थे स्त्रीभरतारने एकपोतिए स्नान कराववाने विषे सं० अतिआशक्त कु० जुठोआश्चर्यकारी वि० विद्या मंत्रादिकेकरी आ० पापनी उपराजणकरी जी० जीवे न० तेमंत्रादिकथी न ग० पामे स० सरणमंत्रादिकथी आधार त० अंत का० काळनेविषे ॥ ४५ ॥

मूलः—जे लक्खणं सुविण पउञ्जमाणे निमित्तकोऊहलसंपगाढे ।
कुहेडविज्जासवदारजीवी न गच्छई सरणं तम्मि काले ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—जे चक्रादिक लक्षण विचार कहे तथा स्वप्नविचार कहे तथा संतानादिकने अर्थे अतितकाळादिकनुं निमित कहे तथा मंत्र यंत्र तंत्रादिक विद्याथी आश्चर्य उपजावी केवळ (संपूर्ण) पाप कर्म उपराजे पण अंतकाळे ते शरणन थाय ॥ ४५ ॥

अर्थः—त० अतिअज्ञानपणेकरी उ० वळी से० द्रव्ययतिवेषधारी । अ० सीलरहित ॥ स० सदाय दु० दुखी वि० विपरितपणो उ० पामे परलोकनेविषे सुखपांमवानी आशा होय ते दुखपामे । सं० निरंतर जाय न० नरक ति० तिर्यंचनी जो० जोनिनेविषे । मो० चारित्र वि० विराधीने अ० असाधु रु० रुप ॥ ४६ ॥

मूलः—तमं तमेणेव उ से असीले सया दुही विप्परियामुवेति ।

मूल—वियाणिया दुक्खविवद्धणं धणं ममत्तबन्धं च महाभयावहं ।
सुहावहं धम्मधुरं अणुत्तरं धारेज्ज निव्वाणगुणावहं महं ॥९९॥ त्ति बेमि ॥

(इतिश्री मियापुत्तीयं एकोनविंशतितमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १९॥)

गाथा ९९ भावार्थः—दुःखने वधारनार, ममताने बंधन करनार, भली रुचीमां विघ्न उपजावनार, चोरादिक मोटा भयनुं कारण, एवुं धन जाणीने तेने तजी सुखनी प्राप्तिरूप ने महासत्व (धैर्य) वंतने वेसवा योग्य एवा धर्मरथने विषे बेशी ज्ञानादिकनी प्राप्तिनो मोटो लाभ एवा उत्तममोक्षने धारवो, एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने केहता हवा के हे जंबू ? जेम में श्रीमहावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ ९९ ॥ इतिश्री मृगापुत्रना ओगणीसमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ १९ ॥ पूर्वे ओगणीसमा अध्ययनने विषे सावद्य औषधनो त्याग कर्यो तेतो महानिर्ग्रंथनेज होय ते माटे वीशमा अध्ययने विषे अनाथी महानिग्रंथनुं उदाहरण कहेछे ॥ १९ ॥

अर्थः—सिद्धा० जेवंताजेटला अरिहंततिर्थंकर प्रवर्तताहोय तेहने सिद्धशब्दे अरिहंत अने सिद्धवेहुजाणवा सि० सिद्धआरिहंतने न० नमस्कार कि० करीने। सं० संजति आचार्यउपाध्याय सर्वसाधुने च० वळी भा० भावथी ॥ अ० हेतन्नाजेअर्थिं जीवतेणेवांछीए तेअर्थकहियेवली तेसीपामण केहवी ध० धर्मनोहेतु ग० ज्ञानछे त० अविपरितसत्यछे ॥ अ० एहवी सि० सिषामण सु० गुरुकहेछे हेशिष्य सांभल मे० मुजनेकहेताथका ॥ १ ॥

मूलः—सिद्धाण नमो किच्चा संजयाणं च भावओ ।

मूलः—न तं अरी कण्ठछेत्ता करेइ जं से करे अप्पणिया दुरप्पया ।
से नाहई मच्चुमुहं तु पत्ते पच्छाणुतावेण दयाविहूणो ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थ—प्राणनो नाशकरनार वैरी जेटलो अनर्थनकरे तेटलो पोतानोआत्मा दुष्टाचारीथको अनर्थ करे ते मुर्ख दुराचार आचरतो थको विचार न करे पण सत्तरे भेदे संयमरहित मर्णने मुखे पहोत्योथको पश्चाताप करशे॥४८॥

अर्थः—नि० अर्थ रहित निः फल ते चारित्रादिक आदरीने पश्चाताप करे । घरमांहि पण जइ न शके न० चारित्रनी रु०रुची उ०वळी त० ते द्रव्य यतिवेषधारीने । जे० जेउ० उत्तम अ० अर्थने संजमने वि० विराधी ॥ इ० इहलोक ऽवि० पण से० ते वेषधारीने न०नथी प०पर वि०वळी लो० लोक पण नथी ॥ दु० बेहु लोकमांहि अ० पण से० ते वेषधारी भ्रष्ट चिंत्ताए करी झि० षीजे षेद पामे त० तिहां लो० लोकमांहि ॥४९॥

मूलः—निरट्ठिया नग्गरुई उ तस्स जे उत्तमट्ठं विवज्जासमेइ ।
इमे वि से नत्थि परे वि लोए दुहओ वि से झिज्जइ तत्थ लोए ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—ते द्रव्ययतिनी चारित्रनी रुची निष्फळ ने आलोके तथा परलोके भष्टाचारिने सुख नहीं ने बन्नेलोकने विषे ते झुरापो करे. ॥ ४९ ॥

अर्थः—ए०एणीपरे । अ०आपणा पोताने छ० छांदे प्रवर्तवेकरी । कु० कुसीलियानो रु०रुप । म० मार्ग वि० विराधीने जि० जिनेंद्रनो उ० जिनउत्तमनो । कु० जेमपंषणी आमिषसहित दुष पामे तेम पंषीणीनी वि० परे ॥ भो० भोगनार० स्वादने विषे गि० गृद्ध ॥ नि० निर्थक फोगट सो० सोच प० पश्चाताप करे ॥५०॥

अर्थः—त० तिहां सो० तेश्रेणिकराजा पा० देखेछे सा० साधुमुनिस्वरने । सं० संजति सु० भलो स० समाधिवंत नि० बेठोदिठोरु० वृक्षनेमू० हेठले सु० सुकमाल सु० सुषोचित्तजेहनो ॥ ४ ॥

मूलः—तत्थ सो पासई साहुं संजयं सुसमाहियं ।
निसिन्नं रुक्खमूलम्मि सुकुमालं सुहोइयं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ते वनमां एक वृक्षनी समीपे सुकुमारने सुखोचितने सुख योग्य ने समाधिवंत एवो एक संयति (साधु) दीठो ॥ ४ ॥

अर्थः—त० तेयातिना रु० रुपने तु० वळी पा० देषीने ॥ रा० राजा तं० ते सं० संजतिना रुपनेविषे अ० अत्यंत प० उत्क्रष्टो आ० आश्चर्यहुवो अ० अतुल उपमारहित रु० रुपनुं वि० विस्मय ॥ ५ ॥

मूलः—तस्स रूवं तु पासित्ता राइणो तम्मि संजए ।
अच्चन्तपरमो आसी अउलो रूवविम्हओ ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—ते यतीनुं अति उत्कृष्ट रुप जोइने श्रेणीकराजा आश्चर्य पाम्यो ॥ ५ ॥

अर्थः—अ० आश्चर्यकारी । व० सरिरनो वर्ण अ० आश्चर्यकारी रु० रुपने । अ० आश्चर्यकारी अ० आर्यनुं सो० सौम्यपणो ॥ अ० विस्मयकारी । खं० क्षमा अ० विस्मयकारी मु० निलोभपणाने । अ० विस्मयकारी भो० भोगनेविषे अ० संगरहितपणो ॥ ६ ॥

मूलः—अहो वण्णो अहो रूवं अहो अज्जस्स सोमया ।

मूलः—चरित्तमायारगुणन्निए तओ अणुत्तरं संजम पालियाण ।
निरासवे संखवियाण कम्मं उवेइ ठाणं विउलुत्तमं धुवं ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—ज्ञानसंयुक्त थको संयम (चारित्र) नो आचार पाळी आश्रवरहित थइ कर्मने क्षय करी नित्य अनंतासिद्धनुं स्थानक ते मुक्तिपद पामे ॥ ५२ ॥

अर्थः—हवे सुधर्मास्वामी कहे छे । ए० एम पूर्वे कह्यो तेम कर्म शत्रु प्रते रौद्र । दं० इंद्रीनो दमणहार वि० वळी म० महा त० तपो ध० धन मोटा तपरुपिया धननो धणी । म० मोटा मु० मुनी । म० मोटा प० प्रज्ञावंत म०मोटा य० यसवंत अनाथि निग्रंथ । म० मोटा नि० निग्रंथने हितकारी इ० एम म० महा सु० श्रुत मोटो अध्ययन । से० ते श्रेणिकराजा प्रते क० कह्यो अनाथी महामुनीए म० मोटा वि० विस्तारे ॥ ५३ ॥

मूलः—एवुग्गदन्ते वि महातवोधणे महामुणी महापइन्ने महायसे ।
महानियण्ठिज्जमिणं महासुयं से कहेई महया वित्थरेणं ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—ए पुर्वोक्त प्रकारे कर्मशत्रु प्रत्ये रौद्र (भयंकर), इंद्रियोने दमन करनार, तपोधनी द्रढव्रती महाप्रज्ञा (बुद्धि) वंत, यशवंत, मोटा निर्ग्रंथने हीतकारी एवा महामोटा अनाथीए महाश्रुत अध्ययन मोटा विस्तारे करी श्रेणीकराजाने कह्युं ॥ ५३ ॥

अर्थः—तु० संतोपाणो य० वळी से० श्रेणीक रा० राजा । इ० इम उ० बोल्यो क० बे हाथ जोडिने । अ० अनाथपणुं ज० जेम भू० हतुंतेमकह्युं । सु० भलीपरे से० मुजने उ० उपदेस्यो ॥ ५४ ॥

धानथया ? ए अर्थ सांभळवा हुं इच्छुंछुं ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे मुनिराज कहेछे । मि० हुं अ० अनाथहतो म० हेमहाराजा मगधदेशनां ॥ ना० अणपामी वस्तु पमाडे, पाम्योछे तेहनी रक्षाकरावे एहवायोग्य क्षेमतुंकरणहारनाथ । म० माहरे न० न वि० हतो मुजने अ० अनुकंपा करणहार कोइ सु० मित्र वा० पणनहोतो । कं० लगारमात्र थोडोपण न० नपामुं अनुंकंपाए-करी सुखनो अ० देणहार म० हुं ॥ ९ ॥

मूलः—अणाहो मि महाराय नाहो मज्झ न विज्जई ।
अनुकम्पगं सुहं वावि कंचि नाभिसमेमहं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—तेवारे मुनि कहेताहवा के हेमहाराजा ? मारेयोग्य क्षेमना करनार कोइ नाथ (धणी) नहि, अनुकंपाएकरी सुखआपनार कोइ मित्रनाहि तेथीहुं अनाथ होवाथी में दीक्षा धारणकरी ॥ ९ ॥

अर्थः—त० तेवारपछी सो० ते प० हस्यो रा० राजा । से०श्रेणिक म०मगध देशनो आ० ठाकुर ॥ ए० एम ते० तुजने इ० ऋधिवंतने क० केम ना० नाथ न० न वि० हुवो ॥ १० ॥

मूलः—ततो सो पहसिओ राया सेणिओ मगहाहिवो ।
एवं ते इड्ढिमन्तस्स कहं नाहो न विज्जई ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—तेवारे मगध देशनो अधिपती श्रेणीकराजा हस्यो ने कहेवा लाग्यो के अहो ! एवी वर्णादिकनी ऋद्धिवंतने योग्य क्षेमनो करनार नाथ केम नहोय ! ! ! ॥ १० ॥

खामेमि ते महाभाग इच्छामि अणुसासिउं ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—हे संयति ? अनाथ जीवना तमेज नाथ ? ने सर्व जीवना रक्षपाळ हे महा भाग्यवंत ? तमने खमावुंछुं ? ने मारा आत्माने तमारा उपदेशरुप शिखामण वांछुंछुं ? ॥ ५६ ॥

अर्थः—पु० पुछीने म० मे । तु० तुजने झा० धर्मध्याननो वि० वियाघात जो० जे क० कीधो । नि० आमंत्रण दिधुं य० वळी भो० भोगेकरी हे संजती तुं भोग भोगव इत्यादिक तं० ते स० सर्व मस्तकेकरी षमावुंछुं मे० माहरो म० अपराध सर्व खमो ॥ ५७ ॥

मूलः—पुच्छिऊण मए तुब्भं झाणविग्घाओ जो कओ ।
निमन्तिया य भोगेहिं तं सव्वं मरिसेहि मे ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—हे संयति ? प्रथम वये केम प्रवर्जित थया ? एम जे पूछयुं तथा ध्यानमां विघ्न कर्युं, अने भोग भोगवो एम आमंत्रण कर्युं इत्यादि अपराध ते सर्व मस्तके करीने हुं खमावुंछुं ! ! ! ॥ ५७ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे थु० स्तवीने स० ते रा० बीजा राजा मांहि सी० सींह समान श्रेणीक नामे राजा ॥ अ० अणगारमांहि सी० सींह समान तेहने प० उत्कृष्टि भ० भगतीए करी ॥ स० कुटंब स० प० परिवार सहित स० बांधव सहित ध० धर्मनुं अ० रक्तथको वि० निर्मल मिथ्यात्व राहित चे० चित्तेकरी ॥५८॥

मूलः—एवं थुणित्ताण स रायसीहो अणगारसीहं परमाइ भत्तीए ।
सओरोहो सपरियणो सबन्धवो धम्माणुरत्तो विमलेण चेयसा ॥ ५८ ॥

तेहवुं वचनयतिए कह्युंथकुं । वि० विस्मय पाम्यो राजा यति अप्रद्दतुं केमबोले ॥ १३ ॥

मूलः—एवं वुत्तो नरिन्दो सो सुसंभन्तो सुविम्हिओ ।

वयणं अस्सुयपुव्वं साहुणा विम्हयन्निओ ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—एम मुनिएकहेवाथी तेश्रेणिक राजा अति व्याकुळ चित्तथको आश्चर्यकारी पुर्वेनहि सांभळेलुं एवुं वचन सांभळी संशयवंत (एटले हुंकोणछुं तेआमुनि जाणतानथी एम) थको बोल्यो ॥ १३ ॥

अर्थः—अ० अश्व ३३ सहस्र ह० ३३ सहस्रहाथी म० मनुष्य ३३ कोडि मे० मारेछे ॥ पु० नगर अं० अंतपुर च०वळी मे० मारेछे ।। भु० भोगवुंछुं मा० मनुष्यसंबंधिया भो० भोगने । आ० आज्ञामारी रुडिपरे सेवक आराधेछे इ० ठकुराइपणो च०वळी मे० मारेछे ॥ १४ ॥

मूलः—अस्सा हत्थी मणुस्सा मे पुरं अन्तेउरं च मे ।

भुञ्जाहि माणुसे भोगे आणा इस्सरियं च मे ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—तेत्रीस हजार हाथी, तेत्रीसहजार घोडा, तेत्रीसहजार रथ, तेत्रीसक्रोड पायक, एक क्रोडने इकोतेर लाख गाम नगर मनुष्यनेविषे ठकराइपणुं ने मारी आज्ञा प्रवर्तेछे ने अंतेउरनेविषे मनुष्यसंबंधी भोग भोगवतोथको विचरुंछुं. ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एहवी सं० संपदा अ० अग्रप्रधान । स०सर्व का० मनवंछीतवस्तु स० सहितछे माहरोआ त्मातेहभणी क० केम अ० अनाथ भ० थाउंहुं । मा० रषे हु०हे भ० भगवान मु० मृषा व० बोलताहो ॥१५॥

पंखीनी पेरे प्रतिबंधरहित मोहथी विरक्त थई अनाथीमुनि पृथ्वीने विषे विचरतो हवो एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ ६० ॥ इतिश्री उत्तराध्ययनना विसमा अनाथीमुनिना अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ २० ॥

अर्थः—विसमा अध्ययनने विषे अनाथपणो कह्यो ॥ ते अनाथपणो छांडिने मोटा निग्रंथने मार्गे च-लवुं कह्युं । तेतो स्त्रीयादिक रहित स्थानक सेवता महा निग्रंथपणो होय । ते एकविसमा अध्ययनने विषे वि-विक्ताचर्याए समुद्रपालनामा मुनि विचर्या ते संबंध कहेछे । सकल लोकना सुख दुःखनो जाण होय ते वैराग्य पणो पामे । समुद्रपाल कुमारनीपरे तेणे एकविसमुं अध्ययन कहेछे ॥ चं० चंपानगरीने विषे पा० पालितनामे ना०नाम । सा० श्रावक आ० हुतो वा० वाणीओ म० श्री महावीरदेव भ०भगवंतनो सी० सीष्य श्रीमहावीर-जीना समजाव्या माटे शिष्य सो० ते उ०वळी म० महांत आत्मानो ॥ १ ॥

मूलः—चम्पाए पालिए नाम सावए आसि वाणिए ।
महावीरस्स भगवओ सीसे सो उ महप्पणो ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—चंपानगरीमां पालीत नामे सारथवाह हतो ते ज्ञातेवणिक ने महावीर भगवंतनो श्रावक शिष्य ने महांत आत्मानो धणी हतो ॥ १ ॥

अर्थः—नि० निग्रंथ संबंधिया पा० प्रवचन सिधांतने विषे ॥ सा० श्रावक से० ने वि० विसेषे को० जाण ॥ पो० वाहणेकरी व० व्यापार करतो थको पि० पिहुंड । न० नगर आ० आव्यो पहुतो ॥ २ ॥

सनाथपणुं होय ! ने जे में परुप्युं ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ ?७ ॥

अर्थः–को०कोसंवी ना०नामा न० नगरी । पु०घणाकालनीनीपनी पु०घणीजुनी नगरी तेहने भे० भेदनी उपजावनार त०तिहां आ०हूओ पि०पिता म०माहरो । प०प्रभूत ध०धन सं०संचय एहवुं नामपितानुं ॥१८॥

मूलः–कोसम्बी नाम नयरी पुराण पुरभेयणी ।

तत्थ आसी पिया मज्झ पभूयधणसंचओ ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः–घणी जुनी ने अन्य नगरने भेद (आश्चर्य) उपजावे तेवी कोशांबी नामनी नगरीने विषे प्रभूत (पुष्कळ) धनसंचय नामे मारो पिता हतो ॥ १८ ॥

अर्थः–प० प्रथम व० वय योवन वयने विषे म० हे महाराजा ॥ अ० अतुल उपमा रहित मे० मुजने अ० आंषनी वे० वेदना उपनी ते वेळा अ० हूओवि० विस्तीर्णदा० दाघज्वर ॥ स० सर्व अ० शरीरने विषे य० वळी प० हे राजा ॥ १९ ॥

मूलः–पढमे वए महाराय अतुला मे अच्छिवेयणा ।

अहोत्था विउलो दाहो सव्वङ्गेसु य पत्थिवा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः–हे राजा ? प्रथम (तरुण) योवनवयने विषे मुजने घणीज आंखनी वेदना (पीडा) उपजी तेथी सर्व शरीरने विषे दाघज्वर थयो ॥ १९ ॥

अर्थः–स० सत्थज० जेम प० अतिति० तिक्षण । स० सरीरना वि० विवरमांहि कांन प्रमुषमांहि ।

अर्थः—खे० षेमकुसल । आ० आव्यो चं० चंपानगरिए । सा० श्रावक वा० वाणीओ आपणे घ०घरे सं० वधेछे त०तेने घ० घरने विषे दा० पुत्र से० ते सु० सुषोचित भोगभोगववा योग्य विचरे छे ॥ ५ ॥

मूलः—खेमेण आगए चम्पं सावए वाणिए घरं ।
संवड्ढती तस्स घरे दारए से सुहोइए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—ते श्रावक वाणीयो अनुक्रमे चालतां क्षेमकुशळे चंपा नगरीये पोताना घरे आव्यो, ने तेने घरे बाळक सुकमाळथको वृद्धी पामतो हवो ॥ ५ ॥

अर्थः—बा० बोतेर क०कलाएकरी संपुर्ण निपुण जाणछे य०वळी । सि० सिख्यो नी० नीतिशास्त्रनो को० जाण हुओ । जो० जौबने करी य० वळी सं० सहित योवनवंत थयो । सु० भलो रु० रुप छे पि० वलभ दं० दरसन छे जेहनो ॥ ६ ॥

मूलः—बावत्तरी कलाओ य सिक्खती नीइकोविए ।
जोव्वणेण य संपन्ने सुरूवे पियदंसणे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—जेनुं दर्शन वल्लभकारी स्वरुपवंत ते बाळक बहोतेरकळा भण्योने नीतिशास्त्र शीख्यो ने अनुक्रमे योवन प्राप्त थयो ॥ ६ ॥

अर्थः—त० ते समुद्रपालने रु० रुपवंत भ० भार्या । पि० पिताए आ० आणी परणावी रु० रुपीणी नामे । पा० प्रासादने विषे की० क्रीडा करे छे । र० रमणीक । दे० देवता दो० दोगुंदक देवता ज०

मूलः—उवट्ठिता मे आयरिया विज्जामन्ततिगिच्छया ।
अधी या सत्थकुसला मन्तमूलविसारया ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—वैदकशास्त्रमां निपुण ने मंत्रमुळीना जाण ने विद्याए तथा मंत्रे करी औषध करवामां चतुर एवा वैदो मारे माटे आव्या ॥ २२ ॥

अर्थः—ते० ते वैद्य मे० मुजने ति० वैद्युपडिगणुं कु० करे ॥ चा०च्यार प्रकारे ते च्यार प्रकार कहेछे चा० वैद्य डाह्या पंडित १ । ओषध जेहवुं जोइए तेहवुं २ । रोगी ओषध करवानो अर्थि ॥३॥ रोगीने पडिगणुं करतां जे मातादिक सेवा करवीहोय तेहवी पण हुती ज० जेम हि० हित होय तेम करे न० न य०वळी दु० दुषथी ते चारप्रकारे पडिगणुं करणहारे वि० मुकाव्यो मुजने । ए०एम म० माहरो अ० अनाथपणो ॥ २३ ॥

मूलः—ते मे तिगिच्छं कुवन्ति चाउप्पायं जहाहितं ।
न य दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—एक वैदकशास्त्रमां पंडीत, बीजे शुद्ध औषधी, त्रीजे रोगीने विश्वासपात्र, चोथे औषध करवामां चातुर्य ए चार प्रकारे जेम हीत थाय तेवी रीते ते वैदो औषध करतां ते दुःखथी मुजने मुकावी न शक्या ? ए माहरुं प्रथम अनाथपणुं ? ॥ २३ ॥

अर्थः—पि०पिताए मे०माहरे स०सर्वसा०धन पि०पण ॥ दि०देइ हि०वळी म०माहरी आंखनी वेदना टाळवाने का०अर्थे ॥ न०न पिताए य०वळी दु०दुषथी मो०मुकाव्यो मुजने । ए०एम म०माहरो अ०अनाथपणो ॥२४॥

मूलः—तं पासिऊण संवेगं समुद्दपालो इणमब्बवी ।
अहो ऽसुभाण कम्माणं निज्जाणं पावगं इमं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते चोरने जोइने समुद्रपाळ कहेवा लाग्यो के अहो ? ए प्रत्यक्ष पोताना पापकृत्यथी कडवां फळ भोगवे छे, एम वैराग्य ऊपन्यो ॥ ९ ॥

अर्थः—सं० तत्वनो जाण थयो तथा जातीसमरण सहित थयो ॥ सो० ते समुद्रपाल त० तिहां गोषने विषे भ० भगवंत महात्मावंत प० उत्कृष्टो सं० वैराग आ० आव्यो । आ० पुछीने आज्ञा मागीने अ० माता पि० पिता कने । प० पडिवज्र्यु अ० अणगारपणो ॥ १० ॥

मूलः—संबुद्धो सो तहिं भगवं परमसंवेगमागओ ।
आपुच्छम्मापियरो पव्वए अणगारियं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ते भगवंत् समुद्रपाळने जातिस्मरण ज्ञानथी तत्वनो जाण थयो ने उत्कृष्टो वैराग्य प्राप्त थवाथी मात पिताने पुछी (आज्ञा लइ) ने प्रवर्जित थइ अणगार थयो ॥ १० ॥

अर्थः—ज० छांडिने स० स्त्रीयादिक स्वजननो संबंध अ० धन म० मोटो कि० कलेसहोय जेहथी ॥ म० मोटो मो० मोहनो हेतु क० संपूर्ण भ० भयनो हेतु ते स्त्री धनादिक छांडिने । प० चारित्र ध० धर्म च० वळी अ० रुच्यो समुद्रपाल । व० पांच महाव्रत सी० दोष रहित आहार लेइने उत्तर गुण महाव्रतादिक सेवे छे । प० बावीस परीसहने पमीने य० वळी ॥ ११ ॥

मारा भाइओ ते दुःखथी मुजने मुकावी न शक्या ए मारुं चोथुं अनाथपणुं ॥ २६ ॥

अर्थः—भ० वेहनो मे० माहरी म० हे महाराजा । स० सगी एक उदरनी उपनी जे० वडी क० लहुडि नानी पण हुती ॥ न० नही य०वळी ते पण वेहने दु० दुपथी वि० मुकाव्यो नहि मुजने ॥ ए० एम म० माहरुं अ० अनाथपणो ॥ २७ ॥

मूलः—भइणीओ मे महाराय सगा जेट्ठकणिट्ठगा ।
न य दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—हे महाराजा ! मारी नानी ने मोटी व्हेनो ते दुःखथी मुजने मुकावी न शकी ए मारुं पांचमुं अनाथपणुं ॥ २७ ॥

अर्थः—भा० भार्या मे० माहरी म० हे महाराजा ॥ अ० मुजउपरे अनुरक्त अभ्यंतर प्रेमवंती हुती ॥ अ० पतिव्रता हुती । अं० आंसुए पु० पूर्णकरी न० आंप तेणे आंसुएकरी । उ० हैयुं मे० माहरुं प० सिंचति भींजवती हुती ॥ २८ ॥

मूलः—भारिया मे महाराय अणुरत्ता अणुव्वया ।
अंसुपुण्णेहिं नयणेहिं उरं मे परिसिञ्चती ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हे महाराजा ? मारी जे स्त्री मारा उपर अत्यंत रागवाळी ने रुपवंति ने स्त्रीयोनां सदाचरणे करी पतिव्रता ते अश्रु (आंसु) थी मारा ने तेना हैयाने सींचती हवी ने मारा शोगथी (आ

मूलः—सव्वेहि भूएहि दयाणुकम्पे खन्तिक्खमे संजयबम्भयारी ।
सावज्जजोगं परिवज्जयन्तो चरिज्ज भिक्खू सुसमाहिइन्दिए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—सर्वत्रसने स्थावर जीवने हीतनो कर्त्ता क्षमाए करी कठीन वाक्यनो खमनार ब्रह्मचारी थको इंद्रियोने वश करी सावद्य व्यापारने वर्जे, एवो यती समाधीवंत थको विचरे ॥ १३ ॥

अर्थः—का० काले काले का० पडिलेहणादिक अनुष्टान करतो थको वि० विचरे र० देसने विषे ब० समर्थाईए अ०असमर्थाईए । जा०जाणीने अ०आपणा आत्माने य०वळी । सी० सींहनी व०परे । स०बीहामणा शब्देकरी न० न सं० त्रासे । व० असुभ वचन सु० सांभलीने अ० विरुओ वचन भुंडो न० न आ० बोले ॥१४॥

मूलः—कालेण कालं विहरेज्ज रट्ठे बलाबलं जाणिय अप्पणो य ।
सीहो व सद्देण न संतसेज्जा वयजोग सुच्चा न असब्भमाहु ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ—काले काल अनुष्टान (क्रिया) करतोथको देश प्रदेशनेविषे विचरे, संयमयोग न सीदाय तेम पोतानी शक्ति अणशक्ति जाणी विचरे, भयंकर कठोर वचन सांभळी सींहनी पेरे डरे नहि तेम अभिमान पण न करे ॥ १४ ॥

अर्थः—उ० सुभ असुभ विपाक उदय आवे ते आपणा पोताना उपराज्या कर्मनो फल विचारतोथको उ० वळी प० संजम पाळे पि० प्रियकारी अ० अप्रियकारी स० सर्व ति० षमे स० सर्व वस्तु । स० सर्व थानकने विषे अ० अभिलाषा न० न करे । न० न या० वांछे पू० पूजा ग० आपणा आत्मानी निंद्या च० पण न वांछे सं० संजती ॥१५॥

मूलः—उवेहमाणो उ परिव्वएज्जा पियमप्पियं सव्व तितिक्खएज्जा ।

अर्थः—त० ते रोग उपसमे नाहि तेवारे पछा अ० हुं ए० एहवो आ० कहेतोहुवो एम बोल्यो । दु० एकलो दुषज हु० निश्चे पु० वारं पु० वार । वे० सहिता दोहिली जे वेदना अ० भोगवी जे० जे सं० जे संसारनुं अ० अंत नथी एहवा संसारमांहि ॥ ३१ ॥

मूलः—ततो हं एवमाहंसु दुक्खमा हु पुणो पुणो ।
वेयणा अणुभविउं जे संसारम्मि अणन्तए ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—अनंत संसारमांही भ्रमतां थकां दोहीली एवी अप्रीतिवाळी रोगनी वेदना हुं वारंवार एकलोज भोगवुंछुं ॥ ३१ ॥

अर्थः—स० एकवार च० वळी ज० जोमु० मुकाउ वे० वेदना वि० विस्तीर्ण घणी इ० ए आंखनी वेदनाथी तो ख० क्षमावंत द० इंद्रिनो दमणहार नि० आरंभ रहित थाउं प० पडिवर्जुं आदरुं अ० अणगारपणुं अंगीकार करुं ॥ ३२ ॥

मूलः—सइं च जइ मुच्चेज्जा वेयणा विउला इतो ।
खन्तो दन्तो निरारम्भो पव्वए अणगारियं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—एवी मोटी वेदना हुं भोगवुंछुं तो जो एकवार ए वेदनाथी मुक्त थाउं तो क्षमावंत इंद्रियोने दमनकर ने निरारंभी एवी दीक्षा धारण करुं ॥ ३२ ॥

अर्थः—ए० एहवुं च० वली चि० एम चिंतवीने । प० सुतो मि० हुं न० हे महाराजा । प० एटले अतिक्रमी रा० रात्री वे० वेदना मे० माहरी ख० क्षय ग० गइ ॥ ३३ ॥

मूलः—परीसहा दुव्विसहा अणेगे सीयन्ति जत्था बहुकायरा नरा ।
से तत्थ पत्ते न वहिज्ज भिक्खू संगामसीसे इव नागराया ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—तेवा बावीस परीसह खमतांथकां दोहीला त्यां एकेक अति कायर नर शीदाय (दुःख पामे) पण समुद्रपाळ मुनी जेम उत्तम हाथी संग्रामे गयोथको डरे नहि तेम उपसर्गथी ते पंडित डरे नहि ॥१७॥

अर्थः—सी० सीत उ० उसन दं० डांस म० मसाना (मच्छर) य० वळी फा० फरस । आ० रोग वि० घणा प्रकारना फु० फरसे दुषदे दे० सरिरने । अ० आक्रंद अण करतो थको त० तिहां दुष उपनेथके अ० दुषअहियासे । र० कर्मरुपणी रज खे० खपावे । पु० पूर्व क० भवना ॥ १८ ॥

मूलः—सीओसिणा दंसमसा य फासा आयङ्का विविहा फुसन्ति देहं ।
अकुक्कुओ तत्थऽहियासएज्जा रयाइ खेवेज्ज पुरे कयाइं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—टाढ, ताप, डांस, मच्छर अनेक प्रकारना रोग ए शरीरने विषे आवीने दुःख दीए तेवारे आक्रंद (पोकार) अणकरतो थको पुर्व कृत्य कर्मक्षय करवाने वास्ते खमे ॥ १८ ॥

अर्थः—प० छांडिने रा० राग च० वळी त० तेमज दो० द्वेष। मो० मोह छांडिने च० वळी भि० साधु स० निरंतर वि० विचिक्षण । मे० मेरु पर्वत व्व० जेम वा० वायरेकरी अ० कंपे नहि तेम समुद्रपालमुनि निश्चळपणे ॥ प० परीसह षमे आ० काछबानीपरे सर्व इंद्री गोपवीने आत्म गु० गुप्तथको आपणा आत्माना कीधा सुभ असुभ भोगवुं छुं एम समभावे परीसह स० षमे ॥ १९ ॥

पर आत्मानो ने मारा आत्मानो बन्नेनो हुं नाथ थयो ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे श्रेणीक राजा प्रते साधु उपदेश कहे छे । अ० आपणो आत्माजन० नदि वे० वेतरणीना दुषनो करणहार । अ० आत्मा मे० माहरो कू० कुडसामलीवृक्षना दुषनो उपजावणहार । अ० आपणो आत्माज का० मनवंछित वस्तु रुपीया दु० दुधनो देणहारी धे० कामधेनुं गायना सुखनो उपजावणहार मे० आपणो अ० आत्माज नं० नंदन व० वननीपरे आनंदकारी ॥ ३६ ॥

मूलः—अप्पा नदी वेयरणी अप्पा मे कूडसामली ।
अप्पा कामदुहा धेणू अप्पा मे नन्दणं वणं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—आत्मा वैतरणी नदीनुं दुःखदाता, आत्मा कुड शामळी वृक्षनां फळदाता, आत्मा कामधेनुं गायनीपेरे वंछीत सुखदाता, आत्मानंदन वननी पेरे आनंदकारी (पाठांतरे) दुष्कृत्य करवाथी पोतानोज आत्मा वैतरणीनां दुःखनो दातार तथा कुडसामळी वृक्षना दुःखनो दातारछे अने सुकृत्यथी कामधेनु गायनां सुखनो दातार पण पोतानोज आत्मा छे. रागादिक दोष छोडीने आत्मारुपी बगीचामां संतोष दया क्षमादिक धर्मकृत्यमांही रमाडवाथी आत्मा आनंदवन कहीए तथा नंदनवननां सुखनो दातार पण आत्माजछे ॥ ३६ ॥

अर्थः—अ० आपणो आत्माज क० कर्मनो करणहार वि० कर्मनो टालणहार य० वळी दु०दुषनी उपराजणनो करणहार य० वळी सु०सुषनी उपराजणनो करणहार आपणो आत्माज य० वळी अ० आपणोज आत्मा मि० मित्र अने अ० वेरी च० वळी दु० भूंडे आचारे ट्ठि० रह्यो सु० रुडे आचारे ट्ठि० रह्यो ते आपणोज आत्मा ॥३७॥

पापं आश्रव आववानो ठाम टाल्या । अ० ममता रहित अ० परिग्रह रहित ॥ २१ ॥

मूलः—अरइरइसहे पहीणसंथवे विरए आयहिए पहाणवं ।
परमट्ठपएहिं चिट्ठई छिन्नसोए अममे अकिंचणे ॥२१॥

गाथा २१ भावार्थः—असंयमने विषे रती (खुशी) ने संयमने विषे अरती (दीलगीरी) ने ग्रहस्थना परिचय रहित उत्तम संयमवंत पोताना आत्मानो हेतवंत थको आश्रवथी निवृती शोक ममता ने परिग्रहनी तृष्णाने छेदी ज्ञानादीक परमार्थपदने विषे रहे ॥ २१ ॥

अर्थः—वि० स्त्रीयादिक रहित ल० उपाश्रय भ० सेवता ता० छकायनी रक्षाना करणहार ता० आपणा आत्माने दूरगति पडता राखे नि० यतिने अर्थे ग्रहस्थ उपाश्रय लिपे नहि तेहवो उपाश्रय समुद्रपाल सेवे तथा रागरहित कर्ममेल लागे नहि अ० बीजादिक रहित इ० बीजा यतिए चि० जे दोष रहित उपाश्रय सेव्या म० मोटा यशना धणीए तेहवा उपाश्रय सेवे ते समुद्रपाल यति का० कायाए करी फा० सहे प० परीसहने ॥ २२ ॥

मूलः—विवित्तलयणाइ भएज्ज ताई निरोवलेवाइ असंथडाइं ।
इसीहि चिण्णाइ महायसेहिं काएण फासेज्ज परीसहाइं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—आत्मानो तथा छकायनो रक्षक एवो मुनि राग बीज प्रमुखने स्त्रीयादिक रहित उपाश्रय सेवे, जे महा यशवंत एवा ऋषिए सेव्या ने कायाये करी सर्व परीसहने खमे ॥ २२ ॥

अर्थः—स० ते समुद्रपाल ना० ज्ञान अने ना० क्रियासहित । म० मोटा रुषीश्वर । अ० प्रधान च० चारि-

गृद्ध थका आधाकर्मि आहार तथा थानकनी परुपणा करी घणाकाल घणाना घटमांहि मिथ्यात घाले ।। न० न मू० एहवो होय ते मुलथी छि० छेदी सके । बं० रागद्वेष रुपिया बंधन तथा कर्मरुप बंधन से० ते कायर ।।३९।।

मूलः—जो पव्वइत्ताण महव्वयाई सम्मं च नो फासयई पमाया ।
अनिग्गहप्पा य रसेसु गिद्धे न मूलओ छिन्नइ बन्धणं से ।। ३९ ।।

गाथा ३९ भावार्थः—जे प्रवर्जा लइने पंच प्रमादने वसे करीने अहिंसादिक पंच महाव्रतने सम्यक प्रकारे सेवे नहि तथा रसादिक स्वादने विषे लुब्ध थवाथी जेनो आत्मा वश न होय ते राग द्वेष रुपी बंधनने मूळथी छेदी न शके ।।३९।।

अर्थः—आ० यतनपणो ज० जेहने य० वळी न० नथी का० कांइलगारमात्रपण ।। इ० इर्याने विषे ते पण रात्रे चाले इर्यानशोधे भा० भाषाने विषे । त० तेमज । ए० एषणा सुमतिने विषे । आ० आदान उपगरण लेता नि० उपगरण मुकतां ।। दु० मात्रो आदिपरठवतां ।। वी० श्रीमहावीरादिक सत्ववंत धीर्यवंत तेणे मार्ग जा० सेव्यो तेने । म० मार्गे अ० चालि न० न शके ।। ४० ।।

मूलः—आउत्तया जस्स य नत्थि काइ इरियाए भासाए तहेसणाए ।
आयाणनिक्खेवदुगुञ्छणाए न वीरजायं अणुजाइ मग्गं ।। ४० ।।

गाथा ४० भावार्थः—इर्या (जोइने चालवुं) समितिने विषे, भाषा समिति (विचारी बोलवुं ते) ने विषे, निर्दोष आहारपाणीयादिक लेवारुप एषणा समितिने विषे, भंडोपगरण लेतां मूकतां तथा परठवतां एवी पांच समितिरुप मुक्तिमार्गे जे वीर (शुरा) ने धैर्यवंत पुरुषे आचर्यो तेने विषे जेने कांइ पण यत्न (रक्षण) पणुं न होय ।।४०।।

यादिकना व्यापार रहित अयोगी थइ, मोटो संसाररुप समुद्र तरी ज्यां गये फरी संसारमां न आवे एवी मोक्षनी गतीये समुद्रपाळ मुनि पहोत्यो ? एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ! जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ २४ ॥ इतिश्री उतराध्य यनना एकवीसमा अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥ २१ ॥ एकवीसमा अध्ययनने विषे स्त्रीयादिक रहित स्थान सेववो कह्यो अने स्त्रीयादिक सहित स्थानक सेवतां रहनेमिने अवगुण उपन्यो ते रहनेमिए जेम धिर्यपणुं किधुं तेम धिर्यपणुं करवुं ते भणी बावीसमा अध्ययनने विषे रहनेमिनो संबंध कहेछे.

अर्थः-सोरि० सोरि पु०पुर नामा न० नगरने विषे । आ० हतो रा०राजा म० मोटो इ० ऋद्धिवंत । व० वसुदेव इ० एहवो ना० नामे रा० राजाने ल० लक्षणेकरी सं० सहित ॥ १ ॥

मूलः-सोरियपुरंमि नयरे आसि राया महिड्ढिए ।
वसुदेवो त्ति नामेणं रायलक्खणसंजुते ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः-सोरीपुर नामना नगरने विषे राजाना लक्षणे युक्त ने मोटो ऋधीवंत एवो वसुदेव नामे राजा हतो (अहीं युवराजा समजवो.) ॥ १ ॥

अर्थः-त० तेहनी भ० भार्या दु० बे आ० हती रो० रोहिणी अने दे० देवकी त० तेमज । ता० ते दो०बेना दु० बे पु०पुत्र छे । इ० बलभ छे रा० बलभद्र रोहिणीनो पुत्र के०कृष्णवासुदेव देवकीनो पुत्र ॥२॥

मूलः-तस्स भज्जा दुवे आसी रोहिणी देवई तहा ।

अर्थः-कु० पासत्थाना लिं० लिंगवेस इ० ए मनुष्यलोकनेविषे धा० धारीने । इ० रजोहरणादिक यतीनोचिन्ह तेणेकरी । जी० आजीविकारुप जीवतव्यने वू० वधारिने पेटभराय करीने अ० असंजति थको अ सं० कारणे ५ आश्रवसेववा थापे ते तथा साधुना वेषसरिषा आचार । जमालि प्रमुख निन्हवसरिषा फारफेर मार्गना परुपक । तेहने संजति न जाणवा । सं० हुंसंजतिछुं । ल० एमकहेताथको प्रवर्ते वि० अनेकप्रकारनी वेदनापीडा आ० पामे से० तेद्रव्यलिंगी चि० घणाकाललगे पि० पण ॥ ४३ ॥

मूलः-कुसीललिङ्गं इह धारइत्ता इसिज्झयं जीविय बूहइत्ता ।
असंजए संजयलप्पमाणे विणिग्घायमागच्छइ से चिरं पि ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः-ए मनुष्य जन्मने विषे पासथा (मुनिनी क्रियाथी भ्रष्ट) दिकनो वेष धरीने रजोहरणादिक मुनिनां चिह्न राखी आजीविका करे ने असंयति थको संयति कहेवरावे ते घणा काळसुधी नर्कने विषे पीडा पामे॥४३॥

अर्थः-वि० विष तु० वळी पी० पीधो ज० जेम का० कालकुट । ह० हणाय मरे । स० सस्त्र ज० जेम कु० भुंडो ग० ग्रह्योथको । ए० ए वि० वळी ध० हिंसादिकधर्म वि० विष उ० उपमाने सहित । ह० मरे वे० वेताल इ० जेम आ० अविधीमंत्र जपतांथका ॥ ४४ ॥

मूलः-विसं तु पीयं जह कालकूडं हणइ सत्थं जह कुग्गहीयं ।
एसो वि धम्मो विसओववन्नो हणइ वेयाल इवाविवन्नो ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः-जेम ताळपुट (हाथमां लेवाथी ताळवुं फाटीजाय तेवुं) विष खावाथी प्राण

अर्थः—सो० ते ऽरि० अरिष्टनेमि ना० नामा उ०वळी । ल०लक्षण साथियादिक स० भलो स्वर कंठ तेणे करी सं० सहित अ० एक सहस्रने उपरे आठ । ल० लक्षणनो ध० धरणहार । गो० गोतम गौत्री का० काली छ० शरिरनी खालडी छे ॥ ५ ॥

मूलः—सो ऽरिट्ठनेमिनामो उ लक्खणस्सरसंजुओ ।
अट्ठसहस्सलक्खणधरो गोयमो कालगच्छवी ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—ते अरिष्टनेमी सौर्य गांभीर्य गुणादिकना ने स्वस्ती (साथीयो) प्रमुख एक हजार ने आठ उत्तम लक्षणना धरणहार ने जेनुं गौतम गौत्र ने शरीरनो रंग कृष्णवर्णे हतो ॥ ५ ॥

अर्थः—व० वज्ररिषभनाराच सं०संघयण । स० समचउरससंस्थान झ०माछलिना सरखो उ०उदर पेटछे जेहनो त०ते नेमनाथने काजे रा०राजेमति नामे क०कंन्या । भ०भार्यापणे जा०जाचेछे के०कृष्ण वासुदेव ॥६॥

मूलः—वज्जरिसहसंघयणो समचउरंसो झसोयरो ।
तस्स रायमई कन्नं भज्जं जायइ केसवो ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—वळी वज्र ऋषभ नाराच संघयणने समचउरससंठाणना धणीने मच्छनीपरे जेनुं सुंदर (रमणीक) उदर (पेट) ते नेमीस्वरनी स्त्री करवाने माटे श्री कृष्णे (उग्रसेन राजानी पुत्री) राजेमती कन्याने याची ॥६॥

अर्थः—अ० हवे सा० ते रा० राजवर क० कंन्या सु० सुशीला रुडी शीलवंती चा० नीची द्रष्टिए जुवे स्त्रीना दोषरहित स० सर्व ल० स्त्रीने लक्षणेकरी सं० सहित छे । वि० विजली सरिखी सो० सोदाम-

संधावती नरगं तिरिक्खजोणिं मोणं विराहेत्तु असाहुरूवे ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—साधुनी क्रियाथी रहित ते द्रव्ययति अति अज्ञाने करी विप्रीत जाणपणे पोहोंत्यो तत्वादिकने विषे सदा दुःखी थको चारित्र विराधीने निरंतर नर्कतिर्यंचनी योनिने विषे अयति थको जाय॥४६॥

अर्थः—उद्दे० आधाकर्मादिक आहारथानकभोगवीने तेहनालाभ देखाडिने परुपणाकरी नवाग्रंथ करीने लाभ देखाडि ॥ की० यतीनेअर्थे मोल्ये आण्यो पोतेलइने ॥ नि० नित्यपिंडलेइ ॥ न० न मु० मुकाय किं० कांइलगारमात्र अ० अणएषणीकसदोष ॥ अ० अग्नीनी वि० परे । स० सर्व भ० भक्षी भ० थइने । इ० इहांथी चु० चवीने ग० जाय क० करीने पा० पापकर्म ॥ ४७ ॥

मूलः—उद्देसियं कीयगडं नियागं न मुच्चइ किंचि अणेसणिज्जं ।
अग्गी विवा सव्वभक्खी भवित्ता इत्तो चुए गच्छइ कट्टु पावं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—जेम अग्नी सर्व भक्षी होय तेम आधाकर्मि मुल्यथी लीधेलुं नित्य पींडादिक सदोष तथा निर्दोष कांइपण मुकेनहि ते पापकर्म करी अहींथी मरीने दुर्गतिए जाय ॥ ४७ ॥

अर्थः—नतं० पोते मिथ्यात सेवता थका समकितरुप जीवतव्यना हणणहारा लुटणहारा तं० ते टलुं पाडुओ (दुःष) अ० वैरी क० प्राणनो छे० हणणहार । न० न क० करे ॥ जं० जेटलुं पाडुओ से० ते वेष धारी क० करे । अ० आपणो पोतानो आत्मा दु० भूंडा आचारनो धणी ॥ से० ते वेषधारीना० जाणसे म० मरणने मु० मुखे प० पहुतो तु० तेवारे । प० पश्चाताप करे द० संजम वि० विराधी एटले संयम रहित ॥४८॥

मूलः—सव्वोसहीहिं ण्हविओ कयकोउयमङ्गलो ।
दिव्वजुयलपरिहितो आभरणेहिं विभूसितो ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते नेमनाथने समस्त औषधीये स्नान करावी गाल प्रमुखे टपकां ते कौतुकने कपाळमां तीलक करी चोखा प्रमुखनुं चोडवुं ते मंगळकारी उत्तम वस्त्र पहेरावी हार प्रमुख आभरण (घरेणां) थी शोभीत कीधो ॥९॥

अर्थः—म० मातो च० वळी गं० गंधहस्ती वा०कृष्णवासुदेवनो जे० बेतालीस लाख हाथीमांहि वडोरो हाथी आ० ते उपरेचढतो सो०सोभेछे अ०अधिक सि०मस्तकनेविषे चू०चुडामणी मुगटज०जेम शोभेतेम श्रीनेमनाथ शोभेछे॥१०॥

मूलः—मत्तं च गन्धहत्थिं वासुदेवस्स जेट्ठगं ।
आरूढो सोहए अहियं सिरे चूडामणी जहा ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—वासुदेवना बेताळीस लाख हाथी मांही सर्वथी मोटो ए गंध हस्तीना उपरे नेमनाथ बेसवाथी जेम मस्तकने विषे चुडामणी शोभे तेम शोभवा लाग्यो ॥ १० ॥

अर्थः—अ० हवे ऊ० उंचे छ० छत्रेकरी चा० बे पासे चामरे य० करी । सो० शोभनीक दिसे छे ॥ द० जादवने च० समूहे य० करी सो० ते श्री नेमिनाथ स० सर्व प० परिवारे सहित परिवर्या ॥ ११ ॥

मूलः—अह ऊसिएण छत्तेण चामराहिं य सोहिए ।
दसारचक्केण य सो सव्वओ परिवारिओ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—मस्तकने उपरे उत्तम छत्र ने चामरेकरी शोभीत ने दश दसार मप्रुख सर्व यादवना परिवारे सहित ११

मूलः—एमेव हा छन्दकुसीलरूवे मग्गं विराहेत्तु जिणुत्तमाणं ।
कुररी विवा भोगरसाणुगिद्धा निरट्ठसोया परियावमेइ ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—ते कुशिळीयो महाव्रतादिकने पाळे नहि ने पोताने छांदे (पोतानी मरजी प्रमाणे)प्रवर्ति जीनेंद्रनो मार्गविराधी जेम पंखणी मांससहित कष्ट पामे तेम ते भोगरसादिकेने विषे लुब्ध थको मर्णांते पश्चात्ताप करे ॥५०॥

अर्थः—हवे अनाथी महानिग्रंथ श्रेणीकराजा प्रते कहे छे सो० सांभलीने मे० बुधीवंत श्रेणीकराजा सु० भलो भा० भाष्युं इ० ए मे जे भाष्यो ते ॥ अ० सिपामण कहिते ना० ज्ञानने गु० गुणेकरी उ० सहित एहवी सीषामण सांभलीने म० मार्ग कु० कुसीलियानो ज० छांडिने स० सर्व । म० मोटा नि० निग्रंथने मार्गे । व० तुं जाजे प० एणे पंथे जाजे तुं सुखी थाइस ॥ ५१ ॥

मूलः—सोच्चाण मेहावि सुभासियं इमं अणुसासणं नाणगुणोववेयं ।
मग्गं कुसीलाण जहाय सव्वं महानियण्ठाण वए पहेण ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—ए विषय दोषवंत ने पंडितनी सुभाषित ज्ञानरुप शिखामण सांभळीने सर्वथा प्रकारे कुशिळियानो मार्ग तजीने मोटा निग्रंथने मार्गे जाय. ॥ ५१ ॥

अर्थः—च० चारित्रना आ० आचारनुं सेववुं गु० ज्ञानादिक गुण न्नि० सहित । अ० प्रधान यथाख्यात सं० चारित्र पा० पालीने । नि० आश्रव रहित सं० क्षय करिने क० कर्म ॥ उ० पामे ठा० स्थानक वि० अनंत सिद्धनुं ठाम ॥ उ० उत्तम स्थानक धु० नित्य सदायछे ॥ ५२ ॥

अतिशे घणा दु० दुखी जीवने देखीने ॥ १४ ॥

मूलः—अह सो तत्थ निज्जन्तो दिस्स पाणे भयद्दुए ।
वाडेहिं पञ्जरेहिं च सन्निरुद्धे सुदुक्खिए ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—त्यां तोरणे नेमनाथ जातां वाडाने विषे पशुओने पांजराने विषे पंखीयोने रोकी राखेलां अति दुःखीयां ने मर्णना भयथी गभराएलां एवां प्राणीयोने दीठां ॥ १४ ॥

अर्थः—जी० जीवीतव्यनो ड० अंत सं० पाम्या छे एहवा जीवने मं० मांसने अर्थे भ० खावा निमते । पा० देखीने से० ते श्रीनेमिनाथ म० महा प्रज्ञावंत । सा० सारथीप्रत्ये इ० एहवुं अ० बोलता हुवा ॥ १५ ॥

मूलः—जीवियन्तं तु संपत्ते मंसट्ठा भक्खियव्वए ।
पासेत्ता से महापन्ने सारहिं इणमब्बवी ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—अविवेकी पुरुषोए गौरवने विषे मांस भक्षण करवा वास्ते रोकेला एवा प्राणीयोने मरणना समीपे पहोंच्या जोइ महा प्रज्ञावंत नेमनाथ ते सारथी प्रत्ये एम कहेता हवा ॥ १५ ॥

अर्थः—क० केहने अ० अर्थे इ० ए प्रत्यक्ष पा० जीव । ए० ए स० सर्व जीव सु० सुखना वांछक । वा० वाडे प० पांजरे च० वळी । सं० रुंध्याथका य० वळी अ० रहे छे ॥ १६ ॥

मूलः—कस्स अट्ठा इमे पाणा एते सव्वे सुहेसिणो ।
वाडेहिं पञ्जरेहिं च सन्निरुद्धा य अच्छहिं ॥ १६ ॥

मूल—:तुट्ठो य सेणिओ राया इणमुदाहु कयञ्जली ।
अणाहत्तं जहाभूयं सुट्ठु मे उवदंसियं ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—श्रेणीकराजा संतुष्ट थयोथको वेहाथ जोडीने एम कहेतो हवो के जेम सत्य अनाथपणुं भली रीते हतुं तेम मुज प्रत्ये कह्युं ॥ ५४ ॥

अर्थः—तु० ताहरुं सु० भलो ल० लाध्यो खु० निश्चे म० मनुष्य ज० जन्म । ला० लाभरुप मसूष संपदा तथा परभवे संबल थाय तेहवो लाभ उपराजवो सु० भलो ल० लाध्यो य० वळी तु० ते म० हे महारुपी । तु० तुमे स० सनाथ य० वळी स० तुमे बांधव सहित य० वळी जं० जे भणी मे० तुम्हे ठि० स्थिताछो रह्याछो म० मार्गने विषे । जि० जिन उ० उत्तमना तिर्थंकरनां ॥ ५५ ॥

मूलः—तुज्झं सुलद्धं खु मणुस्सजम्मं लाभा सुलद्धा य तुमे महेसी ।
तुब्भे सणाहा य सबन्धवा य जं भे ठिया मग्गे जिणुत्तमाणं ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—हे महाऋषि ? भलो तमने मनुष्यनो जन्म लाध्यो तथा भली रुपादिक संपदा लाधी ने हे भगवत् ! तमे उत्तम जीनेद्रना मार्गे रहेवाथी तमेज सनाथ ! ने तमेज सबांधव ? ॥ ५५ ॥

अर्थः—तं० तुम्हे अ० छो । ना० नाथ अ० अनाथना । स० सर्व भू० जीवना सं० हेसंजती । खा० हुंपमावुंछुं ते० तुजने म० हे महा भाग्यवंत इ० हुं वांछुंछुं । अ० मुजने सीपववो तगारी शीषामण हुं वांछुं छुं ॥ ५६ ॥

मूलः—तं सि नाहो अणाहाणं सवभूयाण संजया ।

मे० मुजने ए० ए जीवघात तु० वळी नि० कल्याणकारी । प० परलोकने विषे भ० कल्याण नहीं होय ॥ १९॥

मूलः—जइ मज्झ कारणा एए हम्मन्ति सुबहू जिया ।
न मे एयं तु निस्सेसं परलोगे भविस्सई ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—जो मारा कारणे ए घणां जीवो हणाशे, तो मुजने परलोके कल्याण नहि थाय ॥१९॥

अर्थः-सो० ते श्री नेमिनाथ कुं० कुंडल जु० जुगल बे सु० कंदोरा च० प्रमुख म० महा यशवंत । आ० आभरण य० वळी स० सर्व मुगट मस्तकनो वरजीने सा० सारथीने प० दीधा ॥ २० ॥

मूलः—सो कुण्डलाण जुयलं सुत्तगं च महायसो ।
आभरणाणि य सव्वाणि सारहिस्स पणामए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—ते महा यशवंत नेमीनाथे कुंडळनुं जोडुं ने कंदोरा प्रमुख सर्व आभ्रण सारथीने आपी दीधां ॥२०॥

अर्थः—म० मननो प० परिणाम य० वळी क० चारित्र लेवानो कीधो श्रीनेमीनाथे एक वरस लगे दान दीधुं। दे० देवता लोकांतिकादिक य० वळी ज० जेम आववानी विधीछे तेम अनुक्रमे स० मनुष्य लोकमां उतर्या । स० सर्व रुद्धि सहित स०परखदा सहित। नि० दिक्षानो महोत्सव त०ते श्रीनेमीनाथनो का०करवा निमित्ते जे०जे आव्या ॥२१॥

मूलः—मणपरिणामे य कए देवा य जहोइयं समोइण्णा ।
सव्वड्ढीइ सपरिसा निक्खमणं तस्स काउं जे ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—नेमनाथे घरे आवी चारित्र लेवानुं मन कर्युं, तेवारे सर्व ऋद्धिये ने परिबारे

गाथा ५८ भावार्थः—एणीपेरें श्रेणीकराजाए पर्म भक्तिए करी अनाथीमुनिने स्तवी (स्तुति करी) मिथ्यात्वरुप मेलरहित थवाथी निर्मळ धर्मानुंरक्तथको अंतेउर तथा कुटुंब सहित (आ गाथानो समास ओगणसाठमी गाथाए पूर्ण थशे.) (अहीं श्रेणीकराजा बुधधर्म तजीने जैनधर्म ग्रहण करी समकीतधारी थयो ॥५८॥

अर्थः—ऊ० हर्षेकरी विकस्पारो० रोमरायना मूल । का०करीने य०वळी प० प्रदक्षणा ॥ अ० वांदिने सि० मस्तकेकरी । अ० गयो आपणे स्थानके न० श्रेणीकराजा ॥ ५९ ॥

मूलः—ऊससियरोमकूवो काऊण य पयाहिणं ।

अभिवन्दिऊण सिरसा अइयाओ नराहिवो ॥ ५९ ॥

गाथा५९भावार्थः—रोमराय विकस्वरथको हुलासवंत थई प्रदक्षणा करीमस्तके वांदीश्रेणीकराजा पोताने स्थानकेगयो५९

अर्थः—इ० वीजो पणमुनि एहनीपरे वीजोए पण विगतमोहि वि०वळी गु०गुणेकरी रा० भर्यो ॥ ति०त्रिन गु०गुप्तीवंत ति०त्रिन द०दंडथी वि०निवर्त्यो य०वळी ॥ वि०पंषीनी इ०परे वि०प्रतिवंध रहित ॥ वि० विचरे छे व० प्रथवी मांहि मो०मोह वि०रहित केवलि थइने ॥ त्ति०एम श्री सुधर्मास्वामीए जंबूप्रते वे० कह्युं ॥६०॥

मूलः—इयरो वि गुणसमिद्धो तिगुत्तिगुत्तो तिदण्डविरओ य ।

विहग इव विप्पमुक्को विहरइ वसुहं विगयमोहो ॥६०॥ ॥ त्ति बेमि ॥

इति श्री महानियण्ठिज्जं विंशतितमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २० ॥

गाथा ६० भावार्थः—एवा मुनिना गुणे भर्योथको ने त्रण गुप्तीए गुप्तो ने त्रण दंडथी रहित थइ

वरदत्त, ए सर्व मळी एक हजार पुरुष संघाते, चित्रा नक्षत्रे ते नेमीनाथप्रभू घरथी नीकल्या ॥ २३ ॥

अर्थः—अ० हवे सीवीकाथी उतर्या पछे से० ते श्री नेमनाथ सु० सुगंध ग० गंधे करी। तु० सीघ्र म० सुकुमाल कुं० खीटलीने आकारे वांका वल्याछे केस ते। स० आपणे हाथे करी लु० लोच करेछे के० केसनुं। पं० पांच मु० मुष्टि करी श्री नेमनाथे लोच करी दिक्षा लीधी स० समाधिवंत प्रज्ञाए ॥ २४ ॥

मूलः—अह से सुगन्धगन्धिए तुरियं मउकुञ्चिए ।
सयमेव लुञ्चई केसे पञ्चमुट्ठीहिं समाहिओ ॥ २४ ॥

गाथा२४ भावार्थः—हवे नेमनाथप्रभु शीवीकाथी उतर्या पछीजे सुगंधेकरी सहित अने सुकोमळने खीटलीने खींतिने आकारे वांकावळेला एवा केशनुं पोताने हाथेज सीघ्रपणे पंचमुष्टीये लुंचन (लोच) करी समाधीवंतथका दीक्षा लीधी२४

अर्थः—वा०कृष्ण वासुदेव य० एम णं० वळी भ० भणे कहेछे। लु० लोच कीधा भणी लुत्त के० केस जि० जितेंद्रि प्रते। इ० वांछित। म० मनोरथ पहुचवा मोक्षरुप तु० उतावलो। पा० पामज्यो तं० ते द०यतीना ठाकुरनाथ॥२५॥

मूलः—वासुदेवो य णं भणइ लुत्तकेसं जिइन्दियं ।
इच्छियमणोहरं तुरियं पावेसू तं दमीसरा ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—लुंचनकेशीने जीतेंद्रीय प्रत्ये कृष्णवासुदेव एम कहेता हवा के ? हे यतीना ठाकुर मोक्ष पहोचवारुप इच्छीत मनोरथ उतावळो पामजे ??? ॥ २५ ॥

अर्थः—ना० ज्ञानेकरी दं० दरसने च० करी। च० चारित्रेकरी त० तप[illegible] य० वली। खं०

मूल—निग्गन्थे पावयणे सावए से वि कोविए ।
पोएण ववहरन्ते पिहुण्डं नगरमागए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ते श्रावक निर्ग्रंथ प्रवचनने विषे प्रविण ने पंडित हतो ते नाव (वाहाण) नो वेपारी एकदा पिहुडनगरे गयो ॥ २ ॥

अर्थः—पि० पिहुडा नगरीने विषे । व० व्यापार करता त० ते पालितने वा० वाणीओ दे० दे छे । धू० बेटि । तं०तेस० गर्भ सहित प० स्त्रीने गि० लेइने । स० आपणे पोताने देशे । अ०हवे प०चाल्यो ॥३॥

मूलः—पिहुण्डे ववहरन्तस्स वाणिओ देइ धूयरं ।
तं ससत्तं पइगिज्झ सदेसमह पत्थिओ ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—पिहुडनगरमां रहेतां त्यां कोइ वणिके पोतानी पुत्री ते पालीत श्रावकने परणावी ते अन्यदा गर्भवंती थई तेने लइने पोताना देश तरफ चाल्यो ॥ ३ ॥

अर्थः—अ० हवे पा० पालितनी श्रावकनी ध० स्त्री स० समुद्र मांहे प० प्रसवो अ० हवे वा० पुत्र तं० तिहां समुद्र मांहि जा० जण्यो तेह भणी स० समुद्रपाल इ० एहवो ना० नाम ॥ ४ ॥

मूलः—अह पालियस्स घरणी समुद्दंमि पसुवती ।
अह बालए तहिं जाए समुद्दपालि त्ति नामए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ते पंथे चालतां पालीतनी स्त्रीये समुद्रमां पुत्रने जन्म आप्यो ने ते बाळकनुं नाम समुद्रपाळ पाड्युं ॥४॥

क्षीने हास्य रहित ने आनंद रहित थइने शोके करी मुर्छाणी ॥ २८ ॥

अर्थः-रा० राजेमती वि० वली चिं० चिंतवे छे । धि० धिगधिकार हुओ म० माहरा जी० जीवीतव्यने जा० जे ८० डुं ते० ते श्री नेमीनाथे प० । छांडि । से० तो श्रेय प० दिक्षा लेवी म० मुजने ॥ २९ ॥

मूलः-राईमई विचिन्तेइ धिरत्थु मम जीवियं ।
जा हं तेण परिच्चत्ता सेयं पव्वइउं मम ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः-वळी राजेमती चिंतवती हवी जे धीक्कार हो ? महारा जीवतव्यने ? ? ? के जे नेमनाथे मने छांडी ? ? ? तेथी मारे दीक्षा श्रेय हो ? २९ ॥

अर्थः-अ० हवे तेवार पछे । सा० ते राजेमती भ० भमरा सं० सरिखा केस कु० गुप्त ठांसी भर्या छे केश फ० कांकसीकरी सा० समार्या छे ते केस । स० आपणे पोताने हाथे स्वयमेव लु० लुच्या के० केस । धि० धिर्यवंत व० धर्म करवा सावधान उद्यमवंत थइ ॥ ३० ॥

मूलः-अह सा भमरसन्निभे कुच्चफणगसाहिए ।
सयमेव लुञ्चई केसे धिइमन्ता ववस्सिया ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः-तेवार पछी ते राजेमतीए गुप्त ठांसीने भरेला ने कांकसीये करीने ओळेला ने भमराना सरखा काळा एवा पोताना केशनुं पोताना हाथेज लुंचन(लोच)करी धैर्यवंत थकी धर्म करवाने विषे सावधान उद्यमवंत थइ ३०

अर्थः-वा० कृष्ण वासुदेव य० एम णं० वळी भ० भणेछे कहेछे लु० लोच कीधोछे के०केसनो ते प्रत्ये । जि०

जेम सुष भोगवे छे तेम समुद्रपाल सुष भोगवे छे ॥७॥

मूलः—तस्स रूववइं भज्जं पिया आणेइ रूविणिं ।
पासाए कीलए रम्मे देवो दोगुन्दओ जहा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते समुद्रपालने योवन प्राप्तवंत जाणी तेना पिताए श्वरुपवंत रुपणी नामे तेने स्त्री परणावी, तेवारे ते समुद्रपाळ वणीक प्रासाद (महेल) ने विषे त्रायत्रींसक देवतानी पेरे क्रीडा करतो हवो ॥७॥

अर्थः—अ० हवे अ० केटलेक क०काले । पा०प्रासादने विषे आ० गोपने विषे ठि० स्थितो रह्यो हुतो तेणी वेळाए । व० चोरने वांधवाना मं० आभरण करेणना फुलनी माळा गळे घालीने । सो० चोरने वधवानी सोभा सहित चोर कीधो छे व० एहवो चोर वधवा योग्य कीधो छे तेहने पा० देषे छे व० चोरने वध करवानी भुमिकाए लेइ जाता देषीने ॥ ८ ॥

मूलः—अह अन्नया कयाइ पासायालोयणट्ठिओ ।
वज्झमण्डणसोभागं वज्झं पासइ वज्झगं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—केटलेककाळे अन्यदा प्रासादना गोखने विषे रह्यो थको मारवानां चिह्न (गळे कणेरनी माळा, फुटयो ढोल, बंधने बांधेल विगेरे) सहित चोरने गामनी बहार लइ जातां दीठो ॥ ८ ॥

अर्थः—तं० ते चोरने पा० देषीने सं० वैराग्य उपनो । स० समुद्रपाल इ० इमअ० बोलतो हुवो । अ० आश्चर्य अ० अशुभ क० कर्मनुं । नि० छेहडे पा० अशुभ विपाक इ० ए प्रत्यक्ष भोगवे छे ॥ ९ ॥

गाथा ३३ भावार्थः–ते राजेमती गीरनार पर्वते जतीथकी वचे वरसादे करी भीजाणी ने वरसाद वरसवाथी अंधकार थयो तेवारे गुफानी मध्ये जइने रही ॥ ३३ ॥

अर्थः–चीं० वस्त्र वि० विस्तारेछे मोकळा करेछे सुकवेछे ज० जेम जा० जन्मथकी होय त्ति० तेहवी नागी पा० देखीने र० रहनेमी भ० भग्नचित्त थयो प० अंधकार हुइ तिहां पहिलु न दिसे ते भणी पछे दि० दीठो य० वळी ती० तेणी साध्वीए वि० पण ॥ ३४ ॥

मूलः–चीवराइं विसारन्ति जहा जाय त्ति पासिया ।
रहनमी भग्गचित्तो पच्छा दिट्ठो य तीइ वि ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः–ज्यां अंधारुं होय त्यां प्रथम देखाय नाहि तेथी त्यां राजेमती वस्त्र मोकळां करी सुकवती हवी, तेवारे जन्म वखते होय तेवी नग्न जोइने रहनेमीनुं भग्न चित्त थयुं ? अने पछीथी साध्वीए त्यां यतीने दीठो ॥३४॥

अर्थः–भी० बीहनी य०वळी सा० ते राजेमती त० ते गुफामांहे द० देखीने । ए० एकांत स्थानके सं० संयत त० ते रहनेमीने देखीने बा० बाहाए भुजाए करी का० कायाने मर्कटबंध स्तन उपरे सं० ढांकती । वे० कांपती शियलना भंगना भयथी नि० बेठी राजेमती ॥ ३५ ॥

मूलः–भीया य सा तहिं दट्ठुं एगन्ते संजयं तयं ।
बाहाहिं काउ संगोप्फं वेवमाणी निसीयई ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः–त्यां गुफाने विषे एकांत स्थानके संयती रहनेमीने देखीने राजेमती भय पामी

मूलः—जहित्तु सग्गन्थमहाकिलेसं महन्तमोहं कसिणं भयावहं।
परियायधम्मं च ऽभिरोयएज्जा वयाणि सीलाणि परीसहे य ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—मोटा कलेशनुं, मोटा मोहनुं ने मोटा भयनुं कारण एवी लक्ष्मीने स्वजनादिकना संबंधने छांडीने मूळ गुण पंच महाव्रतने उत्तर गुण बावीस परीसह प्रमुखनुं सहेवुं ते प्रव्रज्या रुप धर्म आत्माने शीखव्यो ने ते धर्मने सेव्यो ॥ ११ ॥

अर्थः—अ० दया च० वली स० सत्य अ० अदत्तनो त्याग च० वळी । त० तेवार पछे । अवं० अब्रह्मचर्य अ० परिग्रहनो त्याग च०वळी ॥ प० पडिवर्जीने प० पांच म० महाव्रत । च०आचरे ध०धर्मश्रुत चारित्ररूप । जि० तिर्थंकरनो दं० उपदेस्यो वि० सिधांतनो जाण ॥ १२ ॥

मूलः—अहिंस सच्चं च अतेयणं च तत्तो अबम्भं अपरिग्गहं च ।
पडिवज्जिया पञ्च महव्वयाणि चरिज्ज धम्मं जिणदेसियं विदू ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—जीवोनी दया, सत्य बोलवुं, अणदीधेलुं न लेवुं, ब्रह्मचर्य पाळवुं, परीग्रह रहित एवो पंच महाव्रत रुपधर्म सर्वज्ञ तिर्थंकरे कहेलो ते श्रुतने चारित्ररुप धर्म आचर्यो ॥ १२ ॥

अर्थः—स० सर्व भू० जीवने विषे द० दयाए करी अ० परजीवने दुष देखीने कंपे पर जीवने हेतनो करणहार ॥ ख० क्षमाएकरी ख० सर्व वचन षमे सं० संजति वं० ब्रह्मचारी । सा० पाप जो० व्यापार प० वर्जतोथको मुनी ॥ च० विचरे भि० साधु सु० भली स० समाधि करी सहित इ० इंद्रि जेहने ॥ १३ ॥

दु० दुर्लभछे भु० भुक्तभोगी थइने पु० तेवार प० पछी जि० जिन म० मार्ग च० आपण बे आचरशुं ॥ ३८ ॥

मूलः—एहि ता भुञ्जिमो भोए माणुस्सं खु सुदुल्लहं ।
भुत्तभोगी पुणो पच्छा जिणमग्गं चरिस्समो ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—निश्चे मनुष्यनो भव दुर्लभ छे ! माटे तुं आव ? पहेलां आपण बे भोग भोगवीए ? अने पछी भुक्तभोगी थइने वृद्धावस्थाए आपण बे जीनमार्ग आचरीशुं ॥ ३८ ॥

अर्थः—द०देखीने र०रहनेमीने तं०ते भ०भांगो जो० संयमनो व्यापार प० स्त्रीने परीसहे जीत्यो रा०राजेमती अ० असंभ्रांत त्रास रहित हुइ अ० आपणो पोतानो शरिर सं० वस्त्रे करी ढांक्युं तं० ते गुफा मांहि ॥३९॥

मूलः— दट्ठूण रहनेमिं तं भग्गुज्जोयपराजियं ।
राईमई असम्भन्ता अप्पाणं संवरे तहिं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—स्त्रीने परीसहे जीतेलो ने संयम व्यापारथी भांगेलो एवा रहनेमीने देखीने राजेमती भय अने त्रास रहित थइ अने ते गुफामांही पोतानुं शरीर वस्त्रे करी ढांक्युं ॥ ३९ ॥

अर्थः—अ० हवे तेवार पछी सा० ते रा० राजेमती राजवर क० कन्या ॥ सु० निश्चळ नि० अभिग्रह विशेष व्व० मुल गुणने विषे जा० जाति कु० कुल च० वळी सी० शीलने च० वळी र० राखती रक्षा करती थकी त० ते रहनेमी प्रत्ये व० बोलती हवी राजेमती साध्वी ॥ ४० ॥

मूलः—अह सा रायवरकन्ना सुट्ठिया नियमव्वए ।

न सव्व सव्वत्थ ऽभिरोयएज्जा न यावि पूयं गरहं च संजए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ—पोताना कर्मफळ विचारतो संयम पाळे, पिय अप्रियरुप शब्दादिकने खमे, सर्व वस्तु सर्व स्थानके देखी अभिलाप न करे, तेम पोतानी पुजा तथा माहरी निंद्या थाय तो सारुं के जेथी मारां कर्म क्षय थाय, एम न इच्छे ॥ १५ ॥

अर्थः—अ० घणा छं० अभिप्राय छे। इ० एह मा० मनुष्यलोकने विषे जे० जे भा० भावथी। सं० तिर्थंकरने छांदे तत्वप्रति प्रवर्ते। भि० समुद्रपाल साधु ॥ भ० भय भे० अत्यंत बिहामणा त० तीहां महाव्रत पडीवर्ज्या पछे। उ० उपजे भी० अति रौद्र भय। दि० देवता संबंधिया म० मनुष संबंधीया अ० तेम ति० तिर्यंच संबंधीया भयनो परीसह उपजे ते खमे ॥ १६ ॥

मूलः—अणेगछन्दा इह माणवेहिं जे भावओ संपगरेइ भिक्खू।
भयभेरवा तत्थ उइन्ति भीमा दिव्वा मणुस्सा अदुवा तिरिच्छा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—अनेक छंदा एवा मनुष्यना अभिप्रायने जाणीने जे भलीव्रतीवंत साधुने अति भयंकर भय उपजे तेवा मनुष्य तिर्यंच अने देव संबंधी उपसर्ग आवे ॥ १६ ॥

अर्थः—प० परीसह दु० दोहिला अ० बावीस। सी० सीदाय ज० जिहां ब० घणा का० कायर न० नर मनूष्य॥ से० ते समुद्रपाल। त० तिहां प० ते उपसर्ग पागे थके न० न व० बीहे भि० साधु। सं० संग्रामने विषे सी० मस्तके तीर लागे इ० जेम ना० हाथी सुर होय ते नासे नहि तेम समुद्रपालमुनी परीसह उपनेथके नासे नहि ॥१७॥

अर्थः—धि० धिक्कार होवो ते० तुजने ज० हे अपयशना का० कामी जो० जे तं० तुं जी० असंजम जीवीतव्यने का०अर्थे । व०वम्यो इ०वांछेछे। आ०भोगववुं । से०तेथी श्रेय ते०तुजने म०मरण भ० होय ॥४२॥

मूलः—धिरत्थु ते जसोकामी जो तं जीवियकारणा ।
वन्तं इच्छसि आवेउं सेयं ते मरणं भवे ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—अपयशना अभीलाषी ? तुजने धीक्कार हो ? के जे तुं असंयम जीवतव्यने कारणे वम्या कामभोगने वांछेछे ! तेथी तुजने मर्ण श्रेय होय ? ॥ ४२ ॥

अर्थः—अ० हुं च० पुरणे भो० भोजक रा० राजाना कुलनी उपनी उग्रसेनना कुलनी उपनी । तं० तुं च०वळी सि० छे अं० अंधग व० विष्नुना कुलनो समुद्रविजयनो पुत्र ॥ मा० रखे गं० गंधन कु० कुलना सर्प सरिखा हो० आपणे थइए। सं० संजमने नि० निश्चल च० आचरे सेवे ॥ ४३ ॥

मूलः—अहं च भोगरायस्स तं च सि अन्धगवण्हिणो ।
मा कुले गन्धणा होमो संजमं निहुओ चर ॥ ४३ ॥

गाथा४३भावार्थः—हुं भोजगराजानी पौत्री ? अने उग्रसेन राजानी दीकरी अने तुं अंधग विश्नु राजानो पौत्रोने समुद्रविजयनो दीकरो तेथी रखे ? आपणे गंधन कुळना सर्प सरखां थइए ? माटे निश्चळ संयम आचर? ॥४३॥

अर्थः—ज० जो तं० तुं का० करीश भा० कामभोगनी वांछारुप भाव। जा० जे जा० जे दि० देखीश ना० स्त्रीओ ते उपर जोतुं भावने करीश तो वा० घणे वायरे करी जेम व्व० हलाव्यो उपाडी नाख्यो । ह० हड

मूलः—पहाय रागं च तहेव दोसं मोहं च भिक्खू सततं वियक्खणो।
मेरु व वाएण अकम्पमाणो परीसहे आयगुत्ते सहेज्जा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—निरंतर विचिक्षण एवो मुनि राग, द्वेष, मोहने छांडीने जेम वायुथी मेरु पर्वत चलायमान न थाय, तेम आत्माने गोपवी समभावीथको पोतानां कृत्यकर्म जाणीने परीसह खमे ॥ १९ ॥

अर्थः—अ० द्रव्यथी भावथी उन्नपणा रहित ना० नीचो न होय दिनपणा रहित । म० महा रुषी ॥ न० न या० वांछे पू०पूजा ग०निंद्रा च०पण न वांछे सं०संजती मुनी स० ते समुद्रपाल उ० सरलभाव । प० पडिवर्जि सं० संजती । नि० सम्यकज्ञान दर्शन चारित्ररुप म० मोक्ष मार्ग वि० वरतिवंत उ० पामे ॥ २० ॥

मूलः—अणुन्नए नावणए महेसी न यावि पूयं गरहं च संजए।
सउज्जभावं पडिवज्ज संजए निव्वाणमग्गं विरए उवेइ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—साधु द्रव्यथी ऋद्धीवंत ने भावथी अभिमानादिकथी उंचो न होय, तेम द्रव्ये दुकृत्यथी लघुतावंतने भावथी कायर एमनीचोपण न होय, वळी पुजाने निंद्रा संयती इच्छे नहि, (तेवीज रीते) समुद्रपाळ मुनिए सरळ (कपट रहित) भाव अंगीकार कर्या ने ज्ञान दर्शनादिक विरतीरुप मार्ग पामे॥२०॥

अर्थः—अ० संजमने विषे अरति र० असंजमने विषे रति स० ते रति अरति खमे सहे । प० रहित सं० गृहस्थना परिचय । वि० आश्रवथी निवर्त्यो । आ० आपणा आत्मानो हेतु प० प्रधान संजमवंत प० उत्कृष्टो अ० अर्थ जे मोक्ष पामवानो अर्थ ज्ञानादिक प० पदनेविषे चि० तिष्टे रहे । छि० छेद्या सो० मिथ्यात्वादिक श्रोत

मूलः—कोहं माणं निगिण्हित्ता मायं लोभं च सव्वसो ।
इन्दियाइं वसे काऊ अप्पाणं उवसंहरे ॥ ४५ ॥ [अ]

गाथा ४५ अ भावार्थः—हे रहनेमी ? क्रोध मान माया लोभने जीती पांच इंद्रियोने वश करीने तारा आत्माने कामभोगथी पाछो वाळ ॥ ४५ अ ॥

अर्थः—तीं० ते राजेमतीना सो० ते रहनेमी व० वचन सो० सांभळीने सं० साधवीना वचन । सु० भला भा० भाख्या वचन अ० अंकुशे करी ज० जेम ना० हाथी अंकुशथी आपणे पोताने स्थानके निश्चल होय तेम रहनेमीरुपीओ हाथी विषयरुप उन्मार्गथी राजेमतीरुप मावते । धर्मरुपिया स्थानके आण्यो ध० धर्मनेविषे रहनेमी सं० निश्चल स्थिर रह्यो ॥ ४६ ॥

मूलः—तीसे सो वयणं सोचा संजताए सुभासियं ।
अङ्कुसेण जहा नागो धम्मे संपडिवाइओ ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—ते रहनेमीए राजेमती साध्वीना सुभाषीत वचन सांभळवाथी जेम उन्मत हाथी उवट रस्ते जतो होय तेने महावत अंकुशथी वश करीने स्थंभने विषे बांधे, तेम रहनेमीरुपी उन्मत्त हाथी अने राजेमतीरुप महावतने भगवंतना वचनरुप अंकुशे करीने असंयमरुप उवट मार्ग जतो राखीने धर्मरुपी स्थंभने विषे लावीने बांध्यो ॥४६॥

अर्थः—म० मनगुप्त व० वचन गु० गुप्त । का० कायगुप्त जि० जितेंद्रि हुओ । सा० चारित्रने विषे नि० निश्चलपणो फा० पाले छे । जी० जावजीव लगे द० द्रढ व० व्रत्ति हुओ रहनेमी मुनिश्वर ॥४७॥

त्रने आचरीने। ध० दसविध यतिधर्मनो सं० समुह । अ० प्रधान ना० केवलज्ञानना ध० धरणहार ज० यसवंत। ओ० उद्योत करे छे सु० सुर्य जेम अ० आकाशने विषे तेम ज्ञाने करी उद्योत करे छे ॥ २३ ॥

मूलः—सन्नाणनाणोवगए महेसी अणुत्तरं चरिउं धम्मसंचयं ।
अणुत्तरे नाणधरे जसंसी ओभासई सूरिए वन्तलिक्खे ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—महा यशवंत एवो समुद्रपाळ महा ऋषि ज्ञानने क्रियाने क्षमादिक दश प्रकारना यती धर्मे करी आकाशने विषे जेम सूर्य उद्योत करे तेवुं उत्तम केवळ (संपूर्ण) ज्ञानना धरणहार थयो ॥२३॥

अर्थः—दु० बेहु प्रकारे शुभ अशुभ प्रकृति । ख० खपावी य० ने पु० पुन्य पा० पाप नि० गति रहित सैलेसी अवस्थाए कायादिकना व्यापार रहित अजोगी केवली स० सर्व कर्मथी वि० मुकाणा त० तरीने सं० संसार समुद्रनी व० परे म० संसाररुपियो मोटो समुद्र स० समुद्रपाल मुनि अ० वली संसारमांहि आवे नहि एहवी ग० गति पहोच्यो त्ति० श्री सुधर्मास्वामीए जंबू प्रत्ये कह्युं हे जंबू जेम में श्रीमहावीर देव समीपे सांभळ्युं हतुं तेम हुं तुज प्रत्ये बे० कहुं छुं ॥ २४ ॥

मूलः—दुविहं खवेऊण य पुण्णपावं निरङ्गणे सव्वओ विप्पमुक्के ।
तरित्ता समुद्दं व महाभवोघं समुद्दपाले अपुणागमं गए ॥२४॥ त्ति बेमि ॥

॥ इतिश्री समुद्दपालीयं एकविंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २१ ॥

गाथा २४ भावार्थः—घांती, अघाती, पुन्य, पाप एवा बे प्रकारना कर्मक्षय करी शैलेशी अवस्थाए का-

॥ इति रहनेमिज्जं द्वाविंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २२ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—रहनेमीए जेम विषयनी वांछा निवर्तावी पुरुषमांही उत्तम पुरुष थया तेम जे बुद्धिवंत तत्वने शास्त्रना जाण होय, ते विषयथी मन निवर्तावे ॥ ४९ ॥ एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कह्युं. इतिश्री रहनेमीतुं बावीसमुं अध्ययन संपूर्ण थयुं ॥२२॥ बावीशमा अध्ययनने विषे जेम रहनेमीए धैर्यपणुं धारण कर्युं, तेम बीजाए पण धैर्यपणुं धारण करवुं, ते धैर्यपणुं तो संशय टाळवाथी थाय, ते माटे २३ मां अध्ययनने विषे केशी गौतमे शिष्योना संशय टाळ्या ते उदाहरण कहे छे.

अर्थः—जि० रागद्वेष जीत्या भणी जिन पा० पार्श्वनाथ इ० एहवो ना० नाम छे जेहनो । अ० शक्रेंद्रादिकने पुजवा योग्य लो० लोकना पू० पूजनीक सं० तत्वनो जाण अ० आत्माछे जेहनो य० वळी स० सर्व पदार्थना जाण । ध० धर्मरुपिया । ति० तिर्थना करणहार जि० जिन केवली ॥ १ ॥

मूलः—जिणे पासे त्ति नामेण अरहा लोगपूइओ ।
संबुद्धप्पा य सव्वन्नू धम्मतित्थयरे जिणे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—जेनो आत्मा सर्व पदार्थ अने तत्वनो जाणने कर्मरुपीया वैरीने जीतनार धर्मरुपिया तीर्थना करनार ने लोकना पुजनीकने रागद्वेषना जीतनार एवा सर्वज्ञ पार्श्वनाथ नामे अरिहंत ॥ १ ॥

अर्थः—त० तेहनो लो० सर्व वस्तु लोक अलोकादिकने प० दिवानीपरे प्रकाशना करणहार तेहनो आ० हुओ सी०

तासिं दोण्हं दुवे पुत्ता इट्ठा रामकेसवा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—तेने देवकी ने रोहणी एवी बे स्त्रीयो हती, तेमां रोहणीनो (बळभद्र) बळदेव ने देवकीनो कृष्ण वासुदेव एवा बे पुत्रो हता ॥ २ ॥

अर्थः—सो० सोरिपुरनामा न० नगरने विषे । आ० हुंतो रा० राजा म० महर्द्धिक ॥ स० समुद्र-विजय ना० नामे राजा ते । रा० राजाने ल० लक्षणेकरी सं० सहित छे ॥ ३ ॥

मूलः—सोरियपुरंमि नयरे आसी राया महिड्डिए ।

समुद्दविजए नामं रायलक्खणसंजुए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—सोरीपुर नामना नगरने विषे राजाना लक्षणे युक्त ने महा ऋधीवंत एवो समुद्रवि-जय नामनो राजा हतो ॥ ३ ॥

अर्थः—त० तेहनी भ० भार्या सि० सिवा ना० नामा । ती० तेहनो पु० पुत्र म० महा य० यसवंत भ० भगवंत अ० अरिष्टनेमी त्ति० वळी । लो० लोकना ना० नाथ द० यतीना ठाकुर ॥ ४ ॥

मूलः—तस्स भज्जा सिवा नाम तीसे पुत्तो महायसो ।

भगवं अरिट्ठनेमि त्ति लोगनाहे दमीसरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—तेनी सीवा नामनी राणी ने तेनो महायशवंत लोकनो नाथ (धणी) ने यतीनो ठाकोर ने उपशमवंतने इंद्रियोने दमन करनार एवो भगवंत अरिष्टनेमी नामे पुत्र हतो ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ते सावथि नगरिये तिंदूक नामे उद्यानने विषे जीवरहित उपाश्रयने तृणादिकनो संथारो त्यां वासो रह्या ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० हवे ते० तेणेज का० कालनेविषे ध० धर्मरुपिया ति० तिर्थना करणहारा जि० रागादिक जीत्या ते भणी जिन वीतराग भ० भगवंत व० वर्धमान इ० एहवुं नाम स० सर्व लो० लोक मांहि वि० प्रसिद्ध छे ॥ ॥

मूलः—अह तेणेव कालेणं धम्मतित्थयरे जिणे ।
भगवं वद्धमाणो त्ति सव्वलोगम्मि विस्सुए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—हवे तेज काळने विषे धर्मरुप तिर्थना करनार ने राग द्वेषने जीतनार ने सर्व लोक मांही प्रसिद्ध एवा भगवंत वर्द्धमानस्वामी ॥ ५ ॥

अर्थः—त० तेहनो लो० सर्व वस्तु अलोकादिकने प० दिवानी परे प्रकासना करणहारनो आ० हुओ सी० शिष्य म० महा यसवंत भ० भगवंत गो० गौतम ना० इंद्रभूति नामे वि० ज्ञान अने च० चारित्रना पा० पारगामी ॥६॥

मूलः—तस्स लोगपईवस्स आसि सीसे महायसे ।
भगवं गोयमे नामं विज्जाचरणपारए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—लोकालोक सर्व वस्तु दीवानीपरे प्रकाशना करणहार तेवा वर्द्धमान भगवंतनो शिष्य जे ज्ञान ने चारित्रनो पारगामी ने तपस्वी महा यशवंत एवो गौतम नामे साधु हतो ॥ ६ ॥

अर्थः—बा०बार अं०अंगना वि०जाण बु०छांडवा योग्य अने तत्वना जाण सी०सीष्यना सं०समुदाय तेणे करी स०

णीनामां म० मणी ते सरखी प्प० शरिरनुं तेज कांति छे ॥ ७ ॥

मूलः—अह सा रायवरकन्ना सुसीला चारुपेहणी ।
सवलक्खणसंपन्ना विज्जुसोयामणिप्पभा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते राजेमती कन्या ते अधो (नीची) द्रष्टीयादिक, दुष्ट स्त्रीयोना दोष रहित ने शियळ (ब्रह्मचर्य) प्रमुख रुडा आचारनी धरणहारी ने सर्व स्त्रीनां लक्षणे युक्त ने जेनां शरीरनी प्रभा सौदामीनी मणीने विजळीनीपेरे उद्योतकारी हती ॥ ७ ॥

अर्थः—अ० हवे आ० बोल्यो ज० पिता ती० ते राजेमतिनो । वा० वासुदेव म० महर्द्धिक प्रते । इ० इहां जो ग० आवे कु० कुमार जा० जो से० ते कं० कन्या द० देउ । ऽहं० हुं ॥ ८ ॥

मूलः—अहाह जणओ तीसे वासुदेव महिड्ढियं ।
इहागच्छऊ कुमरो जा से कन्नं दलामहं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—राजेमतीनी मागणी करवाथी ते कन्यानो पिता उग्रसेन राजा कहेतो हवो के जो मोटी ऋद्धीवंत वासुदेव तथा कुमार नेमनाथ अंहिं आवे तो तेने कन्या आपुं. ॥ ८ ॥

अर्थः—स० सर्व उ० ऋद्धि द्रद्धि जय विजय ओषधी करी ण्ह० नहवराव्यो क० किधा को० कौतुक म० द्रो प्रमुख मस्तकमांहि मुकीने मंगल कीधा दि० प्रधान जु० वस्त्र प० पहेर्या आ० हारादिक आभरणेकरी वि० विभुषावंत कीधा श्री नेमनाथ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—केशीकुमार श्रमण अने महा यशवंत गौतम ए बन्ने मन वचन कायां गोपवता ने भली समाधीवंत थका सावर्थिये नगरिये विचरता हवा ॥ ९ ॥

अर्थः—उ० बन्हे केसी गौतमना सी० सीष्यनां सं० समुहे सहितछे सं० ते सीष्य संजतीछे त० ते तपस्वी छे । त० तिहां चि० चिंता विचारणा स० उपनी । गु० गुणवंतने ता० छकायना रषपालने ॥ १० ॥

मूलः—उभओसीससङ्घाणं संजयाणं तवस्सिणं ।

तत्थ चिन्ता समुप्पन्ना गुणवन्ताण ताइणं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—जे गुणवंत छ कायना रक्षपाल ने संयती तपस्वी एवा बंनेना शिष्योना समुदायने त्यां सावर्थि नगरीये संशयरुप चिंता उत्पन्न थइ ॥ १० ॥

अर्थः—के० केहवो वा० वळी इ० ए अम्ह संबंधिओ ध० धर्म महाव्रतादिक ॥ इ० ए गौतमना सीष्यनो ध०धर्ममहाव्रतादिक व०वळी के०केहवोछे ॥ आ०आचार साधुनो वेस पमुख क्रीया तेहज ध०धर्मने विषे प० रहेवुं इ० ए अम्ह संबंधीं क्रीया वा० वली सा० बीजा यती व० संबंधी के० क्रिया केहवी छे ॥ ११ ॥

मूलः—केरिसो वा इमो धम्मो इमो धम्मो व केरिसो ।

आयारधम्मपणिही इमा वा सा व केरिसी ॥ ११ ॥

गागा ११ भावार्थः—केशी ने गौतमना शिष्यो परस्पर कहेता हवा के ए महाव्रतादिकरुप धर्म अमारो केवो ? अने ए महाव्रतादिकरुप धर्म एनो केवो ? वळी साधुना आचारने वेश प्रमुखने विषे रहेवा संबंधी अमारी

अर्थः—च० च्यार प्रकारनी से० सेन्या र० रचवे करी शोभे छे। ज० जेम अनुक्रमे रचि जोइए तेम रची छे, हाथी तिहां एकला हाथीनी अणीका १ एम घोडानी अणीका २। एम रथनी अणीका ३ एम पायदलना अणीका ४॥ तु० वाजित्रने सं० शब्देकरी दि० प्रधान शब्देकरी ग० आकाश फु० फरस्यो छे ॥१२॥

मूलः—चउरङ्गिणीए सेनाए रइयाए जहक्कमं।
तुरियाण सन्निनाएण दिव्वेण गगणंफुसे ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हस्ती, घोडा, रथ ने पायक एवी चार प्रकारनी सेन्याने शणगारी अनुक्रमे योग्य रस्ते स्थापी ने उत्तम वाजींत्रनी धुनी (अवाज) थी आकाश पुर्यो ॥ १२ ॥

अर्थः—ए० एहवी पुर्वोक्त इ० ऋद्धिए करी। जु० शरीरनी कांती उ० उत्तमे य० करी। नि० आपणा पोतानां। भ० भवनथी नि० नीकल्यो। वि० यादवमांहि पु० प्रधान पुरुष श्री नेमीनाथ ॥ १३ ॥

मूलः—एयारिसाए इड्ढीए जुतीए उत्तमाइ य।
नियगाओ भवणाओ निज्जाओ वण्हिपुङ्गवो ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—उत्तम शरीरनी कांती ने एवी पुर्वोक्त ऋद्धीये करी उत्तम यादव पोताना भूवन थकी नीकल्यो ॥ १३ ॥

अर्थः—अ० हवे तेवार पछी सो० ते श्री नेमिनाथ त० तिहां नि० जाताथका। दि० देखीने पा० मृगादिक जीवने भ० भयभ्रांत वा० वाडामांहि राखवेकरी पं० पांजरे च० करी। स० अतिशे रुंध्या छे सु०

(जेवां) अल्प मुल्यवाळां वस्त्र धारवारुप अचेलधर्म कह्यो अने पार्श्वनाथप्रभुए बहू मुल्य ने मान प्रमाणथी रहित एहवां वस्त्र धारवारुप सअंतरसहित सचेलधर्म कह्यो तो एकज मोक्ष पहोंचवानुं कार्य अंगीकार करीने प्रवर्ते छे तो एटलो विशेष फेर केम! एनुं शुं कारण? ॥ १३ ॥

अर्थः—अ०हवे ते० ते गोतम केसी त० तिहां सावत्थी नगरीने विषे । सी०सीष्यना मनने विषे वि० जाणीने प० प्रकर्षे वि० वितर्क विचारणा उपनी छे ते जाणीने । स० प्रळशाने विषे क० किधो म० मतिमन । उ० बन्ने के० केशी गो० गोतम एकठा मळवानी मतिवंत थया बन्ने केसी गौतम ॥ १४ ॥

मूलः—अह ते तत्थ सीसाणं विन्नाय पवितक्कियं ।
समागमे कयमई उभओ केसिगोयमा ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—त्यां केशीने गौतमे पोतपोताना शिष्योनो संशयरुप अभिप्राय जाणीने बंने जणाए मळवानो विचार कर्यो ॥ १४ ॥

अर्थः—गो०गोतम प० विनयभक्ति करवाना नू० जाणेछे गौतम । सी० सीष्यनां स० समुह तथा समुदाय तेणे करी । स० परीवर्या जे० श्री महावीर देवथकी श्रीपार्श्वनाथ पहेला हुवा ते भणी वडो कु० कुल श्रीपार्श्वनाथना संतानिया केसीकुमार छे साधु अ०एम जाणता थका । ति०तिंदुक व०वने आ०आव्या श्री गोतम॥१५॥

मूलः—गोयमे पडिरूवन्नू सीससङ्घसमाउले ।
जेट्ठं कुलमवेक्खन्तो तिन्दुयं वणमागओ ॥ १५ ॥

गाथा १६ भावार्थः—अहो सारथी ? ए बिचारा गरीब जीवो सर्व सुखना इच्छीत तेने शुं करवा ए वाडामां तथा पांजराने विषे रुंधी राखेला छे ॥ १६ ॥

अर्थः—अ० हवे सा० सारथी त० श्रीनेमीनाथ पुछे तेवार पछी भ० कहेछे। ए० ए भ० शोभनीक मृगादिक उ० वळी पा० जीवने। तु० तुम्हारा वि० विवाहना क० कार्यने विषे ॥ भो० जमाडवाने अर्थे ब० घणा ज० लोकने ॥१७॥

मूलः—अह सारही तओ भणइ एए भद्दा उ पाणिणो।
तुज्झं विवाहकज्जंमि भोयावेउं बहुं जणं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—तेवारे सारथी कहेतो हवो के ए शोभनीक प्राणीयो तमारा विवाहना कार्यने विषे घणां लोकोने जमाडवाने वास्ते रुंध्यां छे ॥ १७ ॥

अर्थः—सो० सांभलीने त० ते सारथीनो ते श्रीनेमीनाथ व० वचन ब० घणा पा० जीवनुं वि० विनाशकारी व० वचन सांभळीने चि० चिंतवे से० ते म० महा प्रज्ञावंत सा० दया सहित जि० जीवने विषे हि० हेतुओ ॥१८॥

मूलः—सोऊण तस्स वयणं बहुपाणिविणासणं।
चिन्तेइ से महापन्नो साणुक्कोसो जिए हिओ ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—घणा जीवोनो विनाश रुप सारथीने समीपे वचन सांभळीने ते जीवोनी करुणा सहित महा प्रज्ञावंत चिंतवतो हवो ॥ १८ ॥

अर्थः—ज० जो म० माहरे का० काजे ए० ए। ह० हणाशे सु० अति ब० घणा जि० जीव। न० नहि

ते गौतमने सिघ्रपणे वेसवाने अर्थे आपे ॥१७॥

अर्थः—के० केसी कु० कुमार स० श्रमण । गो० गोतम य० वळी म० महा यसवंत । उ०बन्ने नि०बेठाथका सो०सोभे छे । च०चंद्रमा अने सू०सूर्य स०समान सरिखा सोभेछे चंद्रमा सूर्यसरिखी । प्प०प्रभाकांती सरिरनीजेहनीछे॥१८॥

मूलः—केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।
उभओ निसण्णा सोहन्ति चन्दसूरसमप्पभा॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जेओना शरीरनी कांती चंद्रमाने सूर्य सरीखी अने महायशवंत एवा केशीकुमार नामे साधुने गौतमस्वामी ए बंने बेठा थका चंद्रमाने सूर्य सरिखा शोभता हवा ॥ १८॥

अर्थः—स०एकठा मल्याछे ब० घणा त० तिहां । पा० पांखडी अन्यदर्शनी को० कुतोहली गे० मृग सरिखा पशु अजाणपर पाखंडि य० वळी गि० गृहस्थना च०वळी ऽणे० अनेक सा० सहस्त्र स० तिहां आव्याछे ॥१९॥

मूलः—समागया बहू तत्थ पासण्डा कोउगेण य ।
गिहत्थाणं च णेगाओ साहस्सीओ समागया ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—त्यां कुतुहळ जोवाने माटे मृग सरिखा अज्ञानी पाखंडी एकठा थया तेमज अनेक हजारो गमे ग्रहस्थो पण आव्या ॥ १९ ॥

अर्थः—दे० देवता जोतकी वैमानीक । दा० भवनपती ग० गंधर्व । ज० जक्ष र० राक्षस किं० किंनर ए व्यंतर प्रमुख प्रगट दिसेछे । अ० अदस्य दिसे नहि च०वळी भू० भुत आ०हुओ त०तिहां स० एकठा मळवो ॥२०॥

करी सहित भगवंतनी महीमा करवाने वास्ते लोकांतिक प्रमुख देवता अनुक्रमे मनुष्यलोके उतर्या ॥ २१ ॥

अर्थः—दे० देवता म० मनुष्य प० परिवर्यो । सी० सीबीका र० रतनमाला तेहने विषे त० तेवार पछे स० बेठो । नि० निकलीने बा० द्वारका नगरीथी रे० रेवत पर्वतने विषे ठि० रह्या भ० भगवंत ॥२२॥

मूलः—देवमणुस्सपरिवुडो सीयारयणं तओ समरूढो ।
निक्खमिय बारगाओ रेवययंमि ठ्ठिओ भगवं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—देवताने मनुष्ये करी परवर्यो थको रत्ननी सीवका (पालखी) ए बेशी द्वारिका नगरीथी नीकळी रेवंत (गीरनार) पर्वते भगवंत नेमीनाथ रह्या ॥ २२ ॥

अर्थः—उ० उद्यानमांहि सं० पहुता गया । ओ० उतर्या उ० उत्तम सी० सीवीका पालखीथी । सा० एक सहस्त्र राजकुमार सहित । प० परिवर्या ॥ अ० हवे नि० दिक्षा लेवाने भावे घरथी निकल्या उ० वळी । चि० चित्रा नक्षत्रने जोगे चंद्रमा वर्ततो हतो तेवारे ॥ २३ ॥

मूलः—उज्जाणं संपत्तो ओइण्णो उत्तमाउ सीयाओ ।
साहस्सीइ परिवुडो अह निक्खमई उ चित्ताहिं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—उद्याने पहोच्यो त्यां देवकृत शीवकाथी उतरीने, श्रीकृष्णजीना आठ पुत्रो, वळदेवजीना ७२ पुत्रो, श्रीकृष्णजीना ५६३ भाइओ, उग्रसेन राजाना आठ पुत्रो, नेमनाथना २८ भाइयो देवसेनमुनि प्रमुख १०० ने २१० यादवना पुत्रो, आठ मोटा राजा, एक अक्षोभ, बीजो तेनो पुत्र, ने त्रीजो

गाथा २२ भावार्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे भगवंत जेम आपनी इच्छा होय तेम पुछो ? एम गौतमस्वामीए आज्ञा देवाथी ए आगळे कहेशे तेम केशीमुनी गौतम प्रत्ये कहेता हवा (अहीं भगवत शब्दथी केशीने गौतमे बोलाववाथी केशी म्होटा ने गौतम नाना छे एम केटलाक कहेछे तत्वकेवळी गम्य) ॥२२॥

अर्थः—चा० चार महाव्रतरुप इ०ए ध०धर्म जो०जेधर्म इ०ए प०पांच महाव्रतरुप । सि०सिखव्योधर्म ॥ दे०उपदेस्यो व० वर्द्धमानस्वामीए पा० श्री पार्श्वनाथ य०वळी म० महा मु० मुनीए च्यार महाव्रतरुप धर्म उपदेस्यो ॥२३॥

मूलः— चाउज्जामो इमो धम्मो जो इमो पञ्चसिक्खिओ ।
देसिओ वद्धमाणेण पासेण य महामुणी ॥ २३ ॥

गाथा२३ भावार्थः—चार महाव्रतरुप धर्म पार्श्वनाथ भगवंतेकह्यो, अने पंच महाव्रतरुप धर्म श्रीवर्धमानभगवंते कह्यो॥२३॥

अर्थः—ए० मोक्ष पोहचवाने उपराजण करवानो एक सरिखो क० कार्य प०पडिवर्ज्याछे तेहने । वि० आचार मांहि विशेष फेर छे किं० किस्यो तु० वळी का० कारण छे एहवी विचारणा उपजे छे । ध० धर्म दु० बे प्रकारे ले मे० बुधीवंत । क० केम वि० विस्मय ते० तुजने न० नथी उपजतो ॥ २४ ॥

मूलः—एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ।
धम्मे दुविहे मेहावि कहं विप्पच्चओ न ते ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—बंने एकज मोक्ष पहोंचवानुं कार्य अंगीकार करीने प्रवर्ते छे तो बंनेना जुदा जुदा वेशने जुदा जुदा आचाररुप एटला विशेष फेरनुं कारण शुं ? अने हे बुद्धिवंत ? ए बे प्रकारना धर्मनेविषे

क्षमाएकरी मु० निर्लोभे करी । व० वृद्धिवंतो भ० थाओ हे नाथ तमे य० वळी ॥ २६ ॥

मूलः—नाणेण दंसणेणं च चरित्तेण तहेव य ।
खन्तीए मुत्तीए वड्ढमाणो भवाहि य ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—ज्ञानेकरी, दर्शनेकरी, चारीत्रेकरी, तेमज क्षमायेकरी, निर्लोभताए करी वृद्धीवंत थजे ?॥२६॥

अर्थः—ए० एणीपरे ते० ते रा० बलभद्र के० कृष्ण वासुदेव द० दस दसार यादव य० प्रमुख ब० घणा ज० लोक अ० अरिष्टनेमीने वं० वांदिने नमस्कार करीने अ० पाछा वल्या बा० द्वारिका नगरी नगरी प्रत्ये आव्या ॥२७॥

मूलः—एवं ते रामकेसवा दसारा य बहू जणा ।
अरिट्ठणेमिं वन्दित्ता अभिगया बारगापुरिं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—एणीपेरे बळभद्र ने कृष्ण वासुदेव दश दशार प्रमुख यादव तथा घणा लोक अ-रीष्ट नेमीनाथने वांदीने द्वारका नगरीए पाछा आव्या ॥ २७ ॥

अर्थः—सो० सांभळीने रा० राजावर कं० कन्या । प० प्रवर्ज्या लीधी सा० ते जि० जिननी उ० वळी । नी० हास्यरहित य० वळी नि० आनंदरहित हुइ । सो० सोगेकरी उ० वळी स० मुर्छाणी मुर्छावंत हुइ ॥ २८ ॥

मूलः—सोऊण रायकन्ना पवज्जं सा जिणस्स उ ।
नीहासा य निराणन्दा सोगेण उ समुत्थया ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—नेमीनाथ जीनेंद्रे प्रवर्जा लीधी, ते राज वरकन्या (राजेमती कन्या) ए सांभ-

भगवंते धर्म कह्यो छे ॥ २६ ॥

अर्थः—पु० पहिला तिर्थंकरना साधुना आचार दु० निरतिचारपणे दोहिलो पाली शके उ०वळी च० चरम तिर्थंकरना साधु दु० आचार दोहिलो पाळी शके क० आचार म० मध्य तिर्थंकरना साधु तु० वळी सु० अतिशे वि० निरतिचारपणे सु० सुखे पा० पाली शके ते भणी मध्य तिर्थंकरना साधुने चार महाव्रत कह्या ते माटे ॥ २७ ॥

मूलः—पुरिमाणं दुविसोज्झो उ चरिमाणं दुरणुपालओ ।
कप्पो मज्झिमगाणं तु सुविसोज्झो सुपालओ ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—प्रथम तिर्थंकरना साधुने निरातिचारपणे धर्म समजतां दोहिलो अने पाळतां सोहिलो अने छेला तिर्थंकरना साधुने धर्म समजतां सोहिलो पण निरतिचारपणे पाळतां दोहीलो अने वचला बावीस तिर्थंकरना साधुने निरतिचारपणे धर्म समजतां पण सोहीलो ने निरतिचारपणे पाळतां पण सोहीलो तेथी छेल्ला ने पहेला तिर्थंकरे पांच महाव्रत रुप धर्म कह्यो अने वचला बावीस तिर्थंकरे चार महाव्रत रुप धर्म कह्यो ॥ २७ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम । प०प्रज्ञा बुद्धि ते० तमारी । छि० टाल्यो मे० माहरो सं०संदेह । इ० ए पुर्वे कह्युं ते । अ०अनेरा अ० पण । सं०संशय म०माहरो तं०ते मे०मुजने क०कहो गो० हे गौतम ॥ २८॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

जितेंद्रि मत्ये। सं० संसार रुपीयो सा० समुद्र घो० रौद्र। त० तरजे क० हे कन्या ल० उतावली ल० उतावली ॥३१॥

मूलः—वासुदेवो य णं भणइ लुत्तकेसं जिइन्दियं
संसारसागरं घोरं तर कन्ने लहुं लहुं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—लुंचनकेशीने जीतेंद्री मत्ये कृष्ण वासुदेव एम कहेता हवा के हे कन्या ? संसारुपी घोर (भयंकर) समुद्र उतावळी उतावळी तरजे ? ? ? ॥ ३१ ॥

अर्थः—सा० ते राजेमती प० आर्या सं० हुइ थकी प० दिक्षा लीधी त० तिहां व० घणी स्त्री सहित स० स्वजननी स्त्री प० सेवक जननी आपणा पोताना परिवारनी स्त्री सहित चे० वळी सी० शीलवंती व० बहु श्रुती ॥ ३२ ॥

मूलः—सा पव्वइया सन्ती पव्वावेसी तहिं बहुं।
सयणं परियणं चेव सीलवन्ता बहुस्सुया ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—राजेमतीये दीक्षा लीधी त्यारे तेनी साथे स्वजननी सेवकनी ने पोताना परिवारनी घणी स्त्रीयोए दीक्षा लीधी अने राजेमती शीयळवंती ने वहु सूत्री थइ ॥ ३२ ॥

अर्थः—गि० पर्वत रे० रेवत गीरनारे ज० जायछे ॥ वा० वरसादे करी उ० भीनी उ० वळी अं० विचाले। वा० वरसते थके अं० अंधकार हुए थके अ० मध्य ल० गुफाने। सा० ते राजेमती ठि० रही छे ॥ ३३ ॥

मूलः—गिरिं रेवतयं जन्ती वासेणुल्ला उ अन्तरा।
वासन्ते अन्धयारंमि अन्तो लयणस्स सा ठिया ॥३३॥

अर्थः—ए० मोक्ष पहोचवानी उपराजण करवानुं एक सरिखो, क० कार्य ॥ प० पडिवर्ज्या छे तेहने । वि० विशेष आचारमांहि फेर छे किं० किस्यो का० कारण छे तु० एहवी विचारणा उपजे छे ॥ ध०धर्म दु० बे प्रकारे छे । मे० हे बुद्धिवंत क० केम वि० विस्मय ते० तुजने न० उपजतो नथी ॥ ३० ॥

मूलः—एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ।
धम्मे दुविहे मेहावी कहं विप्पच्चओ न ते ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—बंने एकज मोक्ष पहोंचवानुं कार्य अंगीकार करीने प्रवर्ते छे ने बे प्रकारे यतिनो धर्म छे, तो हे बुद्धिवंत ? ए बे प्रकारना धर्मनेविषे तमने केम आश्चर्यपणुं नथी लागतुं ? ॥ ३० ॥

अर्थः—के० केशिए ए० एणे प्रकारे व० बोले छे ते बोलता प्रते तु० वली गो० गौतम इ० ए आगल कहिश्ये अ० तेम बोलता हवा ॥ वि० विसिष्ट न्ना० ज्ञान जे केवलज्ञान ते ज्ञानेकरी स० सम्यक प्रकारे साचे प्रकारे जाणीने तिर्थंकरे । ध० धर्म सा० साधवाना धर्म करवाना उपगरण वस्त्रादि इ० राखवा वांछा । साधुने वस्त्रादिक उपगरण राखवानी आज्ञा दिधी छे ॥ ३१ ॥

मूलः—केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ।
विन्नाणेण समागम्म धम्मसाहणमिच्छियं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—एम केशी बोलतां ते प्रत्ये गौतम कहेता हवा, विशिष्ट ज्ञान के जे केवळज्ञानेकरी सम्यक प्रकारे जे जे उचित (एटले महावीरना शिष्यो वांका ने जड तेथी बहु मुल्यवाळां वस्त्रो चित्त रंज-

ने शियॅळभंगना भय थकी कांपताथका स्तन उपर बे भुजाये मर्कट बंध करी बेठी ॥ ३५ ॥

अर्थः—अ० हवे तेवार पछी । सो० ते वि० वली रा० राजपुत्र रहनेमी । स० समुद्रविजयनो अं० अंगजातक ॥ भी० बीहनी प० कांपती राजेमतीने द० देखीने ॥ इ० एहवा व० वचनने उ० बोल्यो ॥३६॥

मूलः—अह सो वि रायपुत्तो समुद्दविजयङ्गओ।
भीयं पवेइयं दट्ठुं इमं वक्कं उदाहरे ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—हवे तेवार पछी समुद्रविजयनो अंगजात राजपुत्र रहनेमी राजेमतीने कांपती (धुजती) देखीने एवुं वचन बोल्यो ॥ ३६ ॥

अर्थः—र० रहनेमी अ० हुंछुं भ० हे कल्याणकारिणी सु० हे रुपवंती चा० मनोहर भा० बोलणहारी म० मुजने भ० तुं भजे सेवे आदरे सु० हे भला शरिरनी धणीयाणी न०न ते० तुजने पी०पीडा भ० होय ॥३७॥

मूलः—रहनेमी अहं भद्दे सुरूवे चारुभासिणि।
ममं भयाहि सुयणु न ते पीला भविस्सई ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—हे भद्रे! (कल्याणकारीणी) हे रुपवंती ? हे मनोहरनी बोलनारी ? हे भला शरीरनी धणियाणी ? तुं मुजने भज्य! सेव्य! आदर्य? मारुं शरीर पण भलुं छे अने मुज थकी तुं भय मत माने! ने मारा थकी तने पीडा नहि होय ? ॥ ३७ ॥

अर्थः—ए० आव ता० पहेला मु० आपणे बे भोगवीए भो०भोग मा० मनुष्यपणुं खु० निश्चे सु०अति

अर्थः—अ० हवे भ० होय प० प्रतिज्ञा आखडि होय यतिनो वेष होय त्यां लगे एम जाणेछे जे तिर्थंकरे यतिनो आचार जेम कह्योछे तेम किजे तो तुं घटतोछे। उ०वळी मो०मोक्षनो स०सद्भुत साचो सा०साधन ते। ना० ज्ञान च०वळी अने दं० दरसन चे० वली। च० चारित्र ए त्रण मोक्षना साधन छे नि० निश्चे जेम भरतेश्वरादिकने यतिना वेश विना गृहस्थने वेशे ज्ञान दरशन चारित्रे करी मोक्षनुं साधन होय ॥ ३३ ॥

मूलः—अह भवे पइन्ना उ मोक्खसब्भूयसाहणा।
नाणं च दंसणं चरित्तं चेव निच्छए ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—वळी गौतम कहेता हवा हे केशीकुमार? साधुनो वेष तो अणाचार सेवतां अटकाववारुप व्यवहारनये मोक्षनुं साधन छे पण निश्चय नयमां तो ज्ञान दर्शन ने चारित्र ए त्रण मोक्षनां सत्य रुप साधन छे. एवी पार्श्वनाथनी ने महावीरनी प्रतिज्ञामां कांइ भिन्नता (जुदाइ) नथी तथा सरळने प्रज्ञावंत योग्य अने वक्रने जड योग्य वेश कहेल छे ॥ ३३ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम ते० तमारी प०प्रज्ञा छे। छि०छेदो टाल्यो इ० ए मे०माहारो सं० संदेह अ० अनेरो वि० पण सं० संदेह म० माहरो तं० ते म० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ३४ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—तेवारे केशीस्वामी कहेता हवा के हे गौतम? भली तमारी बुद्धि? के ए मारो

जाई कुलं च सीलं च रक्खमाणी तयं वदे ।। ४० ।।

गाथा ४० भावार्थः—तेवार पछी ते राजवर कन्या राजेमती मुळ गुणने अभीग्रहने विषे निश्चल थकी जाती कुळने शीयळनुं रक्षण करती थकी रहनेमी मत्ये एम बोली ।। ४० ।।

अर्थः—ज० जो सि० तुं छे रु० रुपेकरी वे० वैश्रमण देवता सरिखो । ल०लीलाएकरी न०नल कू०कुवेर देवता जो तुं होय। त०तोहि अ० पण ते० तुजने न० न इ० वांछुं ज०जो सि० तुं छे स० प्रत्यक्ष पु० शक्रेंद्र ।।४१।।

मूलः—जइ सि रूवेण वेसमणो ललिएण नलकूवरो ।

तहा वि ते न इच्छामि जइ सि सक्खं पुरन्दरो ।। ४१ ।।

गाथा ४१ भावार्थः—जो तुं रुपे करी धनंद देव होय ! अने जो तुं लिलाये करी नळ कुबेर देवता होय, अने जो तुं प्रत्यक्ष शक्रेंद्र होय तो पण तुजने न इच्छुं ।। ४१ ।।

अर्थः—प० प्रक्षेप करे ज० बलती जो० अग्निमांहि । धू० धूमाडासहित । दु० दुराध्य। ने० न वांछे । व० वम्युं भु० भोगने । कु० कुलनेविषे जा० उपन्या जे सर्प्प । अं० अगंधन कुलना ।। ४१अ ।।

मूलः—पक्खन्दे जलियं जोइं धूमकेउं दुरासयं ।

नेच्छन्ति वन्तयं भुत्तं कुले जाया अगन्धणे ।।४१।। [अ]

गाथा ४१अ भावार्थः—अगंधन कुळने विषे उत्पन थयेला जे सर्पो ते धुंवाडा सहित एवी भयंकर जाज्वळमान अग्निने विषे प्रवेश करे पण वम्यु विष भोगववा नवांछे ।। ४१अ ।।

ने पांचने जीतवे दश जीत्या ने दशने जीतवे सर्व शत्रुने हुं जीतुं छुं ॥ ३६ ॥

अर्थः–हवे केशी गौतम प्रत्ये पुछे छे स० वेरी य०वळी इ० ए के० क्यावु० कह्या ॥ के० केशी गो० गौतम प्रत्ये एम अ० बोल्या ॥ ए० तेवार पछी के० केशी व०बोले छे ते बोलता प्रत्ये तु० वळी गो० गौतम इ० ए आगळ कहेशे तेम अ० बोलता हुवा ॥ ३७ ॥

मूलः–सत्तू य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः–तेवारे केशी गौतमप्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? ते शत्रु कीया कह्या? एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ३७ ॥

अर्थः–ए० एक अ० आत्मा जीव अ० अण जित्यो स० वैरी सरीखो । क० कषाय ४ । इ० इंद्री पांच नोकषायादिक य०वळी ते०ते वेरी समस्तने जि०जीतीने ज० जेम ना० जिन सासननो न्याय तेम न्याये करी । वि० विचरुं छुं अ० हुं मु० हे महा मुनी ॥ ३८ ॥

मूलः–एगप्प अजिए सत्तू कसाया इन्दियाणि य ।
ते जिणित्ता जहानायं विहरामि अहं मुणी ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः–मननी दुष्ट प्रवर्तिरुप एक आत्मा अण जितवाथी शत्रु अने कषाय ४ ते १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ (ए चार कषायना १६ भेद थाय ते केम अनंतानुबंधी १ क्रोध २ मान ३ माया

नामा वृक्ष अ० तेम तुं अथिर । अ० आत्मा भ० थाश्ये ताहरो ॥ ४४ ॥

मूलः—जइ तं काहिसि भावं जा जा दिच्छसि नारिओ ।

वायाइद्धो व हढो अट्ठिअप्पा भविस्ससि ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—जे जे स्त्रीयोने तुं देखीश ? त्यां तुं जो कामभोगनी वांछारुप भाव करीश ? तो जेम समुद्रने किनारे हड नामा वृक्ष घणं पवने हलाव्युं थकुं उखडीने समुद्रमां हेराफेरा खाय ? तेम तुं अ-स्थीर आत्मावंत थइश ॥ ४४ ॥

अर्थः—गो० जेम गोवाल लाकडीनो धणी पण गायनो धणी नहीं भं० भंडारी वा० वळी ज० जेम त० ते द्र० द्रव्य अ० न होय धणी ठाकोर ए० एणीपरे अ० धणी नहीं तं० तु पि० पण सा० चारित्रनो धणी नहीं विषयना अभिलापी चारित्रना फलनो विभागी भ० तुं होय नही ॥ ४५ ॥

मूलः—गोवालो भण्डवालो वा जहा तद्दव्वणिस्सरो ।

एवं अणिस्सरो तं पि सामण्णस्स भविस्ससि ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—जेम गोवाळीयो लाकडीनो धणी पण गायोनो धणी नहि, वळी जेम भंडारी कुंचीयोनो धणी, पण द्रव्यनो धणी नहि तेम तुं पण विषयाभिलाषी छतो चारित्रनो धणी नहि ॥ ४५ ॥

अर्थः—को० क्रोध मा० मान नि० जीतीने मा० माया लो० लोभने च० वळी स० सर्वथा इ० पांच इन्द्रियोने व० वश का० करीने अ० आपणा आत्माने उ० भोगथी संवरे ॥ ४५अ ॥

मुक्कपासो लहुभूओ कहं तं विहरसी मुणी ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—गौतमने केशी पुछता हवा ए लोकनेविषे घणा जीव (बंधने) करी बंधायेल देखाय छे, तो ते बंधनथी रहित वायुनी पेरे लघु (हळवा) भूत अप्रतिबंध थको हे मुनि ? तुं केम विचरे छे॥४०॥

अर्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहे छे ते० ते पा० पास स० सघलाए छि० छेदीने । नि० अतिशे हं० हणीने उ० उपाय करवाथी अभ्यास करवाथी । पा० पास मु० रहित ल० वायरानीपरे लघुभुत अप्रतिबद्ध थको । केशीप्रत्ये गोतम कहे छे वि० विचरुं छुं अ० हुं मु० हे महामुनी ॥ ४१ ॥

मूलः—ते पासे सव्वसो छित्ता निहन्तूण उवायओ ।
मुक्कपासो लहुभूओ विहरामि अहं मुणी ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—केशीप्रत्ये गौतम कहेता हवा उपाये करीने ते बंधन छेदीने पास [बंधन] रहित वायुनीपेरे लघु भूत अप्रतिबंध थको हे मुनि हुं विचरु छुं ॥ ४१ ॥

अर्थः—हवे केशी पुछे छे पा० पास य० वळी इ० ए के० क्यो वु० कह्यो । के० केशी गो० गौतम प्रत्ये अ० बोलता हवा ॥ ए० तेवार पछे के० केशी व० बोले छे तु० ते बोलता प्रत्ये । गो० गौतम इ० आगल कहेश्ये तेम अ० बोलता हवा ॥ ४२ ॥

मूलः—पासा य इइ के वुत्ता केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ४२ ॥

मूलः—मणगुत्तो वयगुत्तो कायगुत्तो जिइन्दिओ ।
सामण्णं निच्चलं फासे जावज्जीवं दढव्वओ ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—तेवारे रहनेमी मन गुप्ति वचन गुप्ति काय गुप्तिवंत ने जीतेंद्रिय थयो अने चारित्र निश्चळपणे पाळतां जावजीव लगे द्रढ वृत्ती हवो ॥ ४७ ॥

अर्थः—उ० प्रधान त० तप च० आदरीने । जा० थया दो० रहनेमीराजेमती बने वि० वळी के० केवळी । स० सर्व क० कर्म ख० खपावीने । सि० मोक्ष प० पाम्या अ० प्रधान उत्तमगती ॥ ४८ ॥

मूलः—उग्गं तवं चरित्ताणं जाया दोण्णि वि केवली ।
सव्वं कम्मं खवित्ताणं सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—प्रधान (उत्तम) तप आचरीने राजेमती ने रहनेमी बंने केवळी थयां अने सर्वे कर्मे खपावीने बंने प्रधान एवी मोक्षगति पाम्यां ॥ ४८ ॥

अर्थः—ए० एम क०-करे सं० तत्वना जाण होय ते पं० पंडित मुनी । प० बुद्धिवंत प० शास्त्रना जाण होय ते वि० उपनी होय जे विषयनी वांछा ते निवर्तावीने भो० भोगथी ॥ ज० जेम सो० ते रहनेमी पु० पुरुषमांहि उत्तम पुरुष तेणे मन विषयथी निवर्ताव्युं उत्तम होय ते मन निवर्तावे इ० एम बे० हुं कहुंछुं ॥४९॥

मूलः—एवं करन्ति संबुद्धा पण्डिया पवियक्खणा ।
विणियट्टन्ति भोगेसु जहा सो पुरिसोत्तमो ॥ ४९ ॥ त्ति बेमि ॥

गाथा ४४ भावार्थः–तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशयछे, तो ते पण तमे मुजने कहो, (ए चोथुं प्रश्न थयुं) ॥४४॥

अर्थः–अथ केशी गौतम प्रत्ये तृषणा रुपणी वेलनो पांचमोद्धार पुछेछे० अ० मध्य हि० हैयाने मध्य सं० उपनी । ल० वेली चि० तिष्टे गो० हे गौतम । फ० ते वेली फळे छे वि० विष भ० सरिखा फल छे । सा० ते वेलीने उ० तुमे उ० उधरि क० केणे प्रकारे ॥ ४५ ॥

मूलः–अन्तोहियसंभूया लया चिट्ठइ गोयमा ।
फलेइ विसभक्खाणि सा उ उद्धरिया कहं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः–हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? हृदय मध्ये उपनी एक वेलडी रहे छे अने ते वेलीने विष सरिखां फळ लागे छे, ते वेली तेम शी रीते उपाडी नांखी ॥ ४५ ॥

अर्थः–हवे केशीप्रत्ये गौतम कहे छे । तं० ते ल० वेली स० सघळी छि० छेदिने उ० उधरीने उपाडीने । स० मुल सहित ॥ वि० विचरुं छुं ज० जेम ना० जिनसासननुं न्याय छे तेम । मु० मुकाणो छुं हुं वि० विष भ० भक्षवाथी ॥ ४६ ॥

मूलः–तं लयं सव्वसो छित्ता उद्धरित्ता समूलियं ।
विहरामि जहानायं मुक्को मि विसभक्खणं ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः–तेवारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? ते सघळी वेली मूळ सहित उपाडिने

शिष्य म० महा य० यशर्वत के० केशीकुमार स० श्रमण तपस्वी त्रि० ज्ञान अने च० चारित्रना पा०पारगामीछे।। २ ।।

मूलः—तस्स लोगपईवस्स आसि सीसे महायसे ।
केसी कुमारसमणे विज्जाचरणपारगे ।। २ ।।

गाथा २ भावार्थः—लोकालोकनी सर्व वस्तु दीवानी पेरे प्रकाशना करणहार ते पार्श्वनाथ अरिहंतनो शिष्य के जे ज्ञानने चारित्रनो पारगामीने तपश्वी महायशवंत एवो केशीकुमार नामे साधु हतो ।। २ ।।

अर्थः—ओ० अवधि ना० ज्ञाने तथा सु० श्रुतज्ञान ए वे ज्ञानेकरी बु०ज्ञानवंत सी०शिष्यना स० समोह तेणे करी स० सहित परिवर्या गा० ग्रामानुगाम प्रत्ये री० विचरतो थको सा० सावत्थी नामा पु०नगरीए आ० आव्याछे ।। ३ ।।

मूलः—ओहिनाणसुए बुद्धे सीससङ्घसमाउले ।
गामाणुगामं रीयन्ते सावत्थिं पुरमागए ।। ३ ।।

गाथा ३ भावार्थः—ते केशीकुमार मुनि मतीज्ञान, श्रुतज्ञानने अवधि ज्ञानवंत घणा शिष्योना समुदाये परवर्या थका ग्रामानुं ग्राम प्रत्ये विचरतां सावथिं नगरिए आव्या ।। ३ ।।

अर्थः—तं० तिदुंक ना० नामा उ० वन उद्यानछे तं० ते सावथ्थी न० नगरिने मं० समीपे फा० फासुक जीवरहित सि० उपाश्रयने विषे सं० तृणादिक संथाराने विषे त० तिहां उद्यानने विषे वा० वासोरह्याछे उ० आव्या ।।४।।

मूलः—तिन्दुयं नाम उज्जाणं तम्मी नगरमण्डले ।
फासुए सिज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ।। ४ ।।

न्याये करीने विचरखुं ॥ ४८ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गोतम प० प्रज्ञा ते० तुम्हारी । छि० छेद्यो टाल्यो मे० माहरो सं० संदेह इ० ए पुर्वे कह्यो ते । अ०अनेरो वि०पण सं०संदेह म०माहरो तं० ते मे०मुजने क०कहो गो० हे गौतम ॥४९॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ! भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो तेपण तमे मुजने कहो (ए पांचमुं प्रश्न थयुं) ॥४९॥

अर्थः—हवे छठो द्वार केशी पुछे छे सं० सम्यक प्रकारे प० प्रज्वल्यमान घोर रुद्र अ० अग्नी चि० तिष्टे छे गो० हे गौतम जे० जे अग्नी ड० बाले स० शरीरमांहे रही थकी ॥ क० केणे प्रकारे वि० ते अग्नी ओलवी तु० तमे हे मुनी ॥ ५० ॥

मूलः—संपज्जलिया घोरा अग्गी चिट्ठइ गोयमा ।
जे डहन्ति सरीरत्था कहं विज्झाविया तुमे ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? हृदय मध्ये सम्यक् प्रकारे प्रजलीत जाज्वळ मान रौद्र (भयंकर) अग्नी रहेछे अने ते शरीरमांही रेहेती थकी बाळे छे तो ते अग्नी तमे शी रीते ओलवी ? ॥ ५० ॥

परिवर्या थका गा० ग्रामानुंगाम प्रते री० विचरता थका से० ते वि० पण सा० सावत्थी नगरियें आ० आव्या मुनी ॥७॥

मूलः—बारसङ्गविऊ बुद्धे सीससङ्घसमाउले ।
गामाणुगामं रीयन्ते से वि सावत्थिमागए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते गौतमस्वामी बार अंगनां अने जाणवा छांडवा ने आदरवायोग्य तेना जाण हता ते घणा शिष्यना समुदाये परवर्या थका ग्रामानुंग्राम प्रत्ये विचरता ते पण सावथि नगरिये आव्या ॥ ७ ॥

अर्थः—को० कोठग ना० एहवे नामे उ० उद्यानवंन त० ते न० नगरि सावत्थिने मं० समीपे फा० जीवरहित फांमुक सि० सेज्यापाटि प्रमुप सं० तृणादिकनो संथारो त० तिहां वा० वासो रहे उ० पाम्या ॥ ८ ॥

मूलः—कोट्ठगं नाम उज्जाणं तम्मी नगरमण्डले ।
फासुए सिज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—ते सावथिं नगरिये कोष्टक नामे उद्यानने विषे जीवरहित उपाश्रयनं तृणादिकनो संथारो त्यां वासो रह्या ॥ ८ ॥

अर्थः—के० केसी कु० कुमार स० श्रमण तपस्वी गो० गोतम य० वळी म० महा यसवंत उ० बन्हे वि० पण त० ते सावत्थी नगरिने विषे वि० विचरता हूवा अ० मन वचन काया गुप्तीने विषे गुप्तछे सु० भली स० समाधि सहितछे ॥९॥

मूलः—केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।
उभओ वि तत्थ विहरिंसु अल्लीणसुसमाहिया ॥ ९ ॥

रुपणी अग्नीने विदारी छे हु० ते। न० न ड० बाले मे० मुजने ॥ ५३ ॥

मूलः—कसाया अग्गिणो वुत्ता सुयसीलतवो जलं।
सुयधाराभिहया सन्ता भिन्ना हु न डहन्ति मे॥५३॥

गाथा ५३ भावार्थः—हे केशी ? तपने शीयळे करी शोधेल (मेल रहित करेल) अने जे तिर्थंकररुपी मोटा मेघथी उपजेली एवी सिद्धांतरुपणी पाणीनी धाराए करीने सींची (छांटी) थकी कषाय रुपणी अग्नी मुजने नथी बाळती ॥ ५३ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारी। छि० टाळ्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए पुर्वे कह्यो ते। अ० अनेरो वि० पण सं० संसय म० माहरो। तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥५४॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा॥ ५४॥

गाथा ५४ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे ते मुंजने कहो ? (ए छठुं प्रश्न थयुं.) ॥ ५४ ॥

अर्थः—हवे दुष्ट अश्वनुं सातमुं द्वार गौतम पुछे छे अ० ए प्रत्यक्ष सा० साहसीक भी० रौद्र। दु० दुष्ट अश्व प० सर्व दिशाने विषे धाय छे दोडे छे। जं० जे दुष्ट अश्वने विषे गो० हे गौतम आ० तमे चढ्या छो॥ क० केम ते० तेणे दु० दुष्ट अश्वे न० न तमने ही० उन्मार्गे पहुता न कीधा ते केम ॥ ५५ ॥

क्रिया केवी ? ने एनी क्रीया केवी ? (कारण के आटली वधी भिन्नता केम जणायछे) के जेथी ॥ ११ ॥

अर्थः—चा० च्यार जा० महाव्रत य० रुप जो० जे ध० धर्म श्री पार्श्वनाथ तिर्थंकरे कह्यो जो० जे इ० ए पं० पांच महाव्रतरुप सि० सिक्षा ते दे० उपदेसीओ धर्म व० वर्द्धमान स्वामीए पा० श्री पार्श्वनाथ य० वळी म० महा मु० मुनीश्वरे चार महाव्रतरुप धर्म उपदेश्यो ॥ १२ ॥

मूलः—चाउज्जामो य जो धम्मो जो इमो पञ्चसिक्खिओ ।
देसिओ वद्धमाणेण पासेण य महामुणी ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—चार महाव्रतरुप धर्म पार्श्वनाथ प्रभुए कह्यो; अने पांच महाव्रतरुप धर्म श्री वर्द्धमान प्रभुए कह्यो ॥ १२ ॥

अर्थः—अ० सामान्य वस्त्र अथवा मानोपेत वस्त्ररुप अचेलक य०वळी । जो० ते ध०धर्म वर्द्धमानस्वामीये उपदेस्यो । जो०जे इ०ए पार्श्वनाथे उपदेस्यो धर्म ते सं० मूल्यथी मानथी प्रमाणथी अंतरा सहित विसेष सहित । फेर सहित उत्त० बहु मुल्यपणे करी प्रधान वस्त्र छे । ए० एक क० कार्य मोक्ष पोहोचवानो कार्य ॥ प० पडिवर्जिने प्रवर्ते छे तेहने । वि० विसेषे फेर किं० केम छे तु० एहवी विचारणा उपनी का०ए शुं कारण छे ॥१३॥

मूलः—अचेलओ य जो धम्मो जो इमो सन्तरुत्तरो ।
एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—वळी वर्द्धमानस्वामीए मानो पेत (मान प्रमाण सहीत) धोळां ने जीर्ण प्राय

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? ते घोडो कीयो कह्यो ? एम केशी बोल्या, ते आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ५७ ॥

अर्थः—म० मनरुपीयो अश्व सा० साहसीक भी० रौद्र दु० दुष्ट अश्व प० सर्व दिशाने विषे धा० धावेछे दोडे छे । तं० ते दुष्ट अश्वने स० सम्यक तु० प्रकारे नि० गृहीने झाली राखुंछुं ध० धर्मनी सि० सिखामणेकरी क० जातीवंत अश्वनीपरे मनरुपीया दुष्ट अश्वने गृही राखुं छुं ॥ ५८ ॥

मूलः—मणो साहसिओ भीमो दुट्ठासो परिधावई ।
तं सम्मं तु निगिण्हामि धम्मसिक्खाइ कन्थगं ॥५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—हे केशी ? साहसिक ने रौद्र ने सर्व दिशाने विशे आडोअवळो दोडे छे एवो मनरुपी दुष्ट घोडो के जेने हुं सम्यक प्रकारे धर्मनी शीखामणे करी जातिवंत घोडानीपेरे ग्रही राखुंछुं ॥५८॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम ते० तमारी प० प्रज्ञा बुद्धि । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संदेह इ० ए पुर्वे कह्या ते ॥ अ० अनेरो वि० पण सं० संशय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥५९॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओइमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—तेवारे केशी कहेताहवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय नि-

गाथा १५ भावार्थः—गौतमस्वामी विनयभक्तिने अवसरना जाण तेथी महावीरस्वामीथी पार्श्वनाथ पहेला थयेल होवाथी केशीस्वामीनुं ज्येष्ठ (वडेरुं) कुळ जाणीने शिष्यना समुदाये परवर्या थका तिंदुकवननेविषे आव्या ॥१५॥

अर्थः—के० केसी कु० कुमार नामा स० श्रमण । गो० गौतमने दि० देषीने आ० आव्या । प० जेहवी सेवा करवायोग्य तेहवी प० सेवाभक्ति । स० अविपरीतपणेकरी साचे मने करी सं० सेवा भगति अंगीकार करेछे ॥१६॥

मूलः—केसी कुमारसमणे गोयमं दिस्समागयं ।
पडिरूवं पडिवत्तिं सम्मं संपडिवज्जई ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—गौतमस्वामीने द्रष्टिगोचरे आवता देखीने केशीकुमार नामे साधुए अविप्रीतपणे साचे मनेथी यथायोग्य सेवाभक्ति करी ॥ १६ ॥

अर्थः—प० पराल च्यार प्रकारनां पराल । सालिनो १ व्रीहिनो २ । कोद्रानो ३ रा० रालनी वनस्पतिनो ४ फा० फासुक जीवरहित त० तिंदुक वनने विषे पं० पांचमुं कु० डाभ प्रमुख त० अनेरा पण साधु योग्यत्रणा य० वळी । गो० गोतमने नि० बेसवाने अर्थे । खि० शिघ्र सं० आपेछे ॥ १७ ॥

मूलः—पलालं फासुयं तत्थ पञ्चमं कुसतणाणि य ।
गोयमस्स निसेज्जाए खिप्पं संपणामए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—त्यां प्रासुक (जीवरहित १ शालीनुं २ व्रीहीनुं ३ कोद्रवा (कोदरी) नुं ४ राळ नामे वनस्पतीनुं ए चार जातनुं पराळ अने पांचमुं डाभ प्रमुख अने ते सिवाय अनेरा पण साधु योग्य त्रणा

तेमज जे कोइ उन्मार्गे प्रवर्त्याछे ते सर्व मार्ग मारा जाण्या प्रवर्ते छे तेथी हुं भला मार्गथी नासतो नथी ॥६१॥

अर्थः—हवे केशी गौतमप्रत्ये पुछेछे। म० मार्ग य० वळी इ० ए के० कया वु० कह्या। के० केशी गो० गौतमप्रते अ० कहे बोल्या। ए० तेवार पछी के० केशी व० बोलता तु० प्रत्ये गो० गौतम इ० एम अ० बोल्या ॥६२॥

मूलः—मग्गे य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ॥ ६२ ॥

गाथा ६२ भावार्थः—तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? ते मार्ग कीयो कह्यो, एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ६२ ॥

अर्थः—कु० कंपीलादिक मार्गना परुपणहार पा० पाखंडी। स० सघलाए उ० उन्मार्गे प० प्रवर्तेछे स० भलो मार्ग तु० वळी जि० जिन तिर्थंकरनो अ० परुप्यो। ए० एम० मार्ग पाखंडीना मार्गथकी हि० वळी उ० प्रधान ॥६३॥

मूलः—कुप्पवयणपासण्डी सव्वे उम्मग्गपट्ठिया ।
सम्मग्गं तु जिणक्खायं एस मग्गे हि उत्तमे ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—हे केशी? कंपीलादिक मार्गना परुपणहार एवा ३६३ पाखंडी ए सर्वे उन्मार्गे प्रवर्त्या छे अने ते पाखंडीना धर्मथी प्रधान (उत्तम) एवो तिर्थंकरनो परुपेलो भलो मार्ग छे ॥ ६३ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारी। छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए पुर्वे कह्यो ते अ० अनेरो वि० पण सं० संशय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ६४ ॥

मूलः—देवदाणवगन्धवा जक्खरक्खसकिन्नरा ।
अदिस्साणं च भूयाणं आसी तत्थ समागमो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जोतिषीने वैमानिक देवताने भवनपति गंधर्व यक्ष राक्षस ने किंनर प्रमुख व्यंतर ए प्रगट देखाय छे ने अद्रस्य एवा भूत ए सर्व आकाशने विषे अद्रस्यपणे कौतुक देखवा सारु आव्या ॥२०॥

अर्थः—हवे केशी बोल्या पु० पुछुछुं हुं ते०तुजने म० हे महाभाग्यवंत । के० केसी गो० गोतम प्रते अ०बोलता हुवा । त० तेवार पछे के० केसी बु०बोलेछे ते बोलता तु० प्रते गो०गौतम इ० आगल कहशे तेम अ० बोलता हुवा ॥२१॥

मूलः—पुच्छामि ते महाभाग केसी गोयममब्बवी ।
तओ केसिं बुवन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—केशी गौतम प्रत्ये बोलता हवा के हे महा भाग्यवंत ? हुं तमने पुछुंछुं ? ते वारे एवुं केशीनुं वचन सांभळीने आगळ कहीशुं ते प्रमाणे गौतम बोलता हवा ॥ २१ ॥

अर्थः—पु० पुछो तुम्हे भ० हे भगवन ज० जेम इ० इच्छा होय ते पुछो । ते० ते तुम्हारे जेम तुम्हने इच्छा उपजे तेम पुछो । के० केसी प्रते गो० गौतम अ० बोलता हवा । त० तेवार पछी के० केसीए अ० गोतमे अनुज्ञा दिधे थके गो० गौतम प्रते इ० ए आगळ केहेशे तेम अ० केसीकुमार बोलता हवा ॥ २२ ॥

मूलः—पुच्छ भन्ते जहिच्छं ते केसी गोयममब्बवी ।
तओ केसी अणुन्नाए गोयमं इणमब्बवी ॥ २२ ॥

गाथा ६६ भावार्थः—गौतम कहेता हवा के हे केशी ? प्रसंशनिक ने विस्तीर्ण एवो पाणीमांही एक मोटो द्वीप छे के जे द्वीपने विषे मोटा पाणीना वेगनुं आववुं जवुं नथी ? ॥ ६६ ॥

अर्थः—हवे केसी पुछेछे दी० दीप य० वळी इ० ए के० कयो वु० कह्यो के० केसी गो० गौतम प्रते अ० बोल्या ॥ ए० तेवार पछी के० केसी व० बोलेछे ते बोलता तु० प्रते गो० गोतम इ० इम अ० बोल्या ॥६७॥

मूलः—दीवे य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ६७ ॥

गाथा ६७ भावार्थः—ते वारे केशी पुछता हवा के हे गौतम ? ते द्वीप कीयो कह्यो, एम केशी बोल्या ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥६७॥

अर्थः—ज० जरा म० मरणरुपीओपाणी तेहने वे० वेगेकरी । वु० तणाता पा० जीवने ध० धर्मरुपीयो दी० दीप प० वाहाणनी पैठाणनीपरे आधारभूत छे य० वळी ग० श्रेय वांछे तेहने गमन करवा योग्य छे स० सरणभूत छे उ० उतम छे ॥ ६८ ॥

मूलः—जरामरणवेगेणं वुज्झमाणाण पाणिणं ।
धम्मो दीवो पइट्ठा य गई सरणमुत्तमं ॥ ६८ ॥

गाथा ६८ भावार्थः—हे केशी ? जरा (वृद्धावस्था) मरणरुपी पाणीना वेगे करी तणाता जीवने श्रेय वांछितने आदरवा योग्य वहाणना पैठाणनी पेरे आधाररुप एवो उतम धर्मरुपी द्वीप सरणभूत छे ॥६८॥

तमने केम आश्चर्यपणुं नथी लागतुं ! ! ॥ २४ ॥

अर्थः—त० तेवार पछे के० केसी बु० बोले छे ते बोलता प्रत्ये । तु० वली गो० गोतम इ० एम आगळ कहिशुं तेम अ० बोले छे । प० बुद्धिए करी स० विचारीने ध० धर्मनुं त० तत्व परमार्थ केहवो छे । त० जीवादिक तत्वनुं वि० निर्णय निश्चय एम बोल्या छे एहवो विचारीने भगवंते धर्म कह्यो ॥ २५ ॥

मूलः—तओ केसिं बुवन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ।

पन्ना समिक्खिए धम्मतत्तं तत्तविणिच्छियं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—एम केशीये कह्युं, तेवारे ए आगळ कहेशे तेम गौतम बोलता हवा के धर्मनो तत्व परमार्थ केहवो ? अने जीवादिक तत्वनो निश्चय बुद्धिए विचारीने भगवंत एम बोल्या छे ॥ २५ ॥

अर्थः—पु० पहिला तिर्थंकरना साधु । उ० सरल अने ज०जड मुर्ख उ० होय । व०वांका अने ज० मुर्ख य० वळी प० छेहला तिर्थंकरना साधु एहवा होय म० मध्यम तिर्थंकरना साधु उ० सरल अने प० प्रज्ञावंत जाण उ० होय । ते० तेणे हेते ध० धर्म दु० बे प्रकारे क० कह्यो ॥ २६ ॥

मूलः—पुरिमा उज्जुजड्डा उ वङ्कजड्डा य पच्छिमा।

मज्झिमा उज्जुपन्ना उ तेण धम्मे दुहा कए ॥ २६॥

गाथा २६ भावार्थः—प्रथम तिर्थंकरना साधु सरळ ने जड (मुर्ख) होय अने छेला तिर्थंकरना साधु वांका ने जड होय अने वचला बावीस तिर्थंकरना साधु सरळ ने प्रज्ञा (बुद्धि) वंत होय तेथी बे प्रकारे

उ० वळी पा० पार गा० गामीणीक होय ॥ ७१ ॥

मूलः—जा उ अस्साविणी नावा न सा पारस्स गामिणी ।
जा निरस्साविणी नावा सा उ पारस्स गामिणी ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः—ते वारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? जे नावमांही पाणी आवे ते नाव पार पामे नहि, (अर्थात् पाणीमां बुडे) अने जे नावमां पाणी आवतुं न होय, ते नाव न बुडे (अर्थात् नाव पार पामे) ॥ ७१ ॥

अर्थः—हवे केसी पुछेछे ना० नावा य०वळी इ० ए का०कई वु० कही ॥ के० केसी गो० गोतम प्रते । अ० बोल्या ॥ ए० ते वार पछी के० केसी व० बोलता तु० प्रते । गो० गौतम इ० एम अ० बोल्या ॥ ७२ ॥

मूलः—नावा य इइ का वुत्ता केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ते नाव केइ कही, एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ७२ ॥

अर्थः—स०शरीरने आ०कहे तिर्थंकर ना०नावा त्ति० वळी । जा०जीव ते वु०कहीए । ना०नावानो षेडणहार ॥ सं० संसाररुपीयो अ० समुद्र वु० कहीए । जं०जे संसार समुद्र त० तरेछे म०मोक्षना गवेषणहार ॥७३॥

मूलः—सरीरमाहु नाव त्ति जीवे वुच्चइ नाविओ ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—तेवारे केशीस्वामी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो संशय निवारण कर्यो ? पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो ते पण तमे मुने कहो. (ए प्रथम प्रश्न थयुं.) ॥ २८ ॥

अर्थः—हवे लिंगद्वार केसी गोतम प्रत्ये कहेछे ॥ अ० मानोपेत धोला वस्त्ररुप य०वळी जो० जे अचेल ध०धर्म्म । जो० जे इ०ए पार्श्वनाथना संतानीया सं० मानोपेत त० एकज लांबो वस्त्र हेठे पहेरे उपर ओढे एक बेहुनी गरज सरे । ए मानोपेत वस्त्रनो अर्थ सं० मानोपेत रहित वस्त्रना धरणहार ते भणी अंतर सहित मानोपेत वस्त्रना धरणहार उत्त० वहु मुल्य वस्त्ररुप धर्म श्रीमहावीर देवना साधुने संघाते अंतर दिसे ते अंतर ॥ दे०अचेल धर्म उपदेश्यो व० श्री वर्धमान स्वामीए । पा० श्री पार्श्वनाथ नामे य० वळी म० महा मुनिए मानोपेत रहित वस्त्र रुप धर्म उपदेश्यो ॥ २९ ॥

मूलः—अचेलगो य जो धम्मो जो इमो सन्तरुत्तरो ।
देसिओ वद्धमाणेण पासेण य महामुणी ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे लिंग (वेश) आश्री केशीमुनि गौतमस्वामीने पुछता हवा के हे गौतम ? मानोपेत ने धोळां वस्त्ररुप अचेल धर्म श्री वर्धमान भगवंते कह्यो, तेनी संघाते मानोपेतरहित ने बहु मुल्यवाळां वस्त्ररुप धर्म पार्श्वनाथ महामुनिए कह्यो, तेनो केम अंतर जणाय छे ? ॥ २९ ॥

खता जीव पण अंधकारने विषे अंधनी पेरे देखे नहि तो घणा जीवो अति रौद्र अंधकारने विषे रहे छे ता समस्त लोकने विषे एवा जीवोने कोण उद्योत करशे ।। ७५ ।।

अर्थः—हवे गौतम कहेछे उ०उग्यो वि० निर्मल भा० सूर्य । स० सर्व लो० लोकने विषे प० प्रकासनो करणहार ।। सो० ते सूर्य क० करस्ये उ० उद्योत । स० समस्त लो० लोकने विषे पा० जीवने ।। ७६ ।।

मूलः—उग्गओ विमलो भाणू सव्वलोयपभंकरो ।
सो करिस्सइ उज्जोयं सव्वलोयंमि पाणिणं ।। ७६ ।।

गाथा ७६ भावार्थः—ते वारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी निर्मळ सूर्य उग्यो ते सर्व लोकने विषे प्रकाशनो करणहार छे तो तेज सूर्य समस्त लोकने विषे जीवोने उद्योत करशे ।। ७६ ।।

अर्थः—केसी पुछेछे भा० सूर्य ते य०वळी इ० ए के० कयो वु० कह्यो । के० केसी गो० गोतम प्रते एम अ० बोल्या । ए० तेवार पछी के० केसी व०बोलता थका तु० प्रते । गो०गोतम इ० एम अ० बोल्या ।।७७।।

मूलः—भाणू य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ।। ७७ ।।

गाथा ७७ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? ते सूर्य कीयो कह्यो एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ।। ७७ ।।

अर्थः—हवे गौतम कहेछे उ०उग्यो खी० जेहने क्षय हुओ सं०संसार ते क्षीण संसारी जेम स० सर्व जाणे

नादिक प्रवर्ति निवारवाने अर्थे अने पार्श्वनाथना शिष्यो सरळ अने बुद्धिवंत तथा शरीर आच्छादन (ढांकवुं) मात्र प्रयोजन जाणी किंचित् मात्र पण कदाग्रह न करे, एम ए सरळ ने प्रज्ञावंत होवाथी योग्य वस्त्रोने ए वांका ने जडने योग वस्त्रो) ते तिर्थंकरे जाणीने धर्म साधवानां ने धर्म करवानां ए वस्त्रादिक धर्मोपकरण राखवां इछ्यां ने ते राखवानी पण आज्ञा दीधी ॥ ३१ ॥

अर्थः—प० यतिनो वेष ते ए यति छे एहवी प्रतितने च० अर्थे लो०लोकने विषे । ना०नानाविध प्रकारना उपगरण वस्त्रादिकनुं वि० मानोपेत प्रमुख विधिना उपगरणनुं करवुं । ज० संयम यात्रा निर्वाह करवाने अर्थे वस्त्रादिक उपगरण राखवानी आज्ञा तिर्थंकरे साधुने दिधी । ग० ज्ञानने अर्थे वस्त्रादिक ॥ उपगरण राखवा जो जतीनो वेश होय तो एहवो ज्ञान । आवे जे यतिने वेशे मुजने । अणाचार न करवो च० ते भणी लो० लोकने विषे लिं० यतिनो वेष धरवानो प्प० प्रयोजन छे ॥ ३२ ॥

मूलः—पच्चयत्थं च लोगस्स नाणाविहविगप्पणं ।
जत्तत्थं गहणत्थं च लोगे लिङ्गपओयणं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—वळी यतिनो वेश होय तो लोकने प्रतित उपजे तेने अर्थे घणा प्रकारना वस्त्रादिक उपकरणनो विचार कह्यो अने कदाचित संयमथी चित्त विपरीत प्रवर्ते ने जो यतिनो वेश होय तो आवा यतिने वेशे मारे अनाचार न करवो एम ज्ञान उपजवाने तेमज संयम निर्वाहने अर्थे लोकने विषे यतिनो वेश धारण करवानुं प्रयोजन छे ॥ ३२ ॥

खेमं सिवमणाबाहं ठाणं किं मन्नसी मुणी ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे मुनि? शारीरीकने मानसिक एवा बे प्रकारना दुःखे करी पीडाता जीवने व्याधिरहित जरा मरणना उपद्रव रहित तेने स्वभाविकज पीडा रहित एवुं कीयुं स्थानक तुं माने छे? ॥ ८० ॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे। अ० छे ए० एक धु० नित्य सदायछे ठा० स्थानक छे ॥ लो० लोकने अ० अग्र उपरे छे आ० तिहां चढवुं दु० दोहिलुं छे ते स्थानक पामवुं दोहिलुं छे ॥ ज० जहां न० नथी ज० जरा अने म० मरण। वा० व्याधि वे० वेदना नथी त० तेमज ॥ ८१ ॥

मूलः—अत्थि एगं धुवट्ठाणं लोगग्गंमि दुरारुहं।

जत्थ नत्थि जरा मच्चू वेयणा वाहिणो तहा ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः—तेवारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी? ज्यां चढवुं दोहीलुं एवा लोकाग्रने विषे एक निश्चळ स्थानक छे अने तेमज ते स्थानकने विषे जरा मरणने व्याधीनी वेदना नथी ॥८१॥

अर्थः—हवे केसी पुछेछे ठा० स्थानक य० वळी इ० ए के० कयो वु० कह्यो के० केसी गो० गौतम प्रते अ० बोल्या। ए० तेवार पछी के० केसी व० बोलता तु० प्रते ॥ गो० गौतम इ० एम अ० बोल्या ॥ ८२ ॥

मूलः—ठाणे य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ८२ ॥

संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मने संशयछे तो ते पण तमे मुने कहो. (ए बीजुं प्रश्न थयुं) ॥३४॥

अर्थः—हवे गोतम प्रत्ये केशी पुछे छे । हवे वैरी जीपवानो द्वार केशी गोतम प्रत्ये पुछे छे ॥ अ० घणा वेरीना स० सहस्त्र छे ॥ म० मांहे चि० तिष्टे छे गो० हे गोतम ते० ते वैरी य०वळी ते० तुजने अ० सन्मुख ग० आवे छे जाय छे जीतवा तुम्हने ॥ क० केणे प्रकारे ते०ते वेरीने नि० जित्या तु० तमे ॥३५॥

मूलः—अणेगाणं सहस्साणं मज्झे चिट्ठसि गोयमा ।
ते य ते अहिगच्छन्ति कहं ते निज्जिया तुमे ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—केशीमुनि कहेता हवा के हे गौतम ? तुं अनेक हजारो वैरीना मध्ये रहे छे ने ते वैरी तने जितवाने सन्मुख आवे छे, तो तेवा वैरीने तमे केवी रीते जीत्यो. ॥ ३५ ॥

अर्थः—केसी प्रत्ये गोतम कहेछे ए०एक आत्मा जि०जिते थके जि०जीत्या पं०पांच एक आत्मा जीव अने च्यार कषाय ए पांच पं०पांच जि०जीत्या जि०जित्या द०दस ते एक आत्मा ४ कषाय पांच इंद्रि ए ॥१०॥ द० दस प्रकारे उ०वळी जेणे वेरीने जि०जीतीने स० सर्व वैरी आत्मा कषाय ४ इंद्रि ॥ नोकषायादिक सर्व वैरीने जि० जीतुं छुं अ० हुं ॥ ३६ ॥

मूलः—एगे जिए जिया पञ्च पञ्च जिए जिया दस ।
दसहा उ जिणित्ताणं सव्वसत्तू जिणामहं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—तेवारे गौतमस्वामी कहेता हवा के हे केशीकुमार ? एकने जीतवे पांच जीत्या

गाथा ८४ भावार्थः—जे पामतां दोहीलुं एवुं लोकाग्रे ते सिद्धस्थानकनो शाश्वतो वास छे के जे भवरुपी ओघ प्रवाहना अंतना करणहार एवा मुनि ते स्थानकने पाम्या थका शोचे नहि ॥ ८४ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा बुद्धि ते० तमारी । छि० छेद्यो सं० संसय मे० माहरो इ० ए । न० नमस्कार थाओ ते० तमने सं० संसय टालवा भणी ॥ स० सर्व सु० सुत्रना म० मोटा अ० समुद्र सर्व सुत्रना पारगामी गौतम प्रते ॥ ८५ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
नमो ते संसयातीत सव्वसुत्तमहोयही ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए पुर्वोक्त मारो संशय निवारण कर्यो तेथी हे संशय रहित मोटा समुद्र सरीखा सर्व सिद्धांतना पारगामी तुम्हने नमस्कारहो ॥८५॥

अर्थः—हवे सुत्रना करणहारा श्री सुधर्मास्वामी कहेछे । ए० एणी तु० परे सं० संदेह छि० टाले थके । के० केसी घो० घोर रौद्र कर्म वेरीप्रते प० पराक्रमना करणहार । अ० वांदिने सि० मस्तके करीने । गो० गौतमने तु० वळी म० मोटा य० जसवंतने ॥ ८६ ॥

मूलः—एवं तु संसए छिन्ने केसी घोरपरक्कमे ।
अभिवन्दित्ता सिरसा गोयमं तु महायसं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—हवे शास्त्रना कर्ता श्री सुधर्मस्वामी कहेछे, एवी रीते संशय टाळवाथी कर्म वैरि

४ लोभ, अप्रत्याखानी १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ, प्रत्याखानी १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ, संज्वलनो १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ ए १६ भेद जाणवा) ए चार ने एक पुर्वोक्त मळी पांच अने पांच इंद्रियो, ए नव ने एक नोकपाय (तेना नव भेद, १ हास्य २ रती ३ अरती ४ भय ५ शोक ६ दुगंछा ७ स्त्रीवेद ८ पुरुष वेद ९ नपुंसक वेद. ए नव) मळी दश इत्यादिक सर्व शत्रुने जीतीने जेम जैन सासननो न्याय छे तेम न्याये करी हे मुनि ? हूं विचरुं छुं ॥ ३८ ॥

अर्थः—सा० भली हे गो० गोतम प० प्रज्ञा बुद्धि ते० तमारी ॥ छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संदेह इ० ए ॥ अ० अनेरो वि० पण सं० संदेह म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ३९ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ३९॥

गाथा ३९ भावार्थः—तेवारे केशीस्वामी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशयछे तो ते पण तमे मुनें कहो. (ए त्रीजुं प्रश्न थयुं) ॥३९॥

अर्थः—हवे चोथो द्वार पासनो केशी पुछे छे । दी० दीसे छे ब० घणा जीव लो० लोकनेविषे ॥ पा० पासे ब० बांध्या छे स० जीव ॥ मु० पास रहित ल० वायरानीपरे लहुभुत अप्रतिबंध थको । क० केम तं० तुं वि० विचरे छे मु० हे महा मुनिराज ॥ ४० ॥

मूलः—दीसन्ति बहवे लोए पासबद्धा सरीरिणो ।

अर्थः—तो० संतोपाणी प० परिषदा स० समस्त । स० मोक्ष मार्ग सेववाने स० उद्यमवंत हुवा परिषदा समस्त ॥ सं० सम्यग प्रकारे साचे मने करी सेव्या थका ते० पुर्व कह्या ते । प० उपगारना करणहार थाओ । भ० भगवंत के० केसी गो० गौतम ॥ त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ८९ ॥

मूलः—तोसिया परिसा सव्वा सम्मग्गं समुवट्ठिया ।
संथुया ते पसीयन्तु भयवं केसिगोयमे ॥ ८९ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इतिश्री केशि गोयमिज्जं त्रयोविंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥

गाथा ८९ भावार्थः—तेवारे समस्त परिषदा संतोषाणी ने मोक्ष मार्गने विषे सर्व उद्यमवंत थया ने पुर्वोक्त कह्या तेम उपकारना करणहार थाओ एम साचे मने करी परिषदाए स्तुति करीने सर्व शास्त्रना जाण केशी ने गौतमगणधर बंने प्रपन्न थया. एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेताहवा के हे जंबू जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ ८९ ॥ इतिश्री उतराध्ययन शास्त्रना त्रेवीसमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो. ॥ २३ ॥ ए त्रेवीसमां अध्ययनने विषे संशय टाळवो कह्यो ते प्रवचनथी संशय टाळे ते माटे आठ प्रवचन माताना चोवीसमां अध्ययननो भावार्थ कहे छे.

अर्थः—अ० आठ प० प्रवचन मा० माता स० समिती १ गु० गुप्ती २ त० तेमज ॥ पं० पांच ए० निश्चे य० पुरणे स० समिती त० त्रण गु० गुप्ती आ० कही ॥ १ ॥

मूलः—अट्ठ पवयणमायाओ समिई गुत्ती तहेव य ।

गाथा ४२ भावार्थः—तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? ते बंधन कीयुं ? एम केशी बोल्या ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ? ॥ ४२ ॥

अर्थः—रा० राग दो० द्वेषादिक आ० आदि शब्दथी मोह परिग्रह ति० तिव्र आकरा गाढा छे । ने० भार्या पुत्रादिक स्नेहरुपीया पा०पास ते भ० ते त्रासना उपजावणहारछे । ते० ते पास छि०छेदिने ज०जेम । ना० जिनसासननो न्याय छे तेम न्यायेकरी वि० विचरुं छुं ज० जेम पूर्वे यतिए आचार आराध्यो छे तेम हुं आचार आराधतो थको विचरुं छुं ज० जेम क० अनुक्रमे ॥ ४३ ॥

मूलः—रागद्दोसादओ तिव्वा नेहपासो भयंकरो ।
ते छिन्दित्ता जहानायं विहरामि जहक्कम्मं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—राग द्वेष मोह परिग्रहादिकने- स्त्री पुत्रादिक उपरे तिव्र [गाढा] स्नेहरुपी (पास) बंधन ते भयने त्रासना उपजावनार छे, एम जाणीने जेम जैन सासननो न्याय छे, ते न्याये करी जेम पुर्वे यतिए आचार आराध्या छे, तेम हुं आचार आराधतो थको विचरुं छुं ॥ ४३ ॥

अर्थः—सा० भली प० प्रज्ञाछे बुद्धिछे ते०तुमारी हे गो० गौतम छि० टाल्यो मे०माहरो सं०संदेह इ० ए पुर्वे जे कह्यो ते अ० अनेरो वि०पण सं०संदेह म० माहरो तं० ते मे०माहरो क०कहो हे गो०गौतम ॥ ४४ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ४४ ॥

समिती ने त्रण गुप्ती ए बंने मळीने अष्ट प्रवचन माता जाणवी ॥ २ ॥

अर्थः—ए० ए अ० आठ स० समीती स० संक्षेपे वि० कही । दु० बार अं० अंग जि० भगवंत अ० अख्याता ॥ मा० समाया ज० जे आठ प्रवचन माताने विषे उ० पूरणे प० सर्व सिद्धांतसमायां ॥ ३ ॥

मूलः—एयाओ अट्ठ समिईओ समासेण वियाहिया ।
दुवालसङ्गजिणक्खायं मायं जत्थ उ पवयणं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ए पांच समिती ने त्रण गुप्तीरुप अष्टप्रवचन माता संक्षेपे कही अने भगवंते द्वादशांगी कहेल ते सर्व शास्त्र ए अष्टप्रवचन माताने विषे समायां (अर्थात् ए अष्टप्रवचन माता चारित्ररुपछे अने चारित्र ते ज्ञानदर्शन विना न होय अने चारित्रथी वेगळां द्वादशांगी रुप शास्त्र न होय तेथी द्वादशांगी रुप सर्व अष्टप्रवचन माताने विषे समायां) ॥ ३ ॥

अर्थः—हवे इर्या समिती वर्णवे छे ते इर्यासमिती । आ० आलंबने १ का० काले २ । म० मार्गे करी ३ ज० जतनाए करी य० वळी ए च० चार का० कारणे प० शुद्ध ॥ सं० साधु इ० इर्या समितीए रि० चाले ॥ ४ ॥

मूलः—आलम्बणेण कालेण मग्गेण जयणाय य ।
चउकारणपरिसुद्धं संजए इरियं रिए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे प्रथम इर्या समिती विस्तारे करी कहे छे. (चालती वखते मननी एकाग्रता करवी ते) १ आलंबणे करवी, २ काळे करी, ३ मार्गे करी, ४ यत्नाये करी ए चार कारणे करी इर्यासमिती

छेदी नांखी के जेथी ते वेलीनां विषरुप फळ भक्षवाथी मुकाइने जेम जैनशासननो न्यायछे, तेम हुं विचरुंछुं।।४६।।

अर्थः—हवे केशी गौतमप्रत्ये पुछे छे ल० वेली य०वळी इ० ए। का० कई वु० कही । के० केशी गो० गौतम अ०बोलता हुवा ए० तेवार पछी के० केशी व०बोलेछे ते बोलता तु० प्रत्ये । गो० गौतम इ० ए आगले कहेशे तेम अ० कहे छे ।। ४७ ।।

मूलः—लया य इइ का वुत्ता केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ।। ४७ ।।

गाथा ४७ भावार्थः—ते वारे गौतम प्रत्ये केशी कहेता हवा के हे गौतम ? ते वेली कइ कही ? एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ।। ४७ ।।

अर्थः—भ० संसारनेविषे त० तृष्णारुपणी ल० वेलडी वु० कही । भी० स्वरुपथी भयनी देणहारी छे । भी० भयकारिया फ० फल उ० उदय छे । त० ते वेली उ० उद्धरीने उपाडीने ज० जेम ना० जिनसासननो न्याय छे तेम । वि० विचरुं छुं ज० जेम सु० सुष उपजे तेम ।। ४८ ।।

मूलः—भवतण्हा लया वुत्ता भीमा भीमफलोदया ।
तमुद्धरित्ता जहानायं विहरामि जहासुहं ।। ४८ ।।

गाथा ४८ भावार्थः—हे मुनि ? संसारने विषे त्रष्णारुप वेली कही छे ने ते वेली स्वरुप थकी भयनी आपनारी छे ने तेनां भयकारी फळनो ऊदय छे, ते वेलीने हुं उपाडीने जेम जैनशासनो न्याय छे तेम

त्रथी इर्या, ३ काळथी इर्या, ४ भावथी इर्या, ए चार प्रकारे यत्ना कही. हवे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य? ए चार प्रकारनी यत्नानो जुदो जुदो विस्तार हुं कहीश ते तुं सांभळ ॥६॥

अर्थः—द० द्रव्यथी जयणा ते च० दृष्टि करी जीवादिक द्रव्य नीरख्या निमित पे० जीवादिकने अवलोके जु० वळी धुंसरा चार हाथ प्रमाणे अवलोके च० वळी । खि० खेत्रथी जयणा । का० कालथी जयणा ते जा० ज्यां सुधी री० दिवस चाले। य० वळी उ० उपयोग सहित चाले ते भा० भावथी जयणा कहीए ॥ ७ ॥

मूलः—दव्वओ चक्खुसा पेहे जुगमित्तं च खित्तओ ।
कालओ जाव रीइज्जा उवउत्ते य भावओ ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—१ द्रव्यथी यत्ना ते द्रष्टीये करी जीवादिक द्रव्यने देखे, २ क्षेत्रथी यत्ना ते धुंसरा (चार हाथ) प्रमाणे मार्गने अवलोके, ३ काळथी यत्ना ते ज्यां सुधी दिवस होय त्यांसुधी चाले, ४ भावथी यत्ना ते उपयोग सहित चाले ॥ ७ ॥

अर्थः—उपयोग सहित जयणाए केम चाले ते कहेछे इ० इंद्रिय पांचना विषय विकार त्रि० वरजीने चे० वलो पं० पांच प्रकारनी स० सझाय १० ए १० बोल वरजीने त० ते इर्या शोधवाने विषे प्रवर्ते जे मु० मुर्ति सरीर एटले मुर्ति ते सरीर त० ते इर्याने पु० पुरकार आगल करीने उ० उपयोग सहित छतो रि० इर्या सुमती रि० चाले ॥८॥

मूलः—इन्दियत्थे विवज्जित्ता सज्झायं चेव पञ्चहा ।
तम्मुत्ती तप्पुरकारे उवउत्ते रियं रिए ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे केशीप्रत्ये गौतम कहे छे म० मोटी मे० मेघ वरसादे करी प्प० उपन्यो पाणीनो प्रवाह तेह थकी। गि० ग्रहीने वा० पाणी ज०जे पाणीमांही उ०उत्तम पाणी तेणे उत्तम पाणीए।। सिं०सिंचुंछुं ओलवुंछुं। स०निरंतर दे०देहने। सि०पाणीएकरी सिंची ओलवी थकी। नो०ते अग्नी य०वळी ड०बाळे नहि मे०मुजने।।५१।।

मूलः—महामेहप्पसूयाओ गिज्झ वारि जलुत्तमं।
सिञ्चामि सययं देहं सित्ता नो य डहन्ति मे ।। ५१ ।।

गाथा ५१ भावार्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी? मोटां मेघ (वादळा) थी उपजेलो पाणीनो प्रवाह के जे पाणीमांही उत्तम एवा पाणीए करीने निरंतर हुं सिंचुछुं के जेथी ते अग्नि मुजने बाळती नथी।।५१।।

अर्थः—केशी गौतम प्रत्ये पुछे छे अ०अग्नी य०वळी इ०ए के०कई वु०कही।। के०केशी गो०गौतमप्रते। अ० बोल्या।। ए० तेवारे के० केशी व०बोले छे ते बोलता तु०प्रत्ये गो०गौतम इ० एम अ०बोल्या।।५२।।

मूलः—अग्गी य इइ के वुत्ता केसी गोयममब्बवी।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ।। ५२ ।।

गाथा ५२ भावार्थः—ते वारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? ते अग्नी कइ? एम केशी बोल्या, ते आगळ कहेशे, तेम गौतम कहेता हवा ।। ५२ ।।

अर्थः—क० कसाय अ० अग्नी वु० कही सु० सिद्धांते सी० सीतल त०तपरुपीओ ज० पाणी सु० तिर्थंकर रुपीयो मेघ तेथी उपनो सिद्धांत तेहनी धा०धाराए अ०छांट्या सं०थका। भि०सिद्धांतनी धाराए कषाय

मूलः—एयाइं अट्ठ ठाणाइं परिवज्जित्तु संजए ।
असावज्जं मियं काले भासं भासिज्ज पन्नवं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ए क्रोधादिक आठ स्थानकने वर्जिने कार्यने अवसरे प्रज्ञा (बुद्धि) वंत साधु थोडी अने पापरहित निर्दोष भाषा बोले, ए बीजी भाषा समिती कही ॥ १० ॥

अर्थः—हवे त्रीजी एषणासमती कहे छे ग० निर्दोष वस्तु गवेषणानेविषे एषणा १ । य० वळी ग०निर्दोष वस्तु ग्रहणाने विषे एषणा २ ॥ प० निर्दोष वस्तु भोगववानेविषे । एषणा ३ य० वळी जा० जे एषणा ते । आ० आहारनेविषे १ उ० वस्त्र प्रमुख उपधीनेविषे २ से० थानकादिक पाट पाटला प्रमुखने विषे ए ३ प्रत्येक प्रत्येक ए० ए ति० त्रण गवेखणादिक एखणा । वि० वळी सो० निर्दोष करे एटले त्रिन भेद त्रिन त्रिन भेद थाय ते केम, आहारनी गवेखणा १ । आहारनी ग्रहणेषणा २ । आहारनी परिभोगेषणा ३ । एम ३ उपधीनी ६ एम ३ सेज्जानी ए ९ ॥ ११ ॥

मूलः—गवेसणाए गहणे य परिभोगेसणा य जा ।
आहारोवहिसेज्जाए एए तिन्नि वि सोहए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हवे त्रीजी एषणा समिती कहे छे, एषणा त्रण प्रकारनी ते १ निर्दोष वस्तु गवेषणा (शोधवुं ते) ने विषे एषणा, २ निर्दोष वस्तु ग्रहण करवाने विषे एषणा, ३ निर्दोष वस्तु भोगववाने विषे एषणा, ए त्रण प्रकारनी एषणा ते १ आहारने विषे, २ वस्त्र प्रमुख उपधीने विषे, ३ स्थानक पाट पाटला

मूलः—अयं साहसिओ भीमो दुट्ठासो परिधावई ।
जंसि गोयम आरूढो कहं तेण न हीरसि ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—ए महा साहसिक रौद्र (भयंकर) ने दमतां दोहीलो ने सर्व दिशामां उनमार्गे दोडे छे, एवा दुष्ट घोडा उपरे तमे चढ्याथका हे गौतम ? ए घोडो तमने उनमार्गे केम नथी लइजतो ॥५५॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे । प० प्रकर्षे हा० धातो थको उन्मार्गे सन्मुख जातो थको ॥ नि० ग्रही राख्योछे सु० सिद्धांत रुपीणी र० । रासे करी स० बांधी राख्योछे दुष्ट अश्व ते भणी । न० न मे० माहरो दुष्ट अश्व । ग० जाय उ० उन्मार्गे । म० भलो मार्ग च० वळी प० अंगीकार करे छे ॥ ५६ ॥

मूलः—पहावन्तं निगिण्हामि सुयरस्सीसमाहियं ।
न मे गच्छइ उम्मग्गं मग्गं च पडिवज्जई ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहेताहवा के हे केशी ? ते घोडो जेवारे उन्मार्गने विषे दोडे छे तेवारे श्रुत रुपणी रासडीये करी बांधीने झाली राखुंछुं के जेथी ते घोडो मुजने उन्मार्गे लइजतो नथी ने भला मार्गने विषे प्रवर्ते छे ॥ ५६ ॥

अर्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये पुछेछे आ० अश्व य० वळी इ० त के० कयो वु० कह्यो । के० केशी गो० गौतम प्रते अ० बोल्या । ए० तेवार पछे के० केशी ब० बोले छते तु० वळी गो० गौतम इ० एम अ० कहेछे ॥५७॥

मूलः—आसे य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।

परिभोयंमि चउक्कं विसोहेज्ज जयं जई ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हवे प्रथम गवेषणाने विषे आधाकर्मादिक १६ दोष दातारथकी लागे ते कहे छे, १ साधुनेज अर्थे छ काय जीवनो आरंभ करी अन्न पाणीआदिक निपजावीने आपे ते (आधाकर्मि दोष), २ जे कोइ मारे घेर आवशे तेने आपीश एम गृहस्थ मनमां चिंतवीने अन्न पाणी आदिक निपजावे, एवे अवसरे साधुनो योग मळवाथी आपे ते (उद्देशीक दोष), ३ निर्दोष आहार होय तेमां सीथ (दाणा) मात्र आधाकर्मि आदिक भळे ते (पुइ कर्म दोष), ४ कांइक ते साधुने अर्थे ने कांइक पोताने अर्थे ग्रहस्थ रंधावे ते (मिश्रीत दोष), ५ साधुने अर्थे घणा काळ सुधी राखी मुके ते (ठवणा दोष), ६ महोत्सव जमणवारमां साधुने अर्थे आछुं पाछुं करीने आपे ते (पाहुडीया दोष), ७ अंधारे दिवो तथा द्वार उघाडी उद्योत करी आपे ते (पाउर दोष), ८ साधुने वस्त्र पात्र उपाश्रादिक वेचातुं लइने आपे ते (कृत दोष), ९ उछीतुं लइने साधुने आपे ते (पामिच दोष), १० साधुने अर्थे निःरस आहार होय ते बदलीने सरस आहार आणी आपे ते (परीयटीये दोष), ११ परगामथी तथा त्रण घर उपरांतथी तथा पोताना घरादिकथी साधुने अर्थे सामो आहार आणी आपे ते (अभी हडे दोष), १२ साधुने अर्थे लेपादिकनी मुद्रा (छांदो) तथा कमाड उघाडी आपे ते (भिन्न दोष), १३ साधुने अर्थे उंचा ठामथी वाजोठादिक मांडीने दुःखे उतारी आपे ते (मालोहड दोष), १४ साधुने अर्थे निर्बळ पासेथी छीनवी लइने आहारादिक वस्तु आपे ते (अछेज दोष), १५ घणानी एक वस्तु होय ते वस्तु बीजानी रजा विना एकलो साधुने आपे ते (अणीसीठ दोष), १६ पहेलुं आंधण मांही धान ओर्युं होय अने एवे अवसरे साधु आव्या जाणी, पछी ते आंधण मांही वधारे धान उमेरे ते (अझीयर

वारण कर्यो ? पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे तो ते पण मुजने कहो (ए सातमुं प्रश्न थयुं.) ॥५९॥

अर्थः—हवे कुपंथ नीरा करवानो आठमुं द्वार केशी पुछे छे । कु० कुपंथ ब० घणा छे लो० लोकने विषे जे० जेणे कुपंथे करी न० भला मार्गथी भ्रष्ट थायछे ज० जीव अ० भला मार्गने विषे क० केम व० प्रवर्ततो थको । तं० तुं न० न न० भला मार्गथी केम भ्रष्ट न थया गो० हे गौतम ॥ ६० ॥

मूलः—कुप्पहा बहवो लोए जेहिं नस्सन्ति जन्तुणो ।
अद्धाणे कह वट्टन्ते तं न नस्ससि गोयमा ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः—हे गौतम ? ए लोकमांही घणा कुपंथ (मार्ग) छे अने ते कुपंथे करीने जीव भला मार्ग सामुं जोता नथी ने घणा जीवोनो नाश करे छे तो तुं भला मार्गने विषे केम प्रवर्ते छे ? अने ते कुपंथने विषे तुं केम नथी पडतो ? ॥ ६० ॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे जे० जे य० कोइ एक म० मार्ग भलो ग० जायछे । जे० जे य० कोइ एक उ० उन्मार्गे प० प्रवर्त्या छे । ते० ते स० सघलाए वे० जाण्या प्रवर्ते छे म० मुजने । तं० ते भणी न० नथी न० नासतो भला मार्गथकी भ्रष्ट थातो नथी अ० हुं मु० हे मुनी ॥ ६१ ॥

मूलः—जे य मग्गेण गच्छन्ति जे य उम्मग्गपट्ठिया ।
ते सव्वे वेइया मज्झं तं न नस्सामहं मुणी ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा, हे मुनि ? जे कोइ भले मार्गे जाय छे

(पेहीत दोष), ५ वस्तु आपवानुं जे वासण होय तेमां सचेतादिक अयोग्य वस्तु होय ते वस्तु बीजा वासणमां घालीने तेज वासणमा घालीने आहार आपे ते (साहरित दोष), ६ अंध पांगळु वगेरे अयोग्य दातारने हाथे आहार ले ते (दायक दोष), ७ सचेतादिक मिश्र (कांइक सचेत ने कांइक अचेत) वस्तु होय ते ले तो ते (मिश्र दोष), ८ जे सचेत वस्तुने विषे शस्त्र पुर्ण प्रणम्युं न होय तेवुं ले ते (अपरिणय दोष), ९ तुर्तनुं लींप्युं तथा दहिं छाश भोजनादिक रसे हाथ खरडेल होय ते वोहोराव्या पछी सचेत पाणी आदिके धोवाथी पश्चात कर्म दोष लागे ते (लिंत्त दोष), १० अन्न प्रमुख नांखती (वेराती) आवे ते (छंडीय दोष), ए दश दोष गहणेषणाना साधुने दातार ए बंने थकी लागे. हवे त्रीजी परिभोगेषणाना ४ दोष कहे छे, १ जे रसने गृद्ध पणे गुण उपजाववाने हेतें क्षीर खाडनी पेरे रस एकठो मेळवीए ते (संजोयणा दोष), २ शास्त्रोक्त प्रमाण ओलंघीने अति मात्राए आहार करे ते (अप्रमाण दोष), ३ दातारे सरस आहार पाणी दीधेल होय पछी जमता तेनी प्रशंसा करे ते चारित्रने दहन भणी इंगाळ सरखो जाणवो ते (इंगाळ दोष), ४ दातारे लुखो निरसादिक आहार दीधेल होय ते जमतां अपखोडे तो चारित्रने धुम्र समान करे ते (धुम्म दोष) ए चार दोष परिभोगेषणाना जाणवा ए साधु थकीज लागे एवं १६ उदगमनना ने १६ उत्पादनना ने १० मिश्रदोष ने ४ परिभोगेषणाना मळी ४६ दोष थया अने छ कारण विना शरीरना बळने माटे आहार करे ते (कारण दोष) ए एक गणीए तो ४७ दोष थाय, एम ४७ दोष रहित आहार लइ त्रीजी एषणासमिती मुनि आराधे ए त्रीजी एषणा समिती कही. ॥ १२ ॥

अर्थः—हवे चोथी आदान निखेवणा समिती कहेछे ओ० एक ओघिक उपधि १, ओघिक ते पाढिहारु

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे तो ते पण तमे मुजने कहो (ए आठमुं प्रश्न थयुं) ॥६४॥

अर्थः—हवे मोटा पाणीना द्वार वेग निवारवानो द्वार केशी पुछेछे । म० मोटा उ० पाणीना वे० वेगेकरी । वु० तणाता होय ते पा० प्राणीने । स० सरण ते तणावानो कष्ट नीवारवा समर्थ ग० श्रेय वांछे तेहने गमन करवायोग्य प० वाहणनी पइठाणनीपरे आधारभुत य० वळी दी० द्वीप कं० कयो म० मानेंछे मु० हे मुनी ॥६५॥

मूलः—महाउदगवेगेण वुज्झमाणाण पाणिणं ।
सरणं गई पइट्ठा य दीवं कं मन्नसी मुणी ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—हवे गौतम प्रत्ये केशी कहेता हवा हेमुनि ? महा पाणीनावेगे करीने बुडता जीवने ते कष्ट निवारवा समर्थ ने श्रेय वांछित ते त्यां जवा योग्य ने वहाणना पैठाणनीपेरे आधारभूत एवो कीयो द्वीप तुं माने छे ॥६५॥

अर्थः—हवे गौतम कहेछे अ० छे ए० एक म० मोटो प्रसंशनीकपणे दी०दीप वा० पाणीमय म०मांहि म० विंस्तीर्णपणे मोटो दिसेछे म० मोटो उ० पाणीनो वे० वेगछे तेहनो ग० गमन आववुं त० ते द्विपने विषे न० नथी ॥ ६६ ॥

मूलः—अत्थि एगो महादीवो वारिमज्झे महालओ ।
महाउदगवेगस्स गई तत्थ न विज्जई ॥ ६६ ॥

स० समितीवंत स० सदाय इति आदान निखेवणा समिती ॥ १४ ॥

मूलः—चक्खुसा पडिलेहित्ता पमज्जेज्ज जयं जई ।
आइए निक्खिवेज्जा वा दुहओवी समिए सया ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ओघिक ने उपग्रहीक ए वे प्रकारनी उपधिने यत्नावंत यति प्रथम द्रष्टिए करी जोइने पुंजिने लिये, मुके ने भोगवे, ए चोथी आदान निखेवणा समिती कही ॥१४॥

अर्थः—हवे पांचमी परिठावणिया समिती कहेछे । उ० वडीनीत १ पा० लघुनीत २ । खे० बलखो ३ सि० नासीकानो मेल ४ । ज० शरिरनो अवयवनो मेल ५ ॥ आ० आहार ६ उ० वस्त्रादिक उपधी ७ दे० शरिर ८ ॥ वा० अथवा अ० एथी अनेरु अ० पुरणे त० तेहवा परठवायोग्य तेहने परठवे ॥ १५ ॥

मूलः—उच्चारं पासवणं खेलं सिङ्घाणजल्लियं ।
आहारं उवहिं देहं अन्नं वावि तहाविहं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—हवे पांचमी परिठावणीया समिती कहे छे, १ वडिनीति (मळ), २ लघुनीति (मुत्र), ३ बळखो, ४ नासिकानो मेल, ५ शरिरना अवयवोनो मेल, ६ आहार, ७ वस्त्रादिक उपधी, ८ शरीर ए कही ते सिवाय बीजी पण परिठववा योग वस्तुने परिठवे ॥ १५ ॥

अर्थः—हवे परिठवानी वेला केही । तिहां चउभंगी कहेछे परिठवानी वेलाए ॥ अ० कोइ मनुष्य आवतो नथी । अ०अने वेगलाथी कोइ पण देखतो नथी १ । अ०आवतो ते कोइ नथी चे० पण । हो० छे सं० देखवो

अर्थः—सा० भली गो० हे गोतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए पूर्वोक्त अ० अनेरो वि० पण सं० संसय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ६९ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ! भली तमारी बुद्धि के मारो शंशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोकथी अनेरो पण मुजने संशय छे तो तेपण तमे मुजने कहो (ए नवमुं प्रश्न थयुं) ॥६९॥

अर्थः—हवे समुद्रनो पार पामवा आश्रीदसमो द्वार केसी पुछेछे अ० समुद्रने विषे म० मोटा पाणीना प्रवाहने विषे ॥ ना० नावा वि० विशेष प० सर्वथा प्रकारे धा० धारे छे ॥ जं० जे नावाने विषे गो० हेगोतम आ० तुं चढयोछे क० केणे प्रकारे पा० समुद्रने पारे ग० तुं जाइश ॥ ७० ॥

मूलः—अण्णवंसि महोहंसि नावा विपरिधावई ।
जंसि गोयममारूढो कहं पारं गमिस्ससि ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः—मोटा समुद्रने विषे घणा पाणीनो प्रवाह छे अने ते मांही एक नाव दोडे छे ते नावने विषे चढ्यो थको हे गौतम ! तुं केवी रीते ए समुद्रनो पार पामे छे ? ? ॥७० ॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे । जा० जे मांही उ० वळी अ० पाणी आवे एहवी ना०नावा ॥ न० नहोय सा० ते नावा पा० पार गा० गामीणी ॥ जा० जे मांहि नि० पाणी आवे नही एहवी-ना० नावा । सा० ते

गाथा १७ भावार्थः–ए चार भांगामांही, १ कोइ मनुष्य आवतुं नथी तेमज कोइ देखतुं नथी ए प्रथम भांगे परिठवे (ए प्रथम भांगो वळखो नासीकानो मेल विगेरे केटलाक बोलोमां परिठववा आश्री न लेवो, पण केटलाक वडी नित्यादिक आश्री जाणवो), वाकी त्रण भांगे परिठववानो निषेध (ते पण पुर्वोक्ति प्रकारे समजवुं), वळी २ ज्यां परिठवतां पोताना तथा परना आत्मानी घात न थाय, ३ उंची नीची भुमीरहित समी भुमी होय, ४ त्रण (घास) पत्रादिक रहित खुली भुमी होय, ५ अग्नि प्रमुखे थोडा काळथी अचेत थयेली भुमी होय (इहां घणा काळथी अचेत थयेल अवड भुमीमां कुंथुं कीडीयादीकनां नगरां होय तेथी त्यां परिठववा निषेध छे) ॥ १७ ॥

अर्थः–वि० विस्तिर्ण पोहोळी भुमी ६ दू० उंडि हेठी घणी अचित भुमि थइ होय तिहां ७ ना० वेठो रह्योछे तिहांथी ढुकडो नही वेगळो परिठवे ८ वि० उंदरादिकना विल वर्जिने परठवे त० त्रस पा० प्राण बी० बीजादिक १० रहित भुमिए परठवे ए १० बोल रहित शुद्ध थंडिल ॥ उ० उचारादिकने वो० वोसरावे परठवे ॥१८॥

मूलः–वित्थिण्णे दूरमोगाढे नासन्ने विलवज्जिए ।
तसपाणबीयरहिए उच्चाराईणि वोसिरे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः–६ विस्तीर्ण पहोळी भुमी होय, ७ अचेतभुमी उंडी हेठे घणी होय, ८ ज्यां पोते होय त्यांथी वेगळे, ९ उंदरादिकनां विल न होय, १० त्रस प्राणी तेमज बीज प्रमुखरहित भुमी होय ए पुर्वोक्त कहेलां दश प्रकारनां थंडिलने विषे लघुनीति वडी नित्यादिक परिठवी वोसिरावे ॥१८॥

संसारो अण्णवो वुत्तो जं तरन्ति महेसिणो ॥ ७३ ॥

गाथा ७३ भावार्थः—हे केशी? संसाररुपी समुद्रने शरीररुपणी नावने जीव ते नावनो खेडनार (नावडीयो) कहेल छे तो जे मोक्षना गवेषी मोटा साधु ते एवा संसार समुद्रने तरेछे ॥ ७३ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गोतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए ॥ अ० अनरो वि० पण सं० संसय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हेगौतम ॥ ७४ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो ते पण तमे मुजने कहो, (ए दशमुं प्रश्न थयुं) ॥७४॥

अर्थः—हवे अंधकार टाळवानो अगीयारमो द्वार केसी पुछेछे ॥ अं० आंपनी प्रवर्ति रुंधेव करी देपता जीवने अंधकरे अंधकारनी परे देषे नही तेभणी अंधकार । त० अती अंधकार घो० रौद्र अंधकारने विषे चि०तिष्टेछे पा० जीव । ब०घणा । को०कोण क०करस्ये उ० उद्योत । स० समस्त लो०लोकने विषे । पा० जीवने ॥७५॥

मूलः—अन्धयारे तमोघोरे बहू चिट्ठन्ति पाणिणो ।
को करिस्सइ उज्जोयं सव्वलोगंमि पाणिणं ॥ ७५ ॥

गाथा ७५ भावार्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? आंखनी प्रवर्ति रुंधवे करी दे-

चिंतवे ते सत्य मनगुप्ती कहीये, २ जीवादिक पदार्थ नथी एवुं चिंतवे ते असत्य मनगुप्ती कहीये, ३ आंबादिक घणी जातिनां वृक्षो जोइने ए आंबानुं वन छे एवुं चिंतवे (एटले आंबाना वृक्षोनी अंदर बीजा खजुर खाखरा प्रमुखनां पण वृक्षो होवाथी मृषा युक्त छे तेथी) ते सत्य मृषा कहीये, आदेश निर्देशादि वचन चिंतवे एटले हे देवदत्त ? घडी लाव्य, अमुक वस्तु तोळी मापीने आणी आप, डुंगर बळे छे, नेवां चुए छे, गाम आव्युं, इत्यादि व्यवहारनी चिंतवणा ते सत्य नहि अने मृषा पण नहि ते असत्यामृषा मनगुप्ती कहीये, ए चार प्रकारनी मनगुप्ती ते मांही १ सत्य मनगुप्ती ने ४ थी असत्यामृषा मनगुप्ती साधुने आदरवा योग ने बीजी ने त्रीजी मनगुप्ती आदरवा योग्य नहि ॥ २० ॥

अर्थः—सं० मनमांहि चिंतवे जो ए मरे तो सारु ते संरंभ १ । सं० एहने कोइ मारे ए समारंभ आ० एहने हुं मारुं ए आरंभ य० वळी त० तेमहिज य० ए ३ । म० मनने विषे प० प्रवर्त्ततुं थकुं तु० पुरणे । नि० निवर्तावे पाछो वाळे । ज० जतनावंत ज० जती ॥ २१ ॥

मूलः—संरम्भसमारम्भे आरम्भे य तहेव य ।
मणं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—वळी १ सारंभ, २ समारंभ, ३ आरंभथी मन निवर्तावे, ए मरे तो सारुं एवुं चिंतववुं ते १ सारंभ, एने कोइ मंत्रादिक जपीने मारे तो सारुं ए २ समारंभ, एने हुं मंत्रादिक जपीने मारुं एवुं चिंतववुं ते ३ आरंभ, ए त्रणने विषे मन प्रवर्ततुं होय तेने यत्नावंत यति निवर्तावे, ए प्रथम मन गुप्ती कही ॥ २१ ॥

जि० जिनरुपीओ भ० सूर्य सो० ते जीन क० करसे उ० उद्योत स० समस्त लो० लोकने विषे पा० जीवने ॥७८॥

मूलः—उग्गओ खीणसंसारो सव्वन्नू जिण भक्खरो ।
सो करिस्सइ उज्जोयं सव्वलोयंमि पाणिणं ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः—हे केशी ? जेने संसार क्षीण थयो छे अने सर्व वस्तुनो जाणनार एवो जिन रुपीयो सुर्य उग्यो तेज समस्त लोकने विषे जीवोने उद्योत करशे ॥ ७८ ॥

अर्थः—सा० भली गो० गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारि । छि० टाल्यो मे० माहरो ॥ सं० संसय इ० ए पुर्वोक्त । अ० अनेरो वि० पण सं० संसय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ७९ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ७९ ॥

गाथा ७९ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गोतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशयछे, तो ते पण तमे मुजने कहो (ए ११मुं प्रश्न थयुं)॥७९॥

अर्थः—हवे स्थानक आश्री बारमुं द्वार कहे छे सा० सारीरी मा० मांनसी दु० दुखे करी । व० पी-डाता पा० जीवने खे० व्याधि रहित सि० उपद्रव्य रहित अ० स्वभाविक बाधा रहित एहवा । ठा० स्थानक किं० किस्यौ म० माने छे मु० हे मुनी ॥ ८० ॥

मूलः—सारीरमाणसे दुक्खे बज्झमाणाणपाणिणं ।

वचन प्रवर्ततुं होय तेने यत्नावंत यति निवर्तावे ए बीजी वचन गुप्ती कही ॥ २३ ॥

अर्थः–हवे कायगुप्ती कहे छे । ठा० उभो रहे तिहां नि० बेसे तिहां चे० निश्चे त० तेमहिज य० वळी तु० सुवे तिहां । उ० खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे प० विशेष ओलंघवाने विषे ॥ इं० पांच इंद्रिना य० वळी जु० व्यापारने विषे कायगुप्ती प्रवर्तावे ॥ २४ ॥

मूलः–ठाणे निसीयणे चेव तहेव य तुयट्टणे ।
उल्लङ्घणपल्लङ्घण इन्दियाण य जुञ्जणे ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः–हवे त्रीजी काय गुप्ती कहेछे. साधु, १ उभो रहे त्यां, २ बेसे त्यां, ३ तेमज सुवे त्यां, ४ खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे, ५ विशेषे खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे पांच इंद्रियोना व्यापारने विषे कायगुप्ती प्रवर्तावे॥२४॥

अर्थः–सं० पोते मारवा मुठी उपाडे १ स० पर पासे संज्ञा करी मुठी उपडावे २ आ० पोते मारे ३ य० वळी त० तेमहि य० ज का० ए ३ ने विषे काया प० प्रवर्तावतो तु० थको नि० निवर्ते ज० जतनावंत ज० जती ॥२५॥

मूलः–संरम्भसमारम्भे आरम्भे य तहेव य ।
कायं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः–वळी १ सारंभ, २ समारंभ, ने ३ आरंभथी काया निवर्तावे. १ पोते बीजाने मारवाने मुकी शस्त्र उपाडे ते सारंभ, २ बीजानी पासे संज्ञा (इसारो) करी मुकी शस्त्र प्रमुख उपडावे ते समारंभ, ३ पोते मुकी शस्त्रादिकथी परजीवने मारे ते आरंभ, ए त्रणने विषे काया प्रवर्तती होय तो यत्ना-

गाथा ८२ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? ते स्थानक कीयुं कह्युं, एम केशी बोल्या ते मत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ८२ ॥

अर्थः—नि० कर्मरुपणी अग्नी ति० वळी उलहवाथी सीतलीभुतछे मोक्ष अ० सरीरी मानसी पीडा रहित ति० वळी सि० सिद्ध किहां छे लो० लोकना अ० अग्र उपरेछे ए० निश्चे य० वळी खे० व्याधि रहित सि० सर्व उपद्रव्य रहित अ० स्वभाविक बाधा रहित ॥ जं० जे एहवे थानके त० तरेछे म० मोटा रुषीस्वर ॥ ८३ ॥

मूलः—निव्वाणं ति अबाहं ति सिद्धीलोगग्गमेव य ।
खेमं सिवं अणाबाहं जं तरन्ति महेसिणो ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—तेवारे केशी मत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? जरा मरणना उपद्रव व्याधीने स्वाभाविकज पीडा ए सर्वेथी रहित जे कर्मरुप दावानळ ओलववाथी शीतळीभूत एवा लोकाग्रे सिध स्थानकने विषे मोटा ऋषि जाय छे ॥ ८३ ॥

अर्थः—तं० ते ठा० थानक सा० सास्वतो वा० वासछे लो० लोकने अ० अग्रउपरेछे । आ० पामतां दु० दोहिलो । जं० जे सं० थानकने पाम्या छता ॥ न० न सो० सोचे । भ० च्यारगतिरुप संसारनुं ओघ प्रवाह तेना अ० अंतना करणहार मु० हे मुनी ॥ ८४ ॥

मूलः—तं ठाणं सासयंवासं लोयग्गंमि दुरारुहं ।
जं संपत्ता न सोयन्ति भवोहन्तकरा मुणी ॥ ८४ ॥

तेवी रीते यत्नापुर्वक चालवारुप प्रथम इर्यासुमतीने विषे पेहेलुं जीवदयारुप महाव्रत समाय, २ यत्नापुर्वक जोइने चालनार वीजाने दुःखदायकरुप असत्य वचन वोले नही तेथी वीजुं महाव्रत समाय, ३ अदत्तादान (अणदीधेलुं लेवुं ते चोरी) लेवाथी परजीवने दुःख थायछे तेथी जत्नाए चालनार अदत्तादान नही लेवाथी त्रीजुं महाव्रत समाय, ४ मैथुन (स्त्री पुरुषनो संयोग) सेववाथी जीवहिंसा थायछे ते यत्नाए चालनार जीवहिंसा करे नही तेथी चोथुं महाव्रत समाय, ५ जुठ प्रपंचादीकथी मानसीक (मन संबंधी), वाचयीक (वचन संबंधी), कायीक (काया संबंधी) ए त्रण मांहीली गमे ते परजीवनी हिंसा कर्या विना परिग्रह मेळवी शकातो नथी, तेमज ग्रहण पणथइ शकतो नथी, ते हिंसा यत्नाए चालनार करे नही तेथी पांचमुं महाव्रत पण समाय, ए रीते प्रथम इर्यासुमतीने विषे पांच महाव्रत समाय छे.

हवे वीजी भाष्यासुमतीने विषे पांच महाव्रत केवी रीते समाय छे ते कहे छे, १ निर्वद्य (पापरहित) भाष्या बोलनार कोइ जीवने दुःख थाय तेवुं वचन वोले नही तेथी वीजी भाष्यासुमतीमां पेहेलुं महाव्रत समाय, २ निर्वद्य भाष्या वोलनार सत्यवक्ता होय तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ निर्वद्य भाष्या बोलनार अदत्तादान लीए नही तेथी त्रीजुं महाव्रत समाय, ४ मैथुन सेवनार सावद्य (पापसहित) वचन बोलेज अने ते वचन निर्वद्यवचन वोलनार वोले नही तेमज मैथुन असत्यज छे अने ते असत्य त्यागथी ब्रह्मचर्य पण पाळे माटे चोथुं महाव्रत पण समाय, ५ जुठ प्रपंचादीक सावध्य वचन वोल्या विना परिग्रह ग्रहण थइ शकतो नथी ते सावध्य वचन निर्वद्य वचन वोलनार वोलतो नथी तेथी पांचमुं महाव्रत पण समाय, एवीरीते बीजी भाषा

प्रत्ये घोर (भयंकर) पराक्रमना करनार एवा केशी मुनिए महा यशवंत एवा गौतमने मस्तकेकरी वांदीने ॥८६॥

अर्थः—प० पांच म० महाव्रतरुप ध० धर्म्म। प० केसीकुमार श्रमणे पडिवर्जो छे भा० भाव थकी ॥ पु० प्रथम तिर्थंकर अने प० छेहला तिर्थंकरनां । म० मार्गने विषे त० तिहां उद्यानने विषे सु० मोक्षना पमाडणहार एहवा मार्गने विषे उद्यमवंत हूवा ॥ ८७ ॥

मूलः—पञ्चमहव्वयधम्मं पडिवज्जइ भावओ ।
पुरिमस्स पच्छिमंमि मग्गे तत्थ सुहावहे ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः—मोक्षनो पमाडणहार प्रथम ने छेला तिर्थंकरनो पंचमहाव्रत रुप धर्मनो मार्ग ते तेज उद्यानने विषे केशीमुनिए भले भावे गौतमनी पासे अंगीकार कर्यो ॥ ८७ ॥

अर्थः—के० केसी गो० गौतम नि० सदाय । तं० ते तिंदुक नामे वनने विषे आ० हुओ स० एकठा मळवो । सु० सिद्धातने अने सी० चारित्रनो आचार स० गुणनी वृद्धी होय तेम क० कीधो म० मोटो अ० अर्थ वि० निर्णय निश्चय एहवो शिष्य प्रमुख ॥ ८८ ॥

मूलः—केसी गोयमओ निच्चं तम्मि आसि समागमे ।
सुयसीलसमुक्करिसो महत्थत्थविणिच्छओ ॥ ८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः—नित्ये केशी गौतमनो तिंदुक वनने विषे समागम थयो तेथी सिद्धांत ने चारित्रना आचारना गुणनी वृद्धि होय तेम मोटा अर्थनो निर्णय शिष्य प्रमुखने वास्ते कीधो ॥ ८८ ॥

परठवतां जीवहिंसा थाय नहि तेथी पांचमी पारीठावणीया सुमतीमां पेहेलुं महाव्रत समाय, २ यत्नाए परठवनार कोइने दुःख थाय ते रुप असत्य वचन बोले नहि तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ कोइ जीव पोताना प्राण हरवा बीजाने परवानगी आपता नथी तेम छतां तेना उपर बलात्कार गुजारी तेना प्राण हरवाथी तेने अदत्तादान लागे छे ते अदत्तादान यत्नाए परठवनार लेतो नथी तेथी त्रीजुं महाव्रत समाय, ४ मैथुन सेववाथी अयत्ना थाय छे ते यत्नाए परठवनार करतो नथी तेथी चोथुं महाव्रत समाय, ५ परिग्रहथी अयत्ना थाय छे ते यत्नाए परठवनार नहि करवाथी पांचमुं महाव्रत समाय, एवी रीते पांचमी पारिठावणीया सुमतीमां पांच महाव्रत समाय अने रात्रीभोजन त्यागरुपव्रत्त पेहेला महाव्रतमां समाय.

हवे त्रणगुप्तीमां पांच महाव्रत केवी रीते समाय ते कहे छे, १ मनगुप्तीवाळो जीव, जीवहिंसा १, असत्य वचन २, अदत्तादान ३, मैथुन ४, परिग्रह ५ ए पांचे आश्रव सेवे नहि तेथी मनगुप्तीमां पांचे महाव्रत समाय, एवी रीते वचनगुप्तीमां पांच अने कायागुप्तीमां पण पांच महाव्रतं समाय, एवी रीते अनेकबाबतो ए आठ प्रवचन मातानें विषे समायाथीज सर्वे सिद्धांतो तेहने विषे समायानुं तिर्थंकरदेवे कहेलुं छे.

हवे ए आठ प्रवचनमाताना भांगा कहे छे तेमांही प्रथम इर्यासुमतीना सत्तावीश भांगा कहे छे,

१. जीव शब्द १, अजीव शब्द २, मिश्र शब्द ३, ए त्रण श्रोतेंद्री (कान) ना विषय छे अने ए त्रण शुभ ने त्रण अशुभ एम ६, ए छना उपर राग अने ए छना उपर द्वेष, एम १२ श्रोतेंद्रिना विकारो जाणवा.

२. काळो १, पीळो २, धोळो ३, रातो ४, नीलो ५ ए पांच प्रकारना वर्णते चक्षु इंद्रि (आंख) ना

पञ्चेव समिईओ तओ गुत्तीओ आहिया ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—आठ प्रवचन माता (चारीत्रीआनी माता तथा साधुनो आचार पाळवाथी तिर्थंकरे माता कही, जेम माता बाळकने क्षेमनी करणहारी छे तेम ए प्रवचन माताने शरणे जवाथी जीव शांति पामेछे, तेथी माता) कही ते समितीने गुप्तीरुप तेमां समिती पांच ने गुप्ती त्रण कहीछे, ए बंने मळी अष्ट प्रवचन माता कहीछे ॥१॥

अर्थः—ए आठना नाम इ० इरिया समिती १ भा० भाषा समिती २ एषणा समिती ३ । आ० आदान भंड नीषेवणा समती ४ उ० उचार पासवण परिठावणीया समती ५ इ० ए पांच गुमती कही । म० मनगुप्ती ६ व० वचनगुप्ती ७ ॥ का० कायगुप्ती ८ य० वळी अ० आठमी ॥ २ ॥

मूलः—इरियाभासेसणादाणे उच्चारे समिई इय ।
मणगुत्ती वयगुत्ती कायगुत्ती य अट्ठमा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ए पांच समिती कही तेमां प्रथम १ इर्या समिती ते सम्यक प्रकारे जवा आववारुप एटले साडात्रण तथा चार हाथ प्रमाणे जोइने चालवुं ते, २ भाषा समिती ते विचारीने बोलवुं, ३ एषणासमिती ते शुद्ध (निर्दोष) आहार ग्रहणरुप, ४ आदान समिती ते वस्त्र पात्रादिक उपकरण यत्नाए लेवा मुकवा संबंधी, ५ उचार पासवण परिठावणीया समिती ते यत्नाए परठववा संबंधी, ए पांच समिती. हवे त्रण गुप्ती तेमां प्रथम मनगुप्ती ते दुष्ट चिंतवणारुप व्यापारथी मनने निवर्तावबुं १ ते पेहेली मनोगुप्ती, २ वचनना अशुभ व्यापारथी गोपववुं ते बीजी वचनगुप्ती, ३ कायाना अशुभ कामथी निवर्तावबुं ते त्रीजी कायगुप्ती, ए पांच

कहा (धर्म कथा करवी) ५, ए पांच प्रकारनी स्वाध्याय करवी एम २६ अने धौंसरा प्रमाणे आगळ आगळ जोइने उपयोग सहित चालवुं ए एक बोल लेवो एम २७ भांगा पेहेली इर्या सुमतीना जाणवा.

२. बीजी भाषा सुमतीना ९ भांगा कहेछे, क्रोध १, मान २, माया ३, लोभ ४, हास्य ५, भय ६, वाचाळपणुं ७, विकथा ८, अण उपयोग ९, ए नव भांगा भाष्या सुमतीना जाणवा.

३. त्रीजी एषणा सुमतीना ७ भांगा कहे छे, गवेषणाना बत्रीस दोष वर्जवा ए पहेलो भांगो १, ग्रहेषणाना १० दोष वर्जवा ए बीजो भांगो २, परिभोगेपणाना पांच दोष मांडलीया वर्जवा ए पांच भांगा, ए सर्व थइ सात भांगा एषणा सुमतीना जाणवा.

४. चोथी आदान सुमतीना बे भांगा कहे छे, ओधिक उपधी ते जेहनां शास्त्रमां नाम लखेल न होय पण ते वस्तुविना मुनीने चाले नहीं ते गळणुं, शास्त्र तेनी वंधनदोरी विगेरे वस्तु ग्रहण करवी ते प्रथम भांगो १, बीजी उपग्रहीक ते जे वस्तुनां नाम शास्त्रमां लखेल होय ते वस्त्र पात्र वगेरे ग्रहण करवां ते बीजो भांगो २.

[इहां पाढीयारी तथा आगारी ते पाछी आपी शकाय ते पाट पाटला मकान विगेरे वस्तु ग्रहण करवी ए पहलो भांगो १, अणआगारी ते पाछुं आपवा वगरनी वस्तु लाववी ते बीजो भांगो २, एम पण केटलाक कहे छे] ए चोथी आदान निखेवणा सुमतीना बे भांगा जाणवा.

५. पांचमी पारिठावणीया सुमतिना १०२४ भांगा छे ते कहे छे.

ए शुद्ध साधु चाले. ए सम्यक् प्रकारे इर्या समितीना चार भेद कह्या. हवे तेनो विस्तार कहे छे ॥ ४ ॥

अर्थः—हवे आलंबणादिक चारनुं स्वरुप कहेछे त० ते चारमांहि इर्यानुं आ० आलंबग ते ना० ज्ञान दं० समकीत च० चारित्र त० तेम ए ३ इर्या समितीनां आलंबण । य० वळी का० इर्यानो काल दि० दिन वु० कह्यो । म० इर्यानो मार्ग ते उ० कुपंथनो । व० वर्जवुं कुपंथे इर्या सोधाय नहि ॥ ५ ॥

मूलः—तत्थ आलम्बणं नाणं दंसणं चरणं तहा ।
काले य दिवसे वुत्ते मग्गे उप्पहवज्जिए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—१ ज्ञान, २ दर्शन (समकीत), ३ चारित्र, ए त्रण इर्या समितीना आलंबन अने २ इर्यानो काळ ते दिवस (अर्थात् रात्रीये तो इर्यानी शुद्धि न होय), ३ कुपंथनुं वर्जवुं ए इर्यानो मार्ग (अर्थात् उन्मार्गे जतां आत्मविराधनाने संयमविराधना थाय तेथी वर्जवो) ए इर्याना त्रण भेद थया ॥५॥

अर्थः—हवे इर्यानी जयणानां चार भेद कहेछे द० द्रव्यथी १ । खे० षेत्रथी चे० वळी २ का० कालथी इर्या ३ । भा० भावथी इर्या ४ त० तेमज जा० जतना च० चार प्रकारे वु० कही । तं० ते विविध प्रकारनी जयणाने मे० मुजने कि० कहेताथका सु० सांभळ ॥ ६ ॥

मूलः—दव्वओ खेत्तओ चेव कालओ भावओ तहा ।
जायणा चउविहा वुत्ता तं मे कित्तयओ सुण ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—हवे इर्यानो चोथो भेद यतना, तेना चार भेद कहे छे, १ द्रव्यथी इर्या, २ क्षे-

प्रमाणे प्रस्तार करतां उपर मुजब १०२३ भांगा थाय ए सर्वे अशुद्ध भांगे न परठवतां एक छेल्ला १०२४ मां शुद्ध भांगे यत्नापुर्वक परठववुं एम पांचमी सुमतीना कुल १०२४ भांगा जाणवा.

हवे त्रण गुप्तीना नव भांगा कहेछे, सारंभ १, समारंभ २, आरंभ ३, ए त्रण त्रण भांगा एकेकी गुप्तीना गणतां त्रण गुप्तीना नव भांगा जाणवा. ए प्रमाणे आठे प्रवचन माताना सर्वे थइने १०७८ भांगा जाणवा.

एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू? जेम में श्री महावीर देवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥२७॥ इतिश्री आठ प्रवचन मातानुं चोविसमुं अध्ययन संपुर्ण. ॥२४॥ ए आठ प्रवचन माता कही, तेतो भाव ब्राह्मणनी समिपे मळे, ते माटेजयघोष विजयघोष ब्राह्मणनुं पचीसमुं अध्ययन कहे छे.

अर्थः—मा० ब्राह्मणना कु० कुलने विषे सं० उपन्यो ॥ आ० हुओ वि० ब्राह्मण म० महा यशवंत । जा० अतिशे भावयज्ञ करीने ज० महाव्रतरुप ज० यज्ञनेविषे ज० जयघोष इ० एहवे ना० नामे साधु ॥ १ ॥

मूलः—माहणकुलसंभूओ आसि विप्पो महायसो ।
जायाई जमजन्नंमि जयघोसे त्ति नामओ ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—बणारसी नगरिने विषे ब्राह्मणना कुळने विषे उत्पन थयेल पंच महाव्रतरुप भावयज्ञनो करनार महा यशवंत एवो जयघोष नामे मुनी थयो ॥ १ ॥

अर्थः—इ०इंद्रियनो गा० । समोहने नि० वसनो करणहार ॥ म० मोक्ष मार्गनो गा० चालणहार । म०मोटो

गाथा ८ भावार्थः—हवे उपयोग सहित यत्नाए केम चलाय ते कहे छे, पांच इंद्रियोना विषय अने पांच प्रकारना स्वाध्याय (ते १ वाचना, २ पुछना, ३ पर्यटना, ४ अणुंपेहा, ५ धर्म कथा) एम दश बोल वर्जिने जेम इर्या शोधवाने प्रवर्ते छे, एवुं शरीर ते इर्याने आगळ करीने उपयोग सहित थको इर्यासमितीए चाले ए प्रथम इर्या समिती थई ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे बीजी भाषासमिती कहेछे को० क्रोधनेविषे १ । मा० माननेविषे २ य० बळी । मा० मायाने विषे ३ । लो० लोभनेविषे य० वळी ४ । उ० तत्पर सावधान । हा० हास्यनेविषे भ० भयनेविषे ६ । मो० मुखरीपणानेविषे । वि० विकथानेविषे त० तेमज तत्पर च० वळी ॥ ९ ॥

मूलः—कोहे माणे य मायाए लोभे य उवउत्तया ।
हासे भए मोहरिए विकहासु तहेव च ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हवे बीजी भाषा समिती कहे छे, प्रज्ञावंत साधु भाषाना समयने विषे असावद्य निःपापने कार्य योग्य आठ स्थानकने विषे उपयोगवंत थको भाषा बोले ते आठ स्थानक कहेछे, १ क्रोधने, २ मानने विषे, ३ मायाने विषे, ४ लोभने विषे, ५ हांशीने विषे, ६ भयने विषे, ७ परना अपवाद (निंदा) ने विषे, ८ विकथाने विषे एम आठ ॥ ९ ॥

अर्थः—ए० ए क्रोधादिक अ० आठ ठा० थानकने । प० वर्जिने । सं० साधु अ० पापरहित मि० मर्यादाए का० अवसरे भा० निर्दोष भाषाने भा० बोले प० प्रज्ञावंत इति भाषासमिती ॥ १० ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे तेवे प्रस्तावे वणारसी नगरीने विषे चार वेदनो जाण एवो विजयघोष नामे ब्राह्मण यज्ञ करतो हवो ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० हवे से० ते यज्ञने विषे त० तिहां अ० जयघोष नामे अणगार । मा० मासखमणने पा० पारणे वि० विजयघोषना ज० यज्ञनेविषे ॥ भि० भिक्षाने अ० अर्थे उ० तिहां आव्यो छे ॥ ५ ॥

मूलः—अह से तत्थ अणगारे मासक्खमणपारणे ।
विजयघोसस्स जन्नंमि भिक्खट्ठा उववट्ठिए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—हवे ते जयघोष नामे अणगार मास खमणने पारणे त्यां विजयघोष ब्राह्मणना यज्ञना पाडाने विषे भिक्षाने अर्थे आवी उभो रह्यो ॥५॥

अर्थः—स० भिक्षाने अर्थे आव्यो तेहने त० तिहां यज्ञनेविषे सं० आव्यो छता ने जा० जागनो करणहार विजयघोष प० निषेधे छे न० न हु० निश्चे दा० दउं ते० तुजने भि० भिक्षा भि० हे भिखु तुं जा० जाचे अ० विप्र विना वीजे घरे ॥ ६ ॥

मूलः—समुवट्ठियं तहिं सन्तं जायगो पडिसेहए ।
न हु दाहामि ते भिक्खं भिक्खू जायाहि अन्नओ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ते यज्ञ पाडाने विषे भिक्षाने अर्थे आवेला मुनिने देखीने यज्ञनो करणहार विजयघोष ते मुनिने निषेध करवा लाग्यो के हे भिक्षु ? तुं विप्र विना वीजे घरे याचना कर ? हुं तुजने भिक्षा नहि दउं ??? ॥६॥

प्रमुखने विषे समजवी. हवे आहारनी एषणाना त्रण भेद ते, १ निर्दोष आहारनी गवेषणा, २ निर्दोष आहार ग्रहण करवो ते गवेषणा, ३ निर्दोष आहार भोगववो ते परीभोगेषणा ए त्रण. हवे वस्त्रादिक उपधीनी त्रण एषणा ते १ निर्दोष वस्त्रादिक उपधीनी गवेषणा, २ निर्दोष वस्त्रादिक ग्रहण करवा, ३ निर्दोष वस्त्रादिक उपधीनुं भोगववुं. हवे स्थानक पाट पाटला प्रमुखनी त्रण एषणा ते १ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनी गवेषणा, २ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनुं ग्रहण करवुं, ३ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनुं भोगववुं, एम आहार उपधीने स्थानकादिकनी एषणाना एकेकना त्रण त्रण भेद गणतां नव भेद थया ॥ ११ ॥

अर्थः—उ० उदगम ते आधाकर्मादिक मध्ये जे दोष आवे ते उदगम दोष गृहस्थथी लागे, हवे गवेषणा १ ग्रहणेषणा २ । परिभोगेषणा ३ ए त्रण मांहे क्या क्या दोष वर्जे ते कहे छे ॥ उ० उत्पादन दोष ते साधुथी लागे । धाइ द्युत प्रमुख ए दोषनी जाती प० प्रथम गवेषणानेविषे २ दोष वर्जे बी० बीजी ग्रहणेषणानेविषे सो० शोधे वर्जे ए० संकित कंखीतादिक एखणाना दोष वर्जे ते । संकि० साधुने तथा दातारने लेवा देवा मांहि शंका उपजे ते संकित दोष । प० परी भोगेषणानेविषे । त्रीजीने विषे, च० च्यार दोषने वर्जे । ते ए ४ संजोगणा १ । अप्रमाण दोष २ अंगाल ३ धुम्र दोष ४ । ए ४ दोषने । वि० शोधी वर्जे ज० जतनावंत ज० यती । उ० उदगम १, उत्पादन २, एषणा ३, ए ३ बोल मांहि ९६ दोषनो समावेश जाणवो इति एषणा सुमती थइ ॥ १२ ॥

मूलः—उग्गमुप्पायणं पढमे बीए सोहेज्ज एसणं ।

न०नही ते मुनि वि०वळी रु०क्रोधने वशे पहुतो न०नही तु०संतोष वि०पण पाम्यो उ०मोक्षनो ग०गवेषणहार ॥९॥

मूलः—सो तत्थ एव पडिसिद्धो जायगेण महामुणी ।
न वि रुट्ठो नवि तुट्ठो उत्तमट्ठगवेसओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते यज्ञना करणहार विजयघोषे पुर्वोक्त प्रकारे जयघोष मुनिने निषेध्यो थको मोक्षना सुखनो गवेषी एवो ते मुनि क्रोधने वशे पहोंच्यो नहीं तेमज संतोष पण न पाम्यो (अर्थात समभावे रह्यो) ॥ ९ ॥

अर्थः—हवे मुनी बोल्या । न० नही अ० अन्नने अ० अर्थे नही पा० पाणीने हे० हेते अर्थे नहि वा० अथवा न० वस्त्रादिकना नहि नि० निर्वाहने अर्थे ते विप्र प्रते उपदेश कहेता नथी वा० वळी ते० ते विजयघोषने । वि० संसारथकी मुकावाने अ० अर्थे । इ० यतिए आगल कहेशे ते व० वचन अ० बोलतो हवो ॥ १० ॥

मूलः—नन्नट्ठं पाणहेउं वा नवि निव्वाहणाय वा ।
तसिं विमोक्खनट्ठाए इणं वयणमब्बवी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—हवे ते मुनि अन्नने अर्थे नहि, पाणीने अर्थे नहिं, तेमज वस्त्रादिकना निर्वाहने अर्थे नहि, पण फकत विजयघोषादिक ब्राह्मणने संसार थकी मुकाववाने अर्थेज ए आगळ कहेशे, तेम मुनि विप्र प्रत्ये बोलतो हवो ॥१०॥

अर्थः—न०नथी जा० जाणतो तुं वे० वेदमांहि जे मु० प्रधान न० नथी जाणतो तुं जं० यज्ञनो जं०जे मु० उपाय न० नक्षत्रमांहि मु० प्रधान जं० जे च० पुरणे जं० जे च० पुरणे वा० वली ध० धर्मनो मु० उपाय तुं नथी जाणतो ॥११॥

मूलः—नवि जाणसि वेयमुहं नवि जन्नाण जं मुहं ।

दोष) ए १६ उदगमनना दोष दातार थकी लागे. हवे सोळ उत्पादनना दोष कहे छे, १ धाव्य मातानी पेरे बाळकने रमाडीने आहार ले ते (धाइ दोष), २ लोकना प्रत्युत्तर गुप्त संदेशा कहीने ले ते (दुत दोष), ३ लाभालाभ जीवतव्य मर्णादिक निमित्त भाखीने आहार ले ते (निमित्त दोष), ४ उत्तम जाती कुळवंतपणुं देखाडीने आहार ले ते (आजीविका दोष), ५ दीन दयामणुं बोलीने तथा कंगाल जेवुं दर्शन देखाडी आहार ले ते (वणी मग दोष), ६ औषध भेखजादिक वैदुं करीने आहार ले ते (तिंगिछा दोष), ७ क्रोध करी श्रांप दइ बीक वतावी आहार ले ते [क्रोध दोष], ८ अभिमान करी तथा लब्धि फोरवी तथा दातारनी प्रसंशा करी आहार ले ते [मान दोष], ९ दातारनी साथे कपट करीने रुप प्रवर्तादिक करी ले ते (माया दोष), १० आहारनां गृद्धपणे अति घणो आहार ले ते [लोभ दोष], ११ दानथी पहेलां तथा पछी दातारनी कीर्ति करे ते [पुर्वपछा वसंस्त्व दोष], १२ कामण मोहनी वशीकरणादिक करीने आहार ले ते [विद्या दोष], १३ मंत्रादिक करीने आहार ले ते (मंत्र दोष), १४ अत्रुर नयनादिकना चुर्ण आपी आहार ले ते (चुर्ण दोष), १५ सौभाग्य तथा दौर्भाग्य विलेपनादिक देखाडी आहार ले ते (योग दोष), १६ मांगल्य तथा विवाहनां कारण तथा गर्भपातनादिक करी आहार ले ते (मूळ कर्म दोष), ए १६ उत्पादनना दोष साधु थकी लागे एम १६ उदगमनना ने १६ उत्पादनना एम ३२ प्रथम गवेषणाना जाणवा. हवे बीजी गहणेषणाना १० दोश मिश्रीत कहे छे, १ दातारने देतां देखी शंका उपजे के ए सुजतो हशे के असुजतो ए (शंकित दोष), २ सचेत ते पृथ्वी पाणी वनस्पतिआदिक सहित होय ने अचेत ते जे वस्तुना आपणने पचखाण होय ते वस्तुथी खरडेल होय ते (मखीत दोष), ३ सचेत उपर मुकेल होय ते (निखीत दोष), ४ सचेत वस्तुए ढांकेल होय ते

अर्थः—वे० वेदमांहि जे च० पूर्णे मु० प्रधान ते मुजने बू० कहो ॥ बू० कहो ज० यज्ञनो जं० जे मु०उपाय न० नक्षत्र मांहि जे मु० प्रधान बू० कहो जं०जे च० वळी ध० धर्मनो वा० अथवा मु० उपाय ॥१४॥

मूलः—वेयाणं च मुहं बूहि बूहि जन्नाण जं मुहं ।
नक्खत्ताण मुहं बूहि जं च धम्माण वा मुहं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हे मुनि? वेदमांही मुख्य कोण? यज्ञमांही मुख्य कोण? नक्षत्रमांही मुख्य कोण? अने धर्ममांही मुख्य कोण? ते मुजने कहो? ॥ १४ ॥

अर्थः—जे० जे स० समर्थ होय सं०संसाररुपीया समुद्रथी उ०उधरवा । प०परजीवने अने अ०आपणा आत्माने ए० ए पुर्वे कह्युं य०ते । ए० ए मे० मुजने सं० संदेहछे स०सर्व सा०हे साधु क०कहे पु० पुछ्यो छते ॥१५॥

मूलः—जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।
एयं मे संसयं सव्वं साहू कहसु पुच्छिओ ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जे पोताना तथा परना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ कोण? ए पुर्वोक्त सर्व मुजने संशय छे, तो हे साधु? हुं तुजने पुछुंछुं के एनो प्रत्युतर शुं! ते तुं मुजने कहे ॥१५॥

अर्थः—वेद अम्हारे प्रमाण छे ते वेद केहवा छे, धर्मध्यान तथा तपरुप अग्नि १ । कर्मरुप ईंधण २ । सुद्ध भावनारुप आहुती ३ जीवरुप अग्निना थानक ४ सुभ योगरुप चाटुवा ५ शरीररुप गौर ६ । ए ६ ते अ० अग्नि हो०होत्रने मुहा० मुख्य प्रधान छे तेहने विषे एहवा वे०वेद प्रमाण । ज० यज्ञ ते संयम पुर्वे अग्निहोत्र कहुं

उपगरण ते पाटि प्रमुख १ बीजुं उ० । उपग्रहिक पोतानुं करी साधुए ग्रह्युं वस्त्रादिक २ । अथवा ओघिक ते जे उपगरणनुं नाम । आचारांगादिक सूत्रे न कह्युं अने वर्जु पण नहि एहवो कल्पनीक संजम वृद्धिनो ते ओघिक १, उपग्रहिक ते सुत्र पाठ नाम ठाम करी कह्युं । कल्पनीक ते उपग्रहिक उपधी २ ॥ भं० उपगरण तु० वळी दु० बे प्रकारे कह्या ए बे उपगरण ते मु० साधु । गि० ग्रहतो थको । नि० मुंकतो थको वा० वळी प० प्रजुंजे ते भोगवे ॥ तेहनो इ० ए वि० विधि कहे छे ॥ १३ ॥

मूलः—ओहोवहोवग्गहियं भण्डं तु दुविहं मुणी ।
गिण्हन्तो निक्खिवन्तो वा पउञ्जेज्ज इमं विहिं ॥१३॥

गाथा १३ भावार्थः—हवे चोथी आदाननिखेवणा समिती कहे छे, १ ओधीकने उपग्रहीक ए बे प्रकारनी उपधि तेमां ओघिक ते पाढीहारु (पाछुं आपवानो हक्क रहे) ते उपगरण ते पाट प्रमुख अने बीजी उपग्रहीत ते पोतानुंज करी लावेल होय ते वस्त्रादिक उपगरण, (पाठांतरे) १ ओघीक ते जे उपगरणनुं नाम शास्त्रमां कहेल न होय, तेमज राखवाने माटे वर्जेल न होय ने ज्ञानदर्शनने संयमनी वृद्धीनो हेतु होय ते जेमके लेखण, शास्त्र तथा पाणी गळवानुं गरणुं वगेरे ओघिक उपधि जाणवी, २ उपग्रहीक उपधि ते जे उपगरणनुं नाम शास्त्रमां कहेल होय ते, ए बे प्रकारनां उपगरणने साधु शी रीते ग्रहण करे, मुके ने भोगवे तेनी विधि कहेछे ॥१३॥

अर्थः—हवे ग्रहवा मुकवानी विधि कहे छे च० दृष्टिए प० जोइने प० पछे पुंजे ज० जतनावंत ज० जती । आ० लीए नि० अथवा मुके वा० वळी दु० बे ओधिक उपधि १ उपग्रहीक उपधीने २ वी० पण

थका गुण स्तवंता थका ने नमस्कार करता चंद्रमाने सेवे छे ने प्रधान विनये करी चंद्रमाना मनना हरनार छतां सदाय रहे छे, तेम श्री आदीनाथने इंद्रादिकदेवो हाथ जोडीने सेवा करता हवा ॥ १७ ॥

अर्थः—हवे जे तारि न शके तेनो स्वरुप कहेछे अ० विप्र तत्वना अजाणछे ज० यज्ञना वेदना करणहार वि० तत्वना अने ज्ञानना अने मा० विप्रनी जे सं० संपदा तेहना अजाण गू० मोहवंत अज्ञान स० स्वाध्याय अने त० तप करवे करी अजाण भा० भस्म राखे करी च्छ० ढांकी इ० ए अ० अग्नीनी परे ए विप्र छे ॥ १८ ॥

मूलः—अजाणगा जन्नवाई विज्जामाहणसंपया ।
गूढा सज्झायतवसा भासच्छन्ना इवग्गिणो ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—हवे विप्र तारण करी शके नहि तेनुं स्वरुप कहेछे. जे विप्र पुर्वोक्त वेदनां तत्वनां अजाण छतां यज्ञना करणहार, अग्नीविद्याने ब्राह्मणनी संपदा पण जाणे नहि, मोहवंतने सझाय तप अण करवाथी मुर्ख एवा विप्र ढांकी अग्नी सरीखा जाणवा, एटले जेम राखे करी ढांकेली अग्नी बहार शीतळ देखाय पण अंदर जाजवल्यमान होय, तेम ए ब्राह्मण बहारथी शीतळ होय पण अंदरमां कषाय अग्नीए करी प्रदिप्त छे ॥१८॥

अर्थः—हवे सुपात्रनो स्वरुप कहे छे जो० जे कोइ लो० लोकने विषे । बं० ब्राह्मण वु० कह्या । अ० अग्नीनी व० परे म० पुजनीक ज०जेम अग्नी तेम । स०सदा कु०केवलज्ञानीए सं० कह्या जेहने ब्राह्मण । तं० तेहने व० अम्हे बू० कहुं मा० ब्राह्मण ॥ १९ ॥

मूलः—जो लोए बम्भणो वुत्तो अग्गी व महिओ जहा ।

दुरथकी कोइ देखे छे २ । आ० कोइ आवे छे ॥ अ० पण कोइ देखतो नथी ३ । आ० आवे छे चे० अने सं० देखे छे पण ४ । ए चउभंगी मांहि कोण बोले छते परठवे ते कहे छे ॥ १६ ॥

मूलः—अणावायमसंलोए अणोवाए चेव होइ संलोए ।
आवायमसंलोए आवाए चेव संलोए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—हवे दश प्रकारना थंडील ते (परीठववा संबंधी दश बोल) कहे छे, तेमां प्रथम बोलनी चौभंगी कहे छे. परिठववानी वेळाए १ कोइ मनुष्य आवतुं न होय तेमज अति वेगळेथी कोइ देखतुं पण न होय, २ कोइ मनुष्य आवतुं नथी पण दुरथी देखे छे, ३ कोइ मनुष्य आवे छे, पण देखतुं नथी, ४ कोइ मनुष्य आवे छे ने देखे पण छे, ए चार भागमां कीए भागे परिठववुं ते कहे छे ॥ १६ ॥

अर्थः—अ० जिहां कोइ आवतो नथी अ० देखतो पण नथी तेम परठवे, खेल लघुनीत प्रमुख श्लेष्म प्रयोगे ए भांगो न जाणवो । एतो लोक देखतां पण परठवे केटलाक बोल आश्री १ । बाकी ३ भांगा निषेध प० वळी परजीवनी तथा पोतानी अ० घात उपजे नही २ ॥ स० उंची निची भुमि नहि, समी भुमिए परठवे ३ अ० त्रणा पांदडादिक तिहां न परठवे ४ ॥ यावि० अवधारणे अ० थोडो का० काल थयो छे धरतिनो क० अचित थया हुता य० तिहां ॥ १७ ॥

मूलः—अणावायमसंलोए परस्स णुवघाइए ।
समे अज्झुसिरे यावि अचिरकालकयंमि य ॥ १७॥

गाथा २१ भावार्थः—जेम जातीवंत सुवर्ण मेल रहित थइने ओप चडाववा अग्नीये करी मेल दूर टाळे तेम तप रुपणी अग्नीये करी कर्मरुपी मेल जेणे टाळ्योछे तथा जेम सुवर्णनो मोटो अर्थछे तेम जेने सुवर्ण सरिखो मोक्षनो मोटो अर्थ छे तेमज राग द्वेषने आ लोकादिक ७ प्रकारना भयथी रहित होय तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥ २१ ॥

अर्थः—त० तपस्वी कि० दुर्बल दं० इंद्रिनो दमणहार । अ० उपचय रहित मं० मांस सो० लोही ॥ सु० सुव्रती प० पाम्यो छे नि०स्वस्थपणुं (निवार्ण) एहवो होय । तं० तेहने व०अम्हे बू०कहिए मा०ब्राह्मण ॥२२॥

मूलः—तवस्सियं किसं दन्तं अवचियमंससोणियं ।
सुव्वयं पत्तनिव्वाणं तं वयं बूम माहणं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—जे इंद्रियोने दमन करनार, ने जेनुं तपश्चर्या करवाथी लोही मांसना उपचय (पुष्ट) पणा रहित दुर्बळ शरीर थयुंछे ने जे सुवर्त्ति जेणे चार कषायउपसमावेल छे तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥२२॥

अर्थः—त० त्रस पा० जीवने वि० विशेषे या० जाणीने सं० संखेपे य०वळी था० थावर पृथ्वीयादिक पांच जीवने जो०जे हि०हणे न०नहि ति०मन वचन कायाए करीने नव कोटिए तं०तेहने व०अम्हे मा०ब्राह्मणबू०कहिए॥२३॥

मूलः—तसपाणे वियाणेत्ता संगहेण य थावरे ।
जो न हिंसइ तिविहेण तं वयं बूम माहणं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—जीव जे त्रस (हरता फरता) ने स्थावर (स्थिर रहे ते) पृथ्वी, पाणी, अग्नि, वायु, ने वनस्पती एवा प्राणीयोने संक्षेपे तथा विशेषे करी जाणीने हणुं नहि १ मने करी, २ वचनेकरी, ३ कायाए करी हणावुं

अर्थः—ए० एह पं० पांच स० समिती । स० संक्षेपे वि० कही आचारंगादिक मांहि विस्तारी छे । ए० ए पांच समिती कह्या पछी त० त्रिन य० वळी गु० गुप्ती वो० कहुं छुं । अ० अनुक्रमे ॥ १९ ॥

मूलः—एयाओ पञ्च समिईओ समासेण वियाहिया ।

एत्तो तओ य गुत्तीओ वोच्छामि अणुपुव्वसो ॥१९॥

गाथा १९ भावार्थः—ए पांच समिती अहीं संक्षेपे कही, एनो वधारे विस्तार आचारांगादिकमां छे. हवे त्रण गुप्ती अनुक्रमे कहुंछुं ॥ १९ ॥

अर्थः—प्रथम मनगुप्ती कहे छे स० सत्य मनयोग ते साची मनगुप्ती १ । त० तेमज मो० असत्ययोग ते मृषागुप्ती य० वळी स० कांइक साचो मो० कांइक मृषायोग ते सत्या मृषागुप्ती ३ । त० तेमज य० वळी च० चोथी अ० असत्य सत्य नहि अ० अमोषा मृषा नहि जे असत्या अमृपा मनगुप्ती ४ य० वळी म० मनगुप्ती च० च्यार प्रकारनी पहेली सत्य मनगुप्ति १ । असत्य अमृपा मनगुप्ती । ए चोथी साधुने आदरवा योग्य अने विचली बे मनगुप्ती आदरवा योग्य नहि ॥ २० ॥

मूलः—सच्चा तहेव मोसा य सच्चमोसा तहेव य ।

चउत्थी असच्चमोसा य मणगुत्तीओ चउव्विहा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—मनगुप्ती चार प्रकारे, १ सत्य मनगुप्ती, २ असत्य मनगुप्ती, ३ सत्यमृषा (मिश्र) मनगुप्ती, ४ असत्या मृषा (व्यवहार) मनगुप्ती. हवे ए लोकने विषे जीवादिक पदार्थ विद्यमान छे, एवुं मनमां

अर्थः—दि० देवता चार जातना मा० मनुष्य सर्व ते० तिर्यंच सबंधीयो जो० जे न० न से० सेवे मे० मैथुन म०मने करी का० कायाए करी व० वचने करी नव कोटिए तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ २६ ॥

मूलः—दिव्वमाणुसतेरिच्छं जो न सेवइ मेहुणं ।
मणसा कायवक्केणं तं वयं बूम माहणं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—जे देवता मनुष्यने तिर्यंच संबंधी मैथुन (स्त्री पुरुषनो संयोग) ने त्रण करणे ने त्रण जोगे करी जावजीव सुधी सेवे नहि तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥ २६ ॥

अर्थः—ज० जेम पो० पदमकमल ज० पाणी मांहि जा० उपनो नो० न लिं० लीपाय वा० पाणीए करी । ए० एणे कमलने दृष्टांते अ० नलीपाय का० कामभोगे करीने तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए॥२७॥

मूलः—जहा पोमं जले जायं नोवलिंप्पइ वारिणा ।
एवं अलित्तं कामेहिं तं वयं बूम माहणं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—जेम पदम—कमळ पाणीमांही उत्पन थयुं, पण पाणीमांही लेपाय (खरडाय) नहि, तेम पांच इंद्रियोना कामभोगने विषे लेपाय नहि, तेने हुं ब्राह्मण कहुं छुं ॥२७॥

अर्थः—आहारादिकने विषे नहि आ० लोलपी मु० कोइनो कार्य कीधा विना आहार ले ते मुधाजीवी। अ० घररहित अणगार । अ० सुवर्णादिक द्रव्यरहित ॥ अ० परिचयरहित गि० गृहस्थ संगाते तथा ग्रहस्थने विषे संबंध रहित होय । तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ २८ ॥

अर्थः—हवे जेम मनगुप्ती कही तेमज वचनगुप्ती कहेछे । स० साची वचनगुप्ती १ । त० तेमज मो० मृषा वचनगुप्ती २ य० वळी ॥ स० सत्य मो० मृषा वचनगुप्ती ३ त० तेमहिज य० वळी । च० चोथी अ० असत्या अ० अमृषा य० वळी ४ । व० वचनगुप्ती च० च्यार प्रकारे कही ॥ २२ ॥

मूलः—सच्चा तहेव मोसा य सच्चमोसा तहेव य ।
चउत्थी असच्चमोसा य वइगुत्ती चउविहा ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—हवे बीजी वचन गुप्ती कहेछे, १ सत्यवचन गुप्ती, २ असत्य वचन गुप्ती, ३ सत्या मृषा (मिश्र) वचन गुप्ती, ४ असत्या अमृषा (एटले सत्य पण नहि अने असत्य पण नहि ते व्यवहार) वचनगुप्ती ए चार प्रकारनी वचन गुप्ती कही ॥ २२ ॥

अर्थः—सं०वचन कहे ए मरे तो सारुं १ स०एहने कोइ मारे एम कहे २ आ०हुं मारुं एम कहे ३ य०वळी त०तेमहिज य० वळी ए ३ ने विषे प०वचन प्रवर्ततो थको तु०पुरणे नि०निवर्तावे ज०जतनावंत ज०जति ॥२३॥

मूलः—संरम्भसमारम्भे आरम्भे य तहेव य ।
वयं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—वळी १ सारंभ, २ समारंभ, ने ३ आरंभथी वचन निवर्तावे, ए मरे तो सारुं एम वचनथी कहे ते १ सारंभ, एने कोइ मंत्रादिक प्रयोगथी मारे तो सारुं एम कहे ते २ समारंभ, परजीवने विनाश करवा मारण उचाटन रुप दुष्ट विद्या मंत्रादिकनो जाप करे तथा हुं एने मारुं एम कहे ते ३ आरंभ, ए त्रणने विषे

मूलः—पसुबन्धा सव्ववेया य जट्ठं च पावकम्मुणा ।
न तं तायन्ति दुस्सीलं कम्माणि बलवन्तिह ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—हे विजयघोष ? ए सर्व वेद ते पशुने वधबंधननो हेतु छे अने यज्ञ ते पापकर्मनो हेतु छे तेथी ते वेदना भणनार अने यज्ञना करनार ने ते वेद ने ते यज्ञ हिंसादिक दुष्टाचारीने त्राण शरण नहि, कारण के ते पशुवधादिक पापकर्म दुर्गतिये पहोंचाडवा समर्थ छे तेथी एवा वेद यज्ञादिक त्राणशरण न होय ने तेवा वेद यज्ञना जाणनारने सुपात्र न कहीए ॥३०॥

अर्थः—मु० मस्तक मुंडवे करी न० न होय स० श्रमण साधुपणो । न० न ओं० ॐकार भणवे करी ब० ब्राह्मण न० न होय मु० मुनी र० अटवीने वा० सेववे करी । कु० भगवा ची० वस्त्र पहेरवे करीने न० न होय ता० तापस ॥ ३१ ॥

मूलः—नवि मुण्डिएण समणो ओंकारेण न बम्भणो ।
न मुणी रण्णवासेणं कुसचीरेण तावसो ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—वळी हे विजयघोष ! मस्तक मुंडवे करी साधु न होय ? ॐ कार भणवे करी ब्राह्मण न होय ? वनमांही वसवे करी मुनि न होय ? तेमज भगवां वस्त्र पहेरवाथी तापस न होय ॥ ३१ ॥

अर्थः—जेम श्रमणादिक होय तेम कहे छे । स० रागद्वेषादि रहित समतापणे करी स० श्रमण साधुपणो हो० होय ॥ ब० ब्रह्मचर्य पालवे करी ब० ब्राह्मण पणो होय । ना० ज्ञाने करी उ० वळी मु० साधु मुनिराज

वंत यति निवर्तावे ॥ २५ ॥

अर्थः—ए० ए पं० पांच स० समिती च० चारित्रनी य० वळी प० प्रवर्तवाने विषे प्रवर्ते ॥ गु० त्रिनगुप्ती नि० निवर्तावावानेविषे वु० कहि अ० अशुभ मन वचन कायाथी स० सर्वथा प्रकारे निवर्तावे ॥ २६ ॥

मूलः—एयाओ पञ्च समिईओ चरणस्स य पवत्तणे ।
गुत्ती नियत्तणे वुत्ता असुभत्थेसु सव्वसो ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—ए पांच समिती चारित्रनां प्रवर्तनने विषे प्रवर्तवारुप कही छे अने मन वचन कायाने सर्वथा प्रकारे अशुभथी निवर्तावावाने विषे ने शुभने विषे प्रवर्तवारुप त्रण गुप्ती कही छे ॥ २६ ॥

अर्थः—ए० ए आठ प०प्रवचन मा० माता जे०जे कोइ स० साचे मने आ० आचरे मु- मुनी से० ते खि० शिघ्र स० सर्व सं० संसार थकी वि० विशेषे मु० मुकाय पं० पंडित साधु इ०एम बे० हुं कहुंछुं ॥२७॥

मूलः—एसा पवयणमाया जे सम्मं आयरे मुणी ।
से खिप्पं सव्वसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डिए ॥ २७ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति समिईओ प्रवचनमातानामं चतुर्विंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥

गाथा २७ भावार्थः—जे पंडीत साधु ए आठ प्रवचनमाता तेने साचे मने करीने आचरे, ते साधु सर्व संसार थकी सिघ्र (उतावळो) मुकाय, उपर कहेलां आठे प्रवचन माताने विषे पांच महाव्रत केवी रीते समाय छे ते कहेछे, प्रथम इर्यासुमतीने विषे पांच महाव्रत केवी रीते समायां ते कहेछे. १ कोइ जीवने दुःख न थाय

होय तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ ३४ ॥

मूलः—एए पउकरे बुद्धे जेहिं होइ सिणायओ ।
सवकम्मविनिम्मुक्कं तं वयं बूम माहणं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—ए पूर्वोक्त अहिंसादिक धर्म सर्वज्ञ तिर्थंकर प्रगट करता हवा अने तेज धर्मे करी ते तिर्थंकर केवळी थया ने सर्व कर्म रहितनी पेरे सिघ्र (उतावळो) मोक्ष पहोंचे तेवो होय तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं॥ ३४॥

अर्थः—ए० ए पुर्वोक्त कह्या तेणे करी तेणे प्रकारे गु० अहिंसा गुणे करी स० सहित जे० जे भ० होय दि० ब्राह्मण उ० प्रधान ते० ते स० समर्थ होय उ० वळी उ० संसारथकी उधरवा । प० पर जीवने अने अ० आपणा आत्माने य० वळी ॥ ३५ ॥

मूलः—एवं गुणसमाउत्ता जे भवन्ति दिउत्तमा ।
ते समत्था उ उद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—ए पुर्वोक्त प्रकारे अहिंसादिक गुणे करी सहित जे उत्तम ब्राह्मण होय ते ब्राह्मण पोताना तथा परना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ होय ॥ ३५ ॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे तु० पुरणे सं० संदेह छि० टालेथके । वि० विजयघोष नामा य० वळी मा० ब्राह्मण स० साचे मने यतिना वचन ग्रहिने त० तेवार पछी तं० ते यतिने तु० वळी । ज० जयघोष नामे म० महा मुनिने ॥३६॥

मूलः—एवं तु संसए छिन्ने विजयघोसे य माहणे ।

सुमतीने विषे पांच महाव्रत समाय.

हवे त्रीजी एषणा सुमतीने विषे पांच महाव्रत केवी रीते समाय छे ते कहे छे, १ परजीवने दुःख न थाय तेवी रीते निर्दोष आहारादीक लेनार होवाथी त्रीजी एषणा सुमतीमां पेहेलुं महाव्रत समाय, २ निर्दोष ग्रहण करनार सत्यवक्ता होय तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ निर्दोष दीधेलुंज ग्रहण करवाथी त्रीजुं महाव्रत समाय, ४ मैथुन सदोष छे तेथी निर्दोष ग्रहण करनार मैथुन सेवे नहि माटे चोथुं महाव्रत समाय, ५ निर्दोष ग्रहण करनार सदोष परिग्रहने ग्रहण करता नथी तेथी पांचमुं महाव्रत समाय, एवी रीते त्रीजी एषणा सुमतीने विषे पांच महाव्रत समाय छे.

हवे चोथी आदान निखेवणा सुमतीने विषे पांच महाव्रत केवी रीते समायां छे ते कहे छे, १ यत्नाए लेनार मुकनार जीवहिंसा करे नही तेथी चोथी आदान निखेवणा सुमतीमां पेहेलुं महाव्रत समाय, २ यत्नाए लेनार मुकनार परजीवने दुःखरुप अयत्नावाळुं असत्य वचन बोले नही तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ अदत्तादान लेवाथी परजीवने दुःखरुप अयत्ना थाय छे ते यत्नाए लेनार मुकनार अयत्ना करतो नथी तेथी त्रीजुं महाव्रत समाय, ४ यत्नाए लेनार मुकनार अयत्नावाळुं मैथुन सेवतो नथी तेथी चोथुं महाव्रत समाय, ५ यत्नाए लेनार मुकनार अयत्नावाळो परिग्रह ग्रहण करतो नथी तेथी पांचमुं महाव्रत समाय, एवी रीते चोथी आदान निखेवणा सुमतीने विषे पांच महाव्रत समाय.

हवे पांचमी पारिठावणीया सुमतीने विषे केवी रीते पांच महाव्रत समाय ते कहे छे, १ यत्नाए

अर्थः—तु० तुम्हे स० समर्थ छो उ० संसारथी उधरवाने । प० परजीवने अने अ० पोताना आपणा आत्माने य० वळी त० ते भणी अ० उपगार क० करो अ० अम्हने भि० भिक्षा लेवे करी भि० हे भिक्षु तुं उ० भिक्षुमांहि उत्तम ॥ ३९ ॥

मूलः—तुब्भे समत्था उद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।
तमणुग्गहं करेहम्हं भिक्खेणं भिक्खु उत्तमा ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—तमेज पोताना तथा परना आत्मानो उद्धार करवा समर्थ छो ? ते माटे हे भिक्षु मांही उत्तम भिक्षु ? अमारी भिक्षा लइने अमने उपकार करो ॥ ३९ ॥

अर्थः—न० नथी क० कार्य प्रयोजन म० मुजने भि० भिक्षाए । खि० शीघ्र नि० घेरथी नीकली दिक्षा लेइ दि० हे भला विप्र । मा० मा भ० भमिसमां भ० इह लोकादिक सात भय ते आवर्तननी परे आवर्तन छे जिहां एहवा भयावर्तन । घो० रौद्र सं० संसाररूपीया सा० समुद्रनेविषे ॥ ४० ॥

मूलः—न कज्जं मज्झ भिक्खेण खिप्पं निक्खमसू दिया ।
मा भमिहिसि भयावट्टे घोरे संसारसागरे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—तेवारे यती बोल्यो मारे भिक्षानुं कांइ प्रयोजन नथी, पण हे ब्राह्मण ? तुं घरथी उतावळो नीकळी दीक्षा ले अने आ लोकादिक सात प्रकारना भयना जेने विषे आवर्तन पडे छे एवा रौद्र (भयंकर) संसार समुद्रमांही तुं परिभ्रमण करीश नहि ॥ ४० ॥

अर्थः—उ० कर्मनो उपचयरुप लेप हो० होय भो० भोगनेविषे । अ० भोगरहित होय नो० कर्मे लि० लेपाय

विषय छे अने ए पांच सचित १, पांच अचित २, पांच मिश्र ३, एम १५, ए १५ शुभ ने १५ अशुभ एम ३०, ए ३० ना उपर राग अने ३० ना उपर द्वेप एम ६० विकारो चक्षु इंद्रिना जाणवा.

३. सुगंधी १, अने दुर्गंधी २, ए बे प्रकारना गंध ते घ्राणेंद्रि (नासीका) ना विषयछे, अने ए बे सचित १, बे अचित २, बे मिश्र ३, एम छ ते छना उपर राग अने छना उपर द्वेप एम बार विकारो घ्राणेंद्रिना जाणवा.

४. खाटो १, मीठो २, तीखो ३, कडवो ४, कसायलो (हरम्यो) ५ ए पांच प्रकारना रस ते रसइंद्रि (जीभ) ना विषय छे, अने ए पांच सचित (जीव सहीत) १, पांच अचित (जीव रहीत) २, पांच मिश्र (कांइक जीवना प्रदेश रही गएला होय ते) ३, ए १५ शुभ ने १५ अशुभ, एम ३०, ए त्रीसना उपर राग अने ३० ना उपर द्वेप, एम साठ विकारो रसइंद्रिना जाणवा.

५. हळवो १, भारे २, टाढो ३, उनो ४, खरखरो (बरहट) ५, सुंहाळो ६, लुखो ७, चोपड्यो ८, ए आठ स्पर्श ते स्पर्श इंद्रि (काया) ना विषय छे अने ए आठ सचित १, आठ अचित २, आठ मिश्र ३, एम २४, ते चोविस शुभ ने चौवीस अशुभ, एम ४८, ए अडताळीसना उपर राग अने ४८ ना उपर द्वेष, एम ९६ विकारो स्पर्श इंद्रिना जाणवा.

ए सर्वे थइने पांच इंद्रियोना २३ विषय अने २४० विकारो जाणवा, ए २३ विषय छे ते मांहीथी जे विषय लीधेलो होय ते अने तेनो प्रतीपक्षी ए बे वरजीने २१ विषय लाभे अने वायणा (भणवुं भणाववुं) १, पुछणा (पुछवुं) २, परियठणा (सीखेलुं फेरववुं) ३, अणुं पेहा (अर्थनी विचारणा करवी) ४, धम्म

गाथा ४३ भावार्थः—एक दृष्टांते भुंडी मतिना धणी जे कामभोगने विषे लुब्ध होय ते पापे करीने संसार रुपणी भींतने विषे वळगी रहे अने जे कामभोगथी विरक्त होय ते सुका गोळानी पेरे संसार रुपणी भींतने विषे वळगे नहि ॥४३॥

अर्थः—ए० एणीपरे से० ते वि० विजयघोष। ज० जयघोष नामे यतीने अ० समीपे। अ० अणगारनी पासे नि० दिक्षा लीधी। ध० ॥ अहिंसादिक धर्म्म सो० सांभलीने ते धर्म केहवो छे। अ० अणुत्तर प्रधान ॥ ४४ ॥

मूलः—एवं से विजयघोसे जयघोसस्स अन्तिए।
अणगारस्स निक्खन्तो धम्मं सोच्चा अणुत्तरं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—एवी रीते विजयघोष ब्राह्मण जयघोष यतीनी पासे अहिंसादीक उत्तम धर्म सांभळीने ते मुनिनी पासे दीक्षा लीधी ॥ ४४ ॥

अर्थः—ख० खपावीने पु० पुर्वला भवना जे क० कर्म तेहने सं० संजमे करीने अने त० तपे करीने य० वळी ज० जयघोष वि० विजयघोष। सि० मोक्ष प० पाम्या अ० प्रधानगति प्रते त्ति० एम बे० कहुंछुं ॥ ४५ ॥

मूलः—खवित्ता पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य।
जयघोस—विजयघोसा सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ॥ ४५ ॥ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति जन्नइज्जंपञ्चविंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—तेवार पछी संयमने तपश्चर्याए करी पूर्वनां कर्म खपावीने जयघोष ने विजयघोष ए बंने जणा मोक्षने विषे पहोंच्या त्यां सिद्धपणाना अनंत सुखने प्राप्त थया, एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबू

आ कोठाना आंकडा माथे भांगवा.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
आ कोठाना आंकडा साथे गुणवा.	१०	९	८	७	६	५	४	३	२	१
आ कोठामां लखेलछे ते मुजब लब्धांक आवे	१०	४५	१२०	२१०	२५२	२१०	१२०	४५	१०	१
आ कोठामां लख्या मुजब संयोगी समजवा	असंयोगी	द्वीसंयोगी	त्रीसंयोगी	चौसंयोगी	पांच संयोगी	छ संयोगी	सात संयोगी	आठ संयोगी	नव संयोगी	दस संयोगी

आ संयोगी काढवानी समज.

उपर मुजब पंक्ति करी प्रथम पंक्तिमां अनुक्रमे लखवा पछी बीजी पंक्तिमां तमाम अवळा आंक भरवा, पछी प्रथम पंक्तिना छेला कोठामां जे आंक होय ते आंक, त्रीजी पंक्तिना प्रथम घरमां लखवो, पछी तेना माथे जे आंक होय तेथी जमणा तरफना कोठामां जे आंक होय तेनी साथे त्रीजी पंक्तिना प्रथम कोठाना आंकने गुणवो, जे आंक साथे गुण्यो होय तेना माथा उपर प्रथम पंक्तिमां जे आंक होय तेनी साथे भांगवो, जे लब्धांक आवे ते त्रीजी पंक्तिना बीजा कोठामां लखवो ए रीते तमाम कोठा भरवाथी संयोगी आवी रहे.

पांचमी सुमतीमां परठववाना दस बोल कहेला छे त्यां परठववुं नही, ए दश बोलनो पदना प्रस्तार

आपुच्छणा य तइया चउत्थी पडिपुच्छणा || २ ||

गाथा २ भावार्थः—हवे दश सामाचारीनां नाम कहे छे, १ आवस्यकी नामे, २ नैषधिकी नामे, ३ आपुछणा नामे, ४ पडीपुछणा नामे || २ ||

अर्थः—प० पांचमी छं० छंदणा एहवे ना० नामे कही || इ० इछाकार य० वली एहवे नामे छ० छठी कही || स० सातमी मि० मिछाकार एहवे नामे उ० वळी । त० तहेतनो करवो य० वली अ० आठमी || ३ ||

मूलः—पञ्चमा छन्दणा नाम इच्छाकारो य छट्ठओ ।
सत्तमो मिच्छकारो उ तहकारो य अट्ठमो || ३ ||

गाथा ३ भावार्थः—५ छंदणा नामे, ६ इच्छाकार नामे, ७ मिच्छाकार नामे, ८ तहत्तीकार नामे ||३||

अर्थः—अ० उठी उभा थावुं च० ते न० नवमी || द० दसमी उ० उवसंपदा गुरु समीपे रहेवुं || ए० ए द० दस प्रकारनी सा० साधुने । सा० सामाचारी प० कही || ४ ||

मूलः—अब्भुट्ठाणं च नवमं दसमी उवसंपदा ।
एसा दसङ्गा साहूणं सामायरी पवेइया || ४ ||

गाथा ४ भावार्थः—९ अभ्युस्थान नामे, १० उपसंपदा, ए दश प्रकारनी साधुनी सामाचारी संक्षेपेकही || ४ ||

अर्थः—हवे दस सामाचारीनो अर्थ अने अवसर विस्तारे करीने कहे छे । ग० जावा उठवाना अवसरने विषे । आ० आवश्यहि एम कु० कहि आवश्यहि अवश्य कार्य छे ते माटे उठवुं । ठा० स्थानकने विषे

मु० मुनिश्वर । गा० ग्रामानुं गा०ग्राम प्रते री० विचरतो थको ॥ प० आव्यो वा०वाणारसी पु० नगरीने विषे ॥२॥

मूलः—इन्दियग्गामनिग्गाही मग्गगामी महामुणी ।
गामाणुग्गामं रीयन्तो पत्तो वाणारसिं पुरिं ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—पांच इंद्रियोना विषयोना समुह (जथो) वश करणहार अने मोक्षमार्गने विषे चालनार एवो जयघोष नामे मोटो मुनीश्वर ग्रामानुंग्राम प्रत्ये विचरतो थको वणारसी नगरी पहोंच्यो ॥ २ ॥

अर्थः—वा० वाणारसी नगरीने ब० बाहिर । उ० उद्याननें विषे । म० मनोरम एहवे नामे फा० निर्दोष से० थानक पाठ सं० तृणादिक छे । त० तिहां वा० वास रहेवुं उ० पाम्यो ॥ ३ ॥

मूलः—वाणारसीए बहिया उज्जाणंमि मणोरमे ।
फासुए सेज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—वणारसी नगरीनी बहार मणोरम नामे उद्याननें विषे निर्दोष स्थानक पाटपाटला त्रणादिक छे त्यां मुनि वासो रह्यो ॥ ३ ॥

अर्थः—अ० हवे ते० तेणेज का० काले । पु० नगरीए त० तिहां मा० ब्राह्मण । वि० विजयघोष इ० एहवे ना० नामे । ज० यज्ञ ज० करे छे वे० वेदनो जाण ॥ ४ ॥

मूलः—अह तेणेव कालेणं पुरीए तत्थ माहणे ।
विजयघोसे त्ति नामेण जन्नं जयइ वेयवी ॥ ४ ॥

मिच्छाकारो य निन्दाए तहकारो पडिस्सुए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–५ छंदणा ते आहार प्रमुख वस्तु वहोरी लावीने गुरुवादिक स्वधर्मीने आमंत्रे ? एटले हे मुनि ? मारा उपर कृपा करी आपनी इच्छा होय तो आ वस्तु तमे लइ मुजने तारो ? एम कहेवुं ते, ६ इच्छाकार ते पोतानी तथा बीजानी इच्छा जणाववी एटले हे पुज्य ? जो आपनी इच्छा होय तो मारां कार्य जेवां के सुत्रादिक अर्थ रुप तेने विषे उपकार करो ? तथा अमुक कार्य हुं करुंछुं एम पोतानी इच्छा जणाववी. वळी बीजा यतिने कहेवुं के जो तमारी इच्छा होय तो अमुक करजो ! एम कहेवुं ते, ७ मिच्छकार नामे ते पोताना आत्मानी निंद्याने विषे प्रवर्ते एटले कोइ अतिचारादिक लाग्यो होय, तेवारे कहे के अरे धिकार हो ? मुजने ? के ए अकार्य में कर्युं ? ? ने ए मारुं कर्त्तव्य नहि ? ? ? एम कही ते पाप निष्फळ करवा मिच्छामिदुक्कडं देवो ते, ८ तहतकार नामे ते गुरु जे वचन कहे ते तहत (प्रणाम) करी ते वचन सांभळीने हा स्वामी तहत एम कहे तथा हे गुरु? आपनुं वाक्य यथातथ्य छे, तो तथास्तु (तेमज हो) वळी गुरुनां वचन सांभळवाने तत्पर होय ते ॥६॥

अर्थः–अ० आति उद्यमवंत थाओ । उठी उभो थाओ गु० गुरुनी पू० पुजा भगतिने विषे अ० गुरुवादिक समीपे रहेवुं उ० सुत्रार्थरुप संपदा पामवा भणी उपसंपदा समाचारी कहिए ए० एणीपरे दु० बे पांचगुणी करी सं० सहित एटले १० । सा० सामाचारि प० कही ॥ ७ ॥

मूलः–अब्भुट्ठाणं गुरूपूया अच्छणे उवसंपदा ।
एवं दुपञ्चसंजुत्ता सामायारी पवेदिता ॥ ७ ॥

अर्थः—जे० जे वे० वेदना वि० जाणे वि० विप्र होय। ज० यज्ञना अ० अर्थि होय य० वळी जि०जे जितेन्द्रिय जो० ज्योतिष शास्त्रना अने। अ० छ अंगना विप्र शास्त्रनो वि० जाण होय जे० जे य० वळी ज० यज्ञ ध० धर्म शास्त्रना पा० पारगामी जाण होय ॥ ७ ॥

मूलः—जे वेयविऊ विप्पा जन्नट्ठा य जिइन्दिया।
जोइसङ्गविऊ जे य जन्नधम्मस्स पारगा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—हे मुनि ? ए अन्न तो कोने आपवानुं छे के जे विप्र वेदना जाण होय, यज्ञना अर्थि होय, ज्योतिषशास्त्रने विप्रना शास्त्रना छ अंगना जाण होय, तेमज धर्मशास्त्रना पारगामी होय ॥ ७ ॥

अर्थः—जे० जे स० समर्थ होय स० संसार रुपीया समुद्रथी उ० उधरवा। प० परजीवने अने अ० आपणा आत्माने तारी य०वळी ते०तेहने अ०अन्न इ०ए दे०देवो ॥ भो० हे भि०साधु स०ए अन्न मनवांछितछे का०रससाहितछे ॥८॥

मूलः—जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य।
तेसिं अन्नमिणं देयं भो भिक्खू सव्वकामियं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जे पोताना तथा परना आत्माने संसाररुपी समुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ होय एवा विप्रने हे भिक्षु ? षट्रस संयुक्त मनोवांछित ए अन्न आपवानुं छे. (अर्थात तमने आपवानुं नथी.) ७ मी ८ मीं ए वे गाथाना अर्थनो संबंध भेगो छे ॥ ८ ॥

अर्थः—सो० ते जयघोष नामा जतिने त० तिहां ए० एणे प्रकारे प० निषेध्या जा० जागने करणहारे म० महा मुनिने

अर्थः–पु० पुछे पं० बे हाथ जोडतो थको। किं० किस्युंकार्य का० करवो म० मे इ० पडिलेहणा कीधा पछे अवसरने विषे। इ०वांछुंछुं तमारी आज्ञाए नि०आत्माने जोडवो प्रेरवो तेने विषे १ भं०हे पूज्य। वे०आत्मानी तथा परसाधुनी वेयावचने विषे व० अथवा स० सज्झाय करवाने विषे २ ए बे कामने विषे आत्माने जोडवुं वांछुंछुं ॥ ९ ॥

मूलः–पुच्छिज्ज पञ्जलिउडो किं कायव्वं मए इह ।
इच्छं निओइउं भन्ते वेयावच्चे व सज्झाए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–बे हाथ जोडीने पुछे के हे पुज्य ? पडिलेहणा कर्या पछी तमारी आज्ञाये इच्छुं छुं के हवे मारे शुं कार्य करवुं ? साधुने वैयावच्चने विषे के शास्त्रनी सज्झायने विषे! ए बे मांहेथी शेने विषे मारा आत्माने जोडवो ? (आठमी ने नवमी गाथानो संबंध भेगो छे) ॥९॥

अर्थः–वे० वेयावचने विषे। नि० आत्माने जोडवे करी। का० वेयावच करवाने विषे अ० किलामना षेदरहित थको। स० सज्झायने विषे वा०अथवा नि० प्रेरवे करी षेदपणा रहित सज्झाय करे। सज्झाय केहवी छे स० सर्व दु० दुषनी वि० मुंकावणहारी छे ए बेनी आज्ञा मागे ॥ १० ॥

मूलः–वेयावच्चे निउत्तेण कायव्वं अगिलायओ ।
सज्झाए वा निउत्तेण सव्वदुक्खविमोक्खणे ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–ते वार पछी गुरु कहे हे वत्स ? तमे वैयावच करो ? एम कहेतो किलामना ने खेदपणा रहित थको वैयावच्च करे अने कदाचित ? शास्त्रनी सज्झाय करवा आज्ञा करे तो सर्व दुःखथी मुका-

नक्खत्ताण मुहं जं च जं च धम्माण वा मुहं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हे विप्र ? वेदमांही मुख्य कोण ? ते तुं नथी जाणतो ? ने यज्ञमांही मुख्य कोण ? ते तुं नथी जाणतो ? अने नक्षत्रमांही मुख्य कोण ? ने धर्ममांही मुख्य कोण ? ते पण तुं नथी जाणतो ! ! ! ॥११॥

अर्थः—जे० जे स० समर्थ होय सं० संसाररुप समुद्रथी उ० उधरवा । प० परजीवने अने अ० आपणा आत्माने ए० ए पुर्वे कह्युं य० ते न० नथी ते० तुं तु० तेनुं वि० जाणतो अ० जो तुं जा० जाणे छे तो० तो तुं भ० कहे॥१२॥

मूलः—जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।

न ते तुमं वियाणासि अह जाणासि तो भण ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—जे पोताना तथा परना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ कोण ? ते तुं नथी जाणतो ? अने जो तुं जाणतो होय तो कहे ? ? ? ॥१२॥

अर्थः—त० ते मुनीना खे० प्रश्नो प० उत्तर तु० वळी । अ० देवा असमर्थ छतो । त० ते यज्ञने विषे दि० विप्र । स० परिखदा सहित प० बे हाथ हो० जोडीने । पु० पुछे तं० ते म० महा मु० मुनी प्रत्ये ॥१३॥

मूलः—तस्सक्खेवपमोक्खं तु अवयन्तो तहिं दिओ ।

सपरिसो पञ्जली होउं पुच्छई तं महामुणिं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—विजयघोष ब्राह्मण ते मुनिना प्रश्नोना उत्तर देवा असमर्थ छतो ते यज्ञ पाडामां आवेला सर्व ब्राह्मण सहित बे हाथ जोडीने ते महा मुनिने पुछता हवा ॥ १३ ॥

तेमज ए चार पोरसी मध्ये वैयावच्चादिकनो प्रयोग उपजे ते पण करे, ते नवमी गाथामां कहेल छे ॥ १२ ॥

अर्थः—हवे पोरसीनो मान कहेछे ॥ आ० आसाढ मा० मासने विषे दु० बेपगे पोरसी पहिली तथा पाछली पो० पोस मा० मासे च० चार पगे पोरसी । चि० चैत्रमासे अने आ० आसो मा० मासे । ति० त्रिनपगे ह० होय पो० पोरसी ॥ १३ ॥

मूलः—आसाढे मासे दुपया पोसे मासे चउप्पया ।
चित्तासोएसु मासेसु तिप्पया हवइ पोरिसी ॥ १३ ॥

गाथा १३भावार्थः—हवे पोरसीनुं माप कहे छे. जमणो कान सुर्य तरफ राखीने (एटले प्रथमना बे पहोर वखते उत्तर तरफ मुख राखवुं, पाछला बे पोहोर वखते दक्षिणदिशा तरफ मुख राखवुं) जमणो पग ऊभो राखवो, ते पगना ढींचणनी ढांकणीथी कांइक निचेना भागपर (एटले अंगुठा तरफथी घुंटीनी सरहदपर जमीनथी ते पगना ऊभा नळा तरफ वेंहेंतथी भरतां बीजी वेंतनो छेडो होय) (त्यां) हाथनी तर्जनी आंगुली (अंगुठानी पासेनी) राखतां ज्यां ते आंगुळीनी छाया पडे, त्यां सुधी पगलां मापवाथी पोरसीना प्रमाणथी खबर पडे ते कहे छे. असाड महिने बे पगे पेहेली ने पाछली पोरसी थाय, पोस महिने चार पगे पहेली ने पाछली पोरसी थाय, अने चैत्रने आसो महिने त्रण पगे पहेली ने पाछली पोरसी थाय. ॥ १३ ॥

अर्थः—अं० एक अंगुल वधे तथा घटे स० सात र० अहो रात्रिए । प० पपवाडिए च० वळी दु० बे अ० अंगुल श्रावण वदि पडवाथी पोससुद पुनम सुधी व० अंगुलादिक छायो वधे अने महावादि पडवाथी असाढसुद पुनमसुधी हा० छायाघटे वा० वळी अ० अवधारणा मा० मासे णं० पूरणे च० च्यार अ० आंगुल वधे अने घटे ॥ १४ ॥

तेहनो अर्थि जे साधु वे० यज्ञनो मु० उपाय प्रवर्तणहारो । न० नक्षत्र मांहे मु० प्रधान चं० चंद्रमा । ध० धर्मनो परुपकर्मांहि का० काश्यपगोत्री श्री रुषभदेव तथा महावीरदेव मु० प्रधान ॥ १६ ॥

मूलः—अग्गिहोत्तमुहा वेया जन्नट्ठी वेयसा मुहं ।
नक्खत्ताण मुहं चन्दो धम्माण कासवो मुहं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—ते वारे मुनि कहेता हवा के हे विप्रो ? वेदमांही मुख्य अग्निहोत्रछे, ते अग्निहोत्र केवो होय १ जीवरुप कंडु, २ तपरुपी वेदीका, ३ कर्मरुपी इंधण, ४ ध्यानरुपणी अग्नि, ५ शरीररुपी गोर, ६ शुभ योगरुपी चाटवा, ७ शुद्ध भावना तथा जीव दयारुप आहुती जाणवी, एवो अग्निहोत्र वेदमां मुख्यछे, अने एवो अग्निहोत्र (यज्ञ) जे वेदने विषे मुख्यछे, तेज वेद प्रमाणछे. ए संयमरुपी यज्ञ पुर्वे कह्यो, तेना अर्थि साधु ! तेज यज्ञनो प्रवर्तावणहारोछे, नक्षत्रमां चंद्रमा मुख्य छे, धर्मना परुपकमांही रुपभदेव तथा महावीर स्वामी मुख्य छे ॥१६॥

अर्थः—ज० जेम चं० चंद्रमाने ग० ग्रहादिक चि० ॥ तिष्टे छे पं० हाथ जोडता छता । वं० गुणस्तवता थका न० नमस्कार करता थका । उ० प्रधान विनय करवे करी चंद्रमाना म० मनना हा० हरणहार छता तिष्टे छे तेम रुषभदेवने पण देवता इंद्रादिक सेवा करे छे ॥ १७ ॥

मूलः—जहा चन्दं गहाईया चिट्ठन्ती पञ्जलीउडा ।
वन्दमाणा नमंसन्ता उत्तमं मणहारिणो ॥ १७॥

गाथा १७ भावार्थः—जेम चंद्रमाने आगे ग्रह, नक्षत्र, तारा, बे हाथ जोडीने सामा उभा रहे ने वांदता

केमके ते महिने त्रीस घडीनो दिवस छे, तेना चार भाग करतां साडासात घडीनो पहोर थाय. आ गणत्रीथी कोइ कोइ महिनामां जराक फेर देखवामां आवशे एवी रीते आखा दिवसमां गमे ते वखते गणशो तो मध्यान सुधी केटली घडी दिवस चडयो ने ते पछी केटली घडी दिवस बाकी रह्यो तेनी खबर पडशे अने ते घडीयोना कलाक गणवा होयतो अढी घडी लेखे गणवो. पोषथी अशाड सुधी दरेक महिने बबे घडी दिवस वधतो जाय ने अशाडथी ते पोष सुधी दरेक महिने बबे घडी दिवस घटतो जाय, ए सुमारपर दरेक महिने केटला घडीनी पोरसी थाय, तेनुं पुरतुं ध्यान राखवुं. वळी चोथुं पोरसीनुं एवुं पण माप थाय छे के सूर्य तरफ पुंठ करी बे पग सरखा राखी उभा रहेवुं पछी ज्यां सुधी आपणी कायानी छांया पडे त्यां निशान राखी त्यां सुधी पगलां भरतां जेटलां पगलां थाय ते मांही सात उमेरतां जे संख्या थाय तेनो एकसोने वीसपर भाग देतां जेटलाए भाग चाले तेटली घडी दिवस बे पहोर सुधी चडयो ने पहोर पछी तेटली घडी दिवस रह्यो समजवो, इति पोरसीनुं मान संपुर्ण ॥१४॥

अर्थः—हवे जेणे मासे तिथि घटे ते कहेछे ॥ आ० आसाढनी ब० वद प० पखवाडाने विषेतिथी घटे । भ० भाद्रवावदि क० कार्तिकवद य० वळी । पो० पोसवद य० वळी फा० फागणवद ॥ वा० वैसाखवदि य० वळी ॥ बो० जाणवी ओ० त्रीस अहो र० रात्रि मांहे एक अहो रात्रि ओछी एटले बेमासे एक तिथि घटे एम कह्यो ॥१५॥

मूलः—आसाढबहुलपक्खे भद्दवए कत्तिए य पोसे य ।
फग्गुणवाइसाहेसु य बोद्धव्वा ओमरत्ताओ ॥ १५ ॥

सया कुसलसंदिट्ठं तं वयं बूम माहणं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे जे सुपात्र विप्र तारण करी शके तेनुं स्वरुप कहेछे. घी सींचेलो निर्मळ अग्नी-नी पेरे पुजनिक जे एह लोकने विषे ब्राह्मण केवळज्ञानीये सदाय कहेल छे, तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥ १९ ॥

अर्थः—जो०जे स०आसक्त न०न होय आ०स्वजनादिकने थानके आवीने । प०बीजे स्थानके जातोथको न० न सो० खेद करे अथवा पव्वयन्तो० प्रवर्जा ग्रहतो थको न० न सो० खेद करे । र० रती पामे अ० तिर्थंकरना व० वचनने विषे तं० तेहने व० अम्हे बू० कहीए मा० ब्राह्मण ॥ २० ॥

मूलः—जो न सज्जइ आगन्तुं पवयन्तो न सोयई ।
रमइ अज्जवयणंमि तं वयं बूम माहणं ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जे स्वजनादिकना थानके आवी आशक्त न होय अने बीजे स्थानके जातो थको अथवा प्रवर्जा ग्रहण करतो थको खेद न करे अने तिर्थंकरना वचनने विषे रती खुशी पामे तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥२०॥

अर्थः—जा०सुवर्ण ज०जेम मि०समार्यो ओप्यो अथवा जहा० जेम सुवर्णनो जेम मोटो अर्थछे तेम जे ब्राह्मणने सुवर्ण सरिखो मोटो अर्थछे तेम नि० टाल्यो म० मेल पा० जेम अग्नीए करी सुवर्ण तेम तपे करी कर्म मेल टाल्यो छे जेणे रा० राग दो० द्वेष भ० इह लोकादिक सात भय रहित तं० तेने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू०कहिये॥२१॥

मूलः—जायरूवं जहा मिट्ठं निद्धन्तमलपावगं ।
रागदोसभयाईयं तं वयं बूम माहणं ॥ २१ ॥

॥ दिनपोरसीपगमान यंत्रः तथा दिनपोण पोरसी पगमान यंत्र तथा आंगळ बतावनार यंत्र ॥

पगमान यंत्र	अषाढ १	श्रावण२	भाद्रवो ३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पोष.७	माहा ८	फा. ९	चैत्र१०	वै.११	जेष्ठ१२
वद सातम	प० २।३	२।१	२।५	२।९	३।१	३।५	३।९	३।११	३।७	३।३	२।११	२।७
वद अमास	२।२	२।२	२।६	२।१०	३।२	३।६	३।१०	३।१०	३।६	३।२	२।१०	२।६
शुदि सातम	२।१	२।३	२।७	२।११	३।३	३।७	३।११	३।९	३।५	३।१	२।९	२।५
शुदि पुनम	२	२।४	२।८	३	३।४	३।८	४	३।८	३।४	३	२।८	२।४
दि. पो. पो.	अषाढ १	श्रावण२	भाद्रवो ३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पो. ७	माहा ८	फा. ९	चैत्र१०	वै.११	जेष्ठ१२
वद सातम	२।९	२।७	३।१	३।५	३।९	४।३	४।७	४।९	४।३	३।११	३।७	३।१
वद अमास	२।८	२।८	३।२	३।६	३।१०	४।४	४।८	४।८	४।२	३।१०	३।६	३
शुदि सातम	२।७	२।९	३।३	३।७	३।११	४।५	४।९	४।७	४।१	३।९	३।५	२।११
शुदि पुनम	२।६	२।१०	३।४	३।८	४	४।६	४।१०	४।६	४	३।८	३।४	२।१०

नहीं, १ मने करी, २ वचने करी, ३ कायाए करी हणतो होय तेने भलुं जाणुं नहि, १ मनेकरी, २ वचने करी, ३ कायाए करी, एवा त्रण करणने त्रण जोगे जावजीव सुधी ते जीवोने हणे नहि तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥२३॥

अर्थः—को० क्रोधथी वा० उपलक्षणथी मान थकी ज० जो वा० अथवा हा० हास्य थकी । वा० अथवा लो० लोभथकी उपलक्षणथी मायाथकी ज० जो वा० अथवा भ० भयथकी पण मु० मृषा न० न व० बोले जो० जे उ० वळी । तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ २४ ॥

मूलः—कोहा वा जइ वा हासा लोहा वा जइ वा भया ।
मुसं न वयई जो उ तं वयं बूम माहणं ॥ २४ ॥

गाथा २४ भाभार्थः—जे १ क्रोध (तेना पेटामां मान) थी, २ लोभ (तेना पेटामां कपटथी), ३ भयथी, ४ हांशीथी ए चारे प्रकारथी त्रण करण ने त्रण जोगे करी जावजीव सुधी वीलकुल जुठुं बोले नहि तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥२४॥

अर्थः—चि० सचित मनुष्यादिक अ० अचित सुवर्णादिक वा० अथवा अ०थोडा वा०अथवा ज० जो वा० अथवा व० घणु । न० न गि०लेइ अ० अणादिधो जे० जे कोइ तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥२५॥

मूलः—चित्तमन्तमचित्तं वा अप्पं वा जइ वा बहुं ।
न गिण्हइ अदत्तं जे तं वयं बूम माहणं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे १ सचित ते मनुष्य पशु प्रमुख, २ अचित ते सुवर्णादिक, ३ अल्प मुल्यवाळुं, ४ तथा बहु मुल्य-वाळुं एवी कांइ पण वस्तु त्रण करण ने त्रण जोगे जावजीव सुधी वीलकुल अण दीधुंले नहि तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं॥२५॥

सीनुं माप कहेल छे ते उपर आठ आंगुल वधारवाथी ते महिने पोणी पोरसी थाय, १ मागशर, २ पोष, ३ ने महा ए त्रण महिनामां जेटला पगनी छायाथी पोरसीनुं माप कहेल छे ते उपर दश आंगुल वधारवाथी पोणी पोरसीनुं माप थाय, १ फागण, २ चैत्र, ३ ने वैशाख ए त्रण महिनामां जेटला पगनी छायाथी पोरसी माप कहेल ते उपर आठ आंगुळ छाया वधारवाथी ते महिने पोणी पोरसीनुं माप थाय. दरेक महिनामां जेटला जेटला पगलानी छायाथी पोरसीनुं माप कहेल छे, ते तेटला उपर कह्या मुजब आंगुळ वधारवाथी पोणी पोरसी थाय, ते पोणी पोरसीमां पात्रनी पडीलेहणा करवी, ए दिवसनुं कर्तव्य संक्षेपथी कह्युं. ॥ १६ ॥

हवे हमेश केटलो दिवस वधे घटे तेनुं प्रमाण कहेछे, सात श्वासोच्छवासे एक थोव, सात थोवे एक लव, एवा सीतोतेर लवे बे घडी अने साडीआडत्रीश लवे एक घडी, एवा अर्ढा लवने अर्धो थोव एटलो दिवस रात्री वधे घटे.

अर्थः—दिननो कर्तव्य संक्षेपे कह्यो, हवे रात्रिनो कर्तव्य संक्षेपे कहेछे । र० रात्रिना ८० पण च० चार । भा० भाग भि० साधु कु० करे वि० विचक्षण त० तेवार पछे उ० प्रधान गु० गुणेकारी कर्तव्यने कु० करे । रा० रात्रिना च० च्यार भा० भागने वि० विषे ॥ १७ ॥

मूलः—रत्तिं पि चउरो भागे कुज्जा भिक्खू वियक्खणो ।
तओ उत्तरगुणे कुज्जा राइभाएसु चउसु वि ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हवे रात्रीनुं कर्तव्य संक्षेपे कहेछे, विचीक्षण साधु रात्रीना चार भाग करे, ते

मूलः—आलोलुयं मुहाजीवी अणगारं अकिञ्चनं ।
असंसत्तं गिहत्थेसु तं वयं बूम माहणं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जे आहारादिकने विषे लुब्ध नहि, तेमज ग्रहस्थनां कार्य करवा सिवाय फक्त धर्मनिमित जाणीने आपे तेनो आहार लेनार अने घरने सुवर्णादिक द्रव्यरहित ने ग्रहस्थ संघाते तथा ग्रहस्थने विषे संबंधरहित होय तेने हुं ब्राह्मण कहुं छुं ॥ २८ ॥

अर्थः—ज० छांडीने पु० पुर्वना मातापितादिकनो सं० संजोग संबंध । ना० आपणी नातिना सं० संबंध य० वळी बं० भाइ प्रमुखना संबंध छांडिने जो० जे न० न स० आसक्त होय भो० ए मातापितादिक भार्याने विषे भोगने विषे । तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ २९ ॥

मूलः—जहित्ता पुव्वसंजोगं नातिसङ्गे य बन्धवे ।
जो न सज्जइ भोगेसुं तं वयं बूम माहणं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—जे पुर्व संयोग ते माता पिता भाइ प्रमुख अने पश्चात संयोग ते स्त्री, सासु, ससरा, ज्ञातीप्रमुख तेना रागादिकने विषे आशक्त (लुब्ध) न थाय तेने हुं ब्राह्मण कहुं छुं ॥२९॥

अर्थः—प० पशुना व०बंधन अर्थे पसुना वधना हेतुछे स० सर्व वे० वेद य०वळी ज० यागनेविषे च० वली पा०पाप क० कर्मना हेतुछे न० न होय तं० ते यागादिक ता० त्राण सरण दु० भुंडा आचारवंतने । क० जे पशुवधादिक कर्म ब० दुर्गती पहोंचाडवा प्रत्ये समर्थछे ते भणी वेद यागादिक त्राण सरण नहिं अने वेदना भण्या सुपात्र नहीं ॥३०॥

पुर्ण थयो, भादरवामां चौद दिवस धनिष्टा, सात दिवस शतभिखा, आठ दिवस पुर्वा भाद्रपद, एक दिवस ऊतरा भाद्रपद, ते भादरवा सुदी पुनमे होय, ए चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे. आसो महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते चौद दिवस ऊतरा भाद्रपद, पंदर दिवस रेवत्ती, एक दिवस अश्वनी; ते आसो सुदी पुनमे होय. कार्तक महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते १४ दिवस अश्वनी, १५ दिवस भरणी, एक दिवस कृतिका; ते कार्तक सुद पुनमे होय. मागशर महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, चौद दिवस कृतिका, पंदर दिवस रोहणी, एक दिवस मृगशर, ते मागशर सुदी पुनमे होय. पोष महिनामां चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस मृगशर, आठ दिवस आर्द्रा, सात दिवस पुनर्वसु, एक दिवस पुष्प, ते पोष सुदी पुनमे होय. माह महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस पुष्प, १५ दिवस अश्लेषा, एक दिवस मघा, ते मह्रा सुदी पुनमे होय. फागण महिनामां ३ नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस मघा, १५ दिवस पुर्वा फाल्गुणी, १ दिवस ऊतरा फालगुणी, ते फागण सुदी पुनमे होय. चैत्र महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस ऊतरा फाल्गुणी, १५ दिवस हस्त, एक दिवस चित्रा, ते चैत्र सुदी पुनमे होय. वैशाख महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस चित्रा, १५ दिवस स्वाति, १ दिवस विशाखा ते वैशाख सुदी पुनमे होय. ज्येष्ट महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, चौद दिवस विशाखा, १५ दिवस अनुराधा, १ दिवस ज्येष्टा, ते जेठ सुदी पुनमे होय. अशाड महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस ज्येष्टा, पंदर दिवस मूळ, एक दिवस पुर्वाषाढा, ते अशाड सुदी पुनमे होय. एवी रीते दरेक महिनामां जे जे नक्षत्र रात्री पुर्ण करतां होय, ते नक्षत्र रात्रीना चोथा भागने विषे आवे ते वारे पोरसी आवी जाणवी. ते रात्रीनी चोथी पोरसीनो

हो० होय । त० तपस्या करवे करी हो० होय ता० तापस ॥ ३२ ॥

मूलः—समयाए समणो होइ बम्भचेरेण बम्भणो ।
नाणेण उ मुणी होइ तवेण होइ तावसो ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—शत्रु मित्र उपर राग द्वेषरहित समभावे करी साधु होय? ब्रह्मचर्य पाळवे करी ब्राह्मण होय? ज्ञाने करी मुनि होय? तेमज बारे भेदे तपश्चर्याये करी तापस होय ॥३२॥

अर्थः—क० ब्राह्मणनी क्रिया ब्रह्मचर्यादिक पाळवे करी बं० ब्राह्मण साधु हो० होय। क० हाथमांहि शस्त्रे करी इत्यादिक क्षत्रोनी करणी करी हो० होय ख० क्षत्री। व० क्षेत्र खेडवे करीने क० करणीए करी वैस हो० होय। क० सेवा चाकरी करवे करी होय सु० सुद्र ह० होय ॥ ३३ ॥

मूलः—कम्मुणा बम्भणो होइ कम्मुणा होइ खत्तिओ ।
वइसो कम्मुणा होइ सुद्दो हवइ कम्मुणा ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—ब्राह्मणनी ब्रह्मचर्यादिक क्रिया पाळवे करी ब्राह्मण होय, शरणांगतनुं रक्षण करवा हाथमां खड्गादिक शस्त्रनी क्रियाये करी क्षत्री होय, क्षेत्र खेडवादिक क्रियाये करी वैश्य होय, तेमज सेवाचाकरी प्रमुख क्रियाये करीने शुद्र होय ॥३३॥

अर्थः—ए० एह अहिंसादिक प० प्रगट क० करता हुवा । बु० तत्वना जाण सर्वज्ञ भगवंत कहे । जे० जेणे धर्मे करी हो० होय सि० केवली स० सर्व क० कर्म रहितनी परे वि० शिघ्र मु० मोक्ष पहोंचे तेहवो

सज्झाय करे ॥ २१ ॥

अर्थः—पो० पहिला पोहरना च० चोथा भागने विषे एटले पोण पोरसीए वं० वांदिने त० तेवार पछे गु० गुरुने अ० अणनिवर्तावीने का० सज्झायना कालने । भा० पात्रादिक भाजनने प० पडिलेहे, आ मोघम वचनछे ॥२२॥

मूलः—पोरिसीए चउब्भाए वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
अपडिक्कमित्ता कालस्स भायणं पडिलेहए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—दिवसना पहेला पहोरना चोथा भागने विषे पोंणी पोरसीए गुरुने वांदीने सज्झायना काळने अण निवर्तावीने पात्रादिक भाजनने पडीलेहे. ॥ २२ ॥

अर्थः—मु० पेहेली मोहपतीने प० पडिलेहिने प० पडिलेहे । गो० गोछाने गो० गोछो ल० ग्रह्योछे अं० अंगुली जेणे साधुए ते साधु गोछो पडिलेह्या पछे व० वस्त्रने प० पडिलेहे ॥ २३ ॥

मूलः—मुहपत्तिं पडिलेहित्ता पडिलेहिज्ज गोच्छगं ।
गोच्छगलइयङ्गुलिओ वत्थाइं पडिलेहए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे पडीलेहणनी अनुक्रमे विधि कहेछे. प्रथम मुखपती पडीलेहीने, पछी गोछाने पडीलेहे. जे साधुए आंगुळीये गोछो ग्रह्यो छे ते साधु गोछो पडीलेह्या पछी वस्त्रने पडीलेहे ॥२३॥

अर्थः—हवे वस्त्र पडिलेहवानि विधि कहेछे । उ० वस्त्र उंचा राखे थि० आकरु ग्रहे अ० उतावलो उतावलो थइने पडिलेहणा न करे । सासतो थइने पडिलेहणा करे । पु० पुर्वे धरेला छेहडाथी । अंत छेहला

समुदाय तयं तं तु जयघोसं महामुणिं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—ए प्रकारे संशय निवारण कर्याथी विजयघोष ब्राह्मणे जयघोष मुनिनां वचन सत्य मने करी हृदयने विषे धारण कर्यां, तेवार पछी ते जयघोष महामुनिने वचने ॥ ३६ ॥

अर्थः—तु० संतोषाणो य० वळी वि० विजयघोष विप्र । इ० ए आगल कहेशे तेम उ० बोलेछे क० बे हाथ जोडीने मा० ब्राह्मणपणो ज० जेम होय तेम यथाभुत । सु० शोभनीक मे० मुजने उ० देखाडग्गो उपदेश्यो प्रगटकीधो ॥३७॥

मूलः—तुट्ठे य विजयघोसे इणमुदाहु कयञ्जली ।
माहणत्तं जहाभूयं सुट्ठु मे उवदंसियं ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—विजयघोष ब्राह्मण संतोषाणो थको बे हाथ जोडीने आ प्रमाणे कहेतो हवो के हे मुनि ? जेम यथातथ्य ब्राह्मणपणुं होय ? तेम भलुं तमे मुजने कह्युं ॥ ३७ ॥

अर्थः—तु० तुम्हे ज० जाणणहार ज० यज्ञना करणहार छो । तु० तुम्हे वे० वेदना वि० जाण छो । जो० ज्योतिष शास्त्रना अने अ० छ अंगना वि० जाण छो तु० तुम्हे । तु०तुम्हे ध०धर्मना पा०पारगामीछो ॥३८॥

मूलः—तुब्भे जइया जन्नाणं तुब्भे वेयविऊ—विऊ ।
जोइसङ्गविऊ तुब्भे तुब्भे धम्माण पारगा ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—वळी तमेज यज्ञना करणहारछो ने तमेज वेदना जाण छो ने तमेज ज्योतिषशास्त्र ने छ अंगना जाण छो ने तमेज धर्मना परगामी छो ॥ ३८ ॥

६ ए पण ६ निर्दोष एम १२ पडिलेहणा ॥ २५ ॥

मूलः—अणच्चावियं अवलियं अणाणुबन्धिममोसलिं ।
छप्पुरिमा न*वखोडा पाणीपाणिविसोहणं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—वळी बीजी ६ प्रसस्त पडीलेहणा कहेछे, (७) वस्त्र अथवा शरीरने नचावे नहि, (८) वस्त्रने आंबळे नहि, (९) थोडुंशुं पण वस्त्र अण पडीलेहुं न राखे, (१०) वस्त्रने उंचुं छापरा दीके, नीचुं जमीन पर, त्रीछुं भींत प्रमुखे अडकाडे नहि, (११) वस्त्रने जाटके नहि, (१२) वस्त्रादिकने विषे जीव देखेतो हथेली उपर उतारी विशेषे शोधन करे, एवी ६ पूर्वे कहीछे अने आ छ मळीने बार पडी-लेहणा निर्दोष जाणवी ॥ २५ ॥

अर्थः—हवे छ अप्रस्त पडिलेहणा कहेछे आ० विपरित तथा उतावली पडिलेहणा करवी ते आरभडा ते वर्जवी । स० वस्त्रने चोळवा मर्दवा ते समदा पाडिलेहणा कहिए ॥ व० वर्जवी य० वली मो० उंची नीची त्रीछी भीते लगाडवुं ते मोसली पडिलेहणा त० ए त्रीजी वरजवी । प० वस्त्र झाटकवा ते पफोडणा पडिलेहणा च०चोथी वरजवी । वि०वस्त्र अरहा परहा विपेरी नापे तथा अण पडिलेह्या वस्त्र पडिलेह्या मांहि मुके ते विखित्ता

* टीकाकारे नव खोडा एवो पाठ लखेल छे तेनो अर्थ नव वखत वस्त्र पडिलेहण करतां जोवुं कहेल छे. टबा अर्थमां नवखोडा एवो शब्द छे ने तेनो अर्थ न षंषेरवुं अथवा झाटकवुं नहि एवो करे छे ते दसवैकालिक सूत्रना चोथा अध्ययनना मूळ पाठके मळतो छे.

नहि । भो० भोगी होय ते भ० भमे सं० संसारमांहि । अ० भोगरहित होय ते । वि०कर्मबंधथी मु० मुकाय ॥४१॥

मूलः—उवलेवो होइ भोगेसु अभोगी नोवलिप्पइ ।
भोगी भमइ संसारे अभोगी विप्पमुच्चई ॥ ४१॥

गाथा ४१ भावार्थः—हे विप्र ? भोगे करीने कर्मना लेपथी आत्मा मेलो थाय, अने भोग रहित होय, ते कर्मे करी लेपाय (खरडाय) नहीं तेथी भोगी होय ते संसारमांही परिभ्रमण करे अने भोगरहित होय ते कर्मबंधनथी मुकाय ॥४१॥

अर्थः—उ० । नीलो अने सु० सको य० वळी । दो० वे छू० नाख्या गो० गोला म० माटीना दो० बन्ने वि० पण आ० आफल्या कु० भींते । जो० जे गोलो उ० नीलो हुतो सो० ते त० तिहां भींते ल०लागेवलगे ॥ ४२ ॥

मूलः—उल्लो सुक्को य दो छूढा गोलया मट्टियामया ।
दो वि आवडिया कुड्डे जो उल्लो सो त्थ लग्गई ॥४२॥

गाथा ४२ भावार्थः—वळी हे विप्र ? एक लीलो ने बीजो सुको एवा बे माटीना गोळा भींतने विषे अथडायाथी जे लीलो गोळो होय ते भींतने विषे वळगे (चोंटे) ॥ ४२ ॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे ल० वलगे दु० दुष्ट बुद्धिवंत जे० जे न० नर का० कामभोगनेविषे ला० लंपट होय ते । वि०कामभोगथी निवर्त्या ते उ०वळी न०कर्मे न ल०बंधाय । ज०जेम से० ते सु०सुको गो०गोलो भींते न लागे ॥४३॥

मूलः—एवं लग्गन्ति दुम्मेहा जे नरा कामलालसा ।
विरत्ता उ न लग्गन्ति जहा से सुक्कगोलए ॥ ४३ ॥

प्रतिलेखणा करता अनेक प्रकारे । धु० शरिर तथा वस्त्रने हलावे धुणावे तो दोष ५ । कु० करे प० पडिलेहणानी मर्यादाने विषे । प० प्रमाद ६, उढंथीर इत्यादिक ६ । अणुचाविय प्रमुख एम प्रसस्त १२ पडिलेहण करता सं० शंका उपने छते ग० अंगुलीयादिक गणवाना उ० उपयोगने कु० करे ते दोष मननो उपयोग टले ते माटे दोष १ । ए १३ मी पडिलेहणा दोष ते माटे वरजी ॥ २७ ॥

मूलः—पसिढिलपलम्बलोला एगा मोसा अणेगरूवधुणा ।
कुणइ पमाणिपमायं सङ्कियगणणोवगं कुज्जा ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—वळी बीजी पण सात प्रकारनी अप्रसस्त पडीलेहणा कहेछे, १९ वस्त्रने मजबुत न झाले, २० वस्त्र लांबु राखीने पडीलेहणा करे, २१ वस्त्रने धरती संघाते रगदोळे, २२ एकी वखते आखु वस्त्र द्रष्टीए जुवे, २३ पडीलेहणा करतां अनेक प्रकारे शरीरने तथा वस्त्रने हलावे, २४ पांच प्रकारना प्रमादे करी पडीलेहणा करे, पुर्वे २३ मी ने २४ मी गाथामां बार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा कहीछे, ते पडीलेहणा करतां शंका ऊपजे तेवारे, आंगुळीयादीके गणवाथी मननो ऊपयोग चुके, ए तेर प्रकारनी अप्रसस्त पडीलेहणा वर्जवी. पुर्वोक्त बार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा अने तेर प्रकारनी अप्रसस्त पडीलेहणा मळीने पचीस प्रकारनी पडीलेहणा जाणवी. ॥ २७ ॥

अर्थः—हवे पडिलेहणा केहवी करवी ते कहे छे । अ० १२ पडिलेहणा थकी उणी न करे अ० अधिकी पण न करे प० पडिलेहणा । अ० विपरीतपणे त० तेमाहिज पडिलेहणा न करे य० वळी । आठ पदना भांगा थाय

नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥४५॥ इतिश्री जयघोष ने विजयघोषना पचीसमा अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥२५॥ ए पचीसमा अध्ययनने विषे भाव ब्राह्मणना गुण वर्णव्या तेतो दशविधि साधुनी सामाचारीएभाव साधुपणुं होय ते माटे २६ मा अध्ययनने विषे दशविधि सामाचारी वर्णवे छे.

अर्थः—सा० सामाचारी साचे मने आचरवी ते सामाचारी प० कहशे ते सामाचारी केहवी छे ॥ स० सर्व दु० दुखनी वि० विशेषे मो० मुंकावणहारी छे जं० जे सामाचारीने च० आचरीने नि० निग्रंथ साधु ति० तर्या सं० संसाररुप सा० समुद्र प्रते ॥ १ ॥

मूलः—सामायारिं पवक्खामि सव्वदुक्खविमोक्खणिं ।
जं चरित्ताण निग्गन्था तिण्णा संसारसागरं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—सुधर्मास्वामी कहेता हवा के हे जंबू ? जे सर्व दुःखथी मुकावणहारी एवी दशविधि सामाचारी कहुंछुं के जे सामाचारी साधु आचरीने संसार समुद्र तर्या ॥ १ ॥

अर्थः—हवे दस सामाचारीना नाम कहे छे प० पहेली समाचारी आ० आवस्यकी ना० एहवे नामे बि० बीजी य० वली नि० निसीहिया एहवे नामे आ० आपुछणा एहवुं नाम य० वली त० त्रीजी च० चोथी प० पडी पुछणा एहवे नामे ॥ २ ॥

मूलः—पढमा आवस्सिया नाम बिइया य निसीहिया ।

देइ व पच्चक्खाणं वाएइ सयं पडिच्छइ वा ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे पडीलेहणा करतां पांच बोल करवा नहि ते कहेछे, १ मांहो मांही परस्पर वार्ता करे, २ देश कथा प्रमुख चार विकथा करे, ३ पचखाण करावे, ४ वांचणी, पुछणा, पर्यटणा, अणुंपेहा ने धर्म कथा ए पांच प्रकारें वांचणी आपे तेमज वांचणी पोतेले, ए पांच बोल जो करेतो तेने दोष कहेछे ॥२९॥

अर्थः—एम करता दोष उपजे ते कहे छे पु० पृथवीकाय १ । आ० अप्पकाय २ । ते० अग्निकाय ३ । वा० वाउकाय ४ व० वनस्पतीकाय ५ ॥ त० त्रसकाय ६ । प० पडिलेहणा प० प्रमोद करता थका । छ० छ कायनो पि० पण वि० विराधक हो० होय सदा ॥ ३० ॥

मूलः—पुढवी—आउकाए तेऊ—वाऊ—वणस्सइ—तसाणं ।
पडिलेहणापमत्तो छण्हं पि विराहओ होइ ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—पुर्वोक्त प्रमादथी पडीलेहणा करतो थको, १ पृथ्वीकाय, २ अपकाय, ३ तेऊकाय, ४ वायुकाय, ५ वनस्पतीकाय, ६ त्रसकाय, ए छ काय जीवनी विराधनानो करनार होय ॥ ३० ॥

अर्थः—पु० प्रथवी १ आ० अपकाय २ । ते० तेउकाय ३ । वा० वाउकाय ४ व० वनस्पतिकाय ५ । त० त्रसकाय ६ । प० पडीलेहणं आ० उपयोग सहित करतो थको । छ० छ कायना पण सं० जीवनुं रक्षण करनार आराधक हो० होय । एटले वस्त्रनी पडिलेहणा कही ॥ ३१ ॥

मूलः—पुढवी—आउकाए तेऊ—वाऊ—वणस्सइ—तसाणं ।

आवे तेवारे नि० निसीहि कु० कहे कार्यने निषेधी आव्यो छुं । आ० गुरुने पुछे ते आपुछणा कहिये स० पोताना कार्य करवाने विषे हे पुज अमुको कार्य करुं ते आपुछणा ३ । प० पर अनेरा साधुना कार्य करवाने विषे प० कार्य करती वेला वीजी वार ते पडिपुच्छणा गुरुने पुछीने करे ॥ ५ ॥

मूलः—गमणे आवस्सियं कुज्जा ठाणे कुज्ज निसीहियं ।
आपुच्छणा सयंकरणे परकरणे पडिपुच्छणा ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—हवे ते दश सामाचारीनो अर्थ विस्तारीने कहे छे, १ आवस्यकी उपाश्रयथी बाहार जवाना अवसरने विषे आवस्यकी कहेवुं एटले अवश्य कार्य छे माटे जाउछुं, २ नैषधीकी ते उपाश्रयने विषे आवे त्यारे निस्सीही कहेवुं एटले उपाश्रयनी वाहार जे कार्य हतुं तेथी निवर्त्यो ते, ३ आपुछणा, ते पोतानां कार्य करवा वास्ते गुरुने पुछवुं के हे पूज्य ? हुं अमुक कार्य करुं ? ते, ४ पडिपुछणा, ते वीजा साधुनां कार्य करवाने वास्ते गुरुने वीजीवार पूछवुं के हे पूज्य ? अमुक मुनिनुं अमुक कार्य करुं ते ॥ ५ ॥

अर्थः—छ० गुरुवादिक साधर्मिने आमंत्री द० आहारादिक द्रव्य जा० जातिए करी इ० पुज्यनी इछा आवे तो करे य० वली सा० माहरा कार्यने विषे सुत्रादिक अर्थ देवाने विषे उपगार करो मि० निफल करे मिछामी दुकड देवे करी य० वली नि० अतिचारादिक दोषरुप पोतानी निंदा करवाने विषे त० गुरुना वचन तहत्त करो प० गुरुना वचन सांभळवाने विषे ॥ ६ ॥

मूलः—छन्दणा दव्वजाएणं इच्छाकारो य सारणे ।

४ त० तेमज पा० आउखा निर्वाहने अर्थे क्षुधा वेदनी माटे ५ छ० छठुं कारण पु० वली ध० धर्म ध्याननी चि० विचारणाने अर्थे ६ ए ६ कारणे आहार करे मुनी ॥ ३३ ॥

मूलः—वेयण[1]—वेयावच्चे[2] इरियट्ठाए[3] य संजमट्ठाए[4] ।

तह पाणवत्तियाए[5] छट्ठं पुण धम्मचिन्ताए[6] ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—हवे छ कारण कहेछे, कोइक मस्तक दुःखवा प्रमुख वेदना मटाडवाने अर्थे (एटले कांइक खायतोज वेदना मटे), २ वैयावच्च करवाने अर्थे, ३ इर्या शोधवाने अर्थे (अर्थात् आहार कर्या विना आंखे अंधारा आवतां होय तेथी इर्या शोधाय नहि ते), ४ संयम पाळवाने अर्थे, ५ जीवतव्यने अर्थे (अर्थात् क्षुद्धा वेदनी मटाडवाने माटे), ६ तेमज धर्म ध्यान चींतववाने अर्थे, ए छ कारणे साधु आहार करे ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे छ कारणे आहार न करे ते कहे छे । नि० साधु धि० धैर्यवंत मुनी । नि० साधवी वि० पण न० आहार न क० करे छ० छ चे० अवधारणे । था० स्थानक उ० पुनः इ० एणे अ० नहीं अ० आज्ञानो उलंघणहार से० ते हो० आज्ञानो मानणहारने ए छ कारण ॥ ३४ ॥

मूलः—निग्गन्थो धिइमन्तो निग्गन्थी वि न करेज्ज छहिं चेव ।

थाणेहि उ इमेहिं अणतिक्कमणाइ से होइ ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—धैर्यवंत एवा साधु साधवी पुर्वे कहेस्ये तेवा छ कारणे आहार नकरे तो तिर्थकरनी आज्ञानो ओलंघण हार न होय. (अर्थात् आज्ञानो माननारो होय.) ॥ ३४ ॥

गाथा ७ भावार्थः—गुरु आवे उठी ऊभा थवुं तथा गुरुनी पुजा ते विनय वैयावच सेवा भक्तिनुं करवुं ते १० उपसंपदा ते सुत्रार्थ पामवा सारु गुरुवादिकनी समीपे रहेवुं तथा बीजा गच्छना आचार्यनी पासे ज्ञानादिक गुण अधिक सांभळीने, ते आचार्यनी पासे जइने हे स्वामिन् ? मारा गच्छनी ने मारा आचार्यनी निश्राए रहीने आपनी पासे हुं ज्ञानादिक अर्थने माटे रहुंछुं ! एम कही ज्ञानादिक अभ्यास करी अन्य गच्छथी ज्ञान आणवुं ते प्रकारे पांचने बमणा करतां दश सामाचारी ते तिर्थंकरे गणधरे कही ॥७॥

अर्थः—हवे दस सामाचारिनो विस्तार सर्व कर्तव्य दिन रात्रि संबंधी वर्णवे छे पु० दिवसना पहेला पोहोरने पहेला च० चउथा भागने विषे एटले बे घडिने विषे । आ० सूर्य स० उगे छते । भं० वस्त्रादिक उपगरणने प० पडिलेहिने । वं० वांदिने य० वळी त० तेवार पछे गु० गुरुने ॥ ८ ॥

मूल—ःपुव्विल्लंमि चउब्भाए आइच्चंमि समुट्ठिए ।
भण्डयं पडिलेहित्ता वन्दित्ता य गुरुं तओ ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे दसमी सामाचारीनो विस्तार दिवस रात्री संबंधीनुं सर्व कर्तव्य वर्णवेछे. दिवसना चार भाग करीये, तेने चार पहोर कहेवाय ते मांही दिवसनो जे प्रथम पहोरछे, तेना पण चार भाग करवा, ते मांहीलो प्रथम भाग एटले ३२ घडीनो दिवस होय तेना चार भाग करतां आठ आठ घडीनो एकेक पहोर थायछे, तेमां जे प्रथमनो पहोर आठ घडीनोछे, तेना पण चार भाग बे बे घडीना थाय, ते चार मांहीलो प्रथम भाग सूर्योदय वेळाथी बे घडी सुधीनो ते वखते वस्त्रादिक उपगरण प्रतिलेखीने ते वार पछी गुरुने वंदन करीने ॥ ८ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—आहार पाणी लइने विहार करे, तेवारे सर्व पात्रादिक ऊपगरण द्रष्टिये पडीलेही (जोइ) ग्रहीने ऊत्कृष्टो अर्ध योजन (बे गाऊ लगी आहार पाणी साथे लेइने साधु विहार करे तथा अर्ध योजन लगी गौचरिये जाय ॥ ३६ ॥

अर्थः—च० चउथीए पो० पोरसीने विषे आहार कीधा पछे नि० अलगां मुकीने भा० भाजनने त० तेवारे पछे स० सझायने विषे कु० करे स० सर्व जीवादिक भा० पदार्थने विषे वि० प्रकाशनो करणहार एहवो सझाय करे॥ ३७॥

मूलः—चउत्थीए पोरिसीए निक्खिवित्ताण भायणं ।
सज्झायं तओ कुज्जा सवभावविभावणं ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—आहार कर्या पछी पोरसीने विषे पात्रादिक भाजनने अलगां बांधी मुकीने तेवार पछी सर्व जीवादिक भाव पदार्थ प्रकाश करनार एवी सझाय करे ॥ ३७ ॥

अर्थः—पो० पोरसी पाछलीना च० चोथा भाग पाछली बे घडीने विषे । वं० वांदिने त० तेवारपछी गु० गुरुने । प० निवर्तावीने का० सझायना कालने । से० थानक प्रमुख तु० वस्त्रादिकने प० पडिलेहे ॥३८॥

मूलः—पोरिसीए चउब्भाए वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
पडिक्कमित्ता कालस्स सेज्जं तु पडिलेहए ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—चोथी पोरसीना चोथा भागने विषे (अर्थात बे घडी दिवस रहे तेवारे) गुरुने वांदीने सझायना काळने निवर्तावीने वस्त्र पात्र पाट पाटला स्थानक प्रमुखनी पडीलेहणा करे ॥ ३८ ॥

वगारी १ वांचना, २ पुछणा, ३ पर्यटणा, ४ अणुपेहा, ५ धर्मकथा., ए पांच भेदे सझाय करे ॥१०॥

अर्थः—हवे बे वाना करेछे ते समुचय दिनना चार भागनो अधिकार कहे छे ॥ दि० दिवसनां च० चार भा० भाग कु० करे भि० साधु वि० निपुण साधु त० तेवार पछे । उ० प्रधानकारी कर्तव्यने कु० करे अथवा उत्त० आगल गुणकारी ज्ञानादिक कर्तव्यने करे । दि० दिनना च० चार भा० भागने वि० विषे ॥ ११ ॥

मूलः—दिवसस्स चउरो भागे भिक्खू कुज्जा वियक्खणो ।
तओ उत्तरगुणे कुज्जा दिणभागेसु चउसु वि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—विचिक्षण साधु दिवसना चार भाग करे ने ते वार पछी आगळ गुणकारी एवा प्रधान (उत्तम) ज्ञानादिक उतरगुण कर्त्तव्य ते दिवसना चार भागने विषे करे ॥११॥

अर्थः—हवे सामान्यपणे चार पोहोरनो कर्त्तव्य कहेछे । प० पहिली पो० पोरसीए स० सझायकरे । बी० बीजी पोरसीए झा० ध्यांनने झि० ध्यावे । त० त्रीजी पोरसीए भि० गोचरी करे ॥ पु० वली च० चोथो पोरसीए स० सझाय करे । चोथी पोरसी मध्ये वेयावचादिकनो प्रयोग उपजे ते भणी करे ते नवमी गाथाए कही मुकी ॥१२॥

मूलः—पढमं पोरिसि सज्झायं बीयं झाणं झियायई ।
तइयाए भिक्खायरियं पुणो चउत्थीइ सज्झायं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—चार पहोरना सामान्यपणे कर्तव्य कहेछे, पहेले पहोरे शास्त्रनी सझाय करे, बीजे पहोरे अर्थ चिंतवनरुप ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीये गौचरी करे, वळी चोथी पोरसीए सझाय पडीलेहणा थंडीलादिक करे,

अर्थः–हवे काउसगमांहि जे चिंतवे ते कहेछे। दे० दिवस संबंधिया च० पूरणे अ० अतिचारने ॥ चिं० चिंतवे अ० अनुक्रमे सो० ते॥ना० प्रथम ज्ञांनने विषे। जंवाइद्धंप्रमुष। १४ अतिचार। दं० दर्सन समकितने विषे-पांच संकादिक चे० वली च० चारित्रने विषे साधुने पांच महाव्रतने २५ भावना। देसवर्तिने ज्ञानना। १४। दर्सन समकीतना ५। बार व्रतना ७५। सलेषणाना ५ ए ९९ तेहने। त० तेमहिज य० वळी ए ३ ने विषे अतिचार चिंतवे एटले प्रथम आवस्यक ॥ ४० ॥

मूलः–देवसियं च अतीचारं चिन्तिज्जा अणुपुव्वसो।
नाणंमि दंसणे चेव चरित्तम्मि तहेव य ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः–ते कायोत्सर्गने विषे दिवस संबंधी ज्ञान दर्शन चारित्रना अतिचार अनुक्रमे चिंतवे, ते एवी रीते के १४ ज्ञानना, ५ दर्शनना, चारित्रना १०६ ते २५ पांच महाव्रतनी भावनाना, २ रात्री भोजनना, ४ प्रथम इर्या समितीना, २ बीजी भाषा समितीना, ४७ त्रीजी एषणा समितीना, २ चोथी आदान समितीना, १० पांच परिठावणीया समितीना, ३ मनगुप्तीना, ३ वचन गुप्तीना, ३ काय गुप्तीना ५, संलेखणाना एम १०६ चारित्रना अने ज्ञानना १४ ने दर्शनना पांच मळी १२५ अतिचार साधु चिंतवणा करे ए प्रथम आवस्यक थयो ॥ ४० ॥

अर्थः–पा० पारिने का० काउसगने जिन स्तवन करवो। दसवैकालिकनी साषे नमोकारेणपारित्ता करित्ता जिण संथवं। ते लोग्गस ए बीजो आवस्यक ॥ त० तेवार पछे त्रीजो आवस्यक गुरुने वंदि०

मूलः—अङ्गुलं सत्तरत्तेणं पक्खेणं च दुअङ्गुलं ।
वड्ढए हायए वावि मासेणं चउरङ्गुलं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—उपर कह्या ते सिवाय बीजा आठ महिनाने विषे सात रात्री दिवसे अकेक आंगुळ ने पखवाडीये बबे आंगुळ ने महिने चार चार आंगुळ छांया वधे घटे. श्रावण वदि पडवाथी ते पोस सुदी पुन्यम सुधी छांया वधे ने महा वदि पडवाथी ते असाड सुदि पुन्यम सुधी छांया घटे. (पोरसीना मापनी बीजी आमन्या एवी रीते गणाय छे के उपर पगनुं माप बतावेल छे तेनो अर्धो भाग वेंहतना मापपर गणवो, जेमके असाड महिने बे पगे पोरसीनुं माप छे, तो वेहंतथी भरवुं होय तो एक वेंते पोरसीनुं माप थाय, तेमज पोस महिने चार पगे पोरसी छे, तो बे वेंतथी पोरसी थाय, ने चैत्रने आसो महिने त्रण पगे पोरसी छे, तो एक वेंतने छ आंगुळे पोरसी थाय. बीजा आठ महिनामां वेंतना मापपर सात सात रात्रीदिवसे अर्ध आंगुळ, पखवाडीए एक आंगुळ, ने महिने बे आंगुळनी घटवध गणवी.—पोरसीनी घडीयो गणवानी त्रीजी आमन्या एवी गणाय छे के वेंहतना बार आंगुळने हिसाबे वेंतने वेंतनांपर जेटला आंगुळ थयेल होय तेना अर्ध करवा, पछी ते अर्ध संख्यामां पोस होय तो आठ ने बाकी दरेक मासमां सात उमेरे तो जे संख्या थाय तेनो एकसोवीसपर भाग लेवो, (जेम उदाहरण) चैत्रने आसो महिने एक वेंतने छ आंगुळे पोरसी थाय, तेना अढार आंगुळ थया, ते अढारनुं अर्ध नव ते नवमा सात उमेरतां १६ थाय, तेने एकसोने वीसपर भाग लेतां १६×७=११२ ने उपर वध्या ८ ते १६ अडधे आठ, एटले ७॥ घडीनी पोरसी थाय;

वांदणा देईने वांदणानो स्तोत्रं, १ नमोअरिहंताणं, २ करेमिभंते, ३ इछामिठामि, ४ तस्सउत्तरि । का० काउसगना ४ सूत्र भणीने काउसगने त० तेवारे पछे कु० करे । स० सर्व दु० दुषनो वि० मुकावणहारछे काउसग । एहवो धर्म ध्यांननो काउसग करे । एटले ५ । आवस्यक थया ॥ ४२ ॥

मूलः—पडिकमित्तु निस्सल्लो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
काउस्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थ—अतिचार लाग्या होय तेने मिच्छामिदुक्कडं दइने निःसल्ल थाय ने सकल जीवादिकने खमावे, ए चोथो आवस्यक थयो. तेवार पछी गुरुने वांदणा दिए, ते इच्छामिखमासमणानो पाठ बेवार कहीने पछी पांचमां आवस्यकनी आज्ञा मागीने १ नमोकार, २ करेमिभंते, ३ इच्छामी ठामि, ४ तसऊतरीनो पाठ कहीने तेवार पछी सर्व दुःखनो मुकावनार एवो कायोत्सर्ग करे, ए पांचमो आवस्यक थयो ॥४२॥

अर्थः—हवे छठो आवसक कहेछे का० काउसगने पा० पाल्योछे काउसग जेणे ते पार्या पछी लोगस्स कहे त० तेवार पछे गु० गुरुने व० वांदणा दईने इहां पचषाण करे । च० चकारथी जाणवुं, ए छठो आवस्यक जाणवो ए ६ ॥ आवस्यक कर्या पछे । साधु चोविहार कीधो होय ते फरी संभारी । अने श्रावकने जेहवी श्रधा होय तेहवा पचखाण करे । दिवस चरिमं पचखामि इत्यादिक पचखाणनो सूत्र । थु० स्तूति मं० मंगल नमोथ्थुणं पचखाण का० करीने । का० सज्झाय करवाना काळने सं० साचे प्रकारे पडिलेहे ॥ ४३ ॥

मूलः—पारियकाउस्सग्गो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।

सातै सासोस्वासे १ थोव, सातथोवे १ लव, सतोतरलवे २ घडी, साढि ३८ लवे १ घडि, एहवा लवदिन प्रत्ये अढी लव अर्ध थोव घटे वधे ए दिनमान यंत्र तथा रात्रीमान यंत्र ॥

घडीमान	अषाढ १	श्रावण२	भाद्रवो३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पो.७	मा.८	फा.९	चैत्र १०	वै० ११	जेष्ट १२
वदी सातम	३४॥	३५॥	३३॥	३१॥	२९॥	२७॥	२५॥	२४॥	२६॥	२८॥	३०॥	३२॥
वदी अमास	३५	३५	३३	३१	२२	२७	२५	२५	२७	२९	३१	३३
शुदि सातम	३५॥	३४॥	३२॥	३०॥	२८॥	२६॥	२४॥	२५॥	२७॥	२९॥	३१॥	३३॥
शुदि पुनम	३६	३४	३२	३०	२८	२६	२४	२६	२८	३०	३२	३४
रात्रि घडि	अषाढ १	श्रावण२	भाद्रवो३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पो.७	मा.८	फा.९	चैत्र १०	वै० ११	जेष्ट १२
वदि सातम	२५॥	२४॥	२६॥	२८॥	३०॥	३२॥	३४॥	३५॥	३३॥	३१॥	२९॥	२७॥
वदि अमास	२५	२५	२७	२९	३१	३३	३५	३५	३३	३१	२९	२७
शुदि सातम	२४॥	२५॥	२७॥	२९॥	३१॥	३३॥	३५॥	३४॥	३२॥	३०॥	२८॥	२६॥
शुदि पुनम	२४	२६	२८	३०	३२	३४	३६	३४	३२	३०	२८	२६

गाथा ४५ भावार्थः—चोथी पोरसीना काळनुं पडीलेहण करीने एटले चोथी पोरसी आवी जाणीने ३२ असझाय टाळी असंयतिने अणजगाडतो सझाय करे ॥ ४५ ॥

अर्थः—पो० पाछली पोरसीनां च० चोथाभागे पाछली बे घडीए । त० तेवार पछे गु० गुरुने वं० वांदिने । प० निवर्तावीने का० ॥ सझायना का० काळने । तु० वली दिवसे सझाय करवीछे ते माटे । सझायना कालने प० पडीलेहे ॥ ४६ ॥

मूलः—पोरिसीए चउब्भाए वन्दिऊण तओ गुरुं ।
पडिक्कमित्तु कालस्स कालं तु पडिलेहए ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—रात्रीनी चोथी पोरसीना चोथा भागने विषे एटले बे घडी रात्री रहे तेवारे सझायना काळने निवर्तावीने आवस्यकना काळनुं पडीलेहण करीने (अर्थात आवस्यक करवानी वेळा थइ के केम ?) तेवार पछी गुरुने वांदीने ॥ ४६ ॥

अर्थः—पाछलीपरे गमणा गमण पडिकमीने । सामायक आवस्यकने आ० आवे छते का० काउसग । स० सर्व दु० दुषने वि० मुकावणहार काउसग आवेछते । का० काउसगने त० तेवार पछे कु० करे । स० सर्व दु० दुषनां वि० मुकावणहार काउसग करे ॥ ४७ ॥

मूलः—आगए कायवोस्सग्गे सव्वदुक्खविमोक्खणे ।
काउस्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ४७ ॥

गाथा १५ भावार्थः—हवे कीए महिने तिथि घटे ते कहे छे, १ असाड, २ भादरवो, ३ कार्तिक, ४ पोष, ५ फागण, ६ वैशाख ए महिनाना अंधारा पखवाडीयामां तिथि घटे (अर्थात् छए महिना २९ दिवसना जाणवा ने ते सिवायना, १ श्रावण, २ आसो, ३ मागशर, ४ महा, ५ चैत्र, ६ जेठ ए छ महिना त्रीस दिवसना जाणवा, बबे महिने अकेक तिथि घटाडवी ॥१५॥

अर्थः—हवे पोण पोरसीनी पगनी छायानो मान कहेछे। जे० जेठमासे १ आ० आसाढमासे। २ सा० श्रावण ३ ए त्रण मासे पगनी छाया पोरसी थाय ते उपर छ० छ अ० अंगुल अधिकी प० पात्रनी पडिलेहणा करवी एटले पोण पोरसी जाणवी अ० आठ अंगूल अधिकी छायाए बी० बीजी। भाद्रवो १ आसो २ कार्तिक ३ ए बीजी त० त्रिकने विषे पोण पोरसी पडिलेहणा ॥ त० त्रिजी त्रिक मागसर १ पोस २ माह ३ ए ३। मासने विषे द० दस अंगूल अधीकी छायाए पोण पोरसी थाय अ० आठ अंगूल अधिकी छायाए च० फागूण १। चैत्र २ वैसाष ३। ए चोथात्रिकने विषे पुण पोरसी जाणवी ॥ १६ ॥

मूलः—जेट्ठामूले आसाढसावणे छहिं अङ्गुलेहिं पडिलेहा।

अट्ठहिं बीयतयंमि तइए दस अट्ठहिं चउत्थे ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—हवे पोणी पोरसीना पगनी छायानुं माप कहे छे १ जेठ, २ असाड, ३ ने श्रावण ए त्रण महिनामां जे पोरसीना पगना छांयानु माप कहेल छे तेटला पग उपर छ आंगुळ वधारवाथी ते महिने पोणी पोरसी थाय, १ भादरवो, २ आसो, ३ ने कार्तिक ए त्रण महिनामां जेटला पगनी छायाथी पोर-

गाथा ४९ भावार्थः—ते कायोत्सर्ग पाळीने बीजा आवस्यकनी आज्ञा मागीने लोगस कहे, ए बीजो आवस्यक थयो तेवार पछी त्रीजा आवस्यकनी आज्ञा मागीने गुरुने बार आवर्तनरुप वांदणा (अर्थात बे खमासमणादिए) ए त्रीजो आवस्यक थयो, पछी चोथा आवश्यकनी आज्ञा मागीने रात्री संबंधी ज्ञानादिक अतिचार अनुक्रमे खमाववाना पाठ सुधी आळोवे ॥ ४९ ॥

अर्थः—प० मिछामि दुकडं देइने नि० खमाववे करी सल्ल रहित थाय ए चोथो आवश्यक त० तेवार पछी गु० गुरुने वं० वांदीने वंदणा देइने त० तेवार पछे का० काउसग्ग कु० करे । स० सर्व दु० दुखनो वि० मुकावणहार ॥ ५० ॥

मूलः—पडिक्कमित्तु निस्सल्लो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
काउस्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—मिच्छामिदुक्कडं दइ खमाववे करी सल्ल रहित थाय, ए चोथो आवस्यक थयो, ते वार पछी गुरुने वांदणा (बे खमासमणा) दइने सर्व दुःखथी मुकावनारो एवो कायोत्सर्ग करे ॥ ५० ॥

अर्थः—किं० किस्यो त० तपने प० हुं अंगीकार करुं ॥ ए० एणीपरे त० ते काउसग्गने विषे वि० विशेषे चिं० चिंतवे ॥ का० काउसग्गने तु० वळी पा० पारिने लोगस्स कहे ए पांचमो आवस्यक थयो । वं० वांदणा देइने त० तेवारे पछे गु० गुरुने य० वळी ॥ ५१ ॥

मूलः—किं तवं पडिवज्जामि एवं तत्थ विचिन्तए ।

वार पछी रात्रीना चार भागने विषे प्रधान उत्तर गुण कर्तव्य करे ॥ १७ ॥

अर्थः—प० रात्रिनी पहेली पो० पोरसीए स० सझाय करे बि० बीजी पोरसीए झा० ध्यांनने झि० ध्यावे त० त्रीजी पोरसीए नि० निंद्राने मो० मोकली मुके आववादीए तु० वळी च० चोथी पोरसीए भु० वली ऽ० पण स० सझाय करे ॥ १८ ॥

मूलः—पढमं पोरिसि सज्झायं बितियं झाणं झियायई ।
तइयाए निद्दमोक्खं तु चउत्थी भुज्जो वि सज्झायं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—रात्रीनी पहेली पोरसीए सझाय करे, बीजी पोरसीए ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीए निंद्रा छुटी मूके, (एटले निंद्रा लिए) वळी चोथी पोरसीए सझाय करे ॥ १८ ॥

अर्थः—हवे रात्रिनी पोरसी जाणे ते कहेछे जं० जे नक्षत्र ने० पोहचाडे ज० जेकालने विषे । र० आषी रात्रीने न० नक्षत्र तं० ते नक्षत्र न० आकासना च० चउथा भागने विषे सं० आवे पामे छते पोरसी जाणवी वि० निवर्ते । सु० सझाय थकी प० पाउस (प्रभात) का० कालने विषे ॥ १९ ॥

मूलः—जं नेइ जया रत्तिं नक्खत्तं तंमि नभचउब्भाए ।
संपत्ते विरमेज्जा सज्झाय पओसकालम्मि ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे रात्रीनी पोरसी शी रीते जणाय ते कहेछे, जे काळने विषे जे जे नक्षत्र आखी रात्री पुर्ण करतां होय, एटले श्रावण महिनामां चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस ऊतरा षाढा, सातदिवस अभीच, आठ दिवस श्रवण, एक दिवस धनिष्ठा, ते श्रावण सुद पुनमे होय, एटले ते महिनो

मूलः—एसा सामायारी समासेण वियाहिया ।
जं चरित्ता बहू जीवा तिण्णा संसारसागरं ॥ ५३ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति सामायारी नामा षड्विंशतितमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २६ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—ए प्रमाणे दशविध सामाचारि तिर्थंकरे अहीं कहि (एनो वधारे विस्तार आवस्यक शास्त्रथी जाणवो) के जे सामाचारिने आचरिने घणा जीव संसार समुद्र तरीने मुक्तिपद पाम्या, सिद्ध थया. ए प्रमाणे सुधर्मास्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू? जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभल्युं हतुं, तेम में तुंज प्रत्ये कह्युं ॥ ५३ ॥ २६ मां अध्ययनने विषे दशविध समाचारी कही ते तो धुर्तपणुं छांडवाथी सामाचारी आराधे ते माटे २७ मां अध्ययनने विषे धुर्तपणुं छांडवुं ते धुर्तपणाना लक्षणवाळा एवा गर्गासुरिना शिष्यनुं ऊदाहरण कहेछे. ॥ २६ ॥

अर्थः—थे० धर्मने विषे स्थिर करे ते स्थिवर .ग० गछनां धरणहार ते आचार्य ग० गर्गानामा आचार्य मु० साधु आ० हुओ वि०सर्व शास्त्रनेविषे विचक्षण । आ० व्यापछे ग० आचार्यना भा०गुणनेविषे स०समाधि संघाते प० आपणा आत्माने साथे जोडे ॥ १ ॥

मूलः—थेरे गणहरे गग्गे मुणी आसि विसारए ।
आइण्णे गणभावम्मि समाहिं पडिसंधए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—धर्मने विषे स्थिर करे, ते पण स्थिवर ने गच्छना धरनार ने सर्व शास्त्रने विषे विचक्षण ने

चोथो भाग, ते पाऊस (प्रभात) काळ (बे घडी रात्री बाकी रही होय) ते वखते सझाय थकी निवर्त्ते. ॥१९॥

अर्थः—त० तेहज य० वळी न० नक्षत्र। ग० आकासने च० चोथे भागे सा० सेष आवे थके पाछली पोरसी जाणवी वे०ते विरत पि० वळी का० काल एटले निवृतीकाल कहीए तेहने। प० पडिलेहिने मु० साधु कु० सझाय करे ॥२०॥

मूलः—तम्मेव य नक्खत्ते गयणचउब्भागसावसेसंमि।
वेरत्तियं पि कालं पडिलेहित्ता मुणी कुज्जा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—अने तेमज वळी आकाशना चोथा भागने विषे नक्षत्र आव्ये थके रात्रीनी चोथी पोरसीनो चोथा भाग (बे घडी रात्री रही होय ते) ना काळे ते पडीलेहीने जोइने साधु प्रतिक्रमण रुप सझाय करे, ए रात्रीनुं कर्तव्य संक्षेपे कह्युं ॥ २० ॥

अर्थः—हवे दिवसनो कर्तव्य विस्तारिने कहेछे। पु० दीवसना पोहरना च० पहिला चोथा भागने विषे पहेली बे घडिने विषे। प० पडिलेहिने भ० वस्त्रादिक उपगरणने गु० गुरुने वं० वांदिने स० सझाय कु० करे दु० सर्व दुषथी वि० मुकावे एहवी सझाय ॥ २१ ॥

मूलः—पुव्विल्लंमि चउब्भाए पडिलेहित्ताण भण्डयं।
गुरुं वन्दित्तु सज्झायं कुज्जा दुक्खविमोक्खणं ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे दिवसनुं कर्तव्य विस्तारीने कहेछे. दिवसना पहेला पहोरना पेहेला चोथा भाग (सूर्योदयथी बे घडी) नें विषे वस्त्रादिक ऊपकरणने प्रतिलेखी (जोइ) ने तेवार पछी गुरुने वांदीने, सर्व दुःखथी मुकावनारी एवी

पामे अने ते गळीया वळदने मारतां खेडुतनो परोणो पण भांगे ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० एक गलीया बलदने ड० ते खेडु करडे । पु० पुछडाने विषे । ए० एक गलीया बलदने वि० परोणांनी आरे विंधे अभि० वारंवार ॥ ए० एक गलीया बलदने भ० भांजे स० समील ए०एक गलियो बलद उ० उन्मार्गे प० जइ रहे ॥ ४ ॥

मूलः—एगं डसइ पुच्छंमि एगं विन्धइ भिक्खणं ।
एगो भञ्जइ समिलं एगो उप्पहपट्ठिओ ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—एकेक गळीया वळदना पुंछडाने खेडुत करडे अने एकेक गळीया बळदने परोणानी आरे करीने वारंवार विंधे, एकेक गळीयो वळद समील (धुसरुं) भांगे, अने एकेक गळीयो वळद उन्मार्गे जइ रहे ॥४॥

अर्थः—ए० एक गलीगो बलद ते प० पडे पा० एक पसवाडे एक पासाभर । नि० एक गलियो बलद वेसे नि० एक गलीयो बलद सुए । उ० कुदे उछले उ० देडकानीपरे थेकडा भरे । स० धुर्त माया सहित बा० तरुणी ग० गायने देखीने साहमो सन्मुख व० बली जाय ॥ ५ ॥

मूल—एगो पडइ पासेणं निवेसइ निवज्जई ।
उक्कुद्दइ उप्फडइ सढे बालगवी वए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—एकेक गळीयो वळद एक पासाभर पडे, एकेक गळीयो वळद वेसे ने एकेक गळीयो वळद सुवे, एकेक गळीयो बळद उछळे, देडकानी पेरे थेकडा भरे ने धुर्त कपटाइए करी सहित थको

छेडासुधी। व० वस्त्रने ए० एम प० पडिलेहणा करे ए ४ थइ प्रथम पडिलेहणा । तो० ते दृष्टिं जोया पछे वि० बीजी पडिलेहण जीव चढयो जाणतो प० वस्त्रने थोडोसो षंषेरे च० हवे त० त्रीजी पडिलेहण त्रणथोकेवली ६ पडिलेहणा जाणवी । ए ६ प्रसस्त पु० वली षंषेरता न उतर्यो तो प० वस्त्र पुंजे ॥ २४ ॥

मूलः—उड्ढं थिरं अतुरियं पुव्वं ता वत्थमेव पडिलेहे।
तो बिइयं पप्फोडे तइयं च पुणो पमज्जिज्ज ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—हवे वस्त्रनुं पडीलेहण करवानी विधि कहेछे, पचीस प्रकारनुं पडीलेहण, तेमां १२ प्रसस्त (भली) अने १३ अप्रसस्त (भली नहि) एवी पचीस पडीलेहणाछे ते मांही प्रथम १२ प्रसस्त कहेछे, (१) वस्त्र उंचु राखे, (२) मजबूत पकडे, (३) उतावळो उतावळो न करे, (४) प्रथम छेडाथी अंतना छेडा सुधीं पडीलेहे (ए चार थइने प्रथम पडीलेहणा द्रष्टीए जोवानी थइ ने द्रष्टीए जोया पछी जीव चडयो जाणेतो), (५) वस्त्रने थोडुसुं खंखेरे, (ए बीजी खंखेरवानी पडीलेहणा थइ), (६) वळी खंखेरतां न उतरे तो वस्त्रने पुंजे (ए त्रीजी पुंजवानी पडीलेहणा थइ) एवी ६ पडीलेहणा प्रसस्त जाणवी ॥ २४ ॥

अर्थः—बीजी छ पडिलेहणा प्रसस्त कहेछे । अ० वस्त्रने तथा सरिरने नचावे नही १ । अ० वस्त्रने आमले नहि २ अ० । थोडो स्यो वस्त्र अण पडिलेह्यो न राषे ३ । अमो० उंचो निचो त्रिछो धरतीए अडकाडे नही । छ० पूर्व गाथा उढंसाही कही ते । इ० आ छ कही ते प्रसस्त न० न व० जाटके (पषोडा) । पा० हथेली उपरे पा० वस्त्रादिक जीवनो वि० विसेप सो० सोधन करे एटले जीव देषेतो हथेली उपरे उतारे

दु० दुर्बल बुद्धिना धणी अधीर्यवंत थका ॥ ८ ॥

मूलः—खलुङ्का जारिसा जोज्जा दुस्सीसा वि हु तारिसा ।
जोइया धम्मजाणम्मि भज्जन्ती धिइदुब्बला ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—एकेक गळीयो जोतर्यो थको गाडाने भांगे, जेवा ए गळीयाबळद होय, तेवाज निश्चे कुशीष्य पण होय के तेने धर्म रुपीया गाडाने विषे जोडया थका क्रियानुंष्टानने विषे दुर्बळ बुद्धिना धणी अधैर्यवंत थका साचे मने प्रवर्त्ते नहि ॥ ८ ॥

अर्थः—इ० रुद्धिने गा० अहंकारेकरी सहित ए० एकेक कुशिष्य । ए० एक कोइक कुशिष्य रथ० इहां र० मीठा मधुरादिक स्वादनो लंपट थयो रसना स्वादना गा० अहंकार सहित होय । सा०साताना गा०अहंकार सहित होय ए० एक कोइक कुशिष्य ए० एक सु० घणा काळलगे को० कोपवंत होय ॥ ९ ॥

मूलः—इड्ढीगारविए एगे एगे त्थ रसगारवे ।
सायागारविए एगे एगे सुचिरकोहणे ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—एकेक कुशिष्य ऋद्धीने अहंकारे करी सहित होय, एकेक कुशिष्य भीठा मधुरादिक स्वादनो लंपट थको रसना स्वादने अहंकारे सहित होय, एकेक कुशिष्य घणा काळ सुधी कोपवंत होय ॥९॥

अर्थः—भि० भिक्षानेविषे आ० आळसवंत ए० एक कुशिष्य । ए० एक कुशिष्य ओ०अपमानथी भी० वीहे भिक्षा भमता थका थ० अहंकारवंत । ए० एक च० वली एक कोइ कुशिष्यने अ० शीख देता थका ॥ हे०

पडिलेहणा वे० ढींचण उपरे कुंणीने मुकी पडिलेहे ते दोष । छ० ए ६ छठी पडिलेहणा वरजवी ॥ २६ ॥

मूलः—आरभडा सम्मद्दा वज्जेयव्वा य मोसली तइया ।
पप्फोडणे चउत्थी विक्खित्ता वेइया छट्ठी ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हवे ६ अप्रसस्त पडीलेहणा कहेछे, (१३) विप्रीत तथा ऊतावळी ऊतावळी पडीलेहणा करे ते प्रथम आरभडा पडीलेहणा, १४ वस्त्रने चोळे तथा मर्दे ते बीजी समदा पडीलेहणा; १५ वस्त्रने उंची नीची ने त्रीछी धरतीए लगाडे ते त्रीजी मोसली पडीलेहणा, १६ वस्त्रने झाटके ते चोथी पफोडणा पडीलेहणा, १७ वस्त्रने आघां पाछां विखेरी नांखे तथा अण पडीलेह्या, ते पडीलेह्या वस्त्रमांही मुके ते पांचमी विखिता पडीलेहणा, १८ पांच प्रकारनी वेदीका ते १ ऊंची वेदीका, २ नीची वेदीका, ३ त्रीछी वेदीका, ४ बे पासानी वेदीका, ५ एक वेदीका, हवे एक ढींचण ऊपर बे हाथ राखीने पडीलेहणा करे ते ऊंची वेदीका, २ बंने हाथ ढींचणथी नीचा राखीने पडीलेहणा करे ते नीची वेदीका, ३ ढींचणथी हेठे बंने हाथ ढींचणना बे पासामांही राखीने पडीलेहणा करे ते त्रीछी वेदीका, ४ ढींचणने बे बाहु मांही राखी ने वस्त्रनी पडीलेहणा करे ते बे पासानी वेदीका, ५ एक ढींचण एक हाथ वच्चे राखीने वस्त्रनी पडीलेहणा करे ते एक वेदीका जाणवी, ए छठी वेदीका पडीलेहणा जाणवी, ए छ प्रकारनी पडीलेहणा अप्रसस्त जाणवी ॥२६॥

अर्थः—वली अप्रसस्त कहेछे। प० वस्त्र आकरो न झाले १॥ प० वस्त्र लाबो राखीने पडीलेहेतो दोष २। लो०वस्त्रने भुमीका साथे रोले तो दोष ३। ए०एकवार आखुं वस्त्र दृष्टी फरसी मो० जोय तो दोष ४। अ०

मूलः—न सा ममं वियाणाइ न य सा मज्झ दाहिई ।
निग्गया होहिई मन्ने साहू अन्नो त्थ वच्चउ ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—आचार्यना वचनने केवी रीते विप्रीत करे ते कहेछे, गुरु कुशिष्यने आहारपाणी प्रमुखने अर्थे मोकले तेवारे कहे के ते श्राविका मुजने जाणती नथी तेमज ओळखती पण नथी तेथी मुजने आहार पाणी प्रमुख आपशे नहि, एम हुं जाणुंछुं के ते श्राविका हमणां घर थकी बहार गइ हशे ! अथवा ए कार्यने विषे मुज थकी अनेरा साधुने मोकलो, शुं ? हुंज छुं ? बीजो कोइ साधु नथी ॥ १२ ॥

अर्थः—पे० कोइक प्रयोजने मोकल्या होय तेवारे कार्य अण निपजावे थके प० पुछ्या थका एम बोले तुम्हे अम्हने ए कार्य कीहां कह्युं हतुं ॥ ते० ते कुशिष्य प० अटन करे भमे स० सर्व दिशानेविषे, शा माटे स्याभणी गुरुनी पासे बेसीस तो । गुरुना कार्य करवा थास्ये ॥ गुरुना कार्य करवा रा० ते राजानी वे० वेठनी च० परे म० मानता थका प्रवर्ते ॥ क० करे भि० रिसने वशे भ्रमुह उंची चढावे मु० मुषने विषे ॥ १३ ॥

मूलः—पेसिया पलिउंचन्ति ते परियन्ति समन्तओ ।
रायवेट्ठिं च मन्नन्ता करेन्ति भिउडिं मुहे ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—गुरुए कुशिष्यने कोइ प्रयोजने मोकल्यो होय, तेवारे ते कार्य अणनिपजावे थके गुरु पुछे तेवारे कहे के ए कार्य तमे मुजने क्यारे कह्युं हतुं, ते कुशिष्य सर्व दिशाने विषे परिभ्रमण करे, कारण के हुं गुरु पासे बेसीश तो गुरुनां कार्य करवां पडशे, वळी गुरुनां कार्य करवाने विषे राजानी वेठनी

ते मध्ये । प० ए ३ बोल सहित ते प्रथम प० पद भांगो प० प्रसस्त आदरवो । से० शेष भांगा य० ते अ० अप्रसस्त तजवा ते आठ पदनो यंत्र तेथी जाणी लेवो ॥ २८ ॥

मूलः—अणूणाइरित्तपडिलेहा अविवच्चासा तहेव य ।
पढमं पयं पसत्थं सेसाणि य अप्पसत्थाणि ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हवे पडीलेहणाना आठ भांगा कहेछे, बार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा कहीछे, ते ओछी, अधीकी, विप्रित संबंधीना आठ भांगा कहेछे, १ ओछी पडीलेहणा न करे, अधीक न करे, विप्रित न करे, २ ओछी न करे, अधीकी न करे, विप्रित करे, ३ ओछी करे, अधीकी करे, विप्रित न करे, ४ ओछी न करे, अधीकी करे, विप्रित करे, ५ ओछी करे, अधीकी न करे, विप्रित न करे, ६ ओछी करे, अधीकी न करे, विप्रित करे, ७ ओछी करे, अधीकी करे, विप्रित न करे, ८ ओछी करे, अधीकी करे, विप्रितपण करे, ए आठ भांगामांही प्रथम भांगो जे ओछी पडीलेहणा न करे, अधीकी न करे, विप्रित न करे, ए प्रसस्त जाणवो ते आदरवो, बाकी सात भांगा अप्रसस्त जाणवा, ते साते वर्जवा ॥ २८ ॥

अर्थः—पडिलेहणा करता एटला बाना न करे ते कहे छे । प० पडिलेहणने कु० करतो थको । मि० मांहोमांही क० कथा वारताने कु० करे वा० अथवा ज० देश क० कथा करे । दे० देइ करावे २ व० अथवा प० पचखाणने ३ । वा० अनेराने वांचणी देइ ४ स० पोते प० वांचणी ले ५ वा० अथवा ॥ २९ ॥

मूलः—पडिलेहणं कुणन्तो मिहोकहं कुणइ जणवयकहं वा ।

तेम गर्गाचार्य कुशिष्योए करी श्रम पाम्या थका विशेषे चिंतवता हवा के ए दुष्ट शिष्य मारे शा कामना ? अने एथी मारुं कार्य शुं सरे, अने ए दुष्ट शिष्यथी मारे शुं प्रयोजन ? माटे मारो आत्मा ए दुष्ट शिष्यने संगे सिदाय छे तेथी ए कुशिष्यने हुं वोसरावीने विचरुं तो मुजने श्रेय ? ॥ १५ ॥

अर्थः–जा० जेहवा म० माहरा सी० शीष्य ता० तेहवा ग० गळीया ग० गर्दभ । ग० गलिया ग० गर्दभ सरिखा कुशिष्यने ज० छांडिने । द० गर्गाचार्य दृढ आकरो प० प्रकर्षे अंगीकार करे छे त० बार भेदे तप ॥ १६ ॥

मूलः–जारिसा मम सीसाओ तारिसा गलिगद्दहा ।
गलिगद्दहे जहित्ताणं दढं पगिण्हई तवं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः–जेवा गळीया गधेडा तेवा मारा शिष्य छे तो गळीया गधेडा सरखा कुशिष्यने छांडीने गर्गाचार्य द्रढ आकरो बारे भेदे तप अंगीकार करता हवा ॥ १६ ॥

अर्थः–मि० सुकोमल विनित म० अहंकार रहित विनित अने मार्दवपणे करी सं०सहित । गं०गंभीर सु० समाधी करी सहित छता वि० विचरे छे म० पृथ्वीए म० महांत आत्मा सी० चारित्रना गुणसहित छे ते भणी शीतलभूत अ० आत्मा छता गर्गाचार्य विचरेछे । इ०एम श्रीसुधर्मास्वामी जंबुस्वामी प्रते बे० कहेछे ॥१७॥

मूलः–मिदुमद्दवसंपन्नो गम्भीरो सुसमाहिओ ।
विहरइ महिं महप्पा सीलभूएण अप्पणा ॥ १७ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री खलुङ्किज्जं नाम सप्तविंशतितमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २७ ॥

पडिलेहणाआउत्तो छण्हं संरक्खओ होइ ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—अने ऊपयोग सहित पडोलेहणा करतो थको, १ पृथ्वीकाय, २ अपकाय (पाणी), ३ तेऊकाय (अग्नि), ४ वायुकाय (व्रायरो), ५ वनस्पतीकाय, ६ त्रसकाय, ए छ काय जीवनुं रक्षण करवाथी आराधीक होय, ए वस्त्र पात्रनी पडीलेहणा कही ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे गोचरीनो अधिकार कहे छे । त० त्रीजी पो० पोरसीने विषे । भ० भात पा० पाणीने ग० गवेखे तेवार पहेला उठ्यानी ना नहि । ए समुच्चय सामान्य मार्ग पडिलेहतो । छ० छ कारण मांहि । अ० अनेरो कोइ एक का० कारण । उपने छते आहार लेवाने उ० उठे ॥ ३२ ॥

मूलः—तइयाए पोरिसीए भत्तं पाणं गवेसए ।
छण्हं अन्नयराए कारणंमि उवट्ठिए ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—हवे गोचरीनो अधिकार कहेछे, त्रीजी पोरसीने विषे छ कारण मांहीलुं अनेरु हरकोइ कारण उपने थके आहार पाणीनी गवेषणा करवा ऊठे. (अहीं त्रीजी पोरसीए आहार पाणी गवेषणानुं वाक्यछे, ते ओधीकछे पण कोइ कारण पडेतो पहेला बीजाने चोथा पहोरने विषे पण आहार पाणीनी गवेषणा करवाने ऊठवानी ना कहीं नथी) ॥ ३२ ॥

अर्थः—हवे छ कारण कहे छे वे० हवे कोइक माथा दुखवा प्रमुख वेदना मटाडवा माटे कोइक षाय तोज वेदना मटे १ वे० वेयावच करवाने अर्थे २ इ० इर्या शोधवाने अ० अर्थे ३ य० वली सं० संजम पालवाने अ० अर्थे

सिद्धगमनरुप ते यथातथ्य सिद्धगति ते, हे शिष्य ? तिर्थंकरे कहेल छे, ते तुं सांभळ, एक तो मोक्षनो मार्ग ते चार प्रकारे करी सहित छे अने बीजी मोक्षनी गति तेनां ज्ञान ने दर्शन ए बे लक्षण छे ॥ १ ॥

अर्थः—ना० यथातथ्य पदार्थनुं जाणपणुं ते ज्ञान च० वळी दं० यथातथ्य पदार्थनुं सदहवुं । ते दर्शन समकित । चे० वली च० विरतीनुं आचरवुं ते चारित्र जेणे नवां कर्म नावे च० वळी त० तप बार भेदे तप तापेकरी पाछल्या कर्म बळे ते तप त० तेमहिज ए० ए ४ बोलरुप म० मोक्ष मार्ग त्ति० एम प० परुप्यो । जि० तिर्थंकरे व० प्रधान दं० ज्ञान दर्शनने धणीए परुप्यो इति गाथार्थ ॥ २ ॥

मूळः—नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च तवो तहा ।
एस मग्गो त्ति पन्नत्तो जिणेहिं वरदंसिहिं ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—मोक्षमार्गना चार कारण कहे छे, १ ज्ञान ते यथातथ्य पदार्थनुं जाणवुं, २ दर्शन (समकीत) ते यथातथ्य पदार्थनुं यथातथ्यपणे सदेहवुं, ३ चारित्र ते व्रतनुं आचरवुं, के जेणे करी नवां कर्म न आवे, ४ तप ते बार भेदरुप के जेणे करी पाछला कर्म खपावे, ए चार कारणरुप मोक्षनो मार्ग ते प्रधान ज्ञानदर्शनना धरणहार एवा तिर्थंकरे कह्यो छे ॥ २ ॥

अर्थः—ना० ज्ञान १ च० वळी दं० दर्शन २ चे० निश्चे च० चारित्र च० वळी त० तप त० तेम । ए० ए ४ बोल रुप म० मार्गने अ० पाम्या थका । जी० जीव ग० पहुचे जाय सो० सदगति प्रते ॥ ३ ॥

मूळः—नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च तवो तहा ।

अर्थः—आ० तत्कालीक सुलादिक मारणांतिक रोग उपने छते १ । उ० व्याघादिकनो उपसर्ग उपने छते २ । ति० क्षुधा त्रपानो खमवो बं० ब्रह्मचर्यनी गु० गुप्तीने विषे ३ । पा० घणा जीवनी द० दया जाणी तेहने अर्थे ४ । त० तप करवाने हे० हेते ५ ॥ स० आउखो आव्यानो अवसर जाणीने शरीर वो० मुंकवाने ट्ठा० अर्थे ६ । ए ६ कारणे आहार तजता आज्ञा छे । ते आज्ञानो भंग नहि ॥ ३५ ॥

मूलः—आयङ्के उवसग्गे तितिक्खया बम्भचेरगुत्तीसु ।
पाणिदया तवहेउं सरीरवोच्छेयणट्ठाए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे छ कारणे साधु आहार न करे ते कहेछे, १ तत्काळ सुळादिक मर्णांत् रोग ऊपने थके, २ वाघ प्रमुखनो ऊपसर्ग ऊपने थके, ३ ब्रह्मचर्य पाळवाने अर्थे क्षुधा त्रषा खमे, ४ कुंथुवादिक घणा प्राणी जीवनी ऊत्पत्ती जाणीने तेनी दया पाळवाने अर्थे, ५ तप करवाने अर्थे, ६ आयुष्य पुर्ण थयानो अवसर जाणीने शरीर मुकवाने अर्थे संलेखणा करे, ए छ कारणे आहार तजवाथी तिर्थंकरनी आज्ञानो भंग नहि ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे गोचरी उठ्यानी विधि कहे छे ॥ अ० सर्वे भं० भंड पात्रादिक उपगरणने गि० गृहिने । च० दृष्टिए करी प० पडिलेहे जोइ । प० उत्कृष्टो जो० बे गाउ सुधी । वि० विहारने अर्थे विहार वि० विचरे जाय मु० साधु ॥ ३६ ॥

मूलः—अवसेसं भण्डगं गिज्झ चक्खुसा पडिलेहए ।
परमद्धजोयणाओ विहारं विहरे मुणी ॥ ३६ ॥

गाथा ५ भावार्थः–ए पांच प्रकारनुं ज्ञान ते छ द्रव्यने विषे, छ द्रव्यना गुणने विषे, छ द्रव्य अने छ द्रव्यना गुणने पर्यायने विषे जाणवुं ते सर्व पदार्थनुं जाणपणुं ते केवळज्ञानीए कहेल छे ॥ ५ ॥

हवे ज्ञान दर्शन चारित्र ने तप ए चारने विषे तथा जीवादिक पदार्थ जे चिंतवीये तेने विषे शास्त्र नये करी निश्चय व्यवहारादिक पचीस बोल विचारीए. हवे ते पचीस बोल कहेछे, (१) निश्चय, (२) व्यवहार, (३) द्रव्य, (४) भाव, (५) सामान्य, (६) विशेष, (७) नाम निक्षेप, (८) स्थापना निक्षेप, (९) द्रव्य निक्षेप (१०) भाव निक्षेप, (११) द्रव्यथी, (१२) क्षेत्रथी, (१३) काळथी, (१४) भावथी, (१५) प्रत्यक्ष प्रमाण, (१६) अनुमान प्रमाण, (१७) ओपमां प्रमाण, (१८) आगम प्रमाण, (१९) नेगमनय, (२०) संग्रहनय (२१) व्यवहारनय, (२२) ऋजुसुत्र नय, (२३) शब्दनय, (२४) समभीरुढनय, (२५) एवंभूतनय ए २५ बोल नाम मात्र कह्या.

हवे पचीस बोलनो विस्तार कहे छेः–हवे निश्चय व्यवहारनुं लक्षण कहे छे, जे पदार्थ चिंतवीये तेने विषे ते पदार्थना जे अभ्यंतर गुण अभ्यंतर रुप होय तेणे करी निश्चय नय कहीए, (उदाहरण) जेम जीव चैतन्यवंत अने ते गुण रुप छतां तदाश्रित बाह्य जे प्रवर्तन, ते शुद्ध भावव्यवहार कहीये, यथा यथा एकेंद्रिय शरीरादि वर्धन इत्यादि वचनात, २ अभ्यंतर गुण रुप विना जे बाह्य प्रवर्तन ते अशुद्ध व्यवहारनय कहीये (उदाहरण) जेम मिथ्या द्रष्टि अभव्यनिन्हवादिक, समकित विना चारित्र इर्यादिक सुमति प्रवर्तन ते अशुद्ध चारित्र कहीये, ए प्रमाणे द्रव्यव्यवहार सर्व पदार्थने विषे जाणवुं. हवे ते निश्चयने व्यवहार, ज्ञान, दर्शन, चारित्र ने तप उपर उतारे छे, १ निश्चय ज्ञान ते समकित सहित अंतरंग जीवना प्रदेशने विषे यथातथ्य जीवादिक पदार्थनुं जाणपणुं ते निश्चय ज्ञान जाणवुं अने ते गुण सहित यथातथ्य पदार्थनुं प्रकाशवुं ते निश्चय

अर्थः—पा० लधु निति उ० वडि निति भू० भूमीने च० वळी प० पडिलेहे ज० जतनावंत थको । ज० जती जयं० पडिलेहण कीधी भूमी पडिलेहिने । सर्व संबंधी गमणा गमणे पडिकमे पछे । छ आवस्यक धूरीथी केट-लोक कइछे ॥ अने सूत्र पाठते आवस्गक सूत्रथी जाणवो ॥ धूरे सामाइक आवस्यक । सूत्रने छेहडे १, नमोअरिहंताणं २, करेमिभंते ३ । इछामिठामिकाउसगो ४ । तसउत्तरि । ५ ए ५ सूत्र । का० काउसग करी । इछामिणंभंते तुझेहि अभणूना० त० सामाइक आवस्यक पाठ भण्या पछे कु० काउसग्ग करी स० सर्व दु० दुषनो वि० मुकावणहार साधु काउसग करे ॥ ३९ ॥

मूलः—पासवणुच्चारभूमिं च पडिलेहिज्ज जयं जई ।
काउस्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—पछी लघुनीति (मुत्र), वडीनीति (विष्टा) नी भूमिकानुं पडीलेहण करीने गमणा गमण रुप इर्यावही पडीकमे (अथात्) प्रथम नमो अरिहंताण इत्यादि पांच नमोकार कहीने तिखुतो इर्यावहीनो, तस्सऊतरीनो पाठ कहीने पछी इर्यावही चिंतवणा रुप काऊसग्ग करी लोगस कहीने त्रण नमोथुणं कहे, ते प्रथम नमोथुणं अरिहंतने, वीजुं सिद्ध भगवंतने अने त्रीजुं पोताना धर्मगुरु धर्माचार्यने ते एवी रीते के त्रीजुं नमोथुणं मम्म धम्म गुरु धम्म आयरियसने हजो, ए प्रमाणे प्रथम क्षेत्र वथ्थु करीने, पछी गुरु पासे प्रथम आवस्यकनी आज्ञा मागीने इच्छामिणं भंतेनो पाठ, नमोकार, करेमिभंते, इच्छामि ठामि काउसग्ग, तस उतरीनो पाठ भणीने सर्व दुःखथी मुकावनार एवो कायोत्सर्ग करे ॥ ३९ ॥

कित, ४ वेदक समकित, ५ क्षायक समकित, ए प्रमाणे नाम खाळीने कहीए, ते विशेष दर्शन कहीये, ३ समुचय चारित्र कहीए ते सामान्य चारित्र अने १ सामायक चारित्र, २ छेदोप स्थापनीय चारित्र, ३ परिहार विशुद्ध चारित्र, ४ सुक्षम संपराय चारित्र, ५ यथाख्यात चारित्र, ए प्रमाणे नाम खाळीने कहीए ते विशेष चारित्र कहीए; ४ समुचय तप कहीये ते सामान्य तप, अने बार प्रकारना तपनां जुदां जुदां नाम खाळीने कहीए ते विशेष तप कहीये, ए ६ बोल थया.

हवे चार निक्षेपा कहे छेः—कोइ जीव तथा अजीवनुं नाम दिधुं ते नाम ज्ञान, नाम दर्शन, नाम चारित्र ने नाम तप जाणवो, ए प्रथम नाम निक्षेपो जाणवो अने ए चारनी स्थापना करवी ते स्थापना ज्ञान, स्थापना दर्शन, स्थापना चारित्र ने स्थापना तप जाणवो, ए बीजो स्थापना निक्षेपो जाणवो, उपयोग शुन्य ते द्रव्यज्ञान, द्रव्य दर्शन, द्रव्य चारित्र ने द्रव्य तप जाणवो तथा ए ज्ञानादिक चार जे शरीरने आश्रित जीवमांही हतां, ते जीव ते शरिर थकी चव्यो, ते निर्जिव शरीर पडयुं रह्युं ते शरीर ते द्रव्यज्ञान, द्रव्यदर्शन, द्रव्य चारित्र ने द्रव्यतप कहीये, ए द्रव्य त्रीजो निक्षेपो जाणवो, अने ए ज्ञानादिक चारने विषे उपयोग सहित जीव प्रवर्ते ते भाव ज्ञान निक्षेपो, भाव दर्शन निक्षेपो, भाव चारित्र निक्षेपो, ने भाव तप निक्षेपो जाणवो, एम १० बोल थया.

हवे द्रव्य, क्षेत्र, काळ ने भाव ए चार बोल कहे छेः—षट् द्रव्यनुं यथातथ्य स्वरुपनुं जाणपणुं तथा तेवुंज तेनुं प्रकाशवुं ते द्रव्यथी ज्ञान, सर्व क्षेत्रने विषे यथातथ्यपणुं ते क्षेत्रथी ज्ञान कहीए, सर्व काळने विषे यथातथ्यनुं जाणपणुं तथा साइय अपज वसीत (जेनी आदी छे, पण अंत नथी ते सिद्ध ज्ञान ते काळथी ज्ञान कहीए. अवर्णे, अगंधे, अरसे, अस्पर्शे अथवा सर्व भाव ते सर्व पर्यवरुपी अरुपी पर्यवनुं रहस्य मांहीला

वांदणा गु० गुरुने देइने तेहनो सूत्र इछामी षमासमणो १ । अहोकायं २ आवसयाए ३ अहो ४ । पडिक्कमामि ५ । ए भणता १२ । आवर्तन २५ भेद दोनयंजहाजयं । कियकम्म वारसावयं १२ । चउसरं ४ । तिसूद्रं २ । दुप्पवेसंग निखमणं २५ । ए वारमा समवायमां आवर्तननो विस्तार छे ए त्रीजो आवश्यक थयो तेवार पछी ॥ दे० दिवस संबंधि तु० वळी गुरु आगले अ० अतिचारने आ० प्रगट आलोइ । ज्ञान दर्शन चारित्रना ज० अनुक्रमे ते साधु अने श्रावकने श्रमणसूत्र, तथा आगमे तिविहेथी षमावा सुधी ॥ ४१ ॥

मूलः—पारियकाउस्सग्गो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
देसियं तु अतीचारं आलोएज्ज जहक्कमं ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—कायोत्सर्ग पाळीने बीजा आवस्यकनी आज्ञा मागीने चोवीस जीन स्तवनरुप लोगस्स कहे, ए बीजो आवस्यक थयो, तेवार पछी त्रीजा आवस्यकनी आज्ञा मागीने गुरुने १२ आवर्तनरुप वांदणा दिए ते इच्छामिखमासमणानो पाठ कहे, ते वार आवर्तन एवी रीते के १ अहो २ कायं ३ काय ४ जताभे ५ जवणि ६ जंचभे ए छ थया ते बे खमासमणाना मळीने १२ थया, ए त्रीजो आवस्यक थयो, ते वार पछी चोथा आवस्यकनी आज्ञा मागीने दिवस संबंधी ज्ञान दर्शन चारित्रना अतिचार अनुक्रमे खमावा ना पाठ सुधी प्रगट पणे आळोवे ॥ ४१ ॥

अर्थः—प० अतिचार लागो होय तेहनो मिच्छामी दुकड देइने नि० निसल थाय । सकल जीवा-दीकने षमावी एटले चोथो आवश्यक थयो. हवे पांचमो आवश्यक कहे त० तेवारे पछे गु० गुरुने व० वांदिने

ज्ञानने विषे आगम प्रमाण जाणवुं, ए सूर्यनुं उदाहरण कह्युं. ते सिवाय बीजा पण चार प्रमाण नीपजे तेम करीए ए ज्ञाननां चार प्रमाण कह्यां.

हवे दर्शननां चार प्रमाण कहे छेः–जे प्रमाणे ज्ञाननां चार प्रमाण कहेल छे तेज प्रमाणे दर्शननां चार प्रमाण जाणवां पण एटलो फेर छे के ज्यां ज्ञानना प्रमाणमां जाणवुं लखेल छे त्यां दर्शननां चार प्रमाणमां सर्दहवुं केहवुं, ए चार प्रमाण दर्शनने विषे सर्दहवा रुप छे, ए दर्शनना चार प्रमाण कह्यां.

हवे चारित्र आश्री चार प्रमाण कहे छेः–१ समकित सहित शुद्ध इर्यादिक पांच समितियादिक ध्याानने विषे प्रत्यक्ष देखवुं ते चारित्रने विषे प्रत्यक्ष प्रमाण जाणवुं, २ अनुन्तर विमाने जे देवता उत्पन्न थयेल छे तेने अनुमाने जाणीये के ए जीव पुर्वे निश्चे चारित्रवंत हता अने चौद पुर्व मध्ये सझाय करता भींतने आंतरे तथा रात्रीए सांभळ्युं, तेमज साधु विना पुर्व भणी शके नहि, तथा साधु लिंगे (वेशे) भींतना अंतरने विषे यथाकृत जीन मार्ग परुपतो सांभळीने एकाएक चारित्रवंत दिशे छे ए चारित्रनुं अनुमान प्रमाण जाणवुं, ३ चारित्रवंतने मेरुनी, सूर्यनी, चंद्रनी, पृथ्वीनी, बळदनी, सिंहनी, हाथीनी इत्यादिकना उपमा दीधी ते उपमाए करी चारित्रनुं उपमा प्रमाण जाणवुं. सूयगडांग प्रमुखने विषे साधु इर्या सहित चाले, क्षेमा करे, पांच इंद्रियो जीते इत्यादिक साधुना गुण वर्णव्या, ते गुणवंत चारित्रवंत होय, ए चारित्रने विषे आगम प्रमाण जाणवुं, ए चारित्र आश्री चार प्रमाण जाणवां.

हवे तप आश्री चार प्रमाण कहेछेः–साक्षात अणसणादिक तप करतो दीठो ते तपनुं प्रत्यक्ष प्रमाण जाणवुं. धना अणगारनी पेरे दुर्बळ शरीरना अंगोपांग देखीने अनुमान (अटकळ) करवुं जे ए तपना

थुइमङ्गलं च काऊण कालं संपडिलेहए ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—कायोत्सर्ग पारीने लोगस्स कहोने तेवार पछी गुरुने वांदणा (ते बे खमासमणा) दइ गुरुने पंचाग नमावी यथाशक्ति पचखाण करे, ए छठो आवस्यक थयो. छ आवस्यक पूर्ण थया पछी स्तुतिमंगळ ते अरीहंत सिद्ध धर्मगुरु धर्माचार्यने एवां त्रण नमोथुणं कहे, पछी सझायना काळने सम्यक प्रकारे पडीलेहे (जोवे) ॥४३॥

अर्थः—हवे रात्रीनि विधि कहेछे प० पहिली पो० पोरसीए स० सझाय करे बि० बीजी पोरसीए झा० ध्यानने झि० ध्यावे त० त्रीजी पोरसीए नि० निद्राने मो० मुके मोकली तु० समुचय करो अथवा न करो निंद्रा तु० वळी स० सझाय करे च० चोथी पारसीए ॥ ४४ ॥

मूलः—पढमं पोरिसि सज्झायं बितियं झाणं झियायई ।
तइयाए निद्दमोक्खं तु सज्झायं तु चउत्थिए ॥ ४४ ॥

गागा ४४ भावार्थः—हवे रात्रोनी विधी कहेछे, रात्रोनी पहेलो पोरसीए सझाय करे, बीजी पोरसीये ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीये निंद्रा मोकळी मूके, वळी चोथी पोरसीए सझाय करे ॥ ४४ ॥

अर्थः—केमकरे पो० पोरसीए च० चउथीए तु० वली का० काळने प० पडिलेहिने । स० सझायने तु० वळी करे त० तेवार पछे कु० करे ॥ अ० अण जगाडतो थको । अ० असंजतीने ॥ ४५ ॥

मूलः—पोरिसीए चउत्थीए कालं तु पडिलेहए ।
सज्झायं तु तओ कुज्जा अबोहन्तो असंजए ॥ ४५ ॥

श्रुत, १२ अगमीक श्रुत, १३ अंगप्रविष्ट श्रुत, १४ अंगबाहीर श्रुत, एम १४ भेद यावत "सुतत्थोखलु पढमो" तावत सुत ज्ञान वर्णन. बीजा पण नाणी अनाणीना २१९ भेदछे, ते श्रुतनेगम १९, ए प्रथम नेगमनयनुं खरुप कह्युं.

हवे बीजा संग्रह नयनुं स्वरूप कहे छेः—"एगे नाणे" ते एक ज्ञान जाणीए जेणे करी तथा जेथी जाणीए ते ज्ञान तथा जेने विषे ते ज्ञान ए ज्ञान शब्द पांच ज्ञानने विषे तथा त्रण अज्ञानने विषे आव्यो, ते एक ज्ञान एम कहेवुं ते ज्ञानने विषे संग्रह नय जाणवो

हवे त्रीजो व्यवहारनय कहे छेः—ज्ञानने विषे व्यवहारनय ते भगवती शतक आठमे तिंहा "जीवनाणी किं अनाणी" इत्यादिक २२ द्वार ने २२५ बोल, जे जीव जे जे ज्ञान अज्ञानने विषे प्रवर्तेछे ते ते सर्व विस्तार जीव गति गाथाथी कहेवो ते ज्ञानने विषे व्यवहारनय जाणवो.

हवे चोथो रुजु सुत्रनय कहेछेः—ऋजुनय सुत्रवाळो वर्तमानकाळे जे जे ज्ञान ने उपयोगे प्रवततो होय तेज एक ज्ञानी कहीए (उदाहरण) जेम छद्मस्थ पासे चार ज्ञान छे त्यां जो मति ज्ञानने उपयोगे प्रवर्ते छे तो एक मतिज्ञानज कहीये यद्यपी श्रुतामिश्रीत छे तोही जे उपयोगी जेणे समे ते माटे ते ज्ञान, एम चारे ज्ञान जाणवां अने केवळज्ञान तो एकज छे. पहेले समये केवळज्ञानी अने बीजे समये केवळ दर्शनी पण केवळीने अज्ञानी न कहीये. छद्मस्थ चार ज्ञाननो धणी कोइक वेळा चक्षुदर्शनादिकने उपयोगे प्रवर्ते छे पण समकित सहित छे तेवारे पण ज्ञानी कहीए पण अज्ञानी न कहीये, जे भणी समकित द्रष्टि अज्ञानी न होय, वळी त्रण अज्ञान आश्री पण एमज जाणवुं. समकित द्रष्टि जे जे नयनो जे जे स्वभाव छे ते तेमज कहेतो जाय पण सकळ नय उपर द्रष्टि राखीने सर्दहे ने नयनो स्वभाव कहे ते ऋजुसुत्र नय जाणवो.

गाथा ४७ भावार्थः—जेम देवसी प्रतिक्रमणनी विधी कहीछे तेवी रीते प्रथम गमणा गमण (इर्यावही) पडिकमी (अर्थात क्षेत्रविसुध करी) ने पहेला आवस्यकनी आज्ञा मागीने पूर्वोक्त विधिये सर्व दुःखथी मुकावनार एवो कायोत्सर्ग करे ॥ ४७ ॥

अर्थः—ते काउसग्गने विषे च० वळी रा० रात्रि संबंधी अ० अतिचारने चि० चिंतवे अ० अनुक्रमे । ना० ज्ञानना १४ ने विषे दं० पांच समकितना तेहने विषे य०वळी । च० चारित्रने विषे य० वली त० तपने विषे १२ । एटला वाना अतिचार चिंतवे । एटले प्रथम आवश्यक थयो ॥ ४८ ॥

मूलः—राइयं च अईयारं चिन्तिज्ज अणुपुव्वसो ।
नाणंमि दंसणंमि य चरित्तंमि तवंमि य ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः— ते कायोत्सर्ग ने विषे १४ ज्ञानना, ५ समकितना, १२५ चारित्रना, १२ तपना एम १५६ अतिचार रात्री संबंधी अनुक्रमे चिंतवे, ए प्रथम आवस्यक थयो ॥ ४८ ॥

अर्थः—का० काउसग पा० पारिने लोगस्स कहिने बीजुं आवश्यक थयुं ॥ त० तेवार पछे गु० गुरुने वं० वांदिने वांदणा देइने ए त्रीजो आवश्यक थयो । रा० रात्री संबंधी तु० वली अ० अतिचारने ॥ आ० आलोइ ज० ज्ञानादि अनुक्रमे ॥ ४९ ॥

मूलः—पारियकाउस्सग्गो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
राइयं तु अतीचारं आलोएज्ज जहक्कमं ॥ ४९ ॥

संग्रहमां वस्तु ग्रहण करे (उदाहरण) जेम दासने कह्युं के दातण लाव, ते दातण झारी मसी वगेरे लाव्यो अथवा वननुं द्रष्टांत, वनमां अनेक वस्तु होय पण वनने वनी कहीए. २.

३ व्यवहार नयवाळो सामान्य अने विशेषने माने, त्रणे काळनी वात माने, निक्षेपा चारे माने, जेम लोकव्यवहारमां सुडाने निलो कहे पण तेमां पांचे वर्ण लाभें, वळी कोयलने काळी कहे पण निश्चेमां पांचे वर्ण लाभे छे, बगलाने धोळो कहे पण पांचे वर्ण लाभेछे, भमराने काळो कहे पण पांचे वर्ण लाभेछे इत्यादि. ३.

४ ऋजुसुत्रनयवाळो सामान्य न माने अने फक्त विशेषनेज माने, वर्तमानकाळनी वात माने, चार निक्षेपामां एक भाव निक्षेपो माने, पारकी वस्तु आपणा निर्थकपणाथी आकाश कुसुमवत मानें, जेम कोइए कह्युं के सो वर्ष पेहेलां वृष्टि थइ हती इत्यादिकने न माने. ४.

५ शब्दनयवाळो सामान्य नमाने, विशेषे नमाने, वर्तमानकाळनी वात माने, निक्षेपो एक भाव माने, सरखा सरखा शब्दनो एक अर्थ ग्रहण करे (उदाहरण) जेम शक्रेंद्र, पुरेंद्र, देवेंद्र, शुचीपती ए सर्वने एकज माने, लिंगमां भेद नमाने ५.

६ समभीरुढनयवाळो सरखा सरखा शब्दनो जुदो जुदो अर्थ ग्रहण करे, लिंगमां भेद माने, जेम शक्र सिंघासणे बेठा थका आपणी शक्तिथी देवताओने आज्ञामनावे ते वखते शक्रेंद्र माने, वैरि देवतानुं दळ विदारे ते वखते पुरेंद्र माने, देवतानी सभामां बेठा थका न्याय कथा करतो होय ते वखते देवेंद्र माने, इंद्राणीयोनी सभामां बेठा थका बत्रीस बंध नाटक देखता होय ते वखते शुचीपती माने इत्यादिक ६.

७ एवंभूतनयवाळो सरखा सरखा शब्दनो न्यारो न्यारो अर्थ उपयोग सहित ग्रहण करे, जेम शक्रेंद्र, पुरेंद्र, देवेंद्र, शुचीपती ए चारेना जे गुण कहेला छे तेने विषे उपयोग सहित प्रवर्ते, एवंभूत कहेतां संपुर्ण वस्तुने

काउस्सग्गं तु पारित्ता वन्दई य तओ गुरुं ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—ते कायोत्सर्ग ने विषे शुं तप अंगीकार करुं ! एम चिंतवीने कायोत्सर्ग पारीने लोगस्स कहे, ए पांचमो आवस्यक थयो, तेवार पछी गुरुने वांदणा (बे खमासमणा) दिए ॥ ५१ ॥

अर्थः—पा० पार्यो छे का० काउस्सग जेणे एहवो ते ॥ व० वांदणा देइने त० तेवार पछे गु० गुरुने । ए पाछला वांदणा संभार्या पण नवा न जाणवा ॥ त० पछे तपने तु०वळी प० संपडीवर्ज्याने । ए छठो आवश्यक थयो । क० करे सि० सिद्धनो सं० संस्तवनो । नमोथुणं कहि एटले सवारनुं आवश्यक कह्युं ॥ ५२ ॥

मूलः—पारियकाउस्सग्गो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
तवं तु पडिवज्जेज्जा करिज्ज सिद्धाण संथवं ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—कायोत्सर्ग पार्योछे जेणे एवो ते गुरुने वांदणा (अहीं ५१ मी गाथा कहेलछे तेज वांदणा जाणवा) दीधा पछी गुरुने पंचांग नमावी नमस्कार करीने तप अंगीकार करे, ते वार पछी सिद्धनुं संस्तव करे (अर्थात नमो अरिहंत सिद्ध ने धर्मगुरु धर्माचार्यने एवां त्रण नमोथुणं कहे) ए छठो आवश्यक थयो, ए प्रमाणे सवारना आवश्यकनी विधी कही ॥ ५२ ॥

अर्थः—ए० ए सा० सामाचारी स० संक्षेपे वि०कही छए आवश्यकना सुत्र आवश्यकसुत्रथी जाणवां ॥ जं० जे समाचारीने । च० आचरिने ब० घणा जी० जीव । ति० तर्या सं० संसार सा० समुद्रने तरीने । मुगतिपद पाम्या सिद्ध थया ॥ इ० इम बे० हुं कहुं छुं ॥ ५३ ॥

३ हवे त्रीजुं पालीनुं द्रष्टांत कहे छे. कोइ सुतारने पाली करवानुं मन थयुं, ते घेरथी कुहाडो लइ वनमां गयो तेने कोइए पुछयुं के तुं शुं लेवा जाय छे? त्यारे कहे के हुं पाली लेवा जाउंछुं, ज्यारे वृक्ष कापवा लाग्यो त्यारे पुछतां पाली कापुंछुं कह्युं, वनथी घरे लावतां पुछतां कह्युं के पाली लाव्यो छुं, घडीने तैयार करी त्यारे पुछयुं के तें शुं घडयुं? त्यारे कहे के पाली घडी! अहीं सुधी निगम व्यवहार नयवाळानो मत जाणवो, त्यारे संग्रह नयवाळो कहे के एने पाली न कहेवाय पण पाली तो ज्यारे धान्य भराशे त्यारे कहेवाशे, त्यारे ऋजुसुत्र नयवाळो कहे के ज्यारे मन ठेकाणे राखी एक बे आदी संख्या गणाशे त्यारे पाली कहेवाशे, त्यारे शब्दादीक उपरनी त्रण नय वाळो कहे के ए गणत्रीनो उपयोग तेनेज पाली कहेवाय, ए प्रमाणे द्रष्टांते करी संक्षेप मात्र सात नयनुं स्वरुप कह्युं.

हवे चार निक्षेपानो अधिकार कहे छेः—चार निक्षेपानां नाम, १ नाम निक्षेपो, २ स्थापना निक्षेपो, ३ द्रव्य निक्षेपो, ४ भाव निक्षेपो एम ४ निक्षेप एटले आक्षेप करवो ते एकेक वस्तु उपर चार चार निक्षेपा उतारवा.

१ नाम निक्षेपाना त्रण भेद, १ यथातथ्य नाम, २ अयथातथ्य नाम, ३ अर्थ शुन्य नाम. यथातथ्य नाम ते जेम जीवनुं नाम जीव, हंस, चैतन्य, आत्मा इत्यादिक यथातथ्य नाम, २ अयथातथ्य नाम ते हीरालाल, माणेकलाल, मणिलाल मोतीलाल वगेरे, ३ अर्थ शुन्य नाम ते जेम खांसी, छींक, बगासु, उधरस, ओंडकार, ओगणपचास जातनां वाजींत्र, पडघम प्रमुखना शब्द इत्यादिकने अर्थ शुन्य नाम कहीए.

२ स्थापना निक्षेपाना बे भेद १ सत्यभाव स्थापना, २ असत्यभाव स्थापना, १ सत्यभाव स्थापना ते जेवुं नाम तेवोज आकार ते जेम चार भुजानी मूर्त्तिने चार भुजा कहेवाय इत्यादिक, २ असत्यभाव स्थापना

आचार्यना गुणे करी सहित ने पोताना आत्माने समाधी संघाते जोडेल एवा गर्गा नामे आचार्य हवा ॥ १ ॥

अर्थः—व० जेम गाडाने विषे वलद् जोतर्या थका व० भार वहता विनित वृषभ अने गाडानो खेडणहार कं० अटवी सुखे अ० अतिक्रमे जो० संजमजोग व्यापारनेविषे व० प्रवर्तता होय जे । विनित शिष्य अने गुरु वंने । सं० संसार रुपणी अटवी । अ० अतिक्रमे उलंघे मोक्ष पहुचे ॥ २ ॥

मूलः—वहणे वहमाणस्स कन्तारं अइवत्तई ।
जोगे वहमाणस्स संसारं अइवत्तई ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—जेम विनयवंत वळद गाडीने विषे जोतर्या थका भार वहेता गाडीवान अने वळद वंने सुखे अटवी ओळंघे तेम संयम योग व्यापारने विषे प्रवर्तता वनित शिष्य अने गुरु बंने सुखे संसार रुपणी अटवी ओळंघे ॥२॥

अर्थः—हवे अविनीतनो स्वरुप कहे छे ॥ ख०गलाया वलदने जो०जो कोइक जोडे उ०वळी जो०जोतरे गाडादिकनेविषे वि० परोणे करी हणतो थको कि० दुख पामे । अ० असमाधिचितनुं उद्वेगपणुं । च० वली वे० वेदे । तो० परोणो से० ते खेडुतनो य० वळी । भ० भागे गलीया वलदने मारता ॥ ३ ॥

मूलः—खलुङ्के जो उ जोएइ विहम्माणो किलिस्सई ।
असमाहिं च वेएइ तोत्तओ से य भज्जई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—हवे अवनीतनुं वर्णन कहे छे, जे कोइ एक गळीया वळदने गाडादिकने विषे जोतरे तेवारे गाडीवान वळदने परोणीये करी हणतो थको असमाधी चित्तनुं उद्वेगपणुं भोगवे ने दुःखने श्रम

उग्ये स्नान करे, धोवे, देवसभामां जाय, इंद्रसभामां जाय, यक्षसभामां जाय तेने कुप्रावचनीय द्रव्यावस्यक कहीए. ३

४ भावनिक्षेपो ते जे जे वस्तुनो जे निजगुण तेने होय तेनुं नाम भावनिक्षेपो कहीए, जेम जीवनो निजगुण ते ज्ञानदर्शन चारित्र तपविर्य उपयोग अने अजीवनो निजगुण ते वर्ण, गंध, रस स्पर्श, जेनो जे निजगुण छे ते तेनामां न होय तो ते भावनिक्षेपो शुन्य गणायछे, हवे भावनिक्षेपो आवस्यक उपर उतारेछे. भावआवस्यकना बे भेद ते १ आगमथी, २ नोआगमथी, तेमां १ आगम थकी तो शब्दादिकनो अर्थ उपयोग सहित करे, २ नोआगम थकीना त्रण भेद ते, १ लोकीक, २ लोकोतर, ३ कुप्रावचनी. १ लोकीक ते प्रभाते भारत सांभळे, संध्याए रामायण सांभळे ते उपयोग सहित सांभळे तेने लोकीक भावावस्यक कहीए, २ लोकोतर भावावस्यक ते साधु साध्वी श्रावक श्राविका तदमने तदचिते तदअध्वसाए उभयकाळे प्रतिक्रमण करे तेने लोकोतर भाववस्यक कहीए. ३ कुप्रावचनी भावावस्यक ते चक्कचीरीया, चर्मखंडा, पांडुरंगा, पासंडा स्नान करे, धोवे, दातण करे, ॐकार शब्द बोलीने भोजन करे तेने कुप्रावचनी भावावस्यक कहीए, इति भावनिक्षेपो संपुर्ण. ए प्रमाणे सर्वे वस्तुने विषे चार चार निक्षेपा जे जेने जेवा प्रकारना लागु पडता होय तेवा त्यां उतारवा.

हवे निश्चेने व्यवहार कहे छेः—निश्चे ने व्यवहार तेमां निश्चे ते त्रिकाळ एक अवस्थाने धारण करे, व्यवहार ते जेने पळटन धर्म ते उत्पादव्यय तेनी व्यक्तवता तेने व्यवहार कहीए, जेम सुडो देखवामां निलो छे ने व्यवहारमां पण निलो कहेवाय छे, निलो कहेवो ते व्यवहार अने निश्चेमां तो पांचे वर्ण लाभे एम कोयल बगला वगेरेनां द्रष्टांत जाणवां, ए प्रमाणे सर्वमां समजवुं.

हवे द्रव्यने भाव कहे छेः—द्रव्यनेभाव, द्रव्ये जीवसास्वतो छे अने भावे जीव असास्वतो छे, कोइ प-

तरुणी गायने देखीने तेना सन्मुख चाल्यो जाय ॥ ५ ॥

अर्थः—मा० मायावंत मु० गलियो बलद मायाभरी प० पडे । कु० गलियो बलद कोप्यो थको ग० जाय प० पाछो । म० मृतकलीपरे चि० तिष्टे रहे य० वळी वे० वेगेकरी उतावलो य० वळी प० नासे ॥ ६ ॥

मूलः—माई मुद्धेण पडइ कुद्धे गच्छे पडिप्पहं ।
मयलक्खेण चिट्ठई य वेगेण य पहावई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—एकेक कपटाइवंत बळद माथा भेर पडे, एकेक गळीयो बळद कोप्यो थको पाछो जाय, एकेक गळीयो बळद मृतकनी पेरे रहे, एकेक गळीयो ऊतावळी गतिये नाशे ॥ ६ ॥

अर्थः—छि० दुष्ट जातिनो बलद गलियो छि० छेदीने से० रासे दु० दुर्दात थको भं० भांजे जु० धुसराने से० ते वि० पण गलिओ य० वळी सु० सुसुयाडा फुमयाडा करीने उ० खेडुतना हाथ मांहिथी उझरडीने प० नासी जाय ॥७॥

मूलः—छिन्नाले छिन्दइ सेल्लिं दुद्दन्तो भञ्जए जुगं ।
से वि य सुस्सुयाइत्ता उज्जहित्ता पलायए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—एकेक दुष्ट जातीनो गळीयो बळद रासडीने तोडे, एकेक गळीयो बळद दुर्दात थको धोंसरुं भांगे, एकेक गळीयो बळद सुंसवाडा फुंफाडा करीने खेडूतना हाथमांथी ऊझरडीने नाशी जाय ॥७॥

अर्थः—ख० गलीया बलद जा० जेहवा होय जो० जोतर्या थका दु० कुशिष्य ऽ० पण हु० निश्चे । ता० तेहवाज होय । जो० जोडया ध० धर्मरुपीया जा० गाडानेविषे । भ० साचे मने प्रवर्ते नहि धि० बुद्धि

प्रमाण करे १. २ सेसव्वं तेना पांच भेद, १ कज्जेणं, २ कारणेणं, ३ गुणेण, ४ आसरेणं, ५ अवयवएणं. कज्जेणं ते कार्ये करी कारणने पीछाणे, १ जेम मोरने कुकुवा अवाजथी जाणे, २ हस्तीने गुळगुलाट शब्दथी जाणे, ३ घोडाने हणहणाट शब्दथी जाणे, ४ रथने घणघणाट शब्दथी जाणे इत्यादिक घणा भेद जाणवा. १. २ कारणेणं, ते कारणथी कार्यने पीछाणे, जेम सुत्रनो तांणो जोइने पट्टनुं ज्ञान करे, माटीनो पींड जोइने घटनुं ज्ञान करे, ज्ञानदर्शने करी मोक्षनुं ज्ञान करे इत्यादिक घणा भेद जाणवा २. ३ गुणेणं ते पुष्पमां सुगंधनो गुण, सुवर्णमां स्नीग्धतानो गुण, दुधमां पुष्टिनो गुण इत्यादिक घणा भेद जाणवा. ३. ४ आसरेणं तेना पांच भेद, १ धुम्रने जोइने अग्नि कहे, २ वादळांने जोइने मेघ कहे, ३ बगलाने जोइने सरोवर कहे, ४ भली क्रिया जोइने सुकुळ जाणे, ५ साधुने जोइने सत्यवंत शियळवंत जाणे इत्यादिक घणा भेद जाणवा. ४. ५ अवयवएणं तेना सतर भेद, ते १ कलकी जोइने कुकुडो जाणे, २ दंतुसळ जोइने हस्ती जाणे, ३ दोपद जोइने मनुष्य जाणे, ४ चतुष्पद जोइने पशु जाणे, ५ सींगडाथी पाडो जाणे, ६ केशराथी केशरि सिंह जाणे, ७ कंचुकीथी स्त्री जाणे, ८ चुडीये करीने महीला जाणे, ९ चम्मरे करीने चम्मरी गाय जाणे, १० एक खूरीएथी घोडो खर जाणे, ११ वे खुरीथी गाय जाणे, १२ घणा पगे करीने कानखजुरो जाणे, १३ दाढाए करीने सुवर जाणे, १४ नखे करीने वाघ जाणे, १५ पांखे करीने पंखी जाणे, १६ काव्ये करीने पंडीत जाणे, १७ सीथे करीने रंधायुं धान्य जाणे, एम १७ बोल. २.

३ दीठीसामन्नं तेना वे भेद ते एक रुपीयो जोइने घणा रुपीयाने जाणे, अने घणा रुपीयाने जोइने एक रुपीयो जाणे, एक सोरठ देशीने जोइने घणा सोरठीने जाणे अने घणा सोरठीने जोइने एक सोरठी

हेतुए का० कारण करी साहमो बोले य० वळी ॥ १० ॥

मूलः—भिक्खालसिए एगे एगे ओमाणभीरुए ।

थद्धे एगं च अणुसासम्मी हेऊहिं कारणेहि य ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—एकेक कुशिष्य भिक्षाने विषे आळसवंत होय, एकेक कुशिष्य अहंकारवंत थको भिक्षाए भमतां अपमानथी बीहे, एकेक कुशिष्यने शिखामण देतां थकां हेतुने कारणे करी साधुं बोले ॥ १० ॥

अर्थः—सो० ते कुशिष्य वि०वळी अ० गुरु बोलता होय तेवारे वचे भा० कोपे बोले दो० गुरुना बोल्यामांही खोट काढे दोषज । प० कहे आ० आचार्यने तु० ते व० वचन शीखामणरुप । प० विपरित करे अ०वारंवार ॥११॥

मूलः—सो वि अन्तरभासिल्लो दोसमेव पकुव्वई ।

आयरियाणं तु वयणं पडिकूलेइ अभिक्खणं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—एकेक कुशिष्श गुरु बोलता होय तेवारे वचमां बोले, एकेक कुशिष्य गुरुना बोल्या मांही दुषण प्रकाशे, एकेक कुशिष्य आचार्यनां शिखामण रुप वचनने वारंवार विप्रित करे ॥ ११ ॥

अर्थः—ते कुशिष्य गुरुना वचन जेम विपरित करे तेम कहे छे। गुरु कुशिष्यने असन्नादिकने अर्थे मोकले तेवारे कुशिष्य एम कहे न० न सा० ते श्राविका म० मुजने वि०जाणे न०नहि ओलखे नहि य० वळी । सा०ते श्राविका म० मुजने दा० देशे नहि असन्नादिक ॥ नि० हमणां ते श्राविका घरथी गइ हो० हुस्ये म०एम हुं जाणुं छुं॥ सा० साधु अ० मुजथकी अनेरो इहां एणी कार्ये बीजो कोइ नथी शुं हुंजछुं त्थ० एवुं व० बोले ॥ १२ ॥

हवे गौणताने मुक्ता कहे छेः–१ मुक्ता ने २ गौणता, मुक्तामां कोयल काळी अने गौणतामां पांचे रंग छे, एमज मुक्तामां सुडो निलो ने गौणतामां पांचे रंग छे इत्यादि सर्वमां जाणवुं.

हवे आविर्भावने तिरोभाव कहे छेः–१ आविर्भाव ते नजीक, २ तिरोभाव ते दुर. जेम दुध मांही घी दुर ने दहीमां नजीक अने दहीमां घी दुर ने माखणमां नजीक इत्यादिक सर्वमां समजवुं.

हवे त्रण वाद कहे छेः–१ यथावाद, २ विधीवाद, ३ चरितानुवाद. यथावाद ते जे जे पदार्थ जेवे स्वरुपे होय तेवे स्वरुपे यथार्थ कहेवुं ते, विधीवाद ते जाणवा छांडवाने आदरवा योग्य वस्तुनो आदेश करवा ते, चरितानुवाद ते कोइए जे कृत्य करेल होय ते कहीजवुं ते इत्यादिक सर्वमां जाणवुं.

हवे हेयज्ञेयने उपादेय कहे छेः–१ हेय, २ ज्ञेय, ३ उपादेय. हेय ते छांडवा योग्य वस्तु, ज्ञेय ते जाणवायोग्य वस्तु, उपादेय ते आदरवा योग्य वस्तु ए त्रणे सर्वपर उतारवा.

हवे उपादानने निमित्त कारण कहे छेः–कारण बे, १ उपादान कारण ने २ निमित्त कारण. उपादान शिष्य ने निमित्त गुरु मळे तो शिष्यनुं कार्य थाय, उपादान मातानुं ने निमित्त पितानुं मळे त्यारे पुत्र थाय. उपादान दुधने निमित्त छास मळवाथी दहीं थाय इत्यादि सर्वमां जाणवुं.

पुर्वे दश मार्गनां नाम लखेलां छे ते प्रमाणे दशे प्रकारना मार्गनो एक बोल छे. कुल मोक्षमार्गना चाळीस बोलनो संक्षेपे विस्तार कहेलो छे ते प्रमाणे ज्ञानदर्शन चारित्र तपने विषे उपयोग राखीने उतारवा. इतिश्री मोक्षमार्गना चाळीस बोल संपुर्णम्

अर्थः–हवे द्रव्यगुण पर्याय ते कोने कहिये । गु० चलणादिक छ गुण आ० आश्रय आधार भाजन

पेरे मानता थका प्रवर्ते तेमज रीसने वसे करी भमूह (कपाळनी भमर) उंची करे अने मोढुं चडावे ॥ १३ ॥

अर्थः—वा० ते कुशिष्यने शास्त्र भणाव्या सं० साचे मने ग० ग्रह्या हुता दिक्षा दिधी हुती चे० पद्पुरणे ॥ भ० भातपाणीए करी पो० पोषा हुता ते । जा० उपनी प० पांख तेवारे ज० जेम हं० हंस ॥ प० जाय आपणी इच्छाए दि० दिसो दि० दिस सर्व दीस जाय तेम कुशिष्य पण जाय ॥ १४ ॥

मूलः—वाइया संगहिया चेव भत्तपाणेण पोसिया ।
जायपक्खा जहा हंसा पक्कमन्ति दिसो दिसिं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ते कुशिष्यने शास्त्र भणाव्यां, साचे मने करी ग्रह्या दीक्षा दीधी, आहार पाणीए करी पोष्या हता, ते जेम हंसने पांख उपन्याथी आपणी इच्छाए सर्वे दिशी विदीशीने विषे जाय तेम कुशिष्य पण गुरुने छोडीने स्वइच्छाए रमे ॥ १४ ॥

अर्थः—अ० हवे सा० सारथीनीपरे गर्गाचार्य विचि० चिंतवे छे । ख० गळीया वळदने खेडवानी परे स० श्रम खेद पामुं किं० किस्यु करवुं म० मुजने दु० दुष्ट सी० शीष्य अ० आत्मा मे० माहरो अव०सीदाय छे ते भणी ए कुशिष्यने वोसीरावीने हुं विचरुं ते मुजने श्रेय छे ॥ १५ ॥

मूलः—अह सारही विचिन्तेइ खलुङ्केहिं समागओ ।
किं मज्झ दुट्ठसीसेहिं अप्पा मे अवसीयई ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—हवे गळीया वळदने खेडवाथी श्रम (खेद) पाम्यो थको जेम सारथी चिंतवे

पर्यवनो परमार्थ जाणवो) ॥ ६ ॥

अर्थः—हवे छ द्रव्यना नाम कहेछे. ध० धर्मास्तिकाय १ । अ० अधर्मास्तिकाय २ । आ० आकास्तिकाय । अस्ति ते प्रदेश अने काय ते असंख्यातादिकना समोहः ३ का० काल ४ । पु० पुद्गलास्तिकाय ५ । जं० जीवास्तिकाय ६ ए ६ मध्ये पांचमा अस्तिकाय अने काल ते अस्तिकाय नहि ॥ ए० ए छ द्रव्यरुप लो० लोक त्ति० एम । प० परुप्पो जि० तिर्थंकरे । व० प्रधान दं० दर्शनने धणीए लोक मध्ये आकासनो देस प्रदेस जाणवो । पण आकास्तिकाय न कहि । ए लोक अलोक थइने आकास्तिकाय जाणवो ॥ ७ ॥

मूलः—धम्मो अहम्मो आगासं कालो पुग्गल-जन्तवे ।
एस लोगो त्ति पन्नत्तो जिणेहिं वरदंसिहिं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—हवे छ द्रव्यनां नाम कहेछे १ धर्मास्तिकाय, २ अधर्मास्तिकाय, ३ आकास्तिकाय, ४ (अहीं अस्तीकाय कहेली छे ते अस्ती एटले प्रदेश अने काय ते असंख्यातादिकनो समुह तथा लोकमांही आकास्तीकाय न कहीए कारण के लोकमांही तो आकाशनो देश प्रदेश छे पण स्खंध नथी तेथी लोकालोक बन्ने मळीने आकास्तिकाय जाणवी) हवे चोथो काळ, ५ पुद्गळास्तिकाय, ६ जीवास्तिकाय (ए छ द्रव्य मध्ये काळ वरजीने पांच अस्तीकाय छे अने काळ ने अस्तीकाय नहि तथा काय ते अस्तीकाय नहि) ए द्रव्यरुप लोक ते प्रधान ज्ञानदर्शनना धणी तिर्थंकरे परुप्यो छे ॥ ७ ॥

अर्थः—हवे द्रव्य संख्या कहेछे ध० धर्मास्तिकाय १ । अ०अधर्मास्तिकाय २ आ०आकास्तिकाय ३ ए

गाथा १७ भावार्थः—सुकोमळ विनित अहंकार रहित शौम्यता, चारित्रना ने मार्दवना (आठ मद रहितपणाना) गुणे करी सहित अने जेनो आत्मा शीतळीभूतने गंभीर ने भली समाधीवंत थका महंत आत्माना धणी गर्गाचार्य पृथ्वीने विषे विचरता हवा. एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीर देवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥१७॥ इतिश्री उतराध्ययन शास्त्रना २७ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥२७॥ २७ मां अध्ययनने विषे अविनयपणुं छांडवुं कहेल छे, तो जे अविनय छांडे तो तेने मोक्ष होय ते माटे २८ मां अध्ययनने विषे मोक्षमार्ग कहे छे.

अर्थ—मोख० मोक्ष ते आठ कर्मनुं खपाववुं तथा सकल कर्मथी मुकाववो ते मोक्ष कहिये । म० तेहनो जे मार्ग ज्ञानादिक ४ तेणे करी ग० गति जे सिद्ध गमनरुप ते कहेता प्रते त० यथातथ्य सिद्धगति प्रते । सु० सांभली तुं सिद्धगति केहवी छे । जि० जिन तिर्थंकरे भा० भाखीछे कहिछे वली सिद्धगती केहवी छे च० च्यार का० कारणे सं० संयुक्त छे ॥ लखणं० एटले सिद्धगति मांहि एक ज्ञान, बीजो दर्शन छे पण चारित्र तप परं नथी बीजो ए ज्ञान अने दर्शन (समकीत) छे । ते चारित्र तपनुं लक्षणछे ॥ ज्ञान अने दर्शन विना चारित्र अने तप नहि इत्यर्थ ॥ मोक्षना च्यार लक्षण कहेछे ना० ज्ञान अने दं० दर्शन ज्ञान दरशनना धणीए परुप्यो इति गाथा अर्थ ॥१॥

मूलः—मोक्खमग्गगइं तच्चं सुणेह जिणभासियं ।
चउकारणसंजुत्तं नाणदंसणलक्खणं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—मोक्ष ते सकळ कर्मथी मुक्त थवुं तेनो जे मार्ग ते ज्ञानादिक तेणे करी गति जे

गाथा ९ भावार्थः–हवे छ द्रव्यना गुण कहे छे. धर्मास्तिकायनुं गति (चलण) लक्षण अने अधर्मास्तिकायनुं स्थिर लक्षण अने सर्व द्रव्यनुं भाजन (आधार) रुप आकास्तिकायनुं विकाश लक्षण ॥ ९ ॥

अर्थः–व० सीत उष्नादिकने प्रवर्तावे समयादीक ते वर्त्तना ल० लक्षण छे का० कालनुं । जी० जीवनो उ० सागार अणागार उपयोग ल० लक्षण ते जीव केम जाणीए ना० मतिज्ञानादिक आठने जाणपणे करी । दं० चक्षु दर्सनादिक चार दर्शने करी च० वळी । सु० सुख वेदवे करी य० वळी दु० दुख वेदवे करी जाणीए जीवने य० वळी ॥ १० ॥

मूलः–वत्तणालक्खणो कालो जीवो उवओगलक्खणो ।
नाणेणं दंसणेणं च सुहेण य दुहेण य ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–जे शीत (टाढ), उष्णा (ताप) दिकने प्रवर्तावे ते समयादिक ते काळनुं वर्तना लक्षण जाणवुं, हवे जीवनुं सामान्य लक्षण कहे छे, जीवनुं सागारने अणागार उपयोग लक्षण, एटले मती ज्ञानादिक ज्ञाने करी, चक्षु दर्शनादिक दर्शने, सुखवेदवे करी दुःखवेदवे करी जीव जाणीए ॥१०॥

अर्थः–ना० ५ ज्ञान ३ अज्ञान ए ८ बोल जे जाणपणो च० वळी दं० चक्षुदर्सनादिक ४। चे० पूरणे च० चारित्र १। अचारित्र २ चारित्राचारित्र ३ नोचारित्राचारित्र ४ च०वळी त०बालतप १ पंडित तप २। बाल पंडित तप ३। नोबालनो पंडित ४ त०तेमहीज। वी०बालवीर्य १। पंडीत वीर्य २। बालपंडितवीर्य ३। अवीर्या उ०-उपयोग सागार १। अणागारए२ बे उपयोग य०वळी। ए०एह द्वार २६ बोल जी०सर्व जीवनुं ल०लक्षण जाणवुं ॥११॥

एयमग्गमणुप्पत्ता जीवा गच्छन्ति सोग्गइं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ज्ञान, दर्शन, चारित्र ने तप, ए चार मार्गने पाम्या थका जीव सदगतिए जाय ॥३॥

अर्थः—त० ते च्यार बोल मांहि प० पांच प्रकारनुं ना० ज्ञान सु० श्रुतज्ञान १ श्रुतज्ञानना १४ भेद आ० मतिज्ञान २ । श्लोकना संबंध माटे अथवा श्रुतज्ञान उपगारी माटे । प्रथम श्रुतज्ञान अत्र कह्युं पण पहेलो मतिज्ञान पछ श्रुतज्ञान ते मतिज्ञानना अठावीस भेद ओ० अवधि ज्ञान तु० वली त० त्रीजुं कह्युं । म० मनपर्यव ज्ञान चोथुं कह्युं ॥ च० वळी के० केवल ज्ञान पांचमुं ॥ ४ ॥

मूलः—तत्थ पञ्चविहं नाणं सुयं आभिनिबोहियं ।
ओहिनाणं तु तइयं मणनाणं च केवलं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ए चार बोलमांही प्रथम जे ज्ञान ते पांच प्रकारनुं छे, १ मतिज्ञान २८ भेदे, श्रुतज्ञान १४ भेदे, ३ अवधिज्ञान ६ भेदे, मनपर्यवज्ञान २ भेदे अने पांचमुं केवळज्ञान १ भेदे ॥४॥

अर्थः—ए० ए पं० पांच प्रकारनुं ना० ज्ञान अने त्रण बोलनुं जाणपणुं ते ए ३ ॥ द० ए छ द्रव्यनुं जाणवुं १ । य० वली गु० छ द्रव्यना गुणनुं जाणवुं य० वळी । प० छ द्रव्यना गुणना पर्यवनुं य० पुरणे स० सर्व पदार्थनुं । ना० ज्ञाननो जाणपणो ना० केवलज्ञानीए दं० देख्यो अने वळी कह्यो ॥ ५ ॥

मूलः—एयं पञ्चविहं नाणं दव्वाण य गुणाण य ।
पज्जवाण य सव्वेसिं नाणं नाणीहि दंसियं ॥ ५ ॥

अंधकार, ४ रत्नादिकनो उद्योत, ५ चंद्रादिकनी प्रभाकांति, ६ छांया, ७ सूर्यादिकनो तांप, ८ काळो, ९ पीळो, १० धोळो, ११ रातो, १२ निलो ए पांचे वर्ण, १३ खाटो रस, १४ मीठो, १५ तीखो, १६ कडवो १७ कसायलो, ए पांच रस, १८ सुगंध, १९ दुर्गंध, ए बे गंध, २० हलको, २१ भारे, २२ ताढो, २३ उष्ण, २४ खरखरो, २५ सुंवाळो, २६ लुखो, २७ चोपडयो ए आठ स्पर्श जाणवा, ए २७ बोले करी पुदगळनुं लक्षण जाणवुं, ए प्रमाणे छ द्रव्यनां लक्षण कह्यां ॥१२॥

अर्थः-हवे छ द्रव्यना गुणपर्यव कहे छे ए० रुपी अरुपी द्रव्यने विषे एगतवरुपी अरुपी पर्यवनुं मळवुं ते एगत्व कहीए च० वली पु० एकठा मल्या पछे जुदा जुदा थाय च० वळी सं० एक बेजावतअसंख्य अनंता पर्यव । सं० वाटला प्रमुष संठाण ४ ए० एहज य० वळी सं० घणा वर्णादिकना एकठा मिलवा ते संजोग सादिक सपर्यवसी-या ५ । य० वळी वि० तेह वर्णादिकनो जुदो थावो ते वियोग य०वळी । प०रुपी अरुपी पर्यवनुं। तु० ए ल० लक्षण जाणवुं एटले छ द्रव्य १ गुण २ पर्यवनुं जाणपणो ते ज्ञान कहिए । एटले ज्ञाननो अधिकार कह्यो ॥१३॥

मूलः-एगत्तं च पुहत्तं च संखा संठाणमेव य ।

संजोगा य विभागा य पज्जवाणं तु लक्खणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः-हवे पर्यायनुं लक्षण कहे छे, १ रुपीअरुपी पुद्गळनुं एकठुं थवुं, २ एकठां मळेलां पुद्गळ जुदां जुदां विखराइ जाय, ३ एक बे यावत् संख्याता असंख्याता अनंता ते संख्या जाणवी, ४ वाटला (गोळ) मसख संठाण, (आकार), ५ घणां वर्णादिकनुं एकठुं मळवुं ते संयोग, ६ वर्णादिकनुं जुदुं थवुं ते

समकित दर्शन जाणवुं अने संकादिक पांच बोल संशयादिक रहित थको निस्संकीय निकंखीयादिक आठ बोलने विषे प्रवर्तै ते समकित दर्शननो शुद्ध भाव व्यवहारनय कहीये, ३ समकित सहित अंतरंग भावे अढार पापस्थानकना अव्रतनुं पचखवुं ते निश्चय चारित्र कहीये अने ते सहित पांच महाव्रत, पांच सुमति, त्रण गुप्ती प्रमुखने विषे प्रवर्तवुं ते चारित्रनो शुद्ध भाव व्यवहार नय जाणवो, ४ समकित सहित एवा चारित्रना रसने विषे विर्य सहित द्रव्य आत्मानुं तल्लालीनपणुं ते चारित्र आश्रित सदा सर्वदा निश्चे तप कहीए अने तेणे करीने सहित बार प्रकारे अणसणादिक तपने विषे एकांत निर्जराने अर्थे प्रवर्तवुं ते शुद्ध भाव व्यवहार तप जाणवो, ए प्रमाणे ज्ञान दर्शन चारित्र ने तपनो शुद्ध भाव व्यवहार ते मुक्तिनुं कारण हेतु छे अने ए चारेनो अशुद्ध द्रव्यव्यवहार ते मुक्तिनुं कारण नहि, अर्थात ते संसारनो हेतु जाणवो. ए पचीस बोल मांहीला निश्चयने व्यवहार ए बे बोल थया (२)

हवे त्रीजुं द्रव्य ने चोथो भाव ए बे बोलनुं स्वरुप कहे छेः—समकित विना, शुद्ध श्रद्धा विना, मिथ्यात्वीनुं जे ज्ञान ते द्रव्यदर्शन, तेनुं चारित्र ते द्रव्यचारित्र, तेनो तप ते द्रव्यतप जाणवो, अथवा अहीं लोकादिकनी कीर्तिने अर्थे जे ज्ञान, दर्शन, चारित्र ने तप ते पण जाणवो अने जीनाज्ञा शुद्ध श्रधासहित एकांत निर्जराने अर्थे ते भावज्ञान, भावदर्शन, भाव चारित्र ने भावतप जाणवो, एम बे बोल थया.

हवे पांचमो सामान्य ने ६ ठो विशेष ए बे बोल कहे छेः—१ समुचयज्ञान ते सामान्यज्ञान अने मतिज्ञान, २ श्रुतज्ञान, ३ अवधिज्ञान, ४ मनपर्वय ज्ञान, ५ केवळज्ञान ए प्रमाणे नाम खाळीने कहीये ते विशेष ज्ञान, २ समुचय दर्शन कहीये, ते सामान्य दर्शन, अने १ क्षयोप समकित, २ सास्वादान समकित, ३ उपशम सम-

कषायने रसे जे कर्म नवा उपराजवा ते आ०आश्रव ६ ॥ त० तेमज अविरितिने पचषवे ते सं० संवर ७ तथा आश्रवना घडनाला रुंधवे करी जीवना प्रदेसथी कर्मनो नि० निर्जरवो ते निर्जरा ८। मो० जीवना प्रदेसथी सर्व कर्मनुं खपाववुं ते मोक्ष ॥९॥ सं० छता छे ए० कह्या छे त० यथातथ्य पदार्थ । न० नव ॥ १४ ॥

मूलः—जीवाजीवा य बन्धो य पुण्णं पावासवो तहा।
संवरो निज्जरा मोक्खो सन्तेए तहिया नव ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हवे मुक्तिनुं बीजुं कारण दर्शन तेनो अधिकार कहे छे, १ जीव, २ अजीव, ३ पुन्य, ४ पाप, ५ आश्रव, ६ संवर, ७ निर्जरा, ८ बंध, ९ मोक्ष ए नव तत्वनां नाम जाणवां, हवे ए नवे पदार्थनां लक्षण कहे छे, १ असंख्यात प्रदेशी अरुपी सदा सउपयोगी चैतन्यलक्षण सुख दुख जाणे ने सुख भोगवे तेने जीव कहीए, २ जड लक्षण चैतन्य रहित सुख दुःख जाणे नहि ने सुख दुःख भोगवे नहि तेने अजीव कहीए ३ जीवना प्रदेशने विषे शुभ पुदगळनो बंध ते शुभ कमाणीए करी शुभ कर्मना उदये करी जेनां फळ आत्माने भोगवतां मीठां लागे तेने पुन्य कहीए, ४ जीवना प्रदेशने विषे अशुभ पुदगळनो बंध ते अशुभ कमाणीए करी अशुभ कर्मना उदये करी जेनां फळ आत्माने भोगवतां कडवां लागे तेने पाप कहीए, ५ अव्रतने अपचखाणे करी विषय कषाय सेववे करी आत्मारुप तळावने विषे इंद्रियरुप घडनाळे करी नवां कर्म उपार्जे ते आश्रव कहीए, ६ आत्मारुप तळावने विषे इंद्रियरुप घडनाळे करी नवां कर्म आवतां व्रत पचखाणरुपढां-कणे करी रोकीए ते संवर कहीए, ७ जीवना प्रदेशथी कर्म पुदगळनां दळ खरवां ते निर्जरा कहीए, ८ जीवना

परमार्थनुं पुछवुं, तेमज परमार्थनुं जाणपणुं, ते भावथी ज्ञान कहीये, २ ते षट् द्रव्यनुं यथातथ्यनुं सर्दहवुं ते द्रव्यथी दर्शन कहीये, सर्व क्षेत्रने विषे यथातथ्य सर्दहवुं ते क्षेत्रथी दर्शन कहीये, सर्व काळने विषे साइय अपजवसीत, तथा साइय सपज वसीत (जेनी आदीने अंत छे ते पडवाइ) सर्दहवुं ते काळथी दर्शन कहीए, अवर्णे, अगंधे, अरसे, अस्पर्शे इत्यादिक तथा सर्व भाव पर्यवनुं सर्दहवुं ते भावथी दर्शन कहीए, ३ त्रस स्थावर जीवना आरंभथी तथा सर्व आश्रवथी निवर्तवुं ते चारित्र कहीए, सर्व क्षेत्रने विषे आरंभ आश्रवथी निवर्तवुं ते क्षेत्रथी चारित्र कहीए, त्रणे काळे जाव जीव सुधी आरंभ आश्रवथी निवर्तवुं ते काळथी चारित्र कहीए, सर्व पदार्थने विषे मुर्छा भाव रहीतपणे अरुपी अवर्णे इत्यादिक ते भावथी चारित्र कहीए, ४ समकित सहित बार प्रकारना तपनुं करवुं ते द्रव्यथी तप कहीए, सर्व क्षेत्रने विषे तप करवो ते क्षेत्रथी तप कहीए, यथोचित्त काळे तप करवो ते काळथी तप कहीये, एकांत निर्जराने अर्थे तप करवो तथा अरुप अवर्णो इत्यादिक ते भावथी तप कहीये, एम १४ बोल थया.

हवे चार प्रमाण कहे छेः—ज्ञान छे ते द्रव्याश्रीत छे, एटले द्रव्यादिकनुं जाणपणुं यथा, एयं पंचविहं नाणं दव्वाण य गुणाण य इति वचनात ते माटे एक कांइक आश्रिने प्रत्यक्षादिक प्रमाण चिंतवीये, जेम सूर्य उग्यो ने तेनुं बिंब दीठुं जाण्युं ते छद्मस्थने ए प्रत्यक्ष ज्ञान प्रमाण जाणवुं, २ वादळ मध्ये सूर्य उग्यो पण प्रत्यक्ष बिंब जाण्युं नहि तेमज दीठुं नहि, पण सूर्यनी प्रभाने अनुमाने सूर्य उग्यो जाण्यो, वळी सूर्यनो आताप देखीने सूर्य उग्यो जाण्यो ते ज्ञानने विषे अनुमान प्रमाण जाणवुं, ज्ञान सूर्य सरखुं छे तथा राता हींगळो जेवो सूर्य छे, ए ज्ञानने विषे उपमा प्रमाण जाणवुं. सूर्यनुं विमान केवुं छे तथा सूर्यनी ऋधीनुं वर्णन जाणीए, ते

अभिगम-वित्थाररुई किरिया-संखेव-धम्मरुई ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—हवे समकित पामवाना दशभेद तथा दशप्रकारे सराग समकित तेनी दश रुची कहेछे, १ निसर्गरुची, २ उपदेशरुची, ३ आज्ञारुची, ४ सुत्ररुची, ५ बीजरुची, ६ अभीगमरुची, ७ विस्ताररुची, ८ क्रियारुची, ९ संक्षेपरुची, १० धर्मरुची ए दश प्रकारे समकित कह्युं ए प्रमाणे दश रुची संक्षेपे कही ॥ १६ ॥

अर्थः—हवे विस्तारे कहे छे, प्रथम निसर्ग रुचिनो लक्षण कहे छे। भू० छता अर्थनुं जाणपणुं एहवे ज्ञाने अ० जाण्या। जी० जीव अ० अजीव य० वली पु० पुन्य पा० पाप च० समुचय। स० जाति स्मरणादिक ज्ञाने करी आ० आश्रव सं० संवर य० शब्दथी निर्जराबंध मोक्ष० ९। ए नव पदार्थ रो० जथातथ्य संदेह उ० पुरणे नि० निसर्ग रुचिनो धणी ॥ १७ ॥

मूलः—भूयत्थेणाहिगया जीवाजीवा य पुण्णपावं च।
सहसम्मुइयासवसंवरो य रोएइ उ निस्सग्गो ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हवे दश रुचीनो विस्तार कहेछे, तेमां प्रथम निसर्गरुचीनां लक्षण कहेछे, १ जीव, २ अजीव, ३ पुन्य, ४ पाप, ५ आश्रव, ६ संवर, ७ निर्जरा, ८ बंध, ९ मोक्ष, ए नव पदार्थना छता अर्थनुं जाणपणुं, जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी जाणीने यथातथ्य श्रद्धे ते निसर्ग रुचीनो धणी जाणवो ॥ १७ ॥

अर्थः—जो० जे कोइ जि० वीतरागे दि० दिठा भाव। च० चारे प्रकारे द्रव्यथी १। षेत्रथी २ कालथी ३। भावथी ४। स० सदहे स० पोते जातिस्मरणादिके। ए० ए वीतरागे कह्या एमज न० अन्यथा

करनार जणायछे, ए तपने विषे अनुमान प्रमाण जाणवुं. जेम अग्नि काष्टने बाळे, तेम तप ते कर्म रूप काष्टने बाळे, ए तपने विषे ऊपमा प्रमाण जाणवुं. कनकावळी प्रमुख, अनेक तपना गुण, महीमा, कीर्ति इत्यादिक शास्त्रने विषे वर्णन, ए तपने विषे आगम प्रमाण जाणवुं, ए चार प्रमाण, छद्मस्थ आश्री कहेलछे अने केवळीनेतो ज्ञानादिक सर्व पदार्थ केवळज्ञाने प्रत्यक्ष प्रमाणछे, ए चार प्रमाण कह्यां, एम १८ बोल थया.

हवे सात नय कहेछेः—ज्ञान छे ते मुक्तिनुं कारणछे ते ज्ञान, मति, श्रुत, अवधि, मनपर्यव ने केवळ एवुं पांच प्रकारनुंछे, ए पांच ज्ञान तेमां प्रत्यक्षने परोक्ष ए बे प्रकारेछे, तेमां प्रत्यक्षना बे भेद, इंद्रिय प्रत्यक्ष अने नोइंद्रिय प्रत्यक्ष. इंद्रिय प्रत्यक्ष पांच भेदे, ते पांचे इंद्रियोथी जाणवुं ते अने नोइंद्रिय प्रत्यक्ष त्रण भेदे, तेमां अवधीज्ञान, १ आनुगामी, २ आणानुंगामी, ३ वढमाणे, ४ हायमाणे, ५ अंतगंत, ६ मध्यगत ए छ प्रकारे, मन पर्यव बे भेदे, रूजुमती ने विपुळमती अने केवळ एक भेदे जाणवुं, तेमां भव प्रत्येक ने क्षयोपशमीक ए बे भेदे, भव प्रत्येक ते नारकी देवताने होय अने क्षयोपशमीक मनुष्य अने तिर्यंचने होय, ए प्रत्यक्ष ज्ञानना भेद कह्या.

हवे परोक्ष ज्ञानना भेद कहेछेः—परोक्ष ज्ञानना बे भेद ते १ मतिज्ञान, २ श्रुतज्ञान, तेमां मतिज्ञानना बे भेद ते १ अश्रुत निश्रीत, २ श्रुत निश्रीत, तेमां अश्रुत निश्रीत मति ते ऊत्पातीया, विनिया, कर्मीया, प्रणामिकी ए चार प्रकारनी बुद्धि जाणवी अने श्रुत निश्रीत मति ते ऊग्रहादिक चार भेदे, तेमां ऊग्रना ६, इहाना ६, अवायना ६, धारणाना ६, एम २४ भेद ते द्रव्यादिक क्षेत्र भेदे सविस्तारे जाणवुं ते मतिज्ञाननो निगमनय जाणवो. हवे श्रुत ज्ञानना चौद भेद, १ अक्षरश्रुत, २ अनक्षरश्रुत, ३ संज्ञीश्रुत, ४ असंज्ञीश्रुत, ५ सम्यकत्व श्रुत, ६ मिथ्यात्वश्रुत, ७ सादीश्रुत, ८ अनादिश्रुत, ९ सपजवसीय श्रुत, १० अपजवसीय श्रुत, ११ गमीक

रुचिवंत ना० नाम जाणवो ॥ २० ॥

मूलः—रागो दोसो मोहो अन्नाणं जस्स अवगयं होइ ।
आणाए रोयन्तो सो खलु आणारुई नामं ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—हवे त्रीजी आज्ञारुची कहे छे, राग, द्वेष, मोह, मिथ्यात्वादिक जेने गएलां होय एवा पुरुषनी आज्ञाए पुर्वोक्त नव पदार्थने रुचवें सर्दहे ते पुरुष निश्चे आज्ञावंत रुचीवंत जाणवो ॥२०॥

अर्थः—हवे सुत्ररुचि कहे छे जो० जे कोइ सु० सुत्र सिद्धातने अ० भणतो थको । सु० सुत्र भणवे करी ओ० पामे उ० वळी स० समकित अ० आचारांगादिक भणवे । बा० अथवा अंगथी बाहिर उत्तराध्ययनादिक भणवेकरी व० वळी । सो० ते पुरुष सु० सुत्र रु० रुचिनो धणी त्ति० वळी ना० जाणवो ॥ २१ ॥

मूलः—जो सुत्तमहिज्जन्तो सुएण ओगाहई उ सम्मत्तं ।
अङ्गेण बाहिरेण व सो सुत्तरुइ त्ति नायवो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे चोथी सुत्ररुची कहे छे, जे कोइ आचारंगादिक अंग अने अंग बाहीर ते उत्तराध्ययनादिक शास्त्र भणतोथको तेमज शास्त्र भणवे करी समकित पामे ते पुरुषने सुत्ररुचीनो धणी जाणवो ॥२१॥

अर्थः—हवे बीजरुचि कहे छे । ए० एक जीवादिक पदे करी तथा एक दृष्टांते एक हेतुए करी शिषामण अ० घणा । प० पद हेतु दृष्टांतादिकने विषे पया० अत्र प्रथमा छे पण सातमी बोलावीए । जो० जे प० प्रसरे विस्तरे उ० वळी स० रुचि प्रसरे यथा दृष्टांते ॥ उ० उदकने विषे व्व० जेम ते० तेलनो बि० बिंदु प्रसरे । सो० ते

हवे पांचमो शब्दनय, छठो समभीरुढीनय ने सातमो एवंभूतनय. ए त्रण नयवाळो समकित दृष्टिनेज ज्ञानी कहे, बाकी नाणं शब्दे आठ सागार छे, ए पांचमो, छठो, ने सातमो नय जाणवो. प्रथमनो त्रण नय वाळो नाम, स्थापना, द्रव्य ने परमार्थ विना ज्ञान कहे अने ऋजुसुत्रनय ते द्रव्यज्ञाननय निर्थक जाणे पण कहे अने उपला त्रण नय ते नाम, स्थापना, द्रव्य निर्थक माटे ज्ञान शब्द मांही आणे नहि अने जे जे समकित सहित ज्ञान तेनेज ज्ञान कहे आवस्यकवृत इति ज्ञान विषे नेगमादिक सात नय जाणवा. ए प्रमाणे दर्शनने विषे, चारित्रने विषे, तपने विषे सात नय जाणवा, एम सर्व मळीने २५ बोल थया.

पुर्वोक्त पचीस बोल अने ते शिवाय बीजा पंदर बोल कहे छे, १ अधिय, २ आधार, ३ गौणता, ४ मुक्ता, ५ आविर्भाव, ६ तिरोभाव, ७ यथावाद, ८ विधिवाद, ९ चरितानुंवाद, १० हेय, ११ ज्ञेय, १२ उपादेय, १३ निमितकारण, १४ उपादानकारण, १५ मार्ग, एम १५.

हवे १५ मो बोल मार्गनो छे तना दश भेदः—१ अपवादमार्ग, २ उत्सर्गमार्ग, ३ निश्चयमार्ग, ४ व्यवहारमार्ग, ५ ज्ञानमार्ग, ६ क्रियामार्ग, ७ जीनकल्पीमार्ग, ८ स्थीवर कल्पीमार्ग, ९ जैनमार्ग, १० अन्यमार्ग, ए दस मार्ग मळीने एक बोल जाणवो, पुर्वोक्त पचीस अने ए पंदर भेळवतां कुल ४० बोल मोक्षमार्गना जाणवा.

पुर्वोक्त चाळीस बोल स्पष्ट समजवा सारु विस्तार पुर्वककहे छेः—सात नय तेमां प्रथम निगम नयनुं स्वरुप कहे छे. १ निगमनयवाळो सामायने माने, विशेषने माने, भुत भविष्य ने वर्तमान ए त्रण काळनी वात माने, चार निक्षेपा माने, निगम केतां नथी एगम, अनेक मान उन्मान प्रमाणे करीने वस्तुने माने ते निगमनय कहीए. १.

२ संग्रह नयवाळो सामान्य अने विशेषने माने, त्रणे काळनी वात माने, निक्षेपा चारे माने, संग्रह

प्रवर्ते स० सर्वे न० नयनि वि० विधि करी । वि० विस्तार रु० रुचिनो धणी त्ति० वळी ना० जाणवो ॥२४॥

मूलः—दव्वाण सव्वभावा सव्वपमाणेहि जस्स उवलद्धा ।
सव्वाहि नयविहीहिं वित्थाररुइ त्ति नायव्वो ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—हवे सातमी विस्ताररुची कहे छे, धर्मास्तीकायादिक छ द्रव्यना सर्वे भाव प्रत्यक्षादीक सर्वे प्रमाणे ने जाणपणे करी तथा निगमादिक सात नय (यावत पुर्वोक्त चाळीस बोल) नी विधिए करी जेने सिद्धांतना भाव जाण्या प्रवर्ते तेथी समकित पामे तेने विस्ताररुचीनो धणी जाणवो ॥२४॥

अर्थः—हवे क्रियारुचि कहे छे । दं० समकितने विषे । ना० ज्ञानने विषे च० चारित्रने विषे । त० तपने विषे । वि० विनयने विषे । स० सत्य प्रतिज्ञान विषे । स० समितिने विषे गु० त्रिन गुप्तीने विषे । इत्यादिक सुद्ध पदार्थने विषे जो० जेहने कि० क्रिया करवा भा० भावथी रु० रुचि सो० ते ख० निश्चे कि० क्रिया रु० रुचिनो धणी ना० एहवुं नाम जाणवुं ॥ २५ ॥

मूलः—दंसणनाणचरित्ते तवविणए सच्चसमिइगुत्तीसु ।
जो किरियाभावरुई सो खलु किरियारुई नाम ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे आठमी क्रियारुची कहे छे, १ ज्ञान, २ दर्शन, ३ चारित्र, ४ तप, ५ विनय, ६ सत्यप्रतिज्ञा, ७ पांचसुमति, ८ त्रणगुप्ती इत्यादिक शुद्ध पदार्थने विषे जेने भावथी क्रिया करतां (समकित पामे) रुची छे तेने क्रियारुचीनो धणी जाणवो ॥२५॥

वस्तु माने न्युनाधिकने माने नहि. ७.

हवे सात नय उपर त्रण द्रष्टांत कहे छेः—१ वस्तीनुं, २ प्रदेशनुं, ३ पालीनुं, हवे प्रथम वस्तीनुं द्रष्टांत कहे छे. १ वस्तु ते सामान्य निगमनयवाळा प्रत्ये विशेष निगमनयवाळो पुछतो हवो के तुं क्यां वसेछे, तेवारे ते कहे के लोकमां, त्यारे पुछयुं के लोक तो उर्द्ध, अधो, त्रीछो त्रण छे तेमां क्यां वसे छे तेवारे कहे के त्रीछा लोकमां, त्यारे पुछयुं के त्रीछामां द्वीप समुद्र घणा छे तेमां क्यां छे तेवारे कहे के जंबुद्वीपमां छुं, त्यारे पुछयुं के जंबुद्वीपमां नव क्षेत्र छे तेमां क्यां वसे छे, तेवारे कहे के भरतक्षेत्रमां छुं, त्यारे पुछयुं के भरत तो उत्तर ने दक्षिण बे छे तेमां क्यां वसे छे, तेवारे कहे के दक्षिण भरतमां छुं, तेवारे पुछयुं के दक्षिण भरतमां देश घणाछे तेमां क्यां वसे छे, तेवारे कहे के मग्ध देशमां छुं, त्यारे पुछयुं के मग्ध देशमां नगर घणां छे तेमां क्यां वसेछे, त्यारे कहे के पांडलीपुरमांछुं, त्यारे पुछयुं के तेमां पाडा (म्होला) घणा तेमां क्यां वसेछे, त्यारे कहे के देवदत्तना पाडामांछुं, तेवारे पुछयुं के तेमां घर घणांछे तेमां क्यां वसेछे त्यारे कहे के मारा रहेवाना आवास (घर) मां वसुछुं, अहीं सुधी निगम व्यवहारनयवाळानुं वचन जाणवुं, त्यारे संग्रहनयवाळो कहे के रहेवानी जग्या घणीछे तेमां क्यां वसेछे, तेवारे कहे के हुंतो मारी सज्यामां वसुछुं, त्यारे ऋजुसुत्रनयवाळो कहे के सज्यामां तो जग्या घणीछे तेमां तुं क्यां वसे छे त्यारे कहे के आकाश प्रदेश अवगाह्या त्यां हुं वसुंछुं त्यारे शब्दादिक त्रण उपरना नयवाळा बोल्या के आकाश प्रदेश तो जीवे अवगाह्या अने अजीवे पण अवगाह्या, जीवे तो सुक्ष्मनिगोदियादिक जीवे अवगाह्या अने अजीव हाड चर्म रोमरायादिके अवगाह्या तेथी तुं क्यां वसे छे तेवारे कहे के हुं तो मारा उपयोग आत्मामां वसुंछुं ए प्रथम वस्तीनुं द्रष्टांत कह्युं १. २ बीजुं प्रदेशनुं द्रष्टांत अन्य शास्त्रथी जाणवुं.

सद्दहइ जिणाभिहियं सो धम्मरुइत्ति नायव्वो ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—हवे दशमी धर्मरुची कहे छे. धर्मास्तीकायादिक छ द्रव्यना चलणादिक गुणने तथा अंग प्रविष्ट ने अंग बाहीर एवा श्रुत धर्म अने समकीतना स्वरुपने वळी सामायकादिक पांच चारित्रना स्वरुपने जेम तिर्थंकरे कह्युं छे तेम श्रद्धे तेने धर्मरुचीनो धणी जाणवो ॥ २७ ॥

हवे जीवादिक नव पदार्थने विषे निश्चय अने व्यवहारनुं स्वरुप कहे छेः—१ जीव असंख्य प्रदेशात्मक उपयोगरुप चैतन्यवंतपणुं ते जीवने विषे निश्चयपणुं जाणवुं अने ते चैतन्यवंत एकेंद्रियादिक पंचेंद्रिय पर्यंत जीव देहधारी पोतपोताने शरीर अवगाहनादिकने प्रवर्तने प्रवर्तवे ते जीवने विषे व्यवहारनय जाणवो, एक सिद्धने विषे अकर्मक होवाथी व्यवहारनयथी ए जीवनुं निश्चयने व्यवहारपणुं कह्युं.

२ अजीव ते (१ धर्मास्तीकाय, २ अधर्मास्तीकाय ए बेने विषे असंख्यात प्रदेश अने ३ अलोकाकाशने विषे अनंत प्रदेश ए त्रणेने विषे अरुपी अचेतन्यपणुं ते निश्चय जाणवुं, ४ पुदगळने विषे एकादिक अनंत प्रदेश अचैतन्यपणुं, ५ काळने विषे एक पर्यवरुप अचैतन्यपणुं ए निश्चय नय जाणवो अने धर्मास्तीकायने विषे चलणगुण, अधर्मास्तीकायने विषे स्थिरगुण, आकास्तीकायने विषे विकाशगुण, पुदगळने विषे पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, आठ स्पर्श, पांच संस्थान, इत्यादिकनो ग्रहणगुण, काळने विषे समयादिक पुदगळ परावर्तन वर्तना गुणनुं प्रवर्तन प्रवर्ते ते व्यवहार नय जाणवो, (उदाहरण) जेम असंख्याते लोके अनंती रात्री गइ, जाय छे ने जाशे ए प्रवर्तन ते व्यवहार नय जाणवो). ३ जीवना प्रदेशने विषे शुभ पुदगळनो बंध ते निश्चय पुन्य जाणवुं अने तेनो अनुभाग भोगववारुप प्रवर्तन ते व्यवहार पुन्यपणुं भोगववाने व्यवहार जाणे ते माटे.

ते जेवुं नाम तेवो आकार न होय ते जेम कोइ पाषाण उपर तेल चडावीने कहे के ए भेरुजी छे अथवा पांच कांकरा भेगा करीने कहे के ए शीतळा माता छे इत्यादि असत्यभाव स्थापना. वळी स्थापनाना दश भेद ते १ कठकम्मेवा, २ चित्तकम्मेवा, ३ लेपकम्मेवा, ४ पोतकम्मेवा, ५ पुरिमेवा, ६ गंठीमेवा, ७ वेडीमेवा, ८ संघाइमेवा, ९ अक्षेपा, १० वराडेवा ए दस प्रकारे सत्यभाव स्थापना अने ए दश प्रकारनी असत्यभावस्थापना एम २० अने ए वीस एक प्रकारनी स्थापना अने ए वीस अनेक प्रकारनी स्थापना एम चाळीस भेदस्थापनाना जाणवा.

३ द्रव्यनिक्षेपाना बे भेद १ आगमथी, २ नोआगमथी. आगमथी द्रव्य ते शब्दादिकनो अर्थ उपयोग विना करवो ते, नोआगमथीना त्रण भेद १ जाणग शरीर, २ भविय शरीर, ३ तद्व्यतिरिक्त शरीर. जाणग शरीर ते जेम कोइ श्रावक मर्ण प्राप्त थयो तेने देखीने कोइ कहे के ए श्रावक हतो, पोशाप्रतिक्रमणनो करनार हतो, यथा द्रष्टांत, १ घयकुंभ आसी, २ मधुकुंभ आसी, १ आ घीनो घडो हतो, २ आ मधुनो घडो हतो. भव्य शरीर ते कोइ श्रावकने घेर पुत्र थयो तेने देखीने कोइ कहे के ए श्रावक थशे, पोपाप्रतिक्रमणनो करनार थशे जेम १ घयकुंभ भविष्यइ, २ मधुकुंभ भविष्यइ, १ आ घीनो घडो थशे, २ आ मधुनो घडो थशे. तद्व्यतिरिक्तना त्रण भेद ते १ लोकीक, २ लोकोतर, ३ कुप्रावचनीक, लोकीक द्रव्यावस्यक ते राइसर, तलवर, माडंबी, कोडंबी, शेठ, सन्यापति, दिवस उग्ये स्नान करे, हाथपग धोवे, राजसभामां जाय, इत्यादिक अवस्य कार्य करे तेने लोकीक द्रव्यावस्यक कहीए १, लोकोतर द्रव्यावस्यक ते जे इमे समणगुण मुखजोगी, हयाइमे, उदामा गयाइमे, निरंकुशा, छकाय निरनुकंपा, जीणआणाए अणाणा, घटा, मटा, तिपुटा, पांडुर, पावडीया, उभयकाळ आवस्यक ठवंति तेने लोकोतर द्रव्यावस्यक कहीए २, कुप्रावचनी द्रव्यावस्यक ते चक्कचिरिया, चर्मखंडा दिवस

अर्थः—पर० जीवादिक पदार्थ समय ते परमअर्थ तेहने विषे सं० परिचय अभ्यास करे गुण किर्तन करे बीजे बोले वा० वळी । सु० सुद्ध सदहणा छे ते सहीत भलीपरे दीठाछे प० जीवादिक पदार्थना स्वरुपने ॥ समय जेणे एहवा गुरुवादिक तेहनी से० सेवा करवी सेववा ॥ वा० अथवा त्रीजे बोले प्रथम समकित पामीने पछे अवि० निश्चे । वा० विणठो जे दरसन समकित ॥ जेहनो ते निन्हवादिक तेहनी संगती वरजवी अने कु० धुरथीज षोटि सदहणा छे जेहनी तेहनी संगती पण व० वर्जेवी ॥ ए त्रण यथातथ्य जेम कहे तेम करवी ए य० वळी स० समकीतनी स० सदहणा जाणवी ॥ २८ ॥

मूलः—परमत्थसंथवो वा सुदिट्ठपरमत्थसेवणं वा वि ।
वावन्नकुदंसणवज्जणा य सम्मत्तसद्दहणा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हवे समकितनी त्रण सर्दहणा कहे छे, १ जीवादिक पदार्थरुप परमार्थ तेना स्वरुपनुं संस्तवपणुं तथा तेने जाणवानो अभ्यास करे, २ जेणे परमार्थ जाण्या छे तेवा आचार्यादिकनी सेवा करे, ३ प्रथम समकित पामीने पछी वमी गएलो होय ते निन्हवादिक तथा प्रथमथीज जेनी खोटी श्रद्धाछे तेवा कुदर्शनीनी संगत वर्जे ए समकितनी त्रण सर्दहणा (श्रद्धा) जाणवी ॥२८॥

अर्थः—हवे समकितनो मोटाइपणो कहे छे न० नहि ॥ च० चारित्र स० समकीत वि० विना ॥ दं० समकित छे उ० अवधारणे भ० चारित्रनी भजना होय अने न होय पण ॥ स० समकित चारित्र अने च० चारित्र ए जु० बे साथे आवे ॥ पु० पण पहिलो च० वळी स० समाकित आवे पछे चारित्र आवे ॥ २९ ॥

कारे द्रव्ये द्रव्ये असास्वतो अने भावे सास्वतो छे तेना उपर द्रष्टांत कहे छे, कोइ भमरे काष्ट कोतरतां कको कोरायो पण ते भमराने भावे द्रव्य कको छे तेने कोइ पंडित ककानी पर्यायने देखीने ककानुं ज्ञान करे ते पंडितने भाव कको छे एम सर्वमां द्रव्यभाव उतारवा.

हवे सामान्यने विशेष कहे छेः—सामान्य ने विशेष जेम सामान्य ते नर्क अने विशेषमां साते नर्कनां जुदां जुदां नाम कहेवां ते. सामान्यमां द्रव्य अने विशेषमां षटद्रव्य जुदा जुदा कहेवा. सामान्यमां जीव अने विशेषमां पांचसेने त्रेसठ भेद जीवना जाणवा इत्यादि सर्वमां जाणवुं.

हवे द्रव्यक्षेत्र काळ ने भाव कहे छेः—१ द्रव्य, २ क्षेत्र, ३ काळ, ४ भाव. १ द्रव्य ते षटद्रव्य, २ क्षेत्र ते लोकालोक, ३ काळ ते समय आवळीकादिक, ४ भावना त्रण भेद ते १ स्वभाव, २ गुण, ३ पर्याय. १ स्वभाव ते वस्तुनो धर्म, २ गुण ते ज्ञानादिक, ३ पर्याय ते पलटन धर्म इत्यादि सर्वमां समजवुं

हवे चार प्रमाण कहे छेः—चार प्रमाण ते १ प्रत्यक्षप्रमाण, २ अनुमानप्रमाण, ३ आगमप्रमाण, ४ ओपमाप्रमाण. प्रत्यक्षप्रमाणना बे भेद, १ इंद्रियप्रत्यक्ष, २ नोइंद्रियप्रत्यक्ष. १ इंद्रिय प्रत्यक्षना पांच भेद ते १ श्रोतेंद्रिय, २ चक्षु इंद्रिय, ३ घ्राणेंद्रिय, ४ रसेंद्रिय, ५ स्पर्शेंद्रिय. २ नोइंद्रियप्रत्यक्षना बे भेद, देशप्रत्यक्ष ने सर्व प्रत्यक्ष. देश प्रत्यक्षना बे भेद ते, १ अवधीज्ञान, २ मनपर्यव ज्ञान, अने सर्व प्रत्यक्षमां एक केवळज्ञान.

२ अनुमान प्रमाणना त्रण भेद ते, १ पुव्वं, २ सेसव्वं, ३ दीट्ठी सामन्नं, पुव्वं ते जेम कोइ माता-नो पुत्र बाल्यावस्थामां प्रदेश गयो ने युवान अवस्थामां पाछो घेर आव्यो ते माता पुत्रने केवी रीते पीछाणे, वर्णेकरी, त्वचाएकरी, तीले करी, मसे करी, लांछने करी, दाढीए करी इत्यादिक पूर्वे अनुभवेली वातने विचारीने

४ ॥ उ० सुध जिनमतीनां गुण दीपाववा कही ५ ॥ थि० धर्मथी पडया ने धर्मने विषे थीर करे ६ ॥ व० साधर्मिकउपरीवलभकारी हितनो करणहार होय ७। प० वीतरागना वचन सुद्धपरुपवे करी प्रवचननो प्रभावक होय ८ ॥ अ० आठ समकितना आचार भूषण जाणवा एटले १८ गाथाए करी समकितनो अधिकार कह्यो ॥ ३१ ॥

मूलः—निस्सङ्किय–निकङ्खिय–निव्वितिगिच्छा अमूढदिट्ठी य ।
उववूह–थिरीकरणे वच्छल्ल–पभावणे अट्ठ ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—हवे समकितना आठ आचार कहे छे, १ जीनवचनने विषे शंकारहित होय, २ अन्यदर्शनने विषे मोक्षनी साधना हशे, एवी वांच्छा न करे, ३ धर्मनां फळनो संशय न राखे, ४ घणा मतमतांतर मिथ्यात्वीनो आडंबर तथा जुदी जुदी परुपणा देखीने कियो मार्ग सत्य हशे? एम मुंझाय नहि, ५ जीनधर्म पामीने दया ब्रह्मचर्यादीक गुण आराधे छे तेहना गुणग्राम करे, ६ धर्मानुष्ठानने विषे सिदाता धर्मि पुरुषोने सहाय करे तथा धर्मथी डग्या होय तेहने धर्मने विषे स्थीर करे, ७ स्वधर्मिनी भक्ति करे तथा तेहना हितनो करनार होय, ८ स्वतिर्थनी उन्नति (उत्तेजन) करे तथा वीतरागनां वचन शुद्ध परुपे ए प्रमाणे बीजो दर्शन मोक्ष मार्ग कह्यो ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे त्रीजो अधिकारचारित्रनो कहेछे सा० सामाइक चारित्र अ० इहां प० प्रथम जाणवो। छे० छेदतेउतकृष्टी छ मासनी मर्यादा पुरी थइछे ते २। उ० सामाइ चारित्र समीपे ठा० थापवुं आत्मा दृढ करवो जे जाव जीव ए मार्ग आराधवो प्रथम तथा चरम तिर्थंकरना सासने। ए छेदोपस्थापनीय चारित्र होय ए

जाणे, अथवा त्रण भेद ते, साधु कोइ गामे जतां सरोवर भर्यां दीठां, वृक्ष हर्यां दीठां, धान्यना समुह दीठा, तेथी जाणे जे आ स्थळे सारी वृष्टी थएली जणाय छे १. गौचरिए गया त्यां श्रावकनां घर थोडां, गाम नानुं पण आहार पाणीनी शाता जोइने जाणे जे वर्तमानकाळे सुकाळ वर्ते छे २. वादळ सहीत विजळी दीठी, इंद्र धनुष्य देखे, डुंगर रळीयामणो देखे, अनुकुळ वायु जोइने कहे के भविष्यकाळमां वृष्टी सारी थशे ३. ए त्रण विप्रीत जोवाथी विप्रीतकाळ जाणे २, ३ आगम प्रमाणना त्रण भेद ते १ सुत्तागमे, २ अथागमे, ३ तदुभयागमे एम ३.

४ ओपमा प्रमाणना चार भेद ते १ छती वस्तुने छती ओपमा, २ छती वस्तुने अछती ओपमा, ३ अछती वस्तुने छती ओपमा, ४ अछती वस्तुने अछती ओपमा, एम ४. १ छती वस्तुने छती ओपमा ते जेम पद्मनाभ तिर्थंकर महावीरदेव सरिखा थाशे ते, २ छती वस्तुने अछती ओपमा ते पल्योपम सागरोपमनुं आयुष्य छतुंछे तेनी अछती ओपमा ते कोइए वाळाग्रथी कुवा भर्या नथी ने भरशे नहि ते, ३ अछती वस्तुने छती ओपमा ते जेम दुहो-तरुवर पान खरंतां, हस्ती कुंपळीयां, मुज विती तुज वीतसे, धीरे बापडीयां, १ पान खरंतु एम कहे, सुण तरुवर वनराय, अबके विछडे कब मीले, दुर पडेंगे जाय, २ तब तरुवर उतर दीयो, सुणो पत्र मुज बात, अम घर एसी रीतहे, एक आवत एक जात, ३ क्यारे पान ते बोलीयुं, कब तरु उतर सार, वीरवखाणी ओपमा, अनुयोग सुत्र मोझार, ४ इत्यादिक अछती वस्तुने अछती ओपमा ते घोडाने सींगडां शियाळीयाना जेवां छे इत्यादिक कहेवुं ते, ए प्रमाणे चार प्रमाण सर्वमां उतारवां, एम पचवीस बोलनो विस्तार जाणवो.

हवे आधेय ने आधार कहेछेः—१ आधेय ने २ आधार, आधेय ते घटपटादिक वस्तु अने आधार ते जेने शरणे वस्तु रहे ते पृथ्वी आकाशादिक, इत्यादिक सर्वमां जाणवुं.

रहे त्यार पछी सेवाभक्तीना करनार चार जणा तपशा करे, ज्यारे ते तपशा करे त्यारे पुर्वे जे चार जणा तपशा करनार ते तेनी सेवाभक्ती करे अने एक वांचनाचार्य रहे, एवी रीते छ महीना सुधी तपशा पुर्ण कर्या बाद वांचनाचार्य ते तपशा करवा पेशे त्यारे आठ जणा तेनी सेवाभक्ती करे एवी रीते छ महीना सुधी वांचनाचार्य तपशा करे, ए एकंदर अढार महीना सुधीनो तप जाणवो ते त्रीजुं परिहार विशुद्ध चारित्र जाणवुं) ४ सुक्ष्म संपराय चारित्र (ते दशमे गुणठाणे सुक्ष्म लोभनो उदय तेथी चोथुं सुक्ष्म संपरायचारित्र जाणवुं ॥३२॥

अर्थः–अ० सोळ कषायादिक अठावीस मोहनी कर्मनी प्रकृति सत्ता तथा उदयभाव रहित जे चारित्र ते अ० पांचमुं यथाख्यात चारित्र कहिए छ० ११ मे तथा बारमे जीव ठाणे छदमस्थने वा० अथवा १३ मे १४ मे जीवठाणे जि० केवलीने होय ए० ए पांच चारित्र च० कर्मना समोहने रि० ठालो क० करे चा० चारित्र हो० होय एवुं आ० कह्यो तिर्थंकर देवे ॥ ३३ ॥

मूलः–अकसाय–अहक्खायं छउमत्थस्स जिणस्स वा ।
एयं चयरित्तकरं चारित्तं होइ आहियं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः–पांचमुं यथाख्यात चारित्र ते मोहनी कर्मनी अठ्ठाविस प्रकृति सत्तामां होय पण उदयभावमां न होय ते ११ मे १२ मे गुणठाणे छदमस्थने होय तथा तेरमे गुणठाणे केवळीने पण ते यथाख्यात चारित्र होय, ए पुर्वोक्त पांच चारित्र कर्मना समुहने क्षय करनार ते चारित्र तिर्थंकरे कह्यांछे, ए त्रीजो चारित्रमार्ग कह्यो ॥३३॥

अर्थः–हवे तप कहेछे त० तप य० वळी दु० बे प्रकारे वु० कह्योछे बा० बाह्य तप अ० अभ्यंतर तप त० तथा वळी ।

द० द्रव्य ते धर्मास्तिकायादिक छ द्रव्य । ए० एक प्रत्येक द० द्रव्यने विपे अ० आश्रीत छे गु० गुण कहीए ते छ गुणनी जाती अने । त्रीजो बोल जे प० पर्जव तेहनुं ल० लक्षण तु० पुरणे ॥ जुना पर्यव तथा नवा पर्यव ते द्रव्य अने गुणने विषे ए उ० वेहुने विपे अ० आश्र्या । भ० होय ॥ ६ ॥

मूलः—गुणाणमासओ दव्वं एगदव्वस्सिया गुणा ।
लक्खणं पज्जवाणं तु उभओ अस्सिया भवे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—[हवे द्रव्य, गुण ने पर्यव (पर्याय) कोहने कहीए ते कहे छे. द्रव्य, गुण ने पर्यव, द्रव्य ते गुण पर्यवनुं भाजन, गुण ते वस्तुने ओळखावनार, पर्यव ते पलटन धर्म. द्रव्य ते जीवअजीव, गुण ते ज्ञाना दिक, पर्यव नाना (विविध) भेदे एक आत्मभावी, एक कर्मभावी, आत्मभावी ते ज्ञानदर्शन चारित्र, कर्मभावी ते नर नारकी प्रमुख]. चलणादिक गुण ने आश्रय (आधार) धर्मास्ति प्रमुख छ द्रव्य जाणवा अने प्रत्येक प्रत्येक (जुदा जुदा) द्रव्यने आश्रया छे ते गमनादिक गुण कहीए अने पर्यव ते नवा पर्यव ने जुना पर्यव ते द्रव्य अने गुण ए बन्नेने आश्रया होय (हवे धर्मास्ति अधर्मास्ति ने आकास्तिकाय ए त्रणनुं एकठुं मळवुं ए अनादि अपर्यवसीत जाणवुं अने एकेकाना १ स्खंध, २ देश, ३ प्रदेश ए त्रण त्रण बोल गणतां नव बोल अने काळ एम दश अरुपीना पर्यव जाणवा अने जीवास्तिकाय मध्ये केवळज्ञान केवळदर्शनना पर्यव एकठा मळ्या ते सादी अपर्यवसीय जाणवा अने बीजा जीवना चार ज्ञान, त्रण अज्ञान, त्रण दर्शनना पर्यव वधे घटे अने पुदगळास्तिकायना पण विना पर्यव मळ्ये जुदा संठाण, संयोग, विभागादिक सर्व होय ए प्रमाणे

अर्थः—ख० खपावीने पु० पुर्वकृत क० कर्मने ॥ सं० ज्ञानदर्शन सहित संजमे करी त० तपे करी य० निश्चे स० सर्व दु० दुख प० खपावाने अ० अर्थे प० पराक्रम करे म० मोटा रूषीश्वर मुक्तिने विषे पहुचे सिद्ध थाय इ० एम हुं बे० कहुं छुं ॥ ३६ ॥

मूलः—खवेत्ता पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य ।
सव्वदुक्खपहीणट्ठा पक्कमन्ति महेसिणो ॥ ३६ ॥ त्ति बेमि ॥

इतिश्री मोक्खमग्गईनामा अष्टाविंशतितमं अध्ययनं समत्तं ॥ २८ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—हवे अध्ययनी समाप्ती कहे छे, ज्ञानदर्शन सहीत संयमने तपे करीने पुर्वनां कर्म क्षय करे तेथी सर्व दुःख क्षय करवाने अर्थे ज्ञानदर्शन चारित्र तपने विषे म्होटा ऋषिश्वर प्राक्रम फोरवे ते सिघ्र मोक्ष पामे, एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू जेम में श्री महावीर देवस्वामीनी समिपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥३६॥ (इतिश्री उत्तराध्यनना अठाविसमा अध्ययननो भावार्थ संपुर्णम् ॥ २८ ॥ अठाविसमा अध्ययनने विषे ज्ञानादिक ४ प्रकारे मोक्षमार्ग कह्यो ते तो संवेगथकी होय ते भणी संवेगादिक ७३ बोलना फळ ओगणत्रीसमा अध्ययनने विषे कहेछे.

अर्थः—सु० सांभळ्यो मे० मे आ० चिरंजीवी जंबु अथवा आ० ए आमंत्रण वचन जंबुस्वामी प्रत्ये श्रीसुधर्मास्वामीए कह्यो ते० ते भ० भगवंते ए० ए आगल कहेशे तेम एणे प्रकारे अ० कह्युं ते ॥ इ० ए जिन सासननेविषे ख० निश्चे ॥ स० सम्यक्त प० पराक्रम ना० नामा ॥ अ० अध्ययन स० श्रमण तपस्वी भ० भगवंत ॥ म०

प्रत्येक ३ ॥ द० द्रव्य इ० एकेक आ० कह्युं अ० अनंता य० वली द० द्रव्य । का० काळना समयक्षेत्र मध्ये काळनो एक समय । अनंत प्रदेस पर्यव उपरे प्रवर्ते छे ते माटे द्रव्याश्रीत काल अनंता द्रव्याश्रित कहिए । भगवतीसतक पेहेले मध्ये काल जीव एक द्रव्य कह्यो ते जातिवाचक माटे पु० पुद्गल अनंता द्रव्यथी जं० द्रव्यथी जीव अनंता ॥ ८ ॥

मूलः—धम्मो अहम्मो आगासं दव्वं इक्किक्कमाहियं ।
अणन्ताणि य दव्वाणि कालो पुग्गल-जन्तवे ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे छ द्रव्यनी संख्या कहे छे, १ धर्मास्तिकाय, २ अधर्मास्तिकाय, ३ आकास्तिकाय, ए त्रणनो एकेक द्रव्य छे (अर्थात धर्मास्तिकाय द्रव्यथी एक, अधर्मास्तिकाय द्रव्यथी एक, आकास्तिकाय द्रव्यथी एक छे) अने ४ काळ, ५ पुदगळ, ६ जीव ए त्रणना अनंताद्रव्य छे (अर्थात द्रव्यथी काळ अनंताद्रव्य छे, कारण के समयक्षेत्र मध्ये काळनो एक समय अनंतप्रदेश पर्यव उपरे प्रवर्तेछे ते माटे द्रव्याश्रीत काळ अनंताद्रव्य कहीए अने पुदगळ द्रव्य अनंताछे तेमज जीव द्रव्य पण अनंतो छे) ए छ द्रव्य कह्या ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे छ द्रव्यना गुण कहेछे ग० गतिगमनरुप ल० लक्षणछे उ० वळी ध० धर्मास्तिकायना । अ० अधर्मास्तिकायना ठा० स्थिर ल० लक्षण भा० भाजन आधारछे स० सर्व जीव अजीव द० द्रव्यनुं । न० आकाश तेहनुं ल० लक्षण ते ओ० उग्रह अवकासय ॥ ९ ॥

मूलः—गइलक्खणो उ धम्मो अहम्मो ठाणलक्खणो ।
भायणं सव्वदव्वाणं नहं ओगाहलक्खणं ॥ ९ ॥

सुत्रना अर्थ चिंतवे २२ ॥ ध० धर्मकथा कहे २३ ॥ सु० सिद्धांतनी आ० आराधना करे २४ ॥ ए० एकाग्र म० शुभ मननी सं० स्थापना करे २५ ॥ सं० सत्तर भेदे संजम २६ त० तप बार भेदे २७ ॥ वो० कर्मनुं टाळवुं २८ ॥ सु० विषय सुखनो टालवो ॥ २९ ॥ अ० अप्रतिबंधपणो ३० ॥ वि० स्त्री पसुपंडग रहित स० पाटि पाटलादिकनो से०सेववो ३१ ॥ वि० विशेषे विषयथी निवर्ते ३२ ॥ सं० आपणो आण्यो होय जे आहार ते अने बीजा यतिए आण्यो होय ते एकठो करीने वहेंची लेइ ते संभोग कहिये संभोगनो प० पचखाण करे ॥३३॥ उ० उपधी उपगरणनो प० पचखाण करे ३४ ॥ आ० सदोष आहार लेवानो ॥ प० पचखाण करे ३५ ॥ क० कषायना प० पचखाण करे ३६ ॥ जो० अशुभ जोगनुं प० पचखाण करे ३७ ॥ स० शरिरनी ममता सुश्रुषा छांडवे करी शरीरनुं प० पचखाण करे ३८ ॥ स० कार्य कामनो करणहार सिष्य ते सखाइ राखवाना प० पचखाण करे ३९ ॥ भ० भातपाणीनो प० पचखाण करे संथारो करे ४० ॥ स० अन्नादिकालनो हिंस्यादिक करवानो स्वभाव छे ते स्वभावनुं प० पचखाण करे ४१ ॥ प० मायारहित यतीनुं वेश यतीने आचारे प्रवर्ते ४२ ॥ वे० गुणवंत साधुनो वैयावच करे ४३ ॥ सं० सहित होय स० ज्ञानादिक सर्व गु० गुण ४४ ॥ वी० रागद्वेष रहितपणे प्रवर्ते ॥ ४५ ॥ ख० क्षमासहित प्रवर्ते ४६ ॥ मु० लोभरहित प्रवर्ते ४७ ॥ म० अहंकार रहितपणे प्रवर्ते ॥ ४८ ॥ अ० सरलपणे प्रवर्ते ४९ ॥ भा० शुद्ध अंतःकरण ते भावसत्य ५०॥ क० पडिलेहण प्रमुख क्रिया जेणीविध करवी कहि छे तेम करे ते करणसत्य ५१ ॥ जो० मन वचन कायाना जोग व्यापार स० सरलपणे प्रवर्ते एटले सूभ योग प्रवर्ते ५२ ॥ म० मन गु०गुप्तपेण प्रवर्ते ५३ ॥ व० वचन गु० गुप्तपणे प्रवर्ते ५४ ॥ का०काय गु० गुप्तसहित ५५ म० मन स० साचे भावे थापवापणे प्रवर्तावे ५६ व०

मूलः—नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च तवो तहा ।
वीरियं उवओगो य एयं जीवस्स लक्खणं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हवे विशेषे छ लक्षणे करी जीव जणाय ते कहे छे, १ ज्ञान ते पांच, अने त्रण अज्ञान, ए आठना जाणपणे करी, २ दर्शन ते चक्षु दर्शनादिक चार दर्शने करी, ३ चारित्र ते १ चारित्र, २ अचारित्र, ३ चारित्राचारित्र ४ नोचारित्र, नोअचारित्र नोचारित्राचारित्र, ए चार भेदे चारित्रे करी, ४ तप ते, १ बाळतप, २ पंडिततप, ३ बाळ पंडिततप, ४ नोबाळ नोपंडिततप, ए चार तपे करी, ५ वीर्य ते, १ बाळवीर्य, २ पंडितवीर्य, ३ बाळ पंडितवीर्य, ४ नोबाळ नोपंडितवीर्य, ए चार वीर्ये करी, सागार ने मणागार ए बे प्रकारना उपयोगे करी ए प्रमाणे छ बोलना अंतरपेटाना २६ बोले करी सर्व जीवनुं लक्षण जाणवुं ॥११॥

अर्थः—हवे पुदगलनुं लक्षण कहे छे । स० सुभ असुभ शब्द २ । अं० अंधकार ३ उ० उद्योत रत्नादिकनो ४ । प० प्रभाकांति चंद्रादिकनो ५ छा० छाया सीतल छायडि ६ । त० ताप सूर्यादिकनो उष्न तावडो इ० वा० वळी । व० पांच वर्ण र० पांच रस गं० बे गंध फा० आठ फरस २७ ॥ पु० पुद्गलास्तिकायनुं तु० पुनः ल० ए २७ बोल रुप लक्षण जाणवुं । ए छ द्रव्यना लक्षण कह्या ॥ १२ ॥

मूलः—सद्दन्धयार-उज्जोओ पहा छाया तवे इ वा ।
वण्णरसगन्धफासा पुग्गलाणं तु लक्खणं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हवे पुदगळनां सत्यावीस लक्षण कहे छे, १ शुभ शब्द, २ अशुभ शब्द, ३

कालपडिलेहणया १५, पायच्छित्तकरणे १६, खमावयणे १७, सज्झाए १८, वायणया १९, पडिपुच्छणया २०, पडियट्टणया २१, अणुप्पेहा २२, धम्मकहा २३, सुत्तस्स आराहणया २४, एगग्गमणसंनिवेसणया २५, संजमे २६, तवे २७, वोदाणे २८, सुहसाए २९, अप्पडिबद्धया ३०, विवित्तसयणासणसेवणया ३१, विणियट्टणया ३२, संभोगपच्चक्खाणे ३३, उवहिपच्चक्खाणे ३४, आहारपच्चक्खाणे ३५, कसायपच्चक्खाणे ३६, जोगपच्चक्खाणे ३७, सरीरपच्चक्खाणे ३८, सहायपच्चक्खाणे ३९, भत्तपच्चक्खाणे ४०, सब्भावपच्चक्खाणे ४१, पडिरूवणया ४२, वेयावच्चे ४३, सव्वगुणसंपुण्णया ४४, वीयरागया ४५, खन्ती ४६, मुत्ती ४७, मद्दवे ४८, अज्जवे ४९, भावसच्चे ५०, करणसच्चे ५१, जोगसच्चे ५२, मणगुत्तया ५३, वयगुत्तया ५४, कायगुत्तया ५५, मणसमाधारणया ५६, वयसमाधारणया ५७, कायसमाधारणया ५८, नाणसंपन्नया ५९, दंसणसंपन्नया ६०, चरित्तसंपन्नया ६१, सोइन्दियनिग्गहे ६२, चक्खिन्दियनिग्गहे ६३, घाणिन्दियनिग्गहे ६४, जिब्भिन्दियनिग्गहे ६५, फासिन्दियनिग्गहे ६६, कोहविजए ६७, माणविजए ६८, मायाविजए ६९, लोहविजए ७०, पेज्जदोसमिच्छादंसणविजए ७१, सेलेसी ७२, अकम्मया ७३,

वियोग ए प्रमाणे रुपीअरुपी पर्यायनुं लक्षण जाणवुं, ए द्रव्यगुण पर्यायनुं जाणपणुं ते ज्ञान कहीए.

(हवे धर्मास्तिकायादिक छ द्रव्यने विषे निश्चे ने व्यवहार केवी रीते उतारवा ते कहे छेः—१ धर्मास्तिकाय, २ अधर्मास्तिकाय, ३ लोकाकाश, ए त्रणने विषे असंख्याता प्रदेशात्मक अरुप अचैतन्यपणुं ने अलोकाकाशने विषे अनंताप्रदेश ए निश्चयपणुं जाणवुं अने धर्मास्तिकायने विषे गमनगुण, अधर्मास्तिकायने विषे स्थिरगुण, आकाशनो विकाशगुण तेनुं प्रवर्तन ते व्यवहारनय जाणवो, ४ काळने विषे एक पर्यव अरुप अचैतन्य ए निश्चयपणुं जाणवुं अने ऋतुअयन संवत्सरादिकने विषे समय आवळी काळप्रमुखनुं प्रवर्तन ते व्यवहारपणुं जाणवुं, ५ जीवने विषे असंख्यात प्रदेशात्मक अरुपी शुद्धाशुद्ध उपयोगरुप चैतन्यपणुं ते निश्चय जाणवुं अने एकेंद्रियादिक पचेंद्रिय तथा शरीरी अवगाहनादिकने विषे प्रवर्तवो ते व्यवहारनय जाणवो, अकर्मकपणाथी सिद्धने विषे व्यवहार नथी, ६ पुद्गळास्तिकायने विषे एकादिक अनंतप्रदेश अचैतन्यपणुं ते निश्चय जाणवुं अने पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, आठ स्पर्श, पांच संस्थान इत्यादिकनुं प्रत्यक्ष ग्रहणरुप प्रवर्तन ते व्यवहारनय जाणवो, एवी रीते छ द्रव्यनुं निश्चय ने व्यवहारपणुं शास्त्रनी नय प्रमाणे जाणवुं, ए प्रमाणे द्रव्यभाव सामान्य विशेष वगेरे बीजा तेवीस तथा पंदर भेळवतां आडत्रीस बोल छए द्रव्य उपर उतारवा, ए प्रथम मुक्तिनुं कारण ज्ञान तेनो अधिकार संपूर्ण) ॥१३॥

अर्थः—जी० जीव असंख्यात प्रदेशी सदा सउपयोगी ते जीव १ ॥ अ० उपयोग रहित ते अजीव २। य० वळी बं० जीवना प्रदेशने विषे सुभासुभ पुद्गलनो बंधाववो ते बंध ३ ॥ य० वळी पु० जीवना प्रदेसने विषे सुभ पुद्गलनो बंध ते पुन्य ४। अने पा० असुभ पुद्गलनो बंध ते पाप ५। अविरातिने अपचखाणे करी विषय

गुणे (फेरवे), २२ सुत्रना अर्थ चिंतवे, २३ धर्मकथा कहे, २४ सिद्धांतनी आराधना करे, २५ एकाग्र शुभ मननी स्थापना करे, २६-१७ भेदे संजम पाळे, २७-१२ भेदे तपशा करे, २८ कर्मनुं टाळवुं करे, २९ विषयसुख टाळवुं करे, ३० अप्रतिबंधपणुं करे, ३१ स्त्री पशु पंडग (नपुसक) रहीत स्थानक भोगवे, ३२ विशेषे विषय थकी निवर्ते, ३३ पोतानो तथा बीजा साधुनो लावेलो ए बंन्ने वस्त्र आहारादीक भेगो करी वेंची लीये, ते संभोग कहीए, तेहनुं पचखाण करे, ३४ ऊपगरणनां पचखाण करे, ३५ सदोष आहार लेवानां पचखाण करे, ३६ कषायनां पचखाण करे, ३७ अशुभ योगना पचखाण करे, ३८ शरिर सुश्रुषा (शोभा) करवारुप शरिरनां पचखाण करे, ३९ कामनो करनार शिष्य ते सखाइयो राखवानां पचखाण करे, ४० आहार पाणीना पचखाण करे, (एटले अणसण करे,) ४१ अनादी काळनो हिंसा करवानो स्वभाव छे, ते स्वभावनां पचखाण करे, ४२ कपटाइ रहीत यतीनो वेश ने यतीने आचारे प्रवर्ते, ४३ गुणवंत साधुनी वेयावच्च करे, ४४ ज्ञानादीक सर्व गुण सहीत होय, ४५ राग द्वेष रहीतपणे प्रवर्ते, ४६ क्षमा सहीत प्रवर्ते, ४७ लोभ रहीत प्रवर्ते, ४८ अहंकार रहीतपणे प्रवर्ते, ४९ शरळ (कपटाइ रहीत) पणे प्रवर्ते, ५० शुद्ध अंतःकरण ते भाव सत्यपणे प्रवर्ते, ५१ जे जे विधीए पडिलेहणा प्रमुख क्रिया करवानी कही छे, तेमज करे ते करण सत्यपणे प्रवर्ते, ५२ मन वचन कायाना जोग व्यापार सत्यपणे प्रवर्तावे, (एटले शुभ जोगे प्रवर्ते,) ५३ पाप थकी मनने निवारीने मन गुप्तीपणे प्रवर्तावे, ५४ वचनने पाप थकी निवारीने वचन गुप्ती प्रमाणे प्रवर्तावे, ५५ कायाने पाप थकी निवारीने काया गुप्ती प्रमाणे प्रवर्तावे, ५६ मनने सत्य भावे स्थापवापणे प्रवर्तावे, ५७ वचनने सत्य भावे स्वाध्यायादीकने विषे स्थापवापणे प्रवर्तावे, ५८ कायाने सत्य भावे समयादी-

प्रदेशे शुभाशुभ पुद्गळनुं बांधवुं ते बंध कहीए, ९ जीवना प्रदेशथी सर्व कर्मनां पुद्गल क्षय करवां ते मोक्ष कहीए, ए नव पदार्थ यथातथ्य छे ॥ १४ ॥

अर्थः–तहि० यथातथ्य तु० अवधारणे भा० ए नव पदार्थनां स० स्वभावे जातिस्मरणादिक छते तथा उ० गुरुवादिकने उपदेसे करीने । भा० अंतःकरण सुद्धभावे करी स० सद्दहता थका त० ते जीवने ॥ स० समकित तं० ते वि० एम कह्युं तिर्थंकरे ॥ १५ ॥

मूलः–तहियाणं तु भावाणं सब्भावे उवएसणं ।
भावेणं सद्दहन्तस्स सम्मत्तं तं वियाहियं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः–जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी तथा गुरुवादिकना उपदेशे करी शुद्ध अंतःकरण भावे करीने ए पूर्वोक्त नवे पदार्थने यथातथ्यपणे श्रधतां थकां तिर्थंकरे समकित कह्युं छे ॥ १५ ॥

अर्थः–हवे दस प्रकारे सराग समकीत तेहनी दस रुची कहेछे ॥ सराग० चोथा जीवठाणाथी दसमा जीवठाणा सुधी सराग समकित होय नि० पहिली निसर्ग रु० रुची १ । उ० बीजी उपदेस रु० रुची २ आ० त्रीजी आज्ञा रु० रुची ३ । सु० चोथी सुत्र रु० रुची ४ ॥ बी० पांचमी बीज रु० रुची ५ । ए० वली । अ० छठी अभिगम रु० रुची ६ वि० सातमी विस्ताररुची ७ ॥ कि० क्रियारुची आठमी ८ ॥ सं० नवमी संषेप रु० रुची ९ । ध० धर्म रु० रुचीए १० ए दस रुचीना नाम कह्या ॥ १६ ॥

मूलः–निसग्गुवएसरुई आणरुई सुत्त-बीयरुइमेव ।

त्रीजे भ० भवे पु० पण ॥ न० नही अ० अतिक्रमे त्रीजे भवे मोक्ष पहोंचे निश्चे ते उपसमवालो ॥ १ ॥

मूलः—संवेगेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ! संवेगेणं अणुत्तरं धम्मसद्धं जणयइ, अणुत्तराए धम्मसद्धाए संवेगं हव्वमागच्छइ, अणन्ताणुबन्धिकोहमाणमायालोभे खवेइ, कम्मं न बन्धइ, तप्पच्चइयं च णं मिच्छत्तविसोहिं काऊण दंसणाराहए भवइ, दंसणविसुद्धाए णं अत्थेगई तेणेव भवग्गहणेणं सिज्झई, सोहीए य णं विसुद्धाए तच्चं पुणो भवग्गहणं नाइक्कमइ. ॥१॥

भावार्थ गद्यः–१ हवे ७३ बोलनो विस्तार कहे छे, १ शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? वैराग्य ते मोक्ष पामवानी अभिलाष करतो थको जीव शुं गुण उपार्जे. ! ! ! हवे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? वैराग्य ते मोक्ष पोहोंचवानी अभिलाषाए करी उत्तम धर्म करवानी श्रद्धा निपजावे अने उत्तम धर्मनी श्रद्धाए करीने शीघ्र वैराग्य आवे अने शीघ्र वैराग्य आववाथी अनंतानुबंधी (जीवंत पर्यंत रहे एवा) क्रोध, मान, माया (कपटाइ), लोभ तेहनो क्षयोपशमभाव करे अने चोथे गुणठाणे उदय आवेल होय, ते क्षय करे अने आठमे गुणठाणे उपसमावे अथवा क्षय करे तेथी अशुभ प्रकृतिरुप नवां कर्म न बांधे अने ते कर्मना क्षय निमीते मिथ्यात्वनो क्षय करीने क्षायक सम्यकत्वनो आराधिक होय, पछी समकितनी शुद्धिए तथा अत्यंत समकित निर्मळपणे करीने क्षायकवाळो अकेक भव्य जीवतो तेहज भवे मोक्ष जाय तेवा छे, अत्यंत निर्मळ समकितनी शुद्धिए करी कदाचित तेहज भवे मोक्ष न पोहोंचे तो उपशम समकितवाळो त्रीजो भव अतिक्रमे (ओळंघे) नहि, (अर्थात त्रीजे भवे तो जरुर मोक्ष जाय.) ॥ १ ॥

नहि । इ० एम जाणे । स० ते पुरुषने नि० निसर्ग रुचिवंत इ० एम ना० जाणवो ॥ १८ ॥

मूलः—जो जिणदिट्ठे भावे चउव्विहे सद्दधाइ सयमेव ।

एमेव नन्नह त्तिय सनिसग्गरुइ त्ति नायव्वो॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जे वीतरागे पदार्थ दीठा ते सर्व भावने द्रव्यथी क्षेत्रथी काळथी भावथी जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी यथातथ्यज छे, अन्यथा नथी एम जाणीने श्रद्धे ते निसर्ग रुचीवंत जाणवो, ए प्रथम निसर्ग रुची कही ॥ १८ ॥

अर्थः—हवे उपदेशरुचि कहे छे ए० ए कह्या उ० ते चे० पूरणे भा० नव पदार्थने । उ० गुरुवादिकना उपदेस दिधे छते जो० जे प० कोइ स० सदहे । छ० छद्मस्थ तथा जि० केवलीए उपदेस दीधे छते व० वळी उ० उपदेस रुचिवंत त्ति० वळी ना० जाणवो ॥ १९ ॥

मूलः—एए चेव उ भावे उवइट्ठे जो परेण सद्दधई ।

छउमत्थेण जिणेण व उवएसरुइ त्ति नायव्वो ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे बीजी उपदेशरुची कहे छे, ए पुर्वोक्त नव पदार्थने केवळी तथा छद्मस्थने गुरुवादिके उपदेश दीधे थके यथातथ्य श्रद्धे ते बीजी उपदेशरुची जाणवी ॥ १९ ॥

अर्थः—हवे आज्ञारुचि कहे छे । रा० राग दो० द्वेष मो० मुर्छा । अ० मिथ्यातादिक ज० जेहने अ० गया हो० होय एहवो पुरुष ने आ० आज्ञाए रो० रोचवतो सदहतो । सो० ते पुरुष ख० निश्चे आ० आज्ञा

अर्थः—ध० धर्म करवानी स० श्रद्धाए णं० करी भ० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्यु ज० उपराजे ध० धर्म करवानी स० श्रद्धाए णं० करी सा० सातावेदनी थकी उपना सो० सुख तेहने विषे र० राग करतो थको वि० वैराग्य पामे ॥ आ० गृहस्थपणो च० णं० वळी च० छांडे ॥ अ० यति णं० छतो जी० जीव ॥ सा० शारिरी मा० मानसि दु० दुख ॥ छे० छेदन खडगादिक ॥ भे० भेदन भालेकरी ॥ सं० इष्टनो विजोग अनिष्टनो संजोग ॥ वो० छेद क०करी तेणे दुषने छेदवे करी ॥ अ० सर्व पीडारहित च० वळी सु० सुखने नि० पामे ॥ ३ ॥

मूलः—३ धम्मसद्धाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? धम्मसद्धाए णं सायासोक्खेसु रज्जमाणे विरज्जइ, आगारधम्मं च णं चयइ, अणगारिए णं जीवे सारीरमाणसाणं दुक्खाणं छेयणभेयणसंजोगाईणं वोच्छेयं करेइ अव्वाबाहं च सुहं निव्वत्तेइ. ॥ ३ ॥

भावार्थ ३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? धर्म करवानी श्रद्धाए करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? हवे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? धर्म करवानी श्रद्धाए करी, शाता वेदनी थकी जे उपनां सुख तेहने विषे राग करतो थको तेथी वैराग्य पामे अने ते सुखथी वैराग्य पामवाथी ग्रहस्थपणुं छांडी यति थाय अने यति थयाथी शारीरिने मानसी एवां वे प्रकारना छेदन (खडगादीके) भेदन (भालादीके) दुःख अने अनिष्टनो संयोग ने इष्टनो वियोग, एवां पुर्वनां दुःखनुं छेदन करे अने नवां न बांधे, पछी ते दुःख छेदवाथी सर्व पीडा रहीत मुक्तिना सुख पामे ॥३॥

अर्थः—गु० गुरु सा० साधर्मिकने ॥ सु०भक्ति करवे णं०करी भं०हे पुज्य जी०जीव किं० किस्यो ज०

बी० बीजरुचिनो धणी त्ति० वळी। ना० जाणवो । एक बीजे घणां बीज नीपजे तेम बीजरुची कहीए ॥२२॥

मूलः—एगेण अणेगाइं पयाणि जो पसरई उ सम्मत्तं ।

उदए व्व तेल्लबिन्दू सो बीयरुइ त्ति नायव्वो ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—हवे पांचमी बीजरुची कहे छे, जेम पाणीने विषे तेलनुं बिंदु विस्तरे तथा जेम एक बीजथी घणां बीज थाय तेम एक जीवादिक पदार्थ एक द्रष्टांत एक हेतु जाणवे करी घणा पदार्थ, घणां द्रष्टांत ने घणा हेतुनुं जाणपणुं विस्तारवाथी समकित पामे ते बीजरुचीनो धणी जाणवो ॥२२॥

अर्थः—हवे अभिगमरुचि कहे छे सो० ते हो० होय अ० अभिगमरुचिनो धणी । सु० श्रुतज्ञान जे० जेणे अ० अर्थ थकी दि० दिठो होय ए० इग्यारे अं० अंगगादीककालिक। प० पइन्ना तथा उतकालिक दि० द्दष्टिवाद ते बारमो अंग ते उतकालिक य० पूरणे ॥ २३ ॥

मूलः—सो होइ अभिगमरुई सुयनाणं जेण अत्थओ दिट्ठं ।

एक्कारस अङ्गाइं पइण्णगं दिट्ठिवाओ य ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवें छट्ठी अभीगमरुची कहेछे, आचारंगादिक अगीआर अंग ने बारमुं द्रष्टीवाद अंग ते अने पइन्ना-कालीक उत्कालीकादिक सर्व सिद्धांतनाअर्थ जेणे जाण्याछे तेथी समकित पामे तेने अभीगमरुचीनो धणीजाणवो॥२३॥

अर्थः—हवे विस्ताररुचि कहे छे ॥ द० धर्मास्तिकायादिक छ द्रव्यनां स० गुणपर्यवादिक ॥ स० सर्व प० प्रमाण ते प्रत्यक्ष प्रमाण १ ॥ अनुमान प्रमाण २ । उपमा प्रमाण ३ आगम प्रमाण ४ ए ४ प्रमाणेकरी ज० जेहने । उ० जाण्या

सेवा भक्ती करवे करी, विनय भक्ति अंगीकार करे, विनय भक्ति अंगीकार करवाथी ते जीव अति सम्यक-त्वादीकना लाभनो विनाश करनार, एवी असातना न करे, असातना न करवाथी नारकीनी, तिर्यंचनी, मनुष्य (चंडाळादीक) नी, देवता (किल्वीषीयादीक) नी दुरगती निरंतर रुंधे अने गुरुनी किर्ती गुरुना गुणनुं दीपाववुं, गुरुनी भक्तिने गुरुनुं बहु मानपणुं करवाना गुण उपराजे, गुरुनी किर्तीए करी, गुरुना गुण दीपावये करी गुरुनी भक्तीये करी, गुरुना गुणनुं बहु मानपणुं करवाथी ते जीव मनुष्यने देवतानी निरंतर सद्गती बांधे, अने मोक्ष सद्गतिनो मार्ग जे ज्ञान दर्शनादीक तेहने शुद्ध करे, मोक्ष सद्गतिनो मार्ग ज्ञान दर्शनादीक शुद्ध करवाथी प्रसस्त (वखाणवा लायक) विनय मुळ एवां श्रुत ज्ञानादीकनां सर्व कार्य निपजावे, पछी श्रुत ज्ञानादीक सर्व कार्य विनयवंत करे ते बीजा पण घणा जीवने विनयने विषे स्थापे. || ४ ||

अर्थः-आ० आलोववे णं० करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किसु ज० उपराजे हवे गुरु कहेछे । आ० आलोववे णं० करी मा० माया अने नि० नियाणो मि० मिथ्या द० दर्शन स० शल्यनीपरे ते केहवी छे ते कहेछे मो० मोक्ष म० मार्गनी वि० विघ्नना करणहार । अ० अनंत स० संसार व० वधारणहारने । उ० उधरवा क० करे उधरवा लेइ उ० सरलपणो च० पुरणे ज० उपराजे || उ० सरलपणो । प० पडिवज्यों छे य० ण० जेणे जी० जीव । अ० माया रहित इ० स्त्री वे० वेदने न० नपुंसक वे० वेद च० पुरणे न० न बं० बांधे पु० पुर्वे व० स्त्रीवेदना नपुंसकवेदना कर्म बांध्या होय च० णं० ते नि० निर्जरे || ५ ||

मूलः-५ आलोयणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? आलोयणाए णं माया-

अर्थः—हवे संक्षेपरुचि कहेछे । अ० नथी अं० अंगीकार कीधा जेणे कु० कुतिर्थि मिथ्यादृष्टीपरमतीनिन्हव सं० संक्षेप रु० रुचिनो धणी त्ति० वळी हो० होय ना० जाणवो वली केहवो । अ० अनिपुण य० समुचय । प० ए जिनमार्ग प्रवचन परुपवाने विषे एटले सदहणा सुद्ध पण भण्यो थोडो वली कहे छे अ० जिन मत विना नथी अ० ग्रह्यो । से० सेष कुमतनामतने विषे आत्मा एहवो छे । संक्षेपरुचिनो धणी जाणवो ॥ २६ ॥

मूलः—अणभिग्गहियकुदिट्ठी संखेवरुइ त्ति होइ नायव्वो ।
अविसारओ पवयणे अणभिग्गहिओ य सेसेसु ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थ—हवे नवमी संक्षेपरुची कहे छे. अनाभिग्रहिक मिथ्यात्वद्रष्टी परमती निन्हव अने बुधमत्यादिक मत जेणे अंगीकार कर्यो नथी अने जीन प्रवचनमार्गने विषे अनिपुण छे, तेमज कांपीलादिक मतने विषे निपुण नथी अने तेनो मत पण ग्रहण कर्यो नथी (अर्थात जैनमार्गनी श्रद्धा शुद्ध छे पण वधारे भणेलो नथी) तेने संक्षेपरुचीनो धणी जाणवो ॥ २६ ॥

अर्थः—हवे धर्मरुचि कहे छे जो० जे अ० धर्मास्तीकायादिक छ द्रव्यना ध० गमनादिक स्वभावने सदहे । सु० अंग प्रविष्ट अने अंग बाह्य जे श्रुत ध० धर्म समकितना स्वरुपने ख० अलंकारे च० वली च० सामाइकादिक चारित्रना ध० धर्मना स्वरूपने । स० सर्दहे । जि० तिर्थंकरनो अ० कह्यो । सो० ते ए ८ बोलना स्वभाव सरुप ध० धर्म रु० रुचिनो धणी । ना० जाणवो ॥ २७ ॥

मूलः—जो अत्थिकायधम्मं सुयधम्मं खलु चरित्तधम्मं च ।

मूलः—६ निन्दणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? निन्दणयाए णं पच्छाणुतावं जणयइ, पच्छाणुतावेणं विरज्जमाणे करणगुणसेढिं पडिवज्जइ. करणगुणसेढीपडिवन्ने य णं अणगारे मोहणिज्जं कम्मं उग्घाएइ ॥ ६ ॥

भावार्थः ६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे गुरु? पोताना आत्माना दोष संघाते पापनी निंद्या करवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? ते वारे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? पापनी निंद्याए करी अरेरे ? में ए भुंडुं कृत्य कर्युं एहवो पश्चाताप थाय अने पश्चाताप करवे करी वैराग्य पामे अने वैराग्य पामवाथी पुर्वे जे करणी नथी करी, ते अपुर्व करणी गुणनी (कर्म क्षय रुपणी) क्षकप श्रेणी अंगीकार करे अने अपुर्व करणे गुणनी श्रेणी (क्षयक श्रेणी) अंगीकार करी छे जेणे ते अणगार (साधु) दर्शन मोहनिकर्मादीक आठ कर्मने क्षयकरे ॥६॥

अर्थः—ग०पापनी निंदा गुरुनी समीपे णं०करवे भं०हे पुज्य जी०जीव किं० किस्यो ज०उपराजे । हवे गुरु कहे छे ॥ ग० आपणा आत्मानो दोष पापनी निंदा गुरुनी समीपे करवे करी ॥ अ० आपणा आत्माना हिलवानो स्थानक ज० उपराजे ॥ अ० सघळे हिलवानो स्थानक ग० पामे णं०हुता जी०जीव । अ०अप्रसस्त जो० मन वचन कायाना जोगथी नि० निवर्ते ॥ प० प्रसस्त मन वचन कायाना जोगे य० वळी प० प्रवर्ते प० प्रसस्त मन वचन कायाना जो०जोग । प० पडिवज्र्या छे तेणे य० णं० वळी ॥ अ०अणगार एटले सुभ जोग ते संवर । अ० अनंतो ज्ञान दर्शन तेहनो घा० विनाशकारी ज्ञान उपजतां आडषीलकारी एहवा जे कर्म तेहना । प० पुदगल ख० खपावे ॥ ७ ॥

४ जीवना प्रदेशने विषे पुर्वे अव्रतने संयोगे करी संचेळां कर्म तथा वर्तमानकाळे अव्रतने संयोगे अशुभ पुदगळनो बंध ते निश्चय पापपणुं अने तेनुं भोगववुं ने तद्रुप व्यवहारनुं प्रवर्त्तन ते व्यवहार पापपणुं. ५ अव्रतने अणपचखवे विषय कषायने रसे करी जे कर्म पुदगळनुं आववुं ते निश्चय आश्रवपणुं, अने अव्रतादिक विषय-कषायनुं प्रवर्तन ते व्यवहार आश्रव जाणवो. ६ अव्रतने पचखवे करी पांच आश्रव अने आश्रवनां घडनाळां रोकवे करी नवां कर्म आवे नहि ते निश्चयसंवर कहीए, अने ते संवरनुं इर्यासुमतिरुप प्रवर्तन ते व्यवहारसंवर जाणवो. ७ समकितादिक गुणनी शुभ चिंतवणाए करी जीवना प्रदेशथी कर्मपुदगळनुं खेरववुं, सकाम निर्जरानुं करवुं ते सकाम निर्जरानुं निश्चयपणुं भरतचक्रीवतनी पेरे अने तेथी विप्रीत मिथ्यात्व वाळ अकामादिक ते अकाम निर्जरानुं निश्चयपणुं, ते कर्मबंधनो हेतु जाणवो अने समकित सहित तपसंयमने विषे प्रवर्तवुं, भरतचक्रीवत, ते व्यवहार सकाम निर्जरा जाणवी, निश्चय ने व्यवहार ए वे साथेज होय तेथी विप्रीत ते व्यवहार अकाम निर्जरा जाणवी. ८ जीवना प्रदेशने विषे कर्मपुदगळनो बंध तेने बंध कहीए, समुच्य जीवआश्री शुभाशुभ अध्यवसाए करी जे शुभाशुभ बंध ते निश्चयबंध जाणवो अने समकितवंत व्रतना धणीनो शुभ अध्यवसाय ते अशुभादिक कर्मनी निर्जराए करी शेष पातळां कर्म रह्यां ते शुभ बंध पण समकितादिकनुं कर्तव्य ते बंधनो हेतु नहि अने शुभाशुभ अध्यवसायनुं प्रवर्तन तेणे करी बंधनुं व्यवहारपणुं जणाय ते लक्षण जाणवुं. ९ जीवना सर्व प्रदेशथी सर्व कर्म पुदगळनुं मुकाववुं ते मोक्ष ने तेज सिद्धपणुं ए निश्चयमोक्ष ते सिद्ध, ते सिद्धने विषे प्रवर्तनरुप व्यवहार नथी. अकम्मस्सववहारोनविज्झइ, ए नव पदार्थनुं निश्चय व्यवहारपणुं कह्युं, ए प्रमाणे द्रव्यभाव नय निक्षेपादिक पुर्वोक्त चाळीस बोल नवे पदार्थ उपर उतारवा.

गुरु कहे छे ॥ च० चउवीस तिर्थंकरने स्तवने करी दं० सम्यक्तनुं वि० निर्मलपणुं ज० उपराजे ॥ ९ ॥

मूलः—९ चउवीसत्थएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? च° दंसणविसोहिं जणयइ ॥९॥

भावार्थः ९ शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? चोवीस तिर्थंकरनी स्तुति करवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के शिष्य ? चोवीस तिर्थंकरनी स्तुति करवे करी, सम्यकत्वने निर्मळ पणुं उपराजे ॥ ९ ॥

अर्थः—वं० गुरुने वांदणा करवे करी भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे हवे गुरु कहे छे ॥ वं० वंदना करवे करी नी०नीच गो०गोत्र कुल पामवाना जे क० कर्म ॥ ख०खपावे निर्जरा थाय ॥ उ० उंचा गो० गोत्र कुळ पामवाना ॥ क० कर्म नि० बांधे शेष उजवळ बाकी कर्म रह्या तेहने संजोगे उंचो गोत्र बांधे ॥ सो० सौभाग्यपणो सुबाहु कुमारनी परे च० णं० वळी उपराजे ॥ अ० जेहने आदेश दीए ते नकारो न करे वचन प्रमाण करे एहवो आ० आज्ञानुं फल नि० निपजावे ॥ दा० वचन बोलता बीजा जीवने सुख उपजे तेहवा वचननी । च० णं० वळी ज० उपराजण करे ॥ १० ॥

मूलः—१० वन्दणएणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? व° नीयागोयं कम्मं खवेइ, उच्चागोयं कम्मं निबन्धइ, सोहग्गं च णं अपडिहयं आणाफलं निवत्तेइ, दाहिणभावं च णं जणयइ ॥१०॥

भावार्थ १० गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? गुरुने वंदन करवेकरी जीव शुं फळ उपराजे तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? गुरुने वंदन करवेकरी नीचा कुळ पामवानां एवां नीच गोत्रनां कर्म

मूलः—नत्थि चरित्तं सम्मत्तविहूणं दंसणे उ भइयव्वं ।
सम्मत्तचरित्ताइं जुगवं पुव्वं च सम्मत्तं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे समकितनुं महत्वपणुं कहे छे, समकित विना चारित्र नहि अने ज्यां समकित होय त्यां चारित्रनी भजना (अर्थात चारित्र होय अथवा न होय) समकित अने चारित्र साथे आवे तेमां पण प्रथम समकित आवे ने पछी चारित्र आवे ॥२९॥

अर्थः—ना० नहि दं० समकित रहित पुरुषने ना० ज्ञान ना० ज्ञान वि० विना न० न हु० होय च० चारित्रना गु० गुण ॥ अ० चारित्र रहित पुरुषने न० नहि मो० कर्मथी मुकाववुं ॥ न० न होय अ० कर्म अण मुंकाणा पुरुषने ॥ नि० मुक्तिपद नही ॥ ३० ॥

मूलः—नादंसणिस्स नाणं नाणेण विणा न हुन्ति चरणगुणा ।
अगुणिस्स नत्थि मोक्खो नत्थि अमोक्खस्स निव्वाणं ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—समकितरहितने ज्ञान न होय, अने ज्ञान विना चारित्रना गुण न होय, अने चारित्रना गुण विना कर्मथी मुकाववुं न होय, अने कर्मथी मुक्त नथी थया तेने निर्वाण (सिद्ध) पद नहि. ॥३०॥

अर्थः—हवे समकितना आठ आचार कहे छे ॥ नि० जिन वचनने विषे संका रहित होय॥ नि० जिन मत अने पर मत ए बेहु सरिखा न वांछे न जाणे ॥ नि० धर्मना फलनां संदेह रहित होय अ० मतमतांतरना आडंवर तथा ऋुद्दि २ परुपणा दि० देखी अमुढ मुझाय नहि ॥ य० वळी किंवारे पण केहवो मारग षरो हुस्ये एम मुढ

रुपीयां छिद्र ढांके अने व्रतना अतीचार रुपीया छीद्र जेणे ढांक्यां छे ते जीव हिंसादीक आश्रव द्वार रुंधी आश्रव रहीत होय अने सबळा रहित ते निर्मळ चारित्र जेहनुं होय ते आठ प्रवचन माताने विषे सावधान होय तेथी संयम योगथी अलगो न होय ने भलीपरे संयमने विषे समाधी सहीत विचरे ॥ ११ ॥

अर्थः—का० काउसग करवे करी भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहे छे । का० काउसग करी तीं० अतितकाळनुं । प० वर्तमानकाळनुं पा० प्रायश्चित आवे तेहवा अतिचारने । वि० विशेषे सो० जीवने निर्मल करे ॥ वि० जीवने सुद्ध थयो छतो पा० अतिचार थकी निर्मल हुवो य०जे जी० जीवने नि० निवृतपणा सहित हि० हैयो छे जेहनो तेनी द्वति हैयानो धणी होय ओ० उसारयौ व० वळी भा०भारना वहण तेहनीपरे कर्मनो भार ओछो होय ते जीव प० प्रसस्त झा० ध्यान उ० पाम्यो । सु० सुख पामवानी परंपराए सुखनी श्रेणी करी सु० सुखे सुखे वि० विचरे ॥ १२ ॥

मूलः—१२ काउस्सग्गेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? का० तीयपडुप्पन्नपायच्छित्तं विसोहेइ, विसुद्धपायच्छित्ते य जीवे निव्वुयहियए ओहरियभरो व्व भारवहे पसत्थज्झाणोवगए सुहं सुहेणं विहरइ ॥ १२ ॥

भावार्थ १२ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य? काउसग करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य? काउसग करवे करी अतित काळनुं ने वर्तमानकाळनुं प्रायश्चीत आवे तेहवा आतिचारने विशेषे निर्मळ करे अने अतिचार रहीत निर्मळ अंतःकरणवंत जेम भारवाहक ओछो

छेदोपस्थापन । भ० होय बी० बीजो चारित्र थयो प० परिहार वि० विशुद्धनामां चारित्र त्रीजुं कोइ तप विशेषे छे जघनतो ओगणत्रीस वरस पछे आवे तेवारे पछे उत्कृष्टो पुर्व कोडि आउपो पर्यंत रहित ते जघन नव पुर्वनी त्रीजी वस्तु भण्यो होय उत्कृष्टा नव पुर्व पुरां ते पण चरमतिर्थंकरने सासने होय सु० चोथो चारित्र सुक्ष्म संपराय दसमे गुणठाणे होय सुक्ष्म रातलोसंपराय. संजल लोभनो उदय त० ते माटे सूक्ष्म संपराय कहीए च० वळी ॥ ३२ ॥

मूलः—सामाइयत्थ पढमं छेओवट्ठावणं भवे बीयं ।
परिहारविसुद्धीयं सुहुमं तह संपरायं च ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—हवे त्रीजो चारित्रमार्ग कहेछे, १ सामायक चारित्र, २ छेदोप स्थापनीय चारित्र (अतिचार सहीत तथा दीक्षा लीए त्यांथी जघन्य सात दीवसे, मध्यम चार महीने ने उत्कृष्टथी छ महीने अवश्यमेव पंच महाव्रत आरोपण करावर्वां तेहने विषे आत्माने स्थीर करवो तथा ए मार्गने जाव जीव सुधी आराधवो ते चारित्र पेहेलाने छेल्ला तिर्थंकरने वारे होय), ३ परिहार विशुद्ध चारित्र (ते जघन्य तो ओग-णत्रीस वर्ष पछीनो अने उत्कृष्टो क्रोड पुर्वना आयुष्यवाळो अने जघन्य तो नवमा पुर्वनी त्रीजी आचार वस्तु भणेलो होय अने उत्कृष्टो नव पुर्व पुरां भण्यो होय तेवा नव जणा गुरुनी आज्ञा मागीने गच्छ वाहीर नीकळीने तपश्चर्या करवा जाय ते एवी रीते के चार जण तपशामां वेसे अने चार तेनी सेवाभक्ती करे अने एक वांचना-चार्य । वळी कमतीमां कमती तपशा करे तो वर्षाऋतुमां अठम अठमनां पारणां करे अने शीत (शीयाळो) ऋतुमां छठ छठनां पारणां करे अने उष्णऋतुमां एकांतर उपवास करे, चार जणा छ महीना सुधी तपशा करी

जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे । थ० स्तवन स्तुति मंगलेकरी । ना० ज्ञान द० दर्सन च० चारित्ररुपीओ बो० बोधिनोलाभ ज० उपराजे ॥ ना० ज्ञान दं० दर्शन च० चारित्र बो० बोधिनो ला० लाभ तेणे करी सं० सहित होय जे य० णं० वळी हे भगवान जी०जीव ॥ अ०मोक्षनी आराधना करे अथवा क० बारमे देवलोके९ ग्रैवेयक ५ अनुत्तर विमांन तेहने विषे उ०उपजवानी आ०आराधनानो आ०आराधक होय॥१४॥

मूलः—१४ थयथुइमङ्गलेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? थ° नाणदंसणचरित्तबोहिलाभं जणयइ, नाणदंसणचरित्तबोहिलाभसंपन्ने य णं जीवे अन्तकिरियं कप्पविमाणोववत्तिगं आराहणं आराहेइ ॥ १४ ॥

भावार्थ १४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य? नमोथुणं ते स्तुति मंगळ कहीए, ते गणवाथी जीव शुं फळ उपराजे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य? स्तुति मंगळे करीने ज्ञानदर्शन चारित्ररुप बोध बीज लाभ उपराजे? अने ज्ञानदर्शन चारित्ररुप बोध बीज लाभ तेणे करी सहीत होय ते जीव मोक्षनी आराधना करे अथवा बार देवलोक नव ग्रैवेयक ने पांच अनुतर विमानने विषे उपजाववानी आराधना आराधे ।१४।

अर्थः—का० स्वाध्यायननो काल प० । प्रतिलेषवे णं०करो भं०हे पुज्य जी०जीव किं०किस्युं ज०उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे। का० स्वाध्यायनो काल प० प्रतिलेखवे करी । ना०ज्ञानावर्णि क०कर्मने ख०षपावे ॥१५॥

मूलः—१५ कालपडिलेहणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? का° नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ ।१५।

भावार्थ १५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य? स्वाध्यायनो काळ प्रतिलेखवे करी जीव शुं फळ

बा० बाह्य तप छ० छ प्रकारे वु० कह्यो तिर्थंकरे ॥ ए० ए मांहि छ० छ प्रकार अ० अभ्यंतर त० तप ॥३४॥

मूलः—तवो य दुविहो वुत्तो बाहिरब्भन्तरो तहा ।
बाहिरो छव्विहो वुत्तो एमेवब्भन्तरो तवो ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे चोथो तपमार्ग कहेछे, बे प्रकारनो तप एक बाह्य तप, अने बीजो अभ्यंतर तप, तेमां बाह्य तप छ प्रकारे ते १ अणसण २ उणोदरी, ३ भीक्षाचरि, ४ रस परित्याग, ५ कायक्लेश, ६ वृतिसंक्षेप ए छ प्रकारना बाह्य-तप कह्या, हवे छ प्रकारना अभ्यंतर तप कहेछे, १ प्रायश्चीत, २ विनय, ३ वैयावच्च, ४ सज्झाय, ५ ध्यान, ६ कायोत्सर्ग, ए छ प्रकारना अभ्यंतर तप, ए बे मळीने १२ प्रकारनो तप जाणवो, ए चोथो तपमार्ग कह्यो ॥३४॥

अर्थः—हवे चारना गुण कहे छे ना० ज्ञाने करी जा० जाणे भा० सर्व पदार्थना सरुपने ॥ दं० दंसण समकिते करी य० वळी स० समासदहे च० चारित्रे करीने य० वळी गि० भाव ग्रहे कर्म खपावे ॥ त० तपे करी प० पाछल्या कर्म षपावे करी आत्मा सु० सुद्ध थाय ॥ एटले पाछल्या कर्म खपे ॥ ३५ ॥

मूलः—नाणेण जाणई भावे दंसणेण य सद्दहे ।
चरित्तेण य गिण्हाइ तवेण परिसुज्झई ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे पुर्वोक्त चार मोक्षमार्गना गुण कहे छे, १ ज्ञाने करीने जीवादिक सर्व पदार्थना स्वरुपने जाणे, २ दर्शने करीने जीवादीक सर्व पदार्थना स्वरुपने श्रद्धे, ३ चारित्रे करी ते नवां कर्म न बांधे, ४ तपे करीने पुर्वनां कर्म क्षय करे ॥ ३५ ॥

अर्थः—ख० षमाववे णं०करीने भ०हे पुज्य जी०जीव किं०किस्यु फल ज०उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे॥ ख० षमाववे करी प० चित्तनुं प्रसन्न रुप भा० अभिप्राय ज० उपराजे प० चित्तनो प्रसन्नरुप भा० अभिप्राय उ० पाम्यो थको य०वळी स०सर्व पा०प्राण भू० भूत जी० जीव स० सत्वने विषे मे० हेत चिंतव्या रुप मैत्री भा०भाव उ०उपराजे। मे०मैत्रि भा०भाव उ०पाम्यो या०छतो जी०जीव कि०किस्यु ज उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे भा०भावनुं वि० विसुद्धपणो राग द्वेष रहितपणो का०करीने नि०इह लोकादि सातभय रहित भ०होय ॥१७॥

मूलः—१७ खमावणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ख० पल्हायणभावं जणयइ, पल्हायणभावमुवगए य सवपाणभूयजीवसत्तेसु मेत्तीभावमुप्पाएइ, मेत्तीभावमुवगए यावि जीवे भावविसोहिं काऊण निब्भए भवइ ॥ १७ ॥

भावार्थ १७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? कोइ जीव साथे वैरभाव होय तेने खमाववे करी जीव शुं फळ उपराजे ? ते वारे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? खमाववे करी चित्तनु प्रशांत भावपणुं पामे अने चित्तनुं प्रशांतपणुं पाम्यो थको सर्व प्राणीभूत जीव सत्वने विषे हित चिंतव्या रुप भाव उपजावे अने मैत्री भाव पाम्यो थको जीव भावनुं विशुद्धपणुं ते राग द्वेषरहीतपणुं करीने इह लोकादीक ७ भयरहीत होय ॥१७॥

अर्थः—स० स्वाध्याय करवे करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ स० स्वाध्याय करवे करी ॥ ना० ज्ञानावरणी क० कर्म ख० षपावे ॥ १८ ॥

मूलः—१८ सज्झाएण भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ॥१८॥

महावीर देव का० कास्यपं गोत्रीए ॥ स्वयमेवं ए अध्ययन प० कह्युं ॥ ज० जे अध्ययनने स० साचे मने स० सदहीने ॥ प० प्रतित आणीने रो० रोचवीने रो० ए अध्ययननोविषे जेम अनुष्टानने करवा कह्या छे तेम अनुक्रमे अनुष्टान करवानी अभिलाषा करीने फा० ते अनुष्टान कायाए करी फरसीने सेवीने पा० पाळीने ती० ते अनुष्टान पार पोहचाडीने ॥ कि० ते अनुष्टानना गुण कहिने ॥ सो० अतिचार रहित सुद्ध अनुष्टान करीने ॥ आ० ते अनुष्टान आराधीने ॥ आ० ते अनुष्टान गुरु आज्ञाए अ० पाळीने व० घणा जी० जीव ॥ सि० सर्व अर्थनी सिद्धि थावे करी सिझे ॥ बु० लोकालोकना स्वरुपनो जाण होय मु० कर्मथी मुकाय ॥ प०कर्मरुपीया दावानलने उपसमाववे करी सीतलीभूत होय ॥ स०सरिरी मानसी सर्व दु०दुखनो अं०अंत क०करे ॥ त० ते सम्यक्त पराक्रम अध्ययननो णं० वळी ॥ अ० ए आगल कहेशे ते अ० अर्थ ॥ ए० एणे प्रकारे आ० कहिए ॥ तं० ७३ बोल जेमछे तेम ज०कहेछे ॥ सं०वैराग्य मोक्ष पहोचवानो अभिलाख १ ॥ नि०विषय उपर अभिलाष रहित २ ॥ ध० धर्म करवाने स० श्रद्धा ३ गु० गुरु सा० साधर्मिकनी सु० भगति करवी ते ४ आ०पापनो आलोववुं ५ निं० आपणा आत्माना दोष आत्मा संघाते पापनी निंद्या करे ६ ॥ ग० पापनी निंद्या गुरु समीपे करे ७ ॥ सा० सामायक सावद्य पाप निवरती ८ ॥ च० चोवीस तिर्थंकरनी स्तुति करे ९ ॥ व० गुरुने वंदणा करे १० ॥ प० पापथी निवर्तवो ते पडिक्कमणो ११ ॥ का० काउसग करे १२ ॥ प० पचखाण करे १३ ॥ थ० संध्यावेला पडिक्कमणुं करता पचखाण करीने पछे नमोथुणं करे ते स्तुति मंगल १४ ॥ का० स्वाध्यायनो काल प्रतिलेखे १५ ॥ पा० प्रायश्चितनो लेवो १६ ॥ ख० खमाववुं ॥ १७ ॥ स० स्वाध्यायनो करवो १८ ॥ वा० सिद्धांतनी वांचणी देइ ॥ १९ ॥ प० सुत्रादिकोना प्रश्न अर्थ पुछे २० ॥ प० वारंवार फेरिने सिद्धांत गुणे २१ ॥ अ०

अर्थः–प० सुत्रअर्थादिक प्रश्न पुछवे णं०करी भं०हे भगवन पूज्य जी०जीव किं०शुं फल ज०उपराजे। हवे गुरु उत्तर कहेछे। प०सुत्र अर्थादिकना प्रश्न पूछवे करी सु०सुत्र अ०अर्थ त०। ते बन्हे वि० निर्मलकरी कं० संदेह टाले॥ संदेहने मो०टालवेकरी। कं०ए सुत्रअर्थ एणे प्रकारे मुजने भणवो के न भणवो इत्यादिक वांछारुप मोहनीकर्म मिथ्यात्व ते वो० छेदे ॥ २० ॥

मूलः२० पडिपुच्छणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? प० सुत्तत्थतदुभयाइं विसोहेइ, कङ्खामोहणिज्जं कम्मं वोच्छिन्दइ॥ २० ॥

भावार्थ २० गद्यः–शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य? सुत्र अर्थादिकनां प्रश्न पुछवे करी जीव शुं फळ उपार्जे? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य सुत्र अर्थना प्रश्न पुछवेकरी सुत्र अर्थने निर्मळ करे अने सुत्रने अर्थ माहरे भणवुं के नहि इत्यादिक वांछारुप मिथ्यात्व मोहनी कर्म तथा संसयरुप मिथ्यात्व मोहनी कर्मने छेदे (टाळे)॥ २० ॥

अर्थः–प० वारंवार सिद्धांतने गुणवे णं०करी भं० हे पुज्य जो० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे हवे गुरू उत्तर कहेछे प० वारंवार सिद्धांतने गुणवे करी। वं० अक्षर विसरतो होय ज० उपराजे अक्षर संभारे वं० अक्षरनी सारणी लबधी। तथा पदानुं सारणी ल० लबधी च० वळी उ० उपजावे ॥ २१ ॥

मूलः–२१ परियट्टणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? प० वञ्जणाइं जणयइ, वञ्जणलद्धिं च उप्पाएइ॥ २१ ॥

वचन स० साचे भावे स्वाध्यायादिकनेविषे थापवापणे प्रवर्तावे ॥ ५७ ॥ का० कायाने साचे भावे स० थाप-
वानेविषे प्रवर्तावे ॥ ५८ ॥ ना० श्रुत ज्ञानादिक ज्ञानेकरी ॥ ५९ ॥ दं० सम्यक्त सं० सहितपणे करी ६०॥
च० चारित्र सं० सहितपणे ६१ ॥ सो० श्रोतेंद्रियनो नि० निग्रह ६२ ॥ च० चक्षु इंद्रियनो नि० निग्रह ६३ ॥ घा०
नासिका इंद्रियनुं नि० निग्रह करी ६४ ॥ जि० जिव्हा इंद्रिय नि० निग्रह करे ॥ ६५ ॥ फा० फरस इंद्रियनुं
नि० निग्रह करे ६६ ॥ को० क्रोधने वि० जीपे ६७ ॥ मा० मानने वि० जीपे ६८ ॥ मा० मायाने वि० जीपे
॥ ६९ ॥ लो० लोभने वि० जीपे ॥ ७० ॥ पे० राग दो० द्वेष मि० मिथ्यादर्शन ॥ वि० ए तिनने जीपे ॥
७१ ॥ से० मन वचन कायाना जोग रुंधीने शैलेषी पडिवर्जे ॥ ७२ ॥ अ० कर्म रहित थइने मोक्षे पहोंचे ॥७३॥

मूलः—सुयं मे आउसं तेण भगवया एवमक्खायं । इह खलु सम्मत्तपरक्कमे नाम अज्झयणे समणेण भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइयं; जं सम्मं सद्दहित्ता पत्तइत्ता रोयइत्ता फासित्ता पालइत्ता तीरित्ता कित्तइत्ता सोहइत्ता आराहित्ता आणाए अणुपालइत्ता बहवे जीवा सिज्झन्ति बुज्झन्ति मुच्चन्ति परिनिव्वायन्ति सव्वदुक्खाणमन्तं करेन्ति । तस्स णं अयमट्ठे एवमाहिज्जइ, तं जहा, संवेगे १, निव्वेए २, धम्मसद्धा ३, गुरुसाहम्मि-यसुस्सूसणया ४, आलोयणया ५, निन्दणया ६, गरहणया ७, सामाइए ८, चउव्वी-सत्थए ९, वन्दणे १०, पडिक्कमणे ११, काउस्सग्गे १२, पच्चक्खाणे १३, थयथुईमङ्गले १४,

प्पपएसग्गाओ पकरेइ, आउयं च णं कम्मं सिया बन्धइ, सिया नो बन्धइ, असायावेय-णिज्जं च णं कम्मं नो भुज्जो भुज्जो उवचिणाइ, अणाइयं च णं अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरन्तं संसारकन्तारं खिप्पामेव वीइवयइ ॥ २२ ॥

भावार्थ २२ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? सुत्रना अर्थ चिंतववे करीने जीव शुं फळ उपार्जे तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? सुत्रना अर्थ चिंतववे करीने आयुष्य कर्म वर्जिने पुर्वे सात कर्मनी प्रकृती गाढे बंधने बांधी छे ते सीथील (ढीला) बंधने करे अने जे कर्मनी घणा काळनी स्थिति छे ते थोडा काळनी स्थिती करे, वळी जे कर्मनी प्रकृती तिव्र रसे बांधीछे ते मंदरसे करे अने घणा कर्मनां पुदगळ होय ते थोडां पुदगळ करे ने आयुष्य कर्म कोइ बांधे अने कोइ न बांधे (अर्थात पुर्वे कोइए आयुष्य बांधल होय तो न बांधे ने न बांधेल होय तो बांधे), वळी असाता वेदनी कर्म वारंवार न बांधे अने जेनी आदी ने अंत रहीत ने जेहनो दीर्घ (लांबो) पंथ छे एहवी चार गती रुप संसार रुपणी अटवी सिघ्र (उतावळो) ओळंघीने मोक्ष पामे ॥२२॥

अर्थः-ध० धर्मकथा क० कहेवे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किशुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ध० धर्मकथा कहेवे करी नि० निर्जरा कर्म क्षय करवानी विधि ज० उपराजे ध० धर्म क० कथाए णं० करी । प० सिद्धातनी प० प्रभावना करी प० सिद्धांतना गुण दीपावे । प० सिद्धांतना प० गुण दीपाववे करी जी० जीव । आ० आगला भवे भ० कल्याणकारी ॥ क० कर्म्म नि० वांधी शुभ उपराजे ॥ २३ ॥

मूलः-२३ धम्मकहाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ध० निज्जरं जणयइ, धम्मकहाए

भावार्थ गद्यः—सुधर्मास्वामी जंबुस्वामी प्रत्ये आमंत्रण वचन कहेता हवा के हे आयुष्यवंत, चीरंजीवी जंबु ? श्रमण भगवंत महावीरदेवे कहेलुं ते आगळ कहीशुं ते प्रमाणे में सांभळ्युं छे, कास्यप गोत्री श्रमण भगवंत महावीरदेवे पोतेज आ जिनसाशननेविषे सम्यक्त्व पराक्रमनामे अध्ययन कह्युं. जे अध्ययन साचे मने श्रद्धिने, प्रतीत आणीने रुचवीने (ए अध्ययनने विषे जेम अनुष्टान करवां कह्यां छे, तेम अनुष्टान करवानी अभिलाषाए करीने) ते अनुष्टान (क्रिया) कायाए सेवीने, पाळीने, ते अनुष्टान पार पोहोंचाडीने, ते अनुष्टानना गुण कहीने, अतिचार रहित शुद्ध अनुष्टान करीने, ते अनुष्ठान आराधीने, ते अनुष्ठान गुरूनी आज्ञाए पाळीने, घणा जीव सर्व अर्थनी सिद्धि थावे करीने सिझे, लोकालोकना स्वरुपना जाण होय, कर्मथी मुकाय, कर्मरुपी दावानळने ओलवीने शीतळीभुत थाय, शारिरीने मानसी सर्व दुःखनो अंत करे, ते सम्यकत्व पराक्रमना आगळ कहेशे तेवा ७३ बोल जेम अनुक्रमे कहेल छे तेम कहे छे.

भावार्थ गद्यः—१ वैराग्य ते मोक्ष पोहोंचवानी अभिलाषा, २ विषय उपर अभिलाष रहितपणुं, ३ धर्म करवानी श्रद्धा, ४ गुरु स्वधर्मिनी सेवा भक्ति करवी, ५ पापनुं आळोववुं (कहेवुं), ६ आपणा आत्माना दोषनी आपणा आत्मा संघातेज निंद्या करवी, ७ गुरु समीपे पापनी निंद्या करे, ८ सामायक ते सावद्य पापनी विरती (नियम) करे, ९ २४ तिर्थंकरनी स्तुती करे, १० गुरुने वंदणा करे, ११ पापथकी निवर्तवुं ते पडीकमणुं करे, १२ काउसग करे, १३ पचखाण करे, १४ संध्यावेळाए पडिकमणुं करीने पछी नमोथुणं कहे, ते स्तुति मंगळ करे, १५ स्वाध्यायनो काळ प्रतिलेखे, १६ प्रायश्चितनुं लेवुं, १७ खमाववुं, १८ स्वाध्यायनुं करवुं, १९ सिद्धांतनी वांचणी दिए, २० सुत्रार्था-दिकनां प्रश्न पुछे, २१ वारंवार फरी फरीने सिद्धांतने

अर्थः–ए० एकाग्र म० शुभ मननी सं० थापना तेणे णं० करी ॥ भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ए० एकाग्र म० शुभ मननी सं० अत्र शुभयोग संवर थापना तेणे करी उन्मार्गे तणातो होय चि० चित्त तेहनो नि० रुंधवो क० करे ॥ २५ ॥

मूल–२५ एगग्गमणसंनिवेसणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ए° चित्तनिरोहं करेइ ॥२५॥

भावार्थ २५ गद्यः–शिष्य पूछतो हवो के हे पूज्य ? श्रुत आलंबने करीने एकाग्र शुभ मननी स्थापनाए करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के, हे शिष्य ? श्रुत आलंबने करीने एकाग्र शुभ मननी स्थापनाए करीने जे चित्त उन्मार्गे जतुं होय तेहने रुंधे ॥२५॥

अर्थः–सं० सतरे भेदे संजमे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे सं० सतरभेदे संजमे करी । अ० आश्रवनो रुंधवो ज० उपराजे ॥ २६ ॥

मूलः–२६ संजमए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स° अणण्हयत्तं जणयइ ॥ २६ ॥

भावार्थ २६ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? सतर भेदे संजमे करीने जीव शुं फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? सतर भेदे संयमे करीने आश्रव रहीतपणुं उपार्जे ॥२६॥

अर्थः–त० तप बारभेदे करवे णं० करी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उतर कहेछे त० तप करवे करी वो० पूर्वे बांध्याकर्म ते कर्म टालवुं ज० उपराजे ॥ २७ ॥

मूलः–२७ तवे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? तवेणं वोदाणं जणयइ ॥ २७ ॥

कने विषे स्थापवापणे प्रवर्तावे, ५९ श्रुत ज्ञानादीक ज्ञाने करी सहीत होय, ६० सम्यकत्वे करी सहीत होय, ६१ चारित्र सहित होय, ६२ श्रोतेंद्रि (कान) निग्रह करे, ६३ चक्षुइंद्रिनो (आंखनो) निग्रह करे, ६४ घ्राणेंद्री (नासिका) नो निग्रह करे, ६५ रसेंद्री (जीभ) नो निग्रह करे, ६६ स्पर्शइंद्रीनो निग्रह करे, ६७ क्रोधने जीतवे करी, ६८ मानने जीतवे करी, ६९ कपटाइने जीतवे करी, ७० लोभने जीतवे करी, ७१ रागद्वेष अने मिथ्यात्व ए त्रणने जीतवे करी, ७२ मन वचन कायाना योगने रुंधीने शैलेशी अवस्था धारण करवे करी, ७३ कर्म रहित थइने मोक्ष पोहोंचवे करीने ए समकित पराक्रमना ७३ बोल नाम रुप संक्षेपे कह्या.

अर्थः—सं० वैराग्य मोक्षे पहोंचवानो अभिलाख तेणे करी भं० हे पुज जी० जीव किं० किस्यो गुण ज० उपराजे ॥ एम शिस्ये पुछे हुते हवे गुरु कहे छे ॥ सं० वैराग मोक्ष पहोंचवानी अभिलाषाए करी अ० प्रधान ध० धर्मनी स० श्रद्धा ज० उपराजे ॥ अ० प्रधान ध० धर्मनी स० श्रद्धाए करीने ॥ सं० वैराग्य ह० शिघ्र आ० आवे छते ॥ अ० अनंतानुबंधीया ॥ को० क्रोध मा० मान मा० माया लो० लोभ ख० टाली ॥ खओपसमभावेपणे उदय आव्यो ते खपावी चोथे जीव ठाणे तथा आठमे उपसमावे ॥ अथवा खवेइ० क्षय करे असुभ प्रकृतिरुप नवा क० कर्म न० न ब० बांधे ॥ त० ते कर्मना क्षय निमित च० णं० वळी मि० मिथ्यात्वनुं वि० क्षय का० करीने ॥ दं० क्षायक समकीतनुं आ० आराधक भ० होय ॥ दं० एटले सात आठ भव उलंघे नहि ॥ ए समुचे जाणवुं ॥ आगली उत्कृष्टि अने मध्यम आराधनाना फल कहेछे ॥ दं० दर्शननी वि० विसुद्धेकरी वि० अत्यंत निर्मलाए करी णं० वळी ॥ अ० छे एक कोइएक भव्य जीव ॥ ते० तेणेज भ० भवे सि० मोक्ष जाय क्षायक वालो ॥ सो० दर्शननी सुद्धिए करी य० णं० वळी ॥ वि० अत्यंत निर्मलाए करी कदाच तेणे भवे मोक्ष न पहोंचे ॥ त०

कंपक । अ० हर्ष विषयवाद रहित वि० सोक रहित च० चारित्र मो० मोहनी क० कर्म ख० षपावे ॥ २९॥

मूलः—२९ सुहसाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? सु० अणुस्सुयत्तं जणयइ, अणुस्सुयाए णं जीवे अणुकम्पए अणुब्भडे विगयसोगे चरित्तमोहणिज्जं कम्मं खवेइ॥२९॥

भावार्थ २९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! विषय सुखने टाळवे करी चार सुखशयाने विषे सुतां थकां जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? विषय सुखने टाळवे करी चार सुखशयाने विषे सुतां थकां चपलपणा रहीत अणउछांछळापणुं उपार्जे अने चपलपणा रहित अणउछांछळापणे करीने ते जीव परजीवने दुःख देखीने तत्काळ कंपे, एवी अणुकंपाए करी साहित ने हर्ष विषवाद रहीत ने शोक रहीत थको चारित्र मोहनी कर्म खपावे ॥ २९ ॥

अर्थः—अ० अप्रतिबंधपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं । ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे हे शिष्य ॥ अ० अप्रतिबंधपणे करी नि० स्त्रीयादिक संग रहितपणो । ज० उपराजे । नि० स्त्रीयादिक संग रहितपणो ग० पाम्यो थको जी० जीव । ए० एकलो राग द्वेष रहित ए० एकाग्र चित धर्मध्यानने-विषे होय । दि० दिवस य० वळी रा० रात्रि य० वळी । अ० स्त्रीयादिकनो संजोग सर्व तजतो थको ॥ अ० अप्रतिबंधथको या० वळी वि० विचरे मुनीराज ॥ ३० ॥

मूलः—३० अप्पडिबद्धयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? अ० निस्सङ्गत्तं जणयइ, निस्सङ्गत्तेणं जीवे एगे एगग्गचित्ते दिया य राओ य असज्जमाणे अप्पडिबद्धे यावि विहरइ॥३०॥

अर्थः—नि० विषय उपरे अभिलाख रहितपणे करी भ० हे भगवंत जी० जीव किं० स्युं ज० उपराजे एम शिष्ये पुछे हुते ।। हवे गुरु कहे छे नि० विषय उपर अभिलाख रहितपणेकरी ।। दि० देवता मा० मनुष्य ते० तिर्यंच संबंधीया का० कामभोगनेविषे ।। नि० निर्वेदपणो विषय उपर अरुचिपणो ह० शिघ्र आ० आवे स० सर्व वि० विषयादिक शब्दादिक विषयनेविषे वि० वैराग्य पामे स० सर्व वि० विषयने विषे वि० वैराग पामतो थको आ० आरंभ अने प० परिग्रहनुं त्याग क० करे ।। आ० आरंभ अने प० परिग्रहनुं प० त्याग क० करतो थको ।। सं० मिथ्यात्व संसारमांहि भमवानो म० मार्ग वो० छेदे ।। सि० मोक्षनो म० मार्ग प० पडिवर्ज्यो भ० होय ।। २ ।।

मूलः—२ निव्वेदेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? निव्वेदेणं दिव्वमाणुसतेरिच्छिएसु कामभोगेसु निव्वेयं हव्वमागच्छइ, सव्वविसएसु विरज्जइ, सव्वविसएसु विरज्जमाणे आरम्भपरिच्चायं करेइ, आरम्भपरिच्चायं करेमाणे संसारमग्गं वोच्छिन्दइ सिद्धिमग्गपडिवन्ने भवइ. ।। २ ।।

भावार्थ २ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? विषय उपर अभिलाष रहितपणे करीने जीव शु फळ उपार्जे ? ?? हवे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? विषय उपर अभिलाष रहितपणे करीने देवता मनुष्य ने तिर्यंचना कामभोगनेविषे निराभिलाषपणुं शीघ्र आवे, एवा विषयने विषे निराभीलाषपणे करीने सर्व शब्दादिक विषयनेविषे वैराग्य पामे, सर्व विषयनेविषे वैराग्य पामतो थको आरंभ ने परिग्रहनो त्याग करे, आरंभ ने परिग्रह त्यागवे करीने संसारमांही परिभ्रमण करवानो मार्ग मिथ्यात्वादिकनो छे तेहनें छेदे, ते छेदवाथी पछी मोक्ष मार्ग प्रतिपन्न होय ।। २ ।।

करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ! स्त्री, पशु, नपुंसक रहीत पाट पाटलादीक सेववे करी चारित्रनुं रक्षण उपराजे अने चारित्रनी रक्षाए करीने जीव विगय प्रमुख सरसाइ रहीत आहारनो करनार होय ने निश्चळ चारित्रनो धणी होय अने निश्चे संयमने विषे रक्त, तत्पर, ने मोक्ष साधवाना अंतःकरणे करी सहीतथी आठे प्रकारे कर्मनी गांठ निर्जरे (दुर करे) ॥ ३१ ॥

अर्थः—वि० विशेषे विषय थकी निवर्तवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ वि० विशेषे विषयथकी निवर्तवे करी ॥ पा० पाप क० कर्मने अ० अणकरवे करी । अ० धर्म करवा प्रते उद्यमवंत थाय । पु० पुर्वे जे पाप कर्म ब० बांध्याछे य० वळी तेहने नि० निर्जरवापणे करे । तं० ते पाप कर्मने नि० टाले । त० तेवार प० पछे । चा० च्यार गती सं० संसाररूपणी कं० अटवी । वी० उलंघे मोक्ष पोहचे ॥३२॥

मूलः—३२ विनियट्टयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वि° पावकम्माणं अकरणयाए अब्भुट्ठेइ, पुव्वबद्धाण य निज्जरणयाए तं नियत्तेइ, तओ पच्छा चाउरन्तं संसारकन्तारं वीइवयइ ॥३२॥

भावार्थ ३२ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? विषयथी आत्माने विरक्त करतो थको जीव शुं फळ उपार्जे, ते वारे गुरु कहेता हवा के हे वत्स ? विषयथी निवर्तवे करी जीव पाप कर्म अणकरवे करी धर्म करवाने विषे उद्यमवंत थाय अने पुर्वे जे पापकर्म बांधेल छे, तेह निर्जरवे करी ते पाप कर्मने टाळे, ते वार पछी चार गती संसाररुपणी अटवी ओलंघीने मोक्ष पोहोंचे ॥३२॥

अर्थः—सं० अन्य तिर्थादिकनो संभोगनुं सर्वथा पचखाण सर्व साधुने अकल्पनीकपणा माटे अने

उपराजे हवे उत्तर कहे छे ॥ गु० गुरु सा० साधर्मिकनी सु० भक्ति करवे णं० करी ॥ वि० विनय प० भक्ति ज० उपराजे वि० विनय प० पडिवर्ज्या छे य० णं० एहवा जे ॥ जी० जीव तेणे करी अ० अतिशे सम्यक्तादिकना लाभने विनाश करे एहवी अ० आशातना न करे एहवो सी० शीलआचार छे जेहनो ॥ ने० नारकी ति० तिर्यंचनी जो० जोनी म० मनुष्यनी रु० रुंधे दे० देवतानी ॥ दु० दुर्गती ॥ नि० निरंतर व० कीर्ति सं० गुरुना गुणनुं दीपाववुं भ० गुरुनी भक्ति व० बहुमानपणे करवाना गुण म० मनुष्य अने दे० देवतानी शुभ ग० गति नि० निरंतरपणे बांधे ॥ सि० मोक्ष सो० सदगतीनो मार्ग ज्ञान दर्शनादिक तेहने च० वळी वि० विशुद्ध करे ॥ प० प्रसस्त च० णं० वळी वि० विनय मू० मुल ॥ स० सर्व क० कार्य श्रुत ज्ञानादिकना कार्य सा० निपजावे अ० अनेरा य० वळी ब० घणा जी० जीव अने वि० विनयने ग्रहीरापणहार भ० होय ॥ ४ ॥

मूलः—गुरुसाहम्मियसुस्सूसणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? गुरुसाहम्मियसुस्सूसणाए णं विणयपडिवत्तिं जणयइ. विणयपडिवन्ने य णं जीवे अणुच्चासायणसीले नेरइयतिरिक्खजोणियमणुस्सदेवदुग्गईओ निरुम्भइ, वण्णसंजलणभत्तिबहुमाणयाए मणुस्सदेवगईओ निबन्धइ सिद्धिं सोग्गइं च विसोहेइ, पसत्थाइं च णं विणयमूलाइं सव्वकज्जाइं साहेइ, अन्ने य बहवे जीवे विणिइत्ता भवइ ॥ ४ ॥

भावार्थ ४ गद्यः—हवे शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? गुरु अने स्वधर्मी (पोताना धर्मवाळा) नी सेवा भक्ति करवाथी जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? गुरुनी अने स्वधर्मिनी

परलाभं नो तक्केइ, नो पीहेइ, नो पत्थेइ, नो अभिलसइ, परलाभं अणस्सायमाणे अतक्केमाणे अपीहमाणे अपत्थेमाणे अणभिलसमाणे दुच्चं सुहसेज्जं उवसंपज्जित्ता णं विहरइ॥३३॥

भावार्थ ३३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? पोतानो लावेलो आहार, तेमज बीजा साधुनो लावेलो आहार ए बंने भेगो करीने वहेंची लीए तेहने संभोग कहीए, ते संभोगनां पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? संभोगना पचखाण करवे करीने जे रोगीष्ट तथा असमर्थ होय, ते बीजा साधुनो आश्रय इच्छे, ते आलंबन कहीये, ए आलंबन क्षय करे अने आलंबन रहीतने मोक्ष तथा संयमनो अर्थ छे जेहने एहवा यतिने संयमनो व्यापार होय. वळी ते पोताना लाभे करीनेज संतोष पामे ने बीजा यतिना लाभनी आशा न करे अने आशा रहीत होय, ते ए मुजने आपे एम मने करीने पण कल्पना न करे अने आपणा आत्मानी वांच्छा वचने करीने पण न वांछे, ने बीजा यतिनी पासे याचे नहि, अभीलाषा न करे, वळी बीजा यतीना लाभनी आशा अणकरतो थको, ए मुजने दिए, एम मने करी कल्पना अणकरतो थको आपणी वांच्छा अणजणावतो थको तेमज अभीलाषा अणकरतो थको बीजी सुखशया अंगीकार करीने विचरे ॥ ३३ ॥

अर्थः—उ० उपधि उपगरणनुं प० पचखाण करवे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ उ० उपधि उपगरणनो पचखाण करवे करी ॥ अ० स्वाध्यायादिकना व्याघात रहितपणो । ज० उपराजे ॥ नि० उपधी रहितपणे करवे णं० करी जी० जीव । नि० वस्त्रादिकनी अभिलाख

नियाणमिच्छादरिसणसल्लाणं मोक्खमग्गविग्घाणं अणन्तसंसारबन्धणाणं उद्धरणं करेइ, उज्जुभावं च जणयइ. उज्जुभावपडिवन्ने य णं जीवे अमाई इत्थीवेयनपुंसगवेयं च न बन्धइ, पुव्वबद्धं च णं निज्जरेइ ॥ ५ ॥

भावार्थः ५ गद्यः—हवे शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? गुरुनी पासे पोताना आत्माना दोप प्रकाशवाथी शुं फळ उपार्जे ? एम शिष्य पुछवाथी गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ! गुरुनी पासे निज दोप प्रकाशवाथी जे मोक्ष मार्गने विघ्न करनार अने अनंत संसार वधारनार एवा माया (कपट) सल्ल निदान (धर्म कमाणीनुं फळ मागी लेवुं ते) शल्य, मिथ्यात्व दर्शन शल्य ए त्रण शल्यने उधरे (दुर करे) ते त्रण शल्य उधरवाथी ते जीव शरळ (भद्रीक) पणुं उपराजे, शरळपणुं उपराजे ते जीव कपट रहीतपणे करी स्त्रीवेद नपुंसक वेद न बांधे अने पुर्वे स्त्री वेदनां ने नपुंसक वेदना कर्म बांध्या होय, ते निर्जरे, ॥ ५ ॥

अर्थः—नि० आपणा आत्माना दोष आत्मा संघाते पापनी निंदा करवे णं० करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु कहे छे नि० पापनी निंदा करवे णं० करी प० हाय हाय में भुंडो कीधो । एहवो पश्चाताप जं० निपजावे ॥ प० पश्चाताप करवे करी वि० वैराग्य पामतो थको क० पुर्वे जे करणी नथी कीधी ते ॥ अपुर्व करण ते अपुर्व करणे करी गु० गुणनी से० श्रेणि प० पडिवजें कर्मक्षय रुपणी क्षपकश्रेणी पडिवजें क० अपुर्व करण गु० गुणनी से० क्षपकश्रेणी प० पडीवजें कर्मक्षयरुपणी क्षपकश्रेणी पडीवजें य० णं० तेणे करीने अ० अणगार मो० दर्शनमोहनीयादिक क० कर्मने उ० क्षय करे ॥ ६ ॥

करवानी ते छेदीने जीव आहार विना कलेश न पामे ॥ ३५ ॥

अर्थः—कषाय० कषायने प० पचखाण करवे णं० करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे । क० कषायने । प० पचखाण करवे करी । वी० रागद्वेष रहित भा० भाव ज० उपराजे । वी० रागद्वेष रहित भा० भाव प० पडिवर्ज्योछे वि० य० णं० वळी ते जी० जीव साधु सर्व कषायनो पचखाण छे तेहना भागनो वीतराग । स० सरिखुं सु० सुख दु० दुखने विष भ० होय ॥ ३६ ॥

मूलः—३६ कसायपच्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ? क° वीयरागभावं जणयइ, वीतरागभावपडिवन्ने वि य णं जीवे समसुहदुक्खे भवइ ॥ ३६ ॥

भावार्थ ३६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? कषायना पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स? कषायनां पचखाण करवे करी वीतराग भाव (राग द्वेष रहीतपणुं) पामे अने वीतराग भाव पाम्योछे ते जीव सुख दुःखने विषे समभाववाळो होय (अर्थात राग द्वेष रहीत होय) ॥ ३६ ॥

अर्थः—जो० मन बचन कायाना जोग । अशुभ योग व्यापार तेहने । प० पचखाणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव । किं० शुं ज० उपराजे । हवे उत्तर कहेछे । जो० मन वचन कायाना अशुभ जोग व्यापार तेहने प० पचखाणे करी अ० अजोगीपणो ते भवे तथा परभवे ज० उपराजे । अ० मन वचन कायाना जोग अशुभ व्यापार रहित होय णं० ते जी० जीव न० नवा क० कर्म न० न बं० बांधे । पु० पुर्वे जे कर्म बं० बांध्या होय ते नि० खपावे ॥ ३७ ॥

मूलः—३७ जोगपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? जो° अजोगत्तं जणयइ, अ-

मूळः—७ गरहणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? गरहणयाए अपुरेकारं जणयइ, अपुरेकारगए णं जीवे अप्पसत्थेहिंतो जोगेहिंतो नियत्तेइ, पसत्थे य पडिवज्जइ, पसत्थजोगपडिवन्ने य णं अणगारे अणन्तघाइपज्जवे खवेइ ॥ ७ ॥

भावार्थः ७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे गुरु ? गुरुनी समीपे पोताना पापनी निंद्या करतो थको जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतरे कहेता हवा के हे शिष्य ? आपणा आत्माना दोषनी निंद्या गुरुनी समीपे करवाथी, आपणा आत्माने हीलवानुं स्थानक उपराजे अने सघळे हीलवानुं स्थानक पामे थके अप्रसस्त (भुंडा) मन वचन कायाना योगथी निवर्ते अने प्रसस्त (सारा) मन वचन कायाना योगे प्रवर्ते अने प्रसस्त मन वचन कायाना योग अंगीकार करेल छे, ते अणगार, अनंत ज्ञानदर्शनने विनाशकारी (एटले ज्ञान दर्शन उपजतां आडखीलना करनार) एहवां जे कर्म तेहनां पुद्गळने खपावे ॥ ७ ॥

अर्थः—सा० सामायक करवे करी भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्यु ज० उपराजे हवे गुरु कहेछे। सा०सामायक करवे करी सा०सावद्य जो० जोग ते आश्रव थयो। निरवद्य जोग ते संवर वि०विरती ज०उपराजे॥८॥

मूळः—८ सामाइएणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? सामाइएणं सावज्जजोगविरइंजणयइ ॥८॥

भावार्थः ८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे गुरु ? सामायक करवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? ते-वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? सामायक करवे करी सावद्य योगनी विरती उपराजे ॥ ८ ॥

अर्थः—च० चउवीस तीर्थंकरने स० स्तवने करी भं० हे पुज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे

कर्म, जन्म, ए एकत्रीस रहितपणे करीने एकत्रीस अतिशय जाणवा ते) नुं गुणपणुं उपार्जे ते सिद्धना अतिशये करी सहीत जीव लोकाग्रे मोक्ष पाम्यो थको अतिशे सुखी थाय ॥ ३८ ॥

अर्थः—स० कार्य कामनो करणहार शिष्य ते सखाइयो राखवानो प०पचखाण करवे णं०करी ॥ भं०हे पूज्य ॥ जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे ऊत्तर कहे छे ॥ स० शिष्य सखाइयानो राखवानो पचखाण करवे करी ॥ ए० एकलापणुं ॥ ज० उपराजे ॥ ए० एकलापणो भू० पाम्यो वि० य० णं० ते जी० जीव ॥ ए० एकलापणो भा० भावतो थको प्रवर्ते तेहने ॥ (अ० अल्प शब्द अलाप शब्द करवो न होय) अ० वचननो झघडो करवानो न होय अ० प्राण वधरुप कलह करवो न होय ॥ अ० कषाय करवो न होय ॥ अ० तुं एम करतो इत्यादिक तुकार न थाय ते जीवने ॥ सं० संजम ब० घणी होय ॥ सं० संवर ब० घणो होय स० समाधी ब० घणी होय ॥ स० ज्ञानादिक समाधी करी या० सहित भ० होय ॥ ३९ ॥

मूलः—३९ सहायपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० एगाभावं जणयइ, एगीभावभूए वि य णं जीवे एगग्गं भावेमाणे अप्पझंझे अप्पकलहे अप्पकसाए अप्पतुंतुमे संजमबहुले संवरबहुले समाहिए यावि भवइ ॥ ३९ ॥

भावार्थ ३९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! सखाइया (काम करनार शिष्य ते) नां पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स, सखाइयानां पचखाण करवे करी एकलापणुं उपार्जे, पछी एकलापणुं ते जीव एकाग्रीपणुं भावताथको प्रवर्ते तेहने शब्द न होय, वचननो कलेश न होय प्राण वध

खपावे अने जेथी उंच गोत्र पामे एवा उंच गौत्रनां कर्म बांधे (अर्थात् शेप उज्वळ कर्म रह्यां तेहने संयोगेकरी उंच गोत्र बांधे) अने सौभाग्यपणुं उपराजे अने जेहने आदेश (हुकम) दिए ते नकारो न करे ने वचन प्रमाण करे एवुं आज्ञानुं फळ निपजावे, वळी वचन बोलतां बीजा जीवने सुख उपजे तेवां वचन उपराजे॥१०॥

अर्थः—प० पापथकी निवर्तवुं तेणे पडिकमणे करवे करी ॥ भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ प० पडिकमणे करवे करी ॥ व० व्रतने छि० अतिचार रुपिया छिद्र ॥ पि० ढांके पिहेइ० जेम नावाए छिद्र पडया होय ते पुरीए तो नावमां पाणी आवे नहि ॥ तेम जीवने आपणा व्रतनेविषे जे कोइ अतिचार रुपियो छिद्र पडयो होय ते टाळे । पि० ढांके व्रतना अतिचार रुपिया छि० छिद्र जेणे । पु० वळी जी० जीवे नि० नथी रुं० रुंध्या छे आ० आश्रवरहित होय ॥ आसव ः पडिक्रमणो करे ते आश्रव रुंध्या ते शुभ योग । अ० सबलारहित होय च० चारित्र जेहनो ते ॥ अ० आठ प० प्रवचन मा० मातानेविषे ॥ उ० सावधान होय तेह भणी । अ० संजोगथी अलगुं न होय सु० भलीपरे ते संयमनेविषे ते समाधि सहित वि० विचरे ॥ ११ ॥

मूलः—११ पडिकमणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? प० वयछिद्दाणि पिहेइ, पिहियछिद्देपुण जीवे निरुद्धासवे असबलचरित्ते अट्ठसु पवयणमायासु उवउत्ते अपुहत्ते सुप्पणिहिए विहरइ॥११॥

भावार्थ ११ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य? पडीकमणुं (पाप कर्मथी निवर्तवुं ते) करवे करी जीव शुं फळ उपराजे तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य? पडीकमणुं करवे करी व्रतनां अतिचार

(स० सर्व अर्थनी सिद्धि होय बु० लोक अलोकना स्वरुप जाणे मु० सर्व दुखथी मुकाय ॥ प० कर्म रुपीया दावानलने उपसमाववे करी सीतलीभूत थाय) ॥ स० सर्व दु० दुखनो अं० अंत क० करे ॥ ४१ ॥

मूलः—४१ सब्भावपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० अनियट्टिं जणयइ, अनियट्टिपडिवन्ने य अणगारे चत्तारि केवलिकम्मं से खवेइ, तं जहा वेयणिज्जं आउयं नामं गोयं; तओ पच्छा सव्वदुक्खाणमन्तं करेइ ॥ ४१ ॥

भावार्थ ४१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! जीवनो अनादी काळनो हिंसादीक १८ पाप स्थानक करवानो स्वभावछे, तेहनां पचखाण करवे करी जीव शुं फळ ऊपार्जे, तेवारे गुरु ऊतर कहेता हवा के हे वत्स ? एवां स्वभावनां पचखाण सर्व वृत्ती करवे करी अनुक्रमे शुक्ल ध्याननो चोथो भेद के जे जरुर मोक्ष पामेज ए ऊपार्जे अने शुक्ल ध्याननो ४ थो भेद के जे अनिवृती ध्याने पहोत्यो थको १ वेदनी, २ आयुष्य, ३ नाम, ४ गोत्र ए चार कर्म क्षय करे ते वार पछी ते जीवने सर्व अर्थनी सिद्धी होय, लोका लोकनुं स्वरुप जाणे, सर्व कर्मथी मुकाय, कर्म रुपीयो दावानळ ओलवी शीतळी भूत थाय अने सर्व दुःखनो अंत करे ॥ ४१ ॥

अर्थः—पडि० प्रगट व्यवहार साधुने वेषे णं० करी ॥ भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे प० मायारहित सुद्ध वेष यतीपणे करी । ला० द्रव्यथी अल्प उपधी उपगरणपणो भावथी अप्रतिबंधपणो ज० उपराजे । द्रव्यथी भावथी उपगरणना भाररहित ल० हलुओ ते भू० होय णं० वळी जी० जीव अ० प्रमाद रहित ते होय पा० निश्चेव्यवहार सुध यतीनो वेष होय । प० जीव दयानो हेतु रजोहणादिके करी

भार करवाथी स्वस्थ होय, तेम जेहने कर्मनो भार ओछो होय, ते जीव प्रसस्त ध्यान ते धर्मध्यान ने शुकल ध्यान पाम्यो थको सुख पामवानी परंपराए सुखनी श्रेणीये करी सुखे सुखे विचरे ॥ १२ ॥

अर्थः—प० अत्र पचखाण ते जेटली । अविरतिनुं पचखाण करे ते आश्री पचखाण तेणे आश्रव रुंध्या साधु सर्व पचखाणी ते माटे पचखाण करवे करी भं० हे पुज्य । जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहे छे प० पचखाण करवे करी ॥ आ० आश्रव दा० द्वार नि० निरंतर रुं० रुंधे । प० पचखाण करवे करी घणी वस्तु खावानी तथा भोगववानी संसारमांहि छे ते भोगववानी ॥ इ० तृष्णानो नि० रुंधवुं ज० करे इ० तृष्णानुं नि० रुंधवुं ग० पाम्यो एहवो य० णं० जे जी० जीव । स० सर्व द्रव्यने विषे । वि० त्रष्णा रहित होय । सी० सीतलीभूत थको वि० विचरे ॥ १३ ॥

मूलः—१३ पच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? प० आसवदाराइं निरुम्भइ, पच्चक्खाणेणं इच्छानिरोहं जणयइ, इच्छानिरोहं गए य णं जीवे सव्वदव्वेसु विणीयतण्हे सीयलभूए विहरइ॥१३॥

भावार्थ १३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपराजे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? पचखाण करवे करी निरंतर आश्रवद्वार रुंधे अने संसार मांही घणी खावा भोगववानी वस्तु छे ते पचखाण करवाथी तेनी त्रष्णा रुंधे अने जे जीव त्रष्णा रुंधे, ते सर्व द्रव्यने विषे त्रष्णा रहीत होय, पछी शितळीभूत थको विचरे ॥ १३ ॥

अर्थः—थ० संध्यावेला पचखांण करीने पछे नमोथुणं कहिये ते स्तवन मं० मंगलेकरी । भं० हे पुज्य जी०

मितीए करी सहीत होय ॥ ४२ ॥

अर्थः—वे० आचार्यादीकनिवेयावचकरवेकरी । भं० हे पूज्य ॥ जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवेगुरु ॥ उत्तर कहेछे ॥ बे० आचार्यादिकनिवेयावच करवेकरी । ति० तिर्थंकर ना० नाम गो० गोत्र क० कर्म घणा असुभ कर्म निर्जरे ॥ सुभ कर्म रेह तेणे तिर्थंकर नामगोत्र नि० उपराजे बांधे ॥ ४३ ॥

मूलः—४३ वेयावच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? वे° तित्थयरनामगोत्तं कम्मं निबन्धइ ॥४३॥

भावार्थ ४३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य! आचार्यादीकनी वैयावच्च करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे! तेवारे गुरू उतर कहेता हवा हे वत्स ? आचार्यादीकनी वैयावच्च करी जीव तिर्थंकर नाम गौत्र कर्म बांधे ॥ ४३ ॥

अर्थः—स० ज्ञानादिक सर्व गु० गुण सं० सहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरुकहेछे ॥ स० ज्ञानादिक सर्वगुण सं० सहितपणे करी ॥ अ० अनुक्रमे संसारमाहे वळी अण आववुं ज० उपराजे मोक्षपहुचे । अ० संसारमाहि वळी अणआववुं प० पाम्योथको य० णं० वळी । जी० जीव सा० सारिरी मा० मानसी ॥ दु० दुषनो भा० भोगवणहार । नो० न भ० होय ॥ ४४ ॥

मूलः—४४ सव्वगुणसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? स° अपुणरावत्तिं जणयइ, अपुणरावत्तिं पत्तए य णं जीवे सारीरमाणसाणं दुक्खाणं नो भागी भवइ ॥ ४४ ॥

भावार्थ ४४ गद्यः—शिष्य पुजतो हवो हे पूज्य ? ज्ञानादीक सर्व गुण सहीत पणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? ज्ञानादीक सर्व गुण सहितपणे करीने अनुक्रमे संसार

उपराजे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? स्वाध्यायनो काळ प्रतिलेखवे करी ज्ञानावर्णी कर्म खपावे ॥१८॥

अर्थः—पा० प्रायछित्त क० करवेकरी । एटले पापने छेदे ते प्रायछित लीधो होय तेहने करवेकरी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्यू ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ पा० प्रायछित करवे करी पा० पाप कर्मनी वि० विसेपे सो० शुद्धता ज० उपराजे । नि० अतिचार रहित वा० वळी भ० होय ॥ स० साचे मने च० णं० वळी पा० प्रायाछति प० पडि वर्जतो थको ॥ म० मोक्षनो च० वळी म० मार्ग सम्यग फल च० पूरणे । म० मोक्षनो मार्ग सम्यग तेहने फ० फल ज्ञान तेहने च० वळी वि० निर्मल करे आ० आचरिने च० पूरणे आ० चारित्रनो फ० फल च० पूरणे आ० आराधे ॥ १६ ॥

मूलः—१६ पायच्छित्तकरणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? पा॰ पावविसोहिं जणयइ, निरइयारे वावि भवइ, सम्मं च णं पायच्छित्तं पडिवज्जमाणे मग्गं च मग्गफलं च विसोहेइ, आयारफलं च आराहेइ ॥ १६ ॥

भावार्थ १६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? आगमोक्त एटले सुत्रमां कह्या प्रमाणे प्रायश्चीत लीधुं होय, तेणे करी जीव शुं फळ उपराजे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? आगमोक्त प्रायश्चित लेवे करी पाप कर्म क्षय करणरुप शुद्धि उपराजे ? अने अतिचार रहीत होय ने साचे मने करी प्राय श्चीत अंगीकार करतो थको मोक्षनो मार्ग सम्यकत्वने तेनुं फळ ज्ञान तेहने निर्मळ करे अने चारित्र अने चारित्रनुं फळ मोक्ष तेहने आराधे ॥ १६ ॥

भावार्थ ४६ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? क्षमाए करीने जीव शुं फळ उपार्जे? तेवारे गुरु ऊत्तर कहेता हवा के हे वत्स! क्षमाए करीने परिसहने जीते ॥ ४६ ॥

अर्थः–मु० निर्लोभे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे उतर कहेछे ॥ मु० निर्लोभ पणे करी अ० परिग्रह रहितपणुं ज०उपराजे । अ०परिग्रह रहित य०वळी जी० जीव । अ० द्रव्य-ना लो० लोभथी चोरादिके (पु० पुरुष) । अ० अणअभिलाषनीक भ० होय परिग्रह रहित देखीने चोरादिक लुंटवानो भाव न करे ॥ ४७ ॥

मूलः–४७ मुत्तीए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? मु अकिंचणं जणयइ, अकिंचणे य जीवे अत्थलोलाणं अपत्थणिज्जो भवइ ॥ ४७ ॥

भावार्थ ४७ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? निर्लोभपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे; तेवारे गुरु ऊत्तर कहेता हवा के हे वत्स! निर्लोभपणे करी परिग्रह रहितपणुं उपार्जे अने परिग्रह रहित जीव ते जे द्र-व्यना लुब्ध चोरादिक पुरुष छे तेहने अणअभिलाषनीक होय (अर्थात परिग्रह रहित पुरुषने देखीने चोरादिक लुंटवानो भाव न करे ॥ ४७ ॥

अर्थः–अ० सरलपणे णं०करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु कहेछे उतर ॥ अ० सरलपणे करी ॥ का० कायाए करी सरलपणो होय ॥ भा० भावनो अभिप्रायनो उ० सरलपणो होय । भा० भाषानो उ०सरलपणो होय अ० पर जीवने अविप्रतारवो ज० उपराजे । अ० पर जीवने अविप्रतारवुं

भावार्थ १८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ! स्वाध्याय करवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ! स्वाध्याय करवे करी ज्ञानावर्णी कर्म खपावे ॥१८॥

अर्थः—वा० वांचणी देवे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्युं फल ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ वा० वांचणी देवेकरी नि० निर्जरा ज० उपराजे । सु० सिधांतनी अ० अण आसातनाए करी व० प्रवर्ते । सु० सिद्धातनी अ० अणआसातनाए करी व० प्रवर्ततो थको । ति० तिर्थंकर गणधरना ध० आचार अ० आचरे गणधर वांचणी दीए तेम अथवा ॥ ति० सिद्धांतनी गणधरनी ध० स्वाध्यायने अ० आचरतो थको म० मोटी नि० निर्जरानो करणहार होय । भ० भवना म० अंतनो करणहार तथा कर्मना अंतनो करणहार भ० होय ॥१९॥

मूलः—१९ वायणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वा° निज्जरं जणयइ, सुयस्स यअणासायणाए वट्टए, सुयस्स अणासायणाए वट्टमाणे तित्थधम्मं अवलम्बइ, तित्थध-म्मं अवलम्बमाणे महानिज्जरे भवमहापज्जवसाणे भवइ ॥ १९ ॥

भावार्थ १९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? वांचणी देवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? वांचणी देवे करी निर्जरा उपराजे ने सिद्धांतनी अणआसातनाए प्रवर्ते अने सिद्धांतनी अणआसातनाए प्रवतर्तो थको तिर्थंकर गणधरनो धर्मश्रुत दानरुप ते आचार आचरे अथवा सिद्धांतनी स्वाध्यायने आचरे. गणधरनो धर्म श्रुत चारित्ररुप ते आचार आचरतो थको मोटी निर्जरानुं कारण भवना अंतनो करनार तथा कर्मना अंतनो करनार होय ॥ १९ ॥

ए आठ मदनां स्थानक टाळे ॥ ४९ ॥

अर्थः—भा० शुद्ध अंतःकरणे णं०करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ भा० शुद्ध अंतःकरणे करी । भा० विशुद्ध अध्यवसायने ज० उपराजे भा० शुद्ध अंतःकरणने विषे व० प्रवर्तावतो थको जी० जीव अ० अरिहंतना प० परुप्या ध० धर्मने । आ० आराधवाने विषे ॥ अ० उद्यमवंत थाय ॥ अ० अरिहंतना प० परुप्या ध० धर्मनी । आ० आराधनाने विषे अ० उद्यमवंत थइने । प० पर लो० लोकने विषे ध० धर्मनो आ० आराधक भ० थाय धर्म पामे ॥ ५० ॥

मूलः—५० भावसच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? भा° भावविसोहिं जणयइ, भावविसोहीए वट्टमाणे जीवे अरहन्तपन्नत्तस्स धम्मस्स आराहणयाए अब्भुट्ठेइ, अरहन्तपन्नत्तस्स धम्मस्स आराहणयाए अब्भुट्ठित्ता परलोगधम्मस्स आराहए भवइ ॥ ५० ॥

भावार्थ ५० गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? शुद्ध अंतःकरणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? शुद्ध अंतःकरणे करी विशुद्ध अध्यवसायने उपराजे ? शुद्ध अंतःकरणने विषे प्रवर्ततो जीव् अरिहंतना परुप्या धर्मनी आराधनाने विषे उद्यमवंत थाय, अरिहंतना परुप्या धर्मनी आराधनाने विषे उद्यमवंत थइने परलोकने विषे धर्मनो आराधीक थाय (अर्थात धर्म पामे) ॥ ५० ॥

अर्थः—क० प्रतिलेषणादिक जेणी विध क्रिया करवी कहिछे तेम करवे णं० करी एटले करण सत्ये करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे उत्तर कहेछे क० ते करण सत्पे करो जी० जीव । क०

भावार्थ २१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! वारंवार सिद्धांतने गुणवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? वारंवार सिद्धांतने गुणवे करीने विसार्या अक्षरने संभारे अने अक्षरानुंसारणी लब्धि तथा पदानुंसारणी लब्धि उपजे ॥ २१ ॥

अर्थः—अ०सूत्रना अर्थ चिंतववे णं०करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्युं ज०उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ अ० सूत्रना अर्थ चिंतववेकरो आ०आउषा कर्मनी प्रकृति व०वर्जिने स०सात क०कर्मनी प्प० प्रकृति ध० गाढे ब०बंधने करी ब० बांधीछे । सि० ते सिथल बं० बंधन योग्य बं० पहेला बांधीछे प्रकृति प० ते करे । दी०दीर्घ का०काल ठि०स्थिति जे कर्मनी प्रकृतिनीछे ते । ह०थोडा का० कालनी ठि०स्थिति प०करे । ति० तिव्र भा०रसपणे जे कर्मनी प्रकृति बांधीछे । मं० ते मंद भा०रसपणे प०करे । ब०घणा प०कर्मना पुदगल होय ते अ० थोडा । प० पुदगल प० करे आ० आउषा च० णं० वळी क० कर्म सि० कदाचित कोइक बं० बांधे ॥ सि० कदाचित कोइ एक नो० न बं० बांधे । अ० आसातना वे० वेदनी च० णं०वळी क० कर्म्म नो० नही भु०वारं भु०वार उ० बांधे अ० अनादिते आदि रहित च० णं०वळी अ०अंत रहितछे दी० दीर्घ म०पंथछे । चा० च्यार गतीरुप । अ०अवयवछे जेहने विषे सं०एहवा संसार कं०अटवीने खि०शिघ्र ए०एज वी० अतिक्रमे ॥२२॥

मूलः—२२ अणुप्पेहाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? अ० आउयवज्जाओ सत्तकम्मप्पगडीओ धणियबन्धणबद्धाओ सिढिलबन्धणबद्धाओ पकरेइ, दीहकालट्ठिइयाओ हस्सकालट्ठिइयाओ पकरेइ, तिव्वाणुभावाओ मन्दाणुभावाओ पकरेइ, बहुपएसग्गाओ अ-

जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा, हे वत्स ? मन वचन कायाना योग सत्यपणे प्रवर्तावेवेकरी मन वचन कायाना योग दोष रहीत करे ॥ ५२ ॥

अर्थः—म० मन पापथी निवारीने । गु० गुप्तपणे प्रवर्तावे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ म० मन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे प्रवर्तावे करी जी० जीव । ए० धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणो ज० उपराजे । ए० धर्मने विषे एकाग्र चि० चित्तपणे जी० जीव णं० वळी ॥ म० मन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे प्रवर्तता थको सं० संजमनो आ० आराधक भ० होय ॥ ५३ ॥

मूलः—५३ मणगुत्तयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? म० जीवे एगग्गं जणइ, एगग्गचित्ते णं जीवे मणगुत्ते संजमाराहए भवइ ॥ ५३ ॥

भावार्थ ५३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? पापथी मनने निवारीने गुप्तपणे प्रवर्तावे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? मनने पापथी निवारी गुप्तपणे प्रवर्तावे करी जीव धर्मने विषे एकाग्र चितपणुं उपराजे अने धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणे करी जीव मन पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्ते ते थकी संजमनो आराधीक थाय ॥ ५३ ॥

अर्थः—व० वचन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ व० वचन पापथी निवारीने गु० गुप्त करी नि० विकथानो अणकरणहारपणो । ज०उपराजे ॥ नि०विकथाने अणकरवे णं० करी जी० जीव। व० वचन गुप्त गु० सहित थको ॥ अ० मनना जो०

णं पवयणं पभावइ, पवयणपभावण जीवे आगमेसस्स भद्दत्ताए कम्मं निबन्धइ ॥२३॥

भावार्थ २३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? धर्मकथा कहेवाथी जीव शुं फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य? धर्मकथा कहेवाथी कर्म क्षय करवानी विधी उपराजे अने सिद्धांतनी प्रभावना करे, हवे आठ प्रभावना कहे छे, १ सिद्धांतना गुण कहेवाथी जैन धर्म दीपावे, २ धर्मकथा कहेवाथी दीपावे, ३ वादीपणाना गुणथी दीपावे, ४ निमितथी दीपावे, ५ तपश्चर्या करीने दीपावे, ६ कोइ विद्याथी दीपावे, ७ कोइ सिद्धिथी दीपावे, ८ कविता करीने दीपावे, ए आठ प्रकारे सिद्धांतना गुण दीपाववे करीने जीव आगले भवे कल्याणपणे कर्म बांधे, (अर्थात शुभ कर्मफळ उपार्जे) ॥२३॥

अर्थः—सु० सिद्धांतनी आ० आराधना करवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं । ज० उपराजे । हवे उत्तर कहेछे ॥ सु० सिद्धातनी आ० आराधना करवे करी । अ० अज्ञान ख० खपावे । सं० कलेसनो भोगवणहार न० न होय य० वळी ॥ २४ ॥

मूलः—२४ सुयस्स आराहणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? सु० अन्नाणं खवेइ, न य संकिलिस्सइ ॥२४॥

भावार्थ २४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे शिष्य? सिद्धांतनी आराधना करवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य? सिद्धांतनी आराधना करवे करिने अज्ञान खपावे, वळी कलेशनो भोगवनार न होय ॥ २४ ॥

अर्थः—म० मन स० साचे भावे आ० थापवापणे णं० करी। भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं। ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ म० मन साचे भावे थापवापणे करी। ए० धर्मने विषे एकाग्रचित्तपणो ज० उपराजे। ए० धर्मने विषे एकाग्रचित्तपणो ज० उपराजीने ना० ज्ञानना प० पर्याय ज० उपराजे ना० ज्ञानना प० पर्यव ज० उपराजीने। स० सम्यक्तने। वि० विशेषे सो० शुद्ध करे। मि० मिथ्यात्वने च० पुरणे। नि० टाले ॥ ५६ ॥

मूलः—५६ मणसमाहारणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? म० एगग्गं जणयइ, एगग्गं जणइत्ता नाणपज्जवे जणयइ, नाणपज्जवे जणइत्ता सम्मत्तं विसोहेइ मिच्छत्तं च निज्जरेइ॥५६॥

भावार्थ ५६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? मनने सत्यभावे स्थापवे करी जीव शुं फळ उपार्जे? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स? मनने सत्यभावे स्थापवे करी धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणुं उपराजे अने धर्मने विषे एकाग्र चितपणुं उपराजीने ज्ञानना पर्याय उपार्जे, जे ज्ञानना पर्याय उपराजे ते सम्यकत्वने विशेषे शुद्ध करे ने मिथ्यात्वने टाळे ॥ ५६ ॥

अर्थः—व० वचनना स्वाध्यायादिकने विषे स० साचे भावे आ० वचनने थापवे करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे। व० वचनना स्वाध्यायादिकने विषे स० साचे भावे वचनने आ० थापवे करी व० वचन सा० साचे भावे आ० थापवावाळा। दं० सम्यक्तना प० भेदनो वि० मलिनपणो टाले व० वचनना सा० साचे भावे थापवे करी। दं० सम्यक्तना प० भेदनो वि० मलीनपणो टाळीने सु० सुलभ बो० बोधपणो नि० निपजावे। दु० दुर्लभ बो० बोधिपणो नि० निवर्तावे ॥ ५७ ॥

भावार्थ २७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? बारे भेदे तपश्चर्या करवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! बारे भेदे तपश्चर्याए करीने पूर्वे जे कर्म बांधेल होय ते कर्मने टाळे ॥ २७ ॥

अर्थः—वो० कर्मने टाळवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे । वो० कर्मने टालवे करी अ० पापनी क्रिया रहित ज० होय । अ० पापनी क्रिया रहितपणो भ० थइने ॥ त० तेवार प० पछी सि० सर्व अर्थनी सिधि थाय ॥ बु० लोक अलोकना स्वरुपनो जाण होय । मु० संसार थकी मुकाय ॥ प० कर्मरुपीया दावानल टालवे करी सीतली भुतथाय । स० सर्व दु० दुषनो अं० अंत क० करे ॥२८॥

मूलः—२८ वोदाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वो० अकिरियं जणयइ, अकिरियाए भवित्ता तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिव्वायइ, सव्वदुक्खाणमन्तं करेइ ॥ २८ ॥

भावार्थ २८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? कर्मने टाळवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? कर्मने टाळवे करीने पापनी क्रिया रहीतपणुं उपार्जे ? ने शुकल ध्यानपणुं पामे अने पापनी क्रिया रहितपणे थइने ते वार पछी सर्व अर्थनी सिद्धी होय ? लोकालोकनुं स्वरुप जाणे ? संसारथी मुकाय ? कर्म रुप दावानळ ओलववे करीने शीतळीभूत थाय ! अने सर्व दुःखनो अंत करे ॥ २८ ॥

अर्थः—सु० विषय सुषने सा० टालवे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ॥ ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे सु० विषय सुषने सा० टालवे करी । अ० चपलपणा रहित अणउछकेपणो ज० उपराजे ॥ अ० चपलपणा रहित अणउछकपणो करवे णं० करी । जी० जीव । अ० परजीवने दुषी देषीने ततकाल कंपे ते अनु-

त्ता चत्तारि केवलिकम्मंसे खवेइ, तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिव्वायइ सव्व-दुक्खाणमन्तं करेइ ॥ ५८ ॥

भावार्थ ५८ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? कायाने साचे भावें संयमने विषे स्थापवे करी तथा कायाने मर्यादाए धरतां जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? कायाने सत्यभावे संयमने विषे स्थापवे करी तथा कायाने मर्यादाए धरता जीव चारित्रना पर्याय निर्मळ करे, चारित्रना पर्याय निर्मळ करीने अनुक्रमे यथाख्यात चारित्रना पर्याय निर्मळ करे, यथाख्यात चारित्रना पर्याय निर्मळ करीने १ वेदनी २ आयुष्य ३ नाम ४ गौत्र ए चार कर्मना अंशने क्षय करे, तेवार पछी सर्व अर्थनी सिधी थाय, लोकालोकनुं स्वरुप जाणे, कर्मथी मुक्त थाय, कर्मरुपी दावानळ ओळववे करी शीतळीभूत थाय अने सर्व दुःखनो अंत करे ॥ ५८ ॥

अर्थः–ना० श्रुत ज्ञानादिक ज्ञाने करी । सं० सहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ना० ज्ञाने करी सं० साहितपणे करी जी० जीव स० सर्व जीवादिकना भा० भावनुं अ० अजाणपणुं ज० उपराजे ॥ ना० ज्ञान सं० सहित होय णं० जे जी० जीवते । चा० च्यार गति सं० संसार रुपणी । कं० अटवीने विषे वि० विणसे न० नहि । ज० जेम सू० सुइ स० सुत्रना दोरा सहित । कचरामांहि पडि होय । पण न० नहीं वि०विणसे सुइ जाय नहि । त० तेमज जी० जीव निश्चे स० सिद्धांतना जाणपणा सहित होय ते सं० संसारने विषे न० नही वि० विणसे जीव धर्म पामे । १ ॥ ना० ज्ञान वि० विनय त०तप च० चारित्र जो० जोग प्रधानना व्यापार सं० पामे ॥ स० आपणा स० सिद्धांतने विषे प० परपाषडियादिना स०

भावार्थ ३० गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? विषय तथा ग्रहस्थादिकना अप्रतिबंधपणे करी जीव शुं फल उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? विषय तथा ग्रहस्थादीकनो प्रतिबंध अण करतो थको स्त्रीयादीकना संग रहीतपणुं पामे अने स्त्रीयादीकना संग रहीतपणुं पाम्यो थको जीव एकलो राग द्वेष रहीत होय ने एकाग्र चित्त धर्म ध्यानने विषे होय अने रात्री दीवस स्त्रीयादीकनो संग रहीत सर्वथा तजतो थको प्रतिबंध रहितपणे करी विचरे ॥ ३० ॥

अर्थ:-वि० स्त्री पसुपंडगरहित स० पाटि आ० पाटलादिक सेववे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव । किं० शुं ज० उपराजे इवे उत्तर कहे छे हे शिष्य सांभल । वि० स्त्री पशुपंडग रहित स० पाटलादिक । सेववे करी । च० चारित्र गु० रक्षा ज० उपराजे । च० चारित्रनी गु० रक्षाए य० णं० करी जी० जीव । वि० विगय रहित सरसाइ रहित ॥ आ० आहारनो करणहार होय ते द० निश्चल च० चारित्रनो धणी होय ए० निश्चे र० रतिवंत ततपर संजमने विषे मो० मोक्ष साधवानो भा० अंतःकरण अभिप्राय तेणे करी प० सहित ॥ अ० आठ प्रकारना क० कर्मनी । ग० गांठने नि० क्षपावे ॥ ३१ ॥

मूलः-३१ विवित्तसयणासणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वि° चरित्तगुत्तिं जणयइ, चरित्तगुत्ते य णं जीवे विवित्ताहारे दढचरित्ते एगन्तरए मोक्खभावपडिवन्ने अट्ठविहकम्मगण्ठिं निज्जरेइ ॥ ३१ ॥

भावार्थ ३१ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? स्त्री पशु नपुंसक रहीत पाट पाटलादीक सेववे.

करे ॥ प० उतकृष्टो तेणे भवे केवली थइ ज्ञान पामे थके विज्ञानने वि० उलाहवो न० न पामे (प० उतकृष्टो केवल ज्ञाननुं अ० अणउल्हावुं पामे छते) अ० प्रधान । ना० ज्ञान दं० दरसने करी ॥ अ० आपणा आत्मानें सं० जोडतो थको । स० साचे भावे आपणा आत्माने भा० भावतो थको वि० विचरे ॥ ६० ॥

मूलः—६० दंसणसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? दं० भवमिच्छत्तछेयणं करेइ, परं न विज्झायइ, अणुत्तरेणं नाणदंसणेणं अप्पाणं संजोएमाणे सम्मं भावेमाणे विहरइ ॥६०॥

भावार्थ ६० गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? दर्शन (समकित) सहितपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? दर्शन सहीत पणे करी भव करवानो हेतु जे मिथ्यात्व छे तेहने टाळे अने उत्कृष्टो तेहज भवे केवळ ज्ञाँन पामे छे, ते ज्ञाननो प्रकाश ओलववापणुं न पामे, उतकृष्टु केवळ ज्ञाननो प्रकाश अणओल्हावुं पामे छे, ते प्रधान ज्ञानदर्शने करी आपणा आत्माने जोडतो थको साचे भावे आपणा आत्माने भावतो विचरे ॥६०॥

अर्थः—च० चारित्र सं०सहित पणे णं०करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उतर कहेछे ॥ च०चारित्र सं०सहितपणे करी से० सेलेसीसेल कहेता पर्वत मांहि ठाकुर ते मेरुपर्वत तेहनी परे निश्चल सेलेसी तेहनो भा० भाव ज० उपराजे से०सलेसीनो भाव प०पडिवज्योंछे ते य०वळी अ०अणगार मुनिराज च० च्यार के० केवलीनां क०कर्मना विभाग से० ते ख० षपावे ॥ त० तेवार प०पछे सि० सर्व अर्थनी सिद्धि होय । बु० बुझे मु०कर्मथी मुकाय । स० सर्व दु० दुषनो अं० अंत क० केर ॥ ६१ ॥

साधर्मिक संघाते संभोग ते कल्पनीक छे ॥ तोहिपण अभिग्रहरुप तप निपजे ते माटे साधर्मिकनो संभोगना पचषाण पण अकल्पनीक माटे नहि ॥ सं० आपणो आण्यो होय जे आहार अने बीजे यतीए आहार आण्यो होय ते एकठोकरीने वेंहचि लीए ते संभोग कहिये ते संभोगने प० पचषाण करवे करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे उत्तर कहे छे ॥ संभो० एकठा आहारनो पचषाण करवे करी ॥ आ० जे रोगीया असमर्थ होय ते बीजा जतीनो आहार वांछे ते आलंबन कहिए ॥ एहवा आलंबन ते ख० षपावे ॥ नि० आलंबन रहित य० वळी ॥ आ० मोक्ष तथा संजम तेहनो अर्थ छे जेहने एहवा यतीने । यो० संजमनो व्यापार । अत्र सुभ योग ते संवर भ० होय ॥ स० आपणे पोताने ला० लाभे करी ॥ सं० संतोष पामे ॥ प० बीजा यतीना ॥ ला० लाभनी नो० आ० आशा न करे प० बीजा यतिना ला० लाभने । नो० ए मुजने दे एम मने त० कल्पना न करे ॥ नो० आपणा आत्मानी वांछा वचने करी बीजा यतिने पी० जणावे नहि नो० बीजा यती कन्हे प० याचे नहि । नो० अ० अभिलाख न करे । प० बीजा यतीनी ला० लाभनी अ० आशा अणकरतोथको अ० मुजने दे एम मनेकरी कल्पना अणकरतो थको अ० आपणी वांछा अणजणावतो थको अ० बीजा जती कने अणजाचतो थको अ० अभिलाषा अणकरतो थको । दु० बीजी सु० सुख से० सेजा ॥ उ० अंगीकार णं० करीने वि० विचरे ॥ ३२ ॥

मूलः—३२ संभोगपच्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ? सं° आलम्बणाइं खवेइ, निरालम्बणस्स य आयतट्ठिया योगा भवन्ति, सएणं लाभेणं संतुस्सइ, परलाभं नो आसादेइ,

भावार्थ ६२ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? श्रोतेंद्रीय (कान) निग्रह करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु कहेता हवा हे वत्स ! श्रोतेंद्रीय निग्रह करवे करी सारा माठा शब्दने विषे रागद्वेषनो निग्रह उपार्जे ? ते रागद्वेषने निग्रहवडे नवां कर्म न वांधे अने पुर्वे जे कर्म वांधेल छे, ते क्षय करे ॥ ६२ ॥

अर्थः—च० चक्षु इन्द्रियने नि० निग्रह करवे करी भं० हे पूज्य :जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे च० चक्षु इन्द्रियने नि० निग्रह करवे करी म० मनोज्ञ अ० अमोनज्ञ रु० रुपने विषे रा० राग दो० द्वेषने नि० निग्रह करवो ज० उपराजे त० ते रागद्वेषने च० निमिते क० कर्म न० न बं० वांधे पु० जे कर्म पुर्वे बं० वांध्या च० ते नि० खपावे ॥६३॥

मूलः—६३ चक्खिन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? च० मणुन्नामणुन्नेसु रूवेसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥६३॥

भावार्थ ६३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? चक्षु इंद्रीय (आंखने) निग्रह करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? चक्षु इंद्रीयने निग्रह करवे करी जीव सारां माठां रुपने विषे राग द्वेषनो निग्रह करवो उपार्जे ? अने ते रागद्वेषनो निग्रह करवे करी नवां कर्म न वांधे अने पुर्वे जे कर्म वांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६३ ॥

अर्थः—घा० नासिका इद्रीनो नि० निग्रहकरवेकरी भं० हे पूज्य जी० जीव । किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु महाराज उत्तर कहेछे ॥ घा० नासिका इद्रीनुं नि० निग्रह करवेकरी । म० मनोज्ञ ॥ अ०अमनोज्ञ गं०

रहितथको उ० उपधी मं० विना य० वळी । शारीरि मानसी संबंधी सं० क्लेश न० न पामे ॥ ३४ ॥

मूलः—३४ उवहीपच्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? उ° अपलिमन्थं जणयइ, निरुवहिए णं जीवे निक्कङ्खी उवहिमन्तरेण य न संकिलिस्सई ॥ ३४ ॥

भावार्थ ३४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? उपधी (उपगरण) नुं पचखाण करवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? उपधीनुं पचखाण करवे करी जीव वस्त्रादीकनी अभीलाषा अणकरतो थको उपधी विना शारीरि मानसी संबंधी कलेश न पामे ॥ ३४ ॥

अर्थः—आ० सदोष आहारने तथा चोथ छठादिक आहारने प० पचखाण करवे णं० करी । भं० हे पुज जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे । आ० सदोष आहार लेवानो प० पचखाण करी । जी० जीवत्यनी । आ० वांछानो प्प० करवुं ते वो० छेदे । जी० जीवतव्यनी । आ० वांछानुं प्प० करवो ते वो० छेदीने जी० जीव । आ० आहार मं० विनां सं० क्लेश न० न पामे ॥ ३५ ॥

मूलः—३५ आहारपच्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? आ° जीवियासंसप्पओगं वोच्छिन्दइ, जीवियासंसप्पओगंवोच्छिन्दित्ता जीवे आहारमन्तरेणं न संकिलिस्सइ ॥ ३५ ॥

भावार्थ ३५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? सदोष आहार लेवानां पचखाण तथा चोथ छठादीक भक्ते आहारने पचखाणे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? सदोष आहारनां पचखाण करवे करीने जीवतव्यनी आशा वांछा करवानी ते छेदे अने जीवतव्यनी आशा वांच्छा

उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? रसेंद्रीने निग्रह करवे करी सारा माठा रसने विषे रागद्वेषनो निग्रह करवो उपार्जे ? अने ते रागद्वेषने निग्रह करवे करी जीव नवां कर्म न बांधे अने पुर्वे जे कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६५ ॥

अर्थः—फा० फरस इंद्रीयने नि० निग्रहकरवेकरी । भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु कहेछे ॥ फा० फरस इंद्रीयनुं नि० निग्रहकरवेकरी ॥म० मनोज्ञ अ० अमोज्ञ फा० फरसने विषे रा० राग दो० दोष एटले द्वेषनुं नि० निग्रहकरवुं ज० उपराजे त० तेरागद्वेषने च० निमित्ते । क० कर्म न० न बं० बांधे ॥ पु० पुर्वे ब० बांध्याहोयते च० पुरणे नि० षपावे ॥ ६६ ॥

मूलः—६६ फासिन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? फा० मणुन्नामणुन्नेसु फासेसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६६ ॥

भावार्थ ६६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? स्पर्शेंद्रीय (काया) ने निग्रह करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? स्पर्शेंद्रीयने निग्रह करवे करी स्पर्शेंद्रीयने विषे रागद्वेषनो निग्रह करवो उपार्जे ? अने ते रागद्वेषनो निग्रह करवे करी जीव नवां कर्म न बांधे अने पुर्वे जे कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६६ ॥

अर्थः—को० क्रोधने वि० जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ को० क्रोधने वि० जितवेकरी खं० क्षमा ज० उपराजे । को० क्रोधे करी जे कर्मने बांधीए

जोगी णं जीवे नवं कम्मं न बन्धइ, पुव्वबद्धं निज्जरेइ ॥ ३७ ॥

भावार्थ ३७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापारनां पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापारनां पचखाण करवे करीने अजोगी (मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापार रहीत) पणुं उपार्जे अने अजोगीपणे जीव नवां कर्म न वांधे ने पुर्वे जे कर्म वांधेल होय ते क्षय करे ॥ ३७ ॥

अर्थः—स० शरीरनी सुश्रुषाने प० पचखाण करवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ स० शरीरनी सुश्रुषाने ॥ प० पचखाण करवे करी ॥ सि० सिद्धना अ० अतिशय तेणे भवे तथा परभवे सिद्धना गुण पामे ॥ गु० गुणपणो वर्ण ५ ॥ गंध २ रस ५ फरस ८ ॥ इत्यादि करी रहितपणो ॥ नि० निपजावे सि० सिद्धना अ० अतिशय ते गु० गुणे करी ॥ सं० सहित य० णं० वळी जी० जीव ॥ लो० लोकाग्रे मोक्ष उ० पाम्यो छतो प० अतिशे सु० सुखी भ० होय ॥ ३८ ॥

मूलः—३८ सरीरपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० सिद्धातिसयगुणकित्तणं निव्वत्तेइ, सिद्धातिसयगुणसंपन्ने य णं जीवे लोगग्गमुवगए परमसुही भवइ ॥ ३८ ॥

भावार्थ ३८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? शरीरनी शुश्रुषा (शोभा तथा सारवार) नां पचखाण करवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! शरीरनी शुश्रुषानां पचखाण करवे करीने सिद्धना ३१ अतिशय (पांचवर्ण, २ गंध, ५ रस, ५ संस्थान, ८ स्पर्श, ३ वेद, काया,

छे ते क्षय करे ॥ ६८ ॥

अर्थः—मा० मायाने वि० जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ मा० मायाने ॥ वि० जितवेकरी अ० सरल सभाव ज० उपराजे ॥ मा० मायाने करवेकरी जेकर्म बांध्याछे वे० पछे ते भोगवे तेहवा क० कर्म न० न सरलपणे ब० बांधे । मायाए करीने जे कर्म्म पु० पुर्वे ब० बांध्यां छे तेकर्म च० वळी नि० षपावे ॥ ६९ ॥

मूलः—६९ मायाविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? मा° अज्जवं जणयइ, मायावेयणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६९ ॥

भावार्थ ६९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? कपटने जीतवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? कपटने जीतवे करी शरळ भाव (भद्रीकपणुं) उपराजे अने कपट करवे करीने जे कर्म बांधीने पछी भोगववां पडे, तेहवां कर्म शरळपणे करी न बांधे अने पुर्वे जे कपट करीने कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६९ ॥

अर्थः—लो०लोभने वि०जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज०उपराजे ॥ हवेगुरु उत्तर कहेछे॥ लो० लोभने वि० जिपवेकरी सं०संतोष ज० उपराजे ॥ लो० लोभेकरीने जेकर्म बांधीने वे० पछे भोगवे तेहवा क० कर्म संतोषे न० न बं० बांधे ॥ पु०लोभेकरी जेकर्म पुर्वे ब० बांध्याछे तेकर्म च०वळी नि०खपावे ॥ ७० ॥

मूलः—७० लोभविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? लो° संतोसं जणयइ, लोभवे-

रुप कलेश करवो न होय, कषाय रहीत होय, सदाय तुं अपराध करेछे, इत्यादीक तुं तुं करवापणुं न होय, एहनो संयम घणो होय, संवर घणो होय भाव समाधी घणी होय अने ज्ञानादीक समाधीए करी सहित होय ॥ ३९ ॥

अर्थः—भ० आहार पाणी भातनो प० पचखाण एटले संथारो करवे णं० करी ॥ भं० हे पूज्य जी० जीव ॥ किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ भ० भातनुं पचखाण करवे करी ॥ अ० घणा भ० भवना स० सइ करवाना कर्म होय ते नि० टाले ॥ ४० ॥

मूलः—४० भत्तपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? भ° अणेगाइं भवसयाइं निरुम्भइ॥४०॥

भावार्थ ४० गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! आहार पाणीनां पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! आहार पाणीनां पचखाण करवे करी अनेक भव करवाना होय, ते नाश करी संसार अल्प करे ॥ ४० ॥

अर्थः—स० अनादिकालनो हिंस्यादिक अढार पापस्थानक करवानो स्वभावछे ॥ प० तेहना पचखाण करवे णं० करी ॥ भं० हे पूज्य ॥ जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ स० जीवना स्वभावनो प० पचखाण सर्वविरती करवे करी । अ० अनुक्रमे शुक्ल ध्यान ते मोक्षने पाम्या विना पाछो वळे नहि एहवो शुक्लध्यान ते ज० उपराजे ॥ अ० शुक्लध्याननो चोथो भेद ते ॥ प० पडिवज्र्योछे जेणे य० ते अ० अणगार साधु च० चार के० केवली संबंधिया क० कर्मना विभाग ॥ से० ते ख० खपावे ॥ तं० ते जेमछे तेम अनुक्रमे ज० कहेछे वे० वेदनी १ ॥ आ० आउखो २ ॥ ना० नामकर्म ३ ॥ गो० गोत्रकर्म ४ ए ४ कर्म क्षय करे ॥ त० तेवार प० पछे ॥

नीपजावे (जावसजोगी० इहांएम नसदहवुं जेसुभ जोगमांहि इरियावहिनो बंधपडेछे ॥ प्रकरणेना मानणहार सुभ योगथी इरियावहिनो बंधसदहेछे ॥ अत्रउत्तर ॥ सुभजोग तेसंजमछे अने तपसंजमथीतो एके ॥ कर्मनीप्रकृतिन बंधाय तोस्यार्थीबंधायछे तेकहेछे ॥ तिहांवेदनी कर्मछे तेत्रण कर्मथी वळीयुंछे ॥ ते वेदनी वेदतोथको ७।८।६॥१। कर्मबांधे तेअत्रे १३ मे वेदना वेदेछे ॥ तेएक इरियावहिरूप वेदनीबांधी तेवेदना उदयमाटे) जा० ज्यांलगे स० मनवचन कायाना व्यापारवंत भ० होय ॥ ता० तिहांलग इ० इर्यावही क० कर्म नि० बांधे ॥ सु० सुखकारीओ जीवसंघाते तेकर्मना फ०फरसछे तेदुखकारीनथी ॥ दु० बेसमयनी ठि०स्थितिते तं० तेकर्म प०पहिले स०समय ब०बांधे बि० बीजे स०समय तेकर्मने वे० भोगव्ये ॥ त० तेकर्म त्रीजे स० समय नि० षपावे ॥ तं० तेइरियाव हिकर्म ब० बांध्यो हतो पु० फरस्यो उ०उदयपाम्यो ॥ वे० भोगवुं नि० तेकर्म क्षयगयुं ॥ से० तेआगमी य० वळी (का० काले) अ० कर्मरहित चा० वळी भ० होय ॥ ७१ ॥

मूलः—७१ पिज्जदोसमिच्छादंसणविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? पि० नाणदंसणचरित्ताराहणयाए अब्भुट्ठेइ अट्ठविहस्स कम्मस्स कम्मगण्ठिविमोयणयाए तप्पढ-मयाए जहाणुपुव्वीए अट्ठवीसविहं मोहणिज्जं कम्मं उग्घाएइ, पञ्चविहं नाणावरणिज्जं नवविहं दंसणावरणिज्जं पञ्चविहं अन्तराइयं, एए तिन्नि वि कम्मंसे जुगवं खवेइ. तओ पच्छा अणुत्तरं कसिणं पडिपुण्णं निरावरणं वितिमिरं विसुद्धं लोगालोगप्पभावं केवलव-रनाणदंसणं समुप्पाडेइ; जाव सजोगी भवइ, ताव इरियावहियं कम्मं निबन्धइ सुहफरिसं

प्रसस्तभलोयतीनो लिं० वेस । वि० ते निर्मल स० समक्तनो धणी होय । स० सत्व वल वीर्यपणो अने । स० पांचसुमति । स० संपूर्णछे जेहनी तेभणी ।। स० सर्व पा० प्राण भू० भुत जी० जीव स० सत्व । वी०पीडा न करे तेभणी विस्वास उपजे तेहवो यतीनो रु० वेसछे ।। अ० अल्प प्रतिलेंपनाछे जेंहने थोडा उपगरण होय तेहने थोडि प्रतिलेषणा करवी होय जि० जितेंद्रि ते वि० विस्तीर्ण त० तप अने स० समति इर्यादीके करी । स० सहित या० वळी भ० होय ।। ४२ ।।

मूलः—४२ पडिरूवयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? प॰ लाघवियं जणयइ, लघुभूए णं जीवे अप्पमत्ते पागडलिङ्गे पसत्थलिङ्गे विसुद्धसम्मत्ते सत्तसमिइसमत्ते सव्वपाणभूयजीवस-त्तेसु वीससणिज्जरूवे अप्पडिलेहे जिइन्दिए विउलतवसमिइसमन्नागए यावि भवइ ।।४२।।

भावार्थ ४२ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? स्थीवर कल्पीनो वस्त्रादीक प्रगट व्यवहार शुद्ध साधुना वेशे करी जीव शुं फळ ऊपार्जे ! ते वारे गुरु ऊतर कहेता हवा के हे वत्स ! माया रहित शुद्ध साधुना वेशे करी द्रव्यथी अल्प ऊपगरणने भावथी अपतिबंधपणुं ऊपार्जे, द्रव्यथी ने भावथी ऊपगरणना भारथी हळवो होय, ते जीव प्रमाद रहित होय, वळी निश्चे व्यवहार शुद्ध यतीनो वेश होय अने जीव दया नो हेतु रजोहरणादीके करी प्रसस्त यतिनो वेश ते निर्मळ सम्यकत्वनो धणी होय ने सत्व, बळ, धैर्यपणुं, पांच समिती संपूर्ण छे जेहने तेथी सर्व प्राण भूत जीव सत्वने पीडा न करे एम विश्वासनो हेतु यतीनो वेशछे, वळी जेहने अल्प उगरण छे, तेहने प्रतिलेखणा पण अल्प छे, जीतेंद्रीयने विस्तीर्ण तपने इर्यादीक पांच स-

सेष आ० आउपो थाकतो होय तेवारे जो० मन वचन कायाना व्यापार नि० रुंधतो क० थको बंधने षपाववा रह्योतो । सु० सुक्ष्म कि० मन वचन कायानां व्यापार। अ० पाछा पडवानो आचार नथी एहवुं ॥ सु० शुक्लध्यांन झा० ध्यातो थको । त० तेमाहे प० पहिलुं म० मनना जो० व्यापार नि० रुंधे ॥ व० वचननो जो० जोग व्यापार नि० रुंधिने आ० उस्वास पा० निस्वास नि० रुंधे क० रुंधीने । ई० लगारेक । पं० पांच र० नान्हा अ० अक्षर । अ इ उ ऋ लृ उ० उचार करता अ० थोडो काल लगे एहवी सलेसी पडिवरजी होय य० णं० ते । अ० अणगार। स० मन वचन कायाना व्यापारनीछेदाणीछे। कि० क्रिया अ० कर्मक्षय किधा विना जे ध्यांन पाछो वले नहि एहवो सु० शुकल ध्यांन झि० ध्यातो थको। वे० वेदनी आ० आउषा कर्म्म ना० नाम कर्म गो० गोत्र कर्म च० वळी । ए० ए च० च्यार क० कर्मना अंसविभाग जु० समकाले ख० षपावे॥ (जु० समकाले ख० षपावीने । तयो० तेवारपछी ते च्यार कर्म षपावे माटे । उदारिकादिक ३ सरिर षपावे करी) ॥ ७२ ॥

मूलः–७२ अह आउयं पालइत्ता अन्तोमुहुत्तद्धावसेसाए जोगनिरोहं करेमाणे सुहुमकिरियं अप्पडिवाइं सुक्कज्झाणं झायमाणे तप्पठमयाए मणजोगं निरुम्भइ, वइजोगं निरुम्भइ, आणपाणनिरोहं करेइ, ईसिं पञ्चरहस्सक्खरुच्चारणद्धाए य णं अणगारे समुच्छिन्नकिरियं अनियट्टिसुक्कज्झाणं झियायमाणे वेयणिज्जं आउयं नामं गोत्तं च, एए चत्तारि कम्मंसे जुगवं खवेइ ॥ ७२ ॥

भावार्थ ७२ गद्यः–ते केवळी अंतरमुहुर्तादीक जेटलुं आयुष्य होय तेटलुं पाळीने अंतरमुहुर्त शेष बाकी

मांही अणआववुं उपार्जे (अर्थात मोक्ष पोहोंचे) संसार मांही अणआववुं पाम्या थकां ते जीव सारिरी मानसी दुःखनो भोगवनार न होय ॥ ४४ ॥

अर्थः—वी० रा० राग द्वेष रहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरुउत्तर कहेछे । वी० राग द्वेष रहितपणे करीने ने० पुत्रादिकने विषे स्नेह रुपीओ वं० बंधन त० लोभरुपीओ व० बंधन य० वळी वो० छेदे । म० मनोज्ञ अ० अमनोज्ञ । स० शब्द फ० फरस (र० रसस्वाद मधुरादि) रु० रुप गं० गंधने विषे चे० निश्चे वि० वैराग्य पामे राग द्वेष क्षयकरे ॥ ४५ ॥

मूलः—४५ वीयरागयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? वी° नेहाणुबन्धणाणि तण्हाणु-बन्धणाणि य वोच्छिन्दइ, मनुन्नामणुन्नेसु सद्द-फरिस-रूव-गन्धेसु चेव विरज्जइ ॥ ४५ ॥

भावार्थ ४५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? रागद्वेष रहितपणे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? रागद्वेप रहितपणे करीने पुत्रादिकने विषे स्नेहरुपी बंधन तेमज लोभरुपी बंधनने छेदे अने मनोज्ञ (मनने गमता) अमनोज्ञ (मनने अणगमता) एवा शब्दरुप रस गंध ने स्पर्श वैराग्य पामीने रागद्वेषँ क्षय करे ॥ ४५ ॥

अर्थः—ख० क्षमाए णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ख० क्षमाए करी प० परिसहने जि० जीते ॥ ४६ ॥

मूलः—४६ खन्तीए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? ख° परीसहे जिणइ ॥ ४६ ॥

भावार्थ ७३ गद्यः—उदारिक शरिर, तेजश शरिर, कार्मण शरिर ए सर्व छांडीने समश्रेणी पाम्यो आपणा जीवनी अवगाहनाने जेटला आकाश प्रदेश करवा जोइए तेटला उपरांत अधीका प्रदेश अणस्पर्शतो वांकी गती अणकरतो थको एके समे उंचो मोक्षने विषे ज्ञाननो उपयोगवंत सिद्ध थाय, मुक्तिपद पामे, तेहने सर्व अर्थनी सिद्धी थाय ने लोकालोकनुं स्वरुप जाणे ने कर्मथी मुक्त थाय ने कर्मरुपी दावानळ ओलवीने शीतळीभुत थाय ने सर्व दुःखनो अंत करे ॥७३॥

अर्थः—हवे श्री सुधर्मा स्वामी जंबू प्रत्ये कहेछे। ए० ए ख० निश्चे स० सम्यक्त प० पराक्रमवंत ॥ अ० अध्ययननो अ० अर्थ स० समण तपस्वी। भ० भगवंत म० श्री महावीरदेवें। आ० सामान्य प्रकारे कह्यो ॥ प० स्वरुपने कहेवे करी परुप्या। प० घणा भेदने देषाडवे करी। दं० दृष्टांत कहेवे करी देषाड्यो ॥ उ० उपदेस्यो ॥ इ० श्री सुधर्मास्वामीए जंबू प्रते कह्युं। हे जंबू जेम मे श्री महावीरदेव समीपे सांभल्युं होय तेम तुंज प्रते बे० कहुंछुं ॥ २९ ॥

मूलः—एस खलु सम्मत्तपरक्कमस्स अज्झयणस्स अट्ठे समणेणं भगवया महावीरेणं आघविए पन्नविए परूविए दंसिए उवदंसिए ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री सम्मत्तपरक्कमे नामा एकोनत्रिंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २९ ॥

भावार्थ गद्यः—श्री सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेताहवा के हे जंबू ? ए निश्चे सम्यक्त्व पराक्रम नामे अध्ययननो अर्थ श्रमण तपस्वी भगवंत महावीर देवे सम्यक प्रकारे कहेलछे अने फळ देखाडवेकरी जणाव्युं ने स्वरुपने परुपवेकरी परुप्युं ने घणा भेदने देखाडवे ने द्रष्टांतेकरी देखाडयुंछे ने उपदेश्युंछे, एम

सं० । सहित णं० वळी जी० जीव । ध० धर्मनो आ० आराधक भ० होय ॥ ४८ ॥

मूलः—४८ अज्जवयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? अ° काउज्जुययं भावुज्जुययं भासुज्जुययं अविसंवायणं जणयइ,अविसंवायणसंपन्नयाए णं जीवे धम्मस्स आराहए भवइ ॥४८॥

भावार्थ ४८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य! सरळपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे! तेवारे गुरु ऊत्तर कहेता हवा के हे वत्स! सरळपणे करी कायानुं सरळपणुं होय, अभिप्रायनुं सरळपणुं होय, भाषानुं सरळपणुं होय ने परने अणछेतरवुं ऊपार्जे, पर जीवने अणछेतरवे करी जीव धर्मनो आराधक थाय ॥ ४८ ॥

अर्थः—म० अहंकार रहितपणे णं०करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे । म० अहंकार रहितपणे करी अ० अणउधतपणुं ज० उपराजे । अ० अणउधतपणे करी सहित जी० जीव । मि० सुवालापणुं अने म० अहंकार रहितपणुं करी सं० सहितथको जाती १ । कुळ २ । बल ३ । रुप ४ । तप ५ । लाभ ६ । श्रूत ७ । एश्वर्य ८ ए अ० ८ म० मदना ठा० थानक नि० टाले ॥ ४९ ॥

मूलः—४९ मद्दवयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? म° अणुस्सियत्तं जणयइ, अणुस्सियत्तेण जीवे मिउमद्दवसंपन्ने अट्ठ मयट्ठाणाइं निट्ठावेइ ॥ ४९ ॥

भावार्थ ४९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य! अहंकाररहितपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे? तेवारे गुरु ऊत्तर कहेता हवा के हे वत्स! अहंकाररहितपणे करी अणऊद्धतपणुं ऊपार्जे अने अणऊद्धतपणे करी सुंहाळापणुं होय, अहंकार रहितपणे १ जाती, २ कुळ, ३ वळ, ४ रूप, ५ तप, ६ श्रूत, ७ लाभ ८ ऐश्वर्य,

रात्रीभोजनथी निवर्त्यौ, एहवो जीव होय ते नवां कर्म ग्रहण करवाथी रहीत थाय ॥२॥

अर्थः—पं० पांच स० सुमति सहित । ति० त्रण गु० गुप्ति सहित। अ० कषाय रहित जि० जितेंद्रि ॥ अ० त्रण गारव रहित य० वळी । नि० त्रण शल्य रहित । जी० एहवो जीव होय ते हो० थाय अ० नवाकर्म नग्रहे ॥३॥

मूलः—पञ्चसमिओ तिगुत्तो अकसाओ जिइन्दिओ ।

अगारवो य निस्सल्लो जीवो होइ अणासवो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—पांच समिति ने त्रण गुप्ती सहीत, कषाय रहीत, जीतेंद्री, त्रण गर्व रहीत, त्रण सल्य रहीत एहवो जीव होय ते नवां कर्म ग्रहण करवाथी रहीत थाय ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० ए प्राण वधनी विरति प्रमुषने तु० वळी वि० विपरीत प्राणवधादिकने विषे । रा० राग दो० द्वेषे स० अतिशे उपराज्या कर्म । ख० षपावे ज० जेम भि० साधु य० वळी तं० ते मे० मुजने ए० एकाग्र म० मन थको सु० सांभल हे सिष्य मुजने कहेता थका ॥ ४ ॥

मूलः—एएसिं तु विवच्चासे रागदोससमज्जियं ।

जहा य खवई भिक्खू तं मे एगमणो सुण ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ-गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए प्राणवधादीक निवर्तीं प्रमुखथी विमीत ते प्राणवधादीके तथा रागद्वेषे करी अतिशे पापकर्म उपार्जेलां ते कर्म जेवी रीते साधु खपावे ते एकाग्र चिते करी सांभळ ॥४॥

अर्थः—ज० जेम म० मोटा त० तळावने । सं० रुंधे थके ज० नवुं पाणी आ० आववानो ठांम । उ० पहेलुं

क्रिया करवानी स० समार्थाई ज० उपराजे ॥ क० प्रतिलेपणादिक जेणी विधि क्रिया करवानी विधि कहिछे तेम करे ते करण सत्यने विषे व० वर्तंतो जी० जीव । ज० जेम वा० वचने करी कहि आम क्रिया करवी ॥ त० ते क्रिया तेमज का० करणहार या० वळी भ० होय ॥ ५१ ॥

मूलः—५१ करणसच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ, ? क० करणसत्तिं जणयइ. क- रणसच्चे वट्टमाणे जीवे जहा वाई तहा कारी यावि भवइ ॥ ५१ ॥

भावार्थ ५१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के पूज्य ? जेवी रीते पडीलेहणादीक क्रिया करवानी विधी कही छे, तेवी रीते करतो थको जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! जेवी रीते प्रतिलेखणादीक क्रिया करवानी विधी कही छे, तेवी रीते करतो थको जीव क्रिया करवानी समर्थाइ उपराजे अने विधीयुक्त प्रतिलेखणादीक करवाने विषे प्रवर्ततो जीव आ क्रिया आमज करवी, एम वचने करी कहे तेवीज रीते कायाए करीने क्रिया करे ॥ ५१ ॥

अर्थः—जो० मन वचन कायाना जोग स० सत्य पणे प्रवर्तावचे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे । जो० मन वचन कायाना जोग स० सत्यपणे प्रवर्तावव करी । जो० मन वचन कायाना जोगने वि० दोष रहित करे ॥ ५२ ॥

मूलः—५२ जोगसच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? जो० जोगं विसोहेइ ॥५२॥

भावार्थ ५२ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? मन वचन कायाना योग सत्यपणे प्रवर्तावचे करी

बाहिरो छव्विहो वुत्तो एवमब्भन्तरो तवो ॥ ७ ॥

गाथा. ७ भावार्थः—ते तप बाह्यने अभ्यंतर एवा बे प्रकारनो कह्याछे, तेमां बाह्यतप ६ प्रकारे अने अभ्यंतर तप पण ६ प्रकारे कहेल छे ॥ ७ ॥

अर्थः—हवे बाह्य तपना नाम कहेछे अ० नमोकारसी आदि अणसण तप । १ । ऊ० उणोदरी तप ।२। भि० आठ प्रकारनी गोचरिनी विधि ते भिक्षाचारि ३ य०वळी । र० रस परित्याग ४॥ का० काया कि० कलेश तप ५ ॥ सं० इंद्रि गोपवी राषे ते संलीनता तप ६ य० वळी । ब० ए छ प्रकारे बाह्य त० तप हो० होय ॥८॥

मूलः—अणसणमूणोयरिया भिक्खायरिया य रसपरिच्चाओ ।

कायकिलेसो संलीणया य बज्झो तवो होइ ॥ ८ ॥

गाथा. ८ भावार्थः—हवे ६ प्रकारना बाह्यतपनां नाम कहे छे, १ अणसण, २ उणोदरि, ३ भिक्षाचरी, ४ रस परित्याग, ५ काय कलेश, ६ संलीनता ए छ प्रकारे बाह्य तप कह्यो. ॥ ८ ॥

अर्थः—इ० थोडाकालनी मर्यादा ते नमोकारसी प्रमुष म० मरण का० काळे ते जावजीवनो अणसण य० वळी अ० अणसण दु० बे प्रकारे भ० होय । इ० थोडाकाल बे घडि आदि मर्यादा पुरी थइ पछी । सा० ते भोजननी करवानी वांछा सहित होय १ ॥ नि० भोजन करवानी वांछा रहित उ० वळी बि० ए बीजो अणसण ॥ ९ ॥

मूलः—इत्तरिय मरणकाला य अणसणा दुविहा भवे ।

इत्तरिय सावकङ्खा निरवकङ्खा उ बिइज्जिया ॥ ९ ॥

जोग धर्म ध्यानादिकना व्यापारना सा० साधन धर्म उपरे एकाग्र चित्त करी जु० सहित या० वळी भ० होय ॥५४॥

मूलः—५४ वयगुत्तयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? व० निव्वियारत्तं जणयइ, निव्वियारे णं जीवे वइगुत्ते अज्झप्पजोगसाहणजुत्ते यावि भवइ ॥ ५४ ॥

भावार्थ ५४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? वचन पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्ताववे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? वचन पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्ताववे करी चार विकथानुं अणकरवापणुं उपराजे, विकथाने अणकरवे करी जीव सर्व वचन गुप्ती सहीत थको मनना धर्म ध्यानादीक व्यापारना साधन धर्म उपरे एकाग्र चितपणेकरी सहित होय (अर्थात ध्यान धरवायोग्य साधक होय) ॥५४॥

अर्थः—का० काया गु० गुप्त णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे । का० काय गु० गुप्तपणो करी सं० संवर ज० उपराजे सं० संवर का० काया गु० गुप्ते करी सहित थको पु० वली पा० पाप कर्म जे आववाना हेतुछे नि० रुंधे क० करे ॥ ५५ ॥

मूलः—५५ कायगुत्तयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? का० संवरं जणयइ, संवरेणं कायगुत्ते पुणो पावासवनिरोहं करेइ ॥ ५५ ॥

भावार्थ ५५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? कायाने पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्तावत्रे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? कायाने पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्तावचे करी संवर उपार्जे अने संवरे करी कायगुप्ती सहीत थको पाप कर्म आववानां हेतु छे ते रुंधे ॥ ५५ ॥

तप थाय, ३ त्रीजो घनतप ते प्रतर तपने श्रेणी गुणो करीए तेवारे घनतप थाय, ४ वर्ग तप ते घनने घन गुणो करीए तेवारे वर्ग तप थाय ॥ १० ॥

अर्थः—त० तेवार पछी य० वळी व० वर्ग व० वर्ग तप ते वर्ग वर्ग गुणो करीए तेवारे वर्ग वर्ग तप नीपजे ए पं० पांचमो वर्ग तप ५ छ० छठो प० प्रकीर्ण त० तप ते कनकावळी रत्नावळी प्रमुख म० मन इ० वंछीत तप चि० चितने विषे मोक्षनो अर्थछे तो पामीए ना० जाणवो हो० होय इ० थोडाकालनो तप छ प्रकारे ॥११॥

मूलः—तत्तो य वग्गवग्गो पञ्चमो छट्ठओ पइण्णतवो ।
मणइच्छियचित्तत्थो नायव्वो होइ इत्तरिओ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—पांचमो वर्ग वर्ग तप ते वर्गने वर्ग गुणो करीए तेवारे वर्ग वर्ग तप थाय, ६ प्रकिर्ण तप ते पुर्वोक्त पांच तपथी जुदो पोतानी शक्तिने अनुसारे रत्नावळी कनकावळी विगेरे तप करवो ते. हवे ते पांच प्रकारना तपनुं उदाहरण कहे छे, जेम कोइए चार उपवास कर्यो ते श्रेणीतप, ते श्रेणीने श्रेणी गुणो कर्यो एटले चार चोकुं १६ उपवास कर्या ते बीजो प्रतरतप जाणवो, ते प्रतरने श्रेणी गुणो कर्यो एटले सोळ चोकुं ६४ उपवास कर्या ते त्रीजो घनतप जाणवो, ते घनने धन गुणो कर्यो एटले ६४ ने ६४ गुणा करतां चारहजार ने ९६ उपवास थया ते चोथो वर्गतप जाणवो, ते वर्गने वर्ग गुणो करतां चारहजार छनुंने चारहजार छनुंए गुणतां एकक्रोड ६७ लाख सीतोतेर हजार २१६ उपवास थायते वर्ग वर्ग तप जाणवो, ६ ठो प्रकिर्ण तप कनकावळी रत्नावळी विगेरेनुं उदाहरण अंतगड सुत्रथकी जोइ लेवुं, पुर्वोक्त पांच प्रकारना तपनुं उदहरण जुओ चोकडीना यंत्रमां

मूलः—५७ वयसमाहारणयाए भन्ते जीवे किं जणयइ ? व° वयसाहारणदंसणपज्जवे विसोहेइ, वयसाहारणदंसणपज्जवे विसोहित्ता सुलहबोहियत्तं निव्वत्तेइ, दुलहबोहियत्तं निज्जरेइ ॥५७॥

भावार्थ ५७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? वचन स्वाध्यायादीकने विषे सत्य भावे स्थापवे करी तथा वचन मर्यादाए धरतां जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? वचन स्वाध्यायने विषे सत्य भावे स्थापवे करी तथा वचन मर्यादाए धरता सम्यकत्वना पर्याय निर्मळ करे अने सम्यकत्वना निर्मळपणे करी जीव सुलभ बोधीपणुं निपजावे ने दुर्लभ बोधीपणुं टाळे ॥ ५७ ॥

अर्थः—का० कायाने स० साचेभावे संजमने विषे आ० थापवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे । का० कायाने स० साचेभावे संजमने विषे थापवे करी जी० जीव च० चारीत्रना प० पर्यायने वि० निर्मल करे । च० चारित्रना प० पर्याय वि० निर्मल करीने । अ० अनुक्रमे यथाख्यात च० चारित्रना प०पर्याय वि० निर्मल करे ॥ अ०यथाख्यात च०चारित्रना प०पर्यायने वि०निर्मल करीने । च० च्यार के० केवलीना क० कर्मना विभागने ख० खपावे त० तेवार प० पछी सि० सर्व अर्थनी सिद्धी होय बु० लोकालोकनुं सरुप जाणे मु० कर्मथी मुकाय । प० कर्मरुपीया दावानलने उपसमाववे करी शीतली भूत थाय ॥ स० सर्व दु० दुषनो अं० अंत क० करे मोक्ष जाय ॥ ५८ ॥

मूलः—५८ कायसमाहारणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? का° चरित्तपज्जवे विसोहेइ चरित्तपज्जवे विसोहित्ता अहक्खायचरित्तं विसोहेइ, अहक्खायचरित्तं विसोहे-

ए पुर्वोक्त आम्ना प्रमाणे पांचे प्रकारना तपनी गणत्री पोतानी बुद्धिए करी लेवी. ए पुर्वोक्त थोडा काळनो तप करवाथी चितने विषे जे मोक्षना अर्थनी वांछा छे ते पामीए ते अणसण तपनो प्रथम भेद कह्यो॥११॥

अर्थः—हवे मरणकालनुं अणसण कहेछे जा० जे सा० ते अ० अणसण तप म० मरणने विषे दु० बेहु प्रकारे सा० ते । वि० कह्युं भगवंते । स० एक हाथ पगादी हलावे ते भातनुं पचखाण अ० हाथ पगादिक हलावे नहि ते पादोपगमन बोजो अणसण । का० उठवुं सुवुं इत्यादिक । कायानी चि० चेष्टा करवी अथवा न करवी प० आश्री भ० होय बे प्रकारे अणसण ॥ १२ ॥

मूलः—जा सा अणसणा मरणे दुविहा सा वियाहिया ।
सवियारमवियारा कायचिट्ठं पई भवे ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हवे अणसण तपनो बीजो भेद जावजीव सुधीनो तप कहे छे, ए अणसण तप मरणने समे बे प्रकारे कहेल छे, ते प्रथम भक्त पचखाण, २ पादोपगमन, भक्त पचखाण ते हाथपगादीक हलावे पण चार आहारनां पचखाण अने पादोपगमन ते हाथपगादीक हलावे नहि, तेमज चार आहारनां पण पचखाण, ते ए प्रमाणे कायानी उठवा बेसवा रुप चेष्टा करवी अने न करवी एवो बे प्रकारनो अणसण तप जाणवो ॥१२॥

अर्थः—अ० अथवा वळी बे प्रकारे मरण स० एक प० श्रमणादिक वेयावच करावत्रा सहित अणसण अ० बीजो वेयावच करावत्रा रहित अणसण य०वळी आ० ए बे कह्या भगवंते । नी० वाघ सिंहादिकने भये ग्रामादिकने विषे संथारो करे ते नीहारि अ० पर्वतादिकने विषे अणसण (संथारो) छेहले अवसर करवो ते।

सात्रने वि० विषे सा० मेलणहार य० वळी अ० अहीलणीक पुजवायोग्य भ० होय तेहना स्वरुपनो जाण होय ॥५९॥

मूलः—५९ नाणसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? ना० जीवे सद्भावाहिगमं जणयइ, नाणसंपन्ने णं जीवे चाउरन्ते संसारकन्तारे न विणस्सइ, जहा सूई ससुत्ता न विणस्सइ तहा जीवे ससुत्ते संसारे न विणस्सइ, नाणविणयतवचरित्तजोगे संपाउणइ ससमयपरसमयविसारए य असंघायणिज्जे भवइ ॥ ५९ ॥

भावार्थ ५९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? श्रुत ज्ञानादीक ज्ञाने करी सहीतपणे जीव शुं फळ उपार्जे? तेवार गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स? श्रुत ज्ञानादीक ज्ञाने करी सहीतपणे जीव सर्व जीवादीकना भावनुं जाणपणुं उपराजे अने ज्ञाने करी सहीत जे जीव होय ते चार गती संसाररुपणी अटवीने विषे परिभ्रमण करवे मुक्ति मार्गथी दुर न पडे (अर्थात मुक्ति मार्गथी विणसे नहि), जेम सुत्रना दोरा सहीत सुइ (सोइ) कचरा मांही पडी होय ते विणसे नहि (अर्थात सुइ खोवाय नहि) तेम जीव पण सिद्धांतना जाणपणा सहीत होय ते संसारने विषे विणसे नहि (अर्थात जीव धर्म पामे) अने ज्ञानथी विनय तप चारित्रना योग्य प्रधान व्यापार पामे, वळी स्वसमय (जैन) नां सिद्धांत अने परसमय (अन्य धर्मि) नां सिद्धांत ए बंनेनो मेळवनार होय ने तेनां स्वरुपनो जाण होय ॥ ५९ ॥

अर्थः—दं० दरसने सं० सहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे दं० दरसन सं० सहित पणे करी भ० भव करवानो हेतु ते मि० मिथ्यात्व तेहने छे० छेद क०

अर्थः—जो० जेटलो ज० जीवने उ०वळी आ० आहार जेटली भुष होय ॥ त० तेटला आहार मांहेथी ओ० उणो तु०वळी जो० जे क० करे । ज० जघन्य थोडो तो ए०एक सि०सिथ्यादिक । ए०एम द० द्रव्यथी उणोदरी तप उ० वळी भ० होय ॥ १५ ॥

मूलः—जो जस्स उ आहारो तत्तो ओमं तु जो करे ।
जहन्नेणेगसित्थाई एवं दव्वेण ऊ भवे ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जे जीवने जेटलो आहार मांहीथी थोडामां थोडो एक सीथा (दाणा) दीक उणो (ओछो) आहार करे ते द्रव्यथी उणोदरी तप कहीए ॥१५ ॥

अर्थः—गा० गांमने विषे । न० नगरने विषे त० तेमज रा० राजावसे ते राजधानीने विषे । नि० जिहां वाणीया घणा वसता होय तिहां य०वळी आ०रुपा सोनाना आगरादिकने विषे प०घणे वृक्षेकरी सहित ठाम चोरपल्ली प्रमुष । खे० जिहां माटीनो गढ छे तिहां । क० सामान्य नगरने विषे । दो० जलवटनो मार्ग अने थलवटनो मार्ग पण होय ते दोण मुषने विषे । प० पाटणने विषे । मं० जेहने पासे संघले अढी अढी कोसे गाम होय सं० क्षत्रियादिक ४ वर्ण वसेछे । तिहां अथवा कोइ एक भय उपजे तेवारे धांन प्रमुष पर्वत उपरे वहीने लेइ जाय ते संबाहने विषे ॥ १६ ॥

मूलः—गामे नगरे तह रायहाणिनिगमे य आगरे पल्ली ।
खेडे कब्बडदोणमुहपट्टणमडम्बसंबाहे ॥ १६ ॥

मूलः—६१ चरित्तसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? च॰ सेलेसीभावं जणयइ, सेलेसिं पडिवन्ने य अणगारे चत्तारि केवलिकम्मंसे खवेइ, तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ सव्वदुक्खाणमन्तं करेइ ॥ ६१ ॥

भावार्थ ६१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? चारित्र सहीतपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स? चारित्र सहीतपणे करी शैलेशी (शैल एटले पर्वत अने एशी एटले ठाकोर अर्थात पर्वतनो ठाकोर मेरु पर्वत) नी पेरे निश्चळ भाव उपराजे अने जे शैलेशीनो भाव अंगीकार करेल छे ते अणगार १ वेदनी २ आयुष्य ३ नाम ४ गौत्र ए चार कर्मना अंश क्षय करे, तेवार पछी सर्व अर्थनी सिद्धी होय, लोकालोकनुं स्वरुप जाणे, कर्मथी मुकाय, कर्मरुपी दावानळ ओलवी शीतळी भुत थाय ने सर्व दुःखनो अंत करे ॥ ६१ ॥

अर्थः—सो॰ श्रोतेंद्रिनुं नि॰ निग्रह करवे णं॰ करी भं॰ हेपूज्य जी॰ जीव किं॰ शुं ज॰ उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ सो॰ श्रोतेंद्रियने नि॰ निग्रह करवेकरी म॰ मनोज्ञ अ॰ अमनोज्ञ स॰ सब्दनेविषे रा॰ राग दो॰ दोषनुं नि॰ निग्रहकरवुं ज॰ उपराजे त॰ तेरागद्वेषने च॰ निमिते क॰ कर्म न॰ न बं॰ बांधे ॥ पु॰ जेकर्म पुर्वे च॰ पुरणे बं॰ बांध्या ते नि॰ खपावे ॥ ६२ ॥

मूलः—६२ सोइन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? सो॰ मणुन्नामणुन्नेसु सद्देसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६२ ॥

विषे, १६ समाये (जीहां सराहे (धर्मशाळा) ने विषे हजारो पंथी लोको वासो रहे ते) ने विषे, १७ घोसेय विषे, १६ समाथे (जीहां गाय प्रमुख गोकुळ होय ते) ने विषे, १८ थळि (जीहां रेतीना उंचा ढगला होय ते) ने विषे, १९ (जीहां गाय प्रमुख गोकुळ होय ते) ने विषे, २० खंधार (कटक उतरवानां स्थानक ते) ने विषे, २१ सथे सेन्या (जीहां चतुरंगीणी सन्या ते) ने विषे, २२ संवट (जीहां हथियारादीक रहे ते) ने विषे, २२ संवट (जीहां (जीहां सार्थवाहनो साथ उतरवानां स्थानक तथा जीहां हथियारादीक रहे ते) ने विषे, २३ कोटे (कोट सहीत जे गाम होय ते) ने विषे ॥ १७ ॥ भय माटे लोको एकठां मळीने रहे ते स्थानक) ने विषे, २३ कोटे (कोट सहीत जे गाम होय ते) ने विषे ॥१७॥

अर्थः-वा० वाडाने विषे व० वळी र० घरनी तथा चउटानी सेरिने व० विषे घ० घरने विषे वा० अथवा ए० एणे प्रकारे इ० एटलो खे० क्षेत्र तिहां ॥ क० कल्पे आहारादिक उ० वळी । ए० ए पूर्वे जे कह्या ते स्थानक आदी ओरडा प्रमुषने विषे आहार मळशे तो लेशुं । ए० एणे प्रकारे खे० षेत्रथी उणोदरी त० तप उ०वळी भ० होय ॥१८॥

मूलः-वाडेसु व रच्छासु व घरेसु वा एवमित्तियं खेत्तं ।
कप्पइ उ एवमाई एवं खेत्तेण ऊ भवे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-२४ पाडा (मोहोल्ला) ने विषे, २५ घरनी तथा चौटानी सेरीने विषे, २६ एहवो घरने विषे, २७ ओरडाने विषे, ए पुर्वोक्त क्षेत्र कह्युं ते क्षेत्रने विषे जो आहार मळशे तो लेशुं ! ! ! एहवो अभीग्रह धारे ते क्षेत्र थकी उणोदरी तप होय ॥ १८ ॥

अर्थः-पे० पेटिने आकारे चोषुणी गोचरि करे य० वळी । अ० अर्ध पेटिने आकारे गोचरि करे ते अर्द्ध पेटी ते बीजो भेद २ ॥ इहां गोचरि । गो० बळद प्रमुष वाटे हींडतां मु० मात्रुं करे तेम घर आवां पाछां

गंधनेविषे रा० राग दो० द्वेष नि० निग्रह करवो । ज० उपराजे त० तेरागद्वेष च० निमित्ते च० पूरणे । क० कर्म न० न बं० बांधे ॥ पु० जेकर्म पुर्वे वं० वांध्याहोयते नि० षपावे ॥ ६४ ॥

मूलः—६४ घाणिन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? घा° मणुन्नामणुन्नेसु गन्धेसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६४ ॥

भावार्थ ६४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? घ्राणेंद्री (नासिका) ने निग्रह करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? घ्राणेंद्रीने निग्रह करवे करी सारा माठा गंधने विषे राग द्वेषनो निग्रह करवो उपार्जे ? अने ते रागद्वेषने निग्रह करवे करी जीव नवां कर्म न बांधे ने पुर्वे जे कर्म बांधेल छे, ते क्षय करे ॥ ६४ ॥

अर्थः—जि० जिभेंद्रियनो नि० निग्रहकरवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव । किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ जि० जिभेंद्रियनुं नि० निग्रहकरवेकरी म० मनोज्ञ ॥ अ० अमनोज्ञ र० मधुरादिक रसना स्वादने विषे । रा० राग दो० द्वेष नि० निग्रहकरवो ज० उपराजे त० तेरागद्वेष च० निमित्ते क० कर्म न० न बं० बांधे । पु० पुर्वे जेकर्म ब० वांध्याहुवेते च० वळी नि० षपावे ॥ ६५ ॥

मूलः—६५ जिब्भिन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? जि° मणुन्नामणुनेसु रसेसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६५ ॥

भावार्थ ६५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? रसेंद्री (जीभ) ने निग्रह करवे करी जीव शुं फळ

गाथा २० भावार्थः—दिवसना चार पोहोरनुं प्रमाण करे, एटले दीवसना चार पोहोर छे, तेमांही अमुक पोहोरे मळे तो लेवुं, एवो अभीग्रह धारी विचरे, ते काळ थकी उणोदरी तप जाणवो ॥ २० ॥

अर्थः—अ० अथवा त० त्रीजी पो० पोरसीए । ऊ० कांइक उणे थके घा० च्यार आहार ए० गवेषतो थको प्रवर्ते च० पोरसीने चोथे भागे वा० अथवा पांचमे भागे उणी पोरसी ए० एणे प्रकारे का० कालथी उणोदरि तप ऊ० वळी भ० होय ॥ २१ ॥

मूलः—अहवा तइयाए पोरिसीए ऊणाइ घासमेसन्तो ।
चउभागूणाए वा एवं कालेण ऊ भवे ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—वळी त्रीजा पोहोरे उणी पोरसीए तथा चोथे पोहोरे उणी पोरसीए, अथवा पांचमे भागे उणी पोरसीए इत्यादीक मळशे, तो लेवुं? एहवो अभीग्रह धारीने विचरे, ते काळ थकी उणोदरी तप जाणवो॥२१॥

अर्थः—हवे भावथी उणोदरी तप इ० स्त्री वा० अथवा पु० पुरुष वा० अथवा ॥ अ० आभरण सहित वा० अथवा न० आभरण रहित होय वा० वि० अथवा अ० अनेरो कोइएक व० बालवय १ यौवनवय २ ॥ वृद्धावय ३ ए ३ वयमांहि कोइएक वयने विषे प्रवर्तता आहार देशे तो लेवुं वा० अथवा । अ० अनेरो कोइएक पटोळी साडि प्रमुख व० पदपूरणे व० वस्त्र सहित हुस्ये तेहने हाथे लेस्युं ॥ २२ ॥

मूलः—इत्थी वा पुरिसो वा अलंकिओ वा नलंकिओ वा वि ।
अन्नयरवयत्थो वा अन्नयरेणं व वत्थेणं ॥ २२ ॥

वे० पछेते कर्म भोगववा तेहवा क० कर्म क्षमाएकरी न० न व० वांधे ॥ पु० क्रोधेकरीने जेपूर्वेकर्म वं० वांध्याछे तेकर्म च० वळी नि० षपावे ॥ ६७ ॥

मूलः—६७ कोहविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? को° खन्तिं जणयइ, कोहवेयणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६७ ॥

भावार्थ ६७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? क्रोधने जीतवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा, हे वत्स ? क्रोधने जीतवे करी क्षमा उपराजे अने क्रोध करवे करी जे मोहनी कर्म भोगववुं पडे ? ते कर्म क्रोधरहीतपणे करी न वांधे अने क्रोधे करी जे पुर्वे कर्म वांधेल छे ते कर्म क्षय करे ॥६७॥

अर्थः—मा० मानने वि० जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हेवगुरु उत्तर कहेछे। मा०मानने। वि० जितवेकरी म० अहंकार रहितपणो ज० उपराजे। मा० मानेकरी जेकर्म वांध्याते वे० पछेते कर्म भोगवे तेहवां क० कर्म निरहंकारपणेकरी न० न वं० वांधे ॥ पु० मानेकरी जेकर्म पुर्वे व० वांध्याछे तेकर्म च०पूरणे नि०षपावे॥६८॥

मूलः—६८ माणविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? मा° मद्दवं जणयइ, माणवेयणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६८ ॥

भावार्थ ६८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? मानने जीतवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? मानने जीतवे करी अहंकार रहीतपणुं उपराजे ? अने माने करीने जे कर्म बांधीने भोगववां पडे, तेहवां कर्म अहंकार रहीतपणे करी न वांधे अने माने करी पुर्वे जे कर्म वांधेल

एएहि ओमचरओ पज्जवचरओ भवे भिक्खू ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—द्रव्यथी अन प्रमुखने विषे, क्षेत्रथी ग्रामादीकने विषे, काळथी पोरसी प्रमुखने विषे, भावथी स्त्री पुरुषादीकने विषे, ए चारेंने विषे उणोदरी ते पर्यव थकी उणोदरी तप कहीए, ए बीजा उणोदरी तपना पांच भेद कह्यां ॥ २४ ॥

अर्थः—हवे भिक्षाचरि कहे छे अ० आठ प्रकार गो० गोचरिना ते । अ० ते अग्र प्रधान गोचरि गोयरं० अद्धपेडादिक छ प्रकारे तेमांहे शंखावर्त्तनादि भेद संषना आवर्त्तमाहिनी पेरे पाडामांहि गोचरी करे ते मांहिलो आवर्त्तन एक भेद । बीजो भेद संषना आवर्त्तननी परे पाडा मांहिथी बाहार आवे ते २ । अने वली तु० पतंगियाना २ भेद कीजे वांकी गति चाले तथा समीगति चाले ए भेद करतां आठ भेद गोचरीना थाय त० तेमज स० सात ए० एषणा आचारंगमांहि कहि छे ते जाणवी ॥ अ० अभिग्रह य० वळी जे० जे पूर्वे अभिग्रह कह्या छे तेथी वली । अ० अनेरा बीजा भि० भिक्षाचरि तप आ० भगवंते आ० कह्या ॥ २९ ॥

मूलः—अट्ठविहगोयरग्गं तु तहा सत्तेव एसणा ।
अभिग्गहा य जे अन्ने भिक्खायरियमाहिया ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे त्रीजो भिक्षाचारी तप कहे छे, तेना आठ भेद ते, १ पेटीने आकारे, २ अर्ध पेटीने आकारे, ३ गोमुत्रीकाने आकारे, ४ पतंगीयानी पेरे, ५ अंदर शंखा वृतनी पेरे, ६ बाहीर शंखा वृतनी पेरे, ७ पाधरो, ८ वांकी गतीए, ए आठ भेद जाणवा. हवे एषणाना सात भेद कहेछे १ संसठ्ठ, २ असं-

यणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ७० ॥

भावार्थ ७० गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पुज्य ? लोभने जीतवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? लोभने जीतवे करी जीव संतोप उपराजे ? अने लोभे करी जे कर्म वांधीने पछी भोगववां पडे तेहवां.कर्म संतोषे करी न बांधे अने लोभे करी पुर्वे जे कर्म वांधेल छे ते क्षय करे ॥७०॥

अर्थः—पि०राग दो०द्वेष मि०मिथ्यात्व दं०दर्सन ३ ए त्रण वि०जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ पि० राग १ दो० द्वेप २ मि० मिथ्यात्व दरसन एत्रण ३ वि० जितवे टालवेकरी ॥ ना० ज्ञान १ दं० दर्सन २ ॥ च० चारित्र ३ ॥ आ० आराधना करवाने अर्थे ॥ अ० उद्यमकरे अ०आठ प्रकारना क०कर्ममांहि ॥ क० जेकर्म षपवता दोहिला एहवा कर्मनी गं०गांठ वि० मुकाववा ने अर्थे उद्यमकरे ॥ त० जेमोहनीकर्म पहेलो षपाव्योनथी ॥ तेमोहनीकर्मने ॥ ज० जेम अ० अनुक्रमे षपाववानी विधीछे तेम षपावे अनंतानुंबंधीया क्रोधादिकने षपावे ॥ अ० अठावीस प्रकारे मो० मोहनी क० कर्म उ० षपावे ॥ पं० पांचप्रकारे ॥ ना० ज्ञानावरणीकर्म ॥ न० नवप्रकारे दं० दर्शनावरणीकर्म ॥ पं० पांचप्रकारे ॥ अ० अंतरायकर्म ॥ ए० ए ति० त्रण अ० निश्चे ॥ क० कर्मनाअंश ॥ जु० समकालेसाथे ख० षपावे ॥ त० तेवार प० पछे ॥ अ० प्रधान (अं०अंत्तरहित अनंतोज्ञांन) क० सर्वपदार्थनो जाणपणो ॥ प० संपूर्णज्ञान ॥ नि० आवर्णरहित ॥ वि० अज्ञानरुप अंधकार रहित ॥ वि० सर्वदोश रहित ॥ लो० लोक अलो० अलोकमांहि ॥ प० प्रकाशनो करणहार एहवो ॥ के० केवल व० प्रधान ना० ज्ञान दं० दरसन ॥ स० सम्यक प्रकारे ॥ उ०

मूलः—ठाणा वीरासणाईया जीवस्स उ सुहावहा ।
उग्गा जहा धरिज्जन्ति कायकिलेसं तमाहियं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—पांचमो कायक्लेश तप कहे छे, वीरासन (खुरसी उपर बेशे पछी खुरशी निचेथी काढी लेतां तेवेज आसने बेसी रहे ते), डंडासन, गुरुडासन प्रमुख आसने कायाने एक स्थानके राखवी, ए आसन वाळवो अतिशे दुक्कर छे, पण ए आसन जीवने मोक्षनां सुख आपनार छे, एम जाणीने ते आसन जेवी रीते छे तेवी रीते कायाए करीने सेवीए, ए ५ मो कायक्लेश तप जाणवो ॥ २७ ॥

अर्थः—हवे सलीनता तप कहे छे। ए० एकांत अ० जिहां स्त्रीयादिकनुं आववुं नथी। इ० स्त्री प० छाली (बकरी) गाय प्रमुख पसु वि० रहित ॥ स० एहवो उपाश्रय आ० पाटपाटलादिकनुं से० सेववुं वि० स्त्रीयादिक रहित स० उपाश्रय आ० पाटपाटला भोगवे ए सलीनता तप छठो ॥ २८ ॥

मूलः—एगन्तमणावाए इत्थीपसुविवज्जिए ।
सयणासणसेवणया विवित्तसयणासणं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हवे छठो संलीनता तप कहे छे, एकांत जीहा कोइ आवे नहि, तेमज स्त्री पशु रहीत एवो उपाश्रय पाट पाटला प्रमुख सेवे ते ६ ठो संलीनता तप जाणवो ॥ २८ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कह्या ते बा० बाह्य त० तप कह्यो स० संक्षेपे वि० कह्यो भगवंते। अ० अभ्यंतर त० तप ए० ए बाह्य तप कह्या पछे हवे श्रीसुधर्मास्वामी जंबू प्रत्ये कहेछे जेम मे श्रीमहावीरदेव समीपे सांभल्यो छे

दुसमयट्ठियं, तं पढमसमए बद्धं बिइयसमए वेइयं तइयसमए निज्जिण्णं; तं बद्धं पुट्ठं उदीरियं वेइयं निज्जिण्णं सेयाले य अकम्मं चावि भवइ ॥ ७१ ॥

भावार्थ ७१ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? राग द्वेष ने मिथ्यात्व दर्शन ए त्रणने जीतवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? राग द्वेष ने मिथ्यात्व दर्शनने जीतवे करी ज्ञान दर्शन चारित्रनी आराधना करवाने अर्थे जीव उद्यम करे अने जे क्षय करतां दुकर एवा आठ प्रकारना कर्मनी गांठ मुकावाने अर्थे उद्यम करे अने जे मोहनी कर्म पहेलुं क्षय कर्युं नथी, ते मोहनी कर्मने अनुक्रमे क्षय करवानी विधी छे तेम क्षय करे, अनंतानुंबंधी क्रोधादीक २८ प्रकारे मोहनी कर्म क्षय करे अने ५ प्रकारे ज्ञानावर्णी कर्म, ९ प्रकारे दर्शनावर्णी कर्म, ५ प्रकारे अंतराय कर्म ए त्रण कर्मना अंश समकाळे (साथेज) क्षय करे, तेवार पछी प्रधान अंत रहीत सर्व पदार्थनुं जाणपणुं संपुर्ण आवरण (आडखील) रहीत व्याघात (विघ्न) रहीत अज्ञानरुपी अंधकार रहीत सर्व दोष रहीत ने लोकालोक प्रकासक एहवुं केवळज्ञानने केवळ दर्शन पामे, ते केवळी ज्यां सुधी मन वचन कायाना व्यापारवंत होय, तहांलगी इर्यावही कर्म बांधे, ते कर्मनो स्पर्श जीव संघाते सुखकारी छे पण दुःखकारी नथी, वळी ते कर्मनी बे समयनी स्थिति छे, ते पहेले समे कर्मने बांध्युं, बीजे समे ते कर्म भोगव्युं अने त्रीजे समे ते कर्म क्षय कर्युं, ते इर्यावही कर्म बांध्युं, स्पर्श्युं, उदय आव्युं ने भोगव्युं ते कर्म क्षय गयुं तेथी अनागतकाळे चोथे समे ते कर्म रहीत होय ॥ ७१ ॥

अर्थः–अ० अंतर्मुहुर्तादीक जेटलो आ० आउषो होय तेटलो पा० भोगवीने । अं० अंतर्मुहुर्त अ० काल अ०

प्रायछित त० ते तप आ० कह्यो भगवंते ॥ ३१ ॥

मूलः—आलोयणारिहाईयं पायच्छित्तं तु दसविहं ।
जं भिक्खू वहई सम्मं पायच्छित्तं तमाहियं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—गुरुनी समीपे पापने आलोवे ते प्रायश्चित १० प्रकारे तेनां नाम १ आलोयण, २ पडीक्रमणे, ३ मीस, ४ विवेगे, ५ विउसगे, ६ तव, ७ छेय, ८ मूल, ९ अणट्ठियाय, १० पारंचीए, ए दसे प्रकारनुं प्रायश्चित जे साधु साचे मने कायाए करीने सेवे ते प्रायश्चित तप जाणवो ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे विनय तप कहेछे अ० गुरु प्रमुष गुणवंत वडा साधु आवे तेवारे । उ० उभा थावो अ० बे हाथने जोडवा । त० तेमज आ० पाट पाटलादिक आसननो । दा० देवो गु० गुरुनी भ० भगति भा० भाव सहित सु० गुरुनो आदेस प्रमाण करे । वि० विनय तप ए० ए वि० कह्यो भगवंते ॥ ३२ ॥

मूलः—अब्भुट्ठाणं अञ्जलिकरणं तहेवासणदायणं ।
गुरुभत्तिभावसुस्सूसा विणओ एस वियाहिओ ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—हवे बीजो विनय तप कहे छे, १ गुरु वडेरा आवे तेहवारे सामे जावुं, २ बे हाथनुं जोडवुं, ३ मथएणं वंदामीनुं कहेवुं, ४ पोतानुं आसन छोडीने गुरुने आमंत्रवुं, ५ गुरुनी भक्तिनुं करवुं, ६ अंतरंग प्रीतीथी गुरुनो आदेश (हुकम) इच्छवो इत्यादिक ४५ प्रकारनो विनय तप जाणवो ॥ ३२ ॥

अर्थः—हवे वेयावच तप कहेछे । आ० आचार्य आ० आदिदेइ तेनो । वे० वेयावच करवो द० दसे

आयुष्य होय तेवारे मन वचन कायाना व्यापार रुंधतो थको मन वचन कायाना व्यापार पाछा पड़वानो आचार नथी, एहवो शुक्ल ध्याननो त्रीजो भेद ध्यातो थको तेमांही प्रथम मननो व्यापार रुंधे, पछी वचननो व्यापार रुंधे, पछी कायानो व्यापार रुंधे, पछी श्वासोश्वासनुं रुंधवुं करे, पछी लगारेक, अ, इ, ऊ, ऋ, लृ, ए पांच नाना अक्षरनो उचार करतां जेटलो काळ थाय,' एहवी शैलेशी अवस्था होय, ते अणगार (साधु) ने मन वचन कायाना व्यापारनी जेहने क्रिया छेदाणी छे, कर्म क्षय कर्या विना जे जे ध्यान पाछुं वळे नहि, ते शुक्ल ध्याननो चोथो भेद ध्यातो थको १ वेदनी, २ आयुष्य, ३ नाम, ४ गौत्र, ए चार कर्मना अंश समकाळे क्षय करीने पछी [इहांनो समास आगळ ७३ मे बोले पुर्ण थशे] ॥७२॥

अर्थः—त० ते माटे ओ० उदारिक ते० तेजस स० सरिर अने क० कार्मण सरिर स० सर्वथी वि० छांडवे करी । वि० छांडवे करीने उ० समश्रेणी प० पाम्युं अ० आपणा जीवनी अवगाहनाने जेटला आकास प्रदेस फरस्या जोइए तेटला उपरांत अधीका आकाश प्रदेश अणफरसतो थको ग० मोक्ष जाय उ० उंचो ए० एक स० समे अ० वांकीगती अणकरतो थको त० तिहा मोक्षने विषे गं० जइने । सा० ज्ञानना उ० उपयोगवंत सि० सिद्ध थाय तेहने सर्व अर्थनी सिद्धि होय बु० बुज्झे जा० वळी अ० सर्व दुपनो अंत क० करे ॥ ७३ ॥

मूलः—७३ तओ ओरालियकम्माइं सव्वाहिं विप्पजहणाहिं विप्पजहित्ता उज्जुसेढिपत्ते अफुसमाणगई उड्ढं एगसमएणं अविग्गहेणं तत्थ गन्ता सागारोवउत्ते सिज्झइ बुज्झइ जाव अन्तं करेइ ॥ ७३ ॥

अर्थः—हवे ध्यांन कहेछे । अ० आर्त्तध्यांन रु० हिंस्या करवानो रुद्रध्याननें व० वर्जिने झा० ध्यांन ध्याय सु० दृढचित्त थको समाधिवंत ध० धर्म ध्यांननो ध्यावो सु० सुक्क झा० ध्यांन । झा० ए बे ध्यांन ध्यावा तं० ते तु० पूरणे बु० तिर्थंकर एम व० कहे ॥ ३५ ॥

मूलः—अट्टरुद्दाणि वज्जित्ता झाएज्जा सुसमाहिए ।
धम्मसुक्काइं झाणाइं झाणं तं तु बुहा वए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे पांचमो ध्यान तप कहे छे, आर्तध्यान ने रौद्र ध्यान वर्जिने द्रढ चिते समाधीवंत थको धर्मध्यान ने शुक्ल ध्यान ध्याय एम तिर्थंकरे कह्युं ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे काउसग तप कहेछे । स० सुवाने विषे आ० बेसवाने विषे ठा० उभा रहेवाने वा० विषे जे० जे उ० वळी भि० साधु न० न वा० हालवुं चालवुं नकरे । का० कायानुं वि० वोसराववुं काउसगनो करवो छ० छठो सो० ते अभ्यंतर तप प० कह्यो भगवंते ॥ ३६ ॥

मूलः—सयणासणठाणे वा जे उ भिक्खू न वावरे ।
कायस्स विउस्सग्गो छट्ठो सो परिकित्तिओ ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—हवे ६ ठो कायोत्सर्ग तप कहे छे, सुवाने विषे, बेसवाने विषे, उभा रहेवाने विषे, कायानुं हलाववुं, चलाववुं जे साधु न करे (अर्थात अमुक बखत सुधी कायाने वोसीराववुं) ते ६ ठो कायोत्सर्ग तप तिर्थंकरे कह्यो. ॥ ३६ ॥

सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेताहवा हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेव स्वामीना समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ओगणत्रीसमां अध्ययनने विषे प्रमाद छांडवो कह्यो । ते प्रमाद रहित होय, तेणे तप करवो ते भणी तपनो स्वरुप त्रिसमां अध्ययनने विषे कहेछे ॥ इति श्री उत्तराध्ययनना सम्यक्त्व पराक्रम नामे २९ मां अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥ २९ ॥

अर्थः—ज० जेणे उ० प्रकारे पा० पाप क० कर्म रा० राग दो० द्वेष करी जे । स० आतिशे उपराज्या कर्म ख० खपावे त० तपे करी भि० साधु त० ते ए० एकाग्र म० मन छतो सु० सांभळे गुरु कहेछे ॥ १ ॥

मूलः—जहा उ पावगं कम्मं रागदोससमज्जियं ।
खवेइ तवसा भिक्खू तमेगग्गमणो सुण ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? रागद्वेषे करी जे अतिशे पाप कर्म उपराजेलां ते पाप कर्म जेणे प्रकारे तपे करी साधु क्षय करे ते एकाग्र चिते करी सांभळ ॥ १ ॥

अर्थः—हे शिष्य पा० प्राण वं० वध मु० मृषावाद । अ० अदत्त मे० मैथुन प० परिग्रह थकी वि० निवर्तो ॥ रा० रात्रि भो० भोजनथी वि० निवर्त्तो । जी० एहवो जीव होय ते हो० थाय अ० नवा कर्म ग्रहिवाथी रहित ॥२॥

मूलः—पाणवहमुसावायाअदत्तमेहुणपरिग्गहा विरओ ।
राईभोयणविरओ जीवो होइ अणासवो ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—१ प्राणवध २ मृषावाद (जुठुं) ३ अदत्त (अणदीधेलुं) ४ मैथुन ५ परिग्रह

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! हुं चारित्रनी विधि कहीश !!! जे चारित्र जीवने सुख आपनार छे अने ते चारित्रने आचरीने घणां जीव संसाररुपी समुद्र तर्या !!! ॥ १ ॥

अर्थः-ए० एक बोलथी वि० विरती कु०करे तेवारे ॥ ए०एक बोलने य०विषे प० प्रवर्तावो ते किया बोल । अ० असंमथी नि० निवर्तवुं च०वळी सं० संजमने य०विषे प० प्रवर्तवुं ॥ २ ॥

मूलः—एगओ विरइं कुज्जा एगओ य पवत्तणं ।
असंजमे नियत्तिं च संजमे य पवत्तणं ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—एक बोलथी निवर्ते अने एक बोलनेविषे प्रवर्ते? ते असंयमथी निवर्तवुं अने संयमने विषे प्रवर्तवुं॥२॥

अर्थः—रा० राग अने दो० द्वेष य० पूरणे दो० ए बे पा० मेलाछे । पा० पाप क० कर्म मिथ्यात्वादिकना । प० प्रवर्तनहार तेहने जे० जे भि० साधु । रु० अलगा करे नि० सदाय से० ते न० न अ०रहे मं० संसारमांहि भमे नही ॥ ३ ॥

मूलः—रागदोसे य दो पावे पावकम्मपवत्तणे ।
जे भिक्खू रुम्भए निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—जे पाप कर्मना मूळ अने मिथ्यात्वादिकना प्रवर्तावणहार अने पापकर्मने उपार्जन करनार अने मलीन एवा रागद्वेषने जे साधु सदाय अलगा करे ते संसारमांही न भमे ॥ ३ ॥

अर्थः—दं० मन दंडादिक ३ दंड गा० ३ गारव च० पुरणे । स० सल्य च०वली ति० त्रण ति० त्रण

पाणी ते उलेचवे करी त० सूर्यना तापे करी क० अनुक्रमे सो० पाणीनुं सोषण भ० होय ॥ ५ ॥

मूलः—जहा महातलायस्स सन्निरुद्धे जलागमे ।
उस्सिञ्चणाए तवणाए कमेणं सोसणा भवे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जेम मोटा तळावने विषे नवुं पाणी आववानुं ठेकाणुं रुंधे थके प्रथमनुं पाणी होय ते उलेचवे करी तथा सुर्यना तापे करी अनुक्रमे शोषण थाय ॥ ५ ॥

अर्थः—ए० एणे तु० प्रकारे सं० साधुने अ० पण । पा० पापकर्म नि० नवा आवता रह्या एहवो साधु होय तेहने । भ० भवनी को० कोडिनां सं० संच्या क० कर्म । त० तपे करी नि० क्षय थाय ॥ ६ ॥

मूलः—एवं तु संजयस्सावि पावकम्मनिरासवे ।
भवकोडीसंचियं कम्मं तवसा निज्जरिज्जइ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—एवी रीते साधुने पण व्रते करी नवां आवतां पापकर्म रोकाएल होय, तेहने भवनी कोडीना संच्यां कर्म तपे करीने क्षय करे ॥ ६ ॥

अर्थः—सो० ते त० तप दु० बे प्रकारे वु० कह्यो भगवंते । बा० बाह्य तप अने अ० अभ्यंतर (त० तप) त० तेमज वळी । बा० बाह्य तप छ० छ प्रकारे वु० कह्यो ॥ ए० एम छ प्रकारे ॥ अ० अभ्यंतर त० तप कह्यो ॥ ७ ॥

मूलः—सो तवो दुविहो वुत्तो बाहिरब्भन्तरो तहा ।

त्रण प्रकारना उपसर्ग जे साधु समभावे खमे ते संसारमांही न भमे ॥ ५ ॥

अर्थः—वि० राजकथादिक विकथा चार प्रकारे । क० कषाय स० आहारादिक च्यार संज्ञा । झा० आर्त्तध्यांन अने रौद्र ध्यांन ब० बे ध्यांन त० तेमज । जे० जे भि० साधु व० वर्जे नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमे नही ॥ ६ ॥

मूलः—विगहाकसायसन्नाणं झाणाणं बहुयं तहा ।
जे भिक्खू वज्जए निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—चार विकथा ते, १ स्त्रीकथा, २ भक्तकथा, ३ देशकथा, ४ राजकथा, ए अकेको विकथाना चार चार भेद, १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, चार संज्ञा ते १ आहार संज्ञा, २ भय संज्ञा, ३ मैथुन संज्ञा, ४ परिग्रह संज्ञा, बे प्रकारना ध्यान ते आर्तध्यान ने रौद्रध्यान ए पुर्वोक्तने जे साधु सदाय वर्जे ? ते संसारमांही न भमे ॥ ६ ॥

अर्थः—व० पांच महाव्रतने विषे इ० इंद्रिय पांच अ० अर्थ शब्दादिकने विषे स० पांच सुमतिने विषे कि० काययादिक पांच क्रियाने य०विषे । जे०जे भि०साधु पांच महाव्रत पांच सुमति पालवाने विषे ज०उद्यम करे अनेपांच इंद्रिना विषे । पांच क्रिया छांडवाने विषे उद्यम करे । नि०सदाय से०ते न०न अ०रहे मं०संसारमांहि भमे नही॥७॥

मूलः—वएसु इन्दियत्थेसु समिईसु किरियासु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ७ ॥

गाथा. ९ भावार्थः—हवे प्रथम अणसण तपनो अधिकार कहेछे, अणसण तपना वे भेद, १ एक थोडा काळनो ते नोकारसी प्रमुख तप, २ बीजो जावजीव सुधीनो तप, हवे १ थोडा काळनो अणसण तप तेना बे भेद, ते एक नोकारसी प्रमुख थोडा काळनी मर्यादा पुरी थया बाद भोजन करवानी वांछा सहीत अने बीजो जावजीव सुधीनो ते भोजन करवानी वांछा रहित तप. ॥ ९ ॥

अर्थः—जो० जे सो० ते इ० थोडाकालनो त० तप नमोकारसी प्रमुष सो० ते तप स० संक्षेपे छ० छ प्रकारे कहेछे से० श्रेणि त० तप ते छठ अठम प्रमुख अनुक्रमे कहेता छ मास लगे करेते श्रेणितप १ प० बीजो प्रतर त० तप श्रेणी गुणे करीए तेवारे प्रतर तप थाय २ घ० त्रीजो घन तप ते पाछलो प्रतर तप ते श्रेणि गुणो करीए तेवारे घन तप थाय य० वळी त० तेमज हो० होय व० चोथो वर्ग तप ते ते घनघन गुणो करीए तेवारे वर्ग तप नीपजे य० वळी ४ ॥ १० ॥

मूलः—जो सो इत्तरियतवो सो समासेण छव्विहो ।
सेढितवो पयरतवो घणो य तह होइ वग्गो य ॥ १० ॥

गाथा. १० भावार्थः—जे नोकारसी प्रमुख थोडा काळनो अणसण तप तेना ६ भेद छे, १ श्रेणीतप, २ प्रतरतप, ३ घनतप, ४ वर्गतप, ५ वर्ग वर्गतप, ६ प्रकिर्णतप एम ६, हवे प्रथम श्रेणीतप ते नोकारसी आदि दइने छठ अठम छ मास सुधी एकज वार तप करे ते, २ प्रतरतप ते श्रेणीने श्रेणी गुणो करिये त्यारे प्रतर

अर्थः—पि० संसठादिक आहार ग० ग्रहवाना । सात भेदछे प० प्रतिज्ञाने विषे । भ० भयना ठा० स्थानक स० सातने विषे । जे० जे भि० साधु ज० संसठादिक सात अभिग्रहने विषे उद्यम करे सात भय छांडवाने विषे उधम करे नि० सदाय ॥ से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमे नहि ॥ ९ ॥

मूलः—पिण्डोग्गहपडिमासु भयट्ठाणेसु सत्तसु ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—पींड (आहार) ग्रहण प्रतीमाना सात भेद ते, १ संसठ, २ असंसठ, ३ उद्धड, ४ अल्पलेपीका, ५ उदग्रहीत, ६ प्रग्रहीत, ७ उझीतधर्म्मा, सात भयना नाम ते, १ इहलोक भय, २ परलोक भय, ३ आदान भय, ४ अकस्मात भय, ५ आजीवीका भय, ६ मर्ण भय, ७ अपयश भय, ए पुर्वोक्तनेविषे जे साधु सदाय यत्नपणे प्रवर्ते ते संसारमांहो न भमे ॥ ९ ॥

अर्थः—म० जाति मदादिक आठ मदनेविषे ब० ब्रह्मचर्यनी नववाडनेविषे । भि० क्षमादिक यतिनो ध० धर्म्म द० दस प्रकार तेहनेविषे । जे० जे भि० साधु ज० आठ मद छांडवानेविषे । नववाड सेववानें विषे । दस विधयति धर्म पालवाने विषे उद्यमकरे नि० सदाए । से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमेनहि ॥१०॥

मूलः—मदेसु बम्भगुत्तीसु भिक्खुधम्मंमि दसविहे ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—१ जाती मद, २ कुळ मद, ३ बळ मद, ४ रुप मद, ५ तप मद, ६ श्रुत मद, ७

हवे श्रेणी, प्रतर, घन, वर्ग, वर्गवर्ग ए पांच प्रकारना तपनुं कोष्टक लिख्यते. प्रथम छठ भक्तनो यंत्र लखेल छे.

तपनां नाम	१ श्रेणी तप	२ प्रतर तप	३ घन तप	४ वर्ग तप	५ वर्ग वर्ग तप
छठ	२	४	८	६४	२०४८
पारणा	२	४	८	६४	२०४८
उपवास दीवस	४	८	१६	१२८	४०९६
सर्व दीवस मान तथा वर्षनुं मान	६ दीवस	१२ दीन	२४ दीन	१९२ दीन	६१४४ दीवस अने १७ वरस ने २४ दीन

आ अठम भक्तना यंत्रनी स्थापना छे.

तपनां नाम	१ श्रेणी तप	२ प्रतर तप	३ घन तप	वर्ग तप	वर्गवर्ग तप
अठम	३	९	२७	२४३	१७७१४७
पारणां	३	९	२७	२४३	१७७१४७
उपवासदीन	९	२७	८१	७२९	५३१४४१
सर्वदीवस मान	१२ दीन	३६ दीन	१०८ दीन	९७२ दीन	७०८५८८ दीन

हवे चोकडीनो यंत्र लिख्यते.

तपनां नाम	श्रेणीतप	प्रतरतप	घन तप	वर्ग तप	वर्गवर्ग तप
चोकडां	१	४	१६	१०२४	४१९४३०४
पारणां	१	४	१६	१०२४	४१९४३०४
उपवासदीन	४	१६	६४	४०९६	१६७७७२१६
सर्वदीनमान तथावर्षमान	५	२०	८०	५१२० दी. तेनां १४ वर्ष २ मास २०दीन	२०९७१५२० दीवस

श्रीनुं प्रमाण करे ए पांच बोल पाळे, ६ सर्वथा ब्रह्मचर्य पाळे, ७ सचेतनो आहार न करे, ८ पोते आरंभ न करे, ९ अनेरा पासे आरंभ करावे नहि, १० आरंभ करीने आपे ते ले नहि, ११ चोटली राखी मस्तक डाढी मुंछनो लोच करी पोतानी ज्ञातीमां गौचरी करे, सर्व मुनीनो आचार राखे ए श्रावकनी ११ पडीमा अंगीकार करे. बार भिक्षुनी प्रतिमा ते, १ एक पग उंबरा बाहीर ने एक पग उंबरा मांही राखीने आपे तथा आहार पाणीनी अखंड धाराथी आपे ते एक दात कहीए, १ महिने एक दात आहारनी ने एक दात पाणीनी एम अनुक्रमे सातमे महीने सात दात अन्न पाणीनी समजवी, ८ मी ९ मी ने १० मी ए त्रण प्रतिमा सात सात अहोरात्रीनी एकांतर चोवीहार उपवास करे अने दिवसे ग्रामनी बाहीर सुर्यनी आतापना लीए अने रात्रीए त्रण त्रण आसनवाळे, ८ मीमां १ चता सुवे, २ एक पासाभर सुवे, ३ पलांठी वाळी चार पोहोर रात्री बेशी रहे, ९ मीमां १ डंडासण, २ लगडासण, ३ उकुडु आसने बेसे, १० मीमां १ गोहीयासण, २ वीरासण, ३ अवखुजी आसण, ११ मी प्रतिमा छठभक्त चोवीहारो उपवास करे, बीजे उपवासे ग्रामनी बाहार एक अहोरात्रीनो कायोत्सर्ग करे, १२ मी प्रतिमाए अठमभक्त चोवीहारो उपवास करे, ३ जे उपवासे एक मसाण भुमिकाए एक पुदगळपर द्रष्टि राखी आंखना मटकारा रहित एक रात्रीनो कायोत्सर्ग करे, आठमी प्रतिमाथी मांडीने बारमी प्रतिमा सुधी देवता मनुष्य ने तिर्यंचना उपसर्ग खमे ए १२ मुनीनी प्रतिमा जाणवी, ए पूर्वोक्त प्रतिमाने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसार मांही न भमे ॥ ११ ॥

अर्थः—कि० १३ प्रकारनी क्रियानेविषे भू० एकेंद्रियादिक १४ प्रकारना जीवनेविषे । प० १५ जातिना परमाधामीने य० विषे जे० जे भि० साधु ज० चउद प्रकारना जीवनी रक्षाकरवानेविषे उद्यमकरे । १५

आ० आहार छे० न लेवो दो० वे अणसणने वि०विषे ॥ १३ ॥

मूलः—अहवा सपरिकम्मा अपरिकम्मा य आहिया ।
नीहारिमनीहारी आहारच्छेओ दोसु वि ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—वळी मर्ण अणसण तपना बे भेद ते एक वैयावच्च करावचा सहीत तथा (पडिकमणां सहित) अने बीजो वैयावच्च करावचा रहीत तथा (पडिकमणां रहित), तेना वळी वे भेद ते एक नीहारी अने बीजो अनीहारी, निहारी ते ग्रामादीकने विषे अणसण करे तेनुं निहारण थाय एटले तेना शरीरने ठेकाणे पाडवामां आवे अने बीजो अनिहारी ते कंदरादीकने विषे अणसण करे तेनुं निहारण न थाय एटले कलेवर त्यांज वोसिरावे, ए बंने मर्णने विषे आहारनो त्याग होय, ए प्रथम अणसण तप कह्यो ॥ १३ ॥

अर्थः—हवे उणोदरि तप कहेछे । ओ०उणोदरी रापीए तेणे उणोदरी तप पं० पांच प्रकारे । स० संक्षेपे वि० कह्यो भगवंते ॥ द०द्रव्यथी १ । खे०षेत्रथी २ का०काळथी ३ । भा० भावथी ४ ॥ प० पर्याय य०थकी ॥१४॥

मूलः—ओमोयरणं पञ्चहा समासेण वियाहियं ।
दव्वओ खेत्तकालेणं भावेणं पज्जवेहि य ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हवे बीजो उणोदरी तप कहे छे, उदर (पेट) उणुं राखीए, तेनुं नाम उणोदरी, ए तप संक्षेपथी, ५ प्रकारे कहेल छे, १ द्रव्यथी उणोदरी, २ क्षेत्रथी उणोदरी, ३ काळथी उणोदरी, ४ भावथी उणोदरी, ५ पर्यायथी उणोदरी ॥१४॥

मूलः—गाहासोलसएहिं तहा अस्संजमम्मि य ।
जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—सुयगडांग सुत्रना प्रथम श्रुत खंधना १६ अध्ययन ते, १ स्वसमय परसमय नामे, २ वैताळीय नामे, ३ उपसर्ग नामे, ४ स्त्रीप्रज्ञा नामे, ५ नर्क विभुती नामे, ६ वीरस्तुति नामे, ७ कुशील प्रभासी नामे, ८ सकाम अकामविर्य नामे, ९ धर्म नामे, १० समाधी नामे, ११ मोक्षमार्ग नामे, १२ समोसर्ण नामे, १३ यथातथ्य नामे, १४ ग्रंथ नामे, १५ यमतथी नामे, १६ गाहा नामे, ए १६ ने यथा-तथ्य सर्दहे, १७ प्रकारना असंयम ते, १ पृथ्वी, २ पाणी, ३ अग्नी, ४ वायु, ५ वनस्पती, ६ बेइंद्री, ७ तेइंद्री, ८ चौइंद्री, ९ पचेंद्री, १० अजीव, ए १० नी दया पाळे अने ११ अपेहा, १२ अउपेहा, १३ परि-ठावणीया, १४ अपमंजणा, १५ मन, १६ वचन, १७ काया ए १७ प्रकारनो असंयम तथा पाठांतरे पांच इंद्रीयो पांच आश्रव ते, १ मिथ्यात्व, २ अव्रत, ३ कषाय, ४ प्रमाद, ५ अशुभ योग ए दशने ११ मुं क्रोध, १२ मान, १३ माया, १४ लोभ, १५ मन, १६ वचन, १७ काया, ए प्रकारे असंयमने छांडवो, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नावंत होय ते संसारमांही न भमे. ॥ १३ ॥

अर्थः—मनेकरी उदारिक मनुष्य तिर्यंच संबंधीया विषय सेवे नहि अनेरा पासे सेवरावे नहि । सेव-ताने भलुं जाणे नहि ३ । एम वचने करी ३ प्रकारे । ३ । एम कायाए करी त्रण प्रकारे एम ९ प्रकारे । एम वैक्रिय देवता संबंधीया नव भेद नवे दु अढार । ए १८ प्रकार बं० ब्रह्मचर्यनेविषे । ना० ज्ञाताना १९ अ० अ-

गाथा १६ भावार्थः—१ गामने विषे, २ नगर (जीहां कर नहि ते) ने विषे, ३ राज्यधानी (राजा वसे ते) ने विषे, ४ निगम (जींहां वाणीया घणा वसता होय ते) ने विषे, ५ आगर (जीहां सुवर्णादीकनी खाण होय ते) ने विषे, ६ पल्ली (घणा वृक्षे करी वींटी होय, तेमज अटवी मध्ये वसे ते चोर पल्ली ते) ने विषे, ७ खेड (जीहां धुळनो कोट होय) ने विषे, ८ कर्बट (जीहां अति लघु गाम होय ते) ने विषे, ९ द्रोण मुख (जीहां जळने स्थळ ए बंने मार्ग होय ते) ने विषे, १० पाटण (जीहां सर्व दीशाथी माणस आवे ते) ने विषे, ११ मंडप (जीहांथी च्यारे दीशाए अढी अढी कोस लगी गाम होय ते) ने विषे, १२ संवाहण (पर्वतने मध्ये गाम होय ते) ने विषे ॥ १६ ॥

अर्थः—आ० जिहां तापसना थानक होय तिहां वि० नाग प्रमुखना स्थानकने विषे । स० नान्हाना नेसडाने विषे स० पंथी लोक वासो रहे ते सराने विषे घो० जिहां गाय प्रमुखनां गोकल रहेता होय तिहां य० वळी । थ० रेतनी उची थलीयोने विषे । से० चतुरंगीणी सेनाने विषे । ख० कटक उतरवाना ठामने विषे । स०सार्थवाहना साथने विषे । सं०भय माटे लोक एकठा मळे ते स्थानक । कोटे० गढ सहित जे गाम ते मांहि । वाडाने विषे य० वळी ॥ १७ ॥

मूलः—आसमपए विहारे सन्निवेसे समायघोसे य ।
थलिसेणाखन्धारे सत्थे संवट्टकोट्टे य ॥ १७ ॥

गाथा. १७ भावार्थः—१३ आश्रम (जीहां तापसनां स्थानक होय ते) ने विषे, १४ विहार (जीहां भिक्षु वसे तथा नागकुमारना स्थानक होय ते) ने विषे, १५ सन्निवेस (जीहां यात्रीक वसे तथा नाना नेसडाते) ने

होर रात्री गया पछी मोटे मोटे शब्दे बोले, १६ मोटो क्लेश करे, १७ झंझ वचननो क्लेश करे, १८ पोताने तथा परने असमाधी उपजावे, १९ प्रभातथी ते संध्या सुधी लावीने खाखा करे, ए २० असमाधीनां स्थानक वर्जे, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय, ते संसारमांही न भमे ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० चारित्रने काबरु करे ते एकवीस । स० सबला दोषने विषे ॥ बा० बावीस प०परीसहनेविषे जे०जे भि०साधु ज०एकवीस सबला दोष छांडवानेविषे । बावीस परीसह सहवाने विषे उद्यम करे । नि०सदाय से० ते न० न अ० रहे । मं० संसारमांहि भमे नहि ॥ १५ ॥

मूलः—एगवीसाए सबले बावीसाए परीसहे ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—२१ सबळा दोष ते, १ हस्तकर्म (हाथरस) करे, २ मैथुन सेवे, ३ रात्रीभोजन करे, ४ आधाकर्मि आहार भोगवे, ५ राज्यपींड भोगवे, ६ कृतगड १, पामीचं २, अछेजं ३, अणीसीधं ४, अभीहडं ५, ए पांच प्रकारना दोष सहीत आहार भोगवे, ७ वारंवार पचखाण करीने भांगे, ८ छ मासमांही वगर कारणे टोळुं (गच्छ) बदले, ९ एक महीनामां उदक (पाणी) ना त्रण लेप लगाडे (अर्थात् त्रण नदी उतरे, १० एक मास मांही त्रण मायाना स्थानक सेवे, ११ सेजांतरनो आहार भोगवे, १२ आकुटीने प्राणातीपात करे, १३ आकुटीने जुठुं बोले, १४ आकुटीने अदत्तादान लीए, १५ सचेत पृथ्वी उपरे सुवे बेसे, १६ सचेतरजे खरडेल पाट पाटला उपरे सुवे बेसे उठे, १७ सळी गयेला पाटपाटला उपर सुवे बेसे उठे,

होय तिहां गोचरि करे प० पतंगीया वी० उडवानी पेरे छुटक छुटक घरे गोचरि करे चे० वळी ॥ सं० संपना आ० आवर्त्तननी पेरे आ० पाडामांहि गोचरि करे १ । गं० पाडा बाहिर नीकलता पण तेम गोचरि करे २ । ते संषावर्तन बीजो भेद ॥ ग० पाधरो धुरीथी छेहडा लगे जइने प० पाछो वले तेवारे गोचरि करे ते छ० छठी गोचरि ए छ प्रकारनी गोचरि ते पण क्षेत्रथी उणोदरी तप ॥ १९ ॥

मूलः—पेडा य अद्धपेडा गोमुत्तिपयङ्गवीहिया चेव ।
सम्बुक्कावट्टायययगन्तुंपच्चागया छट्ठा ॥ १९. ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे क्षेत्र थकी जे उणोदरी तप छे, तेना ६ भेद कहे छे, १ पेटीने आकारे चारे खुणे गौचरी करे, २ अर्ध पेटीने आकारे गौचरी करे, ३ रस्ते चालतां बळद मात्रु करे तेवे आचारे आघा-पाछा घरे गौचरी करे, ४ पतंगीयो उडे तेवी रीते छुटक छुटक गौचरी करे, ५ शंखावृतना बे भेद ते, १ शंखना आवर्तननी पेठे पाडामांही गौचरी करे, २ पाडामांही निकळतां पण तेम गौचरी करे, ६ पाधरो छेडा सुधी जइने पाछो वळतां गौचरी करे, ए छ प्रकारे क्षेत्र थकी उणोदरी तप कहीए ॥ १९ ॥

अर्थः—दि० दिवसनी जे पो० पोरसीनुं । च० च्यार पोरसीनुं पि० पण उ० वळी ज० जेटलो भ० होय का०काल । ए० एणे प्रकारे च० विचरतो थको ख० निश्चे ॥ का० कालना प्रमाणनुं मु० उणोदरी तप जाणवो ॥ २० ॥

मूलः—दिवसस्स पोरुसीणं चउण्हं पि उ जत्तिओ भवे कालो ।
एवं चरमाणो खलु कालोमाणं मुणेयव्वं ॥ २० ॥

५ भाषा नामे, ६ आर्द्र कुमारनुं, ७ उदगपेढाळ पुत्रनुं ए सर्व मळी २३ अध्ययनने श्रद्धे चोवीस प्रकारना देव ते चोवीस तिर्थंकर जाणवा तथा १० भुवनपती, ८ वाणव्यंतर, ५ जोतीषी, १ वैमानीक ए २४ जातीना देवताने श्रद्धे ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसारने विषे न भमे ॥ १६ ॥

अर्थः—प० पांच महाव्रतनी पचवीस भा० भावनाने विषे । उ० छवीस उदेसा द० दसा श्रुत खंधना दस उदेसा वृहत्कल्पना छ उदेसा । व्यवहार सुत्रना दस उदेसाने विषे जे०जे भि०साधु पचवीस भावना समी आराधवाने विषे ॥ छवीस उदेसा समा सदहवाने विषे ज०उद्यम करे नि० सदाय । से० ते न० न अ० रहे मं० संसार मांही भमे नहि ॥ १७ ॥

मूलः—पणवीसभावणोहिं उद्देसेसु दसाइणं ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—पंचमहाव्रतनी २५ भावना तेमां अकेका महाव्रतनी पांच पांच भावना ते १ इर्या, २ मन, ३ वचन, ४ एषणा, ५ आदान भंडमत निखेवणा, ६ विचारीने बोलवुं, ७ क्रोधे करी जुठुं बोलवुं नहि, क्षमा करवी, ८ लोभथी जुठुं बोलवुं नहि, संतोष राखवो, ९ भयथी जुठुं बोलवुं नहि, धीरज राखवी, १० हांशी कुतुहळथी जुठुं बोलवुं नहि, मौन्य रहेवुं, ११—१८ जातीनां स्थानक निर्दोष याचीने भोगववां, १२ त्रणकाष्टकांकरो प्रमुख दीन दीन प्रत्ये याचीने भोगववुं, १३ छकाय जीवनी हिंसा थाय तेम स्थानक समारवुं नहि, १४ देवनुं, गुरुनुं, इंद्रनुं, राजानुं, गाथापतीनुं, सेजातरनुं, जीवनुं अदतादान लेवुं नहि, १५ गुरुनी,

गाथा २२ भावार्थः—स्त्री अथवा पुरुष आभ्रण सहीत अथवा रहीत अथवा बाल्यावस्थावाळो, अथवा योवनावस्थावाळो, अथवा वृद्धावस्थावाळो, अथवा साडी प्रमुख वस्त्रादीके करी सहीत होय ॥२२॥

अर्थः—अ०कोइएक रोप हर्ष सहित इत्यादिक अवस्था अनेरो एक वि०भेद । अमुकाडि अवस्था सहित हुस्ये तेहने हाथे लेशुं ॥ व० काले तथा गौरवर्णे दातार देसे तो लेशुं नहितर नहि लेवुं इत्यादिक भा०भावना अ०अभिग्रह करतो थको उ०वळी ॥ ए०एणीपरे च०विचरता प्रवर्तवाने ख०निश्चे । भा०भावथी उणोदरी तप मु०जाणवो॥२३॥

मूलः—अन्नेण विसेसेणं वण्णेणं भावमणुमुयन्ते उ ।
एवं चरमाणो खलु भावोमाणं मुणेयव्वं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—रोष रहीत अथवा हर्ष सहीत इत्यादीक अमुक अवस्थाए होय अथवा काळा वर्णवाळो, अथवा गोरा वर्णवाळो इत्यादीक वर्णवाळो होय, ए पुर्वोक्त प्रमाणे होय, तेहवो दातार आपशे तो लेशुं ! ! ! एहवो अभीग्रह धारी प्रवर्ते ते भाव थकी उणोदरी तप कहीए ॥ २३ ॥

अर्थः—द० द्रव्यथी असनादिकने विषे खे० षेत्रथी ग्रामादिकने विषे का० कालथी पोरसी प्रमुख भा० भावथी स्त्री पुरुष आभरणादिक सहित तथा रहित इत्यादिक भावने विषे य० वळी आ० कह्या उ० वळी जे०जे भा० भाव । ए० एणीपरे द्रव्य षेत्र काल भावादिक सघले ओ० उणोदरीपणे च० चालतो थको । प० भाव उणोदरीने विषे च० चालतो भ० होय भि० साधु ॥ २४ ॥

मूलः—दव्वे खेत्ते काले भावम्मि य आहिया उ जे भावा ।

२८ प्रकारनुं प्रायश्चीत तेनो यंत्र लिख्यते.

नंबर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
मास	१	१	१	१	१	१	२	२	२	२	२	२	३	३	३	३	३	३	४	४	४	४	४	४	४	५	५	६
दीन	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	२७॥	०	२७॥	०

ए २८ प्रकारनुं प्रायश्चीत सम्यक प्रकारे आराधे ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय, ते संसार मांही न भमे ॥ १८ ॥

अर्थः—पा० ओगणतीस २९ पाप आववाना सु० शास्त्र निमित्तादिक । प० तेहना प्रसंगने विषे ॥ मो० मोहनीना ठा० ३० स्थानकने चे०य०विषे । जे०जे भि०साधु ज० २९ पाप शास्त्र अने ३० मोहनीना स्थानक छांडवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय । से० ते न० न अ०रहे मं० संसारमांही भमे नहि ॥ १९ ॥

मूलः—पावसुयपसङ्गेसु मोहट्ठाणेसु चेव य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—२९ प्रकारनां पाप सुत्रनां नाम कहेछे, १ भुमी कंपनामे शास्त्र, २ ऊत्पात नामे शास्त्र, ३ स्वप्न नामे शास्त्र, ४ अंतलीख नामे शास्त्र (ऊल्कापातनुं जाणपणुं), ५ अंग नामे शास्त्र (अंग स्फुरकणनुं जाणपणुं), ६ स्वर नामे शास्त्र (स्वरनुं जाणपणुं), ७ व्यंजन नामे शास्त्र (तल मसादीकनुं जाणपणुं), ८ लक्षण नामे शास्त्र (स्त्री पुरुषनां लक्षणनुं जाणपणुं) ए ८ सुत्रना, ८ अर्थना, ८ वार्तांना ए

सह, ३ उद्धड, ४ अल्प लेपीका, ५ उदग्रहीता, ६ प्रगृहीता, ७ ऊझीत धम्र्मा ए ७ भेद एहनो विशेष खुलाशो आचारंग सुत्रथी जाणवो तेमज १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ए चार प्रकारनो अभीग्रह जाणवो तेमां द्रव्यथी ते अमुक वस्तु, २ क्षेत्रथी ते घर प्रमुखने विषे, ३ काळथी ते भिक्षाचर प्रमुख निवर्त थये थके, ४ भावथी ते रुदन करतो होय, अयत्रा हरखतो होय, इत्यादिक ए प्रमाणे बीजा पण अभीग्रह भिक्षाचारी तपने विषे तिर्थंकरे कहेलछे, ए त्रीजो भीक्षाचारी तप जाणवो. ॥ २५ ॥

अर्थ—हवे रस परित्याग तप कहे छे । खी० दुद्ध १ द० दहि २ । स० घी ३ आ० आदि शब्दथी सर्व विगय । प० सरस पा० पाणी भो० भोजन ॥ प० ए वर्जवुं र० सरस आहार तु० वळी भ० भगवंते कह्युं र० रस वि० परित्याग तप ॥ २६ ॥

मूलः—खीरदहिसप्पिमाई पणीयं पाणभोयणं ।
परिवज्जणं रसाणं तु भणियं रसविवज्जणं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हवे चोथो रस परित्याग तप कहेछे, १ दुध, २ दहीं, ३ घी, ४ तेल, ५ गळपण ए पांच मांहीली विगयनो त्याग तथा सरस आहार पाणीतुं वर्जवुं, एचोथो रस परित्यागतप श्रीतिर्थंकरे कहेलछे ॥२६॥

अर्थः—हवे कायक्लेस तप कहे छे ठा० काया एक ठाम राखवी वी० वीरासण प्रमुष । जी० जीवने उ० वळी सु० मोक्ष सुखनां आपणहार । उ० ए अतिदुकर । ज० जेम करवुं छे तेम ध० कायाए करी सेवाए का० कायकलेश त० ते तप आ० कह्युं भगवंते ॥ २७ ॥

महर्धिक देवता थयेला छे तेहना अवर्णवाद बोले, ३० चारजातीना देवता आवता नथी अने कहे मारी पासे देवता आवेछे ए ३० काम करवाथी ७० क्रोडा क्रोडी सागरोपम सुधी रझळवानुं महामोहनी कर्म बांधे, एम जाणी ए ३० महामोहनी स्थानकने वर्जे ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसार मांही न भमे ॥१९॥

अर्थः–सि० सिद्ध मोक्षपद पाम्यां ते आदिनुं पहिलुं जे समय ते सिद्धादिक गुण ३१ तेहनेविषे जो० मन वचन कायाना जोग व्यापार तेहना ३२ जोग आलोयणादिक तेहने विषे । ते० तेत्रीस आ० आसातनाने य० विषे जे० जे भि० साधु ज० सिद्धना ३१ गुण कहेवाने विषे उद्यम करे । मन वचन कायाना ३२ जोग व्यापार रुडा प्रवर्तावावने विषे उद्यम करे ॥ तेत्रीस आसातना छांडवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय । से० ते साधु न० न अ० रहे मं० संसारमांही भमे नहि ॥ २० ॥

मूलः–सिद्धाइगुण–जोगेसु तेत्तीसासायणासु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ २० ॥

गाथा. २० भावार्थः–सिद्ध भगवंतना ३१ गुण तेनां नाम, ५ प्रकारे ज्ञानावर्णि कर्म क्षय कर्यां, ९ प्रकारे दर्शनावर्णि कर्म क्षय कर्यां, २ प्रकारे वेदनी कर्म क्षय कर्यां, २ प्रकारे मोहनी कर्म क्षय कर्यां, ४ प्रकारे आयुष्य कर्म क्षय कर्यां, २ प्रकारे नाम कर्म क्षय कर्यां, २ प्रकारे गोत्र कर्म क्षय कर्यां, ५ प्रकारे अंतराय कर्म क्षय कर्यां, ए एकत्रीस सिद्ध भगवंतजीना गुणने श्रद्धे, ३२ प्रकारना जोग संग्रह तेना नाम, १ जे अतिचारादीक दोष लागेलो होय तेनी गुरुवादीकनी पासे आलोचना करे, २ गुरुनी पासे आलोचना करेली होय

तेम अ॰ अनुक्रमे हुं तुज मते वु॰ कहुंछुं ॥ २९ ॥

मूलः—एसो बाहिरगतवो समासेण वियाहिओ ।

अब्भिन्तरो तवो एत्तो वुच्छामि अणुपुव्वसो ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए ६ प्रकारे बाह्यतप संक्षेपे श्री भगवंते कह्यो, हवे ६ प्रकारे अभ्यंतर तप अनुक्रमे हुं कहुं छुं ते तुं सांभळ ! ! ! ॥ २९ ॥

अर्थः—पा॰ पाप आलोइने तप पडिवजें ते प्रायछित तप १ ॥ वि॰ गुणवंत वडानो विनय करवो २ वे॰ आचार्यादीकनुं वेयावच करवुं ३ त॰ तेमज स॰ सज्झायनुं करवुं ४ ॥ झाणं॰ धर्म ध्यानादिकनो ध्यावो ५ ॥ च॰ वळी वि॰ काउसगनो करवो ६ । ए॰ ए अ॰ अभ्यंतर त॰ तप कह्यो भगवंते ॥ ३० ॥

मूलः—पायच्छित्तं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्झाओ ।

झाणं च विओसग्गो एसो अब्भिन्तरो तवो ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—१ प्रायश्चीत, २ विनय, ३ वैयावच्च, ४ स्वाध्याय, ५ ध्यान, ६ कायोत्सर्ग ए ६ प्रकारे अभ्यंतर तप नाम मात्र कह्यो ॥ ३० ॥

अर्थः—आ॰ गुरुनी समीपे लेवो पापनो आलेववो रि॰ योग्य छे । आ॰ ए आदीछे ॥ पा॰ प्रायच्छित तु॰ वळी द॰ दस प्रकारे (आलोयणा १ । पडिकमणो २ । तदुभय ३ विवेय ४ मुसगो ५ तप ६ छेय ७ मूल ८ अणवठपा ९ पारंचिएचेव १०) । जं॰ जे भि॰ साधु व॰ कायाए करी सेवे स॰ साचे मने । पा॰

स्थानकमां आवे, तेवारे गुरुनी पहेला शिष्य इर्यावही पडीकमे, १२ कोइ अन्य पुरुष प्रश्नादीक पुछवा आव्यो होय ते गुरुनेज बोलाववा योग्य छे, अने शिष्य बोलावे, १३ रात्रीए गुरु पुछे कोण सुता छे ने कोण जागे छे, तेवखते शिष्य जागतो थको बोले नहि, १४ शिष्य चार प्रकारना आहार व्होरीलावेल होय ते पहेला नाना साधुनी पासे आलोयणा करे अने पछी गुरु पासे आलोयणा करे, १५ तेमज ते आहार प्रथम नाना साधुने देखाडे, पछी गुरुने देखाडे, १६ ते आहार पेहेला नाना साधुने आमंत्रे, पछी गुरुने आमंत्रे, १७ ते आहार गुरुने पुछया विना जे जे इच्छे तेने काढी आपे, १८ गुरु अने शिष्य बंने जणा बेशीने एक पात्रा मांही आहार पाणी करतां गुरुनी आज्ञा विना पोतानी इच्छा मुजब आहार करी जाय, १९ गुरु शिष्यने बोलावे ते वखते सांभळीने बोले नहि, २० गुरु शिष्यने बोलावे अने तिहांज बेठो थको उत्तर आपे, २१ गुरु शिष्य ने बोलावे, अने शुं कहोछो, शुं कहोछो, एम कहे, २२ गुरुने तुं तुं करे, २३ गुरु शीखामण आपे तेवारे सामुं बोले, २४ गुरु कहे वृद्ध रोगी तपस्वी विगेरेनी वैयावचकरो तो नफो थशे, तेवारे शिष्य कहे, तमेज करो, तमने शुं ? नफो नहि थाय, २५ गुरु धर्मकथा कहेतां कोइ गाथा पदादीक भुले तेवारे गुरुने खिष्ट करवाने कहे एमनथी एम छे, एम कहे, २६ गुरु धर्मकथा कहेतां कहे ए अमुक बोल विचारीने कहेशुं, तेवारे शिष्य कहे शुं ? ते अर्थ तमने सांभळतो नथी ! ! ! एम कहे, २७ गुरु धर्मकथा कहेतां होय तेवारे अरती वेदे, २८ गुरु धर्मकथा कहे तेवारे प्रखदा मांही भेद पाडे, २९ गुरु धर्मकथा कहेता होय तेवारे धर्मकथानो रस छेदे, (अर्थात क्यां सुधी व्याख्यान करशो, गौचरीनुं असुर थायछे), ३० गुरु धर्मकथा कही रह्या पछी ते प्रखदा मांहीथी कोइ गयुं नहोय, पछी ते प्रखदा मांही जे गुरुए व्याख्यान करेल होय, तेहज अध्ययनादीक वधारे मेळ मेळवीने

प्रकारे आचार्यादिकने विषे । आ० वेयावचनो करवो ज० जेहवो आपणो था० बल समर्थाइ होय तेहने अनुसारे वे० वेयावच करवो त० ते तप आ० कह्यो भगवंते ॥ ३३ ॥

मूलः—आयरियमाइए वेयावच्चम्मि दसविहे ।
आसेवणं जहाथामं वेयावच्चं तमाहियं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—हवे त्रीजो वैयावच्च तप कहे छे, १ आचार्य, २ उपाध्याय, ३ स्थीवर, ४ तपस्वी, ५ रोगीष्ट, ६ सेहाणे, ७ स्वधर्मि, ८ कुळ (एक गुरुना शिष्य होय ते), ९ गण (एक गच्छना मुनी होय ते), १० संघ, ए दसे प्रकारे वैयावच्च पोतानी शक्तिने अनुसारे करवी ते त्रीजो वैयावच्च तप जाणवो ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे सज्झाय तप कहेछे वा० गुरु समीपे वांचणी लेवी । पु० संदेह उपने पुछवो चे० पदपूरणे त० तेमज प० फरी फरी वारंवार सास्त्रनो गुणवो । अ० सुत्रादिकना अर्थ चिंतववा । ध० धर्मनो उपदेस देवो । स० ए स्वाध्याय पं० पांच प्रकारे भ० होय ॥ ३४ ॥

मूलः—वायणा पुच्छणा चेव तहेव परियट्टना ।
अणुपेहा धम्मकहा सज्झाओ पञ्चहा भवे ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे चोथो स्वाध्याय तप कहे छे, १ गुरुनी समीपे वांचणी लेवी, २ संसय उपजवाथी पुछवुं, ३ वारंवार शास्त्रनुं गणवुं, ४ सुत्रादीकनां अर्थनुं चिंतववुं, ५ धर्मोपदेशनुं देवुं, ए पांच प्रकारे ४ थो स्वाध्याय तप जाणवो ॥ ३४ ॥

संपूर्ण ॥ ३१ ॥ ए ३१ मां अध्ययनने विषे चारित्र पाळवानुं कह्युं, ते चारित्र तो अप्रमादी होय ते पाळे, तेथी ३२ मां अध्ययनने विष प्रमादनां स्थानक कहीने ते प्रमादन छांडवानुं कहेछे, ते प्रमाद संसारमांही परीभ्रमण करावतो संसार कहेवो छे ते कहे छे

अर्थः—अच्चन्त० अनादि का० कालनुंछे स० मिथ्यात्वादि मूलेकरी सहितछे ॥ स० सर्व च्यार गतिरुप ॥ दु० दुषमय संसारछे तेहना उ० पूरणे जो० जे प० (मोक्ष) मुकाववो । तं० ते मुकाववो भा० कहेता मे० मुजने प० प्रतिपूर्ण चि० चित्त थको हे शिष्य तुं । सु० सांभलो ते मुकाववो कहेवोछे ॥ ए० एकांत हि० हितकारीछे वली । हि० मोक्ष तेहज अ० अर्थ छे जेहने विषे ॥ १ ॥

मूलः—अच्चन्तकालस्स समूलगस्स सवस्स दुक्खस्स उ जो पमोक्खो ।
तं भासओ मे पडिपुण्णचित्ता सुणेह एगन्तहियं हियत्थं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे विषयथी खंडीत थएला ने प्रतिपुर्ण चितवाळा शिष्य ? जे अनादी काळनो ने अव्रतादीक मुळे करी सहीत एवा संसारना सर्व दुःखथी मुक्त थवानो ऊपाय अने जे हितकारी एवो मोक्षनो अर्थ हुं तुजने कहीश ? ते एकाग्र चिते करीने तुं सांभळ ? ॥ १ ॥

अर्थः—ना० ज्ञानते स० सर्व मति श्रूतादि ॥ प० निर्मल करवे करी अ० मति अज्ञानने मो० मिथ्यात मोहनोयने वि० विशेषे वरजवे करी । रा० रागने दो० द्वेषने य० वली सं० सम्यग प्रकारे ख० षपाववे करी ॥ ए० एकांत सो० सुपने स० पामे सुख ते कहवो छे मो० मोक्षरुप ॥ २ ॥

अर्थः—ए० ए त० तप तु० पूरणे दु० जे बे भेद छे प्रकारे बाह्यतप । छ प्रकारे अभ्यंतर तप ए बे भेदे तप जे० जे कोइ । स० साचे मने करी आ० आचरे करे मु० साधु । सो० ते खि० सिघ्र स० सर्व सं० संसार नरकादिक गतिथी वि० विसेषे मु० मुकाय । पं० पंडित साधु । इ० इम वे० हुं कहुंछुं ।। ३७ ।।

मूलः—एवं तवं तु दुविहं जे सम्मं आयरे मुणी ।
सो खिप्पं सवसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डिओ ।। ३७ ।। त्ति बेमि ।।

।। इति श्री तवमग्गं त्रिशं अध्ययनं सम्मत्तं ।। ३० ।।

गाथा ३७ भावार्थः—ए पूर्वोक्त ६ प्रकारे बाह्य ने ६ प्रकारे अभ्यंतर तप कह्यो, ते बे प्रकारनो तप ते साधु साचे मनेकरी आचरे, ते पंडीत साधु संसारथकी शीघ्र मुक्त थाय एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू? जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं, तेम में तुज प्रत्ये कहुं ।।३७।। इतिश्री उत्तराध्ययनना त्रीसमां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ।।३०।। ए ३०मां अध्ययनने विषे तपनो अधीकार कह्यो, ते तपतो चारित्रवंत होय ते करे तेथी ३१मां अध्ययनने विषे चारित्रनो अधिकार कहेछे.

अर्थः—च० चारित्रनी वि० विधि प० कहिशुं गुरु सिष्य प्रते कहेछे। जी०जीवने उ०वळी सु०सुषना आपणहार जं० जे च०चारित्रने आदरीने व० घणा जी० जीव । ति० तर्या सं०संसार रुपीया सा०समुद्र।।१।।

मूलः—चरणविहिं पवक्खामि जीवस्स उ सुहावहं ।
जं चरित्ता बहू जीवा तिण्णा संसारसागरं ।। १ ।।

स्थानक । इ० वांछे पण वि० स्त्रीपसु पंडग रहित जो० ते पण रहिवा योग्य ॥ स० चारित्रनी समाधीना का० वांछणहार स० साधु त० तपसी ॥ ४ ॥

मूलः—आहारमिच्छे मियमेसणिज्जं सहायमिच्छे निउणत्थबुद्धिं ।
निकेयमिच्छेज्ज विवेगजोग्गं समाहिकामे समणे तवस्सी ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—जे ज्ञान दर्शन चारित्रनी समाधीना इछनार तपस्वी एवा साधुने जो आहारनी इच्छा थाय तो मर्यादा पुर्वक ४७ दोष रहित आहार वांछे, जो शिष्यनी इच्छा थाय तो भला जीवादीक नव तत्वना अर्थने विषे जेहनी बुद्धि छे, तेहवा शिष्यने वांछे, जो ऊपाश्रयनी इच्छा थायतो स्त्री, पशु, नपुंशक रहीत एवा उपाश्रयने वांछे ॥ ४ ॥

अर्थः—न० न वा० कदाचित ल०पामे नि०भला विवेकवंत स०सिष्यने न पामे ॥ वा०अथवा गु०गुण कारी अ०अधिक । गु० गुणेकरी स० सरिषो वा० अथवा ते पोते ए०एकलो वि०पण ॥ पा०पापकर्म । वि० विशेषे व०वर्जतो थको ॥ वि० विचरे का० कामनेविषे अ० असावधांन थको प्रवर्ते ॥ ५ ॥

मूलः—न वा लभेज्जा निउणं सहायं गुणाहियं वा गुणओ समं वा ।
एगो वि पावाइ विवज्जयन्तो विहरेज्ज कामेसु असज्जमाणो ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पोताथकी ज्ञानादीक गुणे करी अधीको तथा बराबर एवो भलो शिष्य कदाचित न पामेतो शिष्य विना एकलो पण पापकारी अनुष्ठान वर्जतो कामभोगने विषे प्रतिबंध अणकरतोथको संयमने विषे विचरे ॥५॥

जे० जे भि० साधु र० अलगा रहे नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमे नहि ॥ ४ ॥

मूलः—दण्डाणं गारवाणं च सल्लाणं च तियं तियं ।
जे भिक्खू रुम्भए निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—३ दंड ते, १ मनदंड, २ वचनदंड, ३ कायदंड, ३ गर्व ते, १ ऋद्धिगर्व, २ रसगर्व, ३ शातागर्व, ३ शल्य ते, १ माया (कपटाइ) शल्य, २ निधान (धर्म कमाणीनुं फळ मागी लेवुं ते) शल्य, ३ मिथ्यात्वदर्शन शल्य एहने जे साधु सदाय छांडे ते संसारमांही न भमे ॥ ४ ॥

अर्थः—दि० देवताना कीधा य० वळी जे० जे उ० उपसर्ग त० तेम ते० तिर्यंचना कीधा उपसर्ग मा० मनुष्यना कीधा उपसर्ग ॥ जे० जे भि० साधु स० सहे स० समभावे से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमे नहि॥५॥

मूलः—दिव्वे य जे उवसग्गे तहा तेरिच्छमाणुसे ।
जे भिक्खू सहई सम्मं से न अच्छइ मण्डले ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—त्रण प्रकारना उपसर्ग ते १ देवता संबंधी उपसर्ग, २ मनुष्य संबंधी उपसर्ग, ३ तिर्यंच संबंधी उपसर्ग. हवे देवता संबंधी उपसर्ग ते चार प्रकारे, १ हास्य, २ द्वेष, ३ परिक्षा, ४ अनेक प्रकारे वैरभाव. मनुष्य संबंधी चार प्रकारे उपसर्ग, १ हास्य, २ द्वेष, ३ परिक्षा, ४ कुशील निमिते, वळी उपलक्षणथी, ४ प्रकारे ते आत्मसमुहना, १ वत्तन, २ पत्तन, ३ स्थंभन, ४ संलेखन. हवे तिर्यंच संबंधी उपसर्ग चार प्रकारे ते १ भय, २ द्वेष, ३ अन्न पाणी निमित्ते, ४ पोताना संतान पाळवा निमित्ते ए पुर्वोक्त

अर्थः—दु० दुःख ह० हणाणुं ज० जेहने न० न हो० होय मो० मोह मो० मोह ह० हणाणो ज० जेहने न० न हो० होय त० त्रसना त० त्रसना ह० हणाणि ज० जेहने न० न हो० होय लो० लोभ। लो० लोभ ह० हणाणो ज० जेहने न० न होय किं० परिग्रह ॥ ८ ॥

मूलः—दुक्खं हयं जस्स न होइ मोहो मोहो हओ जस्स न होइ तण्हा ।
तण्हा हया जस्स न होइ लोहो लोहो हओ जस्स न किंचणाइं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जेणे दुःखने हण्युं, तेहने मोह न होय अने जेणें मोहने हण्यो तेहने धनादीकनी तृष्णा न होय अने जेणे तृणाने हणी, तेहने लोभ न होय अने जेणे लोभने हण्यो तेहने धनादीक कांइपण न होय ॥८॥

अर्थः—रा० रागने च० वली दो० द्वेषने च० वळी त० तेमहिज मो० मोहने । उ० उधरवाने का० वांछणहार पुरुषे स० मुलसहित जा० समुहने ॥ जे० जे जे० जे उ० उपाय प० अंगीकार करवा ॥ ते० ते उपायने कि० कहिस अ० अनुक्रमे ॥ ९ ॥

मूलः—रागं च दोसं च तहेव मोहं उद्धत्तुकामेण समूलजालं ।
जे जे उवाया पडिवज्जियव्वा ते कित्तइस्सामि अहाणुपुव्विं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—राग, द्वेषने मोहनां मुळना समुहने उधरवानी वांछा करतो थको उधरवाना उपायछे ते अंगीकार करवा गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते उधरवाना उपाय हुं अनुक्रमे कहीश, ते तुं सांभळ ! ॥९॥

अर्थः—र० प्रणीत रस प० घणुं न० न निसे० सेववो। पा० प्राहि र० रस ते दि० कामनी दिप्तना क० करणहार

गाथा ७ भावार्थः–पंच महाव्रत ते, १ जीवदया व्रत, २ सत्यव्रत, ३ दतव्रत, ४ ब्रह्मचर्यव्रत, ५ अपरिग्रह व्रत, ए पांच महाव्रत पाळे, १ शब्द, २ रुप, ३ गंध, ४ रस, ५ स्पर्श ए पांच इंद्रियोना विषयने वर्जे अने १ इर्या, २ भाषा. ३ एषणा, ४आदान, ५परिठावणीया, ए पांच समिती पाळे अने १काइया, २अधीकरणकी, ३पाउसीया, ४परितावणीया, ५पाणीवाइ ए पांच क्रियाने वर्जे ए पुर्वोक्त प्रमाणे जे साधु यत्नापुर्वक वर्ते ते संसारमांही न भमे ॥७॥

अर्थः–ले० छ लेस्याने विषे छ० छ का० कायने विषे छ० छ आ० आहार लेवाना का० कारण वेयण वेयावच इत्यादिकने विषे जे० जे भि० साधु ज० जतना नि० सदाय करे कृष्ण नीलकापोत ३ लेस्या छांडवाने विषे उद्यम करे। तेजु १ पद्म २ । शुक्ल ३ । ए ३ लेस्या आदरवानो उद्यम करे छकाय राषवाने विषे छ कारणे आहार करवानो उद्यम करे से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमे नहि ॥ ८ ॥

मूलः–लेसासु छसु काएसु छक्के आहारकारणे।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–६ लेश्या ते १ कृश्न, २ नील, ३ कापुत, ४ तेजु, ५ पद्म, ६ शुकल, ए छ लेश्या मांही प्रथमनी त्रण दुष्ट लेश्या वर्जे ? अने सारी त्रण लेश्याए प्रवर्ते, ६ कायना नाम, १ पृथ्वी, २ पाणी, ३ तेउ, ४ वायु, ५ वनस्पती, ६ त्रस, ए छ कायना जीवनी दया पाळे, छ कारणे आहार करे ते, १ वेदना, २ वैयावच्च, ३ इर्याने अर्थे, ४ संयमने अर्थे, ५ प्राण निभाववाने अर्थे, ६ धर्मचिंताने अर्थे, ए पुर्वोक्तने विषे जे यति सदाय यत्नपुर्वक वर्ते ते संसारमांही न भमे ॥ ८ ॥

अर्थः–वि० स्त्री पशु पंडग रहित से० थानक आ० पाटपाटलादिक ॥ जं० सेवणहारने ॥ ओ० थोडा अ० आहारना करणहारने । ई० इंद्रियना द० दमणहारने ॥ न० न रा० राग स० वैरी ध० पराभव न करे चि० पुर्वोक्त साधुना चितने प० दुर कीधो टाल्यो वा० रोग इ० जेम ओ० ओषधी करी तेम ते रोग वलतो देहने पराभवे नहि ॥ १२ ॥

मूलः–विवित्तसेज्जासणजन्तियाणं ओमासणाणं दमिइन्दियाणं ।
न रागसत्तू धरिसेइ चित्तं पराइओ वाहिरिवोसहेहिं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः–जेम व्याधिए करी पीडीत होय, तेहने औषधे करी रोगनो पराभव न होय, तेम जे स्त्री पशु नपुंशक रहीत स्थानक भोगवनार उणोदरीना करनार, पांच इंद्रीयोने दमनार, एवा साधुने राग रुपीयो शत्रु पराभव करे नहि ॥ १२ ॥

अर्थः–ज० जेम बि० बिलाडाना व० वसवाना स्थानकने । मू० समीपे । न० न मू० उंदरने व० ते रहेवानी जग्या प० भली नहि । ए० एणे दृष्टांते इ० स्त्रीने नि० रहेवाना घरने म० मांहि । न० न बं० ब्रह्मचारीने ख० जुगतो भलो नहि । नि० निवास रहेवो ॥ १३ ॥

मूलः–जहा बिरालावसहस्स मूले न मूसगाणं वसही पसत्था ।
एमेव इत्थीनिलयस्स मज्झे न बम्भयारिस्स खमो निवासो ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः–जेम बीलाडाना स्थानक समीपे उंदरने ते स्थानक मांही वसवुं भलुं नहि, तेम

लाभ मद, ८ ऐश्वर्य (ठकुराइ) मद, ए आठ मदने वर्जे, १ स्त्री, पशु, नपुंसक रहित स्थानक भोगवे, २ स्त्रीनी कथा न करे, ३ स्त्रीनी साथे एक आसनपर न वेसे, ४ स्त्रीना अंगोपांग न निरखे, ५ भींतने आंतरे स्त्रीना विषययुक्त वाक्य न सांभळे, ६ स्त्रीनी पुर्वक्रीडा न संभारे, ७ हमेश सरस आहार न करे, ८ मर्यादा उपरांत आहार न करे, ९ विभुषा न करे, ए नव वाडे ब्रह्मचर्य पाळे, १ क्षेमा, २ निर्लोभता, ३ निष्कपटाइपणुं, ४ अष्टमद रहित, ५ द्रव्ये ने भावे हळवापणुं, ६ सत्य वचन, ७ सत्तर प्रकारनो संयम, ८ वार भेदे तप, ९ ज्ञानवंत, १० ब्रह्मचर्य ए दश मुनीना धर्म पाळे, ए पुर्वोक्त प्रमाणे जे सदाय पाळे ते संसारमांही न भमे ॥ १० ॥

अर्थः—उ० श्रावकनी प० इग्यार प्रतिज्ञानेविषे । भि० भिक्षुनी वार प० प्रतिज्ञाने य० विषे । जे० जे भि० साधु ज० श्रावकनी ११ प्रतिज्ञा जाणवानेविषे भिक्षुनी प्रतिज्ञा पालवानेविषे उद्यमकरे नि० सदाय । से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहे भमे नही ॥ ११ ॥

मूलः—उवासगाणं पडिमासु भिक्खूणं पडिमासु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—११ श्रावकनी प्रतिमा ते, १ समकित निर्मळ पाळे ने कोइने मजरो करे नही, २ व्रत निर्मळ पाळे, ३ वखतो वखत सामायक देसावगासीक शुद्ध करे, ४ वे आठमनो अकेक अने १४ पाखीनो छठ पोसो ए रीते एक मासना ६ पोसा करे, ५ पांच वोल पाळे, १ पोषध दिवसे चार पोहोर रात्रीनो कायोत्सर्ग करे, २ स्नान न करे, ३ रात्री भोजन न करे, ४ काछडी न वाळे, ५ दिवसे ब्रह्मचर्य पाळे ने रा-

वाना आ० धर्म झा० ध्यानने जु० जोग्य छे । स० सदा हि० हितनुं कारण छे । अदर्शनादिक पांच बोल ब० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो छे ते पुरुषने ॥ १५ ॥

मूल–अदंसणं चेव अपत्थणं च अचिन्तणं चेव अकित्तणं च ।
इत्थीजणस्सारियझाणजुग्गं हियं सया बम्भचेरे रयाणं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः–जेहने धर्म ध्यानादीक हेतकारीछे, तेमज जे सदाय ब्रह्मचर्यने विषे रक्तछे, ते स्त्रीनुं दर्शन जोवे नहि, स्त्रीनी वांछा न करे, स्त्रीनुं रुप दीठुं होय ते मनमांही चिंतवे नहि, स्त्रीना गुणनी कीर्ति न करे ॥१५॥

अर्थः–का० जो कदाचित तु० निर्द्धारवाने अर्थे । वि० विभूषासहित । दे० देवांगनाए । न० अशक्य चा० संजमथी मनने काम खो० थोभाववाने ति० त्रण गुप्ति सहित एहवा साधुछे । त० तोहि वि० पण ए० एकांत हि० हितनुं कारण ति० वळी । न० जाणीने । वि० स्त्रीयादिक रहित वा० थानक मु० साधुने प० प्रसस्त वारु ॥१६॥

मूलः–कामं तु देवीहि विभूसियाहिं न चाइया खोभइउं तिगुत्ता ।
तहा वि एगन्तहियं ति नच्चा विवित्तवासो मुणिणं पसत्थो ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः–मनने विषे अभीलाष उपजावे एहवी देवांगना अलंकार सहीत होय ते पण जे त्रण गुप्तीए करीने सहीत एहवा साधुने संयम थकी क्षोभवी न शके ? ? ? एहवा धैर्य वृतिना धणी मुनी होय तोपण स्त्री पशु नपुंशक रहीत स्थानकने विषे रहेवुं श्रेय छे ॥ १६ ॥

अर्थः–मो० मोक्षना अ० वांछणहार उ० पण मा० मनुष्यने पण । सं० संसारना परिभ्रमणथी ॥

जातिना परमाधामी जेहवाछे तेहवा जाणवानेपिषे उद्यमकरे ॥ १३ ॥ क्रियाछाडवी नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमेनहि ॥ १२ ॥

मूलः—किरियासु भूयगामेसु परमाहम्मिएसु य।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—१३ क्रीयाना स्थानक ते, १ अर्थदंड, २ अनर्थदंड, ३ हिंस्यादंड, ४ अकस्मात दंड, ५ द्रष्टी विपर्यास दंड, ६ मोसवती क्रिया, ७ अदीनादाणावंतीया क्रिया, ८ अझथवतीया क्रिया, ९ मित्र दोशवतीया क्रिया, १० मानवतीया क्रिया, ११ मायावतीया क्रिया, १२ लोभवतीया क्रिया, १३ इर्यावहीया क्रिया, ए १३ क्रियानां स्थानक जाणवां, १४ प्रकारे जीवनां ग्राम ते १ सुक्षम एकेंद्री, २ बादर एकेंद्री, ३ बेइंद्री, ४ तेइंद्री, ५ चौइंद्री, ६ असंज्ञी पचेंद्री, ७ संज्ञी पंचेंद्री ए सातना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता ए १४ भेद जाणवा. पंदर प्रकारना परमाधामीनां नाम ते १ अंब, २ अंबरीस, ३ शाम, ४ सबळ, ५ रौद्र, ६ वैरोद्र, ७ काळ, ८ महाकाळ, ९ असीपत्र, १० धनुष्य, ११ कुंभ, १२ वाळु, १३ वैतरणी, १४ खरस्वर, १५ महाघोष ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसार मांही न भमे ॥ १२ ॥

अर्थः—श्रीसुगडांगना पहिला श्रुतषंधनेविषे सो० सोले गा० गाथानुं सोलमी गाथा नामा अध्ययन तेहनेविषे। त० तेम सतरभेद अ० असंजमने य० विषे। जे० जे भि० साधु सोलमुं अध्ययन भणवानेविषे सतरभेदे असंजमछांडवानेविषे। ज० उद्यमकरे नि० सदाय। से० ते न० न अ० रहे। मं० संसारमांहि भमेनहि ॥१३॥

सर्वने लो० लोकने । स० देवतासहित लोकने जं० जे का० काया संबंधी शरिरी दुख मा० मानसी च० वली किं० थोडुं ॥ तं० ते दुखनां अं० अंतने ग० पामे वी० वीतराग ॥ १९ ॥

मूलः—कामाणुगिद्धिप्पभवं खु दुक्खं सव्वस्स लोगस्स सदेवगस्स ।
जं काइयं माणसियं च किंचि तस्सन्तगं गच्छइ वीयरागो ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—देवता सहीत सर्व लोकने जे कायानुं दुःख ते रागादीक अने मानसीक एवा बे प्रकारनुं थोडुंपण जे दुःख उत्पन थयुं ते निश्चे निरंतर काम भोगनी वांच्छा थकीज ते दुःखनो अंत वीतराग पामे ॥ १९ ॥

अर्थः—ज० जेम य० निर्द्धार किं० किंपाग वृक्षनां फ० फळ ॥ म० रमणीक तेणे करी ॥ र० रसेकरीने व० वर्णे करी य० गंधे करीने एहवा फल भु० भोगवता थका ते० विपाकनी अवस्थाने पाम्या थका ॥ एटले प० प्रगम्या थका जी० जीवतव्यनो आउखो खु० विनाश पामे छते ते किंपाग नामा फल मर्णांत दूखना देणहार होय ॥ ए० ए उपमा कां० कामभोग भोगव्याना वि० फलने विषे जाणवी ॥ २० ॥

मूलः—जहा य किंपागफला मणोरमा रसेण वण्णेण य भुज्जमाणा ।
ते खुड्डए जीविय पच्चमाणा एओवमा कामगुणा विवागे ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जेम किंपाक वृक्षनां फळ (एक जातना झेरी वृक्षनां फळ) स्वादे करी तथा वर्णे करी खातां भोगवतां थकां मनने रमणीकछे पण भोगव्यां बे घडी पछी सोप्रक्रमीनुं आयुष्य त्रोडे (अर्थात

ध्ययनने विषे वीस ठा० स्थानक अ० असमाधिना तेहने जे० जे भि० साधु ज० ब्रह्मचर्य पालवाने विषे । ज्ञाताना अध्ययन समा सद्दहवाने विषे । असमाधिना थानक छांडवाने विषे उद्यम करे । नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांही भमे नहि ॥ १४ ॥

मूलः—बम्भम्मि नायज्झयणेसु ठाणेसु असमाहिए ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—उदारिक शरिर संबंधी अने वैक्रीय शरिर संबंधी मैथुन नवे नवे कोटीए सेववुं नहि, ए अढार प्रकारनुं अब्रह्मचर्य तजे अने १९ ज्ञातासुत्रना प्रथम श्रुत स्कंधना अध्ययन, १ मेघकुमारनुं, २ धनावा शेठनुं, ३ मोरना इंडानुं, ४ काचबानुं, ५ थावर्चा पुत्रनुं, ६ तुंबडीनुं, ७ रोहीणीनुं, ८ मलीनाथनुं, ९ जीनरखने जीनपाळनुं, १० चंद्रमानुं, ११ दवद्वा वृक्षनुं, १२ सुबुद्धि प्रधाननुं, १३ नंदमणीयारनुं, १४ पोटीलानुं, १५ नंदीफळनुं, १६ द्रौपदीनुं, १७ आकीर्ण जातीना घोडानुं, १८ सुसमादारीयानुं, १९ कंडरीकने पुंडरीकनुं ए १९ ने अधे, वीस असमाधीनां स्थानक ते, १ उतावळो उतावळो चाले, २ वगर पुंजे चाले, ३ कंइक पुंजे ने कंइक पग मांडे, ४ अधीक पाटपाटला भोगवे, ५ वडेराना सामुं बोले, ६ स्थीवरनी घात चिंतवे, ७ सर्व जीवोनी घात चींतवे, ८ क्षीण क्षीण प्रत्ये क्रोध करे, ९ परना अवर्णवाद बोले, १० वारंवार निश्चेकारी भाषा बोले, ११ नवो क्लेश करे, १२ जुनो कलेश उपसमाव्यो होय ते फरी उदेरे, १३ अकाळे स्वाध्याय करे, १४ सचेतरजे हाथपगादीक खरडेल होय, तेने वगर पुंज्ये सुवे बेसे उठे, १५ पो-

गाथा २२ भावार्थः-हवे प्रथम चक्षु इंद्रीनुं ब्यान १३ काव्येकरीने कहेछे, स्त्रीयादीकनां रुप चक्षुने ग्रहवा योग्यछे तेमांही जे मनोज्ञ (मनने गमतुं) रुपछे ते रागनो हेतुछे अने अमनोज्ञ (मनने नहिं गमतुं रुप) ते द्वेषनो हेतु छे, तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बंनेने विषे राग द्वेष न करे, तेहज वीतराग जाणवा, एम तिर्थंकरे कहेल छे॥२२॥

अर्थः-रु० रुपने च० नेत्र ग० ग्रहवायोग्य व० कहे तिर्थंकर ॥ च० (चक्षु) नेत्रने रु० रुप ग० ग्रहवा-योग्य छे ॥व० कहे तिर्थंकर रा० रागना हे० हेतुने स० मनोज्ञरुपने आ० तिर्थंकर कहे ॥ दो० दोसना हे० हेतुने अ० अमनोज्ञ रुपने ॥ आ० तिर्थंकर कहे ॥ २३ ॥

मूलः-रूवस्स चक्खुं गहणं वयन्ति चक्खुस्स रूवं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः-रुपने चक्षु ग्रहनार छे अने चक्षुने रुप ग्रहवा योग्य छे, तेमांही जे मनोज्ञरुप ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ रुप छे तें द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ २३ ॥

अर्थः-रु० मनोज्ञ रुपने विषे जो० जे गि० मुर्छाने उ० पामे ति० तिव्र ॥ अ० अकाले पा० पामे से० ते जीव वि० मरणने ॥ रा० रागे करी पीडयो से० ते ज० जेम वा० वळी प० पतंग ॥ आ० दीवो देखवाने विषे ॥ लो० लोलपी थको ॥ स० पामे म० मरणने ॥ २४ ॥

मूलः-रूवेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे से जह वा पयङ्गे आलोयलोले समुवेइ मच्चुं ॥ २४ ॥

१८ मुळ १, कंद २, स्खंध ३, त्वचा ४, प्रवाळ ५, पत्र ६, पुष्प ७, फळ ८, बीज ९, हरी ए १० प्रकारनी सचेत वनस्पती भोगवे, १९ एक वरस मांही १० उदक लेप लगाडे (अर्थात १० नदी उतरे), २० १ वरस मांही १० मायानां स्थानक सेवे, २१ हाथ अथवा वासण सचेत वस्तुथी खरडेल होय तेथी लीए ए २१ सबळा दोष वर्जे, २२ परीसहनां नाम १ क्षुद्धानो, २ त्रषानो, ३ टाढनो, ४ तापनो, ५ डांस मच्छरनो, ६ अचेलनो, ७ अरतीनो, ८ स्त्रीनो, ९ चालवानो, १० बेसवानो, ११ स्थानकनो, १२ आक्रोस वचननो, १३ वधनो, १४ याचवानो, १५ अलाभनो, १६ रोगनो, १७ त्रण स्पर्शनो, १८ जळ मेलनो, १९ सत्कार सन्माननो, २० प्रज्ञानो, २१ अज्ञाननो, २२ दर्शननो, ए २२ परीसह सहन करवा, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसारमांही न भमे ॥ १५ ॥

अर्थः-ते० त्रेवीस अध्ययन सू० सूयगडांग सूत्रना वे श्रुतस्पंधना रु० २३ उपर एक अधीकुं करे तो २४ होय तो सु० २४ दस भुवनपति, आठ व्यंतर, पांच ज्योतिषी वैयानीक ए २४ देवतानी जातीअथवा २४ तिर्थंकरने य०विषे जे०जे भि० साधु ज०उद्यम करे नि० सदाय से० ते न० नही अ०रहे मं० संसार मांही भमे नही ॥१६॥

मूलः—तेवीसाइ सूयगडे रूवाहिएसु सुरेसु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—सूयगडांगसुत्रना प्रथम श्रुत स्खंधना १६ अध्ययन पुर्वे कहेल, बाकी बीजा श्रुत स्खंधना सात अध्ययन ते, १ पुष्करणी नामे, २ क्रीया नामे, ३ आहार प्रज्ञा नामे, ४ प्रत्याख्यान प्रज्ञा नामे

गाथा २६ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञरुपने विषे रक्त छे, ते जीव अमनोज्ञ रुपने विषे द्वेषभाव करे, ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरुप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥ २६ ॥

अर्थः—रु० रुडा रुपने विषे अ० केडे प्रवर्ते एहवा आ० आशाने विषे ग० प्रवर्तता य० जे जी० जीव ॥ च० त्रस अ० थावर हिं० हणे केहेवाने ॥ अ० अनेक प्रकारना जीवने ॥ चि० ते अनेक प्रकारने शस्त्रे करी ते० ते त्रस थावर जीवने प० परितापनाउपजावे बा० बाल अज्ञानी ॥ पी० पीडा उपजावे बाल केहेवा छे अ० आत्मानो अर्थ गु० भारे छे जेहने कि० किलिठ मेला परिणाम सहीत छे ॥ २७ ॥

मूलः—रूवाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—जेहने मनोज्ञरुप मेळववा रुप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटो छे, ते मनोज्ञ रुपना रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ रुपनी केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञरुपनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञरुप मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रकरी पर जीवने पीडा उपजावे॥२७॥

अर्थः—रु० रुडा रुपने विषे वा० राग छते प० मुर्छा उपजाववे करी रुपवंत वस्तुने ॥ उ० उपजाववाने विषे र० एटले चोरादिकना भयथी राखवाने पोतानां तथा परनां प्रयोजनने ॥ सं० सम्यक प्रकारे अर्थ आववाने विषे व० विनास थए विनाश छते ॥ वि० वियोग थये छते य० वळी क० किहां थकी सु० सुखदाइ से० ते रुपनो रागी । सं० मनोज्ञ रुप भोगववाने का० काले य० पुनः अ० तृपति अणपामे छते ते भोगवता

वृद्धनी, रोगीनी, तपसीनी, नवदीक्षीत शिष्यनी वैयावच्च करवी, १६ स्त्री, पशु, नपुंसक रहात स्थानक भोगववुं, १७ स्त्रीनी कथा करवी नहि, १८ स्त्रीना अगोपांगं निरखवां नहि, १९ पुर्वना काम-भोग संभारवा नहि, २० दीन दीन प्रत्ये सरस आहार करवो नहि, २१ शब्द, २२ रुप, २३ गंध, २४ रस, २५ स्पर्श ए पांच सारा उपर राग करवो नहि अने नठारा उपर द्वेष करवो नहि, ए २५ भावना पाळवी, २६ उदेशा ते, १० दशाश्रुत स्खंध सुत्रना, ६ वृहत कल्पसुत्रना, १० व्यवहार सुत्रना ए २६ उदेशा काळे भण-वाने तेहनी शीखामणे चालवुं, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय, ते संसारने विषे न भमे ॥१७॥

अर्थः—अ० अणगारना गु०सत्तावीस गुणने विषे च० वळी आचारंगना वे सुत स्खंधना २५ अध्ययनने जेम निसीथना ३ । एम २८ अध्ययने जेम आचार प०कह्योछे त०तेम य०वळी जे० जे भि० साधु ज० आरा-धवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे मं० संसार मांहि भमे नहि ॥ १८ ॥

मूल—:अणगारगुणेहिं च पकप्पम्मि तहेव य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—साधुना २७ गुण ते, ५ पांच महाव्रत पाळे, पांच इंद्रीयो निग्रह करे, ४ कषाय वर्जे एम, १४ अने १५ भाव सत्य, १६ करण सत्य, १७ जोग सत्य, १८ क्षेमावंत, १९ वैराग्यवंत, २० मन सम-धारणवंत, २१ वचन समधारणवंत, २२ काया समधारणवंत, २३ ज्ञान संपन्न, २४ दर्शन संपन्न, २५ चा-रित्र संपन्न, २६ वेदनी अहीयासीया, २७ मारणांति अहियासीया ए मुनीना २७ गुण धारण करे.

अर्थः–त० तृष्णाए करी अ० पराभव्यो एहवो जे जीव ॥ अ० चोरीनो करणहार ते कहेवो छे ॥ रू० रूपने देखवाने विषे अ० असंतोषी छे ॥ प० रूपवंत परिग्रह मेळववाने विषे असंतोषी य० पुनः मा० माया सहित मु० मृखावाद ॥ व० वाधे प्रवर्ते लो० लोभना दो० दोष ॥ त० तिहां मृषावाद बोले छते अ० पण । दु० दुख थकी न० न वि० मुकाय से० ते ॥ ३० ॥

मूलः–तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो रूवे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः–रूपवंत परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको रूपवंत वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोई पुछेके अमुक रूपवंत वस्तु तमे लीधी छे? ते वारे कपट सहीत जूठुं बोले तेमज पछी जूठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय ॥ ३० ॥

अर्थः–मो० मृषावाद बोलतो थको प० पश्चाताप करे ॥ य० पुरणे पु० पहेलुं ओ० पुर्णे य० वली पण ॥ प० मृषा बोलवाना का० अवसरने विषे य० पण दु० दुखी होय मृषा बोल्याथी पुरुं न पडे ते माटे ॥ दु० दांहिलो दुखनो अंत आवे जेहने एहवो दुखी होय ॥ ए० एणीपरे अ० अदत्तने स० लेतो थको ॥ रू० रूपने विषे अ० अतृप्तो थको ॥ दु० अतिशे दुखीओ होय अ० स्वजनादिकनी ते नेश्रारहित होय ॥ ३१ ॥

मूलः–मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो रूवे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ३१ ॥

२४ भेद अने २५ विकथानुं कथन, २६ प्रज्ञप्ती रोहीयादीक विद्यानुं कथन, २७ सर्प वींछी प्रमुखना मंत्रनुं कथन, २८ वसी करणनुं कथन, २९ अन्य तिर्थिना आचारनुं कथन ए २९ पाप सुत्र तथा (पाठांतरे) २९ प्रकारना पाप सुत्रना नाम कहेछे, २४ तो पुर्वोक्त अने २५ गंधर्व शास्त्र, २६ नाटक शास्त्र, २७ वातक शास्त्र, २८ वैदक शास्त्र, २९ धनुर्वेद शास्त्र ए २९ पाप सुत्रने वांचे भणे नहि, ३० माहामोहनी बांधवानां स्थानक कहेछे, १ त्रस जीवने पाणीमांही बोळीने मारे, २ त्रसजीवना श्वासोश्वास रुंधीने मारे, ३ त्रस जीवने धुंमाडो करी अकळावीने मारे, ४ त्रस जीवने मस्तकने विषे खडगादीकनो घा करीने मारे, ५ त्रस जीवना मस्तकने विषे सीसांवींटीने मारे, ६ गांडा गुंगाने लाकडीए तथा पाटीयादीके मारतो जाय ने हस्तो जाय, ७ अणचार सेवीने ढांके, ८ पोते अणाचार सेवीने पारकाने माथे नांखे, ९ सभा मध्ये वेशी जाणीने मीश्र भापा वोले, १० भोगीना भोग रुंधे (आ शब्दनो अर्थ गुरु गमथी धारवा जेवो छे), ११ वाळ ब्रह्मचारी नथी ने वाळ ब्रह्मचारी नाम धरावे, १२ ब्रह्मचारी नथी ब्रह्मचारी नाम धरावे, १३ शेठनुं धन चोरे, १४ पंच मळीने वडेरो स्थापेलो छे अने पछी तेहज पंचने दुःखदीये, १५ विश्वासघात करी स्त्री पुरुषादीकने परस्पर मारे, १६ एक देशना राजाने मारे, १७ घणा देशना राजाने मारे, १८ साधुने संयमथी भ्रष्ट करे, १९ तिर्थंकरना अवर्णवाद बोले, २० तिर्थंकरना मार्गना अवर्णवाद बोले, २१ आचार्य ऊपाध्यायना अवर्णवाद बोले, २२ आचार्य ऊपाध्यायनो विनय वैयावच्च न करे, २३ वहु सुत्री नथी ने वहु सुत्रीनामधरावे, २४ तपस्वी नथी ने तपस्वी नाम धरावे, २५ वृद्ध रोगी तपश्वीनो विनय वैयावच्च न करे, २६ चार तिर्थमांही भेद पाडे, २७ जोतिषानिमित वसीकरणादीक भांखे, २८ देवता मनुष्य तिर्यंचना अत्रप्त काम भोग इच्छे, २९ तप संयम पाळीने मोटा

मूलः—एमेव रूवम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—एवी रीते भुंडा रुपने विषे द्वेष भावे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुह (जथ्थो) नी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥ ३३ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रुपने विषे वि०-रागरहित म० मनुष्य वि० शोकरहित ॥ ए० ए पूर्वोक्त कही ते दु० दुखनो उ० समोहनी प० श्रेणीए करी ॥ न० न लि० लिपाय भ० संसार म० मांहि वि० पण सं० रहेतो छतो ज० पाणीए करी वा० जेम पो० कमलनुं प० पत्र पांदडुं न लिपाय तेम ॥ ३४ ॥

मूलः—रूवे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—मनोज्ञ रुपने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसार मांही रहेतो थको पण पाणी मांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय (ए प्रथम चक्षु इंद्रीनुं ब्यान १३ काव्ये करीने कह्युं) ॥ ३४ ॥

अर्थः—हवे श्रोतेंद्रिना तेर काव्य कहेछे ॥ स०शब्द व० तिर्थंकर कहे कथंभुतं शब्द केहवाछे शब्द सो० कानने योग्य छे ॥ ग० ग्रहवा तं० ते म० मनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे कथंभुतं मणुन्नं शब्द रा० राग

तें बीजाने कहेवुं नहि, ३ कष्ट विपत्ती आवेतोपण धर्मने विषे निश्चळ रहेवुं, ४ इहलोकने परलोकना सुखनी वांछा रहीत तप करवो, ५ आसेवणा ने ग्रहणा ए बे शीक्षाए प्रवर्तवुं, ६ शरिरनी विभुषा न करवी, ७ अज्ञाती कुळनी गोचरी करवी, ८ छानो तप करवो पण कोइने कहेवुं नहि ने लोभ रहित प्रवर्तवुं, ९ परिसह आववाथी शुभ प्रमाणे खमवो ने क्षमा सहीत प्रवर्तवुं, १० सरळ भाव सहीत प्रवर्तवुं, ११ संयम सहीत प्रवर्तवुं, १२ समकित सहीत प्रवर्तवुं, १३ चित्तनी समाधी सहीत प्रवर्तवुं, १४ पांच प्रकारना आचार सहीत प्रवर्तवुं, १५ विनय सहीत प्रवर्तवुं, १६ तप विर्य सहीत प्रवर्तवुं, १७ वैराग्य सहीत प्रवर्तवुं, १८ आत्माने निध्याननी पेरेराखवो, १९ पासथाना भाव रहीत प्रवर्तवुं, २० संवरपुष्टो करवो, २१ पोताना आत्माना अवगुण राखवा, २२ सर्व काम भोगथी निवर्तवुं, २३ दीन दीन प्रत्ये व्रत पचखाणनो वधारो करवो, २४ उपधी अहंकारनुं छांडवुं नेकायोत्सर्गनुं करवुं, २५ पांच प्रमादने छांडवा, २६ थोडुं बोलवुं ने काळे काळ क्रिया करवी, २७ धर्मध्यान ने शुक्ल ध्यान सहीत प्रवर्तवुं, २८ शुभ योग सहीत प्रवर्तवुं, २९ मारणांती वेदना आव्येथके मन ठेकाणे राखवुं, ३० सर्व कर्मनो संग छांडवो, ३१ आलोयणा करी निंदी निसल थवुं, ३२ संलेखणा करीने संथारो करवो ए ३२ जोग संग्रह अंगीकार करवा. हवे गुरुनी ३३ आसातना कहे छे, तेनां नाम १ गुरुनी आगळ चाले, २ गुरुने पाछळ अडीने चाले, ३ गुरुने बे पडखे अडीने चाले, ४ गुरुनी आगळ अडीने उभो रहे, ५ गुरुनी पाछळ अडीने उभो रहे, ६ गुरुने बे पडखे अडीने उभो रहे, ७ गुरुने आगळ अडीने बेशे, ८ गुरुने पाछळ अडीने बेशे, ९ गुरुने बे पडखे अडीने बेशे, १० गुरु शिष्य बेहु निहार भुमीए गयेल होय, तिहां गुरुना पहेला शिष्य हस्त पांणी लीए, (ए अर्थ गुरु प्रमथी धारवो), ११ गुरु अने शिष्य बेहु बाहीर जइ

से० ते जीव वि० मरणने ॥ रा० रागेकरी आ० पीड्यो ह० हरण हरणीओ व० जेम हरण केहवो छे मि० पशुछे व० वली मु० अज्ञानी छे स० शब्दनेविषे ॥ अ० अतृप्तो थको स० पामे म० मरणने ॥ ३७ ॥

मूलः—सद्देसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे हरिणमिगे व मुद्धे सद्दे अतित्ते समुवेइ मच्चुं ॥ ३७॥

गाथा ३७ भावार्थः—जेम मधुर शब्द सांभळवाना लुब्धपणाए रागथी मृग (हरण) मर्ण पामे तेम जे कोइ शब्दने विषे तिव्र मुर्छावंत होय ते अकाळे मर्ण पामे ॥ ३७ ॥

अर्थः—जे० जे य० वली अ० पण खोटो शब्द सांभळीने दो० द्वेषने स० पामे ति० तिव्र ॥ तं० ते ख० अवसरने विषे से० ते उ० पूर्णे उ० पामे दु० दुखने दु० दुर्दंतने दो० दोषे करी स० पोताने कीधे जं० जीव । न० न किं० थोडुं पण स० शब्द अ० नथी अपराध करतो से० ते पुरुषने ॥ ३८ ॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि सद्दं अवरुज्झई से ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ शब्द सांभळीने तिव्र द्वेष पामे ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे वळी दमतां दोहीला एवा द्वेष रुप दुर्दांत दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थायछे पण ते जीवने शब्द किंचित मात्र अपराध नथी करतो ॥ ३८ ॥

अर्थः— ए० एकांत घणो र० रातो रु० रुडा स० शब्दने विषे ॥ अ० नहि जेवो रुडो सब्द ता० तेहवोए

कहे, ३१ गुरुना सज्या संथाराने पगेस्पर्शी हाथथी समो कर्या विना अने गुरुने वगर खमाव्ये जाय, ३२ गुरुना सज्या संथारा उपर उभो रहे, बेसे, सुवे, ३३ गुरु थकी द्रव्य ने भावे उंचे तथा बराबर आसने सुवे, बेसे, उभो रहे तो आसातना ए ३३ प्रकारे गुरुनी आसातना टाळवी, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्न-वंत होयने संसार मांही न भमे ॥ २० ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे ए० ए पुर्वोक्त कह्या ते ठा० स्थानकने विषे । जे० जे भि० साधु ज० सद-हवा त्यजवा पालवानेविषे उद्यम करे स० सदाय ते खि० शीघ्र सो० ते स० नरकादिक च्यार गतीरुप सर्व सं० संसार थकी वि० मुकाय विशेषे । पं० पंडित साधु इ० इति सुधर्मास्वामी जंबू प्रत्ये कहे छे ॥ हे जंबू जेम में श्री महावीर देवनें समीपे सांभळ्युं हुतुं ॥ तेम हुं तुज प्रते वे० कहुं छुं ॥ २१ ॥

मूलः–इय एएसु ठाणेसु जे भिक्खू जयई सया ।
खिप्पं सो सव्वसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डिओ ॥ २१ ॥ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री चरणविही एकत्रिंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥३१॥

गाथा २१ भावार्थः—ए पुर्वोक्त १ बोलथी ते ३३ बोल सुधीमां जाणवा जोग जाणे, छांडवा जोग छांडे, आदरवा जोग आदरे, एवी रीते जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते पंडीत ऊतावळो संसार थकी मुक्त थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबु ! जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभल्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ २१ ॥ इति श्री ऊतराध्ययन सुत्रना ३१ मां अध्ययननो भावार्थ

पर जीवने पीडा ऊपजावे. ॥ ४० ॥

अर्थः-स० रुडा शब्दने विषे वा० राग छते प० मुर्छा उपजावे करी रुडा सब्दने उ० उपजाववाने विषे ॥ र० ते वली चोरादिकना भयथकी राखवाने विषे । पोताना तथा परना प्रयोजने सं० सम्यग प्रकारे अर्थ आववाने विषे ॥ व० विनास थइ विणठे छते वि० वियोग थए छते य० वली । क० किहांथकी सु० सुष होय से० तेने ॥ सं० मनोज्ञ शब्द भोगववाना का० कालने विषे य० पुनः ॥ अ० तृप्ति अण पांमे छते दुषी ए ६ बोले करी सुष न पांमे ॥ ४१ ॥

मूलः-सद्दाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-मनोज्ञ शब्दने रागे करी मनोज्ञ शब्दने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मधुर शब्द रुप परीग्रह सम्यक्क प्रकारे पोताने तथा पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजनने माटे ऊपार्जे? पछी चोरादीकथी रक्षण करवाने प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ शब्दनो विनाश अथवा वियोग थये थके ते मनोज्ञ शब्दने भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने किहां थकी सुख होय !!! (अर्थात नज होय.) ॥ ४१ ॥

अर्थः-स० मनोज्ञ सब्दने विषे अ० असंतोषी छतो य० वली ॥ प० मनोज्ञ वीणादिक शब्दने य० विषे ॥ स० आसक्त उ० अत्यंत आसक्त छतो न० न उ० पामे तु० संतोष ॥ अ० असंतोषने दो० दोषे करी दु० ते जीव दुषी ॥ प० पारका वीणादिकना वचन सांभलीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्टचित थको आ० ले

मूलः—नाणस्स सवस्स पगासणाए अन्नाणमोहस्स विवज्जणाए।
रागस्स दोसस्स य संखएणं एगन्तसोक्खं समुवेइ मोक्खं ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—मती ज्ञानादीक सर्व ज्ञानने निर्मळ करवे करी, अज्ञानादीक अने दर्शन मोहनीने वर्जवे करी, साचे मने करी, राग द्वेषने क्षय करीने सम्यक प्रकारे एकांत निराबाध मोक्षनुं सास्वतुं सुख पामे॥२॥

अर्थः—त० ते मोक्ष पामवानो ए० ए म० मार्ग गु० गुरु वि० ज्ञानादि गुणे करी वडा तेहवानी से० सेवा भक्ति करवी वि० विशेषे व०वर्जना करवी बा० अज्ञानीनी दू० दूरथकी ए० एकांत थांनके स० सज्झायनी नि० सेवना करवी य० वली सु० सुत्र अने अ०अर्थनी सं० सम्यग प्रकारे चिं० चिंतवना करवी धि० चितनुं एकाग्रपणुं करवुं य० वली ए मोक्ष पामवानो अर्थि साधु ॥ ३ ॥

मूलः—तस्सेस मग्गो गुरुविद्धसेवा विवज्जणा बालजणस्स दूरा।
सज्झायएगन्तनिसेवणा य सुत्तत्थसंचिन्तणया धिई य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ते मोक्ष पामवाने माटे ज्ञानादीक गुणे करी सहीत एवा गुरुनी सेवा करवी अने पासथादीकनी अने अज्ञानीनी संगत दुरथी वर्जवी, एकांत स्थानके शास्त्रनी स्वाध्याय करवी अने साचे मने करी एकाग्र चिते सुत्र सुत्रार्थनी चिंतवणा करवी ॥ ३ ॥

अर्थः—आ० आहार इ० वांछे पण मि० मर्यादाए ते पण ए० एषणीकने। स० सिष्यादिक सहाइयाने इ० वांछे पण नि० भला मोक्ष पामवाना अ० अर्थने विषे ॥ बु० बुधीछे जेहने । नि० रेहवाना

अर्थः—मो० मृषा बोल्या प० पश्चाताप करे एम मनोज्ञ गीतादीक सांभलवानो लोभी जीव य० वळी ॥ पु०. पेहेली पण एहवी चिंता करे गीत गायछे तेहना य० वळी ॥ प० मृषा बोलवाने का० अवसरे ते एम जाणे रषे कोइ मुजने जुठा बोल्यो जाणे य० तेभणी दु० दुषी होय । दु० जे दुषनुं अ० अंत दोहिलुं पामे ए० एणी परे अ० अदत्तने स० लेतो थको । स० मनोज्ञ सब्दने विषे अ० असंतोषी थयो दु० दुषी होय अ० अन्याय माटे तेहनुं उपराणुं कोइ न करे ॥ ४४ ॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो सद्दे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एहवी चिंता करे के ए मधुर शब्दना मालीकनी पासे हुं केवी रीते बोलुं तथा तेहने केवी रीते छेतरुं, वळी जुठुं बोलवाना अवसरने विषे एम जाणे के रखे ? कोइ मने जुठा बोलो जाणे ? एहवी रीते मधुर शब्दवाळी वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवी मधुर शब्दनी चोरी करनारनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ४४ ॥

अर्थः—स० मनोज्ञ सब्द गीतादिकने । अ० जे रक्तछे न० नर ते मनुष्यने ए० एणे प्रकारे क० किहांथकी । सु० सुष हो० होय क० किहांथकी किं० थोडुंए । त० त्यां मनोज्ञ शब्द उ० उपभोग आववाने वि० पण कि० किलेस दु० दुष पांमे । नि० दुष निपजावे ज० जे मनोज्ञ शब्द भोग आववाने क० काजे दु० दुष ॥ ४५ ॥

मूलः—सद्दाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।

अर्थः—ज० जेम य० वली अं० इंडाथी प्प० उपना ब० पंखीया ॥ अं० इंडुं ब० पंखीथी प्प० उपनुं ज० जेम य० पूरणे ॥ ए० एमज । मो० मोह उपजवानुं आ० थानक खु० निश्चे त० त्रसनाने तिर्थंकर कहे । मो० मोहनी च० वली त० तृष्णा उपजवानो आ० थानकने । व० तिर्थंकर कहे ॥ ६ ॥

मूलः—जहा य अण्डप्पभवा बलागा अण्डं बलागप्पभवं जहा य ।
एमेव मोहायतणं खु तण्हा मोहं च तण्हायतणं वयन्ति ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—हवे मोहनीनी उत्पनी केवी रीते थायछे ते कहेछे, जेम इंडांथी पंखी उत्पन थाय अने पंखी थकी इंडुं उत्पन थाय तेवीज रीते मोह उत्पन थवानुं स्थानक धनादीकनी तुष्णा अने तृष्णा उत्पन थवानुं स्थानक मोह छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ६ ॥

अर्थः—रा० माया लोभ ते राग य० वली दो० क्रोध मान ते द्वेष वि० ए वे निश्चे य० पुरणे ॥ क० कर्मनां बो० बीजछे क० कर्मने च० पुनः मो० मोहथकी प्प० उपनुं व० तिर्थंकरे कह्युं ॥ क० कर्म्म च० पुनः जा० जन्म म० मरणनुं मू० मूल दु० दुपने च० वली जा० जन्म म० मरणने व० कहे तिर्थंकर ॥ ७ ॥

मूलः—रागो य दोसो वि य कम्मबीयं कम्मं च मोहप्पभवं वयन्ति ।
कम्मं च जाइमरणस्स मूलं दुक्खं च जाइमरणं वयन्ति ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः-राग अने द्वेष ए वे कर्मनां बीजछे अने कर्म ते मोहनी थकी उत्पन थायछे अने जन्म मरणनुं मुळ-ते कर्मजछे, अने दुःख उत्पन थवानो हेतु जन्म मरणजछे एम तिर्थंकरे कहेलछे ॥ ७ ॥

न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—मनोज्ञ शब्दने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणी करी संसार मांही रहेतो थको पण पाणी मांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय (ए २ जी श्रोतेंद्रीनुं ब्यान १२ काव्ये करीने कह्युं) ॥ ४७ ॥

अर्थः—घा० नासिकाने गं० सुगंध कस्तुरी प्रमुष ग० ग्रहवा योग्य छे व० एम तिर्थंकर कहे । तं० ते सुगंध रा० रागनुं हे० हेतुने तु० वळी । म० जे मनोज्ञ गंधछे । आ० तिर्थंकर कहे ॥ तं० ते गंध दो० द्वेषनो हे० हेतुछे अ० जे अमनोज्ञ कहे आ० तिर्थंकर कहे स० सरिषो भाव राग द्वेष रहित होय य० वळी ॥ जो० जे कोइ ते० ते भली पांडुआ गंधने विषे स० ते वी० वीतराग कहीए ॥ ४८ ॥

मूलः—घाणस्स गन्धं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—हवे त्रीजी घ्राणेंद्रीनुं ब्यान १२ काव्ये करीने कहे छे, नासीकाने कस्तुरी प्रमुख गंध ग्रहवा योग्य छे, ते मांही जे मनोज्ञ गंध ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ गंध ते द्वेषनो हेतु छे तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बंने गंधने विषे राग द्वेष न करे तेने वीतराग जाणवा एम तिर्थंकरे कहेल छे. ॥ ४८ ॥

अर्थः—गं० रुडागंध पांडूयागंधने । घा० नासिकाते ग० ग्रहण हारछे । व० एम कहे तिर्थंकर घा० नासिकाने गं० गंध ग० ग्रहवा योग्य व० तिर्थंकर कहे । रा० रागनुं हे० हेतुछे स० मनोज्ञ आ० तिर्थंकर कहे

न० मनुष्यने ॥ कामे करी दि० दीपता पुरुषने च० वळी का० कंदर्पने स० साहमा अ० आवी पीडा उपजावे । सा० स्वाद कारिया फ० फलछे जेहना एहवा दु० वृक्षने ज० जेम प० पंखी साहमा आवी पीडा उपजावे त० तेम ॥१०॥

मूलः—रसा पगामं न निसेवियव्वा पायं रसा दित्तिकरा नराणं ।
दित्तं च कामा समभिद्दवन्ति दुमं जहा साउफलं व पक्खी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—१ दुध, २ दहीं, ३ घी, ४ प्रमुख विगय मनुष्यने कंदर्पने वधारनार ने उन्मादना करनारछे, एम जाणीने ए विगय ने घणो सरस आहार न सेववो कारण के वृक्षने जेम मधुरां फळ होय तो पंखी सामां आवीने पीडा उपजावे, तेम घणो सरस आहार सेववाथी उन्मादवंत जीवने कंदर्प सामो आवीने पीडा उपजावे ॥१०॥

अर्थः—ज० जेम द० दवनी अ० अग्नी ते दावानल ते किहां । प० घणा । इ० इंधणा काष्टछे जेहने विषे एहवा व० वननेविषे दावानल केहवो छे ॥ स० सहित आ० वायरे करी ते न० न उ० उपसमीने उ० उल्हाय नहि ॥ ए० एणीपरे इ० इंद्रिना विकाररुप अ० अग्नीने दावानल ते किहां वि० वळी प० घणा रसनो भो० जमणहारने । ब० ब्रह्मचारि ते । न० न हि० होय हितने अर्थे क० कदाचित कोइ ब्रह्मचारीने पण ॥ ११ ॥

मूलः—जहा दवग्गी पउरिन्धणे वणे समारुओ नोवसमं उवेइ ।
एविन्दियग्गी वि पगामभोइणो न बम्भयारिस्स हियाय कस्सइ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेम वनने विषे लाकडां घणां होय त्यां दवनी अग्नी लागे ते वायुथी सहीत होय, ते थोडी वेळाए ओलाय नहि, तेम इंद्री रुपी अग्नी घणो सरस आहार भोगवतां ब्रह्मचारीने तेमज कोइने हीतकारी न होय ॥ ११॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि गन्धं अवरुज्झई से ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ गंधने विषे तिव्र द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे अने दमतां दोहीला एवा द्वेष रुप दुर्दांत मोटा दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थायछे, पण ते जीवने गंध किंचित मात्र अपराध नथी करतो ॥ ५१ ॥

अर्थः—ए० घणो र० रक्तछे जे जीव रु० मनोज्ञ रुडा गं० गंधने विषे ॥ अ० ए सरिषो बीजो कोइ भूंडो गंधछे नहि से० ते कु० करे प० एहवो द्वेष भाव । दु० दुष संबंधनी सं० पीडा उ० पामे बा० बाल अज्ञानी । न०न लि०लिपाय न षरडाय ते० तेणे द्वेषरुपीया कचरे करी मु० साधु वि० राग रहित होय ते ॥५२॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि गन्धे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ गंधने विषे रक्त छे, ते जीव अमनोज्ञ गंधने विषे द्वेष भाव करे, ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरुप कचरें करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥५२॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधने अ० केडे प्रवर्ते । आ० मनोज्ञ गंधनी आसाए ग० प्रवर्ते य०वळी जी० जीव ॥ च० त्रसजीव अने अ० थावर जीवने हिं० हणे अ० घणा प्रकारनां जीवने । चि० घणा प्रकारनां सस्त्रे करी ते० ते सुगंधनो अर्थिजीव ॥ प० दुष उपजावे बा० अज्ञानि । पी० परजीवने पिडा उपजावे अने अ० आपणा आत्मानुंज

जे घरमांही स्त्री रहे त्यां ब्रह्मचारीने रहेवुं युक्त (भलुं) नहि ॥ १३ ॥

अर्थः—स० साधु त० तपसी होय ते इ० स्त्रीना सात वाना चिं० पोताना चित्तने विषे नि०थापीने राखीने अथवा द० देखीने न० न व० चिंतवे अध्यवसायनाणे ॥ एहवा जे ए सात वानां एम चिंतवे नहि । तल्लालिन न थाय ते सात कया । रु० स्त्रीना रुप शरिरनो आकार १ । ला० लावण ते वोलवानी चतुराइ २ । वि० विलास ते वस्त्रादिक पहेरवानी रचना ३ । हा० हसवो तेहनी ४ । जं० मधुरु मणमणा पि० मीठा वचननुं बोलवुं ५ इ० अंगोपांगनुं गोपववुं ६ ॥ पे० वांकि नजर जोवो ७ ॥ वा० अथवा ए सात वाना चितमांहि राखे नही ॥१४॥

मूलः—न रूवलावण्णविलासहासं न जंपियं इङ्गियपेहियं वा ।
इत्थीण चित्तंसि निवेसइत्ता दट्ठुं ववस्से समणे तवस्सी ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—रुप, लावण्यता वोलवानी चतुराइ, वस्त्रादीकनी शोभा, भोगनी लीला, हसवुं, मणमणा वचननुं वोलवुं, अंगोपागनुं मोडवुं, कटाक्षे (आडी नजरे) जोवुं, ए पुर्वोक्त स्त्रीनां एटलां वानां देखीने साधु तपश्वी तेना उपर राग न धरे, आपणा चित्तने विषे स्थापे नहि तेमज इंद्रीयोना विषय न चिं-तवे, तथा अहो सुंदर ? इत्यादीक वचन पण न वोले ॥ १४ ॥

अर्थः—पुरुष तेहने विषे । इ० स्त्री ज० जनने अद० सराग बुद्धि करी अदरसन १ च० समुचे ए० अवधा-रणे अ० स्त्रीने सराग अप्रार्थवो २ च० चकारथी स्त्रीनी अभिलाख अणकरवी ३ स्त्रीने सरागे रुपादिकनुं अ० अण-चिंतववुं ४ । च० समुचे ए० निश्चे अ० सरागी नाम लइने गुण कितनतुं अणकरवुं ५ च० पदपुरणे पांच

करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ गंधनो विनाश अथवा वियोग थए थके ते मनोज्ञ गंधने भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने कीहां थकी सुख होय ? (अर्थात न ज होय) ॥ ५४ ॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधने विषे अ० असंतोषीथको य० वळी प० परिग्रह सुगंध द्रव्यनो संग्रह करवानेविषे य० वळी स० आशक्त उं० अत्यंत आशक्त थको न० न उ० पामे तु० संतोषने ॥ अ० असंतोषने दो० दोषेकरी दु० ते जीव दुखि होय ॥ प० पारका सुगंध द्रव्य देखिने । लो० लोभेकरी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको आ० लीए पारका सुगंध अ० अणदिधा ग्रहे अदत्त ले ॥ ५५ ॥

मूलः—गन्धे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ५५ ।.

गाथा ५५ भावार्थः—मनोज्ञ गंधने विषे असंतोषी थको सुगंध परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी सुगंधना लोभे करी जेहनुं चित मेलुं थएल छे ते जीव असंतोषना दोषे करी पारकी सुगंधी वस्तु देखीने तेहनी चोरी करे. ॥ ५५ ॥

अर्थः—त० तृष्णाना लोभेकरी अ० पराभव्यो होय तेहने । अ० पराया सुगंध द्रव्यनी चोरीनो करणहार गं० सुगंध द्रव्यने विषे अ० असंतोषीने ॥ प० सुगंध द्रव्य कस्तुरी प्रमुखनुं परिग्रह मेलवाने विषे असंतोषीने य० वळी मा० मायासहित मु० मृषावादनुं बोलवुं । व० वाधे अथवा मृषा बोलवाने विषे प्रवर्ते । लो० लोभना दो० दोषथकी लोभी सुगंध द्रव्यनी चोरी करे । पछे ते मायासहित मृषा बोले त० तिहां पण मृषा बोले हुते

भी० बीहेछे तेहने ध० धर्मने विषे ठि० रह्याछे तेहने विपे एया० तेहवुं दु० दोहिलुं न० अ० नथी लो० लोकने विषे ॥ ज० जेहवी इ० स्त्रीओ मुकता दोहिली स्त्रीओ केहवीछे। बा० अज्ञानीना म० मननी ह० हरणहारीछे ॥१७॥

मूलः—मोक्खाभिकङ्खस्स उ माणवस्स संसारभीरुस्स ठियस्स धम्मे।
नेयारिसं दुत्तरमत्थि लोए जहित्थिओ बालमणोहराओ ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जे मोक्षना वांछनार मनुष्य, जे चार गती रुप संसारथी डरनार, जे धर्मने विषे निश्चळ रह्याछे तेहवा मनुष्यने जे अज्ञानीना मनने हरनारी ए लोकने विषे जेहवी स्त्री मुक्तां दोहलीछे, तेहवुं बीजुं कांइपण दोहीलुं नहि ॥ १७ ॥

अर्थः—ए० ए स्त्री संबंधी य० पुरणे सं० संगते स० उलंघी निवारीने जे प्रवर्ते तेहने ॥ सु० सोहिला उतरवा च० पुरणे ए० निश्चे भ० होय से० एटला सेष पदार्थ ते मुंकतां सोहिला। ज० जेम म० मोटा सा० समुद्रने उ० उत्तरीने जे नीकल्या तेहने। न० नदि भ० होय ग० गंगानदी स० सारिखी। अ० पण उतरता सोहिली॥१८॥

मूलः—एए य सङ्गे समइक्कमित्ता सुउत्तरा चेव भवन्ति सेसा।
जहा महासागरमुत्तरित्ता नई भवे अवि गङ्गासमाणा ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—ए स्त्री संबंधीयो संग निवार्या पछी शेष धनादीकनो संबंध मुक्तां सोहीलोछे जेम सयंभूरमण समुद्र तर्या पछी गंगा सरीखी मोटी नदी पण तरतां सोहीलीछे ॥ १८ ॥

अर्थः—का० कामभोगने विषे अ० अभिलाखवंतथी। प० उपनो खु० एमज दु० दुख कोहने। स०

कोइ मने जुठा बोलो जाणे, एवी रीते सुगंध वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ५७ ॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधने विषे अ० रक्त छे न० जे मनुष्यने ए०एणे प्रकारे । क०किहांथकी । सु० सुख हो०होय क०किहांय पण किं० थोडुंए ॥ त०तिहां सुगंध मनोज्ञ । उ०भोगववाने विषे वि० पण । कि० क्लेष दु० दुख पामे । नि० नीपजावे ज० जे मनोज्ञ गंध भोगववाने क० काजे । दु० दुख निपजावे ॥ ५८॥

मूलः—गन्धाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ गंधनो रक्त छे, ते जीवने केवी रीते क्यां थकी थोडुंए सुख होय (अर्थात नज होय) तोपण मनोज्ञ गंधने भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ गंध मेळ-ववाने आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ५८ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे गं० भूंडा गंधने विषे । ग०पहुंतो थको प० द्वेषभावे उ०पामे दु०दुखना उ०समुहने प० श्रेणी॥प० प्रकरशे दु० द्वेषेकरी दुष्ट चि० चित्तनो धणी य०वळी चि०बांधे क०कर्म जं०जे कर्म से०ते जीवने पु० वली हो० होय दु० दुखेकरी वि० विपाक इहलोक परलोकने विषे ॥ ५९ ॥

मूलः—एमेव गन्धम्मि गओ पओसंउ वेइ दुक्खोहपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ५९ ॥

आयुष्य त्रुटवाथी मर्ण पामे) ए ओपमां कामभोग भोगव्याना विपाक (फळ) ने विषे समजवी, जेम कामभोग भोगवतां जीवने रमणीकछे पण तेनां पाप फळनो उदय थशे ते भोगवतां बहु दुक्करछे ॥ २० ॥

अर्थः—जे० जे इं० इंद्रियना वि० विषय म० मनोज्ञ ते न० न ते० इंद्रियना विषय विषे भा० मनने नि० करे ॥ क० क्यारे पण ॥ न० न य० वळी अ० अमनोज्ञने विषे म० मनने पण न० न कु० करे ॥ स० समाधीनो का० वांछणहार स० साधु त० तपस्वी ॥ २१ ॥

मूलः—जे इन्दियाण विसया मणुन्ना न तेसु भावं निसिरे कयाइ ।
न यामणुन्नेसु मणं न कुज्जा समाहिकामे समणे तवस्सी ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः— जे समाधीनो वांछनार तपश्वी साधु ते पांच इद्रीयोना मनोज्ञ विषयने विषे कोंवारे पण मनने प्रवर्तावे नहि अने अमनोज्ञ विषयोने विषे द्वेष न करे ॥ २१ ॥

अर्थः—हवे चक्षु इन्द्रिनो अधिकार तेर काव्येकरी कहे छे । च० नेत्रने रू०रुप ग० ग्रहवायोग्य छे व० तिर्थंकर एमं कहे तं० ते कथंभूतं रा० राग उपजावना हे० हेतु छे तु० पुर्णे म० मनोज्ञरुप ते आ० तिर्थंकर कहे । तं० ते दो० द्वेष उपजवाना हे० हेतु छे अ० अमनोज्ञ रुप ते आ० तिर्थंकर कहे स० सरीखो एटले राग द्वेष रहित य० वळी जो० जे कोइ ते० ते वेहुने विषे स० ते वी० वीत रा० राग कहीए ॥ २२ ॥

मूलः—चक्खुस्स रूवं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ २२ ॥

मूलः—जीहाए रसं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—हवे ४ थी रसेंद्री (जीभ) नुं व्यान १३ काव्ये करीनें कहेछे, जीभने तीखा मधुरादीक रसनो स्वाद ग्रहवा योग्यछे तेमांही जे मनोज्ञ रसछे, ते रागनो हेतुछे अने जे अमनोज्ञ रसछे, ते द्वेषनो हेतुछे, तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बंने रसने विषे राग द्वेष न करे, तेहज वीतराग जाणवा, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ६१ ॥

अर्थः—र० रुडा पाडुया रसना स्वादने जी० जीभ ते ग० ग्रहणहार छे व० एम कहे तिर्थंकर ॥ जी० जीभने रुडा पाडुया र० रसनो स्वाद ग० ग्रहवायोग्यछे व० एम कहे तिर्थंकर ॥ रा० रागना हे० हेतु छे स० जे मनोज्ञ रसना स्वाद छे ते आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ दो० द्वेषनो हे० हेतु छे अ० जे अमनोज्ञ रसना स्वाद छे आ० एम कहे तिर्थंकर महाराज ॥ ६२ ॥

मूलः—रसस्स जीहं गहणं वयन्ति जीहाए रसं गहणं वयन्ति।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ६२ ॥

गाथा ६२ भावार्थः—रसने जीभ ग्रहनार छे अने जीभने रस ग्रहवा योग्य छे, ते मांही जे मनोज्ञ रस छे, ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ रस छे, ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ६२ ॥

अर्थः—र० तीखादीक रुडा रसना स्वादने विषे जो० जे कोइ ॥ गि० मूर्छाने उ० पामे ति० तिव्र ॥ अ० अकाले पा० पामे से० ते जीव वि० मरण ॥ रा० रागे आ० पीडयो ब० बडसीने कांटेकरी ॥ वि० विंधाणी

गाथा २४ भावार्थः—जेम दीवानी शीखा द्रष्टिए जोवाना लुब्धपणाए रागथी पतंगीयो मर्ण पामे तेमज कोइ रुपने विषे तित्र मुर्छावंत होय ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥ २४ ॥

अर्थः—जे० जे य० वली अ० पण माठुं रुप देखीने दो० द्वेषने ॥ स० पामे ति० तीव्र । तं० ते क्ख० अवसरने विषे से० ते उ० पुरणे उ० पामे दु० दुख । दु० दुर्दंत दो० दोषे करी । स० पोताने कीधे जं० जीव । न० न किं० थोडुं रु० रुप अ० नथी अपराध करतो ॥ से० ते पुरुषने ॥२५॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि रूवं अवरुज्झई से ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञरुप देखीने तित्र द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे, दमतां दोहीला एहवा द्वेषरुप दुर्दांत दोषे करीने जीव पोतेज दुःखी थाय छे, पण ते जीवने रुप किंचित मात्र अपराध नथी करतुं ? ? ? ॥ २५ ॥

अर्थः—ए० एकांत घणु र० रातो जे रु० रुडा रु० रुपने विषे ॥ अ०नहीं जेहवुं रुडुं मनोहररुप ता० तेहवुं भुंडुं अमनोहर रुप एटले भुंडा रुपने विषे से० ते कु० करे प० द्वेष ॥ दु०दुख संबांधिनी सं० पीडा उ० पामीए ॥ बा० बाल अज्ञानी ॥ न० न लि०लेपाय ते० तेणे राग द्वेषे करी मु०साधु ॥ वि०राग रहित॥२६॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि रूवे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ २६ ॥

न लि० लिपाय नथरडाय ते० तेणे द्वेषरुपी कचरेकरी मु० जेसाधु । वि० रागरहित होयते ॥ ६५ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि रसे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ रसने विषे रक्त छे, ते जीव अमनोज्ञ रसने विषे द्वेषभाव करे, ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरुप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥ ६५ ॥

अर्थः—र० रुडा रसना स्वादने अ०केडे प्रवर्ते । आ०रुडा रसतिखादिकनी आसाए ग०प्रवर्ते य०वळी॥ जी०जेजीव च०त्रसअने ॥ अ० थावर जीवन हिं० हणे ॥ अ० घणा प्रकारना जीवने ॥ चि०घणाप्रकारना सस्त्रेकरी ते० ते प० दुखउपजावे बा० अज्ञानिबाल । पी०परजीवने पीडा उपजावे ॥ अ०आपणा आत्माने अ०अर्थे गु० मोटोजाणे ॥ कि० मेलो रागादिकने परिणामे पीड्योथको ॥ ६६ ॥

मूलः—रसाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ६६ ॥

गाथा६६ भावार्थः—जेहने मनोज्ञ रस मेळववारुप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटोछे, ते मनोज्ञ रसना रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ रसने केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ रसनी आशाए प्रवर्तते मनोज्ञ रस मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्र करीने परजीवने पीडा ऊपजावे ॥६६॥

अर्थः—र० मनोज्ञ रसना स्वादने वा०रागे करी प०मनोज्ञ रसना स्वादने ग्रहण करवानी मुर्छा उपजे तेणे

तृपत्ति न पामे ए छ बोले करी सुख न पामे ॥ २८ ॥

मूलः—रूवाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।

वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—मनोज्ञरुपने रागे करी मनोज्ञरुपने ग्रहण करवानी मुर्छाथी रुपवंत परिग्रह सम्यक प्रकारे पोताने तथा पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजनने माटे उपार्जे, पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञरुपनो विनाश अथवा वियोग थयेथके ते मनोज्ञरुप भोगववाना प्रस्तावने विषे ते जीवने किहा थकी सुख होय ? ? ? (अर्थात नज होय) ॥ २८ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रुपने विषे अ० अतृप्तो थको य० वली प० तेहने विषे मुर्छा पाम्यो छतो य०पुरणे ॥ स० आसक्त थको उ० अतिशे आसक्त थको न० न उ० पामे तु० संतोषने । अ० असंतोषने दो० दोषे करी दु० दुखी ॥ प० पारका रुपवंत वस्तुने । लो० लोभे करी आ० मेल्लो थको आ० ले अ० अदत्तने ॥२९॥

मूलः—रूवे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।

अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—मनोज्ञ रुपने विषे असंतोषी थको रुपवंत परिग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी सुरुपना लोभे करी जेहनुं चित्त मेलुं थएल छे ते जीव असंतोपने दोषे करी पारकी रुपवंत वस्तु देखीने ते वस्तुना मालीकनी रजा सिवाय अणदीधी लीए (अर्थात चोरी करे) ॥२९॥

अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ६८ ॥

गाथा ६८ भावार्थः—मनोज्ञ रसने विषे असंतोषी थको मनोज्ञ रसवाळा परिग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी मनोज्ञ रसना लोभे करी जेहनुं चित मेलुं थएल छे, ते जीव असंतोषने दोषे करी पारकी मनोज्ञ रसवाळी वस्तु देखीने तेहनी चोरी करे ॥ ६८ ॥

अर्थः—त० षटरसना लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने अ० चोरीना करणहारने । र० षटरसने विषे । अ०असंतोषिने प०षटरसना परिग्रह । मेलववाने विषे असंतोषिने य०वळी ॥ मा०माया मु०मृपावादनुं बोलवुं व० वाधे तथा मृषावाद बोलवाने विषे लो० लोभना दो०दोस थकी लोभी चोरी करे । पछे कोइ पुछे तेवारे माया सहित मृषा बोले त० तिहां मृषावाद बोले हुते अ० पण । दु० दुषथकी न० न वि० मुकाय से० ते रसादिकनो लोलपी जीव ॥ ६९ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो रसे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः—मनोज्ञ रसवाळो परिग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको मनोज्ञ रसवाळी वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक मनोज्ञ रसवाळी वस्तु तमे लीधी छे ! ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुंकाय ? ? ? ॥६९॥

अर्थः—मो० मृषावाद बोल्या। प०पछे पश्चाताप करे रसलोलपी जीव य०वळी। पु०पहिलो पण एहवी

गाथा ३१ भावार्थः—जूठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुपवंत स्त्रीना धणी आगळ जूठुं केवी रीते बोलुं तथा एहने केवी रीते छेतरुं ? ? ? वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम पण जाणे के रखे ? कोइ मने जुठा बोलो जाणे ? एवी रीते रुपवंत वस्तु अण दीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी-ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवी चोरीना करनार अन्यायीनो कोइ सहाइयो न थाय ॥ ३१ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रुपने विषे ॥ अ० रातो जे न० नरने ए० एम ॥ क० किहां थकी सु० सुख हो० होय ॥ क० किवारे पण ॥ किं० थोडुं ॥ त० तिहां मनोहर रुपने उ० भोगववाने वि० विषे कि० क्लेस अने दु० दुखने पामे ॥ नि० उपजावे ज० जे रुपने ॥ क० निमीते ॥ दु० दुखने ॥ ३२ ॥

मूलः—रूवाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ रुपनो रक्त छे ते जीवने केवी रीते कीहां थकी थोडुंए सुख होय ? (अर्थात न ज होय) तोपण मनोज्ञ रुपवंत स्त्रीयादीकने भोगववाने विषे क्लेश ने दुःख पामेछे तेमज मनोज्ञ रुप भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे ! ॥ ३२ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे रु० भुंडा रुपने विषे ग० पहुतो थको प० द्वेषने उ० पामे वली दु० दुखना उ० समोहनी प० श्रेणीने पामे ॥ प० प्रकर्षे दु० दुष्ट चि० चित्त थको य० पुरणे चि० बांधे क० कर्मज जं० जे कर्म से० ते जीव पु० वली हो० होय दु० दुखनो हेतु ॥ वि० भोगववाना अवसरने विषे ॥ ३३ ॥

गाथा ७१ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ रसनो रक्त छे ते जीवने केवी रीते कीहां थकी थोडुंए सुख होय ? (अर्थात न ज होय) तो पण मनोज्ञ रसवाळी वस्तु भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ रस भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ७१ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे र० भूंडा षटरसना स्वादने विषे ग० पहोच्यो थको प० द्वेषभाव उ० पामे दु० दुषना उ०समूहनी प० श्रेणीने ॥ प०प्रकरशे दु०द्वेषे करी चि०चितनो धणी य०वळी चि०बांधे क०कर्म । जं० जे से० ते जीवने पु० वली हो० होय दु० दुषकारीया वि० विपाक इहलोक परलोकने विषे ॥ ७२ ॥

मूलः—एमेव रसम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—एवी रीते भुंडा रसने विषे द्वेष भावे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणीपामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे, पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥७२॥

अर्थः—र०षटरसना मनोज्ञ स्वादने विषे। वि०राग रहित म०मनुष्य वि०शोक रहित होय ते ए०ए पूर्वे कहिते दु० दुषना उ०समोहनी प० श्रेणिकरी । न० न लि०लिपाय । न षरडाय । भ०संसार म०मांहि वि०पण सं०छतो ज०जेम पाणीए करी वा०वळी पो०कमलनुं प०पानडुं लिपाय नहि तम विरक्त मनुष्यलिपायनही॥७३॥

मूलः—रसे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ७३ ॥

उपजवानो हे० हेतु छे तु० पुर्गे तं० ते अ० अमनोज्ञ शब्दोने आ० तिर्थंकर कहे दो० द्वेष उपजावानो हे० हेतु छे ॥ स०सरिखो राग द्वेष रहित य० वली जो० जे कोइ ते०ते बेहुने विषे स० ते वी० वीतराग कहीए ॥२५॥

मूलः—सोयस्स सद्दं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे बीजी श्रोतेंद्रीनुं व्यान १३ काव्ये करीने कहे छे. कानने शब्द ग्रहवा योग्य छे ते मांही जे मनोज्ञ शब्द छे ते रागनो हेतु छे अने अमनोज्ञ शब्द ते द्वेषनो हेतु छे, तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बंने शब्दने विषे राग द्वेष न करे तेहज वीतराग जाणवा एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ३५ ॥

अर्थः—सो० कान व० तिर्थंकर कहे कथंभुतं शब्दं स० शब्दने ग० ग्रहवा योग्य स० शब्द सो० श्रोतेंद्रि कानने ग० ग्रहणहार छे व० कहे तिर्थंकर ॥ रा० रागनो हे० हेतुने स० मनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे दो० द्वेषना हे० हेतुने अ० अमनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे ॥ ३६ ॥

मूलः—सद्दस्स सोयं गहणं वयन्ति सोयस्स सद्दं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—कान. शब्दने ग्रहनार छे, कानने शब्द ग्रहवा योग्य छे ते मांही जे मनोज्ञ शब्द छे ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ शब्द छे ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ३६ ॥

अर्थः—स० मनोज्ञ शब्दने विषे जो० जे गि० मुर्छाने उ० पामे ॥ ति० तिव्र अ० अकाळे पा० पामे

मूलः—फासस्स कायं गहणं वयन्ति कायस्स फासं गहणं वयन्ति।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ७५ ॥

गाथा ७५ भावार्थः—स्पर्शने काया ग्रहनार छे अने कायाने स्पर्श ग्रहवा योग्य छे, ते मांही जे मनोज्ञ स्पर्श छे, ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ स्पर्श छे, ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ७५ ॥

अर्थः—फा० ताढा उन्हादिक फरसने विषे जो० जे कोइ गि० मुर्च्छाने उ० पामे ति० तिव्र । अ० अकाले पा० पामे से०ते वि० मरणने । रा० रागेकरी आ०पाडयो सो०सीतल ज०पाणीने विषे अ०रह्योछतो॥ गा० ग्राहनामा जळचर जीव तेणे गिग०ग्रह्यो म० पाडो वि० जेम व० अटवी मांहि मरण पामे ॥ ७६ ॥

मूल—फासेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे सीयजलावसन्ने गाहग्गिहीए महिसे विवन्ने ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः—जेम शितळ (टाढा) पाणीना लुब्धपणाए पाडो पाणीने विषे घणो वखत पडी रहेवाथी तिहां ग्रहनामा जळचर जीव आवीने ते पाडाने ग्रहवाथी अटवीने विषे ते पाडो मर्ण पामे, तेम जे कोइ मनोज्ञ स्पर्शने विषे तिव्र मुर्छावंत होय, ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥ ७६ ॥

अर्थः—जे०जे कोइ या०वळी दो०पाडुया फरस जाणीने द्वेषभाव स०पामे ति०तिव्र तं०ते फरस भोगववाना ख० अवसरने विषे ॥ से० ते उ० वळी उ०पांमे दु०दुष । दु० दुर्दांत दो० दोषे करी स०आपणे कीधे ज०जीव न० न किं०थोडुंए ॥ फा० फरस अ० अपराध करतो नथी । से० ते जीवने ॥ ७७ ॥

सुंडा शब्दने विषे से० ते कु० करे प० द्वेषने । दु० दुखसंबधीना सं० पीडाने उ० पामे वा० अज्ञानि ॥ न० न लि० लिपाय न परडाय ते० तेणे राग द्वेषे करी मु० साधु वि० राग रहित होय ते ॥ ३९ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि सद्दे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ शब्दने विषे रक्त छे ते जीव अमनोज्ञ शब्दने विषे द्वेष भाव करे ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे एम जाणी द्वेष रुप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥३९॥

अर्थः—स० रुडा शब्दने अ० केडे प्रवर्ते एहवा आ० आसाने विषे ॥ ग० प्रवर्तता जे य० पूर्णे जी० जीव ॥ च० त्रसने अने अ० थावरने हिं० हणे ते केहवा जीवने हणे ॥ अ० अनेक प्रकारना जीवने चि० अनेक प्रकारने शस्त्रे करी ते० ते त्रसथावर जीवने प० परितापना उपजावे वा० अज्ञानी । पी० पीडा उपजावे कथंभूतं वालं । अ० आत्मानो अर्थी । गु० भारेछे जेहनो । कि० मेला परिणाम सहित छे ॥४०॥

मूलः—सद्दाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—जेहने मनोज्ञ शब्द मेळववा रुप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटो छे ते मनोज्ञ शब्दने परिणामे पीडयो थको मनोज्ञ शब्दने केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ शब्दनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञ शब्द मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रे करी

पीडा उपजावे । अ० आपणा आत्मानो जे अ० अर्थ । गु० ते मोटो जाणे ते । परजीवने पीडा उपजावे । कि० किलेस सहित रागादिकने परिणामे पीडयो थको ॥ ७९ ॥

मूलः—फासाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ७९ ॥

गाथा ७९ भावार्थः—जेहने मनोज्ञ स्पर्श मेळववा रुप पोताना आत्मानो अर्थ मोटोछे, ते मनोज्ञ स्पर्शना रागने परीणामे पीड्यो थको मनोज्ञ स्पर्शनी केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ स्पर्शनी आशाये प्रवर्ततो, मनोज्ञ स्पर्श मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रेकरी परजीवने पीडा उपजावे ॥७९॥

अर्थः—फा० मनोज्ञ फरसने वा०रागे करी प० रुडा फरसने ग्रहण करवानी मुर्छा उपजे तेणे करी ॥ उ०नवा फरस उपराजवाने विषे र० चोरादिकना भयथकी राखवाने विषे स० रुडा फरस भोग आववा पणे प्रवर्ताववाने विषे । व० रुडा फरसनुं विनास होय थके । वि०रुडा फरसनो वियोग हुए थके य० वळी ॥ क० किहांथी सु० सुख होय से० ते जीवने सं० रुडा फरस भोग आववाना का० काल अवसरने विषे य० वळी॥ अ० असंतोषी हुते किहांथी सुष होय ॥ ८० ॥

मूलः—फासाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—मनोज्ञ स्पर्शने रागे करी मनोज्ञ स्पर्शने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मनोज्ञ स्पर्श रुप

अ० वीणादिक पारकी वस्तु अणदीधी ले ॥ ४२ ॥

मूलः—सद्दे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—मनोज्ञ शब्दने विषे असंतोषी थको मधुर शब्द रुप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे तथा मधुर शब्दना लोभे करी जेहनुं चित मेलुं थएल छे, ते जीव असंतोषने दोषे करी पारकी मधुर शब्दवाळी वस्तु देखीने ते वस्तुना मालीकनी रजा सिवाय अणदीधेली लीए ॥ ४२ ॥

अर्थः—त० तृष्णाएकरी अ० परंभव्यो होय तेहने अ० चोरीना करणहारने ॥ स० शब्दने विषे अ० असंतोषीने प० परिग्रह मेलववाने विषे असंतोषीने य० वळी । मा० माया सहित मु० मुषावादनो बोलवुं व० वाधे मृषा बोलवाने विषे । लो० लोभना दो० दोसथकी लोभी चोरी करे पछे कोइ पूछेतो माया सहित मृषा बोले त० तिहांपणि मृषा बोलते छते अ० पण दु० दुपथकी न० न वि० मुकाय से० ते जीव ॥ ४३ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो सद्दे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—मधुर शब्द रुप परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको मधुर शब्दनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे, अमुक मधुर शब्दवाळी वस्तु तमे लीधी छे, ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुंकाय ॥ ४३ ॥

थकी लोभी पारका रुडा फरसनी चोरी करे ॥ पछे कोइ पुछेतो माया सहित मृषा बोले ॥ त० तिहांपण मृषा बोले छते अ० पण दु० दुषथकी न० न वि० मुकाय से० ते रुडा फरसनी चोरीनो करणहार जीव ॥ ८२ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो फासे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—रुडा स्पर्श रुप परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको मनोज्ञ स्पर्श वस्तुनी चोरोनो करनार, तेहने कोइ पुछेके अमुक रुडा स्पर्शवाळी वस्तु तमे लीधी छे ! ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय ॥ ८२ ॥

अर्थः—मो० मृषा बोल्या थका प० पछे पश्चाताप करे रुडा फरस भोगववानो लोभी जीव य० वळी । पु० पहेलीपण एहवी चिंता करे ए रुडा फरस ॥ धणी आगे मृषा केम बोलीशुं ॥ एहने केम वंचशुं य० वळी। प० मृषा बोलवाने का० काले अवसरे ते एम जाणे रखे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे ते भणी य० वळी दु० दुषी होय । दु० ते दुषनो अ० अंत दोहिलो पामे ॥ ए० एणीपरे पारका रुडा फरसनो अ० अदत्त स० लेतो थको ॥ फा० रुडा फरसने विषे । अ० असंतोषी थको दु० दुषी होय । अ० अन्याय माटे तेहनुं उपराणुं कोइ न करे ॥८३॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो फासे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुडा स्पर्शना धणी

तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ शब्दनो रक्त छे ते जीवने केवी रीते किहां थकी थोडुंए सुख होय ? (अर्थात न ज होय) तोपण मनोज्ञ शब्दने भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे तेमज मनोज्ञ शब्द भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ४५ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे स० भुंडा शब्दने विषे ग० पहोतो थको प० द्वेषभावे ॥ उ० पामे दु० दुषना उ० समुहनी प० श्रेणी ॥ प० प्रकरशे दु० द्वेषेकरी दुष्ट चि० चितनो धणी य० वळी चि० बांधे क० कर्म जं० जे कर्म से० ते जीवने पु० वली हो० होय दु० दुषकारीया वि० विपाक इह लोक परलोकने विषे ॥ ४६ ॥

मूलः—एमेव सद्दम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ४६ ॥

गाथा४६ भावार्थः—एवी रीते भुंडा शब्दने विषे द्वेष भावे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे, पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥४६॥

अर्थः—स० मनोज्ञ सब्दने विषे वि० राग रहित थको म० मनुष्य वि० सोक रहित । ए० एणे पूर्वे कहि ते दु० दुषना उ० समोहनी प० श्रेणी करी न० न लि० लिपाय न घरडाय भ० संसार म० मांहि वि० पण सं० छतो ज० जेम पाणीए करी वा० वळी पो० कमलनुं प० पानडुं लिपाय नहि तेम विरक्त मनुष्य न लिपाय ॥४७॥

मूलः—सद्दे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।

पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—एवी रीते भुंडा स्पर्शने विषे द्वेष भावे पोहोच्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो घणो कर्म बांधे पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ? ॥८५॥

अर्थः—फा० ताढा सुंआलादिक फरसने विषे वि० रागरहित कह्यो म० मनुष्य वि० शोकरहित होय ॥ ए० ए पुर्वे कही ते दु० दुखना उ०समुहनी प० श्रेणीए करी ॥ न० न लि० लिपाय न खरडाय भ० संसार म० मांहि वि० पण सं० छतो ॥ ज० जेम पाणीए करीने वा० वळी॥ पो० कमलनुं प० पानडुं न लिपाय तेम विरक्त मनुष्य न लिपाय ॥ ८६ ॥

मूलः—फासे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—मनोज्ञ स्पर्शने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसार मांही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (ए पांचमी स्पर्शेंद्रीनुं ब्यान १३ काव्ये करीने कह्युं ॥ ८६ ॥

अर्थः—हवे मनना तेर काव्य कहे छे ॥ म० मनने भा० जीवनुं परिणाम ग० ग्रहवा योग्य छे । व० एम तिर्थंकर कहे तं० ते रा०रागना हे०हेतु छे तु०वळी म०मनोज्ञ भाव छे आ० एम कहे तिर्थंकर तं०ते भाव दो० द्वेषनुं हे० हेतु छे अ० जे अमनोज्ञ भाव छे आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ स० समोरारिखो भाव रागद्वेषरहित

दो० द्वेषनो हे० हेतुछे अ० जे अमनोज्ञ गंधछे ते । आ० एम कहे तिथकर ॥ ४९ ॥

मूलः—गन्धस्स घाणं गहणं वयन्ति घाणस्स गन्धं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—गंधने नासीका ग्रहनार छे अने नासीकाने गंध ग्रहवा योग्य छे ते मांही जे मनोज्ञ गंध छे, ते रागनो हेतु छे, अने जे अमनोज्ञ गंध छे, ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥४९॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधनें विषे जो० जे कोइ गि० मूर्छा उ० पामे, ति० तिव्र । अ० अकाले पा० पामे से० ते वि० मरण। रा० रागे आ० पीडोओ० उपधीना प्रमूखना गं० गंधने विषे गि० गृद्ध छतो । स० सर्प्प वि० विलथकी नि० जेम नि० निकल्यो थको दुष पामे रुडा गंध माटे ॥ ५० ॥

मूलः—गन्धेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे ओसहगन्धगिद्धे सप्पे बिलाओ विव निक्खमन्ते ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—जेम औपधीना गंधने जडी प्रमुख तेहना रुडा गंधने विषे रागथी लुब्ध थएलो विलथी निकल्यो थको सर्प दुःख पामे, तेम जे कोइ मनोज्ञ गंधने विषे तिव्र मुर्छावंत होय ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥ ५० ॥

अर्थः—जे० जेम ते पांडूया गंध पामीने य० वळी अ० पण दो० द्वेषभाव स० पामे ति० आकरो॥ तं० ते ख० अवसरने विषे से० ते उ० वळी उ० पामे दु० दुष दु० दुर्दंत मोटा । दो० दोषे स० आपणे कीधे जं० जीव ॥ न० न किं० थोडोए गं० गंध अ० अपराध करतो नथी से० ते जीवने ॥ ५१ ॥

क०हाथणी कागलनी हुती तें म०मार्गने विषे। अ०अपहर्युं ते मार्गने विषे चाल्यो व०जेम ना०नाग केहेता हाथी॥८९॥

मूलः—भावेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं।
रागाउरे कामगुणेसु गिद्धे करेणुमग्गावहिए व नागे ॥ ८९॥

गाथा ८९ भावार्थः—जे रूप समुख देखीने काम भोगने विषे लुब्ध रागथी पीडयो थको कागळनी हाथणी खाडानी ऊपर होय तीहां हाथी तेने मळवानी आशाए चालतो ते खाडामां पडे अथवा ते मार्गने विषे पकडायो थको ते हाथी दुःखी थाय, तेम जे कोइ भावने विषे तिव्र मुर्छावंत होय, ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥ ८९ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ य० वळी अ०पण॥ दो० पाडुओ भाव जाणीने द्वेषभाव ॥ स० पामे ति०तिव्र ॥ तं० ते भाव प्रवर्तवाना ॥ ख० अवसरने विषे से० ते जीव उ० वळी उ० पामे दु० दुख ॥ दु० दुर्दंत दो० दोषकरी स० आपणे कीधे जं० जीव ॥ न० न किं० थोडुं भा० परिणामे करी जे चिंतव्या पदार्थ ते भाव अ० अपराध करतो नथी से० ते जीवने ॥ ९० ॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि भावं अवरुज्झई से ॥ ९० ॥

गाथा ९० भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ भाव देखीने तिव्र द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे, वळी दमतां दोहीला एहवा द्वेषरूप दुर्दांत दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थाय छे पण ते जीवने भाव

अ० अर्थ गु० मोटोजाणे ते परिणामे कि० पीडयो थको ॥ ५३ ॥

मूलः—गन्धाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—जेहने मनोज्ञ गंध मेळववा रुप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटो छे, ते मनोज्ञ गंधना रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ गंधनी केडे प्रवर्ते ते मनोज्ञ गंधनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञ गंध मेळववाने माटे ते अज्ञानी घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रे करी पर जीवने पीडा ऊपजावे ॥५३॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधने वा०रागे करीने प० मनोज्ञ गंध ग्रहण करवानी मुर्छा उपजे तेणे करी ॥ उ० सुगंध द्रव्य कस्तुरी प्रमुष उपजाववाने विषे र०कस्तुरी प्रमूष सुगंध चोरना भयथकी राखवाने विषे स०आपणा तथा पारका प्रयोजने उपराजे तेवारे सुगंध । द्रव्य जेम भोग आवे तेम प्रवर्तावववाने विषे । व० सुगंध द्रव्यनो विनास हुए थके । वि०सुगंध द्रव्यनो वियोग हुएथके य०वळी ॥ क०किहां थकी सु०सुष होय से० ते जीवने ॥ सं०ते मनोज्ञ गंध भोगववाना का० काळने विषे य०वळी । अ०असंतोषीहुए किहांथकि सुष होय ते जीवने ॥५४॥

मूलः—गन्धाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—मनोज्ञ गंधने रागे करी मनोज्ञ गंध ग्रहण करवानी मुर्छाथी सुगंध रुप परीग्रह सम्यक प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थ आववाना प्रयाजनने माटे ऊपार्जे, पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण

गाथा ९२ भावार्थः-जेहने मनोज्ञ भाव मेळववा रुप पोतानो आत्मानोज अर्थ मोटो छे, ते मनोज्ञ रागने परीणामे पीडियो थको मनोज्ञ भावनी केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ भावनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञ भाव मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रे करी पर जीवने पीडा ऊपजावे ॥ ९२ ॥

अर्थः-भा०रुडा उत्तम रुध्यादिकने रागे वा०करी ॥ प०रुडा भावने ग्रहण करवाने मुर्छा उपजे तेणेकरी ॥ उ० नवा भाव उपराजवाने विषे ॥ र० चोरादिकना भयथी राखवाने विषे ॥ सं० रुडा भाव भोग आववापणे प्रवर्तवें करीने ॥ व०रुडा भावनो विनाश होय वि०रुडा भावनो वियोग होवे थके य०वळी॥ क० किहां थकी सुं० सुख से० ते जीवने ॥ सं० रुडा भाव भोग आववाना का० कालने विषे य० वळी अ० असंतोष हुए किहां थकी सुख होय ॥ ९३ ॥

मूलः-भावाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खण सन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः-मनोज्ञ भावने रागे करी मनोज्ञ भावने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मनोज्ञ भावरुप परीग्रह सम्यक प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजन माटे ऊपार्जे ? पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते कदाचित ते मनोज्ञ भावनो विनाश अथवा वियोग थए थके ते मनोज्ञ भाव भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने किहां थकी सुख होय, (अर्थात न ज होय ॥ ९३ ॥

अ० पण दु० दुखथकी न० न वि० मुकाय से० ते जीव ॥ ५६ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो गन्धे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—सुगंध मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करो पराभव्यो थको सुगंध वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक सुगंध वस्तु तमे लीधी छे, ? ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुंकाय ॥ ५६ ॥

अर्थः—मो०मृषावाद बोल्या प०पछे पश्चाताप करे सुगंध वासना लेवानो लोभी जीव य०वळी पु० पेहेलो पण एहवी चिंता करे ॥ ए सुगंध द्रव्यना धणी आगळ मृपा केम बोलशुं एहने केम वंचशुं य० वळी। प० मृषा बोलवाने का०अवसरे ते एम जाणे जे रखे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे ते भणी ते य० वळी । दु०दुखी होय दु० दुखनो अ० अंत दोहिलो पामे ए० एणीपरे सुगंध द्रव्यनो अ० अदत्तने स० लेतो थको । गं० सुगंध द्रव्यने विषे । अ० असंतोषी थको दु० दुखी होय अ० अन्याय माटे तेहनो कोइ उपराणुं करे नहि ॥५७ ॥

मूल—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो गन्धे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए सुगंधना धणी पासे केवी रीते जुठुं बोलुं तथा एहने केवी रीते छेतरुं; वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम जाणे के रखे ?

गाथा ९५ भावार्थः–मनोज्ञ भावनो परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए पराभव्यो थको मनोज्ञ भाववाळी वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक मनोज्ञ भावनी वस्तु तमे लीधी छे ! ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुंकाय ॥ ९५ ॥

अर्थः–मो० मृषावाद बोल्या प० पश्चाताप करे य०वळी पु०पहेलुंपण एहवी चिंताकरे ए आगल मृषा केम बोलशुं । एहने केम वंचशुं य०वळी । प०मृषा बोलवाने का०अवसरे ते एम जाणे रखे कोइ मुजने जुठाबोलो जाणे ते भणी य०वळी । दु०दुषी होय ! दु०जे दुषनो अ०अंत दोहिलो पांमे । ए०एणीपरे अ०अदत्त स०लेतो थको भा० भावने विषे अ० असंतोषी थको दु० दुषी होय ॥ अ० अन्याय माटे तेहनुं कोइ । उपराणुं न करे ॥ ९६ ॥

मूलः–मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो भावे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थः–जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुडा भाववाळी वस्तुना धणी आगळ जुठुं केवी रीते बोलुं ? तथा एहने केवीरीते छेतरुं, वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम जाणेके रखे ? कोइ मने जुठुं बोलो जाणे, एवीरीते मनोज्ञ भाववाळी वस्तु अण दीधेली लेनार असंतोषी जीव दुखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सहाइयो न थाय ॥ ९६ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—एवी रीते भुंडा गंधने विषे द्वेषमात्रे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चित्तनो धणी कर्म बांधे, पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥५९॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधने विषे वि० रागरहित थको म० मनुष्य वि० शोकरहित होय । ए० ए पूर्वे कही दु० दुखना ओ०समोहनी प० श्रेणी न० न लि०लिपाय न खरडाय भ०संसार म०मांहे सं०छतो वि० पण ज० जेम पाणीए वा० करी पो० कमलनुं ॥ प० पानडुं नालिपाय तेम विरक्त मनुष्य नलिपाय ॥ ६० ॥

मूलः—गन्धे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो । जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः—मनोज्ञ गंधने विषे विरक्त मनुष्य शोकरहित थाय अने ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसारमांही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (ए त्रीजी घ्राणेंद्रीनुं ब्यान १३ काव्ये करीने कह्युं ॥ ६० ॥

अर्थः—हवे जीभेंद्रिनी तेर काव्य कहे छे ॥ जी० जीभने र० तिखा मधुरादिक रसना स्वाद ते ग० ग्रहवा योग्य छे व० एम कहे तिर्थंकर ॥ तं०ते तिखादिक रसना स्वाद रा०रागनो हे०हेतु छे तु०वळी म० जे मनोज्ञ रसना स्वाद छे ते आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ तं० ते रसना स्वाद दो० द्वेषनुं हे० हेतु छे अ० जे अमनोज्ञ आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ स० समो सरीखो भाव रागद्वेष रहित होय य०वळी जो०जे कोइ तं०ते भला पाडुया रसना स्वादने विषे स० ते वी० वीतराग कहीए ॥ ६१ ॥

लोकने विषे दुःखकारी होय ॥ ९८ ॥

अर्थः–भा० भावने विषे वि० राग रहित थको म० मनुष्य वि० शोक रहित थको ॥ ए० ए पुर्वे कह्या ते । दु०दुष ना उ०समोहनी प०श्रेणीए करी । न०न लिं०लिपाय न षरडाय भ०संसार म०माहे वि०पण सं० छतो । ज० जेम पाणीए वा०करीने पो० कमलनुं प०पानडुं लिपाय नहि तेम विरक्त मनुष्य लिपाय नहि ॥९९॥

मूलः–भावे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।

न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ९९ ॥

गाथा ९९ भावार्थः–मनोज्ञ भाववाळी वस्तुने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसारमांही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (मनना भाव ऊपर तेर काव्य कही) ॥ ९९ ॥

अर्थः–ए० एणीपरे पांच इंद्रि छठो मन एहनो अधिकार पुरो थयो । इ० पांचे इंद्रियना अ० अर्थ जे पुरुष । सब्द १ । रुप । २ । गंध । ३ रस ४ । फरस ५ । अ० अर्थ जे संकल्प विकल्पादिक जे ते य० वली । म० मनना । दु० दुषना हे० हेतुछे । म० मनुष्यने केहवा मनुष्यने । रा० राग द्वेषीया मनुष्यने । ते० तेइंद्रियादिकना अर्थ चे० पुरणे थो० थोडाए पण पि० अर्थ क० किंवारे पण दु० दुषने । न० न वी० वीतरागने किं० थोडुए दु० दुषने क० करे ॥ १०० ॥

मूलः–एविन्दियत्था य मणस्स अत्था दुक्खस्स हेऊ मणुयस्स रागिणो ।

का० काया ॥ म० माछली ज० जेम आ० मांस भो० भोगववानुं गि० गृद्ध दुख पामे ॥ ६३ ॥

मूलः—रसेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे वडिसविभिन्नकाए मच्छे जहा आमिसभोगगिद्धे ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—जेम मांस भोगववाना लुब्धपणाए रागे पीडयो थको लोढाना कांटे काया विंधायाथी मांछलो मर्ण पामे, तेम जे कोइ रुडा रसने विषे तिव्र मुर्छावंत होय, ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥६३॥

अर्थः—जे० जे कोइ पाडुया रसनो स्वाद जाणी य० वळी अ० पण दो० द्वेषभाव स० पामे ति० तिव्र ॥ तं० ते स्वाद भोगववाना ख० अवसरने से० तेजीवने उ० विषे उ० पामे दु० दुख ॥ दु० दुर्दंत दो० दोषेकरी ॥ स० आपणा आत्माने कीधे ज० जीव न० न किं० थोडु र० रतीखा मधुरादिक रसना स्वादते अ० अपराध करतो नथी ॥ से० ते जीवने ॥६४॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि रसं अवरुज्झई से ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ रस जाणीने तिव्र द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे, वळी दमतां दोहालो एवा द्वेषरुप दुर्दंत दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थाय छे, पण ते जीवने रस किंचित मात्र अपराध नथी करतो ॥ ६४ ॥

अर्थः—ए० घणु र० रक्तछे जेजीव रु० रुडा र० रसना स्वादने विषे । अ० ए सरिखो कोइ भूडोस्वाद नथी । से० ते जीव कु० करे प० एहवो द्वेषभाव । दु० दुखसंबंधिनी सं० पीडा उ० पामे ॥ बा० अज्ञानी । न०

दु० दुगंच्छाने ५॥ अ० अरतीने ६ र० रतिने ७ । च० वली । हा० हासने ८ भ० भयनें ९ सो० सोकनी १० पु० पुरुषना वेद विकार ॥ ११ ॥ इ० स्त्रीना वेद विकारने १२ ॥ न० नपुंसकना वेद विकारने १३ । वि० विविध प्रकारनी य० वली भा० हरष विषवादिकने १४ । ए १४ ने मोहना विकारथी पामे॥ १०२ ॥

मूलः—कोहं च माणं च तहेव मायं लोहं दुगुच्छं अरइं रइं च ।
हासं भयं सोगपुमित्थिवेयं नपुंसवेयं विविहे य भावे ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थः—वळी मोहनी कर्म थकी जीव १४ बोल पामे छे, ते कहे छे, १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, ५ दुगंछा, ६ अरती, ७ रती, ८ हांसी, ९ भय, १० शोक, ११ पुरुष वेदनो ऊदय, १२ स्त्री वेदनो ऊदय, १३ नपुंसक वेदनो ऊदय, १४ तेमज विविध प्रकारना हर्ष विषवादादीक ॥ १०२ ॥

अर्थः—आ० पामी ए० ए पूर्वोक्त राग द्वेष तेवारेते विकारकारि अ० अनेक प्रकारना दुष पामे कोणपामे ॥ ए० एहवा प्रकारना दुष पामे का० काम गुणने विषे स० आसक्त होयते य० वली ए० ए राग द्वेषादिकथी प्प० उपना अ० अनेरा बीजा । वि० दुर्गति पोहचाडे एहवा व्यसनादिक विशेषे ते पामे ते आसक्त केहेवो होय ॥ का० बीहामणो उसीयालो ॥ दी० दिन होय॥ ह० लजामणो होय॥व० तेहने देखीने द्वेष उपजे एहवो होय॥१०३॥

मूलः—आवज्जई एवमणेगरूवे एवंविहे कामगुणेसु सत्तो ।
अन्ने य एयप्पभवे विसेसे कारुण्णदीणे हरिमे वइस्से ॥ १०३ ॥

गाथा १०३ भावार्थः—जे काम भोगने विषे आसक्त होय, ते पुर्वोक्त राग द्वेषने विकारे करी एहवा

करी ॥ उ० तिषादिक रसनी स्वादकारिणी वस्तु उपराजवाने विषे । र० चोरादिकना भयथकी राखवा-
ने विषे । स० तिषादि रसना स्वाद भोगववा पणे प्रवर्ते प्रवर्त्तावववाने विषे ॥ व० मनोज्ञ रसना स्वादनुं विनाश
हुए थके ॥ वि०मनोज्ञ रसना स्वादनो वियोग हुएथके य० वळी ॥ क०किहांथकी । सु०सुप होय से०ते जीवने
सं० मनोज्ञ रसना स्वादभोग आववाना । का० कालने विषे य०वळी । अ०असंतोषी हुए तेने किहांथी सुखहोय॥६७॥

मूलः—रसाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ६७ ॥

गाथा ६७ भावार्थः—मनोज्ञ रसने रागे करी मनोज्ञ रसने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मनोज्ञ रसनी
वस्तुनो परीग्रह सम्यक प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजन माटे ऊपार्जे, पछी तेनुं
चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ रसवाळी वस्तुनो विनाश अथवा वियोग थए थके
ते मनोज्ञ रस भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने कीहां थकी सुख होय, (अर्थात नज होय ? ? ? ॥ ६७ ॥

अर्थः—र०मनोज्ञ रसना स्वादने विषे अ०असंतोपिथको य०वळी ॥ प०तिषा मधूरादिक रसना परिग्रह मेलव-
वाने य०विषे ॥ स० आसक्त ॥ उ० अत्यंत घणो आसक्त न० न उ०पामे तु० संतोष । अ० असंतोषने दो०
दोषे करी । दु० ते जीव दुषी होय । प० पारका रसना स्वाद देषीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्ट
चितथको । आ० लीए अ० अणदीधा पारका षटरस स्वाद ॥ ६८ ॥

मूलः—रसे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।

सुखनो ए० गवेषी ॥ दु० दुःख वि० टालवाने अ० अर्थे त० ते हिंस्यादिकने अर्थे टालवा ॥ ते हिंसयादिकने निमित्ते ॥ उ० उद्यमवंत होय य० वळी ॥ रा० रागद्वेष थको ॥ १०५ ॥

मूलः—तओ से जायन्ति पओयणाइं निमज्जिउं मोहमहण्णवम्मि ।

सुहेसिणो दुक्खविणोयणट्ठा तप्पच्चयं उज्जमए य रागी ॥ १०५ ॥

गाथा १०५ भावार्थः—ते इंद्रीयारुपी चोरने वसे पडया पछी तेहने विषय सेववाने माटे हिंसादीक करवानुं प्रयोजन ऊपाजें, तेमज मोहरुपी मोटा समुद्रने विषे पोताना आत्माने बुडाडवा, संसारना सुखनो गवेषी दुःख टाळवाने अर्थे राग द्वेषथी हिंस्यादीक निमितने विषे ऊध्यमवंत थाय ॥ १०५ ॥

अर्थः—वि० विषयथी निवर्त्या जीवने य० वळी इं० जेटला प्रकारना इंद्रियना अ० अर्थ स० शद्धादिक ता० तेटला प्प० प्रकारना न० न त० ते स० सर्वे वि० पण म० रुडा शद्धादिकने विषे रागपणाने वा० अथवा नि० निपजावे नहि अ० भुंडा शब्दादिकने विषे द्वेषपणाने वा० पण ॥ १०६ ॥

मूलः—विरज्जमाणस्स य इन्दियत्था सद्दाइया तावइयप्पगारा ।

न तस्स सव्वे वि मणुन्नयं वा निव्वत्तयन्ती अमणुन्नयं वा ॥ १०६ ॥

गाथा १०६ भावार्थः—जे विषयथी विरक्त थाय, ते जेटला प्रकारना इंद्रीना शब्दादीक अर्थ छे, ते सर्वे रुडा शब्दादीकने विषे रागपणुं अने भुंडा शब्दादीकने विषे द्वेषपणुं निपजावे नहि ॥ १०६ ॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे ज्ञानबुद्धीए करी ॥ स० पोतानां ॥ सं० अध्यवसायनी वि० विचारणानेविषे

चिंता करे ए षटरसना धणी आगले मृषा केम बोलशुं एहने केम वंचशुं य०वळी ॥ प० मृषावाद बोलवाने का० अवसरे ते एम जाणे जे रषे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे य०वळीदु०दुषी । दु०होय जे दुषनो अ०अंत दोहिलो पांमे ए० एणीपरे अ० पटरसादि अदत्तने । स० लेतो थको । र० मनोज्ञ पटरसने विषे । अ०असंतोषी थको दु० दुषी होय अ० अन्याय माटे तेहनुं कोइ उपराणुं न करे ॥ ७० ॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो रसे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः—जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके अमनोज्ञ रसवाळी वस्तुना धणी आगळ जुठुं केवी रीत बोलुं, तथा एहने केवी रीते छेतरुं ? ? ? वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम जाणे के रखे ? कोइ मने जुठा बोलो जाणे ? एवी रीते मनोज्ञ रसवाळी वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ७० ॥

अर्थः—र० मनोज्ञ षटरसना स्वादनो जे अ०रक्तछे ॥ नं० ते मनुष्यने ए० एणे प्रकारे । क०किहांथकी सु० सुष हो० होय क० क्यांयपण किं० थोडुं ॥ त०तिहां मनोज्ञ पटरसना स्वादने विषे । उ०भोगववाने वि० विषे कि०किलेस ॥ दु०दुषपांमे नि० ॥ निपजावे ज०जे मनोज्ञ पटरसना स्वादभोग आववाने क०काजे दु०दुष॥७१॥

मूलः—रसाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ७१ ॥

वर्णी कर्मने क्षय करे, वळी जे कर्म अंतरायने करे, तेवुं अंतराय कर्म क्षय करे || १०८ ||

अर्थः—स॰ सर्व पदार्थने || त॰तेवार पछे जा॰जाणे पा॰ देखे य॰वली || अ॰मोहनीय कर्मरहित हो॰ होय || नि॰ अंतराय कर्मरहित थको || अ॰ आश्रवरहित छे झा॰सकल ध्याने करी अने स॰ समाधिए करी जु॰ सहित थको आ॰ आउखाने ख॰ क्षय छते मो॰मोक्षने उ॰पामे सु॰आठ कर्म रहित निर्मल थको ||१०९||

मूलः—सव्वं तओ जाणइ पासए य अमोहणे होइ निरन्तराए।
अणासवे झाणसमाहिजुत्ते आउक्खए मोक्खमुवेइ सुद्धे || १०९ ||

गाथा १०९ भावार्थः—मोहनीने अंतराय कर्मने आश्रय रहीत थको तेवार पछी सर्व पदार्थ जाणे देखे ने शुक्ल ध्याने ने समाधीएकरी सहीत थको आयुष्य क्षय थए थके आठ कर्म रहीत निर्मळ थको मोक्षने पामे ||१०९||

अर्थः—सो॰ ते मोक्षनो पामणहार जीव। त॰ ते स॰ सर्व दु॰ दुखथी मु॰ मुकाणो जं॰ जे दुख बा॰ पीडा उपजावे छे एहवा दुखथी मुकाणो वली केहवो छे || स॰ निरंतर जं॰ जीवने ए॰ ए मत्यक्ष दी॰ लांबी स्थितिना कर्म रुप आ॰ रोग तेह वि॰ विशेषे ते मु॰मुकाणा छे प॰ प्रशंसा करवायोग्य छे|| तो॰ तेवार पछी हो॰ होय अ॰ अत्यंत घणुं सु॰सुखी सिद्ध थाय क॰ कीधा सर्व कार्य जेणे || ११० ||

मूलः—सो तस्स सव्वस्स दुहस्स मुक्को जं बाहई सययं जन्तुमेयं।
दीहामयं विप्पमुक्को पसत्थो तो होइ अच्चन्तसुही कयत्थो || ११० ||

गाथा ११० भावार्थः—जे लांबी स्थितिना कर्म रुप रोगथी तेमज जे ए मत्यक्ष निरंतर जीवने दुःख

गाथा ७३ भावार्थः—मनोज्ञ रसने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसार मांही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय. (ए चोथी रसेंद्रीनुं ब्यान १३ काव्ये करीने कह्युं ॥ ७३ ॥

अर्थः—हवे फरसेंद्रीनो अधिकार तेर काव्येकरी कहेछे का०कायाने । फा०ताढा उन्हादिक फरस ।ग०ग्रहवा योग्यछे । व०एम कहे तिर्थंकर । तं०ते रा०रागनो हे०हेतु छे तु०वळी । म०मनोज्ञ फरसछे ते । आ०एम कहे तिर्थंकर तं० ते फरस दो० द्वेषनुं हे० हेतुछे । अ० जे फरस अमनोज्ञछे । आ० कहे तिर्थंकर । स० समो सरिषो भाव राग द्वेष रहित य०वळी जो०जे कोइ । ते०ते भला पाडूया फरसने विषे । स०ते वी०वीतराग कहिए ॥७४॥

मूलः—कायस्स फासं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः—हवे, ५ मी स्पर्शेंद्रीनुं ब्यान १३ काव्येकरीने कहेछे, ताढा उष्णादीक स्पर्श कायाने ग्रहवा योग्य छे, ते मांही जे मनोज्ञ स्पर्श छे, ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ स्पर्शछे ते द्वेषनो हेतु छे तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बंने स्पर्शने विषे राग द्वेष न करे तेहज वीतराग जाणवा एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ७४ ॥

अर्थः—फा० फरस ताढा उन्हादिकने का० काया ते ग० ग्रहणहारछे व० एम कहे तिर्थंकर ॥ का० कायाने फा० फरस ग० ग्रहवा योग्यछे व० एम कहे तिर्थंकर । रा० रागना हे० हेतु छे स० जे मनोज्ञ फरसछे ते आ० एम कहे तिर्थंकर । दो० द्वेषनो हे० हेतुछे अ० अमनोज्ञ फरसछे ते । आ० एम कहे तिर्थंकर ॥७५॥

मूलः—अट्ठ कम्माइं वोच्छामि आणुपुव्विं जहाकमं ।
जेहिं बद्धो अयं जीवो संसारे परिवट्टई ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—सुधर्मा स्वामी कहेता हवा हे जंबू ? जे कर्मना बंधणे करी बंधाएलो जीव ए संसारने विषे भमे छे, ते आठ कर्म हुं अनुक्रमे कहीश, ते तुं सांभळ ? ॥ १ ॥

अर्थः—हवे आठ कर्मना नाम कहेछे ना०ज्ञानने आ०आवरी जेम सुर्यनी कांतिने वादल ढांके तेम ज्ञानावरणी कर्म ।१। दं० दरशन केहेता देखवो जेहने । आ० आवरे ढांके त० तेम ते दर्शनावरणी कर्मने पोलीयानी उपमा तथा जेम पाटो बांध्यो तेम २ । वे० वेदनी कर्मने मधु खरडया खडगनी उपमाए३ । त०तेम मो० मोहनी कर्मने मद्य पीधानी उपमा ४ । आ० आउखा क०कर्मने हेडीनी उपमा ५ । त० तेमहिज य०वळी ॥२॥

मूलः—नाणस्सावरणिज्जं दंसणावरणं तहा ।
वेयणिज्जं तहा मोहं आउकम्मं तहेव य ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—हवे आठ कर्मनां नाम कहे छे, १ ज्ञानावर्णी कर्म, ते जेम सुर्यनी कांतिने वादळां ढांके तेम ज्ञानने आछादे (ढांके) ए ज्ञानावर्णी कर्मे अनंत ज्ञाने गुण रोक्यो छे, २ दर्शनावर्णी कर्म, दर्शन एटले देखवुं तेहने ढांके ते दर्शनावर्णी कर्म राजाना पोळीया समान छे, तेणे अनंत दर्शन गुण रोक्यो छे, ३ वेदनी कर्म ते मध तथा अफीण खरडया खडग समान तेणे अनंत अव्याबाध आत्मीक सुख गुण रोक्यो छे, ४ मोहनी कर्म ते मदीरा पीधानी ओपमाए करीछे, तेणे क्षायक समकीत गुण रोक्यो छे, ५ आयुष्य

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि फासं अवरुज्झइ से ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ स्पर्शने विषे तिव्र द्वेष पामे, ते जीव अवसरने विषे दुःख पामे, दमतां दोहीला एहवा द्वेषरुप दुर्दांत दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थाय छे, पण ते जीवने स्पर्श किंचित् मात्र अपराध नथी करतो ॥ ७७ ॥

अर्थः—ए० घणो र० रक्त छे जे जीव । रु० रुडा फा० ताढादिक फरसने विषे ॥ अ० ए सरिपो बीजो कोइ भुंडो फरसछे नहि से० ते जीव कु० करी । प० एहवो द्वेषभाव ॥ दु० दुष संबंधीया सं० पीडा उ० पामे वा० बाल अज्ञानि । न० न लि० लिपाय न षरडाय ते० तेणे विषय रुपिया कचरे करी मु० साधु वि० राग रहित होय ते ॥७८॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि फासे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ वाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ स्पर्शने विषे रक्त छे, ते जीव अमनोज्ञ स्पर्शने विषे द्वेष पामे, ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे, एम जाणीने द्वेष रुप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥ ७८ ॥

अर्थः—फा० रुडा फरसने अ० केडे प्रवर्ते आ० रुडा फरसनी आसाए ग० प्रवर्तवुं य० वळी जी० जीव ॥ च० त्रस जीव अने अ० थावर जीव हिं० हणे अ० घणा प्रकारना जीवने । चि० घणा प्रकारना शस्त्रे करीने ते० ते फरस भोगववानो अर्थी जीवने प० पर जीवने दुष उपजावे वा० अज्ञानी अविवेकि ॥ पी० पर जीवने

ज्ञानावर्णी, २ श्रुत ज्ञानावर्णी, ३ अवधिज्ञानावर्णी, ४ मन पर्यव ज्ञानावर्णी,५ केवळ ज्ञानावर्णी एपांच हवे ज्ञानावर्णी कर्म छ प्रकारे बांधे ते १ ज्ञानीनुं भुंडुं बोले, २ ज्ञानीनो उपकार ओळवे, ३ ज्ञाननी तथा ज्ञानीनी आसातना करे, ४ ज्ञाननी अंतराय पाडे, ५ ज्ञानी उपर तथा ज्ञानपर द्वेषकरे, ६ ज्ञानी साथे खोटा झगडा विवादकरे, ए छ प्रकारे बांधे ते पुर्वोक्त पांच प्रकारे भोगवे || ४ ||

अर्थः—नि० सुखे जागे ते निंद्रा १ ||त०तेमज प०उभा बेठा निंद्रा आवे ते प्रचला २ || नि०दुखे जागे जगाडे ते निद्रानिद्रा ३ | प०वाटे चालतां निद्रा आवे ते प्रचला प्रचला ४ य०वळी || त० तेवार पछी य० वळी थी०च्यारथी अधिकी निद्रा होय ते थीणगिद्धी निद्रा उ०वळी | प०पांच प्रकारनी निद्रा हो०होय ना०जाणवी||५||

मूलः—निद्दा तहेव पयला निद्दानिद्दा पयलपयला य |
तत्तो य थीणगिद्धी उ पञ्चमा होइ नायव्वा || ५ ||

गाथा ५ भावार्थः—२ दर्शनावर्णी कर्म ते नव प्रकारे, १ निंद्रा ते सुखे जागे, २ निंद्रा निंद्रा ते दुःखे जागे, ३ प्रचला ते ऊभा बेठा निंद्रा आवे, ४ प्रचला प्रचलाते रस्ते चालतां निंद्रा आवे, ५ पांचमी थीणधी निंद्रा ते पुर्वोक्त च्यारथी अधीकी होय तथा ते निंद्रावस्थाए अर्ध वासुदेवनुं बळ होय ते || ५ ||

अर्थः—च० चक्षुने देखवानुं आवरण ते चक्षुदर्शनावरणी ६ || अ० काने करी शब्द सांभळयाथी जाणे एम बीजी इंद्रिये करी जाणवुं ते आवरण होय ते अचक्षुदर्शनावरणी ७ | ओ० अवधिज्ञाने करी देखवुं आवरण होय ते अवधि दरसनावरणी ८|| दं०दरसन देषवुं के०केवलज्ञाने देषवानुं य०वळी आ०आवर्ण होय ते

परीग्रह सम्यक् प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजन माटे उपार्जे, पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ स्पर्शनो विनाश अथवा वियोग थइ यके ते मनोज्ञ स्पर्श भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने क्यांथकी सुखहोय, (अर्थात न ज होय) ॥ ८० ॥

अर्थः–फा० रुडा फरसने विषे अ० असंतोषीने य० वळी प० रुडा फरसना परिग्रह मेलववाने विषे य० वळी स० आसक्त उ० अत्यंत आसक्त छतो जीव न० न उ० पामे तु० संतोष ॥ अ० असंतोषीने दो० दोसे करी दु० ते जीव दुषी होय ॥ प० पारका रुडा फरस देषीने । लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको आ० लीए ॥ अ० रुडा सुहाळा अणदिधा अदत्त ॥ ८१ ॥

मूलः–फासे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः–मनोज्ञ स्पर्शने विषे असंतोषी थको मनोज्ञ स्पर्श रुप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी रुडा स्पर्शना लोभे करी जेहनुं चित्त मेलुं थयेल छे ते जीव असंतोषने दोषे करी पारका रुडा स्पर्श देखीने तेहनी चोरी करे ॥ ८१ ॥

अर्थः–त० लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने । अ० पारका रुडा फरसनी चोरीना करणहारने फा० रुडा फरसने विषे अ० असंतोषी सुहाला रुडा फरसनो प० परिग्रह मेळववाने विषे असंतोषीने य० वळी । मा०माया सहित मु० मृषावादनुं बोलवुं व० वाधे अथवा मृषा बोलवाने विषे प्रवर्ते ॥ लो० लोभना दो० दोष-

संबंधी सुख, ८ काया संबंधी सुख ए आठ भेद जाणवा, ते शाता वेदनी कर्म घणा प्राणी भूत जीव सत्वने झुरण पीटण शोक नहि करावबाथी तेमज सर्वने शाता ऊपजावबाथी जीव शातावेदनी कर्म बांधे, २ असाता-वेदनी कर्म तेना आठ भेद ते १ अनीष्ट शब्द, २ अनीष्टरुप, ३ अनीष्ट गंध, ४ अनीष्ट रस, ५ अनीष्ट स्पर्श, ६ मन संबंधी दुःख, ७ वचन संबंधी दुख, ८ काया संबंधी दुख ए आठ भेद जाणवा, ते अशाता वेदनी कर्म ते घणा प्राणी भूतजीव सत्वने झुरण पीटण शोक करावबाथी तेमज सर्वने असाता ऊपजावाथी जीव अशाता वेदनी कर्म बांधे॥७॥

अर्थः—मो० मोहनी कर्म पि०पण दु० बे भेदे जाणवो । दं० दरसन मोहनी १ । च०चारित्र मोहनी २ त० तेमज ॥दं०दर्सन मोहनी ति०त्रण प्रकारे वु०कह्युं भगवंते च०चारित्र मोहनी कर्म दु०बे प्रकारे भ०होय ॥८॥

मूलः—मोहणिज्जं पि दुविहं दंसणे चरणे तहा ।
दंसणे तिविहं वुत्तं चरणे दुविहं भवे ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—४ थुं मोहनी कर्म बे प्रकारे ते, १ दर्शन मोहनी, २ चारीत्र मोहनी तेमां दर्शन-मोहनी ते ३ प्रकारे अने चारीत्र मोहनी ते बे प्रकारे जाणवी ॥ ८ ॥

अर्थः—स० समयक्त वेदनी १ चे० पुरणे मि० मिथ्यात्ववेदनी २ समा० समकित साहमो थयो मि० नथी मिथ्यात्व मांहे रस जीवनो ॥ एहवी अंतराले मध्य भागे प्रवर्ते छे एटले मिथ्यात्वथी रस उपाडयो अने समकित साहमो थयो पण समकित मांहि आवी शक्यो नथी वचमांज छे । तेहने समा मिथ्यातवेद । स० सम्यक्त वेदनी मि० मिथ्यात्व वेदनी कही ३ ए० एम य० वळी ॥ ए० ए पुर्वे कहि ते । ति० त्रण प०

आगळ जुठुं केवीरीते बोलुं तथा एहने केवीरीते छेतरुं ? वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम जाणेके रखे ! कोइमने जुठा बोलो जाणे ! एहवी रीते मनोज्ञ स्पर्श वाळी वस्तु अण दोधेलो लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहोलो पामे अने एहवा चोरीना करनार अन्यायीनो कोइ सखायो न थाय ! ! ! ॥ ८३ ॥

अर्थः—फा० रुडा फरसने विषे जे अ० रक्त छे न० ते मनुष्यने ॥ ए० एणे प्रकारे ॥ क० किहां थकी सु० सुख हो० होय क० किहांय पण ॥ किं० थोडुंए त० तिहां रुडा फरस उ० भोग आववाने वि० विषे ॥ कि० क्लेश दु० दुख पामे ॥ नि० निपजावे ज० जे रुडा फरस भोग आववाने क० काजे दु० दुख ॥ ८४ ॥

मूलः—फासाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ स्पर्शनो रक्त छे, ते जीवने केवी रीते किहा थकी थोडुंए सुख होय ? (अर्थात न ज होय) तोपग मनोज्ञ स्पर्श भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ स्पर्श भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ८४ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे फा० भूंडा फरसने विषे ग० पहोतो थको प० द्वेषभाव उ० पामे दु० दुखना उ० समुहनी प० श्रेणी ॥ प० प्रकर्षे दु० द्वेषेकरी दुष्ट चि० चित्तनो धणी य० वळी चि० बांधे क० कर्म ॥ जं० जे कर्म से० ते जीवने पु० वळी हो० होय ॥ दु० दुखकारीया ॥ वि० विपाक इहलोके परलोके ॥ ८५ ॥

मूलः—एमेव फासम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।

मूलः—चरित्तमोहणं कम्मं दुविहं तं वियाहियं ।
कसायमोहणिज्जं तु अकसायं तहेव य ॥ १० ॥

गाथा, १० भावार्थः—चारीत्र मोहनी कर्म बे प्रकारे भगवंते कहेल छे, ते कषाय वेदनी कर्म अने नोकषाय वेदनी कर्म ए बे ॥ १० ॥

अर्थः—सो० क्रोधना च्यार भेद। अनंतानुबंधी १ । अप्रत्याषानीओ २ । प्रत्याषानीओ ३ । संजलनो ४ । एम मानना ४ एम मायाना ४। एम लोभना ४ । एम सोल भे०भेद । क०कर्म तु०पुरणे क०कषाय थकी जेह उपनो ते नोकषाय मोहनी कर्म। स०सात प्रकारे पण होय हास्य १ रति २ । अरति ३ भय ४ शोक ५ दुगंछा ६ वेदत्रण ७ ए सात प्रकारे न०अथवा नव भेद कीजे तो पुरुष वेद १ । नपुसक वेद २ स्त्री वेद ३ एम करता नव भेद थाय वा०वळी । क० कर्म नो० ए नवनोकषायथी उपनी त्रण दर्सन मोहनी ३ । सोल कषाय। १६ नोकषाय नव ९ । ए २८ मोहनीना भेद ॥ ११ ॥

मूलः—सोलसविहभेएणं कम्मं तु कसायजं ।
सत्तविह नवविहं वा कम्मं नोकसायजं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हवे कषाय वेदनी कर्मना १६ भेद ते, अनंतानुंबंधी क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, अप्रत्याख्यानी १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, प्रत्याख्यानी १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, संज्वलनो क्रोध, मान, माया, लोभ ए १६. हवे नोकषाय वेदनी कर्म ७ प्रकारे तथा नव प्रकारे छे तेनां नाम

होय य०वळी॥ जो० जे कोइ ते० ते भला पाडुया भावनोविषे स० ते वी० वीतराग कहिए ॥ ८७ ॥

मूलः—मणस्स भावं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः—हवे मननी १३ काव्य कहे छे, मनने भाव (आशा) ग्रहवा योग्य छे, ते मांही जे मनोज्ञ भाव छे, ते रागनो हेतु छे अने अमनोज्ञ भाव छे, ते द्वेषनो हेतु छे तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बंने भावने विषे राग द्वेष न करे, तेहज वीतराग जाणवा, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ८७ ॥

अर्थः—म० मन ते भा० भावने ॥ ग० ग्रहवा योग्य छे ॥ व० एम कहे तिर्थंकर ॥ भा० भावते म० मनने ग० ग्रहणहार ॥ व० एम कहे तिर्थंकर देव ॥ रा० रागनो हे० हेतु छे स० जे मनोज्ञ भाव छे॥ आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ दो० द्वेषनो हे० हेतु छे ॥ अ० जे अमनोज्ञ भाव छे ते ॥ आ० एम कहे तिर्थंकर ॥८८॥

मूलः—भावस्स मणं गहणं वयन्ति मणस्स भावं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः—भावने मन ग्रहनार छे अने मनने भाव ग्रहवा योग्य छे ते मांही जे मनोज्ञ भाव छे, ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ भावे छे, ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ८८ ॥

अर्थः—भा० भावने विषे जो० जे कोइ गि० मूर्छाने उ० पामे ति०तिव्र ॥ अ० अकाले पा०पामे से० ते जीव ॥ वि०मरणने ॥ रा०रागेकरी आ० पीडयो का०रुप प्रमुख देखीने कामभोगने विषे गि०गृद्ध थको ॥

४ अकाम निर्जराथी, ए आयुष्य कर्म जाणवुं ॥ १२ ॥

अर्थः—ना० नाम क० कर्म दु० बे प्रकारे कह्यो । सु० सुभनाम कर्म अ० असुभ नाम कर्म च० पुरणे, आ० कह्युं भगवंते ॥ सु० सुभ नाम कर्मना उ० वळी ब० घणा भे० भेद छे ॥ ए० एमज अ० असुभ नाम कर्मना वि० पण घणा भेद छे ॥ १३ ॥

मूलः—नामकम्मं दुविहं सुहमसुहं च आहियं ।
सुभस्स उ बहू भेया एमेव असुभस्स वि ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—नाम कर्मना बे भेद ते शुभ नाम कर्म, २ अशुभ नाम कर्म; १ शुभ नाम कर्म, ते चार प्रकारे बांधे ते, १ कायानी शरळता, २ भाषानी सरळता, ३ भावनी सरळता, ४ विसंवादे करो शुभ नाम कर्मना घणांज भेद छे, तेमज अशुभ नाम कर्मना पण घणा भेद छे ॥ १३ ॥

अर्थः—गो० गोत्र क० कर्म दु० बे प्रकारे उ० उंच गोत्र क्षत्रियादिक नी०नीच गोत्र चंडालादिक च० पुर्णे आ० कह्युं ॥ भगवंते उ० उंच गोत्र अ० आठ प्रकारे हो० होय ते कहे छे ॥ उच० उंची जाती १ उंचकुल २ उंचबल ३ उंचरुप ४ । उंचतप । ५ उंच सिद्धांतनो सांभलवो ६ । उंच लाभोदय ७ उंच ठकुराइ ८ । एम आठ मद जाणवा ॥ ए०एणे प्रकारे नी० नीच गोत्र पि०पण आठ प्रकारे आ०कह्यो भगवंते ॥१४॥

मूलः—गोयं कम्मं दुविहं उच्चं नीयं च आहियं ।
उच्चं अट्ठविहं होइ एवं नीयं पि आहियं ॥ १४ ॥

किंचित मात्र अपराध नथी करतो ? ॥ ९० ॥

अर्थः—ए० घणुं र० रक्त छे जे जीवने रु० रुडा भा० भावने विषे ॥ अ० ए सरिखो बीजो कोइ भुंडो भाव छे नहि ॥ से० ते जीव कु० करी प० एहवो द्वेषभाव ॥ दु० दुख संबंधीनी सं० पीडा उ० पामे बा० बाल; अज्ञानी अविवेकी ॥ न० न लि० लिपाय न खरडाय ते० तेणे रागद्वेष रुपीया कचरे करी मु० जे साधु वि० रागरहित होय ते न लिपाय ॥ ९१ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि भावे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ९१ ॥

गाथा ९१ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ भावने विषे रक्त छे ते जीव अमनोज्ञ भावने विषे द्वेष भाव करे ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरुप कचरे करी वीतराग मुनी न लेपाय ॥ ९१ ॥

अर्थः—भा० भावकेडे प्रवर्ते ॥ अ० रुडा भावनी आ० आशाए ग० प्रवर्ते य० वळी जी० जीव ॥ च० त्रस जीव अने अ० थावर जीवने हिं० हणे अ० घणा प्रकारना जीवने ॥ चि० घणा प्रकारने शस्त्रे करी ते० ते भावनो अर्थि जीव ॥ प० परजीवने दुख उपजावे बा० अज्ञानी ॥ पी० परजीवने पीडा उपजावे अ० आपणा आत्मानो अ० अर्थ जे गु० मोटो जाणे ते परजीवने पीडा उपजावे कि० किलेस सहित रागादिकने परिणामे करी पीड्यो थको ॥ ९२ ॥

मूलः—भावाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ९२ ॥

कर्म संक्षेपे भगवंते कहेलछे, ते पुर्वोक्त पांच प्रकारे अंतराय पाडवाथी एज पांच प्रकारे अंतराय पणे उदय आवे ।। १५ ।।

अर्थः—ए० ए मु० मूल प० प्रकृति । उ० वली उत्तर प्रकृति सरवाले थइने एकसो छहोतेर थाय ।। १७६ य० वली । आ० कही हवे द्रव्यथी । प० कर्मना पुदगल जीव केटला बांधे अने पुदगल केटला प्रदेशनो खंध कहीए । ते प्रमाणे खे० ते पुदगल कोण खेत्रना केटली दिशाना आव्या होय ।। ते ग्रहीने कर्म पण बांधे ।। का० वली कर्मनी केटला कालनी स्थिति होय य०वली ।। भा० अथवा वली भाव ते कर्म पुदगल बांध्या छे ते भोगववानी वेला केटलाएक उदय आव्या ४ ए ४ बोल च०वली उ०आगल कहुं ते सु०सांभल ।। गाथा सोलमी विशेष अर्थः—एयाओ मूल पयडीओ० मुल प्रकृति आठ कही । उत्तराओ य० वली उत्तर प्रकृति सरवाले थइने ।। एकसोने छहोतर थाय १७६ ते आहिया० कहि ।। हवे द्रव्यथी पएसग्गं० कर्मना पुदगल जीव केटला बांधे ।। अने पुदगल केटला प्रदेशना खंध कहिए तेह प्रमाण कहिशुं १ ।। खे० पुदगल कोण खेत्र ।। केटली दिसीना होय ।। ते ग्रहिने कर्मपणे बांधे २ ।। काले य० वली ते कर्मनी केटला कालनी स्थिति कही ३ ।। भावं च० अथवा वली भाव ते कर्मना पुदगल बांध्या छे ।। ते भोगववानो वली उदय आवे ४ ।। ए ४ बोलनो उ०उत्तर आगल कहुं ते तुं सु० सांभल ।। १६ ।।

मूलः—एयाओ मूलपयडीओ उत्तराओ य आहिया ।
पएसग्गं खेत्तकाले य भावं च उत्तरं सुण ।। १६ ।।

गाथा १६ भावार्थः—ए आठे कर्मनी प्रकृति सर्व थइने कही अने तेहनी १७६ थाय एहनो विशेष खुलासो बीजा

अर्थः—भा० रुडा भावने विषे अ० असंतोषी थको य०वळी प०रुडी रुद्धिनुं परिग्रह मेलववाने विषे ॥ य०वळी स०आसक्त उ०अत्यंत आसक्त थको जीव न०न उ०पामे तु० संतोष ॥ अ०असंतोषने दो०दोषेकरी दु० ते जीव दुखी होय प० पारका भोगने देखीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको ॥ आ० लीए अ० अदत्त अण दीधो ॥ ९४ ॥

मूलः—भावे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः—मनोज्ञ भावने विषे असंतोषी थको मनोज्ञ भाव रुप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी मनोज्ञ भावना लोभे करी जेहनुं चित मेलुं थयेलछे ते जीव असंतोषने दोषेकरी रुडा भाववाळी वस्तु देखीने तेनी चोरी करे ॥ ९४ ॥

अर्थः—त० लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने । अ० चोरीना करणहारने । भा०भावने विषे अ० असंतोषीने प०परिग्रह मेलववानेविषे असंतोषीने य० वळी मा०माया सहित मु०मुषावादनुं बोलवुं व०वाधे अथवा बोलवाने विषे प्रवर्ते । लो० लोभना दो०दोसथकी लोभी चोरी करे पछे कोइ पुछे तो माया सहित मृषा बोले । त० तिहां अ०पण मृषावाद बोले छते । दु०दुषथकी न० न वि०मुकाय से० ते चोरीनो करणहार जीव ॥९५॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो भावे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ९५ ॥

अर्थः-हवे खेत्रथी कहेछे स०सर्व जी० जीवना क०कर्म बांधवाना पुदगल तु०वळी ॥ सं०ग्रहण करवाने विषे मवर्ते छे ॥ छ० पूर्व पश्चिम दक्षिण उत्तर ॥ उर्द्ध दिसे हेठि दिसे ॥ छ दि०दिशीने विषे जे पुदगलछे ते कर्म बांधवाने काजे ग्रहण करे स० सघला जीवना प० मदेशने वि० विषे ॥ स० सर्व कर्मना पुदगल स० आपणा जीवना सघलाए मदेश संघाते ॥ ब० कर्मना बांध्या हुआ । जेम दुध मांहि पाणी भेळुं थाय। तेम बांध्या पछे उत्कृष्टी स्थिति जेटली होय ते कहे छे ॥ १८ ॥

मूलः-सबजीवाण कम्मं तु संगहे छद्दिसागयं ।
सव्वेसु वि पएसेसु सव्वं सव्वेण बद्धगं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-सर्व जीव कर्म बांधवाने माटे जे जे पुद्गळ ग्रहण करवाने विषे मवर्ते छे, ते पुर्व, पश्चीम, ऊतर, दक्षीण, ऊंचीने, नीची ए ६ दीशीने विषे पुद्गळ छे, ते पुदगळ कर्म बांधवा सारु ग्रहण करे छे, ते सर्व कर्मना पुदगळ सर्व जीवने पोत पोताना जीवना सर्व आत्म मदेश संघाते कर्मनो बंध होय ॥१८॥

अर्थः-उ० समुद्र स० सरिखुं ना० नाम सागरोपम । ती० त्रीस को० कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति । उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति हो० होय ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ १९ ॥

मूलः-उदहीसरिसनामाण तीसई कोडिकोडीओ ।
उक्कोसिया ठिई होइ अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-काळथी ते कर्मनां पुद्गळ बांध्या पछी तेहनी केटली स्थिति ते कहे छे, जघन्य

अर्थः—भा० पोताना भावने विषे अ० जे रक्त छे ॥ न० ते मनुष्यने ए० एण प्रकारे क० किहांथकी सु० सुष हो० होय क० कयारे पण किं० थोडुए पण त० तिहां उ०भोग आववाने विषे वि०पण कि०किलेस दु० दुष पांमे नि० निपजावे उ० भोग आववाने क० काजे दु० दुष ॥ ९७ ॥

मूलः—भावाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।

तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ भावनो रक्त छे ते जीवने केवीरीते क्यांथकी थोडुए सुखहोय; (अर्थात न ज होय,) तोय पण मनोज्ञ भाव वाळी वस्तु भोगववाने विषे कलेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ भाव वाळी वस्तु भोगववाने माटे आत्माने कष्ट उपार्जे छे ॥ ९७ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे भा०भूंडा भावने विषे ग० पहोतो थको । प० द्वेषभावने उ० पामे दु० दुषना उ० समुहनी प० श्रेणी । प०द्वेषेकरी दुष्ट चि०चित्तनो धणी य०वळी चि०बांधे क०कर्म जं०जे कर्म से०ते पु०वळी हो० होय दु० दुषकारीया । वि० विपाक इह लोकपर लोकने विषे ॥ ९८ ॥

मूलः—एमेव भावम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।

पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—एवी रीते भुंडा भाव रुप वस्तुने विषे द्वेषभावे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणीए पामे; वळी द्वेपे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधी पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा पर-

मोहनिज्जस्स उक्कोसा अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—मोहनी कर्मनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने ऊत्कृष्टी ७० क्रोडा क्रोडी सागरोपमनी जाणवी ॥ २१ ॥

अर्थः—ते० तेत्रीस सा० सागरोपमनी स्थिति । उ० उत्कृष्टि स्थिति वि० कही भगवंते, ठि० स्थिति उ० वळी आ० आउषा कर्मनी अं० अंतर्मुहुर्तनी ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ २२ ॥

मूलः—तेत्तीससागरोवमा उक्कोसेण वियाहिया ।
ठिई उ आउकम्मस्स अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—आयुष्य कर्मनी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने ऊत्कृष्टी ३३ सागरोपमनी जाणवी ॥२२॥

अर्थः—उ० समुद्र स० सरिषो ना० नांम सागरोपम वी० वीस को० कोडाकोडि । ना० नामकर्म अने गो० गोत्र कर्मनी उ० उत्कृष्टि स्थिति । अ० आठ मु० मुहुर्तनी ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ २३ ॥

मूलः—उदहीसरिसनामाण वीसई कोडिकोडीओ ।
नामगोत्ताणं उक्कोसा अट्ठ मुहुत्ता जहन्निया ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—नाम कर्म अने गोत्र कर्मनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने ऊत्कृष्टी वीस क्रोडा क्रोडी सागरोपमनी ए काळथी बंध जाणवो ॥ २३ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे । सि० सर्व सिद्धने अ० अनंतमे भा० भागे जेटला अनंता थाय । तेटला

तं चेव थोवं पि कयाइ दुक्खं न वीयरागस्स करेन्ति किंचि ॥ १०० ॥

गाथा १०० भावार्थः—इंद्रीयोना अर्थ, शब्द, रुप, गंध, रस, स्पर्श छे अने मनना अर्थ, जे विषय स्मरण रुप ते जीव एहना रागने द्वेषने विषे प्रवर्ते, तेहने दुःखनो हेतु थाय, पण इंद्रीना ने मनना अर्थ जे वीतराग छे, तेहने केवारे थोडुंए पण दुःख न करे ॥ १०० ॥

अर्थः—न० न का० कामभोग जे स० समता भावने उ०पांमे । न० न य०अने अ०पण भो०कामभोग वि० विकार उ० उपजावे तो कोण उपजावे जे० जे जीव त० ते माडूया शब्दादिक उपरे प०० द्वेषी य० पुनः प०रुडा शब्दादिक उपर रागी य० पुरणे सो० ते द्वेषि रागी जीव ते० ते पांच इंद्रियादिकना विषयने विषे मो० रागद्वेष रुप मोह थकी वि० विकारने उ० पांमे ॥ १०१ ॥

मूलः—न कामभोगा समयं उवेन्ति न यावि भोगा विगइं उवेन्ति ।
जे तप्पओसी य परिग्गही य सो तेसु मोहा विगइं उवेइ ॥ १०१ ॥

गाथा १०१ भावार्थः—काम भोग भोगवता राग द्वेष रहीतपणुं जीव न पामे, तेमज संतोष पण आवे नहि, वळी काम भोग विषय विकारने ऊपजावता नथी (अर्थात पांच इंद्रीयोने मनवडेथीज विषयनी ऊत्पती थाय छे) अने राग द्वेष सहीत होय, ते जीव भुंडा काम भोग ऊपर द्वेष करे अने रुडा काम भोग ऊपर राग धरीने ग्रहण करे, ते राग द्वेष सहीत जीव पाच इंद्रीयोना विषय विकार मोहनी कर्म थकी पामेछे ॥१०१॥

अर्थः—को० क्रोधने १ । च० वळी मा० मानने २ च० वळी त० तेमज मा० मायाने ३ ॥ लो० लोभने ४

ए कर्मने सं० बांधे नहि चे० पुरणे ॥ ख० कर्म खपाववाने य० विषे ज० उद्यम करे बु० तत्वना जाण ॥ इ० एम बे० हुं कहुं छुं ॥ २५ ॥

मूलः—तम्हा एएसि कम्माणं अणुभागा वियाणिया ।
एएसि संवरे चेव खवणे य जए बुहो ॥ २५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री कम्मप्पयडीनामा त्रयस्त्रिंशं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ ३३ ॥

गाथा २५ भावार्थः—तेथी तत्वनो जाण होय ते ए पुर्वोक्त आठ प्रकारना रस रुप जाणीने ए कर्मने बांधे नहि अने पुर्वे बांधेलां होय ते क्षय करवाने विषे उद्यम करे, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू? जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कह्युं ॥२५॥ इति श्री उतराध्ययन सुत्रना ३३ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ ३३ ॥ तेत्रीसमां अध्ययनने विषे कर्मनी प्रकृति कही ते कर्म लेश्याथकी बंधाय ते भणी ३४ मां अध्ययन विषे छ लेश्या कहे छे.

अर्थः—ले० लेस्यानामा अ० अध्ययन प० कहिशुं अ० अनुंक्रमे ज० जेम क० अनुक्रमे कहिशुं ॥ छ० छए पि० पण क० कर्म ले० लेस्या कर्मनिस्थिति निपजावे ते भणीकर्म लेस्याकहिये। अ० ते लेस्यानारस सु० सांभलो मे० मुजने कहेता थका ॥ १ ॥

मूलः—लेसज्झयणं पवक्खामि अणुपुव्विं जहक्कमं ।
छण्हं पि कम्मलेसाणं अणुभावे सुणेह मे ॥ १ ॥

घणा प्रकारना दुःख पामे, तेमज वळी विषय थकी क्रोधादीक त थकी दुरगति पडवा रुप दुःख ऊत्पन थाय, ते दुःख ते जीव पामे, वळी विषयि जीव दयामणो (ओसीयाळो) देखाय, तेमज दीन (गरीब) पणुं पामे अने अकार्य करीने लोकोमां लजावुं पडे ने सर्व लोकने अप्रतितकारी होय ने तेहने देखीने द्वेष भाव ऊपार्जे ॥१०३॥

अर्थः—क० आचारने ॥ न० न ई० वांछे ॥ स० शिष्यादिने ॥ लि० वांछतोथको एटले सेवा करावबा शिष्यने वांछे पण आचार पाळवो न वांछे ॥ प० चारित्र लेइ तप किधा पछे ॥ अ० खरेखरो खेद पामतो छतो तथा ॥ पश्चाताप करवे करी ॥ त० तपनो प्र० प्रभाव ते कर्म निर्जरा तेह न वांछे ॥ ए० एहवा प्रकारना वि० विकारने ॥ अ० अमिय प्रमाणरहित भेद छे प्प० जेहना एवा विकारने ॥ आ० पामे इ० इंद्रिय रुपिया चो० चोरने व० वसे पडयोथको ॥१०४॥

मूलः—कप्पं न इच्छिज्ज सहायलिच्छू पच्छाणुतावेण तवप्पभावं ।
एवं वियारे अमियप्पयारे आवज्जई इन्दियचोरवस्से ॥ १०४ ॥

गाथा १०४ भावार्थः—पोतानी सेवा करावाने माटे शिष्यने इच्छे, पण आचार पाळवो न इच्छे, चारीत्र लइने तप कर्या पछी खरेखर खेद पामतो छतो पश्चाताप करे, तप करवो न वांछे, पण तपना प्रभाव कर्मने निर्जराने नही वांछता तप प्रभाव चक्रवर्तादीकनी पद्वी तथा आमोसही प्रमुख लब्धी वांछे, एणी पेरे प्रमाद रहीत जेहना भेद छे एहवा विकारने ते जीव इंद्रीयोरुपी चोरने वसे पडयो थको पामे ॥ १०४ ॥

अर्थः—त० इंद्रियने वश पडया पछे से० तेहने जा० उपजे प० हिंस्यादिक प्रयोजन विषय सेववाना ॥ नि० बुडाडवाने काजे पोताना आत्माने मो० मोहरुपिया म० मोटा अ० समुद्रने विषे ॥ सु० संसारनां

४ ॥ प० पदमलेस्या ५ ॥ त० तेमज । य० वळी सु० शुक्कलेस्या ६ ॥ य० वळी छ० छठीकही भगवंते य० वळी ना० लेस्यानानाम तु० पुरणे ज० जेमछे तेम अनुक्रमे कह्या ॥ ३ ॥

मूलः–किण्हा नीला काऊ य तेऊ पम्हा तहेव य ।
सुक्कलेसा य छट्ठा य नामाइं तु जहक्कमं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–हवे लेस्यानां नाम कहे छे, १ कृष्ण लेस्या, २ नील लेस्या, ३ कापुत लेस्या, ४ तेजु लेस्या, ५ पद्म लेस्या, ६ शुक्क लेस्था, ए ६ लेस्यानां नाम अनुक्रमे जाणवां, ए प्रथम बोल थयो ॥३॥

अर्थः–हवे बीजुंलेस्यानो वर्ण कहेछे जी० मेघपाणी सहित वादला होय नि० चोपडां दिसे ते सं० सरिषा ॥ ग० पाडाना सिंगसरिषा अ० अरिठा स० सरिषा ॥ खं० गांडानां उंगणना मेलसरिषी । अ० काजल सरिषी न० आंखनी कीकी नि० सरिषी । कि० कृष्ण ले० लेस्या उ० वळी व० वर्णथकी एहवी काली जाणवी ॥४॥

मूलः–जीमूयनिद्धसंकासा गवलरिट्ठगसन्निभा ।
खञ्जणनयणनिभा किण्हलेसा उ वण्णओ ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–हवे लेस्याना वर्ण कहे छे, जेवुं पाणी सहीत वादळ होय, जेवां पाडानां शींगडां होय, जेवुं अरीठुं होय, जेवुं गाडानुं खंजन (मळी) होय, जेवुं काजळ होय, जेवी आंखनी कीकी होय, एहवो कृष्ण लेस्यानो काळो वर्ण जाणवो ॥ ४ ॥

अर्थः–नी० नीळलेशा जेहवी । अ० अशोकनामा व्रक्षहोयते सं० सरिषी ॥ चा० चासपक्षी पि० पिछास०सरिषी

॥ सुं० सम्यक प्रकारे ॥ सं० सावधान छे भुंडा अध्यवसाय छांडि भला अध्यवसाय प्रवर्ते ते पुरुषने स० समतापणुं उ० उपजे अ० ते समताथकी वळी ॥ अ० जीवादिक पदार्थने ॥ सं० चिंतवता ॥ त० ते से० ते पुरुषने ॥ प० हिण पामे का० कामगुणने विषे ॥ त० तृष्णा हिणी पाडे ॥ १०७ ॥

मूलः—एवं ससंकप्पविकप्पणासुं संजायई समयमुवट्ठियस्स ।
अत्थे असंकप्पयओ तओ से पहीयए कामगुणेसु तण्हा ॥ १०७ ॥

गाथा १०७ भावार्थः—एवी रीते ज्ञान बुद्धीए करी पोताना अध्यवसायनी विचारणाने विषे सावधान छे ते भुंडा अध्यवसाय छांडीने भला अध्यवसाए प्रवर्ते, ते पुरुषने समतापणुं ऊपजे, वळी जीवादीक पदार्थने चिंतवतां ते समताए करी ते पुरुष काम भोगनी तृष्णा हीणी पाडे ॥ १०७ ॥

अर्थः—स० ते तृष्णानो खपावणहार वी०वीतराग थाय क०कीधाछे स०सर्व कि०कार्य जेणे ख०खपावीने ना० ज्ञानावरणी कर्मने ख० क्षणमात्र मांहे त० तेमहिज जं० जे कर्म चक्षु दं०दर्शनादिक ॥ आ०आवरेछे एटले दर्शनावरणी कर्मने ॥ जं०जे कर्म य०वळी अं० अंतरायने प०करेछे ए॥ क०एहवा अंतराय कर्मने खपावे॥१०८॥

मूलः—स वीयरागो कयसव्वकिच्चो खवेइ नाणावरणं खणेणं ।
तहेव जं दंसणमावरेइ जं चन्तरायं पकरेइ कम्मं ॥ १०८ ॥

गाथा १०८ भावार्थः—ते तृष्णानो खपावणहार वीतराग थाय, जेणे सर्व सिद्धारुप कार्य करेल छे, ते जीव क्षीण मात्र मांही ज्ञानावर्णी कर्म क्षय करे, तेमज जे कर्म चक्षुदर्शनादीकने आवरे (घेरे) छे, ते दर्शना

गाथा ७ भावार्थः–जेहवो हींगळानो वर्ण होय, जेहवो ऊगतो सुर्य होय, जेहवुं सुडानुं मुख होय, जेहवी दीवानी शिषा होय, तेहवो तेजु लेस्यानो रानो वर्ग जाणवो ॥ ७ ॥

अर्थः–ह० हरियालना भे० कटका। सं० सरिषी। ह० हलद्रनां भे० कटका स० सरिषी। स० सण नामा वनस्पति अ० बीजी वनस्पति जाति तेहना कु० फूल नि० सरिषी। प० पद्मलेस्या उ० वळी व० वर्ण थकी पीली जाणवी ॥८॥

मूलः–हरियालभेदसंकासा हलिद्दाभेयसमप्पभा ।
सणासणकुसुमनिभा पम्हलेसा उ वण्णओ ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–जेहवो हडताळना कटकानो रंग होय, जेहवो हळदळना कटकानो रंग होय, जेहवो सणनामा वनस्पतीना पुष्पनो तथा बीजनो रंग होय तेहवो पद्म लेस्यानो पीळो रंग जाणवो ॥ ८ ॥

अर्थः–सं० संष अने अ० अंकनामा रतन कु० मचकुंद वनस्पतिना फूल सं० सरिषी। खी० दुधनी पू० धारा स० सरिषी प्प० प्रभा ॥ र० रुपाना हा० हार। सं० सरिषी सु० सुकल ले० लेस्या उ० वळी व० वर्ण थकी उजली जाणवी ॥९॥

मूलः–सङ्खङ्ककुन्दसंकासा खीरपूरसमप्पभा ।
रययहारसंकासा सुक्कलेसा उ वण्णओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–जेहवो शंखनो रंग होय, जेहवो अंक नामे रत्ननो रंग होय, जेहवो मचकुंद वनस्पतीना पुष्पनो रंग होय, जेहवी दुधनी धारानो रंग होय, जेहवो रुपानो हार होय, तेहवो शुक्ल लेस्यानो ऊजवळ वर्ण जाणवो, ए लेस्याना रंगनो बीजो बोल थयो ॥ ९ ॥

ऊपजावे छे, तेहवा सर्व दुःखथी मोक्ष पोहोचनार जीव मुकाय छे, मोक्ष गया ते वार पछी ते जीव प्रशंसा करवा योग्य होय, तेमज जेणे सर्व आतमहीतार्थनां कार्य रीद्ध कर्यां छे, तेहना सिद्ध अत्यंत सुखी थाय? ॥११०॥

अर्थः—अ० अनादि का० कालनुं प्प० उपन्युं जे ए० ए । स० सर्व दु० दुख तेहने प० मुकवानो म० ए पुर्वे कह्यो ते मार्ग ॥ वि० कह्यो तिर्थंकरे जं० जे मोक्षनो मार्ग स० पामीने ॥ स० घणा जीव ॥ कं० अनुक्रमे अ० अत्यंत सु० सुखियां भ० होय ॥ इ० एम बे० हुं कहुं छुं ॥ १११ ॥

मूलः—अणाइकालप्पभवस्स एसो सव्वस्स दुक्खस्स पमोक्खमग्गो ।
वियाहिओ जं समुविच्च सत्ता कमेण अच्चन्तसुही भवन्ति ॥१११॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री पमायट्ठाणं द्वात्रिंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ३२ ॥

गाथा १११ भावार्थः—जे अनादीकाळथी ऊत्पन्न थयलुं, एवा सर्व दुःखथी मुकावानो ए पुर्वोक्त मार्ग तिर्थंकरे कह्यो, जे मोक्षमार्ग पामीने घणा जीव अनुक्रमे अत्यंत सुखिया होय एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने केहेता हवा हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं, तेम में तुंज प्रत्ये कह्युं ॥ १११ ॥ इति श्री ऊतराध्ययन सुत्रना ३२ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥३२॥ ए ३२ मां अध्ययनने विषे प्रमादनां स्थानक कह्यां, ते प्रमाद थकी जीव कर्म बांधे, ते भणी ३३ मां अध्ययनमां आठ कर्मनी प्रकृति कहेछे.

अर्थः—अ० आठ क० कर्म वो० जंबूस्वामी प्रते । श्रीसुधर्मास्वामी कहेछे ते कहीशुं । आ० अनुक्रमे । ज० जेम आठ कर्म अनुक्रमे कहीशुं ॥ जे० जेणे कर्मे करी । बं० बंधाणो अ० ए जी० जीव सं० संसारने विषे प० परिभ्रमण करे ॥ १ ॥

तीखो स्वाद नील लेस्याना रसनो जाणवो ॥ ११ ॥

अर्थः—ज० जेम त० काचा अं० आंबाना र० रसनोस्वाद ॥ तु० तुवर नामा वनस्पतिनुं काचु फल जेहवुं कसाएलुं होय तेहवोस्वाद क० काचा कोठना फलनो वा०वळी जा० जेहवो रि०स्वाद होय ए० एहथकि वि०पण अ०अनंतगुणो र० रसनोस्वाद अति कसायलो उ०वळी॥ का० कापोत लेशानो ना०जाणवो ॥१२॥

मूलः—जह तरुणअम्बगरसो तुवरकविट्ठस्स वावि जारिसओ।
एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ काऊए नायव्वो ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—जेहवो काचा आंबांना रसनो स्वाद होय, जेहवो तुंबरनामे वनस्पतीना फळना रसनो स्वाद होय, जेहवो काचा कोठना रसनो स्वाद होय, ए थकी पण अनंत गुणो कसाएलो (तुरो) स्वाद कापुत लेस्याना रसनो जाणवो ॥ १२ ॥

अर्थः—ज० जेम प० पाकां अ० आंबाना र०रसनोस्वाद । प०पाका क०कोठनाफळनो वा० पण जा० जेहवो रि० स्वादहोय ॥ ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुणो जाणवो । र० स्वाद कांइक षाटो कांइक मीठो उ० वळी ते० तेजोलेस्यानो ना० जाणवो ॥ १३ ॥

मूलः—जह परिणियम्बगरसो पक्ककविट्ठस्स वावि जारिसओ।
एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ तेओए नायव्वो ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—जेहवो पाका आंबा (केरी) ना रसनो स्वाद होय, जेहवो पाका कोठना फळना रसनो स्वाद

कर्मे ते राजानी हेड समान छे, तेणे अक्षय स्थीती गुण रोक्यो छे ॥ २ ॥

अर्थः–ना० नाम क०कर्मने चितारानी उपमा ।६। च० पुर्णे ॥ गो० गोत्र कर्मने कुभारनी उपमा च० पुरणे ॥ अ० अंतराय कर्मने भंडारीनी उपमा ८ । त० तेमज य०वळी । ए० एम एणीपरे । ए० ए सघलाए क० कर्म ॥ अ० आठ कर्म उ० वळी स० संक्षेपथी जाणवा ॥ ३ ॥

मूलः–नामकम्मं च गोत्तं च अन्तरायं तहेव य ।
एवमेयाइ कम्माइं अट्ठेव उ समासओ ॥ ३ ॥

गाथा. ३ भावार्थः–६ नाम कर्म ते चितारा समान छे, तेणे अमुर्ति गुण रोक्यों छे, ७ गोत्र कर्म ते कुभार समान छे, तेणे अगुरु लघुगुण रोक्यो छे, ८ अंतराय कर्म ते राजाना भंडारी समान छे, तेणे अनंत आत्मशक्ति गुण रोक्यो छे, ए प्रमाणे कर्मनी प्रकृति आठ संक्षेपे कही ॥ ३ ॥

अर्थः–ए मुळ प्रकृति कही हवे उत्तर प्रकृति कहे छे ॥ ना० ज्ञानावरणी कर्म पं० पांच प्रकारे॥ सु०सिद्धांत भणवानुं जे आवरण होय ते श्रुत ज्ञानावरणी १ ॥ आ०मति ज्ञानने आवरे तेमति ज्ञानावरणी २ ओ० अवधि ज्ञानावरणी ३ च० ॥ वली त० त्रीजो म० मनपर्यव ज्ञानावरणी ४ च० पुरणे के०केवल ज्ञानावरणी ५ ॥४॥

मूलः–नाणावरणं पञ्चविहं सुयं आभिणिबोहियं ।
ओहिनाणं च तइयं मणनाणं च केवलं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–हवे आठ कर्मनी उतर प्रकृति कहे छे, १ ज्ञानावर्णी कर्म ते पांच प्रकारे, १ मती

जाणवो, ए लेस्याना रसना स्वादनो त्रीजो बोल थयो ॥ १५ ॥

अर्थः-हवे लेस्याना गंध कहेछे ज० जेम गो० गायना म०मडातुं गं० गंधपाडुओहोय ॥ सु० कुतराना म० मडानो व०वळी ज० जेम अ० सर्पना म० मडानो पाडुओ गंधहोय ॥ ए०एहथकी वि०पण अ०अनंतगुणो भुडोगंध॥ले०लेस्या अ०अप्रसस्त ३। कृष्ण १ ।नील २। कापोत ३ । एत्रण लेस्यानो भूंडो गंध जाणवो॥१६॥

मूलः-जह गोमडस्स गन्धो सुणगमडस्स व जहा अहिमडस्स ।
एत्तो वि अणन्तगुणो लेसाणं अप्पसत्थाणं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः-हवे लेस्याना गंधनो चोथो बोल कहे छे, जेहवो गायना मडदानो गंध होय, जेहवो कुतराना मडदानो गंध होय, जेहवो सर्पना मडदानो गंध होय, ए थकी पण अनंत गुणो भुंडो गंध कृष्ण नील ने कापुत ए त्रणे लेस्यानो जाणवो ॥ १६ ॥

अर्थः-ज० जेम सु०सुगंध कु०केवडादिकना फुलनो गं० गंध ॥ गं० सुगंध वा०वास पि०पीसतावाटतां जेहवो गंधहोय ॥ ए० एहथकी वि०पण अ० अनंतगुण सुगंध होय ॥ प० प्रसस्त ले० लेस्या ति० त्रणनीते ॥ तेजु १ पदम २ शुक्ल ३ एनोसुगंध पि० वळी ॥ १७ ॥

मूलः-जह सुरहिकुसुमगन्धो गन्धवासाण पिस्समाणाणं ।
एत्तो वि अणन्तगुणो पसत्थलेसाण तिण्हं पि ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः-जेहवो केवडा प्रमुख सुगंध पुष्पनो गंध होय, जेहवो पीसतां वाटतां सुगंध होय ते थकी

केवल दरसनावरणी ॥ ए० एणे प्रकारे तु० पुरणे न० नव प्रकारे ना० जाणवो दं० दरसनावरणीकर्म ॥ ६ ॥

मूलः—चक्खुमचक्खूओहिस्स दंसणे केवले य आवरणे ।
एवं तु नवविगप्पं नायव्वं दंसणावरणं ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—६ चक्षुदर्शनावर्णीते चक्षुए देखवानुं आवर्ण, ७ अचक्षु दर्शनावर्णी ते बीजी चार इद्रीयोनुं आवर्ण, ८ अवधी दर्शनावर्णी ते अवधी ज्ञाने करी देखवानुं आवर्ण, ९ केवळ दर्शनावर्णी ते केवळ ज्ञाने करी देखवानुं आवर्ण, ए बीजुं दर्शनावर्णी कर्म ९ प्रकारे जाणवुं, ते दर्शनावर्णी कर्म छ प्रकारे बांधे ते १ दर्शनीनुं भुंडुं बोले, २ दर्शनीनो उपकार ओळवे, ३ दर्शनीनी आसातना करे, ४ दर्शननी अंतराय पाडे, ५ दर्शनी उपर द्वेष करे, ६ दर्शनी साथे खोटा झगडा विवाद करे, ए छ प्रकारे बांधे पुर्वोक्त नव प्रकारे भोगवे॥६॥

अर्थः—वे० वेदनी कर्म पि० पण य० वळी दु० बे प्रकारे । सा० साता वेदनी कर्म अने बीजुं अ० असाता वेदनी कर्म च० पुरणे आ० कह्युं भगवंते। सा० साता वेदनी कर्मना ब० घणा (आठ) भे० भेद जाणवा । ए० एणीपरे अ० असाता वेदनीना वि० पण आठ प्रकार जाणवा । ३ ॥ ७॥

मूलः—वेयणियं पि य दुविहं सायमसायं च आहियं ।
सायस्स बहू भेया एमेव असायस्स वि ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—वेदनी कर्म बे प्रकारे, १ शातावेदनी कर्म, २ अशाता वेदनी कर्म, तेमां शातावेदनी कर्म तेना आठ भेद ते १ इष्ट शब्द, २ इष्ट रुप, ३ इष्टगंध, ४ इष्टरस, ५ इष्ट स्पर्श, ६ मन संबंधी सुख, ७ वचन

जेहवो सरसवना पुष्पनो स्पर्श होय, ते थकी पण अनंत गुणो सुंहाळो तेजु, पद्म, शुक्ल ए त्रण लेस्यानो स्पर्श जाणवो, ए लेस्यानो स्पर्शनो पांचमो बोल थयो ॥ १९ ॥

अर्थः—ति० त्रणप्रकारे तेजघन १ मध्यम २ उत्कृष्टो ३ व० वळी । नव० जघन्यना । त्रण प्रकार जघन्य ॥ १ मध्यम २ उत्कृष्टो ३ । एम एकेकाना त्रण भेदकरता वि० नवभेद थाय वा० वळी ॥ स० एम सतावीस वि० भेदथाय ए० एम करता एकासी भेदपण थाय वा० वळी । दु० बेसे ते० त्रेतालीस भेदपण थाय वा० वळी ले० लेस्यानाए हो० होय प० एटला परिणाम ॥ २० ॥

मूलः—तिविहो व नवविहो वा सत्तावीसइविहेकसीओ वा ।
दुसओ तेयालो वा लेसाणं होइ परिणामो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—हवे लेस्यानां प्रणामनो ६ ठो बोल कहे छे, लेस्या त्रण प्रकारे प्रणमे ते १ जघन्य, २ मध्यम, ३ उत्कृष्ट, लेस्या नव प्रकारे प्रणमे ते, १ जघन्यनो जघन्य, २ जघन्यनो मध्यम, ३ जघन्यनो ऊत्कृष्ट; मध्यमना त्रण भेद ते, ४ मध्यमनो जघन्य, ५ मध्यमनो मध्यम, ६ मध्यमनो ऊत्कृष्ट; ऊत्कृष्टना त्रण भेद ते, ७ ऊत्कृष्टनो जघन्य, ८ ऊत्कृष्टनो मध्यम, ९ उत्कृष्टनो उत्कृष्ट एम ९. एवी रीते लेस्या २७ प्रकारे प्रणमे ते पुर्वे नव भेद कहेला छे ते एकेकाना १ जघन्य, २ मध्यम, ३ ऊत्कृष्ट एवां त्रण त्रण भेद करतां नवे त्रीए सतावीस भेद थाय ए २७ भेद थाय तेना जघन्य, मध्यम ने ऊत्कृष्ट एवा त्रण त्रण भेद करतां २७×३=८१ भेद थाय; ते ८१ भेद तेना जघन्य, मध्यमने उत्कृष्ट एवा त्रण त्रण भेद करतां ८१×३=२४३ भेद थाय,

प्रकृतिः ॥ मो० मोहनी कर्मनी । दं० दर्शन ॥ ९ ॥

मूलः—सम्मत्तं चेव मिच्छत्तं सम्मामिच्छत्तमेव य ।
एयाओ तिन्नि पयडीओ मोहणिज्जस्स दंसणे ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हवे दर्शन मोहनानी त्रण भेद ते १ समकित मोहनी, २ मिथ्यात्व मोहनी, ३ मिश्र मोहनी, तेमां समकित ते मिथ्यात्वनां पुद्गळ ते अशुद्ध पुद्गळ छे ते पुद्गळ अत्यंत विशुद्ध थाय, ते वारे सम्यकत्व कहीये, ज्यारे सम्यकत्वने मिथ्यात्व प्रकृति ग्रहे ते वारे समकितना अतिचार लागे तेवारे मिथ्यात्व थाय ते, ज्यारे समकितनी प्रकृतिने विषे मुंझाय अथवा ऊपसमीकादीकने मुंझवे तेहने समकित मोहनी कहीए, मिथ्यात्व मोहनी ते समकितना अभावे मिथ्यात्वनां अशुद्ध दळीयां रुप तेथी अतत्वने विषे तत्वनी रुची अने तत्वने विषे अतत्वनी रुची ते मिथ्यात्व कहीए तेहने विषे मुंझवे तेहने मिथ्यात्व मोहनी कहीए. मिश्र मोहनी ते शुद्धा शुद्ध दळीयां रुप तेथी जैनधर्म ऊपर राग नहि तेम द्वेष पण नहि, तेमज बीजा धर्म उपर पण राग नहि तेम द्वेष पण नहि, एहवो स्वभाव होय तेहने मिश्र मोहनी कहीए, तेहनी अंतर मुहुर्तनी स्थीतीछे, (ऊदाहरण) चंद्रकाळा वादळथी घेराएला समान मिथ्यात्वमोहनी, काळांने धोळा वादळांथी घेराएला चंद्रसमान मिश्रमोहनी, धोळा वादळाथी घेराएला वादळाना समान समाकित मोहनी ए दर्शनमोहनीनी त्रण प्रकृति जाणवी॥९॥

अर्थः—च० चारित्र मो० मोहनी क० कर्म । दु० बे प्रकारे तं० पुरणे वि० कह्युं भगवंते । क० कषाय मोहनी ज्जं० मोहनी कर्म तु० वळी अ० कषाय त० तेमहिज य० वळी ॥ १० ॥

एयजोगसमाउत्तो किण्हलेसं तु परिणमे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—इहलोक परलोकनां दुःखनी शंका रहीत निध्वंश प्रणामी जीव हणतां सुग रहित अजीतेंद्री एहवा पाप व्यापारे करी सहीत होय ते कृष्ण लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे ॥ २२ ॥

अर्थः—हवे नील लेस्यानुं लक्षण कहेछे ॥ ई० इर्षा परजीव गुणनुं असदहवुं अ० घणो कदाग्रह । अ० तपरहित । अ० भलि विद्यारहित मा० परजीवने वंचवानी माया ॥ अ० अनाचार प्रवर्तवा निरलजपणुं ॥ गि० विषयनो लंपट । प० द्वेषभावसहित य०वळी स० धुर्त्त प० आठ मदनो करणहार ॥ र० स्वादनो लो० लंपट । सा० सातानो ग० गवेषणहार ॥ २३ ॥

मूलः—ईसा अमरिस अतवो अविज्जमाया अहीरिया ।
गिद्धी पओसे य सढे पमत्ते रसलोलुए सायगवेसए य ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे बीजी नील लेस्यानुं लक्षण कहेछे, इर्षावंत, घणो कदाग्रही, तप रहीत, भली विद्यारहित, परजीवने छेतरवानी कपटाइ सहीत, अणाचार प्रवर्तता निर्लजपणुं, विषयनो लंपट, द्वेषभावसहित धुर्त, आठ प्रकारना मदनो करनार, मनोज्ञ स्वादनो लंपट, शातानो गवेखनार (शोधनार) ॥ २३ ॥

अर्थः—आ० आरंभ थको अ० निवर्ततो नथी ॥ खु० सर्व जीवने अहितकारी सा० अणविमास्याना कार्यनो करणहार न० जे मनुष्य ए० एहवा जो० जोगना व्यापारे करी ॥ स० सहित होय जे जीव ॥ नी० ते नील ले० लेस्याए तु० पुरणे प० परिणामे परिणमे ॥ २४ ॥

१ हांशी, २ रती, ३ अरती, ४ भय, ५ शोक, ६ दुगच्छा, ७ वेद अने नव प्रकारे ते पुर्वोक्त ६ अने स्त्री वेद, पुरुष वेद, नपुंसक वेद, ए नव भेद जाणवा, १६ कषाय अने नव नोकषाय, ए २५ भेद चारित्र मोहनीना अने दर्शन मोहनीना पुर्वोक्त त्रण भेद मळी कुल २८ भेद चोथा मोहनी कर्मना जाणवा ॥ ११ ॥

अर्थः—हवे आउपा कर्म कहे छे ने० नारकीनो आउषो । १ तिर्यंचनुं आउषो २ । म० मनुषनो आउषो त० तेमज य० वळी ॥ दे० देवतानो आ० आउपो ४ च० चोथुं च्यार प्रकारे तु० पुरणे । आ० आउषा क० कर्म च० चार प्रकारे कह्यो भगवंते ॥ १२ ॥

मूलः—नेरइयतिरिक्खाउं मणुस्साउं तहेव य ।
देवाउयं चउत्थं तु आउं कम्मं चउव्विहं ॥ १२ ॥

गाथा, १२ भावार्थः—हवे पांचमुं आयुष्य कर्म कहे छे, आयुष्य कर्मना चार भेद ते १ नारकीनुं आयुष्य, २ तिर्यंचनुं आयुष्य, ३ मनुष्यनुं आयुष्य, ४ देवतानुं आयुष्य, ए चार तेमां नारकीनुं आयुष्य चार प्रकारे बांधे ते, १ महाआरंभ करवाथी, २ महा परीग्रहथी, ३ मांस मदीरा भक्षण करवाथी, ४ पंचेद्री जीवनो वध करवाथी; तिर्यंचनुं आयुष्य चार प्रकारे बांधे ते, १ कपट करवाथी, २ गाढुं कपट करवाथी, ३ जुठुं बोलवाथी, ४ जुठां तोल माप राखवाथी तथा खोटा लेख पत्रादीक लखवाथी; मनुष्यनुं आयुष्य चार प्रकारे बांधे ते, १ भद्रीक प्रकृतिथी, २प्रकृतिनो विनयवंत होवाथी, ३ परजीवनी दयावंत ४ मत्सर भाव रहीत; देवतानुं आयुष्य चार प्रकारे बांधे ते, १ सराग संयमथी, २ संयमा संयमथी, ३ बाळ (अज्ञान) तपश्चर्याथी,

गाथा २६ भावार्थः—जे वचने करी परजीव उंचो ऊछळे, एटले माथे चटको उठे तेवां वचननो बोलनार, दुष्टवचननो बोलनार, चोरीनो करनार, अनेराजीवनी सुख संपती देखी शके नहि, एहवा पाप व्यापारे करी सहीत होय, ते कापुत लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे ॥ २६ ॥

अर्थः—हवे तेजु लेस्यानो लक्षण कहेछे नी०मन वचन कायाए ॥ करी नीचीवर्ति मानरहित ॥ अ० चपलपणा रहित ॥ अ० मायारहित ॥ अ० कुतुहलपणा रहित ॥ वि०विनित होय वि०विनय करवाने विषे दं०इंद्रियनो दमणहार ॥ जो०स्वाध्यायादिकने व्यापारे करी सहित होय उ०सिद्धांत भणता जे तप करवोछे ते तपवंत होय॥२७॥

मूलः—नीयावत्ती अचवले अमाई अकुतूहले ।
विणीयविणए दन्ते जोगवं उवहाणवं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—हवे चोथो तेजु लेस्यानां लक्षण कहे छे, मन वचन कायाए करी मान रहीत, चपळपणा रहीत, कुतुहळ रहीत, कपटाइ रहीत, विनित होय, गुरुनी भक्ति करनार, इद्रीनो दमणहार स्वाध्यायादीकना व्यापारे करी सहीत होय, सिद्धांत भणतां जे तप करवानो कह्यो छे, ते तपवंत होय ॥२७॥

अर्थः—पि० धर्म जेहने वलभ छे ॥ द० धर्मने विषे निश्चल होय ॥ व० पापथी ॥ भी० बीहे हि० हितनो वांछणहार मोक्षनो वांछणहार ॥ ए० एहवो जो० धर्मने व्यापारे स० सहित होय जे जीव ॥ ते० ते तेजु लेस्याने तु० पुरणे प० परिणामे परिणमे ॥ २८ ॥

मूलः—पियधम्मे दढधम्मे वज्जभीरू हिएसए ।

गाथा १४ भावार्थः—गोत्रकर्म बे प्रकारे ते क्षत्रीयादीकनुं ऊंचगोत्र अने चंडाळादीकनुं नीचगोत्र तेमां नीच गोत्र कर्म आठ प्रकारे वांधे ते, १ जातीनो मद, २ कुळनो मद, ३ बळनो मद, ४ रुपनो मद, ५ तपनो मद, ६ श्रुतनो मद, ७ लाभनो मद, ८ ठकुराइनो मद ए आठ मद करवाथी नीच गौत्र कर्म जीव वांधेछे, तेथी १ जातीनो हीण, २ कुळनो हीण, ३ वळनो हीण, ४ रुपनो हीण, ५ तपनो हीण, ६ श्रुतनो हीण ७, लाभनो हीण, ८ ठकुराइनो हीण ए आठ प्रकारे भोगवे छे, ऊंच गोत्र कर्म आठ प्रकारे बांधे ते पुर्वोक्त आठ प्रकारना मद नहि करवाथी बांधे ते आठ प्रकारे भोगवे ते, १ जातीभली, २ कुळभलुं, ३ बळभलुं, ४ रुपभलुं ५ तप भलुं, ६ श्रुतभलुं ७ लाभ भलो, ८ ठकुराइ भली, ए प्रमाणे गोत्र कर्म जाणवुं ॥ १४ ॥

अर्थः—दा० दानने विषे ला० लाभने विषे य० वळी भो० पुष्पादिक जे एकवार भोगवीए तेहने विषे य० वळी उ० स्त्रीयादिक उपभोगने विषे ॥ वी० बलवीर्यने विषे । त० तेमहिज । प० ए पांचे प्रकारे अ० अंतराय कर्म । स० संक्षेपे वि० कह्युं भगवंत महावीर देवे ॥ १५ ॥

मूल—दाणे लाभे य भोगे य उवभोगे वीरिए तहा ।
पञ्चविहमन्तरायं समासेण वियाहियं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—अंतराय कर्म पांच प्रकारे ते, १ दानने विषे अंतराय, २ लाभने विषे, ३ भोग (एक वार भोगववामां आवे ते अन्न प्रमुख) ने विषे अंतराय, ४ ऊपभोग (एनीए वस्तु वारंवार भोगववामां आवे ते स्त्री घरेणा घर प्रमुख) ने विषे अंतराय, ५ बळ वीर्यने विषे अंतराय, ए पांच प्रकारे अंतराय

गाथा ३० भावार्थः—थोडुं बोलनार, उपशांतवंत, जीतेंद्री, एहवा भला व्यापारे करी सहीत होय ते पद्म लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे ॥ ३० ॥

अर्थः—हवे सुकल लेस्याना लक्षण कहेछे अ०आर्त्तध्यानने अने रु० रौद्र ध्यानने व० वरजे । ध० धर्म ध्यान अने सु० सुक्कध्यानने झा० ध्याय । प० रागद्वेष थकी उपसम्यो छे ॥ चि० चित्त जेहनो ॥ दं० दम्यो छे आत्मा जेणे ॥ स० पांच सुमतिवंत ॥ गु० गुप्तो य०वळी गु० त्रण गुप्तिने विषे ॥ ३१ ॥

मूलः—अट्टरुद्दाणि वज्जित्ता धम्मसुक्काइ झायए ।
पसन्तचित्ते दन्तप्पा समिए गुत्ते य गुत्तिसु ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—हवे शुक्ल लेस्यानां लक्षण कहे छे, आर्तध्यानने रौद्रध्यान वर्जिने धर्मध्यानने शुक्लध्यान ध्याय, जेहनुं चित्त राग द्वेषथी उपशांत थएल छे, जेणे पोतानो आत्मा दम्यो छे, पांच सुमतीवंत, त्रण गुप्तीवंत ॥ ३१ ॥

अर्थः—स० सराग सहित होय वा० अथवा बी०वीतराग होय । उ० रागद्वेष उपसम्या छे जेणे जि० जितेंद्रि ॥ ए० एहवा जो० गुणने व्यापारे स० सहित ॥ सु० सुक्क ले० लेस्याने तु० पुरणे प० परिणामे करी परिणमे ॥ ३२ ॥

मूल—सरागे वीयरागे वा उवसन्ते जिइन्दिए ।
एयजोगसमाउत्तो सुक्कलेसं तु परिणमे ॥ ३२ ॥

...थी जाणवो, हवे १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ए चार प्रकारे कहे छे, १ द्रव्यथी कर्मना पुदगळ जीव केटला बांधे अने ते पुदगळ केटला प्रदेशना खंध होय ते, २ क्षेत्रथी कीयुं क्षेत्र केटली दीशाना पुदगळ आव्या होय ते ग्रहीने कर्म पणे बांधे, ३ काळथी ते कर्मनी केटला काळनी स्थीती होय, ४ भावथी ते कर्मना पुदगळ बांध्या छे, ते भोगववानी वेळाए केटला ऊदय आवे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए चारेनो खुलाशो हुं तुंजने आगळ कहीश ते तुं सांभळ ? ॥ १६ ॥

अर्थः—हवे द्रव्यथकी कहे छे ॥ सव्वेसिं० सघळा आठ चेव० पुरणे ॥ कम्माणं० कर्मना पएसगं० पुदगळ ॥ एक सम बांधे छते ॥ अणंतगं० अनंता अनंत प्रत्येक २ ॥ कर्मना पुदगल बांधे छे ते पण खंध अनंता ॥ केटला गण्ठिय सता० ॥ अभव्य जीवथी ॥ अइयं० अनंत गुणे अधिका अने ॥ अंतोसिद्धाण० सिद्धने अनंतमे भागे ॥ आहियं० एम कह्युं ॥ एटले कर्मना पुदगल ॥ अनंता बांधे ॥ द्रव्यथी कह्युं ॥ १७ ॥

मूलः—सव्वेसिं चेव कम्माणं पएसग्गमणन्तगं ।
गण्ठियसत्ताईयं अन्तो सिद्धाण आहियं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—सघळा आठ कर्मना पुदगळ एक समे बांधे थके ते आठे कर्मना जुदा जुदा अनंता अनंता पुदगळ बांधे ते दरेक कर्मना अनंता अनंता पुदगळ एकत्र मळे, तेहनुं नाम अनंत प्रदेशी खंध जाणवो, एहवा दरेक कर्मना अनंता खंध बांधे, ते खंध अभव्य जीवथी अनंत गुणा अधीक छे अने सिद्ध भगवतने अनंतमे भागे थाय, एटला कर्मना पुदगळना खंध जीव बांधे, एम तिर्थंकरे कह्युं, ए द्रव्यथी बंध जाणवो ॥ १७ ॥

कृष्ण ले० लेस्यानी स्थिति ॥ ३४ ॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना तेत्तीसा सागरा मुहुत्तहिया ।
उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा किण्हलेसाए ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे लेस्यानी स्थितिनो नवमो बोल कहे छे, कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी ३३ सागरोपम अने उपर अंतर मुहुर्त अधीक जाणवी ॥ ३४ ॥

अर्थः—मु०अंतर मुहुर्त अ०काळ तु०पुरणे ॥ ज०जघन्य ॥ द०दस उ०सागरोपम प०अने एक पल्योपमने अ०असंख्यातमो भागे अ०अधिक उ०उत्कृष्टि हो०होय। ठि०स्थिति ना०जाणवी नी०नील ले०लेश्यानी ॥३५॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना दस उदही पलियमसंखभागमब्भहिया ।
उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा नीललेसाए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—नील लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी उत्कृष्टी १० सागरोपम अने उपर एक पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक जाणवी ॥ ३५ ॥

अर्थः—मु० अंतर मुहुर्त अ० काळ तु० पुरणे ज० जघन्य स्थिति ॥ ति० त्रण सागरोपम प० पल्योपमने अ० असंख्यातमे भागे अ० अधिक ॥ उ० उत्कृष्टि हो० होय ठि० स्थिति ॥ ना० तेह जाणवी का० कापोत लेशानी ॥ ३६ ॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना तिण्णुदही पलियमसंखभागमब्भहिया

(थोडामां थोडी) अंतर मुहुर्तनी स्थिति अने उत्कृष्टी (घणामां धणी) समुद्रनां सरीखुं नाम सागरोपम (अर्थात जेय समुद्रनुं पाणी घणुं छे, तेम सागरोपमनां वर्ष घणांछे) एवा त्रीस क्रोडा क्रोडीनी स्थिति होय ते एटली स्थिति कीया कर्मनी होय ते २० मी गाथामां कहीशुं ॥ १९ ॥

अर्थः—आ० ज्ञानावरणी अने दर्शनावरणी कर्मनी ॥ दु० ए वेनी उत्कृष्टि पि० वळी ॥ वे० वेदनी कर्मनी स्थिति त० तेमहिज य० वळी ॥ अ० अंतराय कर्मने विषे य० वळी ॥ क० च्यार कर्मनी स्थिति ए० ए त्रीस कोडाकोडी सागरोपमनी ठि० स्थिति वि० कही भगवंते ॥ २० ॥

मूलः—आवरणिज्जाण दुण्हं पि वेयणिज्जे तहेव य ।
अन्तराए य कम्मम्मि ठिई एसा वियाहिया ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—१ ज्ञानावर्णि कर्म, २ दर्शनावर्णि कर्म, वेदनी कर्म तेमज अंतराय कर्म ए चार कर्मनी स्थिति १९ मी गाथामां कह्या मुजब जाणवी, तेमां एटलो फेर के वेदनी कर्ममां जे शाता वेदनी कर्म छे तेहनी उत्कृष्टी १५ क्रोडा क्रोडी सागरोपमनी, अशाता वेदनी कर्मनी ३० क्रोडा क्रोडी सागरोपमनी स्थिति तिर्थंकरे कही छे ॥ २० ॥

अर्थः—उ० समुद्र स० सरिखो ना० नाम सागरोपम ॥ स० सीतेर को० कोडाकोडी मो० मोहनी कर्मनी उ० उत्कृष्टि स्थिति । अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ २१ ॥

मूलः—उदहीसरिसनामाण सत्तरिं कोडिकोडीओ ।

उपर अंतर मुहुर्त अधीक जाणवी ॥ ३८ ॥

अर्थः—मु० एक अंतरमुहुर्त अ० काळ तु० पुरणे जं०जघन्य स्थिति । ते०तेत्रिस सा०सागरोपम उपर मु०अंतरमुहुर्त अ० अधिक ॥ उ० उत्कष्टि । हो० होय ठि० स्थिति ना० ते जाणवी सु० सुक्ल लेस्यानी स्थिति जाणवी ॥ ३९ ॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जइन्ना तेत्तीसं सागरा मुहुत्तहिया ।
उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा सुक्कलेसाए ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—शुकल लेस्यानी स्थिति जघन्य अतंर मुहुर्तनी अने उत्कष्टी ३३ सागरोपम अने उपर अतंर मुहुर्त अधीक जाणवी ॥ ३९ ॥

अर्थः—ए० ए ख० निश्चे ले० लेस्यानी ॥ ओ० समुचय ठि०स्थिति व० कही हो० होय ॥ च०च्यारे वि०वळी ग०गतिने विषे ॥ ए० ए आगळ कहेशे ॥ ले० लेस्यानी ठि० स्थिति तु०वळी वो०हुं कहीश ॥४०॥

मूलः—एसा खलु लेसाणं ओहेण ठिई वण्णिया होइ ।
चउसु वि गईसु एत्तो लेसाण ठिइं तु वोच्छामि ॥४०॥

गाथा ४० भावार्थः—ए समुचे लेस्यानी स्थिति कही, हवे चार गतीने विषे लेस्यानी स्थिति आगळ कहीशुं ॥ ४० ॥

अर्थः—द० दस स० सहश्र वा० वरसनी ॥ का० कापोत लेस्यानी ठि० स्थिति ज० जघन्य हो०होय

अनंता कर्म पुद्गल खंध य० वळी । अ० भोगववानां एक समे ह० होय एटला भोगवे छे जेवारे पुछे तेवारे समुचे हवे ते षंध जेटले परमाणुं ए थाय ते मान कहे छे उ० वळी । स० सर्व भोगववानां पुद्गल षंधने वि० विषे प० जुदा जुदा परमाणुयानुं प्रमाण गणीए ते सर्व । स० सर्व जी० जीवथी अ० अधिका अधिका अनंत गुणे अधिका थाय जे भणी वर्तमानकाले । अनुभागे भोगववा योग्य अनंत प्रदेशी खंध अनंता भोगवे छे ते एकेका खंधने विषे अनंता अनंत परमाणु छे तेमाटे ते परमाणु सर्व जीवथी अनंत गुणा अधिका छे एटले अनंता अनंता परमाणुं भोगवीने निर्जरे छे ए ४ ए चोथो बोलभावनो जाणवो ॥ २४ ॥

मूलःसिद्धाणणन्तभागो य अणुभागा हवन्ति उ ।
सव्वेसु वि पएसग्गं सवजीवे अइच्छियं ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—हवे भावथी बंध कहे छे, जेवारे पुछीए त्यारे समुचे सर्व सिद्धने अनंतमे भागे जेटला अनंता थाय तेटला अनंता कर्मनां पुदगळनां खंध भोगववाना एक समे होय, एटले एटलां पुदगळ भोगवे छे. (हवे क्षेत्रे जेटला परमाणुं थाय, ते मान कहे छे) भोगववानां सर्व पुदगळना खंधना जुदा जुदा परमाणु गणीए तो सर्व जीवथी अनंत गुणा अधीक थाय, कारण के वर्तमान काळे अनुभागे भोगववा योग्य अनंत प्रदेशी खंध अनंता भोगवे छे, ते अकेका खंधने विषे अनंता अनंता परमाणु छे ते माटे ते परमाणुं सर्व जीवथी अनंत गुणे अधीकाछे, एटला अनंता परमाणुं भोगवीने निर्जरेछे, ए चोथो बोल भावनो जाणवो ॥२४॥

अर्थः—त० ते भणी ए० ए पूर्वे कह्या ते क० आठ कर्म ॥ अ० रस रुप भोग वि० जाणीने ॥ ए०

तेत्तीससागराउं उक्कोसा होइ किण्हाए ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य १० सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक अने उत्कृष्टी ३३ सागरोपमनी जाणवी ॥ ४३ ॥

अर्थः—ए० ए ने० नारकी सघलाओनी ॥ ले० लेस्यानी ठि०स्थिति उ० पुरणे व० कही हो०होय ॥ ते० तेवार प० पछी वो० हुं कहिश । ति० तिर्यंचनी म० मनुष्यनी दे० देवतानी लेस्यानी स्थिति ॥ ४४ ॥

मूलः—एसा नेरइयाणं लेसाण ठिई उ वण्णिया होइ ।

तेण परं वोच्छामी तिरियमणुस्साण देवाणं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—ए सर्व नारकीनी लेस्यानी स्थिति कही, हवे तिर्यंच मनुष्यने देवतानी लेस्यानी स्थिति कहीशुं ॥ ४४ ॥

अर्थः—अ० अंतरमुहुर्त अ० काल । ले० लेस्यानी ठि०स्थिति ज०जे । ज०जे पृथ्वीकायादिकने विषे । जा० जे कृष्ण लेस्यानी । ति० तिर्यंच अने न० समुछिम अने गर्भज मनुष्यादिकनी अंतरमुहुर्त वा०पुरणे ।व० वर्जिने के० केवलीने जे केवल सुक्ल ले०लेस्या होय ते वरजीने स्थिति जाणवी ॥ ४९ ॥

मूलः—अन्तोमुहुत्तमद्धं लेसाण जहिं जहिं जाउ ।

तिरियाण नराणं वा वज्जित्ता केवलं लेसं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—पृथ्वी, पाणी, अग्नी, वायु, वनस्पती, बेइंद्री, तेइंद्री, चौरेंद्री, संज्ञनी ने असंज्ञनी

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? लेस्या अध्ययन जेम छे तेम हुं अनुक्रमे कहीश ते तुं सांभळ ? ते छ प्रकारनी लेस्या छे, कर्मनी स्थिति निपजावे छे, तेथी कर्म लेस्या ए कही, ते लेस्यानो रस सांभळ ! ! ! ॥ १ ॥

अर्थः—ना० लेस्यानानाम १ व० लेस्याना वर्ण २ र० तिषादिलेस्यानोरस ३ ग० लेस्यानो गंध ४ फा० लेस्यानोफरस ५ प० लेस्याना परिणाम ६ ल० लेस्याना लक्षण ७ ठा० लेस्याना थानक ८ ठि० लेस्यानि स्थिति । ९ ग० भूंडिलेस्याये दुर्गती रुडि लेस्याये सुगतिहोय । १० च० पूरणे आ० आभवनुं अंतर मुहुर्त आउषो थाकतुं होय तेवारे ले० लेस्याना ॥ ११ बोल तुं० पूरणे सु० सांभलि हेशिष्य मे० गुरु कहे छे मुजने कहेता थका ॥ २ ॥

मूलः—नामाइं वण्णरसगन्धफासपरिणामलक्खणं ।
ठाणं ठिई गई चाउं लेसाणं तु सुणेह मे ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—हवे लेस्याना ११ बोल कहे छे १ नाम, २ वर्ण, ३ गंध, ४ रस, ५ स्पर्श, ६ प्रणाम ७ लक्षण, ८ स्थानक, ९ स्थिति, १० गती, ११ चवन एटले आभवनुं अंतर महुर्तनुं आयुष्य बाकी रहे त्यारे आगला भवनी लेस्या प्रणमे, एम ११ बोल संक्षेपे कह्या, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए ११ बोल विस्तार पुर्वक कहीश ? ते तुं सांभळ ? ॥ २ ॥

अर्थः—क० क्रष्णलेस्या १ ॥ नी० नीललेस्या २ ॥ का० कापोतलेस्या ३ य०वळी ॥ ते० तेजुलेस्या

प० पल्यनुं अ० असंख्यातमा भागनी इ० ए ॥ उ०उत्कृष्टि स्थिति हो० होय कि० कृष्ण लेस्यानी ॥ ४८ ॥

मूलः—दस वाससहस्साइं किण्हाए ठिई जहन्निया होइ ।
पलियमसंखिज्ज इमो उक्कोसो होइ किण्हाए ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी अने ऊत्कृष्टी पल्यनां असंख्यात्मो भाग जाणवी ॥ ४८ ॥

अर्थः—जा० जे कि०कृष्ण लेस्यानी ठि०स्थिति ख० निश्चे । उ०उत्कृष्टि सा०ते उ०वळी स०एक समय अ०अधिक एटली स्थिति ज०जघन्य नी०नीळ लेस्यानी । प० पल्यनो अ०असंख्यातमो भाग ते जघन्यस्थिति उपर अधिकुं जाणवुं च० पुरणे उ० उत्कृष्टि स्थिति ॥ ४९ ॥

मूलः—जा किण्हाए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।
जहन्नेणं नीलाए पलियमसंखं च उक्कोसा ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—कृष्ण लेस्यानी ऊत्कृष्टी स्थिति होय, ते उपरांत एक समय अधीक एटली नील लेस्यानी, जघन्य स्थिति पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक जाणवी ॥ ४९ ॥

अर्थः—जा० जे नी०नील लेस्यानी ठि०स्थिति ख०निश्चे जाणवी । उ०उत्कृष्टि सा० ते उ०वळी स० एक समय ।अ०अधिक एटली स्थिति ज० जघन्य । का० कापोत लेस्यानी जाणवी ॥ प०पल्यनो अ०असंख्यातमो भाग ते जघन्य स्थिति उपरे अधिकी जाणवी । च० पुरणे उ० उत्कृष्टि स्थिति ॥ ५० ॥

वे० वैडुर्यरत्न जेहवी नि० चोपडुं दिसे सं० ते सरिखुं ॥ नी० नील ले० लेश्या उ० वळी व० वर्णथकी नीलीजाणवी ॥५॥

मूलः—नीलासोगसंकासा चासपिच्छसमप्पभा ।
वेरुलियनिद्धसंकासा नीललेसा उ वण्णओ ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जेवो निलो अशोक वृक्ष होय, जेहवी सुडानी पांख होय, जेवुं वैडुर्य रत्न चोपडयुं देखाय, तेहवो नील लेस्यानो लीलो वर्ण जाणवो ॥ ५ ॥

अर्थः—अ० अलसीनां पु० फूल सं० सरिपी को० कोयलनी छ० पांष स० सरिपी पा० पारेवानी गी० कोट नि० सरिषी ॥ का० कापोत ले० लेस्यानो उ० वळी व० वर्णथकी कांइककाली कांइकराती ॥ ६ ॥

मूलः—अयसीपुप्फसंकासा कोइलच्छदसन्निभा ।
पारेवयगीवनिभा काओलेसा उ वण्णओ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—जेहवां अळसीना पुष्प होय, जेहवी कोयलनी पांख होय ? जेहवी पारेवानी ग्रीवा (कोट) होय, तेहवो कांइक काळोने कांइक रातो एहवो कापुत लेस्यानो वर्ण जाणवो ॥ ६ ॥

अर्थः—हिं० हिंगलो धा० कोइक धातु विशेष सं० तेसरिपी । त० उगता आ० सुर्य स० सरिपी । सु० सुडाना तु० मुख सरीषी प० दीवा नि० सरीषी ते० तेजु ले० लेस्या उ० वळी व० वर्ण थकी राती जाणवी ॥७॥

मूलः—हिङ्गुलधाउसंकासा तरुणाइच्चसन्निभा ।
सुगतुण्डपईवनिभा तेओलेसा उ वण्णओ ॥ ७ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—तेजुलेस्यानी स्थिति जघन्य एक पल्यनी अने उत्कृष्टी बे सागर झाझेरी ते बे सागर उपरांत पल्यनो असंख्यातमो भागे अधीक जाणवी, ए वैमानीक देवता आश्री जाणवी ॥ ५२ ॥

अर्थः—द० दस वा० वर्ष स० सहस्र वरसनी । ते० तेजु लेस्यानी ठि० स्थिति ज० जघन्य भवनपति ॥ व्यंतरनी हो० होय ॥ हवे वैमानीकनी लेस्यानी स्थिति कहे छे ॥ दु० बे उ० सागरोपम अने प० पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग अधीक च० पुरणे । उ० उत्कृष्टि स्थिति तेजु लेस्यानी ॥ ५३ ॥

मूलः—दस वाससहस्साइं तेऊए ठिई जहन्निया होइ ।
दुन्नुदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—तेजुलेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी ते भुवनपतीने वाणव्यंतर आश्री समजवी, उत्कृष्टी बे सागर अने पल्यनो असंख्यातमोभाग ते वैमानीक देवता आश्री समजवी, मध्यम स्थितिमां जोतीषी समजवा ॥ ५३ ॥

अर्थः—जा० जे ते० तेजु लेस्यानी ठि० स्थिति ख० निश्चे जाणवी । उ० उत्कृष्टी उ० पुरणे सा० ते स० एक समय अ० अधीक होय । ज० ते जघन्य प० पद्म लेस्यानि स्थिति द० दस सागरोपम उ० अने उपर मु० एक मुहुर्त आ० अधिकुं उ० उत्कृष्टि स्थिति पद्म लेस्यानि ॥ ५४ ॥

मूलः—जा तेऊए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।
जहन्नेणं पम्हाए दस उ मुहुत्ताहियाइ उक्कोसा ॥ ५४ ॥

अर्थः—हवे लेस्यानो स्वाद कहेछे ॥ ज० जेम क० कडुआ तुं० तुंवडानो र० रसनोस्वाद । नि० नीब-नारसनो स्वाद कडु० कडुआ रो० रोहिणीनो वृक्ष र० रसनो स्वाद वा० वळी । ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुणो कडवो र० रसनो स्वाद य० वळी कि० कृष्णलेस्यानो अतिकडवो ना० जाणवो ॥ १० ॥

मूलः—जह कडुगतुम्बगरसो निम्बरसो कडुगरोहिणिरसो वा ।
एत्तो वि अणन्तगुणो रसो य किण्हाए नायव्वो ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—हवे लेस्याना रसना स्वादनो त्रीजो बोल कहे छे, जेहवो कडवा तुंवडाना रसनो स्वाद होय, जेहवो कडवा लींवडानां रसनो स्वाद होय, जेहवो रोहीणा नामा वनसपतीना रसनो स्वाद होय ए थकी पण अनंत गुणो कडवो कृष्ण लेस्याना रसनो स्वाद जाणवो ॥ १० ॥

अर्थः—ज०जेम ति०त्रिकडु सुठ पीपरी मरी ए त्रणना य०वळी र०रसनो स्वाद । ति० तिपो.ज०जेम ह०हस्ती पि० पीपरनो स्वादहोय वा०वळी । ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुणो ॥ र० अति तिपोस्वाद उ० वळी नी० नीळलेस्यानो ना० जाणवो ॥ ११ ॥

मूलः—जह तिगडुयस्स य रसो तिक्खो जह हत्थिपिप्पलीए वा ।
एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ नीलाए नायव्वो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेहवो त्रीगडु सुंठना रसनो स्वाद होय, जेहवो पीपरना रसनो स्वाद होय, जेहवो काळां मरीनां रसनो स्वाद होय, जेहवो हस्ती पीपरना रसनो स्वाद होय, ए थकी पण अनंत गुणो

गाथा ५६ भावार्थ -हवे जे लेश्याए जे गतीमां उपजे ते १० मो बोल कहेछे, कृष्ण, नीलने कापुत ए त्रण अधर्म लेस्याए करी जीव दुर्गतिए उपजे ॥ ५६ ॥

अर्थः-ते० तेजो लेस्या । प० पद्मलेस्या । सु० सुक्ल लेस्या । ति० त्रण वि०पण ए०ए ध० धर्मनी ले० लेस्या कही । ए०एणी ति०त्रिण वि०पण लेस्याए जी०जीव ॥ सु० देवलोक मनुष्यादिक सदगति मांहे उ० उपजे॥५७॥

मूलः-तेऊ पम्हा सुका तिन्नि वि एयाओ धम्मलेसाओ ।
एयाहि तिहि वि जीवो सुग्गइं उववज्जइ ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः-तेजु, पद्म ने शुक्ल ए त्रण धर्म लेस्याए करी जीव सदगतिए ऊपजे, ए लेस्यानो १० मो बोल थयो ॥ ५७ ॥

अर्थः-हवे मरण वेला आगली भवनी लेस्या आवे तेवारे । ले० लेस्या स० सघली प० पहेला स० समयने विषे प० लेस्या परिणमति वेला तु०वळी ॥ न०नथी हु०वळी क०कोइ जीवने विषे उ०उपजवो। प० परभवने विषे अ० होय जी० कोइ जीवने ॥ ५८ ॥

मूलः-लेसाहिं सव्वाहिं पढमे समयम्मि परिणयाहिं तु ।
न हु कस्सइ उववाओ परभवे अत्थि जीवस्स ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः-हवे लेस्यानो ११ मो बोल वचननो कहे छे, मर्ण वेळाए सघळी लेस्या आगला भवनी आवे ते वारे पेहेला समयने विषे लेस्या प्रणमती वेळाए कोइ जीवने परभवने विषे ऊपजवानुं नथी ॥५८॥

होय, ए थकी पण अनंत गुणो कांइक खाटोने कांइक मीठो एहवो तेजु लेस्याना रसनो स्वाद जाणवो ॥ १३ ॥

अर्थः—व० प्रधान वा० मधना ए० जेहवो र० स्वाद होय । वि० घणा वि० प्रकारना व० वळी आ० आसवना जा० जेहवो होय रि० स्वाद । म० माषीए जेहनीपायुंमध ते मधनुंनीपनो मे० मद्यताड वृक्षनुं नीपनुं जे व० एहवो र० स्वादहोय ए० एह थकी प० पण पदमलेस्यानो प० अनंतगुणोरुडो स्वादजाणवो ॥ १४ ॥

मूलः—वरवारुणी एव रसो विविहाण व आसवाण जारिसओ ।
महुमेरयस्स व रसो एत्तो पम्हाए परएणं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—जेहवो उतम वारुणीना रसनो स्वाद होय, जेहवो विविध प्रकारना आसपनारसनो स्वाद होय, ए थकी पण अनंत गुणो स्वाद पद्म लेस्याना रसनो जाणवो ॥ १४ ॥

अर्थः—ख० खजुरनो अने मु० द्राक्षनो र० जेहवो स्वाद होय ॥ खी० दुधनो र० जेहवो स्वादहोय । खं० खांडनो स० साकरनो स्वाद जेहवो र० स्वाद होय वा० वळी ॥ ए० एह वि० थकी अ० अनंतगुणो ॥ र० मीठोस्वाद होय उ० वळी सु० शुक्कलेस्यानो ना० जाणवो ॥ १५ ॥

मूलः—खज्जूरमुद्दियरसो खीररसो खण्डसक्कररसो वा ।
एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ सुक्काए नायव्वो ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जेहवो खजुरनो स्वाद होय, जेहवो द्राक्षनो स्वाद होय, जेहवो दुधनो स्वाद होय, जेहवो खांड साकरनो स्वाद होय, ए थकी पण अनंत गुणो मीठो स्वाद शुक्ल लेस्याना रसनो स्वाद

रसने वि०ते जाणीने ॥ अ० कृष्ण १ नील २ कापोत ३ ए ३ भुंडी लेस्याने व०वरजे प०भली तेजो १ पदम २ शुकल ३ ए ३ लेस्या हि० वळी अ०आचरे मु०साधु ते सुखी थाय ॥ इ०श्रीसुधर्मास्वामी जंबूप्रत्ये बे०कहेछे ॥६१॥

मूलः—तम्हा एयासि लेसाणं आणुभावे वियाणिया ।
अप्पसत्थाओ वज्जित्ता पसत्थाओ हिट्ठिए मुणि ॥६१॥ त्ति बेमि ॥

॥ इतिश्री लेसज्झयणं चतुस्त्रिंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ३४ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—त्रण भुंडी लेस्याए जीव दुरगतिए जाय अने त्रण भली लेस्याए जीव सदगतीए जाय, एम लेस्माना अनुभाग रस रुप जाणीने कृष्ण नील कापुत ए त्रण भुंडी लेस्याने वर्जिने तेजु, पद्म ने शुक्ल ए त्रण भली लेस्या आदरवाथी जीव सुखी थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू ! जेम में महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कह्युं ॥६१॥ इति श्री उतराध्यन सुत्रना ३४ मां लेस्या नामे अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण थयो ॥ ३४ ॥ ए ३४ मां अध्ययनने विषे लेस्यानुं स्वरुप कह्युं, तेमां त्रण भली लेस्याए अणगारना गुण होय तेथी ३५मां अध्ययनने विषे अणगार (साधु) ना गुण कहे छे.

अर्थः—सु०सांभळी मे०मुज कहेता थका ए०एकाग्र म०चिंत थका ॥ म०मोक्षनो मार्ग बु०तिर्थंकरे दे०देखाडयो छे ते ॥ जं० जे मोक्ष मारग आ० आचरतो थको भि० साधु । दु० दुखना अं०अंतनो करणहार भ०होय ॥१॥

मूलः—सुणेह मे एगग्गमणा मग्गं बुद्धेहि देसियं ।

पण अनंत गुणो भलो गंध तेजु पद्म शुक्ल ए त्रण लेस्यानो जाणवो, ए लेस्यानां गंधनो चोथो बोल थयो ॥१७॥

अर्थः—ज०. जेम क० करवतनो फा०फरस असुहामणोहोय । गा०गायवलदनी जि०जिभनोजेहवो कठिणफरसहोय य०वळी ॥ सा० सागना प० वृक्षनापानडा जेहवो फरसहोय ॥ ए० एहथकी वि०पण अ० अनंतगुणो कठिण फरस । ले० त्रण लेस्या अ० अप्रसस्थनो । कृष्ण १ । नील २ । कापोत ३ ॥ १८ ॥

मूलः—जह करगयस्स फासो गोजिब्भाए य सागपत्ताणं ।
एत्तो वि अणन्तगुणो लेसाणं अप्पसत्थाणं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—हवे लेस्याना स्पर्शनो पांचमो बोल कहे छे, जेहवो करवतनो स्पर्श होय, जेहवो गाय अने बळदनी जीभनो स्पर्श होय, जेहवो शागवृक्षना पत्रनो स्पर्श होय, ए थकी पण अनंत गुणो कर्कश स्पर्श कृष्ण नील कापुत ए त्रण लेस्यानो जाणवो ॥ १८ ॥

अर्थः—ज० जेम बू० बूरनामा वनस्पतीना फलनुं अतिसुहालो व०वळी फा०फरसहोय न०माखणनुं फरस व०वळी स०सरिसनामा वृक्षना कु० फुलनो जेहवो फरसहोय । ए० एहथकी वि०पण अ० अनंतगुणो सुहालो फरस प० प्रसस्थभली ले० लेस्या ति० त्रणनो पि०पण ॥ १९ ॥

मूलः—जह बूरस्स व फासो नवणीयस्स व सरीसकुसुमाणं ।
एत्तो वि अणन्तगुणो पसत्थलेसाण तिण्हं पि ॥ १९॥

गाथा १९ भावार्थः—जेहवो बुरुनामे वनस्पतीना फळनो स्पर्श होय, जेहवो मांखणनो स्पर्श होय,

पामी वस्तुनुं गृद्धपणुं ए बें प्रकारनो परीग्रह एटलावानां साधु सर्वथा प्रकारे वर्जे ॥ ३ ॥

अर्थः—म० मनोहर चि०चित्रामण सहित घर ॥ म० गुंथी फुल अने धू० अगरादिकने धुपे करी वा० वासुं सुगंध कीधुं जे घर स० कमाड सहित होय । प० स्वेत वस्त्रे करी विभुषीत उपाश्रय अथवा बहु मुल्य सहित जे चंद्रवा सहित जे घर होय तेहवा थानकने विषे ॥ म० मने करीने वि०वळी न० न वांछे एहवो घर रहेवाने मळे तो रुडु मने करी एम प० चिंतवे नहि ॥ ४ ॥

मूलः—मणोहरं चित्तहरं मल्लधूवेण वासियं ।
सकवाडं पण्डुरुल्लोवं मणसा वि न पत्थए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—चित्रामण सहित तथा गुथेला पुष्पे करी अगरादीकना धुपे करी सुगंधवंत कीधुं होय, तेमज कमाड सहीत होय, श्वेत वस्त्रे करी विभुषीत करेलुं होय, चंद्रवादीक सहीत होय, एहवुं मनोहर घर तथा उपाश्रय रहेवाने माटे मळेतो मने करीने पण तेहने विषे रहेवानुं नवांछे, (अर्थात एहवा चीत्रामण सहीत ने सुगंधीवाळा मनोहर घर तथा उपाश्रयने विषे रहेवानी मनाइ करेल छे, पण इहां बीजुं कांइ समजवुं नहि) कारणके एहनो खुलासो ५ मी गाथामां जुवो ॥ ४ ॥

अर्थः—इ० पांच इंद्रि उ०वळी भि० साधुने ॥ ता० पुर्वे कह्यो तेहवा ॥ उ० उपाश्रयने दु० दोहिलो नि० इंद्रियने निवारवा का० काम संबंधिया । रा० रागनुं वि० वधारणहार ते उपाश्रय ॥ ५ ॥

मूलः—इन्दियाणि उ भिक्खुस्स तारिसम्मि उवस्सए ।

एटला ६ लेस्याना प्रणाम जाणवां, ए ६ लेस्याना प्रणामनो ६ ठो बोल थयो ॥ २० ॥

अर्थः—हवे लेस्याना लक्षण कहेछे ॥ प्रथम कृष्ण लेस्याना लक्षण कहेछे । प० पांच आ० आश्रवनो प०सेवणहार ति० त्रण मन वचन कायाएकारी । अ० अगुप्त मोकलो छ० छकायने विषे अ० अविरति घातनो करणहार य० वळी ॥ ति० तिव्रपणे आ० आरंभने प० परिणामे करीसहित । खु० सर्वजीवने अहितनो करणहार सा० जीवघात करवाने विषे साहसीक न० मनुष्य ॥ २१ ॥

मूलः—पञ्चासवप्पवत्तो तिहिं अगुत्तो छसुं अविरओ य ।
तिव्वारम्भपरिणओ खुद्दो साहसिओ नरो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे लेस्यानां लक्षणनो ७ मो बोल कहे छे, तेमां प्रथम कृष्ण लेस्यानां लक्षण कहे छे, पांच आश्रवनो सेवनार, त्रण अगुप्ती ते मन वचन कायाना योग मोकळा मुंके, ६ कायने विषे अव्रति एटले ६ कायना जीवोनी घातनो करनार, आरंभने विषे तिव्र प्रणामे करी सहीत, सर्व जीवने अहेतकारी, जीवघात करवाने विषे साहसीक ॥ २१ ॥

अर्थः—नि० इहलोकपर लोकना दुखनी संकारहित निध्वंस प० परिणामछे तेहनुं । नि० जीव हणता सुगररहित । अ० अजितेंद्रि । ए० एपूर्वे कह्याते जो० मनवचन कायाना तेणे पाप जो० व्यापारे करी स० सहित थको कि० कृष्ण ले० लेस्यानुं तु० पुरणे प० परिणामेकरी परिणमे ॥ २२ ॥

मूलः—निद्धन्धसपरिणामो निस्संसो अजिइन्दिओ ।

गाथा ७ भावार्थः—मोक्षनो अर्थ होय ते साधुने जीव रहीत पोताना आत्माने तथा परजीवने पीडा रहीत स्त्रीए करी उपद्रव रहीत, पुर्वोक्त कह्या तेहवा उपाश्रयने विषे रहेवुं कल्पे ॥ ७ ॥

अर्थः—न० न स० स्वयमेव पोते गि० घर कु० साधु करे । नो० नहि वि० वळी अ० अनेरा पासे का० घर साधु करावे । गि० ईंट प्रमुख करावना इत्यादिक क० कार्यना स० समारंभने विषे ॥ भू० एकेंद्रियादि जीवनो दि० दिसे छे व० वध ॥ ८ ॥

मूलः—न सयं गिहाइ कुव्विज्ज नो वि अन्नेहि कारए ।
गिहकम्मसमारम्भे भूयाणं दिस्सए वहो ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—घर करावनाने विषे एकेंद्रीयादीक जीवनो वध रुप समारंभ दीसे छे तेथी साधु पोते घर करे नहि तेमज बीजा पासे पण साधु घर करावे नहि ॥ ८ ॥

अर्थः—त० बेंद्रियादिक त्रसनुं था० पांच थावर पृथ्वीयादिनुं च० वळी । सु० सुक्ष्म नाना सरिरना धणी बा० बादर मोटा जीवनो वध होय य० वळी ॥ त० ते माटे गि० घरना स० समारंभने आरंभने । सं० साधु प० परिहरे वर्जे सर्वथा ॥ ९ ॥

मूलः—तसाणं थावराणं च सुहुमाणं बादराण य ।
तम्हा गिहसमारम्भं संजओ परिवज्जए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—घर करतां बे इंद्रीयादीक त्रस जीवनो अने पृथ्वी प्रमुख पांच स्थावरनो सुक्ष्म ते

मूलः—आरम्भाओ अविरओ खुद्दोसाहस्सिओनरो ।

एयजोगसमाउत्तो नीललेसं तु परिणमे ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—आरंभथी निवर्त्यो नथी, सर्व जीवने अहेतकारी, अणविमास्या कार्यनो करनार, एहवा पाप व्यापारे करी सहीत होय, ते नील लेस्याने प्रणामे प्रणमे ॥ २४ ॥

अर्थः—हवे कापोत लेश्याना लक्षण कहे छे व०वांकुं बोली वं०वांकाकार्यनो स०करणहार ॥ नि०निवड माया सहित अ० सरलपणा रहित ॥ प० आपणा दोष ढांके उं०कपटेकरी सहित ॥ मि०मिथ्यादृष्टि अ०अनार्य॥२५॥

मूलः—वंके वंकसमायारे नियडिल्ले अणुज्जुए ।

पलिउंचगओवहिए मिच्छदिट्ठी अणारिए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे त्रीजी कापुत लेस्यानां लक्षण कहेछे, वांकुं बोले, वांका कार्यनो करनार, निवड (मजबुत) कपटाइ सहीत, शरळपणा रहीत, पोताना दोष ढांके, कपटाइएकरी सहीत, मिथ्यात्वद्रष्टी, अनार्य॥२५॥

अर्थः—उ०जे वचनथी पर जीव उचो उछले॥ माथे चाटको उठे तेहवा वचननो बोलणहार ॥दु०दुष्ट वचननो बोलणहार य०वळी ॥ ते०चोरीनो करणहार या०य०वळी म० अनेरानी संपदा देखी न खमे न शके ॥ए०एहवो जो० पाप व्यापारे करी स०सहित होय जे जीव का०कापोत लेस्याने तु०पुरणे ॥ प० परिणामे करी परिणमे॥२६॥

मूलः—उप्फासगदुट्ठवाई य तेण यावि य मच्छरी ।

एयजोगसमाउत्तो काऊलेसं तु परिणमे ॥ २६ ॥

हम्मन्ति भत्तपाणेसु तम्हा भिक्खू न पयावए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-रांधे रंधावे ते पाणीनी नेश्राए बे इंद्रीयादीक जीव, धान (अनाज) नी नेश्राए धनेरा प्रमुख जीव, पृथ्वीनी नेश्राए त्रस जीव अने काष्ठनी नेश्राए धुणा प्रमुख जीव होय तेहने हणे, तेथी साधु पोते रांधे नहि, रंधावे नहि अने बीजो कोइ रांधतो होय तेने भलु पण न जाणे ॥ ११ ॥

अर्थः-वि० थोडा थकी घणी होय ॥ स० सर्व दिसीने विषे धा० शस्त्रनी धारानी परे ॥ ब० घणा पा० जीवने वि० विनाशनो करणहार ॥ न० नथी जो० अग्नी स० सरीषो स० शस्त्र बीजो कोइ ॥ त० ते भणी जो० अग्नि न० न दी० प्रजाले ॥ १२ ॥

मूल-विसप्पे सव्वओ-धारे बहू पाणे विणासणे ।
नत्थि जोइसमे सत्थे तम्हा जोइं न दीवए ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-थोडाथी घणी थाय अने सर्व दीशीने विषे शस्त्रनी धारानी परे घणा जीवनो विनास करनारी अने एहना सरीखुं बीजुं कोइ शस्त्र नथी एहवी अग्नी साधु प्रजाळे नहि, बीजानी पासे प्रजळावे नहि, बीजो कोइ प्रजाळतो होय, तेने भलुं पण न जाणे ॥ १२ ॥

अर्थः-हि० रुपुं जा० सुवर्ण च० पुर्णे । म० मनेकरी वि० पण न० न प० वांछे ॥ स० सरिखुं ले० पाषाण अने कं० सुवर्ण भि० एहवो जे साधु ॥ वि० निवर्त्यो क० मोल्य लेवाथी वि० वेचवाथकी ॥ १३ ॥

मूलः-हिरण्णं जायरूवं च मणसा वि न पत्थए ।

एयजोगसमाउत्तो तेओलेसं तु परिणमे ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जेहने धर्म प्रीय छे, धर्मने विषे निश्चळ छे, पापथकी डरे, मोक्षनो वांछनार, एहवा धर्मना व्यापारे करी सहित होय, ते तेजु लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे ॥ २८ ॥

अर्थः—हवे पद्म लेस्यानुं लक्षण कहे छेप० पातळो थोडो छे जेहने को० क्रोध मा० मान य० वळी मा० माया लो० लोभ य०वळी प० पातलो थोडोछे जेहने ॥ प० रागद्वेष थको उपसम्युं छे चि० चित्त जेहनुं ॥ दं० दम्योछे आत्मा जेणे॥जो० मन वचन कायाना जोग वश छे जेहना उ० सिद्धांत भणता जे॥तप करवोछे ते तपवंत छे॥२९॥

मूलः—पयणुकोहमाणे य मायालोभे य पयणुए ।

पसन्तचित्ते दन्तप्पा जोगवं उवहाणवं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे पद्म लेस्यानां लक्षण कहेछे, जेहने क्रोध, मान, माया ने लोभ पातळा छे, जेहनुं चित राग द्वेषथी प्रशांत थएल छे, जेणे पोतानो आत्मा दम्यो छे, जेहने मन वचन कायांना योग वस्य छे, सिद्धांत भणतां तप करवानो कहेल छे, ते तपनो करनार होय ॥ २९ ॥

अर्थः—त० तेम प० थोडा वचननो बोलणहार य०वळी ॥ उ० उपशांत ठर्यो वीसमो जि० जितेंद्रि ॥ ए० एहवो जो० धर्मने व्यापारे करी स० सहित होय ते जीव ॥ प० पद्म लेश्याने तु० पुरणे॥प० परिणामे परिणमे ॥३०॥

मूलः—तहा पयणुवाई य उवसन्ते जिइन्दिए ।

एयजोगसमाउत्तो पम्हलेसं तु परिणमे ॥ ३० ॥

गाथा १५ भावार्थः—जेहनी भीक्षा मागवे करी आजीवीका छे तेहना साधुए याचीने लेवुं पण वेचातुं न लेवुं कारणके वेचातुं लेवुं ने वेचवुं ए मोटो दोषछे तेथी भीक्षानी आजीवीका तेहज सुखकारी छे ॥१५॥

अर्थः—स० सामुदाणि भिक्षा लइने पण उ०थोडो थोडो लीए ए०एम आहारने गवेखे ज० जेम। सु० सिद्धांत मांहि कुल आहार लेवो कह्यो छे ॥ अ० कुल आश्री दुगंछनिक कुल वर्जिने शेष अनिंदनीक कुले आहार ते पण मांस मदिरादिक निंदनीक आहार वरजीने शेष अनिंदनीक आहार लीए पारकी निंदा रहित ॥ ला० आहार लाधे थके अने अ० अण लाधे पण ॥ सं० संतोषी थको पि० आहार लेवाने अर्थे च० विचरे मु० साधु ॥ १६ ॥

मूलः—समुयाणं उञ्छमेसिज्जा जहासुत्तमणिन्दियं ।
लाभालाभम्मि संतुट्ठे पिण्डवायं चरे मुणी ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—दुगंछणी कुळ वर्जिने सामुदाणी ऊंच (क्षत्री प्रमुख) नीच, ने मध्यम (वणीकादीक) ना घरने विषे मांस मदीरादीक निंदनीक आहार वर्जीने थोडो थोडो आहार गवेषी (शोधी) पछी जेम शास्त्रमां कहेल छे तेम ग्रहे आहार लाध्ये अणलाध्ये थके पण संतोषि थको आहार लेवाने अर्थे साधु विचरे ॥१६॥

अर्थः—अ० रुडा अनादिकने विषे लोलपिपणा रहित न० न र० धीनेविषे गि० गृद्ध न थाय॥ जि० जिभना दं० दमणहार ॥ अ० रुडा आहारने विषे मुर्छारहित ॥ न० न र०स्वादने अर्थे ॥ भु० अन्नादिक न भोगवे । भ० संजम भार निर्वाह करवाने अ०अर्थे आहार करे ॥ म० मोटा मु०साधु ॥ १७ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—सराग सहीत होय अथवा वीतरागी होय, जेहने राग द्वेष उपशांत थएल छे, जीतेंद्री, एहवा गुणने व्यापारे करी सहीत होय ते जीव शुक्ल लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे, ए लेस्यानां लक्षणनो सातमो बोल संपूर्ण ॥ ३२ ॥

अर्थः—हवे लेस्याना स्थानक कहे छे ॥ अ० असंख्याता ओ० अवर्पिणी जिहां समय ॥ पढता भाव तेहना उ० असंख्याता उत्सर्पिणी जिहां समय चडता भाव होय तेहने जे० जेटला स० समय थाय अने सं० संष्याता लो० लोकना जेटला आकाश प्रदेश थाय ॥ ले० तेटला लेशाना ह० होय छे ठा० स्थानक छे चडता पडता सुभ असुभ ॥ ३३ ॥

मूलः—असंखिज्जाणोसप्पिणीण उस्सप्पिणीण जे समया ।
संखाईया लोगा लेसाण हवन्ति ठाणाइं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—हवे लेस्यानां स्थानकनो आठमो बोल कहे छे, दश कोडा कोडी सागरोपमनो अवसर्पिणी (पडतो) काळ अने दश क्रोडा क्रोडी सागरोपमनो उत्सर्पिणी (जडतो) काळ एहवी असंख्याती अवसर्पिणी, उत्सर्पिणीना जेटला समय थाय तथा संख्याता लोकना जेटला आकाश प्रदेश थाय तेटलां लेस्यानां स्थानक छे, ए लेस्यानो आठमो बोल संपूर्ण ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे लेस्यानी स्थिति कहेछे मु० अंतर मुहुर्त अ०काळ तु०वळी ज० जघन्य स्थिति ॥ ते० तेत्रीस सा० सागरोपम मु० अंतर मुहुर्त उपरी अ०अधिकुं उ०उत्कृष्टि हो० होय ठि०स्थिति ॥ ना०ते जाणवी कि०

अर्थः-सु० शुक्लध्यान झि० ध्याय । अ० नियाणा रहित ॥ अ० धन रहित । ममताने अभावे का० काया वो० वोसिरावीने अप्रतिबंध विहारे । वि० विचरे जा० जिहां लगे का० मरणनो प० प्रस्ताव आवे तिहां लगे ॥१९॥

मूलः-सुक्कझाणं झियाएज्जा अणियाणे अकिञ्चणे ।
वोसट्ठकाए विहरेज्जा जाव कालस्स पज्जओ ॥१९॥

गाथा १९ भावार्थः-शुक्ल ध्यान ध्याय अने नियाणा रहीत तेमज धन रहीत अने ममताने अभावे काया वोसिरावीने मर्णनो अवसर आवे त्यां सुधी अप्रतिबंधपणे साधु विचरे ॥ १९ ॥

अर्थः-नि० संलेषणा करवे करी छांडिने आ० आहार ॥ का० मरणनो अवसर उ० आवे थके ॥ ज० छांडीने मा० मनुषना बो० सरिरने ॥ प० समर्थायनो धणी ॥ दु० दुषथी पमु० मुकाय ॥ २० ॥

मूलः-निज्जूहिऊण आहारं कालधम्मे उवट्ठिए ।
जहिऊण माणुसं बोन्दिं पहू दुक्खे पमुच्चई ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः-संलेखणा करवे करी चार आहार तजीने मर्णनो अवसर आवे थके मनुष्यतुं शरीर छांडीने विशिष्ट (भली) समर्थाइनो धणी साधु दुःख थकी मुकाय ॥ २० ॥

अर्थः-नि० ममता रहित नि० अहंकार रहित ॥ वी० राग द्वेष रहित । अ० कर्म आववा थकी रहित । सं० पाम्यो थको के० केवल ना० ज्ञान । सा० साखतो प० ठरयो विसम्यो कषाय षपाववा थकी शितलीभुत थयो । इ० इम हुं बे० कहुंछुं हे जंबू तुझ प्रते ॥ २१ ॥

उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा काउलेसाए ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—कापुत लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी त्रण सागरोपम अने उपर पल्यने असंख्यातमे भाग अधीक जाणवी ॥ ३६ ॥

अर्थः—मु० अंतर मुहुर्त अ० काळ ॥ तु० पुरणे ज० जघन्य स्थिति ॥ दो० बे उ० सागरोपम प० पल्यने अ० असंख्यातमे भागे अ० अधिक ॥ उ० उत्कृष्टि हो० होय ठि० स्थिति ना० ते जाणवी ते० तेजु लेस्यानी स्थिति ॥ ३७ ॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना दोण्णुदही पलियमसंखभागमब्भहिया।
उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा तेउलेसाए ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—तेजु लेस्यानी स्थिति जघन्य अतंर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी बे सागरोपम अने उपर पल्यने असंख्यातमे भाग अधीक जाणवी ॥ ३७ ॥

अर्थः—मु० अंतर मुहुर्त अ० काळ तु० पुरणे ज० जघन्य स्थिति । द० दस सा० सागरोपमे हो० होय य० वळी मु० अंतरमुहुर्त अ० अधिक उ० उत्कृष्ट हो० होय ठि० स्थिति ना० ते जाणवी प० पद्मलेस्यानी॥३८॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना दस होन्ति य सागरा मुहुत्तहिया।
उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा पम्हलेसाए ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—पद्म लेस्यानी स्थिति जघन्य अतंर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी १० सागरोपम अने

अर्थः-जी० जीव अने चे० पुरणे अ० अजीव य०वळी । ए० ए लो० लोक ॥ वि० कह्यो भगवंते ॥ अ० अजीवनो । दे० एकदेस आ० आकासछे ते । अ० अलोक से० तेहने वि० कह्यो तिर्थंकरे ॥ २ ॥

मूलः-जीवा चेव अजीवा य एस लोए वियाहिए ।
अजीवदेसमागासे अलोगे से वियाहिए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः-जेमां जीव अने अजीव ए बे होय तेहने भगवंते लोक कह्यो छे अने अजीवनो एक देश आकाश रुपे छे, तेहने तिंर्थकरे अलोक कह्यो छे ॥ २ ॥

अर्थः-द० द्रव्य थकी एटला भेद खे० षेत्रथकी जे एटलो आकाश अवगाह्यो छे । चे० पुरणे ॥ का० कालथी जेहने जेटली स्थिति भा० भावथकी एहना एटला पर्याय छे त० तेमज । प० परुपणा ते० तेहनी भ० होय । जी० जीव एकेंद्रियादिक अ० अजीव धर्मास्तिकायादिकनी परुपणा य० वळी ॥ ३ ॥

मूलः-दवओ खेत्तओ चेव कालओ भावओ तहा ।
परूवणा तेसि भवे जीवाणमजीवाण य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः-जीव अने अजीव ए बंनेनी १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ए चारे प्रकारे परुपणा होय ॥ ३ ॥

अर्थः-हवे अजीवना द्रव्यथी भेद कहेछे रु०रुपी अजीव चे०अने । अ०अरुपी य०वळी अ० अजीव । दु० बे भेदे भ०होय । अ०अरुपी अजीव द०दस प्रकारे वु०कह्या तिर्थंकरे । रु०रुपी य०पण च०च्यार भेदे कह्या तिर्थंकरे ॥४॥

॥ ति० त्रग उ० सागरोपमनी प० उपर पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग च० पुरणे ॥ उ० उत्कृष्टि ॥४१॥

मूलः—दस वाससहस्साइं काऊए ठिई जहन्निया होइ ।

तिण्णुदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—हवे नर्क गतीनी लेस्यानी स्थिति कहे छे, कापुत लेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षने उत्कृष्ट ३ सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक जाणवो ॥ ४१ ॥

अर्थः—ति० त्रण सागरोपम अने प० पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग ज० जघन्य ॥ नी० नील लेस्यानी ठि० स्थिति द० दस उ० सागरोपमनी ॥ प० पल्यनुं अ० असंख्यातमो भाग च० पुरणे ॥ उ० उत्कृष्टि स्थिति नील लेस्यानी ॥ ४२ ॥

मूलः—तिण्णुदही पलिओवम संखभागो जहन्नेण नीलठिई ।

दसउदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—नील लेस्यानी स्थिति जघन्य त्रण सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यात्मो भाग अधीकने उत्कृष्टी दश सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक जाणवी ॥ ४२ ॥

अर्थः—द० दस उ०सागरोपम अने प० पल्यनो ॥ अ० असंख्यातमो भाग ज० जघन्य हो० होय ते० तेत्रीस सा० सागरोपम अने ॥ उ० उत्कष्टि स्थिति हो० होय कि० क्रष्ण लेस्यानी ॥ ४३ ॥

मूलः—दसउदही पलिओवम असङ्खभागं जहन्निया होइ ।

देश । ३ य० वळी आ० कह्यो तिर्थंकरे । अ० काल ते स० समयादिक चे० पुरणे । अ० अरुपी द० दस प्रकारे भ० होय ॥६॥

मूलः—आगासे तस्स देसे य तप्पएसे य आहिए ।

अद्धासमए चेव अरूवी दसहा भवे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—आकास्तिकायने विकाश गुण रुप तेहना त्रण भेद ते आकाशनो ७ स्खंध, ८ देश, ९ प्रदेश, १० समय काळ ए १० भेदे अरुपी अजीव तिर्थंकरे कहेल छे, ए अरुपी अजीवनी द्रव्यथी परुपणा कही ॥६॥

अर्थः—हवे षेत्रथी बीजो बोले कहेछे ध० धर्मास्तिकाय १ । अ० अधर्मास्तिकाय २ दो० ए बे चे० पुरणे। लो० लोक जेवडा मि० प्रमाणे छे वि० कह्या तिर्थंकरे । लो० लोक अने । अ० अलोकने य० विषे । आ० आकास्तिकाय जाणवो । स० समय स० मनुष खे० क्षेत्रने प्रमाणेछे पिस्तालिसलाष जोजन प्रमाणे एवडो मोटोछे ॥७॥

मूल—धम्माधम्मे दो चेव लोगमित्ता वियाहिया ।

लोगालोगे य आगासे समए समयखेत्तिए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—हवे अरुपी अजीवनी क्षेत्रथी परुपणा कहे छे, धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, ए बे लोक जेवडा प्रमाणे ने लोकालोक प्रमाणे आकास्तिकाय अने मनुष्य क्षेत्र प्रमाणे एटले ४५ लाख जोजन प्रमाणे समय काळ तिर्थंकरे कह्यो छे, ए क्षेत्रथी अरुपी अजीवनी परुपणा कही ॥ ७ ॥

अर्थः—हवे त्रीजे बोले कालथी कहे छे । ध० धर्मास्तिकाय १ । अधर्मास्तिकाय २ । आ० आकास्तिकाय ३ । ति० त्रण वि० पण प० ए अ० [illegible] । अ० [illegible] जेहनो नथी चे० निश्चे स० सर्व

तिर्यंच पचेंद्री, केवळीने क्रोड पुर्व देशे ऊणासुधी शुक्ल लेस्या होय तेथी केवळी वर्जिने शुमुर्छिमने गर्भज मनुष्य ए सर्वेने विषे कृष्णादीक ६ लेस्या मांहेली जेहने जेटली जेटली लेस्या लाभे ते सर्वेनी लेस्यानी स्थिति जघन्य ऊत्कृष्ट अतंर मुहुर्तनी जाणवी ॥ ४५ ॥

अर्थः—मु० अंतरमुहुर्त अ०काळ तु०पुरणे। ज०जघन्न स्थिति। उ०उत्कृष्टि हो०होय। पु०पुर्वकोडिनी। न० नव व० वरसे ऊ० ऊणी। ना०जाणवी सु० केवलज्ञानवंतनी शुकल ले०लेस्यानी स्थिति जाणवी ॥४६॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना उक्कोसा होइ पुव्वकोडीओ।

नवहि वरिसेहि ऊणा नायवा सुक्कलेसाए ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—शुक्ल लेस्यानी स्थिति जघन्य अतंर मुहुर्तनी अने ऊत्कृष्टी क्रोड पुर्वमां ९ वरस ऊणी ए केवळी आश्री समजवी ॥ ४६ ॥

अर्थः—ए० ए ति०तिर्यंच अने न० मनुष्यनी ले० लेस्यानी ठि०स्थिति उ०वळी व० कही हो०होय॥ ते० तेवार प० पछी। वो० कहिशुं ॥ ले० लेस्यानी ठि० स्थिति उ० वळी दे० देवता सघलानी ॥ ४७ ॥

मूलः—एसा तिरियनराणं लेसाए ठिई उ वण्णिया होइ।

तेण परं वोच्छामी लेसाण ठिई उ देवाणं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—ए तिर्यंच अने मनुष्यनी स्थिति कही, हवे देवतानी लेस्यानी स्थिति कहीशुं ॥४७॥

अर्थः—द० दस वा० वरस स० सहश्रनी। कि०कृष्ण लेस्यानी ठि० स्थिति ज०जघन्य। हो० होय।

धर्मास्तिकायादीक दरेकनो वर्ण नथी, गंध नथी, रस नथी, स्पर्श नथीए भावथी अरुपी अजीवनी परुपणा कही, ए पुर्वोक्त प्रमाणे अरुपी अजीवना १० भेद कह्या, (१ धर्मास्ति, २ अधर्मास्ति, ३ आकास्ति, ४ समयकाळ ए चारेना ऊपरथी, १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ५ गुणथी ए पांच बोल ऊतारत्तां ४×५=२० भेद अने १० पुर्वोक्त मळी ३० भेद अरुपी अजीवना जाणवा || ९ ||

अर्थः-खं० पुदगळनो षंध १ य० वळी खं० ते खंधनुं थोडुसुं विभाग ते दे० देस २ य० वळी । त० ते परमाणुओ खंध संघाते लागु छे जिहां लगे तेहने प्रदेस कहिये य० वळी । त० तेमज य० वळी । प० परमणुंआते खंधथकी अळगा छे एकना बेना थाय एहवा य० वळी बो० जाणवा । रु० रुपि वि० पण अजीव पुदगल च० च्यार प्रकारे जाणवा || १० ||

मूलः-खन्धा य खन्धदेसा य तप्पएसा य तहेव य ।
परमाणुणो य बोद्धव्वा रूविणो वि चउव्विहा || १० ||

गाथा १० भावार्थः-हवे रुपी अजीवना चार भेद तेमां प्रथम द्रव्यथी रुपीना भेद कहे छे, १ पुदगळास्तिकायनो स्खंध, २ तेहनो थोडोस्यो भाग ते देश, ३ परमाणुंओ स्खंध संघाते लाग्यो होय, तीहां लगी तेहने प्रदेश कहीए, ४ स्खंधथी जुदो थाय ते वारे तेहने परमाणुंओ कहीए, परमाणुं एटले एकना बे न थाय, ए रुपी अजीवना चार भेद जाणवा || १० ||

अर्थः-ए० ए परमाणुंआने एकठा मेलवानो पण स्वभाव छे पु० जुदो जुदो थवानो पण स्वभाव छे

मूलः—जा नीलाए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।
जहन्नेणं काऊए पलियमसंखं च उक्कोसा ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—जेटली नील लेस्यानी ऊत्कृष्टी स्थिति होय, ते उपरांत एक समय अधीक एटली कापुत लेस्यानी, जघन्य स्थिति पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक जाणवी ॥ ५० ॥

अर्थः—ते० तेवार प०पछे वो० हुं कहुंछुं ॥ ते० तेजु ले०लेस्यानी ज० जेम ॥ सु० देवताना गा०समुहने छे तेम कहिसुं शिष्य प्रत्ये गुरु कहे छे भ० भवनपती । वा०वाणव्यंतर । जो० ज्योतिषी वे० वैमानीक च०वळी ए ४ जातिना देवतानी लेस्यानी स्थिति आगळ कहेशे ॥ ५१ ॥

मूलः—तेण परं वोच्छामी तेऊलेसा जहा सुरगाणं ।
भवणवइवाणमन्तरजोइसवेमाणियाणं च ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—तेवार पछी गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! भवनपती, वाणव्यतंर, ज्योतिषी, वैमानिक ए चार जातीना देवताने विषे तेजु लेस्या छे, तेहनी स्थिति हुं आगळ कहीश ॥ ५१ ॥

अर्थः—प० पल्योपम एक ज० जघन्य ॥ उ० उत्कृष्टि स्थिति सा० सागरोपम दु० बे अ०झाझेरां । प० पल्यनो अ० असंख्यातमो भाग अधिक । हो० होय भा० भाग ते० तेजु लेस्यानी ॥ ५२ ॥

मूलः—पलिओवमं जहन्नं उक्कोसा सागराओ दुन्नहिया ।
पलियमसंखेज्जेणं होइ भागेण तेऊए ॥ ५२ ॥

खंधादिक पुदगलना वु० सिष्य मते गुरु कहेछे कहिसुं च० चार वि० प्रकारे ॥ १२ ॥

मूलः—सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउव्विहं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—सुक्ष्म सर्व लोकने विषे रहेल छे अने लोकना देशने विषे बादर रह्या छे, ए रुपी अजीवना क्षेत्र थकी भेद कह्या, हवे रुपी अजीवना काळथकी भेद कहेछे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! ते स्खंधादीक पुद्‌गळना काळ (स्थिति) थी चार प्रकारे विभाग कहीशुं ॥ १२ ॥

अर्थः—सं० छता प० आश्री ते० ते पुद्‌गल अ० अनादिकाळना छे ॥ अ० ते पुद्‌गल आगले अनंता काल लगे होशे ते भणी अंतरहित छे वि० य० वळी ॥ ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहितछे ॥ स० काल स्थितिनो छेडो आवे ते भणी अंतसहित छे वि० य० वळी ॥ १३ ॥

मूलः—संतइं पप्पते नाई अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—ते पुद्‌गळ छतां आश्री अनादी काळनाछे, ते पुद्‌गळ आगळ अनंत काळ लगी हशे तेथी अंत रहीतछे अने स्थिति आश्री आदी सहीतछे ने ते काळनी स्थितिनो छेडो आवे तेथी अंत सहीतछे ॥१३॥

अर्थः—अ० असंख्याता काळ उ० एक ठामे रहेवा आश्री पुद्‌गलनी उत्कृष्टि स्थिति ॥ ए० एक स० समय ज० जघन स्थिति कही भगवंते ॥ अ० अजीव य० वळी रु० जे रुपी पुद्‌गल तेहनी ॥ ठि०

गाथा ५४ भावार्थः—तेजुलेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति होय तेथी एक समय अधीक पद्म लेस्नानी जघन्य स्थिति जाणवी अने पद्म लेस्यानी उत्कृष्टी दश सागरोपम अने एक मुहुर्त अधीक स्थिति जाणवी ॥ ५४ ॥

अर्थः—जा०जे प०पदम लेस्यानी ठि०स्थिति ख०निश्चे जाणवी उ०उत्कृष्टो सा०ले उ०वली स०एक समयनी अ० अधिक। ज०ते जघन्य सु०शुक्ल लेस्यानो स्थिति। ते०तेत्रीस सागरोपम। मु०एक मुहुर्तनी अ०अधिक उत्कृष्टि॥५५॥

मूलः—जा पम्हाए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया।
जहन्नेणं सुक्काए तेत्तीस मुहुत्तमब्भहिया ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—जे पद्मलेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति होय ते उपरांत एक समय अधीक शुक्ललेस्यानी जघन्य स्थिति जाणवी अने शुक्ललेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति ३३ सागरोपम अने १ मुहु र्त अधीक जाणवी (नारकीने ३३ सागर उपर अंतर मुहुर्त अधीक नहि अने देवताने पद्मलेस्यानी स्थिति १० सागर अंतर मुहुर्त अधीक अने शुक्ललेस्यानी ३३ सागर अंतर मुहुर्त अधीक गणीए, केमके पाछला भवना अंतर मुहुर्त गणीये तो नारकी अने देवता ए बंनेने अंतर मुहुर्त अधीक जोइए. ए लेस्यानी स्थितिनो नवमो बोल थयो ॥५५॥

अर्थः—जेणी लेस्याए जे गति मांहे उपजे ते कहेछे। क०कृष्ण, नी०नील का० कापोत ति०त्रण वि० पण। ए०ए अ०अधर्म ले०लेस्या जाणवी। ए०एणी ति० त्रण वि०पण जी०जीव॥ दु०दुर्गतीमांहे उ०उपजे॥५६॥

मूलः—किण्हा नीला काऊ तिन्नि वि एयाओ अहमलेसाओ।
एयाहि तिहि वि जीवो दुग्गइं उववज्जइ ॥ ५६ ॥

वर्णादिकनां प० पंच प्रकारे ॥ १६ ॥

मूलः—वण्णओ गन्धओ चेव रसओ फासओ तहा ।
संठाणओ य विन्नओ परिणामो तेसि पञ्चहा ॥१६॥

गाथा १६ भावार्थ.—हवे भावथी अजीव रुपी पुदगळना भेद कहे छे, ते पुदगळ पांच प्रकारे प्रणम्या छे ते १ वर्ण थकी, २ गंध थकी, ३ रस थकी, ४ स्पर्श थकी, ५ संस्थान थकी, एम पांच ॥ १६ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी प० वर्णने परिणामे परिणम्याछे जे पुदगल जे० जे उ० वळी । पं० पांच प्रकारे ते० ते वर्णना पुदगल प० कह्या तिर्थंकरे कि० काला नी० नीला लो० राता ह० पीला सु० धोला त० तेमज ॥१७॥

मूलः—वण्णओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया ।
किण्हा नीला लोहिया हलिद्दा सुक्किला तहा ॥१७॥

गाथा १७ भावार्थ.—जे पुदगळ वर्णने प्रणामे प्रणम्या छे ते पांच प्रकारे छे, १ काळा, २ निला, ३ राता, ४ पीळा, ५ धोळा ए पांच प्रकारना पुदगळ तिर्थंकरे कह्या छे ॥ १७ ॥

अर्थः—गं० गंधथी गंधने प० परिणामे परिणम्या जे० जे उ० वळी ॥ दु० बे भेद ते० ते वि० कह्या तिर्थंकरे ॥ सु० सुगंधपणे प० परिणम्या छे पुदगल दु० दुर्गंधपणे परिणम्या छे पुदगल त० तेमज य० वळी ॥ १८ ॥

मूलः—गन्धओ परिणया जे उ दुविहा ते वियाहिया ।
सुब्भिगन्धपरिणामो दुब्भिगन्धो तहेव य ॥ १८ ॥

अर्थः—ले० लेस्या स० सधलाने ॥ च० पुरणे मरण वेलाए छेला स० समयने विषे ॥ प० लेस्या परिणमति वेळाए तु० वळी ॥ न० नथी हु० वळी क० कोइ जीवने विषे उ० उपजवो ॥ प० परभवने विषे हो० होय जी० जीवने ॥ ५९ ॥

मूलः—लेसाहिं सव्वाहिं चरिमे समयम्मि परिणयाहिं तु ।
न हु कस्सइ उववाओ परभवे होइ जीवस्स ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—मर्ण वेळाए सघळी लेस्या आगला भवनी आवे तेवारे छेला समयने विषे लेस्या प्रणमती वेळाए कोइ जीवने परभवने विषे ऊपजवानुं नथी (अर्थात मर्णांते लेस्या प्रणमे तेना पेला ने छेला समयने विषे कोइ जीव परभवने विषे ऊपजे नहि) ॥ ५९ ॥

अर्थः—अं० अंतर मु० मुहुर्त ग० गये थके ॥ अं० अंतरमुहुर्त स० शेष थाकतु होय तेवारे चे० पुरणे ॥ ले० लेस्या परभवनी ॥ प० परिणमते थके ॥ जी० जीव ग० जाय ॥ प० परलोके एटले मध्य समयने विषे काळ करे ॥ ६० ॥

मूलः—अन्तमुहुत्तम्मि गए अन्तमुहुत्तम्मि समए चेव ।
लेसाहिं परिणयाहिं जीवा गच्छन्ति परलोयं ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः—मर्णांते आगला भवनी लेस्या प्रणम्या पछी अतंर मुहुर्त जाय अने अंतरमुहुर्त बाकी रहे तेवारे जीव परलोकने विषे जाय, अर्थात पेलो समय वर्जिने वचला समयने विषे ते जीव परलोकने विषे जाय छे, ए लेस्यानो ११ मो बोल थयो ॥ ६० ॥

अर्थः—त० ते माटे ए० ए ॥ ले० लेस्या आ० जे भूंडि लेस्याए दुरगतिए जाय तेहना अनुभाग रूप

अर्थः—सी०टाढा चंदननी परे ॥ उ०उन्हा अग्निनी परे य०वळी ॥ नि०चोपडा घीनीपरे य० वळी त० तेम लु० लुखा राखनीपरे य०वळी आ० कह्या तिर्थंकरे इ०एगी प्रकारे फा०फरसपणे प०परिणम्या ए०ए ॥ पु०एकठा मले अने जुदा जुदा पण थाय पुराय गले तेभणी । स० सम्यक् प्रकारे आ० कह्या भगवंते ॥ २१ ॥

मूलः—सीया उण्हा य निद्धा य तहा लुक्खा य आहिया ।

इय फासपरिणया एए पुग्गला समुदाहिया ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—५ टाढा ते चंदनादीकनी पेरे, ६ ऊष्ण अग्नीनी परे, ७ चोपडया घीनी पेरे, ८ लुखा राखनी पेरे, ए आठ स्पर्श पणे पुद्गळ प्रणम्या छे, पुद्गळ एटले जुदा जुदा पण थाय, भेगा थाय, गळे, तेथी पुदगळ कहीए एम सम्यक प्रकारे तिर्थंकरे कह्युं छे ॥ २१ ॥

अर्थः—सं० संस्थान आकारपणे प० परीणाम्याछे जे० जे पुदगल उ० वळी । पं० पांच प्रकारे ते० ते संस्थान आकार प० कह्या भगवंते । प०परिमंडल संस्थानते चुडिने आकारे ॥ य०वळी व०वाटलो संस्थान लाडवाने आकारे य०वळी तं० त्रिखुणीयो सिंघोडाने आकारे। च० चउखुणा चउरंसाने आकारे आ० लांबा लाकडाने आकारे ॥ २२ ॥

मूलः—संठाणओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया ।

परिमण्डला य वट्टा य तंसा चउरंसमायया ॥ २२ ॥

गाथा२२ भावार्थः—जे पुदगळ संस्थान (आकार) पणे प्रणम्याछे ते पांच प्रकारे तिर्थंकरे कह्याछे, १ परीमंडळ संस्थान ते चुडीने आकारे, २ वाटलं संस्थान ते लाडवाने आकारे, ३ त्रंससंस्थान ते त्रीखुणा सींघोडाने आकारे, ४ चोरस सं-

जमायरन्तो भिक्खू दुःखाणन्तकरे भवे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? जे मोक्षनो मार्ग तिर्थंकरे देखाड्यो छे ते हुं कहीश, ते तुं एकाग्र चिते करी सांभळ??? के जे मोक्ष मार्ग आचरतो थको साधु दुःखना अंतनो करनार होय !!! ॥१॥

अर्थः—गि० घरवास ने सर्व परिग्रहादिक प० छांडीने ॥ प० दिक्षा अ० लेइने मु० साधु ॥ इ० ए आगळ कहेशे ते सं० स्त्रीयादिक संग ते संसारनो हेतु छे॥ वि० एम जाणीने जे० जे संग करे स० बंधायछे मा० मनुष्यादिक॥२॥

मूलः—गिहवासं परिच्चज्ज पवज्जामस्सिए मुणी ।

इमे सङ्गे वियाणिज्जा जेहिं सज्जन्ति माणवा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—साधु ग्रहस्थावास छांडी दीक्षा लइने मातो पीता स्त्रीयादीकनो संग ते संसारनो हेतु जाणेके जेहना संगे करी मनुष्यादीक बंधाय छे, ते आगळ कहीश ॥ २ ॥

अर्थः—ते हवे कहे छे त० तेमहिज हिं० जीवघात अ० मृषावाद ॥ चो० चोरितुं करवुं ॥ अ० मैथुननो करवो से० सेववुं ॥ इ० अणपाम्या वस्तुनी वांछा ते इच्छा का० काम कहेशुं च० पुरणे लो० पामी वस्तुनुं गृद्धपणुं एटले ए बे परिग्रह कह्यो ॥ च० पुरणे सं० साधु प० एटला वाना सर्वथा वरजे मुनि ॥ ३ ॥

मूलः—तहेव हिंसं अलियं चोज्जं अबम्भसेवणं ।

इच्छा कामं च लोभं च संजओ परिवज्जए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—१ जीवघात, २ मृषावाद (जुठुं), ३ चोरी, ४ मैथुन, ५ अणपामी वस्तुनी वांछा,

गाथा २४. भावार्थः—जे पुदगळ वर्णे लीलो होय तेह मांही बे गंध, पांच रस, आठ स्पर्श, पांच संस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ २४ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी लो० रातो जे० जे पुदगल भ० होय से० ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना गं० बे गंधनी होय । र० तिषादिक पांच रसनी भजना होय ॥ फा० आठ फरसनी पण भजना होय चे० पुर्णे । भ० भजना सं० संस्थाननी वि० य० पण ॥ २५ ॥

मूलः—वण्णओ जे भवे लोहिए भइए से उ गन्धओ ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे पुदगळ वर्ण थकी रातां होय तेह मांही २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ २५ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी जे० जे भ० होय पी० पीळा जे पुद्गल ते मांहे । भ० भजना होय से० ते उ० वळी गं० बेगंधनी । र० रस पांचनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि०पण ॥२६॥

मूलः—वण्णओ जे भवे पीए भइए से उ गन्धओ ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—जे पुदगळ वर्ण थकी पीळां होय तेमांही २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ २६ ॥

दुक्कराइं निवारेउं कामरागविवड्ढणे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पुर्वोक्त एहवा उपाश्रय तथा घरने विषे रहेवाथी साधुने पांच इंद्रीना विषय निवारवा दोहीला छे, कारणके एहवुं घर तथा उपाश्रय काम (विषय) संबंधी रागने वधारनार छे ॥ ५ ॥

अर्थः—सु० शमशानने विषे । सु० सुना आ० घरने विषे वा० वळी । रु० वृक्षने समीपे वृक्षने हेठे व० वळी ॥ ए० एकलो राग द्वेष रहित थको । प० स्त्री पशु नपुंसक रहित गृहस्थनां घरथकी अलगो होय उपाश्रय । प० ग्रहस्थने अर्थे नीपजाव्युंछे एहवा उपाश्रयने वा० विषे वा० रहेवो त० तिहां स्मशानादिकने विषे अ० रहेवानी रुचि करे मन करे ॥६॥

मूलः—सुसाणे सुन्नगारे वा रुक्खमूले व एगओ ।

पइरिक्के परकडे वा वासं तत्थाभिरोयए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—स्मशानने विषे, सुना घरने विषे, वृक्षने हेठे, ग्रहस्थे पोताने अर्थे निपजावेल होय तेहने विषे स्त्री पशु नपुंसक रहीत एहवा उपाश्रयने विषे साधु राग द्वेष रहीत थको मने करीने रहेवानी रुची करे ॥६॥

अर्थः—फा० फासुक जीव रहित अ० आबाधा रहित । आपणा आत्माने अने पर जीवने । इ० स्त्रीए करी अ० उपद्रव्य रहित । त० ते स्मशानादिक पुर्वे कह्या तेहवा उपाश्रयने विषे सं० कल्पे वा० रहेवो भि० साधु प० मोक्षनां अर्थि सं० साधु तेहने ॥ ७ ॥

मूलः—फासुयम्मि अणाबाहे इत्थीहिं अणभिद्दुए ।

तत्थ संकप्पए वासं भिक्खू परमसंजए ॥ ७ ॥

मूलः—गन्धओ जे भवे दुब्भी भइए से उ वण्णओ ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—जे पुदगळ गंध थकी दुर्गंध होय तेह मांही, ५ वर्ण, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ २९ ॥

अर्थः—र० रसथकी ति० तिखी सुठनीपरे होय जे० जे पुदगल ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी होय ॥ गं० बे गंधनी भजना होय ॥ फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३० ॥

मूलः—रसओ तित्तए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी तीखां होय, तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, ८ स्पर्श, पांच संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३० ॥

अर्थः—र० रसथकी क० कसायलो जे० जे पुदगल होय ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी होय ॥ गं० बे गंधनी भजना होय फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे भ० भजना सं० संस्थाननी वि०पण ॥ ३१ ॥

मूलः—रसओ कडुए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

नाना शरीरना धणी जीवनो तेमज वादर ते मोटा शरीरना धणी जीवनो वध थाय तेथी साधु घरनो समारंभ वर्जे, ए साधुने स्थानकमां रहेवानी स्थिति कही ॥ ९ ॥

अर्थः—हवे साधुने आहार लेवानी विधि कहे छे ॥ त० तेमज भ० भात पा० पाणीने विषे। प० पोते पचवाने विषे । प० अनेरा पासे पण पचाववाने विषे य० वळी ॥ पा० बेंद्रियादिक भू० पृथ्वीयाकिनी द० दयाने अ० अर्थे ॥ न० नहीं प० पोते रांधे न० न पं० अनेरा पासे रंधावे नहि मुनी साधु ॥ १० ॥

मूलः—तहेव भत्तपाणेसु पयणे पयावणेसु य ।
पाणभूयदयट्ठाए न पये न पयावये ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—हवे साधुने आहार लेवानी विधी कहे छे, तेमज वळी आहारने विषे पोते रांधवाने वास्ते बीजानी पासे रंधाववाने विषे जाणवुं, पृथ्वीयादीक पांच स्थावर जीवनी अने वे इद्रीयादीक त्रस जीवनी दयाने अर्थे साधु पोते रांधे नहि अने बीजानी पासे रंधावे नहि ॥ १० ॥

अर्थः—ज० पाणीनी नेश्राए बेंद्रियादिक जीव होय । ध० धांननी नि० नेश्राये जी० जीव । पु० पृथ्वीनी नेश्राए बेद्रियादिक त्रस जीव होय का० काष्ट नि०नेश्राए घुणा प्रमुष जीव होय ॥ ह० हणाय भ० भात पा० पाणीने विषे ॥ न० नही प० पोते रांधे नहि अनेरा पासे रंधावे नहि अनेरो कोइक रांधतो होय तेहने अनुमोदे नहि त० ते भणी भि० साधु मुनि ॥ ११ ॥

मूलः—जलधन्ननिस्सिया जीवा पुढवीकायनिस्सिया ।

संस्थान ए वीस बोलनी भजना जाणवी ॥ ३३ ॥

अर्थः—र० रसथकी म० मीठामांहे जे० जे पुदगल होय ते मांहि ॥ उ० वळी भ० भजना होय से० ते पांच उ०वळी व०वर्णनी ॥ गं० बे गंधमांहि कोइक गंध होय ते भणी बे गंधनी भजना ॥ फा० फरस आठनी चे० पुरणे भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३४ ॥

मूलः—रसओ महुरए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी मीठां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, आठ स्पर्श, पांच संस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३४ ॥

अर्थः—फा०फरसथकी क०पाखणनीपरे कठीन खरखरो जे०जे उ०वळी । भ०भजना से०ते उ०वळी व०पांचवर्णनी। गं० बे गंधनी भजना र० पांच रसनी होय चे०पुरणे ॥ भ०भजना होय सं०पांच संस्थाननी वि०पण ॥३५॥

मूलः—फासओ कक्खडे जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी खरखरां होय तेहमांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान ए १७ तथा (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३५ ॥

अर्थः—फा०फरस थकी म० सुंहाळो माखण सरिखो जे०जे पुदगल होय ते मांहे उ०वळी ॥ भ०भजना होय

समलेट्ठु-कञ्चणे भिक्खू विरए कयविक्कए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—जेहने पाषाण अने सुवर्ण सरीखुं छे, एहवो जे साधु ते वेचातुं लेवाथी ने वेचवाथी निवर्त्यो ते रुपुने सुवर्ण प्रमुख अर्थ परिग्रह मने करीने पण नवांछे ॥ १३ ॥

अर्थः—कि० क्रियाणुं लेतो थको क० क्रियाणानो लेणहार हो०होय ॥ वि० क्रियाणादिक वेचतो थको य०वळी वा० वाणीओ होय ॥ क० क्रियाणादिक लेवा वि० वेचवाने विषे ॥ व० वर्तता थको ॥ भि० साधु न० न भ० होय ता० तेहवो होय ते ॥ १४ ॥

मूलः—किणन्तो कइओ होइ विक्किणन्तो य वाणिओ ।
कयविक्कयम्मि वट्टन्तो भिक्खू न भवइ तारिसो ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—क्रियाणुं (वस्तु) लेनार ग्राहक होय अने क्रियाणुं वेचनार ते वाणीओ होय तेथी क्रियाणादीक लेवा वेचवाने विषे प्रवर्ते तहवो होयते सुत्रोक्त भाव साधु न होय ॥ १४ ॥

अर्थः—भि० जाचीने लेवुं न० न के०मोलय वेचातुं न लेवो । भि० यतीए भि०भिक्षाने मागवेकरी व० आजीविका छे जेहने ॥ क० मोले वेचातुं लेवुं ते अने वि० वेचवाने विषे म०मोटो छे दो० दोष ॥ भि० भिक्षा व० आजीविका त सु० सुखकारी छे ॥ १५ ॥

मूलः—भिक्खियव्वं न केयव्वं भिक्खुणा भिक्खवत्तिणा ।
कयविक्कओ महादोसो भिक्खवत्ती सुहावहा ॥ १५ ॥

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्शथकी हलकां होय ते मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान ए १७ ने (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३८ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी सी० टाढां कमल सरिखा जे० जे पुदगल उ० वळी ॥ भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णना । गं० बे गंधनी र० पांच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३९ ॥

मूलः—फासओ सीयए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी टाढां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३९ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी उ० उन्हा अग्नि सरिखा जे० जे पुदगल होय ते मांहि उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वरणनी गं० बे गंधनी भजना होय र० पांच रसनी भजना होय चे० वळी भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ४० ॥

मूलः—फासओ उण्हए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी उष्ण होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच

मूलः—अलोले न रसे गिद्धे जिब्भादन्ते अमुच्छिए ।
न रसट्ठाए भुञ्जिज्जा भवणट्ठाए महामुणी ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हवे साधुने आहार करवानी विधी कहे छे, जे मोटो मुनी सरस आहार मळवाथी तेहने लुब्ध न थाय, तेमज सरस आहार नहि मळवाथी तेनी वांच्छा न करे, वळी जीभनो दमणहार (वश करनार) रुडा आहारने विषे मुर्छा रहित आहार करे ते स्वादने अर्थे नहि, तेमज धातु वधारवाने अर्थे नहि, पण फक्त संयम निर्वाह करवानेज अर्थे आहार करे ॥ १७ ॥

अर्थः—अ० चंदनादिके करी पूजवो र० मांडणनुं करवुं चे० पुरणे । वं० वांदवुं तथा गुण कितनतुं करवुं ॥ पू० वस्त्रादिके करी पूंजवो त० तेम । इ० लबधीनि रुधि स० अनादिक देवे करी सत्कार ॥ स० उभोथावो सन्मान । म० एतलावाना मने करी वि० पण न० न प० वांछे नहि ॥ १८ ॥

मूलः—अच्चणं रयणं चेव वन्दणं पूयणं तहा ।
इड्ढीसक्कारसम्माणं मणसा वि न पत्थए ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—चंदनादीके अथवा पुष्पादीके पुजन, साथीयादीके आसन (बेठक) नी रचना, वंदन गुण कीर्तन द्रष्टयादीके अथवा तुजने नमस्कारहो ! ! ! इत्यादीक वचन रुप पूजन तेमज अनादीक तथा धनादीक आपवे सत्कार वळी लब्धीनी ऋद्धि अने सन्मान ते उभाथवा रुप एटला वानां मांहरे होय तो सारुं एम मने करीने पण साधु न वांछे ॥ १८ ॥

अर्थः–प० परिमंडल चुडिनी परे सं० संस्थान छे जेहनो पुदगल ते पुदगल मांहि । भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी । गं० बे गंधनी र० पांच रसनी भजना चे० पुरणे । भ० भजना होय से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥ ४३ ॥

मूलः–परिमण्डलसंठाणे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥४३॥

गाथा ४३ भावार्थः–जे पुदगळ परीमंडळ संस्थाने होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, ८ स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ४३ ॥

अर्थः–सं० संस्थान थकी भ०होय ॥ व० वाटला लाडुवा सरिखो ॥ भ० भजना होय पांच वर्णनी से०ते उ० वळी व० पांच वर्णनी ॥ गं० बे गंधनी । र० पांच रसनी चे० पुरणे । भ०भजना होय से०ते फा०आठ फरसनी वि०पण ॥४४॥

मूलः–संठाणओ भवे वट्टे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥४४॥

गाथा ४४ भावार्थः–जे पुदगळ वाटला संस्थानने होय तेहमांही पांच वर्ण, बेगंध, पांच रस,८ स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ४४ ॥

अर्थः–सं० संस्थान थकी भ० होय तं० सींघोडा सरिखा ॥ भ० भजना होय से० ते उ०वळी व०पांच वर्णनी ॥ गं० बे गंधनी र० पांच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय से०ते फा० आठ फरसनी वि०पण ॥ ४५ ॥

मूलः—निम्ममे निरहंकारे वीयरागो अणासवो ।
संपत्तो केवलं नाणं सासयं परिणिव्वुए ॥ २१ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री अणगारज्झयणं नामं पञ्चत्रिसं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ३५ ॥

गाथा२१ भावार्थः—ममता रहीत, अहंकार रहीत, राग द्वेष रहीत, कर्म आववा थकी रहीत कर्म क्षय करी केवळज्ञान पाम्यो थको शास्वतो शीतळी भुत थाय अर्थात मुक्ति पद पामे, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू ? जेम मे श्री महावीरदेव स्वामीनी समोपे सांभळ्युं हतुं, तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ २१ ॥ इति श्री ऊतराध्ययन सुत्रना ३५ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥३५॥ ए ३५ मां अध्ययनने विषे अणगारनो मार्ग कह्यो, ते अणगारतो जीव अजीवना जाणपणाथी होय तेथी ३६ मां अध्ययनने विषे जीव अजीवना भेद कहे छे.

अर्थः—जी० जीव । अ० काष्टादिक अजीव तेहनां । वि० भेद जुदा जुदा कहे छे ॥ सु० सांभल अहो शिष्य मे०मुजने कहेतांथका गुरु कहेछे ए०एकाग्र म०मनथकी ॥ जं०जे जीवादीक जा० जाणीने भि०साधु श्रमण ॥ स० साचे मने करी ज० उद्यम करे सं० संजमने विषे ॥ १ ॥

मूलः—जीवाजीवविभत्तिं सुणेह मे एगमणा इओ ।
जं जाणिऊण भिक्खू सम्मं जयइ संजमे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? जीव अने अजीवना जुदा जुदा भेद हुं कहीश ? ? ? ते तुं एकाग्र चिते करी सांभळ ? ? ? के जे जीवादीक जाणीने साधु साचे मने करीने संयमने विषे ऊद्यम करे ? ? ? ॥ १॥

हवे एक काळा वर्णना भांगानो यंत्र लिख्यते

क्रमांक	वर्णांक	गंधांक	रसांक	स्पर्शांक	संस्थानांक	क्रमांक	वर्णांक	गंधांक	रसांक	स्पर्शांक	संस्थानांक	क्रमांक	वर्णांक	गंधांक	रसांक	स्पर्शांक	संस्थानांक	क्रमांक	वर्णांक	गंधांक	रसांक	स्पर्शांक	संस्थानांक
१	१	१	१	१	१	१५	१	१	१	३	५	२९	१	१	१	६	४	४३	१	१	२	१	३
२	१	१	१	१	२	१६	१	१	१	४	१	३०	१	१	१	६	५	४४	१	१	२	१	४
३	१	१	१	१	३	१७	१	१	१	४	२	३१	१	१	१	७	१	४५	१	१	२	१	५
४	१	१	१	१	४	१८	१	१	१	४	३	३२	१	१	१	७	२	४६	१	१	२	२	१
५	१	१	१	१	५	१९	१	१	१	४	४	३३	१	१	१	७	३	४७	१	१	२	२	२
६	१	१	१	२	१	२०	१	१	१	४	५	३४	१	१	१	७	४	४८	१	१	२	२	३
७	१	१	१	२	२	२१	१	१	१	५	१	३५	१	१	१	७	५	४९	१	१	२	२	४
८	१	१	१	२	३	२२	१	१	१	५	२	३६	१	१	१	८	१	५०	१	१	२	२	५
९	१	१	१	२	४	२३	१	१	१	५	३	३७	१	१	१	८	२	५१	१	१	२	३	१
१०	१	१	१	२	५	२४	१	१	१	५	४	३८	१	१	१	८	३	५२	१	१	२	३	२
११	१	१	१	३	१	२५	१	१	१	५	५	३९	१	१	१	८	४	५३	१	१	२	३	३
१२	१	१	१	३	२	२६	१	१	१	६	१	४०	१	१	१	८	५	५४	१	१	२	३	४
१३	१	१	१	३	३	२७	१	१	१	६	२	४१	१	१	२	१	१	५५	१	१	२	३	५
१४	१	१	१	३	४	२८	१	१	१		३	४२	१	१	२	१	२	५६	१	१	२	४	१

मूलः—रूविणो चेवरूवी य अजीवा दुविहा भवे ।
अरूवी दसहा वुत्ता रूविणो य चउव्विहा ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे प्रथम अजीवना द्रव्यथी भेद कहे छे, अजीवना बे भेद ते रुपी अजीवने अ-रुपी अजीव तेमां अरुपी अजीव १० प्रकारे अने रुपी अजीव ४ प्रकारे तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ४ ॥

अर्थः—हवे पहेला दस प्रकारे अजीव अरुपीना भेद कहे छे ॥ ध० चालवानो स्वभावछे ते भणी धर्म १ । अ०प्रदेसना समूह छे तेहनो स्कंध त०ते धर्मास्तिकायनो देस २ । त०ते धम्मास्तिकायनो प्रदेस ३ । य०वळी आ० कह्यो तिर्थंकरे ॥ अ० स्थिर रहेवानो स्वभाव छे ते भणी अधर्मास्तिकाय कहेतां प्रदेशना समुह छे । तेहनो स्कंध १। त० ते अधर्मास्तिकायनो थोडोसो विभाग होय ते दे० देस २ य०वळी । त०ते अधर्मास्तिकायनो प्रदेस ३ य० वळी । आ० कह्यो तिर्थंकर देवे ॥ ५ ॥

मूलः—धम्मत्थिकाए तद्देसे तप्पएसे य आहिए ।
अहम्मे तस्स देसे य तप्पएसे य आहिए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—धर्मास्तिकायनो चलण सहाय गुण तेहना ३ भेद ते, संपूर्ण धर्मास्तिकाय होय ते १ स्कंध, २ तेनो थोडोस्यो विभाग होय ते देश, ३ अने देशनो थोडोशो विभाग ते प्रदेश, अधर्मास्तिकाय ते स्थिर सहाय गुण रुप तेहना त्रण भेद ते, ४ अधर्मास्तिकायनो स्कंध, ५ देश, ६ प्रदेश तिर्थंकरे कहेल छे ॥५॥

अर्थः—आ० आकाशनो षंध १ ॥ त०आकाशनो थोडो विभाग ते दे०देस २ य०वळी॥ त०ते आकाशनो प-

१२९	१	१	४	२	४	१४८	१	१	४	६	३	१६७	१	१	५	२	२	१८६	१	१	५	६	१
१३०	१	१	४	२	५	१४९	१	१	४	६	४	१६८	१	१	५	२	३	१८७	१	१	५	६	२
१३१	१	१	४	३	१	१५०	१	१	४	६	५	१६९	१	१	५	२	४	१८८	१	१	५	६	३
१३२	१	१	४	३	२	१५१	१	१	४	७	१	१७०	१	१	५	२	५	१८९	१	१	५	६	४
१३३	१	१	४	३	३	१५२	१	१	४	७	२	१७१	१	१	५	३	१	१९०	१	१	५	६	५
१३४	१	१	४	३	४	१५३	१	१	४	७	३	१७२	१	१	५	३	२	१९१	१	१	५	७	१
१३५	१	१	४	३	५	१५४	१	१	४	७	४	१७३	१	१	५	३	३	१९२	१	१	५	७	२
१३६	१	१	४	४	१	१५५	१	१	४	७	५	१७४	१	१	५	३	४	१९३	१	१	५	७	३
१३७	१	१	४	४	२	१५६	१	१	४	८	१	१७५	१	१	५	३	५	१९४	१	१	५	७	४
१३८	१	१	४	४	३	१५७	१	१	४	८	२	१७६	१	१	५	४	१	१९५	१	१	५	७	५
१३९	१	१	४	४	४	१५८	१	१	४	८	३	१७७	१	१	५	४	२	१९६	१	१	५	८	१
१४०	१	१	४	४	५	१५९	१	१	४	८	४	१७८	१	१	५	४	३	१९७	१	१	५	८	२
१४१	१	१	४	५	१	१६०	१	१	४	८	५	१७९	१	१	५	४	४	१९८	१	१	५	८	३
१४२	१	१	४	५	२	१६१	१	१	५	१	१	१८०	१	१	५	४	५	१९९	१	१	५	८	४
१४३	१	१	४	५	३	१६२	१	१	५	१	२	१८१	१	१	५	५	१	२००	१	१	५	८	५
१४४	१	१	४	५	४	१६३	१	१	५	१	३	१८२	१	१	५	५	२	२०१	१	२	१	१	१
१४५	१	१	४	५	५	१६४	१	१	५	१	४	१८३	१	१	५	५	३	२०२	१	२	१	१	२
१४६	१	१	४	६	१	१६५	१	१	५	१	५	१८४	१	१	५	५	४	२०३	१	२	१	१	३
१४७	१	१	४	६	२	१६६	१	१	५	२	१	१८५	१	१	५	५	५	२०४	१	२	१	१	४

काल लगी होय तु० वळी वि० सास्वता कह्यो तिर्थंकरे ॥ ८ ॥

मूलः—धम्माधम्मागासा तिन्नि वि एए अणाइया ।
अपज्जवसिया चेव सव्वद्धं तु वियाहिया ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकास्तिकाय ए त्रणे अनादी काळना छे अने तेहनो अंत पण नथी ने सर्वकाळ लगी शाश्वता होय एम तिर्थंकरे कह्युं छे ॥ ८ ॥

अर्थः—स० समय काल वि० पण स० निरंतर छता प० आश्री ॥ ए० धर्मास्तिकायनीपरे आदि अंत रहितछे ए० एम निश्चे वि० कह्यो तिर्थंकरे ॥ आ० कोइ कार्य करवा मांडिए तेवारे ॥ प० ते कार्य आश्री जोता काल आ० आदि स० सहितछे ॥ स० ते कार्य पुरु थाय तेवारे काल अंत सहित वि० य० पणछे ३ । भावथकी अवरणे अगंधे अरसे अफासे । एटले अरुपी अजीवना च्यार भेद कह्या, हवे प्रथम द्रव्यथी रुपी अजीवना चार भेद कहेछे ॥ ९ ॥

मूलः—समए वि सन्तइं पप्प एवमेव वियाहिए ।
आएसं पप्प साईए सपज्जवसिए वि य ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—समयकाळ पण निरंतर छता आश्री अधर्मास्तिकायादीकनी पेरे आदी अंत रहीत छे, पण कोइ कार्य करवा मांडे ते वारे ते कार्य आश्री जोतां काळ आदी सहीत छे अने ते कार्य पुरु थाय ते वारे ते कार्य आश्रीकाळ अंत सहीत पण छे, ए काळथी अरुपी अजीवनी परुपणा कही. हवे भावथी

रा० ५३॥

अध्य० ॥ ३६ ॥

२८१	१	२	३	१	१	३००	१	२	३	४	५	३१९	१	२	३	८	४	३३८	१	२	४	४	३
२८२	१	२	३	१	२	३०१	१	२	३	५	१	३२०	१	२	३	८	५	३३९	१	२	४	४	४
२८३	१	२	३	१	३	३०२	१	२	३	५	२	३२१	१	२	४	१	१	३४०	१	२	४	४	५
२८४	१	२	३	१	४	३०३	१	२	३	५	३	३२२	१	२	४	१	२	३४१	१	२	४	५	१
२८५	१	२	३	१	५	३०४	१	२	३	५	४	३२३	१	२	४	१	३	३४२	१	२	४	५	२
२८६	१	२	३	२	१	३०५	१	२	३	५	५	३२४	१	२	४	१	४	३४३	१	२	४	५	३
२८७	१	२	३	२	२	३०६	१	२	३	६	१	३२५	१	२	४	१	५	३४४	१	२	४	५	४
२८८	१	२	३	२	३	३०७	१	२	३	६	२	३२६	१	२	४	२	१	३४५	१	२	४	५	५
२८९	१	२	३	२	४	३०८	१	२	३	६	३	३२७	१	२	४	२	२	३४६	१	२	४	६	१
२९०	१	२	३	२	५	३०९	१	२	३	६	४	३२८	१	२	४	२	३	३४७	१	२	४	६	२
२९१	१	२	३	३	१	३१०	१	२	३	६	५	३२९	१	२	४	२	४	३४८	१	२	४	६	३
२९२	१	२	३	३	२	३११	१	२	३	७	१	३३०	१	२	४	२	५	३४९	१	२	४	६	४
२९३	१	२	३	३	३	३१२	१	२	३	७	२	३३१	१	२	४	३	१	३५०	१	२	४	६	५
२९४	१	२	३	३	४	३१३	१	२	३	७	३	३३२	१	२	४	३	२	३५१	१	२	४	७	१
२९५	१	२	३	३	५	३१४	१	२	३	७	४	३३३	१	२	४	३	३	३५२	१	२	४	७	२
२९६	१	२	३	४	१	३१५	१	२	३	७	५	३३४	१	२	४	३	४	३५३	१	२	४	७	३
२९७	१	२	३	४	२	३१६	१	२	३	८	१	३३५	१	२	४	३	५	३५४	१	२	४	७	४
२९८	१	२	३	४	३	३१७	१	२	३	८	२	३३६	१	२	४	४	१	३५५	१	२	४	७	५
२९९	१	२	३	४	४	३१८	१	२	३	८	३	३३७	१	२	४	४	२	३५६	१	२	४	८	१

॥ ४५३॥

तेणे करी एकठा मले तेवारे ॥ खं० पंध कहिये य० वळी प० पुद्गल जुदा जुदा रहे ते परमाणुंआ ॥ हवे षेत्रथी कहेवो छे ॥ लो० लोकर्मा ए० एक दे० देसने विषे परमाणुंआ रह्या छे । लो० आषा लोकने विषे तथा लोकना देसने विपे पुद्गलनो पंध रह्यो छे य० वळी भ० भजना ते० ते खंधना अने परमाणुआने उ० वळी खे० षेत्र आश्री भजना कहेता एक आकाश प्रदेश षंध होय ॥ अने परमाणुओ एक आकाश प्रदेशे रहे ते भणी भजना कही ॥ ११ ॥

मूलः—एगत्तेण पुहुत्तेण खन्धा य परमाणुणो ।
लोएगदेसे लोए य भइयव्वा ते उ खेत्तओ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—परमाणुंआने एकठा मळवानो स्वभाव छे, तेमज जुदा जुदा थवानो पण स्वभाव छे, ज्यारे एकठा मळे तेवारे स्खंध कहीए अने ज्यारे जुदा जुदा थाय त्यारे परमाणुंआ कहीए, ए रुपी अजीवना द्रव्यथी भेद कह्या, हवे रुपी अजीवना क्षेत्रथी भेद कहे छे, लोकना एक देशने विषे परमाणुंआ रह्या छे अने आखा लोकने विषे तथा लोकना देशने विषे पुदगळना स्खंध रह्या छे, ते स्खंध अने परमाणुआने क्षेत्र आश्री भजना जाणवी एटले एक आकाश प्रदेशे स्खंध होय अथवा न होय अने परमाणुंओतो एक आकाश प्रदेशे पण रहे तेथी भजना कहीये ॥ ११ ॥

अर्थः—सु० सुक्षम परमाणुआ स० सर्व लो० लोक मांहे लो०लोकना दे० एक देसने विषे पुदगल य० वळी । बा० बादर । इ० ए कह्या पछी का० कालनी मर्यादा स्थिति वि० विभाग तु० वळी । ते० ते

कोठामां ३ ने बदले ४ नो आंक लखवो तेथी तेना पण ४०० भांगा थाय, तेमज धोळा वर्णना ४०० भांगा थाय, पण एटलो फेर के वर्णना कोठामां ४ ने बदले ५ नो आंक लखवो तो तेना पण ४०० भांगा थाय, ए पांचे वर्णना भांगा मळी २००० थाय, एक काळा वर्णना ४०० भांगाना यंत्रनुं उदाहरण बताव्युं छे, ए आम्नाथी पोतानी बुद्धिए आगळ बीजां पण भांगा वधाराय, एज आम्ना प्रमाणे गंध, रस, स्पर्श, संस्थानना पण भांगा थाय, पण एटलो फेर के वर्णना कोठामां जेना भांगा काढवा होय तेनो आंक लखवो, बीजी उपर प्रमाणे आम्नाथी भांगा वधारता जवुं, ए वर्णादीकनां भांगा पन्नवणा सुत्रना पेहेला पदने विषे तिर्थंकरे कह्या छे.

अर्थः-ए० ए पुर्वे कह्यी ते अ० अजीव वि० विचारणा पण । स० संक्षेपे वि० कही इ० ए छए अजीवनी विचारणा कह्या पछी हवे । जी० जीवनी वि० विचारणा वु० शिष्य प्रत्ये गुरु कहेछे हुं कहीश अ० अनुक्रमे ॥४८॥

मूलः-एसा अजीवविभत्ती समासेण वियाहिया।
इत्तो जीवविभत्तिं वुच्छामि अणुपुव्वसो ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः-गुरु कहेता हवा हे शिष्य? ए पुर्वोक्त अरुपी अजीवना ३० भेद अने रुपी अजीवना ५३० भेद कुल ५६० भेद रुप अजीवनी संक्षेपे विचारणा कही, हवे जीवनी विचारणा हुं अनुक्रमे कहीश??? ॥४८॥

अर्थः-सं० एकेंद्रियादिक संसारीक जीव य० वळी सि० अने बीजा सिद्धना जीव य० वळी ॥ दु० बे प्रकारे जी० जीव वि० कह्या तिर्थंकर महाराजे । सि० सिद्ध अ० घणे प्रकारे वु० कह्या तिर्थंकरे । तं० ते सिद्धना अनेक भेद शिष्य प्रत्ये गुरु कहे छे । मे० मुजने कि० कहेता थका । सु० सांभळो ॥ ४९ ॥

स्थिति ए० एहवी वि० तिर्थंकर माहाराजे कही ॥ १४ ॥

मूलः—असंखकालमुक्कोसं एक्को समओ जहन्नयं ।

अजीवाण य रूवीण ठिई एसा वियाहिया ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ते पुदगळ एक ठेकाणे रहेवा आश्री तेहनी स्थिति जघन्य एक समयनी अने ऊत्कृष्टी असंख्याता काळनी ए प्रमाणे अजीव रुपी पुदगळनी स्थिति तिर्थंकरे कही छे ॥ १४ ॥

अर्थः—अ० अनंता का० काळनुं उ० उत्कृष्टुं आंतरुं पडे जिहां हतुं पुदगल त्यांथी बीजे ठामे जाय तेवार पछी पुदगल पुदगलने एकठा मलवा आश्री ॥ इ० एक स० समय ज० जघन्य आंतरुं ॥ अ० अजीव पुदगल य० वळी रु० रुपीनुं ॥ अ० आंतरुं अनंता कालनुं वि० कह्युं तिर्थंकरे ॥ १५ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसमेक्को समओ जहन्नयं ।

अजीवाण य रूवीण अन्तरेयं वियाहियं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—पुदगळ जीहां होय तीहांथी कोइ पुदगळ बीजे ठेकाणे जाय, तेवार पछी ते पुदगळ पुदगळने एकठा मळवा आश्री आंतरु पडे तो जघन्य एक समयनुं ने ऊत्कृष्टु अनंता काळनुं, ए प्रमाणे अजीव रुपी पुदगळनुं आंतरु तिर्थंकरे कह्युं, ए काळ थकी अजीव रुपी पुदगळना भेद कह्या ॥ १५ ॥

अर्थः—व० वर्णथकी पुदगल परिणम्या छे ग० एम गंधथकी चे० वळी । र० तिखादिक रसथकी ॥ फा० फरस थकी त० तेम । सं० संस्थान थकी य० पण वि० जाणवा पुदगल परिणम्याछे । प० पुदगल परिणामे ते० जे

अवगाहनाना सिद्ध थाय । म० मध्यम अवगाहनाना सिद्ध थाय ते आदि देइने य० वळी । उ० उंचा पर्वत उपरे मरीने सिद्ध थाय ॥ अ० खाड प्रमुख मांहि मरीने सिद्ध थाय य० वळी ॥ ति० तिरछे लोके होय त्यांथी मरीने सिद्ध थाय च० वळी ॥ समु० बे समुद्र लवण अने काळोदधि ए बे समुद्रमांहि कोइक देवतादिके नाख्यो होय तिहांथी मरीने सिद्ध थाय । ज० नदि प्रमुख बीजा पाणीमांहि मरीने सिद्ध थाय य० वळी ॥ ५१ ॥

मूलः—उक्कोसोगाहणाए य जहन्नमज्झिमाए य ।
उड्ढं अहे य तिरियं च समुद्दम्मि जलम्मि य ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—जघन्य बे हाथनी अवगाहना (शरीरनी उंचाइ) वाळा सिद्ध थाय, मध्यम अवगाहनावाळा सिद्ध थाय, तेमज उत्कृष्टी ५०० धनुषनी अवगाहनावाळा सिद्ध थाय, उंचा पर्वत उपरे मरीने सिद्ध थाय, निचा खाड प्रमुखमांही मरीने सिद्ध थाय, त्रीछा लोकमांही मरीने सिद्ध थाय, कोइक देवताए लवण समुद्रने काळोदधी समुद्र ए बे समुद्र मांही नांखेल होय, ते तिहां मरीने सिद्ध थाय, नदी प्रमुख बीजा पाणी मांही मरीने सिद्ध थाय ॥ ५१ ॥

अर्थः—द० दस जीवना य० वळी न० पुरुष नपुंषकने विषे उत्कृष्टा एक समय सिद्ध थाय ॥ वी० उत्कृष्टा वीस जीव । इ० स्त्रीने विषे सिद्ध थाय य० वळी । पु० पुरुषने विषे उत्कृष्टा सिझे तो य० वळी । अ० एकसो उपरी आठ सिझे सिद्ध थाय । स० उत्कृष्टा समय ए० एके सि० सिझे ॥ ५२ ॥

मूलः—दस य नपुंसएसु वीसं इत्थियासु य ।

गाथा १८ भावार्थ.–जे पुदगळ गंध प्रणाम प्रणम्या छे ते बे प्रकारे छे ते १ सुगंध पणे, २ दुर्गंध पणे, ए बे गंधना पुद्गळ तिर्थंकरे कह्या छे ॥ १८ ॥

अर्थः–र० रसथकी तिखादिक रसपणे प०परिणम्याछे पुद्गल जे०जे उ०वळी॥ पं०पांच प्रकारे ते०तेरस प०कह्या तिर्थंकरे। ति०तिखा १। क०कडुया २। क० कसायला ३। अ०खाटा ४। म०मीठा ५॥ त० तेमज ॥१९॥

मूलः–रसओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया।

तित्तकडुयकसाया अम्बिला महुरा तहा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ.–जे पुदगळ रसपणे प्रणम्या छे ते पांच प्रकारे, १ तीखा रसपणे, २ कडवा रस पणे, ३ कसायला रसपणे, ४ खाटा रसपणे, ५ मीठा रसपणे, ए पांच रसनां पुदगळ तिर्थंकरे कह्या छे ॥१९॥

अर्थः–फा० फरसथकी फरसने प० परिणामे परिणम्याछे जे०जे पुद्गल उ० वळी। अ०आठ प्रकारे ते०ते फरस प० कह्या तिर्थंकरे। क्ख० खरखरा पाषाणनी परे म० सुहाळां मांखणनी परे चे० पुरणे ग०भारे लोहनी परे ल० हलुया आकतुलनी परे त० तेमज ॥ २० ॥

मूलः–फासओ परिणया जे उ अट्ठहा ते पकित्तिया।

कक्खडा मउया चेव गरुया लहुया तहा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः–जे पुदगळ स्पर्श पणे प्रणम्या छे ते ८ प्रकारे तिर्थंकरें कह्या छे, १ खरखरा ते पाषाणनी पेरे, २ सुंहाळा ते मांखणनी परे, ३ भारे ते लोढानी पेरे, ४ हळवा ते आकतुलनी परे ॥२०॥

चत्तारि जहन्नाए मज्झे अट्ठुत्तरं सयं ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—जघन्य बे हाथनी अवगाहनावाळा एक समय साथे उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, जव मध्यनीपेरे मध्यम अवगाहनावाळा एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय, उत्कृष्टी ५०० धनुषनी अवगाहनावाळा एक समय उत्कृष्टा बे जीव सिद्ध थाय ॥ ५४ ॥

अर्थः—च० च्यार उ० मेरु पर्वतनी चुलिकादिक उर्द्ध लो० लोकने विषे उत्कृष्टा एक समय सिझे य० वळी ॥ दु० बे जीव स० समुद्रने विषे ॥ उत्कृष्टा एक समये बे सिझे त० त्रण जीव ज० नादि प्रमुखना पाणीमां उत्कृष्टा एक समये सिझे । वी० वीस जीव अ० खाड प्रमुख अधोलोकने विषे उत्कृष्टा । एक समये सिझे त० तेमज य० वळी स० एकसो च० अने । अ० उपर आठ ति० त्रीछा लो० लोकने विषे उत्कृष्टा ॥ स०समय ए० एक सि० सिझे ॥ धु० निश्चे ॥ ५५ ॥

मूलः—चउरुड्ढलोए य दुवे समुद्दे तओ जले वीसमहे तहेव य।
सयं च अट्ठुत्तरं तिरियलोए समएणेगेण सिज्झई धुवम् ॥५५॥

गाथा ५५ भावार्थः—मेरु पर्वतनी चुलिकादीक उर्द्ध (उंचा) लोकने विषे एक समय उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, समुद्रने विषे एक समय उत्कृष्टा बे जीव सिद्ध थाय, नदी प्रमुख बीजा पाणीमांही उत्कृष्टा ३ जीव सिद्ध थाय, खाड प्रमुख अधो (नीचा) लोकने विषे एक समय उत्कृष्टा २० जीव सिद्ध थाय, त्रीछालोकने विषे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५५ ॥

स्थान ते चउखुणा चोरसाने आकारे, ५ आयत संस्थान ते लांबी लाकडीने आकारे ए पांच संस्थान जाणवां ॥ २२ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी जे० जे भ० होय कि० कालो पुद्‌गल ते मांहे ॥ भ० भजना से० ते उ० वली गं० बेगंधनी सुगंध होय अने दुर्गंध पण होय। र० तिपादिक पांच रस मांहे कोइक तिपादिक रस होय फा० आठ फरसनी चे० पुरणे भ० भजना होय काला वर्ण पासे जघन्य ४ ते गंध १ रस १ फरस २ एम ४ । संठाण नहि ते परमाणुया आश्री । उत्कृष्टा २० भाव लाभे ते बादर अनंत प्रदेसी पंध आश्री ॥ भ० भजना होय सं० संस्थान पांचनी वि० य० पण ॥२३॥

मूलः—वण्णओ जे भवे किण्हे भइए से उ गन्धओ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—जे पुद्‌गळ वर्ण थकी काळां होय तेह मांही बे गंध, पांच रस, आठ स्पर्श, पांच संस्थान ए २० बोलनी भजना (होय अथवा न होय ते) जाणवी, ए बादर अनंता प्रदेशीया स्खंध आश्री २० बोल जाणवा अने काळा वर्ण पासे जघन्य ४ बोल लाभे ते एक गंध, एक रस, बे स्पर्श, संस्थान नहि ए परमाणुंआ आश्री जाणवुं ॥२३॥

अर्थः—व० वर्ण थकी जे० जे पुद्‌गल भ० होय नी० नीलो ते मांहे । भ० भजना होय से० ते उ० वळी गं० बे गंधनी सुगंध होय दुर्गंध पण होय र० रस पांच मांहे एक तिपादिक रस होय ते भणी पांच रसनी भजना होय ॥ फा० आठ फरसनी भजनां चे० पुरणे भ० भजना होय सं० संस्थान पांचनी वि० य० पण ॥ २४ ॥

मूलः—वण्णओ जे भवे नीले भइए से उ गन्धओ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २४ ॥

मूलः—बारसहिं जोयणेहिं सव्वट्ठस्सुवरिं भवे ।
ईसिपब्भारनामा उ पुढवी छत्तसंठिया ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—सर्वार्थसिद्ध विमानथकी बार योजन उपर ईसीपभारा नामे मुक्तिसिला छे, ते पृथ्वी चता छत्रने आकारे छे ॥ ५८ ॥

अर्थः—प० पीस्तालीस स० लाख जो० योजननी तु० वळी ॥ आ० लांबी छे । ता० तेटलीज चे० पुरणे वि० पहोळी पीस्तालीस लाख योजन प्रमाणे छे ॥ ति० तेहनी त्रिगुणी सा० झाझेरी प० परधी छे ॥ ५९ ॥

मूलः—पणयालसयसहस्सा जोयणाणं तु आयया ।
तावइयं चेव वित्थिण्णा तिगुणो साहियपरिओ ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—ते सिद्धसिला ४५ लाख योजननी लांबी ने पीस्तालीस लाख योजननी पहोळी छे, तेहनी त्रीगुणी झाझेरी परीधी (चक्रावो) छे ॥ ५९ ॥

अर्थः—अ० ते सिद्धसिला आठ जो० योजन बा० जाडी छे सा० ते सिद्धसिला म० मध्यभागे आठ योजननी लांबी पहोळी खेत्रलगे आठ योजन जाडी वि० कही तिर्थंकरे प० पछे थोडी हाणी पामती पातळी थाती च० छेहडे । म० मांखीनी प० पांख थकी त० पातळी जाणवी ॥ ६० ॥

मूलः—अट्ठजोयणबाहुल्ला सा मज्झम्मि वियाहिया ।
परिहायन्ती चरिमन्ते मच्छिपत्ताउ तणुयरी ॥ ६० ॥

अर्थः–व० वर्णथकी सु० धोळा जे० जे पुदगल भ० हाय। भ० भजना होय से० ते उ० वळी ग० बे गंधनी। र० रसनी पांचनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे। भ० भजना। सं० संस्थाननी वि० पण ॥२७॥

मूलः–वण्णओ जे भवे सुक्किले भइए से उ गन्धओ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः–जे पुदगळ वर्ण थकी धोळा होय तेह मांही २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी [ए पुर्वोक्त पांचे वर्णना १०० बोल जाणवा] ॥ २७ ॥

अर्थः–गं० गंधथकी जे० जे पुदगल होय। सु० सुगंध मांहे भ० होय भ०भजना होय से० ते उ०वळी व०पांच वर्णनी र०रस पांचनी पण भजना फा०आठ फरसनी भजना होय चे०पुरणे॥ भ०भजना होय सं०संस्थाननी वि०पण॥२८॥

मूलः–गन्धओ जे भवे सुब्भी भइए से उ वण्णओ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः–जे पुदगळ गंध थकी सुगंध होय तेह मांही, ५ वर्ण, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ २८ ॥

अर्थः–गं० गंधथकी जे० जे पुदगल भ० होय॥ दु० दुर्भिगंध मांहि होय भ० भजना ॥ से० ते उ० वळी व० वर्ण पांचनी ॥ र० तिखादिक रस पांचनी ॥ फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ २९ ॥

उंचा छे अने ते सिद्धने उपरज अलोकछे, तेथी सिद्ध सिलाथी एक जोजन उंचो लोकनो अंत कह्यो ॥ ६२ ॥
अर्थः—जो०एक योजन प्रमाणना चालीसे उछेह कोशथाय एहवो जोयणनो उ०वळी जो०जे त०तिहां सिद्धसिलाछे को० एटली ओगणचालीससहे अने नवाणुं गाउ हेठी मुकीए । पछी ते उ० उपरलो जे कोस । भ० होय त०ते को० एक कोसना छ० छठा भागने विषे । सि० सिद्धनी उ० अवगाहना एटली प्रमाणे भ० होय ॥ ६३ ॥

मूलः—जोयणस्स उ जो तत्थ कोसो उवरिमो भवे ।
तस्स कोसस्स छब्भाए सिद्धाणोगाहणा भवे ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—एक प्रमाणांगुळना जोजनना, चार हजार उत्सेधांगुळ कोश थाय, (हवे प्रमाण जोजन ने उत्सेध कोशनुं मान कहेछे, तेमां प्रथम प्रमाणांगुळनुं मान कहेछे, भरतादीक चक्रवर्तिनुं कांगणी रत्न होय, चार मधुर त्रीफळे एक श्वेत सरसव थाय, १६ सरसवे एक अडद थाय, २ अडदे एक गुंजा (चणोठी) थाय, ५ गुंजाए एक मासो थाय, १६ मासे एक सोनैयो थाय, एवा ८ सोनैया भारनुं कांगणी रत्न होय, तेहने छतळां आठ खुणां होय, बार हांसछे, सोनीनी अहीरणने (एरण) संठाणे (आकारेछे), ते कांगणी रत्ननी अकेकी हांश उत्सेधांगुळनी पहोळी छे अने जे उत्सेधांगुळ ते समग्र भगवंत श्री महावीरनुं अर्ध अंगुळ थाय, तेहने १०० गुणुं करीए तेवारे एक प्रमाणांगुळ थाय, एटले महावीर स्वामीना पांचसे आत्म आंगुळे एक प्रमाणांगुळ थाय, एहवा ६ प्रमाणांगुळे एक पग थाय, बार अंगुळे एक वेंत थाय, २४ अंगुळे एक हाथ थाय, ४८ अंगुळे एक कुक्षी थाय, ९६ अंगुळे एक धनुष्य थाय, २०००धनुष्ये एक गाउ थाय, चार

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३१॥

गाथा ३१ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी कडवां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, आठ स्पर्श, पांच संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३१ ॥

अर्थः—र० रसथकी क० कसायलुं जे० जे पुदगल होय ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी गं० बे गंध माहे कोइक गंध होय ते भणी बे गंधनी भजना ॥ फा० फरस आठनी चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३२ ॥

मूलः—रसओ कसाए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३२॥

गाथा ३२ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी कसायलां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, आठ स्पर्श, पांच संस्थान, ए वीस बोलनी भजना जाणवी ॥ ३२ ॥

अर्थः—र० रसथकी अ० खाटो जे० जे पुदगल उ०वळी ॥ भ० भजना होय से०ते उ० वळी व० पांच वर्णनी ॥ गं० बे गंधनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे भ० भजना सं० संस्थाननी वि०पण ॥ ३३ ॥

मूलः—रसओ अम्बिले जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३३॥

गाथा ३३ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी खाटां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, आठ स्पर्श, पांच

आंगुळ थाय, ६ अंगुळे एक पग थाय, बार अंगुळे एक वेंत थाय, २४ अंगुळे एक हाथ थाय, ४८ अंगुळे एक कुक्षी थाय, ९६ अंगुळे एक धनुष्य थाय, २००० धनुष्ये एक गाउ थाय, ४ गाउए एक जोजन थाय, ए उत्सेधांगुळना चार हजार कोश थाय, तेवारे प्रमाणांगुळनो जोजन थाय) एहवा सिद्ध सिला थकी त्रण हजार ९९९ कोश हेठा मुक्या पछी उपरनो जे एक कोश रह्यो तेहना ६ भाग करीये, तेवारे ३३३ धनुष्यने ३२ आंगुळ थाय, एटली सिद्ध भगवंतनी अवगाहना होय अने एक कोशना जे ६ भाग करेला छे, ते ६ भाग मांही सर्वथी उपरनो छेलो ६-ठो भाग ३३३ धनुष्यने ३२ आंगुळनो छे, तिहां सिद्ध भगवंन रह्याछे ॥६३॥

अर्थः—त० त्यां मोक्षने विषे सि० सिद्धछे । म० मोटा भा० भाग्यवंत अतिघणी शक्तिना धणी । लो० लोकना अ० अग्रनेविषे प० ठि० रह्या छे । भ० संसार मांहे नारकी प्रमुखना भवथी मु० मुंकाणाथका सि० मोक्षरुपिणी व० प्रधान ग० गति ग० पहोच्या. छे ॥ ६४ ॥

मूलः—तत्थ सिद्धा महाभागा लोगग्गम्मि पइड्डिया ।
भवपपञ्चओ मुक्का सिद्धिं वरगइं गया ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः—तिहां मोक्षने विषे महा भाग्यवंत ने अती शक्तिना धणी सिद्ध छे ते लोकाग्रने विषे रह्याछे अने तेसिद्ध नारकी प्रमुखना भवना विस्तारथी मुंकाणाथका मोक्ष रुपणी प्रधान गतिए पहोच्याछे ॥६४॥

अर्थः—उ० शरीरनुं उंचपणुं ज० जे मनुष्य भवनुं जो० जेहवो प्रमाण हो० होय । भ० मनुष भव च० छेला भवने विषे उ० वळी । ति० त्रीजे भागे ही० हिणी थाय त० मनुषभवनी देह होय ते थकी उणी थाय

से०ते उ०वळी व०वर्ण पांचनी गं०बे गंधनी र०पांच रसनी चे०पुरणे भ०भजना होय सं०संस्थाननी वि०पण॥३६॥

मूलः—फासओ मउए जे उ भइए से उ वण्णओ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्शथकी सुंहाळा होय, तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान ए १७ तथा (छ स्पर्श) एम २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३६ ॥

अर्थः—फा०फरस थकी गु०जे भारे लोह सरिखो जे०जे पुदगल होय ते मांहे उ०वळी। भ०भजना होय से०ते उ०वळी व० पांच वर्णनी गं० बे गंधनी र० पांच रसनी चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० पांच संस्थाननी वि०पण ॥३७॥

मूलः—फासओ गुरुए जे उ भइए से उ वण्णओ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्शथकी भारे होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान एम १७ तथा (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३७ ॥

अर्थः—फा० फरस थकी ल० हलुया आकतुल सरिखा जे० जे पुदगल ते मांहि उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी ॥ गं० बे गंधनी र० पांच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय ॥ सं० पांच संस्थाननी वि० पण ॥ ३८ ॥

मूलः—फासओ लहुए जे उ भइए से उ वण्णओ।

गाथा ६७ भावार्थः-ते सिद्ध भगवंत अरुपी छे ने आंतरा रहीत जीवना प्रदेश छे, केवळ ज्ञानने के-
वळ दर्शन सहीत छे अथवा केवळ ज्ञानने केवळ दर्शननीज जेहनी संज्ञा छे अने जे सुखनी उपमा नथी एवुं
अतुल्य सुख सिद्ध पाम्या छे ॥ ६७ ॥

अर्थः-लो० लोकना ए० एक दे० देस विभागने विषे ते० ते सिद्ध स० सर्व छे ॥ ना० केवलज्ञान अने
दं० केवलदर्शन जेहने सं० संज्ञा छे जेने ॥ सं० संसारनो पा० पार पाम्या नि० संसार छेद्यो छे जेणे। सि०
मोक्षरुपिणी व० प्रधान । ग० गति ग० पहोता कर्म क्षय करीने ॥ ६८ ॥

मूलः-लोगेगदेसे ते सव्वे नाणदंसणसन्निया ।
संसारपारनित्थिण्णा सिद्धिं वरगइं गया ॥ ६८ ॥

गाथा ६८ भावार्थः-लोकना एक देश (विभाग) ने विषे सिद्ध रह्या छे अने केवळ ज्ञानने केवळ
दर्शननीज जेहने संज्ञा छे, जे संसारनो पार पाम्या छे ने जेणे संसारने छेद्यो छे ने कर्म क्षय करीने मोक्षरु-
षणी प्रधान गतीये पहोच्या छे, ए प्रथम सिद्धना जीवनुं स्वरुप कह्युं ॥ ६८ ॥

अर्थः-हवे संसारीक जीवनुं स्वरुप कहे छे ॥ सं० संसारमांहि स्थिना छे संसारिक उ० वळी जे० जे
जी० जीव । दु० बे प्रकारे ते० ते वि० कह्या तिर्थंकरे ॥ त० त्रस य० अने था० थावर जीव चे० वळी था०
थावर जीव ति० त्रण प्रकारे । त० ते त्रस थावर मांहे ॥ ६९ ॥

मूलः-संसारत्था उ जे जीवा दुविहा ते वियाहिया ।

संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ४० ॥

अर्थः—फा० फरसथकी नि० चोपड्यां सरिखा जे० जे पुद्गळ ते मांही उ० वळी भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी गं० बे गंधनी चे० वळी र० पांच रसनी भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ४१ ॥

मूलः—फासओ निद्धए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी चोपड्यां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ४१ ॥

अर्थः—फा० फरस थकी जे लु० पुद्गल लुखा राख सरिखा होय ते मांहि जे० जे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० वर्ण पांचनी ॥ गं० बे गंधनी भजना होय र० पांच रसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ४२ ॥

मूलः—फासओ लुक्खए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—जे पुद्गळ स्पर्शथकी लुखां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी (जे स्पर्श होय ते अने तेनो प्रतिपक्षी ए बे स्पर्श वर्जिने बीजा ६–६ स्पर्श गणतां २३ बोल थाय, एम दरेक स्पर्शमां २३, २३ बोल गणतां २३×८=१८४ बोल स्पर्शना जाणवा) ॥ ४२ ॥

वळी बे भेद ते, एक पर्याप्ताने बीजा अपर्याप्ता एम वे प्रकारे तिर्थंकरे कह्या छे ॥ ७१ ॥

अर्थः—बा०बादर जे०जे उ०वळी प०पर्याप्ता पृथ्वीकाय ॥ दु०बेप्रकारे ते० ते वि० कह्या तिर्थंकरे ॥ स० सुहाली पृथ्वी ख० अने कठिन पृथ्वी य०वळी बो० जाणवी ॥ स० सुहाली पृथ्वी स० सात प्रकारे त० तिहां ॥७२॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिया ।
सण्हा खरा य बोद्धव्वा सण्हा सत्तविहा तहिं ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—जे बादर पर्याप्ता पृथ्वीकाय ते बे प्रकारे तिर्थंकरे कही छे, ते सुहाळी पृथ्वी ने बीजी कठण पृथ्वी जाणवी, ते मांही सुहाळी पृथ्वी सात प्रकारे ॥ ७२ ॥

अर्थः—का० काली १ नी० नीली २ य० वळी रु० राती माटी ३ य० वळी ॥ ह० पीली ४ ॥ सु० उजली ५ ॥ तं० तेमज ॥ प० पांडुर वर्ण गोपीचंदन सरखी ते ६ । प० अति झीणी रेती जे सचित म० माटी होय ७ ॥ ख० कठिन पृथ्वी छ० छत्रीस प्रकारे वि० कही तिर्थंकरे ॥ ७३ ॥

मूलः—किण्हा नीला य रुहिरा य हालिद्दा सुक्किला तहा ।
पण्डुपणगमट्टिया खरा छत्तीसईविहा ॥ ७३ ॥

गाथा ७३ भावार्थः—१ काळी, २ लीली, ३ राती, ४ पीळी, ५ धोळी, ६ पांडुरेवर्णे ते गोरे चंदनवर्णे ७, अती झीणी रेती, जे सचीत होय ते, ए सात प्रकारनी सुंहाळी पृथ्वी कही अने कठण पृथ्वी३६प्रकारेछे ॥७३॥

अर्थः—पु० कुली पृथ्वी खाणनी माटी १ य० वळी स० मरडीयादिक कांकरा २ ॥ वा० वेलु नदी

मूलः—संठाणओ भवे तंसे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए स फासओ विय ॥४५॥

गाथा४५भावार्थःजेपुदगळ त्रंस संस्थाने होय तेहमांही पांचवर्ण,बेगंध, पांचरस, ८स्पर्श ए२०बोलनीभजनाजाणवी।४५।
अर्थः—सं०संस्थानथकी भ०होय च०चौरसने आकारे चौरसछे जेपुदगल तेमांहे भ०भजनाहोय से०ते उ०वळी व० पांच वर्णनी गं०बेगंधनी भजनाहोय र०पांचरसनी भजनाहोय चे०वळी भ०भजना से०ते फा०आठफरसनी वि०पण॥४६॥

मूलः—संठाणओ भवे चउरंसे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥ ४६ ॥

गाथा४६भावार्थःजेपुदगळ चोरस संस्थानेहोय तेहमांही पांचवर्ण,बेगंध,पांचरस,८स्पर्शए२० बोलनीभजनाजाणवी।४६।
अर्थः—जे० जे पुदगल आ० लाकडीनीपरे लांवा सं० संस्थानपरे परिणम्याछे ते मांहे ॥ भ० भजना से०ते उ० वळी व० पांच वर्णनी गं० बे गंधनी र० रसथकी चे० पुरणे भ० भजना होय से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥४७॥

मूलः—जे आययसंठाणे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—जे पुदगळ आयत संस्थाने होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, ८स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी (ए पुर्वोक्त पांच संस्थानना मळीने १०० भेद जाणवा, ए १०० वर्णना, १०० रसना, ४६ गंधना, १८४ स्पर्शना, १०० संस्थानना, ए सर्वे मळी ५३० भेद रुपी अजीवना स्थुल थकी कह्या, बाकीतो एक गुण द्वीगुण आदिक गणतां तो अनंता भांगा थाय॥ ४७ ॥

अर्थः—गो० गोहमेज रत्न २३ य० वळी ॥ रु० रुजक रत्ननी जाति २४ ॥ अं० अंक रत्न २५ । फ० फटिकरत्न २६ य० वळी ॥ लो० लोहिताक्ष रत्ननी जाति २७ य० वळी ॥ म० मरकत रत्न २८ ॥ म० मसारगल रत्न २९ ॥ भु० भुजमोचक रत्न ३० ॥ इ० इंद्र नील रत्ननी जाति ३१ य० वळी ॥ ७६ ॥

मूलः—गोमेज्जए य रुयगे अङ्के फलगे य लोहियक्खे य।
मरगय-मसारगल्ले भुयमोयग-इन्दनीले य ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः—२३ गोमिज रत्न, २४ रुजक रत्न, २५ अंक रत्न, २६ फटक रत्न, २७ लोहीताक्ष रत्न, २८ मरतक रत्न, २९ मसारगळ रत्न, ३० भुजमोचक रत्न, ३१ इद्रनील रत्न ॥ ७६ ॥

अर्थः—चं० चंदन रत्न ३२ ॥ गे० गेरुक रत्न ३३ । हं० हंसगर्भ नामे रत्न ३४ । पु० पुलक रत्न ३५ । सो० सोगंधिक रत्न ३६ य० वळी । बो० जाणवा चं० चंद्रप्रभानामा रत्न ३७ । वेडु० वैडुर्यनामा रत्न ३८ । ज० जलकांतनामा रत्न ३९ । सू० सुर्यकांत रत्न ४० य० वळी ॥ ७७ ॥

मूलः—चन्दण-गेरुय-हंसगब्भ पुलए सोगन्धिए य बोद्धव्वे।
चन्दप्पहवेरुलिए जलकन्ते सूरकन्ते य ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः—३२ चंदन रत्न, ३३ गैरक रत्न, ३४ हंसगर्भ रत्न, ३५ पुलक रत्न, ३६ सौगंधीक रत्न, ३७ चंद्रप्रभर रत्न, ३८ वैडुर्य रत्न, ३९ जळकांत रत्न, ४० सौर्यकांती रत्न ॥ ७७ ॥

अर्थः—ए० ए सर्व ख०खरनामा पु०पृथ्वीना भेद जाणवा । भे० भेद छ० छत्रीस भेद आ० कह्या तिर्थंकरे

५७	१	१	२	४	२	७५	१	१	२	७	५	९३	१	१	३	३	३	१११	१	१	३	७	१
५८	१	१	२	४	३	७६	१	१	२	८	१	९४	१	१	३	३	४	११२	१	१	३	७	२
५९	१	१	२	४	४	७७	१	१	२	८	२	९५	१	१	३	३	५	११३	१	१	३	७	३
६०	१	१	२	४	५	७८	१	१	२	८	३	९६	१	१	३	४	१	११४	१	१	३	७	४
६१	१	१	२	५	१	७९	१	१	२	८	४	९७	१	१	३	४	२	११५	१	१	३	७	५
६२	१	१	२	५	२	८०	१	१	२	८	५	९८	१	१	३	४	३	११६	१	१	३	८	१
६३	१	१	२	५	३	८१	१	१	३	१	१	९९	१	१	३	४	४	११७	१	१	३	८	२
६४	१	१	२	५	४	८२	१	१	३	१	२	१००	१	१	३	४	५	११८	१	१	३	८	३
६५	१	१	२	५	५	८३	१	१	३	१	३	१०१	१	१	३	५	१	११९	१	१	३	८	४
६६	१	१	२	६	१	८४	१	१	३	१	४	१०२	१	१	३	५	२	१२०	१	१	३	८	५
६७	१	१	२	६	२	८५	१	१	३	१	५	१०३	१	१	३	५	३	१२१	१	१	४	१	१
६८	१	१	२	६	३	८६	१	१	३	२	१	१०४	१	१	३	५	४	१२२	१	१	४	१	२
६९	१	१	२	६	४	८७	१	१	३	२	२	१०५	१	१	३	५	५	१२३	१	१	४	१	३
७०	१	१	२	६	५	८८	१	१	३	२	३	१०६	१	१	३	६	१	१२४	१	१	४	१	४
७१	१	१	२	७	१	८९	१	१	३	२	४	१०७	१	१	३	६	२	१२५	१	१	४	१	५
७२	१	१	२	७	२	९०	१	१	३	२	५	१०८	१	१	३	६	३	१२६	१	१	४	२	१
७३	१	१	२	७	३	९१	१	१	३	३	१	१०९	१	१	३	६	४	१२७	१	१	४	२	२
७४	१	१	२	७	४	९२	१	१	३	३	२	११०	१	१	३	६	५	१२८	१	१	४	२	३

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—एक सुक्ष्म बादर पृथ्वीकायना जीव छतां आश्री अनादी काळना छे, तेनो अंत पण नथी अने आयुष्य आश्री आदी सहित तेमज अंत सहित पण छे ए प्रथम भेद कह्यो ॥ ८० ॥

अर्थः—बा० बावीस स० सहश्र। वा० वरस उ० उत्कृष्टी स्थिति भ० होय । आ० आउखानी ठि० स्थिति पु० पृथ्वीकायनी। अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन स्थिति जाणवी॥ ८१ ॥

मूलः—बावीससहस्साइं वासाणुकोसिया भवे।
आउठिई पुढवीणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः—बादर पृथ्वीकायनी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी २२००० हजार वर्षनी जाणवी, ए भव स्थितिनो बीजो भेद कह्यो ॥ ८१ ॥

अर्थः—अ० असंख्यातो का०काल। उ० उत्कृष्टी ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति का० काय ठि० स्थिति पु० पृथ्वीना जीव तं० पृथ्वीना भव नीरंतर करे ते का० पृथ्वीकाय तु० वळी अ० मुकाय नहिं ॥८२॥

मूलः—असंखकालमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं।
कायठिई पुढवीणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—हवे बादर पृथ्वीकायनी कायस्थिति कहे छे, कायस्थिति ते पृथ्वीना भव निरंतर

२०५	१	२	१	१	५	२२४	१	२	१	५	४	२४३	१	२	२	१	३	२६२	१	२	२	५	२
२०६	१	२	१	२	१	२२५	१	२	१	५	५	२४४	१	२	२	१	४	२६३	१	२	२	५	३
२०७	१	२	१	२	२	२२६	१	२	१	६	१	२४५	१	२	२	१	५	२६४	१	२	२	५	४
२०८	१	२	१	२	३	२२७	१	२	१	६	२	२४६	१	२	२	२	१	२६५	१	२	२	५	५
२०९	१	२	१	२	४	२२८	१	२	१	६	३	२४७	१	२	२	२	२	२६६	१	२	२	६	१
२१०	१	२	१	२	५	२२९	१	२	१	६	४	२४८	१	२	२	२	३	२६७	१	२	२	६	२
२११	१	२	१	३	१	२३०	१	२	१	६	५	२४९	१	२	२	२	४	२६८	१	२	२	६	३
२१२	१	२	१	३	२	२३१	१	२	१	७	१	२५०	१	२	२	२	५	२६९	१	२	२	६	४
२१३	१	२	१	३	३	२३२	१	२	१	७	२	२५१	१	२	२	३	१	२७०	१	२	२	६	५
२१४	१	२	१	३	४	२३३	१	२	१	७	३	२५२	१	२	२	३	२	२७१	१	२	२	७	१
२१५	१	२	१	३	५	२३४	१	२	१	७	४	२५३	१	२	२	३	३	२७२	१	२	२	७	२
२१६	१	२	१	४	१	२३५	१	२	१	७	५	२५४	१	२	२	३	४	२७३	१	२	२	७	३
२१७	१	२	१	४	२	२३६	१	२	१	८	१	२५५	१	२	२	३	५	२७४	१	२	२	७	४
२१८	१	२	१	४	३	२३७	१	२	१	८	२	२५६	१	२	२	४	१	२७५	१	२	२	७	५
२१९	१	२	१	४	४	२३८	१	२	१	८	३	२५७	१	२	२	४	२	२७६	१	२	२	८	१
२२०	१	२	१	४	५	२३९	१	२	१	८	४	२५८	१	२	२	४	३	२७७	१	२	२	८	२
२२१	१	२	१	५	१	२४०	१	२	१	८	५	२५९	१	२	२	४	४	२७८	१	२	२	८	३
२२२	१	२	१	५	२	२४१	१	२	२	१	१	२६०	१	२	२	४	५	२७९	१	२	२	८	४
२२३	१	२	१	५	३	२४२	१	२	२	१	२	२६१	१	२	२	५	१	२८०	१	२	२	८	५

अर्थः—हवे अपकाय द्रव्यथकी कहेछे । दु० बे प्रकारे आ० अपकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने बा० बादर त०तेमज प० पर्याप्ता अने अ०अपर्याप्ता । ए० एम दु० बे प्रकारे पु० पण कहिये ॥८५॥

मूलः—दुविहा आऊजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—हवे अपकाय द्रव्यथी कहे छे, अपकायना जीव बे प्रकारे ते सुक्ष्म ने बादर तेना वळी बे भेद ते अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ए बे प्रकारे अपकायना जीव होय ॥ ८५ ॥

अर्थः—बा० बादर जे० जे अपकाय उ० वळी प० पर्याप्ता ॥ पं० पांच प्रकारे ते० ते । प० कह्या तिर्थंकरे ॥ सु० मेघना पाणी उ० आकाश थकी सदाय पाणी पडे छे ते य० वळी उ० उस ह० हरि नीला तृणी उपर पाणी आवे ते हरीतणा । म० धुयर हि० हिम ॥ ८६ ॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता पञ्चहा ते पकित्तिया ।
सुद्धोदए य उस्से हरतणू महिया हिमे ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—जे बादर अपकाय पर्याप्ता ते पांच प्रकारे ते १ मेघनुं पाणी, २ आकाशथी सदा पडे ते उसनुं पाणी, ३ नीला तृणां उपर आवे ते हरी तणुं पाणी, ४ धुंवरनुं पाणी, ५ हेमनुं पाणी, ए पांच प्रकारनुं बादर पाणी तिर्थंकरे कह्युं छे ॥ ८६ ॥

अर्थः—ए० एक प्रकारे अपकाय अ० घणे प्रकारे नथी सु० सुक्ष्म त० तिहां अपकायना भेद मांहि

३५७	१	२	४	८	२	३६८	१	२	५	२	३	३७९	१	२	५	४	४	३९०	१	२	५	६	५
३५८	१	२	४	८	३	३६९	१	२	५	२	४	३८०	१	२	५	४	५	३९१	१	२	५	७	१
३५९	१	२	४	८	४	३७०	१	२	५	२	५	३८१	१	२	५	५	१	३९२	१	२	५	७	२
३६०	१	२	४	८	५	३७१	१	२	५	३	१	३८२	१	२	५	५	२	३९३	१	२	५	७	३
३६१	१	२	५	१	१	३७२	१	२	५	३	२	३८३	१	२	५	५	३	३९४	१	२	५	७	४
३६२	१	२	५	१	२	३७३	१	२	५	३	३	३८४	१	२	५	५	४	३९५	१	२	५	७	५
३६३	१	२	५	१	३	३७४	१	२	५	३	४	३८५	१	२	५	५	५	३९६	१	२	५	८	१
३६४	१	२	५	१	४	३७५	१	२	५	३	५	३८६	१	२	५	६	१	३९७	१	२	५	८	२
३६५	१	२	५	१	५	३७६	१	२	५	४	१	३८७	१	२	५	६	२	३९८	१	२	५	८	३
३६६	१	२	५	२	१	३७७	१	२	५	४	२	३८८	१	२	५	६	३	३९९	१	२	५	८	४
३६७	१	२	५	२	२	३७८	१	२	५	४	३	३८९	१	२	५	६	४	४००	१	२	५	८	५

ए कृष्ण वर्णना ४०० भांगा थया, ते ४०० भांगा सुधी काळोज वर्ण होय, ए वर्णना यंत्रमां वर्ण ४०० थी फरे, गंध २०० थी फरे, रस ४० थी फरे, स्पर्श पांच पांचथी फरे, संस्थान एकेकथी फरे, जुओ यंत्रमां, ए आम्ता प्रमाणे काळा वर्णना ४०० भांगा थया, एमज निला वर्णना ४०० भांगा थयां पण एटलो फेर के वर्णना कोठामां एकडाने बदले २ नो आंक लखवो तेथीतेना पण ४०० भांगा थाय, तेवीज रीते राता वर्णना ४०० भांगा थाय, पण एटलो फेर के वर्णना कोठामां २ ना आंकने बदले ३ नो आंक लखवो तेथी तेना पण ४०० भांगा थाय, एमज पीळा वर्णना ४०० भांगा थाय, पण एटलो फेरके वर्णना

आ० अपकायनी अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ ८९ ॥

मूलः—सत्तेव सहस्साइं वासाणुक्कोसिया भवे ।
आउठिई आऊणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ ८९ ॥

गाथा ८९ भावार्थः—अपकायना जीवनी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी ७००० हजार वर्षनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ ८९ ॥

अर्थः—हवे कायस्थिति कहे छे ॥ अ० असंख्याता काळनी उ० उत्कृष्टी अं० अंतरमुहुर्त । ज०जघन्य स्थिति जाणवी का० काय ठि० स्थिति ॥ आ० अपकायनी ॥ तं० ते का० अपकायनी काया तु० वळी अ० न मुकतो एटलो काळ रहे ॥ ९० ॥

मूलः—असंखकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
कायठिई आऊणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ ९० ॥

गाथा ९० भावार्थः—अपकायना जीवनी काय स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी, उत्कृष्टी असंख्याता काळनी, ते अपकायना जीव अपकायनी काया न मुंके तो एटला काळ सुधी तिहां रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ ९० ॥

अर्थः—अ० अनंतकाळ उ० उत्कृष्टी ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ वि० छांडे थके स० पोतानी अपकायनी का० काया ॥ आ० अपकायनां जी० जीवने अपकाय पामवानुं एटलुं अ० आंतरुं पडे ॥ ९१ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

मूल—संसारत्था य सिद्धा य दुविहा जीवा वियाहिया ।
सिद्धा णेगविहा वुत्ता तं मे कित्तयओ सुण ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—जीव बे प्रकारे ते एक कर्मसहित ते एकेंद्रियादिक संसारी जीव, बीजा कर्मरहित ते सिद्धना जीव, ए बे प्रकारना जीव तिर्थंकरे कह्या छे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य? ए बे प्रकारना जीव ते मांही सिद्धना जीव घणे प्रकारे तिर्थंकरे कह्या छे, ते हुं तुजने कहुं छुं ते तुं सांभळ??? ॥ ४९ ॥

अर्थः—इ० स्त्री मरीने सिद्ध थाय पु० पुरुष मरीने सि० सिद्ध थाय य० वळी । त० तेमज पुरुष य० वळी न० नपुंषक मरीने सिद्ध थाय । स० स्वलिंगे ते यतिने वेषे लिंगे सिद्ध थाय । अ० अनेरे संन्यासीने लिं० वेषे सिद्ध थाय य० वळी । गि० गृहस्थने लिं० वेषे मरीने सिद्ध थाय त० तेमज थाय य० वळी ॥ ५० ॥

मूलः—इत्थी पुरिससिद्धा य तहेव य नपुंसगा ।
सलिङ्गे अन्नलिङ्गे य गिहिलिङ्गे तहेव य ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—१ स्त्री मरीने सिद्ध थाय, २ पुरुष मरीने सिद्ध थाय, ३ नपुंशक मरीने सिद्ध थाय, तेमज ४ स्वलिंगे सिद्ध ते साधुने वेशे सिद्ध थाय, ५ अन्यलिंगे सिद्ध ते सन्यासी प्रमुखना अनेरे वेशे सिद्ध थाय, तेमज ६ ग्रहस्थलिंगे ते ग्रहस्थने वेशे सिद्ध थाय (इहां अन्यलिंगे ने ग्रहस्थलिंगे सिद्ध थाय, पण अन्यमतीने ग्रहस्थी सिद्ध न थाय एम समजवुं) ॥ ५० ॥

अर्थः—उ० उत्कृष्टी उ० पांचसे धनुषनी अवगाहनाना सिद्ध थाय य० वळी । ज० जघन्य बे हाथनी

अर्थः—बा० बादर जे० जे उ० वळी प० पर्याप्ता ॥ दु० बे प्रकारे ते० ते बादर वनस्पतीना जीव वि० कह्या भगवंते ॥ सा० अनंता जीव ते साधारण स० शरिरवंत छे एक शरिरमांहि अनंता जीव रहेछे य० वळी प० बीजा प्रत्येक ॥ शरीवंत जीव छे य० वळी त० तेमज य० वळी ॥ ९४ ॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिया ।
साहारणसरीरा य पत्तेगा य तहेव य ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः—जे बादर पर्याप्ता वनस्पतीना जीव ते बे प्रकारे, ते एक साधारण शरीरवाळा अने बीजा प्रत्येक शरीर वाळा, साधारण शरीर वाळा ते ऐकेक शरीरे अनंता जीव होय ते, बीजा प्रत्येक शरीर वाळा ते एकेके शरीरे अकेको जीव होय ते, ए बे भेद जाणवा ॥ ९४ ॥

अर्थः—प० प्रत्येक जुदा जुदा स० शरीरना धणी ॥ अणे० घणे प्रकारे ते० ते प० कह्याछे रु० आंबादिक १ ॥ गु० रिंगणी प्रमुख २ य० वळी गु० वनमालति प्रमुख ३ य० वळी ल० चंपकलतादिक ४ ॥ व० तुबडी प्रमुख वली ५ त० त्रणा ६ त० तेमज ॥ ९५ ॥

मूलः—पत्तेगसरीराओ णेगहा ते पकित्तिया ।
रुक्खा गुच्छा य गुम्मा य लया वल्ली तणा तहा ॥ ९५ ॥

गाथा ९५ भावार्थः—प्रत्येक ते जुदा शरीरना धणी जीव घणे प्रकारे कह्याछे, १ रुखना बे भेद ते एक बीयाने, २ बहुबीया, एक बीया ते जे फळमां एक बीज होय ते आंबा प्रमुख अने बहु बीया ते जे फळमां घणांज बीया होय

पुरिसेसु य अट्ठसयं समएणेगेण सिज्झई ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—पुरुष नपुंपक (इहां जन्म नपुंपक समजवा नहि पण कर्तव्य नपुंषक समजवा) ने वेषे, एक समय १० जीव सिद्ध थाय, स्त्रीने वेपे एक समय उत्कृष्टा २० जीव सिद्ध थाय, पुरुषने वेपे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५२ ॥

अर्थः—च० चारजीव उत्कृष्टा य० वळी गि० ग्रहस्थ लिं० लिंगने विषे एक समये सिज्झे अ० सन्यासी प्रमुख अन्य लिंगने विपे उतकृष्टा द० दस जीव एकसमे सिज्झे य० वळी स० स्वलिं० लिंङ्ग यतीने लिंगे अ० एकसो उपर आठ उतत्कृष्टा एक समे सिज्झे स० समय ए० एके सि० सिज्झे ॥ ५३ ॥

मूलः—चत्तारि य गिहलिङ्गे अन्नलिङ्गे दसेव य ।
सलिङ्गेण अट्ठसयं समएणेगेण सिज्झई ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—ग्रहस्थने वेपे एक समय उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, अन्यलिंगने वेशे एक समय उत्कृष्टा १० जीव सिद्ध थाय, स्वलिंगे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५३ ॥

अर्थः—उ० उत्कृष्टी पांचसे धनुषनी उ० अवगाहनाना जीव य० वळी । सि० उत्कृष्टा सिझे तो जु० थाय एक समय दु० बे जीव सिझे । च० चार जीव ज० जघन्य बे हाथनी अवगाहनाना जीव उत्कृष्टा एक समय सिझे (ज० जवना) म० मध्यनीपरे अवगाहनाना जीव अ० उत्कृष्टा एकसो आठ सीझे ॥ ५४ ॥

मूलः—उक्कोसोगाहणाए य सिज्झन्ते जुगवं दुवे ।

लसण कं० कांदा ए बे कंदमुलनी जाति य०वळी कं०कन्दली ए पण कंदमुल य०वळी कु०कुडुव ए कंदमुल ॥९८॥

मूलः—हरिली सिरिली सस्सिरिली जावई केयकन्दली ।
पलण्डुलसणकन्दे य कन्दली य कुडुवए ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—हीरली, सीरली, सीसरली ए त्रणे कंदमुळनी जाती, जावय, केइ कंदली, पलंडु, लसण, कांदा (डुंगळी), कंदळी अने कुडुव ॥ ९८ ॥

अर्थः—लो० लोहिणी थी० ए पण कंदमुलनी जाति । तु० एपण कंदमुल य० वळी त० तेमज य० वळी क० कृष्नकंद य० वळी व० वज्रकंद ए य० पण कंदमुल कं० कंदमुल सू० सूरण त० तेमज ॥ ९९ ॥

मूलः—लोहिणीहूय थीहूय तुहगा य तहेव य ।
कण्हे य वज्जकन्दे य कन्दे सूरणए तहा ॥ ९९ ॥

गाथा ९९ भावार्थः—लोहिणी, हुंयथी नामे कंद, कुहगाय नामे कंद तेमज कृष्ण कंद, वज्रकंद, सुरणकंद ॥९९॥

अर्थः—अ० अश्वकर्ण ए पण कंदमुल य० वळी बो० जाणवो ॥ सी० सीहकार्णि ए पण कंदमुल त० तेमज य०वळी मुसु० ए पण कंदमुल य०वळी ह०नीली हलदर पण कंदमुल य० वळी ॥ णे० घणे प्रकारे ए० ए आदि देइने ॥१००॥

मूलः—अस्सकण्णी य बोधव्वा सीहकण्णी तहेव य ।
मुसुण्ढी य हलिद्दा य णेगहा एवमायओ ॥ १०० ॥

गाथा १०० भावार्थः—अश्वकर्णि नामे कंद, सिंहकार्णि नामे कंद, मुसठी नामे कंद, लीलीहळदर कंद

अर्थः—क० किहां प० हणाणा उपरे जाता खलाणा सि० सिद्ध । क० किहां सि० सिद्ध प० रह्याछे ॥ क० अने किहां बो० शरीर च० छांडिने । क० किहां ग० जइने सि० सिझे ॥ ५६ ॥

मूलः—कहिं पडिहया सिद्धा कहिं सिद्धा पइट्ठिया ।
कहिं बोन्दिं चइत्ताणं कत्थ गन्तूण सिज्झई ॥ ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—उपर जतां सिद्ध किहां खलाणा (अटक्या) छे, सिद्ध किहां रह्या छे, किहां शरीर छांडीने कीहां जइने सिद्ध थाय ॥ ५६ ॥

अर्थः—आ० अलोकने विषे प० खलाणा उपर जाता सि० सिद्धा लो० लोकना अग्र मस्तकने विषे य० वळी प० रह्याछे सिद्ध इ० इहां तिरछालोकने विषे बो० मनुष्य संबंधो शरीर च० छांडीने ॥ त० तिहां आगळ ग० जाइने सि० सिद्ध थाय ॥ ५७ ॥

मूलः—आलोए पडिहया सिद्धा लोयग्गे य पइट्ठिया ।
इहं बोन्दिं चइत्ताणं तत्थ गन्तूण सिज्झई ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—उपर जतां अलोकने विषे सिद्ध खलाणा छे, लोकाग्रना मस्तकने विषे सिद्ध रह्या छे, इहां त्रीछालोकने विषे मनुष्य संबंधीयुं शरीर छांडीने तिहां लोकाग्रे जइने सिद्ध थाय ॥ ५७ ॥

अर्थः—बा० बार जो० जोजन ॥ स० सर्वार्थसिद्ध विमानथकी उ० उपर भ० छे ॥ ई० ईसीपभारा ना० नामे सिद्धासिला छे उ० वळी ॥ पु० ते पृथ्वी छ० छत्रने सं० आकारे ॥ ५८ ॥

पण छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १०२ ॥

अर्थः–द० दस चे० पुर्णे स० सहस्र । वा० वरस । उ० उतकृष्टि स्थिति (भ० होय) । प० लीलफुल निगोदिया व० वनस्पति कायनुं आ० आउषुं । अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ १०३ ॥

मूलः–दस चेव सहस्साइं वासाणुकोसिया पणगाणं ।
वणस्सईणं आउं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १०३ ॥

गाथा १०३ भावार्थः–तेनी भवस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्त ने उत्कृष्टि १०००० हजार वर्षनी होय ॥१०३॥

अर्थः–अ० अनंतो काल उ० उतकृष्टि स्थिति ॥ अंतो० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य आंतरु जाणवुं काय०एकाय ठि० स्थिति प० लीलफुल निगोदियादिक अनंत कायनी । तं०ते का० अनंतकायने तु०वळी अ० अणमुकतोथको ॥१०४॥

मूलः–अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
कायठिई पणगाणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १०४ ॥

गाथा १०४ भावार्थः–तेनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टी अनंताकाळनी होय, ए नीलफुल निगोदियादिक अनंतकायना जीव अनंतकायनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १०४ ॥

अर्थः–अ० असंख्याता कालनुं उ० उतकृष्टुं आंतरु जाणवुं । अ० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य आंतरु जाणवुं ॥ वि० छांडेथको स० पोताना का० वनस्पतीकायनी काया । प० नीलफूल प्रमुख अनंत काय जी०

गाथा ६० भावार्थः–ते सिद्धसिला मध्य भागे आठ योजननी जाडीछे, तिहां मध्य भागे आठ योजननी लांबी अने आठ योजननी पहोळीछे, पछी थोडी थोडी हाणी पामती पातळी थती छेडे मांखीनी पांख करतां पण पातळीछे ॥६०॥

अर्थः–अ० अर्जुननामा धोळा सु० सुवर्ण म० मय ॥ सा० ते पु० पृथ्वी नि० निर्मली छे स०स्वभावे उ० चितासमा छ० छत्रने । सं० आकारे छे य० वळी ॥ भ० कही जि० तिर्थंकर महाराजे ॥ ६१ ॥

मूलः–अज्जुणसुवण्णगमई सा पुढवी निम्मला सहावेण ।
उत्ताणगछत्तगसंठिया य भणिया जिणवरेहिं ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थः–ते पृथ्वी स्वभावेज अर्जुन नामे धोळा सुवर्णमय निर्मळ छे, अने चता (समा) छत्रने आकारे तिर्थंकरे कही छे ॥ ६१ ॥

अर्थः–सं० शंख अने अ० अंकनामा रत्न कु० मचकुंद फुल सं० सरिखी । प० धोली ॥ नि० निर्मल सु० भली छे । सी० छे जो० एक योजन प्रमाणे त० तिहांथी सिद्धसिलाथी । लो० लोकनो । अ० अंत छेहडो उ० वळी वि० कह्यो तिर्थंकरे ॥ ६२ ॥

मूलः–सङ्खङ्ककुन्दसंकासा पण्डुरा निम्मला सुहा ।
सीयाए जोयणे तत्तो लोयन्तो उ वियाहिओ ॥ ६२ ॥

गाथा६२भावार्थः–ते सिद्ध सिला, शंख, अंक नामे रत्न अने मचकुंदना फुल सरीखी भली निर्मळी धोळीछे, तेसिद्ध सिलाथी एक जोजन प्रमाणे लोकनो छेडो तिर्थंकरे कह्योछे. (अर्थात सिद्ध सिलाथी एक जोजन प्रमाणे सिद्ध

इत्तो उ तसे तिविहे वुच्छामि अणुपुव्वसो ॥ १०७ ॥

गाथा १०७ भावार्थः-ए पुर्वोक्त त्रण प्रकारे स्थावर जीव संक्षेपे कह्या, ए स्थावर जीव कह्या पछी हवे त्रस जीव त्रण प्रकारे अनुक्रमे कहीशुं ? ? ? ॥ १०७ ॥

अर्थः-ते० तेउकाय वा० वाउकाय य० वळी बो० जाणवा ॥ ओ० मोटा य० वळी त० त्रस बेंद्रियादिक त० तेमज ॥ इ० ए पुर्वे कह्या ते । त० त्रसजीव । ति० त्रण प्रकारे ॥ ते० तेहना भे० भेद सु० सांभळ हे शिष्य । मे० मुजने कहेता थका ॥ १०८ ॥

मूलः-तेऊ वाऊ य बोधवा ओराला य तसा तहा ।
इच्चेए तसा तिविहा तेसिं भेए सुणेह मे ॥ १०८ ॥

गाथा १०८ भावार्थः-१ तेउकाय, २ वाउकाय, ३ तेमज मोटा त्रस जीव बेइंद्रियादिक ते त्रण प्रकारे त्रस जीव कह्या, हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? तेहना भेद हुं कहीश, ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ १०८ ॥

अर्थः-हवे तेउकाय द्रव्यथी कहे छे । दु० बे प्रकारे ते० तेउकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने बा० बादर त० तेमजवळी ॥ प० पर्याप्ता अने अ० अपर्याप्ता । ए० एम ए० ए दु० बे प्रकारे पु० वळीकह्या ॥१०९॥

मूलः-दुविहा तेऊजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १०९ ॥

गाथा १०९ भावार्थः-हवे तेउकाय द्रव्यथी कहे छे, तेउकायना जीव बे प्रकारे ते सुक्ष्म ने बादर

गाउए १ जोजन थाय, ए प्रमाणांगुळना जोजननुं मान कह्युं; हवे उत्सेधांगुळना कोशनुं मान कहे छे, अनंता सुक्ष्म परमाणुंआ भेळा करिये तेवारे एक व्यवहारी परमाणुं थाय तथा जाळीने विषे रह्या सुर्यना किरण तेमां रह्या जे व्यवहारी परमाणुं ते तरवार प्रमुख शस्त्रनी तिक्षग धाराए करी छेदाय भेदाय नहि तथा अग्निमांही थइने जाय, पण बळे नहि तथा पुष्करावर्त महा मोटा मेघ मांही थइने जाय पण पलळे नहि तथा महागंगा नदीनो प्रवाह उंचो चुल हेमवंत पर्वतथी पडे छे ते प्रवाह साहमो चाल्यो जाय, पण खळाय नहि, घात पामे नहि तथा पाणीना आवर्तन तथा बिंदुआ मांही रहे पण तीहां सडी गळीने पाणी थाय नहि, ते अति तिक्षण शस्त्रे करीने देवतानी शक्तिए छेदतां भेदतां एक खंडनो वीजो खंडन थाय तेने केवळ ज्ञानी परमाणुं कहेछे, एहवा अनंता व्यवहारी परमाणुं एकठा थाय, तेवारे एक उष्ण सन्नियो (उष्णतानो बारीक रजकण) थाय, आठ उष्णसन्निये एक सणसन्नियो (ठंडकतानो बारीक रजकण) थाय, आठ सण सन्नियेएक उर्द्ध रेणु (रज) थाय, आठ उर्द्धरेणुए एक त्रण रेणुं बे इंद्रीयादीक त्रस जीवने चालतां रज उडे ते थाय, आठ त्रस रेणुए एक रथ रेणुं ते रथादीक हिंडतां रज उडे ते थाय, आठ रथ रेणुए देवकुरु उत्तरकुरु जुगळीया मनुष्यना एक वाळाग्रनुं जाडपणुं थाय, देवकुरु, उत्तरकुरुना आठ वाळाग्रे एक हरीवास, रम्यक वास क्षेत्रना जुगळीयाना वाळाग्रनुं जाडपणुं थाय, हेमवय, एरणवय क्षेत्रना युगळीयाना आठ वाळाग्रे पुर्व पश्चिम महावीदेहना मनुष्यना एक वाळाग्रनुं जाडपणुं थाय, पुर्व पश्चिम महावीदेहना आठ वाळाग्रे भरत इरवतना मनुष्यना एक वाळाग्रनुं जाणपणुं थाय, एहवा आठ वाळाग्रे एक लिख थाय, आठ लिखे एक जुं थाय, आठ जुंए एक जवमध्य थाय, आठ जवमध्ये एक

जाणवी, सुक्ष्म अग्नीनो एकज भेद छे, पण घणा भेद तिर्थंकरे कह्या नथी ॥ १११ ॥

अर्थः—हवे तेउकाय क्षेत्रथी कहे छे सु० सुक्ष्म तेउकायना जीव स० सर्वलोकमां व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे० एक देशने य० विषे । बा० बादर तेउकाय छे । इ० ए हवे कह्या पछे का० कालनो । वि० विभाग तु० वळी ते० ते अग्नीनो । वु० हुं कहिश च० च्यार प्रकारे छे ॥ ११२ ॥

मूलः—सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउव्विहं ॥ ११२ ॥

गाथा ११२ भावार्थः—हवे तेउकाय क्षेत्रथी कहे छे, सुक्ष्म तेउकायना जीव सर्व लोकमांहि व्यापी रह्या छे अने बादर तेउकाय ते लोकना एक देशनेविषे रह्या छे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य? ए क्षेत्रथी विचार कह्या पछी हवे ते अग्नीना काळनो विभाग चार प्रकारे हुं कहीश ??? ॥ ११२ ॥

अर्थः—हवे कालथी कहेछे । सं० छतां प० आश्री अ० अनादि कालनाछे अग्नी कायना जीव । अ० अने सदाय अग्नी हशे पण छेहडो आवे नहि ॥ वि० य० वळी ठि० भवस्थिति कायस्थिति आउषानी स्थिति प० आश्री-जोता सा० आदिसहित छे ॥ स० आउखुं पुरुं थाय तेवारे ॥ अंतसहित वि० य० वळी पण छे ॥ ११३ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ ११३ ॥

गाथा ११३ भावार्थः—हवे तेउकाय काळथी कहे छे, अग्नीना जीव छता आश्री अनादिकाळना छे

य० वळी सि० मोक्ष रुपणी उ० अवगाहना सिद्धनी भ० होय ॥ ६५ ॥

मूलः—उस्सेहो जस्स जो होइ भवम्मि चरिमम्मि उ ।

तिभागहीणो तत्तो य सिद्धाणोगाहणा भवे ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—छेला मनुष्यना भवने विषे जेटली शरीरनी उंचाइ होय तेहना त्रण भाग करीए ते मांहेना एक भाग वर्जिने बे भाग जेटली सिद्ध भगवंतनी अवगाहना होय ॥ ६५ ॥

अर्थः—ए० एक कोइक सिद्ध सा० आदिसहितछे । अ० छेडारहितछे वि० य० वळी ॥ पु० घणा समस्त आश्री जोइए तो अ० अनादिकालना छे अ० छेडो पण नथी वि० य० वळी ॥ ६६ ॥

मूलः—एगत्तेण साईया अपज्जवसिया वि य ।

पुहुत्तेण अणाइया अपज्जवसिया वि य ॥ ६६ ॥

गाथा ६६ भावार्थः—एक सिद्ध आश्री आदी सहीतछे ने अंत रहीतछे ने घणा सिद्ध आश्री आदीअंत रहीतछे ॥६६॥

अर्थः—अ० सिद्ध अरुपीछे जी० आंतरारहित जीवना प्रदेशछे घ० घणापणे । ना० केवलज्ञान अने दं० केवलदर्शन तेह स० सहित । अथवा तेहज ज्ञान दर्शननी संज्ञा छे जेहने ॥ अ० अतुल सु०सुख सं०पाम्या छे उ० उपमा ज० जे सुखनी न० नथी जगतमां कोइ पण उ० वळी ॥ ६७ ॥

मूलः—अरूविणो जीवघणा नाणदंसणसन्निया ।

अतुलं सुहसंपन्ना उवमा जस्स नत्थि उ ॥ ६७ ॥

गाथा ११८ भावार्थः—हवे वायुकाय द्रव्यथी कहे छे, वायुकायना जीव बे प्रकारे, ते सुक्ष्म ने बादर तेमज तेना पण बे भेद, अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ॥ ११८ ॥

अर्थः—बा० बादर जे० जे वायुकायनां जीव उ० वळी प० पर्याप्ता पं० पांच प्रकारे ते० ते प० आश्री कह्या ॥ उ० रहिरहिने वाय म० वंटोळीयो आवे छे ते । घ० घनोदधिने हेठे घनवाय छे ते घनवाय गु० गुंजारसब्दकरे ते गुंजवाय । सु० थोडो थोडो वायते सुधवाय य० वळी ॥ ११९ ॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता पञ्चहा ते पकित्तिया ।

उक्कलिया मण्डलिया घणगुञ्जा सुद्धवाया य ॥११९॥

गाथा ११९ भावार्थः—बादर वायुकाय पर्याप्ता जीव ते पांच प्रकारे कह्या ते १ ऊकलीयो वायु ते रही रहीने वाय, २ मंडळीयो वायु ते वंटोळीयो आवे छे ते, ३ घनोदधीने हेठे जे घनवायु छे ते घनवायु, ४ गुंजारव शब्द करे ते गुंजावायु, ५ थोडो थोडो वाय ते शुद्ध वायु ॥ ११९ ॥

अर्थः—सं०तृणादिक बीजेठामे लेइनाखे ते संवर्तक वा०वायछे वा०वळी ॥ अणे० घणे प्रकारे ए०ए आ० आदि देईने। ए० एकज प्रकारेछे सुक्ष्म वायु घणा प्रकारना नथी। सु० सुक्ष्म वायुना जीव त०ते वि० कह्या भगवंते ॥१२०॥

मूलः—संवट्टगवाते वा णेगहा एवमायओ ।

एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ १२० ॥

गाथा १२० भावार्थः—६ तृणादिक बीजे ठामे लेई नाखे ते संवर्तक वायु इत्यादिक घणा प्रकारना

तसा य थावरा चेव थावरा तिविहा तहिं ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः—हवे संसारी जीवनुं स्वरुप कहे छे, संसार मांही रह्या, ते संसारी जीव बे प्रकारे तिर्थंकरे कह्या छे, ते एक त्रस जीवने बीजा स्थावर जीव तेमांही जे स्थावर जीव ते त्रण प्रकारे छे ॥ ६९ ॥

अर्थः—हवे थावरना त्रण प्रकार कहे छे ॥ पु० पृथ्वी आ० अपकाय जी० जीव य० वळी । त०तेमज य० वळी व० वनस्पतिना जीवं ॥ इं० एहवा एं था० थावर जीव ति० त्रण प्रकारे ॥ ते० तेहना भे० भेद सु० सांभळो ॥ मे० मुजने कहेता थका ॥ ७० ॥

मूलः—पुढवी आउजीवा य तहेव य वणस्सई ।
इच्चेव थावरा तिविहा तेसिं भेए सुणेह मे ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः—१ पृथ्वी काय, २ अपकाय, ३ वनस्पती काय, ए त्रण प्रकारे स्थावर जीवकह्या, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए त्रणना भेद हुं तुजने कहुं छुं, तेनुं सांभळ ! ! ! ॥ ७० ॥

अर्थः—हवे द्रव्यथी पृथ्वीना भेद कहेछे दु० बे प्रकारे उ०वळी पु० पृथ्वीना जी० जीव ॥ सु० सुक्षम अने । वा० बादर त० तेमज ॥ प० एक पर्याप्ता ॥ अ० बीजा अपर्याप्ता ॥ ए० ए दु० बे प्रकारे पु०कह्या तिर्थंकर माहाराजे ॥७१॥

मूलः—दुविहा उ पुढवीजीवा सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः—हवे पृथ्वीना द्रव्यथी भेद कहे छे, पृथ्वीना जीव बे प्रकारे, ते सुक्ष्मने बादर, तेना

बादर वायु कह्या छे ने सुक्ष्म वायुना जीवनो तो एकज प्रकार छे पण घणा प्रकार तिर्थंकरे कहेल नथी ॥ १२० ॥

अर्थः—सु० सुक्ष्म वायुना जीव । स० सर्वलोकमांहि व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे० एक विभागे य० वळी बा० बादर बायुकायना जीव छे ॥ इ० ए विचार कह्या पछी का० कालनो । वि० विभाग तु० वळी ते० ते वायुकायनो वु० हुं कहिस च० चार प्रकारे ॥ १२१ ॥

मूलः—सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउव्विहं ॥ १२१ ॥

गाथा १२१ भावार्थः—हवे क्षेत्रथी कहे छे, सुक्ष्म वायुकायना जीव सर्व लोकमांही व्यापी रह्या छे अने लोकना एक देशने विषे बादर वायुकायना जीव रह्या छे, ए क्षेत्रथी विचार कह्या पछी गुरु कहेता हवा, हे शिष्य? वायुकायना जीवनो काळथकी चार प्रकारे विचार कहीशुं ॥ १२१ ॥

अर्थः—सं० छता प० आश्री अ० वायुकायना जीव अनादि काळना छे । अ० वायुकायना जीवनुं अंतपण नथी सदाहोय वि० य० वळी ठि० भवस्थितिकायस्थिति आउखानी स्थिति प० आश्री । सा० आदि सहित छे स० आउखुं पुरुंथाय तेवारे अंतसहित वि० य० पण छे ॥ १२२ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाइया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १२२ ॥

गाथा १२२ भावार्थः—हवे काळथी विचार कहे छे, छता आश्री वायुकायना जीव अनादिकाळना

प्रमुख ३ । य० वळी उ० पाषाण ॥ क० कटका ४ ॥ सि० मोटा पाषाणनी शिला ५ ॥ य० वळी लो० समुद्रनो लोण ६ ॥ ऊ० ऊप खारी धुळ ७ ॥ अ० लोढ ८ ॥ त० तरुयो ९ ॥ त० त्रांबुं १० ॥ सी०सीसुं ११ ॥ रु० रुपुं १२ ॥ सु० सुवर्ण १३ ॥ य० वळी व० वज्र हीरानी जाती १४ य० वळी ॥ ७४ ॥

मूलः—पुढवी य सक्करा वालुया य उवले सिला य लोणूसे ।
अय-तउय-तम्ब-सीसग-रुप्प-सुवण्णे य वइरे य ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः—१ खाणनी माटी, २ मरडीया कांकरा, ३ नदी प्रमुखनी वेळु, ४ पाषाणना कटका, ५ मोटा पाषाणनी सीला, ६ समुद्रादीकनुं लुण, ७ ऊस ते खारी धुळ, ८ लोढुं, ९ त्रांबु, १० तरुऊ, ११ सीसुं, १२ रुपुं, १३ सुवर्ण, १४ वज्रहीरा ॥ ७४ ॥

अर्थः—ह० हरियाल १५ ॥ हिं० हिंगलो १६ ॥ म० मणशिला १७ ॥ सा० रतननी जाति १८ ॥ ज० सरमुं १९ ॥ प० प्रवाला २० ॥ अ० आभ्रुया जलकोस २१ ॥ अ० आभ्रुयासहित धुली २२ ॥ बा० ए बादर पृथ्वी-कायना भेद म० हवे मणिना वि० भेद कहे छे ॥ ७५ ॥

मूलः—हरियाले हिङ्गुलए मणोसिला सासगंजण-पवाले ।
अब्भपडलब्भवालुय बायरकाए मणिविहाणे ॥ ७५ ॥

गाथा७५भावार्थः—१५ हडताळ, १६हींगळो, १७मणसील, १८ रत्ननी जात; १९ सरमो, २०प्रवाळां, २१ आभ्रुया जळकोश, २२ आभ्रुआ सहीत धुळ, ए २२ बादर पृथ्वी कायना नाम कह्या, हवे मणीना भेद कहेछे ॥७५॥

छांडे थके स० पोतानी । का० काया । वा० वायुकायना जी० जीवने । अ० वायुकायपणे उपजवानुं एटलुं आंतरु पडे ॥ १२५ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए वाऊजीवाण अन्तरं ॥ १२५ ॥

गाथा १२५ भावार्थः—पोतानी वायुकायनी काया छांडेथके, वायुकायना जीवने फरी वायुकाय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने उत्कृष्टु अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १२५ ॥

अर्थः—ए० ए वायुकायना भेद व० वर्ण थकी चे० पूरणे । गं० गंध थकी र० रस थकी । फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ १२६ ॥

मूलःएएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १२६ ॥

गाथा १२६ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए वायुकायना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थानथकी हजारो भेद छे, ए तेउकाय ने वायुकायने त्रसना भेदमां गणेल छे, ते ए बे चाले छे ते आश्री छे, बाकी तो स्थावरज छे ॥ १२६ ॥

अर्थः—ओ० मोटा त० त्रस जीव बे इंद्रियादीक जे० जे उ० वळी ॥ च० चार प्रकारे ते० ते प० कह्या भगवंते । बे० बेइंद्रि ॥ ते० तेइंद्रि ॥ च० चोरिंद्रि । पं० पंचेद्रि चे० पुरणे ॥ १२७ ॥

ए०एक प्रकारे अ०फेरनथी घणेप्रकारे नथी सु०सुक्ष्म प्रथ्वीनाजीव त०तिहांप्रथ्वीनाभेदमांहि वि०कह्यातिर्थंकरे ॥७८॥

मूलः—एए खरपुढवीए भेया छत्तीसमाहिया ।

एगविहमनाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः—ए सर्व ३६ भेद कठण पृथ्वीना तिर्थंकरे कह्या छे अने सुक्ष्म पृथ्वीना जीवंते एकज भेदे छे, तेनो वीजो भेद नथी, ए सुक्ष्म प्रथ्वीना जीव ते, ए पृथ्वीना पुर्वोक्त भेद मांहीज तिर्थंकरे कह्या छे, ए द्रव्यथी प्रथ्वीना भेद कह्या ॥ ७८ ॥

अर्थः—हवे खेत्रथी कहेछे सु० सुक्ष्म पृथ्वीकायना जीव। स० सर्व लो०लोकना मांहे व्यापी रह्याछे। लो०लोकना ए० एक देशविभागे य०वळी। वा० बादर पृथ्वीकायना जीवछे। इ० सुक्ष्म बादर पृथ्वीकायना भेद कह्या पछी का० हवे काळना वि० भेद कहेछे तु० वळी। ते० ते कालना भेद वु० कहिशुं च० चार प्रकारे ॥ ७ ९ ॥

मूलः—सुहुमा सवलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।

इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ ७९ ॥

गाथा७९.भावार्थः—सुक्ष्म पृथ्वीकायना जीव सर्व लोकमांही व्यापी रह्याछे अने बादर पृथ्वीकायना जीव ते लोकना एक देशने विषेछे, ए क्षेत्रथी सुक्ष्म ने बादर पृथ्वीकायना भेद कह्या, हवे काळना भेद चार प्रकारे कहेछे ॥७९॥

अर्थः—सं०सुक्ष्म बादर पृथ्वीकायना जीवछता प० आश्री। अ० अनादिकाळनाछे। अ० छेहडो नथी। ठे०य०वळी ठि०आउखा प०आश्री सा०आदिसहितछे॥ स० आउखानो छेडो आवे ते भणी अंतसहितछे वि०य० वळी॥८०॥

गाथा १२९ भावार्थः—विष्ठामांहि उपजे ते करमीया, सोमंगळ नामे एटले अळसीया, एळ घणा कांटा एकठा करीने अंगळी सरीखुं घर बनावीने ते मांही रहे ते, जेहतुं वांसळी सरिखुं मुख छे ते वांसीमुहा कहीए, छीप, शंख, तेमज नाना शंखला अथवा नानी छीप ॥ १२९ ॥

अर्थः—पल्लो० पल्लुक बे इंद्रीजाति । अ० ए पण बेइंद्रिनी जाति चे० पुरणे । त० तेमज य० वळी व० कोडा ॥ ज० जलो जा० बेइंद्रीनी जाति चे० पुरणे । चं० चंदणीया य० वळी त० तेमज य० वली ॥ १३० ॥

मूलः—पल्लोया णुल्लया चेव तहेव य वराडगा ।
जल्लगा जालगा चेव चन्दणा य तहेव य ॥ १३० ॥

गाथा १३० भावार्थः—काष्ट कीडी नामे धुणनी जाती (काष्टने खाय ते), कोडा, जळो, दुष्ट रक्तकर्षण तेमज चांदणीया नामे ॥ १३० ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे बे० बेइंद्रि ए० ए पुर्वे कह्या ते अ० घणे प्रकारे ए० ए कह्या ते आ० आदि देइने ॥ हवे षेत्रथी कहेछे लो०लोकने ए०एक दे०विभागेछे ते० ते स० सर्व न०नथी स० संत्रला बेइंद्रि वि० कह्या ॥१३१॥

मूलः—इइ बेइन्दिया एए णेगहा एवमायओ ।
लोगेगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया ॥ १३१ ॥

गाथा १३१ भावार्थः—ए पुर्वोक्त घणा प्रकारना बेइंद्री जीवछे ए द्रव्यथी कह्या, हवे क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व बेइंद्री जीव लोकना एक देश (विभाग) ने विषे रह्या छे पण सर्व लोकने विषे बेइंद्री जीव नथी कह्या ॥ १३१ ॥

करे, पृथ्वीकायमांथी मरीने वळी पृथ्वीकायमांहीज उपजे ते पृथ्वीनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी असंख्याता काळनी (अर्थात ए पृथ्वीकायनी काया नमुंके तो एटला काळ सुधी रहे एत्रीजो भेद कह्यो॥८२॥

अर्थः—अ० अनंता का० काळनुं आंतरुं पडे पृथ्वीनुं भव पामवाआश्री उ० उत्कृष्टो ॥ अं० अंतरमुहुर्त ज०जघन्य आंतरुं ॥ वि० छांडेथके ॥ स० पोतानी पृथ्वी का० काया ॥ पु० पृथ्वीना जी० जीवने अ० प्रथ्वीनो भव पामवो उत्कृष्टो अनंतकालनुं आंतरु पडे ॥ ८३ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए पुढविजीवाण अन्तरं ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—पोतानी पृथ्वीकायनी काया छांडये थके फरी पृथ्वीनो भव पामवा आश्री आंतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्त अने उत्कृष्टुं अनंता काळनुं ए काळथी चोथो भेद कह्यो ॥ ८३ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे ॥ ए० ए पृथ्वीकायना जीव व० वर्णथकी चे० पुरणे गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्त होय ॥८४॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए पृथ्वीकाय जीवना वर्ण थकी, गंध थकी, रस थकी, स्पर्श थकी, संस्थान थकी हजारो भेद थाय ए पृथ्वीकायनुं स्वरुप कह्युं ॥ ८४ ॥

बेइन्दियकायठिई तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १३४ ॥

गाथा १३४ भावार्थः—बेइंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंत मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी संख्याताकाळनी, बेइंद्री कायना जीव बेइंद्रीनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥१३४॥

अर्थः—अ० अनंता का० कालनुं उ० उत्कृष्टुं आंतरु पडे अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति । बे० बे इंद्रि जी० जीवने । अ० बे इंद्रिपणुं पामवानुं एटलुं आंतरु पडे च० वळी वि० कह्युं वीतरागे ॥ १३५ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

बेइन्दियजीवाणं अन्तरं च वियाहियं ॥ १३५ ॥

गाथा १३५ भावार्थः—पोतानी बेइंद्री कायनी काया छांडयेथके बेइंद्री कायना जीवने फरी बेइंद्री काय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १३५ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे । ए० ए बेइंद्री जीवना भेद व० वर्ण थकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी र० रसथकी । फा० फरस थकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा०वळी ॥ वि० भेदना स० सहस्र होय ॥१३६॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १३६ ॥

गाथा १३६ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए बेइंद्री जीवना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थानथकी हजारो भेद थाय छे ॥ १३६ ॥

वि० कह्या तिर्थंकरे ॥ सु० सुक्षम अपकायना जीव ॥ स० सर्व लो०. लोकमांहि व्यापी रह्या छे लो० लोकना दे० एक विभागने विषे छे य० वळी । वा० वादर अपकायना जीव ॥ ८७ ॥

मूलः—एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः—सुक्ष्म अपकायनो एकज भेद छे पण घणा प्रकारे नथी ते अपकायना भेद मांहीज तिर्थंकरे कहेल छे, ए द्रव्यना अपकायथी भेद कह्या, हवे क्षेत्रथी कहेछे, सुक्ष्म अपकायना जीव सर्व लोक मांही व्यापी रह्या छे अने लोकना एक देशने विषे वादर अपकायना जीव कह्या छे ए क्षेत्रथी कह्युं ॥ ८७ ॥

अर्थः—हवे अपकाय कालथी कहे छे । सं० छता प० आश्री अ० अनादिकाळनाछे अपकायना जीव ॥ अ० छेहडो पण नथी ए अपकायनुं वि० य० वळी ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदिसहित छे । स० स्थितिनो छेहडो आवे ते भणी अंतसहित वि० य० पण छे ॥ ८८ ॥

मूलः—सन्तइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः—हवे काळथी अपकाय चार प्रकारे कहे छे, छतां आश्री अनादी काळना अपकायना जीव छे तेनो अंत नथी, स्थिति आश्री आदी सहीतछे, तेमज अंत सहीत पणछे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥८८॥

अर्थः—स० सात स० सहश्र ॥ वा० वरस । उ० उत्कृष्टि भ० होय । आ० आउखानी ठि० स्थिति

सदावरी य गुम्मी य बोधवा इन्दगाइया ॥ १३९ ॥

गाथा १३९ भावार्थः—कपास नामे, अठीमिंजा नामे ने दुकूनामे, समीजगा नामे, सदावरीय नामे, गुमीय नामे, इंद्रगाय नामे ॥ १३९ ॥

अर्थः—इ० ममोला आ० आदे देइने । अणे० घणे प्रकारे ए० ए आ० आदि देइने । हवे षेत्रथी कहेछे लो०लोकने ए० एक । दे०विभागे ते०ते स०सघलाए न० नथी स०सर्व लोकने विषे वि०कह्या भगवंते ॥१४०॥

मूलः—इन्दगोवगमाईया णेगहा एवमायओ ।
लोगेगदेसे ते सधे न सवत्थ वियाहिया ॥ १४० ॥

गाथा १४० भावार्थः—ममोलो नामे इत्यादि घणा प्रकारना तेइंद्री जीव छे, हवे क्षेत्रथी कहे छे, ते सर्वे तेइंद्री जीव लोकना एक देशनेविषे छे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या ॥ १४० ॥

अर्थः—हवे कालथी कहे छे । सं० तेइंद्री जीव प० छता आश्री अ० अनादि कालना छे । अ० आगले पण छेहडो नथी वि० य० वळी ॥ ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहितछे स० आउषो पुरो थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ १४१ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १४१ ॥

गाथा १४१ भावार्थः—हवे काळथी चार प्रकार कहेछे, तेइंद्रि जीव छता आश्री अनादिकाळनाछे ने तेहनो छेडो

विजढंमि सए काए आऊजीवाण अन्तरं ॥ ९१ ॥

गाथा ९१ भावार्थः—पोतानी अपकायनी काया छांडये थके अपकायना जीवने अपकाय पामवानुं आं-तरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्त अने उत्कृष्टुं असंख्याता काळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ ९१ ॥

अर्थः—हवे अपकाय भावथी कहे छे ॥ ए० ए अपकायना जीवना भेद व० वर्णथकी चे० वळी । गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहश्र होय ॥९२॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ९२ ॥

गाथा ९२ भावार्थः—हवे अपकाय भावथी कहे छे, ए अपकायना जीवना भेद वर्ण थकी, गंध थकी, रस थकी, स्पर्श थकी, संस्थान थकी हजारो थाय ए अपकायनुं स्वरुप कह्युं ॥ ९२ ॥

अर्थः—हवे वनस्पतिना भेद द्रव्यथकी कहेछे ॥ दु० बे प्रकारे ॥ व० वनस्पतीना जी० जीव सु०सुक्ष्म बा०बादर त० तेमज ॥ प० पर्याप्ता अने अ० अपर्याप्ता ॥ ए० एम ए० वनस्पतीकाय दु०बे प्रकारे पु०वळी जाणवा ॥९३॥

मूलः—दुविहा वणस्सईजीवा सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः—हवे वनस्पती द्रव्यथी कहेछे, वनस्पतीना जीव बे प्रकारे ते सुक्ष्म ने बादर तेना वळी बे भेद अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ए बे भेदे वनस्पती तिर्थंकरे कहीछे ॥ ९३ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
तेइन्दियजीवाणं अन्तरं च वियाहियं ॥ १४४ ॥

गाथा १४४ भावार्थः—पोतानी तेइंद्री कायनी काया छांडेथके तेइंद्रीकायना जीवने फरी तेइंद्रीकाय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने ऊत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १४४ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहेछे । ए० ए तेइंद्रिना जीवना भेद । व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र ॥ १४५ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १४५ ॥

गाथा १४५ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, तेइंद्री जीवना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ १४५ ॥

अर्थः—हवे चउरिंद्रि द्रव्यथी कहेछे । च० चउरिंद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव । दु० बेप्रकारे ते० ते प० कह्या भगवंते ॥ प० पर्याप्ता अने अ० अपर्याप्ता ए० एम ए० एकेकना दु० बे प्रकार पु०वळी जाणवा ॥ १४६ ॥

मूलः—चउरिन्दिया उ जे जीवा दुविहा ते पकित्तिया ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १४६ ॥

गाथा १४६ भावार्थः—हवे चौरेंद्री द्रव्यथी कहे छे, चौरेंद्री (काया, जीभ, नासिका, आंख होय ते)

ते, सीताफळ जमरुख प्रमुख, ३ वनमालती प्रमुख, ४ चंपकलतादीक, ५ तुबडी प्रमुखनी वेलडी, ६ तेमज तृणा ।।९५।।

अर्थः—व० नालीएरी प्रमुख ७ ।। प० शेलडी वांस प्रमुख ८ ।। कु० भूइफोडा प्रमुख ९ ।। ज० कमल प्रमुख १० ओ० शालि प्रमुख धान ११ त० तेमज ।। ह० हरिकाय वो० जाणवा प० प्रत्येक वनस्पतीकायना जीव इ० ए आ० कह्या भगवंते ।। ९६ ।।

मूल—वलया पव्वगा कुहणा जलरुहा ओसही तहा ।
हरियकाया बोद्धव्वा पत्तेया इइ आहिया ।। ९६ ।।

गाथा ९६ भावार्थः—७ नाळीयेरी प्रमुख, ८ सेलडी वांस प्रमुख, ९ भुंई फोडा प्रमुख, १० कमळ प्रमुख, ११ शाळी (डांगर) प्रमुख, १२ हरिकाय औषधी प्रमुख ए प्रत्येक वनस्पतीना जीव जाणवा एम तिर्थंकरे कहेलछे ।।९६।।

अर्थः—सा० अनंता जीवते एक शरीरमांहि रहेछे ते साधारण ।। स० शरीरवंत जीव अनंतकायने ।। अणे० घणेप्रकारे ते० ते प० कह्या भगवंते ।। आ० आलु कंदमुळनी जाती मू० मुलो चे० पुरणे । सि० आदु त० तेमज य० वली ।।९७।।

मूलः—साहारणसरीराओ णेगहा ते पकित्तिया ।
आलुए मूलए चेव सिङ्गबेरे तहेव य ।। ९७ ।।

गाथा ९७ भावार्थः—एक शरीर मांही अनंता जीव रह्या छे ते साधारण शरीरवंत जीव अनंतकाय ते घणे प्रकारे कहेल छे, आलुकंद कंदमुळनी जाती, तेमज मुळा, आदु ।। ९७ ।।

अर्थः—ह० हिरिली सि० सिरिली स० शशीरीली ए त्रण कंदमुल जा० जावत के० केयकंदली । प० पंलडु ल०

चउरिंद्रिनी जाति आ० ए आदि देइने ॥ १४९ ॥

मूलः—अचेहिले साहए अच्छिरोडए विचित्ते चित्तपत्तए ।
उहिंजलिया जलकारी य नीया तन्तवगाइया ॥ १४९ ॥

गाथा १४९ भावार्थः—अच्छीलनामे, मागधनामे, रोडनामे, विचित्रनामे, ऊइजनीया नामे, जळकारी नामे, नियानामे, तवकानामे ॥ १४९ ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे च० चउरिंद्रि ए० ए पुर्वे कह्या ते ॥ अणे० घणे प्रकारे ए० ए ते आ० आदि देइने ॥ हवे क्षेत्रथी कहे छे लो० लोकना ए० एक देस त्रिभागने विषे । ते० ते स० सघलाए चोरिंद्रि न० नथी स० सर्व लोकने विषे वि० कह्या भगवंते ॥ १५० ॥

मूलः—इय चउरिन्दिया एए णेगहा एवमायओ ।
लोगेगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया ॥ १५० ॥

गाथा १५० भावार्थः—इत्यादिक घणा प्रकारना चौरेंद्री जीव तिर्थंकरे कह्या छे, हवे क्षेत्रथी कहे छे, ते सर्व चौरेंद्री जीव लोकना एक देशनेविषे रह्या छे, पण सर्व लोकनेविषे तिर्थंकरे कह्या नथी ॥ १५० ॥

अर्थः—हवे चउरिंद्रि कालथी कहे छे सं० चउरिंद्रि जीव छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे ॥ अ० आगमी काले छेहडो वि० य० पण नथी ॥ ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे स० आउषो पुरो थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ १५१ ॥

ए सरवे कंद मुळनी जाती छे, पुर्वोक्त इत्यादीक घणा प्रकारनी साधारण वनस्पती तिर्थंकरे कही छे ॥१००॥

अर्थः—ए० एकज प्रकारे । अ० घणे प्रकारे नथी ॥ सु० सुक्ष्म त० तिहां वि० कह्या भगवंते ॥ हवे वनस्पतीकाय खेत्रथी कहे छे । सु० सुक्ष्म स० सर्व लो० लोकने विषे व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे०एक भागे य० वळी बा० बादर वनस्पति ॥ १०१ ॥

मूलः—एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ॥ १०१ ॥

गाथा१०१भावार्थः—हवे वनस्पती क्षेत्रथकी कहेछे, सुक्ष्म वनस्पती सर्व लोकने विषे व्यापी रहीछे, सुक्ष्म वनस्पतीनो एकज भेद कह्योछे, पण घणा भेद नथी अने बादर वनस्पती लोकना एक देशने विषेछे, ए क्षेत्रथी कही ॥१०१॥

अर्थः—हवे वनस्पती कालथी कहे छे सं० ए वनस्पती छता प० आश्री अ० अनादिकालनी छे॥ अ० छेहडो पण नथी वि० य० ॥ वळी ठि० भवस्थिति कायस्थिति । प० आश्री सा० आदि सहितछे स० स्थिति पुरी थाय तेवारे छेहडा सहित छे वि० य० वळी ॥ १०२ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थः—हवे काळथी चार प्रकारे कहे छे, ए वनस्पती काय छतां आश्री अनादी काळनी छे, तेनो अंत नथी, ए प्रथम भेद कह्यो, भवस्थीती ने काय स्थीती आश्री आदी सहीत छे, तेमज अंत सहीत

गाथा १५३ भावार्थः-चौरिंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी संख्याता काळनी,
चौरिंद्रीकायना जीव चौरिंद्रीकाय न मुके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १५३ ॥

अर्थः-अ० अनंताकाल उ० उतकृष्टो आंतरु पडे । अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य आंतरु पडे । च०
चउरिंद्रि जी० जीवने अं० आंतरु पडे चउरिंद्रिपणुं पामवानुं च० ए उत्कृष्टुं प्रमाण वि० कह्युं भगवंते ॥१५४॥

मूलः-अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

चउरिन्दियजीवाणं अन्तरं च वियाहियं ॥ १५४ ॥

गाथा १५४ भावार्थः-पोताने चौरिंद्रीकायनी काया छांडये थके चौरिंद्रीकायना जीवने फरी चौरिंद्री-
काय पामवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कहे छे ॥१५४॥

अर्थः-हवे भावथी कहे छे ए० ए चउरिंद्रि जीवनां भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी
र० रसथकी फा० फरस थकी सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्त्रछे ॥१५५॥

मूलः-एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १५५ ॥

गाथा १५५ भावार्थः-हवे भावथी कहे छे, ए चौरिंद्री जीवना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी सं-
स्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ १५५ ॥

अर्थः-पं० पंचेद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव ते । च० च्यार वि० प्रकारे ते० ते वि० कह्या वीतरागे ॥

जीवने अं० आंतरु पडे अनंतकायनुं भव पामवानुं ॥ १०५ ॥

मूलः—असंखकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजढंमि सए काए पणगजीवाण अन्तरं ॥ १०५ ॥

गाथा १०५ भावार्थः—पोतानी वनस्पतिनी काय छांडेथके वनस्पतिना कायना जीवने फरी वनस्पती-काय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने उत्कृष्टुं असंख्याताकाळनुं अने नीलफुल निगोदियादिक अनंतकायना जीवने आंतरुं पडे तो उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १०५ ॥

अर्थः—हवे वनस्पति भावथी कहेछे ॥ ए० ए वनस्पतिना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे गं० गंधथकी । र० रसथकी । फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थाननां ॥ दे० भेदथकी वा० वळी । वि० भेदना स० सहस्र छे ॥१०६॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १०६ ॥

गाथा १०६ भावार्थः—हवे भावथी कहेछे, ए वनस्पतिना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, सं-स्थानथकी हजारो भेद थाय छे ॥ १०६ ॥

अर्थः—इ० ए पुर्वे कह्या ते था० थावरजीव । ति० त्रणप्रकारे ॥ स० संक्षेपे वि० कह्याछे ॥ इत्तो० एथावरजीव कह्या पछे हवे उ० वळी ॥ त० त्रसजीव । ति० त्रण प्रकारे कहेछे ॥ वु० शिष्ये प्रते गुरु कहेछे हुं कहीश । अ० अनुक्रमे ॥ १०७ ॥

मूलः—इच्चेए थावरा तिविहा समासेण वियाहिया ।

गाथा १५८ भावार्थः—४ पंकप्रभा, ५ धुम्रप्रभा, ६ तमप्रभा, ७ तमतमाप्रभा, ए सात प्रकारनी नारकीकही ||१५८||

अर्थः—हवे नारकी षेत्रथी कहे छे लो० लोकने ए० एक दे०देसे विभागे । ते० ते स०सर्व नारकी वि० कह्या ए० ए कह्या पछी का० कालनो वि० विभाग ते० नारकीनो त्रि० कहीशुं || च० च्यार त्रि० प्रकारे ||१५९||

मूलः—लोगस्स एगदेसम्मि ते सव्वे वियाहिया ।

एत्तो कालविभागं चउविहा ते वियाहिया || १५९ ||

गाथा १५९ भावार्थः—हवे नारकी क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व नारकी लोकना एक देशने विषे रह्याछे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या, हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते नारकीना काळनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ||१५९||

अर्थः—सं० नारकी छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे || अ० नारकीना जीवनुं अंत नथी सदाय हशे वि० य० वळी । ठि० भव स्थिति काय स्थिति आउषानी स्थिति । प० आश्री सा० आदि सहित छे || स० आउपो पुरु थाय तेवारे अंत सहित त्रि० य० वळी पण छे || १६० ||

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।

ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य || १६० ||

गाथा १६० भावार्थः—हवे नारकी काळथी कहेछे, छतां आश्री नारकी अनादी काळनाछे, नारकीना जीवनो अंत पण नथी एटले सदाय हशे अने भवस्थिति, कायस्थिति ने आयुष्य स्थिति आश्री आदी सहीत छे ने आयुष्य पुर्ण थाय तेवारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो || १६० ||

तेह्ना पण बे भेद अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ॥ १०९ ॥

अर्थः—बा० बादर तेउकायना जीव जे०जे उ० वळी प० पर्याप्ता। अणे० घणे प्रकारे ते० ते वि० कह्या भगवंते इ० बलता जाजल्यमांन अंगारा मु० अग्नी सहितनान्हाषोटडा राष सहित अ० लोह तपाव्युं होय तेमांहिछे जे अग्नी छे ते अग्नी अ० मूलथकी सलगी होय ते झाल जा० मूलथकी त्रुटति झाल त० तेमज य० वळी ॥११०॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता णेगहा ते वियाहिया ।
इङ्गले मुम्मुरे अगणी अच्चिजाला तहेव य ॥ ११० ॥

गाथा ११० भावार्थः—जे बादर तेउकाय पर्याप्ता ते घणे प्रकारे कहेल छे, बळता जाज्वल्यमान अंगारा, राख सहित अग्नीना खोटडा, लोढाने तपाव्युं होय ते मांही अग्नि होय ते, मुळथी सळगी होय ते झाळ, तेमज मुळथकी त्रुटती झाळ ॥ ११० ॥

अर्थः—उ० उलकापातनी अग्नी । वि० विजलीनी अग्नी य० वळी बो० जाणवी अणे० घणे प्रकारे ए० ए आ० आदि । ए० एकज वि० प्रकारे अ० बीजो प्रकार नथी । सु० सुक्ष्म ते अग्नीकायनुं । त० तिहां वि० कह्या तिर्थंकरे जीव सुक्ष्म तेउकायना ॥ १११ ॥

मूलः—उक्को विज्जू य बोधव्वा णेगहा एवमायओ ।
एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ १११ ॥

गाथा १११ भावार्थः—उलकापातनी अग्नी, विजळीनी अग्नी, इत्यादिक घणा प्रकारनी बादरअग्नी

अर्थः—द० दस सा० सागरोपमनुं आ० आउखुं उ० उत्कृष्टुं वि० कह्युं भगवंते च० चोथी नरके ज० जघन्य स० सात सा० सागरोपमनुं ॥ १६४ ॥

मूलः—दससागरोवमाऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
चउत्थीए जहन्नेणं सत्तेव सागरोवमा ॥ १६४ ॥

गाथा १६४ भावार्थः—चोथी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य सात सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १० सागरोपमनी ॥१६४॥

अर्थः—स० सतर सा० सागरोपमनुं आ० आउखुं । उ० उत्कृष्टुं वि० कह्युं भगवंते ॥ पं० पांचमी नरके ज० जघन्यं द० दस चे० वळी सा० सागरोपमनुं आउखुं ॥ १६५ ॥

मूलः—सत्तरससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
पञ्चमाए जहन्नेणं दस चेव सागरोवमा ॥ १६५ ॥

गाथा १६५ भावार्थः—पांचमी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य १० सागरोपमनी, उत्कृष्टी १७ सागरोपमनी ॥१६५॥

अर्थः—बा० बावीस सा० सागरोपमनुं आ० आउखुं ॥ उ० उत्कृष्टुं वि० कह्युं वीतरागे छ० छठीनरके ज० जघन्य स० सतर सा० सागरोपमनुं आउखुं ॥ १६६ ॥

मूलः—बावीससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
छट्ठीए जहन्नेणं सत्तरस सागरोवमा ॥ १६६ ॥

गाथा १६६ भावार्थः—६ ठी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य १७ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २२ सागरोपमनी ॥१६६॥

अने तेना अंत नथी, भवस्थिति, कायस्थिति, आश्रय स्थिति आश्री आदिसहीत छे ने आयुष्य पुर्ण थाय ते वारे अंतसहित पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ ११३ ॥

अर्थः—ति० त्रण अ० अहोरात्रिनी कही । उ० उत्कृष्टि वि० कही भगवंते । आ० आउपानी स्थिति ते० तेउकायनी अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ ११४ ॥

मूलः—तिण्णेव अहोरत्ता उक्कोसेण वियाहिया ।
आउठिई तेऊणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ ११४ ॥

गाथा ११४ भावार्थः—तेउकायना जीवनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टि त्रण अहो (दिवस) रात्रीनी ए बीजो भेद कह्यो ॥ ११४ ॥

अर्थः—अ० असंख्यातो काल उ० उतकृष्टि स्थिति जाणवी ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी । का० कायस्थिति ते० तेउकायना जीवनी ॥ तं० ते अग्नी का० काय नु० वली अ० अणमुकतो थको ॥११५॥

मूलः—असंखकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
कायठिई तेऊणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ ११५ ॥

गाथा ११५ भावार्थः—तेउकायना जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्त ने उत्कृष्टी असंख्याता कालनी, तेउकायना जीव तेउकायनी काया न मुकतो एटला कालमुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो॥११५॥

अर्थः—अ० अणंतकालनी उ० उत्कृष्टी स्थितिकही । अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ त्रि०

विजदंमि सए काए नेरइयाणं अन्तरं ॥ १६९ ॥

गाथा १६९ भावार्थः–पोतानी नारकीनी काया छांडयेथके फरी नारकीनी काया पामवानुं आंतरुं पडेतो जघन्य अंतर मुहुर्तनुं ने उत्कृष्टुं अनंता काळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १६९ ॥

अर्थः–ए० ए नारकीना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । ग० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र छे ॥ १७० ॥

मूलः–एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १७० ॥

गाथा १७०भावार्थः–ए नारकीना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थानथकी हजारो भेद थाय छे॥१७०॥

अर्थः–हवे तिर्यंच पचेंद्रि द्रव्यथी कहे छे । प० पचेंद्रि ति० तिर्यंच । दु० बे प्रकारे ते० ते वि० कह्या स० समुर्छिम ति० तिर्यंच अने ग० गर्भज तिर्यंच त० तेमज ॥ १७१ ॥

मूलः–पञ्चिन्दियतिरिक्खाओ दुविहा ते वियाहिया ।
सम्मुच्छिमतिरिक्खाओ गब्भवक्कन्तिया तहा ॥ १७१ ॥

गाथा १७१ भावार्थः–हवे तिर्यंच पचेंद्री द्रव्यथी कहे छे, तिर्यंच पचेंद्रीना जीव बे प्रकारे कह्या छे, ते समुर्छिम पचेंद्री ने गर्भज पचेंद्री ॥ १७१ ॥

अर्थः–दु० बे प्रकारे ते० ते भ० होय ति० त्रण प्रकारे ज० जळचर मच्छादिक थ० थलचर घोडादिक त०तेमज

छांडेथके स० पोतानी का० काया । तें० ते तेउकायना जीवने अ० तेउकायपणे उपजवानुं एटलुं आंतरुं छे ॥ ११६ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजढंमि सए काए तेऊजीवाण अन्तरं ॥ ११६ ॥

गाथा ११६ भावार्थः—पोतानी तेउकायनी काया छांडेथके तेउकायना जीवने फरी तेउकाय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्ततुं ने उत्कृष्टुं अनंता काळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ ११६ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहेछे ए० ए अग्नीना भेद व०वर्णथकी चे० पुरणे गं० गंधथकी । र० रसथकी फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ ११७ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ११७ ॥

गाथा ११७ भावार्थः—हवे भावथी कहेछे, ए अग्नीना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थान थकी, हजारो भेद थाय छे ॥ ११७ ॥

अर्थः—हवे वायुकाय द्रव्यथी कहेछे । दु० बे प्रकारे वा० वायुकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने बा० बादर त०तेमज । प० पर्याप्ता अ० अने अपर्याप्ता । ए० एम ए० एकेकनां दु० बे प्रकार पु० वळी जाणवा ॥११८॥

मूलः—दुविहा वाउजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।

पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ११८ ॥

सघळा जलचर जीव छे । न० नथी स० सघले वि० कह्या । ए० ए कह्यापछे का० कालनो वि० विचार ।
च० चार प्रकारे ते० ते जलचर जीवनो वि० हुं कहीश ॥ १७४ ॥

मूलः—लोएगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया ।
एत्तो कालविभागं चउविहा ते वियाहिया ॥१७४ ॥

गाथा १७४ भावार्थः—हवे जळचर तिर्यंच पचेंद्री क्षेत्रथी कहे छे, जळचर जीव लोकना एक देशने विषे छे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते जळचर जीवना काळनो विचार चार प्रकारे हुं तुजने कहीश, ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ १७४ ॥

अर्थः—हवे तिर्यंच पचेंद्रि जलचर कालथी कहे छे । सं० जलचर जीव छता प० आश्री । अ० अनादि कालना छे । अ० आगल छेडो वि० य० पण नथी । ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदिसहित स० आउषो पुरोथाय थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ १७५ ॥

मूलः—संतइं पप्प णाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १७५ ॥

गाथा १७५ भावार्थः—हवे काळथी कहे छे, जळचर जीव छता आश्री अनादी काळना छे, तेनो अंत पण नथी अने भव स्थितिने काय स्थिति ने आयुष्य स्थिति आश्री आदी सहीत छे, आयुष्य पूर्ण थाय, ते वारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १७५ ॥

छे ने तेनो अंत पण नथी एटले सदाय रहेशे अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदिसहित छे अने आयुष्य पुर्ण थाय ते आश्री अंतसहित पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १२२ ॥

अर्थः—ति० त्रण स० सहस्त्र ॥ वां० वरस ॥ उ० उतकृष्टी भ० होय ॥ आ० आउषानी स्थिति वा० वायुकायनी अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी १२३ ॥

मूलः—तिण्णेव सहस्साइं वासाणुक्कोसिया भवे ।
आउठिई वाऊणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १२३ ॥

गाथा १२३ भावार्थः—वायुकायना जीवनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टि ३००० हजार वर्षनी जाणवी, ए बीजो भेद कह्यो ॥१२३॥

अर्थः—अ० असंख्याता कालनी उ० उतकृष्टि स्थिति ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति । का०काय ठि० स्थिति वा० वायुकायनी ॥ तं० ते का० वायुकायनी काया तु० वळी अ० अणमुकतोथको ॥ १२४ ॥

मूलः—असंखकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
कायठिई वाऊणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १२४ ॥

गाथा १२४ भावार्थः—वायुकायना जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टि असंख्याताकाळनी, वायुकायना जीव वायुकायनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥१२४॥

अर्थः—अ० अनंतकालनुं उ० उत्कृष्टुं आंतरु पडे ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन स्थिति ॥ वि०

थके स० पोतानी ज० जलचरनी का०काया । ज० जलचरने जलचरपणुं । पांमवानुं एटलुं अ० आंतरुं पडे ॥१७८॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजढंमि सए काए जलयराणं अन्तरं ॥ १७८ ॥

गाथा १७८ भावार्थः—पोतानी जळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया छांडये थके फरी जळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया पामवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अंतर मुहुर्तनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥१७८॥

अर्थः—हवे तिर्यंच पचेंद्रि भावथी कहेछे । ए० जलचर जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी । र० रसथकी फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना । स० सहस्रछे ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्सओ ॥

गाथा भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए जळचर तिर्यंच पचेंद्रीना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थान थकी हजारो भेद थाय छे ॥

अर्थ—हवे थलचर द्रव्यथी कहे छे च० च्यार पगना धणी चउपद य० वळी । प० परिसर्प एटले उरपरिसर्पने भुजपरिसर्प दु० चउपद १ ॥ अने २ परिसर्प ए बे प्रकारे थ० थलचर भ० होय ॥ च० चउपद च० चार प्रकारे । ते० ते मे० मुजने कि० कहेताथका सु० सांभळो ॥ १७९ ॥

मूलः—चउप्पया य परिसप्पा दुविहा थलयरा भवे ।

मूलः—ओराला तसा जे उ चउहा ते पकित्तिया ।
बेइन्दिय—तेइन्दिय—चउरो—पञ्चिन्दिया चेव ॥ १२७ ॥

गाथा १२७ भावार्थः—मोटा बेइंद्रियादिक त्रस जीव चार प्रकारे कह्या छे ते, १ बेइंद्री, २ तेइंद्री, ३ चौरंद्री, ४ पंचेंद्री. ए चार भेद जाणवा ॥ १२७ ॥

अर्थः—बे० बेइंद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव दु० बे प्रकारे बे भेदे ते० ते प० कह्या भगवंते ॥ प० पर्याप्ता । अ० अपर्याप्ता ए० एम ए० एकेकना दु० बे प्रकार पु० वळी जाणवा ॥ १२८ ॥

मूलः—बेइन्दिया उ जे जीवा दुविहा ते पकित्तिया ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १२८ ॥

गाथा १२८ भावार्थः-हवे बेइंद्री द्रव्यथी कहे छे, बेइंद्री (काया ने जीभ होये ते) जीव बे प्रकारे कह्या ते, अपर्याप्ता ने पर्याप्ता, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते बेइंद्रीना भेद हुं कहीश? ते तुं सांभळ !॥१२८॥

अर्थः—कि० करमीया विष्टामांहि उपजे ते सो० सोमंगलनामा बेइंद्रि चे० पुरगे । अ० अलसीया मा० जे घणा कांटा एकठा करीने शुगली सरिषु घर निपाइ ते माहे रहे तेह । वा० वांसना सरिखा मुष छे जेहनातेवासीमुहा य० वळी सि० छीप सं० संष स० नान्हा संषला अथवा छीपनी जाति । त० तेमज ॥१२९॥

मूलः—किमिणो सोमङ्गला चेव अलसा माइवाहया ।
वासीमुहा य सिप्पीया सङ्खा सङ्खणगा तहा ॥ १२९ ॥

मूलः—भुओरग परिसप्पा य परिसप्पा दुविहा भवे ।
गोहाई अहिमाई य एकेका णेगहा भवे ॥ १८१ ॥

गाथा १८१ भावार्थः—परीसर्पना बे भेद ते, १ उरपरीसर्प, २ भुजपरीसर्प, उरपरीसर्प ते सर्प प्रमुख अने भुजपरी सर्प ते गोह गीलोडी प्रमुख अने अकेकी जातिमांही घणा प्रकार होय ॥१८१॥

अर्थः—लो० लोकना ए० एक दे० देस विभागने विषे । ते० ते स० सघलाए थलचर छे । न० नथी स० सघला ए लोकमांहे वि० कह्या । ए० ए कह्या तेवार पछे का० कालनो वि० विचार च० चार प्रकारे ते० ते थलचरनो वि० शुं कहीशुं । ॥ १८२ ॥

मूलः—लोएगदेसे ते सवे न सवत्थ वियाहिया ।
एत्तो कालविभागं चउविहा ते वियाहिया ॥ १८२ ॥

गाथा १८२ भावार्थः—हवे क्षेत्रथी कहे छे, सघळा स्थळचर जीव लोकना एक देशने विषे छे, पण सर्व लोकने विषे कह्या नथी, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते स्थळचरना काळनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ॥१८२॥

अर्थः—सं० थलचर छता प० आश्री अ० अनादि काळना छे । अ० आगले छेहडो वि य० पण नथी ठि० स्थिति । प० आश्री सा० आदि सहित छे । स० आउपो पुरुथाय लेवारे अंत सहित वि० य०पणछे ॥१८३॥

मूलः—संतइं पप्प णाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १८३ ॥

अर्थः—हवे कालथी कहेछे। सं० बेइंद्रि छतां ॥ प० आश्री अ० अनादि कालनांछे। अ० आगल छेहडो नथी वि० य० पण ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित। स० आउपुं पुरुथाय तेवारे अंत सहित त्रि० य० पणछे ॥१३२॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १३२ ॥

गाथा १३२ भावार्थः—हवे काळथी चार प्रकारे कहेछे, बेइंद्री जीव छता आश्री अनादिकाळनांछे, छेडो पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदी सहीतछे तेमज अंतसहित पणछे, ए प्रथम भेदकह्यो॥१३२॥

अर्थः—वा० वरस बा० बार वरसनी आउषानी स्थिति चे० वळी ॥ उ० उत्कृष्टी त्रि० कही भगवंने। बे० बे इंद्रिना आ० आउषानी ठि० स्थिति। अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १३३

मूलः—वासाइं बारसा चेव उक्कोसेण वियाहिया।
बेइन्दियआउठिई अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १३३ ॥

गाथा १३३ भावार्थः—बेइंद्री जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने ऊत्कृष्टी १२ वर्षनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १३३ ॥

अर्थः—सं० संष्याता का० कालनी उ० उतकृष्टी ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति बे० बेइंद्रि जीवने का० बेइंद्रिनी काया ठि० स्थिति। त० ते बे इंद्रिनी का० काया तु० वळी अ० अणमुकतोथको ॥१३४॥

मूलः—संखिज्जकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं।

अर्थः—का० काळ अ० अनंतो काळ उ० उत्कृष्टुं अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य वि० छांडेथके स० पोतानी थळचरनी का० काया थ० थळचरनुं तु० वळी एटलुं अं० आंतरु पडे ॥ १८६ ॥

मूलः—कालमणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढम्मि सए काए थलयराणं तु अन्तरं ॥ १८६ ॥

गाथा १८६ भावार्थः—ए पुर्वोक्त स्थळचर जीवनी कायस्थिति कही, हवे स्थळचर जीवनुं आंतरु कहे छे, पोतानी स्थळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया छांडे थके फरी स्थळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया पामवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १८६ ॥

अर्थः—हवे थलचर भावथी कहे छे । ए० ए थलचर जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी र० रसथकी । फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्त्रछे ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रस फासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥

गाथा भावार्थः—हवे स्थळचर भावथी कहे छे, ए स्थळचर जीवना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थायछे ॥

अर्थः—हवे षेचर द्रव्यथी कहे छे च० चामाचिड प्रमुष चामडा सरिषी जेहनी पांष होय उ० वळी लो० चीडि चडादिक ए लोम पं० पंषी । त० त्रीजा पंषी स० छावडानुं ढांकणु दीधुं होय तेहनी पांष होय ते

अर्थः—हवे तेइंद्रि द्रव्यथी कहे छे ते० तेइंद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव ॥ दु० बे प्रकारे ते० ते प० कह्या भगवंते । प० पर्याप्ता अ० अपर्याप्ता ए० एम ए० एकेकना दु० बे प्रकार पु० वळी जाणवा ॥ १३७ ॥

मूलः—तेइन्दिया उ जे जीवा दुविहा ते पकित्तिया ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १३७ ॥

गाथा १३७ भावार्थः—हवे तेइंद्रि द्रव्यथकी कहे छे, तेइंद्रि जीव बे प्रकारे कह्या, ते अपर्याप्ता ने पर्याप्ता, गुरु कहेता हवा हे शिष्य? हुं तुजने कहीश ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ १३७ ॥

अर्थः—कुं० कुंथुया पि० कीडि उ० उदंसा ए तेइंद्रिनी जाति । उ० उक्कलु उ० उदेहि त० तेमज । त० तृणाहार क० अने काष्टहार ए तेइंद्रिनी जाति य० वळी मा० ए तेइंद्रि प० ए पण तेइंद्रि ॥ १३८ ॥

मूलः—कुन्थुपिवीलिउद्दंसा उक्कलुद्देहिया तहा ।
तणहारकट्ठहारा य मालुगपत्तहारगा ॥ १३८ ॥

गाथा १३८ भावार्थः—कुंथुवा, कीडी, उदेशा नामे, उकलीया नामे तेमज उदेही, तृणाहारी, काष्टाहारी मालुगा नामे, पताहारी ॥ १३८ ॥

अर्थः—क० कपास ए तेइंद्रिनी जाति । अ० अठिमि जाय० ए पण तेइंद्रि दु० दुक त० तेवार पछी स० ए बे तेइंद्रिनी जाति ॥ सदावरी० तेइंद्रि य०वळी गु० ए पण तेइंद्रि य०वळी । बोध० जाणवा । ई० ए तेइंद्रि ॥१३९॥

मूलः—कुप्पासट्ठिमि जायन्ति दुगा तउसमिञ्जगा ।

लोकने विषे नथी कह्यां, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते पंखीना काळनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ॥१८८॥

अर्थः—हवे षेचर कालथी कहे छे सं० ते पंषी छता प० आश्री अ० अनादि कालनाछे । अ० आगले छेहडो वि० य० पण नथी । ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे । स० आउषुं पुरु थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ १८९ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १८९ ॥

गाथा १८९ भावार्थः—हवे खेचर काळथी कहेछे, छतां आश्री ए पंखी अनादी काळना छे, तेनो अंत पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदी सहीत छे अने आयुष्य पुर्ण थाय, तेवारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १८९ ॥

अर्थः—प० पल्योपम भा० भाग अ० असंख्यातमे इ० ए भ० होय ॥ आ० आउषानी ठि० स्थिति ख० पंषीनी अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १९० ॥

मूलः—पलिओवमस्स भागो असंखेज्जइमो भवे ।
आउठिई खहयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९० ॥

गाथा १९० भावार्थः—षेचर जीवनी आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी पल्योपमनी असंख्यातमे भागे ॥ १९० ॥

पण नथी अने भव स्थिति, काय स्थिति ने आयुष्य स्थिति आश्री अंत सहित पणछे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥१४१॥

अर्थः—ए० ओगण पंचास अ० अहो रात्रिनी उ० उतकृष्टी स्थिति वि० कही भगवंते । ते० तेइंद्री जीवनी आ० आउपानी ठि० स्थिति । अ० अंतमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १४२ ॥

मूलः—एगूणवन्नहोरत्ता उक्कोसेण वियाहिया ।
तेइन्दियआउठिई अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १४२ ॥

गाथा १४२ भावार्थः—तेइंद्री जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी ४९ दिवसनी तिर्थंकरे कही छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १४२ ॥

अर्थः—सं० संख्यातो काल उ० उत्कृष्टी स्थिति अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ ते० तेइंद्रिनी का० कायानी स्थिति । तं० ते का० काया तु० वळी अ० अण मुकतोथको ॥ १४३ ॥

मूलः—संखिज्जकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
तेइन्दियकायठिई तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १४३ ॥

गाथा १४३ भावार्थः—तेइंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टि संख्याता काळनी, तेइंद्री कायना जीव तेइंद्री काया न मुंके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १४३ ॥

अर्थः—अ० अनंता कालनुं उ० उत्कृष्टुं आंतरु पडे ॥ अ० अतंर मुहुर्त ज० जघन्य आंतरु पडे ते० तेइंद्रिना जी० जीवने । अं० आंतरुं पडे तेइंद्री पामवानुं च० वळी वि० कह्युं भगवंते ॥ १४४ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १९३ ॥

गाथा १९३ भावार्थः—हवे खेचर भावथी कहे छे, ए पंखीना वर्णथी, गंधथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ १९३ ॥

अर्थः—हवे मनुष्य द्रव्यथी कहेछे म० मनुष्य दु० बे प्रकारे। भे० भेदेछे उ० वळी। ते० ते मे० मुजने कि० कहेता थका सु० सांभळो ॥ सं० एक समुछिम य० वळी म० मनुष्यछे १ ॥ ग० बीजा गर्भज मनुष्यछे २ । त० तेमज जाणवा ॥ १९४ ॥

मूलः—मणुया दुविहभेया उ ते मे कित्तयओ सुण ।
संमुच्छिमा य मणुया गब्भवक्कन्तिया तहा ॥ १९४ ॥

गाथा १९४ भावार्थः—हवे मनुष्य द्रव्यथी कहे छे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? मनुष्यना बे भेद हुं कहीश ? ? ? १ गर्भज मनुष्य, २ तेमज समुछिम मनुष्य ! ॥ १९४ ॥

अर्थः—ग० गर्भज मनुष्य छे जे० जे उ० वळी ति० त्रण प्रकारे तं० ते वि० कह्या ॥ अ० करसणादिक जिहां करवुं नथी ते अकर्म भूमीना मनुष्य ॥ क० करसणादिक जिहां करवुं छे ते कर्मभूमीना मनुष्य य० वळी अ० छपन्न अंतर द्वीपाना मनुष्य त० तेमज ॥ १९५ ॥

मूलः—गब्भवक्कन्तिया जे उ तिविहा ते वियाहिया ।

जीव बे प्रकारे कह्या ते, अपर्याप्ता ने पर्याप्ता,गुरु कहेता हवा हे शिष्य हुं तुजने कहीश ! ते तुं साभळ ॥१४६॥

अर्थः—अंधि० ए पण चउरिंद्रि । पो०पोत्त ए पण चउरिंद्रि चे० पुरणे । म० माखी म० मसग त० तेमज भ० भमरा की० कीडा ए चउरिंद्रि प० पतंगीया य० वळी । ढि० ए पण चउरिंद्रि । कं० ए पण चउरिंद्रि त०तेमज ॥१४७॥

मूलः—अन्धिया पोत्तिया चेव मच्छिया मसगा तहा ।
भमरे कीडपयङ्गे य ढिङ्कणे कङ्कणे तहा ॥ १४७ ॥

गाथा १४७ भावार्थः—अंधीया, पोतीया, मांखी, मच्छर, भमरा, तीड, पतंगीया, ढंकीण, कुंकण ॥ १४७ ॥

अर्थः—कुकुडे० ए पण चउरिंद्रि सि० ए पण चउरिंद्रि जाणवा य० वळी ॥ नंदा० नंदावत्ती ए पण चउरिंद्रि य० वळी वि० विंछि ॥ डोले० चउरिंद्रि भि० ए पण चउरिंद्रि जाणवा य० वळी । वि० ए पण चउरिंद्रिनी जाति ॥ अ० ए पण चउरिंद्रि ॥ १४८ ॥

मूलः—कुक्कुडे सिङ्गरीडी य नन्दावत्ते य विच्छिए ।
डोले भिङ्गारी य विरली अच्छिवेहए ॥ १४८ ॥

गाथा १४८ भावार्थः—कुकुधे, सीगरीडी, नंदावृत, वींछी, गंडोला, भींगारी, वीरली, अक्षीवेधक ॥१४८॥

अर्थः—अचहिले० ए चौरिंद्रि । सा० सागनामा चउरिंद्रि अ० अक्षिरोड नामा चउरिंद्रि रो० बे अक्षर पाछला पदनो भेला करता आक्षिरोड नामा होय वि० ए पण चउरिंद्रिनी जाति चि० ए पण चउरिंद्रिनी जाति । उहिं० ए चउरिंद्रिनी जाति ज० ए पण चउरिन्द्रि य० वळी । नी० ए पण चउरिंद्रिनी जाति तंत० ए पण

२ अकर्मभूमीना मनुष्य ३० भेदे (५ हेमवय, ५ एरणवय, ५ हरीवास, ५ रम्यकवास, ५ देवकुरु, ५ उतरकुरु, एम ३०), ३ अंतरद्वीपना मनुष्य, पुर्वोक्त ५६ भेदे ए गर्भज मनुष्यनी अनुक्रमे संख्या १०१ नी कही ॥ १९६ ॥

अर्थः—सं० समुछिम मनुष्यपणे ए० एमज गर्भजनीपरे । भे० भेद हो० होय । वि० कहीए । हवे मनुष्य क्षेत्रथी कहे छे । लो० लोकनां ए० एक दे० देसविभागने विषे ते० ते मनुष्य स० सघलाए समुछिम अने गर्भज । वि० वळी वि० कह्या भगवंते ॥ १९७ ॥

मूलः—संमुच्छिमाण एसेव भेओ होइ वियाहिओ।
लोगस्स एगदेसम्मि ते सवे वि वियाहिया ॥ १९७ ॥

गाथा १९७ भावार्थः—समुछिम (माता पीताना संयोग विना उत्पन थाय ते) मनुष्य, गर्भज मनुष्य जेटलांज जाणवां (अर्थात १०१ क्षेत्रना गर्भज मनुष्य तेटलांज १०१ समुर्छिम मनुष्य जाणवा, हवे मनुष्य क्षेत्रथी कहे छे, तेह सघळा मनुष्य लोकना एक देशने विशे छे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या ॥ १९७ ॥

अर्थः—हवे मनुष्य काळथी कहे छे सं० ते मनुष्य छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे अ० आगले छेहडो वि० य० पण नथी ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे ॥ स० आउखुं पुरुथाय तेवारे अंतसहित वि० य० पण छे ॥ १९८ ॥

मूलः—संतइं पप्प णाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १९८ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।

ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १५१ ॥

गाथा १५१ भावार्थः—हवे काळथी चार प्रकारे कहेछे, ए चौरिंद्री जीव छतां आश्री अनादी काळनाछे ने तेनो छेडो पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, ने आयुष्यस्थिति आश्री अंत सहीत पणछे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥१५१॥

अर्थः—छ० छ मा० मासनी स्थिति उ० उतकृष्टि वि० कही वीतरागे ॥ चउ० चउरिंद्रि जीवनी आ० आउषानी ठि० स्थिति ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १५२ ॥

मूलः—छच्चेव मासाऊ उक्कोसेण वियाहिया ।

चउरिन्दियआउठिई अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥१५२॥

गाथा १५२ भावार्थः—चौरिंद्री जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी ६ मासनी तिर्थंकरे कही छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १५२ ॥

अर्थः—सं० संष्याता का० कालनी उ० उतकृष्टि काय स्थिति अ० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य स्थिति । च० चउरिंद्रि का० कायनी ठि० स्थिति । तं० ते चौरिंद्रिनी का० काय तु० वळी अ० अणमुकतो चउरिंद्रिना भव निरंतर करे ते काय स्थिति ॥ १५३ ॥

मूलः—संखिज्जकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

चउरिन्दियकायठिई तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १५३ ॥

गाथा २०० भावार्थः—हवे गर्भज मनुष्यनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टी त्रण पल्योपमनी कहीछे, उपर प्रथक (बेथी मांडीने नव सुधी सात भव अकेक पुर्व क्रोडीना करे ने आठमो त्रण पल्योपमना आयुष्यनो भव कोइ जीव करे, ते आश्री) पुर्व क्रोडीनी जाणवी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ २०० ॥

अर्थः—का० एकाय ठि० स्थिति म० मनुष्यनी जाणवी मनुष्यमांहि उत्कृष्टो रहेतो सात आठ भवलगे रहे अ० मनुष्य भव पामवानुं आंतरुं पडे ते मनुष्य ते० ए आगल कहिश तेटलुं भ० होय ॥ का० काळनुं अ० अनंता काळनुं उ० उत्कृष्ट आंतरुंपडे । अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य ॥ २०१ ॥

मूलः—कायठिई मणुयाणं अन्तरं तेसिमं भवे ।
कालमणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ २०१ ॥

गाथा २०१ भावार्थः—पुर्वोक्त मनुष्यनी कायस्थिति जाणवी (अर्थात मनुष्यमांही उत्कृष्टो रहे तो सात आठ भव सुधीज रहे) ए मनुष्यनी कायस्थिति कही, हवे मनुष्यनुं आंतरु कहेछे, पोतानी मनुष्यनी काया छांडेथके फरी मनुष्यनी काया पामवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥२०१॥

अर्थः—हवे मनुष्य भावथी कहे छे ए० ए मनुष्यनो भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० वळी । वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ २०२ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २०२ ॥

नें० नारकी १ ।। ति० तिर्यंच २ य० पण म० मनुष्य ३ ।। दे० देवता ४ य० वळी आ० कह्या भगवंते ।।१५६।।

मूलः—पंचिन्दिया उ जे जीवा चउविहा ते वियाहिया ।
नेरइय तिरिक्खा य मणुया देवा य आहिया ।।१५६।।

गाथा १५६ भावार्थः—जे पचेंद्री (ते काया, जीभ, नासीका, आंख, कान होय ते) जीव ते चार प्रकारे कह्या १ नारकी, २ तिर्यंच, ३ मनुष्य, ४ देवता ।। १५६ ।।

अर्थः—नें० नारकी स० सात प्रकारे कहेछे ।। पु० रतन प्रभादिक पृथवी स० सातने विषे भ० होय। र० रतनप्रभा १ ।। स० सकरप्रभा २ । वा० वालुप्रभा ३ य० वळी ।। आ० कही भगवंते ।। १५७ ।।

मूलः—नेरइया सत्तविहा पुढवीसू सत्तसू भवे ।
रयणाभ सक्कराभा वालुयाभा य आहिया ।। १५७ ।।

गाथा १५७ भावार्थः—हवे नारकी द्रव्यथी कहे छे, रत्नप्रभादीक सात पृथ्वीने विषे सात प्रकारे नारकी छे तेहनां नाम कहे छे १ रत्नप्रभा, २ शंकरप्रभा, ३ वालुप्रभा ।। १५७ ।।

अर्थः—पं० पकप्रभा ४ । धू० धुमप्रभा ५ । त० तमा पृथवी ६ त० तमतमा नामे पृथवी ७ । त० तेमज । इ० एणे प्रकारे नें० नारकी ए० ए स० सात प्रकारे प० कह्या भगवंते ।। १५८ ।।

मूलः—पङ्काभा धूमाभा तमा तमतमा तहा ।
इइ नेरइया एए सत्तहा परिकित्तिया ।। १५८ ।।

पांच प्रकारे ज्योतिषी, तेमज वैमानीक बे प्रकारे ॥ २०४ ॥

अर्थः—अ० कुमारनी पेरे क्रीडाकरे ते असुरकुमार १ । ना० नागकुमार २ । सु० सुवर्णकुमार ३ । वि० विधुकुमार ४ अ० अग्नीकुमार ५ । वि० कह्या दी० दीपकुमार ६ । उ० उदाधिकुमार ७ । दी० दिसाकुमार ८ ॥ वा० वायुकुमार ९ ॥ थ० थनितकुमार १० ॥ भ० भवनपती दस देव कह्या भवन वासी ॥ २०५ ॥

मूलः—असुरा नागसुवण्णा विज्जू अग्गी वियाहिया ।
दीवोदहि दिसा वाया थणिया भवणवासिणो ॥ २०५ ॥

गाथा २०५ भावार्थः—तेमां भवनपती देवता १० प्रकारे ते, १ अशुरकुमार, (कुंवरनी पेरे क्रीडा करे, तेथी कुमार कहीए), २ नागकुमार, ३ सुवर्ण कुमार, ४ विजुकुमार, ५ अग्नी कुमार, ६ द्वीपकुमार, ७ उद्धीकुमार, ८ दीशाकुमार, ९ वायुकुमार, १० स्थनितकुमार, ए १० भेदे भवनपती कह्या ॥ २०५ ॥

अर्थः—हवे व्यंतरना भेद कहे छे पि० पिशाच १ । भू० भुत २ । ज० जक्ष ३ य० वळी । र० राषस ४ कि० किंभर ५ । किं० किं पुरुष ६ । म० महोरग ७ य० वळी । गं० गंधर्व ८ ॥ अ० आठ प्रकारे वा० वांण व्यंतर कह्या ॥ २०६ ॥

मूलः—पिसाय भूय जक्खा य रक्खसा किन्नरा किंपुरिसा ।
महोरगा य गन्धवा अट्ठविहा वाणमन्तरा ॥ २०६ ॥

गाथा २०६ भावार्थः—हवे व्यतंरना आठ भेद कहे छे, १ पीसाच, २ भुत, ३ यक्ष, ४ राक्षस,

अर्थः–सा० सागरोपम ए० एक तु० वळी । उ० उतकृष्ट स्थिति वि० कही भगवंते । प० पहेली नरकने विषे ज० जघन्य स्थिति ॥ द० दस वा० वरस स० एटले दस सहस्रनी छे ॥ १६१ ॥

मूलः–सागरोवममेगं तु उक्कोसेण वियाहिया ।
पढमाए जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ १६१ ॥

गाथा १६१ भावार्थः–पहेली नरकनेविषे आयुष्यस्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी अने उत्कृष्टी एकसागरोपमनी ॥ १६१ ॥

अर्थः–ति० त्रण सा० सागरोपमनुं आ० आउगुं ॥ उ० उत्कृष्टुं वि० कह्युं भगवंते । दो० बीजी नरके ज० जघन्य । ए० एक तु० वळी सा० सागरोपमनुं ॥ १६२ ॥

मूलः–तिण्णेव सागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
दोच्चाए जहन्नेणं एगं तु सागरोवमं ॥ १६२ ॥

गाथा १६२ भावार्थः–बीजी नरके स्थिति जघन्य एक सागरोपमनी ने उत्कृष्टी त्रण सागरोपमनी ॥ १६२ ॥

अर्थः–स० सात सा० सागरोपमनुं आ० आउखुं । उ० उतकृष्टुं वि० कह्युं भगवंते त० त्रीजी नरकने विषे ज० जघन्य । ति० त्रण सा० सागरोपमनुं आउखुं ॥ १६३ ॥

मूलः–सत्तेव सागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
तइयाए जहन्नेणं तिन्नेव सागरोवमा ॥ १६३ ॥

गाथा १६३ भावार्थः–त्रीजी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य त्रण सागरोपमनी ने उत्कृष्टी सातसागरोपमनी ॥ १६३ ॥

मूलः—वेमाणिया उ जे देवा दुविहा ते वियाहिया ।
कप्पोवगा य बोधवा कप्पाईया तहेव य ॥ २०८ ॥

गाथा २०८ भावार्थः—जे वैमानीक देवता छे, ते वे प्रकारे, १ कल्पवासी देवता, २ कल्पातीत देवता ए बे भेदे जाणवा ॥ २०८ ॥

अर्थः—क० देवलोके उपना छे जे देवता ते । वा० बार प्रकारे कह्या । सो० सौधर्मा देवलोकना देवता १ इ० इशान देवलोकना देबता त० तेमज २ ॥ स० सनंतकुमार देवलोकना देवता ३ । मा० माहिंद्र देवलोकना देवता ४ ॥ बं० ब्रह्मलोक देवलोकना देवता ५ य० वळी । लं० लांतक देवलोकना देवता ६ ॥ २०९ ॥

मूलः—कप्पोवगा बारसहा सोहम्मीसाणगा तहा ।
सणङ्कुमार माहिन्द बम्भलोगा य लन्तगा ॥ २०९ ॥

गाथा २०९ भावार्थः—तेमां कल्पवासी देवता १२ प्रकारे ते, १ सुधर्मा देवलोकना देवता, २ इशान देवलोकना देवता, ३ शनतकुमार देवलोकना देवता, ४ माहेंद्र देवलोकना देवता, ५ ब्रह्म देवलोकना देवता, ६ लांतक देवलोकना देवता ॥ २०९ ॥

अर्थः—म० महाश्रुक्र देवलोकना देवता ७ स० सहसार देवलोकना देवता ८ आ० आणय देवलोकना देवता ९ पा० पाणय देवलोकना देवता १० त० तेमज वळी ॥ आ० आरण नामा देवलोकना देवता ११ अ० अच्युत देवलोकना देवता १२ चे० पुरणे । इ० एणे प्रकारे क० बार देवलोकना वासी सु० देवता ॥ २१० ॥

अर्थः-ते० तेत्रीस सा० सागरोपमनुं आ० आउषुं ॥ उ० उत्कृष्टुं वि० कह्युं भगवंते स० सातमी नरके ज० जघन्य । बा० बावीस सा० सागरोपमनुं ॥ १६७ ॥

मूलः-तेत्तीससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
सत्तमाए जहन्नेणं बावीसं सागरोवमा ॥ १६७ ॥

गाथा १६७ भावार्थः-७ मी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य २२ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३३ सागरोपमनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १६७ ॥

अर्थः-जा० जेटला चे० पुरणे य० वळी आ० आउषानी ठि० स्थिति । ने० नारकीनी वि० कही । सा० तेहज ते० ते नारकीने का० काय ठि० स्थितिहोय ज० जघन्य अने उ० उतकृष्टि काय स्थिति भ० होय ॥ १६८ ॥

मूलः-जा चेव य आउठिई नेरइयाणं वियाहिया ।
सा तेसिं कायठिई जहन्नुक्कोसिया भवे ॥ १६८ ॥

गाथा १६८ भावार्थः-नारकीनी जघन्य उत्कृष्टी आयुष्य स्थिति कही छे तेटली नारकीनी जघन्य उत्कृष्टी काय स्थिति होय, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १६८ ॥

अर्थः-अ० अनंत का०कालनुं उ० उत्कृष्टुं आंतरुपडे । अं० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य । वि० छांडेथके नारकी स० पोतानी का० काया । ने० नारकीने नारकीपणुं पांमवानो ॥ अ० आंतरुं एटलुं पडे ॥ १६९ ॥

मूलः-अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

हेट्ठिमा उवरिमा चेव मज्झिमा हेट्ठिमा तहा ॥ २१२ ॥

गाथा २१२ भावार्थः—ग्रैवेक नव छे तेनी त्रण त्रणनी अकेकी त्रीक गणता त्रण त्रीक थाय ते मांही हेठली प्रथम त्रीकना हेठली (पेहेली) ग्रैवेकना देवता, २ हेठली त्रीकना मध्य (बीजी) ग्रैवेकना देवता, ३ हेठली त्रीकना उपली (त्रीजी) ग्रैवेकना देवता, ४ मध्य त्रीकना हेठली (४) ग्रैवेकना देवता ॥ २१२ ॥

अर्थः—म० मध्य वचला त्रिकनुं म० मध्यनुं एटले पांचमा ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे । म० मध्य वचला त्रिकनुं । उ० उपलुं एटले छठा ग्रैवेयकना देवता । ६ त० तेमज । उ० उपला त्रिकनुं हे० हेठलुं एटले सातमा ग्रैवेयकना देवता ॥ चे० पुरणे ॥ उ० उपला त्रिकनुं म० मध्य वचलुं एटले आठमा ग्रैवेयकना देवता ८ । त० तेमज वली ॥२१३॥

मूलः—मज्झिमा मज्झिमा चेव मज्झिमा उवरिमा तहा ।

उवरिमा हेट्ठिमा चेव उवरिमा मज्झिमा तहा ॥ २१३ ॥

गाथा २१३ भावार्थः—५ मध्य त्रीकना मध्य (५) मी ग्रैवेकना देवता, ६ मध्य त्रीकनी उपली (६) ग्रैवेकना देवता, ७ उपली (त्रीजी) त्रीकना हेठली (सातमी) ग्रैवेकना देवता, ८ उपली त्रीकना मध्य (८) ग्रैवेकना देवता ॥२१३॥

अर्थः—उ० उपला त्रिकनुं उ० उपलुं एटले नवमा ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे । इ० ए प्रकारे गे० ग्रैवेयक नवना सु० देवता कह्या । वि० विजयनामा पहेलुं अनुत्तर विमानना देवता १ ॥ वे० वेजयंत बीजा अनुत्तर विमानना देवता २ य० वळी ॥ ज० जयवंतनामा त्रीजा अनुत्तर विमानना देवता ३ ॥ अ० अपराजित नामा चोथा अनुत्तर विमानना देवता ४ ॥ २१४ ॥

ख० पंखी य० वळी बो० जाणवा। ते० ते पचेंद्रिना भे० भेद सु० सांभलो मे० मुजने कहेताथका।। १७२ ।।

मूलः—दुविहा ते भवे तिविहा जलयरा थलयरा तहा।
खहयरा य बोधवा तेसिं भेदे सुणेह मे ।। १७२ ।।

गाथा १७२ भावार्थः—पुर्वोक्त बे प्रकारे तिर्यंच पचेंद्री जीव कह्या, तेहपण त्रण प्रकारे ते १ जळचर (पाणीमांही चाले ते), स्थळचर (ते स्थळ उपर चाले ते), खेचर (आकाशे चाले ते), गुरु कहेताहवा हे शिष्य ? ए पचेंद्रीना भेद हुं तुजने कहीश, ते तुं सांभळ ! ? ।। १७२ ।।

अर्थः—म० माछलानी जाती य० वळी क० काछवानी जाती य० वळी गा० गाहाजनाभाजलचर-जीव जे भेसादिकने पगे वींटाइ रहे पाणीमांहे य० वळी ।। म० मगरमछ त० तेमज सुं० सुसुमार य० वळी जलचर जीव बो० जाणवा ।। पं० पांच प्रकारे ज० जलचर जीव आ० कह्या ।। १७३ ।।

मूलः—मच्छा य कच्छभा य गाहा य मगरा तहा।
सुंसुमारा य बोधवा पञ्चहा जलयराहिया ।। १७३ ।।

गाथा १७३ भावार्थः—हवे जळचर तिर्यंच पचेंद्री द्रव्यथी कहे छे, जळचरना पांचभेद ते १ मांछलानी जाती, २ काचबानी जाती, ३ गाहा ते पाणी मांही पाडादिकने विषे वींटाइ रहे ते, ४ मगर मच्छ, ५ सुसुमार, ए जळचरना पांचभेद जाणवा, ।। १७३ ।।

अर्थः—हवे तिर्यंच पचेंद्रि जलचर खेत्रथी कहे छे। लो० लोकना ए० एक दे० विभागे ते० ते। स०

इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ २१६ ॥

गाथा २१६ भावार्थः—हवे देवता क्षेत्रथी कहे छे, ए सर्व देवता लोकना एक देशने विषे कह्या छे पण सर्व लोकने विषे कह्या नथी, हवे गुरु कहेतां हवा हे शिष्य ? ते देवताना काळनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ॥२१६॥

अर्थः—हवे देवता काळथी कहे छे । सं० देवता छे प० छता आश्री । अ० अनादि काळना छे । आगल छेहडो वि० य० पण नथी ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे स० आउषो पुरो थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ २१७ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ २१७ ॥

गाथा २१७ भावार्थः—हवे देवता काळथी कहेछे, ए देवता छतां आश्री अनादीकाळनाछे तेनो अंत पण नथी अने भवस्थिति कायस्थिति ने आयुष्यस्थिति आश्री आदी सहीत छे तेहनुं आयुष्य पुर्ण थाय तेवारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ २१७ ॥

अर्थः—सा० झाझेरो सा० सागर ए० एक उ० उत्कृष्टी ठि० आउषानी स्थिति भ० होय । भो० भवनपति बलेंद्रादिकनी । ज० जघन्य स्थिति ॥ द० दस वा० वरस । स० सहस्र ॥ २१८ ॥

मूलः—साहियं सागरं एक्कं उक्कोसेण ठिई भवे ।
भोमेज्जाणं जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ २१८ ॥

अर्थः–ए० एक पु० पुर्व को० कोडोवरस उ० उतकृष्टी वि० कही । आ० आउषानी ठि० स्थिति ज० जलचर जीवनी ॥ अं० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ १७६ ॥

मूलः–एगाओ पुव्वकोडीओ उक्कोसेण वियाहिया ।
आउठिई जलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १७६ ॥

गाथा १७६ भावार्थः–ते जळचर तिर्यंच पचेंद्री जीवनी आयुष्य स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी एक पुर्व क्रोडीनी (चोरासी लाख वर्ष एक पुर्वांग थाय, ते पुर्वांगने चोरासीलाख गुणा करीए तेवारे एक पुर्व थाय, ते एक पुर्वना सीतेर लाख क्रोडने ५६ हजार क्रोड वर्ष थाय, एवा एक क्रोड पुर्वनी) स्थिति जाणवी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १७६ ॥

अर्थः–पु० पुर्वक्रोडी पु० प्रथक बे थकी धुरमांडिने ते नवलगे प्रथक पुर्वक्रोडी तु० वळी । उ० उतकृष्टी वि० कही भगवंते । का० काय ठि० स्थिति ज० जळचर जीवनी ॥ अं० अंतरमुहुर्त ॥ ज० जघन्य ॥ १७७ ॥

मूलः–पुव्वकोडिपुहुत्तं तु उक्कोसेण वियाहिया ।
कायट्ठिई जलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ १७७ ॥

गाथा १७७ भावार्थः–ते जळचर पचेंद्री जीवनी कायास्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी प्रथक पुर्व क्रोडनी (बेथी मांडीने नव सुधी प्रथक पुर्व क्रोडी कहीए), ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १७७ ॥

अर्थः–अ० अनंतकाल उ० उत्कृष्टुं आंतरुं पडे । अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ वि० छांडे

मूलः—पलिओवममेगं तु वासलक्खेण साहियं ।
पलिओवमट्ठभागो जोइसेसु जहन्निया ॥ २२० ॥

गाथा २२० भावार्थः—ज्योतिषी देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य पल्योपमनो आठमो भाग ने उत्कृष्टी एक पल्योपम ने उपर एक लाख वर्षनी ॥ २२० ॥

अर्थः—दो० बे चे० पुरणे सा० सागरनी ॥ उ० उत्कृष्टि वि० कही भगवंते सो० सौधर्मा देवलोकने विषे ज० जघन्य स्थिति । ए० एक च० वळी प० पल्योपमनी ॥ २२१ ॥

मूलः—दो चेव सागराइं उक्कोसेण वियाहिया ।
सोहम्मंमि जहन्नेणं एगं च पलिओवमं ॥ २२१ ॥

गाथा२२१ भावार्थ—प्रथमसुधर्मा देवलोकना देवतानीस्थिति जघन्य एकपल्योपमनी ने उत्कृष्टी बेसागरोपमनी ॥२२१॥

अर्थः—सा० सागर । सा० झाझेरा दु० बेनो उ० उत्कृष्टि वि० कही भगवंते । ई० इशांन देवलोकने विषे ज० जघन्य स्थिति ॥ सा० झाझेरु प० पल्योपम एक ॥ २२२ ॥

मूलः—सागरा साहिया दुन्नि उक्कोसेण वियाहिया ।
ईसाणम्मि जहन्नेणं साहियं पलिओवमं ॥ २२२ ॥

गाथा २२२ भावार्थः—बीजा इशान देवलोकना देवतानी स्थिति जघन्य एक पल्योपम झाझेरी ने उत्कृष्टी बे सागरोपम झाझेरी ॥ २२२ ॥

चउप्पया चउविहा ते मे कित्तयओ सुण ॥ १७९ ॥

गाथा १७९ भावार्थः—स्थळचर तिर्यच पचेंद्री जीव द्रव्यथी कहे छे, स्थळचर तिर्यंच पचेंद्री वे प्रकारे ते १ चार पगवाळा चौपद, २ परीसर्प तेना वे भेद ते उरपरी (ते हैयाभर चाले ते) सर्प अने भुजपरी (बे भुजाए चाले ते) सर्प ए वे भेद, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? स्थळचर चौपद चार प्रकारे ते हुं कहीश ? ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ ?७९ ॥

अर्थः—ए० एक खु० पुरी छे जेहने ॥ दु० वे पु० पुरीछे जेहने च० पुरणे ॥ गं० हाथी प्रमुष गंदिपद । स० नष सहित पग छे जेहनां । ह० घोडादिकने एक पुरी होय गो० गाय वलद प्रमुपने वे पुरी होय । ग० हाथी उंट प्रमुप गंडिपद ॥ सो० सींह कुतरादिक नष सहित ॥ १८० ॥

मूलः—एगखुरा दुखुरा चेव गण्डीपय सणप्पया ।
हयमाइ गोणमाइ गयमाइ सोहमाइणो ॥ १८० ॥

गाथा १८० भावार्थः—जेहने एक खुरी छे ते घोडा गधेडा प्रमुख, २ जेहने वे खुरी छे ते गाय, बळद, पाडा, बकरी प्रमुख, ३ गंडीपद ते सुंवाळा सोनीनी एरणने घाटे पग होय ते हाथी, गेंडा, उंट प्रमुख, ४ सणपया ते जेहने पगे नख होय ते सींह, कुतरा, बोलाडा प्रमुख, ए चार प्रकारना स्थळचर जीव जाणवा ॥१८०॥

अर्थः—भु० एक भुज प० परिसर्प य० वळी प० परिसर्प । दु० वे प्रकारे भ० होय गो० गोह गिरोली प्रमुष ए भुजपरिसर्प अ० सर्प प्रमुप ए उरपरिसर्प य० वळी । ए० एकेकी जातिमांहि अण० घणा प्रकार भ०होय ॥१८१॥

बम्भलोए जहन्नेणं सत्त ऊ सागरोवमा ॥ २२५ ॥

गाथा २२५ भावार्थः—पांचमां ब्रह्मदेव लोकना देवतानी स्थिति जघन्य सात सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १० सागरोपमनी ॥ २२५ ॥

अर्थः—च० चउद सा० सागरोपमनी उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति भ० होय ॥ लं० लांतकनामा देवलोकने विषे ज० जघन्य स्थिति ॥ द० दस उ० वळी सा० सागरोपमनी ॥ २२६ ॥

मूलः—चउदस सागराइं उक्कोसेण ठिई भवे ।
लन्तगम्मि जहन्नेणं दस उ सागरोवमा ॥ २२६ ॥

गाथा २२६ भावार्थः—६ ठा लांतक देवलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य १० सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १४ सागरोपमनी ॥ २२६ ॥

अर्थः—स० सतर सा० सागरोपमनी । उ० उत्कृष्टि ॥ ठि० स्थिति भ० होय म० माहाशुक्रनामा देवलोकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति । च० चउद सा० सागरोपमनी ॥ २२७ ॥

मूलः—सत्तरस सागराइं उक्कोसेण ठिई भवे ।
महासुक्के जहन्नेणं चउदस सागरोवमा ॥ २२७ ॥

गाथा २२७ भावार्थः—सातमां महाशुक नामे देवलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य १४ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १७ सागरोपमनी ॥ २२७ ॥

गाथा १८३ भावार्थः—हवे स्थळचर काळथी कहे छे, छता आश्री स्थळचर जीव अनादी काळना छे, तेनो अंत पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्य स्थिति आश्री आदी सहीत छे अने आयुष्य पुर्ण थाय ते वारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १८३ ॥

अर्थः—प० पल्योपम ति० त्रणनी उ० वळी । उ० उतकृष्टी स्थिति वि० कही । आ० आउखानी ठि० स्थिति थ० थळचर जीवनी ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १८४ ॥

मूलः—पलिओवमाइं तिन्नि उ उक्कोसेण वियाहिया ।

आउठिई थलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १८४ ॥

गाथा १८४ भावार्थः—स्थळचर जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी, उत्कृष्टी त्रण पल्योपमनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १८४ ॥

अर्थः—पु० पुर्व को० कोडी पु० प्रथक वे थकी मांडीने नव लगे प्रथक पुर्व कोडी। उत्कृष्टुं अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य का० काय ठि० स्थिति थ० थलचर जीवनी अ० आंतरु पडे थलचरपणुं पामवाने ते० तेटलुं भ० होय ॥ १८५॥

मूलः—पुव्वकोडिपुहुत्तेणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ।

कायठिई थलयराणं अन्तरं तेसिमं भवे ॥ १८५ ॥

गाथा १८५ स्थळचर जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी त्रण पल्योपम उपर प्रथक (बेथी मांडीने नव सुधी) पुर्व क्रोडीनी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १८५ ॥

पाणयम्मि जहन्नेणं सागरा अउणवीसई ॥ २३० ॥

गाथा २३० भावार्थः—१० मां प्राणत नामे देवलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य १९ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २० सागरोपमनी ॥ २३० ॥

अर्थः—सा० सागर इ० एकवीसनी तु० वळी । उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय । आ० आरणनामा देवलोकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति । वी० वीस सा० सागरोपमनी ॥ २३१ ॥

मूलः—सागरा इक्कवीसं तु उक्कोसेण ठिई भवे ।
आरणम्मि जहन्नेणं वीसई सागरोवमा ॥ २३१ ॥

गाथा २३१ भावार्थः—११ मां आरण्यलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य २० सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २१ सागरोपमनी ॥ २३१ ॥

अर्थः—बा० बावीस सा० सागरनी उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति भ० होय ॥ अ० अच्युत देवलोकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति ॥ सा० सागर इ० एकवीसनी ॥ २३२ ॥

मूलः—बावीसा सागराइं उक्कोसेण ठिई भवे ।
अच्चुयम्मि जहन्नेणं सागरा इक्कवीसई ॥ २३२ ॥

गाथा २३२ भावार्थः—१२ मां अच्चुय देवलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य २१ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २२ सागरोपमनी ॥ २३२ ॥

समग मनुष्य क्षेत्र बाहिर प० पंषी छे वि० पांष मोकली सदाय रहेछे ते वितत प० पंषी मनुष्य षेत्र बाहिरछे य० वळी बो० जाणवा । प० ए पंषी य० वळी च० च्यार प्रकारे ॥ १८७ ॥

मूलः—चम्मे उ लोमपक्खीया तइया समुग्गपक्खिया ।
वियपक्खी य बोधवा पक्खिणो य चउविहा ॥१८७॥

गाथा १८७ भावार्थः—हवे खेचर द्रव्यथी कहे छे, पंखी चार प्रकारे ते, १ चर्म पंखी ते जेहने चांमडानी पांख होय ते चामाचीडीया वागोळ प्रमुख, २ रोम पंखी ते रोम रायनी पांख होय ते सुडा, हंस, पारेवा प्रमुख, ३ समुग पंखी ते जेहनी पांख डाबडानुं ढांकणुं दीधुं होय तेनी माफक होय ते पंखी मनुष्य क्षेत्रनी बाहीर छे, ४ विनत पंखी ते जेहनी पांख सदाय सुपडानी माफक पोहोळी रहे छे ते पंखी पण मनुष्य क्षेत्रनी बाहीर छे, ए पंखीना चार भेद जाणवा ॥ १८७ ॥

अर्थः—हवे षेत्रथी कहे छे लो० लोकना ए० एक दे० विभागेछे ते० ते स० सघला पंषीछे न० नथी स० सघले लोक मांहि वि० कह्या । इ० ए कह्या पछे हवे । का० कालनो वि० विचार तु० वळी । ते० ते पंषीनुं वु० हुं कहिश च० च्यार प्रकारे ॥ १८८ ॥

मूलः—लोगेगदेसे ते सवे न सवत्थ वियाहिया ।
इत्तोकालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ १८८ ॥

गाथा १८८ भावार्थः—हवे खेचर क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व पंखी लोकना एक देश (विभाग) ने विषेछे, पण सर्व

तइयम्मि जहन्नेणं चउवीसं सागरोवमा ॥ २३५ ॥

गाथा २३५ भावार्थः—त्रीजा ग्रैवेकना देवतानी आयुष्य स्थिति जघन्य २४ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २५ सागरोपमनी ॥ २३५ ॥

अर्थः—छ० छवीस सा० सागरोपमनी । उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय च० चोथा ग्रैवेयकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति ॥ सा० सागर प० पचवीसनी ॥ २३६ ॥

मूलः—छवीस सागराइं उक्कोसेण ठिई भवे ।
चउत्थम्मि जहन्नेणं सागरा पणुवीसई ॥ २३६ ॥

गाथा २३६ भावार्थः—चोथा ग्रैवेकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य २५ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २६ सागरोपमनी ॥ २३६ ॥

अर्थः—सा० सागर स० सतावीसनी तु० वळी । उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति भ० होय ॥ पं० पांचमां ग्रैवेयकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति सा० सागरोपमनी उ० वळी छ० छवीसनी ॥ २३७ ॥

मूलः—सागरा सत्तवीसं तु उक्कोसेण ठिई भवे ।
पञ्चमम्मि जहन्नेणं सागरा उ छवीसई ॥ २३७ ॥

गाथा २३७ भावार्थः—पांचमा ग्रैवेकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य २६ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २७ सागरोपमनी ॥ २३७ ॥

अर्थः—अ० असंख्यातमो भाग प० पल्यनो ॥ उ० उत्कृष्टो उ० वळी सा० एटलुं उपर अधिकुं । पु० पुर्वकोडी पु० पृथक बेथी धुर अने नवलगे ते पृथक कहे । अं० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य ॥ १९१ ॥

मूलः—असंखभाग पलियस्स उक्कोसेण उ साहिया ।
पुव्वकोडीपुहुत्तेणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९१ ॥

गाथा १९१ भावार्थः—ए पंखीनी काय स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी एक पल्यनो असंख्यातमो भाग उपर प्रथक (बेथी मांडीने नव सुधी) पुर्व क्रोडीनी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १९१ ॥

अर्थः—ठि० कायस्थिति ख० पंषीनी । अ० आंतरुं पडे ते पंषीनुं भव पामवानुं ते० ते पंषीने ए आगल कहेशे तेटलुं भ० होय ॥ का० काल अ० अनंतानुं आंतरुं पडे उ० उत्कृष्टुं ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज०जघन्य ॥१९२॥

मूलः—ठिई खहयराणं अन्तरे तेसिमे भवे ।
कालं अणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ १९२ ॥

गाथा १९२ भावार्थः—ए पुर्वोक्त पंखीनी कायस्थिति कही, हवे पंखीनुं आंतरुं कहे छे, पोतानी पंखीनी काया छांडेथके फरी पंखीनी काया पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतर मुहुर्तनुं अने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १९२ ॥

अर्थः—हवे षेचरभावथी कहे छे ॥ ए० ए पंषीना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे ॥ गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० वळी ॥ वि० भेदना स० सहस्र होय ॥१९३॥

अट्ठमम्मि जहन्नेणं सागरा अउणतीसई ॥ २४० ॥

गाथा २४० भावार्थः—८ मां ग्रैवेकना देवताना आयुष्यनी स्थिति जघन्य २९ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३० सागरोपमनी ॥ २४० ॥

अर्थः—सा० सागर । इ० एकत्रीसनी तु० वळी । उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति भ० होय । न० नवमा ग्रैवेयकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति । ती० त्रीस सा० सागरोपमनी ॥ २४१ ॥

मूलः—सागरा इक्कतीसं तु उक्कोसेण ठिई भवे ।
नवमम्मि जहन्नेणं तीसई सागरोवमा ॥ २४१ ॥

गाथा २४१ भावार्थः—९ मां ग्रैवेकना देवताना आयुष्यनी स्थिति जघन्य ३० सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३१ सागरोपमनी ॥ २४१ ॥

अर्थः— ते० तेत्रीस सा० सागरोपमनी । उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय । च० च्यार अनुत्तर विमांनने विषे पि० पण । विजय १ । वैजयंत २ । जयंत ३ अपराजित ४ ए ४ वि० विजय विमांन आदे देइने ज० जघन्य स्थिति ए० एकत्रीस सागरोपमनी ॥ २४२ ॥

मूलः—तेत्तीसा सागराइं उक्कोसेण ठिई भवे ।
चउसुं पि विजयाईसु जहन्नेणेकतीसई ॥ २४२ ॥

गाथा २४२ भावार्थः—१ विजय, २ वैजयंत, ३ जयंत, ४ अपराजीत ए चार अनुतर विमानना देव·

कम्मअकम्मभूमा य अन्तरद्दीवया तहा ॥ १९५ ॥

गाथा १९५ भावार्थः-१ गर्भज (मात पीताना संयोगथी उत्पन्न थाय ते) मनुष्य त्रण प्रकारे ते १ कर्म भूमीना (१ असी २ मसी ३ कृपी, असी ते तरवार प्रमुख हथीयार बांधीने आजीवीका करे ते, मसी ते कलम रुसनाइ वीगेरे लेखणथी आजीविका करे ते, कृपी ते कोश कोदाली वीगेरेथी खेडी वाडी प्रमुखथी आजीवीका करे ते) मनुष्य, २ अकर्म भूमीना (पुर्वोक्त असी, मसी ने कृपी ए त्रण प्रकारना कर्म रहीत अने दश प्रकारना कल्पवृक्ष मनवंछीत पुरे ते जुगळीया) मनुष्य, ३-५६ अंतर द्वीपाना (चुल हेमवंत ने शीखरीए बे पर्वत उंपर चार चार दाढाओछे ते अकेकी दाढा उपर सात सात अंनर द्वीपा छे ते ७×८=५६ अंतर दीपा जाणवा, हेठ समुद्र छे ने उपर अधर दाढाए रहेनारा छे माटे अंतर द्वीपना मनुष्य कहीए ए पण जुगळीयाज मनुष्य जाणवा) मनुष्य, ए त्रण प्रकारना गर्भज कह्या ॥ १९५ ॥

अर्थः-प० पनर भेदे कर्म भूमीनां मनुष्य ती० त्रिस प्रकारे अकर्म भूमीना मनुष्य । भे० भेदे बे अ० अठावीस करतां छप्पन्न एटले छपन्न अंतर द्वीपना मनुष्य । सं० संष्या उ० वळी क० अनुक्रमे ते० ते मनुष्यनी । इ० एणे प्रकारे ए० ए वि० कह्या मनुष्य वीतरागे ॥ १९६ ॥

मूलः-पन्नरस तीसविहा भेया अट्ठवीसइं ।

संखा उ कमसो तेसिं इइ एसा वियाहिया ॥ १९६ ॥

गाथा १९६ भावार्थः-१ कर्मभूमीना मनुष्य १५ भेदे (ते पांच भरत, पांच इरवत ने पांच महाविदेह एम १५),

वि० छांडे थके स० आपणा देवतानी का० काया ॥ दे० देवता थावानुं हु० होय अं० आंतरु एटलुं पडे ॥२४५॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए देवाणं हुज्ज अन्तरं ॥ २४५ ॥

गाथा २४५ भावार्थः—पोतानी देवतानी काया छांडथके फरी देवता पामवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं ॥ २४५ ॥

अर्थः—ए० ए देवताना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ २४६ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २४६ ॥

गाथा भावार्थः—हवे भावथी देवताना भेद कहे छे, ए पुर्वोक्त देवताना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ २४६ ॥

अर्थः—सं० संसारीक जीव य० अने । सि० सिद्धना जीव ॥ इ० एणे प्रकारे जी० जीव वि० कह्या तिर्थंकर महाराजे रु० रुपीजे अजीव चे० पुरणे । अ० अरुपी अजीव य० वळी । अ० ए अजीव दु० बे प्रकारे वि० कह्या वीतरागे य० वळी ॥ २४७ ॥

मूलः—संसारत्था य सिद्धा इय जीवा वियाहिया ।

रूविणो चेवरूवी य अजीवा दुविहा वि य ॥ २४७ ॥

गाथा २४७ भावार्थः—ए पुर्वोक्त प्रमाणे रुपी अजीवने अरुपी अजीव ए प्रमाणे अजीव कह्या अने सिद्धना जीवने संसारी जीव ए बे प्रकारे जीव वीतरागे कह्या छे ॥ २४७ ॥

अर्थः—अं० अनंताकालनुं उ० उत्कृष्टुं आतरु पडे । वा० बे वरस थकी धुर नव वरस लगे ज० जघन्य आंतरुं पडे । आ० आणय देवलोक आ० आदि देइने क० देवता थावानुं ॥ गे० ग्रैवेयकना देवताने पण जघन्य आठ वरस झाझेरुं तु० वळी । अ० देवता थावानुं एटलुं आंतरु पडे ॥

मूलः—(अणन्तकालमुक्कोसं वासपुहुत्तं जहन्नगं ।
आणयाईण कप्पाण गेविज्जाणं तु अन्तरं ॥)

गाथा भावार्थः—नवमा आणत देवलोकथी मांडीने बारमा देवलोकना देवताने अने नवग्रैवेकना देवताने आंतरुं पडे ता जघन्य प्रथक (बे वरसथी मांडीने नव वरस सुधी) वर्षनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं ॥

अर्थः—सं० संख्याता सा० सागरनुं उ० उत्कृष्टुं आंतरुं पडे । वा० बे वरसथकी धुर नव वरस झाझेरा आंतरुं पडे ज० जघन्य । अ० अनुत्तर विमानना य० वळी दे० देवतानुं । अ० एटलुं आंतरुं पडे तु० वळी वि० तिर्थंकरे कह्युं ॥

मूलः—(संखिज्जसागरुक्कोसं वासपुहुत्तं जहन्नगं ।
अणुत्तराण य देवाणं अन्तरं तु वियाहिया ॥)

गाथा भावार्थः—अणुंतर विमानना देवताने आंतरु पड तो जघन्य प्रथक वर्षनुं ने उत्कृष्टुं संख्याता

सागरनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे जी० जीव अने अ० अजीवना भेद । गुरु समीपे य० वळी सो० सांभळीने । स० सद्दहिने य० वळी स० सर्व न० नयने अ० अनुमत मनोज्ञ मानवा योग्य ज्ञान सहित थइ । र० रमे प्रवर्ते सं० संजमने विषे मु० साधु ॥ २४८ ॥

मूलः—इय जीवमजीवे य सोच्चा सद्दहिऊण य ।
सव्वनयागमणुमए रमेज्ज संजमे मुणी ॥ २४८ ॥

गाथा २४८ भावार्थः—ए प्रमाणे जीव अने अजीवना भेद गुरु समीपे सांभळीने सर्दही ने सर्वनय एटले नैयगमादीक नयने अनुमते ज्ञानक्रिया सहीत सम्यक्त्वचारीत्रने विषे साधु रमे (प्रवर्ते) ॥ २४८ ॥

अर्थः—त० तेवार पछी दिक्षा लेइने विचरे छे तेवार पछी ब० घणा वा० वरस लगी । सा० चारित्र अ० रुडी परे पालीने । इ० ए आगल कहेशे तेणे क० अनुक्रमे जो० सुभ जोग रुपिया व्यापारे अ० आपणा आत्मा शरिर । सं० दुर्बल करी द्रव्यथी भावथी कषाय चार पातला करे मु० साधु ॥२४९॥

मूलः—तओ बहूणि वासाइं सामण्णमणुपालिय ।
इमेण कम्मजोगेण अप्पाणं संलिहे मुणी ॥ २४९ ॥

गाथा २४९ भावार्थः—दीक्षा लइने तेवार पछी साधु घणा वर्ष सुधी चारीत्र पाळीने आगळ अनुक्रमे कहीशुं तेवा तपरुपी व्यापारेकरी आपणो आत्मा ने शरीर दुर्बळ करे तथा द्रव्यथी शरीर अने भावथी कषाय पातळां करे॥२४९॥

अर्थः—बा० बार उ० वळी वा० वरस लगी ॥ सं० संलेषणा उ० उत्कृष्टी भ० होय सं० एक वरसनी म० मध्यम संलेषना । छ० छमासनी य० वळी ज० जघन्य संलेपणा ॥ २५० ॥

मूलः—बारसेव उ वासाइं संलेहुक्कोसिया भवे ।
संवच्छर मज्झिमिया छम्मासा य जहन्निया ॥ २५० ॥

गाथा २५० भावार्थः—जघन्य ६ मासनी ने मध्यम एक वर्षनी ने उत्कृष्टी १२ वर्षनी संलेखनाहोय ॥२५०॥

अर्थः—प० पहेला वा० वरस च० च्यार लगी । वि० पांच विगयनो नि० त्याग क० करे । बि० बीजा वा० वरस च० च्यार लगी ॥ वि० घणे प्रकारे तु० वळी त० तप चं० करे ॥ २५१ ॥

मूलः—पढमे वासचउक्कंमि विगई-निज्जूहणं करे ।
बिइए वासचउक्कम्मि विचित्तं तु तवं चरे ॥ २५१ ॥

गाथा २५१ भावार्थः—पहेलां चार वर्ष लगी पांच विगयनो त्याग करे अने बीजां चार वर्ष लगी घणो तप करे, ए आठ वर्ष थया ॥ २५१ ॥

अर्थः—ए० एकांतरे उपवास करे अने आ० पारणे आंबिल करे । क० एहवो तप करीने सं० वरस दु० वेलगी । त० तेवारे दस वरस पछी सं० वरस अ० अर्द्ध छमास लगी तु० वळी । न० न करे अ० छठ अठमादिक त० तप च० आचरे नहि ॥ २५२ ॥

मूलः—एगन्तरमायामं कट्टु संवच्छरे दुवे ।

तओ संवच्छरद्धं तु नाइविगिट्ठं तवं चरे ॥ २५२ ॥

गाथा २५२ भावार्थः—पछी नवमाने दशमाए बे वर्ष लगी एकांतर उपवास करे अने पारणे आयंबील करे (ए १० वर्ष थयां) तेवार पछी अगीयारमां वर्षना प्रथम ६ मास सुधी कांइपण छठ अठमादीक तप आचरे नहि (ए साडा दश वर्ष थाय ॥ २५२ ॥

अर्थः—त० तेवारे साडा दस वरस पछी सं० वरस अ० अर्ध छमास लगी तु० वळी । वि० छठ अठमादिक तु० वळी त० तप आकरुं च० करे प० थोडो थोडो चे० वळी ॥ आ० आंबिल करे तं० ते इग्यारमां सं० वरसने विषे ॥ उपला छमास लगी क० तप करे ॥ २५३ ॥

मूलः—तओ संवच्छरद्धं तु विगिट्ठं तु तवं चरे ।
परिमियं चेव आयामं तंमि संवच्छरे करे ॥ २५३ ॥

गाथा २५३ भावार्थः—पछी ११ मां वर्षना पाछला ६ मासने विषे छठ अठमादीक आकरो तप करे तेमज थोडो थोडो आयंबील तप करे (ए ११ वर्ष थया) २५३ ॥

अर्थः—को० हवे बारमे वरसे धुरे आंबिल करवा वचे बीजो तप करे । छेहडे वळी आ० आंबिल करे कोडि सहित तप कहीए ॥ क० तप करीने सं० एक वरस लगी मु० साधु । मा० मासषमण अ० अर्द्ध मा० मासषमण करे करीने तु० वळी ॥ आ० आहारादिक छांडवे करीने । त० अणसण तप च० करे ॥२५४॥

मूलः—कोडीसहियमायामं कट्टु संवच्छरे मुणी ।

मासद्धमासिएणं तु आहारेण तवं चरे ॥ २५४ ॥

गाथा २५४ भावार्थः—वारमें वर्षे प्रथम अने छेडे सरीखो तप करे एटले प्रथम आयंबील करे, वचे वीजो तप करे अने छेडे वळी आयंबील करे, ए कोडीसहीत तप कहीये, ए तप करीने साधु एक वर्ष सुधी मास खमण, अर्ध मासखमण करवे करीने आहारादीक छांडवे करीने अणसण तप करे (ए वार वर्षनो) अणसण तप कह्यो ॥ २५४ ॥

अर्थः—कं० हांस्यादिकथी कंदर्पियो देवता थाय। आ० मंत्रादिक प्रजुंजेते सेवकपणे देवता थाय च० वळी कि० केवली प्रमुषनी तथा ज्ञानवंतनी असातनाएकीलमपि देवता थाय मो० अज्ञानपणाना भावनाए निरंतर आ०अथवा घणा काल लगी रोस राषेते कोइ एक कष्ट कीधा थकी असुर कुमार देवनी जातिमांहे उपजे च० वळी। ए० ए दु० दुर्गति ए करणीथकी दुर्गति पाम्यो। अने ते भणी ए दुर्गति कही । म० मरणने अवसरे एहवी भावना आवेतो मरीने ए पुर्वे कही त दुर्गति पामे। अने वि० विराधक हो० होय निश्चे वीतरागे कह्युं ॥२५९॥

मूलः—कन्दप्पमाभिओगं च किव्विसियं मोहमासुरत्तं च।
एयाउ दुग्गईओ मरणम्मि विराहिया हान्ति ॥ २५५ ॥

गाथा २५९ भावार्थः—हांशी प्रमुख करवे करी कंदर्पियो देवता थाय, मंत्रादिक प्रयुंजे ते सेवकपणे देवता थाय, केवळी प्रमुख ज्ञानवंतनी आशातना करवे करी किल्विषी देवता थाय, अज्ञान पणानी भावना निरं-तर अथवा घणा काळ लगी दोष राखे ते कांइक कष्ट कर्याथी असुर कुमारनी जाती मांही देवता थाय, ए देवता मांही दुर्गती कहीये, ए दुर्गती पुर्वोक्त कृत्य कर्याथी पामे अने मर्णने अवसरे एहवी भावना आवे तो मरीने

पुर्वे कही ते दुर्गती पामे अने विराधीक होय ॥ २५५ ॥

अर्थः–मि० मिथ्यात्वना दं० दर्शन उपर । र० राता तत्पर होय । सं० नियाणा सहित । उ० निश्चे हिं० हिंस्या जीव घातना करणहार होय । इ० एहवा जीव एणे प्रकारे जे० जे म० मरे जी० जीव । ते० ते जीवने पु० वली दु० दुर्लभ बो० बोधीबीज होय ॥ २५६ ॥

मूलः–मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा उ हिंसगा ।
इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुलहा बोही ॥ २५६ ॥

गाथा २५६ भावार्थः–मिथ्यात्व दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहित होय, जीव घातना करनार होय, एहवा जीव एवे प्रकारे मरे ते जीवने वळी बोधबीज दुर्लभ होय ॥ २५६ ॥

अर्थः–स० सम्यक्त दं० दर्शनने विषे र० राता छे । अ० नियाणानां अण करणहारा ॥ सु० सुक्ल ले० लेस्याना घणी परिणामना । मो० धरणहार ॥ इ० एणे प्रकारे जे० जे जी० जीव म० मरे । ते० ते जीवने सु० सुर्लभ भ० होय बो० बोधबीज ॥ २५७ ॥

मूलः–सम्मद्दंसणरत्ता अनियाणा सुक्कलेसमोगाढा ।
इय जे मरन्ति जीवा तेसिं सुलहा भवे बोही ॥ २५७ ॥

गाथा २५७ भावार्थः–जे सम्यक्त्वने विषे रक्त छे, नियाणाना अणकरनार होय, शुक्ल लेश्याना प्रणामना धरनार होय एवे प्रकारे जे जीव मरे ते जीवने बोधबीज सुर्लभ होय ॥ २५७ ॥

अर्थः—मि० मिथ्यात्व दं० दर्शनना उपरे र० राताछे स० नियाणा राहित कृ०कृष्ण ले०लेस्याना परिणामना मो० धरणहारा ॥ इ० एणे प्रकारे जे०जे म० मरे जी०जीव ते०तेने पु० वळी । दु० दुर्लभ बो० बोधबीज ॥२५८॥

मूलः—मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा कण्हलेसमोगाढा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुलहा बोही ॥ २५८ ॥

गाथा २५८ भावार्थः—जे मिथ्यात्वना दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहीत छे, कृष्ण लेस्याना प्रणामना धरनार होय, एवे प्रकारे जे जीवमरे ते जीवने बोधबीज दुर्लभ होय ॥ २५८ ॥

अर्थः—जि० जिननां व० वचननां विषे ॥ अ० राता रागना धरणहारा ॥ जि० सिद्धांत मांहि जेम करवुं कह्युं । जे क० करे । भा० भावे करीने । अ० मिथ्यात्व रुपिया मल रहित । अ० राग द्वेषादिक क्लेश रहित जे जीव । ते० ते हो० होय प० परित थोडा सं० संसारनो धणी ॥ २५९ ॥

मूलः—जिणवयणे अणुरत्ता जिणवयणं करेन्ति भावेण ।

अमला असंकिलिट्ठा ते होन्ति परित्तसंसारी ॥ २५९ ॥

गाथा २५९ भावार्थः—जे जिननां वचनने विषे रक्त होय अने सिद्धांत मांही जेम कह्युंछे तेम भावे करीने करे, मिथ्यात्वरुपी मेल रहीत होय अने राग द्वेषादीक कलेश रहीत होय ते जीव थोडा संसारना धणी होय ॥२५९॥

अर्थः—बा० बाल म० मरणे ब० घणीवार मरणे मरतोथको जीव । अ० मरवानी वांछा विना । अकाम मरणे क्षुध तृषादिके मरतो थको चे० पुरणे य० वळी ब० घणीवार म० एणीपरे जे मरे ते० ते ब० बापडा रांक

एम घणीवार मरे ॥ जि० जिनना व० वचन जे० जे न० रुडा करीने जे न या० जाणे ॥ २६० ॥

मूलः—बालमरणाणि बहुसो अकाममरणाणि चेव य बहूणि ।
मरिहिन्ति ते वराया जिणवयणं जे न-याणन्ति ॥ २६० ॥

गाथा २६० भावार्थः—जे जिनना वचन रुडा करीने न जाणे ते जीव घणीवार बाळमरणे मरतोथको मरवानी वांछा विना क्षुख त्रषादीके बापडा रांक घणीवार अकाम मरणे मरे ॥ २६० ॥

अर्थः—ब० घणा आ० सिद्धांतना । वि० जाण होय । स० जे आलोयछे तेहने वचने करी समाधिना उ० उपजावणहार होय य० वळी । गु० गुणनां ग्रहणहार होय ए० ए का० गुणे करी सहित होय ते ॥ अ० ए आचार्यादिक योग्य होय । आ० आलोयणा सो० सांभलवाने । हवे जे विराधक थाय ते कहे छे ॥ २६१ ॥

मूलः—बहुआगमविन्नाणा समाहिउप्पायगा य गुणगाही ।
एएणं कारणेणं अरिहा आलोयणं सोउं ॥ २६१ ॥

गाथा २६१ भावार्थः—हवे जेनी पासे आलोयणा करवी ते गुरुना गुण कहे छे, जे घणा सिद्धांतना जाण होय, जे पापनी आलोयणा करनार होय तेहने वचने करीने समाधी उपजावनार होय, गुणना ग्रहनार होय, एहवा गुणेकरी सहीत होय ते आचार्यादीक आलोयण सांभळवाने योग्य होय ॥ २६१ ॥

अर्थः—कं० हास्य उपजे तेहवी तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे । कु० भांडनीपरे वचननी चेष्टा करीने लोकने हसावे त० तेहवो सी० आचार करणीनो स० स्वभाव ह० हसवा सरिषो बि० विकथा कहेवे

करी । वि० विसमय पमाडतो थको वि० वळी । प० परजीवने कं० इंद्रादिकने हसावे तेहवा कंदर्पिया देवता थावानी ॥ भा० भावना तेहवी करणी । कु० करे ॥ २६२ ॥

मूलः—कन्दप्पकुकुयाइं तह सीलसहावहसणविगहाइं ।
विम्हावेन्तो वि परं कन्दप्पं भावणं कुणइ ॥ २६२ ॥

गाथा २६२ भावार्थः—हांसी उपजे तेवुं बोले तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे, भांडनीपेरे वचने करीने लोकने हसावे, हसवा सरिखी विकथा कहेवे करी परजीवने विस्मय पमाडवारूप आचारने तेवाज स्वभावे करीने तेहवाज कृत्ये करीने इंद्रादीकने हसावे तेहवा कंदर्पिया देवता थाय ॥ २६२ ॥

अर्थः—मं० मंत्र प्रयुंजे । जा० वसीकरण करवाने काजे द्रव्यनो जोग एकठो । का० करीने भू० रक्षाने काजे राष प्रमुषनी नान्ही पोटली बांधीने हाथे बांधे ते भूति क०कर्म इत्यादिक च०वळी जे० कोइ । प० प्रजुंजे मुनी ॥ सा० साता उपजावाने हेते । र० तिपारिक रसना स्वाद भोगववाने हेते ॥ इ०रुधिने हे०हेतने ॥ अ० सेवक पणे देवता आववानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६३ ॥

मूलः—मन्ताजागं काउं भूईकम्मं च जे पउञ्जन्ति ।
साय-रस-इड्ढि-हेउं अभिओगं भावणं कुणइ ॥ २६३ ॥

गाथा २६३ भावार्थः—मंत्र प्रयुंजे वसीकरण करवाने काजे, द्रव्यना योग एकठा करीने रक्षणने काजे राख प्रमुखनी नानी पोटली बांधीने हाथे बांधे, ते भूतकर्म कहीये, इत्यादीक जे शाता उपजाववाने हेत, तथा तीखा-

दीक रसना स्वाद भोगववाने तथा रुंधीने हेते प्रयुंजे ते सेवकपणे देवता थवानी भावनानी करणी करे (अर्थात तेवा कृत्य करीने सेवक देवता थाय) || २६३ ||

अर्थः—ना० श्रुत ज्ञानादिक पांच ज्ञानना अवर्णवादनो बोलणहार || के० केवलीना अवर्णवादनो बोलणहार || ध० धर्माचार्यना अवर्णवादनो बोलणहार || सं० साधु साधवी श्रावक श्राविकाए चार । चतुर्विध संघनो अवर्णवादनो बोलणहार || सा० साधुनां अवर्णवादनो बोलणहार || मा० मायावंत अ० अवर्णवादनो बोलणहार कि० किलविषी संबंधी || भा० भावनानी करणी कु० करे || २६४ ||

मूलः—नाणस्स केवलीणं धम्मायरियस्स सङ्घसाहूणं ।
माई अवण्णवाई किविसियं भावणं कुणइ || २६४ ||

गाथा २६४ भावार्थः—श्रुत ज्ञानादीक पांच ज्ञानना अवर्णवादनो बोलनार, केवलीना अवर्णवादनो बोलनार, धर्माचार्यना अवर्णवादनो बोलनार, साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविकाए चतुर्विध संघना अवर्णवादनो बोलनार एवो जीव होय ते, किल्विषी (देवतामांही ढेड जातीना देवता) थवानी भावनानी करणी करे, (अर्थात एवा कृत्ये करीने किल्विषी देवता थाय) || २६४ ||

अर्थः—अ०घणा काल लगी रो०रोसनुं ||प०विस्तार करी रीस राषे त० तेमज य०वली नि० निमित्त भाषवाने विषे । हो० होय प० प्रवर्तणहार ए० ए बे प्रकारनी का० करणीए करी । आ० असुरकुमार थवानी भा० भावनानी करणी कु० करे || ।

मूलः—अणुबद्धरोसपसरो तह य निमित्तमि होइ पडिसेवी ।
एएहि कारणेहिं आसुरियं भावणं कुणइ ॥ २६५ ॥

गाथा २६५ भावार्थः—घणा काळ लगी रोसनो विस्तार करी रोस राखी रहे, तेमज वळी निमित भाषाने विषे प्रवर्तनार होय, एवी कर्णीये करीने असुरकुमार थावानी भावनानी करणी करे (अर्थात एहवां कृत्ये करीने असुरकुमार थाय) ॥ २६५ ॥

अर्थः—स० तरवार प्रमुष सस्त्र ग० ग्रहण करीने सस्त्रे करी मरे । वि०विष भ०पाइने मरे च०वळी ज० अग्नीमांहि पे० पेसीने मरे च० वळी ज० पाणीमांहि पेसीने मरे ॥ य० वळी अ० जे अनाचारवा जोग्य नहि एहवा । भ० उपगरणनो से० सेवणहार। ज० घणा जन्म म० मरण बं० बांधे उपराजे ॥ २६६ ॥

मूलः—सत्थगहणं विसभक्खणं च जलणं च जलपवेसो य ।
अणायारभण्डसेवी जम्मणमरणाणि बन्धन्ति ॥ २६६ ॥

गाथा २६६ भावार्थः—तरवार प्रमुख शस्त्र ग्रहण करीने मरे, विष खाइने मरे, अग्नीमांही पेशीने मरे, पाणीमांही पेशीने मरे, जे आचरवा योग्य नहि एवा उपगरणनो सेवनार एहवो होय ते घणांज जन्म मर्ण उपराजे ॥ २६६ ॥

अर्थः—इ० ए पुर्वे कह्या ते पा० प्रगट क०कीधा बु० तिर्थंकरे ॥ ना०ज्ञात क्षत्री श्रीमहावीर देवे ॥ प० कषांय रुपणी अग्नी उपसमावी शितली भुत थइ मोक्ष पोहता तेणे भगवंते छ० छत्रीस उ० उत्तराध्ययन भ०

भव्य जीवने। स० छत्रीस उत्तराध्ययन वाल्हाहोय ॥ इ० एम हुं बे० कहुंछुं श्री सुधर्मास्वामी जंबू प्रत्ये कहे छे। हे जंबू जेम में श्री महावीरदेव समिपे सांभल्युं हतुं तेम तुज प्रते कहुंछुं ॥ २६७ ॥

मूलः—इय पाउकरे बुद्धे नायए परिनिव्वुए।
छत्तीसं उत्तरज्झाए भवसिद्धीयसम्मए ॥ २६७ ॥ ॥ त्ति बेमि ॥

इतिश्री जीवाजीवविभत्ती षट्त्रिशं अध्ययनं समत्तं ॥ ३६ ॥

गाथा २६७ भावार्थः—ए पुर्वे कह्या ते छत्रीस अध्ययन भव्यजीवने प्रियकारी होय, ते ३६ अध्ययन कषाय रुपणी अग्नी उपसमावीने शीतळा भूत थइने मोक्ष पहोत्या एहवा ज्ञात क्षत्री श्री महावीर देव तिर्थंकरे प्रगट कीधा छे, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ २६७ ॥ इति श्री उतराध्यथन सूत्रना जीवा जीव विभत्ती नामे ३६ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ ३६ ॥

॥ इति श्री उत्तराध्ययन सूत्र मूल पाठ अर्थ भावार्थ सहित संपूर्ण ॥

अर्थ—भावार्थ शुद्धिपत्रं.

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
१	४	विपयादि	विपयादि
२	८	पुन्यहाणि	पुन्यहीण
८	२२	ग्रमुख.	प्रमुख
९	७	विप	विपे
९	१२	जम	जमे
१०	११	ञ्चादीक	अन्नादिक
१०	२३	स्नद	खेद
१०	२३	तेविनित	तेम अवानितने
१३	२७	ग्रकर्पे	नकर्पे
१४	२	विप	निपे
१५	२९	सुज	तुज
१६	१३	तुपाए	तृपाए
१६	२१	सकाणो	सुकाणो
१७	३	मडीमादी	पडीमादी
१७	१२	नवळे	नवांछे
१७	३१	पांडयो	पीडयो
१८	९	ऐकेकानु	एकेवानुं
२०	८	सधुने	साधुने
२०	८	वेठ	वेठां
२०	२१	नर्गादा	मर्यादा
२१	१०	इंद्रीयता	इंद्रीयना
२२	२३	शुःवीर	शुरवीर
२३	३१	परमांते	परमती
२५	१८	समूप	सन्मुख
२४	२४	गुळ्यां	पुळ्यां
२७	२१	जीवी	जीवा
२८	५	अभ	अशुभ
३७	२६	कडी	कंठी

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
३८	८४	सीतोश्नादाकि	सीतोष्णादी
४०	१९	नग्र	नग्न
५२	२७	वळाए	वेळाए
५६	९	षाणहार	खावणहार
६४	१५	पाणव	प्राणवध
६५	१०	निवाहवा	निर्वाहवाने
७२	१३	वचत्र	वचन
७४	२५	वचन	वचनरुप
८०	१२	आ ।	आत्माना
८०	१४	भीक्षा!ती	भीक्षावृती
८४	५	कुर्गतोये	कुगतीये
८४	११	—ठी	माठी
८६	६	शक्रेद्र	शक्रेंद्र
८६	१५	राजकषी	राजरुषी
८७	३	महावीर	महावीरे
९१	१३	मात्रनो	मात्रनो
९३	१२	उद्वेपणुं	उद्वेगपणुं
९५	२५	सयंम	समय
९६	२२	बोणहार	बोलणहार
१०५	२६	परवारादि	परवादादि
१२६	१	गृद्धने	शुद्ध
१३१	२१	मार्गोना	मार्गना
१३३	१६	बंधाधाथी	बंधायाथी
१४७	१०	सेवेनार	सेवनार
१५४	२४	सेववाकरवाना	सेववानी
१६४	२१	आश्रनो	आश्रवनो
१६६	३	सध्याय	सज्झाय
१६७	२५	मनुश	मनुष्य
१६८	१४	मुओ	मुए
१७५	२१	क्षोत्रराज	क्षत्रीराज

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
१७६	२०	संजवंत	संजमवंत
१८२	१५	दंखेछे	देखेछे
१८८	१९	सयय	संचय
१९२	२६	मारुआडि	मारवाड
१९३	९	षेडि	खेडी
१९३	९	षांचवे	खेंचवे
१९७	१०	सररि	शरीर
२०५	६	ड्रुकडो	डुकडो
२०७	२४	सररिने	शरीरने
२१०	२८	दमंनकर	दमंनकरी
२२०	१२	भाटा	मोटा
२२२	२१	निधा	निंदा
२२४	४	स्थानह	स्थानक
२२५	१२	संघपण	संघयण
२२६	५	वडोरो	वडेरो

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
२२८	१६	भगवंतनी	भगवंतनो
,,	२१	सीवका	सीवीका
२२९	२१	नगरीनगरी	नगरी
२३६	२७	अमण	श्रमण
२३७	१४	महामतादिक	महाव्रतादिक
२३७	२२	धर्ग	धर्म
२३८	९	आभेप्राय	अभिप्राय
२३९	८	पांखडी	पाखंडी
२३९	१५	अदस्य	अद्रश्य
२४०	५	महामतरुप	महाव्रतरुप
२४६	१५	उपाडाने	उपाडीने
२४६	३०	सासनो	सासननो
२७८	२१	सको	सुको
२९२	११	ऊलघणहार	उलंघणहार
२९२	२७	विहारनेअर्थे निहार	विहारने अर्थे

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
२९४	१६	आवसयिाए	आवसीयाए
२९५	२२	पारसीए	पोरसीए
२९६	१७	भागीने	मागीने
२९८	२४	गळाया	गळीया
३००	२५	कुशिष्श	कुशिष्य
३०७	१९	ज्ञान	ज्ञान
,,	२१	,,	,,
३०७	३०	सामायने	सामान्यने
३०८	१९	वयां	कयां
३०८	२१	कयांछे	कयांवसेछे
३१३	१७	सत	सतक
३२१	५	धुरथीज	मुळथीज
३३०	५	भक्ताये	भक्तीये
३३६	२५	आसालना	असाता
३३७	७	दगळ	पुदगळ
३४३	८	घणी	घणो
,,	३०	उगरण	उपगरण
३५०	१५	परपाखडियादिना	परपाखंडि आदिना
३५२	५	अमोनज्ञ	अमनोज्ञ
३५३	१३	जीपवे	जीतवे
३६६	२८	आलववो	आलोववो
३६९	४	असंमथी	असंजमथी
३७२	२२	वंतीया	वतीया
३७५	३०	आहिद्यासीया	अहियासीया
३७६	२१	अणचार	अणाचार
३७९	६	सांभलो	सांभळ
३८०	२५	तिर्थकरे	तिर्थंकरे
३८१	७	तृणाने	तृष्णाने
३८४	२६	उपजावना	उपजावाना

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
३९०	२३	मृषावादनो	मृपावादनुं
३९७	७	यावरजीवने	थावरजीवने
३९९	१६	शाके	शोक
४००	६	पाडयो	पीडयो
४०२	२०	थेडुंए	थोडुंए
४०४	१५	दमतां	खमतां
४०५	५	रडा	रुडा
४१०	२९	अठ	आठ
४१३	१९	मोहनानी	मोहनीनी
४२५	२७	नखमेनसके	ने खमीनसके
४२७	२६	जडतो	चडतो
४३६	१९	पृथ्वीयाकिनी	पृथ्वीयादिकनी
४३८	१३	मृद्ध	गृद्ध
४३९	१४	साखतो	सास्वतो
४४१	१	होथ	होय
४४२	७	परमणुंआ	परमाणुंआ
४४५	९	परीणाम्याछे	परीणम्याछे
४५०	६	मंध	गंध
४५४	२३	मृहस्थने	गृहस्थने
४५८	१९	तिक्षग	तिक्षण
४६६	३	शरीनंत	शरीरवंत
४७१	७	सस्थानना	संस्थानना
४७३	७	मंध	गंध
४७५	२	अंत	अंतर
४७९	२६	शंकर प्रभा	संकर प्रभा
४८२	२३	भेसादिकन	भेसादिकने
४९२	२१	कप्यांतित	कल्पांतित

मूळ श्लोक शुद्धिपत्रं.

अध्ययन	श्लोक	अशुद्धं	शुद्धं
२	२३	लध्धुं	लद्धुं
१२	१६	किं तु	किं नु
१४	५	सुचिण्ण	सुचिण्णं
२०	२२	अधी या	अधीया
२१	१२	दंसियं	देसियं
२२	४६	घम्मे	धम्मे
२५	२७	नोवलिप्पइ	नोवलिप्पइ
२९	७२	०सेसाए	०सेसाउए
३४	१४	वारुणी एव रसो	वारुणीए व रसो
३५	११	पुढवीकाय	पुढवीकट्ठ (टीकाकार)
३६	१३	पप्पते नाई	पप्प ते नाईया
३६	१३८	उ दंसा	उद्दंसा
,,	२०७	दिसा	ठिया (टीकाकार)
,,	२२३	सणं कु०	सणंकु०

आ सूत्र छपावी प्रसिद्ध करनार,

डाक्टर जीवराज घेलाभाइ दोशी.
L. M. & S.
नवे दरवाजे—अमदावाद.

(आवृत्ति १ ली)

धी "सीटी" प्रिन्टींग प्रेसमां शा. चंदुलाल छगनलाले छाप्युं.

संवत १९६७. सने १९११.

किंमत रु. ६–०–० मूळ, अर्थ, भावार्थ साथे.

. कींमत रु. ६–८–० पाका पुठामां बांधेल उत्तराध्ययन सूत्र मूळ अर्थ भावार्थ साथे.
कींमत रु. १–४–० छत्रीस अध्ययन मूळ पाठ.

सूत्र मळवाना ठेकाणां जुओ पाछळ

सूत्र मेळवाना ठेकाणां.

शा. त्रीभोवनदास रुघनाथदास–ठे. आकाशेठ कुवानी पोळ,

अमदावाद.

शा. बालाभाइ छगनलाल–ठे. कीकाभटनी पोळ,

अमदावाद.

शा. पोपटलाल मोतीलाल–ठे. तलीयानी पोळ,

अमदावाद.